R. P. FERDINANDI
DE
CASTRO PALAO,
LEGIONENSIS,
SOCIETATIS IESV.
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS,
& ſanctæ Inquiſitionis Qualificatoris & Conſultoris,

OPERIS MORALIS,
DE VIRTVTIBVS, ET VITIIS CONTRARIIS,
in varios Tractatus, & Diſputationes Theologicas diſtributi,

PARS SEXTA,
DE CENSVRIS.

In qua ſex Diſputationibus de Pœnis Eccleſiaſticis, déque Irregularitate fuſè tractatur.

CVM INDICIBVS NECESSARIIS.
EDITIO SECVNDA.

LVGDVNI,
Sumptibus IOAN. BAPT. DEVENET,
in vico Mercatorio.

M. DC. XLIX.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

I N D E X
TRACTATVVM,
DISPVTATIONVM, PVNCTORVM,
ET PARAGRAPHORVM

Huius Sextæ Partis Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis.

TRACTATVS XXIX.

De Cenſuris aliiſque pœnis Eccleſiaſticis: deque irregularitate.

DISPVTATIO I.

De Cenſuris in genere.

QVID ſit cenſura, & quotuplex. *Pun.* 1.
De forma & modo quæ ſingulæ cenſuræ ferri poſſint. *Pun.* 2.
Ao ſit in Eccleſia poteſtas ferendi ceoſuras. *Pun.* 3.
Penès quem ſit poteſtas ferendi cenſuras. *Pun.* 4.
De cooditionibus neceſſariò requiſitis pro cenſura ferenda. *Pun.* 5.
In quos ceoſura ferenda eſt. *Pun.* 6.
Quam ob cauſam cenſura ferenda eſt *Pun.* 7.
Quibus ex cauſis à cenſura incurrenda excuſeris. *Pun.* 8.
Quando iudex aut executor poſſit vel teoeatur ceoſura. ligatum denunciare publicè. *Pun.* 9.
Qualiter effectus cenſuræ ſuſpeodi poſſit. *Pun.* 10.
De abſolutione à ceuſura. *Pun.* 11.
Cenſura ſemel incurſa non alia via tollitur quàm abſolotione. §. 1.
Quibos modis contingat abſoluriooem fieri à cenſura. §. 2.
Qua forma, quo ritu, quibuſque conditionibus cenſuræ abſolutio concedenda eſt. §. 3.
Quibus competat poteſtas abſoluendi à cenſuris ab homine laiia. §. 4.
Qui poſſint abſoluere à ceoſura iuris. §. 5.

DISPVTATIO II.

De Excommunicationis cenſura.

DE nomine & natura excommunicationis. *Pun.* 1.
Quotuplex ſit excommunicatio. *Pun.* 2.
De cauſa efficiente, materiali & formali excommuoicationis. *Pun.* 3.
Qui ſint excommunicati vitandi, qui non, & quo iure. *Pun.* 4.
Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis vel non vitandis communicate poſſis. *Pun.* 5.
De primo effectu excommunicationis maioris, qui eſt priuare excommunicatum communibus Eccleſiæ ſuffragiis. *Pun.* 6.
De ſecundo effectu excommunicationis qui eſt priuatio paſſiua Sacramentorum. *Pun.* 7.
De tertio effectu excommunicationis qui eſt priuatio actiua Sacramentorum, & Miſſæ ſacrificij. *Pun.* 8.
De quarto effecto excomonicationis, qoi eſt priuatio diuinarum, & ſacrarum rerum. *Pun.* 9.
De quinto effectu excommunicationis qui eſt priuatio beneficij Eccleſiaſtici. *Pun.* 10.
De ſexto effectu excommunicationis qui eſt priuatio fructuum & proueotuum beneficij. *Pun.* 11.
De ſeptimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio & anoullatio cuiuſvis reſcripti. *Pun.* 12
De octauo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio vſus Eccleſiaſticæ ioriſdictionis. *Pun.* 13.
De oono effectu excommunicarioois, qui eſt priuatio communicationia forenſis. *Pun.* 14.
Expenditur hæc priuatio in genere. §. 1.
Expenditur ſigillatim, & in particulari priuatio communicationis forenſia. §. 2.
De decimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio cuiuſcunque vſus officij publici. *Pun.* 15
De vndecimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio cuiuſcunque ciuilis obligationia, & contractus. *Pun.* 16.
De duodecimo effecto excommunicationis, qui eſt priuatio politicæ communicationis. *Pun.* 17.
Sub qua culpa prohibita ſit fidelibus commuuicatio cum excommunicato, & ipſi excommuoicato cum fidelibus. *Pun.* 18.
Quibua in caſibus licita ſit communicatio cum excommunicato denouciato. *Pun.* 19.
De aliis effectibus remotis excommunnicationis. *Pun.* 20.
De excommunicatione minore eiuſque effectibua, deque illius abſolutione. *Pun.* 21.

Index Tractatuum Diſputationum, &c.

DISPVTATIO III.

De Excommunicationibus tàm in corpore iuris quàm extra contentis.

PRæmittuntur aliqua notabilia pro clariori Bullæ Cœnæ Domini intelligentia. *Pun.* 1.

Expenditur excommunicatio in priori Bullæ cœnæ clauſula contenta aduerſus hæreticos. *Pun.* 2.

Explicatur ſecunda excommunicatio Bullæ de appellantibus ad futurum concilium. *Pun.* 3.

Expenditur excommunicatio 3. Bullæ contra Piratas aut eorum receptatores aut fautores. *Pun.* 4.

Expenditur excommunicatio 4. aduerſus ſurripientes naufragantium bona. *Pun.* 5.

Declaratur excommunicatio 5. aduerſus imponentes, augentes & exigentes noua pedagia & gabellas. *Pun.* 6.

Expenditur excommunicatio 6. aduerſus falſificantes litteras Apoſtolicas. *Pun.* 7.

Declaratur 7. excommunicatio aduerſus deferentes arma, & alia inſtrumenta vſui bellico idonea ad infideles. *Pun.* 8.

Expenditur 8. excommunicatio aduerſus impedientes ne Romanæ curiæ victualia, aliaque neceſſaria deferantur. *Pun.* 9.

Explicatur excommunicatio 9. lata aduerſus eos, qui offendunt accedentes vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorentes. *Pun* 10.

Expenditur excommunicatio 10. aduerſus offendentes Romipetas & peregrinos accedentes ad Vrbem, vel in ea morantes. *Pun.* 11.

Vndecima excommunicatio lata aduerſus offendentes Cardinales, & alios Prælatos declaratur. *Pun.* 12.

Duodecima excommunicatio aduerſus offendentem recurrentes ad curiam Romanam pro ſuis negotiis exponitur. *Pun.* 13.

Declaratur 13. excommunicatio aduerſus appellantes à grauamine & executione litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem laicam, & aduerſus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum & gratiarum expeditione. *Pun.* 14.

Explicatur excommunicatio 14. aduerſus eos, qui cauſas à iudicibus Eccleſiaſticis auocant, vel earum curſum executionemque litterarum Apoſtolicarum impediunt. *Pun.* 15.

Expenditur 15. excommunicatio contra trahentes vel procurantes trahi perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal, & contra condentes ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia, eiſque vtentes. *Pun.* 16.

Decimaſexta excommunicatio aduerſus impedientes, ne Prælati Eccleſiaſtici ſua iuriſdictione vtantur, declaratur. *Pun.* 17.

Expenditur 17. excommunicatio aduerſus vſurpatores & ſequeſtratores ſine legitima ſuperiorum licentia reddituum, fructuum & prouentuum ad Pontificem, ſedemque Apoſtolicam; vel alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentium. *Pun.* 18.

Expenditur 18. excommunicatio aduerſus imponentes decimas, collectas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis. *Pun.* 19.

Explicatur 19. excommunicatio aduerſus iudices ſæculares, qui in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus clericorum ſe interponunt. *Pun.* 20.

Expeditur 20. & vltima excommunicatio Bullæ aduerſus occupantes bona aut terras Eccleſiæ Romanæ, eiuſq; ſupremam iuriſdictionem vſurpantes. *Pun.* 21.

Expenduntur reliqua, quæ in Bulla continentur. *Pun.* 22.

De excommunicationibus ſummo Pontifici in Decreto iuris reſeruatis. *Pun.* 23.

Qui veniant nomine clerici vel monachi, in *cap. ſi quis ſuadente diabolo.* §. 1.

Quæ perſonæ & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur. §. 2.

De cauſis excuſantibus ab hac excommunicatione. §. 3.

De poteſtate abſoluendi ab hac cenſura. §. 4.

De excommunicationibus contentis in quinque libris Decretalium ſummo Pontifici reſeruatis. *Pun.* 24.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ in 6. libro Decretalium. *Pun.* 25.

Expenduntur excommunicationes contentæ in libris Clementinarum reſeruatæ Pontifici. *Pun.* 26.

Explicantur excommunicationes reſeruatæ, contentæ, in libris Extrauagantium. *Pun.* 27.

Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reſeruatæ aduerſus Cardinales, Epiſcopos, Prælatos & officiales Eccleſiaſticos. *Pun.* 28.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ extrà corpus iuris aduerſus clericos & religioſos. *Pun.* 29.

Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reſeruatæ, communes omnibus perſonis. *Pun.* 30.

Expenduntur excommunicationes, ſi quæ ſunt non reſeruatæ, contentæ in Decretis à Gratiano collectis. *Pun.* 31.

Expenduntur excommunicationes non reſeruatæ contentæ in quinque libris Decretalium. *Pun.* 32.

Expenduntur excommnicationes contentæ in 6. libro Decretalium nemini reſeruatæ. *Pun.* 33.

Expenduntur excommunicationes latæ ipſo iure & non reſeruatæ, contentæ in libris Clementinarum. *Pun.* 34.

Expenduntur excommunicationes non reſeruatæ in libro Extrauagantium contentæ. *Pun.* 34.

Expenduntur excommunicationes nemini reſeruatæ in Concilio Tridentino contentæ. *Pun.* 36.

Expenduntur excommunicationes ipſo iure non reſeruatæ extra corpus iuris & Tridentinum contentæ *Pun.* 37.

DISPVTATIO IV.

De Suſpenſione.

QVid ſit ſuſpenſio & quotuplex. *Pun.* 1.

Qui ſuſpendere, quiue ſuſpendi poſſint. *Pun.* 2.

Ob quam cauſam ſuſpenſio ferenda ſit. *Pun.* 3.

Quæ forma ſeruanda ſit in ſuſpenſione ferenda, *Pun.* 4.

De effectibus ſuſpenſionis. *Pun.* 5.

Quos effectus habeat ſuſpenſio ab officio. §. 1.

Quos effectus habeat ſuſpenſio à beneficio. §. 2.

Quem effectum habeat ſuſpenſio alternatiua ab officio vel beneficio, conditionalis, & determinata. §. 3.

Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem, & quæ pœna ſit violantibus appoſita. *Pun.* 6.

Quali

Qualiter ſententia ſuſpeotionis per appellationem ſuſpendi poſſit. *Pun.* 7.
Qualiter ſuſpenſio ſemel incurſa ſuſpendi poſſit. *Pun.* 8.
De abſolutione vel diſpenſatione ſuſpenſionis. *Pun.* 9.
De ſuſpenſionibus tam in corpore iuris, quàm extra contentis. *Pun.* 10.
Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ ob iniquam ordinem ſuſpentionem. §. 1.
De ſuſpentionibus latis contra clericos ob prauum vſum ordinis ſuſcepti. § 2.
Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ aduerſus clericos ob violationem obligatioonm quæ ipſorum ſuot propriæ. §. 3.
De ſuſpenſionibus ipſo iure latis aduerſus clericos ob peccata communia laicis. §. 4.
De ſuſpenſionibus ſpecialiter impoſitis Epiſcopis & capitulis Eccleſiarum. §. 5.
De ſuſpenſionibus ſpecialiter contra religioſos latis. §. 6.
De depoſione & degradatione. *Pun. vltimum.*

DISPVTATIO V.

De Cenſura interdicti.

Qvid & quotuplex ſit interdictum *Pun.* 1.
Quæ loca & quæ perſonæ ſub interdicto locali, & perſonali comprehendantur. *Pun.* 2.
De interdicto locali. §. 1.
De interdicto perſonali. §. 2.
De cauſis interdicti. *Pun.* 3.
Explicatur interdicti miniſter illiuſque ſubiectum §. 1.
De cauſa formali & finali interdicti, ſeu de forma ferendi interdictum, & finem ob quem ferri poteſt. §. 2.
De effectibus interdicti. *Pun.* 4.
De primo effectu interdicti, qui eſt priuatio actiua & paſſiua Sacramentorum. §. 1.
De ſecundo effectu interdicti, qoi eſt priuatio diuinorum officiorum. §. 2.
De tertio effectu interdicti qui eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. §. 3.
De quarto effectu interdicti, qui eſt ab ingreſſu Eccleſiæ excluſio. §. 4.
De alijs effectibus, qui ſolent interdicto attribui. §. 5.
Quod peccatum ſit violatio interdicti. *Pun.* 5.
De pœnis violantium interdictum. *Pun.* 6.
De relaxatione interdicti. *Pun.* 7.
Qualiter interdictum ſuſpendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum poſſit. §. 1.
Qualiter interdictum ceſſet, abſolutioneue indigeat. §. 2.
De quaſibus, io quibus ipſo iure latum eſt interdictum. *Pun.* 8.
Expenduntur caſus in quibus interdictum locale latum eſt. §. 1.
Expenduntur ioterdicta perſonalia generalia ipſo iure lata. §. 2.
Referuntur interdicta perſonalia ſpecialia. §. 3.
De ceſſatione à diuinis. *Pun.* 9.
Quid ſit & quotuplex ceſſatio. §. 1.
Quos effectus habeat ceſſatio à diuinis. §. 2.
De cauſis ceſſationis. §. 3.
De obligatioue ſeruandi ceſſationem & pœna tranſgreſſoribus impoſita. §. 4.
De relaxatione ceſſatioois. §. 5.

DISPVTATIO VI.

De irregularitate.

De nomine & natura irregularitatis, eiuſque diuiſione. *Pun.* 1.
De cauſa efficiente & materiali irregularitatis. *Pun.* 2.
De cauſa ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas. *Pun.* 3.
De cauſa formali irregularitatis. *Pun.* 4.
De effectibus irregularitatis. *Pun.* 5.
De cauſis excuſantibus ab irregularitate. *Pun.* 6.
De relaxatione irregularitatis. *Pun.* 7.
De irregularitate orta ex Bigamia. *Pun.* 8.
De ſecunda irregularitate prouenientе ex defectu natalium. *Pun.* 9.
De tertia irregularitate prouenientе ex defectu animæ. *Pun.* 10.
De irregularitate ex defectu corporis. *Pun.* 11.
De irregularitate prouenientе ex mutilatione proprij corporis. *Pun.* 12.
De irregularitate prouenieote ex defectu libertatis. *Pun.* 13.
De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione autoritate publica facto. *Pun.* 14.
De iudice & aſſeſſore. §. 1.
De accuſatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, ſeu ab illa excuſetur. §. 2.
De teſte, aduocato, conſuitore, & confeſſore tàm iudicis quam Rei, qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liberentur. §. 3.
De aliis miniſtris qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, eiuſue executionem concurrunt. §. 4.
De irregularitate contingente in bello iuſto. §. 5.
De irregularitate orta ex homicidio vel mutilationo iniuſta. *Pun.* 15.
Quæ requirantur ad irregulationem iocurreodam ex homicidio vel mutilatione voluntaria. §. 1.
Quæ perſonæ incurrant irregularitatem homicidi, vel mutilationis voluntariæ. §. 2.
De diſpenſatione huius irregularitatis. §. 3
Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio vel mutilatione caſuali. §. 4.
Expenduntur aliquot caſus ſpeciales pro ſuperioris doctrinæ clariori intelligentia. §. 5.
De cooperantibus ad homicidium vel mutilacionem, qualiter contrahant hanc irregularitem. §. 6.
Qua ratione oon impedientes homicidium incurrunt irregularitateю. §. 7.
Qua ratione tui & tuorum bonorum defenſio te ab irregularitate homicidij excuſſet. §. 8.
De irregularitate contracta ob iterationem Baptiſmi. *Pun.* 16.
De irregularitate contracta ob illicitam ordinum ſuſceptionem. *Pun.* 17
De irregularitate contracta ob iniquam ordinis adminiſtratiouem. *Pun.* 18.
De irregolaritate prouenientе ex crimine hæreſis. *Pun.* 19.

Index Tractatuum Diſputationum, &c.

De hæreticis & fictè apoſtatantibus & hæreticorum fautoribus hæreſiſque ſuſpectis, §. 1.
De filiis & nepotibus hæriticorum. §. 2.
De neophytis qualiter irregulares ſint. §. 3.
De diſpenſatione irregularitatis ex hæreſi prouenientis. §. 4.
De irregularitate proueniente ex infamia.
Pun. 20.

APPROBATIO.

APPROBATIO.

SExtam hanc Partem *Operis moralis R. P. Ferdinandi de Caſtro-Palao Legionenſis*; Societatis IESV Theologi, *De Cenſuris*, &c. exactiſſime perlegiſſe nos infrà ſcripti Theologi eiuſdem Societatis, fidem facimus indubitatam: Quam quidem dignam teſtamur quæ in communem vtilitatem Typis mandetur. Lugduni 27. Octobris 1646.

CAROLVS DV-LIEV.

IOANNES FERRAND.

VIdimus authenticam RR. PP. Societatis IESV Theologorum atteſtationem omni fide dignam, ſuper integritate & puritate doctrinæ in hac *Sexta Parte Operis moralis*, *à R. P. Ferdinando de Caſtro - Palao Legionenſi*, &c. conflata, contentæ, quorum calculis nihil addendum rati, Opus id prelo digniſſimum cenſuimus.

DE-VILLE, *Prouicarius Generalis.*

Facultas

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, *in Prouincia Lugdunenſi.*

CLAVDIVS MAVCLER, Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunenſi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. & Ludouico XIII. 14. Febr. 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant: permittit Ioanni Baptiſtæ Deuenet, vt Librum cui inſcriptio eſt, *Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis in varios Tractatus & Diſputationes Theologicas diſtributi: Parte Quinta de Matrimonio, authore P. Ferdinando de Caſtro-Palao, Legionenſi è Societate* IESV, S. Theologiæ Profeſſore & ſanctæ Inquiſit. Qualificatore, & Conſultore, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſit. Datum Lugduni 5. Nouemb. 1646.

CLAVDIVS MAVCLER.

Extraict du Priuilege du Roy.

LOVYS PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE; A nos Amez & Feaux Conſeillers les Gens tenants nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes Ordinaires de Noſtre Hoſtel; Baillifs, Seneſchaux, Preuoſts, leurs Lieutenants; à tous autres nos Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut Noſtre bien-Amé IEAN BAPTISTE DEVENET, Marchand Libraire à Lyon, nous a fait remonstrer qu'il auroit entre les mains grand nombre d'vn Liure intitulé, *Ferdinandi de Caſtro Palao Opus Morale de Virtutibus & Vitiis contrariis*, contenant ſix Tomes; Les trois derniers Tomes duquel il auroit cy-deuant mis en lumiere pour la premiere fois, en conſequence de la permiſſion que Nous luy en aurions donnée; mais que le temps du Priuilege des trois premiers eſtans deſia expiré, & les exemplaires venants à manquer il deſireroit les faire reimprimer; ce que ne pouuants faire ſans Noſtre Permiſſion; & craignant qu'apres beaucoup de fraits faits pour l'Impreſſion deſdits Tomes quelques autres ne le vouluſſent entreprendre au preiudice de l'Expoſant, il nous a tres-humblement ſupplié & requis luy octroyer Nos Lettres, ſur ce neceſſaires. A CES CAVSES, deſirans fauorablement traicter ledit Expoſant, Nous luy auons permis & octroyé; permettons & octroyons par ces preſentes, d'Imprimer ou faire Imprimer, vendre & diſtribuer en tous les lieux de Noſtre Obeiſſance, tant leſdits trois premiers Tomes dudit Oeuure, que les trois derniers, en telle marge, volume, charactere, & autant de fois que bon luy ſemblera, durant le temps & eſpace de dix années entieres; à compter du iour que leſdits Tomes ſeront acheuez d'Imprimer par ledit DEVENET, ou autres ayants droict de luy. Pendant lequel temps Nous faiſons tres-expreſſes inhibitions, & deffences à tous Imprimeurs, Libraires & autres perſonnes de quelque qualité & condition qu'elles ſoient, d'Imprimer, vendre, & diſtribuer aucun Tome dudit Oeuure, ſous pretexte d'augmentation, changement de Tiltre, Volumes, Charactere, fauſſe marque, ou autrement, ſans le conſentement dudit Expoſant, ou des ayant cauſe. Deffendons auſſi à tous Marchands Libraires, & Imprimeurs (tant François qu'Eſtrangers) d'apporter, ny vendre en ce Royaume des exemplaires dudit Oeuure Imprimez hors d'iceloy, ou de quelque endroit que ce ſoit, ſans la permiſſion dudit Expoſant, à peine de trois mil liures d'amende, payables par chacun des contreuenants: Confiſcation des Exemplaires contrefaits, & de tous deſpens dommages & intereſts; *à condition qu'il ſera mis deux exemplaires dudit Oeuure en noſtre Bibliotheque Publique, & vne en celle de Noſtre tres-cher & Feal le Sieur Seguier Cheualier, Chancelier de France, auant que les expoſer en vente, à peine de nullité des preſentes*; du contenu deſquelles Nous voulons & Mandons que vous faciez iouïr plainement & paiſiblement ledit Expoſant, ou ceux qui auront droict de luy; ſans ſouffrir qui leur ſoit fait aucun empeſchement. VOVLONS AVSSY qu'en mettant au commencement, où à la fin de châque Tome dudit Oeuure vn extraict des preſentes, elles ſoient tenuës pour deuëment ſignifiées, & que foy ſoit adiouſtée aux Coppies collationnées par vn de Nos amés & feaux Conſeillers & Secretaires comme à l'original. MANDONS au premier Noſtre Huiſſier, ou Sergent ſur ce requis, faire pour l'execution des preſentes tous exploits neceſſaires, ſans demander autre permiſſion. CAR TEL EST NOSTRE PLAISIR, nonobſtant oppoſitions, ou appellations quelconques, clameur de Haro, Chartre Normande, priſe à partie, & autres lettres à ce contraires. Donné à Paris le dix-neufiéme iour d'Aouſt, l'An de grace mil ſix cents quarante ſept, & de Noſtre Reigne le cinquiéme

Par le Roy en ſon Conſeil,

DEMONT.

OPVS MORALE
DE VIRTVTIBVS, ET VITIIS CONTRARIIS.
SEXTA PARS
De virtute Religionis, eíque annexis.

TRACTATVS XXIX.
DE CENSVRIS, ALIISQVE POENIS ECCLESIASTICIS, DEQVE IRREGVLARITATE.

PROOEMIVM.

CVM Cenſura Sacramentorum vſu, bonorúmque ſpiritualium communicatione priuet, vt conſtabit ex dicendis; ideò explicatis Sacramentis, & Indulgentiis, aliíſque bonis, quæ ex theſauro Eccleſiæ proueniunt, eius naturam explicare aggredimur. Sex Diſputationes hic Tractatus continebit. Prima explicabit quæ communia ſunt omnibus Cenſuris. Secunda Cenſuram Excommunicationis enodabit. Tertia excommunicationes à iure latas recenſebit. Quarta Cenſuram Suſpenſionis. Quinta Interdicti. Sexta Irregularitatis pœnam.

DISPVTATIO I.
De Cenſuris in genere.
PVNCTVM I.
Quid ſit cenſura, & quotuplex.

1 *Explicatur Cenſuræ nomen.*
2 *Explicatur qualiter ſit pœna, eiúſque definitio.*
3 *Triplex eſt cenſura.*
4 *Nulla alia eſt ſpecies cenſuræ præter ſupradictas.*

1. VT à nomine ſumamus exordium, Cenſura in primæua ſua ſignificatione dignitatem Cenſoris ſignificat. Etenim in Romana Republica iudices erant conſtituti, qui mores corrigerent, ſuáque punitione homines à delictis committendis arcerent, quíque Cenſores appellabantur, quorum officium, & dignitas cenſura dicebatur, iuxta illud Plinij *lib.*14.*c.*4. Catonum ille primus triumpho, & cenſura ſuper cætera inſignis. Hinc horum correctio, & punitio nomine cenſuræ ſignificata eſt, teſte Plinio *in Panegyr.* Vita Principis cenſura eſt, eáque perpetua. Hac ſignificatione vtens Eccleſia cenſuram appellat eam pœnam, quam ſuis fidelibus iniungit ad eorum mores corrigendos, ideóque communiter Doctores cenſuram definiunt, vt ſit pœna Eccleſiaſtica, qua Eccleſia fideles ſuos punit in bonis ſpiritualibus ad eorum correctionem.

2. Eſt pœna, quia eſt priuatio pœnalis bonorum ſpiritualium, quorum, ſecluſa cenſura, fidelis particeps erat. Item eſt pœna Eccleſiaſtica, quia solùm à poteſtate Eccleſiaſtica prouenire poteſt; etenim ſæcularis poteſtas nec ius, nec iuriſdictionem habet in bona ſpiritualia, quorum cenſura eſt priuatio. Neque refert quòd cenſura bonis etiam temporalibus priuet, vt patet in excommunicatione, quæ priuat politico, & ciuili contractu, & in ſuſpenſione à beneficio, quæ fructibus beneficiorum priuat; quia hæc eſt ſecundaria priuatio, & minus principalis, & in ordine ad ſpirituale bonum, tum ligari cenſura, tum aliorum: ſicuti ex communi ſententia notauit Suar. *tom.*5. *de cenſur. diſp.*1. *ſect.*1. Ægid. de Coninch *diſp.*11.

*dub.*1 *n.*2. Steph. Dauila 1 *p. dub.*4. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.*1. Paul. Layman *lib.*1 *Sum. tract.*5 *part.*1. *c.*1 *n.*1. Bona autem ſpiritualia, quibus per cenſuram fideles priuantur, ſunt, quæ poteſtati Eccleſiæ ſubduntur, nempe Sacramentorum vſus tam actiuus, quàm paſſiuus, publica Eccleſiæ ſuffragia, & ſatisfactiones, beneficia Eccleſiaſtica, ſpiritualis iuriſdictio, & alia huiuſmodi. Nam donis gratiæ, virtutibúſque infuſis cùm Eccleſiæ iuriſdictioni non ſubiiciantur, neminem Eccleſia priuat, vt benè aduertit Layman. *d. lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *c.*1. *n.*2. Illis igitur bonis publicis, & Eccleſiæ poteſtati ſubiectis priuat cenſura fidelem, non tam in punitionem delicti commiſſi, quàm in illius emendationem, iuxta textum *in cap. ex litteris, de conſtitutionib.* & *cap.*1. *de ſentent. excommunic. in* 6. Vnde emendatione poſita ſtatim cenſura auferenda eſt, ſicuti docuerunt Suar. Coninch. Auila, & alij *loc. allegat.* Neque inde fit cenſuram ferri non poſſe in eos, qui nunquam reputantur corrigendi, quia id per accidens eſt, neque tollit eius naturam. Deinde cenſura eſto principaliter habeat emendare delicta, ſimul etiam habet ea punire; ideóque etſi finis correctionis ceſſet, quia non ceſſat punitionis finis, iuſtè aduerſus non corrigendos ferri poteſt, vt notauit Coninch. *dicta diſp.*13. *num.*11.

3. Cenſura autem triplex eſt ex omnium ſententia, videlicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, conſtat ex *cap. ſtatutum, de ſententia excommunicat. in* 6. vbi tres ſpecies cenſuræ enumerantur, & *ex cap. querenti, de verborum ſignificat.* vbi conſultus Innocent. III. quid per cenſuram Eccleſiaſticam intelligendum ſit in litteris Apoſtolicis, reſpondet quod per eam non ſolùm interdicti, ſed ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententia valeat intelligi. Quippè quælibet ex his cenſuris eſt pœna ab Eccleſia impoſita ob delictum, & in eius correctionem, eſtque vna ab alia diſtincta, tum in bonis ſpiritualibus, quibus delinquentem priuat, tum in modo quo illum priuat, vti conſtabit cùm de qualibet cenſura fuerit ſermo.

4. Sed an vltra tres ſpecies cenſuræ ſint aliæ ſpectato iure, decretiſque Pontificum enumerandæ? Variant Doctores. Nam Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 3. *art.*1. *in princ.* quem alij Thomiſtæ ſequuntur, enumerat vltra ſupradicta, ceſſationem à diuinis, & irregularitatem non omnem, ſed eam, quæ ex delicto oritur. Alij his addunt depoſitionem, & degradationem, atque adeò ſeptem eſſe ſpecies cenſuræ aſſeuerant.

Sed communis ſententia, & veriſſima eſt, nullam aliam ſpeciem cenſuræ eſſe præter ſupradictas tres, excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum; ſicuti docuerunt Nauarr. *c.*27. *n.*1. Lambert. *de iurepatron.*1. *p. lib.*2. *q.*9. *art.*3. *n.*3. Vgolin. *de cenſuris tab.*1. *cap.*26. Nicolaus Garcia 7. *p. de benefic. c.*13. *n.*1. Franciſc. Suar. *tom.*5. *in* 3. *part. diſp.*1. *ſect.* 3. Stephan. Dauila *de cenſur.* 1. *p. dub.* 5. Coninch. *diſp.* 13. *dub.*1. *n.*3. Paul. Layman. *lib.*1. *tract.* 5. *part.* 1. *c.* 2. *n.*1. & alij apud ipſos. Colligitúrque manifeſtè ex *d. c. querenti, de verbor. ſignific.* Nam ſi Pontifex rogatus de cenſuris illas tres ſpecies tantùm enumerauit, ſignum manifeſtiſſimum eſt alias non eſſe, cùm illa reſponſio vtpote in materia doctrinali æquiualeat vniuerſali; aliàs imperfectè, & diminutè Pontifex reſpondiſſet, ſicut ſi rogaretur quot eſſent Sacramenta, reſponderétque non ſolùm eſſe Euchariſtiam, ſed Baptiſmum, & pœnitentiam; diminuta eſſet reſponſio, vtpote quæ non comprehendit omnia Sacramenta. Ratio ea eſt, quia nulli alteri ſpeciei præter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum conuenit definitio cenſuræ communiter à Doctoribus aſſignata. Nam ceſſatio à diuinis vel eſt quædam ſpecies interdicti, & ſub interdicto comprehenſa, vel non eſt pœna fidelibus impoſita, vt Sacramentorum, & ſacrificiorum vſum euitent, ſed eſt ipſamet omiſſio, & ceſſatio diuinorum officiorum in ſignum mœroris Eccleſiæ ob iniuriam ſibi factam. Depoſitio verò, degradatio, & irregularitas non ſunt pœnæ iudiciales, quæ delinquente emendato auferendæ ſint, ſed ſunt ex ſe perpetuæ & in perpetuum duraturæ, Ideóque priuant fideles bonorum ſpiritualium vſu, & poteſtate. At cenſuræ cùm pœnæ medicinales ſint, & emendato delinquente auferendæ, etſi bonorum ſpiritualium vſu priuent, relinquunt poteſtatem eum vſum recuperandi. Prætereà depoſitio, degradatio, & irregularitas non abſolutione, ſicuti cenſuræ, ſed diſpenſatione tolluntur, ideóque etſi in decretis Pontificis concedatur poteſtas abſoluendi ab omnibus cenſuris, nullus intellexit ſub ea poteſtate comprehendi depoſitionem, & degradationem, imò neque irregularitatem, ſiquidem aliquando præmiſſa hac facultate conceditur poteſtas diſpenſandi in irregularitate.

Pvnctvm II.

De forma, & modo, quo ſingulæ cenſuræ ferri poſſunt.

1 *Cenſura alia fertur à iure, alia ab homine.*
2 *Quod ſit diſcrimen inter hos modos.*
3 *Aliæ ſpeciales ſunt, aliæ generales.*
4 *Alius à Pontifice poteſt ferre cenſuras pro futuris culpis.*
5 *Cenſura ſiue ab homine, ſiue à iure alia eſt annexa delicto, alia per iudicem ferenda.*
6 *Quæ verba indicent cenſuram ipſo facto incurri, quæ iudicis officium exigant.*

1. VArij ſunt modi ferendi cenſuras. Alius eſt à iure, alius ab homine. Cenſura à iure eſt, quæ à iure fertur, quod contingere non poteſt, niſi medio ſtatuto, aut lege ius conſtituentibus. Cenſura ab homine eſt, quæ media ſententia ab homine prolata procedit.

2. Diſcrimen autem inter hos modos ferendi cenſuras illud eſt, quod cenſura lata à iure mortuo legiſlatore perſeuerat, ſecùs verò quæ ab homine fertur. Nam cùm ius ſemper perſeueret quouſque abrogetur; quia nomine Dei, ſeu communitatis nunquam deficientis conſtituitur, cenſura eo iure lata perpetua eſt. At cenſura ab homine lata cùm ab eius iuriſdictione, & authoritate pendeat, & hæc ceſſent eo mortuo, vel ab officio remoto ceſſat ipſa cenſura. Deinde cenſura à iure lata nunquam ferri poteſt pro peccatis præteritis, ſed ſemper pro futuris. At cenſura ab homine lata non ſolùm pro futuris, ſed etiam pro præteritis in eorum ſatisfactionem, & emendationem fertur.

3. Rurſus cenſura ab homine alia eſt ſpecialis, alia generalis. Specialis eſt quæ ob particulare factum, & in determinatas perſonas fertur. Vt ſi Epiſcopus excommunicaret Petrum ob illius à beneficio abſentiam, vel excommunicaret omnes illos, qui furtum commiſerunt, niſi intra tale tempus reſtituerint. Alia eſt generalis, vt ſi excommunicaret omnes illos, qui furtum commiſerint, vel feſtum violauerint, &c.

4. Sed eſt dubium, an alius à Pontifice poſſit cenſuram pro culpis futuris ferre? eo quòd hic modus ferendi cenſuram videtur prohibitus in *cap. Romana, de ſententia excommunicat. in* 6. ibi: Caueant etiam, *ne* tales ſententias excommunicationis ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter in aliquos pro culpis futuris, &c. proferre præſumant. Sed ibi tantùm prohibetur ille modus ferendi cenſuram per ſententiam, niſi rationabilis cauſa ſubſiſtat, eaque in ſententia exprimatur. Quinimo Suar. *diſp.*5. *ſect.*4. *num.*7. & Coninch. *diſp.*17. *dub.*2. *num.*16. cenſent in eo textu non contineri præceptum, ſed admonitionem, vt indicat verbum illud *caueant*, & eſto præceptum contineretur, conſuetudine tamen, vidente & conſentiente Principe, eſt abrogatum.

5. Prætereà cenſura ſiue à iure, ſiue ab homine lata dupliciter ferri poteſt. Primò annexa ipſi iuri, vel præcepro:

pto:quia ipſo iure, vel præcepto infligitur. Secundò quæ ipſum ius, ſeu præceptum imponendum comminatur. Quod aliis verbis dicitur cenſura latæ ſententiæ, quia ab ipſa ſententia abſque vllo iudicis officio fertur, ob quam cauſam in *cap. paſtoralis. §. verum, de appellationib.* dicitur ſecum trahere executionem. Sententia verò ferenda dicitur; quia non eo præcepto, & iure fertur, ſed ferenda eſt per aliud ius, & præceptum.

Vt autem cenſura latæ ſententiæ ſit, non ambiguis, ſed manifeſtis verbis eſt exprimenda; aliàs non latæ ſententiæ, ſed ferendæ intelligi debet, vti ex omnium ſententia tradit Silueſter *excommunicatio* 1. *num.* 21. Suar. *de cenſuris, diſp.* 3. *num.* 6. Stephan. Dauila 2. *p. cap.* 2. *diſp. vnic. dub.* 2. Laym. *d. tract.* 5. *part.* 1. *c.* 2. *in fine*. colligitúrque ex *regula iuris* 49. In pœnis benignior eſt interpretatio facienda. Quapropter ſi iudex præciperet ſub pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti aliquid fieri, nulla alia particula ſuperaddita, cenſuram ferendam intelligere debes; quia verba illa, *ſub pœna excommunicationis*, indifferentia ſunt, vt de pœna annexa delicto, vel propter delictum à iudice imponenda intelligantur, vbi docuit Silueſt. Suar. Stephanus Dauila *ſuprà*. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 2. *num.* 22. Quinimo Nauarr. *c.* 27. *num.* 12. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 12. *num.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 6. *part.* 1. *cap.* 2. *in fine*, cenſent ex illis verbis, ſit excommunicatus, ſit anathema, non eſſe deducendum cenſuram eſſe annexam delicto, ſed per ſententiam ferendam; quia indifferentia ſunt, tametſi contra ſentiat Coninch. *d. dub.* 6. *num.* 20. Ad idem videtur eſſe, ſi dicas, qui hoc fecerit, excommunicationem ſe nouerit incurſurum, poſita inquam ſententia iudicis, vt dixit Felin. *in cap. Rodulphus, de reſcriptis, num.* 28. & vt probabile ſentit Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 3. *num.* 3. & generaliter quoties cenſura ſub verbis de futuro fertur, non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ; vt ſi dicas, qui hoc fecerit, excommunicetur, ſuſpendatur, ſcilicet à iudice, vti tradit Gloſſa *in cap.* 2. §. 1. *verb. immodetur, de hæreticis in* 6. Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali cap.* 1. Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 3. *num.* 6. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 2. *num.* 22. Paul. Comitol. *lib.* 6. *reſponſ. moral. q.* 24. Non enim ex illa forma indicatur manifeſte, ſed dubiè, cenſuram delicto annecti: ergo iudicare debemus ſententiam iudicis neceſſariam eſſe.

6. Quapropter ea verba indicant cenſuram ipſo facto incurri, quæ nullum iudicis officium exigunt vt incurratur, vt ſi ius, vel iudex præcipiat factum ſub excommunicatione incurrenda, addens, ipſo facto, vel latæ ſententiæ; nam illa additio *ipſo facto, vel lata ſententia*, indicat non eſſe opus alia ſententia, ſed per ipſam legem, aut præceptum cenſuram imponi, vti tradunt omnes. Idem eſt, ſi diceret: Excommunicamus eum qui tale delictum commiſerit, apertè enim indicant illa verba cenſuram delicto annecti. Quod à fortiori procedit de illis verbis, ſubiaceat excommunicationi, excommunicationem incurrat, nouerit ſe eſſe excommunicatum, declaramus illum excommunicatum, vti colligitur ex *cap vnico, de iniurijs in* 6. *cap.* 2. *de hæreticis in* 6. & *cap. præterea el* 2. *de appellationib.* & tradunt ex communi ſententia Suar. Auila, Coninch. Layman *locis alleg.*

Ex his infertur nullam in ferenda cenſura formam eſſe determinatam, ſed illam neceſſariam, & ſufficientem eſſe, quæ ſatis voluntatem imponentis exprimat circa cenſuram determinatam, & ſpecialem. Nam cùm cenſura in genere nullus ligari poſſit, oportet imponens cenſuram, illius ſpeciem determinare, vti benè aduertit Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 2. *à n.* 3. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 2. *num.* 23.

PVNCTVM III.

An ſit in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras.

1 *Hæretici hanc poteſtatem negarunt.*
2 *Catholica veritas docet Chriſtum Dominum hanc ſuæ Eccleſiæ reliquiſſe poteſtatem.*
3 *Hanc Chriſtus poteſtatem reliquit, cùm dixit Ioann.* 20: Sicut miſit me viuens Pater, &c.
4 *Modus imponendi cenſuras non immediatè à Chriſto, ſed à Petro, eiúſque ſucceſſoribus emanauit.*

1. NOn defuerunt hæretici, qui hanc Eccleſiæ poteſtatem denegauerint. Conſtat ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. *errore* 30. & *ſeſſ.* 15. *errore* 19. Alij etſi hanc poteſtatem Eccleſiæ concedant, illam tamen concedunt diminutè; ſiquidem ſola communicatione externa, & politica admittunt priuare fideles poſſe, non autem aliis bonis ſpiritualibus, ſicuti ex illis refert Gregor. de Valencia *c.* 4. *diſp.* 7. *q.* 17. *punct.* 1. Fundamentum hæreticorum negantium abſolutè hanc poteſtatem eſſe poteſt; quia ex nullo loco Scripturæ colligitur hæc poteſtas. Nam eſto *Matth.* 16. *&* 18. promiſerit Chriſtus Petro, eiúſque ſucceſſoribus claues regni cælorum, illíſque promiſſis dixerit, Quoſcumque ligaueris ſuper terram, erunt ligati & in cœlo; & quoſcunque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluti & in cœlo; id ſanè non videtur intelligendum de poteſtate ferendi cenſuras, ab illíſque abſoluendi, ſed de poteſtate ligandi, & ſoluendi à peccatis in Sacramento pœnitentiæ. Quippe peccata tantùm ſunt, quibus regnum cœlorum clauditur; ergo ſola poteſtas abſoluendi à peccatis, vel abſolutionem detinendi ſub nomine clauium regni cœlorum intelligenda eſt. Fundamento verò, quo moueri poſſunt hæretici hanc poteſtatem diminutam concedendo, illud eſt, quia Eccleſia non eſt domina bonorum ſpiritualium, quibus per cenſuram fideles aſſeruntur priuari. Neque ea priuatio eſt conueniens eorum ſaluti, cùm ſit priuatio bonorum, quæ in ſalutem fidelium à Chriſto relicta ſunt. Item non videtur rationi conſonum, vt quis in ſe ipſo pœnam exequatur, at per cenſuras compellitur quis abſtinere à communicatione fidelium, ab vſu Sacramentorum, aliíſque ſpiritualibus bonis. Non igitur eſt poteſtas Eccleſiæ conceſſa has pœnas ferendi.

2. Cæterùm veritas catholica eſt Chriſtum Dominum hanc ſuæ Eccleſiæ reliquiſſe poteſtatem, vti tradunt omnes catholici, & definitur in ſupradicto Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. *errore* 30. & *ſeſſ.* 15. *errore* 19. & conſtat ex vſu, & totius Eccleſiæ praxi, quæ nititur illis verbis Chriſti *Matth.* 16. *&* 18. vbi generaliter conceditur Petro, eiúſque ſucceſſoribus poteſtas ligandi, & ſoluendi non tantùm in interiori foro, & pœnitentiali; ſed etiam in foro externo, vt indicant illa verba: Quod ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus; quaſi diceret, qui Eccleſiæ contumax, inobediénſque fuerit, tanquam ethnicus, & publicanus tractari poteſt. At ethnicus, & publicanus priuatus eſt omnibus Eccleſiæ ſuffragiis, aliíſque ſpiritualibus bonis; ergo eiſdem contumax Eccleſiæ priuari poterit, quorum priuatio cœlum claudit, ſicuti eorum conceſſione aperitur, media inquam impetratione, & ſatisfactione. Secundò probari poteſt hæc veritas ex illo 1. *Corinth.* 5. vbi Paulus quemdam inceſtuoſum Satanæ tradidit in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Nam, vt teſtantur communiter *ibi* Patres, Chryſoſtom. Theophylact. Theodor. & alij, quos referunt, & ſequuntur Iuſtinian. Cornelius *in illum locum*. Paulus cum ſimul traditione corporis inceſtuoſi Sathanæ facta inceſtuoſum excommunicauit, quinimo effectus excommunicationis erat illa traditio. Item ex illo *Actorum* 8. vbi Petrus Simonem magum excommunicauit illis verbis: Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto, vt conſtat ex his quæ adducit Lorinus *in ſupradictum locum*. Tertiò probatur ex vſu Eccleſiæ à tempore Apoſtolorum, ſemper námque his armis Eccleſia vſa eſt aduerſus peccatores, & hæreticos, vt conſtat ex variis decretis Conciliorum, maximè ex Trident. Ratio autem eſt manifeſta. Negari non poteſt, Chriſtum Dominum reliquiſſe ſuæ Eccleſiæ diſpenſationem, adminiſtrationémque Sacramentorum, ſacrificij, ſuffra-

giorúmque communium, & bonorum ſpiritualium. Ergo credendum eſt, Pontifici qui huius Eccleſiæ princeps eſt, & ſupremus gubernator, relictam eſſe à Chriſtn Domino poteſtatem priuandi fideles inobedientes & rebelles his bonis; ſicuti in qualibet republica bene inſtituta ſupremus Princeps poteſtatem habet priuandi ſubditos inobedientes bonis communibus reipublicæ. Neque his obſtat quòd illa bona relicta ſint Eccleſiæ in ſalutem fidelium, quominus his priuari uou poſſint, ſicuti priuantur ciues bonis reipublicæ in eorum vtilitatem conceſſis, quia non priuantur abſolutè, ſed ob culpam ipſorum fidelium, & in eorum correctionem, ideóque hæc priuatio non eſt cenſenda nociua, ſed ſaluraris. Et eſto alicui noceret, quia redditur obſtiuarior, id eſt per accidens, aliis tamen prodeſt, & per hæc ſoluuntur primum, & ſecundum fundamentum hæreticorum. Ad confirmationem reſpondeo, non eſſe alienum à ratione, vt quis aliquam pœnam ſui delicti in ſe exequarur, vt notauit Leſſius *c.31.n.36.* Coninch. *diſp.13.dub.3.in fine:* quod à fortiori procedit, cùm pœna eius conditionis ſit, vt non poſſit commodè aliter executioni mandari, vti in cenſuris contingit, quæ obligat ipſum cenſura ligatum abſtinere ab aliquibus actibus, qui aliàs erant permiſſi.

3. Quod ſi roges, quando Chriſtus Dominus hanc poteſtatem ferendi ceuſuras Petro, aliiſque Apoſtolis communicauerit, ſiquidem illo loco *Matth.16. & 18.* ſolùm viderur illius promiſſionem feciſſe? Reſpondeo poſt eius reſurrectionem, cùm dixit *Ioann. 20.* Sicur miſit me viuens Pater, &c. Petro autem ſingulariter conceſſit *Ioann.21.* dicens, Paſce oues meas. Etenim ad officium boni paſtoris pertinebat poſſe oues morbidas communibus Eccleſiæ paſcuis priuare, & à ſanis ſeparare, ne has ſuo conuictu inficiant, vti notauit Coninch. *diſp.13.dub.3.num.19.*

4. Ad extremum aduerte Chriſtum Dominum hanc poteſtatem ferendi cenſuras ſuæ Eccleſiæ reliquiſſe, ideóque hanc poteſtatem ex iure diuino eſſe. At modus imponendi cenſuras, illarúmque inſtitutio, & differentia non à Chriſto, ſed à Petro, eiúſque ſucceſſoribus ortum habuit. Neque vllus alius præter Pontificem eas variare, aut mutare poterit; ſunt enim ritus generalis ordinari ad gubernationem, & regimen totius Eccleſiæ, ergo illi tantùm, cui data eſt poteſtas ſuper omnem Eccleſiam, conceſſa eſt poteſtas hos ritus inſtituendi, & non alteri.

Pvnctvm IV.

Penès quem ſit poteſtas ferendi cenſuras.

1 *Alia eſt poteſtas ordinaria, alia delegata, & quæ hæ ſint.*
2 *Qui poſſint ex poteſtate ordinaria ferre cenſuras referuntur.*
3 *Qui ex poteſtate delegata.*
4 *Plures cenſent fœminam iure diuino incapacem eſſe huius poteſtatis.*
5 *Verius eſt oppoſitum.*
6 *Soluuntur argumenta.*

1. LOqui poſſumus tam de poteſtate ordinaria, quàm delegata. Poteſtas ordinaria ea eſt, quæ alicui officio, vel dignitati Eccleſiaſticæ, prout ſunt ab Eccleſia inſtituta, annectitur in perpetuum. Delegata verò, quæ perſonæ annectitur ex voluntate delegantis, ſicuti ex communi ſententia tradit Bart. *in l. ambitioſa, num. 14. ff. de decretis ab ordine faciend.* Bald. *cap. fin. de officio ordinary.* & ibi Ioan. Andr. *num.3.* Abbas *num.3.* Anton. *n.4.* Felin. *cap. fin. de officio deleg.* Nauarr. *cap. 27. num. 45.* Couarruu. *lib.3.var.cap.10.num.6.*

2. Igitur ex officio, & munere, atque adeò ex poteſtate ordinaria ferre cenſuras poteſt ſummus Pontifex, vti omnes Catholici docent. Secundò Epiſcopus, & Archiepiſcopus in ſua diœceſi quoad ſibi ſubditos, vt habetur *cap.1. & aliis, de officio ordinary.* & in Trident. *ſeſſ.6. de reform. cap.3.* & *ſeſſ.14. cap.4.* Archiepiſcopus autem comparatione ſubditorum ſui ſuffraganei ferre cenſuras nequit, niſi dum ſuffraganei diœceſim viſitat, vel cauſa ſubditorum ſuffraganei ad ipſum per appellationem deuoluitur, vt habetur in *cap. venerabilibus, de ſentent. excommun. in 6.* Et ex omnium ſententia tradit in præſenti Coninch. *diſp.13.dub.4.in princ.* Tertiò Cardinales in propriis Eccleſiis iuxta textum *in cap. his quæ, de maiorit. & obedientia,* & *ibi* Doctores communiter. Quartò Legati à latere in prouincia ſuæ legationis, *cap. legatus, de officio legati in 6.* Quintò Vicarius Epiſcopi, ſeu prouiſor generalis, quia conſtituit cum Epiſcopo idem tribunal, *cap. 2. de conſuetud. in 6.* & *cap. Romana, de appellationib. in 6.* Idémque eſt de Vicario Capituli Sede vacante, iuxta Trident. *ſeſſ.24. de reformat. cap.16.* & à fortiori ipſum Capitulum hac poteſtate gaudet, *cap. vnico, de maiorit. in 6.* Sextò Concilia generalia per omnem Eccleſiam, & Prouincialia in ſua Prouincia. Septimò Abbates, Priores, & Præpoſiti Eccleſiarum collegiatarum, quíque iuriſdictionem in foro externo habent. Archidiaconis verò, & Archipreſbyteri in primæua ſua inſtitutione hac carebant poteſtate, *c.5. de officio Archipreſbyteri*; ex conſuetudine tamen aliqui eam obtinent, vt colligitur ex *cap. veniens, de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit.* & ex *cap. dudum 54. de electione. verſ. ſed cum in iure.* Octauò ex priuilegio ſummi Pontificis eorum officio, & muneri in perpetuum annexo, hac gaudent poteſtate Religioſorum Generales, Prouinciales, Præpoſiti, Rectores, Priores, Guardiani, aliique ſuperiores locales quomodocunque nuncupentur. Parochus autem hac poteſtate ferendi cenſuras non gaudet; quia in foro externo iuriſdictionem non exercet, ſed tantùm in foro pœnitentiæ, vti aduertit Silueſt. *verb. excommunicatio 1. n.5.* Nauarr. *c.27.n.5.* Suar. *diſp.2.de cenſuris ſect.2.* Neque obſtat textus *in cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinary,* vbi pro rato habetur excommunicatio rata à Plebano ſancti Pancrarij in ſuos ſubditos. Non inquam obſtat; quia hic Plebanus, vt notauit Stephanus Dauila *2. p. de cenſuris cap.3.dub.2.* Præpoſitus erat Eccleſiæ collegiatæ, cui iuriſdictio ferendi cenſuras conceditur, vel vt placuit Abbati *ibi num. 2.* ex priuilegio ea poteſtas illi competebat. Adde etiamſi iure communi parochis eſſet hæc poteſt conceſſa, contraria conſuetudine eſt abrogata, vt inquit Sotus *in 4.d.21.quæſt.1.art.1.* Quocirca Concilium Trident. *ſeſſ.25.c.3.de reformat.* ſtatuit excommunicationem pro furtis à ſolo Epiſcopo eſſe ferendam.

3. Ex delegatione autem hanc poteſtatem habere poſſunt omnes illi quibus ſupradicti ordinaria poteſtate gaudentes commiſerint, quia poteſtas ordinaria eo ipſo quo ordinaria eſt delegari poteſt, vt conſtat ex *toto tit. de officio ordinary.* Et *cap. cum Epiſcopis 7. de officio ordinarij in 6.* Debet autem is, cui hæc mandatur iuriſdictio, capax illius exiſtere, vti aduertunt omnes Doctores referendi. Vnde debet in primis rationis vſum habere, cùm illam accipit; aliàs nulla erit acceptatio, quæ ad accipiendam iuriſdictionem requiritur ex communi omnium ſententia. Secundò debet eſſe baptizatus; quia non poteſt exercere munera Eccleſiæ qui intra Eccleſiam nondum exiſtit. Tertiò debet primam tonſuram habere: hac enim conſtituitur clericus, *cap. cùm contingat, de ætate, & qualit. ordinandor.* Vnde merè Laicus incapax eſt huius iuriſdictionis ſuſcipiendæ, *cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitutionib.* & *cap. decernimus, de iudiciis,* vbi prohibentur Laicis Eccleſiaſtica negotia, & apertiùs colligitur *ex cap. indicatum 89. diſt.* ibi, cauendum eſt ne ſæcularibus viris, atque non ſub regula noſtra degentibus res Eccleſiaſticæ committantur, ſed probatis de veſtro officio clericis. Et tradit Couarr. *in cap. alma mater. 1.p.§.11.n.3.* Nauarr. *c.27.n 9.* Coninch. *diſp.12.dub.4.n.32.* Quinimo nec Religioſo profeſſo ſi Laicus ſit, committi ea iuriſdictio poteſt, ſicuti ex communi docet Suar. *diſp.2.ſect.3.*

n.11.

n. 11. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Quartò non debet eſſe coniugatus, hic enim tametſi minores Ordines habeat, & obſequio alicuius Eccleſiæ addictus ſit, habitúmque clericalem geſtet, ob quæ priuilegio canonis, & fori gaudeat, *cap. vnic. de cleric. coniug. in* 6. iuncto Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* attamen Ordinum, beneficiorúmque ſuſceptionis, iuriſdictioniſque Eccleſiaſticæ adminiſtrationis incapax omnino exiſtit ex expreſſo textu *in cap. ſanè el* 1. *de clericis coniugatis.* & tradit ibi Abbas, Couarr. *cap. alma.* 1. *p.* §. 11. *num.* 3. Ægid. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 4. *num.* 32. Suar. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *num.* 1. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. Quapropter neque ex diſpenſatione Epiſcopi prædictis Laicis, aut coniugatis hæc poteſtas committi poteſt, quia nemini alteri à Pontifice conceſſum eſt aduerſus conſuetudinem, & decreta vniuerſalis Eccleſiæ procedere, vti rectè aduertit Paludan. *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Suar. & Paul. Layman. *loc. allegatis.* Ex his à fortiori conſtat fœminam incapacem eſſe huius iuriſdictionis, vti dicitur in *cap. noua, de pœnitentiis, & remiſſ.* & *cap. de monialibus, de ſentent. excommunic.* & apertius *cap. dilecti, de maior. & obed.* vbi Abbatiſſæ contendentes clericos ſibi ſubiectos ratione alicuius capellæ, ſeu beneficij ad ipſas pleno iure pertinentis propter inobedientiam, & culpas officio, & beneficio ſuſpendere, præcipit Pontifex earum mandatum obſeruari, iniungítque cuidam Abbati, vt per cenſuras clericos ſupradictos compellat earum mandatis obtemperare. Signum ergo euidens eſt, ipſas non poſſe cenſuras ferre. Neque obeſt quod textus vtatur verbo *ſuſpendere.* Nam, vt rectè Abbas *ibi n.* 5. Sylueſt. *Abbatiſſa, num.* 6. Auila 1. *part. dub.* 6. Layman. *d. cap.* 3. *num.* 3. verbum *ſuſpendere* ibidem accipitur in lata ſignificatione, quatenus præceptum, & ſententias Abbatiſſæ clericos ſuſpendebat, ſeu impediebat, ne Miſſas celebrarent, néve reditus beneficij acciperent; non tamen quatenus cenſuram ſuſpenſionis ſignificat, ex cuius violatione irregularitas incurritur.

4. Controuerſia igitur eſt, an fœmina iure diuino incapax ſit huius poteſtatis, ita vt nec Pontifex ex plenitudine iuriſdictionis eam illi concedere poſſit? Affirmat Stephanus Dauila 1. *part. dub.* 6. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 4. *num.* 33. eo quòd hæc poteſtas ferendi cenſuras pertinet ad claues Eccleſiæ. At claues Eccleſiæ Chriſtus ſoli Petro, aliíſque Apoſtolis, eorúmque ſucceſſoribus conceſſit, non autem fœminæ etiam Beatiſſimæ Virgini, vt aduertit Innocent. *in cap. noua, de pœnitent. & remiſſionib.* Ergo. Et confirmatur ex illo *Corinth.* 1. *cap.* 14. vbi Paulus præcepit mulieribus ne in Eccleſia doceant; quia id indecens eſt. Ergo à fortiori indecens erit iuriſdictione Eccleſiaſtica vti, & ſuperiores ſe clericis oſtendere. Deinde ſi fœminæ iure diuino incapaces non eſſent huius poteſtatis, aliquando illis à Sede Apoſtolica commiſſa eſſet; cùm autem nunquam legatur commiſſam fuiſſe, ſignum eſt iure diuino eſſe incapaces.

5. Nihilominus verius cenſeo iure diuino non eſſe cenſendam fœminam incapacem huius poteſtatis, vti docuit Paludanus *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 1. Nauarrus *lib.* 5. *conſil.* 1. *de ſententia excommunicat.* Sayrus *lib.* 1. *de cenſuris, cap.* 5. Filliucius *tract.* 11. *cap.* 2. *quæſt.* 8. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 4. *num.* 3. Suarez *diſp.* 2. *de cenſuris ſect.* 2. *num.* 7. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. inclinat Thom. Sanchez *lib.* 6. *Decalogi, cap.* 1. *num.* 23. Et colligitur ex D. Thom. *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 4. admittente fœminis communicari poſſe aliquem clauium vſum, tametſi nec Ordinis, nec iuriſdictionis clauem habeat. Ratio verò eſt; quia poteſtas ferendi cenſuras etſi ſpiritualis ſit, non eſt poteſtas Ordinis, cùm ex omnium ſententia laico communicari à Pontifice poſſit, ſed eſt poteſtas iuriſdictionis. At fœmina non videtur incapax iure diuino poteſtatis iuriſdictionis ſpiritualis, ſiquidem ex priuilegio Pontificis conferre clericis beneficia poteſt, eóſque in Eccleſiis inſtituere, & poſſeſſionem conferre, ac tandem præcepta imponere, vt deciditur *cap. dilecta, de maiorit. & obedient.* quæ omnia ſunt munia iuriſdictionis ſpiritualis.

6. Argumentum verò oppoſitum non vrget. Fateor claues Eccleſiæ prout poteſtatem Ordinis, & iuriſdictionis continent, non communicari poſſe fœminis, imò nec clauem iuriſdictionis per ſe & directè: benè tamen indirectè, & per accidens in vno, vel alio caſu. Neque obſtat, quod fœminæ non ſint Apoſtolorum ſucceſſores; nam etiam merè laïcus, & non baptizatus non cenſetur Apoſtolorum ſucceſſor, dum extra clerum, vel Eccleſiam exiſtit; & tamen ei poteſt à Pontifice poteſtas ferendi cenſuras committi vna vel altera vice, vt docet Sayrus, Layman, & Gaſpar Hurtado *ſuprà.* Ergo etiam fœminæ committi poterit. Ad confirmationem admitto, per ſe, & communiter fœminæ hanc poteſtatem ferendi cenſuras committi non poſſe, ſicut neque poteſtatem docendi. At ſicut vrgente aliqua graui cauſa poſſet Pontifex permittere fœminæ aliàs eruditæ populum docere, ſic poſſet permittere, vt cenſuras ferret. Prætetquam quòd cenſurarum impoſitio non ita dedecet fœminam, ac prædicatio. Vltima confirmatio ſolùm probat rarò vel nunquam euenire poſſe caſum qui Pontificis commiſſionem honeſtet; ideóque Pontifices ab ea commiſſione abſtinent.

Pvnctvm V.

De conditionibus neceſſariò requiſitis pro cenſura ferenda.

1 *Ex parte ferentis requiritur poteſtas.*
2 *Item requiritur libertas, ſed non ad valorem cenſuræ.*
3 *Tertiò debet intra proprium territorium exiſtere.*
4 *Debet eſſe liber à cenſura.*
5 *Cenſuram præcedere debet monitio.*
6 *Si ſub cenſura tibi aliqua actio prohibita eſt, affirmant plures non eſſe opus monitione.*
7 *Verius eſt oppoſitum.*
8 *Comminatio cenſuræ non qualiſcunque ſufficit, ſed trina, vel vna pro tribus.*
9 *Item hæc monitio debet fieri in ſcriptis continentibus cauſam pro qua cenſura fertur.*
10 *Prolationem cenſuræ verbo tenùs aliqui cenſent eſſe inualidam. Verius eſt ſolùm illicitam eſſe.*
11 *Si cenſura contra determinatam perſonam feratur, debet nomine iudicis ipſi reo monitio fieri.*
12 *Prædicta conditiones requiſita ſunt pro cenſura per modum ſententiæ ferenda.*
13 *Monitio non eſt opus vt præcedat denunciationem cenſuræ, ſi crimen eſt manifeſtum.*
14 *Quo tempore debeat ferri cenſura.*

1. EX parte ferentis cenſuras requiritur primò, vt habeat poteſtatem vel ordinariam, vel delegatam, vt de ſe conſtat. Quare ſi tempore quo delinquens cenſura ligandus erat, tu poteſtate careas, nulla eſt cenſuræ impoſitio.

2. Secundò debes procedere voluntariè, & humano modo, iuxta textum *in cap. cùm voluntate, de ſentent. excommunicat.* quam voluntatem verbis, aut aliis ſignis exprimere debes. Sed an hæc voluntas ſic debeat eſſe libera, vt metu graui interueniente nulla ſit? Difficultate non caret. Quippè abſolutio à cenſura ex huiuſmodi metu nulla eſt, vt expreſsè deciditur *cap. vnic. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt,* & ibi communiter Doctores. At idem iudicium de impoſitione cenſuræ, ac de abſolutione faciendum eſt, vt probat textus *in cap. verbum, de pœnit. diſt.* 1. ibi, *par ius ligandi, & ſoluendi eſſe voluit.* Sed verius eſt metum non impedire valorem cenſuræ, quod docuit Abbas *in cap.* 2. *de his quæ vi, num.* 11. Suarez

de cenſur. diſp. 2. *ſect.* 1. *n.*7. Coninch *diſp.*13. *dub.*5. *n.*36. Gaſpar. Hurtado *de cenſuris difficult.*6.*n.*24. & alij. Ratio eſt, quia geſta per metum iure naturæ valida ſunt, niſi aliunde iure poſitiuo irritentur, vti diximus *tract.* 2. *de peccatis diſp.* 1. *p.* 8. quia metus etſi voluntarium diminuat, non tamen illud tollit. At iure poſitiuo latio cenſuræ per metum non reperitur irritata. Ex irritatione autem abſolutionis non infertur lationem cenſuræ irritari; quia eſt caſus omnino diuerſus, & in quo diuerſa ratio militat. Quippe abſolutio ex metu conceſſa irritatur ob fauorem Eccleſiaſticæ poteſtatis, ne ſcilicet Prælati vexarentur; at impoſitionem cenſuræ eſſe irritam non eſt fauor Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſed eius in quem fertur. Præterea non ſic communiter, & frequenter timeri poteſt vexandos Prælatos, vt cenſuras imponerent, quàm vt ab illis abſoluerent; ergo irritatio abſolutionis extendenda non eſt ad cenſuræ impoſitionem. Neque obeſt idem eſſe iudicium de poteſtate ligandi, ac ſoluendi: quia id intelligendum eſt per ſe, ſecùs ſi per accidens impediatur; ſæpe enim contingit Prælatum habere poteſtatem ligandi ſua cenſura, at impeditum eſſe ab abſolutione concedenda, vt patet in incendiario nominatim ab Epiſcopo excommunicato, quem ſolus Papa abſoluit, *c. tua nos, de ſentent. excommun.*

3. Tertiò debet ferens cenſuram intra proprium territorium exiſtere; nam extra etiam ſibi ſubditum non poteſt ligare cenſura, vti docuit Gloſſa *in c. nouit.* & ibi Panormit. *n.*3. *de officio legati.* Nauarr. *c.*27. *num.*6. Coninch *diſp.*13. *dub.*5. *n.*39. Stephan. Dauila *de cenſuris*, 2. *part. c.* 3. *diſp.* 2. *dub.* 1. Sayrus *lib.*1. *c.*14. *n.*4. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſuris difficult.* 6. *n.*25. colligitúrque ea *can. Epiſcopum* 9. *q.*2. & ex Clement. *vnic. de foro competenti.* Rationem tradidit Couartuu. 3. *var. c.*20. *n.*8. quia extra proprium territorium nemini datum eſt, iuriſdictionem contentioſam exercere, ne iudici illius loci iniuriam inferat, vt probat textus *in l.* 2. *ff. de officio Proconſulis.* & *cap. nouit, de officio legati.* At ferre cenſuras eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, vtpote quæ feruntur in inuitum, & cum cognitione cauſæ, *l. inter ſtipulantem* §. 1. *ff. de verbor. obligationib.* Ergo quamuis contrarium immeritò doceant Gonzalez *reg.* 8. *cancellar. gloſſ.*62. *n.*12. & Auguſt. Barboſa 2. *part. de poteſt. Epiſcopi allegat.*6. Ab hac regula excipe cenſuram latam abſque cauſæ cognitione, qualis eſt quæ fertur per modum ſtatuti, quæ cognitionem cauſæ non exigit, vt docet Geminian. *in c. Romana.* §. *caueant n.* 4. *de ſentent. excommunic.* Anchartan. *ibi n.*6. Marian. Socinus ſenior *in cap. perpendimus n.* 75. *de ſentent. excommunic.* vel quæ fertur pro notoria, & manifeſta contumacia, quæ cauſæ cognitionem non requirit, vt iidem Doctores tradunt, vel quæ fertur præmiſſa cauſæ cognitione in territorio proprio, vti aduertit Sayrus *lib.*1. *theſauri caſuum c.*14. *n.*6. *verſ. ſeptimo.* Secundò excipe, niſi à ſuis expulſus eſſet; quia eo caſu petita licentia ab Ordinario illius loci in quo reſidet, tametſi non obtenta, poterit in ſibi ſubditos cenſuras ferre, vt habetur dicta Clement. *vnica, de foro competenti.* & tradunt Nauarr. Coninch, Hurtado, & alij *ſuprà.*

4. Quartò vt iuſtè, & licitè quis ferat cenſuras non debet cenſura eſſe ligatus, nec aliqua lege, aut ſuperioris præcepto interdictus, vt de ſe conſtat. Item non debet prauo affectu odij, aut vindictæ duci, vt dixit Gregor. & Doctores *in c.* 1. *de ſentent. & re iudic. in* 6. & tradunt omnes.

5. Quoad modum autem ferendi cenſuram, neceſſariò præcedere debet monitio, ſeu illius comminatio, quia fertur ob contumaciam, & inobedientiam actualem: at qui monitus non eſt à ferente cenſuras, non eſt illi rebellis, & inobediens. Ergo abſque monitione ligari cenſura non poteſt. Et de cenſura excommunicationis expreſsè traditur *in cap. conſtitutam, de ſentent. excommunic. in* 6. *in & c. ſacro, eodem tit.* iuncta Gloſſa. De ſuſpenſione habetur in *cap. reprehenſibilis, de appellationib.* De interdicto, *cap. ſtatutum, de ſentent. excommunicat. in* 6. Et vniuerſaliter pro omnibus cenſuris prouiſum eſt, vt admonitio præcedat vindictam. Atque ita ex omnium ſententia tradunt Sotus *in* 4. *d.*22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.*4. & 5. Nauarr. *cap.*27. *n.*10. Suar. *diſp.*3. *ſect.*8. Coninch *diſp.*13. *de cenſur. dub.*9. *concl.*3. *num.*81. Stephan. Dauila 2. *part. de cenſur. cap.*5. *diſp.*1. *dub.*10. Paul. Laym. *lib.*1. *tract.*5. *part.* 1. *c.* 5. *num.*6.

Prædicta doctrina explicari poteſt in hunc modum: nulla cenſura fertur niſi pro præueniendo peccato futuro, vel in ſatisfactionem præteriti. At eo ipſo, quo tibi præcipitur ſub comminatione cenſuræ vitare peccatum, vel illius præſtare ſatisfactionem, monitus es; ergo nunquam cenſura ferri poteſt abſque monitione. Eſt tamen notandum diſcrimen inter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quod excommunicatio nunquam infligitur niſi vt cenſura, ideóque ſemper monitionem requirit; at ſuſpenſio, & aliquod interdictum etſi cenſuræ ſint, aliquando non vt cenſuræ, ſed vt pœnæ, & vindictæ Eccleſiaſticæ apponuntur, & tunc monitionem præuiam non requirunt. De ſuſpenſione habetur *cap. tam litteris* 23. *de teſtibus, & atteſtationibus.* & *cap. cùm in cunctis* 7. *de electione.* Et de interdicto eſt textus *in cap. ſacro* 48. *de ſententia excommunicat.* & *in cap.* 1. *eodem tit. in* 6.

6. Solùm eſt dubium, an ſi tibi ſub excommunicatione, vel ſuſpenſione ferenda prohibeatur, vel præcipiatur aliquod factum, poſſit iudex nulla alia monitione excommunicationis, vel ſuſpenſionis ſententiam in ſe inobedientem proferre? Affirmat ſatis probabiliter Abbas *in cap. cum ſit Romana n.*28. *de appellationib.* Sanch. *lib.*2. *de matrim. diſp.*14. *n.*28. & *lib.*9. *diſp.*32. *n.*13. Filliucius *de cenſuris cap.*3. *quæſt.*3. *n.*95. Bonac. *diſp.*1. *quæſt.*1. *punct.*9. *num.*4. Stephanus Dauila *de cenſuris* 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 5. eo quòd iam inobediens, & rebellis mandatis Eccleſiæ extitiſti: aliàs nullius effectus erit comminatio cenſuræ ferendæ, ſi poſt patratum delictum inferri nequit, ſed noua monitione indiget, qua poſita poteris cenſuram effugere.

7. Sed longè verius eſt prædictam cenſuram comminatam tibi infligi non poſſe abſque noua monitione, vti docuit Suar. *diſp.*3. *de cenſur. ſect.*10. *n.*19. Paul. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *cap.*5. *n.*6. & indicat Couarr. *in cap. alma mater* 1. *part.* §. 9. *n* 5. Caietan. *in ſum.* verb. *præcepti tranſgreſſio*, §. *pœnas*, & verb. *clericorum peccata.* Colligitúrque apertè ex *c. reprehenſibilis, de appellationib.* ibi, Nec Prælati (niſi canonica commiſſione præmiſſa) ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam proferant in ſibi ſubiectos, niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam inducat. Ergo pro culpa, quæ ipſo iure ſecum non trahit cenſuram, non poteſt Prælatus abſque monitione eam infligere. Quod ſi dicas in culpis quæ ſecum trahunt cenſuram, iam eſt lata cenſura; ergo Prælatus illam proferre non poteſt. Reſpondeo, proferre debet non infligendo, ſed declarando. Ratio verò eſt; quia de ratione cenſuræ eſt, vt imponatur in delicti præſeruationem, ſeu emendationem, quia eſt pœna medicinalis: at ſi ob delictum factum imponi poſſet, non tam medicina, quàm punitio, & vindicta eſſet, delinquentémque emendatum ſæpè puniret, ideóque rectè aduertit Suar. *num.*21. & Layman *ſuprà num.*6. comminationem cenſuræ ferendæ nunquam eſſe faciendam, niſi delictis quæ tractum ſucceſſiuum habeant, quæque relinquunt obligationem ſatisfaciendi, alias nullius effectus erit comminatio cenſuræ, niſi fortè ad terrorem.

8. Hæc comminatio cenſuræ non qualiſcunque ſufficit, vt licitè cenſura feratur, ſed neceſſariò debet eſſe trina, vel vna pro tribus conceſſo ſufficiente interuallo temporis ad deliberandum ſecundùm circunſtantias, & negotij qualitatem: vt ſi diceret iudex, Mandamus, vt intra ſex vel tres dies, vel tres horas, quas tibi

pro

pro tribus monitionibus aſſignamus, compareas: habetur *cap. conſtitutionem, de ſententia excommunicat. in 6. & cap. ſacro, eodem tit. in 6.* iuncta Gloſſa *cap. reprehenſibilis, de appellationib.* & apertiùs *cap. Romana, eodem tit. in 6.* vbi cauetur, ne iudices ferant ſententiam excommunicationis, vel ſuſpenſionis abſque competenti monitione; & ſi contra præſumpſerint, iniuſtas nouerint eſſe illas; vbi Gloſſa ponderat verbum *iniuſtas*, & aduertit non dixiſſe nullas, quia ex defectu trinæ monitionis (modò monitio adſit) cenſura non redditur nulla, ſed iniuſta, niſi fortè fuerit cenſura lata aduerſus participantes, & communicantes cum excommunicato ab eodem iudice: hæc enim vt valida ſit requirit neceſſariò trinam monitionem, vt expreſsè cauetur *cap. ſtatuimus*, & *cap. ſtatutum, de ſententia excommunicat. in 6.* vt aduertit Suarez ex communi ſententia *diſput. 3. ſect. 12. num. 4. & 5.* Gaſpar Hurtado *tract. de cenſuris, difficult. 20. num. 86.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 6. fine.* Oportet autem in ipſa ſententia explicari tempus conceſſum ad deliberandum pro trina monitione concedi; aliàs reus non intelliget eſſe terminum vltimum, ſed ſupereſſe alias monitiones. Sufficiet tamen, ſi iudex dicat, Mandamus, vt intra tot dies ſequentes ab hac noſtra publicatione compareas, ſin minus, excommunicatione ipſo facto innoderis: tunc enim hæc monitio trinam virtualiter continet monitionem, & terminus deſignatus etſi vnus ſit, eſt virtualiter triplex, vt dixit Suarez *num. 7.*

9. Secundò hæc monitio debet fieri in ſcriptis continentibus cauſam, pro qua cenſura fertur, quæque tradi debet reo, cui cenſura imponitur. Quod ſi iudex (niſi fuerit Epiſcopus) abſque vrgenti cauſa ſolo verbo, & non ſcripto excommunicationem protulerit ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis, ipſo iure ſuſpenditur per menſem, etſi intra illud tempus ſe diuinis ingeſſerit, fit irregularis. Quæ omnia habentur *in cap. 1. de ſententia excommunicat. in 6.* Dixi *excepto Epiſcopo*, quia Epiſcopus ſub prædicto decreto non comprehenditur, cùm illius non fuerit mentio expreſsè facta, iuxta textum *in cap. quia periculoſam, de ſententia excommunic. in 6.* Dixi *abſque vrgente cauſa*, nam ea ſtante, non ſolùm validè, ſed licitè verbo tenus excommunicatio proferri poteſt; ſiquidem textus *in d. cap. 1. cùm medicinalis, de ſententia excommunic. in 6.* temeritatem requirat, inquit enim. Si quis iudicum huiuſmodi conſtitutionis temerarius extiterit violator: & notauit Gloſſa *ibi*, & Stephan. Dauila *de cenſur. 2. part. cap. 2. dub. 3.*

10. Aliquibus placuit prolationem cenſuræ verbo tenus non ſolùm illicitam, ſed nullam eſſe, vt docuit Ripa *in rubr. de conſtitut. n. 18.* motus *ex cap. fin. de ſentent. & re iudic.* & Sayrus *lib. 1. theſauri cap. 7. n. 16.* Sed longè verius eſt ſolùm eſſe illicitam, vt tradit Coninch *diſp. 13. dub. 9. concluſ. 5. num. 89.* Stephan. Dauila *d. dub. 3.* Layman *lib. 3. ſum. tract. 5. part. 1. c. 6. n. 1.* Nam iure naturæ ſcriptura neceſſaria non eſt. Iure autem poſitiuo etſi ſcriptura requiratur *in d. cap. cùm medicinalis*, non tamen ſic neceſſariò exigitur, vt aliter prolata cenſura irritetur. Textus verò finalis *de ſentens. & re iudic.* exigens neceſſariò ſcripturam, intelligendus eſt de ſententia punitiua criminis, & deciſiua litis, non verò de ſententia quæ non tam ad puniendum delictum, quàm ad illud præcauendum, & emendandum ordinatur.

11. Tertiò debet nomine iudicis ipſi reo monitio fieri, ſi cenſura contra determinatam perſonam feratur. Quod ſi ipſe latitet, ſufficit fieri ad eius domum, vel in Eccleſia, ſeu platea, alióve loco publico, ex quo in eius notitiam deuenire poſſit. Itémque facienda eſt coram teſtibus qui de monitione teſtari poſſint, vti traditur *cap. ſacro, de ſentent. excommunic.* & docuit Couarr. *cap. alma mater, 1. part. §. 9. num. 4.* Coninch *diſp. 13. dub. 9. concl. 1.* Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 3. ſect. 11.*

Aduerte prædictas conditiones pro latione cenſuræ per modum ſententiæ requiſitas eſſe. Nam cenſura, quæ à iure fertur per legem, vel ſtatutum, ea ſola publicatione, & monitione contenta eſt, quæ ad conſtituendam legem, ſeu ſtatutum requiritur, de qua latè dixi *tract. de legib. diſp. 1. p. 9. & ſeqq.*

12. Sed an monitio non ſolùm cenſuræ ligamen, ſed etiam eius denunciationem præcedere debeat? non ſatis conſtat. V. g. commiſiſti delictum, cui eſt annexa cenſura, poteſtne iudex te declarare, & denunciare cenſura eſſe ligatum? Reſpondeo poſſe, dummodò delictum publicum ſit, & notorium, neque illius pœnituerit, vt rectè docuit Abbas *cap. noſtram, 1. de iureiurando.* Nauarr. *lib. 5. conſilior. conſil. 20. de heretic. num. 5. in 2. edit.* Suarez *diſp. 3. de cenſuris ſect. 10. num. 18.* Paul. Layman *lib. 1. ſumm. tract. 5. part. 1. cap. 5. num. 6.* colligitúrque ex *cap. de manifeſta 2. quæſt. 1. cap. euidentia, de accuſat. cap. bonæ memoriæ, 1. de elect.* ibi, exceſſus notorius examinatione non indiget. Sed apertiùs conſtat concluſio ex *cap. reprehenſibilis, de appellation.* ibi, Præſenti decreto ſtatuimus, vt nec Prælati niſi canonica monitione præmiſſa ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam proferant in ſubiectos, niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere ſuſpenſionis, vel excommunicationis pœnam inducat. Ecce qualiter poteſt iudex nulla præmiſſa monitione proferre ſententiam, hoc eſt declaratoriam & denunciatoriam excommunicationis, vel ſuſpenſionis; quando ſcilicet ipſo iure excommunicatio, vel ſuſpenſio incurſa eſt. Et ratio videtur manifeſta; quia denunciatio non eſt nouum vinculum, & cenſura, vt dicitur *cap. paſtoralis, §. verùm, de appellationib.* Ergo non adeſt cauſa, ob quam monitio prærequiratur. Debet tamen delictum notorium eſſe, vel per ſententiam, vel ipſo facto, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, aut excuſationem admittere; aliàs ea declaratio illicita eſſet contra ius naturæ, iuridicúmque ordinem procedendi. Præterea requiritur, quod reus delicti non pœnituerit; nam ſi abſolutionem à cenſura expoſtulauerit reus, ſatisfactionémve obtulerit, non eſt denunciandus, ſed potiùs abſoluendus, iuxta textum *in cap. qua fronte, de appellat.* cùm finis cenſuræ obtentus ſit, qui eſt delinquentis correctio, & emendatio.

13. Quoad tempus attinet, nulla cenſura expedit die feriato proferri; quia plerumque cauſæ cognitionem prærequirit, à qua die feriato abſtinendum eſt, iuxta textum *in cap. fin. de feriis.* & ibi Panormit. *num. 19.* Quod ſi eo die feratur, etiam abſque neceſſitate valida eſt, vt aliis relatis comprobat Sayrus *lib. 1 theſauri caſuum, c. 14. num. 7.* eo quòd ea quæ cauſæ cognitionem non exigunt, neceſſariò ad ſui valorem die feriato geſta valent *l. actus. C. de feriis.* Denunciatio autem cenſuræ frequenter die feriato fit ſi præcedat cauſæ cognitio die non feriato; quia eo tempore facta in plurium notitiam deuenire poteſt, vt notauit Sayrus *d. cap. 14. num. 10.*

PVNCTVM VI.

In quos cenſura ferenda eſt?

1 *Ferri debet in hominem baptizatum, viatorem, rationis compotem.*

2 *Sed an vltra vſum rationis requiratur pubertas, variant Doctores.*

3 *Item debet eſſe ſubditus ferentis cenſuram.*

4 *An omnes aſſiſtentes in diœceſi cenſura à Diœceſano lata ligentur, & econtra diœceſani extra exiſtentes?*

4 *Remiſſiuè reſpondetur.*

5 *Propter diuerſas cauſas duplici cenſura ligari quis poteſt.*

6 *Ob eandem cauſam duplici cenſura ligari poteſt, ſi à diuerſis iudicibus lata ſit, vel cauſa multiplicetur.*

1. CEnſura neceſſariò ferenda eſt in hominem baptizatum, viatorem, rationis compotem, & ferenti poteſtati ſubiectum. Vti ex communi ſententia tra-

dit Nauarr. *cap.27.num.13.* Suarez *tom.5.de cenſur.diſp.5.ſect.1.* Coninch *diſp.13.dub.6.* Paul.Layman *lib.1.ſumm.tract.5.part.1.cap.4.num.1.*

Primò debet eſſe homo: nam bruta animalia cenſuræ capacia non ſunt, vtpote quæ nec poteſtati Eccleſiaſticæ ſubduntur, nec culpam committere poſſunt, ob quam cenſura fertur. Quod ſi aliquando Eccleſia creaturas irrationales fidelibus nocentes anathematizat, non eſt, quia cenſuram in illas ferat, ſed quia illas deteſtatur, & execratur, ſicuti cùm quis proprias culpas, & errores anathematizat. Angeli verò cenſura ligari non poſſunt, quia ſubiecti non ſunt Eccleſiæ. Damnati nunquam ſunt corrigendi. Beati culpæ expertes ſunt.

Secundò debet eſſe baptizatus, ſeu fidem in Eccleſia profeſſus; non Paganus, Iudæus, aut Catechumenus, quia, vt inquit Paulus 1. *ad Corinth.5.* Quid enim mihi de his, qui foris ſunt iudicare: non enim Eccleſiæ poteſtati ſubiicitur qui Eccleſiam ingreſſus non eſt. Secùs verò dicendum eſt de Hæreticis, Apoſtatis, & Schiſmaticis, qui vtpote baptizati Eccleſiæ poteſtatem fugere non poſſunt, vt deciditur *cap.de Iudæis,45.diſt.*

Tertiò debet eſſe homo viator, nam mortuus cenſura ligari nequit, vti ex communi docet Nauarr. *c.27.n.13.* & *cap.28.n.32.* Couarr. *in cap.alma.1.p.§.11.n.8.* Suarez *diſp.5.ſect.1.* Auila *2.p.cap.4.diſp.vnic.dub.8.concl.2.* Layman *tract.5.p.1.cap.4.n.2.* & alij communiter. Colligitúrque ex illis verbis Chriſti *Matth.16.* Quæcunque ligaueris ſuper terram. Nam, vt rectè expendit Gratian. *24.q.2.* Chriſtus Dominus ſolùm conceſſit Petro poteſtatem ligandi, & ſoluendi eos, qui ſunt ſuper terram; quia ipſi tantùm Eccleſiæ ſubiiciuntur. Explicarique poteſt in hunc modum: Defunctus nec ratione corporis, neque ratione animæ ligari poteſt; non ratione corporis; quia eſt quid inanimatum incapax ſubiectionis; non ratione animæ, quia eſt quid ſpirituale, & inuiſibile, ſubiicíque nequit Eccleſiæ viſibili. Et præterea ſi in cœlo, aut purgatorio exiſtit, non eſt in ſtatu, quo mereatur cenſura affici, vtpote grata Deo; ſi verò exiſtat in inferno, corrigibilis non eſt. Ex quo manifeſtè infertur: ſi quis mandauit clericum occidere, & ante mandati executionem moriatur, cenſuram nullam incurrere, quia tempore quo illam incurſurus erat, incapax exiſtit.

Neque his obſtat text. *in cap.à nobis, el 2.de ſentent.excommunic.* vbi Innocent. III. determinat excommunicatum abſolui poſt mortem poſſe, redditque rationem, quia Eccleſia poteſt ſoluere, & ligare defunctos. Quia, vt benè Caſtro *lib.2.de iuſta hæretic.punit.cap.20.* Couarr. *in d.cap.Alma, 1.p.§.11.num.8.* Suarez *diſp.5.ſect.2.n.11.* textus intelligendus eſt de abſolutione, & ligatione indirecta, non directa, quatenus Eccleſia præcipere poteſt fidelibus, ne corpus excommunicati, & abſque ſignis pœnitentiæ decedentis, ſepulturæ ſacræ tradant, néve ſuffragia offerant, vel è contra ſi ſigna pœnitentiæ dederit, poteſt Eccleſia fidelibus concedere, vt hæc omnia beneficia defuncto impendant. Quod non eſt abſoluere, vel ligare defunctum directè, ſed viuos ligare, vel abſoluere ab obligatione, quæ illis ineſt ob cenſuram, qua defunctus ligatus erat.

Quartò debet eſſe rationis compos, ſaltem quando cauſam cenſuræ dedit, quia abſque culpa cenſuræ capax eſſe non poteſt. Si autem ſui compos efficacem cauſam cenſuræ contrahendæ dederit, & tempore quo ligandus erat in ebrietatem, vel amentiam etiam perpetuam incidiſſet, ſine dubio ligaretur; quia vſus rationis, liberáque voluntas ſolùm requiritur ad cauſam cenſuræ apponendam, non verò ad ipſam cenſuram contrahendam, vti docuit Suar. *diſp.5.ſect.1.n.10.* Layman *lib.1.ſum.tract.5.part.1.cap.4.n.3.* vnde mandans clericum interficere, & tempore interfectionis ebrius, vel amens exiſtit, non obinde effugit cenſuram mandato annexam. Ab ea tamen cenſura (ſi amentia perpetua eſt) abſolui debet; quia non expedit ligatum eſſe cenſura qui per eam corrigi non poteſt, cùm ipſa cenſura, vtpotè medicinalis pœna ad correctionem dirigatur, vti notarunt Suar. & Laym. *loc.alleg.* Coninch *diſp.13.dub.6.num.45.* & *ſeqq.*

2. Sed an vltra vſum rationis requiratur pubertas? Non conſtat inter Doctores. Nam Vgolin. *de cenſur.c.17.§.3.num.5.* affirmat, eo quòd ante illam ætatem non ſatis percipit ordinem iudiciarium, neque in iudicio admittitur ad ſe defendendum, vel agendum, iuxta textum *in cap.vlt.de iudicijs in 6.* Sed dicendum eſt cenſuræ à iure latæ impuberem rationis compotem capacem eſſe; quia nullo iure eximitur, & cùm culpam committere poſſit, cui cenſura annectitur, non eſt cur à cenſura excuſetur, ſupponítque textus *in cap.1.* & *vlt.de ſentent.excommunic.* & tradit Suar. *diſp.5.ſect.1.num.17.* Coninch *diſp.13.dub.6.n.45.* Gaſpar Hurtado *tract.de cenſur.difficult.7.n.30.* Idem videtur dicendum de cenſura lata per ſtatutum, niſi contrarium ex conſuetudine conſtet; quia ad hanc cenſuram imponendam non eſt opus impuberem citari, nec in iudicio componere, vt ſupponunt prædicti Doctores. At ſi cenſura ſententia ſpeciali ferenda ſit, credo aduerſus impuberem ferri poſſe, tametſi id non ſit conueniens. Priorem partem mihi perſuadet; quia eſto impubes ordinem iudiciarium ignoret, de illo inſtrui poteſt, ſicuti alij puberes ordinem iudiciarium ignorantes inſtruuntur. Item medio procuratore, & tutore reſpondere in iudicio poteſt. Secundam partem probat mihi vſus, & conſuetudo ſatis recepta, nunquam ferendi cenſuram directè contra impuberes. Notanter dixi *directè*, nam indirectè, & conſequenter non eſt dubium, impuberes cenſura ligari, vt contingit in interdicto generali populi, quod impuberes vſum rationis habentes comprehendit.

3. Quintò debet eſſe ſubditus ferentis cenſuram, aliàs cenſura ab ipſo lata ligari non poterit: non enim ſuperior ſuam iuriſdictionem, & ſuperioritatem in alium quam in ſibi ſubditum exercere valet, vti eſt manifeſtum, & colligitur ex *cap.à nobis,21.de ſentent.excommun.* & *cap.cùm infertur 16.de maiorit.* & *obed.* & tradunt omnes. Ex qua doctrina fit Pontificem nullatenus ligari cenſura poſſe, quia ſuperiorem in terris non habet. Leges namque ab ipſo latæ comparatione ipſius vim coërciuam non habent, quippe nullus ſibimet præceptum imponere poteſt. Extra Pontificem omnes alij fideles rationis vſum habentes ligari cenſura poſſunt, ſaltem comparatione Pontificis, quia Pontifici ſubiiciuntur. Rex verò, & Imperator ob eorum ſupremam dignitatem eximuntur à iuriſdictione Epiſcopi, ne poſſint vlla cenſura ab ipſis lata ligari, vt dixit Silueſt. *verb.excommunicatio,n.10.* Stephan. Dauila pluribus relatis *2.p.de cenſur.c.4.diſp.vnic dub.4.* Epiſcopi generali iuris conſtitutione ſententia, vel mandato non ligantur, niſi de illis fiat expreſſa mentio, iuxta textum *in cap.quia periculoſum, de ſentent.excommunic.in 6.* quod ſolùm de ſuſpenſione, & interdicto loquitur, non de excommunicatione, vt aduertit Suar. *tom.5.diſp.5.ſect.4.num.3.* Deinde Concilium prouinciale, & generale, & quælibet alia communitas ligari poteſt cenſuris ſuſpenſionis, & interdicti, vtpote quæ non exigunt culpam in omnibus, ſed in odium delinquentium innocentes ſuſpenduntur, vel interdicuntur. Secus verò in cenſura excommunicationis vtpote grauiori, & directè priuatiua vſu ſpiritualium bonorum, ex *cap.Romana, de ſentent.excommun.in 6.* Quocirca vt excommunicatio validè feratur, debent nocentes communitatis cognoſci, & aduerſus illos tantùm ſigillatim promulgari, vti docuit Nauarr. *d.c.17.n.13.* Auila *dub.6.* & alij apud ipſos. Neque his obeſt, quod cenſura feratur aduerſus quemcumque qui ex hac communitate deliquerit, vel delictum commiſit, ſi non ſatisfecerit; quia ex ipſo delicto determinatur perſona cenſura liganda.

4. Controuerſia autem grauis eſt, an omnes exiſtentes in Diœceſi cenſura à Diœceſano lata ligentur, & è contra, an exiſtentes extra Diœceſim cenſura ſuæ Diœceſis afficiantur? Sed hanc difficultatem reſolui *tract.3.*

de

*de legib. diſp.*1. *punct.*24. §.3.4.*&* 5. ibi enim enumeraui qualiter teneantur peregrini legibus, & præceptis loci quà tranſeunt, qualiterque ligentur legibus, & præceptis ſui domicilij, pœniſque præcepto, & legibus annexis affici poſſint. Neque occurrit aliquid noui addendum.

5. Supereſt dicendum, an poſſit quis duplici cenſura eiuſdem rationis ligari, duplici inquam excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto: Ratio dubitandi eſt, quia priuatio non ſuſcipit magis, & minus; cùm igitur quælibet ex his cenſuris ſit priuatio ſpiritualium bonorum, nequit poſita vna cenſura, alia eiuſdem rationis ſuccedere. Et confirmo, duæ priuationes eiuſdem numero formæ eſſe nequeunt in eodem ſubiecto. Ergo nec duæ excommunicationes, nec duæ ſuſpenſiones, aliàs eſſent duæ priuationes formales eiuſdem numero formæ.

Nihilominus communis eſt ſententia propter diuerſas cauſas poſſe aliquem diuerſis cenſuris eiuſdem rationis ligari: vti docuit Silueſt. *excommunicatio* 1. *num.*10. Sotus *in* 4. *diſt.*22. *q.*2. *art.*2. *concluſ.*3. Couarr. *in cap. alma.* 1. *p.* §.11. *n.*13. Suar. *de cenſur. tom.*5. *diſp.*5. *ſect.*3. Vgolin. *tab.*1. *de cenſuris, cap.*16. §.3. Molina *tract.*3. *diſp.*41. *n.*3. *&* 7. Nicol. Garcia 8. *p. de benefic. cap.*3. *n.*86. Et colligitur ex variis textibus. Nam *Clement.*2. *de ſentent. excommunicat.* excommunicantur qui contra priorem excommunicationem, & denunciationem procedebant, ſcilicet ſacris aſſiſtendo. Et *cap. cùm pro cauſa, de ſentent. excommun.* declaratur duplici cenſura innodatum eſſe, qui violentas manus iu clericum iniecit, & Eccleſiæ immunitatem violauit, duplicique abſolutione indigere, vel vna vtramque cauſam reſpiciente, vt notat ibi Abbas, & Doctores cummuniter. Idem probatur ex *cap. officij, de ſent. excommunic. & cap. Capitulum ſanctæ Crucis, de reſcriptis. cap. Engeltrudam*, 3. *q.*4. *c. ita quorundam, de Iudæis*, & aliis. Ratio, quia excommunicatio, & quælibet alia cenſura non tam eſt priuatio, quàm vinculum morale cauſans priuationem: atqui vinculum morale multiplicari poteſt, tametſi priuatio non multiplicetur, vt manifeſtè patet in peccatis mortalibus, quorum quodlibet ita priuat hominem gratia, vt etiam aliud quantum ex ſe eſt priuet. Quare ſi directè vnum peccatum remitteretur non conferendo gratiam, aliud remiſſum non eſſet, ſed adhuc homo gratia priuatus maneret, ſic in præſenti dicendum eſt. Fatemur namque priuationem in ſe non ſuſcipere magis, & minus; benè tamen in ordine ad cauſam, vt patet in ſupradicto exemplo de peccatis. Et in naturalibus eſt res manifeſta. Cubiculum namque priuari luce poteſt ex multiplici ratione impediente, tametſi vnica lucis priuatio exiſtat. Sic homo multiplici cenſura eiuſdem rationis priuari poteſt bonis Eccleſiæ, tametſi vnicam priuationem habeat; quia cenſura non eſt formaliter priuatio, ſed priuationis cauſa.

6. Adde non ſolùm ob diuerſas cauſas, ſed etiam ob eandem te poſſe duplici cenſura eiuſdem rationis ligari, ſi à diuerſis iudicibus à iure, vel ab homine lata ſit, adſitque reſpectu cuiuſcunque iudicis ſpecialis contumacia, & inobedientia, ſicuti docuit Abbas *in cap. grauem, num.*5. *de ſentent. excommunic.* Suarez *d. diſp.*5. *ſect.*2. *num.* 13. Nam eſto ibi ſit eadem cauſa materialis, eſt tamen diuerſa cauſa formalis, ſcilicet, diuerſa contumacia, & inobedientia. Verùm quando ob contumaciam aggrauantur cenſuræ ab eodem iudice, procedente inquam ad denunciationem, & anathema, diuerſa cenſura non ligaris, neque duplici abſolutione indiges, vt aduertit Suarez *ſuprà num.*18. quamuis ante denunciationem excommunicatio reſeruata non eſſet, quæ poſt denunciationem reſeruata eſt.

Quinimo exiſtimo, quotieſcunque tranſgreſſiones eiuſdem cenſuræ multiplicantur, toties cenſuras multiplicari. Vnde ſi modò percutias clericum, & deinde alium duplici excommunicatione innodatis; quia duplicem cauſam, quibus eſt annexa cenſura, appoſuiſti, & tradit Suarez *diſp.*5. *ſect.*3.

PVNCTVM VII.

Quam ob cauſam cenſura ferenda eſt.

1 *Pro culpa ferenda eſt cenſura.*
2 *Pro culpa veniali, nec excommunicatio, nec ſuſpenſio, neque interdictum ferri poteſt, vt communiter feruntur.*
3 *Aliqui cenſent peccatum mortale ſufficere, ſi interiùs conſummetur.*
4 *Verius eſt requiri exteriùs eſſe conſummatum.*
5 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
6 *Non ſolùm debet eſſe peccatum mortale externum, ſed ſpecialiter ab Eccleſia prohibitum.*
7 *Quinimo debet eſſe prohibitum ſub comminatione cenſuræ incurrenda.*
8 *Non poteſt ferri pro peccato præterito in eius punitionem.*
9 *Proponuntur obiectiones, & ſoluuntur.*
10 *Peccatum ob quod cenſura contrahitur, debet eſſe completum ſecundum proprietatem verborum.*
11 *Aliquibus placet cenſuram impoſitam contra facientes, ſeu committentes delictum comprehendere mandantem, & conſulentem.*
12 *Verius eſt oppoſitum.*
13 *Temperatur doctrina, ne procedat, cùm lex inutilis redderetur.*
14 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
15 *Qualiter reuocato mandato, vel conſilio incurras cenſuram contra mandantem, vel conſulentem impoſitam.*
16 *Delinquens aduerſus præceptum ſub cenſura impoſitum, non duplex peccatum, ſed vnum tantùm committit.*

1. OMnes conueniunt cenſuram infligi non poſſe niſi pro culpa; quia eſt pœna medicinalis, quæ neceſſariò ſupponit culpam corrigendam. Eſt tamen notandum diſcrimen inter excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quòd excommunicatio, quia eſt grauiſſima pœna, nemini alteri à delinquente infligitur. Secùs verò eſt in ſuſpenſione, & interdicto, quæ vltra nocentes innocentes ligant, vt citius nocentes reſipiſcant, videntes ſua cauſa innocentes grauari, ſicuti notauit Couarr. *cap. alma mater.*1. *p.* §.9. *n.*3. Deinde hæc culpa debet eſſe cenſuræ proportionata, aliàs committetur iniuſtitia, vt colligitur ex *cap. ſacro, & cap.*1. *de ſentent. excommunic. in* 6. *& cap. fœlicis, de pœnis, in* 6. ibi, iudex pœnam metietur ex culpa.

2. Dubitant tamen Doctores, an ob culpam venialem cenſura inferri poſſit? Et breuiter reſpondeo, neque excommunicationem maiorem, nec ſuſpenſionem, aut interdictum, prout communiter feruntur ob culpam venialem iniungi poſſe; quia ſunt pœnæ grauiſſimæ, ac proinde culpæ leui improportionatæ, vti tradunt ex omnium ſententia Coninch. *diſp.*13. *dub.* 8. *concluſ.*2. Suarez *diſp.*4. *ſect.*4. Sanchez *lib.*6. *moral. cap.*4. *num.*55. Paul. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *cap.*5. Vazquez *tom.*2. *diſp.*158. *cap.*5. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſuris diſp.*10. *num.*43. & de excommunicatione maiori. Et idem fermè eſſe de aliis cenſuris, colligitur apertè ex Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*3. *de reformat.* & ex *cap. nemo Epiſcoporum, cap. nullus Sacerdos*, 11. *quæſt.*3. & tradit vltra ſuperiùs relatos Nauarr. *cap.*27. *num.*9. Couarr. *cap. alma mater.*1. *part.* §.9. Auila 2. *part. de cenſuris, cap.*5. *diſp.*1. *dub.*2. Et licèt in aliquibus textibus videatur ob cauſam leuem excommunicatio ferri, vt *in cap. ſi quis* 23. *diſtinct.* & aliis, non eſt reputanda illa cauſa leuis abſolutè, nam, vt rectè explicat Coninch. *diſp.*13. *dub.*8. *concluſ.*2. cauſa quæ per ſe ſpectata leuis eſt, ſæpè ex circumſtantiis grauis redditur. Ex quo fit manifeſtè quoties ex ignorantia, vel inaduertentia, vel alia de cauſa excuſatur quis à grauitate culpæ, cui excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum annexa ſunt, excuſati ab illis incurrendis, vt benè aduertit Layman *d. cap.*4. *num.*1.

Notanter

Notanter dixi excommonieationem maiorem, ſuſpenſionem, & interdictum prout frequenter feruntur, non poſſe ob veniale peccatum iniungi; quia excommunicationem minorem latam à iute, conueniunt ferè omnes Doctores, vt *diſp. ſequenti* videbimus, ob peccatum veniale incurri; quia eſto videatur maximis bonis priuate, ſcilicet Sacramentorum receptione; at facillimo negocio tolli poteſt, cùm quilibet Sacerdos facultatem habeat ab ea abſoluendi. Et idem eſt de hac excommunicatione minori, ſi ab homine generaliter iniungeretur, nec reſeruaretur. At dari poteſt aliqua ſuſpenſio, aliquódque interdictum perſonale purum à iudice generaliter latum, nec reſeruatum minoribus commodis ſpiritualibus priuans, quàm excommunicatio minor, & æqoè facilè abſoluendum. Ergo poteſt ob culpam venialem iniungi, ſicuti latè explicat Gaſpar Hurtado *de cenſur. difficult.* 10. *num.* 44. *& ſeqq.*

3. Sed an hoc peccatum mortale ſufficiat, eſſe interius conſummatum, vt cenſura ligari poſſis? diſcordant Doctores. Nam Gloſſa *Glement.* 1. *de heretic.* & alij quos accuratè recenſent Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 8. *n.* 2. Farinacius *de hereſi. q.* 192. §. 1. Barboſa 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 40. *à num.* 6. affirmant, quia Eccleſia habet iuriſdictionem in actus merè internos, cùm eius poteſtas ſit ſpiritualis. Ergo poteſt actus merè internos punire. Antecedens variis exemplis declaratur. Primò diſpenſat, irritátque votum purè mentale. Secundò abſoluit à peccatis interius conſummatis, eáque reſeruat. Tertiò obligat ad actum fidei ſupernaturalem, quando res fidei proponit, aut de fide quis examinatur. Quartò, iudex obligatus defendere clericum à percuſſione, ſi id nolit incidit in excommunicationem *can. ſi quis ſuadente.* At hæc nolitio internum quid eſt. Quintò *in Clement. multorum, de heretic.* §. *verùm*, excommunicantur Inquiſitores qui odio, vel amore ducti aliquid contra ſui moneris obligationem omittunt, vel faciunt. Ad idem referuntur excommunicationes latæ ſub hac conditione, ſi quis præſumpſerit, ſi quis auſu temerario, ſi quis dixerit, vel crediderit, &c. quæ ſunt conditiones, de quibus Eccleſiæ conſtare non poteſt, cùm interius conſummentur.

4. Sed contraria ſententia, ſcilicet ad incurrendam cenſuram non ſufficere actum purè internum verior multò eſt, vti probaui *tract.* 4. *de fide, diſp.* 3. *punct.* 3. *in princ.* & vltra Doctores ibi relatos eam docent Nauarr. *cap.* 23 *num.* 38. *& cap.* 27 *num.* 56. Couarr. *in reg. peccatum,* 2. *p. num.* 7. Suarez plures referens *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 1. Stephan. Dauila 1. *part. dub.* 10. Coninch *diſp.* 13. *dub.* 8. *concluſ.* 4. *n.* 71. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 11. *num.* 49. Vazquez 1. 2. *diſp.* 160. Paulus Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. 1. *p. cap.* 5. *n.* 1. colligitúrque apertè ex *cap. cogitatio, de pœnitent. diſt.* 1. ibi, cogitatio non meretur pœnam lege ciuili, cum ſuis terminis contenta eſt, vbi Gloſſa inquit, non meretur pœnam ab homine, ſecùs à Deo. Et *cap. de ſimonia* dicitur dationem procedentem ex animo ſimoniaco, ſi hîc non prodatur exteriùs, ab Eccleſia non puniri. Ratio videtur manifeſta; nam Eccleſia eſt ſenſibilis, & viſibilis, non igitur poteſtatem habere poteſt in id quod inoiſibile, & inſenſibile eſt, quale eſt peccatum interius conſummatom. Et confirmo peccata interna, quæ exteriùs non prodeunt, Eccleſia non poteſt iudicare, vtpote quæ ſibi ignota ſunt; ergo neque de illis poteſt legem ferre. Nam, vt inquit D. Thom. 1. 2. *queſt.* 91. *art.* 4. de his poteſt homo legem ferre, de quibus poteſt iudicare, & licèt aliqua peccata, quæ in actum externum prodeunt, ita ſint occulta, vt Eccleſia non poſſit de ipſis ſententiam ſpecialem ferre; id tamen eſt per accidens: ex ſe enim manifeſta ſunt, iudicióque Eccleſiæ ſubiecta; ſiquidem ſenſibus hominum ſubiiciuntur, ideóque Eccleſia ea per generalem ſententiam punit, tametſi nominatim, & ſpecialiter ea punire nequeat.

5. Fundamentum verò oppoſitæ ſententiæ non vrget. Admitto namque poteſtatem Eccleſiæ eſſe ſpiritualem, ſed quia in hominibus ineſt qui corporales ſunt, non extenditur ad res purè ſpirituales, ſed quatenus per corporales manifeſtantur. Secundò reſpondeo poteſtatem Eccleſiæ eſſe ſpiritualem non phyſicè, ſed moraliter, hoc eſt eſſe ſpiritualem, quatenus res pertioentes ad ſpiritum, & animarum ſalutem ſpectat. Ex quo non infertur reſpicere debere ea, quæ ſunt phyſicè ſpiritualia, vt ſunt actus interni. Ad primam probationem antecedentis dico parentem irritare poſſe vota filiorum, & ſuperiorem vota illorum, qui pleno iure ſibi ſubduntur, quia ſi ſubditi ſuperiori, & filij parenti ſubiiciuntur integrè, & perfectè, atque adeò quoad propriam voluntatem, & vim ſe obligandi, & ratione huius dominij vota irritari poſſunt. Verùm hoc dominium non eſt ſufficiens, vt patet filiis, & ſuperior ſubditis præcipere actum purè internum poſſint, quin minus illud punire; quia ad obligationem præcepti, & pœnæ requiſitum eſt, vt aliquo modo actus ſit illis cognoſcibilis. Adde diſpenſationem, & irritationem non verſari propriè circa actus internos, ipſi enim tranſierunt, ſed circa obligationem moralem inde reſultantem, & moraliter perſeuerantem, quam obligationem nunquam Eccleſia ſoluit quouſque ſibi manifeſtetur. Ad ſecundum abſoluit Eccleſia à peccatis purè mentalibus, dummodò ſibi fiant manifeſta. Quando verò ea peccata reſeruat, non eſt, quia iuriſdictionem in ea exerceat, ſed potiùs iuriſdictionem circa ipſa negat, ſicuti poterat negare iuriſdictionem in omnia peccata. Ad tertium, non obligat Eccleſia ad actum fidei merè internum, ſed hæc obligatio ex lege diuina, & naturali prouenit propoſita veritate credenda. Ad quartum non defendere clericum omiſſio eſt externa, & ſenſibus cognoſcibilis. Ad quintum ſententia exterior iniuſta illorum Inquiſitorum, qui in ea proferenda odio, vel amore ducti fuerunt, punitur. Et licèt illa praua intentio cognoſci ab Eccleſia non poſſet, hoc non obeſt quin poſſit actum externum ei coniunctum punire; quia ea coniunctio ſolùm eſt conditio ad actum externum puniendum, punitio autem in eam conditionem non fertur. Quod non eſt cenſuram ad actus interiores extendere, ſed cenſuram in actus externos latam limitare, & coarctare. Poterat enim Eccleſia externum illum actum iniuſtitiæ, quomodocunque fieret, punire. Quòd verò illum non puniat, niſi quando coniunctus eſt cum praua intentione benignitas eſt, & limitatio ſuæ poteſtatis, & rigoris. Ad vltimum reſpondeo illam particulam *vel*, ſi quis dixerit, vel crediderit, poſitam frequenter in decretis, intelligendam eſſe copulatiuè: hoc eſt, ſi quis dixerit, atque crediderit. Si autem intelligatur diſiunctiuè, præſtat hunc ſenſum. Si quis dixerit verbis, vel crediderit factis, vel nutibus, aliiſque ſignis in facie Eccleſiæ manifeſtis, anathema ſit.

6. Porrò non ſolùm debet eſſe peccatum mortale externum, ſed neceſſarium eſt vt ſit peccatom ſpecialiter ab Eccleſia prohibitum, aliàs delinquens non eſſet Eccleſiæ contumax, & inobediens. Cenſuræ autem inſtitutæ ſunt ad medendam contumaciam, & inobedientiam Eccleſiæ, vti fatentur omnes. Ergo. Atque ita docent ex communi ſententia Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 4. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 9. Suar. *diſp.* 5. *ſect.* 5. *n.* 6. Ægid. *diſp.* 13. *dub.* 8. *concl.* 6. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *c.* 5. *num.* 2. Stephan. Dauila 2. *p. cap.* 5. *diſp.* 1 *dub.* 1c. Vazq. *de excommunic. dub.* 12. Gaſpar Hurtado *de cenſur. difficult.* 12. *n.* 54. & colligitur apertè ex *cap. ex parte* 1. *de verbor. ſignificat.* & *cap.* 1. *de ſentent. excommunic. in* 6.

7. Quiòimo exiſtimo non ſolùm debere eſſe peccatum mortale ab Eccleſia prohibitum ſub comminatione cenſuræ incurrendæ, vti docuerunt, Suar. Auila, Ægid. Paul. Layman. *loc. alleg.* & communiter Doctores. Nam cenſura infligi non poteſt ſine monitione, vt ſuperiùs dictum eſt; aliàs non eſſet pœna medicinalis, vt decidituṛ *cap.* 1. *de ſententia excommunicat.* in 6. Ergo infligi non poteſt,

reſt, quin ſuperior moneat de cenſura incurrenda; ergo quin præceptum imponat ſub comminatione cenſuræ.

8. Hinc collige cenſuram ferri non poſſe pro peccato præterito in eius punitionem, ſed neceſſariò ferendam eſſe pro peccato futuro præcauendo, vel in præteriti ſatisfactionem, vti docuit Nauarr. *cap.* 17. *n.* 9. Vgolin. *de cenſuris tab.* 1. *c.* 9. §. 5. Couarr. *in cap. alma* 1. *p.* §. 9. *n.* 4. & §. 10. *n.* 1. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 5. Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 9. *n.* 78. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5 *.part.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. Et conſtat ex *dicto cap.* 1. *de ſentent. excommunic. in* 6. Nam cùm cenſura ex ſua inſtitutione habeat eſſe medicinam præſeruatiuam, & coërciuam peccati, vti colligitur ex *toto lib.* 5. *& 6. Decretalium, tit. de ſentent. excommun.* nequit pro peccato purè præterito iniungi. Nam illud, quatenus præteritum eſt, mederi non poteſt, ſed punire.

9. Contrarium huius corollarij docuit Caietan. 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. Almain. *de poteſt. Eccleſiæ*, *cap.* 10. Corduba *lib.* 2. *qq. quæſt.* 27. §. *ſed ad exaltationem.* Mouentur ex variis textibus, in quibus videtur cenſura ferri pro peccato præterito. Primò ex *cap. quidam.* 5. *quæſt.* 1. vbi Gregor. excommunicauit libelli cuiuſdam authorem, niſi ſe proderet, & malitiam fateretur, aut libelli veritatem probaret, ad quod nulla ratione videbatur obligatus, ne ſe periculo vitæ exponeret. Secundò ex *cap. inter querelas*, 23. *q.* 4. vbi reprehendit idem Gregor. Epiſcopum, eo quòd in ſua cauſa excommunicationis ſententiam tulerit pro vindicanda iniuria ſibi facta, quam ſententiam non cenſet fuiſſe nullam. Tertiò ex *cap. duo ſunt* 96. *diſt.* vbi refertur Innocentium excommunicaſſe Arcadium, & Ambroſius Theodoſium ob factum abſolutè præteritum. Quartò ex *c. Guilliſarius.* 23. *q.* 4. vbi Siluerius Papa anathematizauit eos, qui eum comprehenderunt, miſeruntque in exilium. Quintò ex *cap. vlt.* 2. *quæſt.* 1. vbi Nicolaus Papa duos Epiſcopos abſque vlla monitione excommunicat, eo quòd Lothario in ſuis ſceleribus fauerent.

Sed hæc parum vrgent, vt à communi ſententia recedamus. Quare ad primam reſpódeo, Gregorium ibi non excommunicaſſe libelli authorem, niſi ſe proderet, ſed vſum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſub excommunicatione interdixiſſe, donec ſe manifeſtaret; quia ad id videbatur obligatus, etiã cum periculo vitæ, cùm grauiſſima infamia irrogata aliter deleri non poſſet. Ad ſecundum. Epiſcopus ille non tulit ſententiam excõmunicationis pro iniuria ſibi facta præcisè, ſed vt ſibi fieret competens ſatisfactio: reprehenditur tamen & meritò à Pontifice, eo quòd in propria cauſa per modum ſententiæ, & vindictæ ſententiam excommunicationis tulerit; eſt enim id alienum à Paſtore Eccleſiæ, cui ſolùm in defenſionem propriam permittitur gladio excommunicationis vti. Ad tertium Innocentius excommunicauit Arcadium, & Ambroſius Theodoſium, niſi reſipiſcerent, & tanti facinoris ſatisfactionem exhibuerint, ideóque poſita ſatisfactione ſtatim fuerunt abſoluti. Ad quartum Siluerius non tam excommunicauit qui eum comprehenderant, miſerántque in exilium, quàm declarauit eſſe excommunicatos. Vel dic excommunicaſſe, quia in exilio eum detinebant, vt conſtat ex ipſo capite. Ad vltimum illi Epiſcopi non excommunicantur in illo textu, ſed deponuntur ab officio ſacerdotali, quod ob culpam præteritam fieri poteſt, cùm depoſitio cenſura non ſit.

10. Deinde peccatum illud externum, ob quod cenſura contrahenda eſt, debet eſſe completum in ſuo genere ſecundùm proprietatem verborum, quæ in præcepto, ſeu lege infligente cenſuram, continentur; quia leges pœnales ſtrictè, & propriè ſumendæ ſunt. Vti ex communi docet Nauarr. *lib.* 5. *conſilior. tit. de ſentent. excommunic. conſ.* 37. *n.* 2. Suar. *diſp.* 4. *ſect.* 3. *n.* 7. Auila 1. *part. de cenſur. dub.* 11. *&* 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 5. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 2. *n.* 5. *ſub finem.* Coninch. *diſp.* 13. *dub.* 8. *concluſ.* 7. Colligitúrque apertè ex *cap. perpetuo ſanctionis*, *de elect. in* 6. vbi dicitur eligentes indignum non incurrere iuris pœnas, niſi adeò in eo perſtiterint, quòd ex eorum votis communis electio ſubſequatur.

11. Hinc oritur quæſtio, an cenſura impoſita contra facientes, ſeu committentes aliquod delictum, comprehendat mandantes ſeu conſulentes committi? Aliquibus, nempè Silueſtro *verb. excommunicatio* 9. *n.* 79. & Roſellæ *eod. verb. caſu* 43. *num. vlt.* placet comprehendi, quia mandans, ſeu conſulens delictum, abſolutè dici poteſt delictum committere, vti docent multi relati à Paciano *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 32. *num.* 1. nam eſto illud phyſicè non committat; committit tamen moraliter, & ſecundùm communem æſtimationem. Et fortè ob hanc cauſam in *cap. mulieres, de ſent. excomm.* deciditur mandantes clericum percutere, eadem excõmunicatione ligari, qua ligantur percutientes, in *c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. & redditur ibi ratio. Cùm is committat verè, cuius authoritate, & mandato delictum committi probatur. Et *c. nuper, eod. tit. in verſ. in primo quidem art.* inquit textus, cùm facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. Et *reg.* 15. *damnum, de regul. iuris in* 6. vbi is damnum dat, qui iubet damnum dari, & *l. nihil intereſt. ff. ad leg. Corneliam de ſicariis.* Nihil intereſt, ait textus, an qui occidat, an cauſam mortis præbeat. Et *c. ita quorundam, de Iudæis*, excommunicantur deferentes prohibita ad Sarracenos. Et *c. ſignificantia, eodem tit.* declarantur eam excommunicationem incurrere, ſiue propria perſona, ſiue per nuntios deferant. Denique in *cap. nuper*, & *cap. ſi concubinæ, de ſentent. excommunic.* excommunicantur participantes in crimine criminoſo cum excommunicato. At mandans, & conſulens fieri delictum, cui eſt annexa excommunicatio, participat in crimine, ob quod incurrit excommunicationem illud admittens. Ergo.

12. Nihilominus longè probabilius eſt, cenſuram latam aduerſus committentem aliquod delictum, non afficere mandantem, ſeu conſulentem, niſi aliunde in lege, ſeu præcepto exprimatur. Sic docuit Silueſt. ſibi contrarius loquens de excommunicatione, *verb. excommunicatio vlt. q.* 4. *dicto* 3. Caiet. *eodem, paulò poſt princ.* Armilla *num.* 2. Tabiena 5. *caſu* 49. *num. vlt.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 51. Medina *lib.* 1. *ſum. c.* 11. §. 2. *in princ.* Henriq. *lib.* 13. *de excommunic. c.* 17. *n.* 2. *& cap.* 21. *n.* 1. Bartholom. de Ledeſma *de excommunic. dub.* 6. & generaliter de omnibus cenſuris id docent Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 49. *n.* 2. Ægid. *diſp.* 14. *n.* 188. Auila 2. *part. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 2. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſuris, difficult.* 14. *n.* 53. & alij. Moueor; quia leges imponentes cenſuram, vtpote odioſæ, & pœnales ſtrictè ſumendæ ſunt: at mandans, & conſulens delictum propriè, & in rigore dici nequit illud delictum facere, vti docet Bart. *l. ſi is qui pro emptore à n.* 56. *ff. de vſucapionib.* & meliùs *l. ſed ſi vnius*, §. *ſeruus*, *n.* 2. *ff. de iniuriis.* Iaſon *l. ſi quis id*, *n.* 36. *ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Iulius Clarus *lib.* 5. *recept.* §. *fin. q.* 89. & alij plures, quos refert, & ſequitur Pacian. *d. tract. crim. lib.* 9. *c.* 31. *n.* 2. Et conuincitur ex eo quòd mandatum, & conſilium præcedunt factum, & ad ipſum perpetrandum diriguntur, illiúſque ſunt cauſæ morales. Non igitur ſub facto comprehendi debent; atque ita vt diuerſa, & diſtincta ponuntur in *c. ſi quis viduam* 50. *diſt.* ideóque ius cùm cenſuram proferre intendit non ſolùm aduerſus facientes, ſed conſulentes, ſeu mandantes id explicat, vt patet in *cap. fœlicis*, *de pœnis in* 6. *& Clem. ſi quis ſuadente, eodem tit.* & ex pluribus excommunicationibus Bullæ Cœnæ.

13. Temperat autem Sanch. *d. diſp.* 48. *num.* 4. *circa finem.* & Ægid. *d. diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 188. ne ſupradicta doctrina locum habeat, cùm lex redderetur fermè inutilis, & fruſtratoria, niſi mandantes comprehenderet, quæ fuit doctrina Gloſſæ finalis *c.* 2. *de vſuris in* 6. Felini *cap. tranſlato, num. vlt. verſ. tertiò nota, de conſtitutionib.* Et aliorum, quos refert, & ſequitur Couarr. 3. *var. cap.* 3. *num.* 9. colligitúrque ex *cap. ſi ciuitas, de ſententia excommunicat. in* 6. vbi declaratur interdictum generale ciuitatis extendi ad ſuburbia, ne ſententia illa interdicti fruſtraretur; nam (vt inquit textus) licèt prædicta ſuburbia

videantur

Digitized by Google

videantur aliàs murorum ambitu terminari, hoc tamen caſu ne vilipendi valeat ſenteotia interdicti, expedit interpretatiooem fieri latiorem. Et notandum eſt verbum *interpretationem*, quod indicat non nouam legem conſtitui, ſed interpretationem fieri conſtitutæ.

14. Neque obſtant oppoſita fundamenta. Fateor namque mandantem, & conſulentem abſolutè dici delictum committere, ſed noo proprio, & rigoroſo ſenſu: hic enim non moralem factionem, ſed phyſicam requirit, vti colligitur tum ex ſupradictis, tum ex *cap. vt fama, in fine, de ſentent. excommunic.* ibi: cum hoc ooo ipſi, ſed illi, quorum authoritate id faciunt, facere videantur. Nam verbum *videantur* non proprietatem, ſed fictionem importat, iuxta Gloſſ. *leg. nemo 5. ff. de reſtitutionib. in integrum, verb. pollicetur.* & ibi Bart. *num. vnico.* Tum ex *cap. 1. de clericis pugnantib. in duello*, vbi pugil verè homicida dicitur, non autem mandans. Ad textum *in cap. mulieres* reſpoodeo mandantem verè committere in legem prohibentem percuſſiooem, oon tamen verè percutere, ideóque ſub lege ſtatuente cenſuram percutientibus non comprehendi. Vt verò comprehenderetur, neceſſaria fuit noua illa lex, & decretum *d. cap. mulieres.* Ad textum *in cap. nuper*, die intelligendum eſſe non de eadem pœna ſecundùm proprietatem, ſed ſecundùm ſimilitudinem, cùm cooſentientes in legem verè delinquant. Eodem modo reſpondeo ad *reg. is damnum.* Et ad *l. nihil intereſt*, fieri quidem delictum à mandante, vel conſulente interpretatiuè, & moraliter, & ſecundùm communem æſtimationem, ſed non phyſicè, & propriè, vt latiùs dixit Pacian. *tract. crimin. lib. 9. cap. 31. num. 1.* Ad textum *in cap. ita quorundam, & cap. ſignificauit*, reſpondeo excommunicationem latam aduerſus deferentes arma Sarracenis, extendi ad eos qui per interpoſitas perſonas ea arma detulerint; non quia idem ſit deferre per ſe, vel per interpoſitam perſooam, vt bene aduertit Nauarr. *c. 27. num. 51.* ſed ne lex pœnalis fruſtratoria redderetur, ob quam cauſam de vno caſu ad alium extenditur, vt latè probaui *tract. de legib. diſp. 5. punct. 3.* Ad textum *in cap. nuper, & cap. ſi concubina*, reſpondeo excommunicari participantes cum excommunicato poſtquam incidit in excommunicationem, & declaratus eſt; ſecùs qui cum illo ante excommunicationem incurſam participarent.

15. Sed quid ſi mandatum, vel conſilium reuocaſti, antequam mandatarius, vel conſiliarius mandatum, vel conſilium exequerentur, incurres in cenſuram latam aduerſus mandantem, vel conſulentem? Certum eſt, ſi mandatum, vel conſilium reuocaſti efficaciter, ita vt cauſa moralis operis prudenter præſumi non poſſint, te liberum eſſe à cenſura; quia in tantum mandatum, conſilium punientur cenſura, quatenus in delictum influunt, illiúſque ſunt cauſa. Econtrà verò, ſi mandatum, vel conſilium fictè reuocaſti, cenſuram non effugis; quia verè in delictum iofluis, & illius es cauſa moralis, & io his ferè omnes Doctores conueniunt. Quocirca difficultas eſt, an incidas io cenſuram latam aduerſus mandantem, vel conſulentem, ſi reuocares mandatum, vel conſilium quantum poſſes, cùm tamen de facto non reuocentur, vel quia mandati, ſeu conſilij reuocationem notam facere mandatario, ſeu conſiliario non potuiſti; vel quia rationes allatæ ad reuocandum conſilium inefficaces fuerunt? Affirmat Coninch. *diſp. 14. dub. 15. concl. 3. n. 183.* & alij relati à Suar. *diſp. 44. ſect. 3. n. 7.* Mouentur, quia hæ cenſuræ latæ ſunt aduerſus eos, quorum conſilio, vel mandato facinus eſt perpetratum, ſicuti in præſenti contingit. Neque obeſt quod mandati, vel conſilij pœnitueris; ſiquidem pœnitentia efficaciam mandati, vel conſilij non ſuſtulit, aliàs mandans, vel conſuleos homicidium, ex quo mandato, vel conſilio homicidium fieret, vitaret irregularitatem, & obligationem reſtituendi ſi ante factum pœniteret.

Sed rectiùs cootrarium docuerunt Innocent. *in cap. mulieres, de ſent. excommun.* Tabiena *excommunicatio 5. caſu 1. n. 35.* Stephan. Dauila *2. part. de cenſur. diſp. 3. dub. 7.* Gaſpar Hurtado *de cenſuris difficult. 15. n. 68.* eo quòd ea reuocatione, & pœnitentia poſita non cauſat culpabiliter opus medio mandato, & conſilio dato, ſed omnino inculpabiliter, cùm culpa præterita media pœnitentia deleta ſit. Ergo non incurris cenſuram, quæ vtpote pœna medicinalis ſolum afficere poteſt actu delinquentes, inobedientes, & rebelles, non verò eos qui ab inobedientia, rebellione, delictóque receſſerunt. Secùs verò eſt de pœna irregularitatis, & de obligatione reſtituendi, quæ ob delictum præteritum actu innocentem afficere poſſunt.

16. Ad extremum aduerte delinquentem aduerſus præceptum ſub cenſura impoſitum regulariter non duplex peccatum, ſed vnum tantùm committere, quale committeret, ſi res illa ſecluſa cenſura prohiberetur. V. g. prohibitum eſt furtum ſub excommunicatione non ex alio motiuo quàm iuſtitiæ; furatis, peccatum tantùm iniuſtitiæ committis, quia ſolam iuſtitiam lædis. Nam eſtò Eccleſiæ inobedias, ea inobedientia non cootinet ſpecialem malitiam, ſed io iniuſtitia imbibitur, vt docuit Cordub. *in ſum. q. 11.* Steph. Dauila *2. part. de cenſur. cap. 5. diſp. 1. dub. 11.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. cap. 5. n. 1. verſ. nota.* Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. diffic. 17. n. 73.*

Pvnctvm VIII.

Quibus ex cauſis à cenſura incurrenda excuſeris.

1 *Excuſaris, ſi deficiat ex parte ferentis poteſtas, quæ per appellationem ſuſpendi poteſt.*
2 *Hæc appellatio interponi poteſt ante tempus ſignatum cenſuræ incurſioni.*
3 *Vt appellatio hunc effectum ſuſpendendi cenſuram habeat, debet eſſe legitima.*
4 *Item debet incurſionem præcedere.*
5 *Secundò excuſaris à cenſura incurrenda ex conſenſu illius, in cuius fauorem lata eſt.*
6 *Tranſacto termino à creditore prorogato in cenſuram incidis; tametſi alij contrarium cenſeant.*
7 *Excuſaris à cenſura, ſi illius ignorantiam habeas.*
8 *Stante dubio iuris, vel facti, poſt debitam diligentiam non es reputandus cenſura ligatus.*
9 *Apponitur quædam limitatio pro obtinenda Eccleſiaſtica dignitate.*
10 *Excuſaris à cenſura, ratione grauis metus.*
11 *Si ſub cenſura tibi interdicatur quod aliàs iure naturali eſt prohibitum, negant aliqui te excuſari à cenſura ratione metus. Sed oppoſitum verius eſt.*
12 *Excuſaris à cenſura, ſi innocens ſis.*
13 *Affirmant plures ſi in foro externo proberis nocens ligari cenſura.*
14 *Alij oppoſitum cenſent.*
15 *Quæſtio ſub diſtinctione reſoluitur.*
16 *Obligatio, quam habes abſtinendi in publico ab actibus per cenſuram prohibitis, cum cenſura ligatus non es, ex iure naturali prouenit.*
17 *Satisfit argumentis* num. 13. *adductis.*
18 *Alia eſt cenſura valida, alia inualida alia iuſta, alia iniuſta & quæ hæ ſint.*

1. VAriæ ſunt cauſæ, ex quibus à cenſura iocurrenda excuſari potes. Prima & præcipua, ſi ex parte ferentis cēſuram deficiat iuriſdictio ante illius incurſionem: quod contingere poteſt, ſi remoueatur ab officio, vel alio modo ceſſet eius poteſtas. Ceſſare autem communiter ſolet per interpoſitam appellationem legitimam, vt conſtat ex *cap. ad præſentiam 16. & cap. paſtoralis 53. de appellationib. & cap. licet 14. de ſentent. excommun. in 6.* Quia ea eſt vis appellationis, vt eam cauſam à iudice,

dice, à quo appellatum eſt, eximar, & ad ſuperiotem illius deuoluat. Quando igitur appellatio hunc duplicem effectum habet, ſuſpenſiuum ſcilicet, & deuolutiuum impedit omnino cenſuram; quia deficit in ferente poteſtas, vti dicitur in *cap. ſi à iudice* 10. *de appellat. in 6*. Et colligitur ex *cap. preterea* 40. *de appellationib. cap. per tuas, de ſentent. excommunic*. Secùs verò eſſet ſi ſolùm effectum deuolutiuum haberet, vt ſæpe contingit; quia eo caſu cùm non ſuſpendatur iutiſdictio iudicis à quo, ligari optimè potes non obſtante appellatione.

2. Hæc autem appellatio interponi debet ante tempus ſignarum cenſuræ incurſioni, totóque illo rempore iuterponi poteſt; quia ante illud tempus ſuſpendete valet eius executionem. Cui non obſtat eſſe ſtatutum appellationem interponendam eſſe intta decem dies à ſententia lata; quia intelligitur de ſententia abſoluta, & pœnam ſimpliciter infligente, ſecùs verò de ſententia pendente à conditione, vti notarunt Henriq. *lib*. 13. *cap*. 16. Couart. *c. alma mater*, 1. *p*. §. 10. Suar. *diſp*. 3. *de cenſuris, ſect*. 8. Gaſp. Hurtado *de cenſur. difficult*. 25. *n*. 107.

3. Vt verò appellatio hunc effectum ſuſpendendi cenſutam habeat, debet eſſe legitima, id eſt, ex tationabili cauſa facta; aliàs vt inutilis, & friuola tepellenda eſt, neque excuſabit cenſuram; niſi fortè iudex ſua voluntate appellationem admittat, vt benè aduertit Suar. *diſp*. 3. *de cenſur. ſect*. 6. *n*. 3. Auila 2. *p. de cenſur. c*. 4. *diſp*. 5. *dub*. 12. Hurtado *difficult*. 25. *n*. 109. Quod ſi interpoſita appellatione arbitrio appellantis legitima, iudex repulſa appellatione vt friuola in cauſa proſequatur, in foro exteriori cenſuta ligatus cenſeberis, quouſque iudex appellarionis declaret, appellationem legitimam fuiſſe. In foro tamen conſcientiæ à cenſura excuſatus eris, & ab ittegularitate, eſto illo intermedio tempore celebraueris, vt colligitur ex *c. ad præſentiam noſtram, de appellationib*. Et ibi Gloſſa, & *cap. ſolet, verſ. in officio, de ſentent. excommunic. in 6*. Auila *d. dub*. 12. Layman *lib*. 1. *ſum. tract*. 5. *part*. 1. *c*. 6. *n*. 2. *verſ. queres*.

4. Item debet appellatio illius incutſionem præcedere, vt cenſuram ſuſpendat: nam ea incurſa ſola abſolutione tolli poteſt, ſed non appellarione ſuſpendi, vt colligitur *ex cap. preterea*, & *cap. paſtoralis, de appellationib*. & *cap. Ad reprimendam, de officio iudicis ordinary*. & *cap. is cui, de ſentent. excommunic. in 6*. Quimimo neque ea appellatio vim habet ſuſpendendi cenſuræ incurſæ declarationem, vti deciſum eſt *d. cap. Paſtoralis*: quia denunciatio eſt quid acceſſorium cenſuræ. Quod intelligendum eſt quando nulla tergiuerſatione celari poteſt cenſuram incutſam eſſe. Nam ſi dubium aliquod ſit, & appellans non obſtante ſententia declaratoria iudicis allleget, vel non commiſiſſe delictum, vel nou ea conditione, vt cenſuram contraxetit, ſententiam cenſutæ declaratiuam ſuſpendit, vt docuit Gloſſa *in c. cupientes* §. *quod ſi per viginti, verb. priuatus, de electione in 6*. Nauart. *lib*. 5. *conſil. tit. de ſentent. excommunic. conſ*. 6. *n*. 2. *in* 1. *edit*. Auila 2. *p. c*. 5. *diſp*. 5. *dub*. 11. Hurtado *difficult*. 25. *in fine*. Quod verò *ibi* Gaſpat Hurtado ſubiungit, ſuſpenſionem à beneficio, & ab aliis (extra ſuſpenſionem ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ) per ſequentem appellationem ſuſpendi, non videtur firmum. Nam eſto in *c. is cui, de ſentent. excommunic. in 6*. ſolùm dictum ſit ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ per ſequentem appellationem non impediri, & taceatur de ſuſpenſione à beneficio, non inde infetendum eſt ſuſpenſionem à beueficio impediri per ſequentem appellationem; argumẽtum namque negatiuum inefficax eſt in iure; maximè cùm contrarium ex aliis textibus colligatur. Textus enim in *cap. paſtoralis* decidens per ſequentem appellationem non impediri cenſutam excommunicationis, mouetur; quia ea cenſura ſecum trahit executionem, vt ibidem dicitur. Sed hæc tatio in omnibus cenſutis procedit, ergo nulla cenſura poſt illius incurſionem ſuſpendi poteſt per ſequentem appellationem. Item nulla eſt ſpecialis tatio ob quam appellatio ſequens ſuſpendat ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Ergo in omnibus cenſuris idem eſt dicendum per ſubſequentem appellationem impediri non poſſe, ſicuti teliqui alij Doctores tradunt.

5. Secundò excuſari potes ab incurrenda cenſura ex conſenſu illius in cuius fauorem lata eſt. v.g. ad petitionem creditoris lata eſt excommunicatio, niſi intra tres dies debitum ſoluas, prorogat tibi terminum abſque vllo iudicis conſenſu, excuſaris à cenſura, vti ex communiori docet Henriq. *lib*. 13. *cap*. 20. Suar. *diſp*. 3. *ſect*. 6. *n*. 8. Gaſp. Hurtado *tract. de cenſur. difficult*. 26. Quia cùm ea cenſura ad petitionem tui creditoris lata ſit, nou cenſetur iudex voluntatem habere te ligandi creditote oppoſitum volente. Præterquam quòd iudex nequit voluntatem habere ligandi debitotem cenſura lata ob nou ſolutionem debiti, quando debitor non eſt in mora, nec peccat non ſoluendo; aliàs coutraheretur cenſuta abſque vllo peccato. At protogato per creditorem termino non peccas detinendo debitum, ergo non incurris cenſuram. Quare præceptum illud à iudice latum, vt intra tres dies ſoluas, ſin minus cenſura ligeris, habet tacitam conditionem, niſi creditot debitum abſolutè, vel ad tempus remittat.

6. Sed an tranſacto eo termino à creditore prorogato incidas in ceuſuram debitum non ſoluens? Non conueniunt Doctores. Nam Nauarr. *cap*. 27. *n*. 15. Henriq. pluribus relatis *lib*. 13. *cap*. 20. *in comment. litt. I*. cenſent te non incurrere; quia præceptum ſuperioris imponentis cenſuram tempori alligarum erat. Cùm ergo non potuerit eo tempore habere effectum ex conſenſu tui creditoris finitum omnino eſt. Sed rectiùs Suarez & Gaſpar Hurtado *locis allegat*. contrarium doceut; quia illa deſignatio temporis à iudice facta non fuit ad finiendam obligatiouem, ſed ne vltra illud tempus abſque conſenſu creditoris ptorogaretur, quare protogato termino à creditote, & debito non remiſſo præceptum, & cenſura vim habẽt obligandi, cùm abſolutè permaneãt.

7. Tertiò excuſaris à cenſura, ſi illius ignorantiam habeas; quia cùm cenſura ex ſua inſtitutione ſit ad continendos, & coërcendos rebelles, & inobedientes Eccleſiæ, nequit ignotata hanc vim babere, ideóque incurri non poteſt abſque præuia monitione, vt latè probaui 1. *p. tract*. 2. *de peccat. diſp*. 1. *punct*. 17. & 18. ibique aſſerui quamlibet ignotantiam ſiue iuris, ſiue facti cenſuræ impoſitæ, modò non fuerit ignotantia craſſa, & ſupina excuſare ab incurrenda cenſura; quia cenſuræ ſunt pœnæ, quæ contemptum legis virtualiter requiruut. Ex quo fit manifeſtè, ſi dubius exiſtas, an cenſura aduerſus aliquod delictum lata ſit, vel an tale factum ſub cenſura comprehendatur, & facta aliquali diligentia dubium vincere non potuiſti, excuſaris ab incurreuda cenſura delicto annexa; quia ea ignotantia nequit dici affectata, craſſa, & ſupina, quæ dolo æquiparatur, tametſi non excuſeris à culpa, & pluribus exornat Sanch. *lib*. 9. *de matr. diſp*. 32. *n*. 31. & in cenſuris laris ab inferioribus prælatis docuit Auila 2. *p. cap*. 5. *diſp*. 5. *dub*. 8. *concl*. 2. Et colligitur apertè ex *c. vt animarum* 2. *de conſtitutionib. in 6*. ibi, ſtatuta quorumcunque ordinariorum ligare nolumus ignorantes, niſi eorum ignorantia craſſa fuerit, & ſupina. Nomine inquam ordinariorum etiam Pontifex videtur comprehenſus; quia eſt ordinariorum ordinarius, & quamuis ſub illo verbo non comprehenderetur, comprehenditur tamen ob rationem decidendi illius textus, ſcilicet vt periculum animarum euitetur, quæ in cenſuris à Pontifice latis efficaciùs procedit, vtpote quæ minus publicantur, minúſque notæ ſunt, quàm cenſuræ ab inferioribus latæ, vt latiùs proſequitur Thom. Sanch. *ſuprà*.

8. Hinc decidenda eſt quæſtio, an te reputare debeas cenſura ligatum, quoties illius dubium habes? Et breuiter reſpondeo ſtãte dubio iuris, vel facti, quod poſt debitam diligentiam vinci nequit, te non eſſe reputandum cenſura ligatum: nã cùm habeas ius, & poteſtatem

tatione Baptiſmi fruendi bonis communibus Eccleſiæ, non debes ob dubium hac poſſeſſione certa ptiuari, vti notauit Sanch.*lib.1.Decalog.c.o.n.156.* ſolùm eſt difficultas, quando cenſearis verum dubium habere? Et quidem quando poſt factam diligentiam ignoras, an cenſuſura lata ſit, vel an ille caſus ſub cenſura comprehendatur; certum eſt in eo dubio te eſſe omnino excuſatum; quia tunc cenſura non eſt ſatis tibi promulgata, neque enim dici potes cenſuram contemnete, quàm iuſte ignotas poſitam eſſe, vti docuit D.Thom.*quodlib.4.art.14.* & tradit Sanch.*ſuprà, n.57. & 58.* At ſi certus ſis cenſuram eſſe poſitam, dubitas autem an ex animo lata fuetit, teputare te debes ligatum; quia ctedere debes ferentem cenſuram verba ſecundùm communem intellectum non iocò, ſed ſeriò profette, cùm latio cenſuræ tes grauiſſima ſit, vt dixit Sanch.*num.57.* Deinde ſi dubius es, an à cenſura fuetis abſolutus, cùm tamen certus ſis ea fuiſſe ligatum, non potes ſtante hoc dubio te teputare abſolutum, ſed potiùs ligatum; quia pro cenſura, eiúſque ligamine ſtat poſſeſſio, vt apertè colligitur ex *cap.ſicut, de ſentent.excommunic.* & tradit Couat.*c.alma mater.1.p. §.2. num.6.* Idem eſt ſi dubites, an appellationem præmiſeris cenſuræ incurſionem, vel an legitimè appellaueris, cenſura cenſendus es ligatus, quia excuſatio dubia non poteſt certæ cauſæ obligationem tollere, vt colligitur ex *cap.cùm tu, de teſtibus, & atteſtationib.* & pluribus docuit Conatt.*d.cap.alma.1.p.§.2.n.4.* Saytus *de cenſur.lib.1.c.16.* Sanch.*lib.1.in Decal.cap.10.n.59.*

9. Monet autem Sanch.& benè *dicto cap.10.n.61.* ex Gloſſa *in cap.1.*verb.*ſententia.8.q.4.* Quod etſi ſtante ſtatuto legitimo dubio de cenſura incurſa, non te debes teputare cenſura ligatum in foro conſcientiæ & in exteriori, id tamen verum non eſſe quoad obtinendum epiſcopatum, ſeu aliam eccleſiſticam dignitatem, à quibus turpe ſit aliquando deturbari comperta cenſuræ veritate. Reuetentia dignitatis eccleſiaſticæ exigit ne eius collatio fiat cum periculo caſſationis. Quare ſi id periculum ceſſet; quia moraliter loquendo cenſura cognoſci non poteſt, nullum præſtabit impedimentum dignitati eccleſiaſticæ tecipiendæ.

10. Quartò à cenſura excuſatis, ſi rem ſub cenſura prohibitam graui metu inductus efficis; quia tegulariter timor, & periculum grauis damni à præceptorum tranſgreſſione excuſat, vti explicui *tract.2. de peccatis. diſp.1. punct.16.* & tradunt in præſenti Suat.*diſp.4.ſect.3.n.14.* & *diſp.6.ſect.3.n.7.* Paul.Layman *lib.1.ſum.tract.5.part.1.c.5. in fine.* Coninch *diſp.13.dub.12.n.99.& ſeqq.* Sed quia ibi dixi aliquando præceptum eccleſiaſticum eſſe tanti momenti, vt etiam cum periculo mortis obſeruandum ſit, eo caſu non excuſabetis à cenſura tali delicto annexa, cùm non excuſetis à peccato inobedientiæ, & contumaciæ Eccleſiæ, vti tradunt prædicti Doctores. Ex quo venit intelligendus textus in *cap. ſacris 5. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt*, vbi Pontifex inquit communicantem cum excommunicato per vim, ſeu coactionem excuſari, ſecus verò per metum; quia metus non excludit omnino culpam, etſi eam attenuet, cùm pro nullo metũ debeat quis peccatũ mortale incurrere, quaſi diceret Pontifex. Vis, & coactio ſemper à cenſura excuſant, quia impediunt culpam ſublata libertate; at metus cum voluntatem ſimpliciter relinquat, non ſemper à culpa liberat etiam aduerſus ius eccleſiaſticum, & conſequenter neque à cenſura. ſic explicauerunt prædictum textum Suat.*d.6.ſect.3.* Coninch *diſp.12.num.97.* Laym. *d. c.5. in fine.*

11. Solùm eſt dubium; an ſi Eccleſia ſub cenſura prohibeat, quod aliàs iure naturali prohibitum eſt. V.g. fornicationem, furtum, homicidium, incidas in cenſuram illis delictis annexam, ſi metu coactus ea committas? Negat Coninch *d. diſp.13. dub.12. concl.2.* motus ea ratione; quia metus grauis ab obſeruatione præcepti Eccleſiſtici regulariter excuſat. Ergo etiam in prædicto caſu excuſare debet. Sed rectius contrarium cenſuit Gaſpar Hurtado *tract.de cenſur.difficult.13.n.10.* eo quòd nulla ſit ratio, ob quam in illo caſu debeamus affirmare præceptum Eccleſiaſticum ceſſare, cùm ex illo præcepto non aſtringaris ad aliquid peragendum, vel omittendum, quod ſecluſo eo præcepto peragi, vel omitti non deberet. Quando verò præcepto naturali adderet Eccleſiaſticum aliquam circunſtantiam, cui cenſuram annecteret, vti contingit, cùm furtum, & fornicationem in templo prohibet, cenſeo te à cenſura excuſatum, ſi graui metu ea delicta in templo patrates; quia non es cenſendus delinquere aduerſus ius Eccleſiaſticum, ſed ſolùm naturale, neque illa peccata habere malitiam ſacrilegij, ſed iniuſtitiæ tantùm, & intemperantiæ.

12. Quintò excuſatis à cenſura, ſi verè innocens ſis, nam cùm cenſura nemini imponi poſſit abſque culpa, ſi ab ea liber exiſtis, liber etis à cenſura. Et quidem quando non ſolum quoad Deum, ſed etiam in foro externo à culpa excuſaris, omnes cõueniunt te cenſura ligari non poſſe; quia eo caſu iudex ſua poteſtate abutitur, ciúſque ſententia vtpote intolerabilem errorem continens nulla eſt, nec timenda, iuxta textum *in cap. venerabilibus. §. poteſt, de ſentent.excommunic.in 6.* iuncto *cap. irritam. cap. cui eſt.11.q.3.* At ſi verè culpam habeas, exterius tamen probata non ſit, nequaquam ob illam affici cenſura potes, tametſi iudici priuatim notum ſit te delinquentem eſſe; quia cenſuram nequit iudex ferre ex ſcientia priuata, ſed publica, vtpote quæ eſt actus publici, & forenſis iudicij; aliàs nulla erit eius ſententia, vt benè tradit Nauatt. *cap. cum contingat, de foro competenti, cauſa nullitat.8.*

13 Quocirca controuerſia inter Doctores eſt; an cenſura ligeris ob cauſam, ſeu culpam, quæ in re non exiſtit, probatur tamen legitimè adeſſe. V.g. excommunicaris, niſi Petro centum reſtituas, quæ etſi non debeas, probatum tamen eſt, te debere. Item excommunicatis, niſi matrimonium contrahas cum Maria; quæ falsò probauit ſibi à te fuiſſe promiſſum, vel caſu quo fuit promiſſum excuſatis ab ſponſalibus implendis ob cauſam, quam nequis iuridicè probare, ligariſne cenſura? Affirmat Gloſſa *cap.1.de ſentent.excommun. in 6.* verb. *propter quam.* Durand. *in 4.d. 18.q.4.* Corduba plures referens *lib.1.q.43.* Mouentur primò ex illo Gregor. *hom. 26. in Euang.* relati in *cap.1.* & *cap.non ſolùm.11.q.3.* ſententia paſtoris ſiue iuſta, ſiue iniuſta timenda eſt; at ſententia quę ſecundùm allegata, & probata profertur, eſto iuſta non ſit, in reo, eſt tamen in æſtimatione; ergo timenda eſt, ergo ſeruanda. Secundò, iudex procedens ſecundùm allegata, & probata iuſtè procedit. Ergo eius ſententia valet. Tertiò bona, quibus fideles per cenſuram priuantur diſpoſitioni Eccleſiæ ſubduntur; poteſt ergo Eccleſia fidelem innocentem probatum nocentem illis bonis priuere; tum vt iudicij integritas ſeruetur, tum ne Eccleſiæ authoritas contemnatur; ergo aſſerendum eſt cenſuram in hoc caſu latam validam fore. Quartò: præcepto lato à iudice procedente ſecundùm iuris ordinem nequis reſiſtere, ſed potiùs obligaris obedire ſaltem in facie Eccleſiæ, vt docent S.Thom. *in 4.d.18.q.2.art.1.q.4.* S.Antonin.*3.p.tit.24.c.73.* Couatr. *cap.alma.1.part.c.11.n.14.* Nauarr.*c.9.n.4.* Tolet.*lib.1.ſum.cap.10.* Suar. *diſp.4.ſect.7.n.18.* Coninch *diſp.13.dub.13. concluſ.2.* Auila *2.p. cap.6. diſp.1. dub.2.& 3.* Paul. Layman *lib.1.tract.5. part.1.c.6.num.3.* aliàs authoritas iudicis contemneretur, & publica diſciplina corrueret, bono vtpote communi bona particularia cuiuſcunque quantumcunque grauia cedere debent. At tranſgreſſioni prædicti præcepti iudex annectit cenſuram, ergo validè annectit. Ergo ligaris.

14. Econtra alij grauiſſimi Doctores, Caiet. *2.2.q.70.art.4.ad 2.& 1.opuſc.tract.19.ad 2.* Sotus *in 4.d.22.q.1. art.3.corol.3.* Couatt.*cap.alma.1.p.§.7.n.5.* Tolet. Nauarr. Suarez, Auila, Layman, Ægid. negant te innocentem probatum

Digitized by Google

probatum nocentem aliqua cenſura ligari poſſe. Ducuntur; quia non eſt veriſimile Chriſtum Dominum ſuæ Eccleſiæ poteſtatem reliquiſſe priuandi innocenrem tantis commodis ſpiritualibus, cum hæc priuatio nec publicæ diſciplinæ, nec iudicis authoritati tuendæ expediat. Solùm namque expedit, & neceſſarium eſt authoritati iudicis, & publicæ diſciplinæ, vt is in quem prædicta cenſuræ ſententia fertur in facie Eccleſiæ, & coram ſcientibus cenſuram, & innocentiam ignorantibus ſe gerat, ac ſi verè cenſura ligatus eſſet, ad quod ex vi prædictæ ſententiæ videtur obligatus.

15. Ego verò diſtinguendum cenſeo; ſi res quæ tibi præcipitur ſub comminatione cenſuræ iniqua ſit, cuius iniquitas iudici ignota eſt, neque illius ſenrentiæ parere teneris, imò nec potes, neque cenſuram illi annexam incurris. Exemplum eſt ſi impedimento dirimenre ligatus, quod probare nequis, cogaris matrimonium contrahere, & conſummare. In hac concluſione omnes Doctores conueniunt. Et ratio eſt manifeſta, quia cenſura incurri nequit abſque contumacia, & inobedientia Eccleſiæ, at omittens præſtare quod eo caſu ei Eccleſia præcepit, non eſt cenſendus Eccleſiæ inobediens, quippe Eccleſia non eſt præſumenda velle, vt illi contra legem diuinam, & naturalem obedias: neque enim authoritas Eccleſiæ authoritati diuinæ contradicere poteſt; ergo non eſt præſumenda velle, vt in eo caſu illi pareas, ergo multò minus quod cenſura ligeris. Quapropter ea ſententia neceſſariò imbibit tacitam conditionem, ſi iuſtum, & honeſtum ſit quod tibi præcipitur; præſtat enim potius obedire Deo, quàm hominibus.

At, ſi quod tibi præcipitur ſub comminatione cenſuræ, bonum eſt, nullique legi aduerſum, ſatis probabile eſt ligari cenſura, ſi non pareas, vti docuit prior ſententia; quia eo caſu non es innocens, ſed nocens, & inobediens iuſto Eccleſiæ præcepto, ob quam inobedientiam incurris cenſuram. Sed contrarium credo multò probabilius eſſe cum Doctoribus ſecundæ ſententiæ: nam cùm præceptum illud iudicis falſæ præſumptioni obligationis, errorique aperto nitatur, non eſt credendum vllam tibi in conſcientia obligationem inducere. Durum namque eſt, & alienum ab Eccleſiæ benignitate cogere, & obligare ſub cenſura ad ſoluendum, & exequendum tanquam debitum quod nullo modo debitum eſt. Et licèt in exteriori foro debitum eſſe demonſtretur; id ſolùm probat te obligatum eſſe illud exequi, cum prædictum præceptum abſque ſcandalo ſubterfugere non potes, non ex vi prædicti præcepti, quod nullum eſt, ſed ex vi iuris naturalis, quo teneris poteſtati publicæ iuſtè, & iuridicè præcipienti non contradicere, tametſi id quod præcipit minus iuſtum ſit.

Quod ſi huic apparenti præcepto non ſolùm ſecretò, ſed etiam publicè inobedias, non obinde cenſura ligaris, quia non aduerſus præceptum, cui iudex cenſuram annexuit, deliquiſti, ſed contra præceptum iuris naturalis non reſiſtendi poteſtati iuſtè, etſi non iuſtum indicanti. Præterquam quòd præſumi non debet Eccleſiam velle te ſuis cenſuris ligare ob tranſgreſſionem præcepti ex falſa præſumptione, & errore procedentis, quódque verum præceptum non eſt, vtpote quod non præcipit iuſtum, æquum, & rationabile.

16. Hinc fit obligationem, quam habes abſtinendi in publico ab omnibus actibus, qui per cenſuram prohibentur, non oriri ex vi cenſuræ, neque ex præcepto, cui iudex eam annectit, vt minus verè dixerunt Suarez, Coninch, Laym. *locis alleg.* ſed ex præcepto, & obligatione iuris naturalis, quo teneris cenſuram communi hominum ſenſu veram obſeruare, ne poteſtatis Eccleſiaſticæ videaris contemptor. Quod autem ex vi cenſuræ hanc non poſſis habere obligationem conſtat; quia illa cenſura nulla eſt, & quod nullum eſt, nullum præſtat impedimentum. Item apparentiæ cenſuræ non poſſunt competere iidem effectus, qui cenſuræ veræ competunt. Minus oriri poteſt obligatio abſtinendi ab actibus per cenſuram prohibitis ex præcepto, quo ipſa cenſura imponitur; quia præceptum illud nihil de hac priuatione cenſuram ipſo iure ſubſequentem curat, quippe verſatur circa obiectum longè diuerſum, nempè ſolutionem debiti exiſtimati, executionem matrimonij in foro externo promiſſi, quod cenſuram, & illius effectus antecedit.

Secundò fit ob prædictam cenſuram te non eſſe priuatum communione fidelium, Eccleſiæ ſuffragiis, iuriſdictione ſpirituali, neque incapacem eſſe beneficij recipiendi, neque celebrantem fore irregularem; quia hi effectus cenſuræ veræ annectuntur, ſed non illius exiſtimationi, vti docuerunt Suarez *diſp.4. ſect.7. num.*10. Coninch *diſp.*13. *dub.*13. *concl.*4. Auila 2. *p. cap.*6. *diſp.*1. *dub.*3. *concluſ.*4. Layman *d. lib.*1. *tract.*5. *part.*1. *cap.*6. *coroll.* 1. In foro autem externo cenſendus es omnibus iis bonis priuatus; quia in eo foro verè cenſura ligatus reputaris. Quapropter ſi collatio beneficij irrita declaretur, tenebit effectum, & beneficio priuatus ipſo facto eris, non quidem ex vi cenſuræ, ſed ob commune Eccleſiæ bonum, ne prædictum beneficium alteri inualidè conferatur, vti aduertunt Layman, Suarez, & Auila *ſuprà*.

17. Reſtat ſatisfacere argumentis *num.* 3. adductis. Ad primum ex D. Gregorio optimè reſpondet Gratian. *in cap. ſi Epiſcopus*, 11. q. 3. dicens, D. Gregorium non dixiſſe ſententiam iniuſtè latam eſſe ſeruandam, ſed timendam, timendam, inquam, id eſt, non ex ſuperbia contemnendam, vti contemneretur, ſi cum ſcandalo illam violares. Adde intelligi poſſe Gregorium de ſententia iniuſta valida, quæ verè, & in conſcientia ligat. Ad ſecundum dic ad valorem ſententiæ non eſſe ſufficiens quod iudex iuſtè, id eſt, ſeruato iuris ordine procedat, ſed inſuper requiritur quòd iuſtum præcipiat, quæ conditio deficit ſententiæ ex falſa præſumptione procedenti. Ad tertium admitto, poſſe Eccleſiam innocentem probatum nocentem iis commodis ſpiritualibus priuare, ſi ad tuendam ſuam authoritatem neceſſarium eſſet, vel expediret: ſed ad prædictum effectum hæc priuatio neceſſaria non eſt, neque expediens: ſatis enim authoritati Eccleſiæ prouidetur obligatione orta ex iure naturali ſeruandi in facie Eccleſiæ cenſuram. Ad quartum conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ.

18. Ex dictis in hoc, & præcedentibus punctis colliges cenſuram aliam eſſe validam, aliam inualidam, aliam iuſtam, aliam iniuſtam: & hæc alia eſt valida, alia inualida: cenſura valida, & iuſta eſt, cui nullus defectus opponi poteſt. Iniuſta valida, cui accidentalis defectus ineſt, qualis eſſet ſi ex odio procederet, aut in propria cauſa, & verbo tenus, nec præmiſſa canonica monitione. Cenſura verò iniuſta, & inualida ſubſtantialem defectum exigit, nempe ſi in inferente cenſuram deficiat authoritas ob interpoſitam appellationem, vel officij remotionem, aut ſi abſque citatione, ordinéque iudiciario feratur, aut ob cauſam non legitimam.

Pvnctvm IX.

Quando iudex, aut executor poſſit, vel teneatur cenſura ligatum denunciare publicè.

1 *Poteſt iudex te declarare, cùm conſtat cenſura eſſe ligatum.*

2 *Verius eſt non teneri.*

3 *Per interpoſitam appellationem non ſuſpenditur denunciatio cenſura latæ à iudice ordinario. Secùs à delegato.*

4 *Quid poſt Extrauag.* Ad euitanda.

1. SI certum ſit te in cenſuram ſuſpenſionis, vel interdicti incidiſſe, poterit iudex quando ſibi placuerit te declarare, non tamen ad id tenetur. Colligitur ex *Clement.* 2. *de pœnis*, vbi eſt ſermo de ſuſpenſione. & ex *Clement. vlt. de cenſibus*, vbi de interdicto agitur. Et tradit ex communi ſententia Suar. *diſp.*3. *ſect.*14. *n.*2.

Quippe cenſura ſuſpenſionis, & interdicti non prohiberis cum aliis communicare. Quæ poterat eſſe ratio, ob quam tenerentur Prælati ad declarationem procedere. Si verò in excommunicationis maioris cenſuram incidas, non eſt dubium poſſe Prælatum te declarare, iuxta textum *in cap. paſtoralis, de appellationib.* Quod intelligendum eſt de excommunicatione lata ab ipſo iudice; nam ſi in cenſuram latam à iure incidas, nequit iudex te denunciare, & declarare, quin priùs proferat ſententiam declaratoriam criminis, etiamſi crimen notorium ſit, v. g. percuſſiſti clericum, vel in monaſterio monialium ingreſſus fuiſti, non te poterit iudex denunciare vt excommunicatum, quin priùs declaret te fuiſſe clerici percuſſorem, aut monaſterium monialium ingreſſum eſſe. Qua declaratione poſita ad denunciationem procedere poterit.

2. Teneri autem ad eam declarationem faciendam videtur colligi ex *cap. curæ, 11. quæſt. 3.* vbi Honorius inquit: Curæ ſit omnibus Epiſcopis excommunicatorum omnino nomina tam ipſis vicinis, quàm ſuis parochianis pariter indicare, eáque in celebri loco poſita præ foribus Eccleſiæ cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in vtraque diligentia excommunicatis eccleſiaſticus aditus excludatur, & excuſationis cauſa omnibus auferatur. Verùm hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excommunicationis enim pœnam dupliciter ſubimus, & dum reatum incurrimus, & dum ſententia notamur. Hæc Pontifex. In quo textu nullum eſt verbum præceptum indicans. Nam verbum illud, Curæ ſit omnibus Epiſcopis, idem ſignificat, ac pro commendato habeant. Item ſolùm loqui videtur de excommunicatis nominatim iam declaratis; quia ſolos illos, & manifeſtos clerici percuſſores obligantur alij fideles vitare, iuxta Extrauag. Martini V. *Ad euitanda ſcandala,* editam in Concilio Conſtantienſi, illiſque tantùm eccleſiaſticus aditus interdicitur. Quocirca cenſeo cum Suar. *loco allegato* nullum in iure eſſe latum præceptum, quo aſtringantur Epiſcopi excommunicatum declarare, & maximè ea forma, & tenore, qui præſcribitur in *d. cap. curæ.* Sed hæc obligatio ex munere Epiſcopali oritur, quæ tunc obligabit, quando prudentis arbitrio fuerit neceſſarium, vel ad excommunicati correctionem, vel ad aliorum damnum præcauendum.

3. Sed inquires, an per interpoſitam appellationem impediatur iudex à denunciatione cenſuræ faciendæ. Reſpondeo in cenſuris ab ipſomet iudice latis, quaſque certum eſt te contraxiſſe, non impeditur iudex ſi ordinarius eſt ab illarum denunciatione, tametſi appellationem acceptet, vti deciditur *cap. paſtoralis, de appellationib.* At ſi iudex ſit delegatus, nequit ad denunciationem procedere appellatione admiſſa, vt rectè aduertit Abbas *cap. paſtoralis, §. præterea. & §. cùm autem, n. 13. de officio delegat.* per textum ibi, quia admiſſa appellatione deſinit eſſe iudex in illa cauſa. At in cenſuris à iure latis, tametſi ſequatur ſententia declaratoria criminis, nequit iudex ſiue ordinarius, ſiue delegatus interpoſita appellatione legitima ad denunciationem procedere: quia ea appellatione poſita non conſtat formaliter te in cenſuram incidiſſe, ſed ſolùm virtualiter, quatenus tali delicto eſt annexa cenſura: appellatio namque non eſt à cenſura clarè incurſa, ſed à declaratione delicti, cui à cenſura annectitur, atque adeò à cenſura dubia, vt rectè notauit Couarr. *cap. alma mater, 1. p. §. 10. num. 4.* Suarez *diſp. 3. de cenſur. ſect. 14. num. 20.*

4. Addit Nauarr. *in cap. cùm contingat, de reſcriptis, rem. 6. num. 7.* appellationem ſemper impedire denunciationem excommunicationis poſt Extrauag. *Ad euitanda ſcandala:* quia facta denunciatione obligantur fideles excommunicatum vitare, qoa obligatione ante denunciationem non tenebantur, ac proinde excommunicatus denunciatione videtur amplius ligari, cùm ob eam vitetur à fidelibus. Sed rectiùs Suarez *d. ſect. 14. num. 20.* contrarium cenſet, eo quòd vitatio excommunicati non tam eſt vinculum ipſius excommunicati, quàm aliorum fidelium, qui à communicatione cum excommunicato prohibentur. Ipſe namque excommunicatus non amplius facta denunciatione ligatur excommunicatione, quàm antea, cùm æquè ante declarationem, ac ea poſita obligetur à communione fidelium abſtinere. Quæ eſt ratio *cap. paſtoralis. §. verùm, de appellat.* ob quam denunciatio excommunicationem incurſam ſubſequitur. At ſi poſita denunciatione cenſuræ abſolutio reſeruaretur, quæ tamen ante denunciationem reſeruata non eſſet, cenſet Suarez per interpoſitam appellationem denunciationem ſoſpendi; quia eo caſu ceſſat deciſio dicti *cap. paſtoralis,* ſiquidem poſita denunciatione ſtrictiùs ligaris cenſura, quàm anteà.

Pvnctvm X.

Qualiter effectus cenſuræ ſuſpendi poſſit?

1 *Enumerantur effectus cenſuræ.*
2 *Explicatur, qualiter effectus cenſuræ ſuſpendi poſſint.*

1. Dvplicem effectum cenſuræ ſignare poſſumus: alium proprium, & immediatum; alterum remotum. Effectus proprius cenſuræ triplex eſt; primus, & formalis, & in quo ipſa eſſentia cenſuræ conſiſtit, eſt reddere hominem cenſura affectum, dignum priuatione bonorum Eccleſiæ, quibus media cenſura priuatur. Secundus eſt ipſorum bonorum realis priuatio. Tertius, obligatio cenſuræ ligato inducta abſtinendi ab aliquibus actionibus, & vſu rerum ſpiritualium. Effectus remotus cenſuræ dici poteſt, quem illius author media cenſura obtinere intendit, qui & ſpiritualis, & temporalis eſſe ſolet. Spiritualis quatenus intendit cenſura ligati correctionem. Temporalis, quatenus media cenſura obtinere intendit partis læſæ ſatisfactionem.

Si de effectu remoto cenſuræ loquamur, id eſt de fine per cenſuram intento, ſanè ab ipſomet ligato cenſura pendet, cùm in eius voluntate ſitum ſit à commiſſo delicto deſiſtere, & parti læſæ, quantum in ipſo eſt, ſatisfacere. Aliter ſi ſermo ſit de effectibus cenſuræ propriis.

Primus. Nulla virtus impediri poteſt manente cenſura, cùm eius eſſentia ſit in reddendo hominem dignum, vt bonis ſpiritualibus Eccleſiæ priuetur. Secundus effectus cenſuræ manente cenſura ſolùm à Pontifice impediri poteſt; nam cùm à Pontifice habeat cenſura priuare ea affectum bonis communibus Eccleſiæ, nequit alius à Pontifice hanc mutare inſtitutionem. Tertius verò effectus multipliciter poteſt ſuſpendi. Primò ex ignorantia inuincibili cenſuræ, hæc enim ſuſpendit obligationem, quæ tibi per cenſuram inducitur, ſicuti ſuſpendit obligationem quorumcunque præceptorum, quorum ignorantiam inuincibilem habes. Secundò ſuſpenditur per vim, & coactionem, quia hæc tollit libertatem, iuxta textum *in cap. ſacris, de his quæ vi metúſue cauſa fiunt.* Tertiò ex metu cadente in conſtantem virum. Nam cùm hæc obligatio ſit ex præcepto Eccleſiaſtico regulariter ſtante periculo grauis damni ceſſat, vti ſuperiùs diximus, & tradit in præſenti Silueſt. *verb. excommunicatio. 5. quæſt. 14.* Nauarr. *cap. inter verba, præludio 3. num. 4.* Suarez aliis relatis *diſp. 5. ſect. 6. num. 7.* Dixi regulariter, nam ſæpè metus obligationem non ſuſpendit, vti ſi illatus eſſet in religionis contemptum, vel in extorſionem operis aliàs illiciti. Quartò impeditur ex graui ſcandalo, infamia, alióve damno ex obſeruatione cenſuræ prouenientе tibi, vel tertio, quod alia via auertere nequis, vt docuit D. Thom. *1. p. q. 83. art. 6. ad 2.* Nauarr. *cap. 27. n. 239.* Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5.* Suarez *diſput. 6. ſect. 3. num. 13. & ſeqq.* quia præcepta purè Eccleſiaſtica regulariter non videntur cum tanto detrimento obligationem inducere. Si enim aliquorum præceptorum diuinorum obligatio, vt de integritate confeſſionis, de ſumenda

Eucha

Euchariſtia ob prædictam cauſam ceſſat, à fortiori præſumendum eſt præcepti Eccleſiaſtici obligationem de cenſura ſeruanda ceſſaturam. Quintò addunt aliqui ſuſpendi cenſuræ obligationem ob commodum ſpirituale aliis prouenturum, v.g. es excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, ſi à celebratione abſtineas maximè die feſtiuo, priuatur populus fructu ſacrificij, & præcepti Eccleſiaſtici audiendi ſacrum executione. Hoc autem videtur eſſe graue incommodum. Ergo ob illud præcauendum obligatio cenſuræ ſuſpendi debet. Sed hanc non eſſe cauſam ſufficientem, vt obligatio cenſuræ ſuſpendatur, meritò docuit Vgolin. *tab.1. de cenſuris, cap.13. §.4.* Suarez alios referens *diſp.6. ſect.3. n.19.* Quippe fructum ſacrificij alia via populus conſequi poteſt, ſcilicet ardenti deſiderio ſacrum audiendi. Et quamuis prædictum effectum non obtineat, non obinde obligatio cenſuræ ſuſpendi debet, cùm ex eius natura hanc inducat priuationem; aliàs poſſes, ne populus die feriali fructu ſacrificij priuaretur, imo ne tu illo careres ſacrum dicere, quod non eſt admittendum. Hæc procedunt in cenſura nota & manifeſta. Quid autem dicendum ſit in cenſura non denunciata *diſp. ſequenti* videbimus. Sextò ſuſpendi poteſt obligatio cenſuræ ex Pontificis diſpenſatione, nam cùm omnes effectus cenſuræ, eiúſque inſtitutio à Romano Pontifice ortum habuerint, poteſt Pontifex manente cenſura hunc, vel illum effectum ab ea remouere, ſicuti de facto à fidelibus ſuſtulit obligationem vitandi excommunicatum non denunciatum, & ſæpe beneficium Eccleſiaſticum alicui ignoranti cenſuram conferens abſoluit ab inhabilitate per cenſuram inducta, ne ea collatio irrita ſit. Alter verò à Pontifice poteſtatem non habet impediendi cenſuræ effectus, cùm neque ex iure, neque ex conſuetudine vlli conceſſum ſit. Quod apertè colligitur ex *cap. poſtulaſtis, de clerico excommunicato miniſtrante:* vbi Epiſcopus grauiter punitur, ſi ſcienter clerico excommunicato beneficium conferat: at pœna dignus non eſſet, ſi manente excommunicatione illius effectus poſſet ſuſpendere, cùm abſolutè cenſendus eſſet ſuſpendiſſe ſcienter excommunicato beneficium conferens, vt rectè notauit Suarez *diſp. 6. ſect.4. num.4. & ſeqq.*

PVNCTVM XI.

De Abſolutione à cenſura.

§. I.

Cenſura ſemel incurſa, non alia via tollitur quàm abſolutione.

1 *Proponuntur euentus, in quibus videatur cenſuram ſemel incurſam ceſſare, nulla abſolutione præmiſſa.*

2 *Communis eſt ſententia abſolutionem neceſſariam eſſe.*

3 *Cenſura plenè, & perfectè non ceſſat morte cenſurati, nec ob mortem authoris.*

4 *Neque item ſola ſatisfactione parti læſæ præſtita.*

1. IN triplici euentu dubium eſſe poteſt; an cenſura ſemel incurſa ceſſet nulla abſolutione præmiſſa. Primò mortuo authore cenſuræ, quia cenſura videtur eſſe quoddam mandatum obligationem cenſurato imponens, at mandatum mortuo mandante ceſſat. Secundò mortuo eo, qui cenſura ligatus eſt. Nam cùm cenſura ſit quoddam accidens morale, pereunte ſubiecto cui ineſt, perire debet. Et explicatur amplius, cenſura ſubſiſtere nequit in anima à corpore ſeparata, vtpote quæ Eccleſiæ iuriſdictionem egreſſa eſt, neque etiam in corpore, vtpote re inanimata, & nullius obligationis capaci. Tertiò poſito fine à cenſura intento, ſcilicet condigna ſatisfactione, quæ media cenſura procuratur, videtur cenſura ceſſare: etenim omnis cenſura cùm ſit pœna medicinalis, ſolùm iniungitur pro tempore quo contumax, & inobediens es. Ergo ceſſante contumacia, & inobedientia abſque alia abſolutione ceſſat; quia ligare non poteſt vltra voluntatem authoris.

2. Cæterùm communis ſententia eſt abſolutionem neceſſariam eſſe, vt cenſura ſemel incurſa auferatur. Etenim cenſura auferri nequit niſi à poteſtate conceſſa Petro ſoluendi ligatos: ſed huius poteſtatis actus eſt abſolutio, ſicuti poteſtatis actus eſt ligatio. Ergo cenſura abſolutione tantùm tolli poteſt.

Et inprimis ceſſare nequit ob mortem authoris, nam eſto ab eo pendeat in fieri, non tamen in conſeruari; non enim ipſa eſt præceptum, ſed pœna iniuncta ob præcepti tranſgreſſionem, quæ pœna durat iure ſic diſponente, quouſque legitimè tollatur, vt apertè colligitur ex *cap. ſi Epiſcopus, 11. quæſt.3. & cap. paſtoralis, §. præterea, de officio ordinary.* & tradit ex omnium ſententia Suarez *diſp.7. ſect.1. in princ.* Coninch *diſp.14. dub.16. n.198.* Paul. Layman *lib.1. ſum. tract.5. part.1. cap.7. n.1.* Gaſpar Hurtado *de excommun. diffic.1. diſp.14.*

3. Deinde cenſura plenè, & perfectè non ceſſat morte cenſurati. Nam cùm cenſura non tantùm afficiat delinquentem, ſed aliis fidelibus obligationem imponat abſtinendi à cenſurati communicatione, qua parte cenſura fideles viuos aſtringit, morte cenſurati non perit, ſiquidem eo mortuo nequeunt illius corpus tradere ſepulturæ, & pro eius anima ſacrificia offerre, & preces publicas fundere. Non igitur plenè, & perfectè cenſura ceſſat morte cenſurati, tametſi qua parte eum ligabat omnino pereat. Atque ita tradit Nauarr. *ſum. c.27. n.171.* Couarr. *cap. alma mater, 1. p. §.11. n.8.* Paul. Layman *lib.1. ſum. tract.5. part.1. cap.7. initio.* Coninch *diſp.14. dub.16. n.201.* Suarez *diſp.7. ſect.1. num.5. & 6.* & indicatur ſatis *cap. à nobis, el 2. cap. ſacris, de ſentent. excommun. & cap. is cui, eodem tit. in 6.*

4. Tandem ſola ſatisfactione parti læſæ facta, emendationéque delinquentis nequaquam cenſura abſolutè lata ceſſat. Nam eſto imponatur, vt parti fiat ſatisfactio, & delinquens corrigatur, id ſolùm probat poſita ſatisfactione, & correctione debere à iudice auferri, non tamen quod ipſa ex ſe ceſſet, vti deciditur *cap. cùm deſideres, de ſentent. excommunic. cap. qua fronte, de appellation. cap. ex litteris, de conſtitutionib.* & aliis, & tradunt Nauarr. Couarr. Suarez, Coninch *loc. allegat.* At ſi cenſura non abſolutè fertur, ſed pro determinato tempore, v.g. ad menſem, vel annum, cenſura non eſt, ſed pœna; nam cùm cenſura ex ſua inſtitutione ad correctionem cenſurati dirigatur, aliud tempus determinatum habere non poteſt præter tempus, quo cenſuris corrigitur, vti aduertit Layman *de cenſuris, dicto cap.7. num.1. verſ. neque his obſtat.* Quod ſi feratur cenſura, quouſque ſatisfeceris. Vt ſi iudex ſub hac forma ſententiam protulerit: Sub cenſura excommunicationis ipſo facto incurrenda tibi præcipimus, vt debitum Petri intra tres dies ſoluas, ſitque excommunicatus quouſque ſatisfacias, verius eſt poſita ſatisfactione te fore abſolutum: vti docuit Couarr. *cap. alma, 1. p. §.11. num.5.* Auila *1. p. de cenſuris, cap.7. diſp.2. dub.6.* Coninch *diſp.14. dub.16. concluſ.1. num.228.* Vazquez *de excommun. dub.18.* Non quidem abſque vlla abſolutione, vt placuit Gaſpari Hurtado *tract. de excommun. diſp.14. difficult.1. in fine*, quia cenſura ſemel iniuncta non pendet in conſeruari ab eius authore, ſed ex ſe perpetuò durat, quouſque ab eo qui poteſtatem ſoluendi habet diſſoluatur, quare nequit iniungi pro hoc, vel illo tempore. Sed cenſura illis verbis abſolutione tollitur; ea namque verba implicitè continent abſolutionem, vt notarunt Vazq. & Coninch *ſuprà*, præſtántque hunc ſenſum; ſi intra tres dies non ſatisfeceris, excommunicationem incurras, à qua ſis abſolutus poſita ſatisfactione: nam illa verba quouſque ſatisfeceris, aliquem debent habere effectum, ne ſint inutiliter poſita. At perſeuerantiam in excommunicatione non habent, cùm excommunicatio ſemel inflicta ſemper perſeueret. Neque item excommunicationis ceſſationem ſecluſa abſolutione,

quia eſt vinculum, quod diſſolui non poteſt à poteſtate ligandi, ſed à poteſtate ſoluendi: ſi autem abſque vlla abſolutione ceſſaret cenſura, ea eo quòd illius author eam pto determinato tempore, ſcilicet quouſque ſatisfacias impoſuerit, ſanè ceſſatio cenſuræ eo caſu non à poteſtate ſoluendi, ſed à poteſtate ligandi proueniret. Sit ergo certum nunquam cenſuram tolli niſi media abſolutione. An autem dari poſſit abſolutio ſub aliqua conditione, §. *ſequenti* videbimus.

§. II.

Quibus modis contingat abſolutionem fieri à cenſura.

1 *Alius eſt abſolutus, alius conditionatus.*
2 *Sub conditione ferri abſolutio poteſt.*
3 *Satisfit Doctoribus oppoſitum ſentientibus.*
4 *Qualiter abſolutio ad cautelam contingat.*
5 *Qualiter abſolutio ad cautelam in foro conſcientiæ, & in externo præſtanda ſit.*
6 *Qui iudices poſſint hanc abſolutionem ad cautelam præſtare.*
7 *Abſolutio à cenſura concedi poteſt ad reincidentiam. & quæ hæc ſit.*
8 *Abſolutio à cenſura reſeruata cùm de iure concedi non poterat, inducit obligationem comparendi ceſſante impedimento.*
9 *Secundus modus abſoluendi ad reincidentiam eſt ſi abſoluaris pro aliquo tempore determinato.*
10 *Eo tranſacto abſque noua impoſitione cenſura reincidis, etſi plures contrarium cenſeant.*
11 *Pontifex bene poteſt cenſura præterita abſque noua culpa delinquentem ligare.*
12 *Tertius modus abſoluendi ad reincidentiam eſt ſi abſoluaris in ordine ad aliquem tantùm effectum, quam abſolutionem nullus alius præter Pontificem concedere poteſt.*
13 *Prædicti modi abſoluendi à cenſuris præſtari poſſunt in foro conſcientiæ, & in externo.*

1. PRimus, & præcipuus modus abſoluendi à cenſura eſt ſimplea, & abſolutus, nempè cùm abſolutè, & ſimpliciter abſolutio conceditur reo emendato, & à contumacia decedenti. Secundus abſolutionis modus eſt conditionalis, cùm abſolutio ſub aliqua datur condirione, ita vt ea conditione deficiente corruat abſolutio. Hæc conditio poteſt eſſe de præſenti, de præteriro, vel de fururo. Si conditio præſens, vel præteritum tempus ſpectet, non eſt propriè conditio cùm non ſuſpendat actum, ſed ea exiſtente valet abſolutio, & ea deficiente corruit. At ſi abſolutio detur ſub conditione de fururo. Vt ſi diceret iudex, abſoluo Petrum ab excommunicatione incurſa, cùm primùm ſatisfecerit, ea abſolutio ſuſpenſa manet, quouſque Petrus ſatisfactionem præſtiterit. Poſita autem ſatisfactione ſuum effectum babet, neque eſt iam conditionalis abſolutio, ſed redditur abſoluta.

2. Poſſe autem hoc modo abſolutionem concedi affirmant Couarr. *in cap. alma mater*, 1. *p.* §. 11. *n.* 6. Nauatr. *cap.* 26. *n.* 12. *& de pœnit. diſt.* 6. *cap.* 1. *in princ. n.* 64. Suarez *diſp.* - *ſect.* 8. *n.* 7. Vaaquea *de excommunic. dub.* 18. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 218. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 7. *num.* 2. Gaſpar Hurtado *diſp.* 14. *difficult.* 2. Erenim nec naturali iure, nec poſitiuo irritatur, aut prohiberur hic modus præſtandi abſolutionem; & ſicut eacommunicatio ferri ſub conditione poteſt, *cap. præterea*, & ibi Gloſſa, *de appellation.* & *cap. Romana, verb. caueant, de ſentent. excommunicat. in* 6. cur non abſolutio: quod adeò verum eſt, vt non ſolùm validè, ſed etiam licitè, ſi rationabilis cauſa vrgeat, præſtari hoc modo abſolutio poſſit, vti docuit Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 12. §. 1. *&* 2. Gregor. Saytus *theſaur. conſcient. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 4. Suar. Hurtado, & Layman *ſuprà*, ob rationem dictam, quia nullibi inuenitur prohibitum. Cauſa autem rationabilis (vt rectè eaplicat Coninch. 8. *dub.* 16. *num.* 213.) ea eſſet, ſi excommunicatus ſatisfactionem alibi ſit præſtiturus, eáque facta diu abſolutio differenda eſſet, niſi èi eo modo concederetur. At ſecluſa prædicta cauſa neceſſitatis eapediens non eſt, abſolutionem ſub prædicta conditione præſtare. Tum quia alienum eſt à praxi, vſúque recepto cõcedendi abſolutionem. Tum quia non decet iudicem ſuæ abſolutionis ipſúmmet reum conſtituere, vti conſtituitur cùm ſub conditione ab ipſo præſtanda conceditur. Tum quia præſtat Eccleſiæ diſciplinæ, vt reus ſatisfactione exhibita ſe Prælato bumiliter præſentet abſolutionem conſecuturus.

3. Contrarium huius doctrinæ docuerunt Antonin. 3. *p. tit.* 24. *c.* 77. §. 1. *prope finem.* Angel. verb. *abſolutio* 3. *initio.* Sylueſt. *eod. n.* 1. & ex parte Auila 2. *p. cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 15. ea ratione ducti, quia abſolutio à peccatis nequit ſub conditione futura contingenti præſtari; ergo neque abſolutio à cenſura. Deinde actus legitimi non recipiunt conditionem. *l. actus legitimi*, *ff. de reg iuris*, & *reg.* 50. *de reg. iuris in* 6. Sed hæc leuia ſunt, vt à propoſita ſententia recedamus; admitto abſolutionem ſacramentalem à peccatis dari non poſſe ſub conditione; quia hæc abſolutio non pendet immediatè à voluntate abſoluentis, ſed remotè quatenus ea illa voluntate apponitur materia, & forma ſacramenti à Chriſto inſtituta: quibus poſitis non poteſt illatum effectus ex humana voluntate pendere: at abſolutio à cenſura, aliiſque pœnis immediatè pendet à voluntate abſoluentis exteriùs expreſſa, ideóque ſuſpendi eius effectus poteſt. Ad regulam *Actus legitimi*, reſpondeo illos actus, qui à die, vel tempore abſoluuntur, vitiari die vel tempore appoſito: at cenſuræ abſolutio etſi reſpicere nequeat diem, vel tempus determinatum, indeterminatum reſpicere poteſt, ſcilicet illud in quo reus à contumacia ceſſauerit.

4. Tertius modus abſoluendi à cenſura vocatur ad cautelam; quia eo cauetur damnum, quòd ex cenſura ignota tum cenſurato, tum aliis prouenire poterat, ideóque frequenter præmittitur tum abſolutioni à peccatis ob vitandam Sacramenti irreuerentiam, tum ordinum receptioni, tum beneficiorum, aliorúmque priuilegiorum collationi ob virandam eorum inualiditatem. Hic autem modus abſoluendi præſupponit cenſuratum ignarum ſuæ cenſuræ eſſe, vel ad ſummum illius habere ſuſpicionem, non certitudinem, vti notant communiter Doctores in *cap. cùm deſideres*, *cap. per tuas*, *de ſentent. excommunic.* & *cap. ſolet. cap. præſenti, eod. tit. in* 6. ſtante prædicta ignorantia concedenda eſt abſolutio ad cautelam petenti abſolui à quacunque cenſura, ſi fortè aliqua ea illis ligatus ſit.

5. Sed quia hæc abſolutio peti in foro conſcientiæ poteſt, vel in eaterno; diuerſimodè in ea concedenda procedendum eſt. Nam ſi in foro conſcientiæ petatur ſolo teſtimonio abſolnendi facta promiſſione de ſatisfaciendo, ſi conſtiterit cenſura ligatum eſſe, concedenda eſt, vt notauit Saytus *theſaur. caſuum, lib.* 2. *c.* 16. *n.* 19. Si verò in foro eaterno hæc abſolutio præſtetur, diſtinguendum eſt, ſi concedenda eſt abſolutio generatim à cenſura, eo quòd nullius in particulari ſuſpicionem habeas, nulla præmiſſa cauſæ cognitione, neque vlla data caurione conceditur. At ſi alicuius ſpecialis cenſuræ abſolutio eſt concedenda, probare vtique debet abſoluendus ſaltem ſemiplenè ſe illa cenſura ligatum non eſſe, vel quia ſententia continet errorem, vel lata fuit poſt appellationem legitimam interpoſitam, iuxta reatum *in cap. ſolet*, *cap. venerabilibus*, §. *poteſt quoque*, *de ſentent. excommunic. in* 6. vel quacunque alia de cauſa, vt tradit Innocent. *in d. cap. ſolet*, *n.* 2. *&* 3. Anchar. *n.* 1. Geminian. *n.* 6. Francus ibi *in princ.* Abbas *cap. Apoſtolicæ, de cenſib. n.* 10. & ibi Felin. *num.* 22. Couarr. *cap. alma*, 1. *part.* §. 12. *num.* 7.

Vgolin.

Vgolin. *de cenſur. tabula* 1. *c*. 22. §. 1. *n*. 9. & 13. Sayro *lib*. 2. *theſaur. caſuum, cap*. 17. *n*. 8. Inſuper citandus eſt is ad cuius inſtantiam excommunicatio lata eſt, vel iudex qui eam tulit, ſi ipſe ex officio proceſſit; quibus ſi opponant manifeſtam offenſam, vel contumaciam, concedendus eſt terminus octo dierum, vt id probent, & interim ab abſolutione ſuperſedetur. Quod ſi in probatione defecerint, condemnandi ſunt ad expenſas factas, & cenſuratus erit abſoluendus. Secùs verò ſi intentum probauerint; vti hæc omnia colliguntur ex *d. cap. ſolet*, & notarunt Couarr. Vgolin. Sayrus *loc. allegat*. Expedit enim, vt cenſuræ Eccleſiaſticæ timeantur, ne aliter fiat earum etiam ad cautelam abſolutio, vt pluribus comprobat Sayr. *d. cap*. 26. *n*. 11.

6. Hanc abſolutionem ad cautelam præſtare poterit qui poterit ab ea cenſura abſolutè abſoluere. Sed an cuilibet iudici delegato competat poteſtas? variant Doctores, vt conſtat ex iis quæ adducit Couarruu. *c. alma*. 1. *p*. §. 11. *n*. 8. Sayr. *lib*. 2. *theſaur. caſuum, cap*. 16. *n*. 15. Alij negant hanc poteſtatem, niſi pro dicendo teſtimonio in aliqua cauſa, quando alia via veritas comprobari non poteſt. Alij concedunt, quorum opiniones Couarruu. & Sayrus ſic conciliant, vt prima opinio negatiua locum habeat in iudicibus delegatis, ad cognoſcendas cauſas in Romana curia: ij enim non poſſunt cenſuratos ad cautelam abſoluere, excepto eo caſu referendi teſtimonium, niſi ſpecialiter ea poteſtas commiſſa fuerit. Secùs verò eſt de iudicibus delegatis ad cognoſcendas cauſas extra curiam, qui ex vſu accepto hac poteſtate gaudent. Iudex autem ad quem cenſuratus pro abſolutione ad cautelam adit, ceſſante oppoſitione aduerſarij, vel cenſuræ authoris de manifeſta iniuria, vel offenſa concedere abſolutionem debet, niſi iuſtiſſima aliqua cauſa moueatur. Argum. *cap. cùm contingat. de officio delegat. c. præterea. cap. in noſtra, de teſtib. & atteſtationib*. & tradit Innocent. *in d. cap. ſolet*, *n*. 7. Et ibi Ioan. Andr. Francus, Gemian. & Anchart, quos refert, & ſequitur Sayrus *d. cap*. 16. *n*. 17. Nec obeſt quod Pontifex conſultus in *d. cap. ſolet, de ſentent. excommunic. in* 6. dixerint ceſſante contradictionis obſtaculo abſolutio petenti non negetur. Nam (vt rectè explicat Sayrus) intelligi debet, ne negetur ad inſtantiam aduerſarij, non verò quod negari non poſſit ex alia rationabili, & iuſtiſſima cauſa, quæ iudici viſa fuerit.

7. Quartus modus, & ſatis frequens abſoluendi à cenſura appellatur ad reincidentiam, eo quòd abſolutus in eam iterum incidit, ſi opus ſub cenſura præceptum non exequitur. Quo modo abſoluendi vtuntur ſæpe iudices in debitis pecuniariis: abſoluunt namque ex conſenſu creditoris debitorem ab excõmunicatione incurſa ob non ſolutũ debitum, impoſito præcepto, vt intra tot dies fiat ſolutio, ſin minus, eadem cẽſura ligetur.

8. In iure ſunt huius abſolutionis aliqua exempla, videlicet in *cap. quod de his, de ſentent. excommunic*. & *cap. eos qui, eod. tit. in* 6. vbi abſolutus à cenſura reſeruata ab eo, qui abſoluere de iure non poterat ob impedimentum legitimum iudicem adeundi, ſi poſtmodum cùm commodè poſſet, coram legitimo iudice non comparear illius mandatum paratus exequi, in eandem excommunicationem incidit. Et idem eſt ſi abſolutus à ſede Apoſtolica, aut eius legato Nuntio cum mandato comparendi coram ordinario, vel alio à quo ſit pœnitentiam accepturus, vel cum obligatione parti ſatisfaciendi, hæc adimplere contempſeris, cùm commodè poſſis, vti habetur in *d. cap. eos, qui*, & tradunt omnes. Quando autem cenſendum ſit impedimentum ceſſare, vt cenſeatur obligatus abſolutus conditionem abſolutionis exequi, in foro externo iudicis arbitrio relinquitur; iuxta Gloſſam *in Clem*. 1. §. *fin. de pœnis*, quam ſequuntur Nauarr. *cap*. 27. *n*. 113. Henriq. *lib*. 13. *cap*. 29. *n*. 2. At in foro conſcientiæ iudicio ipſius abſoluti remittitur, vt tradunt Gloſſa, & Nauarr. *ſuprà*.

Sed an huic obligationi comparendi ſatisfacias medio procuratore? Affirmant Caietan. *verb. excommunicatio, caſu* 69. Nauarr. *c*. 27. *n*. 49. Henriq. *lib*. 13. *de excommunic. c*. 29. *n*. 3. ex regula quod per alium facis, per te ipſum facere videris. Et cùm res in foro externo tractatur, id docent Geminian. *in cap. eos qui*, *n*. 6. *de ſentent. excommunic. in* 6. Stephanus Coſta ibi *n*. 16. Sayr. *lib*. 2. *theſauri caſuum, cap*. 16. *n*. 13. Sed rectiùs contrarium cenſet Vgolin. *de cenſur. tab*. 1. *c*. 14. §. 5. *n*. 4. Tum quia Bonifacij conſtitutio in *d. cap. eos qui*, eſt omnino ſimilis conſtitutioni editæ à Clemente III. *in cap. quod de his, de ſentent. excommunic*. At Clemens III. expreſſè exigit perſonalem præſentationem, ibi: Cæterùm ab his in forma ſacramenti exigi conſueuit, vt reſumptis viribus, opportunitate conceſſa Romanam Eccleſiam in propria perſona debeant viſitare. Ergo perſonalis præſentatio requiritur, & non ſufficit per procuratorem. Tum quia ſi prædictæ obligationi comparendi medio procuratore fieri poſſet ſatis, vtquid impeditis hæc obligatio inducitur, vt ceſſante impedimento compareant, cùm durante impedimento poſſent medio procuratore comparere? Denique hac obligatione perſonaliter comparendi vtpote oneroſa redduntur excommunicati cautiores, ne iterum in excommunicationem incidant. Neque obſtat illa regula iuris, *Quod per alium facimus, &c*. cùm expreſsè cautum eſt, ne per alium, ſed per propriam perſonam fiat.

9. Secundus modus abſoluendi ad reincidentiam eſt, ſi abſoluaris pro aliquo tempore tantùm, vel ſi abſoluaris pro aliquo tempore abſolutè, & pro reliquo ſub conditione alicuius operis exequendi. v.g. abſolutus es à iudice ad tres dies ex conſenſu creditoris, & in perpetuum ſi intra illos dies debitum ſoluas.

10 Controuerſia igitur eſt; an ex hoc modo abſoluendi præſtito à Prælatis Pontifice inferioribus, reincidas in eandem cenſuram, tametſi nullam de nouo culpam committas? Affirmant te reincidere Suar. *diſp*. 7. *ſect*. 8. Filliucius *tract*. 11. *cap*. 10. *q*. 4. Gaſpar Hurtado *diſp*. 14. *de excommunic. difficult*. 3. Quia neque ex natura rei, neque ex iure poſitiuo hic modus abſoluendi Prælatis inferioribus eſt interdictus. Si enim poſſunt pœnam exilij, aliámve temporalem aliquibus diebus ſuſpendere, cur non poterunt hanc ſpiritualem pœnam? Quod ſi dicas, hæc pœna non contrahitur abſque culpa: non inde infertur nouam culpam eſſe neceſſariam; cùm non ſit noua pœna, ſed eadem, quæ aliquibus diebus fuit ſuſpenſa, quæque redit ob priorem culpam, pro qua à principio contracta fuit. Sed rectiùs Nauarr. *c*. 27. *n*. 277. Henriq. *lib*. 13. *c*. 29. Auila 2. *p. de cenſuris*, *cap*. 7. *diſp*. 3. *dub*. 14. Coninch. *diſp*. 14. *dub*. 16. *n*. 216. Layman *lib*. 1. *ſum. tract*. 5. *part*. 1. *cap*. 7. *in fine*, aſſerunt te non ligari amplius ea cenſura, niſi nouam culpam committas. Moueor, quia cenſura ex ſua inſtitutione, habet eſſe pœnam medicinalem Eccleſiæ inobedienti. Ergo nulla ſtante inobedientia actuali, non poteſt de nouo infligi, & inflicta auferenda eſt. Et explico, te abſoluto à cenſura ex conſenſu creditoris, cenſura omnino deſtruitur, cùm nullibi ſit; ergo vt iterum renaſcatur, nouam contumaciam, & inobedientiam exigit. Quod ſecùs eſt in pœna temporali exilij, vel alterius damni, quæ in punitionem peccati præteriti imponitur, & latitudinem habet: hæc enim cùm ad tempus ſuſpenditur, non tollitur, ſed ex parte remittitur. At cenſura ſublata pro aliquo tempore omnino aboletur. Ergo ne poſtmodum renaſcatur, nouam contumaciam, & inobedientiam requirit; aliàs cenſura in puram punitionem peccati præteriti imponeretur ei, qui à contumacia, & inobedientia receſſit.

11. Notanter dixi hoc modo abſoluendi vti non poſſe alium à Pontifice. Nam Pontifex vti eo poterit, ſi velit, cùm cenſurarum inſtitutio ab eo pendeat; non eſt autem credendum eo vti, niſi manifeſtis verbis expli-

 cuerit.

Digitized by Google

cuerit. Quippe modus abſoluendi à cenſura, & in illam denuò incidendi abſque vlla noua cauſa obſtat illius decretis, ſtatuentibus cenſuram eſſe pœnam medicinalem delinquentis contumacis, auferendámque contumacia ceſſante, vti notauit Coninch. *d. diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 217.

12. Tertius modus abſoluendi ad reincidentiam eſt, ſi abſoluaris in ordine ad aliquem tantùm effectum, nempe ad beneficij, ſeu alicuius priuilegij collationem ad teſtimonium ferendum, &c. Sed ex vi huius abſolutionis non abſolueris à cenſura, ſed abſolueris ab aliquo illius effectu. Quo modo abſolutionis nullus alius à Pontifice vti poteſt, vno caſu excepto: quia nemini conceſſum eſt ſtante cenſura, illius effectum impedire, habet enim cenſura ſuos effectus ex Pontificia inſtitutione, quam nullus alius à Pontifice mutare poteſt. Dixi *vno caſu excepto*; quia is ab ipſómet Pontifice conceditur ob illius neceſſitatem. Etenim cuicunque iudici tam ordinario, quàm delegato, tametſi poteſtatem non habeat abſoluendi à cenſuris datum eſt, vt poſſit excommunicatum abſoluere non abſolutè, ſed ad effectum dicendi teſtimonium, quando alia via veritas cognoſci non poteſt, ex *cap. veniens* 2. *de teſtibus, iuncto c. præterea, de officio delegati*. Sicuti notauit Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 1. *c.* 7. *in fine*. Sayr. *lib.* 2. *theſ. caſuum. cap.* 16. *n.* 15.

13. Rurſus omnes dicti modi abſoluendi à cenſuris præſtari poſſunt in foro interiori, & in foro exteriori, & iudiciali. Si pro foro tamen interiori præſtentur, non poteſt ſic abſolutus ſe publicè immiſcere actibus per cenſuram prohibitis. Quod ſi contra faciat, poterit à iudice, vt cenſuræ tranſgreſſor puniri, eſto ipſi conſtet de abſolutione; mitius tamen, quàm ſi verè eſſet tranſgreſſor. Quinimo ſi velit, poterit prædictam abſolutionem in foro externo admittere, & à punitione ſuperſedere, niſi à parte vrgeatur, vti ex Nauarr. tradit Stephan. Dauila 2. *p. de cenſur. cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 12. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum. cap.* 20. *num.* 31. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 1. *cap.* 7. *circa finem*. Si autem pro foro externo abſolutio concedatur, poteſt ſic abſolutus ſe gerere, ac ſi nunquam in cenſuram incidiſſet; quia eſt integra, & perfecta cenſuræ diſſolutio.

§. III.

Qua forma, quo ritu, quibúſque conditionibus cenſuræ abſolutio concedenda eſt.

1 *Nulla eſt in iure forma præſcripta.*
2 *Vnica abſolutione ab omnibus cenſuris liberari potes.*
3 *Verbis vel ſcriptura cenſuræ abſolutio præſtanda eſt.*
4 *Qualis ritus ſeruandus ſit in abſolutione.*
5 *Quoad conditiones attinet ex parte abſoluentis requiritur poteſtas.*
6 *Qualiter iudici conceſſum ſit abſolutionem præſtare parte non ſatisfacta, latè examinatur.*
7 *Item ex parte abſoluentis requiritur libertas à coactione, & metu.*
8 *Item requiritur, ne in cauſa principali decipiatur.*
9 *Ex parte abſoluendi requiritur regulariter petitio, etſi neceſſaria non ſit.*
10 *Non eſt opus, vt ſit abſoluenti præſens, etſi expediat.*

1. NVlla eſt in iure forma præſcripta, ſed ea tantùm ſufficit, quæ voluntatem abſoluentis declaret. Vt ſi diceres. Ego te abſoluo à vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, neque neceſſarium eſt exprimi cauſam, ob quam eſt incurſa, tametſi id ſit expediens. Quinimo ea verba tantùm, *te abſoluo*, præmiſſa petitione abſolutionis à cenſura ſufficienter exprimunt voluntatem ab ea abſoluendi, vt benè notauit Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 23. Sayrus *lib.* 2. *theſ. caſuum c.* 16. *n.* 3.

2. Et quamuis ligatus pluribus cenſuris etiam eiuſdem rationis ab vna abſolui poſſit alia non abſoluta; quia vna ab alia non pendet, ſicuti mortalia peccata; attamen ab omnibus illis vnica abſolutione liberari poterit, ſi abſoluens poteſtatem, & voluntatem habeat abſoluendi, vti ex communi tradit Sayrus, *lib.* 2. *theſaur. caſuum. cap.* 21. *à n.* 16. eam autem voluntatem ab omnibus abſoluendi non cenſetur iudex, ſeu confeſſarius habere, cui vnicam tantùm cenſuram pœnitens manifeſtauit alias doloſè celans, ex texto in *cap. cum pro cauſa, & cap. officij, de ſentent. excommunic.* Et tradit Gloſſa *in d. cap. cum pro cauſa.* & ibi Panormit. *n.* 6. Couarr. *cap. alma.* 1. *p.* §. 11. *n.* 13. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 30. *n.* 2. Sayrus alios referens *d. c.* 21. *n.* 23. Vgolin. *de cenſuris tab.* 1. *cap.* 19. §. 3. *n.* 20. & §. 4. *n.* 4. quia æquum non eſt, vt ex dolo, & fraude commodum obtineat cenſuratus.

3. Verbis autem, vel ſcriptura cenſuræ abſolutionem præſtandam eſſe non ſolùm in foro exteriori, & iudiciali, ſed in foro conſcientiæ probat vſus, & colligitur ex *cap. cum deſideres, de ſentent. excommunic.* & *Clement. vnica, eod. tit.* vbi non cenſetur abſolutus ab excommunicatione is, quocum ſummus Pontifex ſcienter communicat. Addit tamen Gaſpar Hurtado *diſp.* 14. *de excommunic. difficult.* 4. non eſſe mortale aliis ſignis abſolutionem conferre. Quod non credo, maximè in abſolutione iudiciali, tum quia aduerſatur conſuetudini receptæ in re graui. Tum quia eſt ſatis dubium, an ea abſolutio ſubſiſtat.

4. Ritus ſeruandus in abſolutione iudiciali à cenſura excommunicationis præſcribitur in *cap. à nobis* 28. *de ſentent. excommunic.* & habetur in Pontificali Romano. Huius omiſſio neque abſolutionem inualidam reddit, vt omnes fatentur, neque illicitam grauiter, niſi in ſolemni aliqua abſolutione ad ſatisfactionem Eccleſiæ facta, vt notauit Gaſpar Hurtado *diſp.* 14. *de excommunic. difficult.* 4. in abſolutione autem pœnitentiali, etſi expediat regulariter prædictas cæremonias ſeruari, vt cenſuratus cautior in poſterum ſit, certum eſt abſque graui culpa omitti poſſe, vti viri timorati faciunt. Si excommunicatio ob graue delictum incurſa eſt, v. g. ob incendium, grauémque clerici percuſſionem neceſſariò ſub graui culpa exigendum eſt iuramentum ab abſoluendo, quod in ſimile delictum non incidet, iuxta textum in *cap. ex tenore. cap. de cætero, cap. cùm deſideres, de ſent. excommunic.* & tradunt ferè omnes Doctores. Proceditque tam in abſolutione iudiciali, quàm pœnitentiali. In abſolutione verò excommunicationis, alteriúſve cenſuræ incurſæ ob delicta leuiora, non eſt prædictum iuramentum ex obligatione exigendum, vti docent Henriq. *lib.* 13. *c.* 28. *n.* 4. Auila 2. *p. de cenſur. c.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 2. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 16. *n.* 204. Gaſpar Hurtado *diſp.* 14. *de excommunic. difficult.* 4. Ab hac tamen obligatione iuramentum præſtandi eximuntur impuberes, argum. *c.* 1. *& fin. de ſentent. excommunic.* vbi pueri ob percuſſionem clerici iubentur abſolui, nulla mentione iuramenti facta, & tradit Sylueſt. *abſolutio* 3. *n.* 3. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. *n.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 19. §. 5. *n.* 2. Sayrus *lib.* 2. *Theſauri caſuum, c.* 17. *n.* 3.

5. Quoad conditiones attinet aliquæ ſeruandæ ſunt tam ex parte abſoluentis, quàm ex parte abſoluti, vt abſolutio validè, & licitè præſtetur. Ex parte abſoluentis requiritur poteſtas, quæ nemini alteri à clerico etiam in mortis articulo conceſſa eſt, vt optimè tradit Paludan. *in* 4. *d.* 20. *q.* 1. *art.* 2. Nauarr. *c.* 26. *n.* 26. & *cap.* 1. *n.* 84. *de pœnitent. diſt.* 6. Couarr. *c. alma mater* 1. *p.* §. 11. *n.* 9. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 4. §. 5. *n.* 7. Sayrus *lib.* 2. *theſauri, cap.* 21. *num.* 3.

6. Sed an iudex cui committitur abſolutio ſatisfacta parte cenſeatur poteſtatem habere abſoluendi, parte non ſatisfacta, *tract. de bulla Cruciata. punct.* 8. §. 5. reſoluimus, ſi impotens ſit ſatisfaciendo abſolui poſſe præſtita cautione pignoratitia, vel fideiuſſoria, aut ſi hanc

non

non poſſit iuratoria, vti tradunt Nauarr. *c. 27. num. 46.* Henriq. *de excommunic. c. 28. n. 1.* Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 17. n. 11.* Vaſq. *de excommunic. dub. 20.* Auila *2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 8.* Ægid. Goninch. *diſp. 14. dub. 16. n. 206.* Gaſpar Hurtado *diſp. 14. de excommunic. difficult. 5. n. 20.* Quippe intentioni Eccleſiæ, & inſtitutioni cenſuræ conſonum eſt, vt ſublata inobedientia ipſa cenſura auferatur. Quare poteſtas abſoluendi conceſſa ſatisfacta parte, ſubintelligitur inquantum fieri poteſt ſeruato iuris ordine.

.. Quod ſi potente cenſurato ſatisfactionem præſtare realem, contentus iudex ſit cautione iuratoria, non eſt dubium grauiter peccaturum, ſi abſolutionem impendat, tum ob iniuriam parti factam; tum quia violat iuris ordinem præſcribentis realem ſatisfactionem abſolutioni præmitti, ſi fieri poteſt, *cap. 2. de ſentent. excommunic. in 6.* & *c. ex parte 13. de verbor. ſignific.*

Difficultas grauis eſt, an validè abſoluat in prædicto caſu? Communior ſententia docet iudicis delegati abſolutionem inualidam eſſe; quia non eſt cenſendus delegans concedere poteſtatem abſoluendi contra iuris præſcriptum, & in tertij præiudicium; ſic docuit Vazq. *de excommunic. dub. 10.* Suar. *diſp. 7. ſect. 5. num. 42.* Sayrus *c. 20. n. 33.* Coninch *diſp. 14. dub. 16. n. 211.* Sanch. *lib. 3. diſp. 33. n. 1.* Sed prædictam abſolutionem valere ſatis probabile eſſe diximus *d. tract. de bulla, punct. 8. §. 5.* & docet Sanch. *ſuprà*, & in præſenti Auila *2. p. cap. 7. diſp. 3. dub. 9.* Gaſp. Hurtado *diſp. 14. difficult. 5. n. 22.* Quia illa verba *ſatisfacta parte* non reſtringunt poteſtatem, ſed monent delegatum de conditione, quam ſeruare tenetur. Quippe illa conditio parti ſatisfaciendi non alia cautela apponitur in delegatione, quàm à iure communi appoſita eſt. At à iure communi non apponitur vt conditio, cuius defectus irritet abſolutionem. Ergo neque in delegatione cenſenda eſt apponi. Neque inde fit peccare delegantem concedendo facultatem delegato validè abſoluendi parte non ſatisfacta; nam ſicut Eccleſia non peccat concedens ordinario hanc poteſtatem, neque ipſe ordinarius peccare poterit ſuam poteſtatem eo modo quo ipſe habet alteri delegans. Satis enim iuri tertij cautum cenſetur dictæ abſolutionis prohibitione.

7. Secundò ex parte abſoluentis requiritur libertas à coactione, & metu ex expreſſa deciſione textus in *cap. vn. de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt lib. 6.* ibi, viribus euacuamus. Quod procedit à quocunque vis, aut metus inferatur, vt notauit Vgolin. *tab. 1. cap. 2. §. 4. n. 2.* & *cap. 4. in princ. n. 14.* Sayrus *lib. 1. de excommunic. cap. 21. n. 30.* Secundò procedit ſiue cenſura iuſtè, ſiue iniuſtè, validè tamen lata ſit, quia textus non diſtinguit; & quia iniuſtitia cenſuræ iuris remediis, non autem iniuſtitiis emendari debet, vt aduertit Sayrus *ſuprà*. Argum. *cap. ſacro. §. caueant, de ſentent. excommunic.* & *cap. cùm contingat, de officio delegati.* Tertiò procedit, tametſi iudex ſub conditione futura cenſuram impoſuiſſet, & ante impletam conditionem cogeretur reuocare mandatum, ea reuocatio nulla eſſet, delinquentéſque ligarentur, ac ſi nulla reuocatio præceſſiſſet, vt aduertit Suar. *diſp. 7. ſect. 6. n. 13.* Sayrus *lib. 2. theſauri. c. 21. n. 30.* Quartò procedit etiam in abſolutione à minori excommunicatione. Tum quia verè eſt cenſura. Tum quia ratio ob quam abſolutio à maiori excommunicatione per vim extorta irritatur, ſcilicet ne authoritas, & efficacia poteſtatis Eccleſiaſticæ diminuatur, procedit in hac abſolutione. Atque ita ex Geminian. & Felino *in c. ſi quem, n. 4. de ſentent. excommunic.* aduertit Sayr. *d. c. 21. n. 30.* & *n. 31.* optimè notat abſolutionem ſic extorquentes noua excommunicatione ligari ex *d. c. vnico, de his quæ vi, lib. 6.*

8. Tertiò requiritur, ne abſoluens in cauſa principali decipiatur. Si enim abſoluendus fingit ſe parti ſatisfeciſſe, vel propoſitum ſatisfaciendi habere; cùm tamen non habeat, abſolutio vtpote per ſurreptionem obtenta non ſubſiſtit, vt expreſsè colligitur ex *cap. ex parte, de officio ordinary.* & *cap. officij, de ſentent. excommunic.* & tradit Couarr. *cap. alma. 1. p. §. 11. n. 14.* Henriq. *lib. 13. c. 30. n. 4.* Sayrus *lib. 2. theſauri, c. 21. n. 27.* Quippe non cenſetur iudex voluntatem abſoluendi habere; eſſet enim voluntas irrationabilis, & contra iuris ordinem. Si tamen conſtaret (quod præſumi non debet) ipſum iudicem aliàs poteſtate abſoluendi gaudentem velle non obſtante fraude abſoluere, tenebit abſolutio. Vti docuit Nauarr. *c. 27. n. 38.* Vgolin. *tab. 1. de cenſur. c. 19. §. 4. n. 4.* Sayrus *lib. 2. cap. 21. num. 26.* Auila *2. p. cap. 7. diſp. 2. dub. 4.*

9. Ex parte abſoluendi regulariter requiritur abſolutionis petitio non ita neceſſariò, vt aliàs impenſa non habeat effectum, ſed vt conuenienter concedatur. Nam cùm cenſura impoſita ſit ad delinquentis correctionem, expedit poſtulatione humili demonſtrare ſe correctum eſſe. Argum. *cap. per tuas, de ſentent. excommunic.* & pluribus firmat Sayrus *lib. 2. theſauri, c. 21. n. 6.* Ideóque poteſt inuito concedi. Cùm enim cenſura ſit pœna, nihil obſtat quominus ſine voluntate patientis auferatur; communiter tamen nunquam aufertur, quia id non expedit. At ſi in aliquo caſu iudicaretur bono communi expedire ei qui per cenſuras non corrigitur, abſolutionem impendi, præſtari poſſet, vt latiùs tradit Suar. *diſp. 7. ſect. 7.* Sayrus *ſuprà.*

10. Non autem eſt opus (vt contendit Vgolin. *tab. 1. de cenſur. c. 19. §. 1. n. 5.*) abſoluendum præſentem eſſe iudici abſoluenti. Nam ſicut abſens excommunicari per litteras poteſt, ſic & abſolui: vti colligitur ex *cap. de manifeſta 2. q. 1.* & *c. quanto 2. q. 5.* & *cap. quiſquis. 1. q. 9.* Et tradit ibi Gloſſa. Sylueſt. *abſolutio 3. n. 9.* Nauarr. *c. 26. n. 14.* Henriq. *lib. 13. de excommunic. c. 29. n. 1.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. c. 21. n. 12.* Debet autem cauſa vrgens adeſſe, vt licitè fiat. Frequenter enim expedit tum ad reuerentiam cenſurarum, tum ad maiorem humilitatem, & cautionem ipſius cenſurati, ne aliter quàm in præſentia abſolutio concedatur. Idem dicendum eſt de abſolutione conceſſa medio procuratore regulariter non expedire; cauſa tamen vrgente concedi poſſe, vt tradunt Sylueſt. Sayr. Suar. Nauarr. & Henriq. *ſuprà.* Hic autem procurator ſpeciale mandatum habere debet petendo abſolutionem, vt ſic conſtet cenſuratum à contumacia receſſiſſe, vt benè docent Gloſſa *in cap. qui ad agendum.* verb. *vel paciſci, de procuratorib. lib. 6.* Speculator *tit. de procuratorib. §. item apponitur, verſ. 6.* Vgolin. *tab. 1. c. 19. §. 1. n. 3.* Qui & iurare debet, & præſtare ea omnia quæ abſoluendus præſtaret, ſi præſens adeſſet; tametſi ad iurandum, vel cauendum ſpeciale mandatum non haberet, nam eo ipſo quo habet mandatum ad impetrandam abſolutionem virtute in eo mandato conceſſum intelligitur quidquid abſolutioni impetrandæ neceſſarium fuerit. Argum. *l. ad rem mobilem l. ad legatum. ff. de procuratorib. l. 2. ff. de iuriſdictione omnium iudicum.* & *cap. præterea, de officio deleg.*

§. IV.

Quibus competat poteſtas abſoluendi à cenſuris ab homine latis.

1 *A cenſuris ab homine ſpecialiter latis abſoluere poteſt qui tulit.*
2 *Verum eſt, etſi domicilium reus mutauerit.*
3 *Item etiamſi appellationem interpoſuerit.*
4 *Excipiuntur plures caſus, in quibus authori cenſura non permittitur abſolutio.*
5 *Abſoluit à cenſuris ſpecialiter latis ſucceſſor ferentis in munere, & dignitate.*
6 *Item ſuperior ferentis cenſuras, ſi pleno iure ſuperior ſit.*
7 *Explicatur doctrina tradita.*
8 *Item abſoluere poteſt delegatus cum cauſa cognitione à cenſura lata à delegante.*
9 *Probatur nullum alium præter ſupradictos abſolutionem concedere poſſe.*

10 Omnes

Digitized by Google

10 *Omnes illi poſſunt abſoluere à cenſura generaliter ab homine lata, qui poſſent ab ea abſoluere , ſi à iure lata eſſet.*

1. REgula genetalis eſt. A cenſuris ab homine ſpecialiter latis abſoluere poteſt qui tulit, niſi ei fuerit interdictum. Item eius ſucceſſor , ſuperior , vel delegatus, & nullus alius. Et in primis cenſuræ authorem poſſe abſolutionem præſtare colligitur ex *cap. verbum, de pœnitent. diſt.* 1. & *cap. paſtoralis. §. præterea, de officio ordinarij:* nam cùm hæc poteſtas ſalutem animarum reſpiciat non tam ad ligandum , quàm ad ſoluendum cenſeoda eſt conceſſa ; ideóque poteſtatem ligandi habens, & ſoluendi poreſtatem habere debet. Fauétque *regul. iuris* 1. & *l. nihil tam naturale. ff. de regul. iuris.* per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. Atque ita tradit S. Thom. 3. *p. in additionib. q.*24. *art.* 1. Bonauent. *in* 4. *d.* 18. *in vlt. part. diſt. q.*6. Durand. *ibi q.*4. *n.* 8. Paludan. *q.*5. *art.*2. Gab. *q.*3. *art.*3. *dub.*6. Sotus *d.* 22. *q.*2. *art.*3. *concl.* 2. Henriq. *lib.*13. *cap.*27. *n,* 1. Suar. *diſp.*7. *ſect.* 2. Coninch. *diſp.*14. *dub.*16. *num.* 254. Layman *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *c.*7. *n.* 2. Ex Canoniſtis Hoſtienſ. *in ſum. lib.*5. *tit. de ſententia excommun. n.* 12. Panorm. *in cap. prudentiam, §. fin.* & ibi Felin. *n.* 19. *de officio delegati.* Nauarr. *cap.*27. *n.*40. Couarr. *cap. alma.* 1. *p. §.*12. *n.*2. & alij quos refert, & ſequitur Sayrus *lib.* 2. *theſaur. c.*20.

2. Quod verum haber, tametſi reus dumicilium mutet, adhuc ab eo, qui tulir ſententiam , abſoluendus eſt, argum. *cap. propoſuiſti.* & ibi Gloſſa , *verb. citatus, de foro competenti.* Nam murarione domicilij ſubterfugere non poteſt authoris cenſuræ iuriſdictionem ; ſicuti tradir Vgolin. *tab.*1. *de cenſuris cap.*4. *n.* 7. Angel. *verb. abſolutio* 1. *n.*7. Sayrus *lib.*2. *theſauri caſuum* , *c.* 20. *num.*4. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *n.*23.

3. Item etiamſi appellationem interpoſuerit, adhuc abſolui poteſt à fereote cenſuram : quia per appellationem interpoſitam non priuatur iuriſdictione quoad ea, quæ appellationi non obſtant ; at abſolutio à cenſura potius iuuat appellationem , cùm ſit id , quod per appellationem inrenditur , colligitúrque apertè ex *cap. ſi à iudice, de appellationib. in* 6. & tradir Panormit. *in cap. quæſtionis n.*7. Præpoſitus *ibi n.*8. Imola *num.* 5. *de appellat.* Suar. *d. ſect.*2. *n.* 32. Sayrus *d. cap.*20. *n.*3. Eſt tamen notandum diſcrimen inter iudicem otdinarium , & delegatum. Nam iudex ordinarius interpoſita appellatione , & admiſſa poteſt abſolutionem impendere appellanti, quia non deſinit eſſe iudex : at delegatus ante admiſſam appellationem impendere abſolutionem poteſt, quia adhuc eſt iudex in iis quæ appellationi non obſtant. Secùs verò appellatione admiſſa ; quia eo ipſo à iuriſdictione priuatur. Argum. *cap. cùm appellationibus, de appellat. lib.*6. ſicuti notauit Panorm. *in d. cap. quæſtioni. n.*7. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum, cap.* 20. *n.*3.

4. Dixi poſſe authorem cenſuræ ab ea abſoluere, niſi fuerit ſpecialiter interdictum. Sunt enim plures caſus , in quibus authori cenſuræ non permittitur abſolutio. Primus habetur in *cap. graue , de præbendis* , vbi à Concilio ſuſpenduntur ij, qui poſt ſecundam monitionem non correcti Eccleſiaſtica beneficia indignis contulerunt ; à qua ſuſpenſione nullus alius præter Pontificem , vel vuum ex quatuor præcipuis Patriarchis abſoluere poteſt , ſicuti notauit ibi Panormit. & Syluest. *verb. abſolutio* 1. *n.* 3. *§.* 8. Sayrus *lib.* 2. *cap.* 20. *n.*8. Secuodus colligitur ex *cap. quærenti , de officio delegati* , vbi excommunicatum à delegato ſedis Apoſtolicæ ; eo quòd ſuæ ſententiæ defioitiuæ parere recuſat , abſoluere nequit poſt annum ab incurſa excommunicatione. Secùs ante annum elapſum, vel ante definitiuam ſententiam: ſicuti notarunt Gloſſa , Innocent. & Panorm. *ibi.* Angel. *verb. abſolutio* 2. *n.* 1. Nauarr. *c.*27. *n.*40. Sayrus *lib.*2. *cap.*20. *n.*9. Coninch. *diſp.*14. *dub.*16. *n.*256. Paul. Laym. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *cap.*7. *n.* 2. Suar. *diſp.*7. *ſect.*2. *num.*7. Tertius continetur in *cap. tua nos , de ſentent. excommunic.* vbi cauetur incendiarium excommunicatum ab ordinario , & vt talem denunciarum remittendum eſſe ſedi Apoſtolicæ pro abſolutione obtinenda , ſicuti notarunt ibi Gloſſa. Silueſt. verb. *abſolutio* 1. *n.*3. Sayrus *d. cap.*20. *n.* 10. Coninch. *d. dub.*16. *n.* 256. Paul. Layman. *cap.*7. *n.*2. Quartus colligitur ex *c. ſi celebrat , de clerico excommun. miniſtr.* & *cap. duobus , de ſentent. excommunic. cap.*3. *de ſupplenda negligent. Prælat.* Quoties excommunicans in excommunicarionem denunciatam incidit, vel ob delictum depoſitus , vel ob aliam cauſam iuriſdictione priuatus eſt , nequit à ſe excommunicatos abſoluere ; quia abſolutio eſt actus iuriſdictionis, vt tradit in præſenti Angel. *d. verb. abſolutio, in princ.* Sylueſt. *n.*3. Coninch. *n.*256. Sayr. *n.* 11. Quintus ſumitur ex *cap. ex frequentibus, de inſtitutionib.* & ibi Gloſſ. & Ioann. Andr. *verb. confirmantes, &* Panormit. *n.* 12. Nauarr. *cap.*27. *n.*40. Angel. *verb. abſolutio. n.* 4. Silueſt. *eodem* 3. *num.* 3. Sayrus *n.*12. Coninch. & Layman. *ſuprà.* Si Pootifex ex certa ſcientia ſententiam cenſuræ ab ordinario latam confirmet ; eo ipſo abſolutionem ſibi reſeruat : quia ea coofirmatione ordinarij ſententiam ſuam eſſe facit : argum. *cap.*1. *de confirmat. vtili , vel inutili.* & *cap. Apoſtolica, de præbendis lib.*6. Sextus poteſt colligi ex *cap. vlt. §. fin. de offic. delegat.* cui eſt commiſſa poteſtas excommunicandi , vel ſuſpendendi rebelles abſque cauſæ cognitioue nequit à ſe cenſuraros abſoluere ; quia ſolùm illi nudum miniſterium eſt delegatum , cenſuræque executio commiſſa, ſicuti notarunt Angel. *abſolutio* 2. *n.*1. Silueſt. *eod. n.*3. Nauarr. *c.*27. *n.* 44. Henriq. *lib.*13. *c. ap.* 28. *n.* 6. Vgolin. *de cenſuris, tab.*1. *c.*4. *n.*13. Sayr. *d. c.*20. *n.* 13. Coninch. *n.*256. *fine.*

5. Secundò abſoluit à cenſuris ſpecialiter latis ſucceſſor ferentis in munere , & dignitate, vti deciditur *cap. ſi Epiſcopus* 11. *q.* 3. cenſetur namque eadem perſona cum prædeceſſore. Argum. *cap.* 2. *de ſolutionib.* Quod procedit etiam in ſucceſſore iudicis delegati , vt ſumitur ex *cap. paſtoralis. §. præterea, de officio ordinarij.* & oorauit Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 20. *num.* 19. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.*5. *part.*1. *cap.*7. *§. de ſucceſſore.* Item procedit etiamſi ſit ſucceſſor ad tempus; quia ex iure communi eadem prædeceſſoris poteſtate potitur. Vnde Capitulum ſede vacante medio vicario à ſe electo abſoluere poterit excommunicatos ab Epiſcopo. *cap.* 3. *de ſupplenda neglig. prælat. lib.* 6. & *cap. vnico, de maiorit. & obedient.* Trident. *ſeſſ.*14. *cap.*16. *de reformat.* & tradunt omnes.

6. Tertiò abſoluere poteſt ſuperior ferentis cenſuras , ſi pleno iure ſuperior ſit , ſicuti Pontifex eſt ſuperior ordinariorum, & Generalis eſt ſuperior Prouincialium , & Prouincialis rectorum , & Epiſcopus ſui Vicarij , & Delegatus ſui delegati. Quippe iure proprio vtuntur , ideóque nullam inferiori irrogant iniuriam. Quod intelligendum eſt , niſi ex conſuetudioe contrarium habeatur , ſicuti in regularibus Epiſcopo ſubiectis contingit , qui ſi excommunicati , vel ſuſpeoſi fuetiot à ſuo Prælato regulari ex cauſa religioſam diſciplinam ſpectante nequeunt ab Epiſcopo abſolui , niſi media appellatione interpoſita ; quia prima inſtantia regulari Prælato competit, iuxta Gloſſam *in c. quanto verſ. ſi Prælati, de officio ordinarij.* Panormit. *in cap. reprehenſibilis, de appellationib. n.* 12. Idem eſt in aliquibus Archidiaconis potentibus ferre cenſuras , qui licèt ſubdantur Epiſcopo , vti colligitur ex *cap.*1. *de officio ordinarij* : at ſæpe ex conſuetudine, vel priuilegio conceſſum illis eſt, ne eorum cenſuras Epiſcopus relaxet , uéve ab eorum ſententiis appellari poſſit ad Epiſcopum , ſed ad Archiepiſcopum , vel Pontificem : quo caſu nequit Epiſcopus ſe intromittere. Argum. *cap. dilecto, de officio Archidiaconi.* & notauit Paludao. *in* 4. *d.* 18. *q.*5. *art.*2. Sayrus alios referens , *d. cap.*20. *n.*16. Nunquam tamen ſuperior abſoluere debet ab inferiori cenſuratos etſi valdè

dè poſſit: quin priùs ſatisfactionem plenam exigat, & inferiorem Prælatum moneat, ne eius authoritas contemni videatur, vt docuit Gloſſa *in cap. cum Eccleſiarum, verb. non relaxes.* & ibi Innocent. & Panormit. *de officio ordinarij.* Idem Panormit. *cap. officium, prope finem.* & *cap. dilecto num. 7. de officio Archidiaconi.* Couarr. *cap. alma mater.* §. 12. *n.* 3. Vgolin. *tab. 1. de cenſuris, cap. 4. §. 1. n. 7.* Sayr. *lib. 2. de excommunic. cap. 20. n.* 16. Paul. Layman. *d. c. 7. verſ. deinde.*

7. Dixi ſuperior *pleno iure*, vt denotarem eſſe plures ſuperiores non abſolutè, ſed certis in caſibus: vti eſt Archiepiſcopus comparatione ſuffraganeorum. Non enim pro libito abſoluere à cenſuris inferiorum poteſt, ſed ſolùm tempore viſitationis. *cap. cum ex officij, de præſcriptionib.* vel cauſa ad ipſum per appellationem deuoluta, & tunc vocatis partibus, & cognitione cauſæ præmiſſa, aliàs non tenebit abſolutio, vt colligitur ex *cap. Romana.* & *cap. venerabilibus, de ſententia excommunic. lib.* 6. Quod ſi compererit cenſuram nullam eſſe, id nulla facta mora declaret; ſi autem iniquè latam eſſe, abſoluat ſtatim; ſi dubitet, cautione præſtita abſoluat. At ſi conſtiterit cenſuram iuſtam fuiſſe, etſi ab ea poſſit abſoluere, expedit tamen appellantem authori cenſuræ remittere, niſi ſit periculum in mora, vel ille nolit abſolutionem tribuere, vt ſumitur ex *cap. Ad reprimendum, de officio ordinarij*: & tradit Abbas *in cap. cum ab excommunicato, de reſcript. n.* 14. Vgolin. *tab. 1. de cenſuris cap. 4. §. 1. n.* 11. Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, c. 23. n.* 17. & 23. Suar. *diſp. 7. ſect. 2. num.* 32. Idem eſt de Patriarchis computatione Archiepiſcoporum, nequeunt inquam excommunicatos ab Archiepiſcopis abſoluere niſi in gradu appellationis, vt in *dicto cap. venerabilibus, de ſententia excommunic. lib.* 6. notant Doctores teſte Sayro *d. cap. 20. num.* 18. Quinimo neque Legatus à latere quamuis omnium Prælatorum ſuæ prouinciæ iudex ſit, & ſuperior poteſt abſoluere cenſuratos ab inferioribus Prælatis extra caſum appellationis, vti docuit Felin. *in cap. ad eminentiam n. 2. de ſententia excommunic.* Villadiego *tract. de legato q.* 8. & 23. Vgolin. *tab. 1. cap. 4. §. 1. n.* 1. Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 20. n.* 18. Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. cap. 7. n. 2. verſ. de ſuperiore.*

8. Quartò abſoluere poteſt delegatus cum cauſę cognitione à cenſura lata à delegante, modò delegans iuriſdictione priuatus non ſit, vti ex omnium ſententia tradit Sayrus *d. cap. 20. num.* 14. Delegatus verò, cui abſque cauſæ cognitione poteſtas ferendi cenſuras conceditur, nequit abſolutionem præſtare, quia nudum tantùm miniſterium illi delegatum eſt: vti tradit Nauarr. *cap. 27. num.* 40. Vgolin. *tabul. 1. cap. 4. §. 4.* Sayr. *cap. 20. num.* 24. Auila *2. p. cap. 7. diſp. 1. dub. 9. caſu* 4. Suar. *diſp. 7. ſect. 2. n.* 8. Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. c. 7. verſ. denique.*

9. Quod verò nullus alius præter authorem cenſuræ, eiúſque ſucceſſorem, ſuperiorem, vel delegatum abſoluere poſſit à cenſura ſpecialiter lata, pluribus comprobat Sayrus *d. cap. 20. à num.* 1. Coninch. *diſp. 14. dub. 16. n.* 255. Suar. *diſp. 7. ſect. 2. per totam.* Laym. *d. c. 7. verſ. Porro.* Gaſpar Hurtado *diſp. 15. de excommunic. difficul.* 6. Ratio eſt manifeſta, quia nemini alteri reperitur conceſſa huius vinculi diſſolutio; & meritò, ne iudicum iuriſdictio turbetur, eorúmve authoritas contemnatur. Cùm enim hæ cenſuræ non ferantur, niſi reo nominatim citato, expedit ibi cauſam finiri, vbi cœpta eſt. Quapropter etiamſi domicilium reus mutet, non obinde conſequi poterit à Prælato noui domicilij abſolutionem, vt colligitur ex *cap. propoſuiſti.* & ibi gloſſ. *verb. citatus, de foro competenti.* Et notauit Vgolin. *tab. 1. c.* 4. *num.* 7. Sayrus *d. cap. 20. n.* 4. Verùm ſi reus paratus ſit ſatisfactionem præſtare, & ob infirmitatem, aliúdve impedimentum adire non poſſit cenſuræ authorem, vt abſoluatur; poterit ab æquali iudice, ſeu inferiori abſolui præſtito iuramento, quod quamprimùm poterit ſe præſentabit ei cui de iure competebat abſolutio, iuxta textum *in cap. quod de his, cap. ea noſcitur, cap. quamuis, de ſentent. excommunic.* Etenim cum cenſura ſit pœna medicinalis multis ſpiritualibus commodis priuans, expediebat poſita correctione auferri.

10. Verùm ſi de ſententia ab homine generaliter lata loquamur, omnes illi poſſunt abſoluere, qui poſſent ab ea ſententia, ſi à iure lata eſſet, vti docent Couarr. *1. p. §. 12. n.* 4. Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 19. num.* 5. & *cap. 20. n.* 2. Nauarr. *cap. 27. n.* 44. Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap. 28. n.* 5. Suar. *diſp. 7. ſect. 2. num.* 23. Coninch. *diſp. 14. dub. 16. n.* 257. Tolet. *lib. 1. cap. 16. n.* 7. Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. cap. 7. n.* 3. Auila *2. p. de cenſur. c. 7. diſp. 1. dub.* 9. Gaſp. Hurtado *diſp. 15. difficult.* 6. Colligitúrque ex *cap. ex frequentibus, de inſtitutionibus*, vbi ſupponitur excommunicationem contractam ratione ſententiæ generalis ab Archiepiſcopo latæ ab inferioribus Prælatis abſolui poſſe. Ratio eſt; quia ex abſolutione huius cenſuræ ab aliis Prælatis facta non perturbatur tribunal iudicis ferentis, cùm reus non fuerit nominatim citatus. Neque his obſtat quod in *c. nuper, de ſententia excommunic.* ſolùm à cenſura iuris non reſeruata conceſſum ſit aliis à ferente cenſuram abſoluere. Cùm ergo hæc non ſit cenſura iuris, ſed iudicis, ſolùm qui eam tulit, vel eius ſucceſſor, ſuperior, aut delegatus abſoluet, vti docent Felin. *c. paſtoralis. §. præterea, n. 9. de officio ordinar.* Richard. *in 4. d. 18. art. 5. q.* 5. Summa Aſtienſ. *part. 2. l. 7. tit. 34. q.* 5. Caietan. *verb. abſolutio ab excommunic.* Summa confeſſor. *lib. 3. tit. 33. q.* 86. Vgolin. *tab. 1. c. 4. n.* 3. Vázq. *de excommunic. dub.* 19. *n.* 9. Non inquam obſtat, quia cenſura à iudice lata per generalem ſententiam iuris cenſuræ æquiparatur, vtpote quæ lata ſit per modum ſtatuti, legis, ſeu præcepti, nulla Rei ſpeciali citatione præmiſſa, atque adeò potens abſoluere à cenſura iuris, & ab hac poterit. Vnde cùm in *d. cap. nuper* aſſeritur à ſententia iudicis nullum alium abſoluere poſſe præter illius authorem, intelligendum eſt de ſententia ſpeciali in ſpeciales perſonas lata cum earum citatione. Secùs de ſententia generali.

Hinc infero cum Coninch. & Paul. Layman *locis citatis*, ſi excommunicatus, ſeu ſuſpenſus ſis generali ſententia in hac diœceſi, & in aliam te transferas, vbi illa cenſura diœceſano reſeruata eſt, non poteris ab alio, quàm à diœceſano abſolui, quia per ſe in illa diœceſi nullius authoritatem habet. Econtrà verò ſi in illa diœceſi ea cenſura reſeruata non eſt, tametſi vbi contraxiſti reſeruata fuerit, poteris à quolibet ſacerdote iuriſdictionem abſoluendi habente ibidem abſolui, quia quilibet in eam cenſuram iuriſdictionem habet.

§. V.

Qui poſſint abſoluere à cenſura iuris.

1 *A cenſura non reſeruata abſoluere poſſunt omnes illi, qui iuriſdictionem in foro externo habent.*

2 *De parocho, aliôve ſacerdote plures negant abſoluere poſſe.*

3 *Verior eſt oppoſita ſententia.*

4 *Satisfit oppoſito fundamento.*

5 *Cenſuram reſeruatam nullus alius ab authore, vel eius ſucceſſore, aut delegato abſoluere poteſt, exceptis aliquibus caſibus.*

6 *Qualiter concedatur inferioribus hæc poteſtas abſoluendi impeditos.*

1. CEnſura iuris alia eſt reſeruata ipſi authori, alia non reſeruata. Cenſuram non reſeruatam ſiue lata ſit ab Epiſcopo, ſiue à Pontifice relaxare poteſt ſibi ſubditis qui iuriſdictionem in foro externo habent, ideóque non ſolùm Epiſcopus, ſed Abbates, Guardiani, Rectores, Priores, & ſimiles cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti relaxare ſuis ſubditis

ditis poſſunt; vti tradit Gloſſa, Panormit. Felin. & alij *in cap. nuper, de ſententia excommunic.* Nauart. *cap. 27. n. 39.* Couarruu. *cap. alma mater. 1. p.* §. 12. *n.* 4. Vgolin. *de cenſur. tab. 1. c. 10. n. 1.* Henriq. *lib. 13. c. 57. num. 3.* Suar. *diſp. 7. ſect. 3.* Saytus plures referens, *lib. 2. c. 19. an. 2.*

2. Difficultas autem eſt de Parocho, alióve ſacerdote potente abſoluere à peccatis mortalibus, an poſſit abſoluere à cenſura non reſeruata? Negant Gloſſa *in cap. ſi Epiſcopus, verb. reſeruantur, de pœnit. & remiſſionib.* Panormit. *in cap. 5. n. 3. & cap. nuper. n. 6. de ſentent. excommunic.* Federic. Senenſ. *conſ.* 14. *n.* 4. Richard. *in 4. d. 18. art. 9. q. 1. in fine.* Conarr. plures referens *in c. alma mater. 1. p.* §. 12. *n.* 5. teſtatúrque in praxi eſſe receptum, & ſpectata conſuetudine. Idem affirmat Saytus *lib. 2. theſauri caſuum, c. 19. in fine.* Mouentur, quia ad cenſuræ abſolutionem, ſicuti ad excommunicationem ferendam requiritur iuriſdictio in foro iudiciali. Cùm igitur parochus, aliíve ſacerdotes hac forenſi iuriſdictione careant, & poteſtate abſoluendi carere debent.

3. Nihilominus communior eſt ſententia, & inter theologos magis recepta poſſe parochum, aliúmve ſacerdotem proprium abſoluere à cenſura iuris non reſeruata: vti docuit Innocent. *in cap. nuper n. 6. de ſentent. excommunic.* Hoſtienſ. *ibi.* S. Thom. *in addit. 3. p. q. 13. art. 5.* Bonauent. *in 4. d. 18. in vlt. parte, diſt. q. 6. n. 84.* Gab. *ibi q. 1. art. 3. dub. 6.* Sotus *d. 22. q. 2. art. 2. concl. 3.* Sylueſt. *verb. abſolutio 1. n. 4.* Armilla *n. 36.* Nauarr. *c. 27. n. 39.* Henriq. *lib. 13. cap. 28. n. 5. & cap. 35. n. 2.* Stephan. Dauila *2. p. de cenſur. cap. 7. diſp. 1. dub. 4.* Suar. *diſp. 7. ſect. 3.* Coninch. *diſp. 14. dub. 6. concl. num. 230.* Vazq. *de excommunic. dub. 19.* Gaſpar Hurtado *diſp. 15. difficult. 2.* Vgolin. *tab. 1. de cenſur. cap. 10.* §. 5. *n.* 3. Colligitúrque ex *cap. nuper, de ſententia excommunic.* vbi dicitur, quia conditor canonis ſpecialiter abſolutionem ſibi non reſeruauit, eo ipſo aliis videtur facultatem conceſſiſſe relaxandi. Et licèt textus de excommunicatione minori loquatur: at ratio cui pro deciſione nititur in omni cenſura procedit, vti Doctores relati notarunt. Et confirmo. Pontifex reſeruans ſibi abſolutionem ab aliquibus cenſuris tacitè concedit poteſtatem abſoluendi ab aliis, quas non reſeruat.

4. Fundamentum verò oppoſitæ ſententiæ non vrget. Solùm enim probat parochum, aliúmve ſacerdotem non habere poteſtatem ex vi ſui muneris abſoluendi à cenſuris, ſicut nec ligandi; non tamen probat eam poteſtatem non habere ex delegatione iuris, vt rectè ponderauit Vgolin. *d. cap. 10.* §. 5. *num.* 3. Quam poteſtatem parochus delegare alteri poterit; quia ſuo muneri ex iuris diſpoſitione annectitur, vti tradit Suarez & Coninch. *loc. alleg.* Quinimo eſt poteſtas non ſolùm pro foro interno, & pœnitentiali conceſſa, ſed etiam pro foro externo, quia decreta Pontificia Præcipuè forum externum ſpectare ſolent; & cùm fauores Principis ampliari debeant, nulla eſt cauſa, ob quam hæc poteſtas ad forum interius reſtringi debeat, vt benè notauit Suar. *d. ſect. 3. n. 19.* Vgolin. *d.* §. 5.

5. Si verò de cenſura reſeruata loquamur nullus alius ab authore cenſuræ, vel eius ſucceſſore, ſuperiore vel delegato abſoluere poteſt: vti expreſsè colligitur ex *dicto cap. nuper, de ſentent. excommunic.* & tradunt omnes. Verùm ſunt aliqui caſus, in quibus conditor canonis hanc poteſtatem aliis concedit. Primò pro excommunicatione lata in *can. ſi quis ſuadente Diabolo 17. q. 4.* conceditur facultas Epiſcopis abſoluendi mulieres, & impuberes etiam poſt pubertatem, *cap. ſi verò, cap. mulier, cap. quamuis, de ſentent. excommunic.* Item Abbatibus, Prælatiſque regularibus eadem conceditur poteſtas abſoluendi ex Conſilio Epiſcopi Religioſos, qui ſe mutuò percuſſerint, *cap. Monachi, cap. cùm illorum, de ſentent. excommunic.*

De quo latiùs cùm de hac excommunicatione habeatur ſermo. Secundò conceditur omnibus Epiſcopis in Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* Poteſtes abſoluendi ab omnibus cenſuris, & pœnis ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, modò non fuerint publicæ, neque ad forum contentioſum deductæ. Tertiò Religioſis ordinum Mendicantium, & aliis qui in eorum priuilegiis communicant, conceditur per modum priuilegij perpetui poteſtas abſoluendi ab omnibus cenſuris ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis iis, quæ in bulla cœnæ Domini continentur, vt habetur *in noſtris priuilegiis verb. abſolutio* 1. Quartò priuilegio bullæ Cruciatæ, facultas conceditur cuilibet ſacerdoti ab ordinario approbato abſoluendi à cenſuris non reſeruatis toties quoties; à reſeruatis verò etiam in bulla Cœnæ contentis ſemel in vita, & ſemel in morte. Ex his abſolutionibus nulla cenſurato obligatio comparendi coram authore cenſuræ relinquitur; quia nomine ipſius, & ex eius delegatione impenſa eſt. Quæ omnia latiùs explicui *tract. 55. de bulla Cruciatæ punct. 8.* §. 4. *&* 5. vbi an hæc abſolutio virtute Cruciatæ prodeſſe poſſit pro foro externo.

6. Sub obligatione tamen comparendi coram cenſuræ authore conceditur Epiſcopis, imò ſacerdoti proprio facultas abſoluendi quoſlibet impeditos adire Pontificem ex quacunque cauſa hoc naſcatur impedimentum. Vti habetur in *cap. ea noſcitur. & cap. quamuis, de ſententia excommunic.* In quibus textibus etſi ſolùm ſit ſermo de excommunicatione incurſa ob percuſſionem clerici, Doctores tamen communiter extendunt ad quamlibet cenſuram Pontifici reſeruatam: ſicuti latiùs tradunt Nauarr. *cap. 27. num. 81.* Vgolin. *tab. 1. de cenſur. c. 4.* §. 9. *n. 15. & ſeqq.* Saytus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 50. n. 25.* Coninch. *diſp. 14. dub. 16. n. 240.* Gaſpar Hurtado *diſp. 15. difficult. 3.* Neque ſic impeditus tenetur medio procuratore comparere coram Pontifice, ſed ſolùm obligatur ceſſante impedimento comparere; aliàs in eandem excommunicationem incidet iuxta textum *in cap. eos qui, de ſententia excommunic. in 6.*

7. Deinde pro articulo mortis omnibus ſacerdotibus etiam excommunicatis concedit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* facultatem abſoluendi ab omni cenſura ſiue iuris, ſiue hominis præſtito priùs iuramento quòd quamprimùm poſſit ſe præſentabit ei, à quo de iure abſoluendus erat, vti colligitur ex *d. cap. eos qui, de ſentent. excommunic. in 6.* Vti notarunt Nauarr. Vgolin. Sayt. Coninch. & Hurtado *loc. cit.*

DISPVTATIO II.

De Excommunicationis cenſura.

EXPLICATIS iis quæ communia ſunt omnibus cenſuris, explicari debent quæ cuilibet cenſuræ ſunt propria. Cùm ergo excommunicatio ſit præcipua cenſura, ab ea exordium ſumimus.

PVNCTVM I.

1 *Vnde dicatur excommunicatio.*
2 *Qualiter definiatur.*
3 *Quibus bonis priuet excommunicatio.*
4 *Qua ratione ab aliis pœnis diſtinguatur.*
5 *Eſt omnium pœnarum grauiſſima.*

1. EXcommunicatio dicitur, quia à communione ſegregat. Etenim cùm fideles omnes tempore naſcentis Eccleſiæ perſeuerarent in doctrina Apoſtolorum, & communione corporis Chriſti, iuxta illud *Actorum* 2. qui ab hac communione arcebantur, dicebantur excommunicati, id eſt, extra communionem facti. At feruore fidelium erga communionem diminuto, & peccatis aggrauatis Eccleſia excommunicationis cenſuræ priuationem auxit, vt non ſolùm priuaret

uaret

uaret excommunicatum Euchariſtiæ receptione,ſed receptione aliorum Sacramentorum,illorúmque adminiſtratione,aliiſque bonis : vt benè notauit Henriq.*lib.13. de excommunicat.cap.1.n.1.*

2. Doctores communiter definiunt excommunicationem, vt ſit cenſura ab Eccleſia inſtituta,ſeparans excommunicatum à communione fidelium. Colligitur ex *cap. omnis Chriſtianus, c.canonica* 11. *q.3.* Dicitur *cenſura*; quia cenſurat,& corrigit rebelles,& contumaces media bonorum Eccleſiaſticorum priuatione, ideóque regulariter ſolùm in eos, quorum correctio ſperatur , ferenda eſt,vti colligitur *ex cap.notandum* 24. *q.3.c.1. de ſententia excommunic.in 6.*& pluribus tradit Couarr.*in cap.alma 1. p.initio n.9.*Saytus *lib.1.de excommunic.cap.* 3. *n.9.* Quod ſi aliquando in eum, qui non præſumitur emendandus, lata fuerit, id eſt,ne alij eius communicatione inficiantur iuxta textum *in cap.reſecandæ,cap.corripiantur 24.q.3.* Appellatur *Eccleſiaſtica,* quia ab Eccleſia fuit inſtituta, vt pluribus comprobat Saytus *lib.1. theſauri caſuum, c.4. n.8.* & Suar.*diſp.2.ſect.1.*Neque contrarium colligitur ex illis verbis Chriſti *Matth.*18.Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus , & publicanus ; ibi namque non priuatur rebellis Eccleſiæ bonis,ſed mouentur rebelles, vt illius conſortium fugiant , cautéque cum illo communicent,ſicuti eum ethnico,& publicano. Deinde ſeparat excommunicatum à communione fidelium,id eſt, ſeparat excommunicatum, ne communicet cum aliis fidelibus.

3. Sed quia fideles pluribus in bonis communicare inter ſe poſſunt,videndum eſt quibuſnam excommunicatio priuet. Primò namque fideles communicant in fide, charitate, & gratia,doniſque ſupernaturalibus, quibus Chriſto Domino tanquam capiti vnimur;non quia per fidem,& gratiam aliorum noſtra fides, & gratia augeatur, ſed quia ratione bonorum operum iuſtorũ,quæ ab ipſa fide, & gratia proueniunt,etiam abſque expreſſa ipſorum intentione concedit aliis Deus ſpecialia auxilia, ſingulariáque beneficia , vti colligitur ex Paulo *ad Rom.*12.1. *Cor.*12.*ad Epheſ.*4. His namque bonis non priuat excommunicatio , ſed ſupponit excõmunicatum priuatum medio peccato ad incurrendam excommunicationem requiſito : Eccleſia namque nec priuat , nec priuare poteſt fideles fide,gratia , aliiſque virtutibus ſupernaturalibus : hæc enim non niſi à volentibus deperduntur. Vnde exiſtente excommunicatione poteſt excommunicatus ea bona recuperare , ſi à contumacia reſipiſcat , colligique videtur ex *cap. dixi , cap. magna , de pœn. diſt.*1. Secundò communicant fideles in conuictu purè externo , ſcilicet in colloquiis , contractibus , & commerciis. Tertiò in bonis ſpiritualibus,vt in Sacramentis,orationibus Eccleſiæ,aliiſque diuinis officiis. Excommunicatio igitur ſi pro maiori ſumatur priuat excommunicatum hac ſecunda , & tertia communicatione , vt tantis bonis priuatus ab inobedientia, & contumacia recedat,iuxta textum *in cap. cum non ab homine,de ſentent. excommunic.*

Notanter dixi orationibus Eccleſiæ , vt tacitè inſinuarem excommunicatum priuari tantùm bonis , quæ nomine Eccleſiæ præſtantur, non verò quæ præſtantur nomine ſingulorum fidelium. Non enim Eccleſia priuare intendit excommunicatum bonis ſpiritualibus, quæ ipſi ab aliis fidelibus nomine proprio communicari poſſunt. Nam hæc non ſunt bona Eccleſiæ, neque illius diſpoſitioni ſubduntur, ſed fidelium propria, & ex eorum voluntate applicantur. Quapropter pro excommunicatis etiam denunciatis priuata intentione , ſeu nomine proprio poteris orare & ſacrificij actum quarenus à te procedit offerre in illorum ſatisfactionem , & impetrationem , vt rectè aduertit Silueſt. *verb. excommunic.*1 *n.2.* Nauarr. *cap.* 27. *n.*36. Couarr. *cap. alma* 1. *p.§.6. num.* 4. Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.*4. *dub.* 1. *concl.* 2. Laym. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 4.

Ferd.de Caſtro Sum.Mor. Pars VI.

Porrò excommunicatio ſæpè nomine anathematis ſignificatur , vt conſtat ex *cap. Guilliſarius* 23. *q.*4. Nam eſto præcisè,& in rigore ſignificet ſeparationem à communi vſu , vt tradit S. Chryſoſt. *hom.* 16. *ad Roman.* S. Thom.1.*ad Galatas* , vel vt placet Auguſt. *tit.* 4. *ſuorum operum,cap.*40.*&* 41.*in Numeros*,ſignificet maledictionẽ, ſeu execrationem iuxta illud *Marc.* 14. cœpit anathematizare,& *Zachariæ* 14. habitabimus in Ieruſalem , & anathema non erit amplius.At cùm excommunicatus à conſortio fidelium ſeparetur , & Sathanæ tradatur , & offeratur , & tanquam quid execrabile , & maledictum vitetur, meritò ſub hac voce anathema,excommunicatio maior intelligitur. In ſacris autem canonibus anathema partim vſurpatur ad ſignificandam excommunicationem incurſam propter hæreſim,vel illius ſuſpicionem,vtpote omnimodam,& præcipuam ab Eccleſia ſeparationem,iuxta textum *in cap.cum non ab homine,de iudiciis,* & Trident.*ſeſſ.25.cap.3. de reformat.* partim ad ſignificandas quaſdam excommunicationis ſolemnitates , videlicet cùm excommunicatio denuntiatur candelis incenſis , & poſtmodum extinctis , aliiſque cæremoniis ab Eccleſia inſtitutis iuxta textum *in cap.debent.* 11.*q.3.* Qua ratione *in c. Guilliſarius* anathemati addita eſt vox *Maranatha*,quæ Domini aduentum ſignificat 1. *Corinth.*16.qua denotatur excommunicatum,niſi pœniteat præciſum ab Eccleſia eſſe futurum vſque ad Domini aduentum , vbi ſuæ contumaciæ pœnas luet ; ſicuti notauit Gloſſa *in dicto cap. Guilliſarius.* Partim anathema ſumitur ad diſtinctionem minoris excommunicationis,vt in *cap. Engeltrudam.*3.*q.*4.vbi priùs lata fuit excommunicatio minor, & poſtmodum maior. Vide Couarr. *cap.alma.*1.*p.§.8.n.6.*Suar.*diſp.8.ſect.2. n.9.* Sayrum *lib.1. theſauri caſuum,cap.3.n.6.* Coninch.*diſp.14. dub. 1. n.4.*Paul.Layman.*lib.1.ſum.tract.5.part.2.c.1.in fine.*

4. Ex his conſtat , qua ratione excommunicatio ab aliis cenſuris,ſcilicet ſuſpenſione , & interdicto diſtinguatur. Diſtinguitur namque quia pluribus bonis priuat,& præcipue quia illis priuat,quatenus ſunt fidelium inter ſe communicatio ; ſuſpenſio namque beneficij, & officij Eccleſiaſtici vſu priuat , interdictum diuinis officiis ſecundùm eorum naturam : at excommunicatio directè, & per ſe illis, aliiſque bonis priuat , quatenus fideles per illa inter ſe communicant , vt benè aduertit Coninch. *diſp.14.dub.1.n.2.*

5. Secundò conſtat excommunicationem eſſe omnium pœnarum Eccleſiaſticarum grauiſſimam , vtpote quæ priuat maximis ſpiritualibus bonis,ideóque Cœleſtin. III. *in cap.cum non ab homine,de iudiciis* inquit,Eccleſiam poſt Anathema latum non habere vltra quid faciat. Quapropter monet Trident.*ſeſſ.25. cap.3.* ne hac cenſura Eccleſiaſtici iudices vtantur , niſi quando iam nullum aliud ſupereſt remedium ; & ob eandem rationem nunquam fertur in communitatem,vt talis eſt,*cap. Romana,de ſententia excommunic. lib.6.* ne contingat innocentem aliquem ligari , vt plures referens tradunt Nauarr. *cap.27.n.13.* Couarr.*cap.alma 1.p.§.9.n.3.* Henriq.*lib.13.cap.25.num.3.* Vgolin. *de cenſuris tab.2. cap.16.* Saytus *lib.1. caſuum,cap.8.n.16.*

PVNCTVM II.

Quotuplex ſit excommunicatio.

1 *Excommunicatio diuiditur in maiorem , & minorem.*
2 *Qualis ſit hæc diuiſio.*
3 *Excommunicatio abſolutè prolata de maiori intelligitur.*
4 *Alia eſt lata à iure, alia ab homine, & quæ hæ ſint.*

1. Diuiditur excommunicatio in maiorem , & minorem ex omnium ſententia,iuxta textum *in c. penult.*Et ibi Gloſſ.*verb. non tantùm, de ſentent. excommunic.* & *cap.1.* & *ibi* Gloſſa *verb. ſpeciem , de exceptionibus*

in 6. & aliis. Maior excommunicatio eſt, quæ priuat actiua, & paſſiua Sacramentotum receptione, ſuffragiis Eccleſiæ, & communione fidelium. Minor ſola paſſiua Sacramentorum receptione priuat. Appellator maior excommunicatio compatatione maioris, quia à communione plurium ſpitiitualium bonotum arcet, quàm minot. Minor dicitut comparatione maiotis, quia minori priuaiione contenta eſt, vt rectè Sotus *in 4.d.22. q.1.art.1.§.contra nomina.* Vel quia maiot ſempet ob peccatũ mortale couttahitur, minor vetò ſæpè ob veniale.

2. Hanc diuiſionem eſſe analogi in ſua analagata, eo quòd excommunicatio minot, non ſit ſimpliciter excommunicatio docuit Hentiq. *lib. 13. de excommunicat. c.2.n.2.* conſentit Saytus *lib.1.c.5.n.18.* & fauer D.Thom. *in addit.3.p.q.21.art.1.ad 4.* Sed tectiùs alij Doctores cenſent eſſe generis in ſpecies. Etenim cùm excommunicatio minor priuer communione paſſiua Sacramentorum, quæ ſunt bona Eccleſiæ præcipua, propriè cenſura eſt.

3. Vcrùm etſi minor excommunicario verè, & propriè excommunicatio ſit, attamen abſolutè prolata excommunicatio ſemper de maiori intelligitur, vt exptesſè definiuit Gregor. IX. *in cap.ſi quem, penult. de ſententia excommun.* Nam licèt ante ipſum Gregorium excommunicatio ſimplicitet ſumpia ſæpè pro minori intelligebatur, vt conſtai ex *c.ſacerdoto, de conſecrat. diſt. 1.* & *c. Engeltrudam. 3.q.4.* Attamen poſt ipſum Gregorium nunquam pro minori, ſed pro maiori ſumitur, vt tradit Couartuu. *c.alma.1.p.§.8.n.5.* Hentiq *lib.13.c.2.n.2.* Saytus *lib.1.cap.4.n.19.* Coninch. *diſp. 14. dub. 1. circa finem.* Paul. Layman. *lib.1.ſum.tract.5.p.2.cap.1.num.1.* & alij communiter.

Neque his obſtat text. *in c.1. de exception. in 6.* qui eſt poſt Gregor. vbi dicitur, ſi quis in iudicio excommunicationẽ opponai, illius ſpeciem declarare debere. Quod dictum eſt (inquit Gloſſa) ptopter ſpecies excommunicarionis maioris, vel minotis, etgo ſub nomine excommunicationis abſolutè prolato non venit excommunicario maior intelligenda; aliàs non teneretur excommunicationis ſpeciem declarare, cùm ſaris declarata eſſer. Nou inquam obſtat, nam vt ex communi ſententia tradit Couarr. *c.alma 1.p.§.8.n.5.* Auila *2.p.cap.1. dub. vnic.* Deciſio illius textus eſt ſpecialis in fauorem cauſarum iudicialium, & iudicum; ne lites in infinitum his exceptionibus protrahantur: vel vt placuit rectius Suar. *diſp.8.ſect.3.n.6.* Coninch. *diſp.14.dub.1.in fine,* ſpecies excommunicationis exprimenda eſt non quidem maiot, aut minor, quia iam ſupponitut maiorem eſſe debere. Sed quæ ſpecies maioris ſit, an violationis Eccleſiæ, an percuſſionis clerici. Quod non obſcurè colligiiur ex verbis textus, præcipuè ex *§.ſi verò*, probanda enim crat exceptio apertiſſimis documentis, quod nullarenus fieri poſſer allegata excommunicatione in genere, niſi illius cauſas, & circumſtantias declararet.

4. Porrò excommunicatio alia eſt lata à iure, alia ab homine. Quæ à iure fertur durar in perpetnum, quæ verò ab homine ſolùm dum ipſe viuit, vel in officio perſeuerat, vt ttadir Gloſſa *in cap. à nobis, verb. non niſi ſubditis, de ſentent. excommunic. & ibi* Panormit. Excommnnicatio ab homine alia eſt generalis, alia ſpecialis iuxta dictum textum *in cap. à nobis*, & communem ſententiam. Genetalis eſt quæ fertur per modum ſtatuti nulla perſona nominarim citaia ſpecialis, quæ præmiſſa Rei citatione iniungirur. Deinde alia eſt excommunicatio iuſta, alia iniuſta, alia valida, alia inualida, alia reſetuata, alia uon reſetuata, de quibus diuiſionibus *diſp. præced. punct.2.* dictum eſt.

Pvnctvm III.

De cauſa efficiente, materiali, & formali excommunicatione.

1 *Ad ferendam excommunicationem requiritur iuriſdictio, quæ clericalem ordinem ſupponit.*

2 *Nemo niſi qui baptizatus ſit, & vſum rationis habeat, ligari poteſt excommunicatione.*

3 *Qualiter debeant exiſtere in territorio excommunicantis.*

4 *In vniuerſitatem quà talis eſt, excommunicatio ferri non poteſt.*

5 *Excommunicatio ſemper ob peccatum mortale ferenda eſt, Quinimo ob peccatum futurum.*

6 *Proponitur vulgaris caſus de vinea deuaſtatoribus, an ſinguli quantitatem leuem ſurripientes excommunicatione ligentur.*

7 *Deciditur obligatos eſſe ad leuis quantitatis reſtitutionẽ.*

8 *Qualiter obliget excommunicatio lata ad reuelandas ſcripturas.*

9 *Qualiter ab hac obligatione excuſeris.*

10 *Nunquam ferenda eſt excommunicatio, quando alia via emendari delictum poteſt.*

11 *Si Epiſcopus deneget monitorias litteras, appellari ab eo poteſt.*

12 *Qualiter monitoria ceſſare debeant.*

13 *Teſtes vi monitoriarum deponentes, non coguntur iurare.*

14 *Modus ferendi excommunicationem nullus eſt præſcriptus.*

1. QVæ in hoc puncto proponuntut *diſp. præcedenti* explicata ſunt, ideóque breuiter perſtringam. Ad ferendam excommunicarionem primò requlritur clericalis ordo; quippè Laicus tractare Eccleſiaſtica negocia non poteſt, *cap. decernimus, de iudiciis.* Non tamen opus eſt otdinem ſacrum habere, ſed ſufficit prima tonſura, vti indicat Celeſtin. III. *cap. tranſmiſſam de Electione.* Et tradit Couarr. *c.alma.1.p.§.11.n.2.* Requiritur tamen ne coniugatus ſit. His enim ab alio quàm à Pontifice de plenitudine poteſtatis committi non poteſt poteſtas cenſuras ferendi, vt notauii Henriq. *lib.13.c.24. n.1.* & colligitur ex *cap.1. de cleric. coniugat. lib.6.* & Tridenr. *ſeſſ.23.cap.6. de reformat.* Secundò requiritur iuriſdictio in foro externo in eos, qui excommunicandi ſunt; vti docuit Gloſſa communiter recepta *in c. tranſmiſſa, de electione.* & *cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinarij.* Et ibi Panormit. *n.45.* Cooarr. *d.§.11.num.1.* Nauarr. *c.27.n.5.* Et colligitur exprèſsè ex *cap. à nobis 1. de ſententia excommunic. c. finali, de conſtitutionib. in 6. cap. P. & G. de officio & poteſt. iudicis delegati.* Tertiò non debet prædicta iuriſdictio eſſe impedita, vti tradit Panotmit. *in c. ad probandum n.2. & 11. de re iudic.* Nauarr. *n.7.* Couarr. *num.4.*

2. Quoad cauſam materialem attinet, ſeu ad eos, qui excommunicationi ſubdũtur, aduerte neminem excommunicari poſſe, qui baptizatus non ſit; quia vt inquit Trident. *ſeſſ.14.c.2.* Eccleſia in neminem iudicium exercet, qui non ptiùs in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus. Ex baptizatis autem non niſi tationis compotes aliàs delicti, ob quod excommunicatio contrahi debet, capaces eſſe non poſſuut; vt benè Panormit. *in c. ab excommunicato, n.9. de reſcriptis,* & *c. per tuas, n.11. de ſentent. excommun.* Quinimo impuberes doli capaces etſi in excommunicationem iuris incidant, *cap. 1. & fin. de ſententia excommunic.* excommunicatione lata ab homine regulariter non afficiuntur, quamuis affici poſſent, vt tradit aliis relatis Saytus *lib.1.theſ.aur.cap.8.n.4.*

3. Poberes verò, & doli compotes vt excommunicatione afficiantur debent delinquere in territorio excommunicantis: quia aliàs non ſunt excommunicanti ſubiecti, neque illi rebelles & contumaces, vt ptobat textus *in cap. vt animarum.* & ibi Gloſſa *de conſtitutionib. in 6.* & *cap. cum Epiſcopus, de officio ordinarij.* Continget autem ſubditum eſſe corporaliter extra excommunicantis territorium, & delinquere in territorio excommunicantis, vt ſi lata eſſet excommunicatio in diœceſi Valliſoletana aduerſus parochos vltra duos menſes à ſua parochia abſentes, vel aduerſus eos qui ibidẽ ablata non reſtituũt; ligarẽtur parochi diœceſis Valliſoletanæ,

&non

& non reſtituentes extra diœceſim commorantes, quia moraliter in diœceſi reputantur exiſtere, ſiquidem ibi committunt delictum non reſidendi; vt optimè notauit Coninch. *diſp.13.dub.7.concl.6 & 7.n.61. & 62.* Superiores verò Religioſorum vbilibet poſſunt ſuos ſubditus excommunicare; quia eorum iuriſdictio non ex territorio in perſonas deriuatur, ſicuti Epiſcopalis iuriſdictio, ſed immediatè ipſas perſonas ſpectat, vt benè aduertit Coninch. *ſuprà, concl.9.n.64.*

4. In vniuerſitatem, ſeu communitatem quà talis eſt nunquam excommunicatio fertur, nec ferri poteſt, vt deciditur *cap. Romana §. in vniuerſitatem, de ſententia excommunic. in 6.* Ne contingat aliquem innocentem ligari. Sed ferenda eſt in omnes, & ſingulos illius communitatis, qui rebelles, & contumaces extiterint, vt ex dicto textu notat Gloſſa *in §. vniuerſitatem.* Henriq. *lib. 13. cap.15.n. 4.* Vgolin. *de cenſur. tab.1.cap.26.§.4.* Saytus *lib.1. theſauri caſuum c.8 n.18.*

5. Si verò de cauſa materiali, ob quam excommunicatio infligi poſſit, loquamur, neceſſariò eſt peccatum mortale; aliàs hæc pœna, quæ eſt omnium maxima non commenſuraretur culpæ. Conſonum enim eſt non priuare ſubſidiis regni cæleſtis qui per peccatum non ſe priuauit, vt dixit D. Thom. *in additionib. 3. part. q.21 art.3.* Debet autem peccatum exteriùs prodire, vt ob illius cauſam excommunicatio infligatur, quia dum eſt mente retentum, ſolus Deus iudex illius eſt. Imò debet eſſe peccatum futurum, quod comminatio excommunicationis præcedat, iuxta textum *in cap. ſacro, cap. per tuas, de ſentent. excommunic.* & *cap. Romana §. porro* & *cap. conſtitutionem, eodem tit. in 6.* aliàs excommunicatio non erit pœna medicinalis, ſed vindicatiua, neque rebelles, & inobedientes Eccleſiæ puniet.

6. Sed aduerſus ſupradicta obſtat vulgaris caſus de vineæ deuaſtatoribus. Contingit enim ſæpe plures diuiſim deuaſtare vineam, quorum ſinguli quantitatem leuem ſurripuerunt, neque vnus in alterius damnificationem conſenſit: iudex verò Eccleſiaſticus, vt prædictum damnum reparetur, promulgat excommunicationem aduerſus omnes illos, qui vineam deuaſtarunt, niſi reſtituant, ecce qualiter ob culpam leuem excommunicatio ferri poteſt. Nauarr. *c.17.n.130.* & *n.4. verſ. quarta; quod excommunic.* Couarr. *in cap. alma mater 1.p.§.9. n. 2. illat. quart.* Petr. Nauarr. *lib.3. de reſtitut. cap.1. dub.5.n.49. & ſeqq.* & *dub.8. per totum*, cenſent prædictam excommunicationem nullo modo ligare eos qui ſolùm leuem quantitatem reſtituere tenentur. Ducuntur, quia eſto finis, qui per excommunicationem obtineri intenditur grauis ſit, ſcilicet grauis nocumenti reparatio: at quod ſingulis præcipitur leue eſt in ſe, vt patet, leuitérque conducit ad prædicti finis conſecutionem. Non enim ſingulorum reſtitutio per ſe ſumpta cum leuis quantitatis ſit, reparare grauiter damnum poteſt. Quod ſi dicas, ergo nullius effectus eſt cenſura, quæ hoc modo expeditur, vtpote quæ ligare nequit omnes collectiuè, vt manifeſtum eſt, neque etiam diuiſim ob materiæ leuitatem. Reſponderi poteſt admittendo nullius effectus eſſe, caſu quo nullus eſſet qui grauem quantitatem obligatus eſſet reſtituere; ſed quia id non præſumitur, ideò hæ excommunicationes feruntur.

7. Nihilominus verius eſt ſingulos obligatos eſſe ſuam leuem quantitatem reſtituere, vti docuerunt Sotus *in 4. diſp.22.q.1 art.1.§. arguitur,* & *lib.4. de inſtit. q.7. art.3. circa medium.* Ludouic. Lopez *1.p. inſtruct. cap. 93.* Cordub. *tract. de caſibus conſcientiæ, q.70.* Michael Salon. *2.2.q.62.art.7. controuerſia 1.§. de participante.* Ioann. Medicin. *C. de reſtit. q.10. verſ. occurrit ſic caſus, in reſponſ. ad 1.* Saytus *lib. 1. theſauri caſuum, c.9. num. 9. & 10.* Henriq. *lib.13. de excommunic. cap. 17. num.4.* Leſſius *lib.2. de iuſtit. cap.12.dub.9.n.55.* Suar. *de cenſur. diſp. 20. ſect.2. n. 4. & ſeqq.* Barboſa *3. de poteſt. Epiſc. allegat.96. n.29.* & alij. Moueor ea conſideratione. Impoſſibile eſt damnum graue domino vineæ minutis ſingulorum furtis illatum reparare, niſi ſinguli ea minuta furta reſtituant. Ergo ſingulorum reſtitutio leuis quantitatis ſurreptæ grauiter conducit ad damni illati reparationem. At quoties finis præcepti grauis eſt, & res quæ præcipitur prædicti finis conſecutioni eſt neceſſaria, grauis eſt obligatio illam exequendi, quia grauitas præcepti non deſumitur ſolùm ex grauitate materiæ in ſe ſpectata, ſed ex graui, vel leui conuenientia, quam habet cum fine intento, vt dixi, & probaui *tract.2. de peccat. diſp. 2. pun.7.*

8. Ex his decidenda eſt quæſtio de excommunicatione frequenter lata ad reuelandas ſcripturas, manifeſtandum delinquentem, qualiter inobedientes ligari poſſint. Pro cuius deciſione aduerte dupliciter expediri prædictam excommunicationem poſſe. Primò, vt vi excommunicationis compellari, adimplere obligationem, quam aliàs habes manifeſtandi tum ſcripturas, tum delinquentem. Et tunc exsommunicatio expeditur hoc tenore. Qui alienas ſcripturas apud ſe detinet, vel contra propriam conſcientiam, & Dei timorem delinquentem non manifeſtauerit, ipſo facto excommunicatus ſit. Secundò expediri excommunicatio poteſt nouam obligationem inducendo, quod colligitur, quando ex verbis præcepti non ſupponitur peccatum eſſe commiſſum in non releuandus ſcripturis, vel manifeſtandis delinquentibus, quia nec dicuntur ſcripturæ eſſe alienæ, nec temerè, & contra propriam conſcientiam delinquentem celare. Si primo modo feratur excommunicatio ſolùm ligat, quando ſecluſo illo præcepto ex iure naturali, vel diuino tenebaris. At ſi feratur ſecundo modo nouam obligationem inducere poteſt.

9. Vt autem intelligas, quando ab hac obligatione manifeſtandi ſcripturas, vel delinquentem excuſeris. Vide *tract.6. de charit. diſp. 3. punct. 13. & 14.* Raro enim delinquentem teneris manifeſtare, ſi probare non potes; quia iudex, regulariter non ſolùm Rei emendationem, ſed & punitionem intendere præſumitur, vti tradit aliis relatis Sayrus *lib.1. theſaur. caſuum, c.9.n. 36.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.96.n.51.*

Deinde ſcripturas alienas non obligaris reuelare, ſi ex earum reuelatione graue tibi damnum in rebus propriis imminet; quia præcepta Eccleſiaſtica ceſſante bono communi non cenſentur obligare cum graui diſpendio; vti prædicto loco aduertit Suar. *de cenſur. diſp. 20. ſect.3.n.9.* Sayrus *loco citato.* Barboſa *alleg.96.n.50.*

10. Porrò Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* monet nunquam eſſe ferendam excommunicationem pro prædictis rebus temporalibus, niſi matura conſideratione, & quando alia via non ſuppetit emendandi delictum, vti aduertit Sayrus *lib.2. theſauri caſuum c.9.n.33.* & optimè Barboſa *1.p. de poteſt. Epiſcop. alleg. 69. à n.2.* vbi praxim monitorialium excommunicationum tradit, neceſſariò videndus. Quapropter ſi veritas inueſtigari poteſt, & debitum recuperari depoſitione teſtium, executione reali, vel perſonali, expediendæ non ſunt hæ monitoriæ, quia ſolùm in ſubſidium permittuntur, vt pluribus tradit Gutierr. *lib.1. canon. qq. c.11. n.59. & ſeqq.* Vnde nunquam contra determinatam perſonam hæ monitoriæ feruntur, quia cognita perſona delicti poteſt à ſuo iudice compelli iudicio ſtare, vt bene tradit Aloyſ. Ricius *in praxi fori Eccleſiaſt. reſolut.235.* Ideóque perſona, quæ præſumitur rem alienam detinere non eſt exprimenda in dictis monitoriis, vt notauit idem Riccius *reſolut. 242.* Neque item dictæ monitoriæ ſunt concedendæ niſi pro cauſa graui, arbitrio ordinarij, vt ex Trident. colligit Riccius *reſolut. 238.* eáque exprimenda in dictis monitoriis, & ad inſtantiam partis, vel iudicis ſæcularis petentis, nunquam tamen ex officio, niſi pro bonis Eccleſiæ, vti probat Vgolin. *de poteſt. Epiſc. c. 45. §.1.*

11. Examinato igitur cuius intereſt monitorias litteras concedi, & deponente cauſam eſſe grauem, neque alia via intentum obtineri poſſe, concedit Epiſcopus

Digitized by Google

eas litteras, alioquin pars à denegatione appellare poterit; nam eſto earum conceſſio arbitrio Epiſcopi remittatur, ab iis, quæ iudicis arbitrio remittuntur, appellatio permittitur parti grauatæ; vti ex Gloſſa *in cap. ſuper his, de accuſationib.* & *cap. Romana, verb. minus legitima, de appellationib. in 6.* colligitur. Quaranta *in ſum. Bullary, verb. Archiepiſcopi authoritas, author.* 18. *n.* 18.

12. Conceſſis litteris, ſi pars aduerſus quam feruntur compareat in termino, aſſerátque ſe paratum eſſe reſpódere coram ſuo iudice, monitoriæ ceſſare debent, vtpote non neceſſariæ, cùm ſuppetat alia via debitum recuperandi, vel veritatem inueſtigandi, vt notauit Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 45. §. 2. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. c.* 11. *n.* 82. Marcus Anton. Genuenſ. *in pract. Archiepiſc. Neapolit. c.* 1. *n.* 21. *in fine*. Quod ſi termioo elapſo comparuerit, allegaueritque rem iuſto titulo retinere, paratúmque eſſe coram ſuo iudice reſpondere, cogendus eſt in eo iudicio Eccleſiaſtico rationem reddere, aliàs, ab excommunicatione incurſa abſoluendus non eſt. Neque mirum eſſe debet, quod Eccleſiaſticus eo caſu de prædicta obligatione cognoſcat, quia cognoſcit acceſſoriè ob excommunicationem incurſam. Quod limitandum venit, niſi reſponderet coram iudice laico, & monitoriæ conceſſæ eſſent pro habendis probationibus; quia tunc iudici ſæculari vbi cœptum eſt negocium remitti debet, vti docet Gutierr. *d. c.* 11. *à n.* 86.

13. Teſtes vi monitoriarum deponentes non cogũtur iurare, niſi in ipſis monitoriis cautum eſſet, quod fieri poſſe teſtatur Barboſa alios referens 3. *p. de poteſt. Epiſc. allegat.* 96. *n.* 34. Facta verò depoſitione teſtium, pars ad cuius inſtantiam monitoriæ ſunt conceſſæ producit libellum in quo petit excommunicatum in genere cogi ad pœnitentiam, & nomioatim excommunicari, neque abſolui, quovſque à peccato exeat. Iudex oblato libello teſtium depoſitiones examinat parte citata, aliàs fidem oon facient. Quod ſi nihil opponat, cogendus eſt ad pœnitentiam, & conſequenter ad reſtitutionem aggrauatione cenſuræ. Vide Gutierr. *d. cap.* 11.

14. Quoad cauſam formalem, ſeu modum ferendi excommunicationem conſtat illum ſufficientem eſſe, qui voluntatem ferentis cenſuram ſufficienter exprimat. Expedit tamen ſeruare modum conſuetum cuiuſque Diœceſis. Illud certum ſeruandas eſſe conditiones præſcriptas in *cap. ſacro, de ſententia excommunic.* & *cap. cum medicinalis, eodem tit. in* 6. quas *præcedenti diſput.* explicuimus; & videri poteſt Sayrus *lib.* 1. *theſauri, c.* 12. *&* 13.

Pvnctvm IV.

Qui ſint excommunicati vitandi, qui non, & quo iure.

1 *Aliqui cenſent iure diuino omnes eſſe vitandos.*
2 *Veriſſimum eſt ſolo iure Eccleſiaſtico prohibitam eſſe eorum communicationem.*
3 *Qualiter iure Eccleſiaſtico hæc communio excommunicatis denegetur. Et proponuntur decreta Concilij Conſtant. & Baſilienſ.*
4 *Plures inclinant ſtandum eſſe decreto Concilij Baſilienſ.*
5 *Verius eſt conſtitutionem Concilij Conſtantienſis retinendam integrè eſſe.*
6 *Ex hac conſtitutione fit non teneri fideles excommunicatum vitare quantumuis notorium, niſi fuerit denunciatus.*
7 *Item niſi fuerit clerici manifeſtus percuſſor.*
8 *Qualiter fama de percuſſione notoria clerici, vel de excommunicationis denuntiatione ſufficiat ad vitandum excommunicatum.*
9 *Excommunicatum denunciatum in vno loco ſatis probabile eſt te non ſolùm poſſe, ſed teneri vbilibet vitare.*

1. NOn deſunt qui ſentiant omnem excommunicatum iure diuino ſeiunctum eſſe à fidelium communione; ita vt neque ipſe cum fidelibus communicare poſſit, neque alij fideles cum ipſo ſaltem in rebus diuinis, quæ eſt communicatio Chriſtianorum propria. Ducuntur ex illo *Matth.* 18. ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus. Et ex illo Pauli *ad Titum* 3. hæreticum hominem poſt vnam, & ſecundam correctionem deuita. Et ex illo Ioann. *epiſt.* 2. Nolite eum domo recipere, neque Aue ei dixeritis.

2. Cæterùm veriſſimum eſt omnibus excommunicatis ſolo iure Eccleſiaſtico prohiberi communionem fidelium: docuit aliis relatis Suar. *diſp.* 1. *de cenſur. ſect.* 1. Ægid. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 2. *in princ.* Stephan. Dauila 2. *p. de cenſur. c.* 3. *diſp.* 1. *dub.* 6. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *de excommunic. difficult.* 2. Etenim vt ex *punct.* 1. conſtat, etſi poteſtas excommunicandi fuerit à Chriſto ſuæ Eccleſiæ conceſſa; at excommunicationis inſtitutio à ſola Eccleſia ortum habet; aliàs ſi priuatio communionis eſſet excommunicatis iure diuino indicta, non poſſet Eccleſia hanc priuationem reſtringere, vel exteodere, aut aliquo modo mutare, ſicuti pro varietate temporum factum eſſe colligitur ex *cap. quoniam multos,* 11. *q.* 3. Ex verbis illis Matth. Pauli, & Ioannis non infertur hæreticum, & inobedientem neceſſariò eſſe vitandum; quia illa verba non præceptum cootineot; aliàs omnes rebelles Eccleſiæ, & incorrigibiles ipſo iure eſſent excommunicati vitandi; ſed conſilium denotant, & admonitionem, ne cum hæreticis incorrigibilibus, & contumaciter inobedientibus communicemus, tum ob contagionis periculum, tum vt ipſi confuſi reſipiſcant.

3. Poſito autem iure diuino nullum peccatorem priuatum eſſe communione aliorum fidelium, neque alios fideles ab illius conuictu obligatos eſſe ſeiungi. Reſtat videndum qualiter poſitiuo iure excommunicatus à fidelibus, & fideles ab ipſo ſegregentur? Olim ante Concilium Conſtantienſe qui erat ab Eccleſia excommunicatus, tenebatur ſe ſeparare à conuictu, & cõmunicatione aliorum fidelium, & fideles ab ipſo; ita vt ſi excommunicatio publica eſſet, tenebantur in publico, ſi ſecreta ſecretò, ſicuti conſtat ex *cap. cum non ab homine, de ſentent. excommunic.* & tradit ibi Gloſſa & Panormit. *n.* 2. 3. & 7. & *cap. cùm deſideres, eodem tit.* & *ibi* Innocent. Panormit. Henriq. & Felin. At in Concilio Conſtantienſi anno Domini 1414. celebrato, & à Martino V. confirmato, edita eſt Conſtitutio, quæ incipit, *Ad euitanda ſcandala*, quæ licèt in tomis Conciliorum non extet, refertur à S. Antonin. 3. *p. tit.* 26. *cap.* 3. Ioann. Driedo *de libert. Chriſtiana, cap.* 88. Adriano *in* 4. *ſentent. tract. de confeſſ. q.* 9. & *tract. de clauib. q.* 3. & *tract. de Euchariſt. q. vlt.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 25. Dominico Soto *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *art.* 5. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *n.* 1. Sayro *lib.* 2. *theſauri caſuum, c.* 12. *n.* 6. & aliis. Tenor conſtitutionis eſt. Ad euitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcieotiis timoratis cõtingere poſſunt Chriſti fidelibus, tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communione alicuius, ſacramentorum adminiſtratione, aut aliis quibuſcunque diuinis iotus, & extra prætextu cuiuſque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ tenentur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, vel cenſura huiuſmodi fuerit illata contra perſonam, collegium, vniuerſitatem Eccleſiæ, communitatem, aut locum certum, vel certam à iudice publicata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſsè conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunque. Saluo ſi quem ſacrilega maonum iniectione in Clericum, in ſententiam latam à canone adeò notoriè conſtiterit iocidiſſe, quod factum noo poſſit aliqua tergiuerſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari, nam à communione illius licèt denunciatus non fuerit, volumus abſtioeri iuxta canonicas ſanctiones. Et inferiùs ſubiungitur. Per hoc tamen huiuſmodi

Digitized by Google

modi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, aut prohibitos non intendimus in aliquo releuare, nec quomodolibet ſuffragari. Hactenus Concilium Conſtantienſe, prout à ſupradictis Doctoribus refertur. Huic conſtitutioni Concilium Baſilienſe, *ſeſſ.20.in fine, ſub tit. de excommunicatis non vitandis*, moderationem adhibuit, vt non ſolùm notorius clerici percuſſor, ſed quicunque notorius excommunicatus vitandus ſit.

4. Hinc orta eſt inter Doctores controuerſia, cui conſtitutioni ſtandum ſit, an Conſtantienſi, an Baſilienſi? Inclinant ſtandum eſſe Baſilienſi Felinus in *cap. Rodulphus circa finem, de Reſcriptis*. Sylueſt. *verb. excommunicatio 5.n.9.* Nauarr. *in c.1.§.laboret, de pœnit. diſt.6.* Albertinus repetit *in Rub. de hæreticis n.44.* Couarr. *in c. alma mater 1.p.§.2.n.7.* Vgolin. *de cenſur. Eccleſiaſt. tab.1.c.13.§.7. n.8.* Mouentur, quia Baſilienſis conſtitutio expreſsè habetur in dicto Concilio, ſecus Conſtantienſis, ſed tantùm ex relatione D. Antonini, & aliorum Doctorum. Ergo illi ſtandum eſt.

5. Cæterùm longè verius eſt, Conſtantienſem conſtitutionem retinendam integrè eſſe abſque vlla moderatione, vti docuit Silueſt. mutans priorem ſententiam *in epiſt. ad lectorem in vlt. folio*. Et Nauarr. quod prius docuerat corrigens in poſteriori edit. *ſum.c.9.n.8. & cap.27. n.35.* Victoria *de excommunic. n.20.* Auila *2.p. de cenſur. c.6. diſp.2. dub.1.* Henriq. *lib.8. de excommunic. n.1.* Suar. *diſp.9. ſect.2.n.5.* Gutierr. *canon. qq. cap.1.n.14.* Coninch. *diſp. 14. dub.2.n.9.* Sayrus *lib.1 theſaur. caſuum, cap.12. num.9.* Paul. Laym. *lib.1. ſum. tract.5. part.2. cap.4.n. 2.* & alij communiter. Ratio eſt, quia Concilium Baſilienſe omni authoritate fuit deſtitutum vtpote acephalum, ideóque in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. dicitur non fuiſſe Concilium, ſed Conciliabulum, & in multis errauit, maximè in depoſitione Eugenij IV. Vnde ipſe Eugenius illius decreta reuocauit, exceptis quibuſdam pertinentibus ad beneficiorum collationes, diſpenſationes, cenſurarum abſolutiones, ſicuti idem fecit Nicolaus V. vt conſtat ex eius bulla data Spoleti 14. Kalend. Iulij anno 1419. & refertur ad finem Concilij Baſilienſ. *ſeſſ.45.* Prætetea vſu, & conſuetudine in Germania, Gallia, & Belgio, quæ eſt optima legum interpres, habetur notorij hæretici, aliorúmque excommunicatorum conuictum non vitari, quouſque eorum excommunicatio declaretur.

6. Ex hac conſtitutione infertur non eſſe obligatos fideles vitare excommunicatum notorium, ſiue facto, ſiue iure quouſque denunciatus ſit, niſi clerici percuſſor fuerit; quia conſtitutio expreſsè requirit cenſuræ denunciationem, quæ facienda eſt in Eccleſia, vel alio loco publico, iuxta regionis conſuetudinem, vti docuit Nauarr. *c.27.n.35.* Henriq. *lib.13.c.5.à n.1.* Gutierr. *canon. qq.c.1.n.29.& ſeqq.* Auila *2.p.c.6.diſp.2.dub.2.* Sayrus *lib.2. theſauri caſuum, c.12.n.16. & 17.* Coninch. *diſp. 14. de excommunic. dub.1.n.11.* Paul. Laym. *lib.1 ſum. tract.5. part.2. c.4.n.2.* Vazq. *de excommunic. dub.2.* Gaſp. Hurtado *diſp.1. de excommunic. difficult.3.& alij*. Tametſi contrarium ſentiant Adrian. *in 4. tract. de ſacram. Euchariſt. c. viſo, de impedimentis, verſ. quantum ad tertium, & tract. de ſacram. confeſſ. dub.9. verſ. ſecunda propoſitio*. Felin. *in c. Rodulphus, n. 73. de Reſcriptis*. Dominic. Sotus in *4.d.1.q.5.art.6.pag.*107. Gutiert. *canon. qq. cap. 1.n.* 42. Et in hæreticis docet Sayrus *lib.2. theſauri caſuum, c.12.n.20.* exiſtimantes, ex eo quòd aliquis declaratus ſit commiſiſſe delictum, cui excommunicatio annexa eſt cenſendum eſſe excommunicatum denunciatum. Sed decipiuntur, quia aliud eſt declarare delictum, & ex conſequenti excommunicationem, aliud declarare, & publicare directè ipſam excommunicationem, quod eſt neceſſariò requiſitum, vti fatetur Nauarr. & alij.

7. Dixi niſi clerici percuſſor fuerit, hic enim tametſi denunciatus non ſit, vitandus eſt, dummodò notoria ſit tam ex facto, quàm ex iure eius percuſſio. Sed quæ ad hanc notorietatem requirantur? Non conueniunt Doctores. Suar. *diſp.7. ſect.2. n.2.* cenſet eſſe notorium percuſſorem cenſendum comparatione cuiuſque, cui certò de percuſſione conſtaret; quia textus ſolùm requirit, vt ita de percuſſione conſtet, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit: at comparatione illius qui præſens fuit percuſſioni iniuſtæ celari vlla tergiuerſatione poteſt. Ergo. Sed rectiùs Nauarr. *c. 25.n. 75.* Auila *2.p. cap.6. diſp. 2. dub.4.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract.5. part.2.c.4.n.2.§. ſecundum*. Gaſpar Hurtado *diſp.2. de excommun. difficult.3.n.10.* Coninch. *diſp.14. dub.2.n.11.* & alij ſentiunt notoriam percuſſionem reddentem excommunicatum vitandum, eam tantùm eſſe; quæ commiſſa eſt coram maiore parte populi viciniæ, vel communitatis, in qua ad minus ſint decem, quibúſque conſtet nullo ſuffragio, nulláve excuſatione eius iniuſtitiam celari poſſe. Quippe percuſſio coram duobus, vel tribus teſtibus facta nota teſtibus eſt, & in iudicio probabilis. Sed non eſt ſimpliciter notoria, vti Conſtantienſe Concilium exigit, poterítque aliqua tergiuerſatione celari.

8. Sed an ſola fama de percuſſione clerici, vel de excommunicationis denunciatione ſufficiat, vt tenearis ſic infamatum vitare? Dicendum eſt, ſi fama à fide dignis orta plenè, & integrè probetur ſufficere ad dictam obligationem inducendam; quia præſtat moralem certitudinem, quæ in his rebus ſatis eſſe videtur. Argum. *cap. illud & ibi* Panormit. *de cler. excommunic. miniſtr. & cap. cùm deſideres, verſ. ſecunda quæſtioni, de ſentent. excommunicat.* Et tradit Nauarr. *cap.27. num.25.* Couarr. *cap. alma 1.part.§.2. num.4.* Vgolin. *tab.2. de cenſur. cap.23. §.10. num.2.* Sayrus *lib.2. theſauri caſuum, cap.12. num.22.* Paul. Layman *lib.1. ſum. tract. 5. part.2, cap.4. num.2. verſ. hoc adde*.

9. Quæſtio grauis eſt, an in vno loco denunciatum, vel manifeſtum clerici percuſſorem tenearis vbilibet vitare, vel poſſis? Satis probabile eſt te non ſolùm occultè, ſed publicè eum vitare poſſe; quia excommunicatio iure, vel facto publica in vno loco abſolutè publica eſt, & vt talis probari poteſt. Ergo dat poteſtatem fidelibus vitandi prædictum excommunicatum. Quod verò tenearis illum vitare, inde probatur; quia Concilium Conſtantienſe præcipit vitare excommunicatum denunciatum, & manifeſtum clerici percuſſorem, neque reſtringit præceptum ad locum denunciationis, vel percuſſionis. Sic videtur ſentire Henriq. *lib.13.c.24. num.1* Filliucius *tract.13.c. 3. q.7.n. 49.* Vazq. *de excommunicat. dub.8. num.2.* Bonac. *diſp.2. de excommunic. q.2. punct.6.§.2. num.* 48.

Sed verius exiſtimo te ab hac obligatione liberum eſſe, vti docet Sanch. *lib.2. in decalog. c.11.n.* 20. Auila *2. p. de cenſur. cap.6. diſp.* 11. *dub.* 12. Moueor quia (vt rectè tradit Durand. *in 4. d.18. q.5. in fine*. & Paludan. ibi *q.6. art.1.n.5.*) excommunicatus publicus in vno loco non eſt cenſendus in alio publicus eſſe, quia eſto denunciatio afficiat perſonam, id intelligendum eſt comparatione illorum, quibus denunciatur, ſeu in quorum notitiam deuenire denunciatio poteſt. Ex qua ratione infero neque etiam ſecretò te obligatum eſſe ibidem dictum excommunicatum vitare; quia obligatio vitandi excommunicatum etiam ſecretò poſt Concilium Conſtantienſe non oritur ex excommunicatione, ſed ex illius notoria denunciatione. At illo in loco vt ſupponimus, non eſt denunciatio notoria, ergo nullam vitandi eum obligationem inducit.

Adoerte excommunicatum denunciatum, & manifeſtum clerici percuſſorem vocari non toleratum; quia Eccleſia non tolerat, nec permittit fideles cum ipſo communicare, econtrà reliquos excommunicatos appellari toleratos, quia eorum communicatio cum fidelibus toleratur.

Pvnctvm V.

Quibus in rebus cum excommunicatis vitandis, vel non vitandis communicare poſſis.

1 *Proponitur difficultas, an cum excommunicatis toleratis communicare poſſis.*
2 *Reſoluitur tibi licitum eſſe in rebus politicis, & diuinis communicare.*
3 *Stante aliqua neceſſitate, vel ſpeciali vtilitate inducere potes excommunicatum toleratum, vt tibi Sacramenta miniſtret.*
4 *Secluſa hac neceſſitate, vel vtilitate grauiſſimi Doctores cenſent illicitum eſſe.*
5 *Contrarium eſt probabilius.*
6 *Excommunicati tolerati nullo modo priuantur poteſtate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedunt.*
7 *Qualiter pro excommunicatis toleratis offerre ſacrificium poſſis. Reſpondetur remiſſiuè.*
8 *Quæ dicta ſunt de excommunicato procedunt de ſuſpenſo, & interdicto.*

1. Certum eſt omnem communicationem tum diuinam, tum humanam cum excommunicato denunciato, vel manifeſto clerici percuſſore tibi prohibitam eſſe, *cap. excommunicatos 11.q.3.& penult.de ſentent. excommunic.* Quare ſolùm eſt dubium, an cum aliis excommunicatis ſit tibi permiſſa. Er ratio difficultatis eſt; quia ipſis excommunicatis prohibita eſt omnis communicatio cum fidelibus. Ergo nequeunt fideles abſque neceſſitate cum ipſis communicare, ne peccato illorum cooperentur. Econtrà verò in Extrauaganti *Ad euitanda ſcandala*, conceditur fidelibus communicatio cum excommunicatis qui denunciati non ſint, nec manifeſti clerici percuſſores. Ergo licitè communicare poſſunt; aliàs nullus eſſet fauor fidelibus factus.

2. Dicendum igitur eſt tibi licitum eſſe cum his excommunicatis in rebus politicis communicare, ac ſi excommunicati non eſſent, vti docuit Candelab. aureum *de excommunic.n.78.& 79.* Coninch.*diſp.14.dub.3.concl.1.* Gaſpar Hurtad. *diſp. 2.de excommunic. difficult.4.* Ratio eſt manifeſta, quia in Extrauag. Concilij Conſtantienſis hæc communicatio fidelibus permittitur, ne ſcrupulis agitentur, at ſi hæc communicatio ſolùm in cauſa vrgentis neceſſitatis permitteretur, non ſatis fidelium conſcientiis conſultum eſſet, neque vllum fauorem fidelibus Concilium conceſſiſſet; ſiquidem ſtante neceſſitate hæc communicatio cum excommunicatis denunciatis permiſſa eſt.

Idem eſt dicendum de communicatione in diuinis ad quam non inducis, quia ex præcepto Eccleſiaſtico, & vi cenſuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis toleratis interdicitur; ex alia parte non es cauſa, vt excommunicatus tecum communicet, ergo ex nullo capite in ea communicatione peccatum adeſſe poteſt, vt rectè aduertit Ægid.de Coninch.*diſp.14.dub.3. concl. 2.* Paul.Layman.*lib.1.ſum.tract.5.part.2.c.4.n. 5.in fine.* Quapropter excommunicato ſacrum facienti aſſiſtere potes, & te celebrante permittere, vt aſſiſtat; quia peccati, quod ipſe committit, tu non es cauſa.

3. Sed an excommunicatum toleratum inducere poſſis, vt celebret, tibíque Sacramenta miniſtret, tecúmque officium diuinum reciter? Non conueniunt Doctores. Et quidem ſtante neceſſitate, vel ſpeciali vtilitate qualis eſſet non reperire alium, qui æquè bene hæc tibi beneficia conferat, dubium eſſe non debet, tibi licitum eſſe, vti expreſsè tradit Coninch.*diſp.14.dub.3.concluſ.3.* Nam in ea inductione non peccas aduerſus cenſuram; ſiquidem ex vi cenſuræ nulla tibi communicatio cum his excommunicatis interdicitur, neque etiam ob inductionem ad peccatum, quia tu non inducis ad iniquam Sacramentorum adminiſtrationem, & celebrationem; hanc enim non poſtulas, ſed poſtulas adminiſtrationem Sacramenti, & celebrationem ſecundùm ſe, quæ per ſe licitè fieri poſſunt ab excommunicato tolerato ſtante neceſſitate, vel vtilitate petentis. Quod amplius conſtabit ex ſequentibus.

4. Verùm ſecluſa neceſſitate grauiſſimi Doctores docent te peccatum graue committere, ſi inducas excommunicatum, vt tibi Sacramenta miniſtret, celebret officium diuinum, tecum reciter, non quia pecces contra præceptum cenſuræ; ſed quia peccas contra Religionem, vel Charitatem inducendo excommunicatum ad actum, quem poſita cenſura licitè præſtare nequit. Negari namque non debet indecens eſſe, & illicitum, ſi excommunicatus nulla neceſſitate intercedente Sacramenta miniſtret, ſacrificium offerat, vtpote qui eſt publica Eccleſiæ ſententia ab Eccleſia præciſus, Si enim Eccleſia eum à ſe præſcindit, quomodo intentionem habere poterit, vt tanquam ſui miniſtet, & ſuorum bonorum diſpenſator, & legatus apud Deum aſſumatur? Atque ita eſſe illicitum docent communiter Doctores, teſte Auila *2.p.c.6.diſp.8.dub.1.* Suar.*diſp. 11.ſect.4.n. 10.* Coninch.*diſp.14.dub.3.concl.3.& 4.* Paul.Layman.*lib. 1. ſum.tract.5.p.2.c.4. n.5.* Baſil.Ponce *lib.5.de matr.c.*18.§.9.

5. Sed rectiùs Sanch.*lib.7.de matr.diſp.9.n.8.* Sayrus *lib.2. theſauri caſuum,c.12.n.10.* Henriq.*lib.13.cap.6.& 10.* Gaſpar Hurtado *diſp.2. de excommun.difficult.4.* Filliucius *tract.13.cap.3.& 4.* & alij apud ipſos cenſent per ſe nullum eſſe peccatum petere ab iis excommunicatis Sacramenta, & ſacrificia. Moueor, quia Concilium Conſtantienſe fidelibus conceſſit poteſtatem cum excommunicatis non denunciatis communicandi tam in diuinis, quàm extra ac ſi excommunicati non eſſent. Quæ facultas fruſtranea & inutilis eſſet, ſi virtute religionis, vel charitatis ab hac communione arceri deberent. Quapropter dicendum eſt interdicente petitione fidelium non impediri excommunicatos ratione excommunicationis, quin Sacramenta miniſtrent, & ſacrificium offerant. Neque inde fit, excommunicatos vi Concilij Conſtantienſis in aliquo releuari. Non enim releuantur ipſi directè, ſed releuantur fideles à prohibitione antea habita; tametſi ex hac releuatione reſultet ipſos excommunicatos releuari, quod eſt per accidens, & præter Eccleſiæ intentionem.

6. Hinc fit excommunicatos toleratos nullo modo priuari poteſtate exercendi actus qui in fidelium vtilitatem cedere poſſunt, nempe iudicem non priuari poteſtate iudicandi, nec prælatum poteſtate diſpenſandi, conferendíque beneficia, abſoluendi à cenſuris, & peccatis, vt latiùs dicemus infra. Nam cùm hæc omnia permiſſum ſit ſubditis à ſuo ſuperiore excommunicato petere, neceſſum eſt fateri ipſum poſſe ea illis concedere.

7. Grauior dubitatio eſt; qualiter poſſis pro excommunicatis toleratis offerre ſacrificiũ, & publicas Eccleſiæ orationes, qualitérque Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere nulla præmiſſa abſolutione cẽſuræ. Sed huius dubitationis deciſio pendet & deciſione qualiter excõmunicati iis omnibus effectibus priuentur. De quibus infrà.

8. Ad extremum quæ dicta ſunt, & dicentur de excommunicato procedunt in ſuſpenſo, & interdicto illis in rebus, in quibus vi ſuſpenſionis, & interdicti remouẽtur, dum enim hæ cenſuræ denunciatæ non ſunt, potes cum illis communicare, ac ſi ſuſpenſi, & interdicti non eſſent, vt probauit Nauarr.*in c.1.§. laboret n. 13.de pœnit. diſt.6.* Gutierr.*canon.qq.c.1.n.43.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum,c.12.n.21.* Gaſp.Hurtad.*diſp.2.de excomm.diffic.3.n.8.*

Pvnctvm VI.

De primo effectu excommunicationis maioris, qui eſt priuare excommunicatum communibus Eccleſiæ ſuffragiis.

1 *Quæ ſit priuatio ſuffragiorum Eccleſiæ.*
2 *Triplex eſt Eccleſiæ ſpirituale ſubſidium.*

3 *Excommunicatus ſolùm eſt priuatus ſubſidiis ſpiritualibus nomine Eccleſiæ factis.*

4 *Nullatenus licet pro excommunicatis in particulari publicas orationes fundere, & ſacrificium Miſſæ offerre nomine Eccleſiæ.*

5 *In genere, & in communi aliqui cenſent pro excommunicatis ſuffragia, & ſacrificium offerri poſſe.*

6 *Contrarium eſt tenendum.*

7 *Pro excommunicatis contritis poſſe ſacrificium offerri plures docent.*

8 *Contrarium eſt veriùs.*

9 *Pro excommunicatis toleratis negant plures orationes publicas, & ſacrificium offerri poſſe.*

10 *Probabilius eſt oppoſitum.*

11 *Satisfit contrariis fundam.*

12 *Qualiter excommunicati Eccleſiaſtica ſepultura priuentur.*

13 *Excommunicatus denunciatus abſoluendus eſt anteaquam ſepeliatur, etiamſi ſigna contritionis exhibuerit. Si verò impœnitenter deceſſit exhumandus eſt.*

14 *Explicatur* Clem. 1. de ſepultur.

15 *Qui intelligantur nomine ſepelientium in* hac Clement. *excommunicati.*

16 *Ob hanc ſepulturæ conceſſionem vltra excommunicationem maiorem, excommunicatio minor non incurritur.*

1. INter effectus excommunicationis maioris primo loco recenſeri poteſt priuatio ſuffragiorum Eccleſiæ. Eccleſia namque ſuos fideles mediis orationibus, ſacrificij obiatione, & indulgentiarum cooceſſione adiooat in ſpiritu, eorúmque ſalutem promouet. Ab hoc ergo ſpiritoali ſubſidio excludit excommunicatum, vt tanto bono priuatus ad meotem redeat, & à contumacia reſipiſcat.

2. Vt igitur hic effectus plenè intelligatur, aduerte in Eccleſia triplex eſſe ſpiritoale ſubſidium. Primum prouenieus à Chriſto offerente ſuo Patri medio ſacerdote Miſſæ ſacrificium. Alterum prouenieus ab Eccleſia, quæ mediis ſuis miniſtris orationes publicas fundit, ſacrificium peragit, ſatisfactionem ex theſauro Chriſti, & Sanctorum diſpenſat. Tertiò naſcitur ex operatione cuioſque fidelis, vt particularis perſona eſt. His poſitis,

3. Dicendum eſt excommunicatum ſolùm priuatum eſſe ex vi excommunicationis ſobſidiis ſpiritualibus nomine Eccieſiæ factis. Sic pluribus relatis docet Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 4. n. 2.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 12. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 9. *n.* 1. Suar. *de cenſur. diſp. 9. ſect.* 4. Stephanus de Auila 2. *p. de cenſur. c. 6. diſp. 4. dub.* 2. Gaſpar Hurtado *diſp. 3. difficult.* 1. Et quidem quòd excommunicatus etiam denuntiatus noo priuetur ſuffragiis particularibus fideiium, neque valore ſacrificij, qui à miniſtro gerente perſonam Chriſti procedit, inde probatur; qoia hæc ſubſidia ſunt omnino diſtincta, & independeotia ab Eccleſiæ diſpoſitione, & ſolùm ex voluntate ſingulari fidelium applicantur. Quod verò priuatus ſit ſubſidiis ſpiritualibus nomine Eccleſiæ factis, conſtat ex variis textibus relatis 1. *q.* 3. & *c. à nobis*, & *cap. ſacris, de ſent. excommunic.* & ex ipſo Eccleſiæ vſu. Quod adeò verum eſt, vt licèt miniſter Eccleſiæ velit induigentias applicare excommunicatis, publicas Eccleſiæ orationes pro ipſis fundere, Miſſæ ſacrificium offerre ſecundùm valorem ab ipſa Eccieſia prooenientem, nihil efficiat, nuiliúſque valoris ſit eius applicatio, ſicuti nulla eſt diſtributio pecuniæ à ſeruo facta contra domini voluntatem, & in perſonas ab eo excluſas.

4. Hinc fit nullatenus licere pro excommonicatis in particulari pubiicas orationes fondere, & ſacrificium Miſſæ nomine Eccleſiæ offerre; quia Eccleſia priuans ipſos his ſpiritualibus bonis, conſequenter fidelibus interdicit, ne ea ipſis applicent, maximè cùm hæc applicatio ioutilis ſit, & fruſtranea.

5. Sed an in genere, & in communi licitum ſit orationes publicas, & Miſſæ ſacrificium offerre, difficultate non caret. Nam Syloeſt. *verb. excommunicatio* 1. *num.* 2. Marian. Socin. ſenior. *in cap. ſacris n.* 141. *de ſentent. excommunic.* Couarru. *c. alma* 1. *p.* § 6. *n.* 3. cenſent fieri poſſe; quia in hac oratione ſolùm poſtulatur excommunicatorum reductio, & pœnitentia, qood eſt maximum bonum, & quod media excommunicatiooe obtineri ab Eccleſia intenditur. Fauétque huic ſententiæ vſus Eccleſiæ, quæ feria 6. Paraſceues orat pro ſchiſmaticis, & hæreticis, quos conſtat eſſe excommunicatos.

6. Sed rectiùs contrarium cenſuit plures referens Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, c. 4. n. 4.* Vazq. *de excommun. dub.* 2. Auila 2. *p. c. 6. diſp. 9. dub.* 4. Quia Eccleſia ſua bona propriis membris diſpenſare intendit; ooo verò iis, quæ à ſe ſeparauit; aliàs ſi ſubſidia Eccleſiæ excommunicatis prodeſſent ſaltem in genere, non amplius excommunicati eſſent excloſi ab Eccleſiæ ſuffragiis, quàm alij fideles, pro quibus ſpeciali intentionē non offeruntur, his enim tantùm in genere proſunt. Quod verò Eccleſia pro hæreticis, & ſchiſmaticis feria 6. paraſceue oret, & non alio die, inde potiùs colligitur nolle aliis temporibus pro ipſis orare. Eo autem die orat, vt ſignificaret (vt ioquit Durand *lib. 6. ration. diuin. officiorum cap.* 77. *n.* 52.) Chriſti paſſionem tunc repræſentatam, quatenus eſt ex ſe, ad omnes ſe extendere. Quapropter nemini fidelium licet directè pro excommonicatis orationes publicas fundere, ſacrificium Miſſæ offerre, bene tamen pro hæreſum extirpatione, & fidei dilatione, & Eccleſiæ obedientia: nam eſto hæc oratio in hæreticorum, excommunicatorúmque bonom cedat, id eſt conſequenter: nam directè in ea oratione bonō Eccleſiæ ſpectatur.

7. Quod ſi excommunicati contriti ſint, neqoe per ipſos ſtat, quin ab excommunicatione abſoioantur, cenſent Summa Aſtenſ. 2. *p. lib. 7. tit. 9. quaſt.* 2. Richard. 4. *d.* 18. *art. 7. quaſt.* 3. S. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 76. Nauar. *de orat. & horis canonicis, c.* 19. *n.* 68. Et in Sum. *c.* 27. *n.* 18. Cooar. *cap. alma mater.* 1. *p.* § 6. *num.* 4. Henriq. *lib. 9. de Miſſa c.* 15. *n.* 3. & *lib.* 53. *de excommun. c.* 11. *n.* 2. & *cap.* 12. *n.* 3. Sayrus *lib. 2. theſauri c.* 4. *n.* 5. Stephan. Dauila 2. *p. c.* 6. *diſp. 4. dub.* 2. poſſe pro his publicas orationes, & ſacrificiom Miſſæ offerri: quia non eſt credendum Eccleſiam velle priuare contritos, & pœnitentes his ſubſidiis, cùm ſolùm vt à contumacia recederent pœnam excommunicationis indixerit. Prætetquam quòd excommunicatus coorritus iam eſt membrum vioum Eccleſiæ, debet ergo ſubſidiis aliorum membrorum vegetari.

8. Sed rectiùs contrarium docuit Sotus *in 4. d.* 22. *quaſt.* 1. *art.* 1. § *attamen dubium.* Alan. *lib. 2. de ſacram. Euchariſtiæ, cap.* 31. Suar. *diſp. 9. ſect.* 3. Coninch. *diſp. 14. dub.* 7. *difficult.* 2. Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *num.* 4. Gaſpar. Hurtado *diſp. 2. de excommun. difficult.* 5. ſumitúrque ex *cap. à nobis*, & *cap. ſacro, de ſententia excommunic.* vbi Innoceot. III. decidit pro excommonicato defuncto, qui ante mortem ſigna contritionis exhibuit, & abſolutionem procurauit. non eſſe oblationes recipiendas, neque orationes publicas inſtituendas, antequam ab excommunicatione abſoluatur; quia licèt ſolotus ſit vinculo culpæ quoad Deum, non tamen ſolotus eſt vinculo cenſuræ. Ratio verò eſt manifeſta, quia excommunicatus quantumuis contritus ſit, & contumaciæ pœniteat, non excutit à ſe excommunicationem, quæ non pœniteotia, ſed abſolutione tollitur. Sed excommunicatione perſeuerante perſeuerare debent illius effectus. Ergo. Neque hoc eſt contra Eccleſiæ benignitatem cùm cedat in maiorem cenſuræ reuerentiam & timorem, vt non eſſet aliter, quàm authentica abſolutione. Quod verò excommunicatus ſit membrum vioum aliis fidelibus, & Chriſto vnitum per fidem, & Charitatem; id ſolùm probat communicare cum aliis fidelibus in orationibus, & ſuffragiis particularibus, ob quam communicationem eius orationes gratiores Deo redduntur, & faciliùs exaudiuntur.

9. Quæſtio grauis eſt; an pro excommunicato tolerato orationes publicas, & ſacrificium offerre poſſis? Negant Sotus *in 4.d.22.q.1.art.4. concl.2.§.hac ſuppoſito.* Guilielm. Alan.*lib.2.de ſacram. Euchariſt.c.33.* Couar.*c. alma mater 1.p.§.6.n.4.* Bellarm.*lib.2. de Miſſa c.6.*Suar. *diſp.9.ſect.2.n.16.* Ioann.Baptiſta Scortia *lib.2.de ſacrificio Miſſæ.c.2.n.4.* Auila *de cenſur.2. p.cap.6.diſp.9. dub.3.* Vazq. *de excommun. dub.* 2. Mouentur,quia Concilium Conſtantienſe permiſit fidelibus communicare cum excommunicatis non denunciatis ea communicatione, quæ in fidelium vtilitatem cedere poſſet, ſiquidem in fidelium fauorem lata fuit illa conſtitutio. At offerre orationes publicas, & ſacrificium pro excommunicatis nullatenus cedit in offerentium fauorem, ſed in fauorem illorum pro quibus offertur. Ergo hæc communicatio permiſſa non eſt. Secundò Concilium Conſtantienſe expreſſit ſe nolle excommunicatis ob eam communicationem quam fidelibus permittit in aliquo fauere: faueret autem maximè,ſi orationes publicas, & ſacrificium pro ipſis offerri permitteret. Tertiò: ipſa excommunicatione excluduntur excommunicati à communibus Eccleſiæ ſuffragiis, oblationibus, & ſacrificio,ergo contra intentionem Eccleſiæ, & excommunicationis inſtitutionem præcedet qui illorum bonorum tentaret eos participes efficere.

10. Nihilominus etſi ſupradicta ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem reputo aſſerentem permiſſum eſſe fidelibus pro prædictis excommunicatis orationes publicas, & ſacrificium offerre, vti docuit Henriq.*lib.13.c.11.n.2.* Vgolin.1.*de cenſur.tab.2.§.2.n.3.*Sayrus *lib.2.theſauri caſuum c.4.n.6.* Coninch.*diſp.14. dub.6. n.40.* Gaſpar. Hurtado *diſp.2. de excomm.difficult.4. n.10.* inclinat Layman.*lib.1.ſum.tract.5.p.2. c.5.n.8.* Moueor; quia Concilium Conſtantienſe permiſit fidelibus communicare cum excommunicatis denunciatis,tam intus, quàm extra,id eſt tam in communicatione externa humana, & diuina, quàm in communicatione interiori orationum,& oblationum,quia hæc communicatio cedit in fauorem fidelium, ne ſcrupulis agitentur ob dubium,quod habere poſſunt,an hi,vel illi excommunicati ſint, & vitandi in orationibus publicis, & ſuffragiis, quæ fuit ratio, ob quam Concilium hanc communicationem permiſit. Et præterea ob illam oblationem accipere poſſunt temporale ſtipendium,& ſpeciale meritum obtinere. Secundò excommunicatis occultis iure antiquo denegari ſuffragia publica non poterant,vt fatetur Suar.*d.ſect.2.n.* 19. & colligitur ex *cap.cum non ab homine, de ſententia excommun.* Ergo excommunicatio non impedit,quin excommunicato applicentur orationes,vt ſuffragia publica. At iure nouo ſolùm excommunicatus denunciatus, & manifeſtus clerici percuſſor excluſus eſt à publica & ſecreta fidelium communicatione. Ergo quemlibet alium admittere fideles poterant, ac ſi excommunicatus non eſſet. Tertiò hac ſententia ſaluatur facilius vſus, & conſuetudo piorum virorum offerentium Miſſæ ſacrificium pro hæreticorum reductione, excommunicatorum pœnitentia. Nam eſto vt ſuperius dixi veroſimilius credam illius oblationis ſenſum eſſe Eccleſiæ dilatationem, fidei augmentum,& ſedi Apoſtolicæ obedientiam,cùm non videantur excluſi ſub eo fine hæretici denunciati,attamen conceſſo poſſe pro communicatis toleratis ſacrificium offerri directè,nullum eſt inconueniens affirmare, cùm ſacrificium offertur pro hæreticorum ſchiſmaticorúmque reductione, offerri directè pro hæreticis & ſchiſmaticis non denunciatis.

11. Ex his facilè ſoluuntur oppoſita fundamenta. Ad primum,& ſecundum nego hanc in ſuffragiis communicationem non cedere in fauorem fidelium, cedit vtique ad ſedandas eorum conſcientias, tum ad gratiæ augmentum,tum ad commodum aliquod temporale vti probatum eſt. Ad tertium concedo excommunicatum excludi ab Eccleſia communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ſicuti qualibet alia communicatione, dum fideles nolunt cum ipſo communicare. Secùs verò ſi fideles velint non ob fauorem excommunicati,ſed ipſorum fidelium.

12. Inter officia diuina, quæ fidelibus impendi poſſunt non infimum locum tenet Eccleſiaſtica ſepultura, qua excommunicatus priuatur, tametſi deceſſerit ſignis contritionis exhibitis, vti conſtat ex *cap. ſacris, de ſepultur.* & Clement. 1. *eodem tit.* & *cap.conſuluiſti,de conſecrat. Eccleſia, vel altaris.* & *ibi* Gloſſa,& Doctores. Ratio prohibitionis traditur in *dicto cap.ſacris.* Quibus non communicamus viuis, non debemus communicare defunctis. Ex qua ratione colligitur omnibus excommunicatis,qui denunciati non ſunt,nec manifeſti clerici percuſſores concedi poſſe Eccleſiaſticam ſepulturam, ſi ſignis contritionis exhibitis deceſſerunt, quia cum iis omnibus permittitur nobis communicatio, & præterea Eccleſiaſtica ſepultura conceditur fidelibus, vt Eccleſiæ ſuffragiorum participes fiant; at ſuperiùs probatum eſt excommunicatos non vitandos participes fieri poſſe à fidelibus communium Eccleſiæ orationum, & ſuffragiorum, ergo etiam participes fieri poſſunt ſepulturæ Eccleſiaſticæ, vt benè tradit Nauarr. *c.27.n.36.* Henriq.*lib.13.c.11.num.3.*Paul. Layman.*lib.1. ſum.tract.5.p.4.c.4.n.8.circa finem.* Suar.*diſp.12. de cenſur. ſect.4.n.5.*Gaſpar.Hurtado *diſp.5.de excommun.difficult.4.* ſupponit Coninch.*diſp.14.dub.6.n.41.*

Notanter dixi, ſi ſigna contritionis exhibuit, nam cùm excommunicatio ob peccatum mortale infligatur, decedenti abſque pœnitentiæ ſignis Eccleſiaſtica ſepultura concedi non debet, vtpote qui à regno cæleſti eſt excluſus,& ſuffragiorum Eccleſiæ incapax. Expedit autem excommunicato tolerato contritè decedenti abſolutionem impendi antequam Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur,tum ob decentiam,& reuerentiam diuinorum officiorum, tum vt omnis dubitatio tollatur, an officia diuina ei proſint.

13. Si verò excommunicatus, aut manifeſtus clerici percuſſor deceſſerit pœnitenter,abſoluendus eſt antequam ſepeliatur, & ſi ſepultus eſt antè exhumetur. At ſi impœnitenter deceſſit extra locum ſacrum ſepeliendus eſt abſque aliqua pompa funerali, hoc eſt abſque clericorum cantu, & honorifico comitatu: peccarent enim mortaliter clerici qui more Eccleſiaſtico canentes ibidem excommunicatum denunciatum ſepelirent; ſæculares comitantes difficulter à mortali excuſarentur ſaltem ob ſcandalum. Quod ſi in loco ſacro hic excommunicatus denunciatus impœnitens ſepultus eſt, extrahi debet à loco ſacro, ſi ab aliis fidelium corporibus diſcerni poſſit,eritque locus ſacer reconciliandus; quia ſepultura excommunicati pollutus eſt, & incapax factus,ne officia diuina ibidem celebrentur,néve aliquod corpus fidelium ſepeliatur:vti hæc omnia traduntur in *cap. conſuluiſti, de conſecr. Eccleſia, vel altaris. cap. vnico,eodem tit. in 6. cap. à nobis.* & *cap.ſacris,de ſententia excommun.* Nomine loci ſacri venit intelligenda Eccleſia,& cœmeterium iuxta textum *in cap.ſacris.* Imo vt placet Suar.*ſect.4.diſp.12.* intelligitur locus authoritate Epiſcopi deſtinatus fidelium ſepulturæ, aliiſve officiis diuinis.

14. Hinc infertur intellectus ad Clem. 1. *de ſepultur.* vbi excommunicantur qui ſcienter excommunicatum ſepeliunt, & ad textum *in c. quicumque,de Hæreticis in 6.* vbi eadem excommunicatione innodantur ſepelientes hæreticos, eorúmque fautores. Dicendum eſt nequaquam ligari eos qui notorium hæreticum, & excommunicatum etiam impœnitentem ſepelirent, niſi denunciatus eſſet, vel manifeſtus clerici percuſſor:vti ex communiori ſententia docet Nauarr. *cap. 27. n. 137.* Henriq.*lib.13.c.11.n.3.* Auila 2. *p.de cenſur.c. 6. diſp. 10. dub.6.*Paul. Layman.*lib.1.ſum.tract.5.p.2.c.4.n.8.circa finem.*

Digitized by Google

num. Gaſpar Hurtado *diſp.5. diffic.4.num. diſp.* 10. Suarez *diſp.12.ſect.4.à n.5.* Quia ſolos denunciatos poſt Concilium Conſtantienſe obligamur vitare. At qui excommunicatum denunciatum, vel manifeſtum clerici percuſſorem in loco ſacro ſepelitet, excommunicationem maiorem incurrit, neque ab ea eſt abſoluendus, niſi prius arbitrio diœceſani Epiſcopi ſatisfactum ſit iis quibus eo facto iniuria eſt irrogata aliterque data abſolutio nulla eſt, vt aduertit Gloſſa, Nanar. & Suar. *loc. alleg.* Sepelientes verò hæreticum per ſententiam damnatum abſolui non debent, quouſque corpus hæretici propriis manibus extrahant è loco ſacro, & alibi proiiciant, locúſque non cœmeterium in quo ſepultus hæreticus fuit, incapax remanet aliud corpus fidelis recipiendi, ſicut deciditur *d.cap.1.de hæreticis, in 6.*

15. Solùm eſt dubium qui nomine ſepelientium comprehendantur. Et certum eſt non comprehendi comitantes corpus defuncti, nec clericos canentes, nec foſſam prius aperientes; quia licèt hi vulgari modo dicantur ſepelire defunctum, ſed non propriè, vti tradunt Suar. Coninch. Bonacina & alij ſtatim referendi. Quare propriè ſepeliunt qui in ſepulchrum corpus immittunt, & terra cooperiunt. Sed an alij præter ipſos comprehendantur, difficultate non caret. Et procedit difficultas de iis quorum authoritate, vel mandato corpus ſepelitur. Nauarr. *d.c.27.n.37.* Caietan. verb. *excommunicatio, n.46.* Gaſpar. Hurtado *diſp.5. de excommun. diffic.* 4. Auila *2.p. de cenſur. c.6. dub.6.* Bonacina *de cenſur. diſp.2.q.2.punct.2. §.3.* & alij cenſent ſolos illos qui propriis manibus corpus defuncti ſepeliunt ſupradicta cenſura ligari, non verò mandantes, ſicuti nec comitantes; quia aliud eſt mandare ſepelire defunctum, aliud ſepelire: at excommunicatio lata non eſt aduerſus mandantes, ſed aduerſus ſepelientes, pœnæque non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem. Verùm in hoc caſu verius exiſtimo extendendam eſſe cenſuram ad mandantes, ne conſtitutio fruſtranea ſit; quippe, ſi ſolùm immittentes cadauer in ſepulchrum comprehenderentur, rarò, vel nunquam excommunicatio locum haberet; nam ij cùm ſint homines ruſtici, & iuris ignari, à cenſura ob illius ignorantiam excuſarentur, aut certè excuſarentur ex metu qui facilè iis incuti poteſt. Quoties autem conſtitutio, vel lex fruſtranea redditur, niſi extendatur ad caſum ſub proprietate verborum non comprehenſum, admittenda eſt extenſio, vt docuit Gloſſa *finalis c. 2. de vſuris in 6.* Felin. *c. tranſlato, num. vlt. verſ. tertiò nota, de Conſtitutionib.* Couar. aliis relatis *4. variar. c.3.n.9.* Sanch. *lib.3. de matr. diſp. 49. num.4. in fine.* Ergo in præſenti extendenda eſt cenſura ad mandantes, argum. *cap. ſignificauit, de Iudæis.* Atque ita tradunt Suar. *de cenſur. diſp.12.ſect.4.* Filliucius *tract.12.c.4. num. 111.* Coninch. *diſp.14. dub.8. num. 67. & 68.* Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap.9. §. 3.* Reginald. *lib.32. num.19.*

16. Aliquibus placet, Nauarro *c. 27. num. 37.* Auila *2.p. de cenſur. cap.6. diſp.4. dub.8.* Filliucio *tract.12. cap.4. quæſt.10. num.110.* excommunicatum denunciatum ſepelientes vltra excommunicationem maiorem ſtatutam in dicta Clem. *1. de ſepulturis*, incurrere excommunicationem minorem, ob participationem cum excommunicato vitando. Sed rectiùs Suar. *diſp. 12. ſect.2. num. 13.* Bonac. *diſp.1.q.1.pun.3.§.3. in fine* contrarium cenſent, eo quòd excommunicatio minor in maiorem commutata ſit ob grauitatem delicti, ſicuti commutatur ob participationem cum excommunicato in crimine crimi-noſo.

Pvnctvm VII.

De ſecundo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio paſſiua Sacramentorum.

1 *Excommunicato etiam non denunciato interdicta eſt Sacramentorum receptio.*
2 *Si abſque neceſſitate Sacramenta recipiantur, valida eſt eorum receptio, Sacramento pœnitentiæ excepto.*
3 *Negant plures excommunicatum non manifeſtantem cenſuram ex ignorantia, neque ſacerdotem ab ea abſoluentem recipere Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum.*
4 *Longè probabilius eſt verum Sacramentum recipere, ſi ſua peccata cum vera contritione fateatur.*
5 *Soluuntur oppoſita fundamenta.*
Excommunicatus ob receptionem illicitam Sacramentorum nullam pœnam incurrit, excepta receptione Sacramenti ordinis.
6 *Miniſtri Eccleſiæ obligati ſunt denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis: ſecùs non denunciatis nec manifeſtis clerici percuſſoribus.*

1. Excommunicato etiam non denunciato interdicta eſt ſacramentorum receptio ex *c. cum illorum, cap. ſi quem, de ſententia excommun.* Qui enim contumax eſt Eccleſiæ præceptis meritò repellitur ab illius maximorum bonorum participatione. Excuſari tamen poterit ab hac culpa ex periculo mortis, mutilationis, infamiæ, grauis iacturæ bonorum: quia lex Eccleſiaſtica non cenſetur ita rigidè obligare, vti communiter docent Doctores referendi.

2. Si autem abſque hac neceſſitate ſacramenta recipiat, validè recipit pœnitentiæ ſacramento excepto; quia valor ſacramentorum non pendet ex Eccleſiæ voluntate, ſed ex Chriſti inſtitutione, quæ optimè ſtare poteſt cum iniqua recipientis diſpoſitione. Sicuti ex communi docet Suar. *diſp.10. de cenſur. ſect.3. num.1.* Vazq. *de excommun. dub.4.* Henriq. *lib.13. cap.10. n.1.* Auila *2.p. cap.6. diſp.3. dub.4.* Bonac. *de excommunicat. diſp. quæſt. 2. punct.1. §.1.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. part.2. cap.3. num.1.*

Dixi *pœnitentiæ ſacramento excepto*, quia ſacramentum pœnitentiæ cùm eſſentialiter pro materia proxima requirat rectam ſuſcipientis diſpoſitionem, nequit ea deficiente ſubſiſtere. At ea diſpoſitio deficeret, ſi malitiosè reticeret cenſuram, vel vellet abſque graui cauſa à peccatis abſolui antequam à cenſura eſſet abſolutus.

3. Difficultas autem eſt; ſi excommunicatus ex ignorantia, vel obliuione non manifeſtaret cenſuram, neque ſacerdos ab ea abſolueret, recipiat Sacramentum pœnitentiæ, & illius effectum, omnia ſua peccata cum vera contritione manifeſtans? Negat Silueſt. verb. *confeſſio 1. quæſt.3. caſu 5.* & verb. *confeſſor.3.n.12.* Sotus *in 4. diſt.22.q.1.art.1. in fine.* Vazq. *de excommun. dub.4.* Gaſpar Hurtado *diſp.4. de excommun. difficult.3. num.28.* & colligitur ex *cap. vlt. de clerico excommun. miniſtrante*: vbi de clerico excommunicato minori excommunicatione dicitur, ſi ſacramenta conferat non carere virtutis effectu; quia non à collatione, ſed à receptione Sacramentorum eſt remotus: at ligatus maiori excommunicatione à receptione, & collatione Sacramentorum remotus eſt. Ergo Sacramenta ab ipſo recepta, & collata virtutis effectu carent. Ratio verò eſt; quia media excommunicatione ſeparat Eccleſia excommunicatum à participatione Sacramentorum in quantum poteſt. At poteſt ita excommunicatum ſeparare à Sacramento pœnitentiæ, vt quamuis illud recipiat nullius effectus ſit, vt præſtaret excommunicatum à iuriſdictione ſacerdotis excludens. Ergo. Et confirmo, Eccleſia intendit, vt ab excómunicati præcipuè denunciari, communicatione abſtineamus, ſicuti ſi ethnicus, & publicanus eſſet. Ergo intendit, vt bona Eccleſiæ illi denegantur ethnico, & publicano; at ethnicus & publicanus incapax eſt recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, ergo & excommunicatus. Tandem abſolutio data ab excommunicato denunciato eſt omnino irrita, ergo & abſolutionis receptio.

4. Cæterùm longè probabilius eſſe in ſupradicto caſu veram abſolutionem à peccatis excommunicatum recipere,

recipere, affirmant Couar. *cap. alma mater* 1. *p.* §. 6. *num.* 7. Nauar. *cap.* 9. *n.* 7. & *in c. fratres, n.* 46. *de pœnit. diſt.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 12. *n.* 2. Vgolin. *tab.* 1. *de cenſur. c.* 7. §. 2 *n.* 5. & 6. Sayrus *lib.* 1. *theſauri caſuum, c.* 2. *n.* 3. & *ſeqq.* Suar. *diſp.* 10. *de cenſuris ſect.* 3. *n.* 9. Ægid. Coninch. *diſp.* 4. *dub.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 1. Valent. *tit.* 4. *diſp.* 7. *q.* 12. *p.* 3. *circa princ.* & *q.* 17. *punct.* 2. Bonac. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 2. §. 1. & alij plures apud ipſos. Ratio præcipua huius ſententiæ eſt. Nullo iure cauetur irritum, & inane reddi Sacramentum ab excommunicato ſuſceptum, ſiquidem alia Sacramenta, quæ ab Eccleſia poterant irritari non irritantur. Cur ergo fingere debemus in Sacramento pœnitentiæ hanc irritationem interuenire. Quod enim excommunicatus à Sacramentis ſit excluſus, ſolùm probat indebitè ea recipere cenſuræ memor, & illius abſolutionem voluntariè non præmittens: at in ſupradicto caſu inculpabiliter excommunicatus omiſſa cenſuræ abſolutione pœnitentiam recipit. Ergo ceſſat indebita receptio, & conſequenter cauſa ob quam Sacramentum nullum eſſe poterat. Dicere autem à iuriſdictione ſacerdotis excluſum eſſe ob excommunicationem minus veriſimile eſt; gratis enim, & abſque vllo textu id affirmaretur, cederétque hæc excommunicatio in pœnam innocentum prælatorum, ſi ipſi ob ſubditorum excommunicationem priuarentur iuriſdictione ante in ipſos habita. Et de Pontifice id affirmari nequaquam poſſet. Ponamus ergo ipſum ex ignorantia, vel ex malitia velle excommunicatum à peccatis abſoluere non præmiſſa cenſuræ abſolutione, ſanè valida eſſet abſolutio, vtpote procedens à legitimo miniſtro circa pœnitentem ritè diſpoſitum. Ergo cenſura ex ſe non reddit Sacramentum irritum. Neque credendum eſt de pietate Eccleſiæ velle pœnitentem contritum excludere à Sacramenti receptione, ex qua fortè eius ſalus perpetua pendet.

Hæ rationes procedunt in excommunicato denunciato, & vitando: nam ſi de excommunicato tolerato loquamur, certum exiſtimo abſolutionem illi collatam validam eſſe; nam cùm ſacerdos vi cenſuræ non teneatur illum vitare in Sacramentorum collatione; ſed poſſit ei quælibet Sacramenta conferre, manifeſtum eſt eorum collationem validam fore, ſi ex parte ſuſcipientis impedimentum aliud non opponatur.

5. Neque obſtant fundamenta oppoſita. Ad textum in *c. vlt. de clerico excomm. miniſt.* reſpondeo; ſi vera eſſet illatio facta in argumento, probaret vtique excommunicatum minori excommunicatione recipientem Sacramentum pœnitentiæ inculpabiliter inualidè recipere; ſiquidem priuatur per talem cenſuram communione paſſiua Sacramentorum, imò inualidè recipere quodlibet aliud Sacramentum, quod falſiſſimum eſt. Quocirca reſpondeo minori excommunicatione ligatum prohibitum non eſſe Sacramenta conferre, atque adeò ex parte ipſius non carebunt effectu; quia in eis dandis non peccat, carebunt tamen effectu per ſe loquendo ſi ſuſcipiat; quia eorum receptione priuatur, eſto ſuſcepta valida ſint, imò neque effectu carebunt, ſi ſufficientem habeat excuſationem ea recipiendi. Ad rationem conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ, non enim Eccleſia ſeparat excommunicatum à ſe quantum poteſt; aliàs nec permitteret fidelibus cum ipſo non denunciato orationes priuatas fundere. Neque ex eo quòd conſulat fidelibus, vt ab eius communicatione fugiant ſicuti à communione ethnici, & publicani contrarium infertur; quia illud non eſt præceptum, ſed conſilium, quódque intelligendum eſt quantum commodè ſeruari poteſt. Ad confirmationem dico abſolutionis collationem, & receptionem factam ab excommunicato vitando per ſe irritam eſſe. Verùm ſicut poteſt in aliquo caſu illius abſolutio valida eſſe ſcilicet in articulo mortis, ſic poteſt in aliquo caſu valida, & licita eſſe eius receptio, ſcilicet quando excuſatur à culpa. Adde eſſe diuerſam rationem; quia excommunicatus denunciatus priuatur iuriſdictione, ideóque nequit abſolutio ſubſiſtere; at vi excommunicationis non priuatur ſubiectione, ne excommunicatio cedat in innocentum damnum.

6. Illud verò apud Doctores eſt receptum excommunicatum etiam vitandum illicitè recipientem aliquod Sacramentum nullam pœnam incurrere excepto Sacramento Ordinis, ob cuius receptionem ab exercicio ordinis ſuſcepti ſuſpenditur ex *c. cum illorum, de ſententia excomm.* Sic Suar. *dicta ſect.* 3. *n.* 6. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *n.* 32. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 1. *in fine.* Gaſpar Hurtado *diſp.* 4. *de excom. diffic.* 1. & alij.

7. Quoad miniſtros Eccleſiæ attinet conſtat obligatos eſſe denegare Sacramenta excommunicatis denunciatis, & manifeſtis clerici percuſſoribus quouſque abſoluantur, vel præſumatur veroſimiliter abſolutos eſſe, vt deciditur *c. ſignificauit, cap. cum deſideres, de ſententia excomm.* & *c. Epiſcoporum, de Priuilegiis in* 6. Et multis *canonibus* 11. *q.* 3. & Extrauag. *Ad vitanda ſcandala*, & tradunt omnes. Quod ſi his excommunicatis aliquod Sacramentum miniſtres, vltra peccatum mortale excommunicationem incurris, & interdictus es ab Eccleſiæ ingreſſu. *c. Epiſcoporum, de priuilegiis in* 6. ſi verò à Pontifice fuerint nominatim excommunicati, aut denunciati maiorem excommunicationem contrahis Papæ reſeruatam. *c. ſignificauit, de ſententia excomm.* & *Clem.* 3. *eodem tit.* Quod ſi eſſent excommunicati propter hæreſim, vel illius fautoriam, & Sacramentum miniſtrare auderes, ſuſpendendus eſſes ab officio, nec reſtituendus abſque Papæ diſpenſatione, *cap. excommunicamus* 1. *de Hæreticis* §. *credentes.*

Aliis verò excommunicatis, qui denunciati non ſunt, nec manifeſti clerici percuſſores non obligaris ex vi cenſuræ Sacramenta denegare, iuxta dictam Extrauag. *Ad euitanda.* ſed ſolùm ex generali ratione, quod indebitè accedunt, vt benè notauit Suar. *diſp.* 10. *ſect.* 2. *num.* 12. Vazq. *tract. de excom. dub.* 2. *n.* 12. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 3. *n.* 65. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 2. *p.* 1. §. 2. Non ſunt autem cenſendi indebitè accedere ex eo præcisè quòd fuerint excommunicati, ſed oportet certò conſtare non eſſe abſolutos, quod præſumere non debes, niſi certò ſcias, vt aduertit Suar. *diſp.* 10. *ſect.* 2. *n.* 2.

Pvnctvm VIII.

De tertio effectu excommunicationis, qui eſt priuatio actiua Sacramentorum, & Miſſæ Sacrificij.

1 *Excommunicatus priuatus eſt Sacramentorum collatione, ſed non ita rigidè quin valida ſit eorum miniſtratio, Sacramento pœnitentiæ excepto.*

2 *Sacramentum pœnitentiæ inualidè ab excommunicato vitando adminiſtratur, aliquibus caſibus exceptis.*

3 *Quod dictum eſt de Sacramentis, dicendum eſt de Sacramentalibus.*

4 *Excommunicatus denunciatus vix excuſari poteſt ab illicita Sacramentorum adminiſtratione, benè tamen toleratus.*

5 *Quando Sacramentum pœnitentiæ ægroto collatum non eſt, optimè poteſt excommunicatus vitandus Euchariſtiam, vel Extremam vnctione miniſtrare.*

6 *Si Sacramentum pœnitentiæ ægrotus ſuſcepit negant plures poſſe Euchariſtiam miniſtrare.*

7 *Satis probabile eſt oppoſitum.*

8 *Secùs eſt dicendum de Extrema vnctione, vel Confirmatione recepto Sacramento pœnitentiæ, & Euchariſtiæ.*

9 *Excommunicatus ſiue vitandus, ſiue non vitandus quoties illicitè miniſtrat Sacramentum, irregularitatem incurrit.*

10 *Debet tamen exercere munus Ordinis ſacri quem habeat.*

11 *Proponitur dubitandi ratio, an adminiſtrans Sacramentum.*

Digitized by Google

tum pœnitentiæ excommunicatus vitandus irregularitatem incurrat.
22 *Aſſeritur, vt probabilius fore irregularem.*
13 *Soluitur dubitandi ratio.*

1. EXcommunicatum priuatum eſſe Sacramenta conferendi, & Miſſam celebrandi indubitatum eſt ex *cap. ſi celebrat.* & *cap. latores, de clerico excom. miniſtr.* Sed hæc prohibitio non ita rigidè accipienda eſt, vt ſacramenta ab excommunicato collata irrita ſint: nullum enim ſacramentum excepto ſacramento pœnitentiæ ob excommunicationem etiam denunciatam annullatur, cùm eorum valor non ex Eccleſiæ diſpoſitione pendeat, ſed ex Chriſti inſtitutione, quæ optimè ſeruari poteſt non obſtante excommunicatione.

2. Dixi *excepto ſacramento Pœnitentiæ*, quia Pœnitentiæ ſacramentum iuriſdictionem expoſtulat, vt validè adminiſtretur, at iuriſdictionem Eccleſia denegat excommunicato vitando. *c. ad probandum, de ſententia, & re indicata. c. Romana, de officio vicarij in 6. cap. ſi celebrat. de cleric. excomm. miniſtr.* & aliis. Qui textus etſi de iuriſdictione contentioſa loquantur, Doctores communiter extendunt ad quamlibet iuriſdictionem voluntariam. Atque ita tradunt Nauar. *c.* 8. 9. *n.* 8. Couar. *c. alma mater.* 1. *p.* §. 6. *n.* 7. Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 2. *num.* 12. Auila 2. *p. de cenſuris cap.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 5. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *per totum.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *num.* 3. Bonacina *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 2. §. 4. Quapropter illis in euentibus, in quibus excommunicatus vitandus iuriſdictionem retineret, validum eſſet ſacramentum Pœnitentiæ ab eo miniſtratum: retinet autem tum ſi eo in loco non ſit nota eius excommunicationis denunciatio ob præſumptam Eccleſiæ voluntatem, quæ ſtante communi errore cenſetur concedere quidquid ad valorem actus ex parte neceſſarium eſt, ne fideles decipiantur. Argum. *leg. Barbarius Philippus ff. de officio prætoris.* Et tradit ex communi ſententia Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 2. *n.* 14. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 10. *num.* 88. Vgolin. *tab.* 1. *c.* 13. §. 16. *n.* 12. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 4. tum in extrema neceſſitate, quando aliquis eſt in periculo mortis, neque adeſt alius non impeditus qui poſſit, & velit ſacramentum periclitanti miniſtrare; quia Eccleſia quæ pia mater eſt, ne aliqois in æternum pereat, concedit omnibus ſacerdotibus in quælibet peccata, & cenſuras abſoluendi pro eo articulo poteſtatem, iuxta Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. & notauit Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 2. *num.* 12. Auila 2. *p. de cenſur. c.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 1. *concl.* 4. Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 2. §. 4.

3. Quod dictum eſt de ſacramentis, dicendum eſt de ſacramentalibus validè inquam ab excommunicato etiam vitando confici; quia horum valor de facto non à iuriſdictione, ſed à poteſtate ordinis pendet, tametſi Eccleſia poſſet efficere, vt à iuriſdictione ab ipſa conceſſa penderet; ſicuti bene notarunt Silueſt. verb. *conſecratio* 2. *n.* 6. Sayrus *lib.* 2. *c.* 1. *n.* 11. Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 2. *n.* 9. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 5. *in fine.* Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. §. 4. *n.* 5.

4. Verùm eſto excommunicatus validè ſacramenta miniſtret; illicitè tamen præſtat, vtpote qui ab omni fidelium communicatione excluſus eſt, & præcipuè ab hac, quæ eſt omnium maxima. Excuſari tamen ab hac prohibitione poteſt frequenter excommunicatus toleratus, ſiquidem, vt ſuperius diximus *pun.* 4. ſola fidelium petitio ſufficiens eſt ad hanc præſtandam excuſationem, quando excommunicatus nequit abſolotionem à cenſura prius obtinere. Ex quo fit, ſi dies occurrat feſtiuus, neque adſit alius ſacerdos, qoi Miſſam populo faciat, poſſe excommunicatum celebrare, quia præſumitur populus petere ſacrificium neceſſarium pro præcepto audiendi ſacrum exequendo, vt benè Nauar. *c.* 9. *num.* 10. Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 4. *n.* 3. Filliucius *tract.* 12. *c.* 3. *q.* 7. *n.* 73. Bonac. *diſp.* . *de cenſur. q.* 2. *p.* 2. §. 3. *n.* 4. & 5.

Excommunicatus verò non toleratus rarò excuſari poteſt à prohibitione ſibi facta ſacramenta miniſtrandi, cùm vix occurrat caſus neceſſitatis, vt bene notauit Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 5. *in fine.* At ſi aliquando huic excommunicato contingat periculum mortis, mutilationis, infamiæ, grauis iacturæ bonorum temporalium niſi ſacramentum miniſtret, quod validè miniſtrare poteſt, excuſabitur à prohibitione; quia non præſumitur Eccleſia, quæ eſt pia mater, velle ſuis legibus cum tanto diſpendio obligare. Excipe niſi in contemptum cenſuræ comminatæ fiat, quia tunc nullo periculo honeſtari actio poteſt vtpote intrinſecè mala. Deinde exiſtente proximi neceſſitate extrema recipiendi Sacramentum, cui alius non impeditus non ſuccurrit, poterit vitandus excommunicatus baptiſmi, vel pœnitentiæ ſacramenta miniſtrare, vti ex communi ſententia & ferè certa docet Sayrus *lib.* 2. *theſauri c.* 2. *n.* 11. & 18. Suarez *diſp.* 11. *ſect.* 2. *n.* 14. Auila 2. *p. c.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 3. Bonacina *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 2. *p.* 2. §. 4. *n.* 4. & alij plures apud ipſos, quia vt ſuperius diximus, non vult Eccleſia ſuis fidelibus extremè periclitantibus denegare ſubſidia æternæ ſaluti neceſſaria. At baptiſmus eſt omnibus ad ſalutem neceſſarius, pœnitentia lapſis poſt baptiſmum. Ergo ob nullam excommunicationem debent hæc ſubſidia denegari.

5. De aliis verò ſacramentis, ſcilicet Euchariſtia, Confirmatione, Extrema vnctione variant Doctores, an excommunicatus vitandus ea conferre ægroto in extremis poſſit? Equidem quando ſacramentum pœnitentiæ non potuit ſuſcipere, veriſſimum puto poſſe & debere illi Euchariſtiam, vel Extremam vnctionem conferri; quia cùm quodlibet ſacramentum virtutem habeat faciendi de attrito contritum, continget aliquando ob receptionem Euchariſtiæ, vel Extremæ vnctionis obtineri ſalutem, quæ non obtineretur prædictis ſacramentis non receptis, ſicuti notauit Auila 2. *p. de cenſur. c.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 3. *concl.* 4. Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 1. *n.* 17. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 1. *n.* 5. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 2. §. 4. *circa finem.* Gaſp. Hurtado *diſp.* 4. *de cenſur. diffic.* 2. *n.* 22.

6. Verùm quando ſacramentum pœnitentiæ ægroto adminiſtratum eſt, vt cenſet Auila & Gaſp. Hurtado *locis citatis* non poſſe excommunicatum vitandum Euchariſtiam, & à fortiori Confirmationem, vel Extremam vnctionem miniſtrare, quia hæc ſacramenta per ſe non ſunt neceſſaria ad ſalutem, cùm non ſint per ſe inſtituta ad peccati mortalis remiſſionem. Et ex alia parte ceſſat caſus accidentalis neceſſitatis *numero præcedenti* ſignificatus. Ergo conferri non poſſunt. Quod ſi dicas ob præcepti diuini executionem, quo omnes fideles tenentur in articulo mortis communicare, obſtat; quia illud præceptum ceſſat, quando ſacramentum decenter adminiſtrari non poteſt, ſicuti ceſſaret, ſi deficerent veſtes ſacræ, quibus adminiſtrandum eſſet, vt notauit Sayrus *lib.* 2. *theſauri, c.* 2. *in fine.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 10. *n.* 2.

7. Cæterùm etſi dicta ſententia probabilis ſit ſatis, probabile cenſeo poſſe Euchariſtiam prædicto ægroto miniſtrari ab excommunicato vitando: vti docuit Suar. *diſp.* 11. *ſect.* 1. *num.* 17. eo quòd hoc Sacramentum reputandum ſit neceſſitatis, iuxta illud: Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et licèt non ſit neceſſarium neceſſitate medij (vt contrarium pluribus Doctoribus non improbabiliter placet) eſt tamen maximè neceſſarium, vt adiuuetur ægrotus, viréſque recipiat ad ſuggeſtiones dæmonis in illo articulo ſuperandas. Non eſt ergo credendum piam matrem Eccleſiam velle fideles tanto beneficio priuare. Si enim (vt inquit Suar.) licèt tibi ab excommunicato vitando cibum temporalem ſumere, ſi eo grauiter indiges, cur non licebit hunc ſpiritualem, qui eſt Euchariſtiam ſumere, qoi vires ſpirituales tribuit ad ſuperandas tentationes, quæ ab æterna ſalute ægrotum fortè deuiarent, niſi tanto bono roboratus eſſet? Præterquam quòd contingere poteſt in confeſ-

ſione

Digitized by Google

ſione gratiam non recepiſſe, & poſtmodum bona fide Eucbariſtiam ſuſcipiendo iuſtificari. Ob quas, & alias rationes tempore interdicti Baptiſmus, Pœnitentia, & Eucbariſtia fidelibus conceduntur. *c. penult. de ſententia excomm.*& *c.quod in te, de pœnit.& remiſſ.*

8. Sacramenrum verò Extremæ vnctionis, vel Confirmationis nequaquam ægroto Pœnitentiam, & Euchariſtiam recipienti adminiſtrandum eſt ab excommunicato vitando; quia hæc non reputantur Sacramenta neceſſitatis: ob quam cauſam eorum adminiſtratio non permittitur tempore interdicti.*c.quod in te, de pœnit. & remiſſ.*& docuit Suar.*diſp.*11.*ſect.*1.*n.*23.

9. Quodſi excommunicatus ſiue vitandus, ſiue non vitandus illicitè Sacramenta miniſtret, vel officium Ordinis ſacri, quem habet, exerceat, irregularitatem incurrit, ex *cap. ſi quis* 3.11.*q.*3.& *c.vlt.de clerico excom.miniſtr.* & aliis *einſdem tit.* At ſi ex aliqua cauſa à culpa excuſetur, excuſatur ab hac irregularitate vtpote in pœnam delicti impoſita, vti colligitur ex *cap. Apoſtolica, de cleric. excom.miniſtr.*& notauit Nauar.*c.*27.*num.*163. Vgolin.*de cenſur.tab.*1.*c.*14.§.1. Suar.*diſp.*11.*ſect.*3.*n.*5.& alij paſſim. Hinc fit ſi ratione probabili ducaris excommunicatione ligatum non eſſe, ab hac pœna es immunis; quia non peccas. Vti aduertit Auila 7.*p.de cenſur.diſp.*2.*dub.*5.*concl.*2. Neque obſtat textus in *c. illud, de clerico excom. miniſtr.* vbi Innocent. III. docet in dobiis tutiorem partem eſſe eligendam; ideóque etſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potiùs ſe abſtinere, quàm Sacramenta Eccleſiaſtica perrractare. Non inquam obſtat primò, quia ibi Pontifex non decidit incurriſſe irregularitatem, ſed potiùs contrarium affirmat, ſiquidem concludit propter ignorantiam, & dubitationem cum eo miſericordiam faciendam eſſe, pœnámque quam canon infligit, non eſſe illi infligendam. Secundò quia ibi non de pœna irregularitatis videtur Pontifex locutus, ſed de ceſſatione à diuinis, vel ſuſpenſione pro aliquo tempore; ſiquidem non ipſo facto incurritur, ſed incurrenda minatur. Et præterea quia illa pœna tam pro celebratione, quàm pro aſſiſtentia celebrationi videtur imponi, quæ irregularitas eſſe non poterat. Tertiò textus loquitur non de eo qui probabili opinione ducitur ad Eccleſiaſtica miniſteria pertractanda, ſed de eo qui abſque illa probabili ratione dubius miniſteria ſacra pertractat, quem mirum non eſt, fieri irregularem vtpote ex temeritate quadam procedentem.

10 Notanter dixi *Ordinis ſacri quem habet, munus exercet*; nam ſi excommunicatus ſacro Ordine carens munus Ordini ſacro annexum exerceas, vti ſi ſolemniter caneres Epiſtolam, vel Euangelium, vel diſtribueres Euchariſtiam, vel Miſſam celebrares, cùm tamen ordinem ad hæc officia requiſitum non haberes, prædictam irregularitatem non incurris. Et præterea exercere debes munus ſacro Ordini annexum, quare Parochus, vel alius Sacerdos excommunicatus aſſiſtens matrimonio non incurrit irregularitatem; quia hæc aſſiſtentia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis, benè tamen ſi ſolemniter nuptias benediceret.*c.*1.& 3.*de ſecundis nuptiis.* Neque item ſi baptizaret priuatim; bene tamen ſi ſolemniter.

11. Solùm eſt difficultas de miniſtratione pœnitentiæ ab excommunicato vitando facta; an conſtituat miniſtrantem irregularem? Et ratio dubij eſt; quia ſic excommunicatus vtpote iuriſdictione carens verè & propriè Sacramentum non miniſtrat, ſed miniſtrare tentat. At irregularitas non imponitur ob attentatum actum præſtitum, ſicuti non imponitur ob attentatum homicidium, ſed ob ipſum homicidium. Ergo. Et confirmari poteſt ex regula iuris. Non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum; at Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato miniſtratum non ſortitur effectum. Ergo non præſtat impedimentum irregularitatis. Deinde in iure non eſt expreſſum ob adminiſtrationem huius Sacramenti irregularitatem contrahi. Ex alia parte non miniſtratur ſolemniter. Ergo non tali adminiſtrationi irregularitas annectenda. Atque ita docet Richard *in* 4.*diſt.*18.*art.*7.*q.*5.& probabile reputat Suarez *diſp.*11.*ſect.* 3.*num.*14. additque id eſſe verum, ſi abſque intentione abſoluendi dictum Sacramentum Pœnitentiæ miniſtretur.

12. Sed rectiùs Suarez *loco allegato* cenſet fore irregularem vitandum excommunicatum qui ſeriò Pœnitentiam miniſtraret; quia eſto verum Sacramentum non conficiat: at in communi modo loquendi Sacramentum abſolutè miniſtrat: at irregularitas non eſt impoſita excommunicatis Sacramentum validè miniſtrantibus quantum in ſe eſt, ſeu fungentibus ordinis iuriſdictione, & poteſtate: alioquin excommuoicatus miniſtrans pœnitentiam indiſpoſito irregularis non eſſet, vtpote qui verum Sacramentum non miniſtrat, quod non admittunt Doctores.

13. Ex his ſoluitur dubitandi ratio, non enim irregularitas appoſita eſt validum Sacramentum miniſtranti, ſed fungenti quantum in ſe eſt poteſtate ordinis accepta. Ad confirmationem, admitto non præſtare impedimentum quod de iure non ſortitur effectum; nego tamen hanc adminiſtrationem ab excommunicato factam non ſortiri effectum ſufficientem ad contrahendam irregularitatem, cùm ſortiatur effectum attentationis, & procurationis ad conficiendum Sacramentum: cui attentationi, & procurationi, ordiniſque exercitio etiamſi defectuoſum ſit irregularitas annectitur, quia hæc irregularitas ſupponit illo modo Sacramentum eſſe miniſtrandum: ſicuti irregularitas impoſita rebaptizantibus ſupponit non verum baptiſmum, ſed attentatum eſſe conficiendum. Ad vltimum reſpondeo, ſatis eſſe irregularitatem appoſitam eſſe generaliter excommunicatis miniſtrantibus Sacramentum, exercentibúſque munia proprij ordinis. *cap. ſi quis Epiſcopus*, 11.*quaſt.*3. *cap. is cui, de ſententia excommunic. in* 6. tametſi in particulari Sacramentum Pœnitentiæ expreſſum non ſit, ſicuti neque alia ſacramenta. Quod verò ſecretò fiat non impedit; quia eſt actio grauiſſima ordinis ſacerdotalis propria; aliàs excommunicatus ſecretò celebrans excuſaretur ab irregularitate, quod falſum eſt.

Pvnctvm IX.

De quarto effectu excommunicationis, qui eſt priuatio diuinarum, & ſacrarum rerum.

1 *Excluſus eſt excommunicatus à diuinorum celebratione, & illorum aſſiſtentia.*

2 *Nequit excommunicatus etiam toleratus aſſiſtere ſacrificio Miſſæ, niſi nullus adſit qui ſacrificio miniſtret.*

3 *Non videtur obligatus excommunicatus vi præcepti audiendi Miſſam abſolutionem ab excommunicatione procurare. Secùs eſt de præcepto confeſſionis, & communionis.*

4 *Excommunicatus etiam vitandus Sacrificio aſſiſtens culpabiliter, nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem, niſi eſſet Sacerdos qui authoritate ſua faceret ſacrificium celebrari, vel ſi monitus nollet exire.*

5 *Qualiter Sacerdos, & reliqui fideles aſſiſtentes ſacrificio debeant expellere excommunicatum vitandum, vel à ſacrificio deſiſtere.*

6 *Alijs officijs diuinis ſub graui culpa prohibetur excommunicatus vitandus aſſiſtere.*

7 *Excommunicatus vitandus deobligatus eſt à publica horarum recitatione. Secùs à priuata.*

8 *Pluribus placet, nullum peccatum committere excommunicatum priuatim recitantem, ſi dicat,* Dominus vobiſcum.

9 *Non videtur peccatum mortale committi, ſi excommunicatus in priuata oratione ſocium adhibeat.*

10 *Excommunicatus toleratus nequit concionari, nec theologiam, iuſve canonicum interpretari, niſi fortè nullus alius ſit qui hæc munera præſtet.*

11 *Excommunicato vitando nequaquam licitum eſt hæc munera obire, etiamſi alius deficiat.*

12 *A concione non tenemur deſiſtere, ob aſſiſtentiam excommunicati vitandi. A lectione theologica, & iuris interpretatione variant Doctores.*

13 *Quid ſit dicendum.*

14 *Excommunicatus priuatus non eſt templum ingredi, vt ibi priuatim oret. Neque illi interdicitur vſus ſacrarum imaginum. Neque vſus aquæ benedictæ.*

1. EXcommunicatum excluſum eſſe à diuinorum officiorum celebtatione, & illorum aſſiſtentia conſtans eſt Doctorum ſententia. Ex *cap. nihil cap. qui meritò 11. q. 3. cap. ſignificauit, cap. nuper, cap. reſponſo, de ſententia excommunic.* & *cap. alma mater, eodem tit. in 6.*

2. Inter officia diuina primum locum obtinet Miſſæ ſacrificium, cui nequit excommunicatus etiam toleratus aſſiſtere, vt deciditur *cap. illud, de clerico excommun. miniſtrante, cap. vlt. de ſentent. excommunic. in 6.* niſi fortè non ſit alius qui ſacerdoti celebtauti miniſtret; quia eo caſu ſi toleratus ſit, aſſiſtere poteſt, & ad illud munus inuitari, vt benè Suar. *diſp. 12. ſect. 1. n. 3.* Extra hunc verò caſum niſi ob ignorantiam, vel neceſſitatem vitandi ſcandali; vel alicuius grauis damni excuſetur, peccabit mortaliter ſacrificio, vel notabili illius parti aſſiſtens.

3. Sed an vi præcepti audiendi ſacrum teneatur abſolutionem procurare, & ſe liberum, & expeditum conſtituere? non eſt conſtans ſententia. Nam Didac. Nuñez *3. p. q. 83. art. 6. poſt ſecundum dubium §. dubium tamen*, cenſet obligatum eſſe. Sed rectiùs Nauarr. *cap. 21. n. 3.* Vgolin. *tab. 1. cap. 13. §. 13.* Saytus *lib. 2. theſauri, c. 3. n. 24.* Coninch. *diſp. 14. dub. 7. n. 56.* Henriq. *lib. 13. c. 7. n. 2.* Auila *2. p. de cenſuris cap. 6. diſp. 4. dub. 7.* Suar. *tit. 5. in 3. p. diſp. 88. ſect. 6.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. q. 2. punct. 3. §. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 2.* cenſent non peccare excommunicatum aduerſus Miſſæ præceptum, tametſi negligens ſit in procuranda excommunicationis abſolutione, quia hoc præceptum ſolùm aſtringit eos qui liberi ſunt, & diſpoſiti ad illius executionem, non autem obligat, vt diſponantur; aliàs infirmus, & in carcere detentus peccarent contra dictum præceptum, ſi poſſent ab infirmitate, & carcere ſe liberare. Secùs verò videtur dicendum de præcepto Communionis, & Confeſſionis, quorum violator exiſtis, ſi abſolui a cenſura non procures, cùm poſſis; quia hæc præcepta ſunt diuina, tametſi ab Eccleſiâ determinata, & conſequenter obligant ad remouenda quælibet impedimenta, quæ illorum executioni obſtare poſſunt. Præterquam quòd diriguntur ad animæ puritatem, & cum Deo reconciliationem, & vnionem. Ergo impedimenta huic puritati & reconciliationi obſtantia remouere debent. Sicuti tradit Nauarr. Coninch. Bonac. Layman. Auila *locis citatis.*

4. Verùm ſi excommunicatus etiam vitandus ſacrificio aſſiſtat culpabiliter nullam pœnam incurrit præter minorem excommunicationem; quia nulla eſt in iure expreſſa. Excipe niſi prædictus excommunicatus eſſet ſacerdos, & authoritate ſua faceret, vt ſacrificium coram ipſo celebraretur: quia eo caſu irregularitatem incurrit ex communiori ſententia, quam docuit Gloſſa Clement. *1. verb. celebrare, de Priuilegiis.* Abbas *in c. illud, de cleric. excommunic. miniſtr. n. 6.* Couart. *cap. alma mater 1. p. §. 6. in fine* Suar. *diſp. 12. ſect. 1. num. 4.* Bonac. *diſp. 12. q. 2. punct. 3.* Vgolin. *tab. 2. de cenſur. cap. 8. §. 3. num. 3.* Saytus *lib. 2. theſauri cap. 3. num. 15.* quia fictione iuris reputatur, ac ſi ipſemet celebraret. Fauétque textus *in dicto cap. illud*, vbi Epiſcopus excommunicatus faciens, vt ſacrificium coram ſe perageretur non excuſatur à pœna canonis, ſed hic textus vt rectè ponderat Suar. *loco citato* non ſatis indicat irregularitatis pœnam, & præcipuè eſſe impoſitam ob aſſiſtentiam celebrationi authoritate ſua factæ: potiùs namque videtur impoſita, quia diuinis ſe ingeſſit. Excipe ſecundò: niſi monitus noluerit exire, nam ob illam contumaciam incurrit nouam excommunicationem Pontifici reſeruatam, vti habetur *cap. eos, de ſententia excommunic.* & Clement. *2. eodem tit.* qua etiam excommunicatione afficitur interdictus denunciatus, qui poſt admonitionem perſeuerat ſacrificio aſſiſtens. Itémque omnes illi qui impediunt, ne prædicti excommunicati, & interdicti admoniti recedant à ſacrificio, iuxta textum *in cap. graue, de ſententia excommunic.* & notauit Bonac. *diſp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. num. 8.*

5. Sacerdos verò, & reliqui ſacrificio aſſiſtentes nullatenus permittere debent excommunicatum denunciatum, vel manifeſtum clerici percuſſorem ibi aſſiſtere; quia eo ipſo cenſerentur cum illo in diuinis communicare, quod eſt graue ſacrilegium. Quare ſi contingat hunc excommunicatum adeſſe velle ſacrificio monendus eſt, vt exeat; quod ſi noluerit, expellendus etiam vi, ſi opus fuerit. Eſt enim licita defenſio Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, & cenſuræ. Argum. *cap. venimus, de ſententia excommunic.* At ſi nulla ratione expelli poteſt, Miſſæ ſacrificium eſt intermittendum, ſi conſecratio facta non eſt, vel vt aliis placet, ſi non eſt canon inceptus, & facta conſecratione, & conſumptione in ſacriſtiam recedere oportet, omiſſis orationibus, & aliis, quæ poſt communionem de more dicuntur: vti hæc omnia conſtant ex *cap. is cui, de ſententia excommunic.* & *Clement. 2. eodem tit.* Et pluribus relatis tradunt Nauarr. *c. 27. n. 33.* Auila *2. p. cap. 6. §. 9. dub. 8.* Suar. *diſp. 12. ſect. 1. n. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 7.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. q. 2. punct. 3. §. 1. n. 13.* Quod ſi ſacerdos coram excommunicato vitando celebrauerit vltra peccatum mortale, & excommunicationem minorem interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ iuxta textum *in cap. Epiſcoporum, de priuilegiis in 6.* & notauit Suar. *diſp. 11. ſect. 1. num. 11.* Coninch. *diſp. 14. dub. 7. num. 50.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. q. 2. punct. 3. §. 1. num. 10.* At vt probabiliter aduertit Couarr. *in cap. alma mater 1. p. §. 6.* non quilibet ſacerdos hac pœna afficitur, ſed exemptus à iuriſdictione ordinaria: hos enim exemptos voluit Pontifex ab ea temeritate arcere.

Reliqui fideles ſacrificio aſſiſtentes ſi videant excommunicatum denunciatum velle ſacrificio aſſiſtere, coguntur recedere, excepto miniſtro, ne cum ipſo in eadem oblatione conueniant, vti conuenire videntur omnes qui eidem ſacrificio aſſiſtunt, vt benè aduertunt Layman. Auila, Bonac. *loc. alleg.* Non tamen videtur improbabile eam communicationem non excedere culpam venialem; eo quòd videatur eſſe nimis remota, & accidentalis, ſi cauſa non eſt aſſiſtentiæ excommunicati, vti docuit Suar. *diſp. 12. ſect. 1. in fine.* Probabilius eſt ſi alteri ſacrificio in eadem Eccleſia excommunicatus aſſiſtat, non obinde fideles ſuo diuerſo ſacrificio aſſiſtentes, imo nec ſacerdotem celebrantem obligatos eſſe recedere: quia illa non eſt communicatio in eodem officio diuino, ſed in materiali loci aſſiſtentia, vti benè tradit Henriq. *lib. 13. cap. 7.* Saytus *lib. 2. theſauri caſuum c. 3. n. 21.* Suar. *diſp. 12. ſect. 1. n. 16.* Filliucius *tract. 12. cap. 4. q. 3.* Bonac. aliis relatis *diſp. 2. q. 2. p. 3. §. 1. in fine.*

6. Præter ſacrificium Miſſæ, ſunt alia officia diuina, vti horarum canonicarum recitatio, proceſſio publica, benedictio chriſmatis, olei ſancti, oliuarum, aquæ benedictæ, & generaliter cuiuſcunque ordinis ſolemne exercitium: vti ex omnium ſententia tradit Suar. *diſp. 12. ſect. 2.* Filliuc. *tract. 12. c. 4. q. 2. n. 85.* & *q. 5. num. 94.* Couarr. *in cap. alma §. 1. & 3.* & *§. 7. num. 5.* His igitur officiis aſſiſtere prohibetur ſub graui culpa excommunicatus vitandus, vt conſtat *ex tota cauſa 11. quaſt. 3.* & *cap. ſignificauit, de ſententia excommunicat.* & *cap. is cui,*

eodem tit. in 6.& *cap. ſacris, de iis quæ vi.* & tradunt Doctores relati.

7. Hinc fit deobligatum eſſe quemlibet excommunicatum à publica horarum canonicarum recitatione, ſi forte ea obligatione teneatur; ſicuti eſt deobligatus audire ſacrum ob cenſuræ obſeruationem, ne cum aliis fidelibus communicet. At à recitatione priuata nullatenus deobligatur, ſi fortè titulo profeſſionis, ordinis, vel beneficij aſtrictus erat: ſicuti ex omnium ſententia docent Nauarr. *cap.*25.*n.*101. Couarr. *cap. alma mater* 1.*p.*§.3.*n.*8. Auila 1.*p.cap.*6.*diſp.*4.*dub.*6. Sayrus *lib.*2.*cap.*3.*n.*3. Suar. *diſp.*1.*ſect.*1.*num.*15. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur.q.*2.*punct.*3.§.1.*n.*2. Paul. Layman. *lib.*1.*ſum.tract.*5.*part.*2.*c.*2.*num.*7. quia priuatim orans non cenſetur cum aliis fidelibus communicare, neque æquum erat, vt ab obligatione oneroſa ob ſuam iniquitatem eximeretur. Ex eo autem quòd fructus beneficij non recipiat, excuſari non poteſt ab obligatione recitandi proueniente ex beneficio; quia illius priuationis fructuum ipſémet excommunicatus eſt cauſa. At damnum quod quis ſua ſponte ſentit ſibi imputare debet, iuxta *reg.*86. *de regulis iuris in* 6. & *reg.*101. *ff. quod quis ex ſua culpa, &c.*

8. Monent tamen Doctores excommunicatum ſic priuatim recitantem non debere dicere *Dominus vobiſcum*, quia illis verbis vt perſona publica cum aliis fidelibus communicans ſe gerit. Sed loco illius dicere debet: Domine exaudi orationem meam. Verùm eſto ea verba proferat, culpam venialem non excedit, vt docet Suar. *diſp.*12.*ſect.*1.*n.*13. Paul. Layman. *lib.*1.*ſum. tract.*5.*part.*2.*cap.*1.*n.*7. Bonac. *diſp.*2.*de cenſur.q.*2. *punct.*2.§. 2.*num.*6. ideóque irregularitatem, quæ eſt pœna grauiſſima, non incurrit. Quinimo Auila 2.*p.c.*6.*diſp.*4. *dub.*6. & Gaſpar Hurtado *diſp.*5. *de excommunic. difficult.*1. cenſent nullum eſſe peccatum; quia illorum verborum prolatio abſentibus aliis fidelibus non eſt cum illis communicatio, ſed priuata pro illis oratio. Si enim inuitare fideles illis verbis: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro &c. non reputatur ſacra cum illis communicatio; quia illis abſentibus fit, cur illa deprecatio Dominus vobiſcum, cenſenda eſt.

9. Grauior dubitatio eſt; an poſſit excommunicatus in hac recitatione priuata ſecum ſocium adhibere? videtur namque ſub graui culpa hoc eſſe interdictum; quia eſt excommunicatio in ſacris: colligitur ex *multis capitib.*11.*q.*3. & præcipuè ex *cap. excommunicatos*, ibi: neque cum eis in oratione communicare. Vbi de oratione priuata ſermo eſt; ſiquidem coniungitur cum prohibitione cibi, & potus, communíſque ſermonis. Verùm hæc excommunicatio in oratione priuata non videtur ita grauis eſſe, vt culpam mortalem conſtituat: non enim excommunicatus in ea oratione vt perſona publica, & miniſter Eccleſiæ ſe gerit, cùm Eccleſia nolit medio illo orationes fundere, ideóque illæ orationes nullum ex Eccleſia habent valorem. Atque ita docent Vgolin. *tab.*1.*cap.*13.§.14. Henriq. *lib.*13. *c.*7. *n.*2. Suar. *diſp.*12.*ſect.*1.*n.*18. Bonac. aliis relatis *diſp.*2. *q.*2. *punct.*3. §.2.*n.*4. Vnde ſi ex aliqua neceſſitate, vel vtilitate excommunicatus ſocium vocet ad ſecum officium diuinum recitandum, vel quia ei eſt ſubditus, vt ſi Epiſcopus, vel Canonicus vocet ſuum Capellanum ab hac culpa veniali (teſte Suar. Vgolino, & Bonac. *ſuprà*) excuſabitur; quia famulus non priuatur communicatione ſui domini in his omnibus, in quibus ei inſeruire tenebatur, *cap. quoniam multos* 11.*q.*3. Hoc autem officium adiunandi recitanti priuatim non computari debet inter miniſteria Eccleſiaſtica, ſed inter miniſteria quaſi corporalia, quæ poteſt ſeruus exercere cum ſuo domino etiam excommunicato, & econtrà dominus non excommunicatus cum ſeruo excommunicato.

10. Concio, lectio theologiæ, vel iuris canonici, etſi ſub diuinis officiis non comprehendantur, non tamen præſtari poſſunt ab excommunicato etiam tolerato; quia cuilibet excommunicato interdicta eſt cum fidelibus communicatio, & maximè ea quæ proximè accedit ad communicationem in diuinis. At intercedente petitione fidelium optimè ea præſtari poſſunt, vti ferè omnes docent. Quinimo ſi ex officio competat excommunicato concionari, vel theologiam, aut ius canonicum explicare, & non ſit alius, qui eius vices ſuppleat, poterit ea munia obire; quia cenſendus eſt ab auditoribus requiri, quia quilibet cenſetur velle, & petere quæ ſibi neceſſaria ſunt, vti docuit Suar. *diſp.*12.*ſect.*2.*n.*5. Bonac. *diſp.*1.*de cenſur.q.*2.*p.*3.§.2.*in fine.*

11. Excommunicato autem vitando nequaquam licitum eſt concionari, aut ſacram theologiam interpretari, tametſi aliàs ei ex officio competat, & non ſit alius qui eius munus obeat, quia non ſolùm ipſi, ſed aliis fidelibus cum ipſo prohibita eſt communicatio. Secùs verò dicendum eſt de auditore excommunicato, qui eſto vitandus ſit permitti poteſt concioni aſſiſtere, iuxta textum in *cap. reſponſo, de ſententia excommunicat.* quia illa aſſiſtentia dirigitur in eius ſpiritualem ſalutem. Secùs crederem eſſe dicendum de aſſiſtentia theologicæ lectioni, vtpote quæ non ita directè audientium ſaluti neceſſaria eſt. Sic Suar. *diſp.*11.*ſect.*2. *num.*2. Coninch. *diſp.*14.*dub.*7.*n.*58. Henriq *lib.*13.*c.*12. Filliucius *tract.*12.*cap.*4.*q.*1. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.*2.*de cenſur.q.*2.*p.*3.§.2.*n.*10.

12. Sed an alij auditores, ipſéque concionator, vel lector teneantur à concione, vel lectione recedere excommunicato vitando non recedente non eſt conſtans ſententia. Et quidem à concione deſiſtere certum exiſtimo non obligari. Nam ſi ipſi excommunicato permittitur illa aſſiſtentia ob eius ſalutem à fortiori aliis permittenda eſt. A lectione verò idem cenſet Suar. *diſp.*12.*ſect.*2.*n.*3. Henriq. *lib.*13.*cap.*12. Sayrus *lib.*1. *theſaur.cap.*3.*n.*14. Filliucius *tract.*12. *c.*4.*q.*2. *n.*67. & fauet Coninch *diſp.*14.*dub.*7.*n.*58. quia vnuſquiſque ex auditoribus ſeorſim audit, neque ad idem opus communiter concurrunt. Neque ea communicatio eſt tanti momenti, vt debeat intermitti. Sed contrarium docuit Auila 2.*p.de cenſur.c.*6.*diſp.*11.*dub.*3.*concl.*2. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur.q.*2.*punct.*3.§.2. *n.*11. obligatos eſſe tum lectorem, tum auditores recedere, ne in eadem lectione cum vitando excommunicato communicent. Non enim negari poteſt diſcipulos magiſtrum audientes cum ipſo communicare; ſiquidem ex hac auditione mutuò ſe referunt. Neque negandum eſt condiſcipulos inter ſe hanc habere communicationem; ſiquidem ob communem eidem doctrinæ aſſiſtentiam inter ſe referuntur.

13. Ego verò dicendum exiſtimo per ſe loquendo lectorem obligatum eſſe à lectione deſiſtere, & auditores ab ea audienda ob rationem nuper dictam; quia eſt communicatio in re proximè accedente diuinis. Excuſari tamen frequenter ob neceſſitatem boni communis, vel particularis. Quippe bono communi expedit, & neceſſarium eſt, ne conciones, lectionéſve ſtatutæ intermittantur, néve auditores re tantopere ſibi vtili priuentur, maximè cùm hæc communicatio, vt probatum eſt, leuis ſit.

14. Tertium genus rerum ſacrarum, quibus excommunicatus priuari poteſt, eſt ingreſſus templi ad orationes, vſus ſacrarum imaginum, ſanctarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & ſimilia. Dicendum igitur eſt excommunicatum priuatum non eſſe templum ingredi, vt ibi priuatim, & ſeparatus ab aliis fidelibus orationes fundat: ſicuti ex communi ſententia docet Couarr. *cap. alma* 1.*part.*§.3.*num.*7. Nauarr. *cap.*27. *num.*17. Suar. *diſp.*12. *ſect.*3. *num.*1. Henriq. *lib.*13. *cap.*7.*num.* 2. Coninch. *diſp.*14. *dub.*7.*num.*58. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. quæſt.*2. *part.*3.§.2. *num.*8. Quia nullibi ſtat præceptum excludens excommunicatum ab ingreſſu materiali templi, niſi tantùm cùm diuina celebrantur. Tunc enim Oſtiariis præcipitur, vt excommunicatos expellant, *cap. Epiſcopus, de conſecrat. diſt.* 1. Ergo aliis temporibus

optimè

Digitized by Google

optimè poteſt excommunicatus ibidem aſſiſtere. Deinde excommunicato permittitur, & conueniens eſt vſus ſacrarum imaginum, ſacrarum reliquiarum, aquæ benedictæ, & reliquorum ſacramentalium, vt eo vſu cultum, & honorem Deo exhibeat, & ſe ad pœnitentiam excitet, vt benè ait Soar. *diſp.12.ſect.3.n.3.* Saytus *lib.1. theſauri cap.3.num.9.* Henriq. *c.7. à n.2.* Filliucius *tr.11. cap.4.num.103.* Quippè hic vſus priuatior, & ſingulariter præſtari poteſt, neque apparet vlla prohibitio ſpecialis. Ab hac doctrina excipit Vgolin. *tab.1. de cenſur. cap.13.§.14.num.6.* quem ſequitur Bonac. *diſp.2. de cenſur. q.2. punct.3.§.2.n.8.* vſum aquæ benedictæ & illorum ſacramentalium, quæ ex orationibus Eccleſiæ habent valorem; eo quòd excommunicatus omnibus Eccleſiæ ſuffragiis priuatus ſit. Sed rectiùs Suar. Filliucius, Saytus, Henriq. & alij contrarium cenſent. Nam eſto excommunicatus priuatus ſit Eccleſiæ ſuffragiis, ideóque non poſſit illis rebus ſacris vti, vt effectus prouenientes ex orationibus Eccleſiæ ſibi applicentur; at vti illis poteſt in illarum rerum venerationem, & honorem, & vt ſe illarum memoria, & fructus recordatione, quo per excommunicationem priuatur ad pœnitentiam excitetur. Hinc fit optimè poſſe excommunicatum coram imagine in cuius reuerentiam ſunt aliquæ indulgentiæ conceſſæ preces fundere, non quidem animo obtinendi indulgentias, à quibus excluſus eſt, ſed animo venerandi dictam imaginem, & ſe ad pœnitentiam excitandi recordatione indulgentiarum, quibus ob excommunicationem priuatus exiſtit.

Pvnctvm X.

De quinto effectu excommunicationis, qui eſt priuatio beneficij Eccleſiaſtici.

1 *Nulla eſt electio, præſentatio, & nominatio ad beneficium Eccleſiaſticum facta ab excommunicato.*

2 *Extenditur concluſio ad quãlibet beneficij acquiſitionem.*

3 *Procedit tametſi excommunicatus toleratus ſit.*

4 *Deinde procedit quamuis excommunicatus ignarus ſit ſuæ cenſuræ.*

5 *Proponitur dubitandi ratio, an ſub nomine beneficij penſio intelligatur.*

6. *Diſtinguitur quadruplex penſio.*

7 *Communior ſententia tenet irritam eſſe collationem penſionis, quæ ſimul eſt temporalis, & ſpiritualis.*

8 *Probabilitate non caret validam eſſe collationem cuiuſcunque penſionis excommunicato factam.*

9 *Incapax eſt excommunicatus cuiuſcunque officij, muneris, ac dignitatis Eccleſiaſticæ.*

10 *Extendunt plures Doctores hanc doctrinam ad officia iuriſdictionis ſæcularis.*

11. *Probabilius eſt oppoſitum.*

12 *Officia, & iuriſdictiones prouenientia ex ſucceſſione, vel ex teſtamento nequaquam annullantur.*

13 *Affirmant plures, ſi eligaris ad beneficium tempore habili, & acceptes tempore excommunicationis validam eſſe acceptationem.*

14 *Ex hac doctrina inferunt graues Doctores in Eccleſia in qua eſt ius optandi pinguiorem præbendam excommunicatum optare poſſe.*

15 *Secundò inferunt, ſi ſis coadiutor cum futura ſucceſſione, & tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas non impediri à conſecutione præbendæ, ſi in forma gratioſa facta eſt.*

16 *Contraria ſententia, ſcilicet acceptationem eſſe nullam grauiſſimi Doctores defendunt.*

17 *Vtraque ſententia eſt probabilis. Probabilior prima.*

18 *Soluuntur fundamenta ſecundæ ſententiæ.*

19 *Affirmant plures te validè acceptare beneficium quod tempore excommunicationis collatum fuit.*

20 *Longè eſt verius oppoſitum.*

21 *Excommunicatus obtinens in excommunicatione beneficium non ſolùm ab excommunicatione abſolui debet, vt beneficium retineat, ſed noua collatione indiget.*

22 *Vt validè retineatur beneficium excommunicato collatum tempore excommunicationis, ordinarius diſpenſare debet ſi eius ſit collationis.*

23 *Si collatio ad Pontificem pertineat, vel beneficium ſit iuris patronatus, communis ſententia negat ex ſola diſpenſatione ordinarij beneficium retineri poſſe.*

24 *Contrarium non videtur improbabile.*

25 *Quæ dicta ſunt de excommunicato procedunt in ſuſpenſo, & interdicto, tametſi contrarium cenſeat* Soar.

26 *Prædicta ceſſant illis in prouiſionibus, in quibus eſt clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ conſequendum.*

27 *Hæc clauſula non prodeſt excommunicato ob hæreſim, neque per annum in excommunicatione inſordeſcenti.*

28 *Procedunt ſupradicta, cùm reſcriptum Apoſtolicum expeditur in forma gratioſa. Secùs ſi in forma commiſſoria expediretur. Tunc enim non continet abſolutionem à collatione futuræ prouiſionis.*

29 *In prouiſionibus Ordinarij non adeſt hæc clauſula.*

1. Electio, præſentatio, nominatio excommunicati ad beneficium Eccleſiaſticum, & illius collatio, litterarúmve impetratio irrita eſt & nulla, vti deciditur in *cap. poſtulaſti, de clerico excom. miniſt.* ibi, eos non poſſe talia beneficia obtinere; quia non fuerunt canonicè conſecuti. Et tradit ex omnium ſententia Nauarr. *c.27. n.11.* Couarr. *cap. alma mater 1.p.§.7.n.1.* Garcia *7.p. de beneſic. cap.13. n.1.* Stephan. Dauila *2.p. cap.6. diſp.5. dub.2.* Suar. *diſp.13. de cenſur. ſect.1. num.2.* Saytus *lib.2. cap.5. n.5.* Vgolin. *tab.2. de cenſur cap.23.§.1.* Coninch. *diſp.14. dub.9.* Filliucius *tract.12. cap.5. q.1. n.115.* Bonac. *diſp.2. de cenſur. q.1. punct.4.§.1. num.1.* Vazq. *de excommunic. dub.6.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. part.2. c.2. n.8.* Ratio eſt, quia excommunicato prohibitum eſt officium Eccleſiaſticum exercere, & cum fidelibus communicare. Meritò ergo à beneficio Eccleſiaſtico excluditur, vtpote quod exigit officij Eccleſiaſtici vſum, & communicationem.

2. Extenditur concluſio ad quamlibet beneficij acquiſitionem, tametſi ex cauſa permutationis, vel reſignationis fiat; quia verè, & propriè beneficium acquiritur, & ratio prohibitionis æquè procedit. Atque ita docent aliis relatis Couarr. *§.7.n.2.* Saytus *d.c.5. num.14.* Suar. *ſect.1. n.11.* Stephan. de Auila *diſp.5. dub.2.* Azor *2. lib.6. cap.7. q.8.* Garcia *de beneſic. 7. p. cap.13. n.15.* Debet autem excommunicatio adeſſe tempore quo beneficium permutatum, vel reſignatum confertur. Nam ſi tunc ab excommunicatione eſſet abſolutus, eſto tempore quo permutatio, vel reſignatio facta eſt excommunicatione ligatus eſſet, valida eſſet beneficij acquiſitio, vt benè adoertit Garcia *d.c.13.n.19.*

3. Procedit tametſi excommunicatus toleratus ſit, nam eſto fideles hunc excommunicatum vitare non teneantur, ideóque quantum eſt ex parte communicationis poſſent illi beneficia conferre; attamen quia ipſi excommunicati nequeunt ſe fidelium communicationi ingerere à beneficio hanc communicationem exigente excluduntur; aliàs ſi ex eo quòd fideles poſſunt cum excommunicato tolerato tractare, valida eſſet, & licita beneficiorum in eos collatio, eadem ratione valida, & licita eſſet collatio ſacramentorum ipſis facta. Priuilegium namque communicandi fidelibus cum excommunicato tolerato, non tollit eorum inhabilitatem, vti tradunt omnes Doctores *num. præcedenti* relati, tametſi in contrarium inclinet Gaſpar Hurtado *de excommunicat. diſp.6. diffic.2.n.7.*

4. Deinde procedit, quamuis excommunicatus ignarus ſit cenſuræ, ſicuti docet Gloſſa *in c. penult. de cleric. excommunic. miniſtr.* Couarr. *cap. alma 1.p.§.7.n.3.* Henriq. *lib.13. cap.3. num.3.* Garcia *de beneſic. p.7. c.13. num.9*

Suat.diſp.13.ſect.1.n.3. Coninch.diſp.14.dub.9. Auila 2.p. cap.6.diſp.5.dub.2. Leſſius lib.2.cap.34.n.117. Paul.Laym. lib.1.ſum.tract.5.part.1.cap.5.num.8. Bonac.diſp.2.de cenſur.q.2.punct.4.§.1.initio. Sayrus lib.2.cap.5.num.8.& alij apud ipſos aduerſus Nauarr. in c.fratrem, de pœnit.diſt.5. n.45. exiſtimantem validam eſſe. Erenim ignorantia etſi excuſet à culpa non tollit inhabilitatem à cenſura prouenientem, cùm cenſuram non tollat.

5. Nomine beneficij, quo incapax eſt excommunicatus an veniat intelligenda penſio? difficultate non caret, eo quòd penſio non ſit ius perpetuum percipiendi fructus. Non igitur annullatio beneficij extendenda eſt ad penſionem. Atque ita tradit Auila 2. p. de benefic. cap.6.diſp.5.dub.5. Gaſpar Hurtado diſp.6. de excommun. diffic.2. & inclinat Couarr. in cap.alma 1.p.§.7.num.2. Coninch.diſp.14.dub.9. ad finem dubius eſt.

6. Cæterùm diſtinguendum eſt. Quadruplex namque eſt penſio, vt conſtat ex dict. tract.13. de benefic. diſp.1.p. vlt. vbi de penſionibus. Altera quæ propriiſſimè beneficium eſt, vtpote quæ ex fructibus alicuius beneficij extrahitur in perpetuum, quæque vocatur ſimplex beneficium, ſeu præſtimonium, de qua Couarruu. tract.qq.cap.36.num.10. & de hac nulla eſt dubitatio excommunicato conferri non poſſe. Altera eſt quæ à natura beneficij recedit: eo quòd perpetua non ſit, datur tamen ob aliquod munus ſpirituale exercendum, vt eſt quæ deſignatur vicerectori, eo quòd nomine Rectoris impediti officium illius exercet, vel quæ deſignatur vicario Epiſcopi ob litium, & cauſarum deciſionem. Huius namque collatio excommunicato facta nulla eſt, quippe in hac penſione procedit eadem ratio annullationis, ac in beneficio, nam beneficij collatio irrita redditur; quia excommunicatus incapax eſt munus ſpirituale ad quod beneficium dirigitur, exercere, ſed eandem incapacitatem habet exercendi munus, cuius cauſa hæc penſio conceditur. Ergo eodem modo annullatur, & de hac ferè omnes Doctores conueniunt. Altera eſt, quæ ob ſeruitium Eccleſiæ factum conceditur, nullúmque munus ſpirituale exigit, quæque merè laicis concedi ſolet, idéóque vocatur ſubſidium temporale, & penſio laica. Huius autem collatio nullo iure colligitur irrita, cùm nec fundetur in titulo ſpirituali, neque ob ſpirituale exercitium à quo excommunicatus excluſus eſt, concedatur. Quaptopter difficultas ſolùm eſt de quarta penſione, quæ partim eſt temporalis, partim ſpiritualis, vt eſt penſio conceſſa clerico beneficium reſignanti, permutanti, liti cedenti, ſuſtentationem non habenti quæ temporalis eſt; quia nullum munus ordini annexum exigit, quódque à laico præſtari non poſſit; ſpiritualis eſt, quia ad ſui collationem requirit ſpiritualem ordinem; non enim aliis niſi ordine clericali inſignitis conceditur.

7. De hac igitur penſione communior ſententia tenet irritam eſſe collationem excommunicato factam. Sic Sayrus lib.2.cap.5.n.15. Vgolin.tab.2. de cenſur.cap.13. §.2.n.8. Henriq.lib.13.cap.13. n.3. Vazq. de excommunic. dub.6. Bonac.diſp.2.punct.4.q.2.§.1.n.4. Suar.diſp.13.ſect.1. num.9. Reginald. lib.12.n.45. Filliucius tract.12. cap.5. q.4. Garcia de benefic.1.p.c.5.num.106.& ſeqq. Mouentur, tum quia hæc penſio naturam beneficij imitatur, & loco illius ſuccedit, cùm non detur aliis à clericis. Tum quia excommunicatus incapax eſt cuiuſuis clericalis priuilegij. Tum denique quia in collatione huius penſionis, ſolet Pontifex abſolutionem à cenſuris præmittere, quod fruſtraneum eſſet ſi cenſuræ prædictam collationem non impedirent.

8. Cæterùm probabilitate non caret prædictæ penſionis collationem validam eſſe, vti docet Paul.Laym. lib.1.ſum.tract.5.part.2.cap.2.n.8. Eman.Saa verb.homicid. n.21. indicat Suar. diſp.44. de cenſuris ſect.3. n.33. Fauétque declaratio ſacræ Congregationis ſeſſ.14. c.7. dicens hoc decretum de incapacitate homicidæ ad beneficia, non extendi ad penſionem. Ratio verò eſt, quia nullibi habetur penſionem excommunicato collatam nullam eſſe, quia textus in cap. poſtulaſtis, & cap.vlt.de clerico excommunic. miniſtr. de beneficio Eccleſiaſtico loquuntur, quorum deciſio extenditur ad penſionem; eo quòd loco beneficij ſuccedat, & illius naturam imitetur. At cùm ſola penſio quæ præſtimonium eſt, vel quæ ob exercitium ſpirituale conceditur perfectè naturam beneficij imitetur, & illius loco ſuccedat, fit ſanè ſolam illam penſionem irritam eſſe excommunicato collatam, non autem eam, quæ à beneficij natura recedit, & ſubſidij temporalis conditioni congruit. Satis namque eſt decretum pœnale, & irritatiuum beneficij extendi ad penſionem purè ſpiritualem. Ex hiſque ſoluitur oppoſitum fundamentum. Ad illud verò de abſolutione Pontificis dicimus concedi, tum ne illius reſcriptum inualidum fiat, iuxta textum in cap.1.de reſcriptis in 6. tum ne repellatur in iudicio à petenda penſione.

9. Verùm non ſolùm beneficij incapax eſt excommunicatus, ſed etiam cuiuſuis officij, muneris, ſeu dignitatis Eccleſiaſticæ, vti legati, delegati, inquiſitoris, adminiſtratoris, ſeu gubernatoris, Epiſcopatus, Prouiſoris, ſeu Vicarij Epiſcopi, & à fortiori Prouincialis, Generalis ordinum, Rectoris, Guardiani, ſeu Præpoſiti conuentus. Nam cùm excommunicatus ab exercitio horum officiorum excluſus ſit, conſequenter cenſendus eſt ab officiis excluſus, argum.cap.poſtulaſti, & fin.de cleric. excommun. miniſtr. & tradit Vgolin. tab.2. de cenſur. cap.11.§.3.n.3. & 4. Henriq. lib.13.c.13.n.1. Sayrus lib.2. theſauri, cap.5.n.35. Suar.diſp.13.ſect.1.n.6. Garcia de benef.7.p.cap.13.n.22. Paul. Layman. lib.1.ſum.tract.5.p.2. cap.2.n.8. Bonac. diſp.2.q.2.punct.4.§.1.n.3. Auila 2.p. de benefic.cap.6.diſp.6.dub.7.

10. Extendunt prædictam doctrinam ad officia iuriſdictionis ſæcularis grauiſſimi Doctores, dicúntque collationem, præſentationem, ſeu nominationem excommunicati ad ea irritam eſſe. Ita Sayrus, Vgolin. Bonac. Henriq. Auila. Garcia locis citatis. Mouentur ob rationem num. præcedenti relatam; quia excommunicato interdicta eſt communicatio cum fidelibus, & iuriſdictionis exercitium: ergo prohibetur collatio officij, & muneris hoc exercitium exigentis, ex leg.oratio, de ſponſalib. Deinde in cap. venerabilem 34. de electione cauetur ne hæreticus, aut excommunicatus in imperatorem eligatur, & ſi fuerit electus irritetur eius electio. Signum ergo eſt officium iuriſdictionis excommunicato concedi non poſſe.

11. Nihilominus probabilius exiſtimo præſentationem, nominationem & collationem prædictorum munerum excommunicato factam validam eſſe, rametſi illicitè fiat. Sic tradit Suar.diſp.16.ſect.2. num.1. Filliucius tract.12.cap.5.q.2.n.118.& cap.6.q.10.num.16. & cap.7. q.3. num.173. Coninch.diſp.14.dub.11.n.106. Gaſpar Hurtado, diſp.8.difficult. 2.in fine. Moueor; quia ex prohibitione vſus, & exercitij iuriſdictionis excommunicato facta ſolùm infertur prohibitam eſſe iuriſdictionis conceſſionem; at non infertur nullam, & irritam eſſe. Ex alia parte nullus eſt textus hanc irritationem inducens; nam textus in cap. venerabilem potius probat valere Imperatoris electionem, tametſi veniat irritanda. In officiis verò, & muneribus Eccleſiaſticis, quia proximius beneficij conditioni accedunt, admittit communis ſententia hanc annullationem, & irritationem. Non igitur ad officia, & munera temporalia extendi debet.

12. Illud eſt certum officia, & iuriſdictiones obuenientia ſucceſſione ex teſtamento, vel ab inteſtato, ſeu ratione bonorum nequaquam annullari ob excommunicationem, quia excommunicatio ab electione, & nominatione libera fidelium, excommunicatum excludit, non tamen ab acquiſitione dominij temporalis, vti notauit Vgolin. d.cap.13.§.3. num.2. Sayr.lib.2.cap.5.n.37. Suar. diſp.16. ſect. 2. num.6. Garcia de benefic.7. part. cap.

Digitized by Google

*cap.*13.*n.*26.Bonac. *diſp.*2.*q.*2.*p.*4. §.1. *num.*3. Superſunt quæſtiones.

13. Prima,an ſi eligaris ad beneficium tempore quo habilis es, acceptes verò illud cùm excommunicatus exiſtis valida ſit tua acceptatio? Affirmant Couarr.*cap. alma* 1.*p.*§.7.*n.*4. Azor.*tit.*2.*lib.*6.*cap.*7.*q.*9. Auila 2.*p. de cenſur.cap.*6.*diſp.*5.*dub.*6.Gonzalez *gloſſ.*58.*n.*27. Garcia plures referens *de beneſic.*7.*p. cap.*13. *n.*35. Vazq. *de excommunic.dub.*6.Bonac.*diſp.*2.*de cenſuris q.*2. *punct.*5. §. 1. *num.*9. Sayrus *lib.*2.*cap.*5.*n.*11. Rota *in nouis deciſ.*195. & alij plures apud ipſos. Mouentur,quia iura ſolùm irritant id per quod ius in beneficium acquiritur; at acceptatione non acquiris ius in beneficium, quia nemo ſibi ipſi beneficium confert, ſed eſt conditio, vt in beneficium tibi collatum ius perfectum babeas. Et confirmo, ſi beneficij ritè collati poſſeſſionem excommunicatus accipias, vel alium mittas in poſſeſſionem,poſſeſſio,& in poſſeſſionem miſſio valida eſt, vt teſtatur Azor ex communi ſententia *d.c.*7.*q.*10.Henriq. *lib.*13.*cap.*15.§.3. Sayrus *lib.*2.*theſauri c.*5.*n.*11.Nicolaus Garcia 7.*p. de beneſic.c.*15.*n.*89.quia tam poſſeſſio,quàm in poſſeſſionem miſſio eſt quid facti,non iuris.

14. Ex qua doctrina inferunt Couarr.Auila, Bonac. Nicol. Garcia, & alij apud ipſos in Eccleſia, in qua eſt ius optandi pinguiorem præbendam validè excommunicatum optare poſſe; quod ſine dubio procedit quando optione non mutatur titulus, ſed noua bona temporalia acquiruntur. Si verò titulus mutetur,& noua præbenda acquiratu r, acceptare poterit excommunicatus optionem, tametſi collatio præbendæ differatur,quouſque ab excommuoicatione ſit abſolutus.

15. Secundò infert Nicolaus Garcia *dicto cap.*13. *num.*55.*& ſeqq.* ſi ſis coadiutor deſignatus cum futura ſucceſſione in forma commiſſaria, ita vt in euentu vacationis committatur ordinario beneficij collatio, vt committi debet, cùm expediuntur litteræ in forma digni, nihil refert qnod tempore mortis proprietarij excommunicatus exiſtas, ſi tamen tempore collationis abſolutus ab excommunicatione ſis.At ſi in forma gratioſa coadiutoria conceſſa ſit, ita vt Pontifex dicat ſuccedente vacatione ex nunc prout ex tunc tibi præbendam confero, non impediris ab obtentione illius, eſto excommunicatus ſis tempore vacationis, quia vacatio ſolùm fuit conditio, vt præbeoda tibi collata tempore datæ effectum habeter.

16. Verùm contrariam ſententiam, ſcilicet acceptationem eſſe nullam tenent grauiſſimi Doctores apud Couarr. Suar. *diſp.*13.*ſect.*1.*num.*17. Vazq. ſibi contrarius de beneficiis *opuſculo de beneſic.c.*4.§.4. *dub.*2. *n.*245. Coninch.*diſp.*14.*dub.*9.*num.*78. Paul.Layman. *lib.*2.*ſum. tract.*5.*part.*2.*cap.*2.*n.*9. Gaſpar Hurtado *diſp.*6. *de excommunic.difficult.*3.*num.*8. Fondamentum eſt, quia quod in *cap.poſtulaſtis, de clerico excommunic. miniſtr.* intenditur, eſt impedire ne excommunicatus beneficium acquirat, vtpote qui indignus eſt de bonis communibus Eccleſiæ participare. At acceptatione immediariùs quam collatione beneficium obtinetur, argum. *cap.ſi tibi abſenti, de prebendis in* 6. ibi: ſi tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licet per collationem huiuſmodi donec eam ratam habueris, ius in beneficium vt tuum dici valeat non acquiras. Deinde, ſi beneficium tibi à curia Romana collatum eſſet, & moriaris ante acceptationem, non cenſetur vacare denuò, teſte Couarr, *variar.reſolut.cap.*16.*num.*3.Suar. *dicta ſect.*1. *n.* 17. Ergo acceptatione ius in beneficium acquiritur. Secundò ſi Epiſcopus electus, & confirmatus antequam conſecretur inhabilis fiat,repellendus eſt à conſecratione, vt docet Panormit. *in capite ex parte, de cleric. egrotante.* Nauarr. *in cap.ſi quando,de reſcript.rap.*10.*n.*18. Ergo ſimiliter inhabilis factus ad acceptandum repelli debet. Tertiò excommunicatio reddit excõmunicatum inhabilẽ ad beneficium.Ergo ad acceptãdum beneficiũ,cùm ſit acceptatio perſonæ indignæ, & de perſona indigna.

17. Quælibet ex his ſententiis eſt ſatis probabilis; exiſtimo tamen priorem ſententiam probabiliorem eſſe. Tum quia magis communis. Tum quia benignior. Tum quia negari non poteſt acceptatione non propriè, & formaliter beneficium acquiri, ſed iam acquiſitum, & tibi datum ratum haberi, qnod colligitur ex *cap. ſi tibi abſenti, de prebendis, in* 6. vbi conceſſum beneficium tametſi acceptatum non ſit, nequit alteri prouideri. Fateor tamen acceptatione, tuum effici completè, & perfectè, ſicuti poſſeſſione. Sed quia illa non tam eſt acquiſitio iuris, quàm facti, ideò ab excommunicato fieri validè poteſt.

18. Hinc fundamenta ſecundæ ſententiæ ſoluuntur. Dicimus namque excommunicatum inhabilem eſſe ad acquirendum titulum beneficij primò, & per ſe, non tamen ad acquirendum illud minus principaliter, & quaſi de facto. Ob cuius cauſam ſi moriaris ante acceptationem non vacat denuò beneficium; quia non plenè, & perfectè illud acquiſiſti. Secùs eſſet, ſi illud acceptares etiam excommunicatus, quia excommunicatio non tollit, quin ſatis explicueris tuum conſenſum, ſignificaueriſque velle illud beneficium tuum fieri. Ad ſecundum concedo Epiſcopum inhabilem repellendum eſſe à conſecratione, quia ius per conſecrationem confertur, non tamen excommunicatum ab acceptatione, quia acceptatione non offertur ius, ſed iam oblatum acceptatur, & pro rato habetur. Ad tertium reſpondeo, ſi acceptationem præſtes animo exercendi in excommunicatione officium peccabis mortaliter, vt de ſe conſtat. Si verò præſtes animo exercendi officium tempore quo ab excommunicatione fueris abſolutus non peccabis; quia acceptas ius quod tibi eſt conceſſum,illúdque ratum habes. Quod ſi obiicias tuam indignitatem,eſſéque acceptationem perſonæ indignæ, & de perſona indigna, ergo nulla. Reſpondeo eſſe quidem indignam ad acceptandum beneficium tempore excommunicationis collatum, ſecùs ad acceptandum beneficium collatum tempore quo excommunicatus non eras, aliàs excommunicatus non poſſes retinere beneficium tibi ritè collatum, & ſine vllo impedimento cenſuræ acceptatum; ſiquidem æquè malum eſt retinere beneficium, ſi te illo indignum cognoſcis, ac illud accipere. Quocirca dicendum eſt cùm in excommunicatione exiſtis, te eſſe indignum non ad titulum beneficij, ſed ad illius vſum pro illo tantùm tempore: at quia pro tempore quo ab excommunicatione liber es, non es indignus beneficij vſu, ideò non ſolùm validè, ſed licitè illud acceptare potes, vti docet Henriq. *lib.*13. *cap.*13. *num.*3. Suar. *diſp.*13.*ſect.*1.*n.*12. *&* 23. Garcia 7. *p. de beneſic. cap.*13. *n.*46. Sayrus *lib.* 2. *cap.*1. *n.*11. *in fine.*

19. Secunda quæſtio: an beneficium tempore excommunicationis tibi collatum validè acceptes ab excommunicatione liber? Affirmat Nauarr. *conſ.*53. *de ſent. excommun.n.*3.*&* 4.Henriq.*lib.*13.*de excommun.c.*13. *n.*3.& probabile cenſet Laym.*lib.*1.*ſum.tract.*5.*part.*2.*c.*1. *n.*8.Leſſius,& Bonac.ſtatim referendi.Mouentur;quia ſi collatores,vel electores voluntatem eligendi,vel conferendi nõ mutauerint,in ea perſeuerare cẽſentur,ac proinde ſublata excõmunicatione effectũ habebit qui fuit per excommunicationem impeditus.Et confirmo,collatio beneficij excommunicato facta quantùm eſt ex parte conferentis valida eſt, ſolúmque ex parte recipientis redditur nulla. Ergo ſublata recipientis incapacitate, & collatore in ſua voluntate perſeuerante vim obtinebit.

20. Cæterùm longè verius eſt inualidam eſſe acceptationem,niſi denuò beneficium cõferatur. Vti docuit Nauarr.*c.*27.*n.*194.Coninch. *diſp.*14.*dub.*9.*n.*74. Nicol. Garcia 7.*p.de beneſic.cap.*13. *num.*43. Leſſius *lib.*2. *de iuſtit.cap.*34. *num.*119. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur. q.*2. *punct.* 4. §.1.*n.*10. Gaſpar Hurtado *de excommunic.diſp.*6.*diffic.*2.*in fine.* Ratio eſt manifeſta; quia collatio, quæ ob incapacitatem

pacitatem ſubiecti nulla fuit, nequit ſublata incapacitate conualeſcere ex eo tantùm quòd collator in priſtina voluntate perſeueret; quia ea volunras non eſt volnntas denuò confetendi beneficium (vt ſuppono) ſed approbandi, ſeu non reuocandi collationem factam. Cùm ergo collatio facta nulla fuerit, nullius eſt effectus illius approbario, ſeu non reuocatio.

21. Hinc fir excommunicatum obtinentem in excommunicarione beneficium non ſolùm ab excommunicatione abſolui debere, vt beneficium retinere poſſit, ſed noua collatione illius iodigere; quia abſolutio excommunicarionis tollit impedimenrum, & inhabilitatem, ſed non tribuit ius, nec beneficium confert. Ex vi autem priotis collationis, cùm nulla fuerit nullum ius habere poteſt, ſic Nauarr. *cap.*27. *num.*21. Suar. *diſp.*13. *ſect.*2. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur.q.*1. *punct.*4.§.1.*num.*11. Coninch. *diſp.*14.*dub.*9.*n.*75. & alij apud ipſos. Quis autem poſſit denuò beneficium excommunicato conferte, vt illud retinere poſſit? Breuiter reſpondeo, ſi collatio facta fuit rempore quo excommunicatus nō eras, tametſi excommunicatus collationem acceptaueris, abſolutioue obtenta ab excommunicatione abſque alio requiſito beneficium retinere potes, vti docent non ſolùm Doctores qui cenſent acceptationem in excommunicatione factam validam eſſe, ſed etiam qui cenſent eſſe inualidam. In quo certè non videntur cooſequenter procedere, ſiquidem abſolutione neque confertur beneficium, neque acceptatur.

22. Verùm ſi collatio, vel electio, quæ ad Ordinarium pertinet facta eſt tempore excommunicationis, ex diſpenſatione ordinarij retinete beneficium poterit, quia ea diſpenſatio æquiualet nouæ collationi, vti colligitur ex *d.cap. poſtulaſtis*, vbi nihil ampliùs requiritur, vt poſſint clerici beneficia in excommunicatione conceſſa retinere, niſi quod fuerit cum eis miſericorditer diſpenſatum.

23. At ſi collatio pertinet ad Ordinarium, ſed prærequiritur præſentatio patroni laici, vel Eccleſiaſtici, vel collatio pertinet ad Pontificem eſt grauis difficultas, an ex ſola diſpenſatione ordinarij beneficium retinere poſſis? Negat & rectè communis ſententia, teſte Gouarr. *in c.alma mater* 1.*p.*§.7.*n.*8. Nauarr. *cap.*27. *n.*27. Auila 2.*p.de cenſur.c.*6.*diſp.*5.*dub.*4.*concluſ.*2. Suar. *diſp.*13. *de cenſur.ſect.*1.*n.*41. Coninch. *diſp.*14.*dub.*9.*n.*75. Bonac. *d. punct.*4.*n.*11. Garcia 7.*p.de benef.cap.*13.*n.*76. Etenim hæc diſpenſatio æquiualet nouæ collationi: at Ordinarius beneficium quod eſt de alterius præſeotatione patrono inconſulto ptouidere nequir, minúſque poteſt beneficium ſedi Apoſtolicæ affectum conferre. Ergo neque poterit diſpenſare, vt retineatur.

24. Àdde non videti improbabile ex ſola diſpenſatione ordinarij poſſe excommunicatum prædicta beneficia retinere; quia vt faciliùs fidelium conſcientiis conſulatur, videtur hæc poteſtas ordinario conceſſa in *dicto c.poſtulaſtis*, ſiquidem non teſeruatur Pontifici. Diſpenſatio autem non reſcruata conceſſa cenſetur otdinario. Argum. *c. nuper, de ſentent.excommunic.* Neque valet dicere ea beneficia eſſe de collatione rantùm ordinarij, non Pontificis, neque de præſentatione patroni; quia id non conſtat. Quinimò non leuiter colligitur ab aliis ab ordinario collata, ſeu præſentata eſſe; ſiquidem iubetur ordinario, vt eos à collatione, ſeu præſentatione beneficiorum ſuſpendat. Atque ita docet Abbas *in d. c.poſtulaſtis*, & ibi Gloſſ. *verb.diſpenſatum.* Ioann. Azor a.*p.inſtit.moral.lib.*6.*cap.*7.*q.*2.§.*quid dicendum.* Et tanquam probabile defendit Paul. Layman *lib.*1.*ſum.tract.*5.*part.*2.*c.*a.*n.*8. Sanch. aliis relatis *lib.*8. *diſp.*7.*n.*12. vbi triplicem conditionem apponit. Prima vt collationis nnllitas occulta ſit. Secunda ne cedat diſpenſatio in tertij coëlecti præiudicium. Tertia ne ſciens ſe inhabilem eſſe, poſſeſſionem beneficij acceperit; quia eo caſu incurrit vitium intruſionis. Sed ab hoc ſi occultum eſt diſpenſari poteſt.

25. Terria quæſtio, an dicta de excommunicato procedant in ſuſpenſo, & interdicto? Negat Suar. *de cenſur, diſp.*26.*ſect.*3.*n.*8. & *diſp.*27.*ſect.*1 *num.*26. quia nnllus eſt rextus beneficij collationem annullans in ſuſpenſo, & interdicto, & pœnæ ex vno caſu ad alium extendendæ non ſunt. Sed in contrarium eſt communis ſententia ſuſpenſum ab officio inhábilem eſſe beneficij recipiendi, vti docuit Gloſſa *in c.cum dilectus, verb.caſſauimus, de conſuet.* & *cap.per inquiſitionem, de electione in fine* & *c. cum bone, de ætate, qualit.verb.ſuſpenſi.* & ibi Abbas *n.*6. Nauarr. *c.*25.*n.*231. *&* *conſ.*10. *de tempor.ordinandor.* Vgolin. *de cenſur.tab.*4.*c.*6.§.7.*n.*4. & *c.*8.§.6.*n.*1. Leſſius *lib.*2.*c.*34.*n.*116. Axor *tit.*2.*inſtit.moral.lib.*6.*c.*7.*q.*2. Garcia aliis relatis 7. *p. de benefic. c.*14. *n.*1. probátque variis Rotæ deciſionibus. Ratio eſt, qnia ideò collatio beneficij excommunicaro facta annullatur; quia ipſe nequit officium exercere; at ſimiliter ſuſpenſus ab officio excluſus eſt à beneficij officio exercendo. Ergo collatio beneficij illi facta nulla eſt. Idem tradunt Nauarr. Vgolin. Leſſius, & Azor *loc. alleg.* & Garcia *num.*5. de interdictis perſonaliter nb eandem rationem, quia non poſſunt officium exercere ob cuius cauſam beneficium confertur, *cap. cum ſecundum, de prabendis, & c.fin.de reſcript.in* 6.

26. Quarta quæſtio, an hæc omnia procedanr tum in prouiſionibus Apoſtolicis, tum in prouiſiouibus ordinarij? Reſpondeo ceſſare illis in prouiſionibus à ſede Apoſtolica, vel eius legato factis, in quibus habetur clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ conſequendum, ſicuti communiter in omnibus habetur: quia ea clauſula poſita tollitur collatario cenſura non abſolutè, ſed quoad effectum prouiſionis obtinendæ; vti tradit Nauarr. *cap.quorundam, de Iudæis, notab.*11.*n.*14. & *in ſum.c.*27.*n.*21. & *n.*271. Vgolin. *tab.*1.*de cenſur.c.*4. §.5. *n.*17. Ioan. Gutierr. *lib.*2. *canon. qq. cap.*5. *num.*94. Henriq. *lib.*13. *cap.*13.§.3. Sayrus *lib.*2.*c.*1.*n.*6.11. *&* 12. Auila 2.*p.de cenſur.c.*6.*diſp.*5.*dub.*2. Bonac. *diſp.*2.*de cenſuris q.*2. *p.*4.§.1.*n.*6. Garcia *de benefic.*7.*p.c.*13.*n.*59.

27. Hæc tamen clauſula non prodeſt excommunicato ob hæreſim; quia hæc abſolutio non cenſerur in generali conceſſione comprehendi ob eius ſingularem grauitatem, ſicuti ex communi docent Couarr. *cap. alma* 1.*p.*§.11.*n.*15. Suar. *diſp.*13.*ſect.*1. *n.*3. *&* 3n. Bonac. & Anila *loc.citatis.* Garcia *n.*67. Quinimo Sayro *lib.*2. *c.*5. *n.*13. & Bonacinæ *d.* §.1. *n.*6. placet eam clauſulam nnn prodeſſe excommunicato ob crimina in Bulla cœnæ contenta, & alia ſimilia, ſcilicet, ob incendium, violationem Eccleſiarum, & libertatis Eccleſiaſticæ, falſificationem litterarum Apoſtolicarum, quia hæc ita ſpecialiter reſeruantur, vt non ſir veriſimile in generali abſolutione contineri. Sed banc limitationem Sayri, & Bonacinæ communiter Doctores non admittunt, vt videre eſt in Nauarr. *in d.cap.quorumdam, de Iudæis notab.*11. *n.*21. Auila *d.cap.*6.*diſp.*5.*dub.*2. Garcia *c.*13.*n.*67. Quia eſto in pnteſtare generali abſoluendi à reſeruatis non veniant contenta in bulla Cœnæ Domini, vti diximus *tract.*4. *de fide diſp.*4. & præcipuè *tract.de Bulla.* At cùm hæc abſolutio non ſit abſoluta, ſed ſolùm ad limitatum effectum, & noo tam in fauotem abſoluendi, quàm in fauotem aliorum, in quorum vrilitatem beneficium cedete debet, ideò ſub illa clauſula generali abſolutionis venit excommunicatio ob crimina bullæ Cœnæ, excepta hæreſi. Secundò non ptodeſt prædicta clauſula abſolutionis inſordeſcentibus per annum in excommunicatione, ex ſtylo curiæ Romanæ, iuxta *regulam de inſordeſcentibus*, teſte Nauarr. *d. notab.*11. *num.* 14. Henriq. *lib.*13. *cap.*13. *num.*3. Auila *dub.*2. Garcia *num.* 61. Neque item inſordeſcentibus per quatuor menſes ob crimina bullæ Cœnæ, & aliorum ſimilium, vt conſtat ex *dicta regula.*

28. Sed quia reſcriptum Apoſtolicum de beneficiorum prouiſione expediri dupliciter poteſt vel in forma commiſſaria, id eſt, committēdo alteri collationem, vel

vel in forma gratioſa conferendo beneficium; eſt maximè aduertendum. Si fiat in forma gratioſa, valida eſt collatio, tametſi tempore reſcripti excommunicatus eſſes, quia ab excommunicatione abſoluetis, vt collatio effectum habeat. At ſi reſcriptum expeditum ſit in forma commiſſaria, cùm illud reſcriptum non collationem, ſed mandatum de conferendo contineat, indiges noua abſolutione, vt beneficium tibi poſſit coocedi; quia illa abſolutio ſolùm prodeſt ad effectum, vt mandatum ſubſiſtat; aliàs ſi collationi futuræ prodeſſet, prodeſſe poſſet pro abſolutione cenſuræ poſt litteras incurſæ, vt benè arguit Garcia *de benef. 7. p. cap. 13. num. 64.*

29. In prouiſionibus autem, quas ordinarij præſtant, cùm hæc clauſula abſolutionis non habeatur, ſi prouiſus excommunicatus exiſtit, nulla eſt prouiſio. Poterit tamen ordinarius ſi velit hac clauſula vti, & abſolutionem à cenſuris prouiſioni præmittere. Quæ abſolutio ſolùm extenderur ad eas cenſuras, à quibus aliàs ordinarij abſoluere poſſunt, vt benè tradit Nauarr. *in d. cap. & à quorundam, de Iudæis, & notab. 11. n. 18. & 22.* Anton. Cuchus *in inſtitut. maior. lib. 4. tit. 1. n. 89.* Vgolin. *tab. 1. c. 4. §. 5. num. 18.* Garcia *7. p. de benef. cap. 13. num. 71.*

PVNCTVM XI.

De ſexto effectu excommunicationis, qui eſt priuatio fructuum, & prouentuum beneficij.

1 *Diſtinguendum eſt de acquiſitione beneficij tempore excommunicationis, vel acquiſito tempore habili.*
2 *Si beneficium tempore excommunicationis acquiſiſti, nullum ius habes ad fructus.*
3 *Si beneficium legitimè obtinuiſti, & poſtmodum in excommunicationem incidas, non priuaris beneficijs obtentis, tametſi priuari poſſis, ſi in excommunicatione inſordeſcas.*
4 *Priuari tamen ipſo iure fructibus, & prouentibus beneficij docuerunt plures.*
5 *Verius eſt te non eſſe priuatum.*
6 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*
7 *Poſita ſententia condemnatoria, obligatus es fructibus cedere, nec illos retinere potes.*
8 *Si iniuſtè inualidè excommunicatus & condemnatus ſis ad fructuum priuationem, potes in foro conſcientiæ illos retinere, ac ſi excommunicatus non eſſes.*
9 *Si condemnatio iniuſta ſit, valida tamen, cenſent plures te non poſſe eos fructus repetere ab ijs quibus ſunt applicati.*
10 *Contrarium verius exiſtimo.*
11 *Temperatur hæc ſententia ab aliquibus, dummodò negligens non ſis in procuranda abſolutione. Sed non approbatur.*
12 *Si iniuſtè tibi denegatur abſolutio, potes fructus tibi debitos accipere.*
13 *At ſi iuſtè differatur, plures cenſent fructus te obtinere poſſe, ſi pœnitens exiſtis.*
14 *Contrarium verius eſt.*

1. VT conſtet qualiter excommunicatus fructibus, & prouentibus beneficij priuetur diſtinguendum eſt de beneficio tempore excommunicationis acquiſito, vel acquiſito tempore habili.

Si beneficium acquiſiſti excommunicatus, cùm nulla fuerit acquiſitio, nullum ius habere potes ad fructus, ſi tamen beneficio inſeruiſti, non videtur improbabile te poſſe fructus tali ſeruitio correſpondentes, & alteri clerico aſſignandos retinere; quia tunc non retines illos fructus ex titulo beneficij, ſed ex titulo obſequij præſtiti, vti docet Nauarr. *conſil. 2.* aliàs *5. de filijs presbyter. n. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 3. n. 3.* Coninch *diſp. 14. dub. 9. num. 71.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 6. dub. 7. verſ. ex dictis.* tametſi contra ſentiat Garcia *7. p. de benefic. cap. 13. n. 101.* variiſque Rotæ deciſionibus comprobat. Illud debet eſſe certum, ſi putans verum titulum beneficij habere fructus perceperis, & bona fide conſumpſeris, non es obligatus reſtituere, niſi ea in parte in qua ditior factus es, quia non teneris ratione rei acceptæ cùm non extet, neque ratione iniuſtæ acceptionis, cùm nulla fuerit, ſicuti docet Suarez *diſp. 13. ſect. 1. n. 3.* Coninch *diſp. 14. dub. 9. num. 71.* Paulus Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 1. cap. 2. num. 8.*

2. Quod ſi beneficium legitimè obtinueris, & poſtmodum in excommunicationem incidas, in primis non priuaris beneficiis obtentis, tametſi priuari poſſes, ſi fortè in excommunicatione inſordeſcas, & contumacia grauis ſit, quod arbitrio ordinarij remittitur: vti tradit Gloſſa, & Innocent. *in cap. cùm bone, verb. ſpoliare, de ætat. & qualit.* Abbas *in cap. 1. de iudicijs à num. 24.* & ibi Decius *ſect. 2. n. 83.* Ripa *n. 78.* Roman. *ſingulari* 303. Angel. *in ſum. verb. excommunicatio, n. 17.* Siluest. *eodem 3. num. 1. dicto 9.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 9.* Gonzalez *reg. 8. cancellar. gloſſ. 15. n. 101.* Garcia *7. part. de benefic. c. 13. num. 90.* aduerſus Menochium *de arbitr. caſu 416. num. 52.* Salzedo *pract. cap. 16. num. 13. & 14.*

3. Priuari tamen ipſo iure fructibus, & prouentibus beneficij docuerunt Imola, Francus, Decius, & Abbas *in cap. paſtoralis. §. verum, de appellationib.* Couarr. *lib. 3. variar. c. 13. n. 8.* Guttier. *lib. 1. canon. qq. cap. 1. n. 90.* Saytus *de cenſur. lib. 2. c. 5. n. 24. & 30.* Suarez *tom. de cenſuris, diſp. 13. ſect. 2.* Alexand. Moneta *de diſtribut. 2. p. q. 15. concluſ. 1. à num. 18.* Garcia aliis relatis *7. p. de benefic. cap. 13. num. 90.*

Mouentur ex *cap. paſtoralis. §. verum, de appellation.* vbi interrogatus Pontifex, an excommunicatus non obſtante appellatione denunciari poſſit, & Eccleſiaſticis beneficiis ad tempus ſpoliari? reſpondet denunciari poſſe; quia excommunicatio ſecum trahit executionem, & per denunciationem non ligatur denuò excommunicatus, & addit: Et illi prouentus Eccleſiaſtici meritò ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur. Cùm autem in ſupradicto textu ſubtractio fructuum denunciationi æquiparetur, efficitur ſanè ſicut excommunicatio ſecum trahit denunciationem, ſic etiam trahere fructuum ſubtractionem. Secundò ideò Pontifex concedit poſſe excommunicatum non obſtante appellatione denunciari; quia denunciatione non ligatur denuò excommunicatus: at ſi ſubtractione fructuum nouiter ligaretur excommunicatus, appellatione impediretur ſubtractio. Ergo ſignum eſt, excommunicatione ipſo iure excommunicato fructus ſubtrahi. Tertiò illud verbum *ſubtrahuntur* indicat ſententiam latam non ferendam; ſiquidem optimè explicari poteſt, ſubtrahuntur per legem, non per iudicem, cùm nullius iudicis mentio fiat. Quartò ſubtractionem fructuum comparat textus priuationi communicationis cum fidelibus; at hæc priuatio ipſo iure inducitur per excommunicationem. Ergo & fructuum ſubtractio.

4. Cæterùm verius eſt excommunicatum ipſo iure priuatum non eſſe fructibus, & prouentibus beneficij ritè acquiſiti. Sicuti docuit Gloſſa *in d. c. paſtoralis, verb. ſubtrahuntur.* Petr. Nauarra *de reſtit. lib. 2. c. 1. n. 243.* Auila *de cenſur. 2. p. c. 6. diſp. 6. dub. 1.* Vazquez *de benefic. c. 3. §. 3. dub. 4.* Coninch *diſp. 14. dub. 9. diffic. 3. concl. 2.* Gaſp. Hurtado *de excommun. diſp. 6. difficult. 1.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 9.* Sanchez *lib. 3. de matr. diſp. 51. n. 12.* & alij. Moueor, quia hæc pœna priuationis fructuum vtpote grauiſſima aſtruenda non eſt abſque expreſſo textu. At textus *in d. cap. paſtoralis*, cui oppoſitæ ſententiæ Doctores nituntur eam pœnam non infert; nam verbum illud *ſubtrahentur* actionem ſpoliationis ſignificat, quæ ab homine fit, non à lege. Præterea Pontifex fuit interrogatus, an excommunicato appellatione non obſtante poſſint fructus non percepti, ſed percipiendi ſubtrahi, ſicuti non obſtante appellatione denunciari poteſt? cui interrogationi affirmatiuè reſpondit. At ſi excommunicatus excommunicatione priuatus eſſet iure percipiendi fructus, non reſponderet Pontifex priuandum eſſe, ſed eſſe priuatum. Et confirmo, excommuni-

catio non ſecum affert denunciationem, ſed conſtituit hominem dignum vt denuncietur appellatione remota. Ergo ſimiliter non inducet ipſo iure priuationem Eccleſiaſticorum prouentuum, ſed conſtituet excommunicatum dignum, vt ei fructus ſubtrahantur. Adde eſto excommunicatio ipſo iure priuaret excommunicatum fructibus, adhuc excommunicatus obligatus non eſſet ſe illis ſpoliare, quouſque per ſententiam condemnetur. Argum. *cap. cum ſecundum leges, de hereticis in 6.* Fauet huic noſtræ ſententiæ conſuetudo maximè in Hiſpania. Nam teſte Garcia *7. part. de benefic. cap.* 13. *à n.* 130. nullum clericum excommunicatum à iure, vel ab homine cogi ad reſtituendos fructus tempore excommunicationis perceptos: & in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis vt excommunicatus declaratus diſtributionibus, aliiſque emolumentis priuetur, debet punctatoribus Hiſpanè *contadores* denunciari, vt eum extra Kalendarium conſtituant (hoc eſt) *pongan en deſquento*, & quouſque hæc diligentia præſtetur, non eſt impeditus à fructuum perceptione, vt benè notauit Garcia *d. cap.* 13. *n.* 132.

5. Neque obſtant in contrarium adducta. Ad primum admitto ſubtractionem fructuum denunciationi æquiparari: at ſicut denunciatio non ipſo iure excommunicationem ſubſequitur, ſed indiget iudicis officio, ſic de ſubtractione fructuum dicendum eſt. Ad ſecundum reſpondeo, Pontificem non moueri eadem ratione, vt poſſit excommunicatus non obſtante appellatione denunciari, ac mouetur, vt poſſit fructibus priuari: nam ad denunciationem mouetur, quia denunciatio non eſt nouum vinculum; ſiquidem ipſa denunciatione non amplius excommunicatus prohibetur communicare cum fidelibus, quàm ante denunciationem prohibitus eſſet. At ad ſubtrahendos fructus mouetur, quia excommunicato communio Eccleſiæ denegatur. Adde denunciationem, etſi non ſit nouum vinculum, eſſe tamen nouam pœnam ex excommunicatione iuſtè ſubſequentem, quæque non obſtante appellatione imponi poteſt; ſic ſubſtractio Eccleſiaſticorum prouentuum dici poteſt non eſſe nouum vinculum, ſed nouam pœnam, quæ appellatione non obſtante poterit excommunicato imponi.

6. Poſita autem ſententia condemnatoria non eſt dubium, te obligatum eſſe fructibus cedere, neque illos vſurpare poſſe, quia ſententiæ iuſtè ſubtrahenti fructus obedire teneris. Solùm excipi poteſt ſi pauper ſis. Nam cùm prædicti fructus Eccleſiæ vel pauperibus ſint applicandi, vti ex communi docet Nauarr. *cap.* 25. *num.* 123. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 36. *n.* 3. Auila 2. *p. de cenſur. diſp.* 6. *dub.* 1. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 13. *num.* 134. tibi vtpote pauperi applicari poſſunt, niſi fortè in ſententia condemnatoria contineatur applicatio alicui operi pio facta, ſub quo tu non comprehenderis: vti tradit Silueſt. *verb. excommunicatio.* 3. *num.* 1. *& verb. clericus* 4. *n.* 17. *q.* 15. Auila 2. *p. de cenſur. c.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 1. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 10.

7. Supereſt duplex difficultas. Prima, an ſi iniuſtè excommunicatus ſis, & ad priuationem fructuum condemnatus impediaris ab illorum perceptione, ac ſi iuſtè excommunicatus, & condemnatus eſſes? Et quidem ſi iniuſtè inualidè excommunicatus, & condemnatus ſis, nemini eſſe dubium poteſt, te poſſe in foro conſcientiæ gerere, ac ſi excommunicatus non eſſes, quia quod nullum eſt nullum producit effectum, vt inquit *regula iuris.* Effectum namque excommunicationis veræ habere non poteſt excommunicatio præſumpta. Neque dici potes excommunicatus, ſi excommunicatio non ſubſiſtit. Argum. *l.* 4. *§. condemnatum. ff. de re iudicata,* & tradunt omnes hi Doctores ſtatim referendi.

8. Si verò condemnatio iniuſta ſit, attamen valida, cenſet Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. c.* 12. *n.* 4. Filliucius *tract.* 12. *cap.* 6. *n.* 133. Suarez *de cenſur. diſp.* 13. *ſect.* 2. *num.* 20. *&* 23. Sayrus *lib.* 1. *de cenſur. cap.* 5. *n.* 27. te non poſſe eos fructus repetere ab iis quibus ſunt applicati; quia validè applicati ſunt, ſed actionem habere aduerſus iudicem applicantem, & condemnantem iniuſtè, vt ratione iniuſtitiæ reparet damnum tibi factum. Nam cùm iniuſtitia non impediat valorem ſententiæ, vt ſuppono, neque impedire poterit valorem applicationis.

9. Cæterùm verius exiſtimo, te poſſe recuperare fructus non ſolùm à iudice, ſed ab iis, quibus ſunt applicati; quia eſto validè applicati ſint, at ſunt applicati reuocabiliter. Nam cùm lex iuſtitiæ obliget reuocare ſententiam iniuſtam, illiúſque effectus, & in priſtinum ſtatum omnia, quoad fieri poſſit, reducere, neceſſariò ſubſtractio fructuum, & illorum applicatio reuocari debet. Potes ergo non ſolùm aduerſus iudicem, ſed aduerſus detentores fructuum agere, vt tibi fructus reddant priori ſententia reuocata. ſic pluribus relatis aſſerit Nicol. Garcia 7. *p. de benef. cap.* 13. *num.* 120. Alexand. Moneta *de diſtributionib.* 2. *p. quæſt.* 15. *n.* 23. 44. *&* 45. Bonacina *diſp.* 2. *de cenſuris, quæſt.* 2. *p.* 4. §. 2. *num.* 6. Quod ſi ipſi bona fide aſſumpſerint, neque facti ſunt ditiores, ſolùm aduerſus iudicem tibi actio competit, vt probaui *tract.* 7. *de orat. horiſque canon. diſp.* 3. *p.* 9. §. 2.

10. Hanc ſententiam limitat Ioan. Gutier *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 1. *n.* 135. Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum, c.* 5. *n.* 25. Vgolin. *tabula* 2. *cap.* 12. *n.* 4. Moneta *d. q.* 15. *n.* 35. vt non procedat, ſi negligens es in procuranda abſolutione; nam eo caſu tua culpa fructus amittis, ſiquidem facilè impetrare abſolutionem, ſeu ſententiæ reuocationem poteras; cui limitationi quoad diſtributiones, & fructus qui intereſſentibus diuinis conceduntur adhæret Vega 1. *p. ſum. cap.* 36. *caſu* 2. Man. Rodrig. 1. *tom. ſum. cap.* 23. *n.* 6. Garcia 7. *part. de benefic. cap.* 13. *num.* 125. Nam hi fructus concedi non poſſunt abſentibus, niſi legitimè abſint. At cenſeri nequis legitimè abeſſe, ſi tua culpa excommunicatus exiſtis. Sed hæc limitatio mihi non probatur: nam negligentia in procuranda excommunicationis abſolutione, reuocationéque ſententiæ non impedit, quin excommunicatus, & condemnatus ſis, & conſequenter quin ſis legitimè impeditus, & excuſatus à reſidendo; ſicuti communiter Doctores docent, & ſuperiùs diximus de obligatione audiendi ſacrum, qua non teneris, tametſi abſolutionem non impetres, cùm facilè poſſes. Quæ omnia latiùs probaui *tract.* 7. *de oration. horiſque canon. diſp.* 3. *p.* 9. §. 2.

12. Secunda difficultas; an à contumacia recedens, & abſolutionem à cenſuris nequiens impetrare obtineas fructus, quos amittis ob abſentiam à choro, & debiti officij omiſſionem? Et quidem ſi tibi iniuſtè denegatur abſolutio, ferè omnes conueniunt fructus tibi debitos eſſe; quia iniuſtè impediris, ne choro aſſiſtas, néve officium præſtes; ſicuti ſi iniuſtè vinculis eſſes detentus.

13. At ſi abſolutio non tibi negatur iniuſtè, ſed detinetur quouſque de ſatisfactione, & pœnitentia conſtet, vel ſuperior qui eam eſt conceſſurus abeſt. Cenſent grauiſſimi Doctores, Decius aliis relatis *in cap. paſtoralis. §. verùm, n.* 7. *de appellationib.* Sayrus *lib.* 2. *theſauri caſuum, cap.* 5. *n.* 29. Vgolin. *tab.* 2. *c.* 12. *n.* 4. Henriquez *lib.* 13. *c.* 13. Saa *verb. beneficium, n.* 50. Petr. Nauarra *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 238. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 10. fructus correſpondentes officio eo tempore exhibendo te obtinere; tametſi officium non præſtes; quia non præſtas, eo quòd impeditus ſis, ſicuti ſi ob infirmitatem, cuius tu cauſa fuiſti, impediaris ab exequendo officio, quod beneficium exigit, non obinde fructus beneficij amittis.

14. Sed contrarium rectius cenſuit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 2. *p.* 4. §. 2: Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 2. quia pœnitentia non tollit excommunicationem, neque ſententiam iuſtam infirmat, tametſi moueat iudicem, vt abſolutionem præſtet. At excommunicatio ex ſe impedit exercere officium, cui fructus annectuntur. Sententia verò condemnatoria illorum priuationem ipſo iure inducit. Ergo durante excommunicatione, & ſententia illos fructus conſequi non potes. Neque eſt ſimile de infirmitate,

te,

Digitized by Google

te, nam infirmitas ea ſe non eſt impedimentum culpabile officij Eccleſiaſtici exercendi, neque ea ſe eſt impedimentum. Secùs verò excommunicatio, quæ ex ſe eſt culpabile impedimentum.

Pvnctvm XII.

De ſeptimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio, & annullatio cuiuſuis reſcripti.

1 *Excommunicatus priuatus eſt impetratione cuiuſlibet priuilegij, & reſcripti, excepto reſcripto in cauſa excommunicationis.*

2 *In reſcriptis Pontificijs rarò hic effectus locum obtinere poteſt ob clauſulam ibidem inſertam abſolutionis ab omnibus cenſuris.*

3 *Hæc doctrina ſolùm pro reſcriptis Pontificijs eſt vera.*

4 *Conceſſiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis.*

1. EXcommunicatum priuatum eſſe impetratione cuiuſlibet priuilegij, ſeu reſcripti Pontificij, excepto reſcripto in cauſa excommunicationis, vel appellationis, conſtat ex *cap.1. de reſcripis in 6.* vbi annullatur impetratio reſcripti ad lites. Ergo à fortiori annullata cenſetur impetratio reſcripti ad beneficia, diſpenſationes, gratias, & ſimilia: vti aliis relatis docent Sayrus *lib.2.theſauri, cap.5.n.12.* Henriq. *lib.3.c.13.n.1.* Coninch. *diſp.14.dub.10.in principio.* Suar. *tit.de cenſur.diſp.17. ſect. 1.* Aliquibus placet hoc intelligendum eſſe de reſcripto impetrato ab excommunicato vitando, ſecùs de tolerato, quod validum eſſe cenſet Archidiac. *in dicto c.1. de Reſcript. in 6.* & probabile iudicat Suar. *loco allegato.* Nauarr. *lib.5.conſil.tit.de ſentent.excommunicat.conſ.44.n.1.* Sed rectiùs alij Doctores oppoſitum cenſent, quia excommunicato nullus eſt fauor factus.

2. Sed quia reſcriptis Pontificiis conſuetum eſt inſeri abſolutionem ab omnibus cenſuris ad effectum valoris reſcripti, effectus hic excommunicationis rarò locum habere poteſt, vti notauit Coninch. *loc.alleg.*

3. Extendit hanc doctrinam Nauarr. *dicto lib.5. conſil.tit.de ſentent.excommunicat.conſ.44.n.1.* & 6 ad reſcripta Imperatoris, & Regis, affirmátque nulla eſſe, ſi ab excommunicato impetrentur. Sed Suar. *diſp.17.ſect.1.* Bonac. *diſp.2.q.2.p.vlt.* hanc extenſionem non admittunt; & meritò; quia textus *in dicto c.1.de reſcriptis in 6.* ſolùm de Pontificiis reſcriptis loquitur, & lex pœnalis non debet ex vno caſu ad alium extendi, maximè cùm ſit diuerſa ratio, vt in præſenti.

4. Conceſſiones, & gratiæ aliorum Prælatorum inferiorum Pontifice, non irritantur ex vi excommunicationis; quia nomine reſcripti non veniunt, neque vllibi inueniuntur irritæ, vt tradit Nauarr. *lib.5.conſil.tit.de ſentent.excommunic. conſ.23.q.1. edit.2.* Paul. Layman *lib.1. ſum.tract.5.part.2.c.2.n.11.* Suar. *diſp.17.ſect.1.n.2.* Bonac. *diſp.2.de cenſur.q.2.pun.vlt.*

Pvnctvm XIII.

De octauo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio vſus Eccleſiaſticæ iuriſdictionis.

1 *Priuatus eſt excommunicatus cuiuſuis iuriſdictionis Eccleſiaſticæ vſu, niſi ſit à fidelibus requiſitus.*

2 *Proponitur ratio difficultatis, an validè excommunicatus iuriſdictionem exerceat non requiſitus à fidelibus.*

3 *Excommunicato tolerato adempta non eſt iuriſdictio.*

4 *Excommunicatus toleratus, & officium iudicis & parochi exercere validè poteſt.*

5 *Negant plures validum eſſe exercitium iuriſdictionis coactiuæ.*

6 *Verius eſt validum eſſe, dum per exceptionem non eliditur.*

7 *Excommunicato vitando omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica adempta eſt.*

8 *Sententia data ab excommunicato vitando nulla eſt.*

9 *Item abſolutio, & diſpenſatio.*

10 *Item iuriſdictionis delegatio.*

11 *Item collatio beneficij facta.*

12 *Quando electio pluribus competit, & aliqui ſunt excommunicati, non tenet electio ſi ſuffragium excommunicati neceſſarium ſit.*

13 *Si excommunicati ſuffragium ſuperſit, probabilior ſententia tenet validam eſſe electionem.*

14 *Plures cenſent oppoſitum.*

15 *Præſentatio beneficij clerico ab excommunicato vitando facta, nulla eſt.*

16 *In præſentatione laica variant Doctores. Alij cenſent inualidam eſſe.*

17 *Verius eſt oppoſitum.*

18 *Soluitur oppoſitum fundamentum.*

19 *Inſtitutor non tenetur eam præſentationem admittere.*

20 *Si verò illam admittat, tenetur inſtitutionem facere.*

21 *Inſtitutio facta ab excommunicato vitando nulla eſt.*

22 *Poſtulatio ſolemnis facta ab excommunicato vitando nulla eſt. Secùs non ſolemnis.*

23 *Quod dictum eſt de poſtulatione, dicendum eſt de nominatione.*

24 *Poſſeſſionis conceſſio ſi facienda ſit medio aliquo iuriſdictionis exercitio nulla erit, ſecùs ſi nullum iuriſdictionis actum requirat.*

25 *Reſignatio beneficij facta ab excommunicato non denunciato valida eſt. Ab excommunicato verò vitando valida eſt reſignatio abſoluta.*

26 *Reſignationem verò in fauorem tertij etſi aliqui cenſeant inualidam eſſe. Verius eſt oppoſitum.*

1. NEmini eſt dubium quemlibet excomunicatum priuatum eſſe iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercere. Tum quia hoc exercitium eſt præcipua cum fidelibus communicatio. Tum quia indignus eſt fructibus Eccleſiæ gaudere, & illius vices gerere, qui ab Eccleſia eſt ſegregatus. Habetur *c.audimus 24.q.1.c.ad probandum, de ſentent. & re iudicata. c. 1. de ſupplenda negligent.prælator.c.is cui, de officio delegati in 6. c.1. de officio vicarij in 6.* & *cap.decernimus, de ſentent.excommunicat.eodem lib.6.* Quapropter excommunicatus etiam toleratus aliquem actum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ exercens peccat mortaliter, niſi fuerit à fidelibus requiſitus; quia eſt communicatio in rebus ſpiritualibus, & magni momenti. Ob bonum autem fidelibus, quibus permiſſa eſt cum excommunicatis toleratis communicatio, licitè poſſunt excommunicati ſua iuriſdictione vti.

2. Difficultas ergo eſt, an validè iuriſdictionem excommunicati exerceant, cùm non ſint à fidelibus requiſiti. Ratio difficultatis eſt; quia iure antiquo quilibet excommunicatus eo ipſo priuatus erat iuriſdictione Eccleſiaſtica. At per Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, nullus fauor eſt excommunicati factus, niſi quatenus fideles eorum communicatione vti volunt. Ergo extra caſum, quo ſint à fidelibus requiſiti, nullam iuriſdictionem habent.

3. Cæterùm dicendum eſt excommunicato tolerato nullatenus ademptam eſſe iuriſdictionem, ſed illius actus validè exercere, dum à fidelibus non excipitur. Sumitur ex *c.exceptionem, de exceptionib.* & *c.1.eod.tit.in 6.* & tradit Nauarr. *c.27.n.21.* & *lib.5.concilior.tit. de hæreticis, conſ.15.q.2.* Sayrus *lib.2.theſauri c.6.n.1.* Couarr. *cap.alma mater 1.p.§.7.n.9.* Suar. *diſp.11.ſect.4. n.9.* & *diſp.14. ſect.2.* Gutier. *lib.1.canon.qq.c.1.n.82.* Leſſius *lib.2.c.19. dub.7.n.17.* Auila *de cenſur.2.p.c.6.diſp.3.dub.2.* & *diſp.6.dub.3.* Coninch. *diſp.14.dub.10.in princ.* Paul. Layman *lib.2.ſum.tract 5.part.2.c.2.n.13.* & *c.5.n.7.verſ.quartum.* Henriq. *lib.13. c.8.* Hugolin. *tab.1.cap.3.* Bonac. *diſp.2. de cenſur. q.2.p.5. n.3.* Gaſpar. Hurtado *diſp.7.difficult.2.in fine.* Ratio ea eſt,

quia;

quia cùm Eccleſia permittat fidelibus communicationem cum excommunicatis toleratis tum in humanis, tum in diuinis,ac ſi excõmunicati non eſſent,conſeruare in illis debet iuriſdictionem, vt apti, & expediti ſint ad hanc cum fidelibus communicationem. Ex qua ratione naſcitur,ſi fideles excommunicationem obiiciant, & ob illius cauſam excommunicatum excipiant,& à ſe repellant,nullius valoris ſunt actus ab excommunicato facti.

4. Hinc conſtat excommunicatum toleratum & officium iudicis, & parochi exercere validè poſſe, dum non excipitur,atque adeò poſſe lites decidere,cauſas iudicare, abſoluere, diſpenſare, & ſimilia, &c. Propoſita verò exceptione ceſſare debet. At excipiens tenetur excommunicationis ſpeciem,& illius authorem manifeſtè probare intra octo dies, ſin minus nulla eſt exceptio iuxta textum *in cap.1.de exceptionib. in 6.*

5. Solùm de exercitio iuriſdictionis coactiuæ eſt graue dubium; an factum ab excommunicato tolerato validum ſit? Negat valere Suarez *diſp.14.ſect.2.n.15.* Paul. Layman *lib.1.ſum tract.5.part.1.cap.4.n.7.verſ.ſed contrarium.* Gaſpar Hurtado *de excommunic.diſp.7.diffic.2.in fine.* Mouentur quia in Extrauag. *Ad euitanda ſcandala* nullus fauor, nullàque gratia excommunicatis facta eſt, niſi quatenus cedit in fidelium commodum,& vtilitatem,& ab ipſis acceptatur: at fideles nullatenus acceptant præceptum, cui nolunt obedire, neque illud præceptum in illorum commoditatem cedit. Ergo, &c. Et confirmo, fidelibus liberum eſt non communicare cum excommunicatis toleratis.Ergo liberum eſt nolle excommunicati præceptis obedire.

6. Cæterùm verius eſt quod tradit Ioann. Guttier. *lib.1.canon.qq.cap.1.n.8.* Ægid.Coninch *diſp.14. dub.10. n.91.* Bonacina *diſp.2.q.1.punct.5.n.4.* & alij, præceptum & excommunicationem latam ab excommunicato tolerato validam eſſe,dum per exceptionem non eliditur.Et quidem quando excommunicatio occulta eſt,etiam Doctores oppoſitæ ſententiæ admittunt valida eſſe præcepta ab excommunicato lata;quia ad bonum publicum pertinet, ne acta ab eo qui officium iudicis exercet ob impedimentum occultum infirmentur; ſicuti notauit Gloſſa *in cap.ad probandum,de ſent. & re iudic.* Tunc ſic nemo tenetur cum excommunicato occulto communicare,ſed liberum ei eſt,illum vitare. Si igitur excommunicatus toleratus nequit ſuis præceptis,& pœnis fideles ligare,quia fideles ab eius communicatione eximuntur, nullatenus valida erunt & obligatoria præcepta ab excommunicato lata, quantumuis occulto. Quapropter dicendum eſt, dum à fidelibus non excipitur valida eſſe eius præcepta, illiſque fideles obligari; quippe fideles non excipientes excommunicatum cenſentur eius ſententiæ conſentire: cùm à iure ſola exceptione permiſſum ſit diſſenſum explicare. Et confirmo, iure antiquo iudex occultus excommunicatus iuriſdictionem retinebat, quouſque per exceptionem elideretur, *cap.exceptionem,de exceptionib.cap.1.eod.tit.in 6.* Sed iure nouo quilibet excommunicatus toleratus reputatur, ac reputabatur antiquo iure occultus. Ergo.

7. Verùm excommunicato vitando omnem iuriſdictionem Eccleſiaſticam ademptam eſſe omnes Doctores docent ex textibus *num.1.* relatis.

8. Ex qua regula infertur ſententiam datam à iudice excommunicato vitando nullam eſſe:vti probat text. *in cap. ad probandum, de ſent. & re iudic.* vbi ſententia data à multis iudicibus,eo quòd vnus ex illis excommunicatione innodatus erat, caſſanda dicitur, id eſt caſſa declaratur, vt explicat ibi Gloſſa. Et docet Suarez *de cenſur.diſp.14.ſect.1.n.4.* Vgolin *tab.2.de cenſur.cap.11.n.1.* Sayrus pluribus relatis *lib.2.theſauri,cap.6.n.15.*

9. Secundò abſolutio, diſpenſatio, facultatis conceſſio pro ſacramentis miniſtrandis nulla eſt, quia omnes ſunt iuriſdictionis Eccleſiaſticæ actus; quibus ipſe excommunicatus priuatus eſt, vt ex communi ſententia docet Coninch *diſput.14. dub.10. num.99.* Sayrus *d. cap.6.num.16.*

10. Tertiò iuriſdictionis delegatio irrita eſt,ſi fiat ab excommunicato vitando,quia ipſa delegatio iuriſdictionis eſt exercitium, vt de ſe conſtat. Quare ſi legatione facta delegans excommunicetur, ceſſat in delegato iuriſdictio, re integra. Secùs ſi res incœpta ſit, hoc eſt ſi delegans vti cœpit iuriſdictione iuxta textum *in cap. relatum,cap.gratum,cap.licèt,de officio delegati.* vti pluribus comprobat Vgolin *tab.2.de cenſur.cap.11.§.4.n.2.* Sayrus *lib.2.c.6.n.10.* Quod intelligendum eſt, quando verè eſt delegatus; & conſtituit diuerſum tribunal à delegante; nam ſi delegatus,& delegans idem tribunal conſtituant, vti contingit in Epiſcopo, & eius Vicario generali, ceſſat in delegato iuriſdictio, tametſi res cœpta ſit delegante excommunicato,ſicuti ceſſaret,ſi delegans moreretur: vti colligitur ex *cap.Romana, de officio Vicarij in 6.* & tradit Sayrus *lib.2.c.5.n.17. & lib.2.c.6.n.3.& 19.* Suar. *de cenſur.diſp.15.ſect.2.n.4.* Sanch.*lib.3.de matrim.diſp.30.* Auila *2.part.cap.6.dub.4.* Coninch *diſp.14.dub.10.n.84.* Bonacina *diſp.2.de cenſur.q.2.punct.5.n.12.* Iuriſdictio tamen interior, ſeu in foro pœnitentiæ, & quælibet alia quæ iudicialis non ſit ob excommunicationem poſtmodum incurſam à delegante non ſuſpenditur etiam re integra;quia hæc iuriſdictio eſt gratia facta,quæ ob impedimentum concedenti ſuperueniens, imò ob eius mortem non infirmatur. Nam textus annullantes delegato iuriſdictionem de iuriſdictione fori contentioſi loquuntur,quorum deciſio vtpote odioſa extendi non debet ad iuriſdictionem extraiudicialem, vti benè notauit Sotus *in 4.diſt.18.q.4.art.3.* Auila *2.p.de cenſur.c.6.diſp.6.dub.3.* Bonacina *diſp.2.de cenſur.q.1.punct.5.in fine.* Gaſpar Hurtado *diſp.7.difficult.2.circa finem,*& alij.

11. Quartò, collatio beneficij facta ab excommunicato vitando, nulla eſt, vt deciditur *cap. vnic. de Sede vacante in 6.*& tradunt communiter Doctores,vt videre eſt apud Couarr. *cap.alma mater,1.p.§.7.n.9.* Henriquez *lib.13.de excomm.c.7.n.2.* Vgolin *de cenſur.tab.2.c.11.§.1.* Sayrus *lib.2.theſauri,c.2.n.1.* extendúntque Doctores doctrinam ad electionem, vtpote quæ ius in beneficium confert,quæ ſi fiat ab excommunicato vitando inualida cenſeri debet. argum. *cap.cùm dilectus,de conſuetudine.* & *cap.cum inter.1.de electione.* & *cap. conſtitutis 1.de appellationib.* Excipe electionem Summi Pontificis, quæ eſto fiat à Cardinalibus excommunicatis valida eſt, neque infirmari poteſt ob vitanda grauia damna,& ſchiſmata, quæ inde oriri poſſent. Sicut habetur Clement. *Ne Romani.§.cæterùm,de electione.*

12. Sed quia ſæpè contingit electionem capitulo, ſeu communitati competere, in qua aliqui ſunt excommunicati,dubitant Doctores, an ob eam cauſam electio irrita ſit? Et inprimis certum eſt exclusis excommunicatis omne ius eligendi ad non excommunicatos deuolui. Vnde ſi capitulo ſimul cum Epiſcopo competeret electio, & Epiſcopus excommunicatus eſſet, capitulum eligere poſſet, & econtra ſi omnes capitulares excommunicati eſſent, Epiſcopus facere electionem poſſet,vti colligitur ex *cap.vnic. ne Sede vacante in 6.* Deinde ſi ſuffragium excommunicati ita neceſſarium eſt ad electionem, vt illo ſecluſo non ſubſiſteret, electio nulla eſt, argum. *cap.ad probandum,de re iudicata.& cap.ſuper Abbatia, de officio delegati;* vbi factum à duobus nullum eſſe cenſetur; eo quòd vnus ex illis careret poteſtate; nam licèt poteſtas data eſſet vtrique in ſolidum, at cùm vterque voluerit admittere alterum,vt condelegatum ea de cauſa ab vtroque neceſſariò debet ferri ſententia,neque poteſt ab vno tantùm, etiamſi à principio ferri potuiſſet.

13. At ſi excommunicati ſuffragium ſuperſit, ita vt reliqua ſuffragia excommunicati ſuffragio non enumerato ſufficiant electioni,probabilior ſententia tenet, validam eſſe electionem, tametſi excommunicatus vitandus ſuum ſuffragium ſimul cum aliis dediſſet;quia ſicut electores

electores non excommunicati non habilitant excommunicatum, ſic excommunicatus non reddit inhabiles non excommunicatos, argum. textus, *vtile per inutile non vitiatur, de regul. iuris in 6.* Neque eſt vllus textus, quo probetur hanc inhabilitatem conſtitui, electionémque eſſe irritam. Sicuti notarunt Richard. *in 4. diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 1. *ad* 3. Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. §. 2. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 10. *n.* 93. *& ſeqq.* Paul. Layman *lib.* *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 13. *verſ. quoad electionem.* Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 5. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſp.* 7. *diffic.* 3. *num.* 8.

14. Contrarium huius doctrinæ docuerunt plures relati à Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. *n.* 3. & a Sayro quos ipſe ſequitur *lib.* 2. *theſauri, cap.* 6. *n.* 5. aſſerentes electionem illam irritam fore caſu quo non excommunicati ſcienter admiſerint excommunicatum vitandum ad electionem; nam eo ipſo proteſtantur ſe nolle eligere, quin ſimul excommunicatus concurrat. At excommunicatus inhabilis eſt ad eligendum, vt nec per ſe, nec cum aliis iurare electionem poſſit. Ergo voluntas electorum non excommunicatorum nullius effectus erit, & conſequenter electio ex ea procedens. His fauet textus *in cap. fin. de procuratorib.* & *cap. Maſſana, de electione*, vbi caſſatur electio cui inter fuerunt laici. Secùs eſſe inquiunt prædicti Doctores, & ſpecialiter Panormit. *cap. illo num.* 7. *de electione.* Sayrus *d. cap.* 6. *n.* 6. ſi contra voluntatem electorum habilium excommunicatus electioni ſe ingeſſit; quia non debent electores iure eligendi priuari ob participationem cum excommunicato, quam vitare nequeunt.

Sed hæc non vrgent, vt à communi ſententia recedamus. Nam prædicta ad ſummum probant electionem irritandam à confirmatore, vti aduerterunt Coninch, Layman, Suar. & alij *ſuprà.* Nam eſto electores non excommunicati nolint ſua præſtare ſuffragia, quin ſuffragium excommunicati concurrat; at non præſumuntur velle ſua ſuffragia irrita fieri irrito exiſtente excommunicati ſuffragio. Ex texto *in cap. fin. de procurator.* ſolùm colligitur electionem irritandam, non verò irritam eſſe ipſo iure. Sicuti & procurator à Rectoribus excommunicatis electus repellendus. Idem probat textus *in cap. Maſſana.* Vel dic ibi electionem declarari irritam, quia inſufficiens erat numerus habilium electorum.

15. Quintò inferunt præſentationem beneficij Eccleſiaſticam, ſeu factam à clerico vt talis eſt irritam, & nullam eſſe, ſi præſentans excommunicatus vitandus ſit, vti docent Panormit. *in cap. nobis, num.* 3. *de iurepatronat.* Rebuff. repetit. *cap. poſtulaſtis, n.* 101. *de clerico excommun. miniſtr.* Couarr. *in cap. alma mater,* 1. *p.* §. 7. *n.* 9. Henriquez *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 2. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 13. §. 1. *n.* 13. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 6. *n.* 7. & colligitur ex *cap.* 6. *prementis, cap. Frigentius* 16. *quæſt.* 7. *& cap. fin. de electione in* 6. iuncta Gloſſa. Etenim cùm per huiuſmodi præſentationem acquirat præſentatus ius in beneficium: excommunicatus autem vitandus priuatus ſit cuiuſlibet iuris Eccleſiaſtici conceſſione, conſequenter priuatus eſt iure præſentandi. Deinde præſentatio Eccleſiaſtica electioni comparatur. Argum. *cap. cum autem, cap. nobis, de iurepatronat.* & *cap. querelam, de electione.* Ideóque omnes textus loquentes de electione locum habent in præſentatione, teſte Gloſſa *in cap. ſi tam. verb alios.* & *cap. fin. verb. electione, de electione lib.* 6. Sed electio facta ab excommunicato vitando nulla eſt, ergo & præſentatio. Præterea excommunicatus ſuſpenſus eſt ab officio, & beneficio, & conſequenter ab vſu iuriſdictionis ex beneficio prouenientis: at præſentatio Eccleſiaſtica à beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico prouenit. Ergo præſentatio Eccleſiaſtica facta ab excommunicato vitando nulla eſt.

16. De præſentatione laica variant Doctores. Alij è quorum numero eſt Lambertin. *de iurepatronat.* 1. *part. lib.* 2. *q.* 2. *art.* 1. *&* 3. *p. lib.* *q.* *art.* 4. Couarr. *cap. alma mater,* 1. *p.* §. 7. *n.* 9. Frechilla *de excommunic. art.* 5. *part.* 2. *n.* 6. Gaſpar Hurtado *diſp.* 7. *de excommunic. difficult.* 3. *n.* 9. cenſent inualidam eſſe; quia præſentato ius in beneficium media præſentatione acquiritur; ſiquidem ille ad quem pertinet inſtitutio tenetur eum inſtituere. At comparatione præſentati ab excommunicato hanc inſtitutor obligationem non habet, ergo præſentatio nulla eſt. Deinde præſentatus admittens præſentationem excommunicati vitandi incidit in excommunicationem minorem, vtpote qui communicat cum excommunicato vitando: at innodatus minori excommunicatione incapax eſt beneficij, & illius iuris. Ergo præſentatio facta ab excommunicato vitando nulla eſt.

17. Nihilominus etſi prædicta ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo, quæ aſſerit validam eſſe præſentationem à laico factam, vel à clerico titulo patrimonij, aliôve ſæculari, vt ex communi ſententia docuit Rebuff. *in cap. poſtulaſtis, n.* 114. *de clerico excommunicato miniſtrante.* Rochus de Curte *tract. de iurepatronat. verb. competens, q.* 8. Ludouicus Gumezius *tract. expectatiuarum, n.* 60. Vgolin. *tab.* 1. *cap.* 11. §. 2. & *cap.* 13. §. 2. *n.* 13. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *n.* 1. Sayrus *lib.* 2. *theſauri, c.* 6. *n.* 9. Garcia *de benefic.* 5. *p. cap.* 4. *num.* 317. Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. Ratio eſt, quia per præſentationem laicalem non acquirit præſentatus ius firmum in beneficium; ſiquidem patronus variare poteſt, donec facta ſit inſtitutio, *cap. cum autem, de iurepatronat.* & *ibi* Gloſſa, Abbas, & Innocent. Atqui præſentatio Eccleſiaſtica ideò irrita eſt; quia ius præſentato confert, & eſt actus iuriſdictionis ſpiritualis, & officij Eccleſiaſtici. Ergo cùm præſentatio laicalis non tribuat hoc ius, nec ſit vſus poteſtatis ſpiritualis, ſed ſolùm quædam declaratio authentica voluntatis præſentatoris, & præſentati deſignatio, iuxta *cap. decernimus,* 16. *quæſt.* 7. fit ſane validam eſſe.

18. Ex quo ſoluitur fundamentum oppoſitum: negamus namque præſentato ius proprium in beneficium acquiri, ſed ſolùm improprium, quatenus inſtitutor tenetur eum in beneficium inſtituere, ſi patronus in præſentatione facta perſeuerauerit. Sed quia eam variare poteſt; ea de cauſa illud ius non cenſetur proprium eſſe. Minus obſtat excommunicatio minor, quam præſentatatus ex participatione cum excommunicato vitando contrahere poteſt; quia hæc ſecundùm probabiliorem ſententiam præſentationem beneficij, necdum collationem irritam reddit, ſed irritandam. Præterquam quòd præſentatio laica non concedit ius, quod excommunicatione infirmetur. Adde hanc excommunicationem minorem facilè præſentatus vitare poterit, vel quia ſibi, vel quia Eccleſiæ vtile eſt, ne beneficia diu vacent; quæ ſine dubio vacarent, ſi eo tempore, quo patronus excommunicatus eſt, beneficij inſtitutio ſuſpenditur.

19. Verùm eſto valida ſit præſentatio ab excommunicato vitando, inſtitutor non tenetur eam admittere. Quod verum habet, etiamſi facta ſit ab excommunicato tolerato, quia nemo tenetur cum excommunicatis communicare, ſicuti tradit Suar. *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 30. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 3. Garcia 5. *p. de benef. c.* 4. *n.* 119. Conioch. *diſp.* 14. *dub.* 10. *num.* 95. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 7. *circa finem difficult.* 3. Quinimo Suar, Garcia, Hurtado, & Layman. exiſtimant & rectè obligatum eſſe inſtitutorem repellere præſentationem factam ab excommunicato vitando, tametſi ea obligatio, vt inquit Suar. ſolùm ſub culpa veniali ſit. Quod intelligendum eſt, cùm nulla adeſt neceſſitas: ſed quia vrgere neceſſitas poteſt admittendi prædictam præſentationem, ne beneficium diutius vacet, vt benè aduertit Coninch. *dicto dub.* 10. *concl.* 2. à culpa veniali excuſari præſentationis admiſſio poteſt.

10. Admiſſa verò præſentatione ab excommunicato facta tenetur inſtitutor eum inſtituere; quia nulla eſt cauſa ob quam excuſari poſſit, vti aduertit Garcia *de benef.* 5. *p. c.* 4. *n.* 319. Ea autem præſentati inſtitutio valida, eſt ſiue præſentatoris excommunicationem ſciat, ſiue illam ignoret; quia nullo iure irritatur talis inſtitutio, cùm fiat ex patroni conſenſu. Quod procedit, ſine

valida

Digitized by Google

valida ſit præſentatio, ſiue non; quia ſtante inualida præſentatione ius integrum deuoluitur ad inſtitutorem, vt rectè tradit Suarez *d.diſp.14.ſect.2.n.30.& ſeqq.* Coninch *diſp.14.dub.10.n.95.* Gaſpar Hurtado *diſp.7.diffic.3.n.10.* Paul.Layman *lib.1.ſum.tract.5.part.2.cap.2.n.13.* Quando autem inſtitutio præſentati ſit ignorata excommunicatione patroni, etſi aliqui Doctores cenſeant irritam eſſe inſtitutionem non ob excommunicationis impedimentum, ſed ob illius ignorantiam, quæ videtur inſtitutionem inuoluntariam conſtituere; ſiquidem cognita excommunicatio non illam præſtaret inſtitutor. Rectiùs Coninch *d.dub.10.n.95.* Paul.Layman *d.cap.2.n.13.* aſſerunt eam ignorantiam non irritare inſtitutionem: cùm non ſit error, ſeu ignorantia circa actus ſubſtantiam, ſed eſſe cauſam, vt inſtitutor eam reſcindat.

21. Sextò: inſtitutio facta ab excommunicato vitando nulla eſt, argum. *cap.nouit.de his quæ fiunt à Prelato ſine conſenſu Capituli.* & *cap.conquerente, de officio ordinarij.* Etenim inſtitutio æquiualet collationi, petitque iuriſdictionem, qua excommunicatus vitandus priuatus eſt, vti docet Couarr. *cap.alma mater, 1.p.§.7.n.9.* Henriquez *lib.13.de excommunic.cap.7.num.* . Vgolin. *de cenſur.tab.2.c.13.§.2.n.16.* Rebuff.repetit. *in cap.poſtulaſtis, n.130. de clerico excommunic.miniſtr.* Sayrus *lib.2.theſauri, cap.6.n.9.* Quam doctrinam extendit Panormit. *in cap.fin.de clerico agrot. vel debilitato,* ad beneficiorum commendationem: non enim excommunicatus vitandus commendare beneficia poteſt. Item ad collationem, ſeu inſtitutionem beneficiorum per modum executionis; quia excommunicatus vitandus nullatenus de beneficio prouidere poteſt, cùm priuatus exiſtat omni iuriſdictione eccleſiaſtica, quæ ad huoc actum neceſſaria eſt, ſicuti notarunt Couarr. Henriq. & Sayrus *ſuprà.*

22. Septimò: Poſtulatio ſolemnis, quæ fit potenti in impedimenta poſtulati diſpenſare; ſi fiat ab excommunicato vitando, nulla eſt. Secùs verò poſtulatio non ſolemnis. Quippe poſtulatio ſolemnis electioni æquiualet, tribuítque ius poſtulato, cùm non poſſet poſtulans ab ea admiſſa recedere, vt habetur *cap.bona memoria, de poſtulat.* & notat *ibi* Panormit. *num.8.* Poſtulatio verò non ſolemnis quæ fit ei qui non poteſt in poſtulati impedimento diſpenſare, ſed eſt eius conſenſus petitio, vti contingit, cùm canonici volentes religioſum eligere in ſuiſ Prælatum poſtulant ab Abbate conſenſum: hæc enim poſtulatio, quæ Abbati fit etiam ſi fiat ab excommunicatis vitandis valida eſt. Tum quia fit ei qui non poteſt impedimenta poſtulati diſpenſare. Tum quia nullum ius poſtulato ex ea poſtulatione acquiritur. Atque ita ex Panormit. *in cap.1.de poſtulat.Prælator.n.34.* notat Sayrus *lib.1.theſauri, cap.8.num.10.*

23. Octauò, quod dictum eſt de poſtulatione ſolemni, & non ſolemni, dicendum eſt de nominatione ſolemni, & non ſolemni. Nam ſolemnis nominatio, ſi fiat ab excommunicato vitando, nulla eſt; ſecùs verò non ſolemnis. Etenim ſolemnis nominatio eſt quædam electio perſonæ inſtituendæ præſentata ei qui inſtituere debet. Sicuti cùm canonici nominant aliquem, vel aliquos, illóſque Pontifici proponunt, vt quem voluerit inſtituat in Prælatum: hæc electio ſi à Canonicis excommunicatis vitandis fiat nullius eſt valoris, vtpote quæ ius tribuit electo, & à qua electores recedere non poſſunt. Argum. *cap.contra Sanctorum 16.quæſt.vlt.* At ſi canonici inter ſe conueniant de iis qui apti ſunt prælaturæ, vt ſuper his ſuffragia mittantur quinam ſint eligendi, & Pontifici proponendi. Hæc enim aptorum deſignatio cùm non tribuat vllum ius deſignatis *cap. quod ſicut, de electione,* validè poteſt ab excommunicatis fieri, vt benè aduertit Sayrus *lib.1.theſaur.cap.6.num.11.*

24. Nonò: poſſeſſionis conceſſio, ſi facienda ſit medio aliquo iuriſdictionis exercitio nulla erit ab excommunicato vitando facta. At ſi nullum iuriſdictionis actum requirit, vt communiter contingit, valida eſt, tametſi ab excommunicato vitando fiat, quia poſſeſſionis conceſſio, ſicut & illius acceptio eſt quid facti, non iuris, neque vllum ius nouum concedit poſſidenti, ſed conceſſum firmat, & roborat. *cap.pro illorum, de præbendis.* & ibi Panormit. *n.16.* Rebuff. *cap.poſtulaſtis, n.130.& 131. de clerico excommun.miniſtrante.* Sayrus *lib.2.theſauri, c.6.n.12.* Suarez *diſp.14.ſect.2.num.33.* Gaſpar Hurtado *diſp.7. de excommunic.diffic.3.num.10.*

25. Decimò infertur quid dicendum ſit de reſignatione beneficij facta ab excommunicato? Et quidem ſi ſit ab excommunicato non denunciato, ferè omnes Doctores aſſerunt validum eſſe; quia hæc reſignatio non tam eſt fauor ipſius excommunicati, quàm eius in quem fit. At ſi ſit ab excommunicato vitando diſtinguendum eſt de reſignatione ſimplici, & abſoluta, vel in fauorem tertij; ſi reſignatio abſoluta ſit, valida eſt; quia hæc reſignatio nihil aliud eſt quàm quædam beneficij ceſſio, quæ excommunicato expedit, cùm officium exercere non poſſit: ſicuti notauit Suar. *diſp.14.ſect.2.circa fin.*

26. Verùm ſi reſignatio facta ſit in fauorem tertij cenſet Couarr *cap.alma mater, 1.§.7.n.9.* Suarez *diſp.15. ſect.1.n.55.* Filliucius *de excommunicat.cap.6.quæſt.9.n.163.* inualidam eſſe; quia videtur iuriſdictionis actum exercere, & beneficium aliquo modo reſignatario conferre, ſicuti eligens, vel præſentans. Præterea excommunicatus priuatus eſt vſu beneficij, & illius fructibus. At reſignans in fauorem tertij eo beneficio vtitur, cùm alteri donet. Ergo, &c. Sed rectiùs Bonacina *diſp.2.de cenſuris quæſt.2.punct.5.n.7.* exiſtimat validam eſſe prædictam reſignationem; quia hæc reſignatio vltra beneficij ceſſionem ſolùm continet deſignationem perſonæ in beneficium prouidendæ. At ex vi huius deſignationis nullum ius deſignato conceditur, cùm integrum ius in beneficium retineat deſignans, quouſque deſignatus prouiſus ſit à Pontifice. Ergo hæc reſignatio validè ab excommunicato fieri poteſt.

PVNCTVM XIV.

De nono effectu excommunicationis, qui eſt priuatio communicationis forenſis.

§. I.

Expenditur hæc priuatio in genere.

1 *Excommunicatus priuatus eſt quolibet actu pertinente ad iudicium.*
2 *Si excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat excipi poteſt in qualibet parte iudicij.*
3 *Hanc exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo iudicio interuenire debet.*
4 *Modus opponendi hanc exceptionem traditur* in cap. piæ, de exceptionib. in 6.
5 *Exceptio probanda eſt intra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſa.*
6 *Probatio exceptionis apertiſſima eſſe debet. Et explicatur.*
7 *Opponens excommunicationem, & in probatione deficiens ſoluere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas.*

1. PRiuari excommunicatum quolibet actu pertinente ad iudicium in comperto eſt apud omnes. Quapropter nequit eſſe iudex, actor, aduocatus, vel teſtis, vti conſtat ex *cap.veniens, de teſtibus, cap.decernimus, de ſentent.excommunic.cap.6.de exceptionib.in 6.* & *cap.penult. & vlt. 15. quæſt.6.* Etenim cùm excommunicato etiam tolerato omnis communicatio cum fidelibus interdicta ſit & communicatio forenſis ſit communicatio maximi momenti; efficitur ſanè hanc communicationem interdictam eſſe.

2. Vnde ſi excommunicatus huic forenſi communicationi ſe ingerat, vltra peccatum quod committit,

(quod

quod regulariter mortale eſt,) poteſt à iudicio repelli per exceptionem excommunicationis. Quæ exceptio opponi poteſt in qualibet parte iudicij, ſcilicet ante ſententiam, in ipſa ſententia, & poſt ſententiam ante ipſius executionem, vti conſtat ex *cap. pia, eod. tit. in 6.* & tradit Gloſſa, & Panormit. *in d. c. exceptionem, n.* 12. 19. 20. *&* 21. Felin. *n.* 13. Vgolin. *tab. 2. cap.* 15. §. 6. *n.* 1. Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 7. n. 6.* Et rationem tradit Pontifex *in d. cap. pia,* vt ſi cenſura Eccleſia magis timeatur, communionis periculum euitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & excommunicati dum à communibus actibus excluduntur, rubore perfuſi faciliùs reſipiſcant. Quod intelligendum eſt de exceptione excommunicationis oppoſita in vim dilatoriæ, hoc eſt ad differendam actoris, vel iudicis intentionem. Secùs verò de exceptione excommunicationis in vim peremptoriæ; hæc enim exceptio ſupponit actum iam factum, cuius valor exceptione excommunicationis infirmari intenditur, vti colligitur ex Gloſſa *in d. cap. pia, verb. opponit.* & *ibi* Ancharan. *num.* 3. Panormit. *in d. cap. exceptionem, n.* 22. Felin. *n.* 13. Sayrus aliis relatis *lib. 2. theſauri cap. 7. num. 7.*

3. Hanc autem exceptionem dilatoriam comparatione excommunicati tolerati opponere poteſt qui in eo iudicio interuenire debet, vt eſt pars aduerſa, iudex, procurator, notarius, aduocatus, &c. Comparatione verò excommunicati vitandi non ſolùm poteſt, ſed tenetur; quia quilibet fidelis tenetur huius communicationem vitare quoad poſſit, ſicuti tradunt aliis relatis Hugolin. *tab. 2. cap.* 15. §. 7. *n.* 5. Sayrus *lib. 2. cap. 7. n. 8.*

4. Modus autem opponendi hanc exceptionem traditus eſt ab Innocent. IV. *in d. cap. pia, de exceptionib. in 6.* nempe vt exprimatur excommunicationis maioris ſpecies, illiúſque author. Nam cùm hæc exceptio manifeſtiſſimis documentis comprobanda ſit, neceſſariò exigit declarari, quæ excommunicatio, & ob quam cauſam contracta ſit. Itémque illius authorem, an inquam à lege, an à iudice ordinario, vel delegato promanauerit excommunicatio. Cùm ſæpè ex defectu poteſtatis contingat excommunicationem nullam eſſe. Præterquam quòd delegato incumbit oſtendere iuriſdictionis formam, aliàs eius excommunicatio vim non obtinebit.

5. Exceptio probanda eſt infra octo dierum ſpatium à die oppoſitionis admiſſæ, vt habetur *d. cap. pia,* & ibi Gloſſa, *verb. octo dierum, de exceptionib. in 6.* In quo numero computantur etiam dies feriales, iuxta *l. ſiue pars. C. de dilationib.* & *l. 1. ff. de feriis.* & tradit Marian. Socinus *in cap. ſacris, num. 445. de ſententia excommunicat.* Etenim cùm hæc dilatio, vt inquit Gloſſa in *d. cap. pia,* ſæpè malitioſè opponatur, cedátque in grauamen iudicij, meritò ad breue illud tempus reſtringitur. Neque iudici permiſſum eſt hoc tempus prorogare. Tum quia eſt à lege ſtatutum, & determinatum. Tum quia cederet in præiudicium illius cui excommunicatio eſt oppoſita, cùm ei omnes expenſæ ſoluendæ ſint actore infrà illud tempus non probante. Et tradit Ioan. Andreas *dicto cap. pia.* & *in cap. ſolet, de ſententia excommunic. lib. 6.* & Marianus Socinus *d. cap. ſacris, num.* 446. quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 1. de excommunic. cap. 7. n. 15.* Hoc autem procedit quando opponens nulla legitima cauſa impeditus eſt, quo minus infra illud tempus probare exceptionem poſſet, nam ſi iuſta cauſa impediatur, vti eſſet ſi morbo graui teneretur, actoris malitia, vel iudicis omiſſione retardaretur, poſſet & deberet iudex tempus probationis prorogare. Sicuti ex Innocent. Archidiacono, Ioann. Andrea, & Philippo Franco *in cap. pia, de exceptionib. in 6.* refert Sayrus *d. cap. 7. n. 15.* quia tempus conceſſum à lege ſubintelligi debet habile, & expeditum pro conſecutione effectus; in quem conceditur.

6. Probatio verò exceptionis apertiſſima eſſe debet, vti deciditur *dicto cap. pia.* ibi; apertiſſimis documentis. Quare nec vnus teſtis ſufficit, tametſi fama adiuuetur: nam eſto fama ſufficiat, vt infamatus vitetur, argum. *cap. illud, de clerico excommunic. miniſtrante, cap. cum deſideres, de ſententia excommunic.* quia non agitur de graui præiudicio, vt docuit Couarr. *cap. alma mater,* 1. *part.* §. 1. *num.* 5. attamen ad effectum repellendi infamatum à iudicio inſufficiens eſt; quia hæc repulſa graue illi præiudicium parat. Eſtque expreſſa repulſi condemnatio, & pœnæ inflictio, quæ abſque lucida probatione iniungi non poteſt, iuxta doctrinam Cyni *in l. finali, C. de quæſtionibus.* Illa igitur erit ſufficiens probatio, primò ſi fiat per confeſſionem ipſius, cui eſt excommunicatio oppoſita. argum. *l. vnica. C. de confeſſis.* & *cap. fin.* iuncta Gloſſa *eodem tit.* Secundò duobus teſtibus omni exceptione maioribus, qui præſentes fuerunt ſententiæ in eum latæ, vti tradit Gloſſa *in dicto cap. pia, verb. documentis, de exceptionib. in 6.* & ibi Geminianus, Ancharanus, & Francus, Marianus, Socin. *cap. ſacris, num. 446. de ſententia excommunicat.* & *cap. de monialibus, num. 3. eodem tit.* Tertiò probatur excommunicatio, ſi ab homine lata ſit inſtrumento authentico ſententiæ. Si à iure inſtrumento authentico factum continente, vti docet Marian. Socin. *in dicto cap. de monialibus, num. 3. de ſententia excommunicat.* Panormit. *in cap. poſt ceſſionem, num.* 3. & ibi Felin. *num.* 11. *&* 17. *de probationib.* Vgolin. *tab. 2. cap.* 15. §. 10. *num.* 7. Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. num.* 18. Quartò ſufficiens eſt excommunicationis probatio, ſi probes denunciatum eſſe; nam etſi aliquando fieri poſſit aliquem iniuſtè denunciari; quia tamen id rarò, vel nunquam contingit, ideò probata denunciatione cenſenda eſt probata excommunicatio, ita vt in negantem transferatur onus probationis, vti colligitur ex *cap. licèt, de ſententia excommunicat. lib. 6.* vbi Bonifac. VIII. ſtatuit denunciatum in iudicialibus, & extraiudicialibus, & legitimis actibus vitari, quouſque probet ſe excommunicatum non eſſe. Et in Extrauag. *Ad euitanda ſcandala,* ex ſola notitia denunciationis coguntur fideles denunciatum vitare, quin aliam de excommunicatione notitiam haberent; quia præſumi nequit falſitas, & deceptio in his quæ publicè facta ſunt. Atque ita docent Hoſtienſ. & Panormit. *in cap. prudentiam, de officio iudicis delegati.* Ioann. Andr. & Imola *in cap. licèt, de ſententia excommunicat. in 6.* & aliis relatis Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 7. num.* 19. Et licèt aliqui grauiſſimi Doctores, vti Couarr. *in cap. alma mater,* 1. *part.* §. 3. *num.* 1. Rebuff. repetit. *in cap. poſtulaſtis, num. 76. de clerico excommunic. miniſtr.* & alij relati à Sayro *dicto cap.* 7. *num.* 19. aſſerant hanc denunciationis probationem ſufficere pro exceptione dilatoria, & non pro peremptoria, vtpote maioris præiudicij. Rectiùs ipſe Sayrus exiſtimat pro qualibet dilatione hanc probationem ſufficientem eſſe. Argum. *dicti cap. licèt.* & Extrauag. *Ad euitanda.*

7. Quod ſi opponens excommunicationem in probatione defecerit ſoluere tenetur reo omnes expenſas ob eam dilationem factas, iuxta textum *in cap. pia, de exceptionib. lib. 6.* à qua obligatione eximitur, tametſi in ſecunda inſtantia exceptiones probauerit, vti tradit Ioann. Andreas *in dicto cap. pia.* At ſi ipſe exceptionem probauerit, econtrariò verò exceptus abſolutionem, examinandum eſt, an abſolutio publica ſit, ita vt probabiliter ignorari non poſſit, vel econtrà; ſi abſolutio ignorari probabiliter poteſt, non eſt ad ſolutionem expenſarum condemnandus, ſecùs verò ſi nulla probabilis ignorantia monſtrari poſſit, vt pluribus comprobat Sayrus *lib. 2. theſauri, cap. 7. num.* 20. vbi *num.* 21. aduertit ex *dicto cap. pia* durante eadem cauſa hanc excommunicationis exceptionem opponi non poſſe vltra duas vices, niſi ſuperueniret noua excommunicatio, vel de antiqua euidens, & prompta probatio, ne ob has dilationes lites differantur, & partes laboribus, & expenſis fatigentur.

§. II.

Expenditur ſigillatim, & in particulari priuatio communicationis forenſis.

1 *Iudex excommunicatus abſtinere debet à iudicio. Eius acta valida ſunt, ſi vitandus non ſit. Si verò vitandus, plures cenſent etiam valida eſſe, dum à partibus non excipitur.*

2 *Contrarium vt probabilius docet communis ſententia.*

3 *Excommunicatus vitandus inualidè iudicis arbitri officium exercet.*

4 *Soluuntur fundamenta* n.1. *adducta.*

5 *Si iudex appellationem denunciationi interpoſuit, validè ſententiam profert, dum non denunciatur.*

6 *Excommunicatus nequit eſſe actor in iudicio, & repelli poteſt, & debet à iudice ſi denunciatus eſt.*

7 *Procedit concluſio, ſiue per ſe, ſiue per alium agat.*

8 *Item ſiue agat ciuiliter, ſiue criminaliter.*

9 *Deinde eſto intendat probare iniuſtè fuiſſe excommunicatum: ſi tamen ſupponat validè excommunicatum fuiſſe.*

10 *Repellendus eſt ab agendo, non verò ſi ſe ſolùm defendat.*

11 *Excommunicatus denunciatus conſcius fuga debitoris poteſt coram iudice debitorem conuenire.*

12 *Acta ab excommunicato ſiue per ſe, ſiue per procuratorem dum ab agendo non repellitur valida ſunt.*

13 *Aduocatus ſi toleratus ſit validè, & licitè officium exercet, dum non repellitur.*

14 *Si verò excommunicatus ſit, repellendus eſt, eius verò acta dum non repellitur valida ſunt.*

15 *Procurator tempore excommunicationis officium procuratoris accepìans grauiter peccat.*

16 *Negant validè inſtitui, validéque acceptari mandatum plures. Sed probabilius eſt validam eſſe acceptationem, etſi illicitam.*

17 *Excommunicatus occultus licitè teſtimonium fert. Secùs excommunicatus vitandus.*

18 *Eius teſtimonium validum eſt, tametſi ope exceptionis irritari poſſit.*

19 *In cauſa fidei non ſolùm validè, ſed licitè excommunicatus vitandus teſtis eſt. Secùs in aliis cauſis.*

20 *Tabellio ſi excommunicatus denunciatus non ſit, poterit ad petitionem aliorum inſtrumenta, & ſcripturas conficere, dummodò ſcriptura ad valorem actus non requiratur.*

21 *Excommunicatus vitandus illicitè ſcripturas conficit. Et communis ſententia eas inualidas reputat.*

22 *Sed verius eſt validas eſſe, dum à partibus non excipiũtur.*

23 *Reus etiamſi ſit excommunicatus vitandus trahi poteſt ad iudicium.*

24 *Sic in iudicium adductus poteſt ad omnia ſibi obiecta reſpondere.*

25 *Negant plures excommunicatum per ſe comparere in iudicio poſſe.*

26 *Verius eſt hoc ſolùm conuenientiſſimum eſſe, non tamen neceſſarium.*

1. HÆc priuatio ſufficienter declarabitur, ſi diſcurramus per perſonas, quæ in iudicio interuenire poſſunt.

Inter has perſonas primum locum obtinet iudex; hic namque ſi excommunicatum ſe ſentiat abſtinere debet à iudicando, eius tamen acta valida erunt, ſi vitandus non ſit, vti omnes Doctores docent. At ſi vitandus exiſtat, plures cenſent valida eſſe, dum à partibus non excipitur, ſic tradit Victoria *de excommunic. num.16. aliàs* 346. Mouentur quia nullus eſt textus, ex quo colligi poſſit hæc annullatio, cùm ferè omnes de iudice Eccleſiaſtico loquantur, *cap. audimus* 24.*q.*1.*cap. ad probandum, de ſententia, & re iudicata. c. tam a, de exceſſib. prelator.* quorum deciſio ad iudicem ſæcularem extendi non debet, quia pœnæ non ſunt extendendæ vltra caſum expreſſum, maximè cùm non eſt eadem ratio. Alij verò textus, nempe *cap. decernimus, de ſentent. excommunicat. in* 6. *cap. exceptionem, de exceptionib.* & *cap.*1. *de exceptionib. in* 6. generaliter loquentes ſolùm dicunt poſſe, & debere excommunicatum repelli à iudicio. Sed an eius acta ante exceptionem valida ſint non deciditur. Item in *cap. excommunicamus, de hæreticis*, poſtquam credentes; fautores, & defenſores hæreticorum excommunicantur additur pro ſæcularibus. Quod ſi per annum non ſatisfecerit, & iudex ſit, eius ſententia nullam obtineat firmitatem. Ergo extra caſum inſordeſcentiæ ſententia iudicis excommunicati firmitatem obtinebit.

2. Cæterùm geſta à iudice ſæculari excommunicato vitando nulla eſſe, etiamſi contra ipſum non excipiatur, docet communis ſententia, vt eſt in Panorm. *cap. ad probandum, de ſententia, & re iudic. num.*2. & *in cap. ſuſcitatus, de reſcriptis, num.*12. Innocent. *in cap.*1. *de exceptionib. lib.*6. *in fine.* Marian. Socin. *in cap. ſacris, n.*264. & 265. *de ſentent. excommunic.* & aliis relatis Suar. *diſp.* 16. *ſect.*1. *num.*2. Vazq. *de excommun. cap.*7. *in fine.* Gaſpar Hurtado *diſp.*8. *difficult.*2. Bonac. *diſp.*2. *q.*21. *punct.*7. *n.*1. Coninch. *diſp.*14. *dub.*11. *num.*103. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *part.*2. *cap.*2. *n.*14. Et probari poteſt; quia eſto nullus ſit textus, qui expreſsè geſta à iudice ſæculari excommunicato annullet. At praxi receptum eſt annullationem factam pro iudice Eccleſiaſtico ad iudicem ſæcularem extendi, vti conſtat ex Doctoribus nuper relatis. Præterea non leuiter colligitur ex *can. nos ſanctorum*, 15. *q.* 6. vbi Pontifex liberat ſubditos à fidelitate dominorum excommunicatorum, præcipítque ne ipſis obediant, ergo omni iuriſdictione priuati exiſtunt, eorúmque præcepta nulla ſunt. Deinde in *cap. Præſidentes, de Hæreticis in* 6. ob fauorem fidei conceditur excommunicato, vt poſſit iudicis officium exercere. Signum ergo eſt extra hunc caſum nihil poſſe.

3. Hinc infertur inualidè excommunicatum vitandum iudicis arbitri officium exercere; quia arbiter verè iudex eſt, & iuriſdictionem exercet, & ad normam iudicij eius arbitrium regulatur, *l.*1. *ff. de arbitris*, vt pluribus relatis notauit Sayrus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*6. *num.*22. Bonac. *diſp.*2. *q.*2. *punct.*7. *n.*2. Secùs verò dicendum eſt in arbitratore; hic enim non iuriſdictionem exercet, ſed compoſitionem; cùm non procedat ſecundùm iudicij ordinem, ſed vt ſibi viſum fuerit. Atque ita tenet Hugolin. *tab.*2. *de cenſur. c.*11. §.6. *num.*3. Sayrus alios referens *d. c.*6. *n.*23. & 24. Bonac. *diſp.*2. *q.*2. *p.*7. *n.*2.

4. Neque fundamenta contraria obſtant. Ad primum conſtat ex probatione noſtræ ſententiæ. Ad ſecundum ex *cap. excommunicamus* reſpondeo, ibi excommunicato inſordeſcenti in excommunicatione per annum plures pœnas deſignari, quibus ab ipſo puncto excommunicationis innodatus erat, vti ſunt priuatio eccleſiaſticæ ſepulturæ, & excluſio à publicis officiis, inter quas computanda eſt annullatio ſententiæ. Præterquam quòd ibi non videtur loqui textus de excommunicato denunciato, ſed de excommunicato ante denunciationem ob fautoriam hæreſis, cuius ſententiæ annullantur, ſi per annum in excommunicatione inſorduerit, cùm tamen ſententiæ alterius excommunicati ante denunciationem non annullentur.

5. Monet tamen Auila 2. *p. cap.*6. *diſp.*7. *in princ.* ex Panorm. *cap. paſtoralis*, §. *verum n.*15. *de appellat.* ſi iudex appellationem denunciationi interpoſuerit validè ſententias proferre, quouſque declaretur legitimè fuiſſe excommunicatum, & denunciatum; quia interim denunciatio ſuſpenſa eſt.

6. Secundò excommunicatus nequit eſſe actor in iudicio etiam ſæculari, vti definitur *c. intelleximus.* & ibi Gloſſa *verb. conuenire, de Iudiciis. cap. exceptionem, de exceptionib. cap. pia, eodem tit. in* 6. & tradunt ferè omnes Doctores. Si excommunicatio denunciata non eſt, etſi repelli poſſit à parte aduerſa, ipſa tamen conſentiente

ab

Digitized by Google

ab aliis repelli non debet. At ſi excommunicatio denunciata ſit,& pars excommunicatum non excipit, iudex ex officio tenetur eum à iudicio repellere iuxta *cap. decernimus,de ſententia excommunic.* & *cap.exceptionem,de exceptionib.* vt pluribus firmat Saytus *lib.2. theſauri c.7. n.2.* Bonac. *diſp.2.q.2.punct.7.n.9.* Quinimo iudex ſæcularis diſſimulans cogi debet ab Eccleſiaſtico, vt excommunicatum ab agendo repellat: quia penes iudicem Eccleſiaſticum poteſtas eſt,ne in iudicio ſæculari leges Eccleſiaſticæ violentur. argum. *cap.ſi celebret.de clerico excommunic.miniſtr.*& *cap.ſacris,de iis quæ vi.*

7. Procedit concluſio, ſiue per ſe, ſiue per alium agat; quia quod per alium facimus,per nos ipſos facere videmur, iuxta regulam iuris. Vnde cùm excommunicatus excluſus ſit ab agendo per ſe, excludi debet ab agendo per procuratorem. Argum. *cap. vlt. de procuratorib. in* 6. & tradit ex communi ſententia Marian. Socin.*in dict. cap.ſacris num.*327. *de ſententia excommunicat.* Saytus *lib.2. theſauri cap.7. num.4.* Suar. *diſp.16. ſect.3. num.4.*

8. Deinde procedit ſiue agat ciuiliter, ſiue criminaliter; quia textus indifferenter loquuntur, vti conſtat ex *cap. exceptionem, de exceptionib. & c. pia,eodem tit. in* 6.& notat Panormit. *in cap.intelleximus n.4.de iudiciis.* Felin.*in cap.2.n.13.de exceptionib.* Henriq. *lib.13.c.7.n.4.* Hugolin.*de cenſur. tab.2. cap.15.num.4.* Neque obſtat, quod propriam iniuriam proſequi intendat,aut ſolutionem ſibi debiti recuperare, vti tradit Panormit. *in cap. cum inter, de exceptionib. n.29.*& *cap. à nobis,eodem tit.n.4.* & ibi Felin.*n.9.* Saytus *lib.2. theſauri,cap.7.n.5.* quia meritò ab his commodis priuandus eſt,qui in excommunicatione perſiſtens cenſuras Eccleſiæ negligit. Neque refert quod aduerſus alium excommunicatum agat; quia alterius excommunicatio, cùm non tollat actoris excommunicationem,neque eius effectum impedire valet,ſicuti notauit Gloſſa, & Innocent. *in cap. à nobis,de exceptionib.* & ibi Panorm.*n.8.& 9.* Felin.*n.13.*Hugolin. *tab.2.de cenſur.cap.15.§.4.*Saytus *d.cap.7.n.5.* qui aliis relatis cenſet ſolùm excommonicato denunciato permitti poſſe accuſare hæreticum ob fidei fauorem; eo quòd hæreſis ſit peccatum cedens in graue reipublicæ præiudicium.

9. Denique procedit, eſto intendat probare iniuſtè fuiſſe excommunicatum; ſi tamen ſupponat validè excommunicatum eſſe:nam priùs abſoluendus eſt,& poſtmodum eius probationes admittendæ, vti deciditur *cap. cum contingat,de officio delegat. cap.per tuas,de ſententia excommunic.* & tradit Panormit. & Felin. *ibi,* Suar. *diſp.16. ſect.3.num.1.* Saytus *lib.2.cap.7.n.4.* Quinimo Gloſſa *in cap.ſolet §.2. verb.actor,* & *verb. extraiudicium,de ſententia excommunicat. in* 6. Et ibi Geminian. Philippus Francus, Ancharran.& Stephanus Coſta,quos refert, & ſequitur Saytus *loc.alleg.* Neque audiendum eſſe prædictum excommunicatum, etſi probare intendat excommunicatum non eſſe, eo quòd legitimam appellationem interpoſuerit, vel ſententia contineat intolerabilem errorem: quia dum nullitas excommunicationis cognoſcitur,vitandus eſt. Sed rectiùs Gaſpar Hurtado *diſp.8. difficult.3.*& Suar. *ſect.3.n.1.* & Bonac. *diſp.2.q.2.p.7.n.7.* admittendum eſſe dicit. Tum quia non conſtat de excommunicatione ob quam vitari debet. Tum quia neganda non eſt defenſio in cauſa excommunicationis. Si enim vt ſtatim dicam excommunicatus à iudicio non repellitur, ſi non agendo, ſed ſe defendendo procedat, cur repellendus eſt à probatione nullitatis excommunicationis,cùm hæc non actio,ſed defenſio ſit.

10. Dixi repellendum eſſe ab agendo: nam ſi ſolùm ſe defendat repelli non poteſt à iudicio, vt habetur *cap. cum inter, cap. ſignificantur,cap.dilecti filij, de exceptionib.* Quippe defenſio iure naturali conceſſa neganda non eſt, & tradit Suar. *dicta ſect.3.* Reconuenire verò ſuum actorem in alia cauſa præter eam de qua agitur æqua-

quam poteſt,quia id eſſet officium actoris aſſumere, vt in eiſdem textibus definitur. Vnde ſi excommunicato debitum ſolutum exigitur,vt iterum ſoluat allegare poterit ſe ſoluiſſe,& probare teſtibus,vel inſtrumentis falsò ſibi debitum poſtulari. Item ſi delictum, ſeu iniuria ab excommunicato illata alio delicto, ſeu iniuria recompenſationem accepit,poterit hanc recompenſationem probare, ſi iniuriatus agat de delicto. Denique ſi actor aliquo impedimento laboret, quo ab agendo repellatur, poteſt reus excommunicatus impedimentum obiicere, & probare, argum.*l. ſi contendat ff.de fideiuſſorib.* quia (vt rectè inquit Suar.) in his omnibus excommunicatus non agendo, ſed ſe defendendo procedit, quod iure naturali conceſſum eſt.

11. Quinimo addit Conarr. *lib.1.var.reſolut.cap.13.* quem refert, & ſequitur Bonac. *diſp.2. de excommunicat. q.2.punct.7.num.8.* excommunicatum denunciatum conſcium fugæ debitoris poſſe coram iudice debitorem conuenire, vt debito ſecuritatem præſtet,quia in ea petitione,& iudicis officij imploratione cenſendus eſt non tam agere aduerſus debitorem, quàm ſe ab iniuria debitoris inferenda defendere.

12. Illud pro certo habendum eſt acta ab ipſo excommunicato, ſiue per ſe, ſiue per procuratorem interim dum ab agendo non repellitur, aut ei exceptio excommunicationis opponitur valida eſſe, ſicuti deciditur *cap. pia, de exceptionib. in* 6. & pluribus comprobat Saytus *lib.2. de excommunic.cap.7. in fine.* Quinimo vt ait Couarr. *lib.1. variar. cap.19. num.5.* & Auila *2.p.de cenſur.cap.6.diſp.7.dub.2.* in hoc Hiſpaniæ regno paſſim excommunicatus ad agendum admittitur. Ex quo fit eius acta valida eſſe.

13. Tertio loco ſuccedit aduocatus,qui ſi excommunicatus ſit etiam toleratus ab aduocando abſtinere debet, ne cum fidelibus communionem habeat. Si tamen à fidelibus inuitetur,neque à iudice repellatur,licitè, & validè ſuum officium exercebit ob fidelium fauorem. Sicuti notauit Stephan.Dauila *2.p.de cenſur.cap.6.diſp.7. dub.3.* Gaſpar Hurtado *diſp. 8. de excommunicat. difficult.7.*

14. At ſi excommunicatus vitandus ſit omnino repellendus eſt, tum à iudice, tum ab omnibus illis, qui cum ipſo iudicialem cõmunicationem habere poſſunt, vti colligitur ex *cap.decernimus.* & ibi Gloſſa, *verb. patrocinando,de ſententia excommunic.* & tradit Henriq.*lib. 13.c.7.num.4.* Hugolin.*tab.2.cap.18.* Saytus *lib.2. de excommunic.cap.7.n.5.* Auila & Gaſpar Hurtado *ſuprà.* Acta verò ab hoc aduocato dum non repellitur,vel excipitur valent, quia nullibi inueniuntur irrita, ideóque ſtipendium ſibi datum pro labore interim dum non excipitur retinere licitè poteſt, vt benè notauit Gaſpar Hurtado *difficult.7.* Auila *dub.3.*Pett.Nauarr. *lib.2.de reſtit.n.237. in 2.edit.*Coninch. *diſp.14.dub.11.concl.2.*

15. Quartò. Procurator, ſi tempore excommunicationis officium acceptet peccat grauiter, quia eſt communicatio politica, & in officio publico, à qua per excommunicationem excluſus eſt.

16. Sed an validè inſtituatur, validéque mandatum acceptet? difficultate non caret. Nam Panormit. *in cap. poſt ceſſionem num.10. & ſeqq. de probationib.* Decius *ibi, num.10.* Marian. Socin. *cap.ſacris n.415.de ſententia excommunic.* Hugolin.*tab.2.de cenſur.c.19.§.3.* Saytus *lib.2. de excommunic. cap.8. n.7.& ſeqq.* negant, ducti ex *dict.c. poſt ceſſionem*, vbi Innocent. III. repellit procuratorem à iudicio; eo quòd tempore excommunicationis inſtitutus fuit.Deinde conſtitutio procuratoris eſt conſtitutio officij publici, vt conſtat ex *leg.1.ff.de Procuratorib.* Sed excommunicatio omni iudicio, & authoritate publica priuat; ergo. Nihilominus verius cenſeo validam eſſe, etſi illicitam procuratoris inſtitutionem, & acceptationem tempore excommunicationis factam; qua nullibi reperitur irrita, & annullatio actus introdu-

cenda non eſt abſque manifeſto texto. Neque textus in *cap. poſt ceſſionem* id probat. Nam verba illa Pontificis, *ipſum tanquam procuratorem non duximus admittendum*, non denotant officium procuratoris non valuiſſe validè exercere dum non excipiebatur, ſed denotant debere repelli; eo quòd officium procuratoris tempore excommunicationis aſſumpſerit. Sicuti docet Suar. *diſp.16. de cenſur. ſect.7. num.* 8. & colligitur ex Coninch. *diſp.* 14. *dub.11.concl.2.n.*110.

17. Quintò teſtis ſi excommunicatus occultus ſit licitè teſtificari poterit, quia actus teſtificandi ex natura rei in fauorem alterius ordinatur. At per Extrauag. *Ad euitanda ſcandala* excommunicatis occultis permittitur communicatio cum fidelibus in eorum fauorem cedens. Sicuti docuit Bonac. *diſp.1. de cenſur. q.2.punct.7. n.12.* Poterit tamen iudex eius teſtificationem in excommunicatione factam non admittere, vel pars exceptionem excommunicationis opponere, qua poſita teſtimonium nullum erit; quia vt ſæpè dictum eſt fideles non aſtringuntur cum excommunicato tolerato communicare, etſi poſſint. Sic aliis relatis notauit Auila 2. *p. de cenſur.cap.6.diſp.7. dub.*4. Si verò excommunicatus vitandus ſit, nequaquam poterit licitè teſtimonium ferre, *cap.veniens 2.de teſtibus, cap.decernimus, de ſententia excommunic. in* 6. Non videtur autem culpam venialem excedere; quia actus teſtificandi non procedit à poteſtate publica, ſed priuata.

18. Sed an validum ſit eius teſtimonium dum à parte non excipitur non conueniunt Doctores. Nam Marian. Socin. *in cap. ſacris num.*405. *de ſententia excommunicat.* Vazq. *de excommunic.dub.*5. Gaſpar Hurtado, *diſp.*8. *difficult.*6. negant validum eſſe, eo quòd prædicto teſtimonio non ſit fides neceſſariò adhibenda, iuxta textum in *cap.nullus* 3.*q.*4. in quo teſtimonij valor videtur conſiſtere. Sed rectiùs affirmarunt validum eſſe, tametſi ope exceptionis irritari poſſit, dum ſententia lata non fuerit, Hugolin. *tab.2.de cenſuris cap.*17.§.1. Saytus *lib.*1. *de excommunic. cap.*8. *num.*1. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 14. *dub.*11, *concl.2.num.*110. Suar. *diſp.*16.*ſect.*6. *num.*6. Bonac. *diſp.2. de cenſur.q.1.punct.7. num.*12. & colligitur apertè ex *cap.1.de exceptionib.in* 6. & *ex cap. excommunicamus.§. credentes, de Hæreticis*, vbi teſtimonium excommunicati ob hæreſis fautoriam nullum declaratur, tacitè innuens ob aliam cauſam valere. Etenim vt ſuperius diximus actus annullatio aſſerenda non eſt abſque manifeſto textu, & ratione: nullibi autem inuenitur teſtimonium excommunicati irritum. Ergo. Quod autem prædicto teſtimonio non ſit neceſſariò fides adhibenda, ſed poſſit ope exceptionis elidi, id ſolùm probat eius valorem non eſſe firmum, non tamen conuincit validum non eſſe, dum non excipitur, interim námque fides ei eſt adhibenda.

19. Illud eſt certum in cauſa fidei non ſolùm validè, ſed licitè excommunicatum vitandum teſtem eſſe, vt habetur *cap. in fidei fauorem, de Hæreticis in* 6. & notant ibi Doctores, Geminian. Anchartan. Francus in *cap.decernimus, de ſentent. excommunic.* Saytus *lib.2. de excommunic. cap.8.num.*1. Suar. Auila, Coninch. Gaſpar Hurtado, Bonac. *locis citatis*. Quinimo aliis vt Bonacinæ *d. punct.7.num.*12. placet in cauſa matrimoniali licitè excommunicatum vitandum admitti in teſtem poſſe; quia cauſa matrimonialis eſt cauſa valdè fauorabilis, argum. *cap. fin. de ſentent. & re iudicata.* Sed rectiùs cæteri Doctores ſolùm in cauſa fidei concedunt excommunicato vitando, vt ſe in teſtem, actorem, & accuſatorem ingerere poſſit; quia ſolùm in cauſa fidei, vtpote grauiſſima id expreſſum inuenitur, & cùm ſit exceptio à generali regula, non debet ad alios caſus extendi, præcipuè cùm ratio longè diuerſa ſit. Neque obſtat cauſam matrimonialem eſſe fauorabilem; quia non eſt æquè fauorabilis, ac cauſa fidei. Et caſu quo æquè fauorabilis eſſet, id ſolùm probat debere huiuſmodi cauſæ eundem fauorem concedi, qui cauſæ fidei conceſſus eſt, non tamen probat quod de facto conceſſus ſit. Adde ſi in cauſa matrimoniali permittendum eſſet excomunicato, vt ſe in teſtem, & actorem ingerat; quia eſt cauſa fauorabilis, potiori ratione id permitti debet in cauſa pupilli, viduæ, Eccleſiæ, & ſimilium, quod nullatenus à Doctoribus conceditur.

20. Sextò, tabellio ſi excommunicatus denunciatus non ſit, poterit ad petitionem aliorum inſtrumenta, & ſcripturas ſui officij conficere non ſolùm validè, ſed licitè, vti docuit Suar. Ægid. Auila, & alij ſtatim referendi. Quod intelligendum eſt de ſcriptura, quæ non ad valorem actus, & obligationem inducendam neceſſaria eſt, ſed ſolùm ad illius probationem. Nam ſcriptura quæ ad valorem actus requiritur, vti in teſtamento contingit, in ſententia definitiua iudicis, & ſimilibus, ſi facta ſit ab excommunicato etiam tolerato valorem non habet, qualem ipſe actus requirit. Quippe actus ille teſtamentum, & ſententia firmitatem, & perpetuitatem expoſtulat irreſragabiliter, hanc tamen habere nequit ab excommunicato confectus, cùm poſſit eo ipſo excipi tanquam nullius fidei, vt benè aduertit Coninch. *diſp.*14. *dub.*11.*n.*113. Paul. Laym. *lib.1.ſum.tract.5.p.1. cap.2.n.*15.

21. Si verò ſit excommunicatus vitandus illicita erit ſcripturarum confectio; quia eſt quædam cum fidelibus communicatio, & grauis ex ſuo genere, eo quòd ſit ratione publici officij, & muneris, vt notauit Bonac. *diſp.2.q.2.punct.7.n.4.verſ.dixi.* Sed an ſit inualida, non eſt certum. Communis ſententia Canoniſtarum affirmat, quos refert, & ſequitur Henriq. *lib.*13.*de excommun. c.*9. Auila 2.*p.de cenſur.c.6.diſp.6. dub.*5. Gaſpar Hurtado *diſp.3. de excommunicat. diffic.*5. Mouentur ex *cap. nullus* 2.*q.*3. ibi, nullus anathematizatorum ſuſcipiatur, neque à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur: at ſi validæ eſſent eorum ſcripturæ, deberet eis fides adhiberi, quia in nullo alio firmitas earum conſiſtit; ergo. Verùm hic textus non conuincit. Fateor namque anathematizatis non eſſe credendum ex neceſſitate, cùm eorum teſtimonium oppoſito anathemate elidi poſſit; at dum non opponitur validum eſt, & fides ei adhibetur, & ſententia ob illius cauſam lata valorem continet, vt rectè aduertit Coninch. *diſp.14. dub.11.concluſ.3.num.*111.

22. Quapropter dicendum eſt prædictas ſcripturas validas eſſe, fidémque facere, dum à partibus non excipiuntur; quia nullibi inueniuntur irritæ. Sicuti docet Suar. *diſp.16.de cenſur.ſect.5.n.*5. Coninch. *dicta diſp.*14. *dub.*11. *concl.2.* & 3. Bonac. *diſp.2.de excommunicat. q.2. punct.5.num.8.& punct.7.n.*4. In foro autem externo neque debent admitti, ſed tanquam nullius fidei repelli, vti notarunt Coninch. & Suar. *locis citatis*. Verùm ſi ex conſenſu partium ſcriptura ab excommunicato conficiatur, diſtinguendum eſt, ſi partes conſciæ fuerunt excommunicationis, nullus eorum poterit ſpectato conſcientiæ foro excommunicationis exceptionem opponere, vt ſcripturam infirmet; quia prædicto conſenſu videntur iuri exceptionis ceſſiſſe, & ſcripturæ firmam fidem adhibuiſſe. At ſi excommunicatio ignota eſſet, optimè poſſet quilibet exceptionem excommunicationis opponere, & fidem ſcripturæ elidere, vt benè aduertit Suar. *dicta ſect.5.à num.*5.

23. Septimò, & vltimò intercedit in iudicio reus, qui eſto excommunicatus vitandus ſit, trahi poteſt ad iudicium, vti deciditur in *cap. intelleximus, de Iudiciis*. Ne vt ibidem dicitur, commodum ex ſua excommunicatione reportet. Neque opus eſt, vt priùs ab excommunicatione abſoluatur, aut faciat quantum in ſe eſt pro abſolutione obtinenda, quia iura permittentia excommunicatum trahi vt reum ad iudicium, ſupponunt perſiſtentem in excommunicatione trahi poſſe.

Notanter vſus ſum *verbo trahi* quod neceſſitatem indicat, neque enim excommunicatus etiam vt reus

compare

comparere in iudicio permittitur, ſi non ex neceſſitate, ſed ex voluntate compareat; quia cùm ex voluntate comparet pro ſuo, vel communi commodo comparere cenſetur, iuxta textum *in cap. veniens 2. de teſtibus.* & Authent. *ſi omnes, Cod. ſi minor ab hæreditate ſe abſtineat.* Et pluribus exornat Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 9. n. 11. & ſeqq.* Suar. *diſp. 16 ſect. 4. n. vlt.* Quod commodum nullatenus iura præſtare excommunicato intendunt. Ideòque in *dicto cap. intelleximus, de iudiciis*, dicitur obligatum eſſe in iudicio comparere, ne commodum ex excommunicatione reportet. Supponit ergo textus excommunicati inteteſſentiam in iudicio non fore illi commodam, ſed incommodam.

24. Poſita autem hac in iudicio præſentia poteſt excommunicatus ad omnia ſibi obiecta reſpondere, teſtes & inſtrumenta in ſui defenſionem producere, iudicem, aduocatum, ſcribam, & procuratorē eligere. Quinimo poterit exceptionibus dilatoriis vti. Tum aduerſus iudicem eum recuſando, vel eius iuriſdictionem declinando. Tum aduerſus actorem obiiciendo ei excommunicationem, ſi fortè in ea ſit, vel quodcunque aliud impedimentum, quo à iudicio repelli poſſit. Tum aduerſus procuratorem, ſi de legitimo mandato non conſtet. Tum aduerſus teſtes, quod non debeat eis fides adhiberi. Denique vti poteſt quacunque exceptione, quæ ad ſui defenſionem dirigatur. Vnde ſi ſentiat ſe ſententia grauati, poterit appellationem interponere, quæ admittenda eſt, ac ſi excommunicatus non eſſet, ex textu *in cap. cum inter, de exceptionib.* & *cap. ſignificauit, eodem tit.* Nam appellatio eſt quædam iuris defenſio ad grauamen remouendum, *cap. ſuggeſtum, de appellationib.* Atqui excommunicato omnis defenſio permiſſa eſt, vtpote quæ à iure naturali eſt introducta, & colligitur *ex c. dilecti filij, cap. dilecte, cap. ſignificauit. de exceptionib.* & *ibi* Doctores. Ergo permiſſæ ſunt prædictæ exceptiones, & appellationes. Atque ita docent Gloſſa *in cap. intelleximus, de iudiciis.* Hugolin. *tab. 1. de cenſur. c. 11 §. 1. & c. 16. §. 2. 3. & 4.* Sayrus *lib. 2. theſauri caſuum, cap. 8. à n. 13. &* alij paſſim.

25. Sed an excommunicatus per ſe comparere in iudicio poſſit? Non conueniunt Doctores. Nam Decius *in cap. intelleximus, de iudiciis n. 7.* & ibi Felin. *num. 3.* Syluest. *verb. excommunicatio 3. n. 1. effectu 11.* Hugolin. *de cenſur. tab. 1. cap. 1. 6. §. 8. n. 1.* Auila *2. p. cap. 6. diſp. 7. dub. 2.* Gaſpar Hurtado *diſp. 8. de excommun. diffic. 4.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 1. num. 15. in fine*, negant poſſe per ſe comparere, ſed neceſſariò obligatum eſſe procuratorem eligere, & medio illo reſpondere, niſi fortè ita pauper ſit, vt non poſſit procuratori ſtipendia ſubminiſtrare, vel eo in loco non reperiatur procurator idoneus. Quia in *cap. intelleximus, de iudiciis* expreſſè deciditur excommunicatum poſſe in iudicio conueniri, & debere per alium reſpondere. Verbum enim *debere* neceſſitatem importat, & æquè tum reſponſionem, tum modum reſpondendi reſpicit, at excommunicatus ſi conuenitur, ex neceſſitate reſpondet. Ergo etiam ex neceſſitate reſpondere debet per alium.

26 Cæterùm etſi hoc conuenientiſſimum ſit, vt excommunicationis effectus rectiùs obſeruetur, & minima quoad fieri poſſit communicatio cum excommunicato habeatur, non tamen eſt neceſſarium, ſed poteſt excommunicatus per ſeipſum in iudicio comparere: vti tradit Gloſſa *in dicto cap. intelleximus, verb. conueniri, & ibi* Innocent. Hoſtienſ. Panormit. quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 2. de excommunic. c. 8 in fine.* Suar. *diſp. 16. ſect. 4. n. 6.* Coninch *diſp. 14 dub. 11. in fine.* Bonac. *diſp. 2. de excommunicat. q. 2. punct. 7. num. 8.* Filliucius *tract. 11. cap. 7. q. 5. num. 181.* Moueor, quia in *cap. dilecti filij*, & *cap. vlt. de exceptionib.* permittitur abſolutè excommunicato reſpondere in iudicio. Non igitur hæc permiſſio credi debet reſtricta ex *cap. intelleximus*, maximè cùm iure naturali conceſſa ſit cuilibet propria defenſio. Ergo quoties excommunicatus cenſet ſe meliùs poſſe per ſe ipſum defendere, quàm procuratore interpoſito, illi concedendum eſt. Adde ſi excommunicatus non poſſet per ſeipſum comparere, quoties medio procuratore præſtare poſſet, neque iudex poſſet eum admittere, quin priùs probetur procuratoris impoſſibilitas; at inde lites dilatarentur, & excommunicatus his dilationibus commodum reportabit. Non igitur præſumendum eſt id eſſe à iure ſtatutum. Nam licet textus *in cap. intelleximus* decidat, debere excommunicatum, & verbum *debet* reſponſionem, & modum afficiat; diuerſimodè tamen, nam reſponſionem ex neceſſitate, modum ex conuenientia. Quod colligo tum ex rationibus nuper dictis. Tum quia Pontifex ſolùm interrogatus fuit, an excommunicatus in iudicio conuentus obligatus eſſet reſpondere: cui interrogationi reſpondit, debere: & licet huic reſponſioni modum addiderit, vt ea reſponſio per alium fiat, id non ex neceſſitate, ſed ex conuenientia dictum eſt; vt praxis, & vſus comprobat.

PVNCTVM XV.

De decimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio cuiuſcunque vſus officij publici.

1 *Etſi aliquibus placeat excommunicatum illicitè, & inualide officium tutoris, curatoris, &c. exercere: verius eſt oppoſitum.*

2 *Aſſiſtentia parochi excommunicati, etiam non tolerati matrimonium contrahentibus, valida eſt.*

3 *Licentiam conceſſam à parocho alteri ſacerdoti aſſiſtendi matrimonio, etſi aliqui cenſeant illicitam, & inualidam eſſe ab excommunicato vitando, verius eſt valere.*

4 *Admiſſio, ſeu receptio profeſſionis religioſæ facta ab excommunicato etiam vitando, valida eſt.*

1. Aliquibus videtur excommunicatum non ſolùm illicite, ſed inualide officium tutoris, curatoris, hoſpitalarij, & ſimilium exercere; quia hæc officia etſi iuriſdictionem non habeant authoritate publica conſtituuntur, §. *nam & tutelam, Inſtit. de excuſationib. tutorum.* At excommunicatus exclutus eſt ab omni vſu officij publici, vtpote qui à communione fidelium eſt ſeparatus. Ergo, &c. Sic relato Hugolino *tab. 1. de cenſur. cap. 14.* docet Sayrus *lib. 1. de excommunic. cap. 7. n.* Sed rectiùs contrarium docuit Suar. *diſp. 16. ſect. 8. per totam.* Nam eſto tutor, curator, hoſpitalarius authoritate publica conſtituantur, non tamen in vtilitatem publicam, ſed priuatam. Quæ autem in priuatam vtilitatem conſtituuntur etſi authoritate publica, irrita non ſunt, niſi excipiantur; aliàs acta à procuratore, actore, aduocato, & ſimilibus irrita eſſent contra ſuptadicta, cùm horum officia authoritate publica ſint conſtituta.

2. Secundò aſſiſtentia parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida eſt, quia hæc aſſiſtentia etſi authoritate publica præſtetur non eſt actus iuriſdictionis, cùm ſufficienter præſtetur ab inuito, quod alienum eſt à iuriſdictionis vſu, ſed eſt executio cuiuſdam conditionis à Concil. Trid. requiſitæ pro matrimonij valore, quæ cùm nullibi annulletur facta ab excommunicato vitando, valida cenſeri debet: vt benè Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 21.* Henriq. *lib. 11. c. 3.* Rebell. *lib. 2. de obligat. inſtit. q. 9 num. 9.* Bonac. *de matr. q. 2. punct. 8. n. 21. & de cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 5. n. 1.* Gaſpar Hurtado, *diſp. 7. difficult. 2.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5 part. 2. cap. 1. n. 13. in fine.* Coninch *diſp. 17. dub. 2. concl. 7.* Neque obſtat excommunicatum vitandum teſtem eſſe non poſſe: quia parochus matrimonio aſſiſtens non eſt teſtis deponens, ſed inſpiciens. Inſpicere autem matrimonium, illique præſentem eſſe, vt poſtmodum teſtificari poſſit, validè poteſt ab excommunicato vitando præſtari. Adde teſtificationem excommunicati dum non excipitur validam eſſe, vt ſuperiùs diximus.

3. Tertiò: licentia conceſſa à parocho eacommunicato alteri ſacerdoti ad aſſiſtendum matrimonio illicita eſt, niſi grauis neceſſitas vrgeat; quia eſt quædam communicatio cum fidelibus,& de ſe grauis. Sed an valida ſit? Dubium eſt. Conueniunt Doctores validam eſſe,ſi ab excommunicato tolerato præſtetur; quia dum toleratur officium parochi,& iuriſdictionem retinet. At ſi ab eſcommunicato vitando concedatur, negat Coninch. *diſp.27.de matr.dub.2.n.25.* Auila *2.p. de cenſur.c.6. diſp.3.dub.1.concl.4.& 5.* validam eſſe conceſſionem; eo quòd hæc licentia ſit actus iuriſdictionis, qua eacommunicatus priuatus eſt. Quippe nullus poteſt alteri licentiam,& facultatem aliquid faciendi concedere, niſi iuriſdictionem, vel dominium habeat, vel facultatis conceſſæ, vel perſonæ cui conceditur. Præterea media hac facultate ſacerdos qualificatur, vt matrimonio validè aſſiſtat. Eſt igitur hæc facultatis conceſſio iuriſdictionis actus. Rectiùs oppoſitum cenſet Sanch. *d.diſp.21.* Fillincius *tract.10.cap.6. num.204.* Bonac. *de matr. q.2. punct.8.n.12.& de cenſur.diſp.1.q.2.punct.5.num.1.* Gaſpar Hurtado *diſp.7.de excommunic. difficult.2.* Quia conceſſio huius facultatis non eſt actus iuriſdictionis, ſed dominij, ſicuti eſt quælibet procuratoris conſtitutio: cùm parochus nihil aliud faciat concedens hanc licentiam, quàm poteſtatem aſſiſtēdi, quam habet, in alterum ſubrogare. At hæc poteſtas reſidens in parocho non eſt iuriſdictio, ergo neque illius in alterum ſubrogatio. Adde quod ſacerdos à parocho deſignatus potens ſit matrimonio aſſiſtere, & ea eius præſentia matrimonium ſubſiſtat non tam procedit à parocho deſignante, quam à Concilio Tridentino concedente eam facultatem ſacerdoti, quem parochus deſignauerit, ſicuti ipſe parochus ea Tridentino habet eſſe inſpectorem qualificatum, cuius præſentia valorem matrimonio præſtat. Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum.

4. Quartò admiſſio, ſeu receptio profeſſionis religioſæ facta à prælato excommunicato etiam vitando valida eſt, vti docet Sanch. *lib.5.in decalog.cap.4.num.78.* Paul. Layman. *lib.1.ſum.tract.5.part.2.cap.2.num.13.in fine.* Nam hæc admiſſio non eſt iuriſdictionis propriæ, ſed cuiuſdam ſuperioritatis vſus competens prælato ratione ſui officij: aliàs fœmina, & laicus qui iuriſdictionis Eccleſiaſticæ incapaces ſunt profeſſionem admittere non poſſent. Ob eandem rationem valida eſt commiſſio admittendi profeſſionem facta à Prælato excommunicato; quia ea commiſſio non eſt iuriſdictionis, ſed poteſtatis cuiuſdam conceſſio admittendi obligationem, quam profeſſus religioni facit, obligandique religionem ipſi profeſſo: ſicuti cùm Prælatus alicui concedit facultatem admittendi contractum, quo contrahens religioni obligetur, & religio contrahenti, non exercet propriè iuriſdictionem, ſed ſuperioritatem.

Pvnctvm XVI.

De vndecimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio cuiuſcunque ciuilis obligationis, & contractus.

1 *Excommunicato interdictum eſt quemlibet cum fidelibus contractum inire.*

2 *Plures cenſent prædictos contractus inualidos eſſe in fauorem excommunicati, validos tamen in fauorem aliorum contrahentium.*

3 *Verius tam ex parte excommunicati, quàm ex parte aliorum validos eſſe.*

4 *Aliqui limitant, vt prædicta doctrina procedat in contractibus nomine proprio celebratis. Secus authoritate publica. Sed non approbatur.*

5 *Validum eſt contractum matrimonium ab excommunicato celebratum.*

6 *Validum quoque eſt teſtamentum etiam ab excommunicato vitando confectum.*

7 *Excommunicatus vitandus hæres inſtitui poteſt.*

8 *Ab hac doctrina excipiuntur aliquot caſus.*

1. Cvm excommunicato interdicta ſit quælibet cum fidelibus communicatio, vt conſtat ex *toto tit. de ſententia excommunic.* & ex pluribus textibus relatis *11. q.3.* manifeſtum eſt ei interdictum eſſe quemlibet cum fidelibus contractum inire; ſiquidem contrahendo communione hominum vtitur. Argum. *leg.1.§.conuentionis ff. de pactis.*

2. Sed an contractus ab excommunicato initi firmitatem habeant, inducántque obligationem tam ex parte excommunicati, quàm aliorum quibuſcum celebrantur? non ita conſtat. Nam Hoſtienſis, *in cap. veritatis, de dolo, & contumacia,* & *cap. ſi verò, de ſentent. excommunic.* Cardinal *in cap. pia, de exceptionib. lib.6.* & *in cap. quamquam, de vſuris lib. 6.* Archidiacon. *in cap.1. de iurepatronat. lib.6.* & alij relati à Mariano Socino *in cap. ſacris, num.458. de ſentent. excommunic.* cenſent validos eſſe contractus in fauorem aliorum contrahentium non excommunicatorum, ſecùs verò in fauorem excommunicati. Nam cùm excommunicatus contrahens ſit legum interdicentium communicationem tranſgreſſor, æquum non eſt, vt legibus ipſis ſubueniatur. Quod enim contra ius fit, pro infecto haberi debet. Regula *quæ contra ius, ff. de regulis iuris.* Et confirmatur, excommunicatus petens in iudicio executionem contractus in excommunicatione initi non auditur, ſed repellitur, *cap. pia, de exceptionib. in 6.* Alij verò aduerſus excommunicatum agere poſſunt. Signum ergo eſt contractum in excommunicati fauorem non tenere; benè tamen in aliorum commodum.

3. Cæterùm omnino tenendum eſt contractum initum ab excommunicato etiam vitando validum, & firmum eſſe, obligarique ex illo excommunicatum quibuſcum contrahit, & contrahentes ipſi excommunicato; vti ex communi ſententia tradit Panormit. *in cap. ad probandum n.8. de ſententia, & re iudic.* & *ibi* Felin. Rebuff. *in cap. poſtulaſtis n.15. de clerico excommunic. miniſtr.* Couar. *in cap. alma mater 1.p.§.1.num.9.* Hugolin. *tab.2. de cenſur. cap.20. §.1.* Sayrus *lib.1. de excommunicat. cap.9. num.11.* Vazq. *de excommunicat. dub.8.* Coninch. *diſp.14.dub.12. num.119.* Gaſpar Hurtado *diſp.9. de excommunic. diffic. 1. num.5.* & alij apud ipſos. Colligitur ex *cap. cum illorum, de ſententia excommunic. cap. ſignificaſti. de eo qui duxit in matrimonium. cap. inter dilecta, de donationib. cap. vlt. de pœnis in 6.* Ratio eſt manifeſta; quia annullatio, irritatióque contractus vtpote odioſa inducenda non eſt abſque manifeſto textu, & ratione. At nullus eſt textus, ex quo hæc irritatio colligi poſſit. Nam eſto legibus Eccleſiaſticis interdicantur contractus cum excommunicato, non tamen irritantur. Non enim quicquid contra legem fit pro infecto habendum eſt, aliàs contractus non ſolùm in fauorem excommunicati, ſed etiam in fauorem aliorum non excommunicatorum irritus eſſet; ſiquidem ipſis etiam non excommunicatis interdicta eſt cum excommunicato vitando communio. Regula, quæ contra ius fiunt, &c. intelligenda eſt de iis quæ fiunt contra ius irritans, & annullans, ſecùs verò de his quæ fiunt contra ius tantùm prohibens. Minùs probat hanc contractus irritationem, quod excommunicatus petens executionem contractus in excommunicatione initi repellatur; quia non repellitur eo quòd in excommunicatione fuerit celebratus, ſed ex eo quòd ipſe excommunicatus ſit; ſiquidem ab excommunicatione abſolutus agere in iudicio poterit pro obligatione ſibi excommunicato facta. Argum. *cap. felicis, verſ. cum autem, de pœnis, lib.6.* Et notauit Felin. *in cap. ſi verò colum.2. de ſententia excommunicat.* Ioann. de Selua *tract. de benefic.3.p. quæſt.4.* quos refert, & ſequitur Sayrus *lib. 1. de excommunicat. cap. 9. num. 17.* Gaſpar Hurtado *diſput. 9. difficult.1. num.5.*

Hinc

Digitized by Google

Hinc fit validam eſſe venditionem, emptionem, locationem ab excommunicato factam, vti colligitur ex *cap. ſi verò, de ſentent. excommunic.* & *cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. Item validam eſſe donationem tunc ab excommunicato, tum ipſi excommunicato factam, *cap. inter dilectos, de donationib.* ſicuti aduertit Sayrus, Coninch, Vazq. Hurtado *ſuprà.* Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 2.

4. Limitat prædictam doctrinam Sayrus *d. cap.* 9. *num.* 13. vt procedat in contractibus priuatim, & nomine proprio celebratis; ſecùs verò in iis, qui authoritate publica, & ratione publici officij celebrantur, vti ſunt contractus alienationis, & venditionis facti à Prælato excommunicato, à tutore, & curatore, & ſimilibus circa res pupilli, & minoris. Sed rectiùs Sanchez *lib.* 5. *in Decalog. cap.* 4. *n.* 78. Suarez *diſp.* 16. *de cenſur. ſect.* 8. cenſent prædictos contractus validos eſſe ob rationem ſæpè dictam, quia nullibi irritantur, & irritatio abſque firmo fundamento inducenda non eſt, conſtátque ex his quæ *punct. præced.* tradidimus.

5. De duplici contractu eſt nonnulla difficultas, an ab excommunicato vitando inito validus ſit, nempe de matrimonio, & teſtamento? Nam matrimonium celebratum ab excommunicato vitando inualidum eſſe nonnulli affirmant; ducti ea ratione, quia matrimonium eſt contractus, quo coniuges ſe obligant ad mutuam communicationem: at excommunicatus nequit ſe obligare ad communicandum cum aliis, cùm omnis communicatio ſit illi interdicta. Ergo. Cæterùm omnino tenendum eſt validè excommunicatum inire matrimonium. Nam eſto potuerit Eccleſia irritare matrimonium excommunicati, nullibi tamen reperitur factum. Quinimo firmum eſſe indicat *cap. ſignificaſti, de eo qui duxit in matrimonium quam polluerat per adulterium.* & tradit Felin. *rubr. de ſponſalib. tit.* 8. *in* 12. *priuileg.* Couarr. *in cap. alma mater,* 1. *p.* §. 1. *n.* 9. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 10. §. 1. *circa medium.* Sayrus *lib.* 1. *de excommunic. cap.* 9. *n.* 15. Bonacina *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 5. *n.* 1. & alij paſſim. Etenim excommunicati contrahentes matrimonium obligari poſſunt ad mutuam cohabitationem abſolutè, quod ſufficit, vt matrimonium ſubſiſtat, tametſi non obligentur ex ſuppoſitione, quod excommunicati exiſtant. Præterquam quòd excommunicatio non impedit coniugalem conuictum, vtpote à natura conceſſum, & maximè neceſſarium. Quapropter etſi excommunicati contrahendo peccent, contractus tamen validus, & firmus eſt.

6. De teſtamento plures Doctores relati à Sayro *lib.* 1. *de excommunic. cap.* 9. *n.* 1. cenſent inualidum eſſe ab excommunicato vitando confectum, ſed certè abſque vllo fundamento, cùm nullibi habeatur irritum. Ex eo autem quòd illicitè conficiat vocando teſtes, & cum illis, & cum notario communicando, inferri nequit irritum eſſe; ſicuti non eſt irritus quilibet alius contractus illicitè celebratus. Præterea omnibus permiſſum eſt, teſtamentum conficere, niſi aliqua lege expreſſa prohibeantur, vti habetur *§. fin. Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. l. ſi quæramus, ff. de teſtamentis. l.* 1. *C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* At excommunicato non eſt generaliter interdicta teſtamenti confectio. Ergo. Atque ita docent Panormit. *in cap. ad probandum, n.* 9. *de ſententia & re iudicata.* & *ibi* Felin. *col.* 2. Couarr. *in rubr. de teſtament. num.* 18. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 21. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *num.* 1. Auila 1. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 6. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *in fine.* Paul. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 17.

7. Hinc à fortiori conſtat excommunicatum vitandum hæredem inſtitui poſſe. Minus enim requiritur ad capiendum ex teſtamento; quàm ad teſtamentum conficiendum, cùm plurimi incapaces ſint teſtandi, non tamen vt hæredes inſtituantur, vt conſtat ex *toto tit. Inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.* & *l. ſi quæramus,* iuncta Gloſſa *ff. de teſtament.* & tradit Bald. *l.* 1. *n.* 17. *C. de hæredib. inſtituend.* Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 21. §. 1. Sayrus aliis relatis *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 9. *num.* 9. Stephan. Dauila, & Coninch *loc. cit.*

8. Ab hac regula excipiendi ſunt aliqui caſus, in quibus teſtamenti factio, tam actiua, quàm paſſiua criminoſis interdicitur. Primò interdicitur hæreticis, hæreticorúmque fautoribus. *cap. excommunicamus. §. credentes, de hæreticis. l. credentes. & l. Manichæos, C. de hæreticis.* Secundò percutientibus, inſequentibúſve Cardinalem, *cap. felicis, de pœnis lib.* 6. Tertiò interdicitur teſtamenti factio reis læſæ maieſtatis. *l. quiſquis. C. ad leg. Iuliam maieſt. §. fin. & antepenult. in authent. de priuileg. dot. hæretic. mulier. non præſt.* Quartò vſurariis manifeſtis, niſi cautionem præſtent iuxta textum *in cap. quamquam, de vſuris lib.* 6. Ex quibus colligitur extra hos caſus teſtamenti factionem quibuſvis criminoſis, & excommunicatis permiſſam eſſe.

Pvnctvm XVII.

De duodecimo effectu excommunicationis, qui eſt priuatio politicæ communicationis.

1 *Excommunicatus priuatus eſt communione ciuili, & politica fidelium.*
2 *Nomine* oris *quid intelligatur.*
3 *Quid nomine* orare.
4 *Quid nomine* vale.
5 *Quid nomine* communionis, & menſæ.

1. Conueniunt omnes Doctores excommunicatum priuatum eſſe communione ciuili, & politica fidelium, ſiue per modum commercij, ſiue ſocietatis, ſiue conuerſationis, vt conſtat ex *cap. ſicut Apoſtoli.* & *cap. excommunicatos* 11. *quæſt.* 3. *cap. ad menſam, cap. ſi quis laicus* 24. *quæſt.* 1. & *cap. illud, de clerico excommun. miniſtr. cap. nuper. cap. ſi aliquando. cap. penult. de ſentent. excommunicat.* & aliis textibus, quos congerit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 17. Couarr. *cap. alma,* 1. *p.* §. 1. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 1. Actiones verò huius ciuilis, & politicæ communicationis hoc verſu Doctores frequenter comprehendunt.

Os, orare, vale, communio, menſa negetur.

1. Nomine *Oris* intelligitur oſculum pacis, & inde Doctores extendunt ad complexus, ad munerum miſſionem, & receptionem, & generaliter ad quodlibet beneuolentiæ ſignum, vt videre eſt in Vgolino *de cenſuris tab.* 2. *cap.* 23. §. 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 7. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 13. *n.* 2. Sed ſpecialiter nomine oris intelligitur prohibita locutio cum excommunicato, ſiue palam, ſiue ſecretò. *cap. cum excommunicato* 11. *quæſt.* 4. Quod adeò Doctores Vgolin. *d. cap.* 23. §. 1. *num.* 23. Caiet. *verb. communio, ſeu participatio.* Silueſt. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 2. exaggerant, vt affirment excommunicato ſalutanti non eſſe ei reſpondendum. Sed rectiùs Sayrus *d. cap.* 13. *n.* 2. cenſet reſponderi poſſe, te Deus illuminet: hæc enim non eſt tam locutio cum excommunicato, quàm cum Deo, ad quem illa petitio dirigitur. At cùm locutio non ſolùm verbis, ſed litteris, & ſcripto fiat. *cap. vbi periculum. de electione in* 6. prohibita eſt quælibet litterarum miſſio, & receptio, ſicuti docet Gloſſa *in cap. conſtitutionem, verb. participationes, de ſentent. excommunic. in* 6. Couarr. plures referens *cap. alma,* 1. *p.* §. 1. *num.* 1. Item locutio ſignis, & nutibus, quia eſt vera locutio, cùm ſit veraſmentis manifeſtatio, vti notauit Vgolin. *ſuprà* §. 1. *n.* 9. Neque excuſari potes etiamſi per internuncium cum excommunicato loquaris; quia verè cum illo communicare cenſendus es, vti colligitur ex *d. cap. conſtitutionem.* & tradit Gloſſa *ibi.* Couarr. Vgolin. Sayrus *loc. alleg.*

3. Nomine *orare* prohibita cenſetur quælibet participatio cum excommunicato, tum in ſacramentis, tum in ſacrificio Miſſæ, tum in officiis diuinis, tum in aliis precibus, & orationibus, iuxta ea quæ latiùs diximus de primo excommunicationis effectu.

4. Nomine *vale* prohibetur quælibet honorifica ſa-

lutatio, vtpote qua excommunicatus indignus eſt. Quæ prohibitio habetur *cap. excommunicatos 11. quæſt. 1.* & *cap. omnis qui 24. quæſt. 1.* habétque fundamentum in verbis Ioannis Euaogeliſtæ *2. epiſt. cap. 1.* ibi. Neqoe aue ei dixeritis. Non eſt autem cenſenda ſalutatio, ſi dicas: Deus te illumioet, Deus te conuertat, quia his verbis non excommunicatum honoras, ſed eius ſtatum exprobras, & arguis, & à Deo conoerſionem poſtulas, ſicuti diximus *ſuprà*, & tradit Sotus *in diſt. 22. q. 1. art. 3. concl. 2.* Nauarr. *c. 27. n. 20.* Hentiq. *lib. 13. c. 7. n. 3.* Saytus *lib. 2. de excommunic. cap. 13. n. 6.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommunic. difficult. 1. n. 4.* & deducitur ex *c. reſponſo, de ſentent. excommun.* Sed an prohibeatur ſalutatio, quæ non animo ſalutandi fit, ſed ne inurbanus videaris, v. g. aſſurgere excommunicato, caput aperire, locum concedere, Doctores non conueniunt. Nam Silueſt. *verb. excommunicatio 5. n. 3.* Nauarr. *cap. 17. n. 20.* Suarez *diſp. 15. ſect. 1. n. 3.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 2. cap. 1. n. 16.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommun. diffic. 1. n. 3.* Bonacina *diſp. 2. de cenſur. q. 2. punct. 6. §. 1. n. 4.* Vazquez *de excommunic. dub. 8. n. 5.* & alij negant licere; quia illa eſt vera ſalutatio exterior, in quam prohibitio cadit, tametſi procedat ex animo non ſalutandi, quem animum lex non ſpectat. Cæterùm etſi hoc tenendum ſit, & conſulendum, vt ſecurius, & probabilius; at probabilitate non caret te poſſe prædicta ſigna exhibere abſque vllo peccato, & abſque excommunicationis incurſu. Sicuti docet ſumma Aſtenſis *2. p. lib. 7. tit. 1. q. 20.* S. Antonin. *3. p. tit. 15. cap. 2.* Angel. *verb. excommunicatio 8. num. 4.* Ioan. Maior *in 4. diſt. 18. q. 2. in princ.* Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap. 13. n. 7.* Sotus *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4.* Graffis *lib. 4. caſuum conſciemiæ, cap. 12. n. 5.* Stephan. Dauila *2. p. de cenſur. cap. 6. diſp. 9. dub. 5.* Quia ea ſaluratio conſuetudine videtur introducta non vt voluntaria, ſed vt neceſſaria; non quidem vt ezcommunicatum honores, ſed ne illum inhonores, aut contemnas. Quod à fortiori procedit excommonicato te prius ſalutaote; quia tunc reſalutatio videtur debita ob priorem excommunicati ſalutationem. Sic Henriquez *lib. 13. cap. 7. in comment. litt. O.* Filliuc. *tract. 13. cap. 5. quæſ. 1. punct. 6. num. 6.*

5. Nomine *communio, & menſa* ſignificatur, & prohibetur quælibet ſocietas, & communicatio in negotiis peragendis, in habitatione, in conuictu, in itinere, in menſa, & ſimilibos. Debet autem participatio eſſe formalis, id eſt per modum vnius, ſecùs ſi caſu in eadem domo, itinere, vel mēſa incidas. Sicuti aduertit Suar. *diſp. 15. ſect. 1. n. 4.* Sayt. *lib. 2. de excommunic. c. 13. à n. 8.* Paol. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 16.* Gaſp. Hurtado *diſp. 9. de excomm. diffic. 1. n. 6.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. q. 2. punct. 6. n. 6.*

PVNCTVM XVIII.

Sub qua culpa prohibita ſit fidelibus communicatio cum excommunicato, & ipſi excommunicato cum fidelibus.

1 *Communicatio in diuinis prohibita eſt excommunicato ſub culpa graui?*

2 *Probabile eſt communicationem in officio diuino priuatam non excedere culpam venialem.*

3 *Satisfit obiectioni.*

4 *Sub culpa mortali, & ſub excommunicatione prohibetur communicatio cum excommunicato à Pontifice.*

5 *Sub culpa mortali, & ſub pœna excommunicationis maioris prohibetur communicatio cum excommunicato in crimine criminoſo.*

6 *Item ſub eadem culpa, & pœna prohibetur participatio cum excommunicato poſt latam ſententiam contra participantes.*

7 *Extra hos caſus ſolùm ſub culpa veniali prohibetur communicatio.*

1. SVb culpa mortali prohibitam eſſe ezcommunicato communicationem cum fidelibus, & ipſis fidelibus cum excommunicato in rebus diuinis ferè omnes Doctores cenſent, iuxta textum *in cap. ſignificauit, de ſententia excommunic.* Quippe ex vi excommunicationis hæc communicatio vtpote maxima eſt quæ directè prohibetur. Nomine diuinorum intelligimus ſacramenta, officia Eccleſiæ ſolemnia, & ſepultoram.

2. Sed an communicatio in officio diuino priuatim dicto ſit mortalis? nou conoeniunt Doctores. Probabile exiſtimo per ſe non eſſe culpam mortalem: quia hæc communicatio non eſt primò, & per ſe ex vi ezcommunicationis prohibita, ſed ſecundariò, ideóque in ratione communicationis non videtur materia grauis. Sicuti docet Couarr. *in cap. alma. 1. p. §. 3. n. 8.* Vazquez *de excommunic. dub. 7. & 10.* Auila aliis relatis *2. p. de cenſur. cap. 6. diſp. 8. dub. 3.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommun. diffic. 2.* Sayrus *lib. 1. de excommunic. cap. 11. num. 21.* Hinc conſtat communicationem in rebus humanis Eccleſiaſticis, vt in collatione beneficij, illiúſque receptione, vſu, & exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ per ſe & ex vi communicationis mortalem non eſſe; quia ſolùm ſecundariò hæc communicatio per excommunicationem prohibetur, vt tradunt Couarr. Auila, Henriquez, Hurtado *locis allegatis*, rametſi ſatis probabiliter contrarium doceat Coninch *diſp. 14. dub. 14. num. 147.* Dixi ex vi communicationis, nam ex vi nullitatis actus, quæ ex communicatione vitanda inducitur regulariter mortalis eſt, vt notauit Henriquez *lib. 13. c. 7. n. 1.* Saytus *lib. 2. de excommunic. cap. 11. num. 19.* Secundò conſtat commonicationem cum excommunicato ciuilem, & politicam mortalem non eſſe; quia non eſt per ſe, & directè ex vi excommunicationis prohibita, & qoia eſt ita frequens, & obuia, vt credi non poſſit voluiſſe Eccleſiam ſub graui culpa ad illius abſtinentiam obligare fideles. Atque ita ex illa communi ſententia docent Naoarr. *cap. 27. n. 30.* Couarr. *cap. alma, 1. p. §. 3. num. 7. & 8.* Saytus *lib. 2. de excommunic. cap. 11. n. 20.* Henriquez *lib. 13. de excommunic. cap. 8. & 9.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommunic. difficult. 2.*

3. Neque his obeſt textus *in cap. excommunicatos 11. quæſt. 3.* vbi aſſeritur communicantem cum excommunicato ſimili excommunicatione innodari. Si igitur ſimili excommunicatione innodatur, ergo peccat mortaliter; nam excommunicatio maior abſque peccato mortali contrahi nequit. Non inquam obeſt; nam vt rectè Couarr. *d. §. 3. n. 3.* ſimilitudo non eſt attendenda omnimoda, & æqualis, ſed ſecundùm proportionem, ita vt ſit ſenſus, ſicut ille eſt excommunicatus excommunicatione maiori, ſic communicans cum ipſo minori excommunicatione innodatur. Quod verò ſubdit Nauarr. ſanè communicationem politicam, ſi frequens ſit, eſſe mortalem, ſubintelligendum eſt caſu quo ex ipſa communicatione crederet communicans excommunicatum ſumere occaſionem in ſua contumacia perſeuerandi. Secùs ſi id ignoraret, vt benè aliis relatis aduertit Sayrus *lib. 1. de excommunic. cap. 11. num. 14.* Auila *2. p. de cenſuris cap. 6. diſp. 8. dub. 3.*

4. Secundò prohiberi ſub excommunicatione maiori, & conſequenter ſub peccato communicationem cum excommunicato à Pontifice firmat communis ſententia, vt videre eſt apud Silueſt. *verb. excommunicatio 5. n. 25.* Nauarr. *cap. 19. n. 98.* Henriquez *lib. 13. cap. 8. num. 2.* Layman *lib. 1. de excommunic. cap. 11. num. 16.* Auila *2. p. de cenſur. c. 6. diſp. 10. dub. 2.* Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommunic. difficult. 3. num. 15.* & colligitur ex *cap. ſignificauit, de ſentent. excommunicat.* Verùm ad hanc excommunicationem maiorem incurrendam, & peccatum mortale committendum plures conditiones adeſſe debent. Nam communicans debet eſſe clericus, & communicare debet in diuinis non vtcunque, ſed admittendo excommunicatum ſponte, liberè, & voluntariè, ſciénſque à Papa excommunicatum eſſe nominatim, inſupérque denunciatum, vt benè aduertit Auila, Sayrus, Henriquez, Hurtado *loc. cit.*

5. Tertiò

5. Tertiò prohibetur ſub mortali, & pœna excommunicationis maioris communicatio cum excommunicato in crimine criminoſo. Ex textu *in cap. ſi concubina, de ſentent. excommunic.* & ex *cap. ſtatuimus, eodem tit. in 6.* Cenſeberis autem communicare cum excommunicato in crimine criminoſo, ſeu in crimine ob cuius cauſam excommunicatione perculſus eſt, ſi conſilium, auxilium, vel fauorem præſtes, ne ab eo delicto reſipiſcat, vti docerit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 112. Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap.* 11. *n.* 5. Auila 2. *p. cap. 6. diſp.* 10. *dub.* 3. Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommunic. diffic.* 3. *n.* 2. Debes tamen communicare ſciens prædictam excommunicationem Papalem, & pœnam communicantibus impoſitam, vti colligitur ex prædictis textibus, & notant relati Doctores. Deinde excommunicatus debet eſſe nominatim, neque ſufficit eſſe manifeſtum clerici percuſſorem; quia *in d. cap. nuper* expreſsè id cauetur, & aduertit Victoria *de excommunic. n.* 10. Nauarr. *cap.* 112. Auila *diſp.* 10. *dub.* 4. Gaſpar Hurtado *d. diſp. 9. difficult.* 3. Quinimo nec ſufficit eſſe nominatim excommunicatum, niſi etiam ſit denunciatus. Nam poſt Extrauag. *Ad euitanda*, ſolos denunciatos vitare tenemur, vt rectè notarunt Doctores *loc. cit.*

6. Quartò prohibetur ſub mortali, & ſub pœna maioris excommunicationis participatio cum excommunicato poſt latam ſententiam contra participantes, vti conſtat ex *cap. quod in dubijs, de ſentent. excommunic.* Debes tamen primò moneri, & non vtcunque, ſed monitione trina, iuxta textum *in cap. ſtatuimus, de ſentent. excommunic. in 6.* & tradit Suarez *de cenſur. diſp. 3. ſect.* 12. *n.* 4. *&* 5. tametſi aliis placeat ſufficere monitionem vnam pro tribus dato competenti temporis interuallo. Item debes ſpeciatim, & ſigillatim moneri, nam ex ſola generali relatione contra participantes, vti ſolent iudices, frequenter vti, nullo modo excommunicatione maiori ligaris, quia textus *in cap. ſtatuimus*, & *cap. ſtatutum*, & *cap. conſtitutionem, de ſentent. excommunic. in 6.* expreſsè decidunt ferendam eſſe excommunicationem hanc aduerſus perſonas ſingulares, & expreſſas, vt notauit Silueſt. *verb. excommunicatio 5. num. 6. circa finem.* Suarez *diſp. 3. ſect. 12. num.* 5. Auila 2. *p. cap. 6. diſp.* 10. *dub.* 4. *&* 5. Gaſpar Hurtado *diſp. 9. de excommun. difficult. 3. circa finem.*

7. Extra hos caſus ſolùm ſub culpa veniali prohibetur fidelibus communicatio cum excommunicato, incurritque communicans excommunicationem minorem, vt conſtat ex *cap. à nobis, de exceptionib.* & tradunt omnes Doctores relati.

Pvnctvm XIX.

Quibus in caſibus licita ſit communicatio cum excommunicato denunciato.

1 *Apponitur verſus, ſub quo Doctores hos caſus comprehendunt.*
2 *Explicatur caſus vtilitatis.*
3 *Lex matrimonij excuſat à prohibita communicatione.*
4 *Negant plures maritum communicare poſſe cum vxore excommunicata.*
5 *Verius eſt oppoſitum.*
6 *Satisfit contrarijs fundam.*
7 *Poteſt vxor, ſeu vir excommunicatus cum vxore, ſeu viro non excommunicato communicare.*
8 *Prædicta intelligenda ſunt de vxore, vel viro excommunicato ob aliam cauſam, quam matrimonij.*
9 *A prohibita communicatione cum excommunicato excuſat humilitas ſubiectionis.*
10 *Filij emancipati ſecundùm probabilem ſententiam communicare poſſunt cum parentibus, tametſi contrarium cenſeat communis ſententia.*
11 *Item excuſantur ſerui, & ancilla propria.*
12 *Item ſeruientes alicui ſiue gratis, ſiue ex pretio inſeruiant.*
13 *Si ſuas operas domino excommunicato conduxerint, plures negant cum illo communicare poſſe.*
14 *Si abſque culpa ſubiectio contracta eſt liberè poſſunt in famulatu permanere.*
15 *Si verò culpabiliter ſubiectionem contraxerint, etſi communis ſententia doceat recedere a domino debere, contrarium eſt probabiliſſimum.*
16 *Deinde excuſatur tota familia excommunicati cum ſuo domino, & patrefamilias communicans.*
17 *Excuſantur clerici qui ſunt in famulatu Epiſcopi. Secus qui extra eius familiam commorantur.*
18 *Item Religioſi cum ſuis Superioribus excommunicatis communicantes.*
19 *Item milites, ſi duo duci excommunicato communicent.*
20 *Vaſalli à communicatione cum ſuis dominis excommunicatis non excuſantur. Etſi contrarium ſit probabile.*
21 *Communis ſententia firmat non ſolum inferioris cum ſuperiori, ſed econtrà communicationem permitti.*
22 *Non ſolùm prædicta excommunicatio licita eſt in humanis, ſed etiam in diuinis.*
23 *Etſi famuli excommunicati per ſe communicari non poſſint, per accidens tamen a prohibitione excuſantur.*
24 *Ex ignorantia plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis liberantur.*
25 *Vt à communicatione excommunicati abſtineas, debet tibi certò moraliter conſtare illum eſſe excommunicatum vitandum.*
26 *Quæ certitudinem moralem præſtent.*
27 *Quæ certitudo habenda ſit de abſolutione excommunicati poſtquam conſtitit eſſe excommunicatum vitandum.*
28 *Ob neceſſitatem liberatur quis à lege prohibente communicationem cum excommunicato.*

1. HOs caſus Doctores comprehendunt hoc verſu.
Vtile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.
Illóſque deducunt ex *cap. quoniam multos, 11. quæſt.* 3. vt videre eſt in Gloſſa *cap. cum deſideres, de ſentent. excommunic.* S. Thom. 3. *p. addit. quæſt.* 23. *art.* 2. Couarr. *cap. alma, 1. p.* §. 1. *num.* 8. Nauarr. *cap.* 17. *num.* 16. Henriquez *lib.* 13. *c.* 22. *&* 23. Sayrus *lib. 2. de excommun. cap.* 14. *à num.* 1. Paulus Laym. Suarez, Coninch, & alij ſtatim ferendi.

2. Et in primis vtilitas ſpiritualis tum fidelis communicantis, tum ipſius excommunicati excuſat à prohibitione. Ita ob vtilitatem excommunicati licet ei conſilia ſalutaria præbere, concionem coram ipſo facere, argum. *cap. reſponſo, de ſentent. excommunic.* quia hæ actiones ſalutem ipſius ſpiritualem reſpiciunt. At quia regulariter lectio theologica non videtur eſſe ita neceſſaria, & vtilis ſpirituali audientis ſaluti, ideò Ægid. Coninch *diſp.* 11. *dub.* 12. *n.* 122. Gaſpar Hurtado *diſp. 9. diffic.* 4. *n.* 18. Auila 2. *p. cap. 6. diſp.* 11. *dub.* 3. *concl.* 8. Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 1. n.* 16. aduerſus Sotum *in 4. diſt.* 22. *q. 1. art. 4. circa 3. concluſ.* Sayrum *lib. 1. cap.* 14. *n.* 3. cenſent excuſationem non extendi. Ob vtilitatem verò fidelium licet conſilium ab excommunicato poſtulare. Si non adeſt alius qui æquè benè dare poſſit. Concionem verò ab excommunicato audire ratò licere poteſt ob ſcandalum. Deinde vtilitas temporalis tum ipſius excommunicati, tum aliorum fidelium licitam reddit communicationem cum excommunicato, quia lex Eccleſiaſtica benigna eſt, ideóque illius obligatio ceſſat graui iactura intercedente ex eius obſeruatione. Quapropter excommunicato eleemoſynam facere, & ab ipſo recipere quando non eſt alius qui æquè commodè concedat, licétque debitum ſoluere, & ab eo exigere; quia in his actionibus vtilitas grauis cernitur, ob quam prædicta communicatio permiſſa eſt, *d. cap. quoniam multos.* & docet aliis relatis Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 4. *num.* 8. Auila 2. *p. cap. 6. diſp.* 11. *dub.* 3. Paul. Layman, Coninch, Hurtado, Sayrus *loc. alleg.*

3. Secundò excuſat à prohibitione communicandi cum excommunicato lex matrimonij, ſeu coniugij. Ob quam vxor petere debitum poteſt à marito excommunicato, ipſéque maritus ei reddere tenetur, vti deciditur *in cap. quoniam multos, 11. quæſt.* 1. Quinimo non ſolùm in debito

bito communicare poteſt, ſed etiam in menſa, gubernatione domus, colloquiis, aliiſque domeſticis obſequiis, iuxta textum *in cap. inter alia, de ſentent. excommunic.* ſiquidem facultas communicandi cum marito excommunicato abſolutè vxori conceditur *in d. c. quoniam multos.* Et cùm hæc facultas fauorabilis ſit reſtringi non debet ad debitum coniugale, vti docent Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap.* 14. *n.* 4. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 4. *n.* 3. Bonacina *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 18. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *c.* 2. *n.* 16. *verſ. ſecundo.* Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *num.* 123. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *de excommunic. difficult.* 4. *n.* 21. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 14. *n.* 4. & alij referendi. Quod verum habet tametſi in excommunicatione matrimonium contractum ſit, vt benè aduertit Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 3. Bonacina *diſput.* 2. *de cenſuris quæſt.* 2. *p.* 6. §. 1. *num.* 18. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 14. *num.* 3. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 129. quia textus concedentes hanc communicationem abſolutè loquuntur de vxore. Non igitur facienda eſt reſtrictio abſque fundamento; maximè cùm verè coniuges ſint, & contractus matrimonij firmus perſiſtat.

4. Controuerſia inter Doctores eſt; an ipſe maritus communicare poſſit cum vxore excommunicata? Nam Hoſtienſ. *in ſum. lib.* 5. *tit. de ſentent. excommunic. num.* 12. & Aſtenſis 2. *p. lib.* 7. *tit.* 12. *q.* 4. S. Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 1. quibus fauet Silueſt. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 4. Armilla *num.* 43. cenſent ſolùm in debiti coniugalis petitione communicare poſſe, non autem in aliis obſequiis. Mouentur tum ex *d. cap. quoniam multos,* vbi ſolùm permittitur vxori communicare cum viro excommunicato, non verò permittitur viro communicare cum vxore excommunicata. Tum quia vir eſt caput vxoris, ad ipſúmque pertinet vxorem corrigere, & emendare, ipſámque compellere, vt abſolutionem procuret. Quod ſi non faciat ſibi imputare debet, ideóque à communicatione arcendus eſt.

5. Sed contrarium tenendum eſt cum communi ſententia, quam docuit D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. quæſt.* 23. *art.* 1. Paludan. *diſt.* 18. *q.* 6. *art.* 2. Couarr. *cap. alma,* 1. *p.* §. 1. *n.* 8. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 26. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 2. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 6. *n.* 6. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 14. *n.* 6. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 4. *n.* 14. Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 14. *n.* 26. Vazquez *de excommunic. dub.* 9. *num.* 3. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *p.* 6. §. 2. *n.* 24. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 123. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 16. *verſ. ſic ſecundo.* Auila 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 5. Ratio eſt, quia diſpoſitum in vno correlatiuo cenſetur in alio diſpoſitum vbi eſt eadem ratio. At in præſenti eſt eadem ratio concedendi marito, vt poſſit cum vxore excommunicata communicare. Quippe vxori conceditur ob periculum animarum, quod periculum æquè in viro procedit. Deinde licitum eſt communicare cum ſocio in contractu ſocietatis ante excommunicationem inito, argum. *cap. ſi verò, de ſentent. excommunic.* & docet Gloſſa *in cap.* 1. *verb. viuus,* 41. *diſt.* Ergo à fortiori licebit marito communicare cum vxore excommunicata in contractu coniugij. Præterea vir excommunicatus melioris conditionis eſſet quàm non excommunicatus; ſiquidem poſſet obſequiis vxoris frui, vt diximus, quibus non excommunicatus priuatus eſſet. Adde ratione vtilitatis, aut neceſſitatis, vel propriæ, vel vxoris, vel familiæ permittenda eſt marito communicatio cum vxore excommunicata ſaltem ad breue tempus.

6. Neque obſtant contraria fundamenta. Nam eſto *in cap. quoniam multos,* ſolùm vxores excipiantur, id factum eſt, quia frequentiùs viri, quàm vxores in excommunicationem incidunt; non tamen inde inferendum eſt viros excluſos eſſe, ſi fortè vxores in excommunicationem inciderint. Quod verò maritus obligationem habeat corrigendi vxorem, id ſolùm probat, peccaturum aduerſus legem charitatis, vel iuſtitiæ, ſi negligens ſit; non tamen probat peccaturum aduerſus legem Eccleſiaſticam prohibentem communicationem cum excommunicatis. Adde rarò vxor corrigitur, ex eo quòd vir ab eius communicatione abſtineat: alia enim ſunt media aptiora ad hanc correctionem conſequendam.

7. Rurſus alij dubitant; an ipſe maritus, vel vxor excommunicatus poſſit cum non excommunicato communicare, teneatúrque non excommunicatus illi vicem reddere? Ratio difficultatis eſt; quia excommunicatis fauere ius nunquam intendit. Sed dicendum eſt poſſe vxorem, ſeu virum excommunicatum cum vxore, ſeu viro non excommunicato communicare, ipſiſque petenti debitum reddendum eſſe. Quæ fuit ſententia Caietani *verb. excommunicatio, cap.* 81. *circa fin.* §. *illicita autem.* Sayri *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 4. Auilæ 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 5. *concluſ.* 1. Suar. *diſp.* 15. *ſect.* 4. *n.* 2. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 123. Paul. Layman *loco allegato.* Etenim communicatio inter coniuges excommunicatos permiſſa eſt ob vitandum incontinentiæ periculum, *d. cap. quoniam multos.* At hoc periculum nullo modo vitaretur, ſi coniux excommunicatus obligatus eſſet à communione alterius coniugis ſe ſeparare. Ergo ab hac obligatione exemptus eſt, ac ſi excommunicatus non eſſet. Præterea ſi excommunicatus debitum pecuniarium exigere poteſt, iuxta textum *in cap. inter alia, de ſentent. excommunic.* à fortiori poterit debitum coniugale.

8. Prædicta intelligenda ſunt de vxore, vel viro excommunicato ob aliam cauſam quàm matrimonij. Quippe ſi excommunicati eſſent ob matrimonium contractum cum probabili impedimento dirimente, nequaquam licita eſſet communicatio: quia eſſet participatio in ſcelere, ob quod excommunicatio fertur. Sicuti benè aduertunt Silueſt. *excommunicatio* 5. *num.* 4. Vgolin. *tab.* 2. *de cenſuris, cap.* 23. §. 6. *num.* 4. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 14. *n.* 5. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 14. *n.* 9. Bonacina *diſp.* 2. *de excommun. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 1. *num.* 21. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 133. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. *verſ. deinde intelligendum eſt.*

9. Tertiò à prohibitione communicationis cum excommunicato excuſat *humile,* id eſt humilitas ſubiectionis. Ex quo capite variæ perſonæ eximuntur, vt conſtat ex *d. cap. quoniam multos.* Primò namque eximuntur filij comparatione parentum, filij inquam tam legitimi, quàm naturales, & adoptiui, item nepotes, & pronepotes, affines, vti gener, nurus, priuignus, & priuigna, pupilli, & minores comparatione tutoris, & curatoris. Hi enim omnes nomine filij in hac conceſſione fauorabili veniunt intelligendi, iuxta *l. filij, l. liberorum, ff. de verbor. ſignificat.* & *l. adoptiuum, ff. de in ius vocando.* Et docet ex communi ſententia Sayrus *de excommunic. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 10. Bonacina *diſp.* 2. *de excommun. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 1. *num.* 29. & 33. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 5. *à num.* 3.

10. Controuerſia autem eſt; an filij emancipati liberè poſſint cum parentibus excommunicatis communicare, ſicuti poſſent, ſi emancipati non eſſent? Communis ſententia, teſte Sayro *lib.* 1. *de excommun. cap.* 14. *n.* 10. negat; eo quòd textus *in cap. quoniam multos,* concedens filiis hanc communicationem eſt, quia illis neceſſaria erat ob communem cum parentibus habitationem, quæ ratio in filiis emancipatis ceſſat. Quod ſi filij emancipati ſuſtentationem à patre recipiunt, tunc non ratione filiationis, ſed quia ſunt de familia communicare poterunt, vt ipſemet Sayrus concedit. Cæterùm ſatis probabile eſt prædictam conceſſionem ad filios emancipatos extendi. Quippe filius emancipatus verè filius eſt, & patri ſubiectus; gaudere ergo debet fauore filiis conceſſo: maximè cùm ratione filiationis, & ſubiectionis debitæ obligatus ſit ſæpè communicationem cum parente habere. Atque ita aliis relatis docet Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 4. Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 23. §. 7. Bonac. ex parte *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 28. Reginald. *lib.* 32. *n.* 109. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *de excommunic. difficult.* 4. *num.* 21.

11. Secundò ex *d. cap. humile* excuſantur ſerui, & ancillæ,

cillæ, qui proprij ſerui, & mancipia ſont. Nam cùm ob excommunicationem domini non eximantur à ſeruitute, æquum fuit liberam illis communicationem cum ſuo domino concedere. Sicuti habetur *in cap. quoniam multos* 11. *quæſt.* 3. & tradunt Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 11. *quæſt.* 3. *ad primum.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 27. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 23. §. 8. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. c.* 14. *n.* 14. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 12. *& ſeqq.* Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 6. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 31.

12. Tertiò excuſantur ſeruientes alicui ſiue gratis, ſiue ex pretio inſeruiant, tametſi ruſticani ſint, vt colligitur ex *d. cap. quoniam multos*, & tradunt Nauarr. Vgolin. Sayr. Bonac. Auila *loc. alleg.*

13. Sed an hoc priuilegio gaudeant, ſi ſuas operas domino excommunicato conduxerint? Difficultate non caret. Nam communior ſententia, quam docet Nauarr. *cap.* 27. *n.* 27. Siloeſt. *verb. excommunicatio* 5. *n.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *c.* 23. §. 9. *n.* 6. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. c.* 14. *n.* 15. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 13. Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſput.* 11. *dub.* 6. & alij apud ipſos, negant. Mouentur ex *cap. inter alia, de ſentent. excommunicat.* vbi Innocent. III. concedit famulis communicationem cum ſuis dominis excommunicatis, ſi ante excommunicationem ſubiectionem contraxerunt. Supponit ergo Pontifex illicitam eſſe communicationem cum excommunicato, ſi tempore excommunicationis ſubiectio contracta eſt. Quippe ea ſubiectio, & obligatio videtur iniquè contracta: meritò ergo denegari illi debet communicatio prædictam ſubiectionem ſubſequens.

14. Cæterùm dicendum eſt, ſi abſque nulla culpa ſubiectio contracta eſt tempore quo dominus excommunicatus erat, vti contingit filiis adoptatis, vel genitis tempore excommunicationis, vel famulis ignorantibus excommunicationem domini, vel locantibus ſuas operas excommunicato ob neceſſitatem vrgentem, liberè poſſunt in famulato permanere, ſicut ſi ante excommunicationem ſubiecti eſſent. Sic aliis relatis docet Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 5. *n.* 13. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 17. *verſ. Deinde.* Coninch *diſp.* 14. *dub.* 12. *n.* 127. Quia cùm nullam culpam commiſerint in ea ſubiectione, non debent à communicatione aliis famulis conceſſa priuari.

15. Quod ſi culpabiliter ſubiectionem contraxerint, etſi communis ſententia doceat non poſſe cum ſuis dominis communicare; at contrarium probabiliſſimum eſt, vti ſentit Coninch *d. dub.* 12. *n.* 128. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 32. Et quidem ſi famuli abſque graui incommodo recedere nequeunt à famulatu, certum exiſtimo; tum quia lex Eccleſiaſtica cum tanto detrimento non ſolet obligationem inducere. Tum quia *in cap. ſi verè, de ſentent. excommunic.* permittitur reconciliato contractum cum excommunicato initum perficere, ne damnum patiatur. At ſi liberè poſſent à famulatu recedere abſque graui iactura (quod rarò contingere poteſt, ſi pretio conducti ſunt) inde probatur liberè cum ſuis dominis communicare poſſe. Quia textus *in cap. quoniam multos* liberam facultatem conceſſit omnibus famulis communicandi cum ſuis dominis excommunicatis, neque reſtrinxit ad eos, qui ante excommunicationem ſubiectionem contraxiſſent. Neque Innocent. III. explicans dictum textum *cap. inter alia, de ſentent. excommun.* contrarium docuit: ſolùm namque dixit famulos qui ad familiare obſequium tenebantur ante excommunicationem, eodem modo teneri excommunicatione ſuperueniente, communicaréque cum ſuis dominis excommunicatis debere. Nihil autem dixit de iis, qui tempore excommunicationis ſubiectionem contraxerunt. Quare de his manet integrum priuilegium conceſſum *in cap. quoniam multos.* Præterea famuli contrahentes famulatum tempore excommunicationis, etſi iniquè fecerint; at contractus validus eſt. At Innocent. III. *in cap. inter alia, de ſentent. excommunicat.* ideò decidit famulos ante excommunicationem dominorum famulatum contrahentes obligatos eſſe cum ſuis dominis communicare; quia obligatio contracta non eliditur ſuperueniente excommunicatione. Cùm ergo obligatio famulatus tempore excommunicationis contracta non elidatur ob excommunicationem præſentem, manifeſtè ſequitur famulos ad prædictam communicationem teneri. Quod ſi vrgeas; nemo poteſt ſe obligare directè ad communicandum cum excommunicato. At ex eo quòd ſe obliget ad illi inſeruiendum, obligatur ad communicandum cum illo; ergo hæc obligatio ſubſiſtere nequit? Reſpondeo neminem poſſe ſe obligare directè ad communicandum cum excommunicato; quia eſſet obligatio ad id quod per legem excommunicationis eſt prohibitum: benè tamen poteſt ſe obligare indirectè ad communicandum cum ipſo, ſi ex obligatione alterius contractus permiſſi hæc obligatio ſubſequitur, vti contingit in coniugibus, qui tempore excommunicationis matrimonium contraxerunt, qui obligantur ad mutuam communicationem, eo quòd hæc communicatio ex contractu inito ſubſequatur, & iure permiſſa ſit.

16. Quartò excuſatur tota familia excommunicati ex eo quòd cum ſuo domino, & patrefamilias communicet, vt expreſsè deciditur *cap. ſi verè* 34. *de ſentent. excommunic.* ibi, ſi paterfamiliàs domus excommunicationis ſententia fuerit innodatus, à participatione illius familia excuſatur. Quia regulariter nequeunt abſque graui iactura ab eius conſortio diſcedere. Sicuti aliis relatis docuit Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 14. *num.* 16.

17. Quintò excuſantur clerici qui ſunt in famulatu Epiſcopi. Secùs verò qui extra eius familiam commorantur, vti colligitur ex *cap. miratus,* 93. *diſt.* & *cap. vlt. de exceptionib. Prælator.* & tradit Silueſt. *verb. excommunicatio* 5. *num.* 4. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *num.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. §. 9. *num.* 7. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 14. *n.* 17. Auila 2. *p. de cenſur. c.* 6. *diſp.* 11. *dub.* 8. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 7. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 2. 36. & alij apud ipſos.

18. Sextò excuſantur Religioſi cum ſuis ſuperioribus excommunicatis communicantes; quia ſtrictiùs quàm famuli ſubiecti ſunt, neque ab ea ſubiectione recedere valent. Sicuti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 18. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 7. *num.* 2. Bonacina *diſp.* 2. *de excommun. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 26. aduerſus Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 11. *q.* 3. Paludan. *quæſt.* 6. *art.* 2. *ante medium.* Aſtenſ. *in ſum. part.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *quæſt.* 13.

19. Septimò excuſantur milites, ſi ſuo duci excommunicato communicent, eúmque in bello iuſto ſequantur, vti colligitur expreſsè ex *cap. ſi verè, de ſentent. excommunic.* Quippe ſunt verè famuli & duci ſubiecti, vt aduertit Silueſt. *excommunicatio* 5. *num.* 4. Sayrus aliis relatis *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 14. *num.* 19. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *num.* 27.

20. Octauò plures excuſant vaſallos à communicatione cum ſuis dominis excommunicatis, ſed rectiùs contrarium docuit Bonac. *diſp.* 2. *de excommunic. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 40. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *difficult.* 4. *num.* 25. quia vaſalli nec ſunt famuli, nec de familia domini, vt ad eius communicationem aſtricti eſſe videantur. Decidíque videtur *in cap. Sanctorum* 15. *q.* 6. Verùm quia ob præciſam excommunicationem domini non eximuntur, vaſalli à debito fidelitatis poſſunt, & debent domino præcipienti obedire, & tributa ſoluere; quia hæc obedientia, & tributorum ſolutio ex dominio ſubſequitur, quod per excommunicationem nequaquam amittitur, vti aliis relatis docent Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 23. §. 9. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 22. *n.* 3. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 14. *n.* 20. Suarez *diſp.* 15. *ſect.* 6. *num.* 5. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. quæſt.* 2. *punct.* 6. §. 2. *n.* 40. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 6. *quæſ.* 9. & alij. At verò multò magis reiiciendi ſunt, qui volunt quemlibet debitorem excuſari poſſe à ſolutione facienda ſuo creditori excommunicato de debitis alioquin contractis; quia creditores non priuantur ex-

communi

communicatione dominio ſuarum rerum,& iure perendi debiti. Sicuti bene notauit Auila 2. *p. de cenſur.cap.*6. *diſp.*11. *dub.*4. §.*ſed arguitur.* Layman *lib.*1.*ſum. tract.* 5. *part.* 2.*cap.*2.*num.*17.*verſ.vltimo.*

21. Supereſt triplex quæſtio. Prima, an ſicut filij cum parente, & ſerui cum domino, & ſubditi cum ſuo ſuperiori excommunicato communicare poſſunt, liceat ipſi parenti, domino, & ſuperiori cum ſuis ſubditis excommnnicatis communicationem habere? Affirmant communiter Doctores. S.Thom. *in additionib. ad* 3.*part. q.*23.*art.*1. Nauarr.*c.*27.*n.*27. Henriquez *lib.*13.*c.*22.*n.*3. Sayrus *lib.*1.*de excommunic.cap.*14.*num.*21.Vazquez *de excommunio.dub.*9.*n.*3. Suarez *ſect.*5.*n.*22.Bonacina *diſp.*2.*de excommun. quæſt.*2.*p.* 6. §.2. *n.*.38. Gaſpar Hurtado *diſp.*9. *de excommunic.difficult.*4.*num.*23.Coninch *diſp.*14.*dub.*12. *n.*134.Paul.Layman *lib.*1.*ſum.tract.*5.*part.*2.*cap.*2.*num.*17. Auila 2. *p. cap.*6.*diſp.*11. *dub.*6. & alij. Quippe inferioribus, & ſubditis permittitur communicatio cum ſuis ſuperioribus excommunicatis ob vitandum animæ periculum,quod adeſſet,ſi ipſis prohibita eſſet communicatio cum ſuis ſupetioribus,quotum ſocietarem moraliter vitare nequeunt.At hæc ratio æquè procedit in ſuperioribus compararione ſubditorum. Ergo facultas inferioribus conceſſa ad ſuperiores extendi debet. Quod adeò verum eſt, vt eſto ſuperior excommunicatus ſit, poſſit nihilominus cum ſuis ſubditis communicare; quia priuilegium non reſtringitur ob excommunicationem, vt benè aduertit Suarez,Coninch,& Bonacina *loc.alleg.*

22. Secunda quæſtio;an prædicti non ſolùm in humanis, ſed etiam in diuinis communicare poſſint? Et breuiter reſpondeo communicare poſſe tam in humanis, quàm in diuinis, in quibus perſonæ ſubiectæ aliàs communicare ſolent.Quia priuilegium abſolutè concedit commnnicationem, & cùm latè interpretandum ſit, vtpote in iure inſertum, & nemini nocens, intelligendum eſt de qualibet communicatione humana, quæ à perſonis ſubiectis haberi ſolet. Quocirca poſſunt ſerui comitari ſuum dominum ad ſacrum audiendum,cum illóque horas canonicas recitare,quinimo ſacrum facienti miniſtrare.Sicuti ex communi docent Nauarr.*cap.*27. *n.*27.Suarez *diſp.*15.*n.*22.Auila 2.*p.de cenſur.cap.*6.*diſp.*11. *dub.*6.Henriquez *lib.*13.*c.*22.*n.*2. Sanch. *lib.*9.*de matrim. diſp.*14.*n.*5.Saa *verb.excommunicatio,n.*45.Coninch *diſp.*14. *dub.*12.*n.*132.Paul.Layman *lib.*1.*ſum.tract.*5.*p.*2.*c.*2.*n.*17. *verſ.deinde intelligenda eſt.*Bonacina *diſp.*2.*de excommunic. q.*2.*punct.*6.§.2.*n.*37. Hæc tamen communicatio extendi non debet ad miniſtrationem, vel receptionem ſacramentorum;quia hæc non competit ſeruis ratione famulatus. Prætetquam quòd hæc communicatio ipſis excommnnicatis omnino eſt interdicta,vt benè aduertunt Suarez,Coninch,Bonacina,Auila,Layman *loc.cit.*

23. Tertia quæſtio,an famuli inter ſe ſi excommunicati exiſtant communicare liberè poſſint? Communis, & vera reſolutio eſt per ſe communicare non poſſe;quia neque *in d.cap.quoniam multos*,neque in alio textu id priuilegium illis conceſſum eſt. Verùm per accidens, eo quòd moraliter obligentur in ſimul habitare communicatio eis permiſſa eſt,vti notarunt Vgolin. *tab.*2. *de cenſur.cap.*23.§.8. Sayrus *lib.*2.*de excommunic.cap.*14.*num.*17. Nauarr.*cap.*27.*n.*27.Suarez *diſp.*15.*ſect.*5.*n.*13. Bonacina *diſp.*2.*de excommunic. quæſt.*2.*punct.*6. §.2.*num.*35. Gaſpar Hurtado *diſp.*9.*de excommunic.diffic.*4.*num.*25.

24. Quartò ob ignorantiam excuſantur plures à lege prohibente communicationem cum excommunicatis. Etenim Summus Pontifex *in d. cap. quoniam multos*, intendens periculis animarum occurrere eximit à culpa, & à pœna excommunicationis minoris eos, qui cum excommunicatis ignoranter communicarent, ſiue ignorantia ſit iuris,ſiue facti,hoc eſt ſiue ignorauerint legem prohibentem dictam excommunicationem,ſiue ignorauerint ipſos quibuſcum communicant excommunicatos deuunciatos eſſe. Nam cùm textus generaliter ignorantes exceperit,intelligi debet de qualibet ignorantia, vti omnes Doctores referendi notant. Sed qualis debeat eſſe hæc ignorantia iuris,vel facti? non conueniunt Doctores. Aliquibus placet debere eſſe inuincibilem,& inculpabilem. Sed rectiùs Suarez *diſp.*15.*ſect.*3.*n.*3.Gaſpar Hurtado *diſp.*9.*de excommunic.diffic.*4.*num.*26. Coninch *diſp.*13.*dub.*11.& *diſp.*14.*dub.*12.*n.*124. exiſtimant quamlibet ignorantiam, quæ affectata non ſit (eſto ſit vincibilis, & culpabilis) excuſare. Quippe *in d. cap. quoniam multos* intendit Pontifex ignorantibus aliquem fauorem concedere; at nullus eſſet fauor conceſſus,ſi ſolùm exciperet ignorantes inuincibiliter excommunicationem, ſeu legem excommunicationis, ſiquidem ij iure ipſo naturali à culpa, & pœna exempti ſunt. Et confirmatur ex initio *d.cap.quoniam multos*; ibi enim Pontifex aſſerit ſe moueri ad prædictam indulgentiam concedendam;quia multi occaſione excommunicationis perirent tum ignorantia, tum nimia ſimplicitate. At ignorantia inuincibili, & inculpabili nullus perit. Ergo ſignum eſt loqui Pontificem de ignorantia aliàs culpabili,& vincibili. Prætetquam quòd ignorantia aliquo modo culpabilis,& vincibilis vera ignorantia eſt,& Pontifex abſolutè ignorantibus indulgere intendit.

25. Quocirca vt debeas à communicatione excommunicati abſtinere, debet tibi certò moraliter conſtare illum eſſe excommunicatum vitandum; quia ſtante dubio de excommunicatione,vel denunciatione iniquè indicares illum eſſe excommunicatum, vti aduertit Nauarr.*cap.*17.*n.*27.Auila 2.*p.de cenſur.cap.*6.*diſp.*11.*dub.*11. *ante* 6.*concluſ.* Paul.Layman *lib.*1.*ſum.tract.*5.*p.*2.*cap.*2.*in fine.* Suarez *diſp.*15.*ſect.*3.*n.*4. Sanchez *lib.*1.*in Decal.n.*69. Bonacina *diſp.*2.*de cenſur.quæſt.*2. *punct.*6.§.2.*n.*42.& alij. Solùm in receptione, adminiſtrationéque ſacramentorum exceptio facienda eſt ob periculum iniquæ adminiſtrationis, & receptionis, vt benè notarunt Suarez, Layman,Bonacina,Auila *locis allegatis.*

26. Certitudinem moralem tibi præſtat fama publica à viris fide dignis orta, vti docuerunt Couarr. 1.*p.*§.2. *num.*4. Sayrus *lib.*1.*de excommunic. cap.*41. *n.*23. Sanchez *d.cap.*10.*num.*63. Bonacina *n.*44.Gaſpar Hurtado *diſp.*9. *diffic.*4.*n.*27. Auila 2.*part.de cenſur.cap.*6.*diſp.*11. *dub.*11. Colligitúrque ex *cap. cùm deſideres, de ſentent.excommun.* Secundò teſtimonium duorum, vel trium aſſerentium ipſum excommunicatum denunciatum eſſe, certitudinem moralem præſtat, & obligationem inducit illum vitandi, vt rectè aduertit Bonacina *d.diſp.*2. *q.*2. *punct.*6. §.2.*num.*44.Tertiò parochi teſtimonium oſtenſis litteris excommunicationis, & denunciationis certam excommunicationem,& denunciationem facit,vt notauit Silueſt. *excommunicatio* 5.*num.*18. Sanchez *lib.*1.*de matrim. diſp.*93. *n.*36. Bonacina *num.*47. Auila *d.dub.*11.*concluſ.*5. ſecùs verò ſi ore tenus affirmaret; quia vni teſti quantumcunque fide digno non teneor credere (etſi poſſim) argum. *cap.à nobis,de teſtib. & atteſtat.* & notauit Auila, Bonac. & Sanchez *loc.alleg.*

27. Poſtquam verò quis agnitus eſt vt excommunicatus vitandus, in dubio præſumi non debet abſolutus. Tum ex regula iuris ſemel malus, ſemper præſumitur malus.Tum quia abſolutio eſt quid facti, & factum non præſumitur,niſi probetur, vti docuerunt Silueſt. *excommunicatio* 5.*n.*26. Nauarr.*c.*27.*n.*36.Suar.*diſp.*15.*ſect.*3.*n.*7. Auila 2.*p.cap.*6.*diſp.*11.*dub.*11.*concl.*6. Layman *lib.*1.*ſum. tract.*5.*p.*1.*cap.*2.*n.*18.Gaſpar Hurtado *diſp.*9.*diffic.*4.*n.*18. Bonac.*diſp.*2.*de excommunic.q.*2.*punct.*6.§.2.*n.*54. Probatur autem ſufficienter abſolutio tum fama publica, tum teſtimonio alicuius viri fide digni,tum ipſius excommunicati,ſi alioquin prudenter ei credi poteſt ſpectata conditione perſonæ,& negotij,tum ſi longum tempus præteriit,ipſéque ſe vt abſolutum gerit,cùm tamen aliàs timoratæ conſcientiæ ſit. Sicuti docuerunt Nauarr. Suarez, Bonacina, Layman, Hurtado, Auila *loc.alleg.*

28. Tandem ob neceſſitatem ſignificatam in illa particula

ticula *neceſſe* tollitur prohibitio communicandi cum excommunicato, vti conſtat ex *d.c. quoniam multos* 11. *q.*3. & *c. inter alia, de ſententia excommunicat.* Si enim ob vtilitatem tum excommunicati, tum aliorum communicatio cum excommunicato permittitur, à fortiori ob neceſſitatem Hæc autem neceſſitas quæ grauis eſſe debet ſiue ſpiritualis ſit, ſiue temporalis excuſat, ſiue ſit ipſius excommnnicati, ſiue aliorum, vti ex communi ſententia docent Saytus *lib.*2. *de excommunicat. cap.*14. *n.*29. *& ſeqq.* Henriq. *lib.*13. *c.*23. Suar. *diſp.*15. *ſect.*3. *à n.* 8. Bonac. *diſp.*2. *de excommunicat. queſt.*2. *p.* 6. §.2. *n.* 57. Gaſpar Hurtado *diſp.* 9. *difficult.* 4. *in fine.* & alij àpud ipſos. Solùm aduerto hanc neceſſitatem communicationis ceſſare, ſi æquè benè à non excommunicato ſubſidium ſpirituale, vel temporale tibi neceſſarium obtinere potes. Non enim ſpectandum eſt, vt communicatio cum excommunicato liceat, an pro re neceſſaria fiat, ſed an ea communicatio tibi neceſſaria ſit ad illam rem neceſſatiam impetrandam, vt notauit Gaſpar Hurtado *loco citato.* Ab hac doctrina excipit Sayrus *lib.* 2. *de excommun. c.*14. *n.*30. Auila 2. *p. c.*6. *diſp.* 11. *dub.* 12. Bonac. *diſp.*2. *de excommunic. q.*2. *punct.*6. §.2. *num.*59. Prædicatores, & confeſſores, qui eleemoſynam ab excommunicatis vitandis petere poſſunt, tametſi æquè commodè ab aliis poſſint obtinere; quia illorum curam gerunt, & fauet *cap. cum voluntate, de ſententia excommunic.*

Pvnctvm XX.

De aliis effectibus remotis excommunicationis.

1 *Aliqui enumerant, ſed immeritò inter effectus excommunicationis maioris irregularitatem, ſuſpenſionem, excommunicationem minorem.*

2 *Effectus proprius remotus excommunicationis eſt ſuſpicio hæreſis.*

3 *Item integra probatio delicti, ſi adſit in excommunicato perſeuerentia.*

4 *Item priuatio beneficiorum.*

1. Ratione excommunicationis aliqni effectus oriuntur qui remoti dici poſſunt. Inter quos effectus aliqui enumerant irregulariratem, quam contrahit clericus excommunicatus ordinis ſacri munus exercens. Item ſuſpenſionem ob ordinem ſactum in excommunicatione ſuſceptum. Denique excommunicationem minorem ob participationem cum excommunicato vitando. Sed hi non tam ſunt effectus excommunicationis, quàm tranſgreſſionis legis vi excommunicationis ſtatutæ.

2. Quapropter effectus proprius remotus excommunicationis cenſeri debet ſuſpicio hæreſis, quam contrahit excommunicatus, qui per annum in excommunicatione lata ſpecialiter ab homine animo obdurato inſordeſcit, vti docet Nauarr. *c.*27. *n.*23. Couarruu. *cap. alma mater.* 1. *p.* §.7. *n.*10. Et deciditur in Trident *ſeſſ.* 25. *c.*3. *de reformat.* Præſumitur namque ſic in excommunicatione perſeuerãs, malè de Eccleſiæ poteſtate ſentire. Hæc tamen ſuſpicio leuis eſt, ſufficit tamen ad inducendã purgationem, vti pluribus relatis docui *tract.* 4. *diſp.* 4. *punct.* 2. *n.*6. Quod ſi hanc purgationem ſubire noluerit, citari iterum debet ſub pœna excommunicationis. Qua citatione facta, ſi adhuc reſpondere neglexerit, & in hac contumacia per annum perſeuerauerit, nullo allegato impedimento condemnari poteſt vt hæreticus, iuxta textum *in c. cum contumacia, de Hæreticis in* 6. vti notauit Auila 1. *p. c.*6. *diſp.*9. *dub.* 12. Gaſpar Hurtado *de excommun. diſp.*11. *in fine*, & latiùs tradidi *d. tract.* 4. *diſp.* 4. *pun.* 2.

3. Secundus effectus excommunicationis, ſeu perſeuerantiæ in excommunicatione cenſeri poteſt integra probatio delicti ſeu cauſæ, ob quam lata eſt excommunicatio. Etenim ſi ob cauſam ciuilem, vel criminalem excommunicatus à iudice ſis, & in eà excommunicatione per annum perſeueras nullo oſtenſo impedimento, aut ſatisfactionis ſigno cenſendus es pro conuicto, & confeſſo, iuxta textum *in cap. rurſus. cap. quicunque.* 11. *q.*3. quia ea contumacia iuris fictione reputatur confeſſio. Non tamen excludit, quin allegare, & probare innocentiam poſſit, vti probaui *dicta diſp.* 4. *punct.* 2. *n.*4.

4. Tertius effectus remotus excommunicationis referri poteſt priuatio beneficiorum. Sed an hæc priuatio ipſo iure inducta ſit, an iudicis officium requirat; & an imponatur ob perſeuerantiam triennalem, vel annalem in excommunicatione non eſt conſtans Doctorum ſententia, vt videre eſt apud Couarruu. *cap. alma mater.* 1. §. 7. *n.* 10. *& ſeqq.* Mihi autem placet ſententia Suar. *diſp.* 17. *ſect.* 1. *n.*9. nihil in hac re iure ſtatutum eſſe. Nam eſto in *cap. bona memoria, de ætate, & qualitate*, priuetur clericus beneficiis ob perſeuerantiam in excommunicatione; non inde inferendum eſt ob perſeuerentiam annalẽ priuari non poſſe, vel neceſſariò priuãdum eſſe ob perſeuerentiam triennalem, quia ille textus refert quid factum ſit, non tamen continet diſpoſitionem in futurum, vti ex Eymerico, Menochio & Salcedo notaui *d. tract.* 4. *de fide, diſp.* 4. *pun.* 2. *n.*9. Verùm eſto ita ſit, iudices tamen debent excommunicatum triennio in excommunicatione perſeuerantem animo indurato beneficiis omnibus priuare; quia indignus eſt vt fructibus Eccleſiæ gaudeat qui aduerſus Eccleſiam ita rebellis exiſtit, ſicuti Pontifex præſtitit in *dicto cap. bona memoria.* Ob annalem verò perſeuerantiam etſi poſſint iudices hanc beneficiorum priuationem indicere, quia annalis contumacia digna videtur eſſe ea priuatione, attamen non tenetur; quia nullibi cauetur hæc obligatio, ſic docuit Suar. *diſp.* 17. *ſect.* 1. *à n.*9. Poſt excommunicationis effectus ſupererat dicendum de eorum ſuſpenſione, excommunicationiſque abſolutione, niſi de his *præced. diſp. à pun.*9. *vſque in finem*, ſatis ſupérque dictum fuiſſet. Quapropter ſolùm reſtat explicare excommunicationis minoris naturam, de qua in *ſequenti puncto* ſermo inſtituendus eſt.

Pvnctvm XXI.

De excommunicatione minore, illiúſque effectibus, déque illius abſolutione.

1 *Et ſi olim fuerint plures excommunicationes minores, iam vſu receptum eſt vnicam tantùm eſſe.*

2 *Incurritur ob participationem cum excommunicato vitando ſiue viuo, ſiue mortuo.*

3 *Appellatur minor excõmunicatio comparatione maioris.*

4 *Etſi ab homine ferri poſſit, nunquam tamen fertur.*

5 *Vnicus eſt eius effectus, ſcilicet priuatio paſſiua Sacramentorum.*

6 *Sacramentum pœnitentiæ plures cenſent inualidè recipi ab hoc excommunicato; etiamſi ignoranter, & inculpabiliter illud recipiat.*

7 *Longè verius eſt validum eſſe.*

8 *Plures huic excommunicationi attribuunt tanquam effectum indirectum, priuationem adminiſtrationis Sacramentorum. Sed reiiciuntur.*

9 *Proponuntur obiectiones aduerſus prædictum doctrinam.*

10 *Fit illis ſatis.*

11 *Propter horum adminiſtrationem nulla irregularitas, vel pœna ipſo iure incurritur.*

12 *Secundus effectus indirectus eſt priuatio electionis ad beneficia.*

13 *Eligens, præſentans, vel conferens huic excommunicato beneficium Eccleſiaſticum, & ipſe recipiens peccant grauiter.*

14 *Cenſent plures irritam eſſe prædictam electionem, ſeu collationem beneficij.*

15 *Oppoſitum verius eſt.*

16 *Hæc irritatio futura non debet extendi ad electionem temporalium dignitatum.*

17 *Vt hac irritatio fiat plures exiſtimant ſcientiam excommunicationis in electoribus adeſſe debere.*

18 *Contrarium docuit communis ſententia.*

19 *Et ſi prædictæ ſententiæ probabiles ſint, probabilius eſt electionem irritandam eſſe, ſi facta ſit de excommunicato, ſeu excommunicationis conſcio: ſecùs ignaro, ſiue electores ſciuerint, ſiue ignorauerint excommunicationem.*

20 *Electores eligentes hunc excommunicatum nullam pœnam incurrunt.*

21 *Ab hac excommunicatione abſoluere poteſt qui in foro externo iuriſdictionem habet, & in foro pœnitentiæ Epiſcopus, Parochus, & proprius ſacerdos.*

22 *Plures cenſent etiam ſimplicem ſacerdotem ab hac excommunicatione abſoluere poſſe.*

23 *Contrarium eſt longè probabilius.*

24 *Nulla eſt forma determinata abſolutionis ab hac cenſura.*

1. OLim plures fuerunt excommunicationes minores non ſolùm à iure, ſed etiam ab homioe impoſitæ, vti conſtat ex variis textibus 11. *quæſt.* 3. aliæ namque priuabant omnium ſacramentorum participatione, aliæ verò ſolùm ab Euchariſtiæ perceptione remouebant, aliæ ab hominum communione tum diuina, tum humana, vti probat Sayrus *lib. 2. de excommunic. cap.* 22. *num.* 2. Sed iam vſu receptum eſt teſte communi ſententia vnicam tantùm eſſe excommunicationem minorem ſacramentorum receptione priuantem, & à iure impoſitam ob participationem cum excommunicato vitando, iuxta textum *in cap. excommunicatos, & c. cum excommunicato, & ſeqq.* & *cap. finali de clerico excommunicato miniſtrante.* & *cap. nuper, de ſententia excommunicat.* & *cap. à nobis, de exceptionibus.* & tradit Victoria *in tract. de excommunicat. num.* 16. Caiet. verb. *excommunicatio minor.* Nauarr. *ſum. cap.* 27. *n.* 1. 24. & 45. Suar. *diſp.* 24. *ſect.* 3. Sayrus *lib.* 1. *de excommunicat. cap.* 23. *num.* 4. Coninch *diſp.* 14. *de excommunicat. dub.* 17. *num.* 260. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *de excommunic. num.* 1. & alij.

2. Dixi incurri ob participationem cum excommunicato vitando; quod intelligendum eſt ſiue viuus ſit, ſiue mortuus, quippe ſi excommunicatum vitandum antequam abſolutus ab excommunicatione fuerit, ad ſepulturam comiteris, minorem excommunicationem incurris, vti notauit Gloſſa *in cap. ad hæc, de priuilegiis.* Panormit. *in cap. ſacris, de ſepultur.* Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *n.* 2. Etenim quibus in vita communicare non poſſumus, neque in morte permiſſum eſt communicare, ex *dicto textu in cap. ſacris, de ſepultur.*

3. Hæc excommunicatio appellatur minor comparatione maioris excommunicationis. Tum quia ob minorem cauſam incurritur. Tum quia minorem priuationem inducit. Sicuti notauit Sotus *in* 4. *d.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 1. *dub.* 2. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 1. Hugolin. *tab.* 3. *de cenſur. cap.* 5. §. 1. Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 22. *num.* 3. Suar. *diſp.* 24. *de cenſur. ſect.* 1. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 3. *n.* 1. & alij.

4. Et licèt hæc excommunicatio minor ab homine iuriſdictionem in foro contentioſo habente ferri poſſit, teſte Gloſſa *in cap. ſi inimicus*, 11. *quæſt.* 3. Panormit. *in rub. de ſententia excommunic. n.* 3. & *c. ſi celebrat, de clerico excommunic. miniſtr. n.* 4. Nauarr. *c.* 26. *n.* 25. Couarru. *in c. alma* 1. *p.* §. 8. *n.* 5. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 3. *n.* 4. Hugolin *tab.* 3. *c.* 1. *n.* 4. Sayr. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 1. Vſu tamen receptum eſt nunquam ab homine ferri, ſed ſolùm à iure ob dictam cum excommunicato vitando participationem, vt benè notauit Siluest. verb. *excommunicatio.* 4. *num.* 2. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. verſ. *circa ſecundum.* Sayrus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 23. *num.* 2. Gaſpar Hurtado *d. diſp.* 16. *num.* 2.

5. Quoad effectus attinet, vnicus tantùm eſt proprius, & directus, ſcilicet priuatio paſſiua ſacramentorum, iuxta textum *in cap. à nobis, de exceptionib. cap. ſi celebret, de clerico excommunic. miniſtr. c. penult. de ſententia excommunicat.* Quapropter minori excommunicatione ioaodatus tenetur ſub graui culpa à cuiuſlibet ſacramenti perceptiooe abſtinere. Vbi deciditur in *dicto cap. ſi celebrat.* ibi, grauiter peccat. Etenim cuiuſlibet ſacramenti receptio grauis materia eſt, quæ per legem prohibita grauem culpam in trāſgreſſoribus arguit. Sicuti ex communi ſenteotia docet Caietan. verb. *excommun. cap. vlt.* Couarruu. *c. alma.* 1. *p.* §. 8. Suar. *diſp.* 24. *ſect.* 3. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 17. *n.* 260. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *n.* 3. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 3. *n.* 4. & alij paſſim.

6. Sacramenta verò ab huiuſmodi excommunicato recepta valida eſſe, omnes Doctores affirmant, ſolùm de pœnitentia diſſentiunt. Nam Silueſt. verb. *excomm.* 4. *n.* 1. & verb. *confeſſor.* 3. *n.* 12. Tabiena verb. *abſolutio.* 1. *n.* 24. §. 10. Summa Corooa 1. *p. cap.* 31. *de iteran. confeſſ. in fine.* Vazq. aliis relatis *de excomm. dub.* 4. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *de excomm. difficult.* 1. *n.* 3. cenſent iovalidè ſacramentum pœnitentiæ à dicto excommunicato recipi, quod intelligendum eſt, eſto ignoranter, & inculpabiliter recipiatur non præmiſſa cenſuræ abſolotione. Mouentur, quia hac excommunicatione priuat Eccleſia excommunicatum ſacramentotum receptione quoad fieri poteſt. At poteſt Eccleſia eum priuare pœnitentiæ ſacramento ſecundùm illius valorem, denegando ſacerdoti iuriſdictionem. Ergo prædictum ſacramentum receptum ab excommunicato minori excommunicatione, iovalidum eſt.

7. Cæterùm longè verius eſt validum eſſe prædictum ſacramentum à dicto excommunicato receptum, ſi nullam in eius receptione culpam commiſit; eo quòd ignarus excommunicationis fuerit, vel ſi illius conſcius fuit, poſtulauit ab ea excommunicatione priùs abſolui, quàm à peccato, quod tamen ſacerdos vel ex malitia, vel ex igoorantia non præſtitit, & rectè docuerunt Martin. de Ledeſm. 2. 4. *q.* 25. *art.* 1. Ioan. Medina *Cod. de confeſſ. q.* 18. verſ. *dicendum igitur.* Bartholon. de Medina *in ſum. lib.* 1. *c.* 11. §. 3. Nauarr. *c.* 9. *n.* 3. *verſ.* 4. & *in cap. conſideret.* §. *cautus n.* 30. *de pœnitent. diſt.* 5 & *in cap. frater. n.* 45. *verſ. ſecundo, de pœnit. eadem diſt.* Couarruu. *cap. alma.* 1. *p.* §. 6. *n.* 7. Viuald. *candelab. aureo* 2. *p. tract. de excomm. n.* 31. & *tract. de excomm. minori, n.* 6. Hugolin. *tab.* 2. *de cenſur. c.* 7. §. 2. *n.* 6. Henriq. *lib.* 13. *de excommun. c.* 3. *n.* 3. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. c.* 22. *n.* 14. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *n.* 3. Ratio eſt: quia Eccleſia ſolùm remouet excommunicatum à ſacramentis illorum perceptionem prohibendo, non tamen irritando. Tum quia nullum eſt fundamentum io iure huius irritationis, quin potiùs receptum ab omnibus eſt reliqua ſacramenta etiam matrimonij valida eſſe ab excōmunicato recepta, cùm tamen Eccleſia illius receptionē irritare potuerit. Tum quia non videtur expedieos hanc irritationem in ſacramento pœnitentiæ facere, vtpotè fidelium maximè neceſſario, præcipoè cùm hæc irritatio facienda ſit auferendo à ſacerdore iuriſdictionem, quod eſſet ſacerdorem innocentem punire.

8. Præter ſupradictum effectum proprium, & directum plures Doctores minori excommunicationi attribuunt adminiſtrationis ſacramentorum priuationem, non quidem per ſe, & directe, ſed indirectè, & in conſequentiam. Cùm enim minori excommunicatione innodatus ſacramentorum receptione priuatus exiſtat, indecens eſſe videtur, ſi aliis conferat ea ſacramenta, quæ ipſe recipere priuatus eſt, vti docuerunt Couarrum. *cap. alma.* 1. *p.* §. 8. *num.* 2. Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 22. *dub.* 3. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 17. *n.* 264. Vazq. *de excommun. dub.* 4. Sayrus *lib.* 2. *de excomm. c.* 22. *n.* 19. Reginald. *lib.* 32. *c.* 14. *n.* 142. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 3. *n.* 4. Et licèt Silueſt. verb. *excommunicatio* 4. *n.* 2. Armilla *num.* 21. Vazq. *dicto dub.* 4. exiſtiment eam indicentiam peccatum mortale conſtituere. Rectiùs cæteri Doctores ſolam culpam venialem agnoſcunt, argum. *c. ſi celebrat, de clerico excommun. miniſtr.* vbi de celebrante minori

excom

excommunicatione innodato inqoit Pontifex grauiter peccare. At de conferente Eccleſiaſtica ſacramenta tantùm dicit peccate omittens aduerbium *grauiter*, quaſi manifeſtè indicans in collatione ſacramentorum graue peccatum non eſſe.

9. Huic doctrinæ obſtant Nauarr. *cap.* 27. *num.* 24. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 2. Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 12. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *diffic.* 1. *n.* 4. Filliucius *tract.* 13. *c.* 2. *n.* 22. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. q.* 3. *n.* 4. & alij negantes ex vi prædictæ excommunicationis minoris priuatum eſſe excommunicatum etiam indirectè ſacramentorum adminiſtratione. Tum quia hæc priuatio etſi indirecta grauem culpam induceret vtpote de materia graui. Tum quia *in d. cap. ſi celebrat*, dicitur ſacramenta collata ab huiuſmodi excommunicato non carere virtutis effectu; quia non à collatione, ſed à receptione eſt remotus. Si autem ea excommunicatus conferens culpam committeret ab illorum collatione remotus eſſet, & virtutis effectu careret. Neque obſtat quod Pontifex dixerit prædictum excommunicatum peccare ſacramenta conferendo; quia intelligi debet non quatenus confert, ſed quatenus illorum collationi ſacramenti receptionem præmittit, vti docuit Panormit. *ibi*, Suarez, Bonacina, Filliucius, Hurtado, & alij *ſuprà*.

10. Propter hæc etſi probabiliter dicta ſint, recedendum non eſt à communiori ſententia affirmante ſaltem peccatum veniale committi in hac ſacramentorum adminiſtratione: non quia minori excommunicatione innodatus lege aliqua Eccleſiaſtica remotus ſit à ſacramentorum collatione, ſed quia lege naturali ab eorum collatione remouetur, eo quòd remotus ſit ab eorum ſuſceptione. Quippe (vt dictum eſt) indecens eſſe videtur aliis conferre ſacramenta, quorum ſuſceptione ipſe tanquam indignus priuatus eſt. Ex qua ratione manifeſtè ſoluitur oppoſitum fundamentum. Fateor namque collationem ſacramentorum materiam grauem eſſe, ſed quia lege Eccleſiaſtica non prohibetur excommunicato minori excommunicatione, ſed ſolùm ipſi ex lege naturali honeſtatis & decentiæ interdicitur: ideo non arguit culpam grauem in conferente. Et ob hanc cauſam dixit Pontifex ſacramenta collata ab hoc excommunicato non carere virtutis effectu; quia ſcilicet ex vi legis Eccleſiaſticæ ab eorum collatione remotus non eſt. Explicatio verò illorum verborum *peccat Sacramenta conferendo*, quæ in argumento adducitur, ſuſtinenda non eſt. Nam ſi Pontifex vellet peccare hunc excommunicatum ſacramenta conferendo, quatenus eorum collationi ſuſceptionem eorum præmittit, ſuperfluè ea verba poſita eſſent, ſiquidem in principio dixit hunc excommunicatum celebrantem grauiter peccare; neque item aduerbium *grauiter* initio capitis poſitum omitteret, ſiquidem recipiendo ſacramentum ſemper grauiter eſſet peccaturus.

11. Illud verò eſt certum ſic ſacramenta adminiſtrantem nullam irregularitatem, vel pœnam ipſo iure incurrere, ſed arbitrio ordinarij puniendum eſſe, vti colligitur ex *d. cap. ſi celebrat.* & tradit *ibi* Panormit. *num.* 2. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 244. Couarr. *in cap. alma*, 1. *p.* §. 8. *n.* 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. §. 1. Saytus aliis relatis *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 22. *num.* 27. Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *n.* 32. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 2. *q.* 10. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. quæſt.* 3. *n.* 7. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *verſ. eſt autem minor.* Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *diffic.* 1. *num.* 5.

12. Secundus effectus indirectus minoris excommunicationis eſt priuatio electionis ad beneficia, vti habetur *d. cap. ſi celebrat, de clerico excommunicato miniſtrante.* Quippe cum excommunicatus minori excommunicatione remotus ſit à ſuſceptione cuiuſlibet ſacramenti; conſequenter remouetur à beneficiorum ſuſceptione, argum. *l. oratio, de ſponſalib.* Cùm enim quodlibet beneficium ex intentione Eccleſiæ beneficiato conferatur, vt ordines ſacros ſuſcipiat, & Miſſæ ſacrificium celebret, prohibita ſacramentorum ſuſceptione, prohibita cenſetur beneficiorum electio, per quam ad ſacramenta ſuſcipienda peruenitur. Et licet *in d. cap. ſi celebret*, ſolùm electionis mentio facta ſit, communiter Doctores deciſionem extendunt ad præſentationem, & collationem, vtpote quæ electiones vocari poſſunt: ſiquidem is cui beneficium confertur, vel ad ipſum præſentatur aliis omiſſis eligitur. Præterquam quòd ratio deciſionis æquè in præſentatione, & collatione, ac in electione procedit, vt expendenti conſtare poteſt, & notauit Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 4. Decius *in cap. dilecti, notab.* 1. *de exceptionib.* Saytus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 22. *num.* 22. Couarr. *cap. alma mater*, 1. *p.* §. 7. *num.* 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 3. *n.* 3. Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 22. Coninch *diſp.* 14. *de excommunicat. dub.* 17. *n.* 262. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *n.* 5. Auila 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 4.

13. Hinc fit eligentem, præſentantem, vel conferentem beneficium Eccleſiaſticum minori excommunicatione innodato, & ipſum excommunicatum recipientem tale beneficium grauiter peccaturos, quia violant legem Eccleſiaſticam in graui materia, vti tradit Panormit. *d. cap. ſi celebrat, num.* 3. Silueſt. *verb. excommunicatio*, 4. *num.* 3. Couarr. *cap. alma*. 1. *p.* §. 8. *num.* 3. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. *num.* 1. Saytus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 22. *num.* 22. Auila 2. *part. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 4. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *difficult.* 1. *in fine.* Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 2. *num.* 31. *ad finem.* Bonacina *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 3. *num.* 7. & alij.

14. Sed an prædicta electio, ſeu beneficij collatio, & præſentatio irrita ſit ipſo iure, vel ope exceptionis veniat irritanda? Non conueniunt Doctores. Nam Hoſtienſ. *in d. cap. ſi celebrat.* & ibi Cardinal. *col. vlt.* Couarr. *in cap. alma*, 1. *p.* §. 8. *n.* 5. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 6. §. 3. *n.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 24. cenſent ipſo iure nullam eſſe electionem, vtpote perſonæ indignæ, & inhabilis. Et licèt *in d. cap. ſi celebrat* dicatur prædictam electionem irritandam eſſe, aſſerunt id explicandum eſſe de irritatione declaratiua, non effectiua, hoc eſt prædictam electionem debere à iudice irritam declarari.

15. Sed rectiùs contrarium docuit Felin. *in cap. dilecta, col.* 3. *de exceptionib.* Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 7. *q.* 4. Sotus *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 3. Anglis *in flor.* 4. *ſentent.* 2. *p. tit. de excommunicat. art.* 3. *difficul.* 10. Petr. de Soto *lib. de inſtitut. ſacerdot. ſect.* 4. *de excommunic.* Saytus *lib.* 2. *de excommunicat. cap.* 22. *num.* 23. Suarez *diſp.* 14. *ſect.* 2. *num.* 22. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. & *lib.* 5. *cap.* 66. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 17. *n.* 263. Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 6. *diſp.* 12. *dub.* 4. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunicat. quæſt.* 3. *num.* 7. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 2. *quæſ.* 8. Paul. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 5. Gaſpar Hurtado *diſp.* 16. *difficult.* 1. *in fine*, & alij. Etenim cùm textus *in d. cap. ſi celebret*, expreſſè dixerit electionem irritandam eſſe, nullum eſt fundamentum, vt intelligatur de declaratione irritationis: cùm hæc ſit impropria verborum intellectio, quæ vitanda eſt quoad fieri poſſit, maximè cùm pœnalem conſtitutionem reſtringit.

16. Hæc irritatio extendi non debet (vt benè aduertit Suarez *loco citato*) ad electionem temporalium dignitatum, quia textus non de dignitatibus temporalibus, ſed Eccleſiaſticis locutus eſt, vt conſtat ex illis verbis: *pro eo quòd ad ſuſceptionem eligitur, à quorum participatione à ſanctis Patribus eſt priuatus.* At ex vi excommunicationis minoris priuatus nemo eſt, neque mediatè, neque immediatè regimine harum dignitatum. Ergo earum electio irritanda non eſt, tametſi excommunicatione minori innodato facta fuerit.

17. Vt autem hæc irritatio fieri debeat, exiſtimant Silueſt. *verb. excommunicatio* 4. *num.* 4. Hoſtienſ. *in ſum. lib.* 5. *tit. de clerico excommunicat. miniſtrante.* §. *qualiter puniatur.* & Gabriel. 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *dub.* 1. Vazquez *tract. de excommunic. dub.* 6. *n.* 12. Reginaldus *praxi lib.* 32.

cap.14. n.143. ad finem. Bonacina diſp.2. de excommunicat. quæſt.3.n.7. Auila 2.p.cap.6.diſp.12.dub.4.concluſ.4. Gaſpar Hurtado diſp.16. difficult.1. in fine, & alij ſcientiam excommunicationis in electoribus adfururam eſſe. Quia textus expreſsè dicit: Si ſciemer talis excommunicatus electus fuerit, eius electio eſt irritanda. Requiritur ergo ſcientia excommunicarionis, vel locum irritatio habeat, aliàs particola ſcienter ſuperflua éſſet.

18. Conttatium docuit communis ſententia. Gloſſa in d. cap. ſi celebrat, verb. ſcienter. Panotmit. ibi num.7. & Catdin. col. vlt. Couarr. cap. alma mater, 1. part. §.8. num.3. Vgolin. tab.3. cap.6. §.3. n.2. Sayrus lib.2. de excommunicat. cap.22. n.23. Suarez diſp.24. ſect.2. n.18. Coninch diſp.14. dub.17. n.163. aſſetunt namque particulam illam ſcienter potiùs eſſe additam ad augendam, quàm ad limitandam diſpoſitionem, præſtaréque hunc ſenſum; etiamſi electio excommunicati ſcienter facta ſit irritanda eſt. Etenim quando electotes excommunicationis ignari elegerunt excommunicatum, electio irritanda eſt ob ſubreptionem. At cùm conſcij communicationis elegerunt, non videbatur electio defectum habere ob quem irriranda eſſer, ideóque opus fuit Pontificis diſpoſitione. Deinde hæc electio non caſſatut in pœnam peccati ab electoribus commiſſi, ſed quia electus inhabilis eſt ad vſum, ad quem per beneficium aſſumitur, vt conſtat ex illis verbis textus. Si ſcienter electus fuerit eius electio eſt irritanda, pro eo quòd aſſumitur ad ſuſceptionem eorum, à quorum perceptione à ſanctis Patribus ptiuatus eſt. Quæ ratio ptobat electionem irritandam eſſe, tamerſi ex parte electi ſe tenear ignorantia; quia eſto electus ſuæ excommunicationis ignarus fuerit, oullúmque peccatum commiſerit beneficium acceptans, attamen excommunicatione manifeſtata à ſacramentorum participatione priuatus eſt, & conſequentet beneficij electio irritanda venit, vti expreſsè docent Gloſſa in d. cap. ſi celebrat, verb. ſciemer. Hoſtienſ. in ſum. lib.5. tit. de clerico excommunic. miniſtr. §. qualiter puniatur, num.3. Hentiquez lib.13. cap.3. num.3. Sayrus lib.2. de excommunicat. cap.22. num.24.

19. Cæterùm etſi prædictæ ſententiæ probabiles ſint, probabilius exiſtimo quod tradit Gloſſa in d. cap. ſi celebrat, verb. ſcienter, in fine. Paul. Layman lib.1. ſum. tract.5. part.2. c.3. n.5. nempè electionem irritandam eſſe, ſi facta ſit de excommunicaro ſuæ excommunicationis conſcio, ſecùs ſi facta ſit de ignaro ſuæ excommunicatiouis, ſiue electotes ſciuerint, ſiue ignorauerint excommunicationem; quia ſtante ignotantia excommunicationis in electo, eſto in re priuarus ſit ſacrameotorum participatione, ab ea participatione ob ignotantiam excuſatut. Meritò etgo ſuſtineri electio debet, ſi electus ſuæ excommunicationis ignarus fuit: cùm ratio textus ob quam decidit electionem irritandam eſſe non adæquatè procedar. Er ex his ſoluitur fundamentum ſecundæ ſententiæ. Ad fundamentum primæ, teſpondeo electionem excommunicati ad beneficium eſſe electionem perſonæ indignæ, & inhabilis quoad licitom vſum, non tamen quoad valotem, valor enim electionis ſubſiſtit, dum à iudice non infirmatur.

20. Porrò electores eligentes hunc excommunicatum ad beneficium etiam ſcienter nullam pœnam incurrunt; quia nullibi ſtatuta eſt. Nam licèt Gloſſa in d.c. ſi celebrat, verb. ſcienter, in fine, videatur affirmare ſic eligentes ſuſpenſos eſſe per ttiennium, & inhabiles factos ad electionem, iuxta textum c. cum in cunctis. c. ſcriptum in fide, de electione, verios eſt prædicta pœna non affici, quia textus in cap. cum in cunctis. & cap. ſcriptum loquuntur de eligentibus indignum ob defectum ſcieutiæ, honeſtatis morum, & ætatis; quæ diſpoſitio extendi non debet ad eligentes indignum ob minorem excommunicationem; cùm hæc indignitas facilè auferri poſſit, & beneficij collationem non reddar ipſo iure nullam, vr benè aduertit Suar. diſp.24. ſect.2. circa fin. Auila 2.p. cap.6. diſp.12. dub.4.

21. Quoad abſolutionem huius cenſuræ attinet abſoluere poteſt io foro externo qui in eo iuriſdictionem habet. At in foro pœnitentiæ Epiſcopus, Parochus, & ptoptius ſacerdos abſoluere poteſt, vti notant Doctores. Silueſt. verb. abſolutio 1. n.3. & verb. excommunicatio 4. num.2. Sotus in 4. diſt.22. q.2. art.3. concluſ.1. Henriquez lib.13. cap.28. n.1. Couarr. cap. alma, 1.p. §.12. num.6. Sayrus lib.2. cap.23. num.7. Suarez diſp.24. ſect.4. Coninch diſp.14. dub.17. in fine. & decidirur expreſsè cap. nuper, de ſententia excommunic. §. in ſecundo verò caſu. Nomine proprij ſacetdotis non ſolùm intelligi debet qui iuriſdictionem otdinariam habet vti parochus, ſed etiam qui delegatam, iuxta textum in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſionib. quia verè eſt ptoprios ſacerdos, vt docuerunt Suarez diſp.24. ſect.4. num.2. Sayrus lib.2. de excommunicat. cap.23. num.10. Coninch diſp.14. dub.17. num.265. Bonacina diſp.2. de excommunicat. quæſt.3. num.15. Paul. Layman lib.1. ſum. tract.5. part.2. cap.3. num.6. & alij. Ex quo fit delegata alicui ſacetdoti poteſtate abſoluendi à peccatis, & pœnitentiæ ſactamentum miniſtrandi cenſerur conceſſa facultas ab hac excommunicarione abſoluendi, vtpote quæ abſolutioni peccatorum præmittenda eſt; conceſſo enim vno & alterum ſioe quo commodè illud vnum præſtari oequit conceſſum cenſetur, argum. cap. præterea, de officio delegati. & l.2. de iuriſdict. omnium iudic.

Quinimo parochus etiamſi ſacerdos non ſit poterit, ab hac excommunicatione abſoluere; quia hæc abſolutio non eſt actus otdinis, ſed iuriſdictionis, quæ parocho non ſacetdoti competit. Et licèt in d. cap. nuper expreſsè dicatur banc abſolutiooem præſtandam eſſe à proptio ſacerdote, id dictum eſt, non quia neceſſarium, ſed quia ftequentius parochus eſt ſacerdos, ſicut etiam ſub nomine Epiſcopi non ſolùm conſecratus, ſed etiam oon conſecratus, & qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habet intelligitur. Sicuti tradit Vgolin. tab.3. de cenſuris cap.4. §.2. n.2. Sayrus lib.2. de excommunic. c.23. n.7. Suarez diſp.24. ſect.4. num.4. Filliucius tract.13. cap.7. q.6. num.140. Bonacina diſp.2. de excommunicat. quæſt.3. num.14.

22. Difficultas autem eſt, an ſimplex ſacerdos, qui ſolùm à venialibus poteſt abſoluere, abſoluere poſſit ab hac excommunicatione? Affirmat Nauarr. cap.27. n.25. & num.39. & in cap. placuit, num.25. de pœnitent. diſt.6. Alphonſ. Viuald. in ſuo candelab. 2.p. tract. de excommun. n.12. Tolet. lib.1. ſum. cap.17. n.7. Inclinar Tabiena verb. abſolutio 2. n.5. Armilla num.38. Felin. cap. à nobis, de exceptionib. Gaſpar Hurtado diſp.16. de excommunic. difficult.2. in fine. Mouentur, quia hæc excommunicatio regularitet ob culpam venialem contrahitur; ergo potens à culpa veniali abſoluere, videtur ab hac excommunicatione abſoluere poſſe, cùm bæc abſolutio peccatorum abſolotioni præmittenda ſit. Et hæc tatio ptobat hanc abſolutionem à ſimplici ſacerdote concedi poſſe, tametſi abſoluendus peccatis mortalibus affectus ſit, vel illa excommunicatio ob culpam mortalem fuerit conttacta, vti placuit Felino, Armillæ, & Hurtado locis cit. Quando autem excommunicario minot ob culpam venialem incurſa eſt, neque excommunicatus vllo peccato mortali grauatur (inquiunt Nauarr. & Tolet.) ſimplex ſacerdos cenſendus eſt proprius ſacerdos illius excommunicati, cùm poſſit eum abſoluere à vinculo, quo ligatus eſt.

23. Sed coutratium longè probabilius eſt, ſimplicem inquam ſacerdotem non habere poteſtatem abſoluendi ab hac cenſura, vti colligirur ex d. cap. nuper. vbi interrogatus Pontifex; an ſimplex ſacetdos ab hac cenſura abſoluere poſſit, reſpondit abſoluere poſſe Epiſcopum ptoprium, vel ſacerdotem proprium. Etgo manifeſtè indicauit ſimplicem ſacetdotem nullam poteſtatem habere; aliàs non exprimeret proptium Epiſcopum, vel ſacerdotem, cùm ab alieno Epiſcopo, vel ſacerdote bæc abſolutio obtineti poſſet. Ratio verò eſt, quia hæc abſolutio cùm ab abſolutione à peccatis diſtincta ſit, pertineátque

per.

per ſe ad iuriſdictionem contentioſam, nemini competere poteſt, niſi ei à iure, vel ab homine iuriſdictionem habente concedatur. Atqui ſimplici ſacerdoti nullibi hæc poteſtas reperitur conceſſa. Nam in *cap. nuper.* non alieno ſacerdoti, ſed proprio conceditur, proprius autem ſacerdos eſt qui à quibuſcunque peccatis ſibi ſubditum abſoluere per ſe poteſt, non verò qui tantùm poteſt à peccatis venialibus. Neque ex eo quòd ſacerdoti ſimplici conceſſa à iure ſit poteſtas à peccatis venialibus abſoluendi, inferri debet poſſe ab hac excommunicatione ob peccatum veniale incurſa abſoluere; quia vt dixi, latè differt hæc abſolutio cenſuræ ab abſolutione à peccatis; aliàs qui poſſet à mortalibus abſoluere, poſſet etiam ab excommunicatione maiori ob eorum cauſam incurſa, quod non eſt dicendum. Atque ita poſt alios antiquiores defendit Caiet. *in ſum. verb. abſolutio, in fine,* & *verb. excommunicatio minor.* & *tom.* 1. *opuſc. tract.* 7. *q.* 7. *vnica, verſ. ad* 2. Couarr. *cap. alma,* 1. *p.* §. 12. *n.* 7. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 2. *art.* 3. *verſ. tertium ergo membrum.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 18. *n.* 5. Sayrus *lib.* 2. *de excommunic. cap.* 23. *n.* 9. Vgolin. *tab.* 3. *cap.* 4. §. 5. *n.* 2. Suarez *diſp.* 7. *de cenſuris ſect.* 4. *num.* 17. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 17. *in fine.* Auila 2. *p. c.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 2. Filliucius *tract.* 13. *cap.* 7. *q.* 3. Bonacina *de excommun. diſp.* 2. *quaſt.* 3. *n.* 15. Layman *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 3. *in fine,* & alij apud ipſos.

24. Quoad formam abſolutionis ab hac cenſura nulla eſt determinata; ſed illa ſufficit, quæ voluntatem abſoluentis exprimit. Satisfactionem, ſeu cautionem iuratoriam præſtare, aliáſque cæremonias adhibere etiam in foro externo neceſſarium non eſt, vti ex communi ſententia docuerunt Silueſt. *verb. abſolutio* 1. *n.* 5. Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quaſt.* 2. *art.* 3. *verſ. tertium ergo membrum.* Vgolin. *tab.* 3. *c.* 12. Sayrus *lib.* 2. *de excommun. cap.* 23. *in fine.* Suarez *diſp.* 24. *ſect.* 4. *ad finem.* Filliucius *tract.* 13. *cap.* 7. *q.* 8. *n.* 143. Bonacina *diſp.* 2. *de excommunic. quaſt.* 3. *in fine,* & alij.

DISPVTATIO III.

De excommunicationibus tam in corpore iuris, quàm extra contentis.

EX hac Diſputatione præcedens Diſputatio de excommunicatione lucidior erit. Variæ ſunt excommunicationes tam in corpore iuris, quàm extra contentæ. Sed quia inter eas præcipuum locum obtinent quæ feria 5. in Cœna Domini promulgantur, quæque appellantur excommunicationes bullæ Cœnæ Domini, ea de cauſa ab ipſis exordium ſumimus.

Nota Lector ea quæ tota ferè hac Diſputatione dicentur, intelligenda eſſe pro locis in quibus bulla Cœnæ vigorem habet, non autem pro regnis aut Prouinciis vbi non eſt recepta. Neque enim Theologi eſt augere priuilegia Regnorum, nec ea imminuere..

Pvnctvm I.

Præmittuntur aliqua notabilia, pro clariori bullæ Cœnæ Domini intelligentia.

1 *Aduerſus quamcumque perſonam proferentur hæ excommunicationes.*

2 *Vt firmitatem habeant nihil ampliùs requiritur, quàm earum authentica publicatio.*

3 *Durant quouſque alij bullæ proceſſus expediantur.*

4 *Appellari poſſunt excommunicationes partim à iure, partim ab homine.*

5 *Hæ excommunicationem non multiplicantur, ex eo quòd à Pontifice in hac bulla, vel in corpore iuris ſint inſerta.*

6 *Si caſus aliquis omittatur in noua bulla, qui fuit in antiqua contentus, eo ipſo deſinit obligare.*

7 *Priuilegia reuocata in vna bulla, ſi in ſequenti non reuocentur, de nouo ſubſiſtunt.*

1. HAs excommunicationes ipſo facto latas ſummus Pontifex profert, & promulgat feria 5. in Cœna Domini, & ob hanc cauſam excommunicationes bullæ Cœnæ ſunt appellatæ. Profert autem aduerſus quamcunque perſonam fidelem violantem præcepta ibidé contenta. Tum vt fides integrè ſeruetur, tum vt ſeruetur vnio fidelium inter ſe cum Chriſto, eiúſque Vicario.

2. Vt autem prædictæ excommunicationes firmitatem habeant nihil ampliùs requiritur, quàm earum authentica publicatio: nam eſto proceſſus contra determinatam perſonam fieri non poſſit abſque illius citatione, vtpote cui ius defenſionis eſt conceſſum. Secùs verò de proceſſu, ſeu conſtitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem; quia à nemine eius efficacia impediri valet, vti notauit Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcientiæ,* vbi de particular. excommunic. *cap.* 3. *n.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. q.* . *punct.* 3. *circa finem.*

3. Durant verò prædictæ excommunicationes, quouſque alij bullæ proceſſus expediantur, vt conſtat ex illis verbis bullæ circa finem: Volentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quouſque alij huiuſmodi proceſſus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore exiſtente fiant, aut publicentur durare, ſuóſque effectus omnino ſortiri. Ex quo fit manifeſtè mortuo Pontifice adhuc prædictas excommunicationes ſubſiſtere.

4. Hinc inter Doctores orta eſt controuerſia; an hæ excommunicationes appellandæ ſint latæ à iure, vel ab homine? Nam Silueſt. *verb. excommunicatio* 7. *num.* 76. *verſ. trigeſ. primo.* Nauarr. *man. latino in explicat. bullæ Cœnæ Domini, num.* 21. & *cap.* 13. *num.* 13. Viuald. *in explicat. bullæ, clauſula volentes, &c.* Salas *de legib. diſp.* 1. *ſect.* 9. *num.* 62. Bonacina aliis relatis *tom.* 3. *de cenſuris in particulari diſp.* 1. *quaſt.* 1. *punct.* 5. *n.* 2. cenſent cenſuras à iure appellari debere; eo quòd mortuo conditore non extinguantur, & ad perpetuam rei memoriam promulgentur, & in vi conſtitutionis. Econtrà Sotus *in* 4. *diſt.* 22. *quaſt.* 2. *art.* 5. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 18. Becan. *tract. de fide, cap.* 15. *quaſt.* 8. *num.* 6. Suarez *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 2. & alij affirmant cenſuras ab homine latas appellandas eſſe, eo quòd pro tempore determinato ferantur, ſcilicet noui bullæ proceſſus promulgentur, ceſſéntque ea publicatione facta abſque vlla reuocatione.

Sed quæſtio eſt leuis momenti, & potiùs de nomine, quàm de re, cùm conſtet ob mortem Pontificis prædictas excommunicationes vim ſuam non amittere; ceſſare tamen abſque vlla reuocatione ab eo puncto, quo noui proceſſus fuerint publicati. Placet tamen ſententia Sayri *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcientiæ,* vbi de particularib. excommunicationib. *cap.* 1. *n.* 18. Reginaldi *in praxi lib.* 9. *num.* 230. prædictas excommunicationes neque eſſe propriè à iure, cùm non ſint perpetuæ ex ſe, ſed abſque vlla reuocatione ceſſent noua bulla expedita; neque eſſe propriè ab homine, cùm mortuo conditore non expirent. Sed eſſe medias inter ſententias à iure, & ab homine latas, & de vtrarumque natura participare. Neque obeſt latas eſſe ad perpetuam rei memoriam; quia ea verba appoſita ſunt non ad concedendam bullæ firmitatem perpetuam, ſed ad excitandam perpetuam illius memoriam. Minus obeſt vſus vocis conſtitutionis, quæ communis eſt tum ſententiis à iure, tum ab homine latis. Præterquam quòd in principio bullæ hæc conſtitutio proceſſus annalis appelletur.

5. Ad extremum duo aduertenda ſunt. Primùm has excommunicationes non multiplicari; eo quòd à ſummo Pontifice in hac bulla expediantur, ſintque in corpore iuris inſertæ; quia res præcepta diuerſa non eſt, ſed

eadem, & ſub eodem fine, ideóque nullum eſt fundamentum, ex quo multiplicatio ſumi poſſit, ſicuti recte notarunt Nauarr. *cap.ita quorundam,de Iudæis,notab.*11.*in gloſſ.vlt. num.*4.*&* 37. Suarez *de cenſur. diſp.*21.*ſect.*1. *n.*3. Reginald. *lib.*9.*praxi num.*228.*ad finem.* Bonacina *tom.*3. *de cenſur.diſp.*1.*quæſt.*1.*punct.*5.*num.*3.

6. Secundò aduerte, ſi in noua bulla expedita caſus aliquis omittatur in antiqua bulla contentus, eo ipſo ex vi bullæ nullam inducit obligationem, illam tamen inducet, ſi in corpore iuris fuerit contentus; quia eſſe caſum expreſſum, vel omiſſum in bulla non variat iuris diſpoſitionem, vti docuerunt Nauarr. *d.notab.*11.*num.*25. Sayrus *de particul.excommun.lib.*3.*c.*2.*n.*5. Reginald. *lib.*9. *praxi n.*228. Bonac. *tom.*3.*diſp.*1.*q.*1.*punct.*5.*n.*4. Quod intelligendum eſt, quando ius illud ſecluſa bulla vim ſuam obtinebat: ſecùs ſi reuocatum eſſet; qoia ſtante reuocatione ex vi bullæ robor accipere non poteſt, niſi dum in bulla fuerit renouatus. Excipit autem Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum,cap.*2.*n.*5. Niſi ius illud antiquum conſuetudine abrogatum fuerit; nam hæc abrogatio noua bullæ expeditione, in quo prædictum ius continetur ceſſat, & conſuetudo iuri antiquo derogans interrumpitur. Qua interruptione poſita obligatio iuris antiqui ſuccedit, tametſi in expeditione noua bullæ ius illud fuerit omiſſum; ſed hæc exceptio difficultate non caret. Fateor namque prædictam conſuetudinem interrumpi eo tempore, quo bullæ obligatio durat. Sed quia hæc interruptio non eſt ſufficiens ad nouam conſuetudinem introducendam, integréque antiquam derogandam; ſed ſolùm pro tempore, quo bullæ obligatio permanet; ea de cauſa ius antiquum conſuetudine reuocatum firmitatem obtinere nullatenus poteſt.

7. Quod ſi aliqua priuilegia fuerint in bulla reuocata, quorum reuocatio in ſubſequenti bulla omiſſa fuerit; etſi Sayrus *d.c.*2.*n.*5. cenſeat valdè probabile reuiuiſcere, & robur accipere, ac ſi nunquam fuerint reuocata, maximè ſi in iure communi dicta priuilegia fuerint inſerta: oppoſitum exiſtimat Bonac. *diſp.*1.*de cenſuris in part.q.*1. *punct.*5.*n.*3. quia prædicta reuocatione illud priuilegium extinctum eſt, & priuilegium ſemel extinctum non reuiuiſcit abſque noua illius conceſſione. Quare etſi reuocatio ceſſet; quia non adeſt noua priuilegij conceſſio, priuilegium denuò robur accipere non poteſt. Sed reſponderi à Sayro poſſet priuilegium illud reuocatione bullæ non eſſe abſolutè extinctum, ſed ſolùm ſuſpenſum, dum reuocatio bullæ vim ſuam obtinet. Etenim priuilegium illud non alia ratione extinguitur, quàm reuocatione, quæ in bulla continetur. At reuocatio bullæ non eſt abſoluta, ſed quouſque noua bulla expediatur. Ergo vſque ad illud tempus priuilegium reuocat, illo verò tempore accedente reuocatio ceſſat, & priuilegium ſubſiſtit.

PVNCTVM II.

Expenditur excommunicatio in priori bullæ clauſula contenta aduerſus hæreticos, & ſchiſmaticos.

1. *Numerantur perſonæ, aduerſus quas Summus Pontifex in hac clauſula excommunicationem pronunciat.*
2. *Qui ſint hæretici in hac clauſula excommunicati.*
3. *Aſſenſus, ſeu dubitatio interior, ſi aliquo ſigno manifeſto non declaretur, huic excommunicationi non ſubiacet.*
4. *Qui ſint hæreticorum credentes in hac clauſula excommunicati.*
5. *Qui ſint hæreticorum receptatores huic excommunicationi ſubiecti.*
6. *Qui hæreticorum defenſores.*
7. *Qui ſchiſmatici.*

1. IN priori clauſula Bullæ aduerſus varias perſonas ſummus Pontifex excommunicationem fert. Primò aduerſus hæreticos cuiuſcunque ſectæ. Secundò contra eorum credentes. Tertiò, contra eorum receptatores. Quartò, contra eorum fautores, & generaliter contra quoſlibet illorum defenſores. Quintò, contra eos qui hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de religione tractantes ſine authoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legunt, retinent, imprimunt, ſeu quomodolibet defendunt ex quauis cauſa publica, vel occulta, quouis ingenio, vel colore. Sextò aduerſus Schiſmaticos & eos qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.

2. Primò in hac clauſula excommunicantur hæretici. Hi verò ſunt qui pertinaciter credunt aliquid noſtræ religioni, & fidei Catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter dubitant, iuxta textum *in cap.* 1. *de hæreticis.* & *cap.*1.*de ſumma Trinit.& fide Catholica.* Adeſſe autem debet pertinacia ex textu *in cap. dixit Apoſtolus, cap. qui in Eccleſia,*24.*q.*3. Quæ in eo ſita eſt, vt firmiter credas, vel dubites de veritate illius, quod ab Eccleſia docetur, vti notauit Melchor Cano *lib.*12. *de loc.Theolog. cap.*6. *circa* 4. *argum.* Sayrus *lib.*3. *theſauri caſuum conſcientiæ, cap.*4. *à n.*15. Vazq. 1.2.*diſp.*26.*c.*4. Bonacina *tom.*3.*de excommunic. in particulari,diſp.*1.*quæſt.*2. *punct.*1.*num.*1. & latè diximus *tract.*4.*de fide, diſp.*3. *punct.*2. *per totum.*

3. Hic autem aſſenſus, ſeu dubitatio ſi purè interior ſit huic excommunicationi non ſubiicitur, neque etiamſi purè ſit exterior abſque animo recedendi à fide, quia excommunicatio fertur aduerſus eos, qui voluntariè à fide exteriùs recedunt, vti pluribus firmaui *d. diſp.*3. *de fide,punct.*2.*à num.*16.*& punct.*3.*ab initio.* & tradunt vltra *ibi* relatos Toler. *lib.*1.*ſum.cap.*18.*n.*5. Sayrus *lib.*3.*theſauri caſuum conſcient.cap.*4.*n.*13.*&* 21. Ioan. Chapeauilla *tract. de caſib.reſeruatis,*2.*p. cap,*1.*q.*1. Azor *tom.*1. *inſtit. moral. lib.*3.*cap.*10.*q.*3. Bonac. *tom.*3.*de excommunic.Bullæ, diſp.*1. *q.*2. *punct.*2. *n.*2. Quinimo ſatis probabile eſt immunem ab excommunicatione eſſe qui reſto interius à fide receſſerit verbis, vel factis tantùm ambiguis, & indifferentibus ſuam hæreſim manifeſtauerit; quia ea non eſt ſufficiens hæreſis manifeſtatio, cùm ex vi illius nec ab Eccleſia reputari, iudicaríve poſſit hæreticus, vt aduertit Leſſius *lib.*2.*de iuſtit.cap.*12. *dub.*8. *n.*128. Bonacina *dicta diſp.*1.*quæſt.*2.*punct.*2.*n.*4. Alphonſ. Viuald. *in expoſit.bullæ Cœnæ,n.*2.*&* 3. Sayrus *lib.*3.*de excommun.particular.cap.*4. *num.*26. Vide quæ diximus *d.punct.*3. *per totum.*

4. Secundò excommunicantur hæreticorum credentes; hi namque ſunt qui eorum erroribus ſiue in particulari, ſiue in communi aſſentiuntur ſigno aliquo manifeſto, vt pluribus probaui *d.tract.*4.*de fide,diſp.*3. *punct.*4.*n.*1. Et tradit vltra *ibi* relatos Archidiac. *in cap.quicunque,de hæreticis lib.*6. Paludan. 4.*diſt.*13.*q.*3.*art.*1.*concl.*7. S.Antonin. 3.*part.tit.*25.*cap.*4.§.*fin.* Silueſt. *verb.hæreſis* 1. *n.*10.*q.*7. Sayrus *lib.*3.*de cenſuris in part.c.*5.*n.*1. Bonacina *tom.*3.*de excommunicat.in particulari,diſp.*1.*q.*2. *punct.*3. & probat textus *in cap.excommunicatos.*§.*credentes,de ſentent. excommunic.* & *cap.excommunicamus,*§.*fin. eod.tit.* Hi credentes etiam confuſè verè hæretici ſunt; quia hæretici errores amplectuntur, & ſub excommunicatione aduerſus hæreticos lata comprehenſi erant; attamen maioris claritatis gratia expreſſi ſunt, vti notarunt Archidiacon. *in cap.quicunque,de hæreticis in* 6. Paludan. *in* 4.*diſt.*13.*q.*3. Silueſt. *verb.hæreſis,*1.§.10. Suarez *diſp.*21.*de cenſur.ſect.*2. *num.*6. Tolet. *lib.*1. *ſum. cap.*18. *à num.*5.

5. Tertiò fertur excommunicatio aduerſus hæreticorum receptatores. Diceris autem hæretici receptor, ſi animo occultandi hæreticum recipias, ne à iudicibus capiatur, néve hæreticorum pœnas luat. Neque ab hac pœna excuſaris; eo quòd titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ hæreticum recipias, ſi ea receptio in hæreſis fauorem cedat, vti probaui *d.tract.*4.*de fide,diſp.*3. *punct.*5. *num.*9. Aliàs raro, vel nunquam defenſor, vel receptator hæretici in excommunicationem incideret; cùm rarò ad has actiones moueatur, vt ipſe hæreticus in hæreſi perſeueret,

Digitized by Google

ſeueret,ſed ob debitũ amicitiæ,vel conſanguinitatis,aut ſimilis. Atque ita docent vltra *ibi* relatos Cardinal. Tolet. *in explicat. bullæ cœnæ.* §. 1. Sayrus *lib.theſauri caſuum, cap.5.n.3.* Neque opus eſt ad hanc excommunicationem incurrendam, quod hæreticum denunciatum recipias, ſatis enim eſt ſi notoriè hæreticus ſit; quia hæc pœna non in fauorem excommunicationis, ſed in deteſtationem hæreſis apposita eſt, vti docui *d.tract. de fide,diſp.3. punct.5. n.4.* Et vltra *ibi* relatos docent Duard.*in canon.1. q.3. verſ. 2.ſententia.* Filliuc. *tract.16. c.2. q.5.n.36.& 39.* Bonacina *tom.3.de cenſur.in partic.diſp.1.q.2.p.3.in fin.* Neque item eſt opus, vt pluries hæreticum recipias, ſatis enim eſt ſi ſemel receperis. Nam eſto nomen *receptor* in ſua propria ſignificatione frequentiam ſignificet, iuxta ſtylum tamen curiæ vſu, & conſuetudine receptum ex vnica receptione receptor iudicaris; quia hæc ſufficit vt hæreticus pœnas hæreſis euitet: Fauétque lex 1.*ff.de receptatorib.* & *l.congruit.ff.de officio Præſidis.*& *l.fin.C.de his qui latrones occultauerunt:* & notaui *d.punct.5.n.4.* & vltra *ibi* relatos pluribus firmat Sayrus *lib.3. theſauri caſuum, c.5.n.3.* Quod verò aliqui Doctores, vt Sanch.*lib.2.in decalog.c.10.n.9.*Farinacius *de hæreſi q.182.n.102.*Bonac.*diſp. 2.de fide.q.5.punct.3.n.2.* & *tom.3.de cenſuris in particulari, diſp.1.q.2.punct.3.num.3.* Filliucius *tract.16.c.2.n.30.*cenſent receptatorem excuſari ab excommunicatione, ſi de facto conſecutus non eſt quod media receptione optabat; eo quòd hæreticus fuerit à iudicibus captus, quia hæc receptio in tantum ſub excommunicatione prohibetur, in quantum in fauorem hæretici occultandi, & eximendi à punitione cedit; mihi probatum non eſt, *tract. 4. de fide.diſp.3.punct.5.n.11.* ſicuti nec Suar.Graffis, & Sayro *ibidem* relatis: quia ſaltem eo tempore quo hæreticum recipis,& media receptione impedis, ne à iudicibus capiatur,tua receptio in hæreſis fauorem cedit,tametſi poſtmodum effectus ceſſet hæretico capto.

6. Quartò excommunicantur hæreticorum defenſores, hi nempe qui hæreticum quatenus talis eſt, vel eius errores defendunt. Ex qua defenſione fit hæreticum in ſua hæreſi perdurare.Quibus autem modis hæc defenſio contingat explicui *d.tract.4. de fide diſp.3.punct. 5.à n.8.* Et tradit vltra *ibi* relatos Sayrus *lib.3. de excommunicat. in particul. cap.5. num.9.*

Quintò fertur excommunicatio aduerſus hæreticorum libros legentes, tenentes, imprimentes, aut quomodolibet defendentes, de qua excommunicatione, & qualiter intelligenda ſit latè dixi *tract. 4. de fide diſput. 2. punct.10.per totum,* neque aliquid noui addendum occurrit. & *ibi* dictis conſentit Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcientiæ, cap.5. à n.11.* Bonac. *tom.3.de cenſur.diſp.1.q.2. punct.4. per totum.*

7. Sextò excommunicantur in prædicta clauſula bullæ ſchiſmatici, nempe qui ſe à Romani Pontificis obedientia ſubtrahunt, vel recedunt: quam excommunicationem latè explicui *tract. 6. de charitate, diſput.4. punct.5.& 6.*Vide Sayrum *lib.3.theſauri caſuum,c.5.à n.18.* Bonacinam *tom.3. de cenſur. in partic.diſput.1.q.2.punct.5. per totum.*

Pvnctvm III.

Explicatur ſecunda excommunicatio bullæ Cœnæ de appellantibus ad futurum Concilium.

1 *Statuitur clauſula excommunicationis.*

2 *Quæ ſint perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio feratur.*

3 *Appellatio debet eſſe à mandatis, & ſententiis ſummi Pontificis, quatenus talis eſt.*

4 *Plures cenſent appellantes ab ordinationibus Pontificis quatenus princeps temporalis eſt, huic excommunicationi ſubiici.*

5 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*

6 *Appellantes ad Concilium generale præſens, vel Prouinciale futurum, non videntur hac excommunicatione ligari.*

7 *Excommunicantur vltra appellantes qui eis auxilium, vel fauorem præſtiterint.*

8 *Sub præſtantibus fauorem conſulentes non comprehenduntur.*

9 *Collegia, capitula, aliæque vniuerſitates appellantia ad futurum vniuerſale Concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœna ligantur.*

10 *Approbantes appellationem non ſubiiciuntur huic excommunicationi.*

1. HÆc excommunicatio fertur aduerſus omnes, & ſingulos cuiuſcũque ſtatus, gradus aut conditionis fuerint, qui ab ordinationibus,ſeu mandatis Pontificis ad vniuerſale futurum Concilium appellauerint: necnon eos,quorum auxilio,vel fauore appellatum fuerit. Vniuerſitates verò, collegia,& capitula quocunque nomine nuncupentur interdicuntur. Hæc excommunicatio prius lata fuit à Pio II.anno 1459.Kalend.Februar. in bulla incipiente *Execrabilis,*quæ eſt tertia eiuſdem in ordine bullarij, quámque Iulius II.in extrauag. *ſuſcepti regiminis* confirmauit, & extendit contra Reges, Cardinales, Communitates, & Parlamenta, & contra omnes ad hoc præſtantes conſilium, auxilium,vel fauorem etiam indirectè, vti tradunt Silueſt. *excommunicatio 8.in fine.*Caietan. *eodem cap.25.* Martin.de Ledeſma *2.p.4.q.26. art.2.* Sayrus *lib.3.theſauri caſuum conſcient.c.6.n.3.*Tolet. *lib.1.cap.21.n.4.*Suar.*diſp.21.ſect.2.num.11.*

2. Perſonæ igitur aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli cuiuſcunque gradus, & conditionis exiſtant, qui ab ordinationibus,ſeu mandatis Pontificis ad futurum Concilium generale appellauerint, vel appellationi auxilium, vel fauorem præſtiterint. Communitates verò appellantes, ſeu auxilium, vel fauorem appellantibus præſtantes interdicuntur.

3. Appellatio autem debet eſſe ab ordinationibus, ſeu mandatis ſummi Pontificis, hoc eſt ab eius ſententiis, præceptis, legibus,cenſuris,& pœnis ſpecialiter,vel generaliter latis; quia hæc omnia nomine ordinationis, vel mandati comprehenduntur: vt notauit Hugolin. *de cenſur.Papæ reſeruatis,2.p.c.1.verſ.5.*Duard.*lib.2.in canon.2. q.7.n.6.*Bonac.*tom.3.de cenſur.diſp.1.q.3.pũct.2.n.2.*Neque opus eſt mandatum eſſe iuſtum, vt ſic appellans in excommunicationem incidat; nam ſiue mandatum, & ordinatio iuſta ſit,ſiue iniuſta,ſi ab ea appelles excommunicatione innodaris; quia iniuſtitia mandati non impedit iniuriam appellationis. Nam cùm appellatio ſit de minore iudice ad maiorem prouocatio, vt tradit Gloſſa ab omnibus recepta in *cap. non putamus, verb. officiali, de conſuetud.lib.6.*appellans ad futurum Concilium eſto appellatio à mandato iniuſto ſit, manifeſtè denotat Pontificem Concilio eſſe inferiorem, quod eſt à veritate alienum, iniuriámque grauem Pontifici irrogat, ac proinde excommunicatione iuſtiſſimè innodatur,vti tradit Suar. *de cenſur.diſp.21.ſect.2.n.15.*Reginald.*lib.9.n.262.ad finem.* & aliis relatis Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ cœnæ q.3.n.10.*

4. Sed an appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Pontificis non qua Pontifex eſt, ſed qua eſt princeps temporalis hac excommunicatione ligentur? Difficultate non caret. Nam affirmatiuam partem teſte Bonac.*tom.3.de cenſur.in particul.diſp.1.q.3.pũct.2.n.3.*videntur Doctores communiter approbare,cùm huius diſtinctionis non meminerint, ſed abſolutè affirmauerint appellantes à mandatis Pontificis ad futurum Concilium hac innodari excommunicatione.Et probari poteſt,quia Pontifex ob iniuriam ſibi factam in hac appellatione excommunicationem profert. At hæc iniuria Pontifici irrogatur per appellationem à quocunque illius mandato; ſiquidem illum eſſe inferiorem,& ſubditum Concilio denotat.Ergo.Et confirmo Pontifex poteſt excom-

municate non ſolùm appellantes à ſuis mandatis, vel ordinationibus quatenus Pontifex eſt, ſed quatenus princeps temporalis. Sicuti excommunicat pyratas in ſuo mari Pontificio diſcurrentes. Ergo cenſeri debet ita factum eſſe. Tum quia id cedit in eius fauorem. Tum quia excommunicatio fertur contra appellantes abſque vlla limitatione.

5. Verùm etſi prædicta ſententia tenenda, & conſulenda ſit, contraria tamen ſententia, ſcilicet ſolùm appellantes à mandatis Pontificis in cauſis ſpiritualibus, vel iis annexis excommunicari probabilitate non caret, vti aſſeruit Bonac. *d. quæſt. 3. punct. 2. n. 3.* & docuit abſolutè Reginald. *lib. 9. ſum. n. 163. verſ. notandum.* Nam eſto appellantes à mandatis Pontificis in cauſis temporalibus Pontifici iniuriam irrogent, ſi ipſe in illis cauſis ſupremus princeps ſit; at cùm id ex Pontificis munere non inferatur neceſſariò, ſiquidem poteſt in illis cauſis alteri principi ſubiectus eſſe, vtpote qui ſub ea conditione dominium temporale conceſſit, non videtur ſic appellantes, & iniuriam per accidens inferentes voluiſſe comprehendere. Et confirmo: Pontifex in hac excommunicatione voluit coercere illorum temeritatem qui futurum concilium vt iudicem Pontifice ſuperiorem prouocant, cùm tamen futurum concilium nunquam poſſit eſſe Pontifice quatenus Pontifex eſt ſuperius. At futurum concilium, quinimo & princeps aliquis temporalis ſuperior eſſe poteſt Pontifice, quatenus Pontifex dominus eſt temporalis. Ergo hæc appellatio hac excommunicatione non interdicitur. Confirmo ſecundò, ex verbis bullæ: inquit enim Pontifex, Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos & ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium ad vniuerſale futurum concilium appellantes. Quæ verba cùm formaliter, & propriè accipienda ſint, intelligi debent de ordinationibus, & mandatis Pontificis, quatenus Pontifex eſt, ſeu quatenus eſt Vicarius Chriſti, & Eccleſiæ gubernator, maximè cùm hæc conſtitutio pœnalis ſit, quæ potiùs reſtringi, quàm extendi debet.

6. Dubium inquam eſt; an appellantes ad concilium generale præſens, vel ad prouinciale concilium futurum in prædictam excommunicationem incidant? Affirmat incidere Gambarupta *de excommunicat. Bullæ, c. 2. num. 11.* quia in hac appellatione eadem adeſt prohibitionis ratio; cùm eadem, imo grauior irrogetur iniuria Pontifici appellatione facta ad concilium præſens generale, & ad prouinciale futurum; ac ſi appelletur ad vniuerſale futurum concilium, vbi autem eadem eſt ratio, eadem debet eſſe diſpoſitio. Cæterùm ſatis probabile eſt prædictam appellationem huic excommunicationi non eſſe ſubiectam. Nam in legibus pœnalibus ob identitatem rationis non eſt extenſio facienda ad caſum ſub verbis legis non comprehenſum, vt pluribus comprobaui *tract. 3. de legib. diſp. 5. punct. 3. §. 4.* At ſub appellatione ad futurum concilium vniuerſale non continetur concilium vniuerſale præſens, nec prouinciale futurum, cùm ſint omnino diſtincta. Ergo appellationes ad hæc concilia prædicta excommunicatione non puniuntur. Neque obeſt eandem, vel grauiorem iniuriam hac appellatione Pontifici irrogari, ac irrogatur appellatione ad futurum vniuerſale concilium; quia id ſolùm probat potuiſſe Pontificem prædictam appellationem excommunicatione punire, non tamen probat id voluiſſe de facto. Quod ſi roges, cur excommunicauit appellantes ad futurum concilium vniuerſale præſens, vel futurum. Reſpondet optimè Sayrus *lib. 3. theſaur. caſuum conſcient. c. 6. num. 4. in fine*, quia hæc appellatio frequentior eſt, eáque ſchiſma in Eccleſia frequentiùs introducitur.

7. Vltra appellantes ad futurum vniuerſale concilium excommunicat Pontifex eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Requiritur ergo ad hanc excommunicationem incurrendam: tum vt auxilium, vel fauor appellationem antecedat, & illius cauſa ſit, tum vt appellatio ſubſequatur. Nam quolibet ex his deficientibus non erit verum vi talis auxilij, vel fauoris appellatum eſſe. Sicoti relato Caietan. notauit Suar. *diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. n. 16.* Nauar. *c. 27. n. 58.* Sayr. *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. c. 6. n. 6. initio.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in particul. diſp. 1. quæſt. 3. p. 2. num. 8.*

8. Sub præſtantibus fauorem conſulentes comprehendit Sebaſtian. de Medicis *in ſum. peccat. capit. tit. 9. q. 78. n. 13.* Nauarr. *cap. 27. n. 58.* Gambarupta *de excommunicat. bullæ, c. 2. num. 10.* quia conſilium eſt quidam fauor, & auxilium promouens conſiliarium ad opus conſultum præſtandum, argum. *l. quod fauore. C. de legib.* Sed oppoſitum rectius docuit Viuald. *in expoſit. bullæ Cœnæ. num. 10.* Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient.* vbi de excommunicationib. ſpecialib. *c. 6. n. 6.* Reginald. *lib. 9. praxi. n. 163.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 17.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in particulari diſp. 1. q. 3. punct. 2. n. 9.* Etenim ſub auxilio, & fauore comprehendi non poteſt, partim quia nudum conſilium excitat tantùm voluntatem conſiliarij ad conuenientia operis propoſita; auxilium verò, & fauor opus exequendum promouet: partim quia Pontifex quoties vult in ſua conſtitutione conſulentes comprehendere, illos exprimit, vt in aliis excommunicationibus huius bullæ videri poteſt: partim quia hæc excommuoicatio lata eſt ad coercendos potentes, qui rarò conſilio, & frequentiùs auxilio, & fauore opus à ſe optatum promouent. Verùm, eſto conſulentes appellationem ſub hac excommunicatione Bullæ non comprehendantur, tamen ſub excommunicatione reſeroata lata à Pio II. in bulla incipiente *Execrabilis*, & confirmata à Iulio II. in Extrauag. *ſuſcepti regiminis* comprehenduntur, vt benè annotarunt Viuald. Sayrus, & Bonac. *loc. alleg.* Quinimo in dicta conſtitutione Iulij II. excommunicatur decernentes, deliberantes, ſeu vocem dantes, & approbantes appellationem, quod optimè fieri poteſt, tametſi appellatio non ſubſequatur. Sicut aduertit Bonac. *punct. 3. n. 9. in fine.*

9. Aduerſus collegia, capitula, aliáſque vniuerſitates appellantia ad futurum vniuerſale concilium, vel appellationi auxilium præbentia interdicti pœna ipſo iure fertur. Nam cùm excommunicari non poſſint iuxta textum in *c. Romanam, de ſentent. excommunic. in 6.* conueniens fuit, vt interdicto ſubiacerent. Neque ad hoc interdictum contrahendum opus eſt, vt omnes illius communitatis appellationi conſentiant, vel auxilium præſtent, ſufficit ſi à maiore parte appellatum ſit, vel auxilium appellationi exhibitum; eo enim ipſo tota communitas interdicitur. argum. *cap. cum inter canonicos, in princ. de electione:* & tradit Hugolin. *in explicat. huius cenſuræ, §. 1. verb. vniuerſitates.* Duardus *ibi q. 7. n. 12.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in part. diſp. 1. q. 3. n. 11.* Quod ſi in prædicta communitate aliquis Epiſcopalis, vel Cardinalitiæ dignitatis exiſtat, ab hoc interdicto eximitur, iuxta expreſſum textum in *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunic. in 6.* quia in hac pœna Epiſcoporum mentio facta non eſt, quod erat neceſſariò requiſitum, vt Epiſcopus, vel Cardinalis prædictæ pœnæ ſubiacerent. Sicuti deciditur in *dict. cap. quia periculoſum.* Secùs eſt de pœna excommunicationis, ſi Epiſcopus, vel Cardinalis vt perſonæ ſingulares appellauerint, vel appellationi ſuo auxilio, vel fauore cooperati fuerint, vt rectè aliis relatis docuit Bonacina *dict. diſp. 1. quæſt. 3. p. 2. num. 11.*

10. Illud certum approbantes appellationem factam, vel præſtantes auxilium, aut fauorem appellantibus poſt appellationem hac excommunicatione non ligari, quia verba legis ſolùm appellantes, & auxilium ad appellationem præſtantes comprehendunt: vt benè aduertit Suar. *diſput. 21. ſect. 2. n. 16.* Duard. *lib. 2. in expoſit. huius cenſuræ, q. 7. n. 38.* Bonac. *tom. 3. de excom. diſp. 1. quæſt. 3. in fine.*

Pvnctvm IV.

Expenditur excommunicatio tertia Bullæ aduerſus piratas, aut eorum receptatores, ac fautores.

1 *Statuitur textus ipſius Bullæ.*
2 *Nomine piratarum, curſariorum, aut latrunculorum eadem perſonæ intelliguntur.*
3 *In præſenti ſolùm excommunicantur piratæ, curſarij, & latrunculi maritimi.*
4 *Negant plures opus eſſe aliquam deprædationem cõmitti.*
5 *Contrarium probabilitate non caret.*
6 *Hæc deprædatio debet eſſe fidelibus Catholicis irrogata.*
7 *Spoliantes infidelium nauim à Chriſtianis aſſecuratam non ſubiiciuntur excommunicationi, etſi contrarium ſit probabile.*
8 *Fautores, & receptatores piratarum eidem excommunicationi ſubiiciuntur.*
9 *Remigantes in his piratarum nauibus per ſe excommunicationi ſubiiciuntur, niſi ob graue periculum excuſentur.*

1. Tertiò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes Piratas, Curſarios, ac latrunculos diſcurrentes per mare Pontificium præcipuè à monte Argentario, vſque ad Terracinas, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defenſores.

2. Nomine piratarum, curſariorum, ac latrunculorum maritimorum eædem perſonæ diuerſis nominibus expreſſæ intelliguntur, vt rectè aduertit Caiet. *in ſumm. verb. exxcommunicatio, cap.*18. Silueſt. *verb. excommunicatio 7.n.55. in excommunicatione 10. verſ. primo dubitatur.* Tabiena *eod. verb. 5. caſu 25. verſ.4.* Saytus *lib.3. theſauri caſuũ conſcientiæ, c.7.n.*3. Graffis 1.*p. deciſ. lib.4. cap.*18. Nam Piratæ vulgò curſarij dicuntur, & latrones maritimi, qui ſi exiguo nauigio, & apparatu deprædentur parui piratæ, & latrunculi maritimi nuncupantur. Ad hanc tamen denominationem ſuſcipiendam ſufficit, ſi ſemel tantùm deprædentur, dummodò ex intentione huius deprædationis per mare diſcurrerint. Sicuti notauit Silueſt. & Tabiena *loc. alleg.* Saytus *n.*4. Cardinal. Toletus *in explicat. bullæ Cœnæ*, §.2. Quapropter ſi ex alia cauſa, quàm deprædationis mare diſcurrerint, & caſu deprædentur, etſi in foro externo piratæ cenſeantur, re vera Piratæ dici nequeunt, & excommunicationem contra piratas effugiunt, vti tradit Sayr. *lib.*3. *cap.7.n.*6. Duard. *lib.2. in explicat. huius cenſuræ, q.*8. Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.1. q.4. punct.1. à n.*5. Vnde qui indicto bello ſiue iuſto, ſiue iniuſto hoſtes deprædantur in hanc excommunicationem non incurrunt; quia non animo deprædandi, ſed vindicandi, & puniendi hoſtes; ſéque ab illis defendendi deprædationem committunt, vt benè aduertit Silueſt. Tabiena, Tolet. *loc. alleg.* Sayrus *n.*4. Nauarr. *c.27.n.*59. Suar. *diſp.21.2.14. & 18. ad finem.* Duard. *quæſt.2. num.*5. Bonac. *d. diſp.1. quæſt.4. p.1. num.*4. & alij.

3. Olim omnes piratæ, & latrones maritimi excommunicabantur, vt conſtat ex bulla Martini V. relata à S. Antonino 3.p. *tit.27. cap.*72. & ex bulla Iulij II. Gregorij XIII. & Sixti V. At ex bullis Clementis VIII. & ſubſequentium Pontificum ſolùm excommunicantur piratæ, curſarij, & latrunculi maritimi qui mare Pontificium animo deprædandi diſcurrunt. Mare autem Pontificium cenſendum videtur quod ad Pontificem pertinet etiam mediatè ratione feudi, ſicuti pertinet mare Thyrrenum, & Adriaticum, quod regnum Neapolitanum, Corſicam, Silicam, & Sardiniam attingit; vti notauit aliis relatis Bonac. *dicta diſp.1. q.4. punct.2.n.*4. Econtrà verò diſcurrentes per mare ſub alterius dominio conſtitutum, ibique deprædantes, etſi veri piratæ ſint, in hanc tamen excommunicationem non incidunt; quia non comprehenduntur ſub verbis Bullæ, ibi, *mare noſtrum diſcurrentes.*

4. Sed an opus ſit aliquam deprædationem committere, vt dicti piratæ hanc excommunicationem incurrant? Doctores diſſentiunt. Negat Tolet. *c.10.n.*9. Reginald. *lib.9. praxi n.*265. Hugolin. *in expoſit. bullæ Cœnæ, c.3. §.1. num.*1. Graffis 1.*p. deciſ. lib.4. c.18.n.*67. Duard. *in expoſit. huius bullæ lib.2. q.4. n.*2. Bonac. *tom.3. de excommunicat. in partic. diſp.1. q.4. punct.*2. Suar. ſub dubio *diſp.21. ſect.2.n.*19. Quia actio ſub excommunicatione in his bullis prohibita eſt maritimus diſcurſus animo deprædandi: aliàs ſi deprædatio, mutilatio, vel occiſio neceſſaria foret, vt in bullis Iulij II. & Gregor. XIII. expreſſum erat, vt quid à tempore Clementis VIII. hæ actiones à Bullis expunctæ ſunt?

5. Cæterùm probabilitate non caret Piratas in prædictam excommunicationem non incurrere, quouſque aliquam ex dictis actionibus exerceant, vti docuit Caiet. *verb. excommunicatio, cap.*18. Sayrus *lib.3. theſauri caſuum conſcient. c.7.n.*5. Et alij relati ab Hugolino *d.c.3.§.*1. Quia vſquequò latrocinium maritimum, occiſionem, vel interfectionem committant, piratæ, & latrones maritimi nequeunt propriè nuncupari; quia piratæ, & latrones non ab intentione deprædandi, ſed à deprædatione ex officio, & propoſito facta denominationem recipiunt, teſte Ambroſio Calepino *verbo* piratæ, *& ſeqq.* Quapropter verba illa Bullæ *mare noſtrum diſcurrentes*, appoſita cenſenda ſunt ad præcedentia, ita vt ſenſus ſit: excommunicamus omnes piratas, curſarios, & latrunculos diſcurrentes mare noſtrum, id eſt qui mare noſtrum diſcurrunt. Vnde cùm piratæ, curſarij, & latrunculi non ſint ante deprædationem hac excommunicatione aduerſus piratas lata non afficiuntur, tametſi eo animo diſcurrant. Quod verò Pontifices prędictas actiones mutilationis, occiſionis, deprædationis in aliis antiquioribus expreſſas omiſerint, id videtur factum; quia ea expreſſio neceſſaria non erat; ſiquidem expreſſo nomine piratæ ſatis ſubintelligabantur.

6. Hæc autem deprædatio ex maritimo diſcurſu contingens, vt excommunicationem bullæ inducat deber eſſe fidelibus, & catholicis irrogata, non verò infidelibus, & hæreticis; quia non eſt credendum voluiſſe Pontificem infideles, & hæreticos Eccleſiam impugnantes ſua excommunicatione protegere, argum. *cap. excommunicationi de raptorib.* ſicuti notauit Cardin. Tolet. *in explicat. bullæ Cœnæ. §.2. in fine.* Saytus *lib.3. theſauri caſuum conſcientiæ, cap.7. in fine.* Suar. *diſp.21. ſect.2.n.*21. Viuald. *in expoſit. bullæ n.*30. Duardus *lib.2. q.3. num.*2. Reginald. *lib.9. praxi num.*270. Vnde ad decidendum, an inuadentes, ſpoliantéſque nauim infidelium hac excommunicatione afficiantur, inueſtigandum eſt, an ex illa deprædatione fidelibus damnum conferatur; eo quòd merces in vtilitatem fidelium ceſſuræ ibidem ſint repoſitæ; nam eo caſu excommunicatione ligantur piratæ; quia verè eſt fidelibus deprædatio facta. Secùs verò; ſi nullum ex illa deprædatione damnum fideles patiantur. Vti contingit cùm merces à fidelibus abductæ & in iacturam fidelium ab infidelibus aſportantur, auferuntur, vt benè aduertit Bonac. *diſp.1. q.4. p.1. num.*12.

7. At quia ſæpè contingit infidelium nauim à Chriſtianis aſſecurari, exiſtimat Bonac. *d. diſp.1. de cenſur. Bullæ q.4. p.1. n.*13. ſpoliãtes infidelium nauim à Chriſtianis aſſecuratam in hanc excõmunicationem incurrere; quia cenſendi ſunt Chriſtianos ſpoliare, penès quos ſtat periculum rei aſſecuratæ. Idem affirmat *num.*11. caſu quo à Principe Chriſtiano ſecuritatis priuilegium conceſſum eſſet; quia cedit ea deprædatio in damnum, & iniuriam Chriſtiani Principis, fitque contra voluntatem, & intentionem ſummi Pontificis.

Sed contrarium in vtroque caſu dicendum puto: fateor namque eam ſpoliationem in damnum Catholici Principis ſecuritatem concedentis, & in iacturam fidelium aſſecurationem præſtantium cedere. Sed quia huiuſmodi damnum per accidens eſt, neque ex vi deprædationis infidelium neceſſariò ſecutum: ea de cauſa non videtur ſufficiens ad excommunicationem hanc inducendam

Digitized by Google

cendam. Maximè cùm hæc excommunicatio non aduerſus damnum inferentes Chriſtianis, ſed aduerſus Chriſtianos deprædantes ſtatuta ſit. At deprædantes nauim, & merces infidelium, tametſi aſſecuratæ ſint à Catholicis, dici non poſſunt Catholicos deprædari; cùm non deprædentur bona Catholicorum, neque ad Catholicos pertinentia. Ergo in hanc excommunicationem non incurrunt. Sic videntur ſentire Duardus *lib. 1. in expoſit. huius cenſura. q. 5. in reſponſ. ad 3. argum.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 5.* Filliucius *tract. 16. num. 90.* & alij.

Ex eo autem quòd piratarum nauim deprædeteris (ſi hæc deprædatio in aliorum fidelium innocentium iacturam non cedit) nullatenus excommunicationem incurris. Tum quia piratarum deprædatio licita eſt, *cap. ſi quis 23. q. 3.* Tum quia non eſt credendum velle Pontificem ſua excommunicatione protegere eos in quos excommunicationem fert. Tum quia hoſtibus fidei æquiparantur ex Baldo *in authent. nauigia, C. de furtis,* & notauit Bonacina *tom. 3. de cenſur. in partic. diſp. 1. q. 4. punct. 1. num. 14.*

8. Præter ſupradictos piratas, curſarios, & maritimos latrunculos excommunicat Pontifex in dicta clauſula eorum fautores, & receptatores, nempe eos, qui piratas recipiunt, ex quorum receptione ad deprædationem mouentur, quique piratas adiuuant in deprædatione. Tum deprædationi cooperando: tum bona deprædata retinendo, ſi ea retentio occaſio ſit nouæ deprædationis. Secùs verò ſi iam à deprædatione ceſſatum ſit; quia eo caſu etſi furti teneantur, non tamen fautores deprædationis dici poſſunt, cùm eorum actio deprædationem ſubſequatur, non antecedat. Vt benè notauit Bonac. *d. tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 4. punct. 1. in fine.*

9. Solent Doctores in præſenti diſputare de remigantibus, ſeu inſeruientibus his piratis, an excommunicationem incurrant? Communis reſolutio eſt ea per ſe ligati: excuſari tamen ſi abſque graui corporis periculo, & iactura eam cooperationem omittere non poſſunt. Nam eſto ſpectato iure naturæ obligati aliquando ſint ab ea cooperatione abſtinere, etiam cum graui corporis iactura, & vitæ periculo; attamen non eſt credendum velle Pontificem ſuis legibus, & cenſuris ad eam ceſſationem præſtandam obligare: ſicuti tradit Nauar. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab. 11. n. 18.* & *in manuali, c. 27. num. 63.* Toler. *in expoſit. bullæ Cœnæ § 5. in fine.* Saytus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. c. 7. in fine.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 16.* Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 4. p. 1. n. 18.*

PVNCTVM V.

Expenditur excommunicatio quarta aduerſus ſurripientes naufragantium bona.

1 *Adducitur textus Bullæ, & referuntur alij ex iure, vbi hac excommunicatio fertur.*
2 *Quæ ſit materia huius excommunicationis.*
3 *Qualibet ſurreptio ſiue clandeſtina, ſiue manifeſta, impetu, & vi illata huic excommunicationi ſubiicitur.*
4 *Quæ quantitas neceſſariò ſurripienda ſit ad hanc cenſuram incurrendam.*
5 *Debet eſſe ſurreptio in mari contingens, aut in eius littore.*
6 *Bona ſurripienda iactata eſſe debent in mare, vel in littus.*
7 *Item debent eſſe iactata intentione ea recuperandi.*
8 *Item debent eſſe bona Catholicorum.*
9 *Perſonæ in quas excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli cuiuſcunque qualitatis exiſtant prædictam ſurreptionem committentes.*
10 *Examinatur, an auxiliantes, vel conſulentes huic ſint excommunicationi ſubiecti.*
11 *Probabilior mihi videtur ſententia negans.*
12 *Derogat Pontifex qualibet priuilegia, & conſuetudines in contrarium. Et qualiter hoc intelligendum ſit.*

1. QVartò excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & ſingulos qui Chriſtianorum quorumcunque nauibus tempeſtate, ſeu in tranſuerſum, vt dici ſolet iactatis, vel quoquo modo naufragium paſſis ſiue in ipſis nauibus, ſiue ex eiſdem eiecta mari, vel in littore inuenta cuiuſcunque generis bona tam in noſtris Thyrreni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuſcunque maris regionibus, & littoribus ſurripuerint, ita vt neque ob quodcunque priuilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcunque prætextum excuſari poſſunt. Huic excommunicationi alia ſimilis excommunicatio lata eſt in *cap. excommunicationi, de raptorib.* eſto reſeruata non ſit, ad quam incurrendam requiritur, vt non ſolùm Chriſtianos naufragium patientes damnata cupiditate ſpolient rebus ſuis, ſed cùm poſſint, & debeant reſtituere, eis ablata non reddiderint. Vnde hæc excommunicatio ob receptionem, & retentionem iniuſtam incurritur, vti notauit Panormit. *ibi*; at excommunicatio bullæ ob ſolam iniuſtam acceptionem contrahitur. Ex quo videtur inferri ſurripientem hæc bona, & ex alia parte non reſtituentem, cùm poſſit, duplici excommunicatione innodari, aliæ bullæ Cœnæ ob receptionem, alia *cap. excommunicationi, de raptorib.* ob retentionem, ſeu non reſtitutionem; quia videntur actus omnino diſtincti. Vti docuit Suar. *diſp. 21. ſect. 5. n. 30.* Filliucius *tract. 16. c. 4. n. 99.* Duard. *lib. 2. can. 4. q. 2. n. 10.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in particul. diſp. 1. q. 5. punct. 2. n. 5.* Alij tamen non improbabiliter exiſtimant ſic ſurripientem, & retinentem vnica tantùm excommunicatione Bullæ innodari; quia retentio non videtur eſſe diſtinctum peccatum à ſurreptione, ſed idem continuatum; eſt enim ſurreptio prima continuata; at quando peccatum diuerſum non eſt, tametſi diuerſis legibus prohibeatur non duplici cenſura, ſed vnica afficitur. Sed dicendum eſt retentionem eſſe ſurreptionem continuatam. Sed quia hæc continuatio à prima ſurreptione moraliter diſtinguitur, ea de cauſa noua excommunicatione affici poteſt.

2. Materia excõmunicationis Bullæ eſt ſurreptio peccaminoſa, hoc eſt animo retinendi, ſeu conſumendi prædicta bona: nam ſi animo quærendi dominum, illique reddendi accipias, & interim rebus acceptis vtatis, quin impotens reddaris ad ſatisfaciẽdum vero domino comparenti nullam excommunicationem incurris, quia illa non eſt ſurreptio, ſed iuſta, & licita acceptio, vti tradit Caietan. verb. *excommunic. c. 23.* Nauarr. *c. 27. n. 118.* Sayt. *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. c. 8. n. 4.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in partic. diſp. 1. q. 5. punct. 4. num. 5.* Quod ſi poſtmodum voluntatem mutes, noliſque verum dominum quærere, illique bona reſtituere cùm poſſis, incidis ad minus in excommunicationem latam in *cap. excommunic. de raptorib.* vti notauit Bonacina *ſuprà*, quia vere ſurripis bona naufragantium, neque ea reſtituis cum poſſis. Quinimo exiſtimo te excommunicatione Bullæ innodari; quia ab eo puncto quo voluntatem reſtituendi mutas, acceptio illorum bonorum iniuſta eſſe cenſetur: acceptio autem iniuſta ſurreptio eſt, cui bulla excommunicationem imponit. Ergo.

3. Nomine ſurreptionis etſi propriè clandeſtina iniuſta acceptio intelligatur, *leg. ſi debitor. ff. de furtis.* & *leg. qui naufragium, ff. de incendio, ruina, & naufragio.* Et notauit Ambroſ. Calepin. *verb. ſurripere*: attamen in præſenti quælibet iniuſta ſuſceptio ſiue clandeſtina, ſiue manifeſta impetu, & vi illata comprehenditur, vti notauit Duard. *lib. 1. in expoſit. huius cenſuræ, q. 16. n. 4.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſt. 1. q. 5. punct. 2. n. 2.* quia hæc excommunicatio non tam ob modum furti, quàm ob furtum, & acceptionem iniuſtam vitandam ſtatuitur.

4. Neque ex eo quòd ſurreptio bonorum naufragantium peccatum mortale conſtituat, cẽſeri debet ſufficiens ad cenſuram incurrendam. Nam excommunicatio vtpote pœna grauiſſima non ob quodlibet furtum mortale imponitur, ſed ob furtum magni momenti, & rei non vulgaris, vti colligitur ex Trident. *ſeſſ. 25. c. 3. de reformat.*

reformat. Quapropter ſi ſurreptio quantitatem duorum aureorum non excedat, non videtur ex intentione Pontificis excommunicatione affici, vti docuit Sayrus *lib. 1. de cenſur. cap. 9. n. 33.* Quaranta *verb. bona naufragantium.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 5. punct. 4. num. 3.*

5. Neque item ſurreptio prædictam quantitatem grauem attingens hac excommunicatione Bullæ punitur, niſi contingat in mari, aut eius littore. Quare ſi extra mare, vel eius littus bona naufragantium ſurripias, ab excommunicatione Bullæ immunis es, non tamen ab excommunicatione lata in *cap. excommunicat. de raptorib.* vti notarunt Duardus *lib. 2. in can. 4. q. 8.* Filliucius *tract. 16. cap. 5. n. 97.* Reginald. *lib. 9. n. 270.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 5. p. 1. à num. 6.*

6. Bona verò ſurripienda iactata eſſe debent occaſione naufragij in mare, vel in littus. Nam ſi ante naufragium ea ſurripias, in hanc excommunicationem non incidis; quia non ſurripis bona naufragium paſſi, vti ita prædicta clauſula exprimitur. Quod adeò verum exiſtimo, vt etiam imminente tempeſtate, naufragiique periculo bona in mare iactentur, eáque ibi iactata, vel in naui poſita ſurripias, ab hac excommunicatione immunis ſis; quia non verificatur te bona illa ſurripere à naufragium paſſis, ſed à paſſis naufragij periculum, quod diuerſum eſt. Atque ita docent Hugolin. *in explicat. huius clauſulæ cap. 4. §. 1. verſ. 1.* Duardus *in præſenti q. 7. n. 1.* Reginald. *lib. 9. praxi n. 273.* Graffis *1. p. deciſion. lib. 4. c. 18. n. 62.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 5. punct. 2. n. 6.* Quod ſi poſt ſurreptionem illorum bonorum tempeſtate imminente, naufragiíve periculo tempeſtas ſuccedat, nauiſque naufragium patiatur, credo te in hanc excommunicationem incidere, ſi ea bona accepta retineas intentione vero domino non reddendi, quia ea retentio eſt ſimul iniqua acceptio bonorum, ſeu naufragium patientium, quæ eſt materia huius excommunicationis. Naufragium verò ſiue contingat ex vetuſtate nauis, ſiue ſcopuli offenſione, ſiue ex ventorum vehementia, ſiue ex inimicorum bello, parum refert; nam ex quocunque capite nauis diſrupta ſit, mercéſque iactentur, verum naufragium eſt, & hac excommunicatione punitum, vt conſtat ex illis verbis generalibus Pontificis: Quoquo modo naufragium paſſis.

7. Solent autem aliquando occaſione tempeſtatis, & naufragij bona abſque intentione recuperationis proiici, & tunc illorum ſurreptio iniqua non eſſet, nec excommunicationi ſubiecta, vtpote quæ non eſſet aduerſus vllum dominum, cùm antiquus illorum dominus dominium, ea projectione amiſerit. Sed hoc rarò cōtingit; neque præſumendum eſt, niſi coniecturæ manifeſtæ ſint. de quibus Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcient. c. 8. n. 9. in fine.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. q. 5. n. 6. & ſeqq.*

8. Præterea bona rapta vt hanc excommunicationem inducant debent eſſe Catholicorum; infidelium namque, hæreticorum, & Piratarum bona credendum non eſt Pontificem velle ſua excommunicatione protegere cùm Eccleſiæ, fideíque Catholicæ, & reipublicæ hoſtes ſint, & grauiter lædant, vti ex communi ſententia notauit Bonacina *dicta diſp. 1. q. 5. p. 3.* & colligitur apertè ex *cap. excommunicationi, de raptorib.*

9. Perſonæ, in quas hæc excommunicatio fertur, ſunt omnes, & ſinguli cuiuſcunque conditionis & qualitatis exiſtant prædictam ſurreptionem committentes.

10. Sed an his auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes comprehendantur? Doctores diſſentiunt. Nam Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 32.* Filliuc. *tract. 16. c. 4. 14. n. 101.* & alij cenſent eſto conſulens non ligetur, ligari tamen auxiliatorem quicunque ſit; quia verè ſurreptioni cooperatur. Econtrà verò Hugolin. *in expoſit. huius bullæ. c. 4. §. 2. verſ. 10.* Duard. *q. 23. n. 44.* exiſtimant conſulentem, mandantem, ratum habentem, auxilium præbentem hac excommunicatione non ligari; quia Pontifex cùm vult fautores, & receptatores comprehendere illos exprimit. Cùm ergo in præſenti eos non exprimat, cenſendus eſt noluiſſe eos comprehendere. Media via procedit Bonac. *tom. 3. diſp. 1. q. 5. punct. 1. n. 3. iuncto num. 4.* affirmat namque ſpectandum eſſe auxilium, & cooperationem. Si enim eius conditionis ſit, vt verè phyſicè, & realiter ad ſurreptionem concurrat, hac afficitur excommunicatione; quia ſic cooperans verè ſurreptor eſt, veréque, & propriè naufragantium bona ſurripit. Secùs verò ſi ſolùm moraliter in ſurreptione concurras, quia ex morali concurſu in ſurreptionem non ſurreptor, ſed ſurreptoris motor dicendus es. Et cùm leges pœnales vltra ſignificationem propriam extendi non debeant, æquum non eſt, vt lex ſurreptoribus excommunicationem indicens ad ſurreptorem moralem extendatur. Ex qua doctrina infert Bonacina famulum miniſtrantem ſurreptori, opémque illi in ſurreptione præbentem tùm res deferendo, tùm iuſtrumenta ſuppeditando, tum aſſiſtendo in hanc excommunicationem incidere, quia verè eſt ſurreptor phyſicus. Et idem erit dicendum de eo qui nauim latroni accommodat ad bona ſurripienda, cum pacto ea diuidendi.

11. Mihi verò ex his ſententijs ſecunda probabilior apparet, quæ negat conſulentem, mandantem, ratum habentem, & auxiliantem hac excommunicatione ligari; quia vltra proprietatem verborum extenſio in legibus maximè pœnalibus facienda non eſt. At conſulens, mandans, ratam habens ſurreptionem non præſtat, nec ſurreptor propriè eſt, ſed ſurreptoris motor, & approbator. Et idem eſt de auxiliante quatenus talis eſt, quia eſto per actionem phyſicam ſurreptioni concurrat, cùm ipſe res naufragantium non ſurripiat, ſed alteri, vt ſurreptionem præſtet, auxilietur, excommunicatione lata aduerſus ſurreptores ligari non poteſt, Quod manifeſtum fiet caſus difficiliores expendendo. Etenim famulus, vel alius tertius opem ferens ſurreptori, tum ſubminiſtrando iuſtrumenta ad ſurreptionem neceſſaria, tum ei aſſiſtendo, tum merces deferendo ſi ipſe famulus nihil ex bonis naufragantium ſuſcipiat, vt ſibi retineat, nequaquam ſurreptor dici poterit; cùm hæc denominatio non ex auxilio ad furtum, ſed ex furto, & rei alienæ vſurpatione habeatur. Ob eandem rationem excuſari debet qui bona ſurrepta cuſtodit, vt ſurreptori tradat, quia ſi nihil ex illis bonis ſibi retinet, non bonorum ſurreptor, ſed iniquus cuſtos nuncupatur. Quod ſi ob prædictam cuſtodiam, vel auxilium in ſurreptione delatum ſurreptor ei aliqua ex bonis ſurreptis tradat, cùm hæc bonorum ſuſceptio à ſurreptore habeatur, & titulo oneroſo à prædicta excommunicatione lata aduerſus eos, qui ex nauibus, vel ex mari, aut litore bona naufragantium ſurripiunt, videtur excuſatus, cùm non ex his locis ea bona accipiat, ſed ex ſurreptoris conceſſione, & donatione.

12. Ad extremum Pontifex derogat quæcunque priuilegia, & conſuetudines in contrarium. Quod intelligendum eſt, quādo abſque iuſto titulo priuilegium conceſſum eſſet, & conſuetudo introducta: nam ſi titulo iuſto aliqua bona naufragantium ſuſciperentur, eo quòd ipſis in naufragio auxilium præſtetur, prædicto priuilegio, ſeu conſuetudini non derogatur, quia hæc non eſt ſurreptio, ſed debiti ſatisfactio, vti docuerunt *in expoſit. huius excommunic.* Viuald. *n. 34.* Duard. *lib. 2. can. 4. q. 27. num. 4.* Gambarupta *c. 4. n. 6.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 5. p. 4. num. 8.*

PVNCTVM VI.

Declaratur excommunicatio quinta aduerſus imponentes, augentes, & exigentes noua pedagia, & gabellas.

1 *Statuitur textus.*
2 *Quis finis ſit huius excommunicationis.*
3 *Ob cuius tributi impoſitionem hac excommunicatio incurratur.*

4 Hæc

4 *Hæc impoſitio facienda eſt à gubernatore, ſeu domino in terris ſuis.*
5 *Debet eſſe gabella noua impoſitio, ſeu accretio extra caſus à iure permiſſos, ſeu ex licentia ſedis Apoſtolica.*
6 *Negant plures huic excommunicationi ſubiici eum qui poteſtatem imponēdi gabellas, tametſi iniuſtas imponat.*
7 *Probabilius reputo oppoſitum.*
8 *Si gabella ex ſe iuſta, & perſonis exemptis imponatur, verius cenſeo huic excommunicationi ſubiici.*
9 *Item excommunicantur exigētes prædicta tributa iniuſta.*

1. QVintò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes qui in terris ſuis noua pedagia, ſeu gabellas præterquam in caſibus ſibi à iure, ſeu ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia permiſſis imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt.

2. Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt fidelium defenſio, ne à dominis temporalibus iniuſta tributorum impoſitione, & exactione grauentur. Materia huius excommunicationis eſt noua pedagij, ſeu gabellæ impoſitio, ſeu illius accretio, & exactio extra caſus à iure, ſeu à ſede Apoſtolica permiſſos. Perſonæ verò aduerſus quas hæc excommunicaio fertur ſunt omnes, & ſinguli qui in terris ſuis hanc gabellæ impoſitionem, accreti onem, ſeu exactionem præſtant.

3. Hæc igitur excommunicatio non ob cuiuſcunque tributi impoſitionem, vel exactionem incurritur, ſed ob impoſitionem, & exactionem pedagij, ſeu gabellæ, vt colligitur ex bulla, ibi: noua pedagia, ſeu gabellas. Pedagium quod à pede dicitur, eſt tributum impoſitum ob tranſitum perſonæ, ſeo mercium per aliquem locum, vt docet Gloſſa *in c. ſuper quibuſdam, verb. pedagia, de verb. ſignific.* Silueſt. verb. *gabella. num.* 3. Tabiena *verb. pedagia. n.* 4. Hogolin *in expoſit. bulla cap.* 5 *n.* 4. Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. c.* 9. *n.* 4. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 6. *n.* 1. Gabella latè ſumpta quodlibet tributum comprehendit, ſtrictè verò, & propriè ſignificat tributum quod pro delatione, tranſlatione, venditione, ſeu emptione mercium ſoluitur, vti Sayrus, & Bonacina *loc. alleg.* notarunt. Ex qua doctrina infert Hugolin. *in expoſit. huius cenſura*, §. 3. *ad finem.* Duard. *ibi lib.* 2. *can.* 5. *q.* 4. Caiet. verb. *excommunicatio. c.* 71. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, c.* 9. *n.* 10. Bonacina *dicta q.* 6. *punct.* 1. *in fine.* hanc excommunicationem non extendi ad imponentes taxas, tallia, præſtantias, collectas, & alia ſimilia onera; quia hæc non ſunt pedagia, nec propriè accepta, cùm ſint tributa; non pro viarum tranſitu, aut mercium inuectione impoſita. Sed nulla ex his rationibus ſpectata ſingulis ſubditis imponitur iuxta cuiuſque facultatem, vti obſeruarunt Silueſt. verb. *gabella, n.* 3. & 4. Viuald *in expoſit. bulla Cœna n.* 37. Sayrus *dicto c.* 9. *n.* 10. Duardus *q.* 4. *n.* 7. Bonac. *p.* 1. *n.* 4. Et lex pœnalis vltra proprietatem verborum extendi non debet.

4. Hæc pedagij, ſeu gabellæ impoſitio facienda eſt à gubernatore, ſeu domino in terris ſuis, hoc eſt in terris quarum ipſe dominium, & poteſtatem habet, vti in Bulla cauetur. Nam alibi tributum impoſitum, vel exactum non tributum dicendum eſt, ſed furtum, & rapina, quod hac excommunicatione non videtur punitum. Quocirca tyrānus regnum vſurpans, ibíque gabellas imponens in hanc excommunicationem videtur incidere, cùm non imponat gabellas in terris ſuis, vti notauit Bonacina *d. diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 3. *num.* 5. Quod ſi dominus prouinciæ, ſeu ciuitatis poteſtatem non habeat imponendi gabellas in terris ſuis, hac excommunicatione innodatur, nouas gabellas imponēs, vel antiquitus impoſitas denuò augens; quia eſt impoſitio, & accretio iniuſta, & extra caſus ſibi permiſſos. Secùs eſſet dicendum, ſi gabellas quarum initij non extat memoria exigeret: quia eo caſu præſumitur gabella, eiúſque exactio iuſta, vti benè aduertit Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. c.* 9. *n.* 12. Hugolin. *in expoſit. bulla cœna. c.* 5. *n.* 6. Graffis 1. *p. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 79. Filliucius *tract.* 16. *c.* 5. *n.* 14. Reginald. *lib.* 9. *c.* 16. *n.* 283. Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 6. *punct.* 2. *num.* 2.

5. Præterea debet eſſe gabellæ nouæ impoſitio, ſeu accretio extra caſus à iure, ſeu ex licentia ſedis Apoſtolicæ permiſſos. Iure namque permittitur nouæ gabellæ impoſitio Imperatori. *cap. ſuper quibuſdam, de verborum ſignificat.* & *leg. vectigalia, Cod. de vectigalib. & commiſſ.* Item Regi, argum. *in cap. innouamus, de cenſib.* Præterea cuilibet in temporalibus ſuperiorem non agnoſcenti, ex *dict. cap. ſuper quibuſdam.* Quod à fortiori procedit in Republica perfecte libera habente merum, & mixtum imperium, quæ ſi ſuam poteſtatem in principem non tranſtulerit, poterit maiore parte conſentiente tributa imponere, vti aduertit Sayrus *d. c.* 9. *n.* 19. Duard. *in præſenti q.* 7. *n.* 4. Bonac. *q.* 6. *punct.* 3. *n.* 3. Denique ille cui ex conſuetudine immemoriali hæc impoſitio competit, iuxta Gloſſ. in *dicto cap. ſuper quibuſdam, verb. non extat memoria.* & Panormit. *ibi*, quia ius hoc imponendi gabellas ſicut & alia iura conſuetudine præſcribi poſſunt, vt aliis relatis docuerunt Sayrus *d. cap.* 9. *n.* 17. Hugolin. *in præſenti c.* 5. §. 1. Duardus *q.* 2. *n.* 4. & *q.* 6. *n.* 8. & *q.* 7. *n.* 6. Bonac. *p.* 3. *n.* 3. quidquid in contrarium ſentiat Bart. *in leg.* 1. *ff. de aqua pluuia arcenda.* & *leg. vectigalia. ff. de publicanis*, & *leg. infamem ff. de publicis iudiciis.* Ex licentia autem ſummi Pontificis poterit princeps aliàs non habens poteſtatem imponendi tributa & gabellas imponere, quia credendum eſt reliquiſſe Chriſtum Dominum ſuo Vicario hanc poteſtatem, cùm ſæpè id neceſſarium, vel ſaltem maximè conueniens ſit ad ſpirituale animarum regimen, vt benè aduertit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 6. *p.* 3. *n.* 4. & colligitur ex dicta clauſula bullæ *ibi*, ſeu ex ſpeciali ſedis Apoſtolicæ licentia.

6. Sed dubium eſt, an poteſtatem habentes imponendi gabellas huic excommunicationi ſubiiciantur, ſi iniuſtas imponant? Negant Nauarr. *c.* 27. *n.* 21. Hugolin. *in expoſit. huius can.* §. 3. *verſ.* 4. Tolet. *lib.* 1. *c.* 22. *n.* 9. *excommunicat.* 5. affirmántque ſic reſpondiſſe Pium V. cuidam Regi id ſibi interroganti, Sayrus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſc. c.* 9. *n.* 7. Filliucius *tract.* 16. *c.* 4. *n.* 105. Reginald. *lib.* 9. *praxi n.* 274. Mouentur, quia ea gabellæ impoſitio prædictis permiſſa eſt, tametſi exceſſus permiſſus non ſit. Cùm ergo Pontifex excommunicat nouas gabellas imponentes extra caſus permiſſos, intelligi debet excommunicare imponentes abſque poteſtate, & iuriſdictione, non verò qui ſtante iuriſdictione, & poteſtate iniuſtas imponunt. Nam imponētes gabellas iniuſtas potiùs in cauſa, & modo impoſitionis excedunt, non verò in iuriſdictione, & poteſtate, ac proinde dici non debent imponere gabellam extra caſus permiſſos, ſed extra cauſam ſibi permiſſam. Et confirmari poteſt, quia finis Pontificis in hac excommunicatione non videtur fuiſſe iniuſtitias ſupremorum Principum cohibere, ſed audaciam particularium Ducum, & Marchionum, tentantium ſuis vaſallis tributa alia imponere, præter ea quæ ſibi à iure, vel à ſede Apoſtolica permiſſa ſunt.

7. Nihilominus etſi prædicta ſententia probabilis ſit, probabiliorem credo affirmantem ligari hac excommunicatione iniuſtas gabellas imponentes, vti docuit Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 80. Suar. *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 2. *n.* 37. Duard. *in expoſit. huius canon. lib.* 2. *q.* 6. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bulla. q.* 6. *punct.* 3. *n.* 6. Quia ſtante gabellæ iniuſtitia ius non permittit, neque permittere poteſt illius impoſitionem, ergo ea impoſitio eſt extra caſus non permiſſos. At Pontifex abſolutè excommunicat imponentes noua pedagia, ſeu gabellas præterquam in caſibus ſibi à iure, vel a ſede Apoſtolica conceſſis abſque vlla limitatione. Ergo cōprehendit prædictos imponentes.

8. Sed quid ſi gabellæ impoſitio ex ſe iuſta ſit, imponatur tamen perſonis exemptis vti clericis, aliiſque priuilegiatis? Negant hac cenſura talem impoſitionem puniri Suar. *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 30. Sayrus *c.* 9. *n.* 11. Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 84. Reginal. *lib.* 9. *praxi n.* 276. & alij,

ea

ea conſideratione moti, quia hæc gabellæ impoſitio abſolutè & ſimpliciter permiſſa eſt, vtpotè ex cauſa iuſta, tametſi in modo iniuſta ſit ob perſonarum quibus imponitur exemptionem.

Contrarium rectius cenſuit Tolet. *lib.1.ſum.c.22.num.*12. Duard. *in expoſit.bulla Cœna.q.6.num.*16. & *q.*10.*num.*1. Bonacina *tom.*3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 3. *num.* 7. Nam tributi impoſitio eſt obligatio ſoluendi tributum aliquibus impoſita. Si igitur hæc obligatio imponatur iis, qui ab ea exempti ſunt, iniuſta eſt ea impoſitio, & extra caſus permiſſos. Ergo ſub prædicta excommunicatione continetur. Si enim Graſſis, & Suar. cenſuerunt excommunicatione ligari tributum ex parte cauſæ iniuſtum imponentes, idem cenſere deberent de imponentibus tributum iniuſtum ex parte perſonarum, cùm parum referat qua parte iniuſtitia contingat; nam ea poſita tributum eſt extra caſus permiſſos, vt benè aduertit Mol. *tom.*2. *diſp.*670.

9. Addit vltimò Pontifex excommunicationem aduerſus prædicta tributa iniuſta exigentes. Non enim excommunicantur qui ſe gabellarum exactores fingunt, neque fingentes tributum eſſe impoſitum exigunt, vel exigunt in maiori quantitate quàm impoſitum eſt, quia hi non exigunt tributum impoſitum, & exactio ad impoſitionem referri debet. Præterquam quòd Pontifex coercere vult anthenticam & publicam exactionem gabellarum, non autem priuatam, quæ ſi rectè ſpectetur non eſt gabellarum exactio, cùm nulla adſit gabella, ſed eſt furtum & rapina fictione gabellæ commiſſum. Atque ita ſuſtinet Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*1. *q.*6. *punct.*3. *n.*14. Deinde notandum eſt verbum *exigere*, quod renitentiam denotat. Quapropter ſi tributum iniuſtè impoſitum liberè ſolutum recipias, exactor cenſeri non debes; quia ad exactionem opus eſt, vt ſoluens inuoluntariè mixtè ſoluat, aliàs non ſoluturus ſi poſſet, iuxta *leg. ſoluendo, de negotiis geſtis*. Quod ſemper præſumendum eſt. Nemo enim præſumi poteſt tributum ſoluere, niſi quia credit debitum eſſe, vel quia timet ex ſolutionis omiſſione maius damnum. Sic tradunt Caietan. *verb. excommunicatio, cap.*71. Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *n.*43. Nauarr. *c.*17. *n.*61. Saytus *lib.*3. *theſauri cap.*9. *n.*8. Duard. *in expoſit. huius cenſura lib.* 2. *q.*9. Tolet. *lib.*1. *cap.*22. *n.*13. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*6. *p.*2. *n.*5.

Pvnctvm VII.

Expenditur excommunicatio ſexta aduerſus falſificantes litteras Apoſtolicas.

1 *Refertur textus tam Bullæ, quàm aliorum iurium, in quibus ſimilis excommunicatio continetur.*
2 *Comparantur hæ excommunicationes.*
3 *Qui ſint falſarij huic excommunicationi ſubiecti.*
4 *Qualibet mutatio litterarum hanc excommunicationem inducit.*
5 *Non videris falſarius, ſi iuxta intentionem Pontificis litteras corripias.*
6 *Hæc falſitas committi debet in litteris Apoſtolicis.*
7 *Perſonæ quæ huic excommunicationi ſubiiciuntur, ſunt quæ per ſe falſitatem committunt.*

1. SExtò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis, ac ſupplicationem, gratiam, vel iuſtitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Romani Pontificis ſignatarum, necnon falsò ſignantes ſupplicationes huiuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. Similis excommunicatio lata eſt in *cap. ad falſariorum, de crimine falſi*, ibi: Nos enim omnes falſarios litterarum noſtrarum qui per ſe vel alios vitium falſitatis exercent cum fautoribus, & defenſoribus ſuis anathematis vinculo decernimus innodatos, ſtatuentes vt clerici qui falſarij fuerint deprehenſi, omnibus officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis perpetuò ſint priuari, ita quòd qui per ſe falſitatis vitium exercuerint poſtquam per Eccleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſæculari poteſtati tradantur, ſecundùm conſtitutiones legitimas puniendi, per quam & laici qui fuerint de falſitate conuicti legitime puniantur. Qui verò ſub nomine noſtro litteris falſis vtuntur, ſi clerici fuerint, officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis priuentur, ſi laici tamdiu maneant excommunicationi ſubiecti, donec ſatisfaciant competenter, ita tamen vt in iſtis, & in illis malitia grauiùs quàm negligentia puniatur. Quod & de his qui falſas litteras impetrant duximus obſeruandum.

2. Ex his conſtat conſtitutionem aduerſus falſarios latam in bulla Cœnæ ex parte latiorem eſſe, & ex parte ſtrictiorem ea, quæ fertur in *cap. ad falſariorum*, vt benè aduertit Saytus *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. cap.* 10. *num.*7. Nam excommunicatio bullæ Pontifici eſt reſeruata, ſecùs verò quæ habetur in *dict. cap. ad falſariorum*. Item comprehendit non ſolùm falſificantes litteras Apoſtolicas, ſed etiam ſupplicationes, quinimo falsò eas litteras vel ſupplicationes ſignantes. Cùm tamen in *dict. cap. ad falſariorum*, ſola falſitas in litteris Apoſtolicis puniatur. Ex illa parte conſtitutio in *dict. cap. ad falſariorum* latior eſt conſtitutione Bullæ, quippe comprehendit non ſolùm falſificantes litteras, ſed falſis, ſeu falſificatis litteris vtentes, ſiue per ſe, ſiue per alium falſitatem committant, aut falſitate commiſſa vtantur. Deinde extenditur ad fautores, & defenſores falſariorum. Præterea vltra excommunicationem in *dict. c. ad falſariorum* clerici falſitate conuicti officiis, & beneficiis ſpoliantur, quinimo ſi per ſe falſitatis vitium exercuerint ſunt degradandi, & ſæculari poteſtati tradendi, laici verò arbitrio iudicis ſunt puniendi. Notat autem Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*1. *q.*7. *punct.* 3. *n.* 7. ad hanc pœnam incurrendam requiri, non ſemel, aut iterum falſitatem exercuiſſe, ſed frequenter: quia verbum *exercuerit* frequentiam denotat. Sed non placet, quia alias nec excommunicarentur in *dict. cap. ad falſariorum* qui ſemel falſitatem commiſerint; cùm textus eo verbo *exercuerint* etiam in principio vſus ſit, quod à Doctoribus non admittitur, ſed abſolutè ſupponunt ſemel falſitatem committentes, aut falſis litteris vtentes excommunicari. Pœna igitur priuationis beneficiorum, & officiorum clericis indicta ob vſum falſarum literarum, & excommunicatio laicis impoſita extenditur ad impetrantes litteras falſas, id eſt ab aliis falſificatas, vt habetur in *dict. cap. ad falſariorum*. Litteræ falſæ nullatenus dicuntur quas ex falſa cauſa, vel ſub nomine alterius aliquis impetrat, hæ enim non falſæ ſunt, ſed veræ; cùm verè à Pontifice conceſſæ ſint, tametſi per ſubreptionem, & errorem dicendæ ſint, vti notauit Silueſt. *verb. excommunicatio* 7. §. 9. Caiet. *eod. cap.* 26. Tolet. *lib.*1. *cap.* 22. *n.*10. Suar. *diſp.* 21. *ſect.*2. *n.*49. Saytus *lib.* 3. *cap.*10. *n.*5. & alij *in cap. dura, §. adiicientes, de crimine falſi*. Mandatur excommunicatio imponi habentibus litteras falſas (intellige Apoſtolicas de quibus ibi erat ſermo,) niſi intra 10. dies eas non deſtruxerint, aut reſignauerint. Quæ excommunicatio vſque dum lata fuerit, & per parochos publicata non contrahitur. Poſt latam verò, & incurſam Pontifici reſeruatur. His poſitis

3. Excommunicat Pontifex in hac bullæ clauſula omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum. Falſarij autem litterarum ſunt, qui eiſdem litteris aliquid tollunt, aut addunt, ex quo ſenſus litterarum mutatur, quælibet autem verborum mutatio retento ſenſu falſitatem propriè non inducit. Argum. *cap. ex conſcientia, de crimine falſi*; vbi habetur raſuram aliquam in loco non ſuſpecto falſam ſcripturam non inducere. Et notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 62. Viuald. *in expoſit. bulla Cœnæ num.* 54.

Sayrus *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 11. Tolet. in præſenti *dub.* 3. Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 4 *cap.* 19. *num.*78. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur bulla quaſt.* 7. *pun..*.1. *num.* 4. & *punct.* 2. *num.* 4. tameſi contrarium docuerit Hoſtienſ. *in ſum. lib.* 5. *tit. de crimine falſi.* §. *qualiter committatur. verſ. ſed hodie.* Panormit. *cap. ex litteris, de fide inſtrumentor.* Silueſt. *verb. excommunicatio* 7. *num.*8. Caiet. *eod. cap. in fine.* Neque obeſt quod in priuilegiis ſummo Pœnitentiario conceſſis contentum erat, vt poſſet abſoluere ab excommunicatione, quæ ex mutatione verborum incurritur litteræ ſenſu non mutato, quia ante Clementem VIII. in hac clauſula Bullæ Cœnæ addebant Pontifices illa verba. Excommunicamus eos qui mutant punctum, aut litteram, &c. quæ verba poſtmodum omiſſa ſunt, vtpote non inducentia mutationem, quæ falſitatem conſtituat.

4. Duplex tamen in hac parte eſt difficultas. Prima an excuſeris ab hac cenſura, ſi mutationem præſtes in litteris iuſtitiæ nullum, vel leue damnum parti, aut fiſco inferentem? Videris namque excuſatus ob leuitatem materiæ; falſificatio namque prohibetur ob damnum quod ex falſitate euenit. Cùm igitur ex tali falſitate nullum, vel leue damnum parti, aut fiſco proueniat, non videris peccatum mortale, & conſequenter nec cenſuram incurrere. Sed rectiùs contrarium docuit Bonac. *tom. de cenſur. diſp.* 1. *quaſt.* 7. *punct.* 2. *num.* 5. Quippe falſificatio litterarum non tam ob damnum parti, aut fiſco illatum prohiberi cenſenda eſt, quàm ob iniuriam expedienti litteras factam, cuius authoritas falſificatione contemnitur, quod manifeſtum eſt in litteris gratiæ, diſpenſationibus, & indulgentiis à ſede Apoſtolica conceſſis, quæ in nullius damnum cedunt.

5. Secunda difficultas eſt; an ſi correctio fiat iuxta mentem ſummi Pontificis falſarios ſis, & excommunicationem incurras? V. g. ſupplicatio facta eſt pro diſpenſatione in conſanguinitate, & notarius appoſuit loco conſanguinitatis affinitatem. Item ſupplicatio facta eſt pro impedimento ſecundi gradus, & tamen litteræ per errorem expeditæ ſunt pro tertio, an inquam correctio hæc falſitatem inducat, & cenſuram. Affirmat vt probabilius Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 47. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 7. *cap.* 2. *propoſit.* 2. quia verè mutas ſenſum litterarum Apoſtolicarum, neque mens Pontificis eſt, vt error à notario commiſſus per alium, quàm per notarium corrigatur; aliàs liceret nouas litteras fabricare, ſicuti licet latas emendare, & corrigere. Sed oppoſitum verius eſt, vt docuit Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 30. *in fine, n.* 12. Hugolin. *in præſenti.* §. 2. Reginald. *lib.* 9. *n.* 288. Bonac. *diſp.* 1. *quaſt.* 7. *punct.* 2. *in fine*, quia illa mutatio verborum comparatione Pontificis mutatio non eſt, cùm eius intentioni, & conceſſioni conformis ſit. Ergo falſitatem inducere non poteſt. Etenim mutatio ſenſus non tam eſt attendenda ſecundùm verba materialiter poſita in ipſa Bulla, quàm ſecundùm intentionem Pontificis Bullam expedientis. Nam ſi licitum eſt errorem manifeſtum ſcriptoris emendare ſenſu retento, cur non licebit errorem commiſſum contra mentem, & intentionem Pontificis? Prætetea litteræ ſic correctæ cùm Pontificis intentioni conformes ſint, veræ, & non falſæ ſunt appellandæ. Ergo ſic corrigens falſarius eſſe non poteſt, ſed veri ſenſus, & mentis Pontificis reſtitutor; ſecùs verò eſt dicendum de eo qui integras litteras fabricaret, quia illæ litteræ vtpote à Pontifice non expeditæ ſuppoſitiæ ſunt, & falſæ.

6. Falſitas autem hanc excommunicationem inducens committi debet in litteris Apoſtolicis etiam in forma breuis, vel in ſupplicationibus ſummo Pontifici, vel Vicecancellario, aut alteri vicem ipſorum gerenti gratiam, vel iuſtitiam continentibus. Litteræ, Apoſtolicæ appellantur, quæ nomine ſummi Pontificis expediuntur, quæ ſi plumblaræ ſint bullæ dicuntur, ſi ſigillo cæreo ſignentur, Breuia. Supplicationes verò, quæ ſummo Pontifici offeruntur, & ab eo, ſeu Vicecancellario ſignantur. Si igitur in his omnibus falſitas committatur hanc cenſuram inducit. Quapropter quælibet alia falſitas commiſſa in litteris, ſeu ſupplicationibus, quæ nomine ſummi Pontificis non expediuntur, vti ſunt litteræ ſacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Inquiſitionis, declarationis, Concilij, Datarij, Nuncij Apoſtolici, Legati à latere, & Epiſcopi hac excommunicatione non afficiuntur; quia propriè non ſunt litteræ Apoſtolicæ, neque ſupplicationes Pontifici, aut Vicecancellario factæ, quarum falſitas hac cenſura punitur, & pœnæ extra caſum expreſſum extendendæ non ſunt, vti tradit Paludan. *in* 4. *diſt.* 12. *quaſt.* 3. *art.* 2. *verſ. tertius falſary.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 62. Alphonſ. Viuald. *in expoſit. bulla Cœna, num.* 52. Toler. *in præſenti*, §. 4. Hugolin. §. 3. *num.* 6. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 49. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 7. *punct.* 1. *num.* 2. Reginald. *lib.* 9. *can.* 17. *num.* 289. Additur præterea excommunicatio aduerſus falsò ſignantes ſupplicationes prædictas, vti habetur in prædicta clauſula.

7. Perſonæ verò in quas hæc excommunicatio bullæ fertur eæ tantùm ſunt, quæ per ſe falſitatem committunt in litteris Apoſtolicis, & ſupplicationibus à Pontifice, ſeu eius Vicario ſignatis. Quare mandans, conſulens, approbans prædictam falſitatem hac cenſura non comprehenduntur, quia hi non falſificantes, ſed falſitatem conſulentes, mandantes, & approbantes dicuntur; & pœnæ extendendæ non ſunt vltra caſus expreſſos.

PVNCTVM VIII.

Declaratur ſeptima excommunicatio aduerſus deferentes arma, & alia inſtrumenta vſui bellico idonea, ad infideles.

1 *Refertur textus.*
2 *Quis finis ſit huius excommunicationis, & qualiter in iure hac actio ſit prohibita.*
3 *Plures excommunicantur ex conſtitutionibus qui in* Bulla Cœnæ *non comprehenduntur.*
4 *Triplex actio ſub hac excommunicatione prohibetur.*
5 *Quæ tranſmiſſio, ſeu delatio, & quarum rerum hac excommunicatione prohibentur.*
6 *Examinatur, an ſub prædicta prohibitione veſtimenta, pecunia & victualia comprehendantur.*
7 *Verius cenſeo non comprehendi.*
8 *Debes per te ipſum transferre prædictas res prohibitas.*
9 *Si ex vno loco infidelium ad alium ſimilem hæc deferas, huic excommunicationi non ſubiiceris, niſi inde graue damnum Chriſtianis proueniat.*
10 *Si ex venditione armorum infideles fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, locus eſt huic cenſuræ.*
11 *Si in terris Principi Chriſtiano ſubiectis ea arma infidelibus vendas, negant aliqui te hac cenſura innodari.*
12 *Verius cenſeo oppoſitum.*
13 *Catholicus Princeps infideles in ſui auxilium conuocans aduerſus alium Principem Catholicum, illiſque arma ſubminiſtrans hac cenſura non ligatur, ſi bellum iuſtum gerit.*
14 *Non eſt licitum Principi Catholico infidelibus arma ſubminiſtrare, ne alius Princeps Catholicus ſuperior exiſtat.*
15 *Ad quos hæc arma transferenda ſint.*
16 *Deferri arma ad ſchiſmaticos qui hæretici non ſint ſub hac cenſura non comprehenditur.*
17 *Ab hac cenſura excuſari potes ob leuitatem materiæ, & quæ hæc ſit in præſenti.*
18 *Notitiam præbens infidelibus de ſtatu temporali Chriſtianæ reipublicæ in hanc cenſuram incidit.*
19 *Tabellarium deferentem litteras infidelibus non videtur improbabile hac excommunicatione ligari.*

20 *Reuelantem fidelibus ſtatum Chriſtianæ reipublicæ qui infidelibus ſecretum manifeſtaturi ſunt non videtur ſub hac excommunicatione comprehendi.*

21 *Declaratur qualiter auxiliantes, conſulentes, & fauentes in hanc excommunicationem incidant.*

22 *Ob periculum vitæ alteriuſve grauiſſimi damni excuſari poſſunt à cenſura conſulentes, & fauentes.*

1. SEptimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes illos qui ad Sarracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos vel hæreticos per nuſtras, ſiue huius ſanctæ Sedis ſententias expreſſe, vel nominatim declaratos deferunt, ſeu tranſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniáque alia metallorum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina, canopem, funes tam ex ipſo canope, quàm ex quacunque alia materia, aliáque huiuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnāt; necnon illos qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt; illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, quibuſvis perſonis, Rebuſpublicis per nos, & ſedem Apoſtolicam hactenus conceſſis de huiuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.

2. Hac excommunicatione vult Pontifex fidei Catholicæ, religionique conſulere impediendo, ne Chriſtiani nominis hoſtes, & inimici Catholicorum ſubſidiis validiores ſint, & potentiores ad bellum Chriſtianis inferendum. Quapropter huius legis violator ſacrilegus eſt, præter iniuſtitiam commiſſam ſuppeditando inſtrumenta, quibus iniuſtè Chriſtiani vexentur. Ob quam cauſam idem eſt ſub grauiſſimis pœnis iure ciuili prohibitum, *leg. 1. & 2. Cod. quæ res exportari non debeant.* & *leg. final. Cod. de pœnis.* Et iure canonico variis textibus excommunicatio, aliæque pœnæ continentur aduerſus eos qui aliquo modo potentiam Sarracenorum augent. Nam in *cap. ita quorumdam, de Iudæis* excommunicantur ipſo facto qui Sarracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearum. Secundò qui neceſſaria ſubminiſtrant ad Chriſtianorum impugnationem. Tertiò qui pro cupiditate ſua in galeis, & piraticis Sarracenorum nauibus regimen, & curam gubernandi exercent. In *cap. quod olim, eodem tit.* excommunicatione afficiuntur qui cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel per ſe, vel per alios, naues, ſeu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum ſubſidia, ſeu conſilia quando inter ipſos, & fideles bellum fuerit duxerint impendenda. Tempus belli etiam tempus induciarum comprehendit; quia eſt ad bellum præparatio *in c. ad liberandum, de Iudæis.* Vltra ſuperiùs dicta quæ ibidem confirmantur additur excommunicatio aduerſus eos qui Sarracenis galeas vendunt, vel naues: loquitur autem de nauibus venditis in oppugnationem Terræ Sanctæ, præcipitúrque ne huiuſmodi perſonis gremium Eccleſiæ aperiatur (hoc eſt concedatur abſolutio) niſi totum quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem de ſuo in ſubſidium Terræ Sanctæ tranſmiſerint, vt æquo iudicio in quo deliquerint puniantur. Tandem in Extrauag. *multa, de Iudæis*, ex Clement. V. excommunicātur ipſo facto qui Sarracenis arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, aliaſque merces ferunt, & eos qui permittunt ferri, ferentibuſque ad id auxilium, vel fauorem præſtant, quæ excommunicatio reſeruata eſt, & ab ea abſolui non poſſunt, niſi tantum de bonis propriis in ſubſidium Terræ Sanctæ exoluerint, quantum ad partes prædictas detulerint, vel miſerint, vel deferri, aut extrahi permiſerint.

3. Et quibus conſtat aliquos his conſtitutionibus excommunicari, qui tamen bulla Cœnæ non comprehenduntur. Excommunicantur autem qui victualia miniſtrant Sarracenis tempore belli, cùm tamen in bulla ſecundùm probabilem ſententiam infra examinandam non ſint excommunicati. Item exercentes mercimonia tempore belli cum Sarracenis, quæ actio non videtur bulla Cœnæ prohibita. Verùm eſto hæ conſtitutiones iis in caſibus bullam Cœnæ excedant; conſtitutio tamen bullæ Cœnæ abſolutè latior eſt, & plures caſus comprehendit quam ius commune. Quippe comprehandit non ſolùm deferentes arma Sarracenis, ſed Iudæis, Paganis, & quibuſuis Chriſtiani nominis hoſtibus, hæreticiſve expreſsè, vel nominatim declaratis, deferentes inquam tempore belli, & pacis. Cùm tamen ante Clementem V. tantùm tempore belli videbatur prohibitum. Item comprehendit eos qui infidelibus notitiam præbent de ſtatu Catholicæ religionis, cùm tamen hæc actio iure communi non reperiatur prohibita. His poſitis

4. Triplex actio ſub hac excommunicatione Bullæ prohibetur. Prima deferre equos, arma, &c. infidelibus. Secunda eos certiores facere de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ. Tertia auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet illis præſtare.

5. In prima actione continentur qui deferunt, vel tranſmittunt equos. Sub quo verbo iumenta, boues, muli, aliáque animalia bello inſeruientia ad portandos currus, ſarcinas, & victualia comprehenduntur, vt docuit Saytus *lib. 3. theſ. n. caſuum, cap. 11. num. 27.* Nauarr. *cap. 26. num. 63.* Graſſis *lib. 4. cap. 18.* Viuald. *in præſenti, caſu 7. num. 4.* Duard. *can. 7. q. 19.* Bonac. *tom. 5. de cenſur. diſp. 2. num. 1.* Secundò tranſmittentes arma ſiue offenſiua, ſiue defenſiua ex quacunque materia ſint. *leg. armorum ff. de verborum ſignificat.* & *leg. armis ff. de vi, & vi armata.* Et tradit Gloſſa *in c. ita quorumdam de Iudæis verb. ferrum.* Ea autem ſic dicuntur quæ excommuni vſu ad præliandum deſeruiunt. Vnde cùm cultellis non ſoleant homines vti ad prælium, ſed ad ſcindendum panem, pennáſque aptandas, tametſi per accidens aliquando illis præliati conting t, in hanc excommunicationem non incurrunt culte lo. transferentes, vti aduertit Nauarr. *in dict. c. ita quorumdam de Iudæis, notab. 4. num. 25. verſ. decima tertia.* Saytus *dict. cap. 11. num. 28.* Suar. *ſect. 2. num. 55.* Bonac. *d. punct. 2. num. 3.* Tertiò ferrum, & filum ferri ſiue factum, ſiue infectum, id eſt ſiue aptum ad prælium, ſiue quod poteſt ad eum finem facile accommodari. Vnde non ſolùm maſſa ferri iam in lamina extenſa purificata, ſed etiam ante purificationem deferri prohibetur, vt benè tradunt ſupradicti Doctores, Ne lex hæc fruſtratoria eſſet. Præterquam quòd non ſolùm deferentes ferrum, ſed alia huiuſmodi excommunicantur. Sub quo verbo *alia huiuſmodi* quælibet materia ſimilis contineri debet, extenditurque prohibitio ad omnia genera metallorum, nempe plumbum, ſtannum, aurichalcum, & ſimilia, & à fortiori ad aurum, & argentum. Quartò bellica inſtrumenta, vti ſunt tympana, tubæ, fiſtulæ, litui, cornua, & alia huiuſmodi, quibus milites ad bellum excitantur, & ad pugnandum inſtruuntur. Item ſcalæ ad conſcendendos muros, currus, & manus ferreæ ad detinendas naues, globos igneos, aliáque inſtrumenta apta ad euertendam arcem. Sic Saytus *dict. cap. 11. num. 30.* Duardus *in expoſit. huius canon. 7. q. 24.* Bonac. *p. 2. num. 4.* Quintò lignamina, id eſt ligna apta ad faciendas nauēs, currus, haſtas, aggeres, aliáque ad belli vſum. Sed an ipſæ naues fabricatæ intelligantur? Difficultate non caret, cùm ipſæ non ſint lignamina, tametſi ex lignaminibus ſint confectæ, ſicuti domus non eſt ligna, eſto ſit ex lignis fabricata. Sic Caiet. *verb. excommunicatio. cap. 2.* Placet tamen mihi ſententia Nauarri *in cap. ita quorumdam, de Iudæis, notab. 7. n. 14.* Sayri *dict. cap. 11. num. 31.* Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 26. n. 8.* ſub lignaminibus naues comprehendi,

hendi, quia verè ſunt lignamina non qualiacunque, ſed ligata, & compacta, ac proinde ad bellum aptiora. Si enim prohibentur lignamina deferri, ne ex iis naues conficiantut; à fortiori naues confectæ cenſentur prohibitæ iuxta vulgare prouerbium: Propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Et Auibent. *multo magis*, *de ſacroſanctis Eccleſ.* Sextò canopem, funes tam ex ipſo canope, quàm alia quacunque materia, & ipſam materiam; quia hæc bello maximè deſeruiunt. Denique excommunicantur alia huiuſmodi prædictis tranſmitrentes. Sub quibus verbis comprehenduntut quæ ſub prædictis proptiè non veniunt; illis tamen ſimilia ſunt.

6. Dubium tamen eſt; an ſub prædictis veſtimenta, pecuniæ, merces, & victualia comprebeudantur? Negant graues Doctores, quando bellum eſt. Panormit. *in cap. ſignificauit*, *de Iudais.* Caiet. verb. *excommunicatio*, *cap.*20. Nauarr. *dict. cap. ita quorundam*, *de Iudais*, *notab.* 10. *num.* 13. 34. *&* 37. Saytus *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 12. Quibus aſſentitur Tolet. *lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 10. etiam bello ingruente. Ducitur, quia iis formaliter non oppugnantur Chriſtiani, neque per ſe ad præliandum deſeruiunt, ſed ad alios vſus. Neque obeſt in prædicta clauſula excommunicari auxilium, & fauorem infidelibus præſtantes; quia intelligi debet de auxilio per monitionem, delationémque armotum, aliarúmque rerum, quibus oppugnatio fit, non de auxilio illis in rebus, quæ per ſe bello non deſeruiunt, ſed aliis vſibus ſunt accommodatæ. Contrariam tamen ſententiam defendit Suar. *tom.* 5. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 56. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 8. *punct.* 2. *n.* 4. ſi prædicta rransferuntur tempore quo inimici eis vti poſſunt in religionis Chriſtianæ iacturam. Tum quia ſub illis verbis generalibus, *& alia huiuſmodi*, hæc videntur comprehendi. Tum præcipuè, quia bis rebus auxilium, & fauor quomodolibet præſtatur noſtræ religionis hoſtibus. Nullum enim auxilium bello aptius eſt, quàm pecuniarum, mercium, & victualium. At in prædicta clauſula videntur excommunicati omnes auxilium, conſilium, vel fauorem inimicis noſtræ Religionis præſtantes. Ergo.

7. Ex his ſententiis priorem veriorem exiſtimo tum ob rationes ibidem allatas. Tum quia non eſt certum in hac excommunicatione comprehendi auxiliantes, conſulentes, aur faueotes quomodolibet infidelibus, & hæreticis in damnum Catholicæ religionis, ſed neceſſariò requiri, vt auxilium ſit in monitione de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ; quia de his fuit ſermo prius factus, & relatiuum *illis*, & *ad id*, quod ad immediatè præcedentia refertur, id denotat. Præterquam quòd non de auxilio, conſilio, vel fauore Turcis, aliiſque Chriſtianæ religionis inimicis videtut intelligendum, ſed de auxilio præſtito ipſis Catholicis vt certiores faciant Turcas de ſtatu reipublicæ Chriſtianæ, ita vt ſenſus ſit. Excommunicamus illos qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum reipublicæ Chriſtianæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas, & Chriſtianæ religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt, illiſque ſcilicer fauentibus hæreticos certiores *ad id*, hoc eſt ad prædictum effectum monendi hæreticos, auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant.

8. Secundò dubitatur, qualiter debeas deferre, ſeu tranſmittere prædicta, vt hanc bullæ excommunicationem incurras? Reſpondeo certum eſſe te incurrere, ſi per te ipſum transferas, ſiue transferas nomine proprio, ſiue alieno. At ſi per alium transferas, quia conſilium, auxilium, & fauorem ad delationem dediſti, probabilitate non videtur carere te ab hac cenſura Bullæ excuſari, ſi verba illa *illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant*, non referautur ad hæreticos, & inimicos noſtræ Fidei, ſed ad ipſos Catholicos, quibus ad monendum infideles, & hæreticos auxilium præſtatur. Atque ita tradit Tolet. *in præſenti*, *cap.* 23. *num.* 7. Saytus *lib.* 3. *cap.* 3. *cap.* 22. *num.* 25.

9. Tertiò dubitatur, an incurras hanc cenſuram, ſi arma, equos, reliquæve in hoc canone vetita deferas ex vno loco infidelium ad alium, vel ex vnius infidelis Principis dominio in dominium alterius infidelis? Negant Silueſt. verb. *excommunicatio* 7. *num.* 64. Tabiena *eodem verb.* *n.* 7. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæſt.* 3. *num.* 132. Alterius *in expoſit. huius canon. diſp.* 8. *cap.* 2. *ad finem*, & alij apud Sayrum, *cap.* 11. *num.* 19. Quia ea non eſt delatio armorum ad infideles; ſiquidem abſolutè ea arma apud infideles exiſterent, parúmque refert hi vel illi ſint infideles. Sed hoc limitandum eſt cum Nauarr. *in cap. ita quorundam*, *de Iudais*, *notab.* 6. *num.* 27. Sayro *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 19. Toleto *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 6. Duardo *lib.* 2. *can.* 7. *q.* 8. Reginaldo *lib.* 9. *cap.* 18. *num.* 300. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bulla. quæſt.* 8. *punct.* 2. *num.* 17. vt verum habeat caſu quo ex prædicta delatione grauius damnum Chriſtianis non immineri; nam eo caſu delatio, quæ ſolùm ob damnum, quod Chriſtianis inferri poteſt prohibetur, hac non punitur cenſura. At ſi ea delatione armorum grauius damnum Catholici patiuntur, quàm paterentur illis non delatis, verius videtur eam delationem ſub hac cenſura contineri. Tum quia verè eſt delatio ad infideles in damnum Chriſtianorum. Tum quia ſecundùm communem ſententiam auxiliantes, fauentéſque infidelibus in damnum Catholicæ religionis hac cenſura comprehenduntur. Negari autem non poteſt media illa declaratione auxilium infidelibus præſtari. Ergo, &c.

10. Quartò dubitatur de vendentibus, permutantibúſve arma cum infidelibus? Et quidem ſi ex venditione, vel permutatione validiores infideles non fiunt, manifeſtum eſt eam venditionem, & permutationem hac cenſura non prohiberi. Secùs verò ſi fortiores reddantur ad Catholicorum impugnationem, quia iam eſſet delatio, & tranſmiſſio, tametſi non gratuita, ſed oneroſa in damnum Chriſtianæ religionis. Vnde tradit Nauarr. *in cap. ita quorundam*, *de Iudæis*, *notab.* 8. *num.* 23. Azor. 1. *part. inſtit. moral. lib.* 8. *cap* 23. *quæſt.* 9. Saytus *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 27. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 18. *num.* 298. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 2. *num.* 25. Viuald. *in præſenti caſu* 9. *num.* 13. Gambarupta *ibi num.* 2. *&* 17. Duard. *quæſt.* 9. *num.* 1. & alij.

11. Sed quid ſi in terris principi Chriſtiano ſubiectis ea arma infidelibus vendas? Affirmat Nauarr. *in dicto cap. ita quorundam*, *de Iudais*, *notab.* 8. *num.* 41. Azor. *dict.* 1. *part. inſtit. lib.* 8. *cap.* 13. *quæſ.* 7. Saytus *lib.* 13. *cap.* 21. *num.* 26. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 5. Gambatupta *caſu* 7. *n.* 18. te excuſatum eſſe ab hac cenſura, quia tranſmiſſio quæ hac cenſura prohibetur eſt quæ fit ad infideles. At facta infidelibus in terris Chriſtianorum non eſt tranſmiſſio ad infideles propriè, cùm non poſſint infideles illis armis in damnum Chriſtianorum liberè ibidem vti.

12. Cæterùm certiſſimum eſt, ſi ex hac venditione probabiliter credis damnum Chriſtianos eſſe accepturos, te in excommunicationem latam *in cap. ad liberandum*, *de Iudais*, incidere; quia ibi excommunicantur arma Sarracenis vendentes. In excommunicationem autem bullæ incidere non ita certum eſt ob rationem ſuperiùs allatam: & quia non ſatis conſtat ibidem excommunicari auxilium, conſiliúmve præſtantes infidelibus in damnum Chriſtianæ religionis, cùm illa verba, *Illiſque ad id conſilium*, *auxilium*, *vel fauorem quomodolibet præſtant*, ſatis dubia ſint ad quos referantur, & in quam materiam. Nihilominus probabilius cenſeo prædictam venditionem hac cenſura comprehendi, vti docuit Hugolin. *in expoſit. huius cenſura*, *verb. illis*, *num.* 4. Duard. *quæſt.* 7. *num.* 3. Bonac. *alios referens*, *diſp.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 2. *num.* 31. Quia

Bulla

Bulla non requirit, vt arma transferantur ad terras infidelium, cùm tranſlationem ad infideles nullo ſuperaddito prohibuerit; at ea tranſlatio ad infideles eſt facta. Neque obeſt quod ipſi ibidem non poſſint Chriſtianos oppugnare. Satis enim eſt quod poſſunt in terris infidelium tranſlati. Prætereà quòd ſolùm per accidens ab impugnatione Chriſtianorum ibidem impediuntur, ſcilicet ob protectionem, & potentiam Chriſtiani Principis. Per ſe autem, & ex conceſſione armorum illis facta optimè poſſunt ibidem oppugnare Chriſtianos. Nulla ergo cauſa eſt ob quam hac cenſura ea venditio non afficiatur.

13. Quintò dubitatur de principe Catholico bellum cum alio principe Catholico agente; an conuocare poſſit infideles, illiſque arma præbere in ſui auxilium? Alicui videri poſſet hoc illicitum eſſe, & hac cenſura bullæ prohibitum, cùm ſit tranſlatio armorum ad infideles in damnum Chriſtianorum quos oppugnaturi ſunt. Et præterea illis armis conceſſis vti poſſunt infideles in Chriſtianorum perniciem. Nihilominus longè verius eſt principem Catholicum bellum iuſtum gerentem aduerſus alium Catholicum principem poſſe ſecluſo ſcandalo in ſui defenſionem, & auxilium infideles conuocare; illiſque ad præliandum arma concedere; quia ea conceſſio etſi cedat in damnum principis oppugnati, illiſque ſubditorum, at abſolutè cedit in vtilitatem, & commodum Chriſtianæ religionis, cùm cedat in defenſionem, & auxilium principis iniuriam patientis, & ſubuerſionem Principis iniuriam irrogantis. Ob quam cauſam ea armorum conceſſio nedum eſt dicenda cedere in damnum Principis oppugnati, ſed potiùs in illius vtilitatem, vtpote qui impeditur ab iniuſtitia, vſurpationeque alieni iuris. Atque ita tradit Alterius *tom. 1. lib. 5. diſp. 8. cap. 5. dub. 7.* Duardus *in præſenti, lib. 2. can. 7. q. 36. num. 18.* Bonacina *diſp. 1. de cenſuris quæſt. 8. punct. 4. num. 10.* & *de contract. diſp. 2. quæſt. vlt. ſect. 1. p. vlt. §. 2. quæſt. 2.*

14. An liceat Principi Catholico infidelibus arma ſubminiſtrare, ne alius Princeps Catholicus ſuperior exiſtat, controuerſum eſt apud aliquos, negat Hugolin. *in præſenti cap. 7. §. vlt. n. 4.* Duardus *q. 35. num. 2.* Bonac. *d. quæſt. 8. punct. 4. num. 10.* affirmant alij. Ego rem totam malo intactam relinquere, quam magnam litem definire.

15. Sextò dubitatur, ad quos arma, equi, aliáque inſtrumenta bellica tranſmittenda ſunt, vt cenſura Bullæ contrahatur. Reſpondeo tranſmittenda eſſe non ſolùm ad Turcas, & Sarracenos, ſed etiam ad Tartaros, Mauros, & Iudæos alióſque infideles qui Chriſtianiſmum deteſtantur, Chriſtianóſque oppugnant, ſeu parati ſunt oppugnare; quia hi omnes Chriſtianæ religionis ſunt hoſtes. Præterea ſi deferantur ad hæreticos à ſede Apoſtolica expreſsè, vel nominatim declaratos. Dicuntur autem hæretici à Sede Apoſtolica declarati, qui ab ipſo ſummo Pontifice, vel eius Officialibus, ſeu Legatis intra curiam degentibus, quique non proprio nomine, ſed nomine ſummi Pontificis litteras expediunt declarantur iuxta Clement. *Ne Romani. §. fin. de electione.* Expreſsè verò, ſeu nominatim declarantur qui nomine proprio Petri, vel Franciſci notati ſunt, vel illis circunſtantiis expreſſis, quæ expreſſioni nominis æquiualent, vt docuit Tolet. *lib. 1. c. 23. n. 5.* Sayrus *lib. 3. c. 11. num. 16.* Non verò qui ſolùm genere exprimuntur, vti ſunt Lutherani, Caluiniſtæ, &c. quia ex hac expreſſione nulla perſona eſt expreſsè, vel nominatim declarata, cùm non ad declarandas perſonas, ſed hæreſes illa expreſſio referatur. Quod verò inquit Bonac. *diſp. 1. q. 8. punct. 3. n. 5.* cenſendum eſſe hæreticum expreſsè declaratum qui ſub illis circunſtantiis declaratetur, quæ expreſſioni nominis æquiualeret veriſſimum eſt: attamen omnia exempla quæ adducit mihi non probantur, cenſet namque expreſsè eſſe declaratum, ſi in ſententia dicatur. Excommunicamus illum qui fungitur tali munere; qui in tali loco verba hæretica protulit, qui in tali libello authoritatem Pontificiam impugnauit. Sed hæc ſolùm vera cenſeo, cùm notorium eſt quis illo officio fungeretur, quiſve hæretica verba protulerit, & libellum publicauerit, nam ſi hæc delicta occulta ſint, cenſendus non eſt delinquens expreſsè, & manifeſtè declaratus cùm ex illa declaratione ſolùm eius delictum declaretur, non perſona, hæc enim adhuc occulta eſt, & nemini nota. Non igitur cenſeri poteſt expreſsè declarata.

16. Deferri autem arma ad ſchiſmaticos vt tales declaratos, cùm formaliter hæretici non ſint hac cenſura non prohibetur, vti notauit Duard. *lib. 2. can. 7. q. 6. n. 3.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 8. punct. 3. in fine.* Et à fortiori deferre arma Catholicis habitantibus in terris infidelium hac cenſura non eſt prohibitum; quia non eſt ſpectanda terra in quam arma deferuntur, ſed ad quos traſmittuntur; ſi quidem Bullæ conſtitutio non de tranſlatione ad infideles locuta eſt. Excipe niſi timeatur Principem infidelem illis armis vſurum in Chriſtianorum perniciem; quia eo caſu ſic deferens etiamſi immediatè Catholicis deferat, mediatè defert infidelibus, illiſque auxilium in damnum Chriſtianorum præbet. Ergo ſtante communi ſententia affirmante auxiliantes infidelibus & hæreticis in damnum religionis excommunicari hac cenſura comprehenduntur, ſic Catholicis arma deferentes, cùm ex ea delatione damnum Catholicis proueniat. Sicuti notauit Nauarr. *in c. ita quorundam, de Iudæis n. 27.* Duard. *in præſenti lib. 2 can. 7. q. 4. ad finem.* & *quæſt. 6. n. 2.* Bonac. *aliis relatis tit. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 8. punct. 3. num. 6.*

17. Septimò dubitatur qui ab hac cenſura excuſantur, tametſi infidelibus arma deferant? Præter generales excuſationes de ignorantia, & inaduertentia tam iuris, quàm facti excuſari poſſunt deferentes. Primò ex lenitate materiæ, ſicut enim in aliis legibus hæc admittitur excuſatio in hac lege concedenda eſt, cùm finis huius legis, ſit ne damnum Catholici patiantur. At ita leuis eſſe poteſt armorum delatio, vt ex ea nullum graue damnum timeri poſſit. Ergo eo caſu deferens à cenſura excuſabitur, vti tradit Nauarr. *in cap. ita quorundam, de Iudæis, notab. 8. num. 31.* Sayr. *lib. 3. cap. 11. n. 22.* Viuald. *in expoſit. huius bullæ n. 12.* Duard. *lib. 2. can. 7. q. 15. num. 18.* Reginald. *lib. 9. praxi cap. 18. n. 298.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. bullæ diſp. 1. q. 8. punct. 4.* Quæ autem ſit materia grauis, quæ leuis? arbitrio prudentis decidenda eſt ſpectato fine huius legis, qui eſt damnum Chriſtianorum vitare. Regulariter traditio vnius pugionis, enſis, arcus, & ſimilium non cenſetur grauis materia; quia hæc potiùs ad vſum donatarij, illiúſque recreationem deſeruiunt, quàm in religionis Chriſtianæ perniciem. Secùs verò dicendum de integra militis armatura, de vnica naui, de bombarda, aliiſque bellicis inſtrumentis; vti conſtat ex Doctoribus ſuperiùs relatis. Secundò excuſantur à cenſura, & peccato deferentes arma, aliáque prohibita; ſi damnum quod ex delatione Chriſtianis timeri poteſt aliunde compenſent. Sicuti plerunque cenſetur compenſatum, cùm in redemptionem captiuorum conceduntur; maximè ſi aliis mercibus non prohibitis captiui redimi nequeunt, vti tradit Nauarr. *in d. cap. ita quorundam notab. 8. num. 26.* Sayrus *cap. 11. n. 34.* Duard. *cap. 7. quæſt. 11.* Viuald. *in præſenti num. 63.* Hugolin. *§. 1. num. 11.* Reginald. *num. 299.* Bonac. *diſp. 1. quæſt. 8. punct. 4. num. 12.* Tertiò excuſantur, ſi abſque graui iactura delationem omittere nequeunt; quia leges Eccleſiaſticæ non cenſentur ita ſtrictè obligare. Sic Bonac. Nauarr. Sayrus, Duardus, Hugolinus *loc. alleg.*

18. Secunda actio, quæ ſub hac cenſura prohibetur eſt infidelibus, & hæreticis notitiam præbere de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ, quod intelligendum eſt de ſtatu temporali, vt ſi reuelares aliquam ciuitatem Chriſtianorum victualibus carere, arcem armis, &c

militibus eſſe diſtitutã, ex qua teuelatione poſſent Fidei hoſtes moueri ad eam ciuitarem, vel arcem oppugnandam, abſque dubio in excommunicationem incideres, quia abſolutè certiores faceres infideles de ſtatu temporali Chriſtianæ reipublicæ in eius damnum. Sicuti tradit Hugolin. *in præſenti n.2.* Sayrus *c.*11. *n.*35. Duard. *can.*7. *q.*30. Bonac. *diſp.*1. *q.*8. *punct.*2. *n.*29. quod à fortiori procedir, ſi tempore quo Princeps eligendus eſt moneas hæreticos de ſtatu electionis futuræ, qua monitione facta hæretici electionem Catholici principis diuertere cooantur, vt benè aduertunt Hugolin. Duard. & Bonac. *loc. alleg.*

19. Sed an ſub hac actione comprehendatur tabellarius deferens litteras infidelibus ſecretum Chriſtianæ reipublicæ continentes, cùm ipſe probabiliter conſcius eſt iniquitatis? Diſſentiunt Doctores. Nam Suar. *diſp.* 21. *ſect.*2. *n.*58. Hugolin. *in præſenti*, in *verb. necnon illos, verſ. ſecundo.* Duardus *d. can.*7. *q.*31. *n.*1. & *q.*38. *num.*16. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*1. *quæſt.*8. *punct.*1. *in fine*, affirmant; quia moraliter cenſendus eſt reuelare, ſicuti cenſetur comburere, qui ignem applicat. Sed alij contrarium non improbabiliter cenſent, quia reuelatio cùm ſit quædam manifeſtatio, & locutio nullatenus præſtatur à tabellario litteras ſigillatas deferente; non enim ipſe reuelat, ſed reuelationem defert. Applicans aotem ignem dicitur comburere, quia ignis ſolùm phyſicè non moraliter combuſtionem præſtat; at litteras mittens, & phyſice, & moraliter ſecretum reuelat; eáque de cauſa deferens reuelationem ab hac denominatioue reuelantis excuſari poteſt.

20. Deinde graues Doctores, Hugolinos *in præſenti, verſ. ſecundò afficit.* Duard. *can.*7. *q.* 31. *n.*2. & *quæſt.* 34. *n.* 2. Alterius *lib.*5. *diſp.* 8. *cap.* 10. *verſ. ſed modo perquirendum.* Bonac. *diſp.*1. *de cenſ. Bullæ*, *quæſt.*8. *punct.*1. *num.*4. cenſent reuelautem ſecretum Chriſtianæ reipublicæ fidelibus, quos credit infidelibus reuelaturos, ſub hac cenſura comprehendi, quia verè infidelibus moraliter reuelare cenſetur ſaltem mediatè. Sed contrarium rectius cenſuit Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *num.*58. quia in prædicta clauſula ſolùm puniuntur reuelantes par ſe, vel per alios ſtatum Chriſtianæ reipublicæ infidelibus. At ſic fidelibus renelans nequaquam dici poteſt infidelibus per ſe, vel per alios reuelare, cùm ipſi fideles reuelantes nomine proprio reuelent; non autem nomine prioris reuelantis, qui nunquam ipſis reuelationem demandauit.

21. Tertia actio, quæ in hac clauſula ſub cenſura prohibetur, eſt aoxiliom, conſilium, & fauor. Sed quibus præſtandum ſit conſilium, & auxilium & in qua materia, vt hanc cenſuram inducat? difficultate non caret. Nam vt ex ſuperioribus conſtat, ſatis probabile videtur verba illa, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtant, referenda eſſe ad eos, qui Catholicis certiores facientibus hæreticos de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ auxiliantur. Quo caſu non eſt dubium, tabellarium deferentem litteras reuelatorias ſtatus Chriſtianæ reipublicæ contineri. At quia frequenter expoſitores illa verba intelligunt de auxilio, conſilio, & fauore infidelibus, & hæreticis præſtito in damnum Chriſtianæ religionis; ea de cauſa explicandum eſt qui cenſeantur comprehenſi. Et breuiter dico comprehenſos eſſe qui conſilium hæreticis præberent qualiter Catholicos oppugnare poſſent. Item qui eos in pugna iuuarent. Item qui iuuarent in armorum, equorum, aliorúmque prohibitorum delatione, ac tandem in ſtatus reipublicæ manifeſtatione.

Vt autem hac cenſura conſulentes, & auxiliantes afficiantur, neceſſariò videtur requiri damnum Catholicis re ipſa fieri; quia vſque dum fiat damnũ, non cenſentur conſilium, & auxilium effectum habere, eſſéque perfecta; ſiquidem ratione damni prohibentur, vt conſtat ex illo relatiuo *ad id*, quod ad damnum refertur, ſicuti tanquam probabile defendit Bonac. *diſp.*1. *q.*8. *punct.* 2. *num.*25. & 26.

22. An autem ob periculum vitæ alteriúſve grauiſſimi damni excuſari poſſent conſulentes, & fauentes infidelibus, & hæreticis in damnum Chriſtianæ reipublicæ? Aliqui Doctores cenſent excuſatos non eſſe, cùm damnum maximum reipublicæ infertur, alias non inferendum; ſicuti videtur ſentire Molina *tom.*1. *de iuſt. diſp.* 125. *concl.*4. Suar. *diſp.* 21. *ſect.*2. *n.*60. Leſſius *lib.*2. *c.*9. *dub.*18. *n.*123. Sanch. *lib.*1. *in decalog. c.*7. *n.*18. *poſt med.* Reginald. *lib.*9. *prax. c.*18. *n.*299. quia bonum commune priuato anteponi debet, ad quam antepoſitionem præſtandam vtpote iure naturæ debitam iuſte Pontifex cenſuris compellit. Sed rectius contrarium cenſuit Sayrus *lib.*3. *cap.*11. *num.*18. Nauarr. *in cap. ita quorumdam, de Iudæis, notab.* 8. *num.* 26. Petr. Nauarra *lib.* 3. *de reſtit. cap.*4. *dub.*4. Corduba *ſum. q.*137. Azor. *tom.*1. *lib.*2. *inſtit. mor. cap.*7. *q.*6. Eman. Rodrig. *in expoſit. bullæ.* §.9. *n.*85. & alij relati à Sanch. *loco citato.* Nam eſto conſulentes, fauentéſve infidelibus in damnum Chriſtianæ reipublicæ à peccato noo excuſentur, credeodum tamen eſt a cenſura excuſari; quia eſto eo caſu poſſet Eccleſia eos cenſura afficere, veroſimilius eſt eam voluntatem non habere, vtpote à pietate, & benignitate Eccleſiæ alienam.

Ad extremum reuocantur io hac clauſula omnia priuilegia in contrarium conceſſa dominis, Principibus, Rebuſpublicis, & particularibos perſonis. Nam vt tradit Silueſt. *verb. excommunic.* 7. *n.*58. Tabiena *eod. verb.* §.6. Tolet. *in expoſit. huius canon.* §.5. *dub.*1. Saytus *lib.*3. *c.*11. *n.*36. Genueoſibus, & Venetis coocceſſum priuilegium erat à variis Pontificibus aſportandi plumbum, & ſtannum, aliáque prohibita ad Turcas, ideò hac clauſula reuocantur.

Pvnctvm IX.

Expenditur octaua excommunicatio aduerſus impedientes, ne Romanæ curiæ victualia, aliáque neceſſaria deferantur.

1 *Refertur textus.*
2 *Quis finis huius excommunicationis ſit.*
3 *Quæ ſint perſonæ aduerſus quas fertur.*
4 *Quæ ſit materia.*
5 *Quæ ſint actiones hac excommunicatione prohibitæ.*
6 *Vt iuſtus titulus excuſet ab hac excommunicatione debet eſſe certus, non dubius, quod difficultate non caret.*
7 *In foro externo impedimentum præſtitum à perſona publica præſumitur iuſtè appoſitum eſſe. Secùs à priuata.*
8 *Princeps detinens victualia, quæ ex alieno territorio per ſuum transferuntur ad Romanam curiam, non videtur huic excommunicationi ſubiici.*
9 *Hoc impedimentũ apponendum eſt directè, & formaliter.*
10 *Quid nomine Romanæ curiæ intelligatur, ad quam victualia deferuntur.*
11 *Proponitur ratio dubitandi, an impediens victualia illius, qui in proprium vſum, vel in vſum particularis perſonæ deferat, ſubiiciatur huic excommunicationi.*
12 *Quid reſpondeat* Bonac.
13 *Probabilius cenſeo te hac excommunicatione non eſſe ligatum.*
14 *Non ob quorumlibet victualium impedimentum ligaris hac cenſura, ſed debet eſſe quantitas grauis.*
15 *Hæc excommunicatio ſolùm ad impedientes, & eorum defenſores extenditur.*

1. Octauò excommonicat, & anathematizat Pontifex omnes impedientes, ſeu inuadentes eos, qui victualia, ſeu alia neceſſaria ad vſum Romanæ curiæ adducunt, ac etiam eos qui ne ad Romanã curiam adducantur, vel afferantur prohibent, impediũt, ſeu perturbãt, ſeu hoc facientes defendunt per ſe, vel alios cuiuſcunque fuerint ordinis, præeminentiæ, cõditionis, & ſtatus, etiamſi

Digitized by Google

etiamſi Pontificali, ſeu regali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

2. Hæc excommunicatio lata eſt in vtilitatem, commodum, honorem, defenſionem, & poteſtatem Romanæ curiæ, ne ſcilicet rebus quibus indiget deſtituatur. Quapropter aduerſus hanc conſtitutionem delinquens vltra iniuſtitiam quam committit, ſacrilegus eſt, vtpote offendens Eccleſiaſticum tribunal, quod maximè ex perſonis Eccleſiaſticis coaleſcit, ſicuti notauit Caietan. verb. *excommunicatio, cap.* 19. Sayrus *lib. 3. theſauri, c.* 12. *n.* 2. Reginald. *lib.* 9. *cap.* 19. *n.* 307. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 1. *n.* 155. Duard. *lib. 2. in expoſit. huius canon. q.* 10. *n.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *p.* 1. *in fine, n.* 15.

3. Perſonæ aduerſus quas excommunicatio fertur ſunt omnes & ſinguli cuiuſcunque dignitatis etiam Imperialis, & Regalis victualia, ſeu alia neceſſaria Romanæ curiæ impedientes, illorúmque defenſores, ſiue per ſe, ſiue per alios, vti conſtat ex tenore Bullæ.

4. Materia eſt impedire, ſiue dolo, & fraude, ſiue per vim, ne victualia ad Romanam curiam deferantur, deferentéſque prohibere, & perturbare ne deferant, necnon eos, qui hæc facientes defendunt per ſe, vel alios. Materia circa quam excommunicatio verſatur ſunt victualia, aliáque ad vſum Romanæ curiæ neceſſaria. Nomine victualium intelliguntur quæ ad eſum, potum, & veſtitum deſeruiunt. *l. victus, & l. cætera. de verbor. ſignificat.* at ſub iis quæ neceſſaria ſunt ad curiam Romanam, omnia illa venient, quæ curialibus tum ad habitandum, tum ad negocia, & munera peragenda, tum ad honeſtam eorum recreationem deſeruire poſſunt. Sed an ſub iis verbis litteræ comprehendantur, ita vt impedientes tabellarium, aut alium nuntium litteras deferentes in hanc excommunicationem incidant? Negat Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *punct.* 1. *n.* 10. niſi in illis litteris chirographum contineatur, quo pecunia ad Romanam curiam cambitur; quia litteræ non pertinent ad victualia, neque ad vſum curiæ Romanæ neceſſarium. Quando autem chirographum hoc continuerit, cùm hoc pecuniæ dilationi æquiualeat, meritò ſub rebus neceſſariis contineri debet. Ego verò exiſtimo ſi litteræ continentes chirographum ſub nomine victualium, aliarúmque rerum, ad vſúmque Romanæ curiæ neceſſarium continentur, etiam quælibet litteræ de negotiis, litibúſque tractantes comprehendi debent: cùm hæ curialibus æquè ac pecunia neceſſariæ ſint, tum ad mutuam cum abſentibus communicationem, tum ad negociorum expeditionem, & litium deciſionem, beneficiorum, aliarúmque gratiarum impetrationem. Alia tamen via excludi poſſunt litteræ ab hac materia, eo quòd plerunque non ad curiam Romanam, ſed ad ſingularem perſonam deferuntur. Prohibitio autem eſt de impedientibus victualia, aliáque neceſſaria ad vſum Romanæ curiæ. Quæ autem neceſſaria ſint ad vſum perſonæ ſingularis, non curiæ Romanæ neceſſaria eſſe cenſentur, vti inferiùs examinabimus.

5. Actiones quæ hac conſtitutione prohibentur ſunt tum impedire ſiue dolo, & fraude, ſiue per vim, ne victualia, ſeu alia ad Romanæ curiæ neceſſaria deferantur, tum prohibere, impedire, ſeu perturbare volentes deferre, ne deferant. Tum defendere per ſe, vel alios hæc facientes. Quæ omnes actiones iniuſtitiam denotant. Quapropter ſi iuſto titulo impediat Princeps, ne ex ſua ciuitate victualia Romana deferantur; quia illis indiget ad ſuorum ſubditorum ſuſtentationem ab hac cenſura excuſatur; quia hæc non eſt prohibitio, perturbatio, ſeu impedimentum ne ad Romanam curiam victualia adducantur, ſed eſt ſuorum defenſio, & protectio; tametſi ex ea protectione ſequatur, ne in Romanam curiam victualia deueniant. verb. *excommunicatio. cap.* 19. Nauarr. *c.* 27. *n.* 64. Sayrus *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 4. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 63. Quod adeò verum exiſtimo, vt eſto Princeps iniquo animo duceretur, ne Romanæ curiæ merces ſuæ ciuitatis deferrentur, adhuc cenſuram non incurret; quia hæc non ob prauam intentionem, ſed ob iniuſtum impedimentum imponitur, vti notat Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *p.* 1. *n.* 3. Praua autem intentio non reddit actionem externam iniuſtam, tametſi reddat illam charitati contrariam.

6. Vt autem iuſtus titulus à culpa, & cenſura excuſet, plures Doctores, Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 64. Duard. *lib.* 2. *in can.* 7. *q.* 10. *n.* 11. Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 2. *n.* 156. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *de cenſuris bullæ. p.* 2. *n.* 7. cenſent debere eſſe certum, non dubium: nam ſtante dubio videtur lex certa poſſidere, aduerſus quam nequis procedere. Sed hæc doctrina difficultate non caret caſu, quo impediens poſſeſſionem impediendi habeat: nam eſto à lege certa nequeas te eximere ob cauſam dubiam, id verum eſt cùm pro lege eſt poſſeſſio. At ſtante poſſeſſione pro parte impedientis non videtur impediens ob cauſam dubiam ſe a lege eximere, ſed ob cauſam certam. Præterquam quòd ſtante dubio, an poſſit Princeps impedimentum victualibus deferendis præſtare, æquum non eſt quod per legem ea poteſtate etſi dubia ſpolietur. Sicuti non eſt æquum quod ad ieiunandum obligetur qui dubius eſt an 21. annum compleuerit; quia ſtante dubio ſtat pro eius libertate poſſeſſio.

7. In foro autem externo ſi impedimentum præſtetur à perſona publica, præſumitur iuſto titulo appoſitum eſſe. Secùs verò ſi à perſona priuata, vt benè aduertit Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 9. *punct.* 3. *n.* 2. quia perſona publica plerunque ius habet detinendi victualia ob bonum ſuorum ſubditorũ. Secùs verò perſona priuata, & cùm præſumptio ſumatur ex his quæ frequenter contingunt, præſumi debet perſonam publicam ius habere impediendi, ſecus perſonam priuatam. Ex qua præſumptione colligitur cui incumbat onus probandi iuſto titulo impedimentum appoſitum eſſe; an impedito, an impedienti. Et dicendum eſt, ſi impedimentum appoſitum eſt à perſona publica, impedito competere onus probandi iniuſtè impeditum eſſe: ſi autem à perſona priuata appoſitum impedimentum eſt, ipſi impedienti competit onus probandi iuſto titulo impedimentum appoſuiſſe.

8. Hinc deciditur, an Princeps victualia quæ ex alieno territorio ad Romanam curiam aduehuntur, & per ſuum territorium tranſeunt detinens ob ſuorum ſubditorum neceſſitatem hac cenſura ligetur? Reſpondet Bonac. *diſp.* 1. *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 20. incidere ſi Romana curia æquè grauem neceſſitatem patiatur; quia in pari neceſſitate melior eſt conditio poſſidentis. At Romana curia ea victualia virtualiter poſſidet, cùm in eius vſum deſtinata ſint, & ad ipſam deferantur. Præterea in graui neceſſitate nemo poteſt alienum inuito domino ſurripere, ergo nequit Princeps ob grauem tantùm neceſſitatem ea victualia detinere. Sed rectius contrarium cenſuit Hugolin. *in expoſit. bullæ Cœnæ, cap.* 8. *verſ. non dolo malo.* Duard. *lib.* 2. *in can.* 8. *q.* 4. *num.* 2. eo quòd ſtante graui neceſſitate ſubditorum iuſtè Princeps detinet victualia, quibus ea neceſſitas ſuccurri poteſt. Nam eſto Romana curia æqualem, vel grauiorem neceſſitatem patiatur: dum ea victualia non poſſidet, illiúſque propria non ſunt, impedire nequit Principem, ne ſuis ſubditis grauiter indigentibus conſulat detentione victualium, quæ aliqualiter poſſidet. Neque obeſt quòd deferens intentionem haberet deferendi ea victualia in Romanam curiam; quia ea intentio Romanæ curiæ ius in victualia non concedit. Ergo ex vi illius impediri non poteſt Princeps per cuius territorium tranſeunt, & quorum poſſeſſionem habet, ne illa in ſubuentionem ſuorum ſubditorum expendat.

9. Porrò impedimentum apponendum eſt directè, & formaliter, non autem conſequenter, & per accidens; quia verba legis, & maximè pœnalis propriè accipienda ſunt. Vnde ſi Romanæ curiæ victualia deferentem interficias, vel alio modo detineas, animo inquam te ab illo vindicandi, nõ autem impediendi victualia, cenſuram

Digitized by Google

non incurris; quia illa actio ſpeciem ſumit ab eo quod eſt per ſe,non autem ab eo quod per accidens contingit, iuxta *leg.non omnes, ff.ſi certum petatur*, ac proinde non eſt victualium impeditiua,ſed deferentis victualia vindicatiua.Sic Viuald. *in expoſit.bulla Cœna,n.*71.*aliàs* 12.Sayrus *lib.*3.*theſauri,c.*12.*in fine.* Durand.*lib.*2.*can.*8.*q.*10.*num.*17. Bonac.*diſp.*1.*q.*9.*p.*2.*num.*14.*&* 17.

10. Rurſus victualia ad Romanam curiam deferri debent , vt impedientes hac cenſura afficiantur. Nomine Romanæ curiæ intelligitur locus vbi Pontifex cauſis decidendis ſuum tribunal conſtituit. Clement.*Ne Romani, de Electione.*

Hinc oritur grauis difficultas; an impediens pergentem Romanam curiam,deferentèmque victualia in proprium vſum, vel in vſum particularis perſonæ in eadem curia commorantis incidat in hanc cenſuram? Ratio ea eſt; quia verè impeditur deferens victualia ad Romanam curiam,tametſi in vſum particularis perſonæ deferantur, conſtitutio autem ſolùm requirit impedimentum præſtare deferenti victualia ad Romanam curiam, id eſt ad locum Romanæ curiæ , non verò vt Romanæ curiæ quatenus talis eſt deſeruiant , cùm hoc rarò contingat,& ferè ſit impoſſibile.Satis enim eſt quod aliquibus ex Romana curia deſeruire victualia poſſint,vt cenſeantur curiæ Romanæ deſeruire.

11. In hac difficultate diſtinctione vtitur Bonacina *diſput.*1.*de cenſur.q.*9.*punct.*2.*n.*10.*&* 12. Cenſet namque te cenſuram incurrere, ſi ſpolies victualibus eum, qui in vſum alicuius curialis ea deferebat. Secùs verò ſi ea deferebat in proprium vſum,vel in vſum alterius perſonæ, quæ curialis non ſit. Priorem partem probat; quia ex eo quòd ea victualia alicui curiali deſeruiant,cenſenda ſunt curiæ Romanæ deſeruire , cùm curia Romana ex hominibus ad tribunal Pontificis pertinentibus coaleſcat. Secunda pars iode probatur; quia ſi perſona coaleſcat. Secunda pars inde probatur ; quia ſi perſona cui victualia deferuntur non eſt ex curialibus , ea victualia dici non poſſunt deferri ad vſum Romanæ curiæ. Si autem deferantur in proprium vſum , non cenſentur in vſum Romanæ curiæ deferri , etiamſi deferens curialis ſit; quia conſtitutio diſtinctionem facit inter deferentem victualia , & eum in cuius vſum deferuntur , vt conſtat ex illis verbis : *Qui victualia, ſeu alia ad vſum Romana curia adducunt.*

12. Nihilominus probabilius cenſeo te impedientem victualia in vſum determinatæ perſonæ,tametſi curialis ſit non ligari hac cenſura , vti docere videtur Viuald. *in expoſit.bulla Cœna.n.*74. Sayrus *lib.*3.*theſauri,c.*12.*n.*4.*in fine.* Duardus *lib.*2.*can.*8.*q.*10.*n.*6.*&* 18.Reginald. *lib.*9.*praxi.c.*19.*n.*307. Quia abſolutè dici non potes impedire deferentem victualia ad vſum Romanæ curiæ, cùm curialis ille nec ſit,nec curiam principaliter conſtituat , & verba legis maximè pœnalis ſtrictè accipienda ſunt. Quapropter neceſſariò requiritur, vt deferens victualia non determinet perſonas in quarum vſum deſeruire debeant,ſed abſolutè deferat in locum Romanæ curiæ, vt in vſum illorum qui curiam conſtituunt deſeruiant,non quidem vt omnibus collectiuè deſeruiant : id enim rarò poſſet contingere, ſed vt omnibus diuiſiuè his,vel illis.Præterea hi ex eo quòd in vſum alicuius curialis victualia deferantur,cenſentur in vſum curiæ Romanæ deferri ; cùm deferens curialis eſt,& in vſum proprium ea victualia defert,cenſenda ſunt deferri in vſum curiæ Romanæ.Non enim deferens deterioris conditionis eſſe debet quolibet alio curiali. Igitur ſi impediens deferentem victualia in proprium vſum hac cenſura non comprehenditur , neque etiam comprehendi debet deferens in vſum alterius curialis determinari.

13. Aduertendum eſt non ob quorumlibet victualium impeditionem hanc cenſuram contrahi, ſed oportere grauem eſſe quantitatem. Quæ autem hæc ſit arbitrio prudentis decidendum eſt,tam ſpectato fine præcepti, qui eſt ne curiæ Romanæ deſint quæ ad eius vſum ſunt neceſſaria, tum ſpectata qualitate rerum quæ deferuntur, vti notauit Filliucius *tract.*16.*c.*3.*q.*3.*n.*160. Bonac. *diſp.*1.*q.*9.*punct.*3.*num.*4.

14. Denique hæc excommunicatio ſolùm ad impedientes, & eorum defenſores extenditur; non autem ad conſulentes , mandantes , vel approbantes impeditionem ; quia eſto ij moraliter impediant, non tamen phyſicè,& propriè, vti per legem requiſitum eſt. Sic tradit Duardus *in expoſit.huius can.*8.*lib.*2.*q.*3.*&* 9.*&* *q.*10.*n.*21. Bonac.*diſp.*1.*q.*9.*punct.*2.*n.*21.aduerſus Hugolinum *in expoſit. huius cenſura cap.*8.*num.*2.

Pvnctvm X.

Explicatur excommunicatio nona , lata aduerſus eos qui offendunt accedentes , vel recedentes à Romana Sede, vel in curia commorantes.

1 *Refertur textus.*
2 *Finis huius excommunicationis eſt defenſio authoritatis ſedis Apoſtolica.*
3 *Qui in hanc excommunicationem incidant.*
4 *Offendens accedentem ad Pontificem cauſa alicuius temporalis negotij expediendi huic excommunicationi ſubiicitur.*
5 *Aliqui cenſent requiri offenſionem procedere ex animo impediendi acceſſum ſedis Apoſtolica.*
6 *Verius oppoſitum videtur.*
7 *Qua ſit differentia inter offendentes eos qui à ſede Apoſtolica recedunt,vel accedunt : & eos qui in curia commorantur.*
8 *Satis eſt ad hanc cenſuram vnius interfectio , mutilatio, vel ſpoliatio.*
9 *Offendens filios,vxores,ſeruos,& familiares accedentis ad ſedem Apoſtolicam huic excommunicationi ſubiicitur ſi illis indiget ad negotia peragenda.*
10 *Hac cenſura extenditur ad mandantes.*
11 *Vexantes infideles ad ſedem Apoſtolicam accedentes ſubiiciuntur huic excommunicationi.*

1. NQoò excommunicat,& anathematizat Pontifex omnes illos qui ad ſedem Apoſtolicam venientes,vel recedentes ab eadem ſua vel aliorum opera interficiunt,mutilant,ſpoliant,capiunt,detinent;necnon omnes illos qui iuriſdictionem ordinariam , vel delegatam à nobis,vel noſtris iudicibus non habentes illam ſibi temerè vindicantes,ſimilia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

2. Lata eſt hæc excommunicatio in defenſionem authoritatis ſedis Apoſtolicæ,eiuſque curiæ ; ad eam namque accedentes, recedentes, & in ea commorantes protecti faciliùs,ſecuriùs,& frequentiùs ad ſedem Apoſtolicam accedunt,ex quo eius authoritas creſcit,cui fini obeſt qui eos offenderet;ac proinde vltra peccatum iniuſtitiæ ſacrilegus eſt,vti notat Caietan.verb.*excommunicatio cap.*14.Sayrus *lib.*3.*theſauri,cap.*13.*num.*1.Bonac.*diſp.*1.*de cenſ. q.*9.*p.*1.*num.*34.

3. Incidunt in prædictam excommunicationem. Primò interficientes,mutilantes,ſpoliantes,capientes,detinentes ſua vel aliorum opera aliquē qui ad ſedem Apoſtolicam veniret,vel ab ea recederet.Secundò qui authoritate vſurpata aliquam ex prædictis actionibus perpetraret aduerſus aliquem in eadem curia commorantem. Vnde vt delinquens prædicta cenſura afficiatur , debet offenſus quando offenditur ad ſedem Apoſtolicam accedere, vel ab ea recedere, ac in ea commorari. Dicetur autem accedere ad ſedem Apoſtolicam , ſi cauſa alicuius negotij ad ſedem Apoſtolicam pertinentis deueniat: ſicuti ſi deueniat cauſa alicuius litis , cuius deciſio à Pontifice , vel eius Officialibus facienda eſt. Item ſi deueniat cauſa alicuius litis,cuius deciſio à Pontifice,vel eius Of-

ficia

ficialibus facienda eſt. Item ſi deueniat cauſa ſoluendi Pontifici tributum, decimas, vel alicuius beneficij, priuilegij, gratiæ, aut diſpenſationis impetrandæ. Secùs verò ſi ob aliam cauſam illuc accedat, quia verba legis formaliter, & rigoroſè accipienda ſunt; ac proinde de acceſſu ad ſedem Apoſtolicam quatenus talis eſt intelligi debet, vt rectè notauit Caiet. verb. *excommunicatio, cap.*14. Nauarr. *cap.*27. *num.*65. Tolet. *lib.*1. *cap.*26. *dub.*1. *num.*3. Sayr. *lib.*3. *theſauri, cap.*13. *num.*3. Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *num.*66. Duard. *in explicat. bullæ can.*9. *quæſt.*1. Hugolin. *c.*9. Filliucius *tract.*16. *c.*7. *quæſt.*6. *n.*164. Bonac. *diſp.*1. *quæſt.*10. *punct.*1. *num.*3.

4. Sed an ſufficiat offendere accedentem ad Pontificem cauſa alicuius negotij temporalis expediendi, quod ad Pontificem pertinet non quà Pontifex eſt, ſed quà dominus eſt temporalis? difficultate non caret; quia verba legis & maximè pœnalis ſtrictè accipienda ſunt. At nomine ſedis Apoſtolicæ non venit Pontifex quatenus temporalem iuriſdictionem obtinet, ſiquidem hac ſecluſa Pontifex eſt, & ſedem Apoſtolicam habet, ſed quatenus ſpirituali iuriſdictione gaudet. Ergo qui ad Pontificem accederet, quatenus iuriſdictionem temporalem habet non eſt cenſendus ad ſedem Apoſtolicam accedere, neqne in hanc cenſuram incurrere: vti tradit Alterius in præſenti *diſp.*18. *cap.*2. *dub.*4. Sed contrarium rectius cenſuit Duardus in præſenti *q.*1. *n.*2. Filliucius *tract.*15. *cap.*6. *q.*2. *n.*139. & *tract.*16. *cap.*7. *q.*6. *num.*164. Bonac. *de cenſur. bullæ, diſp.*1. *q.*10. *punct.*1. *num.*2. Nam eſto ſub nomine ſedis Apoſtolicæ ſi ſtrictè ſumatur non intelligatur Pontifex quà dominus temporalis eſt, vt probat ſuperior ratio. At ſi ſedes Apoſtolica pro curia Pontificis accipiatur Pontificem comprehendit non ſolùm quatenus Pontifex eſt, ſed quatenus eſt temporalis dominus; quia ſecundùm vtramque iuriſdictionem tribunal conſtituit. Sed in hac conſtitutione nomine ſedis Apoſtolicæ curia intelligitur, vt conſtat ex illo relatiuo inferius poſito *in eadem curia*, quo indicatur antea de curia ſermonem eſſe, ac proinde ſub nomine ſedis Apoſtolicæ curiam eſſe ſubintellectam.

5. Grauior tamen dubitatio eſt; an requiratur ad hanc cenſuram offenſio accedentium ad ſedem Apoſtolicam, eo quòd ad Apoſtolicam accedunt, ſeu ex animo impediendi acceſſũ ſedis Apoſtolicæ? Affirmant id eſſe neceſſarium Caiet. verb. *excommunic. c.*15. Gambarupta *in præſenti c.*9. *n.*1. Duard. *can.*9. *n.*2. & *can.*10. *q.*10. *n.*2. Nam cùm hæc cenſura in fauorem ſedis Apoſtolicæ principaliter lata ſit, & ſecundariò in fauorem eorum qui ad ipſam ſedem accedunt, non ſunt cenſendi excommunicatione hac ligati, qui non ipſam ſedem, ſed ipſos accedentes principaliter offendunt. Sicuti quia excommunicatio aduerſus hæreticorum receptatores principaliter lata eſt, in hæreſis deteſtationem non incurritur, niſi receptio ſit hæretici quatenus talis eſt. Hinc fit, ſi accedentem ad ſedem Apoſtolicam interficias, ſpolies, vexes animo vindicandi iniuriam tibi factam, & non ex intentione impediendi acceſſum ad ſedem Apoſtolicam, hac excommunicatione non ligari.

6. Cæterùm etſi hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo te in excommunicationem incurrere quacunque intentione accedentem ad ſedem Apoſtolicam vexes, vti docuit Hugolin. *in præſenti cap.*9. §. 1. *n.*3. *verſ.*8. Viualdus *hîc n.*81. *aliàs* 2. *in noua edit.* Alterius *diſp.* 11. *c.*1. *ad finem.* Reginald. *lib.*9. *praxi cap.*19. *n.*309. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. bullæ diſp.*1. *q.*10. *pũct.*2. *n.*15. Ratio eſt, quia eſto hæc excommunicatio lata ſit in fauorem ſedis Apoſtolicæ, attamen hic fauor media protectione accedentium ad dictam Sedem obtinetur, ob quam cauſam primò per ſe, & directè eorum vexatio interdicitur. Neque reſtringitur ad vexationem ſub hac vel illa intentione factam, cùm ex qualibet intentione contingat idem præiudicium ſedi Apoſtolicæ eueniat. Secùs verò eſt in receptantibus hæreticos ex alio fine ab hæreſis fauore; quia ſecundariò excommonicantur, & ex ea receptatione non per ſe ſequitur hæreſis promotio.

7. Eſt tamen notanda differentia inter offendentem eos, qui ad ſedem Apoſtolicam accedunt, vel ab ea recedunt, & eum qui offendit in curia commorantes. Nam offendens accedentes, ſiue recedentes, ſiue authoritate publica, ſiue priuata offendat, incidit in hanc excommunicationem. At offendens commorantes debet offendere vſurpans authoritatem ordinariam, vel delegatam ſedis Apoſtolicæ, vti notauit Tolet. *lib.*1. *c.*26. *n.*4. Sayrus *lib.*3. *c.*13. *n.*4. Suar. *ſect.*2. *n.*66. Bonac. *diſp.*1. *q.*10. *p.*1. *n.*34.

8. Neque opus eſt ad hanc excommunicationem contrahendam, vt plures interficias, mutiles, vel ſpolies: ſatis enim eſt vnius interfectio, mutilatio, ſpoliatio, vel detentio vt hac cenſura ligeris, quia grauiſſima materia eſt. Neque obeſt quòd Pontifex numero plurali fuerit vſus, dicens: Excõmunicamus eos, qui ad ſedem Apoſtolicam accedentes: quia id factum eſt, eo quòd loquens de delinquentibus numero etiam plurali vſus fuerit, cùm tamen opus non ſit ad incurrendam hanc cenſuram, vt plures ſimul interficiant, mutilent, ſufficit enim, ſi vnus tantùm has actiones præſtet, vt aduertit Bonac. *tom.*3. *de cenſur. diſp.*1. *q.*10. *p.*1. *num.*13.

9. Solùm eſt dubium; an ſi offendas filios, vxorem, ſeruos, & familiares illius qui ad ſedem Apoſtolicam accedit in hanc cenſuram incurras? Breuiter reſpondeo, ſi accedens ad Romanam curiam illis indiget ad negotia peragenda, non eſt dubium in excommunicationem incidere eos offendentem, vt docuit Bonae. *ſuprà punct.*1. *n.*22. quia eo caſu cenſentur pergere ob negotiorum expeditionem in Romana curia. Neque obeſt, quòd proficiſcantur ex intentione ſuo domino obſequendi. Nam cùm domini obſequio ad negocia peragenda neceſſarius ſit eorum comitatus, intendentes obſequi domino intendunt negocia illius peragere. Quod procedit in his qui eſto ad negocia peragenda neceſſarij directè non ſint, ſunt tamen neceſſarij ad domini comitatum, vtpote qui abſque illis nequit decenter incedere, quia ſaltem indirectè ad negocia peragenda deſeruiunt, ac proinde ad ſedem Apoſtolicam moraliter deueniunt. At ſi filij, ſerui, aliique familiares, & dominum comitantes neceſſarij non ſint ad negotia peragenda directè, neque indirectè, ſed dominus illos ſecum ducat vel ratione ſolatij, vel ne eo abſente aliquod damnum patiantur, vel ob aliã cauſam ad ipſos pertinentem, verius cenſeo eos offendentem hac cenſura non comprehendi; quia non comprehenditur quatenus eos offendit, cùm non offendat ad ſedem Apoſtolicam formaliter accedentes; neque etiam quatenus offendit dominum in eorum offenſione; quia hæc offenſio eſt ſolùm ſecundùm quid, & denominatiuè, neque ex illa dici propriè poteſt dominus interfectus, mutilatus, ſpoliatus, aut captus, quæ ſunt actiones in prædicta Bulla expreſſæ, & ſub cenſura prohibitæ.

10. Hæc cenſura extenditur ad mandantes, ſi eorum mandato offendatur accedens, vel commorans in Romana curia; quia textus excommunicationem inducit aduerſus eos qui ſua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, ſpoliant, &c. Mandans verò mandatarij opera vtitur, cùm mandatarius nomine mandantis operetur. Sicuti tradit Hugolinus in præſenti, §. 1. *n.*1. *verſ. item excommunicatio.* Duard. *lib.*2. *can.*9. *q.*4. Suar. *diſp.*22. *ſect.*2. *n.* 66. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. bullæ. q.*10. *punct.*1. *à n.*2. Sed nullatenus extenditur ad conſulentes, ratum habentes, ſeu non Impedientes, vel alio modo auxilium præſtantes, quia ij omnes non dicuntur ſua opera interficere, mutilare, ſpoliare, vt de ſe conſtat, cùm has actiones phyſicè non præſtent. Neque etiam dici poſſunt opera executorum eas actiones præſtare, cùm executores nomine conſulentium, ratum habentium, non impedientium, ſeu alio modo auxiliantium non operentur, vt benè aduertit Suar. *diſput.*21. *de cenſur. ſect.*2. *n.*66. Filliucius *tract.*

16.

Digitized by Google

16.*cap.*7.*q.*5.*n.*163. Alterius *diſp.*10. *cap.*3.*verſ.ſed videndus*. Duardus *lib.*2.*canon.*9. *q.*8. *&* *q.*8.*num.*12. Bonacina *diſp.*1.*de cenſur.quæſt.*10.*p.*2.*à num.*5.

11. Sed an extendatur hæc cenſura ad eos qui vexarent infideles ad ſedem Apoſtolicam accedentes? Diſſentiunt Doctores. Nam Couarr. 2. *variar.cap.*20.*n.*11. Farinac.*de carcerib. & carcer.* *q.*28.*n.*68. Duardus *lib.*2.*de cenſur. bullæ.can.*9 *q.*24. Petrus Gambatupta *de immunit. Eccleſiar.lib.*4.*cap.*7.*&* 8. negant. Tum quia ipſi infideles ſi Catholicos vexarent non inciderent in excommunicationem. Ergo neque Catholici ob eorum vexationem incidere debent. Tum quia non eſt æquum Eccleſiam ſuis legibus, & pœnis protegete qui vel ipſam oppugnant, vel ſaltem recuſant eius obedientiæ ſe ſubmittere. Ob quam cauſam diximus piratas bona infidelium rapientes ab excommunicatione lata aduerſus piratas excuſari.

Nihilominus contrarium verius cenſuit Silueſt.verb. *excommunic.*1.*n.*2. Alfonſ. Viuald. in præſenti *caſu* 9.*n.*5. *in noua edit*. Hugolin.hîc verb. *ſpoliant. n.*4. Alterius *diſp.* 10. *cap.*2.*dub.*3. Filliucius *tract.*16.*cap.*4.*n.*20. Bonac.*diſp.*1. *de cenſur.bullæ.q.*1.*punct.*2.*n.*12. Quippe hæc excommunicatio non tam eſt lata in fauorem venientium ad ſedem Apoſtolicam, quàm in ipſius ſedis Apoſtolicæ fauorem, & authoritatem, quæ ſine dubio creſcit quo plures illuc confluunt negocia expedituri. Ideóque mirum non eſt, ſi æquè fideles, ac infideles ſuis legibus, & pœnis protegat, cùm eorum protectio in ipſius Sedis fauorem cedat.

PVNCTVM XI.

Expenditur excommunicatio decima aduerſus offendentes Romipetas, & peregrinos accedentes ad Vrbem, vel in ea morantes, aut ab ea recedentes.

1 *Refertur textus.*
2 *Finis huius excommunicationis.*
3 *Quæ ſint perſonæ ſub hac cenſura comprehenſæ.*
4 *Quæ actiones prohibitæ.*
5 *Aduerſus quas perſonas prædictæ actiones præſtari debeant, vt cenſura locus ſit.*
6 *Duplicem excommunicationem incurrit peregrinum interficiens, ſeu vulnerans, tametſi contrarium cenſeat* Bonac.
7 *Peregrinatio debet eſſe ad Vrbem, ſiue in ea Pontifex exiſtat, ſiue non.*
8 *Qui inchoato itinere ad Vrbem, & domum reuerſus eſt occaſione aliquid accipiendi pro itinere, protectione huius canonis gaudet.*
9 *Qualiter morantes in Vrbe hac excommunicatione proteguntur.*
10 *Extenditur hæc excommunicatio ad dantes auxilium, conſilium, vel fauorem.*

1. DEcimò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes interficientes, vulnerantes, mutilantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Vrbem cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel fauorem. Ferè eadem excommunicatio habetur in *cap. Romipetas.& cap.illi.*24.*q.*1.*& alijs iuribus* 87.*diſt.*

2. Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt promotio cultus, & reuerentiæ ſacrorum locorum Vrbis, qui cultus ſine dubio promouetur, ſi illuc accedentes, commorantes, & recedentes hac excommunicatione protegantur, ne illis iniuria irrogetur. Vnde lædens prædictos præter iniuſtitiam ſacrilegium committit, vti docet ex communi ſententia Caiet. *excommunicatio.c.*18. Sayrus *lib.*1. *c.*14.*n.*2. Filliucius *tract.*16.*cap.*4.*q.*7.*n.*129. Bonac.*diſp.*1.*de cenſur.bulla,quæſt.*11.*p.*1.*num.*1.

3. Perſonæ verò in quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli fideles cuiuſcunque conditionis, & dignitatis exiſtant qui Romipetas, & peregrinos vexauerint. Dictio namque *omnes* neminem excludit *l.textoribus,& l.Iulianus,ff.de legat*. Excipe Regem, & Imperatorem qui ex recepta conſuetudine cenſentur excepti dum non exprimuntur.

4. Actiones ob quas fertur ſunt interfectio, mutilatio, vulneratio, detentio, captio, ſeu deprædatio Romipetarum, ſeu peregrinorum. Non enim ob quamlibet læſionem, neque ob quodlibet furtum, & iniuſtitiam hæc cenſura incurritur. Percutere namque potes, & ferire grauiter peregrinum, quin hanc cenſuram incurras; quia non omnis percuſſio eſt interfectio, mutilatio, ſeu vulneratio. Nam ad interfectionem neceſſarium eſt vitæ priuatio, ad mutilationem ſciſſio alicuius membri principalis, id eſt habentis officium ab aliis partibus diſtinctum, vti oculus, pes, manus, &c. ad vulneratorem apertio alicuius partis corporis, ex qua ſanguis copioſus effluat, iuxta *l.ſi ſeruus, §.inquit lex,ff.ad l.Aquil*. Ad captionem, ſeu detentionem perſonalis emprehenſio, & detentio, vti tradit Gloſſa *in extrauag.vnica, verb.capere.de priuilegiis*. Et conſtat *ex cap. ad Apoſtolica, de re iudicata. cap. vt fama, de ſententia excommunicat.& cap.cum Epiſcopus, de officio ordin.lib.*6. Tandem ad deprædationem violenta bonorum ablatio neceſſaria eſt, clandeſtina enim ſurreptio deprædatio nuncupari non debet. argum. *leg. hoſtes ff. de verborum ſignificat. & leg. hoſtes ff. de captiuis,& poſtliminio reuerſis*.

5. Prædictæ actiones, vel aliqua illarum committi debet aduerſus Romipetas, vel peregrinos Vrbis cauſa deuotionis, ſeu peregrinationis. Cenſetur autem Romipeta qui alibi habitans Romam petit, eſto Romæ domicilium habeat. Satis enim eſt alibi habere habitationem, vt Romipeta, & peregrinus communi modo loquendi cenſeri debeat, ſecùs verò ſi in Vrbe communiter habitaret, vti tradit Caiet. *verb.excommunicatio.cap.*12. Sayrus *lib.*3.*cap.*14.*n.*6. Filliuc. *tract.*16.*cap.*5.*q.*8.*n.*120. Duard. *in expoſit.bullæ.lib.*1.*can.*10.*q.*4. Alterius *diſput.*31. *cap.*2.*poſt initium*. Bonac. *tom.*3.*de cenſur.diſp.*1.*q.*11.*p.*3.*n.*2. Accedit autem cauſa deuotionis, ſi ob aliquem actum virtutis exercendum accedat, quam intentionem ſi ſignis externis manifeſtet habitu, veſtitu, modóque procedendi peregrinationis cauſa pergere iudicabitur, vt notat Caiet. Sayrus, & Filliucius *ſuprà*. Bonac. *n.*10. Neque huic intentioni, & peregrinationi obeſt, quòd peregrinatio ſuſcipiatur ob alia negotia tractanda minus, vel æque principaliter; quia ea intentio non impedit, quin cauſa deuotionis principaliter peregrinatio fiat, cùm actio duplicem finem æquè præcipuum habere poſſit. Secùs eſſet ſi deuotio ſolùm acceſſoriè, & indirectè ſuſciperetur, & primario negotiorum expeditio, quia eo caſu dici nequit peregrinus cauſa deuotionis ad Vrbem accedere; cùm actio ex fine præcipuè intento denominationem accipiat, argum. *cap. cum voluntate, de ſententia excommunicat. & leg.qui iniuria, in princ.ff.de furtis.*

6. Hinc dubitant Doctores, an duplicem excommunicationem incurrat prædictum peregrinum interficiēs, ſeu vulnerans, alteram impoſitam ob vexationem illorum qui ad Romanam curiam accedunt, alteram ob vexationem illorum qui cauſa deuotionis ad Vrbem peregrinantur? Negat Bonac. *tom.*3.*de cenſur.in particul.diſp.*1. *quæſt.*11.*punct.*3.*n.*16. ea motus ratione; quia prohibitum vtroque canone idem eſt, & ſub eodem fine ſecuritatis, ob quam Pontifex conſulere, & proſpicere intendit accedentibus ad Romanam curiam cauſa negotiorum, & deuotionis, ob idque in vtroque caſu ſacrilegium committunt vexantes eos qui ad Romanam curiam cauſa deuotionis, & negotiorum accedunt. Sed rectiùs Viuald. *in expoſit.bullæ cœnæ.n.*8. & Duard. *lib.*2.*can.*10.*q.*9.*n.*1.*&* 2. contrarium cenſent, quia eſto in vtroque caſu idem ſit prohibitum quoad materiale obiectum, quoad formale

tamen

Digitized by Google

tamen diuerſum eſt. Quippe vexatio accedentium ad Romanam curiam cauſa negotiorum prohibetur, vt Romana curia, & Pontificium tribunal cum authoritate, tum negotiorum copiá abundet, pluribus illuc cauſa negotiorum concurrentibus. At vexatio peregrinorum cauſa deuotionis prohibetur in augmentum cultus, honoris, & reuerentiæ ſacrorum locorum Vrbis. Qui fines ſunt omnino diſtincti, & conſequenter diſtinctum ſacrilegium, duplicémque excommunicationem inducit, alteram huius Canonis aduerſus vulnerantes peregrinos, alteram Canonis *ſi quis ſuadente diabolo*. 14. *q*. 3. aduerſus eos qui clericos percutiunt, quia fines ob quos vulneratio prohibetur diſtincti ſunt, nempe honor clericalis ordinis, & honor ſacrorum locorum. Et idem eſt de vulneratione facta alicuius clerici in Eccleſia, quæ duplex ſacrilegium conſtituit, alterum aduerſus ordinem clericalem, alterum aduerſus Eccleſiam, & honorem ipſi debitum.

7. Rurſus peregrinatio debet eſſe ad Vrbem, id eſt ad Romanam ciuitatem, ſiue in ea Pontifex, ſiue eius curia exiſtat, ſiue non: quia hæc excommunicatio non in honorem Pontificis, eiúſve curiam, ſed in cultum ſacrorum locorum Vrbis fertur. Quinimo iuxta ſatis probabilem ſententiam, docet Bonacina *diſp*. 1. *q*. 11. *p*. 3. *n*. 7. offendens peregrinum qui ad Eccleſias ſuburbias tantùm peregrinaretur, vti eſt Eccleſia S. Laurentij, S. Sebaſtiani hac cenſura non comprehenderetur; quia non vexat peregrinum ad Vrbem accedentem. Nomine enim Vrbis maximè in lege pœnali loca extra mœnia comprehendi non debent. *cap. Rodulphus, de reſcriptis, & ibi* Panormit. *n*. 4. Felin. *n*. 11. Neque obeſt quòd interdicta Ciuitate ſuburbia, & loca contigua interdicuntur, quia id eſt à iure diſpoſitum, *cap. ſi ciuitas, de ſententia excommunicat. in* 6. ne lex interdicti fruſtranea redderetur. At in præſenti non eſt iure diſpoſitum ſuburbia nomine Vrbis comprehendi. Neque ex eo quòd non comprehendantur, redditur lex prohibens vulnerationem illorum qui ad Vrbem accedunt, inutilis.

8. Sed an qui inchoato itinere ad Vrbem domum reuertitur, vt aliquid faciat, vel accipiat pertinens ad dictam peregrinationem gaudeat protectione huius canonis? Diſſentiunt Doctores, Bonac. *diſp*. 1. *q*. 11. *punct*. 3. *n*. 26. negat, quia verba huius legis huic non videntur conuenire, cùm non accedat ad Vrbem, ſed ad propriam domum, neque recedit ab Vrbe, cùm ad illam nondum peruenerit. Sed probabilius eſt oppoſitum, vt tradit Hugolin. *in præſenti cap*. 10. §. 1. Duardus *lib*. 2. *can*. 10. *q*. 12. quia ille reditus ad domum eſt formalis acceſſus ad Vrbem, cùm ſit pro re neceſſaria ad prædictum acceſſum. Neque cenſendum eſt ob prædictum reditum iter ad Romanam curiam moraliter diſcontinuatum. Si enim, vt ipſemet Bonac. *punct*. 3. *n*. 24. concedit non interrumpitur acceſſus, vel receſſus ab Vrbe ex eo quod ad amicum diuertat, vel aliam ob cauſam in itinere detineatur; eadem ratione non debet cenſeri interrupta peregrinatio ex reditu ad domum neceſſario, & quaſi per tranſennam.

9. Non ſolùm accedentes ad Vrbem cauſa deuotionis, & peregrinationis hac excommunicatione proteguntur, ſed etiam in Vrbe morantes, & ab ea recedentes, vti ex tenore excommunicationis conſtat. Debent autem morari in Vrbe tanquam aduenæ, & peregrini, aliàs hoc protectionis priuilegio non fruentur, ſi mutata voluntate peregrinationis incolæ, & habitatores Vrbis facti ſint, quia deſinunt eſſe Romiperæ, ſeu peregrini, tametſi opera peregrinorum exerceant, vti tradit Caiet. verb. *excommunicatio cap*. 13. Duardus in præſenti *can*. 10. *q*. 11. Viuald. *caſu* 10. *n*. 10. Alterius *lib*. 5. *diſp*. 11. *cap*. 5. *q*. 3. Bonac. *tom*. 3. *de cenſur. diſp*. 1. *quæſt*. 11. *punct*. 4. *n*. 21. *&* 22. Eadem ratione recedentes ab Vrbe vt prædicta excommunicatione protegantur, debent recedere opere deuotionis præſtito, ratione cuius peregrinationem ſuſceperunt ſaltem quantum eſt ex ſe: nam ex prædicti operis executione cenſentur in reditu peregrini eſſe, qui nullatenus iudicandi forent, ſi ſua culpa opera deuotionis, ob quæ peregrinationem ſuſceperunt omitterent. Nam eo ipſo peregrini deuotionis non eſſent, vt benè notauit Hugolinus in præſenti, verb. *vel ab ipſa recedentes*. Duardus *can*. 10. *q*. 13. Alterius *diſp*. 11. *cap*. 5. *quæſt*. 2. Bonacina *diſp*. 1. *q*. 11. *punct*. 3. *num*. 24.

10. Tandem hæc excommunicatio extenditur ad dantes auxilium, conſilium, vel fauorem vexantibus Romiperas. Debet autem vexatio ſubſequi, vt auxilium, conſilium, vel fauor excommunicationem inducat, ſiquidem ob vitandam vexationem prohibentur. Quare vexatione ceſſante ceſſat excommunicatio ob auxilium, conſilium, vel fauorem inducta, vti rectè tradit Hugolin. in præſenti *cap*. 10. *verſ. in his dantes, num*. 1. *&* 2. Filliucius *tract*. 16. *cap*. 5. *quæſt*. 10. *n*. 126. Alterius *diſp*. 11. *cap*. 5. *ſub finem*. Bonac. *diſp*. 1. *q*. 11. *punct*. 1. *n*. 15. Tametſi contrarium ſentiat Duard. *lib*. 2. *can*. 10. *q*. 17. *num*. 2.

PVNCTVM XII.

Vndecima excommunicatio lata aduerſus offendentes Cardinales, & alios Prælatos declaratur.

1 *Refertur textus.*
2 *Hæc excommunicatio aliis in iuribus lata eſt.*
3 *Finis huius excommunicationis.*
4 *Actiones ob quas fertur expenduntur.*
5 *Declarantur perſonæ, quæ his actionibus offendi debent.*

1. VNdecimò excommunicat Pontifex omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ſedis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuntios; aut eos à ſuis diœceſibus, territoriis, terris, ſeu dominiis eiicientes; necnon ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis conſilium, auxilium, vel fauorem.

2. Hæc excommunicatio extenſa eſt in Extrauag. *ſuper gentes*, Ioann. 22. *inter communes*, vt comprehendat non ſolùm eiicientes Legatos, & Nuntios à ſuis diœceſibus, ſed impedientes eorum officium exercere, quæ tamen excommunicatio nec reſeruata eſt, neque extenditur ad mandantes, & conſulentes. At in Clement. *ſi quis ſuadente, de pœnis, & cap. felicis, eodem tit. in* 6. fertur excommunicatio cum reſeruatione non ſolùm aduerſus eos qui in Bulla continentur, ſed etiam aduerſus receptatores, & defenſores eorum qui prædictum delictum perpetrauerint poſtquam iam delictum completum eſt. Hæc tamen receptio, & defenſio debet eſſe delinquentium quà tales ſunt, id eſt quia prædictũ delictum commiſerunt, quia verba legis pœnalis formaliter, & propriè ſumenda ſunt. Pius verò V. in Bulla quæ incipit *Infœlicis ſæculi*, edita anno 1564. 14. Kalend. Ianuarij, prædictam excommunicationem, & pœnas contentas in *dicto cap. felicis* extendit ad eos qui conſpirationem in Cardinalem ſciunt & non reuelant, modò antequam patrata ſit alia via mitiore, ſcilicet correctione fraterna impedire non poſſint. Si verò conſpiratio fuerit conſummata, & delictum publicum ſit, delinquénſque infamia laboret, eiúſque delictum probari facile poſſit obligabitur ſciens reuelare, ſecus ſi aliqua ex prædictis conditionibus deficiat. Addit verò Filliucius *tract*. 14. *cap*. 6. *q*. 31. *n*. 97. cui Bonac. *diſput*. 1. *de cenſur. q*. 12. *punct*. 4. *in fine* conſentit, hanc conſtitutionem vſu, & conſuetudine receptam non eſſe ob præcepti difficultatem.

3. Finis ob quem hæc excommunicatio fertur eſt defenſio dignitatis Cardinalitiæ, & Epiſcopalis, Legati, & Nuntij Apoſtolici; eáque de cauſa aduerſus hanc conſtitutionẽ delinquens prӕter iniuſtitiam graue ſacrilegium committit, vtpote offendens Eccleſiam in ſuis membris principalibus, vt benè notauit Caiet. verb. *excommunic.* *cap*,

Digitized by Google

*cap.*11.*&* 12. Sayrus *lib.*3.*theſauri, cap.*15.*num.*2.Bonac. *diſp.*1.*de cenſur.q.*12.*punct.*1.*n.*1. Quinimo ſatis probabile eſt offendentem perſonas hoc canone comprehenſas duplex ſacrilegium committere,duplicique excommun. innodari. Tum quia offendit clericum. Tum quia offendit in dignitate conſtitutum.Erenim textus *in cap.ſi quis ſuadente diabolo* 17.*q.*4. prohibet ſub excommunicatione omnem violentam manuum impoſitionem in clericos quatenus tales ſunt,id eſt ob reuerentiam ordinis clericalis. At Bulla non clericalem ordinem ſpectat , ſed dignitatem Eccleſiaſticam.

4. Actiones verò ob quas hæc excommunicatio ſtatuitur , ſont interficere, mutilare, vulnerare, percutere, capere, carcerare,detinere,vel hoſtiliter inſequi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales,ac Patriarchas,Archiepiſcopos, ſedis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos à ſuis diœceſibus, territoriis,terris,ſeu dominiis eiicere, necnon mandantes, vel rata habentes,ſeu præſtantes in eis auxilium,conſilium,vel fauorem. Quælibet enim ex his iniquis actionibus (vt ſæpè in ſuperioribus notaui) excommunicationem prædictam inducit. Plures ex ſe notæ ſunt , & §. *præcedenti* explicatæ : ibi enim diximus quid requiſitum ſit ad interfectionem, mutilationem,& vulnerationem , captionem , carcerationem, detentionem, ſolùm ſupereſt explicare percuſſionem, inſecutionem hoſtilem,& eiectionem. Percuſſio namque eſt læſio cum dolore, ſiue fiat virga, ſiue ſaxo,ſiue ligno,ſiue pugno. Argum. *leg.lex Cornel:a ff.de iniuriis*. Inſecutio verò hoſtilis eſt inſecutio ad læſionem , ſeu captionem , quia ad huiuſmodi finem hoſtes inſequimur.Denique eiectio eſt expulſio dictorum Prælatorum à ſuis diœceſibus,territoriis, terris & dominiis. Quocirca ſi expelleres Prælatum ex vno loco diœceſis in alium , non videris hanc cenſuram incurriſſe,quia non eiicis ex diœceſi.Requiritur ergo, vt ex loco in quo Prælatus iuriſdictionem ſpiritualem , vel temporalem habet , eiicias in locum ſibi non ſubiectum ; aliàs non erit eiectio abſoluta ex loco dominij,ſed mutatio violenta. An verò ſub hac cenſura comprehendaris ſi eiicias Prælatum ex loco originis , vel domicilij,tametſi ibi nollam iuriſdictionem habeat? Affirmat Alterius Bonac. *diſput.*1. *de cenſur.q.*12.*punct.*1. *num.* 17. quia in communi hominum æſtimatione terra originis vniuſcuiuſque ſua dicitur , ceditque in gratiam dignitatis,ne ab hac terra Prælatus eiiciatur. Sed rectiùs contrarium Nauarr. *cap.*27.*n.*67. Hugolio.in præſenti §. 1.*n.*4.Duardus *q.*4.*n.*6.*&* *q.*9.*n.*6.*& ſeqq.*quia hæc excommunicatio lata eſt in fauorem dignitatis Eccleſiaſticæ; ac proinde eiectio debet eſſe à terris,quatenus ſub dignitate Eccleſiaſtica continentur. Item locus originis etſi quoad natiuitatem ſit locus cuiuſque;at non eſt illi proprius , cùm in illum noo habeat dominium , neqoe eſt magis ſuus, quàm omnium qoi illo in loco nati ſont. Cùm igitur in Pœnalibus legibus ſtricta,& rigoroſa verborum acceptio ſumenda ſit , non debemus originis locum Prælatorum dicere proprium. Præterquam quòd verbum illud, ſeu dominiis, quod videtur appoſitum ad verba præcedentia explicanda apertè denotat eiectionem debere eſſe à loco in quo Prælatus ius ſpirituale, vel temporale habet.

5. Perſonæ quæ his actionibus offendi debent. Primò ſunt Cardinales S.Romanæ Eccleſiæ, qui ſic dicontur ex quo electi ſunt à ſummo Pontifice,& electionem acceptarunt,tametſi capellom nondum obtinuerint.Vti tradit Sayrus *lib.*3. *cap.*15. *n.*3. Filliucius *tract.*16.*c.*9.*q.*5. *n.*139.Duardus *lib.*2.*canon.*11.*q.*6.*n.*1.Bonac.*diſput.*1.*q.*12. *punct.*1.*n.*2. Secundò Patriarchæ,id eſt ſummi Patres inter Epiſcopos primum locum tenentes. Tertiò Archiepiſcopi , id eſt Epiſcopi metropolitani pluribus Epiſcopis præſidentes , ſic nuncupati poſt pallij receptionem. *cap.tranſmiſſa, de electione. cap. niſi ſpecialis, de authorit.& vſu pallij.* Quartò Epiſcopi vnius ciuitatis, vel diœceſis. Debent autem ſecundùm probabiliorem ſententiam , quam defendit Caietan.verb.*excommunic.cap.*12. Sayrus *lib.*3.*cap.*15.*n.*4.Nauarr.*cap.*7.*n.*67. Hugolin.in præſenti, verb.*Patriarchæ,n.*3.Filliucius *q.*5.*n.*140.Suar.*diſp.*21.*ſect.* 2.*n.*69.Bonac.aliis relatis *diſp.*1.*q.*12.*punct.*1.*n.*7.aduerſus Graffis 1.*p.deciſ.lib.*4.*cap.*18.*n.*101. eſſe conſecrati,neque ſufficit eſſe electos, & confirmatos; quia ante conſecrationem non ſunt Epiſcopi verè,& propriè,cùm non ſint charactere Epiſcopali inſigniti,tametſi Epiſcopali iuriſdictione gaudeant. Et cùm verſemur in materia odioſa, non debet nomen Epiſcopi vltra propriam , & ſtrictam ſignificationem extendi. Quintò Legati,ſeu Nuncij,qui à ſummo Pontifice cauſa negociorum ad Principes mittuntur,dum eorum legatio durat.

Aliæ perſonæ vltra ſupradictas hac excommonicatione non proteguntur,ideòque illas offendentes in prædictam excommunicationem non incidunt. Quapropter offendens clericum , vel religioſum , eſto incidat in excommunicationem latam in *can.ſi quis ſuadente diabolo*, at io hoius caoonis excommunicationem non incidit. Si verò ſit Religioſus , vel Clericus offenſos ex familia Cardinalis , Epiſcopi, ſeo Legati, etſi Armilla, verb. *excommunic.n.*2.Sayrus *lib.*3.*cap.*15.*num.*3.exiſtiment offendentem hac cenſura ligari,quia Cardinalem offendit.At rectiùs negat Marius Alterius *lib.*5.*diſput.*1.2.*cap.*3.*dub.*7. Duardus *lib.*2.*canon.*11.*q.*10.*n.*1. Bonac.*diſp.*1.*de cenſur.q.* 12.*p.*2.*n.*11.quia ex illa offenſione dehoneſtatur Cardinalis,vel Epiſcopus;attamen non volneratur,nec percutitur , quod neceſſariò erat requiſitum ad cenſuram huius canonis incurrendam. Non enim ob quamlibet offenſionem hæc excommunicatio imponitur , ſed ob offenſionem interfectionis , mutilatioois , percuſſionis, aliarúmque actionum,quæ eo canone exprimuntur.

Extenditur hæc excommunicatio ad mandantes,conſulentes,& fauentes offenſoribus.Debet autem offenſio cum effectu ſubſequi ex vi mandati,conſilij,vel fauoris, aliàs non reputabuntur cauſa offenſionis.Sicuti ex communi ſententia tradit Viuald.*in præſenti,n.*89.aliàs 9.Hugolin.verb. *necnon & mandantes*,§.1.*n.*1.Sayrus *lib.*3.*c.*15. *n.*9. Bonac.*diſput.*1.*de cenſur.q.*12.*punct.*3.*n.*8.*&* 9.Deinde extenditur ad ratam habentes offenſionem. Ad quam ratihabitionem neceſſarium eſt, vt offenſio nomine ſeu in gratiam illorum qui eam ratam habent patrata ſit. Nam offenſionem quæ toi contemplatione facta non eſt,nequis propriè, & ſtrictè ratam habere, Argum. *cap. ratum,de regul.iuris in* 6.*&* *cap.cum quis,de ſententia excommunicat.* Ideóque ratihabitio mandato comparatur,qoia mandato æquiualet. Atque ita tradit Nauarr. *c.*27.*n.*67. Suar. *diſp.*21.*ſect.*2.*n.*69. Bonac.alios referens *diſp.*1.*q.*12. *p.*1.*n.*23. Quinimo vt aduertit Bonac. *loco citato* eo tempore quo offenſio facta fuit,debet ratum habens habilis eſſe ad illam perpetrandam, vel maodandam, aliàs ratihabitio mandato æquiualere non poterit.

Pvnctvm XIII.

Duodecima excommunicatio aduerſus offendentem recurrentes ad curiam Romanam pro ſuis negotiis, exponitur.

1 *Refertur textus.*
x *Finis huius excommunicationis.*
3 *Expenduntur actiones, ob quas excommunicatio fertur.*
4 *Declarantur perſonæ, in quas prædicta actiones,vel aliqua illarum præſtandæ ſunt , quæ ſunt recurrentes ad Romanam curiam per ſe , vel per litteras.*
5 *Item proſequentes in eadem curia negotia.*
6 *Item eorum defenſores.*
7 *Vt prædicta perſonæ hac excommunicatione protegantur, debent recurrere ad curiam Romanam cauſa alicuius negotij in ea expediendi.*
8 *Extendit Pontifex excommunicationem ad eos,qui auxilium, conſilium vel fauorem in hac offenſione præſtant.*
9 *Debet offenſio cum effectu ſubſequi,*

10 *Ob*

10 *Ob ratihabitionem offenſionis non contrahitur hæc excommunicatio.*

11 *Neque item ex eo quòd prædicta delicta non impedias, cùm facilè poſſis.*

1. DVodecimò excommunicat Pontifex omnes illos, qui per ſe, vel per alias perſonas Eccleſiaſticas quaſcunque, vel ſæculares ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem curia proſequentes, aut procurantes, negotiorúmque geſtores, aduocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam auditores, vel iudices ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi occidunt, ſeu quoquomodo percutiunt, bonis ſpoliant; ſeu qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut eiſdem auxilium, conſiliū, vel fauorem præſtare non verentur cuiuſcunque præeminētiæ, vel dignitatis fuerint.

Coincidit ex parte hæc excommunicatio cum excommunicatione lata *in canone 9. huius bullæ.* Latior tamen eſt, & plures actiones comprehendit, vt ex ſequentibus conſtabit. Quinimò in Extrauag. *diuina, de priuilegiis* excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto ſubiiciuntur ordinarij, aliíque ſuperiores quamlibet ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, priuationis officij, vel beneficij, & ſimilium ferentes aduerſus officiales in obſequiis Papæ, vel ſedis Apoſtolicæ exiſtentes, vel contra venientes ad ſedem Apoſtolicam pro ſuis, vel eorū cauſis proſequendis, & contra in ea morantes, dum durat proſecutio cauſarum, & contra ab eadem Sede recedentes, omniáque ſic facta irrita, & inania decernuntur. In Concilio autem Conſtantienſi *in cap.* quod incipit *ſacroſancta ſynodus*, & in Concilio Baſileen. *ſeſſ.* 1. *in cap. ſacroſancta generalis ſynodus* extenditur excōmunicatio ad inuaſores, ſeu ſpoliatores accedentiū ad Conciliū generale, vel ab eo recedētium, aliiſq; variis pœnis mulctantur.

2. Finis huius excommunicationis eſt, vt Romanæ curiæ negotia promoueantur; ideóque offendens recurrentem ad Romanam curiam cauſa negotiorum ipſam Romanam curiam directè offendit; ac proinde vltra iniuſtitiam ſacrilegium committit, ſicuti ex communi ſententia tradit Caiet. verb. *excommunicatio x.* 15. Sayt. *lib.* 3. *c.* 16. *n.* 2. Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 9. *n.* 172. Alterius *diſp.* 13. *cap.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bullæ, q.* 13. *p.* 1. *num.* 1.

3. Actiones verò ob quas hæc excommunicatio fertur ſunt occiſio, percuſſio, & bonorum ſpoliatio, quæ ſatis ſuperiùs explicatę ſunt. Solùm aduerto ſpoliationem eſſe violentam rapinam, & deprædationem, non clandeſtinam ſurreptionem, vt colligitur ex *cap. excommunicationi, de raptoribus.* Hæc autem ſpoliatio quorumcunque bonorum ſit ſiue mobilium, ſiue immobilium hanc excommunicationem inducit; quia Pontifex non reſtringit ſpoliationem, & hæc æquè de bonis mobilibus, ac immobilibus dicitur, ſicuti tradit Hugolin. in præſenti *n.* 1. Marius Alterius *lib.* 5. *diſp.* 15. *c.* 1. Duardus *lib.* 2. *can.* 12. *q.* 7. *num.* 1. Bona autem circa quæ ſpoliatio verſari debet ſunt fortunæ, non honoris, nec famæ, nec vitæ. Nam eſto infamatio, & inhonoratio, ſpoliatio famæ, & honoris nuncupetur, frequenter tamen hoc nomen ſoli ſpoliationi bonorum fortunæ adaptatur, vt videre eſt in Ambroſio Calepino, verb. *ſpoliatio.* Et in materia pœnali verba extendenda non ſunt ad inuſitatos vſus, ſic docet Viuald. *in præſenti, n.* 91. aliàs *n.* 4. Duardus *can.* 12. *q.* 5. *n.* 53. Alterius *diſp.* 13. *c.* 1. *ſub finem.* Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 13. *punct.* 1. *num.* 5.

Præterea debet eſſe occiſio, percuſſio, vel ſpoliatio occaſione cauſarum, vel negotiorum, ſcilicet quia eas cauſas, vel negotia deferunt ad Romanam curiam, vel ea ibi proſequuntur, vel defendunt, vt conſtat ex verbis textus ibi, *occaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi occidunt,* &c. Atque ita notant Hugolin. in præſenti, §. 1. *verſic.* 4. Viuald. *n.* 92. aliàs 2. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 73. Sayt. *cap.* 16. *n.* 4. Reginald. *lib.* 9. *c.* 20. *n.* 315. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 1. *n.* 7. Quare ſi ob vindictam, vel commodum proprium vel alias ob cauſas, quàm ob occaſionem negotiorum occiſio, mutilatio, ſpoliatióve recurrentium ad curiam contingat, hac excommunicatione non punitur, vti aduertunt prædicti Doctores.

4. Perſonæ autem in quas prædictæ actiones, vel aliqua illarum præſtandæ ſunt, vt excommunicationem inferant variæ ſunt. Primò enumerantur omnes recurrentes ad curiam Romanam cauſa negotiorum. Sed an perſonaliter recurrere debeant, an ſufficiat ſi per alios, vel per litteras recurrant? difficultate non caret. Nam verbū *recurro*, vt conſtat ex eius propria ſignificatione, indicat iterum currere non litteris, ſed perſonali motu, & curſu. Neque obeſt quòd textus dicat per ſe, vel per alios: nam hæ particulæ non aptantur offenſis, ſed offendentibus, vt conſideranti perſpicuum erit. Quapropter Hugolinus in præſenti, §. 1. *n.* 3. verſ. *quintò in excommunicationem*, probabile cenſet recurrentem per litteras hac excommunicatione non protegi, benè tamen qui per ſe, vel per alios ad Romanam curiam recurrit. Nihilominus tenenda eſt communis ſententia affirmans quemlibet recurrentem ad ſedem Apoſtolicam ſiue perſonaliter ſiue medio procuratore, ſiue per litteras recurrat hac cenſura protegi. Quia eſto retenta proprietate verbi latini recurſus indicet repetitum perſonalem curſum, at ſpectato canonico ſtylo, & praxi recepta is ad iudicem recurrit pro negociis decidendis qui in eū iudicē negotia decidenda transfert, tametſi ad ipſum perſonaliter nō accedat. Arg. *cap. qualiter. de accuſationib. & cap. cum ex litteris, de reſtitut. ſpoliator. cap. licet ex ſuſcepto, de foro competenti.* Sic Sayrus *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 5. Duard. *Canon.* 12. *q.* . *lib.* 9. *praxi, c.* 20. *n.* 316. Bonac. aliis relatis *tom.* 7. *de cenſur. in partic. diſput.* 1. *q.* 13. *punct.* 2. *num.* 2. Alterius *diſput.* 13. *cap.* 3. verb. *per ſe.* Reginald. autem refert cuiuſnam conditionis ſit recurrens; nam eſto hæreticus, & infidelis ſit hac excommunicatione protegitur; quia hæc excommunicatio non tam in fauorem recurrentium, quàm in fauorem Romanæ curiæ, & illius negotiorum promotionem lata eſt, qui finis ex protectione cuiuſlibet recurrentis obtinetur, vt benè tradit Hugolin. in præſenti §. 1. *n.* 2. *verſ.* 5. Alterius *diſp.* 13. *cap.* 3. *poſt princ.* Bonac. *part.* 2. *num.* 3.

5. Secundò continentur proſequentes in eadem curia Romana negocia incæpta.

6. Tertiò extenditur ad eorum defenſores, vti ſunt procuratores, aduocati, geſtores, & quicunque alij ſiue mandato accepto, ſiue non, procurent expeditionem negociorum ad Romanam curiam recurrentium. Item iudices, ſeu auditores ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputati à Romana curia, tametſi extra curiam morentur. Quod intelligendum eſt, cùm adhuc negotium in Romana curia pendet. Secùs verò ſi cauſa decidenda integrè illis committatur, quia eo caſu dici non poſſunt eſſe iudices recurrentium ad Romanam curiam, cùm iam curiæ Romanæ recurſus finitus ſit.

7. Vt verò prædictæ perſonæ hac excommunicatione protegantur debent ad curiam Romanam recurrere cauſa alicuius negocij expediendi, vel in ea negocium proſequendi. Quare ſi ob alios fines curiam Romanam pergant hac protectione non fruuntur, vt notant omnes prædicti Doctores, & conſtat ex verbis textus, ibi: Super eorum cauſis, & negotiis accurrentes, & iterum occcaſione cauſarum, vel negotiorum huiuſmodi. Quod adeò verum eſt, vt ſi negociis finitis in curia commorentur, vel domum redeant, ſub hoc priuilegio non comprehenduntur; quia eo tempore non ſunt accurrētes pro cauſis, & negotiis, nec ea proſequentes, ſed fuerūt accurrentes, & proſequentes. Hic verò Canon ſolùm accurrentibus, & proſequentibus negocia, & eorum defenſoribus dum actu defendūt fauere intendit, vt benè aduerſus alios tradit Bonac. *diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 2. *n.* 4. & 5.

8. Denique extendit Pontifex excommunicationem

ad eos qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur cuiuſcunque præeminentiæ, vel dignitatis fuerint. Ex quibus manifeſtè conſtat non ſolùm concurrentes per ſe directè, ſed etiá per alios indirectè ad prædicta delicta patranda in hanc excommunicationem incidere. Diceris autem directè per alios concurrere, ſi iubeas, cóſulas, auxilieris in his delictis. Indirectè verò ſi iubeas, conſulas, auxilieris eam actionem, ex qua prædicta delicta ſequuntur. Sicuti ſi ſciens in aliqua via adeſſe latrones qui viatores deprædantur, conſulas, & perſuadeas recurrentem ad Romanam curiam, vt ea via tranſeat ea intentione, vt à latronibus deprædetur, ſicuti docet Hugolin. in præſenti §. 1. *n.* 1. *verſ.* 3. Alterius *diſput.* 13. *cap.* 2. Duard. *can.* 9. *n.* 4. Reginald. *lib.* 9. *prax. c.* 20. *n.* 318. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 13. *part.* 3. *n.* 6. vbi alia exempla refert.

9. Requiritur tamen, (vt ſæpè dixi) vexationem cum effectu ſubſequi; aliàs conſilium, auxilium, ſeu fauor excommunicationem non inducent: quia cùm non prohibeantur per ſe, ſed ratione vexationis, & ad illam vitandam, vexatione non ſubſecuta ceſſabit pœna conſilio, auxilio, vel fauori impoſitâ, vti notarunt Hugolin. Alterius, & Bonac. *locis allegatis*. Inſuper requiritur, vt malo animo, & ſcienter conſilium, auxilium, & fauor ad offenſionem præſtetur, vt manifeſtè indicant illa verba textus; præſtare non verentur, quæ præſumptionem indicant. Quare debes eſſe conſcius offenſum ad ſedem Apoſtolicam recurrere, & in odium illius recurſus præſtare conſilium, auxilium, vel fauorem offendenti, vt benè docuit Regin. *lib.* 9. *praxis, cap.* 20. *num.* 317. Duardus in præſenti *q.* 9. *n.* 9. *ad finem*. Alterius *diſp.* 13. *cap.* 2. *ad finem*, Bonac. *diſp.* 1. *q.* 13. *p.* 3. *num.* 6.

10. Aliquibus, vt Alterio *diſput.* 13. *cap.* 2. *verſ. quæret aliquis*, placet te hac cenſura ligari, ſi ratas habeas prædictas actiones, eo quòd ratihabitio mandato comparatur, & ratum habens delictum videtur ſaltem indirectè delicto cooperari. Sed rectius contrarium docuit Hugolin. in præſenti §. 1. *n.* 1. verſ. *item locum*. Duard. *can.* 11. *q.* 9. *n.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 12. *n.* 181. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 3. *num.* 7. Etenim ratihabitio delictum factum ſubſequitur, igitur illius cauſa eſſe non poteſt. Neque obeſt quod mandato comparetur; quia id fictione iuris contingit, non tamen propriè; ideóque cenſura afficiens mandantem extendi non poteſt ad ratum habentem, niſi à iure facta fuerit extenſio.

11. Grauior dubitatio eſt; an ſi prædicta delicta non impedias, cùm facilè poſſis in hanc cenſuram incidas? Affirmat Duardus *dicto can.* 11. *q.* 9. *n.* 7. Alterius *diſp.* 13. *cap.* 2. *dub.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 7. *q.* 182. caſu quo ſis perſona publica, & ex praua intentione impediendi recurſum ad curiam Romanam omittas impedire offenſionem; quia peccas contra iuſtitiam, & cenſeris cauſa offenſionis ſaltem indirecta. Nihilominus oppoſitum probabilius cenſeo cum Bonac. *diſp.* 1. *q.* 13. *punct.* 3. *n.* 8. ſi ſolùm non impediendo offenſionem concurras, quia non impediẽdo offenſionem moraliter tantùm ad illam concurris, & contra officij publici obligationem. At textus de cócurſu phyſico, & reali loquitur, non de morali niſi per mandatum, & conſiliũ, vt conſtat ex illis verbis, per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta huiuſmodi committere, exequi, vel procurare non verentur. Ergo ex vi illius negatiui concurſus hac cenſura ligari nequis.

Pvnctvm XIV.

Declaratur decimatertia excommunicatio aduerſus appellantes à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem laicam, & aduerſus impedientes accedentem ad curiam Romanam pro negotiorum, & gratiarum expeditione.

1 *Refertur textus.*
2 *Finis huius excommunicationis.*
3 *Hac materia hoc tempore maximè controuerſa eſt.*
4 *Diuiditur in triplicem partem.*
5 *In prima parte excommunicantur qui friuolam appellationem prætexentes ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem recurrunt.*
6 *Aliqui cenſent ob quamlibet appellationem hanc contrahi excommunicationem.*
7 *Alij cenſent ſolam appellationem friuolam hac excommunicatione puniri.*
8 *Reſoluitur quæſtio.*
9 *A quibus appellatio interponenda eſt.*
10 *Referuntur perſonæ quæ in ſecunda huius canonis parte excommunicantur.*
11 *Actiones quæ in hac parte ſub excommunicatione prohibentur fieri debent occaſione impediendi executionem litterarum Apoſtolicarum.*
12 *Non excommunicantur qui litteras Apoſtolicas non exequuntur, cùm poſſint.*
13 *Si detineantur litteræ, quæ præſumuntur ſubreptitiæ eo tantum fine, vt Pontifex informetur, non videtur eſſe locus huic excommunicationi.*
14 *Neque item, ſi Princeps velit examinare, an litteræ Legati Pontificis veræ ſint.*
15 *Hac excommunicatione non ligantur tentantes impedire executionem litterarum, ſi de facto executio impedita non eſt.*
16 *Expenduntur perſonæ quæ in tertia parte huius canonis excommunicantur.*

1. Decimotertiò excommunicat & anathematizat Pontifex omnes tam Eccleſiaſticos, quàm Sæculares cuiuſcunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum etiam in forma Breuis tam gratiam, quàm iuſtitiam concernẽtium. Necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum, executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à ſede Apoſtolica, ſeu Legatis, Nuntiis, Præſidentibus, Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſario, aliiſque Iudicibus, & Delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint; aut aliàs ad curias ſæculares, & laicam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam fiſci procuratore, vel aduocato appellationes huiuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt. Quive illa ſimpliciter ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne tabelliones, & notarij ſuper huiuſmodi litterarũ, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti cuius intereſt tradere debeant, impediant, vel prohibeant, ac etiam partes, ſeu eorum agẽtes, notarios, & executores, ſubexecutores litterarum, citationum monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex ciuitatibus, locis, & regnis eiiciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel alium, ſeu alios publicè, vel occultè. Quive aliàs quibuſcunque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negociis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantur directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut notarios, ſeu tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

2. Conſtat hanc excommunicationem latam eſſe in defenſionem authoritatis ſedis Apoſtolicæ, quæ ſine dubio labefactatur actionibus in hoc canone prohibitis, idcóque eas præſtans ſacrilegus eſt, vtpote ſedis Apoſtolicæ authoritatem offendens, ſicuti ex communi tradit Caietan. verb. *excommunicat. cap.* 19. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 17.

*cap.*17.*n.*1. Filliucius *tract.*16.*q.*4.*n.*192. Reginald.*praxi lib.*9.*cap.*21.*n.*310.Bonacina *diſp.*1.*de cenſur.bullæ.q.*14.*p.*1. *num.*1. & alij communiter.

3. Materia huius canonis hoc tempore maximè controuerſa eſt, eo quòd videamus in Hiſpania, & Gallia ſæpè à grauamine,& executione litterarum Apoſtolicarum ad ſæculares poteſtates appellari, & prætextu violentiæ impediendæ, conſiliarij Regis illarum executionem impediunt, qui omnes videntur ſub hoc canone comprehendi, niſi fortè authoritas Doctorum maximè Couarru.*lib.*1.*pract.qq.cap.*33.*à n.*1.affirmantium id licitum eſſe,eos excuſet:quam doctrinam latè,& eruditè impugnat Ioan.Azor.*tom.*1.*inſtit.moral.lib.*5.*cap.*14. per plures quæſtiones, maximè *quæſt.* 6. eámque examinauimus *tract.*12.*de immunit.perſon. Eccleſiaſt.p.*12.*in fine.*

4. Hic canon claritatis gratia in tres partes communiter à Doctoribus diuiditur. Prima eſt aduerſus offendentes iuriſdictionem ſedis Apoſtolicæ,qui prætextu alicuius friuolæ appellationis à grauamine, ſeu executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem, laicáſque poteſtates recurrunt, & ab illa huiuſmodi appellationes admitti procurant, litteráſque capi, & retineri faciunt. Secunda eſt aduerſus eos qui præfatarum litterarum executionem aliquo modo impediunt, vel prohibent. Tertia eſt contra eos qui accedentes ad curiam Romanam pro negociis proſequendis, aut litteris, ſeu gratiis impetrandis prohibent directè, vel indirectè ne accedant,néve recurrant,& ne impetratis vtātur,quique prædictas litteras apud ſe, vel alios detinere præſumunt.

5. In prima parte huius canonis variæ perſonæ excommunicationi ſubiiciuntur. Primò namque excommunicantur qui friuolam appellationem prætexentes à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem,laicámque poteſtatem recurrunt. Secundò qui procurant huiuſmodi appellationem admitti.Tertiò qui faciunt litteras Apoſtolicas,monitoria,&c. retineri. Et meritò excommunicatione ligantur. Nam cùm appellatio ſemper ſit à minori ad maius prouocatio, *cap. omnis oppreſſus, cap. ſi quis, cap.placuit,*2.*quæſt.*6. grauem iniuriam Sedi Apoſtolicæ infert qui ab eius litteris ad ſæcularem poteſtatem appellat,ſiquidem ea appellatione proteſtatur ſæcularem poteſtatem Sedi Apoſtolicæ ſuperiorem eſſe,quod eſt abſurdum.

6. Sed an ob quamlibet appellationem hæc excommunicatio contrahatur?.Non ita certum eſt.Nam textus dicit prætexentes friuolam appellationem. Ergo ſecluſa appellatione friuola, & poſita iuſta hæc excommunicatio non contrahitur.Bonac.aliis relatis *diſp.*1.*q.*14.*punct.* 1.*à n.*2. cenſet ob quamlibet appellationem incurri, ea motus ratione, quia quælibet appellatio quantumvis procedat ad manifeſtam iniuriam, & grauamen iudicis Apoſtolici propulſandum eſt vana,inanis,& nullius momenti, vtpote facta ad iudicem non ſuperiorem, ſed potiùs inferiorem, & in detrimentum libertatis Eccleſiaſticæ, cuius immunitas cuilibet bono priuato præferenda eſt. Item eſt facta ſine legitima cauſa,cùm nulla adeſſe poſſit,quę iuriſdictionem iudici ſæculari concedat aduerſus iudicem Eccleſiaſticum. Neque obeſt quod ſic appellans alia via quàm inuocatione ſæcularis auxilij non poſſit iniuriam ſibi factam propulſare: quia adhuc tenetur eam ſuſtinere, ne libertas Eccleſiaſtica detrimentum patiatur,& aperiatur via iuriſdictionem Eccleſiaſticam labefactandi.

7. Econtrà Saytus *lib.*3.*theſauri caſuum conſcient.c.*17. *n.*3.probabile reputat ſolam eam appellationem excommunicatione innodari, quæ friuola eſt ex parte appellantis, & ex defectu ſufficientis cauſæ. Cùm autem appellatio quæ ad propulſandam iniuriam certò cognitam, & quæ alia via repelli non poteſt,dici nequeat appellatio friuola, hanc excommunicationem hæc appellatio inducere non poteſt. Etenim ſi quælibet appellatio ad ſæcularem poteſtatem hanc inferret excommunicationem, vtquid Pontifex vſus eſt verbo *prætexentes*, & verbo *friuolam?* faciliùs namque ſuam intentionem explicaret affirmans hac excommunicatione innodari qui appellatione interpoſita à grauamine,& executione litterarum Apoſtolicarum ad curiam ſæcularem,& laicam poteſtatem recurreret, abſque eo quòd aliis verbis reſtrictiuis vſus fuiſſet.

8. Cæterùm ego exiſtimo plerunque recurrentes ad curiam ſæcularem,laicámque poteſtatem pro impediendo grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum hac excommunicatione ligati, quia appellationem friuolam prætexunt. Quippe ſic recurrentes appellationem interponunt non quidem ad curiam ſæcularem,ſed ad Pontificem, eiúſque Legatum, vt ex praxi conſtat;at quia non habent animum hanc appellationem proſequendi, ſed ſolùm verbo tenus proponunt; ea de cauſa appellationem prætexere, id eſt fingere dicuntur, friuolam namque,& inanem:cùm re vera recurſum ad curiam ſæcularem tantùm intendant. Quod ſatis inſinuauit Pontifex puniens recurſum ad curiam ſæcularem prætextu friuolæ appellationis, omittens appellationem ad curiam ſæcularem eſſe factam, quaſi ſupponens ad curiam ſæcularem non appellationem, ſed recurſum fieri. Præterquam quòd aduerbium illud *alias* indicar etſi alio modo quàm per appellationem ad curiam ſæcularem recurratur, hac excommunicatione comprehendi, vti notauit Bonac. *diſp.*1.*q.*14.*p.*1.*num.*24.

Notanter dixi *plerunque* hac excommunicatione innodari recurrentes ad curiam ſæcularem,interpoſita friuola appellatione, quia plerunque recurrunt non pro manifeſto, ſed dubio, & præſumpto grauamine impediendo. At ſi in caſu manifeſtæ iniuriæ, & grauaminis recurſus contingeret,non videtur improbabile ſic recurrentem, & auxilium poteſtatis ſæcularis implorantem ab excommunicatione immunem eſſe; quia non eſt veriſimile velle Pontificem, & Eccleſiam iniuriantem ſuis armis protegere,& ſe defendentem punire. Quod ſi dicas hanc defenſionem illicitam eſſe, vtpote in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ, cuius immunitas vtpotè commune bonum cuilibet priuato præferendum eſt,obſtat: quia Eccleſia nemini concedit iuriſdictionem ad iniuriam, grauaménque iniuſtum inferendum, cùm non ſit poteſtas in deſtructionem, ſed in ædificationem. Ergo poteſtas ſæcularis iniuſtitiam impediens iuriſdictioni Eccleſiaſticæ non contradicit, neque eius immunitatem lædit. Quod à fortiori procedit, cùm appellatiu facta eſt ad Sedem Apoſtolicam vel eius Legatom, & iudex executor eam admittere renuit, & nulla via ſuppetit impediendi grauamen, niſi recurrendo ad ſæcularem curiam, vt cogat appellationem iuſtè factam admitti. Tunc enim non recurritur ad curiam ſæcularem pro appellatione friuola admittenda,quod in Bulla prohibetur, ſed pro impedienda violentia,& iniuiuria denegatæ appellationis. Præterea litteræ Apoſtolicæ obrentæ ex falſa cauſa,& contra ordinem iuris ſurreptitiæ ſunt, & contra Pontificis voluntatem, qui nullatenus vult vt executioni mandentur.Ergo ſæcularis poteſtas earum executionem impediens voluntati Pontificis conformatur, rémque iuſtam præſtat. Non igitur ob hanc actionem excómunicatio imponenda eſt.Deinde confugiens ad iudicem ſæcularem tanquam priuatam perſonam, vt damnum iniuſtè,ex litteris Apoſtolicis inferendum impediat,hac excommunicatione non ligatur,teſte Bonac.*diſp.*1.*q.*14.*p.*1.*num.*7.*&* 24. Tum quia rem præſtat iuſtam. Tum quia Pontifex excommunicat recurrẽtes ad curiam ſæcularem, laicámque poteſtatem; qui autem ad iudicem vt priuatam perſonam recurrit, non ad poteſtatem laicam formaliter recurrit. Ergo neque ligari debet qui ad poteſtatem laicam in eo caſu recurrit; nam defenſio innocentis quæ priuatæ perſonæ conceditur,à fortiori publicæ concedenda eſt.

9. Appellatio interponenda eſt à grauamine tum

litterarum Apoſtolicarum etiam in forma breuis gratiam vel iuſtitiam continentium, tum citationum, ſeu vocationum per Nuntium, Epiſtolam, vocem præconis, vel edictum, iuxta *l. 1. ff. de in ius vocando*, tum inhibitionum, ſeu prohibitionum, ne aliquid fiat, ne inceptum proſequatur, tum ſequeſtrorum quibus res mandatur apud aliquem deponi. Tum monitorialium, quibus quis mouetur, ſeu citatur abſque cauſæ cognitione, appoſita clauſula. Si ſenſerit ſe grauatum: tum proceſſuum, quibus acta iudicij publico notario conſcripta continentur, tum executorialium, quibus executio committitur, tum aliorum decretorum quocunque nomine nuncupentur à ſummo Pontifice, eiúſque iudicibus expeditorum, ſcilicet Legatis, Nuntiis, Præſidentibus Palatij, & Cameræ Apoſtolicæ Auditoriis, Commiſſariis, aliiſque iudicibus, & delegatis Apoſtolicis. Sed an ſub nomine decretorum ſupplicationes ſummo Pontifici factæ, & ab eo, vel eius Vicecancellario ſignatæ contineantur? Variant Doctores. Negat Reginald. *lib. 9. c. 21. n. 33.* quia nomine decretorum intelligi debent quæ ab ipſo Pontifice, eiúſque iudicibus promanant: at ſupplicationes non à Pontifice, ſed à ſupplicantibus promanarunt, tametſi earum ſignatio à Pontifice facta fuerit. At Filliucius *tract. 16. c. 8. q. 4. n. 198.* contrarium verius cenſet, quam opinionem probabiliſſimā reputat Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 14. punct. 1. n. 17.* Nā eo ipſo, quo Pōtifex ſupplicationib. annuit, eáſq; ſignat, verū eſt dicere à Pōtifice decretas eſſe.

10. In ſecunda parte huius canonis excommunicantur primò impedientes, ſeu prohibentes executionem prædictarum litterarum, ſiue impediant, & prohibeant abſolutè, ſiue abſque eorum conſenſu. Secundò impedientes, & prohibentes, ne tabelliones, & notarij ſuper huiuſmodi litterarum, & proceſſuum executione inſtrumenta, vel acta conficiant, aut confecta parti cuius intereſt tradant. Tertiò omnes illos qui capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, eiiciunt è ciuitatibus, locis, & regnis, ſpoliant bonis, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel alium, ſeu alios publicè, vel occultè habentes, ſeu impetrantes litteras prædictas, eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, notarios, executores, ſubexecutores, litteratum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum.

11. Omnes actiones quæ in hac parte ſub excommunicatione prohibentur fieri debent occaſione impediendi executionem litterarum Apoſtolicarum, cùm finis huius conſtitutionis ſit, ne his litteris impedimentū præſtetur, vti notauit Tolet. *in præſenti excommunic. 9. n. 4.* Reginald. *lib. 9. praxi c. 21. num. 320.* Bonac. *diſp. 1. q. 14. punct. 2. n. 8.* Nec refert, an authoritate publica, vel priuata actiones fiant; quia in hac parte Pontifex abſolutè loquitur, nec reſtringit ad magiſtratus, aliáſque perſonas publicas. Idque indicat verbum illud *publicè, vel occultè*: quæ enim à magiſtratu quatenus talis eſt fiunt, publica ſunt. Ergo ſi occultè prædictæ actiones fieri poſſunt, ſignum eſt authoritate priuata fieri poſſe. Atque ita docuit Nauarr. *cap. 27. n. 68.* Viualdus in præſenti *n. 95.* aliàs 7. Duardus *can. 13. q. 9. n. 5.* Reginald. *lib. 9. c. 21. n. 328.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 14. p. 2. num. 9.* Tametſi Sayrus *c. 17. n. 6.* Graffis *lib. 4. cap. 18. n. 107.* & Filliucius *tract. 6. cap. 8. quæſt. 7. num. 202.* non improbabiliter cenſeant ſolos magiſtratus, & iudices hac cenſura ligari, & moueri poſſunt. Tum quia textus loquens de his impedientibus mentionem facit tantùm illorum, qui impedire, vel prohibere poſſunt ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, vel examine executionem litterarum: at hæc prohibitio abſoluta, vel cum examine ſolis perſonis publicis competit. Item textus vtitur illo pronomine relatiuo, *Quive illa ſimpliciter, &c.* cuius proprium eſt referri ad præcedentia; at in præcedentibus ſolùm eſt Pontifex locutus de curia ſæculari, laicáque poteſtate, ad quam friuolam prætexentes appellationem recurrunt. Ergo hi tantùm in hac ſecunda parte comprehenduntur.

Neque item refert, an publicè, vel occultè fiant, an per ſe, vel per alios, quomodocunque enim præſtentur hanc inducunt cenſuram: ille autem per alios operari dicitur cuius mandato præſtatur actio, vt tradit Bonac. *diſput. 1. quæſt. 14. p. 2. num. 11.* Conſulens verò impeditionem litterarum, vel illam ratam habēs nequaquam hac cenſura comprehenduntur, quia horum nomine effectus non fit, ſicuti aduertit Bonac. *dicto punct. 2. n. 12. & 13.*

12. Notandum tamen eſt aliud eſſe impedire, vel prohibere litterarum executionem, aliud executionem non exequi, excommunicatio lata eſt aduerſus impedientes, vel prohibentes executionem, non verò aduerſus non exequentes. Quare Prælatus, cui litteræ exequendæ diriguntur, & notarius, vel executor qui inſtrumenta conficere, vel confecta debet parti tradere, ſiea præſtare renuant in hanc excommunicationem non incidunt, quia ij propriè non impediunt, vel prohibent: impedimentum namque, & prohibitio, ſi propriè ſumantur actiones poſitiuas denotant executionis impeditiuas. Qui verò renuit executionem præſtare, ſeu ad eam cooperari, actionem poſitiuam non præſtat, ſed negat actionem debitam, ac proinde non eſt poſitiua cauſa quòd litteræ non mandentur executioni, ſed negatiua, & conſequenter hac cenſura non punitur. Sic tradit Nauarr. *conſ. 36. de ſentem. excommunic.* Reginald. *lib. 9. c. 11. n. 324. & ſeqq.* Duard. *lib. 2. can. 13. q. 9. n. 10.* Alterius *diſp. 14. c. 2. dub. 3.* Bonac. *de cenſ. in partic. diſp. 1. q. 14. punct. 2. n. 3. & 18.*

13. Supereſt tamen triplex difficultas. Prima: an cenſeatur contra hunc canonem procedere magiſtratus, qui probabiliter credens litteras ſurreptitias eſſe eas detinet, illarúmque executionem impedit, quouſque ſummus Pontifex informetur? Et quidem ſi eas detineret, vt ipſe iudicium ferret, an validæ ſint, ſine dubio credo cenſura huius canonis cōprehendi; quia nemini alteri quàm à Pontifice deputatis datum eſt litteras Apoſtolicas examinare, & de earū valore iudicare. Et idē eſt ſi detineat, quouſque Princeps conſcius fiat, & conſenſum executioni præſtet, cùm executio litterarum Apoſtolicarum ex conſenſu Principis ſæcularis nullatenus pendeat. At ſi litteræ detineantur præciſè, vt veritas illarum à Pontifice inueſtigetur, probabile videtur eſſe ſic detinētem non aduerſari huic canoni. Tum quia credendum eſt Pontificem loqui de litteris validis, non autem de inualidis, & quarum executionem iure ipſo prohibet. Tum quia ſic detinens non impedit abſolutè, vel abſque eius conſenſu, ſeu beneplacito litterarum executionem, vti requiritur in dicto canone. Sed impedit, quouſque beneplacitum certum ſedis Apoſtolicæ accedat, ad cuius expectationem ius habere videtur ob præſumptam litterarum ſurreptionem. Sic colligitor ex Toleto in præſenti *excommunic. 9.* Sayr. *lib. 3. c. 17. n. 5.* Reginald. *lib. 9. c. 21. n. 321.* Graffis *lib. 4. cap. 18. num. 108.* Bonac. *diſput. 1. q. 14. punct. 2. num. 20. & 21.*

14. Secunda difficultas eſt; an incidat Princeps in excommunicationem huius canonis, eo quòd litteras Apoſtolicas, quibus Nuncius, ſeu Legatus ad eum mittitur examinare velit, an veræ ſint, an ſurreptitiæ? Certum eſt non eſſe obligatum Principem admittere legatum, quouſque ipſe Legatus litteras patentes ſuæ legationis, & de quarum veritate dubitari non poſſit exhibeat, & manifeſtet; aliàs facilè poſſet quis ſe Legatum fingere, ſi eius dicto tantum fides adhibenda eſſet, grauiáque inconuenientia inde orirentur, vt benè Maſcard. *de probationib. concl. 491.* Excipe tamen niſi Cardinalis eſſet: huic enim aſſerenti viuæ vocis oraculo Legatum eſſe conſtitutum, vel litteras legationis amiſiſſe credendum eſt, teſte Gambaro *lib. 1. de officio legati. cap. 3.* Alterio *lib. 5. diſp. 12. c. 3. dub. 5.* Exhibitis verò litteris, & nulla falſitatis ſuſpicione probabili ſuborta, iniquè Princeps earum veritatē examini ſubiiciet, cùm ipſi datū non ſit. Quod ſi ob huiuſmodi examen earū executio detinetur, hac excommunicatione ligabitur; quia verè litterarū Apoſtolicarū

execu

Digitized by Google

executionem impedit. Secùs verò ſi ex prædicto examine nullam moram executio paſſa eſt, quia textus ſolùm prohibentes, & impedieures executionem, non verò litterarum examinarores excommunicationi ſubiicit. Sicuti aduertit Bonac. *diſp.* 1.*q.* 14.*p.* 2.*num.* 24.

15. Tertia difficultas: an impedientes, ſeu prohibentes executionem litterarum hac excommunicarione innodeotur, ſi de facto executio impedita non eſt? Affirmar Bonac. *d. diſput.* 1.*q.* 14.*p.* 2.*n.* 27. quia textus expreſsè excommunicat impedientes, & prohibentes, ergo ex eo quòd aliquis prohibear, tametſi cum effectu non impediat, buic canoni aduerſatur. Sed oppoſitum mihi placet, quia finis huius conſtitutionis eſt, ne litterarum Apoſtolicarum executio derineatur. Ergo prohibitio quæ hane conſtitutionem non derinet, fini huius conſtitutioois non obeſt, ac proinde ea puniri non debet. Præterea apponens impedimentum ex cuius poſitione executio litterarum non impeditur, nullarenus dici poteſt apposuiſſe verum impedimentum, veréque executionem impediſſe, ſed ſolùm dici poteſt inualidum, & attentatum impedimentum appoſuiſſe, attenraſſéque impedire executionem. At Pontifex non excommunicat attētantes impedire executionem, ſed verè impedientes. Neque obſtar ratio Bonacinæ: nam eſto Pōtifex diſiunctiuè impedientes, ſeu prohibentes puniat, non inde infertur prohibitioné executioni non obſtantem puniti tum ob rationes dictas; tum quia Pontifex illa diſiunctione vſus eſt, vt omnem modum verbo, & opere executioni obſtantem comprehenderet. Vnde ſub impedientibus intellexit omnes eos qui facto, & opere executionem impediunt, ſub prohibentibus verò qui verbo, & mandato executionem detinent.

16. Tertia pars huius canonis excommunicat eos qui per ſe, vel per alios publicè, vel occultè, aut alio quouis modo directè, vel indirectè, in genere, vel ſpecie prohibere, ſtatuere, ſeu mandate quibuſcunque perſonis, ne pro quibuſvis eorum negociis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis vtantut. Notanda ſunt prædicta verba, vt ex illis colligarur quibus in caſibus delinquentes cenſura afficiantur. Si enim mandes, ſtatuas, prohibeas per te, vel per alium directè, vel indirectè ne quis ad Romanam curiam accedat, aut recurſum habeat, néve litteras impetret, néve impetratis vtatur, hac cenſura ligaris. Conſultò appoſirum eſt accedāt, ſeu recurſum habeant; quia ſiue impedias, ne quis perſonalitet accedat, ſiue ne accedat pet litteras, velper procuratorem quod eſt recurrere ſub hac excōmunicatione eſt prohibitum, & ſub eadem prohibetur, ne mandato, vel aliàs impedias litterarum Apoſtolicarum imperrationem, aut illius vsū. Debes autem præſumptiuè procedere, id eſt animo iniuſto impediendi dictum acceſſum, ſeu recurſum, litterarum impetrationem, illarúmve vſum, vt notat aliis telatis Sayrus *lib.* 3. *c.* 17. *in fine.* Duard *lib.* 2. *can.* 13. *q.* 9. *n.* 17. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 14. *c.* 3. *ad fin.* Bonac. *diſp.* 1. *q.* 14. *p.* 3. *n.* 2. Non eſt autem cenſendus Epiſcopus impedire litterarum Apoſtolicarum vſum, ex eo quòd velit cognoſcere, an veræ ſint, vel ſubreptitiæ, maximè cùm aliqua ſubeſt ſurreptionis ſuſpicio, qua ſtante optimè denegare executionem poteſt quouſque Pontifex informetur, & de veritate conſter; quia tunc non malitiosè, & iniuſtè, ſed potiùs licitè, & iuſtè impedit litterarum vſum, ſicuti docet Reginald. *lib.* 9.

Pvnctvm XV.

Explicatur excommunicatio decimaquarta, aduerſus eos qui cauſas à iudicibus Eccleſiaſticis auocant, vel earum curſum, executionémque litterarum Apoſtolicarum impediunt.

1 *Refertur textus.*
2 *Aliis in iuribus ſimilis excommunicatio lata eſt.*
3 *Quæ perſonæ hac excommunicatione comprehendantur.*
4 *Quæ ſint actiones, ob quas hæc excōmunicatio incurritur.*
5 *Hæ actiones præſtandæ ſunt authoritate publica, vt huic excommunicationi locus ſit.*
6 *Item debent fieri à poteſtate laica, tametſi contrarium ſatis ſit probabile.*
7 *Non eſt opus, vt hæ actiones præſtētur prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum ſedis Apoſtolicæ, tametſi contrarium graues Doctores ſentiant.*
8 *Debet eſſe auocatio cauſarum pendentium coram iudice Apoſtolico, etſi contrarium ſit probabile.*
9 *Expenduntur cauſæ, quæ ab hac excommunicatione excuſare poſſunt.*
10 *Quid ſpecialiter dicendum eſt in caſu violentiæ.*

1. DEcimoquartò excommunicat Pontifex, & anathematizat omnes, & ſingnlos qui per ſe, vel alios authoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarū, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficialis & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis auocant, illorúmque curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam iudices ioterponunt. Quive partes actrices, quę illas committi fecerunt citationes, vel inhibiriones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum cos contra quos tales prohibitiones emanatunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem littetarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, & dectetorum prædictorum quomodoliber impediunt, vel ſuom ad id fauorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſi ad nos informandos (vt dicunt) ſupplicauerint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes huiuſmodi cotam nobis, & ſede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij ordinarij, vel exttaordinarij quorumcunque Principum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatatij, ſeu Vicarij fuerint.

2. Similis excommunicatio lata eſt in *cap. quoniam, de immunit. Eccleſ. lib.* 6. aduerſus eos qui in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus impediunt directè, vel indirectè per ſe, vel per alios, ne litteræ Apoſtolicæ impetrentur, néve litigetur coram iudice Eccleſiaſtico ordinario, vel delegato, comprehenditque dantes conſilium, auxilium, vel fauorem; à qua excommunicatione abſolui nequeunt quouſque iudici Eccleſiaſtico, & parti læſæ ſatisfactionem præſtiterint. In *cap. quicunque, de ſententia excommunicat. eod. lib.* 6. fertur excommunicatio aduerſus offendentes, vel offendendi licentiam concedentes cos qui ſententiam excommunicationis, vel ſuſpenſionis tulerunt, ſeu quorum occaſione hæ cenſuræ latæ ſint, ſiue offendant in perſonis, ſiue in bonis. In cap. verò *vnico, de his quæ vi, metúſve cauſa fiunt lib.* 6. fertur excommunicatio aduerſus abſolutionem excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti à iudicibus extorquentes. Hæ omnes excommunicationes in defenſionem authoritatis Eccleſiaſticæ, & maximè ſedis Apoſtolicæ latæ ſunt, ideóque delinquens ſacrilegium committit. Vti ex communi ſententia docet Sayrus *lib.* 1. *theſauri, cap.* 18. *n.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 15. *punct.* 1. *n.* 1. *&* 25.

3. Perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio Bullæ fertur ſunt omnes, & ſinguli qui *propria authoritate, & de facto* actiones ibidem prohibitas exercuerint, vel ad eas exercendas auxilium, conſilium vel fauorem

ptæſtiterint, etiamſi talia committentes fuerint Præſidentes Cancellariarum, Conciliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Conſiliarij Ordinarij, vel Extraotdinarij quorumcunque Ptincipum ſæcularium, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Atchiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint. Notanda ſunt verba *propria authoritate, & de facto*. Nam ſi ex conceſſione iutis, vel ſummi Pontificis conceſſione hæc præſtentur excommunicatio ceſſat.

4. Actiones verò ob quas hæc excommunicario iniungitur vatiæ ſunt. Prima eſt auocare propria authoritate, & de facto quarumcunque exemprionum, vel aliarum gratiarum, & littetarum Apoſtolicarum prætextu cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commiſſariis ſedis Apoſtolicæ, aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis. Cenſetur quis cauſas ab aliis iudicibus auocate, ſi apud ipſos pendeotes ad ſe trahi faciat, tum citando partes vt coram ſe compareant, cauſámque proſequantur, tum inhibendo iudices, coram quibus cauſæ agitantur, ne vlterius procedant; tum inhibendo pattes, ne ibidem ampliùs litigent, vti colligitut ex *cap. vt noſtrum, de appellationib.* Secunda, impedire earumdem cauſarum curſum, & audientiam, ac perſonas, capitula, conuentus, collegia cauſas ipſas proſequi volentes. At Altetio *lib. 5. diſput. 15. cap. 2. poſt initium*. & Bonac. *diſp. 1. quæſt. 15. punct. 1. num. 14.* placet & ſatis probabiliter non incurri hanc cenſutam, ex eo tantùm quòd authoritatiuè impedias cauſarum ſpiritualium curſum, & audieotium, ac ipſas perſonas, capitula, & collegia cauſas proſequi volentes, niſi ſimul te interponas tanquam iudicem in prædictarum cauſarũ cognitione, quia Pontifex vtitur illa particula *ac*, quæ coniunctiua eſt, & ſimultatem cum præcedenti requirit. Sed contrarium mihi videtur dicendum ex ſolo impedimento authoritatiuè poſito curſui, & audientiæ prædictarum cauſarum, quin te in illarum cognitione tanquam iudicem interponas hanc cenſuram incurrete, quia eſto illa particula *ac* coniungat ſobſequentia cum præcedentibus, non inde infertur vtramque actionem apponendam eſſe ad hanc excommunicationem incurrendam, ſed ob quamlibet illarum incurri; quia illa particula *ac*, etſi coniungat actionem ſubſequentem cum præcedenti, non illam coniungit vt neceſſariò præcedenti annectendam, ſed quia eadem excommunicatione ac præcedens afficitur, ita vt ſenſus ſit qui impedit curſum, & audientiam cauſarum excommunicatione innodatur, at etiam qui de illarum cognitione tanquam iudicem ſe interponit. Sicuti eadem particula *ac* vſus fuetat Pontifex loqoens de impediente cauſatum curſum, & audientiam, & de impediente perſonas, cùm tamen quodlibet ex his impedimentis ſufficiat ad cenſuram incuttendam. Tertia actio in hoc canone prohibita eſt in cognitione cauſarum ſpiritualium ſe tanquam iudicem intetponere. Et licèt hæc actio in ſubſequentibus Canonibus Bullæ videatur prohibita, latiùs tamen ptohibetor quàm in præſenti, nam ibi quælibet cauſarum ſpiritualium cognitio prohibetur laicis, in præſenti autem ſolùm prohibetur cognitio cauſarum, quæ à Iudicibus Apoſtolicis auocantur, & quarum curſus iudicibus Apoſtolicis impeditus eſt. Quarta actio compellere partes actrices, quæ committi fecetunt huioſmodi cauſas ad reuocandum, vel reuocari faciendum orationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas. Quinta compellere per ſtatutum, vel aliàs eaſdem partes ad faciendum, vel conſentiendum eos contra quos tales prohibitiones emanarunt à cenſuris, & pœnis in illis contentis abſolui. Notandum eſt verbum *compellere* qood vim, ſeu violentiam ſignificat, & inuoluntatium ſaltem mixtum inducit. *cap. conqueſtus, de foro competent.* Sexta impedire quomodolibet executionem litteratum Apoſtolicarum, executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum. Septima quæ his actionibus acceſſoria eſt præſtare conſilium, auxilium, vel fauorem ad aliquam ex prædictis actionibus patrandam. Ob has igitur actiones, & quamlibet illarom, ſiue per ſe, ſiue per alium fiat excommunicatio iniungitur. A qua nullo modo excuſat (inquit Pontifex) prætextus violentiæ prohibendæ, nec aliarum prætenſioonm, exemptionum, grariarum, litterarum Apoſtolicarum, ſeu futurarum ſupplicationum ad ſedem Apoſtolicam, niſi ſupplicationes huiuſmodi legitimè proſequamur.

5. Vt autem hæc pleniùs innoteſcant, plures difficultates enodandæ ſunt. Prima eſt; an auocare caoſas, impedite earum curſum, prohibere litterarum Apoſtolicarum executionem, compellere partes arctrices ad faciendum, vel conſentiendum abſolui eos contra quos tales prohibitiones emanarunt, authoritate publica præſtandum ſit, vt huic cenſuræ locus detur? Ratio difficultatis eſt; quia Pontifex abſolutè has actiones prohibet, nec exptimit, an authoritate publica, an priuata ptæſtari debeant. Ergo quomodocunque præſtentur cenſendæ ſunt ſub hac excommunicatione compreheodi. Nihilominus communis ſententia quæ veriſſima eſt, cenſet has actiones ſolùm prohibitas eſſe ſub excommunicatione, cùm ex muoere, & officio publico fiunt. Sic tanquam certum docuit Saytus *lib. 3. theſauri, cap. 18. num. 5. ad finem.* Suar. *diſput. 21. ſect. 2. num. 75.* Reginald. *lib. 9. cap. 22. num. 335.* Duard. in præſenti *lib. 2. can. 14. quæſt. 3. num. 1.* Bonac. alios referens *tom. 3. de cenſur. in partic. diſput. 1. quæſt. 15. punct. 1. num. 4. & 19.* Nam licèt Pontifex expreſſis verbis non declarauerit has actiones authoritare publica præſtandas eſſe, id ſatis inſinuauit teoore actionum prohibitarum: prohibet enim auocarionem cauſarum prætextu exemptionum, gratiatum, & litterarum Apoſtolicarum: auocatio autem cauſarum, & maximè prætextu priuilegiorum non à priuatis perſonis, ſed à publicis fit, cùm hæc priuilegia, & exemptiones noo ptiuatis perſonis, ſed publicis concedaorur. Quibus verò prohibet earumdem cauſarum curſum, & audientiam impedire, vt conſtat ex illa dictione cooiunctiua *illorúmque curſum*, & ex ipſo verborum contextu. Item ptohibet ſe de illarum cognitione tanquam iudices interponere, quod oon priuatis, ſed publicis perſonis competit. Et licèt compellere pattes arctrices ad faciendum, vel conſentiendum, abſolui eos cõtra quos inhibitiones, ſeu citationes factæ ſunt, præſtari à perſona ptiuata poſſint; attamen hac excommunicatione ſola compulſio authoritate publica facta punitur, vti aduerſus Hugolinum, & Filliucium tradit Bonac. *dicto punct. 1. n. 19.* quia punitur compulſio facta ab his perſonis, quæ ſtatutum condere poſſunt, vt conſtat ex illis verbis, *Per ſtatutum, aut aliàs compellunt*; ſtatoti autem factio ſoli perſonæ publicæ competit. Neque obeſt aduerbium *aliàs*, id enim indicat aliter quàm per ſtatutum compellere perſonam publicam poſſe, ſcilicet vi illata, priuatione bonotum, eiectione è ciuitatibus, & regno.

6. Secunda difficultas: an prædictæ actiones, auocationis, impeditionis, compulſionis præſtandæ ſint à poteſtate laica, an ſatis ſint ſi præſtentur à poteſtare Eccleſiaſtica, ſcilicet Epiſcopo, vel Archiepiſcopo comparatione iudicis Apoſtolici. Prima ſententia & ſatis probabilis docet qualibet authoritate fiant ſub hac excommunicatione comptehendi. Sic tradit Filliucios *tract. 16. cap. 10. q. 2. n. 253.* Reginald. *lib. 9. cap. 22. n. 335.* Et probabile reputat Saytus *lib. 3. cap. 18. n. 5.* Ducuntur, quia hæc cenſura lata eſt in defenſionem authoritatis ſedis Apoſtolicæ; ſiquidem ſolæ auocationes factæ auditoribus Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ, aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis, ſubintelligitut eiuſdem Sedis, hac cenſuta puniuntur. At has auocationes, impeditiooes, & compulſiones præſtare poſſunt abſque vllo titulo non ſolùm laici, ſed etiam Eccleſiaſtici, tum authotitate laica, tum Eccleſiaſtica. Ergo ſub hac excommunicatione

com

comprehenduntur, cùm authoritas ſedis Apoſtolicæ vtroque modo labefactetur.

Sed rectiùs contrarium docuit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 70. Sebaſtian. de Medicis *in ſum. tit.* 9. *q.* 76. *num.* 18. Saytus *d. cap.* 18. *num.* 5. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 76. Alterius *lib.* 6. *diſp.* 15. *cap.* 1. Duard. *lib.* 2. *canon.* 14. *quæſt.* 4. *n.* 1. *concluſ.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur.* 15. *punct.* 1. *num.* 6. Ij omnes exiſtimant neceſſario authoritate laica præſtandas eſſe dictas actiones ſiue præſtentur à laico, ſiue ab Eccleſiaſtico. Moueor; quia auocatione, impeditione, & compulſione facta ab Eccleſiaſtico iudice ex poteſtate Eccleſiaſtica, etſi aliqualiter offendatur ſedes Apoſtolica auocando, vel impediendo eius iuriſdictionem contra iuris ordinem. At libertas Eccleſiaſtica non offenditur, Pontifex autem videtur hunc canonem ſicut & ſequentes in defenſionem immunitatis Eccleſiaſticæ ſtatuere, ergo non comprehendit auocationem, impeditionem, & compulſionem à iudice Eccleſiaſtico quatenus talis eſt, factas. Econtra verò ſi iudex Eccleſiaſticus ex poteſtate laica, qua fungitur cauſas iudicum Apoſtolicorum auocet, earúmve curſum impediat abſque dubio hac excommunicatione ligabitur, quia tunc non Eccleſiaſtici, ſed laici perſonam gerit, & quatenus laicus operatur, ideóque libertatem Eccleſiaſticam offendit. Quod ſatis colligitur ex ipſo textu, vbi inter perſonas quæ hac cenſura affici poſſunt enumerantur Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarij, &c. vtpote qui gaudere poſſunt poteſtate laica, & hac poteſtate vtentes offendere libertatem Eccleſiaſticam.

7. Tertia difficultas: an prædictæ actiones non ſolùm præſtandæ ſint à poteſtate laica, ſed etiam prætextu exemptionum, gratiarum, aliorúmque priuilegiorum ſedis Apoſtolicæ? Affirmat Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 75. in cuius ſententiam inclinat Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 15. *punct.* 1. *n.* 6. Ducuntur, quia ſub eadem continuata oratione proponitur afficiendos eſſe excommunicatione auocantes cauſas ſpirituales authoritate propria, ac de facto quarumcunque exemptionum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu. Ergo hac cenſura ligandos neceſſariò duci debet prætextu priuilegiorum ſedis Apoſtolicæ. Neque huic intentioni obeſt, quòd authoritate propria, & de facto ducatur. Nam cùm hæ exemptiones nullius momenti ſint; vtpote falsò confictæ, vel præſenti Bulla reuocatæ illarum prætextu ductus authoritate propria ducitur. Nihilominus verius reputo opus non eſſe ad contrahendam hanc cenſuram, vt actiones prædictæ prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum fiant. Sicuti docuit Reginald. *lib.* 9. *praxi. cap.* 12. *n.* 336. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 15. *c.* 2. *verſ. quarumcumque exemptionum.* Duard. *lib.* 1. *can.* 14. *q.* 3. *num.* 2. Moueor, quia textus à prædicta excommunicatione eximit illum tantùm qui prædictas actiones operatur animo expreſſo ſupplicandi ſedem Apoſtolicam, & ſupplicationem curam ipſa proſequendo. Ergo quocunque alio titulo, & ſine prædictæ actiones fiant, ab hac cenſura non excuſant, quia exceptio firmat regulam in contrarium. Item hac cenſura innodatur qui prætextu violentiæ prohibendæ prædictas actiones præſtat, vti notatur in dicto Can. Ergo neceſſarium non eſt fieri prætextu exemptionum, gratiarum, ſeu priuilegiorum ſedis Apoſtolicæ.

8. Quarta difficultas; an cauſæ auocandæ pendere debeant coram iudice Apoſtolico, vel ſatis ſit quod à quolibet iudice Eccleſiaſtico authoritate laica auocentur, & impediantur? Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 1. *n.* 150. Anton. de Souſa in præſenti, *c.* 15 *num.* 1. Duard. *canon.* 14. *q.* 7. *num.* 1. affirmant ſatis eſſe à quolibet iudice Eccleſiaſtico cauſas auocari, & impediri. Mouentur, quia Pontifex generaliter cenſura puniuit eos qui ab Auditoribus, & commiſſariis ſedis Apoſtolicæ, aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis cauſam auocant. Si igitur vellet ſolam auocationem à iudicibus Apoſtolicis punire, non vteretur illis verbis generalibus, *aliiſque iudicibus Eccleſiaſticis*, ſed diceret, aliiſque iudicibus Apoſtolicis.

Cæterùm verius eſt præſenti Canone ſolam auocationem, & impeditionem cauſarum pendentium coram iudice Apoſtolico comprehendi, vti fuit ſententia Hugolini in præſenti §. 1. *tom.* 1. *verſ. tertio in excommunicationem.* Alteri *lib.* 5. *diſp.* 15. *cap.* 1. *verſ. ſed poſtulabit.* Moueor, quia eſto illa particula *aliis* aliquando non ſit repetitiua ſimilium, vt conſtat ex illo *Matth.* 28. & *Marci* 15. vbi de Chriſto Saluatore noſtro inquiunt; & cum eo crucifixi ſunt alij duo latrones, & ex *c. Nouatianos* 7. *q.* 1. ibi; alios pſeudoprophetas. Et tradit Gloſſa in *leg. non ſolum.* §. *quæretur ff. de procuratorib.* & *cap. ſedes, verb. maiores, de reſcriptis,* vbi Immola *n.* 11. Felin. *n.* 6. id tamen contingit, quando ratio ſubiectæ materiæ id ſuadet, vt benè Immola, & Felin. *ſuprà.* Attamen in præſenti ſubiecta materia hanc diſſimilitudinem non ſuadet, ſed potiùs textui maxime congruit, vt ea qualitas, quæ in Auditoribus, & Commiſſariis, exprimitur, ſcilicet quòd ſint Auditores, & Commiſſarij ſedis Apoſtolicæ ſubintelligatur in iudicibus Eccleſiaſticis. Tum quia regulariter dictio *aliis* repetit præcedentem qualitatem, cuius eſt perſona expreſſa, vt conſtat ex *leg. ſi fugitiui,* ibi, *alia pœna. Cod de ſeruis fugitiuis.* iuncta Gloſſa, & *leg. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis.* Et tradit Menoch. *lib.* 1 *de arbitr. q.* 80. *num.* 12. Gutiert. *de iuram.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 13. Auguſt. Barboſa *de dictionib. dict.* 17. *num.* 1. Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 20. *n.* 2. Tuſcus *tom.* 2. *concluſ.* 245. & alij apud ipſos. Tum quia huiuſmodi Canon etſi expeditus, ſit in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ, non tamen protegit omnes iudices Eccleſiaſticos, ſed ſolùm Apoſtolicos, imò nec ipſos iudices Apoſtolicos ab omnibus actionibus, quibus eorum immunitas lædi poteſt, ſed aliquibus tantùm. Aliàs ſi huiuſmodi Canon quorùmcunque iudicum cauſarum auocationem, & impeditionem puniret ſuperfluus eſſet, vtpore indiſtinctus à ſubſequentibus, in quibus generaliter de qualibet iniuſta auocatione, & impeditione Eccleſiaſticæ iuriſdictionis per poteſtatem laicam ſermo eſt. Neque obeſt quòd Pontifex expreſſiùs ſuam intentionem declarare poterat, dicens; A iudicibus Apoſtolicis. Satis enim eam expreſſit illa dictione *aliis* vtpote quæ qualitatem antecedentis in ſubſequenti adeſſe denotat, niſi ſubiecta materia contrarium ſuadeat, vti probatum eſt.

9. Prædicta procedunt, cùm iudex Apoſtolicus cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas iudicat, quæ autem hæ ſint *tract.* 1 a *de relig.* latè definitum eſt.

Supereſt ergo ſolùm in præſenti examinare; an aliq̃ot dentur excuſationes, ob quas iudex ſecularis abſque culpa, & excommunicationis pœna auocare poſſit cauſas à iudicibus Eccleſiaſticis, earúmque curſum, & audientiam impedire? De qua materia in *eod. tract.* actum eſt: ibi enim decidimus, *punct.* 6. *n.* 13. & *punct.* 7. *in fine* ob negligentiam iudicis Eccleſiaſtici non poſſe iudicem ſæcularem ſe intromittere; tametſi cauſæ eſſent mixti fori, quia nequit iudex ſæcularis cognoſcere de negligentia à iudice Eccleſiaſtico commiſſa, quod neceſſarium eſt, vt cauſam à iudice Eccleſiaſtico ſuſceptam poſſet auocare. Item in *eodem tract. punct.* 12. reſoluimus titulo conſuetudinis non poſſe ſæcularem iudicem cauſas Eccleſiaſticas apud iudicem Eccleſiaſticum pendentes auocare, earúmque curſum impedire. Tum quia nequit ab inhabili, & incapaci conſuetudo introduci. Tum quia hæc cōſuetudo in hac bulla expreſsè reuocatur, & reprobatur. Ob titulum autem violentiæ prohibendæ *eodem punct.* 12. *in fine*, affirmauimus hanc iuriſdictionem laico competere non poſſe, quod manifeſtum eſt, cùm de violentia non conſtat, & per iudices Eccleſiaſticos præueniri poteſt, vti plerunque contingit. Quippe iudices ſæculares eo ſolam violentiam à parte propoſitam cauſas iudicum Eccleſiaſticorum auocant, & informationem ſummariam, proceſsúmque recognoſcunt

Non igitur ſupponunt nototiam violentiam,ſed ob dubiam, & incertam tantùm prædictos actus exercent; incidunt ergo in hanc excommunicationem, niſi priuilegium habeant.

10. Quod ſi in aliquo caſu violentia manifeſta eſſet, & notoria, neque alia via quàm ſæcularis iudicis ope impediri poſſit, adhuc plures, quos refert & ſequitur Bonac. *diſp.*1.*q.* 15.*punct.*4. §.4. exiſtimant non eſſe datum iudici ſæculari cauſas Eccleſiaſticas ad ſe auocare, & earum curſum impedire. Tum quia neceſſitas non concedit iuriſdictionem aliàs inhabili, & incapaci. Tum quia innocentem nemini licet defendere cum graui præiudicio reipublicæ, bonique communis, & poſita hac defenſione Eccleſiaſtica immunitas læditur,& iuriſdictio Eccleſiaſtica diminuitur. Non igitur cum hoc graui damno ea defenſio licita eſſe poteſt. Nihilominus in hoc caſu licitum eſſe ſeculari iudici curſum cauſæ apud iudicem Eccleſiaſticum impedire, quouſque Pontifex informetur, tradunt latè Conarruu. *pract. cap.* 34. *&* 35. Zeuallos *tract. de cognit.per viam violentiæ*, quia ea violentia poſita iudex ſæcularis non impedit curſum cauſæ apud iudicem Eccleſiaſticum agitatæ ob iuriſdictionem quam habeat in Eccleſiaſticum iudicem,ſed ob iuriſdictionem ſibi à natura conceſſam defendendi innocentem, quæ poteſtas tum priuatis perſonis,tum maximè publicis conceſſa eſt. Neque ob hanc defenſionem Eccleſiaſtica iuriſdictio,& immunitas læditur; quia non impediuntur Eccleſiaſtici iudices à iudicio ferendo iuxta iuris ordinem in illa cauſa, ſed ſolùm impediuntur iniuriam inferre. At nulli iudici, & maximè Eccleſiaſtico data eſt poteſtas iniuriandi, cùm ſit poteſtas à Deo non in deſtructionem, ſed in ædificationem conceſſa. Ergo impediens notoriam violentiam libertatem, iuriſdictionémque Eccleſiaſticam Pontifex immunem reddit ab hac excommunicatione qui cauſas ſpirituales auocat, earúmque curſum impedit ſupplicatione interpoſita ad ſeden Apoſtolicam, ſi poſtmodum cauſam legitimè proſequantur. Sed in hac auocatione, & impeditione cauſarum ſæcularis iudex non iuriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas exercet, ſed iuriſdictionem à natura conceſſam defendendi innocentem. Ergo ſtare optimè poteſt auocatio cauſarum Eccleſiaſticarum, & earum curſus impeditio, quin iuriſdictio in Eccleſiaſticas perſonas exerceatur. Adde Pontifex cùm cauſas recenſet, ob quas iudex ſæcularis auocare cauſas Eccleſiaſticas iniuſtè ſoleat, vtitur verbo *prætextu*, quod fictionem,non veritatem ſignificat. Inquit enim: Excommunicamus eos qui prætextu exemptionum, gratiarum, & aliorum priuilegiorum, &c. quaſi diceret, qui titulo exemptionis, gratiæ, & priuilegij ſimulari: nam, ſi verum eſt,ceſſat prætextus. At eodem verbo *prætextu* vtitur, cùm de violentia prohibenda ſermonem facit. Ergo non de vera violentia, ſed ficta, & ſimulata intelligi debet. Ergo ſtante violentia vera, & manifeſta,quæ alia via nequit impediri,ſub hac cenſura non continetur.

Pvnctvm XVI.

Expenditur decimaquinta excommunicatio contra trahentes, vel procurantes trahi perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal; & contra condentes ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia, eiſque vtentes.

1 *Refertur textus.*
2 *Alius in iuribus ſimilis excommunicatio continetur.*
3 *Excommunicantur iudices,qui ex officio, ſeu alicuius inſtantia perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahunt.*
4 *Item excommunicantur facientes, & publicantes ſtatuta, &c. libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia.*
5 *Quæ perſonæ hac excommunicatione comprehendantur.*
6 *Quas actiones præſtare debeant, vt in hanc excommunicationem incurrant.*
7 *Item excommunicantur vtentes prædictis ſtatutis.*
8 *Huiuſmodi vſus debet eſſe à perſona publica.*
9 *Quæ ſint ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ oppoſita.*

1. Decimoquintò excommunicat Pontifex eos, qui ex prætenſo eorum officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcunque perſonas Eccleſiaſticas, capitula, conuentus, collegia Eccleſiarum quarumcunque coram ſe ad ſuum tribunal, audientiam, cancellariam, conſilium, vel parlamentum præter iuris canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæſito colore. Necnon qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu,quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſvis conſuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint,ordinauerint,vel publicauerint, vel factis,& ordinatis vſi fuerint,vnde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis,ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur.

2. Hæc excommunicatio, quæ cum præcedenti, & ſubſequentibus connectitur duas partes continet. Prima afficit trahentes, vel procurantes trahi ad ſæculare tribunal Eccleſiaſticas perſonas præter iuris ordinem. Secunda fertur aduerſus condentes ſtatuta, ordinationes, & quælibet alia decreta, quibus Eccleſiaſtica libertas læditur, ſeu diminuitur, & contra eis vtentes,& eorum titulo præiudicantes iuribus ſedis Apoſtolicæ, & quarumcunque aliarum Eccleſiarum. De hac ſecunda parte extat latior excommunicatio in iure, rametſi non reſeruata in *cap. nouerit*, *de ſententia excommunicat.* ibi enim vltra perſonas aſſignatas in Bulla, comprehenduntur qui leges, & ſtatuta facta ante decretum illud libertatem Eccleſiaſticam lædentia ſcripſerint, & ſcripta non amouerint, & de libris ſuis publicis eradi non fecerint,eáque ſeruari conati fuerint. Deinde qui prætextu conſuetudinis derogantis libertatem Eccleſiaſticam ea ſtatuta fecerint obſeruari. Cùm tamen in Bulla ſolùm excommunicentur qui ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria faciunt, vel obſeruant, ſeu eis vtuntur. Illud verò eſt indubitatum excommunicationem Bullæ, & quæ fertur in *cap. nouit*, impoſitam eſſe in defenſionem libertatis Eccleſiaſticæ, ac proinde ob peccatum ſacrilegij.

3. In priore parte canonis ij tantùm excommunicantur qui ex officio, ſeu ob alicuius inſtantiam perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahunt, vel trahi procurant præter iuris canonici diſpoſitionem. Hi qui trahunt ſiue ſint Laici,ſiue Eccleſiaſtici afficiuntur hac cenſura; modò non vt Eccleſiaſtici, ſed vt ſeculares, & poteſtate ſæculari gaudentes Eccleſiaſticas perſonas trahant. Parum enim refert quis ſit qui trahit, ſed qua poteſtate trahit. Hæc enim excommunicatio vtpote præcedenti annexa fertur aduerſus lædentes Eccleſiaſticam iuriſdictionem ad poteſtatis Laicæ. Vti tradit Caiet. verbo *excommunicatio*, *cap.*29. *verſ. vbi nota.* Hugolin. in præſenti.§.1. *ad finem.* Duard. in hunc canon. *quæſt.* 28. *num.*6. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur.q.*16.*ſect.*1.*punct.*5.*n.*5.

Lædunt dictam libertatem trahendo, ſeu trahi faciendo, ſeu procurando cum effectu perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal ſæculare. Quod tunc contingit quando nolentem, & inuoluntarium ſaltem mixtè adducunt, ſicuti docet Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *num.*78. Bonac. *p.*5.*n.*3. Sayrus *lib.*4.*c.*19.*n.*6. Quam adductionem quocunque modo præſtent hac excommunicatione afficiuntur, ſiue eam præſtent ex officio prætenſo, hoc eſt nemine petente, ſed ipſis iudicantibus id ſibi ex officio competere

competere, hoc ad inſtantiam partis, vel alterius cuiuſcumque, quia ſic cauetur in dicto Canone. Quinimo non eſt opus, vt directè perſona Eccleſiaſtica ad ſæculare tribunal trahatur, ſufficit ſi indirectè cogatur ibidem comparere, vti contingit ſi eius conſanguinei, vel intimi amici grauiter vexentur ea intentione, vt perſona Eccleſiaſtica ad ſæculare tribunal accedat, vt benè Suar. *dicta ſect. 2. num.* 78. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſt.* 6. *num.* 261. Hugolin. in præſenti §. 1. *num.* 2. Duard. *quæſt.* 11. *n.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *p.* 4. *num.* 16.

Notandum eſt hanc adductionem perſonarum Eccleſiaſticarum faciendam eſſe à iudicibus quatenus iudices ſunt, vt conſtat ex illis verbis, *ad ſuum tribunal.* Quare perſonæ quæ tribunal non habent, tametſi ad ſæculare tribunal perſonas Eccleſiaſticas adducant hoc Canone non comprehenduntur. Neque item comprehenduntur qui eſto tribunal habeant, non ad ipſum, ſed ad aliud perſonas Eccleſiaſticas trahunt, quia in his non verificatur ad ſuum tribunal perſonas Eccleſiaſticas trahere, quæ eſt actio præſenti canone prohibita.

Nomine Eccleſiaſticarum perſonarum intelliguntur qui fori priuilegio gaudent. Qui autem hi ſint latè explicuimus *tract.* 12. *de immunit. Eccleſiaſt. perſonar. p.* 2.

Prædictis oppoſita eſt limitatio; niſi ex diſpoſitione canonici iuris ea adductio concedatur: ſunt etenim plures caſus, in quibus Eccleſiaſticas perſonas poſſunt ſæculares iudicare. de quibus *eodem tract.* 12. *p.* 4. *& ſeqq.* & maximè *punct.* 9.

4. Secunda pars huius Canonis excommunicat facientes, ordinantes, & publicantes ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia. Item eis decretis factis, ſeu ordinatis vtentes, ex quorum vſu libertas Eccleſiaſtica, vel ius ſedis Apoſtolicæ, vel alterius Eccleſiæ præiudicatur.

5. Explicemus ſingula. Excommunicantur facientes, ordinantes, & publicantes, omnes hæ actiones requiruntur, & vna alteram explicat. Nemo enim ſtatutum facere poteſt, quin illud perfectè exprimat, & declaret, & ſic declaratum publicet: nam ante ordinationem, & publicationem ſtatutum non eſt. ſic Hugolin. in præſenti §. 4. *verſ. tertio.* Duard. *q.* 21. *num.* 2. Tametſi contrarium ſentiat Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſt.* 7. *n.* 266. Alterius *diſp.* 16. *cap.* 3. *dub.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *punct.* 1. *in fine.* Neque his obeſt, quòd Princeps denuò publicans ſtatutum ſui prædeceſſoris hac excommunicatione afficiatur, quia ea publicatio eſt virtualis ſtatuti antiqui factio, ordinatio, & renouatio. Non igitur factio ſtatuti ab ordinatione, & publicatione authentica ſeparari poteſt ad prædictam cenſuram incurrendam.

Aliquibus placet conſiliatios diſponentes ſtatuta, & præcones voce publicantes hac excommunicatione innodari; quia verè ordinant, & publicant ſtatuta. Sic Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſt.* 7. *n.* 267. Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *cap.* 3. *dub.* 2. Sed rectiùs oppoſitum ſentit Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 79. Duard. in præſenti *canon.* 15. *q.* 22. *num.* 2. quia ij executiuè tantùm ad ſtatuti ordinationem, & publicationem concurrunt, id eſt, exequuntur ordinationem, & publicationem quæ Principis authoritate fit: ipſe enim Princeps eſt qui mediis illis miniſtris propriè ſtatutum ordinat, & publicat, non autem miniſtri, cùm non à miniſtris, ſed ab ipſo Principe authoritatem ea ordinatio, & publicatio habeat.

6. Porrò facere, ordinare, & publicare debent, vt hac excommunicatione innodentur, ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticas ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie libertati Eccleſiaſticæ præiudicantia. Nomine ſtatutorum, ordinationum &c. idem intelligitur, ſed claritatis gratia omnia illa verba apponuntur, eo quòd leges, & præcepta alicubi nuncupentur ſtatuta, alibi ordinationes, alibi pragmaticæ, ſeu decreta. Oportet autem vt præceptum firmum ſit, & quaſi per modum legis latum, aliàs ſub nomine ſtatuti, conſtitutionis, ordinationis, pragmaticæ, ſeu quorumvis aliorum decretorum ſimilium non continebitur, vti aduertit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 26. *ſect.* 2. *punct.* 1. *num.* 3. aduerſus Alterium *diſp.* 16. *cap.* 3. *col.* 4. exiſtimantem quodlibet mandatum nomine decreti comprehendi.

7. Prætetea excommunicat Pontifex eos, qui prædictis ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, ſeu ordinatis vtuntur: ille verò vti his ſtatutis cenſetur, qui ea obſeruat, illorúmque prætextu libertati Eccleſiaſticæ præiudicat, vti ſi iudex nixus ſtatuto ſententiam contra libertatem Eccleſiaſticam proferret, tributa exigeret, loca ſacra violaret, & alia ſimilia.

8. Sed an huiuſmodi vſus debeat eſſe à perſona publica quatenus talis eſt, vel ſufficiat ab ea, & à quolibet alio priuatim præſtari? Diſſentiunt Doctores. Nam Saytus *lib.* 3. *c.* 19. *n.* 10. Alterius in hunc canon. *diſp.* 16. *c.* 3. *poſt medium.* Duard. *hic q.* 24. *n.* 2. cenſent quocunque modo vſus contingat hac excommunicatione puniri, quia textus generaliter punit eos omnes, qui factis ſtatutis, & ordinatis vſi fuerint. Cùm igitur non ſolùm authoritate publica, ſed priuata præſtari hic vſus poſſet, efficitur quemlibet vſum ſiue authoritatiuum, ſiue priuatiuum hac excommunicatione puniri. Et quamvis in legibus pœnalibus non ſit facienda extenſio, id intelligendum eſt, cùm extenſio non continetur ſub genuino, & proprio verborum ſenſu. Præterquam quòd extenſio libertati Eccleſiaſticæ fauens, & ſub proprietate verborum contenta optimè fieri poteſt.

Nihilominus etſi hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem teputo affirmantem eum tantùm vſum hac excómunicatione puniri, qui à perſona publica formaliter præſtitus fuerit. Hic tanquã probabile defendit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in partic. diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 2. *p.* 1. *n.* 10. Moueor; quia ex tenore canonis non obſcurè colligitur his tantùm ſub hac excommunicatione vſum ſtatutorũ prohibere qui ſtatuta, ordinationes, ſeu decreta cõdere poſſunt, inquit enim textus: Necnõ qui ſtatuta, &c. fecerint, ordinauerint, ſeu publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint. Cùm igitur in eadem clauſula ſtatutorũ factio, & vſus contineatur, credendum eſt his tantùm prohiberi ſtatutorũ vſum, quibus eorum factio prohibetur. Præterea finis huius canonis eſt, ne poteſtas laica prætextu alicuius conſuetudinis, priuilegij, vel aliàs iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & Eccleſiarum iura præiudicet. Tum condendo ſtatuta illis contraria. Tum illis vtendo. Ergo vſus ad poteſtatem laicam teſerendus eſt, vt ſic diſpoſitio canonis cùm illius fine congruat.

9. Quæ autem ſint ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ, & Eccleſiarum iuribus præiudicantia pendet ex his quæ latè diximus *tract.* 11. *&* 12. vbi de immunit. Eccleſiar. perſonarum, bonorúmque Eccleſiaſticorum latè diſſeruimus, ideóque lectorem illuc remittimus.

Pvnctvm XVII.

Decimaſexta excommunicatio, aduerſus impedientes, ne Prælati Eccleſiaſtici ſua iuriſdictione vtantur, declaratur.

1 *Refertur textus.*
2 *Finis huius excommunicationis.*
3 *Quæ ſint actiones hac excommunicatione prohibita.*
4 *Impedire, ne Ordinarij ſua iuriſdictione vtantur huic excommunicationi ſubiicitur, dummodò authoritate publica impedimentum præſtetur.*
5 *Item debet eſſe impedimentum vſus iuriſdictionis Eccleſiaſtica.*
6 *Item debet eſſe iuriſdictio competens Ordinario ſecundum ſacros canones.*
7 *Excommunicantur recurrentes ad ſæculare tribunal pro reuocatione ſententiarũ iudicis ordinarij Eccleſiaſtici.*

8 Aliquibus

8 *Aliquibus placet recurſum ad ſæculare tribunal occaſione impediendi decreta ordinaria puniri hac excommunicatione. Sed verius eſt oppoſitum.*

9 *Pluribus placet locum eſſe huic excommunicationi ex eo præciſè quòd recurras, tametſi non impetres auxilium.*

10 *Oppoſita ſententia verior eſt, etſi prædicta ſit probabilis.*

11 *Hac excommunicatione non punitur recurſus pro impedienda confirmatione alicuius ſententiæ, quam Eccleſiaſticus iudex à ſæculari tribunali expoſtulat.*

12 *Non oportet mandata à curia ſæculari obtenta eſſe pœnalia, etſi plures contrarium cenſeant.*

13 *Item excommunicantur iudices prædictas inhibitiones decernentes, & exequentes.*

14 *Item præſtantes conſilium, patrocinium, & fauorem.*

1. DEcimoſextò excommunicat Pontifex eos qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, aliòſque ſuperiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque iudices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè carcerando, vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines impediunt quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque vtantur, ſecundùm quod canones, ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Trident. ſtatuunt, ac etiam eos qui poſt ipſorum odinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quotumcunque ſententias & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes, ad cancellarias & alias curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinario, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem.

2. Hæc excommunicatio in protectionem iuriſdictionis ordinariæ lata eſt, ideóque aduerſus eam delinquens vltra iniuſtitiam ſacrilegium committit, vti tradunt Caietan. verbo *excommunicatio. cap.* 20. *n.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 17. *punct.* 1. *n.* 1. & omnes. Et licèt aliquibus videatur materiam huius excommunicationis iure canonico interdictam eſſe ſub excommunicatione non reſeruata in *cap. quoniam, de immunit. Eccleſ.* & *in cap. quicunque, de ſententia excommunicat. in* 6. Verius eſt prædictis iuribus non contineri, ſed aliam longè diuerſam. Nam textus *in cap. quoniam*, excommunicat eos qui impediunt, ne quis litteras Apoſtolicas impetret, neve litiget coram iudice ordinario, vel delegato. Et quamuis impediens litigantem videatur indirectè impedire iudicem, ne ſua iuriſdictione vtatur; id ſolùm eſt remotè, & mediatè, & per materiæ ſubtractionem, quod non videtur ſufficiens, vt propriè iudicem impedire cenſeatur. In *cap. quicunque* ſermo eſt de vexantibus iudices Eccleſiaſticos ſiue in perſonis, ſiue in bonis ob cenſuras latas. Quæ vexatio cùm iuriſdictionis vſum ſupponat, propriè iuriſdictionem non impedit.

3. Duplicem actionem præcipuam hæc excommunicatio reſpicit. Prima eſt impedire, ne Ordinarij ſua iuriſdictione vtantur. Secunda recurrere ad ſæculare tribunal pro illius iuriſdictionis vſus reuocatione. Circa primam. Præſtare potes impedimentum directè, ſi vi, vel metu incuſſo, vel mandato, cui non audet Eccleſiaſticus reſiſtere impedias, ne ſua iuriſdictione vtatur. Indirectè tamen impedis carcerando, vel moleſtando eorum iudicum Eccleſiaſticorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines. Sicuti notatur in *dicto canone.*

4. Sed an authoritate publicâ hoc impedimentum apponere debeas? non conueniunt Doctores. Nam Hugolin. in præſenti §. 1. *n.* 1. verſ. *qua excommunicatio* Alterius *lib.* 5. *diſp.* 17. *cap.* 1. verſ. *ſed dubitari poteſt*, cenſent non eſſe opus authoritate publica impedimentum apponi, ſed quocumque modo ponatur hac cenſura comprehendi. Moueri poſſunt ex illo aduerbio *quomodolibet*, quod quemcunque modum impediendi comprehendit. Nihilominus verius eſt ſolùm impedimentum authoritate publica poſitum hac puniri cenſura. Sicuti docuit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 69. & 70. Graſſis 1. *p. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 139. Suar. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 75. Filliucius *tract.* 16. *c.* 10. *q.* 10. *num.* 277. eſto *q.* 9. *ad finem* contrarium docuiſſe videatur. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 17. *cap.* 1. *initio*. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 17. *punct.* 1. *n.* 7. Etenim hæc cenſura præcedenti connexa eſt, vt conſtat ex eius initio, ibi: Necnon qui Archiepiſcopos, &c. At præcedens cenſura ſolùm fertur aduerſus eos, qui prætextu iuriſdictionis laicæ Eccleſiaſticas perſonas ad ſuum tribunal trahunt, vt dictum eſt. Ergo etiam hæc cenſura fertur tantùm aduerſus eos qui prætextu eiuſdem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ordinarios impediunt. Neque obſtat aduerbium illud *quomodolibet*, quia appoſitum eſt ad declarandum quocunque modo à poteſtate laica iuriſdictio Eccleſiaſtica iniquè impediatur ſub hac cenſura comprehendi.

5. Deinde impedire debes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vt in textu habetur, ne ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur. Non enim ob impedimentum Epiſcopo appoſitum, ne ſua temporali, & ſæculari iuriſdictione vtatur, hac excommunicatione ligaris. Item impedire debes vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ordinariæ non delegatæ, nam textus expreſsè dicit *impedientes ordinarios, ne ſua iuriſdictione vtantur.* Iuriſdictio autem propria Ordinariorum ordinaria eſt non delegata. Sub qua iuriſdictione ordinaria comprehenditur poteſtas à Tridentino Ordinariis conceſſa tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatis, nempe corrigendi Religioſos exemptos extra monaſterium delinquentes, vt habetur *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *de reformat.* & abſoluendi ſubditos in caſibus occultis ſedi Apoſtolicæ reſeruati, *ſeſſ.* 24. *de reformat.* & aliæ poteſtates ſimiles, quia hæ poteſtates induunt naturam poteſtatis ordinariæ, vtpote perſonis ratione dignitatis, & in perpetuum conceſſæ. Sicuti probat Bart. *in leg. ambitioſa n.* 34. *ff. de decretis ab ordine faciendis.* Bald. *in cap. fin. num. vnico, de officio ordinarij.* Couarruu. 3. *var. cap.* 20. *n.* 6. & 9. & pluribus ex omnibus Sanch. *lib.* 2. *de matr. diſp.* 40. *num.* 14. & *ſeqq.* & tradit in præſenti Sayrus *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 4. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 75. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 2. *q.* 6. Alterius *diſp.* 17. *cap.* 1. *col.* 6. Duard. *can.* 16. *q.* 2. *n.* 2. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 17. *p.* 1. *num.* 12.

6. Non ſolùm ad hanc cenſuram incurrendam impediri debet iuriſdictio quæ Eccleſiaſtica ſit, & ordinaria, ſed debet eſſe ſecundùm quod canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum, maximè Tridentini ſtatuunt. Quapropter ſi iuriſdictio adſit, quæ ſolùm ex conſuetudine, vel ex ſynodali conſtitutione Ordinariis competat, quæ tamen Conciliorum decretis ſaltem in genere approbata non ſit (quæ vix poteſt contingere) hac cenſura non protegitor. Quippe nomine canonis, ſacræ conſtitutionis leges à Pontifice latæ intelliguntur, maximè in materia pœnali. argum. textus *in c.* 1. *de conſtitut.* & tradit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 17. *punct.* 1. *num.* 18. & *ſeqq.*

7. In ſecunda parte huius canonis excommunicantur qui poſt Ordinariorum, ſeu ab eis delegatorum ſententias, & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes ad cancellarias, aliáſque curias ſæculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. Secundò excommunicantur qui hæc decernunt, & exequuntur. Tertiò qui dant conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem.

8. Aliquibus ſcilicet Reginald. *lib.* 6. *praxi cap.* 24. *n.* 369. Filliucios *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 11. *n.* 283. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 17. *punct.* 1. *num.* 23. placet recurſum ad ſæcularia tribunalia timore alicuius decreti à iudice Eccleſiaſtico ferendi hac cenſura puniri; quia eſto illis ver-

bis

bis *qui poſt ſententiam,&c.* iudicet textus ſolùm recurſum poſt ſententiam, & decretum latum à iudice Eccleſiaſtico hac affici excommunicatione. At illud aduerbium *alias* quod idem eſt ac aliter, & alio modo, *leg.* 1. *§. iure. ff. de conditionib. & demonſtrationib.* & *leg. denique, §. interdum, ff. de peculio legato*, iudicat non ſolùm poſt ſententiam, & decretum, ſed etiam ante comprehendi. Sed longè verius eſt oppoſitum, vt tradit Hugolin. in præſenti, *verſ. ac etiam n.* 1. Duard. *in can.* 16. *q.* 1. verſ. *Nam inprimis.* Alterius *diſp.* 17. *cap.* 2. verſ. *quare.* Si enim Pontifex vellet recurſum ad curiam ſæcularem ante & poſt ſententiam, ſeu decretum iudicis Eccleſiaſtici punire, omitteret exprimere *poſt ſententiam*, apertiùs namque ſuam intentionem explicaret appoſitis tantùm illis verbis, *Et qui fori Eccleſiaſtici iudicium eludentes ad curias ſæculares recurrunt*, omiſſis antecedentibus verbis *poſt ſententiam, ſeu decretum, aut aliàs.* Neque obeſt aduerbium illud *alias*, quia refertur ad præcedens aduerbium *poſt*, ſed ad ſententiam, & decretum, ita vt præſtet hunc ſenſum, qui poſt litis deciſiuam, hæc enim propriè ſententia nuncupatur, vel poſt ſententiam interlocutoriam, quæ decretum dicitur, vel poſt quamlibet aliam prouiſionem, ordinationem, citationem, monitionem à iudice Eccleſiaſtico factam, vt illius iudicium eludat, & vanum reddat, ad ſæculares curias confugit, excommunicatus exiſtat. Præterea Pontifex requirit, vt iudicium fori Eccleſiaſtici eludens ad curias ſæculares recurrat. At dum iudicium incæptum non eſt, neque iudex Eccleſiaſticus aliquem iudicialem actum exercuit, nequit eſſe eius iudicij eluſio, ergo recurſus ante vllam ſententiam, decretum, ſeu prouiſionem, ordinationemve iudicis Eccleſiaſtici hoc canone non punitur. Quapropter præſens canon ſolùm afficit excommunicatione eos qui poſt Ordinariorum, ſeu ab eis delegatorum ſententias, & decreta, aut alias, id eſt aut aliam quamlibet prouiſionem, ſeu ordinationem ad curias ſæculares recurrerint.

9. Sed an opus ſit, vt non ſolùm recurrant, ſed etiam impetrent inhibitiones, ſeu mandata, quæque executioni mandentur? grauior eſt dubitatio. Partem negatiuam tuetur Reginald. *lib.* 9. *prax. capite* 24. *numero* 269. Alterius *in præſenti diſp.* 17. *c.* 2. verſ. *verum hic oritur.* Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 17. *p.* 1. *n.* 28. Ducuntur, quia libertas Eccleſiaſtica ſufficienter læditur ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, tametſi nulla inhibitio obtineatur, & à fortiori præiudicatur inhibitionis conſecutione, & expeditione; eſto executioni non mandetur. Ergo quælibet ex his actionibus puniti hac excommunicatione debet. Neque obeſt omnibus illis actionibus copulam & additam eſſe, quia ſæpe hæc dictio & inter diuerſa conſtituitur, & ſenſum diſiunctiuum facit. Sicuti colligitur ex *leg. generaliter. Cod. de inſtitutionib. & ſubſtitut.* & *capite* 2. *de reſcriptis*, vbi Feliu. à *numero* 21. vſque ad 28. Et docuit Iaſon *in leg. Gallus. numero* 23. & 24. *ff. de liberis, & poſthumis.* Et in præſenti videtur neceſſariò dicendum, cùm plures actiones interdicantur appoſita dictione &, quarum ſingulæ ſufficiunt ad cenſuram.

10. Cæterùm etſi hæc ſententia probabiliſſima ſit, veriorem reputo affirmantem, ad incurrendam prædictam cenſuram neceſſarium eſſe omnes illas tres actiones adeſſe, ſcilicet recurrere ad ſæculare tribunal, obtinere prohibitionem, ſeu mandatum contra Eccleſiaſticos iudices, & illud exequi. Sicuti docuit Nauarr. *conſ.* 20. *de ſententia excommunicat.* Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 12. *num.* 284. Viuald. *in præſenti.* Hugolin. verſ. *ac etiam eos, n.* 2. Duard. *q.* 6. *n.* 3. *& ſeqq.* Ducor, quia finis huius canonis eſt protegere iudices Eccleſiaſticos, ne in vſu ſuæ iuriſdictionis à poteſtate laica deturbentur. At ex ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, & ab eodem inhibitione, & mandato contra præfatos expedito non deturbatur eorum iuriſdictio, niſi prædicta inhibitio, & mandatum executioni mandetur. Ergo ad incurrendam hanc cenſuram recurſus, inhibitio, & illius executio neceſſaria eſt. Præterea eſto illa dictio & aliquando apponatur inter diuerſa, & diſiunctiuum ſenſum præſtet, plerunque tamen copulatiuum ſenſum facit, & omnia copulata requirit, vt diſpoſitio ſubſiſtat. *leg. ſi is qui ducenta,* 14. *ff. de rebus dubiis. leg. ſi quis ita ſtipulatus. ff de verbor. obligation.* Gloſſa *in rub. ff. de iuris, & facti ignorantia.* Bart. & Bald. *ibidem.* Et pluribus comprobat Euerard. *in loco à natura copulæ.* Et Franciſcus Pauinus *in tract. de officio, & poteſt. capituli Sede vacante, præludio* 3. *per totum.* At in præſenti nulla eſt ratio cogens ab hac communi intelligentia recedere, quin potiùs ex ipſo textu non leuiter confirmatur; ſiquidem ea dictio & in eadem clauſula appoſita ſemper copulatiuum ſenſum præſtat, vt conſideranti innoteſcere poteſt. Præterquam quòd in legibus pœnalibus ſemper mitior interpretatio facienda eſt. Neque obeſt ſolo recurſu ad ſæculare tribunal, ſolaque inhibitionis conſecutione libertatem Eccleſiaſticam lædi, quia non læditur ea libertas Eccleſiaſtica, quæ præſenti canone protegitur, quippe non impeditur vſus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.

11. Illud eſt certum non puniri hac excommunicatione recurſum ad curiam ſæcularem pro impedienda confirmatione alicuius ſententiæ vel decreti; quam ibidem Eccleſiaſticus iudex poſtulat, quia hoc recurſu non impeditur iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſed ſolùm legalis illius confirmatio. At præſens canon non punit impedimentum præſititum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ legali confirmationi; ſed illius vſui, vti benè notauit Sayrus, *lib.* 3. *cap.* 20. *n.* 5. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 11. *n.* 285. Duard. in hunc Canon. 16. *q.* 6. *num.* 4. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 17. *punct.* 1. *num* 30.

12. Sed an mandata à curia ſæculari obtenta debeant eſſe pœnalia, vt hac cenſura illa obtinens innodetur? Difficultate non caret. Nam Hugolin. in præſenti, verſ. *ac etiam num.* 3. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 285. ſentiunt debere eſſe pœnalia, & moueri poſſunt, quia dictio *etiam* appoſita mandatis, nequit eſſe ampliatiua, ſed reſtrictiua, cùm ſub nomine mandatorum Eccleſiaſticæ iuriſdictioni præiudicantium abſolutè prolato mandata pœnalia primò, & per ſe veniant. Ergo illa dictio *etiam pœnalia* mandatis appoſita non ampliat mandatum, ſed reſtringit, præſtàtque hunc ſenſum. Excommunicamus eos qui aduerſus iudices Eccleſiaſticos procurant decerni, & exequi inhibitiones, & mandata quæ pœnalia ſint, ſicuti plerunque ſunt inhibitiones. Sed rectius docuerunt contrarium Reginald. *lib.* 9. *praxi. c.* 24. *num.* 269. Alterius *diſp.* 17. *cap.* 1. verſ. *& ab illis.* Duard. *in hunc canon.* 16. *q.* 7. *n.* 9. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 17. *punct.* 1. *n.* 32. Mouentur; quia dictio *etiam* regulariter non apponitur reſtrictiuè, ſed ampliatiuè, vt pluribus comprobat Auguſt. Barboſa *in ſuo dictionario, dict.* 95. *n.* 1. Sed hæc ratio facilè dilui poteſt ex probatione contrariæ ſententiæ. Quapropter ea moueor ratione, quia ſi ſolùm inhibitiones, & decreta pœnam imponentia ſub hoc canone comprehenderentur, non ſatis conſultum eſſet iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, eiúſve liber vſus non ſatis defenderetur, ſiquidem ſæpè inhibitione, & mandato ſimplici à curia ſæculari expedito vſus Eccleſiaſticæ iuriſdictionis impeditur. Quapropter exiſtimo dictionem illam *etiam* non tam eſſe appoſitam ad ampliationem mandati, quàm ad declarationem illius, quod grauiùs, & efficaciùs iuriſdictionis Eccleſiaſticæ vſum impedit.

13. Deinde excommunicantur iudices qui ex poteſtate laica prædictas inhibitiones, & mandata aduerſus præfatos Ordinarios decernunt, & exequuntur. Non enim ſatis eſſe videtur ea quæ *num. præcedenti* dicta ſunt, ſi iudices decernant, niſi ſimul exequi faciant. Sed an non ſolùm ipſi iudices qui authoritatiuè mandata exequuntur mediis miniſtris, ſed etiam ipſi miniſtri de facto exequentes hac excommunicatione innodentur? Alicui videri poſſet non innodari, quia ipſi non decernunt mandata, ſed mandata exequuntur, & non authoritate

ritate propria, ſed aliena;vt textus eos executores punit qui ſimul mandata, & inhibitiones decernunt, eáque propria authoritate ſiue ordinaria, ſiue delegata exequuntur. Sed direndnm eſt, eſto huiuſmodi miniſtri liberi ſint ab hac excommunicatione ex vi huius clauſulæ: at in illam incidunt quatenus auxilium, & fauorem præſtant iudicibus ad ſua iniqua mandata exequenda.

14. Tandem excommunicantur præſtanres auxiliũ, patrocinium, & fauorem in eiſdem, hoc eſt in eiſdem actiouibus, quæ prædicto canone ſub excommunicatione prohibenrur. Quarc ſi impedienti vſum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ordinariæ, vel recurrenti ad eurias ſæculares ad eius iudicium eludendum, vel decernenti, exequentíque inhibitiones, & mandata contra dictos iudices Eccleſiaſticos conſilium, patrocinium, & fauorem præſtes, in hanc incidis excommunicationem: dummodò ex vi conſilij, parrocinij, & fauoris impedimentum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vel recurſus ad curias ſæculares, vel iniqui decreti expeditio, & executio ſubſequatur. Sicuti ttadit ex communi ſenrentia Reginald. *lib.9. cap.24. n.* 269. Hugolin. in præſenti, verſ. *ſeu dant.* Alterius *diſp.17. cap.2. circa finem.* verſ. *Nihilominus.* Bonac. *de cenſur. diſp. 1. q.17. p.1. in fine.*

Dixi præſtanres conſilium, patrocinium, & fauorem; non quia omnia hæc ſint neceſſaria ad incurrendam cenſuram. Satis enim eſt, ſi conſilium vel patrocinium præſterur, ſeu quicunque alius fauor, quia hæ actiones in ſuo genete completæ ſunt, neque vna eſt via ad aliam, ſicuri ſunt plures actiones hoc canone prohibitæ. Erenim recurſus eſt propter impetrandam inhibitiontm, quam vt finem vltimum petit.

Et quamuis ſub fauore pattocinium comprehendatur, inde inferri non poteſt ſuperfluè appoſitum eſſe, quia non eſt appoſitum poſt prohibitum fauorem, ſed ante illius prohibitionem, & tunc fauor non comprehendit pattocinium, ſed quodlibet aliud auxilium à patrocinio diſtinctum, ira vt ſenſus ſit, excommunicanrur qui præſtant conſilium, vel patrocinium, vel quemlibet alium fauorem in prædictis. Præterquam quòd inſtiſſimum erat, vt pattocinium exprimeretur, & verbis expreſſis denoraretur, quia in actionibus hoc canone prohibitis nullus alius fauor reperitur frequenrior, nec qui magis iniquiratem earum actionum promoueat.

Pvnctvm XVIII.

Expenditur decimaſeptima excommunicatio aduerſus vſurpatores, & ſequeſtratores ſine legitima ſuperiorum licentia, reddituum, fructuum, & prouentuum ad Pontificem, ſedémque Apoſtolicam, vel alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentium.

1 *Refertur textus.*
2 *Materia huius excommunicationis continet iniuſticiam, & ſacrilegium.*
3 *Quæ perſonæ huic excommunicationi ſubiiciantur.*
4 *Ob quas actiones hæc excommunicatio incurratur.*
5 *Quis dicatur illegitimè bona Eccleſiaſtica ſequeſtrare.*
6 *Referuntur caſus, in quibus de iure ſequeſtrum permiſſum eſt.*
7 *Non eſt opus ſequeſtrationem fieri ſub ea ratione, quòd bona Eccleſiaſtica ſint, tametſi oppoſitum plures cenſeant.*
8 *Quid ſi bona ab alio vſurpata, vel ſequeſtrata retineres.*
9 *Nomine bonorum quæ ſequeſtrari debent intelliguntur iuriſdictiones tam Eccleſiaſticæ, quàm temporales.*
10 *Item fructus, redditus, & prouentus.*
11 *Fructus vſurpatus debet competere perſonæ vſurpatæ ratione Eccleſiæ, vel beneficij Eccleſiaſtici.*
12 *Aliquibus placet bona pertinentia ad Pontificem quatenus dominus temporalis eſt, hac Excommunicatione protegi.*
13 *Verius oppoſitum videtur.*
14 *Satisfit contrariis argumentis.*
15 *Quid nomine Eccleſiaſticæ perſonæ in hoc canone intelligatur.*
16 *Comprehenditur vſurpatio bonorum beneficij vacantis.*
17 *Negant aliqui comprehendi vſurpationem ipſius Eccleſiæ, monaſterij, vel beneficij.*
18 *Oppoſitum alij affirmant.*
19 *Prior ſententia ſpectato iuris rigore videtur probabilior, ſed ſecunda tenenda eſt.*
20 *Non comprehenditur pecunia ex fructibus beneficij venditis acquiſita.*
21 *Neque item comprehenditur vſurpatio fructuum beneficij conductori facta.*

1. Svb eodem tenore, quo duo præcedentes canones lati ſunt, inquit Pontifex ſe excommunicare, qui iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus & prouentus ad *Nos* & ſedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes vſurpant, vel etiam quauis occaſione vel cauſa ſiue Romani Pontifiris, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expreſſa licenria ſequeſtrant.

2. Nemini eſt dubium vſurpatorem horum bononorum, & ſequeſtratorem iniquum iniuſtiriam committere, vtpote qui actionem præſtat iuri alieno præiudicantem, & ptæterea ſacrilegum eſſe; offendit enim Eccleſiaſticam libertatem, & authoriratem, in cuius protectionem hæ vſurpationes, & ſequeſtrationes ſub excommunicatione interdicuntur. Sicuti tradit Caiet. verbo *excommunicat. cap.27.* Sayrus *lib.3. theſauri caſuum conſcientiæ, cap.21. n.2.* Filliucius *tract.16. cap.8. n.209.* Alterius in præſenti *diſp.18. cap.1.* verſ. *hinc ſequitur.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in partic. quæſt. 18. punct. 1. num. 1.* & alij *communiter.*

3. Perſonæ verò in quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes cuiuſcunque ſexus, & conditionis exiſtant qui prædicta bona vſurpauerint, vel ſine legitima licentia ſequeſtrauerint prætextu poteſtaris laicæ. Nam cùm hic canon latus in defenſionem bonorum Eccleſiaſticorum præcedentibus annectatur, & ſub eodem tenore, vt conſtar ex eius inirio, *Necnon qui, &c.* & præcedentes de defenſione iuriſdictionis Eccleſiaſticæ aduerſus laicas poteſtates loquanrur, cenſendus eſt hic canon ſimiliter latus in defenſionem Eccleſiaſticorum bonorum contra poteſtatem laicam. Quare etſi verba canonis generalia ſint, ex ſubiecta materia & ex antecedentibus reſtringuntur. Si enim Ponrifex in huiuſmodi canone vellet ſuam diſpoſitionem non ſolùm aduerſus poteſtatem laicam, ſed etiam Eccleſiaſticam extendere, nullatenus hunc canonem præcedenti annecteret, ſed diuerſum, & omnino ab eo diſtinctum ſtatueret, verbiſque aperrioribus ſuam intentionem exprimeret. Quod cùm factum non ſit, credendum eſt velle ſolum poteſtatem laicam coërcere, & ab illius audacia, & temeritate bona Eccleſiaſtica protegere, vt tradit Hugolin. in præſenti, *cap.17. §.1.* verſ. *vel etiam.* Anton. de Souſa, *cap.18. diſp.90.* verſ. *reſpondendum.* Duard. *lib.1. can.17. quæſt.13.* verſ. *ampliatur.* Alterius *lib.5. diſp.18. cap.2.* verſ. *reſpondeo, & alij*; tametſi conrra ſentiat Reginald. *lib.9. cap.25. n.372.* Bonac. alios referens *diſp.1. de cenſur. bulla, quæſt. 18. punct.3. num.2.*

4. Vt igitur hæ perſonæ in cenſuram huius canonis incidant, debent bona ibidem contenta vſurpare, vel ſine legitima facultate ſequeſtrare. Is autem propriè dicirur bona aliena vſurpare, qui ea tanquam propria, & vt ſibi debira aſſumit, rametſi ſciat ad alium pertinere, vt tradit Gloſſa *in cap. multi 2. q.1.* & in præſenti docet Caiet. verbo *excommunicatio cap.27.* Nauarr. *cap.17. n.69.* Suar. *diſp.21. ſect.2. n.96.* Toler. *lib.1. ſum. cap.28.* verbo *tertia.*

Filliucius

Filliucius *tract.16.c.8.n.225.* Bonac. *diſp.1.q.18.punct.1.n.3.* & alij communiter. Quocirca ſi ea bona non tanquam propria, ſeu tibi debita acciperes, ſed vt aliena, vti faciunt fures, & latrones in banc excommunicationem non iocideres, quia eſto aliena inuito domino accipias, non vſurpas, vt benè aduertunt prædicti Doctores.

5. Is verò ea bona ſequeſtrare illegitimè dicitur, qui ea abſque legitima facoltate apud ſe, vel alium deponis, impediens illotum liberum vſum iis quibos de iure competebat, vt docet Suat. *ſect.2.num.98.* Bonac. *punct.1.in fine, num.* 8. Hanc faculratem concedere poſſunt omnes illi, quibus de iure ſequeſtrum facere permittitur, vti eſt ſummus Pontifex, Epiſcopus, eius Vicarius, Legatus ſedis Apoſtolicæ, & Nuncius. Debet tamen cauſa rationabilis adeſſe. Non enim prohibito ſequeſtrum fieri poreſt, cùm res odioſa ſit, & regulariter interdicta. *leg. vnila. Cod. de probibita ſequeſtrat.* & arg. *cap.1. vt lite pendente, cap.1. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum.* & comprobat Franciſcus Curtius *in tract. de ſequeſtris num.6.*

6. Attamen plures caſus referunt Doctores, in quibus de iure ſequeſtrum permiſſum eſt, vt videre eſt in Gloſſa *l.1. Cod. de probibita ſequeſtrat. pecunia.* & in Gloſſ. *fin. in c.2. de ſequeſtrat. poſſeſſionis.* & in Abbate *ibid. à n 7.* Gregorio Lopez *leg.1. tit.9. part.3.* per textum *ibi.* Lanceloto *de attentatis 2.p. cap.12. limit.12.* & *3.p. cap.29. n.148.* Frequentiores ſunt, cùm beneficium vacat, quia tunc ſeqoeſtrantur fructus cum appoſitione œconomi iuxta textum in *cap. cum vos, de officio ordinar. leg. regia 11. tit.15. part.1.* Secundò quando poſſeſſio beueficij eſt attentata, vtpote capra lite pendente ſtatim ante ſententiam conceditur ſequeſtrum; vt pluribus relatis docet Gonzalez *in reg.8. cancellar. §.7. procem. num.37.* Tertiò cùm adeſt probabilis timor fructus dilapidandos eſſe, vel non eſſe commode recuperandos, iuxta textum *in cap.2. & fin. de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum.* Quartò cùm adeſt lis inter prouiſum à ſede Apoſtolica, & Ordinario iuxta conſtitut. Pij V. incipientem, *Cordi nobis eſt,* datam 5. Kalend. Aprilis, anno 1568. Quintò ad coërcendum alicuius contumaciam, *cap.2. de dolo, & contumacia.* Tandem quoties iudici viſum fuerit adeſſe iuſtam cauſam apponendi ſequeſtrum, vt notat Bart. *in leg. Imperatores. §. fin. n.3. ff. de appellationib.* Lancelot. *de attentatis 3.p. cap.29. n.149.* Gonzalez aliis relatis *reg. 8. cancellaria. §.7. procem. num.27.* Hi igitur caſus Eccleſiaſticis conceduntur. Qui ergo extra illos abſque Eccleſiaſticorum legitima facultate ſequeſtrum prætextu authoritatis laicæ apponeret in hanc cenſuram incurreret. Neque immunis ab illa erit, ex eo quòd ſequeſtrationem, vel vſurparionem fecerit ex præſumpta licẽtia, ſeu ratibabitione, quia Pontifex expreſſam licentiam requirit. Præſumptio autem licentiæ, ſeu illius ratihabirio non eſt licentia expreſſa, ſed ad ſummum tacita, & virtualis. Quod à fortiori procedit, cùm ratihabitio, & præſumptio eſt de futuro, quia hæc neque virtualirur eſt licentia, ſed erit, ac proinde honeſtare non poteſt actum, cui licentia expreſſa requiritur, vt benè tradit Alterius *lib.5. diſp.18. cap.1. q.2.* Duard. in præſenti *can.17. q.13. n.7.* Bonac. *diſp. de cenſur. q.18. p.3. num.15.*

7. Sed an vſurpans, vel ſequeſtrans dicta bona debeat vſorpare, vel ſequeſtrare ex eo quòd ſunt bona Ecclaſiaſticæ? Doctores diſſentiunt. Nam Caiet. verbo *excommunicatio, cap.17. verſ. ſecunda.* Nauarr. *c.27. ſum. n.70.* Sebaſtianus Medices *in ſum. pecca. cap. tit. 9. q.78. n.18. & 83.* Alterius *lib.5. diſp.18. cap.1. dub.2.* exiſtimaot opus eſſe ea intentione vſurpationem, & ſequeſtrationem fieri, qoia hæc vſurpatio, & ſequeſtratio punitur vt Eccleſiæ libertati præiudicans, quæ non ſatis videtur præiudicari, ſi eius bona ea intentione non vſurpentur, & ſequeſtrentur. Sed oppoſitum tenendum eſt ſatis eſſe ad hanc cenſuram, ſi vſurpans, & ſequeſtrans ea bona ſciat ad Eccleſiam, Eccleſiaſticaſve perſonas pertinere, quacunque intentione ducatur; quia textus ſolùm requirit vſurpationem, vel ſequeſtrationem bonorum ad Pontificem, eiuſque Sedem, & Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij Eccleſiaſtici pertinentium, quod ſufficienter verificatur, eſto deſit intenrio formalis vſurpandi, vel ſequeſtrandi ea bona quatenus ſunt Eccleſiæ. Etenim ſi hæc ioteorio neceſſaria eſſet, vt hæc cenſura locum haberet, ferè nullius eſſet vtilitaris, cùm ratò, vel nunquam vſurpantes, vel ſequeſtrantes eam intentionem babeant, & in ſequeſtrationem illegitimè factam quauis occaſione, vel cauſa. Atque ita tradit Tolet. *lib.1. c.29. n.7* Sayrus *lib.3. cap.21. n.4.* Filliucius *tract.16. cap.8. n.223.* Bonac. *diſp.1. de cenſur. q.18. part.1. num.7.*

8. Ex eo autem quòd ab alio vſurpata, vel ſequeſtrata bona tu retineres, alicui videri poſſet te non ligari huius canonis cenſura; ſiquidem non fertur aduerſus eos qui vſupantibus, vel ſequeſtrantibus auxilium, vel fauorem præſtant. Sed diſtinguendum eſt, ſi prætextu poteſtatis ſæcularis ea bona retineas pro certo haberi debet te excommunicarioni ſubiici; quia illa retentio eſt noua vſurpatio, vel ſequeſtratio, ſeo præcedentis vſurpationis, & ſequeſtrationis authentica continuatio. Secùs eſſet, ſi ex obedientia, & mandato vſurpantis, vel ſeqoeſtrantis retineres; quia tunc non ex prætextu poteſtatis laicæ cùm nullam habeas, retines; ſed prætextu mandati, cui non audes contradicere.

9. Bona verò quæ vſurpare, vel ſequeſtrare debes, vt in hanc excommunicatiooem incidas, ſunt primò iuriſdictones tum Eccleſiaſticæ, tum temporales; quia vtraque iuriſdictio nomine iuriſdictionis continetur, & vtraque ex beneficio Eccleſiaſtico tanquam illius fructus naſci poteſt. Sicuti docet Suar. *diſp.21. ſect.2. n.95.* Filliucius, *tract.16. cap.8. n.225.* Hugolin. in præſeoti *cap.17. n.1.* Duard. *lib.2. can.17. q.3. n.13.* Bonac. *diſp.1. de cenſur. Bulla. q.18. punct.2. num.3.* Neque obeſt quòd *Canone 14. 15. & 16.* actum ſit de iuriſdictione ſpirituali, quia in illis canonibus non vſurpatio, ſed impedimenti appoſitio libero iuriſdictionis Eccleſiaſticæ vſui prohibetur. Præterquam quòd nullum eſt inconueniens, quòd obiectum vna lege prohibitum, alia partialiter prohibeatur.

10. Secundò fructus, redditus, & prouentus, ſub quorum appellarione quælibet emolumenta, & temporales vtilitates comprehenduntur. Fructus namque ſunt illi qui tum à natura, tum intercedente hominis induſtria ex re fructifera proueniunt. Redditus appellatur fructus fundi ſingulis annis rediens, vel quem ipſe fundus naturaliter reddit. Prouentus comprehendit omne emolumentum qnocunque titulo proueniat, ac proinde quemlibet fructum, & prouentum. Et licèt hæc nomina idem videantur ſignificare, non tamen cenſendum eſt ſuperfluè apponi, quia claritatis gratia, & ad tollendam omnem dubitationem apponuntur. Qui igitur quemlibet fructum, redditum, ſeu prouentum Pontifici, eiuſque Sedi, vel cuilibet alteri perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij Eccleſiaſtici pertinentem vſurparet, vel abſque expreſſa licentia Pontificis, ſeu aliorum qui eam concedere poſſunt ſequeſtraret, bac excommunicatione innodabitur.

11. Notandum eſt fructum vſurpatum, vel ſequeſtratum competere debere perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij Eccleſiaſtici. Quapropter ſi aliunde competat nempe ex labore, vel propria induſtria, tametſi occaſiooe beneficij, vt contingit in diſtributionibus qootidianis quæ intereſſentibus conceduntur non ob beneficium, eſto beneficium vt conditio ad illas percipiendas requiratur, ſed ob aſſiſteotiam, & præſentiam diuinis officiis ſob hac excõmunicatione non continetur, vt benè aduertit Bonac. *diſp.1. de cẽſur. q.18. punct.2. n.10.* Nomine Eccleſiæ non quilibet locus pius venit intelligendus, ſed authoritate Epiſcopi

deputatus ad ſacra peragenda, vti latiùs diximus *tract. 11. religionis, punct. 6.* Nomine Monaſterij intelligitur Conuentus quorumcunque Religioſorum ſiue virorum, ſiue fœminarum, ideóque vſurpantes, vel ſequeſtrantes bona ad prædictos Religioſos pertinentia in hanc excommunicationem incidunt, quia omnia Religioſorum bona proueniunt Religioſis, quæ ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ ratione Monaſterij. Nam eſto à principio illis proueniāt titulo donationis, ea tamen facta, cùm non ipſis, ſed Monaſterio acquirantur, ratione Monaſterij Religioſis proueniunt. Tandem nomine beneficij Eccleſiaſtici ius de ſe perpetuum percipiendi fructus ob ſpiritoale officium intelligitur, vt latiùs explicaui *tract. 15. religionis diſp. 1. p. 1. & ſeqq.*

12. Rurſus ea bona ratione Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij prouenientia prouenire debent Pontifici, ſedique Apoſtolicæ, aut cuique perſonæ Eccleſiaſticæ. Sed an ſatis ſit quòd Pontifici vt domino temporali pertineant, vt huic cenſuræ locus ſit? Difficultate non caret. Bonac. *diſp. 1. de cenſur. q. 18. punct. 2. num. 33.* affirmatiuam partem defendit. Ducitur; quia Pontifex prohibens vſurpationem bonorum ad ſe pertinentium vtitur illa particula *Nos*, abſque vlla diſtinctione: at ſic prolata comprehendit non ſolùm iuriſdictionem ſpiritualem, ſed temporalem. Ergo, &c. Neque obeſt quòd in hoc canone intenderit Pontifex bonorum Eccleſiaſticorum immunitati conſulere, nam ſimul cum illo fine præcipuo intendere potuit ſuorum omnium bonorum immunitati prouidere. Neque item obeſt quòd vſus fuerit illa dictione *&*, quæ extrema coniungit dicens: *ad Nos & ſedem Apoſtolicam*, quaſi bona vſurpanda Pontifici, & eius ſedis Apoſtolicæ pertinere debeant. Non inquam obeſt: nam eſto illa dictio *&* plerunque copulatiua ſit, ſæpè tamen disiungit & pro *vel* accipitur, vti contingit in præſenti Canone, cùm dicitur ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes. Non enim requiritur, vt bona vſurpata pertineāt perſonis Eccleſiaſticis ratione Eccleſiarum, Monaſtariorum, & Beneficiorum ſimul, ſed quocunque ex his titulis ad ipſos pertineant, ſiue pertineant ratione Eccleſiarum, ſiue Monaſteriorum, ſiue Beneficiorum ſufficiens eſt ad hanc cenſuram incurrendam.

13. Nihilominus verius cenſeo non eſſe locum huic cenſuræ, ſi prædicta bona pertineant ad ſummum Pontificem vt dominum temporalem, ſed neceſſariò debent ad illum vt Chriſti Vicarium pertinere. Moueor, quia non quælibet vſurpatio, & ſequeſtratio iuriſdictionis, fructus, redditus, & prouentus Pontifici pertinentis hac excommunicatione punitur, ſed pertinentis Pontifici ratione Eccleſiæ, Monaſterij, ſeu beneficij Eccleſiaſtici, vt inquit textus. Hæc enim verba, vtpote in fine clauſulæ appoſita ad omnia præcedentia referri debent. At iuriſdictiones, fructus, redditus, & prouentus Pontifici vt domino temporali competentes, non illi competunt titulo Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij, vt de ſe conſtat: ergo, &c. Præterea Pontifex huiuſmodi excommunicationem fert in protectionem Eccleſiaſticæ immunitatis quoad ſua bona aduerſus laicam poteſtatem, vt probatum eſt. Si autem ſeipſum comprehenderet vt temporalem dominum, non ſolùm eſſet defenſio poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſed laicæ aduerſus laicam poteſtatem. Item cùm Pontifex ſeipſum nominat, illo pronomine *Nos* Pontificiam dignitatem, non temporale dominium denotat. *cap. ſi gratioſa, de reſcript.*

14. Argumenta verò in contrarium non vrgent. Ad primum dico, eſto videatur Pontifex generaliter prohibere vſurpationem, & ſequeſtrationem ſuorum bonorum ad ſe pertinentium eam prohibitionem reſtrinxit, tum ex fine quem in hac lege intendit. Tum ex illis verbis, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, &c. tum ex ipſo pronomine *Nos*, quod eius dignitatem Pontificiam ſignificat. Etenim ſi vſurpatio bonorum Pontifici competentium ratione ſui patrimonij priuati ſub hac cenſura non comprehenditur, quia non ſunt bona Eccleſiaſtica, neque Pontifici competunt quatenus Pontifex eſt, & Chriſti Vicarius, neque etiam vſurpatio bonorum ipſi competentium ratione dominij temporalis comprehendi debet, cùm hæc bona Eccleſiaſtica ſint, neque Pontifici vt Chriſti vicario competentia. Ad ſecundum fateor dictionem *&*, ſæpè diſiunctiuè ſumi, ſed id contingit, cùm ſubiecta materia ſuadet, vt in exemplo ibi appoſito. Secus eſt in præſenti, vbi finis legis, & materia ſubiecta cogunt, vt copulatiuè accipiatur, ſicuti regulariter accipi ſolet.

15. Si autem bona vſurpata, vel ſequeſtrata Pontifici, eiuſque Sedi non competunt, competere debent alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, vt locus ſit huic excommunicationi, vt ex textu conſtat. Nomine perſonæ Eccleſiaſticæ veniunt qui canonis, & fori priuilegio gaudent, quos latè explicuimus *tract. 12. religionis, punct. 2. & ſeqq.*

16. Hinc dubium oritur, an vſurpatio, vel ſequeſtratio illegitima bonorum beneficij vacantis ſub hac cenſura comprehendatur? Videtur namque non comprehendi, quia ea bona nulli perſonæ Eccleſiaſticæ competunt, ſed competunt beneficij poſſeſſuro. Atque ita ſentit Caietan. *in ſum.* verbo *excommunicatio. c. 27. verſ. tertia.* Tolet. *lib. 1. ſum. c. 29. n. 5.* ſed rectius docuit contrarium Nauarr. *cap. 27. n. 71.* Sayrus *lib. 3. cap. 21. num. 4.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 97.* Reginald. *lib. 9. cap. 25. n. 372.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. num. 217.* Hugolin. in præſenti *c. 17. §. 1.* verſ. *quinto.* Alterius *diſp. 18. cap. 2.* verſ. *ex his quinque* Duard. *lib. 2. can. 17. q. 12.* Bonac. *diſp. 1. q. 18. punct. 2. n. 31.* Mouentur; quia illa bona ex eo quòd beneficiato futuro adiudicata ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ competunt, non quidem quoad actuale dominium, ſed quoad futurum. Deinde dominium illorum bonorum vacante beneficio penès aliquem reſidet, at non eſt alius penès quem reſidere poſſit niſi Eccleſia, & Pontifex, ergo penes Eccleſiam, & Pōtificem reſidet, transferendum tamen in futurum beneficiatum. Præterea ſi vſurpatio bonorum beneficij vacantis hac excommunicatione non protegeretur, non ſatis Pontifex immunitati bonorum Eccleſiaſticorum prouidiſſet, cùm grauius periculum vrgeat ea bona vſurpandi mortuo beneficiato, quàm eo viuente.

17. Secundum dubium eſt de vſurpatione ipſius Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij, an ſub hac cenſura comprehendatur? Negat comprehendi Duard. *lib. 2. can. 17. quæſt. 4. num. 18.* Quia Pontifex ſolùm vſurpatorem, & ſequeſtratorem iuriſdictionum, fructuum, redditūum, & prouentuum ex Eccleſia, Monaſterio, vel Beneficio prouenientium excommunicationi ſubiicit; at ſub prædictis non videtur Eccleſia, Monaſterium, & Beneficium contineri. Neque obeſt grauiùs delinquere, & grauiori pœna dignum eſſe vſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij, & Beneficij, quàm vſurpatorem fructuum ex ipſis prouenientium; quia id ſolùm probat debuiſſe Pontificem grauiori cenſuræ, & pœnæ ſubiicere delinquentem, non tamen probat de facto hac lege ſubiectum eſſe. Neque id eſt mirandum, cùm rarò vſurpatio Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij contingat, frequentiùs tamen vſurpatio fructuum inde prouenientiū, & Pontifex conſuluit delicto frequentiori, relinquens rarum, & extraordinarium arbitrio iudicis puniendum.

18. Oppoſitum affirmat Alterius *lib. 5. diſp. 18. cap. 1. dub. 1.* quem ſequitur Bonac. *diſp. 1. de cenſur. bulla. q. 18. punct. 2. n. 28.* Mouetur Alterius, quia ſi propter vſurpationem fructuum fertur excommunicatio, à fortiori propter Eccleſiæ vſurpationem vtpote grauius delictum. Sed hæc ratio diſſoluta eſt *n. præcedenti.* Secūdò probat, quia intentio legiſlatoris videtur eſſe, ne fructus Eccleſiæ, & à fortiori ne ipſa Eccleſia à poteſtate laica vſurpetur, atqui finis legis potiùs quàm verba inſpiciendus eſt. *cap. fin. de regul. iuris in 6. & leg. cum pater, §. dulciſſimis,*

dulciſſimis, ff. de legatis 2. Et confirmari poteſt ex eo quòd ſi Pontifex interrogaretur, id ſine dubio affirmaret. At id pro lege habendum eſt quod legiſlator decerneret, iuxta Gloſſam *in leg. tale pactum*, §. *fin. ff. de pactis*. Sed hæc parum vrgent. Non enim finis legis ſub lege comprehenditur, neque intentio Pontificis mente retenta conſtituere legem poteſt, *leg. ſi repetendi ff. de condictione ob cauſam*. Neque Pontifex interrogatus reſponderet ſub ſua lege hunc caſum comprehendi. Bonacina verò aliis ducitur rationibus. Prima, quia vſurpans Eccleſiam, Monaſterium, vel beneficium regulariter fructus vſurpat, ac proinde effugere non poteſt excommunicationem. Secundò quia vſurpans Eccleſiam, vel beneficium eo ipſo vſurpat ius fruendi fructibus qui ex beneficio proueniunt. At nomine fructuum non ſolùm veniunt qui ſuapte natura, vel intercedente hominis induſtria enaſcuntur, ſed etiam ius percipiendi hos fructus, iuxta *leg. vacca emptor. ff. de euictionib.* & *leg. per ſeruum.* §. *ſi vſusfructus. ff. de vſu, & habitat.* Ergo. Neque etiam hæ rationes conuincunt. Admitto namque vſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij regulariter illius fructus vſurpare. Qua poſita vſurpatione hanc excommunicationem non effugiet; non quia vſurpauit Eccleſiam, ſed quia vſurpauit illius fructus. Minus ſecunda ratio conuincit; nam ius ſpirituale vtendi fructibus beneficij ab ipſo beneficio realiter, & phyſicè non diſtinguitur. Non igitur de vſurpatione huius fructus qui impropriè fructus dicitur, loquitur Pontifex, ſed de vſurpatione fructus ab Eccleſia, Monaſterio, & beneficio diſtincti, indéque prouenientis. Quod apertè colligi poteſt ex eo quòd nomine fructuum, redditúum, & prouentuum idem ſignificetur. At ſub nomine redditúum, & prouentuum non comprehenditur ius ſpirituale percipiendi fructus, ergo neque ſub nomine fructuum. Item ipſemet Bonac. *dicto punct.* 2. *n.* 6. concedit ſub his nominibus comprehendi quodlibet emolumentum temporale ex Eccleſia, ſeu beneficio proueniens. At ius ſpirituale percipiendi fructus non eſt emolumentum temporale, ſed ſpirituale æquè ac eſt ipſa Eccleſia, & beneficium. Ergo hoc ius ſub nomine fructuum præſens Canon non comprehendit.

19. Ego verò dicendum exiſtimo priorem ſententiam ſpeculatiuè loquendo veriorem eſſe; quia in materia cenſurarum vtpote odioſa, verba legis extendenda non ſunt, ſed in ſenſu ſtricto, & proprio ſumenda. At verba ſic ſumpta non comprehendunt vſurpatorem Eccleſiæ, Monaſterij, vel beneficij præcisè, & formaliter, ſed vſurpatorem iuriſdictionum, & fructuum inde prouenientium, vti colligitur ex ipſis verbis Canonis. Ergo, &c. Verùm practicè loquendo, ſecunda ſententia tenenda eſt, quia raró, vel nunquam Eccleſia, Monaſterium, vel beneficium vſurpatur, quin eorum fructus vſurpentur, cùm ob vſurpandos fructus vſurpatio Eccleſiæ, Monaſterij, vel Beneficij fiat.

20. Tertium dubium eſt de vſurpatione pecuniæ, ob quam fructus Beneficij venditi ſunt, an ſub hoc Canone comprehendatur? Affirmat Filliucius *tract.* 16. *cap.* 8. *q.* 6. *num.* 221. eo quòd illa pecunia fructibus æquiualeat, & loco fructuum ſubrogata ſit. Sed rectius Bonac. *diſp.* 1. *q.* 18. *punct.* 2. *num.* 9. inclinat in oppoſitum, quia illa pecunia propriè, & formaliter non prouenit ex beneficio, ſed ex beneficij fructibus venditis. Pontifex autem ſolùm vſurpatorem bonorum prouenientium ex Beneficio, Eccleſia, vel Monaſterio excommunicationi ſubiicit. Ergo vſurpator bonorum prouenientium perſonæ Eccleſiaſticæ ex alio titulo ſub hac cenſura non comprehenditur. Et idem eſt dicendum de vſurpatione aliorum bonorum in quæ beneficiatus fructus ſui beneficij permutaret. Non enim illa bona ſunt propriè, & formaliter fructus beneficij, ſed permutationis.

21. Quartum dubium eſt de vſurpatione fructuum beneficij non beneficiato facta, ſed conductori, an ſub hoc Canone contineatur? Videtur contineri ſi conductor perſona Eccleſiaſtica ſit; quia perſonæ Eccleſiaſticæ ſubtrahuntur fructus ei competentes ratione beneficij conducti. Sed oppoſitum tenendum eſt cum Duardo in præſenti *canon.* 17. *q.* 9. *n.* 7. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 18. *punct.* 2. *num.* 26. Quia eſto illi fructus ſint Beneficij, conductori autem non ex Beneficio proueniunt, cùm ipſe Beneficium non habeat, ſed ex conductione. At Pontifex hoc Canone excommunicat vſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ ratione Beneficij, Eccleſiæ, vel Monaſterij. Ergo non comprehendit vſurpatorem bonorum pertinentium perſonæ Eccleſiaſticæ titulo conductionis.

Punctum XIX.

Expenditur decimaoctaua excommunicatio aduerſus imponentes decimas, collectas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis.

1 *Refertur textus.*
2 *Comparatur hæc excommunicatio cum aliis excommunicationibus iure latis.*
3 *Diuiditur hic Canon in triplicem partem.*
4 *Quæ perſonæ in prima parte huius canonis excommunicationi ſubiiciantur.*
5 *Vt huic excommunicationi ſit locus debent exigi, & percipi tributa impoſita prætextu poteſtatis laicæ.*
6 *Imponens tributa realia quæcunque ſint extra caſus à iure conceſſos excommunicationi ſubiicitur.*
7 *Imponentem perſonale tributum non videtur improbabile ſub hoc canone non comprehendi.*
8 *Referuntur caſus, in quibus à clericis tributum licitè exigitur.*
9 *Ad hanc cenſuram incurrendam requiritur non ſolùm tributi impoſitio, ſed illius exactio.*
10 *Quomodocunque à clericis hæc tributa exigantur, eſt locus huic excommunicationi.*
11 *Item excommunicantur qui tributum recipiunt etiam à ſponte dantibus.*
12 *Exigere tributum ab Eccleſiaſticis, quod non ipſis, ſed laicis impoſitum eſt, hac excommunicatione non punitur.*
13 *Tributum impoſitum clericis, & ab eis exactum etiamſi exiguum ſit, hac excommunicatione punitur.*
14 *In ſecunda parte huius canonis excommunicantur qui per ſe, vel per alios imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum.*
15 *Item communicantur qui prædicta procurant, in eiſque auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant.*
16 *In tertia parte innouantur decreta ſuper his ſacris Canonibus lata.*
17 *Ex vi huius innouationis cenſet* Bonacina *cenſuras innouatas non reſeruari.*
18 *Verius eſt reſeruationẽ Bullæ accipere ex hac innouatione.*

1. DEcimooctauò eandem excommunicationem præcedentium Canonum protendit Pontifex ad eos qui collectas, decimas, tallias, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus huiuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, ac ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur, cuiuſcunque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſed Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicũ-

que etiam Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, & quoquo modo Præſidentes, Conſiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innouantes decreta ſuper his per ſacros Canones tam in Lateranenſi nouiſſimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

2. Nulla alia via frequentiùs Eccleſiaſticæ perſonæ vexari ſolent à poteſtate laica quàm gabellarum impoſitione, ideóque Pontifex præſenti Canone protegit quælibet illorum bona à ſæculari tributo. Et vt firmior ſit hæc defenſio innouat decreta, cenſuras, & pœnas in Conciliis generalibus edita, *ſuper his* quæ in huiuſmodi Canone Bullæ exprimuntur. Notandáque eſt illa dictio *ſuper his*. Non enim omnia decreta de immunitate bonorum Eccleſiaſticorum loquentia innouantur, ſed ſolùm decreta, quæ de contentis in hoc Canone loquuntur, & quatenus de his mentionem faciunt, vt rectè aduertit Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 30. n.* 8. Sayrus *lib. 3. theſauri cap. 22. n.* 11. Suar. *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 2. *n.* 100. Bonac. aliis relatis *diſp. 1. q. 19. p. 4. num. 4.*

In primis namque innouantur textus, in *cap. non minus. & cap. aduerſus, de immunit. Eccleſiar.* vtpote editi in Concilio generali Lateranenſi. At non cenſentur innouati niſi quatenus prohibent impoſitionem, & exactionem tributi, quia hæ actiones tantùm in Bulla continentur. Non vero innouantur quatenus excommunicationem ferunt aduerſus ſucceſſorem imponentis tributum, niſi per ipſum fiat ſatisfactio intra menſem, vel ex bonis communitatis ſi in eius vtilitatem tributum conuerſum eſt, vel communitate deficiente ex bonis ſibi à prædeceſſore relictis, vtpote qui onera bonis prædeceſſoris annexa ſubire tenetur. Quia in huiuſmodi canone nulla eſt mentio facta de reſtitutione, ſed de impoſitione, exactione, & receptione tributi. Neque etiam innouatur *cap. quamquam, de cenſibus lib. 6.* ea parte qua loquitur de ſoluentibus tributum, quia Bullæ textus nullam ſoluentium mentionem fecit. Minus innouatur textus in *cap. clericis, de immunit. Eccleſiar*, & Extrauagans *Quod olim, eodem tit.* quia hæc per Clementem V. in Clement. *quoniam* redacta ſunt ad diſpoſitionem Concilij Lateranenſis. In *cap. non minus*, & *cap. aduerſus, de immunit. Eccleſiar.* ob tollenda dubia, & contentiones ortas ex diſpoſitione *dicti cap. clericis.* & Extrauag. *quod olim.*

3. Triplicem partem hic Canon continet. Prima fert excommunicationem aduerſus imponentes, exigentes, vel recipientes tributum ſine ſpeciali Romani Pontificis facultate. Secunda eandem excõmunicationem profert contra patrantes per ſe vel alios directè, vel indirectè prædicta crimina. Item contra id procurantes, vel auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Tertia innouat ſacros canones in Conciliis generalibus editos de hac materia loquentes pœnas, & cenſuras ibidem contentas.

4. Quoad primam partem attinet excommunicationi ſubiicit Pontifex quoſcunque quauis authoritate etiam Regali, vel Pontificali fulgentes qui perſonis Eccleſiaſticis, & eorum & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus abſque eius ſpeciali, & expreſſa licentia, collectas, decimas, tallias, præſtantias, & alia onera imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt.

5. Vt autem locus ſit huic excommunicationi hæ actiones imponendi, exigendi, & recipiendi tributa impoſita præſtari debent prætextu poteſtatis laicæ ſiue à laico, ſiue à Clerico præſtentur, quia hic Canon vtpote præcedentibus annexus in defenſionem Eccleſiaſticarum perſonarum, & bonorum Eccleſiaſticorum latus eſt aduerſus laicam poteſtatem: ab hac enim Eccleſiaſtica poteſtate, tametſi iniuſtitiam committat, & ſacrilegium, cum tributa aliis perſonis Eccleſiaſticis indebitè, & contra ſacros Canones imponit, vt bene Fillincius *tract. 16. cap. 11. quæſt. 3. num.* 300.

6. Qui verò tributa realia quæcunque ſint imponit extra caſus à iure conceſſos, & abſque ſpeciali, & expreſſa Romani Pontificis licentia huic excommunicationi ſubiicitur. Nam eſto textus tantùm expreſſerit collectas, decimas, tallias, præſtantias, vtpote tributa frequentiora, non obinde infertur vectigal, gabellam, pedagium, & aliud ſimile tributum non comprehendi, quia hæc ſimilia ſunt expreſſis, & Pontifex vt ea comprehenderet, addidit *& alia onera*, id eſt quælibet alia onera, quæ expreſſis fuerint ſimilia, nam illud relatiuum *alia*, rem diſtinctam ab antecedenti ſignificat, eiuſdem tamen qualitatis, & conditionis. Argum. *cap. ſedes, de reſcriptis & l. quidam relegatus. ff. de rebus dubiis.* Et pluribus comprobat Auguſt. Barboſa, *in ſuo diction. dict.* 17. Atque ita tradit ex communi ſententia Silueſt. verbo *gabella. 4. in princ.* Duard. *lib. 2. can. 18. quæſt. 2. num.* 12. Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 10. p. 1. num. 2.*

7. Notanter dixi *realia onera*: nam ſi tributum aliquod perſonale conſiſtens in aliqua perſonali actione Eccleſiaſticis perſonis imponeretur, non videtur improbabile ſub hoc Canone non comprehendi; quia hoc tributum non eſt ſimile tributis expreſſis, ac proinde contineri nequit ſub illa dictione *& alia onera*, vti tradit Hugolin. in præſenti *cap. 18. num.* 2. Bonac. *diſp. 1. de cenſur. bullæ. q. 19. p. 1. num.* 3. Attamen vt benè aduertit Bonac. *verſ. veruntamen*, ſic tributum imponens non effugiet cenſuram latam *can.* 15. aduerſus condentes ſtatuta, ordinationes, & quælibet alia decreta libertatem Eccleſiaſticam derogantia.

8. Deinde dixi hæc facienda eſſe extra caſus à iure expreſſos, & abſque ſpeciali, & expreſſa ſummi Pontificis licentia, ſunt enim aliqui caſus in quibus à clericis tributum licitè exigitur. de quibus latè *tract. 12. de immunit. perſonarum Eccleſiaſticarum, & bonorum. p. 9.*

9. Et licèt ad contrahendam cenſuram latam *can.* 15. ſatis ſit tributi impoſitio per modum ſtatuti, ſeu legis facta, ad hanc tamen cenſuram inſuper requiritur illius tributi exactio, vti tradit Duard. *can.* 18. *q. 4. num.* 1. Bonac. *diſp. 1. q. 19. p. 1. num. 3. &* 4. quia textus vtitur dictione *&*, quæ regulariter copulatiua eſt, & extrema quæ coniungit poſtulat ſimul eſſe, vt diſpoſitio ſubſiſtat. Argum. *leg. ſi quis ita, ff. de verbor. obligat.* inquit enim textus Bullæ, Imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt. Impoſitio ergo tributi, & illius exactio adeſſe debet.

10. Tributa verò imponi; exigíque debent clericis, Prælatis, aliiſve Eccleſiaſticis perſonis. Neque opus eſt (vt minus benè cenſuit Caietan. *verb. excommunicatio. cap.* 39. Nauarr. *cap. 27. n.* 128.) eam impoſitionem fieri clericis ratione bonorum Eccleſiaſticorum. Quomodocunque enim ipſis directè imponantur, & exigantur hæc excommunicatio locum habet; ſiquidem non ſolùm prohibet tributi impoſitionem bonis ipſorum clericorum qatenus talia ſunt, ſed etiam ipſis clericis, vt apertè conſtat ex illis verbis textus: *Et onera clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & prouentibus abſque ſpecialis, expreſſaque Pontificis licentia imponunt, & diuerſis etiam exquiſitis modis exigunt.* Nam vt rectè Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 21. num.* 9. apertè Pontifex diſtinguit inter bona Clericorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum: bona autem Clericorum diſtincta à redditibus, fructibus, & prouentibus Eccleſiæ, Monaſterij, ſeu Beneficij patrimonia ſunt legalia, & ſæcularia, non Eccleſiaſtica. Ergo etiam hæc intendit Pontifex à tributorum impoſitione eximere, iuxta textum *in cap. quamquam, de cenſibus lib.* 6. Atque ita tradit Sayrus *loco relato*, Alterius *lib. 5. diſp. 18. cap.* 3. verſ. *quartò notandum.* Bonacina *diſp. 1. de cenſur. bullæ, quæſt.*

Digitized by Google

q.19. *punct*.1.*n*.7. Suar. *diſp*.21. *de cenſur. ſect*.2.*n*.99. Cum hoc tamen ſtat, ſi clerici habeant aliqua bona titulo donationis, vel hæreditatis quibus aliquod tributum annexum eſt, non impeditur laica poteſtas ab illius tributi exactione, quia hoc tributum nec bonis Eccleſiaſticis nec perſonis Eccleſiaſticis impoſitum eſt. Neque exigitur à clericis quatenus tales ſunt, ſed quatenus ſunt hæredes, legatarij, vel donatarij rei cui eſt tributum annexum, vti aduertit Suar. *de cenſur. diſp*.21.*ſect*.2.*n*.99.*in fine*.

11. Non ſolùm imponentes tributum perſonis Eccleſiaſticis, vel bonis Eccleſiaſticis, illúdque exigentes hac innodantur excõmunicatione. Sed qui illud impoſitum recipiunt etiam à ſponte dantibus, vt habetur in textu, hoc eſt qui recipiunt tributum ab iis qui nulla alia via, vel coactione præter eam quam ſecum trahit impoſitio, tributum ſoluunt. Sicuti explicat Suar. *diſp*. 21.*ſect*.2. *n*.99. Sayrus *lib*.3. *theſauri*, *cap*.22. *n*.10. Bertachin. *tract. de gabell. par*.7. *n*.23. Duard. *lib*.2. *can*. 18. *quæſt*. 16. Bonac. alios referens *diſput*.1. *de cenſur. bulla quæſt*. 19. *p*.1. *num*. 10.

12. Exigere verò ab Eccleſiaſticis tributũ, quod non pſis, neque eorum bonis, ſed laicis impoſitum eſt ſub hac excommunicatione non comprehenditur, vt apertè colligitur ex illis verbis textus: Sic *impoſita exigunt*, &c. ſolùm namque exactio, & receptio tributi impoſiti hac cenſura punitur. Sicuti ex communi ſententia docuit Bonac. *d. diſp*.1. *q*.19. *p*.1. *num*.6.

13. Sed an tributum clericis impoſitum, vel ab eis exactum debeat eſſe in graui materia, vt imponens, vel exigens hac cenſura afficiatur? Doctores diſſentiunt. Nam Bonac. *diſp*.1. *de cenſur. bulla*, *q*.19. *punct*.1. *num*. 12. cenſet in hanc cenſuram non incurrere, quia ob paruitatem materiæ credit exigentem à culpa mortali excuſari. Sed contrarium longè verius exiſtimo cum Alterio *lib*.5. *diſp*.19. *cap*.3. *ad finem*. Quia grauitas huius impoſitionis, & exactionis non deſumitur ex quantitate tributi, ſed ex iniuria libertati Eccleſiaſticæ facta, & ex illius contemptu. Sicuti grauitas ſimoniæ non deſumitur ex quantitate pretij exhibiti pro re ſpirituali, ſed ex contemptu, & iniuria rei ſpirituali factæ eam pretio temporali coæquando. At negari non poteſt impoſitione, exactionéque tributi quantumuis minimi ſtatum Eccleſiaſticum grauiter lædi, vtpote qui ea actione denotatur poteſtati laicæ ſubiectas eſſe, & tributorum ſolutioni obligatus. Ergo, &c. Et confirmo; ſi pro negotio leuis momenti clericum ad tribunal ſæculare traheres iudicandum, cui dubium erit te graue ſacrilegium cõmittere, & in excommunicationem incidere, quia ad huius peccati grauitatem non debet ſpectari materia de qua iudicium eſt ferendum, ſed ipſum iudicium, cui clericus iniquè ſubijcitur. Sic in præſenti non quantitas tributi, ſed illius impoſitio, & exactio ſpectanda eſt, vtpote quæ ex ſe libertatem Eccleſiaſticam grauiſſimè lædit.

14. In ſecunda parte huius canonis excommunicantur qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta faciunt, hoc eſt imponunt, exigunt, vel recipiunt tributum impoſitum. Dicuntur autem per ſe imponere, & exigere qui nullo intermedio imponunt, & exigunt, per alios verò qui mediis ſuis miniſtris. Deinde autem imponunt, ſi ipſis Clericis, vel eorum bonis Eccleſiaſticis immediatè tributum imponatur, indirectè tamen ſi aliis imponatur: ex qua impoſitione neceſſariò Clerici grauantur: vti bene explicat Carol. de Graſſis *de effectu clericat. effectu* 3. *n*.50. 77. & 146.

15. Deinde excommunicantur qui hæc procurant, id eſt qui diligentiam, & opera præſtant, vt impoſitio, exactióque tributi ad effectum perducatur. Quapropter officiales, & miniſtri qui Eccleſiaſticos citant, capiunt, accipiunt pignus, fructus ſequeſtrant, vt tributum ſoluant hac excommunicatione innodantur, quia qualibet ex his actionibus tributi exactio, & receptio procuratur. Præterea excommunicantur qui in eiſdem auxilium, conſilium, vel fauorem præſtare non verentur; hoc eſt qui non verentur in imponendis, exigendis, recipiendiſve tributis conſulere quomodo & qualiter imponenda, exigendáque ſint, nec verentur imponentes, exigentéſque adiuuare, tum componendo edicta illave conſcribendo, vel publicando: tum aſſiſtendo exactioni, ne Eccleſiaſtici contradicant, tum illos manifeſtando, ne inſoluti recedant, vt benè tradit Hugolin. in præſenti, *can*. 17. verſ. *ac in eiſdem*. Alterius *lib*. 5. *diſp*. 18. *cap*. 4. Duard. *lib*.2. *can*.17. *q*.10. *n*.4. *verſ*. 9. Bonac. *diſp*.1. *q*.19. *punct*.1. *num*.16. & *ſeqq*.

16. In tertia parte innouantur decreta ſuper his per ſacros Canones tam Concilij Lateranenſis, quàm aliorum Conciliorum generalium etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis. Initio *huius* §. notaui ſolùm renouari decreta cum cenſuris, & pœnis, quatenus attingunt materiam in hoc canone contentam, hoc eſt quatenus attingunt impoſitionem, exactionem, receptionémve tributi perſonis, & bonis Eccleſiaſticis factam.

17. Sed an ex vi huius innouationis cenſuræ & pœnæ in decretis renouatis contentæ reſeruationem Bullæ obtineant? Non conueniunt Doctores. Bonac. *diſp*.1. *de cenſur. Bullæ*. *q*. 19. *p*. 4. *n*. 8. negatiuam tuetur partem. Tum quia innouare canones non eſt reſeruare, ſed in priſtinum ſtatum conſtituere, ac ſi aboliti non eſſent. At in priſtino ſtatu reſeruationem Bullæ non habebant. Tum quia verſamur in materia pœnali, in qua benigna interpretatio fieri ſolet. Ex quo rectè infert Bonacina te abſolui poſſe à quolibet ſacerdote, ſi ignarus excommunicationis Bullæ, & conſcius excommunicationis iure communi inductæ, nec reſeruatæ actionem præſtitiſti, cui eſt excommunicatio annexa.

18. Cæterùm verius cenſeo ex vi huius innouationis cenſuras, & pœnas in antiquis decretis contentas reſeruationem Bullæ accipere. Quæ fuit ſententia Toleti, *lib*.1. *cap*. 10. *num*. 5. Filliucij *tract*. 16. *cap*. 11. *quæſt*. 5. *num*. 303. Alterij *lib*. 5. *diſp*. 19. *cap*. 5. verſ. *his omnibus*. Duardi *lib*.1. *can*. 3. *q*.3. & aliorum. Ducor quia innouare legem, illiúſque pœnam eſt illam de nouo conſtituere, ac ſi nunquam eſſet conſtituta. At pœnæ per Bullam conſtitutæ reſeruationem obtinent. Ergo eam pœnæ innouatæ vtpote per Bullam conſtitutæ. Neque his obeſt fundamentum Bonac. Admitto innouare canones per ſe non eſſe illis reſeruationem imponere, ſed tantùm in priſtinum ſtatum conſtituere. At ſi illa innouatio ſimul ſit reſeruatio, canoneſque innouentur lege reſeruatiua, non eſt dubium ex innouatione reſeruationem accepturos. Bullæ autem conſtitutio, quia huiuſmodi canones innouantur reſeruationem continet. Ergo eam tribuit canonibus innouatis.

Pvnctvm XX.

Explicatur decimanona excommunicatio, aduerſus iudices ſæculares, qui in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus clericorum ſe interponunt.

1 *Refertur textus.*
2 *Finis huius excommunicationis.*
3 *Quæ perſonæ ſub hac excommunicatione cõprehendantur.*
4 *Non comprehenduntur qui ſuo conſilio, auxilio, vel fauore perſonam Eccleſiaſticam proceſſam banniunt, &c.*
5 *Quæ ſint actiones hac cenſura prohibitæ.*
6 *Quæ cenſenda ſit ſpecialis Pontificis licentia, ne huic excommunicationi ſit locus.*
7 *Ad hanc licentiam ſpecialem reducuntur plures caſus, in quibus iure communi permittitur Eccleſiaſticas perſonas capere, & iudicare.*
8 *Ex mandato Eccleſiaſtici iudicis poteſt, imo tenetur quilibet Laicus ſuam opem præſtare in proceſſu, ſeu captura Clerici.*
9 *Non eſt opus ſummariè cognoſcere iuſtitia cauſam, ſed ſa-*

tis eſt de iniquitate iudicis Eccleſiaſtici non conſtare.
10 *In cauſa ſanguinis plures cenſent oppoſitum.*

1. DEcimononò excommunicat, & anathematizat Pontifex omnes, & quoſcumque magiſtratos, & iudices, notarios, ſcribas, executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa buius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia. Quique huiuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs perperam abutuntur, etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarij, Senatores, Præſidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

2. Lata eſt hæc excommunicatio in protectionem Eccleſiaſticarum perſonarum, ne à Laica poteſtate iudicentur. Vnde ad incurrendam hanc cenſuram opus eſt, vt Magiſtratus, iudices, & alij in ſupradicto textu contenti in cauſis criminalibus clericorum ſe interponant poteſtate Laica, & non Eccleſiaſtica, vti colligitur ex illis verbis, *quomodolibet ſe interponentes contra perſonas Eccleſiaſticas.* Illis namque ſignificatur eos qui ſe interponunt non eſſe futuros Eccleſiaſticos ſaltem formaliter, hoc eſt quatenus ſe interponunt: vt benè tradit Filliucius *tract.* 16. *cap.* 11. *q.* 7. *n.* 109. Hugolin. in præſenti, *can.* 19. *§.* 2. *verſ. quinto.* Duard. *d. can.* 19. *q.* 8. *n.* 5. *verſ. quarto.* Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. Bulla. q.* 20. *p.* 2. *n.* 8.

3. Perſonæ verò ſunt omnes infra Regem, & Imperatorem quocunque nomine nuncupentur, qui actiones præſenti Canone prohibitas auſi fuerint perpetrare. Exprimuntur Magiſtratus, & Iudices, ſub quibus nominibus veniunt Gubernatores ciuitatum, vel prouinciæ, Proreges, Conſiliarij, Senatores, Cancellarij, Vicecancellarij, &c. Secundò exprimuntur Notarij, quibus competit acta iudicij, & inſtrumenta publica conficere. Tertiò Scribæ qui acta iudicij, citationes, dilationes, exceptiones, depoſitiones teſtium, appellationes, ſententias ſcribunt. Quartò Executores qui ſententias, & mandata iudicum exequuntur. Quintò Subexecutores, quorum opera Executores vtuntur in ſententiarum, & mandatorum iudicialium executione.

4. Hi omnes, & ſinguli, ſi præter iuris ordinem, & ſpecialem, expreſsámque licentiam ſummi Pontificis ſe intromiſerint in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus perſonarum Eccleſiaſticarum hac excommunicatione innodantur. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 20. *punct.* 1. *n.* 1. *&* 2. exiſtimat in hanc cenſuram incurrere Iudices, & Magiſtratus, Notarios, Scribas, Executores, qui ſuo conſilio, auxilio, vel fauore perſonam Eccleſiaſticam proceſſant, banniunt, &c. Mouetur ex illo aduerbio *quomodolibet*, quod omnem penitus modum includit, *ex cap. indemnitatibus. §. ſi qua verò, de electione. lib.* 6. Sed contrarium mihi dicendum videtur, eo quòd Pontifex modos, quibus iudex ſæcularis in cauſis criminalibus Clericorum ſe interponens in hanc excommunicationem incidit explicuit illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias proferendo, vel exequendo. Nam vt ipſemet Bonacina notauit, verbum illud *ſe interponere*, genericum eſt, & commune ad proceſſus, bannum, capturam, ſententiam, illiúſque executionem. Quapropter ſenſus eſt magiſtratus qui ſe interpoſuerit in cauſis criminalibus Clericorum quocunque modo ex infra ſcriptis, ſcilicet proceſſando, banniendo, &c. huic excommunicationi ſubiiciatur. Et explicatio hæc inde confirmari poteſt, nam iudex clericum verbaliter citans, & ad ſuum tribunal adducens, ibique de crimine examinans verbaliter, etſi in cenſuram latam Canone 15. incidat, hac tamen non innodatur, vti tradit Nauarr. *conſ.* 53. *de ſententia excommunicat.* Alterius *lib.* 5. *can.* 19. *diſp.* 20. *cap.* 1. *verſ. quæret quis.* Duard. *ibi. q.* 9. *ad finem.* & ipſemet Bonac. *diſp.* 1. *q.* 20. *punct.* 2. *n.* 10. quia hæc citatio, & examinatio non conſtituit proceſſum, capturam, vel ſententiam, quæ ſunt actiones hoc Canone interdictæ. Ergo aduerbium illud *quomodolibet* non quamliber interpoſitionem in cauſis clericorum denotat, ſed eam interpoſitionem, quæ modis expreſſis in dicto Canone contingit. Præterea concedamus (vt Bonacina prætendit) aduerbium illud *quomodolibet*, quamlibet ex interdictis actionibus afficere, ita vt præter hunc ſenſum: Excommunicamus qui perſonas Eccleſiaſticas quomodolibet proceſſauerit, bannierit, cœperit, ſententiauerit, ſeu ſententiam executioni mandauerit: non inde infertur conſiliantes, auxiliantes, & fauentes comprehendi; quia non propriè, & formaliter proceſſant, banniunt, capiunt, &c. ſed conſulunt, & adiuuant ad proceſſum, bannum, ſeu capturam. Cùm igitur Pontifex inquit ſe excommunicare iudicem quomodoliber proceſſantem, intelligi debet de modo, quo proceſſus confici poteſt, non de modo qui extra proceſſum fit.

5. Actiones iudicibus, magiſtratibus, notariis, &c. interdicta in hoc Canone ſunt, primò proceſſare Eccleſiaſticas perſonas, hoc eſt, illorum crimina inquirere, & iudicialiter inueſtigare. Nam èo ipſo quo hæc inquiſitio, & iudicialis inueſtigatio ſcripto mandatur, perſona proceſſata eſt, quamuis proceſſus completus non ſit, nec cauſa ſubſtantiata, adeſtque quidquid ad hanc cenſuram requiritur, vt benè tradit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. Bulla. q.* 20. *p.* 1. *n.* 6. *& ſeqq.* Neque ab ea excuſabitur ex eo quòd intentione inueſtigandi veritatem, non pœnam ſumendi proceſſum fecerit, quia textus actionem proceſſandi damnat abſolutè, quæ intentionẽ pœnæ infligendæ non inuoluit neceſſariò. Sicuti notauit Bonac. *ſupra, n.* 9. Neque item liberatur ex eo quòd animo remittendi delinquentem ſuo iudici proceſſum fecerit, quia hæc intentio non præſtat iuriſdictionem ſæculari poteſtati aduerſus Eccleſiaſticos, neque impedit proceſſum fieri indebitè contra ipſos. Sicuti aduertit idem Bonac. *d. diſp.* 1. *q.* 20. *punct.* 1. *n.* 7. Secunda eſt bannire Eccleſiaſticas perſonas, hoc eſt eas authoritatiuè à regno, prouincia, ciuitate, vel patria relegare, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, iuxta textum *in l. relegatus ff. de interdictis.* Tertia eſt capere, ſeu apprehendere prædictas perſonas, vinculis alligare, vel in aliquo loco incluſas detinere, vt inde liberè exire nequeant. Quarta eſt proferre ſententiam ſiue definitiuam, ſiue interlocutoriam. Quinta eſt dictam ſententiam executioni mandare. Quælibet autem ex his actionibus ſufficiens eſt ad cenſuram, vt conſtat ex illis dictionibus *ſeu, vel*; quæ diſiunctiuæ ſunt, & notant omnes.

6. Excipitur autem, niſi hæ actiones fiant ex ſpeciali, & expreſſa licentia ſummi Pontificis; quia eo caſu non offenditur Eccleſiaſtica libertas, cùm non ex poteſtate laica, ſed Eccleſiaſtica procedatur. Cenſetur autem ſpecialis, & expreſſa licentia, ſi fuerit conceſſa ad inueſtigandum aliquod delictum in ſpecie. Verbi gratia, proditionem reipublicæ, crimẽ læſæ Majeſtatis etiam aduerſus Eccleſiaſticas perſonas, cùm delictum, nec perſona Eccleſiaſtica in indiuiduo exprimantur, vt aduertit Suar. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 103. Filliucius, *tract.* 16. *cap.* 11. *q.* 8. *num.* 314. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 26. *cap.* 1. *col.* 10. Duard. *can.* 19. *q.* 6. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bulla. q.* 20. *num.* 16. Qui verò prædictam licentiam ad alios caſus non expreſſos extenderit, manifeſtè in hanc cenſuram incidet: ſicuti notatur in ipſo textu. Quippè operatur ex propria authoritate, non ex facultate Pontificis.

7. Ad hanc licentiam ſpecialem, & expreſſam reducuntur plures caſus in quibus iure communi ſæculari poteſtati permittitur Eccleſiaſticas perſonas iudicare, vel ſaltem capere; de quibus egi *tract.* 12. *religionis, punct.* 6. extra quos nemini licitum eſt Eccleſiaſticas perſonas propria authoritate proceſſare, bannire, capere, vel ſentẽtiare. Quinimo neque ex facultate delegata Epiſcopi. Non enim Epiſcopo conceſſum eſt poſſe delegare laicis facul

facultatem procedendi aduerſus Eccleſiaſticas perſonas: aliàs Bulla non poſtularet ſpecialem, & expreſſam licentiam ſummi Pontificis. Atque ita tradit Gloſſa communiter recepta *in cap.2.* verb. *præſumat, de Iudiciis*, vbi Panorm.*n.5.*Ripa *n.34.* Decian.*tract.crimin.tom.1.lib.4.cap.9.n.70.*Farinac.*praxi.q.8.n.4.*& aliis relatis Auguſt. Barboſa *de poteſt.Epiſc.3.p.allegat.*108.*num.*1. Quod adeò verum eſt, vt nec laico ſimul cum clerico hæc facultas concedi poſſit, quia ex ſocietate clerici non purgatur laici inhabilitas, ſicuti tradit Decius *in cap.2.de Iudiciis, n.5.*Abbas *in cap. ſignificaſti de foro compet.* Farinac.*d.q.8.n.4.*Decian.*d.cap.9.n.71.* Sigiſmund.Scacia *1.p.de iudiciis. cap.11.n.40.* & alii, quos refert,& ſequitur Barboſa *alleg.*108.*num.*2.

Cùm verò nullus adeſſet clericus, cui delegatio fieri poſſet, eſſétque neceſſariò facienda, credit Barboſa *n.5.* laico fieri poſſe delegationem. Sed verius oppoſitum exiſtimo, quia nunquam adeſt neceſſitas huius delegationis, ſiquidem committi poteſt cauſa laico, non vt ipſe propria authoritate etiam delegata proceſſum faciat, & ſententiam proferat, ſed vt miniſter Epiſcopi delictum inquirat, etſi facta inquiſitione culpabilem inuenerit tali pœna puniat, quam ipſe Epiſcopus ex tunc in ipſum profert.

Neque item eſt vera alia limitatio Barboſæ in delictis, vbi pœna ſanguinis eſſet inferenda. Nam eſto iudex Eccleſiaſticus eam exequi non poſſit, iudici tamen ſæculari illius iudicium committere nequit, ſed ſolùm cauſæ iudicatæ executionem.

8. Illud eſt certum ex mandato Eccleſiaſtici iudicis poſſe, imò teneri quemlibet laicum ſuam opem præſtare in captura, proceſſu, & ſententia aduerſus clericum, vti colligitur ex Trident.*ſeſſ.25.cap.3.de reformat.* vbi iudicibus Eccleſiaſticis conceditur facultas capiendi, & animaduertẽdi ſubditos per proprios, vel alienos executores. Quam poteſtatem ſæpè nequirent ad praxim reducere, ſi laicis non poſſent obligationem imponere, vti tradunt Decian. *tract. crimin. tom.1.lib.4.cap.10.n.3.* Farinac.*praxi crimin.q.97.n.82.* Menoch.*de arbitrar.caſu*452.*n.2.* Auguſt. Barboſa *3.p.de poteſt. Epiſc.allegat.*107.*n.*25. Zenedo *ad decretal. collect.*101.*n.*12. Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ.q.20.punct.3.§.1.* & alij apud ipſos. Quod ſi laici renuant obedire cẽſuris Eccleſiaſticis compelli poſſunt, vti tradunt præcitati Doctores. Aliis verò pœnis temporalibus praxi non eſt receptum. Tametſi Menoch. *caſu* 452.*num.*3.& Riccius *in praxi imploratione brachij ſæcularis,§.notabilia.num.*2.iudicent arbitrio iudicis Eccleſiaſtici puniendos fore.

9. Sed an ad præſtandum hoc auxilium debeant laici ſaltem ſummariè cognoſcere cauſæ iuſtitiam? Difficultate non caret, cùm certum non ſit iudices Eccleſiaſticos ſemper ſeruato iuris ordine procedere. Sed dicendum eſt quoties de iniquitate,& iniuſtitia iudicis Eccleſiaſtici non conſtat obligatos eſſe nulla cauſæ cognitione præmiſſa ſuam opem iudici Eccleſiaſtico præſtare, quia dum in ſuperioris mandato iniquitas non relucet, ſubditi obedire tenentur. Quod maximè procedit, cùm auxilium ſæcularis imploratur ad inueſtigandum clerici delictum, & proceſſum conficiendum, ſicuti tradit Marcus Anton.Genuenſ. *in curia Neapolit.cap.*36.Bonac.*diſp.1. de cenſur. bullæ. quæſt.20. punct.3.§.3. numero* 1. quia in his nullum eſt periculum obediendi.

10. Verùm in executione ſententiæ, maximè in cauſa ſanguinis plures grauéſque Doctores, Iulius Clarus §. *fin.q.96.c.7.* Nauar. *cap.cùm contingat,de reſcriptis,remedio 1.n.8.*Salcedo *pract.cap.*154.*aliàs* 160.Zenedo *ad decretal. collect.*105.*n.5.* Azebedo *leg.15.n.1.tit.1.lib.4.recopilat.*& alij plures, quos refert, & ſequitur Barboſa *alleg.* 107. *n.* 26. cenſent præmittere laicum debere ſummariam cauſæ cognitionem antequam opem ſuam præſtet, ne damnum irreparabile inferat contra iuris ordinem. A qua doctrina excipiunt & benè cauſam hæreſis, in qua tenentur nulla dilatione facta hæreticum ſibi traditum debita animaduerſione punire, vt latiùs probaui *tract.4. fidei.diſp.8.p.14.à num.5.*

Sed vt prædicta ſententia ſuſtineri poſſit, adeſſe debet probabilis ſuſpicio iniuſtitiæ, illiúſque probationes incontinenti offerri debent, vti notaui *ſupradicto loco n.7.* aliàs non video qua ratione laicus ſuperſedere ab executione ſententiæ debeat, aut illi concedenda ſit proceſſus, & ſententiæ examinatio. Cùm ipſi non tanquam iudici, ſed tanquam executori, & poteſtatis Eccleſiaſticæ ſubdito committatur reus puniendus.

PVNCTVM XXI.

Expenditur vigeſima, & vltima excommunicatio Bullæ, aduerſus occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, eiúſque ſupremam iuriſdictionem vſurpantes.

1 *Refertur textus.*
2 *Comparatur hæc excommunicatio cum ea qua lata fuit* Canon. 17.
3 *Declarantur perſonæ, aduerſus quas hæc excommunicatio fertur.*
4 *In triplicem partem diuiditur hic Canon.*
5 *Quæ actiones in prima parte prohibeantur.*
6 *Aduerſus quem prædictæ actiones præſtari debeant.*
7 *Qui & ob quas actiones in ſecunda parte huius canonis excommunicentur.*
8 *Perturbans iuriſdictionem legati, commiſſarij, alteriúſve gubernatoris à ſede Apoſtolica conſtituti, hac excommunicatione innodatur.*
9 *Vſurpatio ſupremæ iuriſdictionis Pontificia Sede vacante, ſub hoc Canone comprehenditur.*
10 *In tertia parte huius Canonis excommunicantur auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes ſupradictis.*
11 *Hæc cenſura non incurritur, niſi adſit dolus, & malitia.*

1. VIgeſimò excommunicat, & anathematizat Pontifex illos omnes, qui per ſe, ſeu alios directè, vel indirectè ſub quocunque titulo, vel colore inuadere, deſtruere, occupare, & detinere præſúpſerint in totũ vel in partem Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras citra Pharum, patrimonium B. Petri in Thuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venuſinum, Sabinenſem Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas prouincias, illarúmque terras, & loca, ac terras ſpecialis cõmiſſionis Arnulphorum, ciuitatéſq; noſtras Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Aueniomem, ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Colomacum, & alias ciuitates, terras, loca, vel iura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubiecta, necnon ſupremam iuriſdictionem in illis nobis & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, necnon adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes.

2. Tametſi *Canone* 17. lata fuerit excommunicatio aduerſus vſurpantes bona, redditus, & prouentus tum ad ſummum Pontificem, tum ad alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentia: attamen in præſenti in defenſionem bonorum temporalium ſedis Apoſtolicæ, illiúſque ſupremæ iuriſdictionis ſpecialis excommunicatio fertur aduerſus inuadentes, deſtruentes, occupantes, & detinentes prædicta bona, necnon perturbantes, & vſurpantes dictam iuriſdictionem, iiſque auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes. Vnde delinquentes vltra iniuſtitiam ſacrilegium committunt, vtpote ſedis Apoſtolicæ authoritatem offendentes: ſicuti ex communi docet Caietan.verb.*excommunicatio.cap.*17. Sebaſtian.Medices

in ſum. peccator.capital.tit.9.q.78.n.26. Sayr *lib.3.theſauri, c.24.n.1.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ.q.21.p.1.n.1.*

3. Perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt omnes, & ſinguli fideles cuiuſcunque qualitatis, & conditionis exiſtant, qui aliquam ex prædictis actionibus auſi fuerint perpetrare. Et licèt Regalis, Imperialíſque dignitatis mentio expreſſa facta fuerit, quia tamen materia ſubjecta ſpecialiter Reges, & ſupremos Principes ſpectat, ab eiſque Romana Eccleſia granius vexationis periculum ſubit, ea de cauſa verius cenſendum eſt hanc excommunicationem ad Reges, Imperatorem, alióſve ſupremos Principes extendi, vt tradit Hugolin. in præſenti *can.20. §.1.num.1.* Duard.*quæſt.10.n.4.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ.q.21.p.2.num.1.*

4. In triplicem partem hic Canon diuiditur. Prima agit de inuadentibus, deſtruentibus, occupantibus, & detinentibus loca, dominia, & iura Romanæ Eccleſiæ. Secunda de vſurpantibus, perturbantibus, ſeu vexantibus eius ſupremam iuriſdictiooem. Tertia de præſtantibus auxilium, conſilium, & fauorem in eiſdem.

5. In prima parte hæ actiones ſunt ſub excommunicatione prohibitæ. Prima inuadere terras Romanæ Eccleſiæ, hoc eſt in eas irruere, ſeu cum impetu aggredi, quod proprium eſt hoſtium; ideóque Suar.*diſp.21.de cenſur.ſect.2.num.*104. Filliucius *tract.16.c.3.n.62.* Hugolin. in præſenti, *cap.20.num.3.*verſ.*quoad ſecundum*, & alij, requirunt hoſtilem incurſum; quia alias non erit inuaſio propriè ſumpta, vt ex Ambroſio Calepino verb. *inuadere, & inuaſio* colligi poteſt. Neque obeſt quod in Bullis Sixti V. & Gregor. XIII. dictionibus *inuadere, & deſtruere*, addebatur hoſtiliter, quod præſentibus Bullis ſublatum eſt, quia non inde infertur mutatam eſſe diſpoſitionem (vt cenſet Bonac.*d.diſp.1.q.21.punct.1.n.3.*) quia illud aduerbium *hoſtiliter* credendum eſt omiſſum eſſe, vtpote non neceſſarium. Satis enim ex verbo inuadere, & ex ſubiecta materia perſpicuum erat inuaſionem debere eſſe hoſtilem; ſiquidem quælibet alia inuaſio propriè inuaſio non eſt. Quòd ſi ex conſenſu iniuſto gubernatoris, & aliorum ciuium ciuitatem aliquam Eccleſiæ ingrediaris occupandam nullo impetu facto, etſi hanc excommunicationem effugias ob actionem inuadendi, at in eam incidis ob actiones vſurpandi, occupandi, perturbandi, vexandi more hoſtili dictam ciuitatem. Secunda actio prohibita in dicto Canone eſt, deſtruere, deuaſtare, demoliri dicta loca, & terras Romanæ Eccleſiæ. Tertia eadem occupare, hoc eſt rapere, ſeu vſurpare. Quarta ſic vſurpata, & rapta detinere, & non reſtituere. Hæc enim ſi per ſe, vel per alios directè, vel indirectè quouis quæſito colore præſtentur hanc excommunicationem induunt, vt ex ipſo textu notatur. Neque opus eſt omnes has actiones adeſſe, vt excommunicatio locum habeat, ſatis enim eſt ſi adſit quælibet actiu ex prædictis. Aliàs Pontifex non ſatis ſuo dominio conſuleret. Neque obeſt quod textus vtatur hac dictione *&*, quæ vim habet extrema coniungendi. Nam id intelligitur, cùm ſubiecta materia contrarium non ſuadet, vti tradit Auguſt. Barboſa in *ſuo dictionario, dict.93.n.18.* At in præſenti ſubiecta materia ſuadet dictionem *&* non copulatiuè, ſed diſiunctiuè ſumi, quippe eius extrema nequeunt ſimul exiſtere. Non enim ſimul exiſtere poteſt actio deſtruendi ciuitatem, & illam retinendi. Atque ita tradit Suar.*diſp.21.ſect.2.num.105.* Alterius, *lib.5.diſput.21.cap.1.*verſ.*dixi*, Duardus *lib.2. canone 10. quæſt.2.n.2.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ, quæſt.21.p.1.num.8.*

6. Prædictæ verò actiones inuadendi, deſtruendi, occupandi, & detinendi verſari debent circa loca, & terras Pontificis, Romanæque Eccleſiæ, ſiue ipſi immediatè, ſiue mediatè ſubiecta, hoc eſt ſiue Pontifex in illis iuriſdictionem temporalem exerceat, ſiue eam in alios tranſtulerit feudo, vel emphyteuſi, dominio directo retento. Quapropter ſi quis deſtruat, vel occupet terras, & loca ad priuatos ciues pertinentia, eſto per accidens Romana Eccleſia damnum patiatur, nequaquam hac excommunicatione ligabitur, quia non occupat, vel deſtruit terras ſummi Pōtificis & Romanæ Eccleſiæ, quod expreſsè requiritur, vti tradit Filliucius *tract.16.c.3. q.8. num.65.* Hugolin. in præſenti, *cap.20.§.1.*verſ.*ex hac clauſula.* Duardus *lib.2.can.10.num.10.q.5.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ.quæſt.21.punct.1.num.11.& punct.3.n.4.* Quinimo eſto deſtruerentur loca, & terræ ad Pontificem, vt priuatam perſonam pertinētia, non obinde eſſet locus huic cenſuræ. Quia hac cenſura ſolùm proteguntur bona quæ ſimul ſunt Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ, vt conſtat ex illis verbis ſæpiùs repetitis: *Ad Romanam Eccleſiam: dicta Romana Eccleſia*, quæ manifeſtè indicant ea tantùm bona protegi hac cenſura, quæ Rumanæ Eccleſiæ, & Pontifici vt ſupremo Principi competunt, vt benè aduertit Bonac. *d.diſp.1.quæſt.21.p.3.in fine.*

7. Secunda pars huius Canonis excommunicatione afficit eos, qui ſupremam Pontificis, & Rumanæ Eccleſiæ iuriſdictionem de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, ſupremam inquam iuriſdictionem in temporalibus; nam de ſpiritualibus ſatis in præcedentibus canonibus actum eſt. Nomine ſupremæ iuriſdictionis non intelligitur dominium directum, & vtile, quod Pontifex habet in ſuas prouincias, & ciuitates; nam hoc dominium prima parte huius canonis protegitur, cùm ibi protegantur ciuitates, & iura Pontifici, Romanæque Eccleſiæ pertinentia: aliàs omnes habentes dominium directum, & vtile in ſuas ciuitates & loca, ſupremam haberent iuriſdictionem, quod non eſt concedendum. Sed nomine ſupremæ iuriſdictionis venit intelligendum merum, & mixtum imperium, iuxta textum *cap. quod translationem, de officio delegati. & leg. imperium, ff. de iuriſdictione omn. iudic.* Quippe poteſtas puniendi Eccleſiaſticos etiam vltimo ſupplicio ſupremam arguit iuriſdictionem, cùm nemini alteri conceſſum ſit, ſicuti tradit Alterius *lib.5.diſp.20.cap.1.*verſ.*per ſupremam.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.q.21.punct.1.n.16.* & generaliter eam iuriſdictionem, quam Pontifex vt ſupremus Princeps exercet ſuprema iuriſdictio appellanda eſt, vtpote nemini ſubiecta, & ab omni alia independens.

8. Circa hanc ſupremam iuriſdictionem eſt duplex difficultas. Prima; an illam offendat, qui Legatos, & commiſſarios, alióſque gubernatores à ſede Apoſtolica conſtitutos impedit, & perturbat, ne ſua iuriſdictione vtantur? Negat Alterius *diſp.21.cap.2.*verſ.*per ſupremum.* Bonac.*diſp.1.de cenſur.Bullæ, q.21.p.1.n.20.* quia prædictorum iuriſdictionem cùm ſit à iuriſdictione Pontificis, & Romanæ Eccleſiæ diſtincta, non poteſt eſſe ſuprema. At præſenti Canone ſola ſuprema iuriſdictio protegitur. Ergo, &c. Nihilominus ſatis probabile eſt ſic impedientem, & perturbantem hac excommunicatione innodari; non quidem quatenus perturbat Legatorum iuriſdictionem formaliter, ſed quatenus inde cenſetur Pontificia iuriſdictio perturbata. Etenim cùm Legati, Commiſſarij, aliique Gubernatores ciuitatum Eccleſiæ Romanæ nomine Pontificis iuriſdictionem exerceant, eorum iuriſdictione perturbata, & Pontificis iuriſdictio perturbata cenſeri debet.

9. Secunda difficultas: an vſurpatio, vel perturbatio ſupremæ iuriſdictionis Pontificia Sede vacante ſub hoc Canone comprehendatur? Pro certo affirmandum eſt comprehendi: quia eſto illa iuriſdictio non ſit Pontificis mortui, neque futuri, cùm vterque incapax ſit iuriſdictionis actualis, vtpòte carentes Pontificia dignitate: at eſt iuriſdictio Romanæ Eccleſiæ hoc Canone protecta. Neque obeſt quòd textus dicat, *Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem*, denotans eam iuriſdictionem, quæ Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ ſimul competit, hoc Canone comprehendi, non verò quæ ſolùm Romanæ Eccleſiæ. Non inquam obeſt, quia pronomini *Nobis* ſubintelligenda eſt conditio vitæ, & exiſtentiæ per ſe in eo pronomine imbibita: præſtátque hunc ſenſum:

Excom

Excommunicamus eos, qui ſupremam iuriſdictionem nobis viuentibus, & Romanæ Eccleſiæ competentem vſurpare, & perturbare præſumpſerint.

10. In tertia huius canonis parte excommunicantur adhærentes, fautores & defenſores ſupradictorum delinquentium, ſeu illis auxilium, conſilium, vel fauorem quomodolibet præſtantes. Sub his verbis: omne conſilium, auxilium, & fauor ex vi cuius aliqua ex ſupradictis actionibus ſubſequatur hac excommunicatione punitur. Quippe illorum verborum *adhærentes, fautores, & defenſores*, ſequentia videntur explicatio eſſe, vti colligitur ex illa dictione *ſeu*: ita vt ſenſus ſit, adhærentes per conſilium, præſtantes fauorem, exhibentes auxilium hac innodantur excómunicatione. Non tamen caret probabilitate quod tradit Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 21. *punct.* 1. *n.* 26. *&* 27. huic excommunicationi ſubiici eum qui prædictorum criminum reo adhæreret paratus eum comitari, & auxiliari, & fauere, tametſi de facto nondum conſilium, auxilium, & fauorem præſtitiſſet; quia ex illa animi præparatione manifeſta ſufficienter adhærere delinquenti dicitur. Illud verò eſt certum opus eſſe, vt delictum à principali operante committatur, vt adhærentes, conſulentes, auxiliantes, & fauentes excommunicatione ligentur, vt ſæpè dictum eſt, & notauit in præſenti Filliucius *tract.* 16. *cap.* 3. *n.* 69. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 21. *cap.* 21. *verſ. meritò.* Bonac. *diſp.* 1 *de cenſur. Bulla, quæſt.* 21. *p.* 1. *num.* 28.

11. Ad extremum aduerte hanc cenſuram non incurri niſi adſit dolus, & malitia, vt manifeſtè indicat verbum *præſumo*, quo textus vtitur, vti notauit Bonacina ex communi ſententia *d. diſp.* 1. *q.* 21. *punct.* 1. *n.* 25. Quocirca Reges, aliique ſupremi Principes Catholici terras & iuriſdictionem Rumanæ Eccleſiæ competentia poſſidentes, ab hac excommunicatione excuſantur, quia bona fide procedunt. Tum ex præſumpto ſedis Apoſtolicæ priuilegio, tum ex præſcriptione legitima. Neque his obeſt, quod per huiuſmodi Bullam derogentur priuilegia omnia, etiam in vi contractus, & præſcriptio videatur interrupta, quia non derogantur priuilegia quæ grauiſſima ſunt, & ob grauiſſimam cauſam conceſſa, quæque ad ſui derogationem expreſſam ſui mentionem requirunt, vti ſunt priuilegia prædicta. Neque præſcriptio interrumpi cenſetur, quoties mala fides præſcribenti non ſuperuenit. Atque ita tradit Couartu. *regul. poſſeſſor malæ fidei,* §. 12. *n.* 5. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 21. *cap.* 3. *verſ. in hac quæſtione.* Bonacina *de cenſur. bullæ quæſt.* 21. *punct.* 2. *num.* 3. *& p.* 1. *num.* 14.

Pvnctvm XXII.

Expenduntur reliqua quæ in Bulla continentur.

1 *Proceſſus Bullæ durant, quouſque alij authentici, & obligatorij publicentur.*

2 *Abſolutio harum cenſurarum Pontifici eſt reſeruata, præter mortis articulum.*

3 *Abſolutio in mortis articulo præſtanda eſt præmiſſa ſatisfactione.*

4 *Proponitur ratio dubitandi, an valida ſit abſolutio non præmiſſa ſatisfactione. Et reſpondetur validam eſſe.*

5 *Sacerdos ſine legitima facultate ab his cenſuris abſoluens ipſo iure excommunicatur, eiuſque abſolutio eſt nulla.*

6 *Abſolutio generalis à Pontifice facta, non comprehendit eos qui his cenſuris ligati ſunt.*

7 *Reuocat Pontifex omnia priuilegia diſpoſitioni huius Bullæ contraria.*

8 *Præcipitur omnibus Patriarchis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis huius Bullæ publicatio.*

9 *Tranſumptum huius Bullæ habere debent omnes Ordinarij, & qui ad confeſſiones fuerint deputati.*

10 *Hanc obligationem pluribus placet eſſe ſub mortali.*

11 *Contrarium non videtur probabilitate carere.*

12 *Ex ratione officij audiendi confeſſiones obligatio grauis eſt poteſt.*

13 *Aduerſus eos qui huic Bullæ contraire præſumpſerint, indignatio Dei incurrenda indicitur.*

1. POſt cenſuras latas ſtatuit Pontifex, vt omnia quæ in Bulla continẽtur durẽt, ſuúmq; effectũ ſortiantur, quouſque alij huiuſmodi proceſſus ab ipſo, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtẽte fiant, vt publicentur, fiant inquam, authentici, & obligatorij, quod abſque publicatione eſſe nequit, ideóque particula *aut* declaratiua eſt verbi antecedentis, præſtátque hunc ſenſum. Proceſſus Bullæ durant, effectúmque ſortiuntur, quouſque alij proceſſus fiant authentici, & obligatorij, ſeu quouſque alij proceſſus publicentur. Atque ita tradit Duard. *in bulla Cœnæ, lib.* 1. *c.* 4. *q.* 8. *n.* 9. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. bullæ, q.* 22. *p.* 1. *n.* 1. & latiùs dictum eſt *hac diſp.* §. 1.

2. Secundò abſolutionem harum cenſurarum ſibi reſeruat Pontifex præter mortis articulum, neque tunc (inquit) præſtanda eſt, niſi cautione præſtita de ſtando mandatis Eccleſiæ, & ſatisfaciendo parti offenſæ, reuocátque omnia priuilegia iis contraria, etiamſi per generale Concilium conceſſa fuerint. Ex quibus verbis grauis eſt controuerſia Doctorum; an priuilegium à Triden. Epiſcopis conceſſum ad abſoluendum ab hæreſi, aliiſque criminibus occultis ex vi huius clauſulæ cenſeatur reuocatum? In qua quæſtione vt probabilius defendimus partem affirmatiuam *tract.* 4. *de fide, diſp.* 4. *punct.* 3. §. 1. *num.* 22. ibique contrariis ſatisfecimus.

3. In mortis verò articulo qui poteſt à peccatis abſoluere, poteſt à cenſura. Præſtanda tamen eſt prius ſatisfactio realis, ſi poſſibilis ſit, ſin minus cautio pignoratitia, fideiuſſoria, vel iuratoria ſufficiet, iuxta regulas in materia reſtitutionis, & abſolutionis à cenſuris. Quod ſi nulla cautio præſtari poteſt, eo quòd infirmus eſt in extremis ſenſibus deſtitutus, nõ obinde abſolutio omitti debet, quia cautio requiritur caſu quo præſtari poſſit, vt benè aduertit Sayr. *lib.* 3. *theſauri caſuum conſcient. c.* 25. *n.* 4. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 22. *p.* 3. *in fine.* Suar. *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 3. *num.* 2.

4. Grauior dubitatio eſt, an valida ſit abſolutio ſatisfactione reali omiſſa cùm fieri poſſet, vel nulla, vel non ſufficiente præſtita cautione? Et ratio dubitandi eſt, quia non eſt credendũ velle Pontificem ſuas vices concedere illis abutenti. Sed dicendum eſt ob omiſſam realem ſatisfactionem, & cautionem debitam non irritari abſolutionem, modò aliqua cautio exhibeatur; quia Pontifex non ſatisfactionem realem, ſed cautionem requirit, neque ſpeciem cautionis exprimit, tametſi de legitima videatur intelligendus. Atque ita tradit Suar. *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 2.

5. Tertiò addit Pontifex Sacerdotem ſine legitima facultate ab iis cenſuris abſoluentem ipſo iure excommunicatum eſſe, eiuſque abſolutionem eſſe nullam. Quæ excommunicatio etſi olim reſeruata fuerit teſte Caietano, verb. *excommunicatio. c.* 77. attamen iuxta tenorem Bullæ præſentis Vrbani VIII. nullam continet reſeruationem, ſiquidem poſt reſeruationem præcedenti clauſula appoſitam, quæque ad ſubſequentia non extenditur ſtatuta eſt, vti docuit Nauarr. *c.* 27. *n.* 74. Tolet. *lib.* 1. *c.* 31. *n.* 7. Suar. *diſp.* 21 *de cenſur. ſect.* 3. *n.* 6. Sayr. *lib.* 3. *theſauri, cap.* 25. *n.* 7. Filliucius *tract.* 16. *c.* 7. *q.* 8. *n.* 124. Duard. *de abſolut. ab excommunicat. bullæ, lib.* 3. §. 3. *q.* 1. *n.* 2. Alterius *diſp.* 22. *cap.* 3. *dub.* 2. *col.* 7. Antonius de Souſa, *c.* 24. *diſp.* 101. *num.* 3. Bonacina *diſput.* 1. *de cenſur. q.* 22. *punct.* 3. *n.* 8. Quod ſi abſoluens ab his cenſuris extra Vrbem, in Italia tamen exiſtat excommunicationem incurrit reſeruatam ex decreto Clement. VIII. & declaratione Cardinalium edita anno 1601. die 9. menſis Ianuarij, quæ incipit *Sacra Congregatio*, dummodo abſoluat prætextu priuilegiorum à ſede Apoſtolica conceſſorum. Aliàs ſi ex malitia, vel ignorantia, aut in Vrbe, vel extra Italiam ab excommunicationibus

tionibus abſoluat ſub decreto,& teſeruatione Clement. non continetur,vti aduertit Bonac.*diſp.1.de cenſur.q.22.p.3.num.9.*

6. Quartò deelatat Pontifex, quamcunque abſolutionem etiam ſolemniter ab ipſo faciendam non comprehendete, nec ſufftagari his excommunicatis per Bullam, niſi priùs à præmiſſis cum vero propoſito vlterius ſimilia non committendi deſtiterint;& meritò,quia impœnitenti abſolutio concedenda non eſt. Imò qui conſtitutiones,pragmaticas,leges,& decreta libertati Eccleſiaſticæ contraria fecerunt, non ſunt abſoluendi niſi priùs à præmiſſis cum vero propoſito vlterius ſimilia non committendi deſtiterint; & meritò,quia impœnitenti abſolutio concedenda non eſt. Imò qui conſtitutiones, pragmaticas, leges, & decreta libettati Eccleſiaſticæ contraria fecerunt, non ſunt abſoluendi niſi priùs ea publicè reuocauerint, & ex archiuis, ſeu Capitularibus, locis, aut libris,in quibus annotata reperiuntur,deleri, & caſſari; ac ſummum Pontificem de reuocatione certiorem fecerint. Quod ſi contrà factum fuerit, nullius effectus erit abſolutio, vtpote data abſque facultate,quæ non cenſetur conceſſa,niſi ea conditione poſita. Additque Pontifex ſe proteſtari,notúmque omnibus facere per abſolutionem ſolemniter factam, aut quoſcunque alios actus cõtrarios tacitos, vel expreſſos,ac etiam per patientiam, ſeu tolerantiam ſuam, vel ſucceſſorum quantoque tempore continuatam in omnibus,& ſingulis contentis in Bulla, & quibuſcunque iuribus ſedis Apoſtolicæ,ac ſanctæ Romanæ Eccleſię vndecunque,& quandocunque quæſitis, vel quærendis,nullatenus præiudicare poſſe, aç debere.

7. Quintò reuocat Pontifex omnia priuilegia etiam in vi contractus conceſſa, quæ diſpoſitioni huius Bullæ contraria fuerint. Ex qua reuocatione colligitur ferè nulla priuilegia ſubſiſtere, quæ Bullæ diſpoſitioni derogent, vide quæ dicta ſunt *tract.3.de legib.diſp.4.p.21.* vbi de priuilegij reuocatione,& caſſatione.

8. Sextò præcepit Pontifex Patriarchis, Epiſcopis, Prælatis, aliiſque locorum Ordinariis, vt cùm primùm ad ſuas manus proceſſus huius Bullæ peruenerint, ſeu earum habuerint notitiam, publicari faciant ſemel in anno,aut pluries (ſi id ſibi expedire viſum fuerit) in Eccleſiis ſuis quando maior fuerit conuentus. Quod præceptum obligat Prælatos ſub mortali, vt conſtat ex illis verbis,*In virtute ſanctæ obedientiæ,diſtrictè præcipiendo mandamus.* Neque ab hoc præcepto excuſari poſſunt, niſi graue damnum ex publicatione timeant,vti tradit Sayr. *lib.3.theſauri,cap.25.n.12.*Alterius *lib.5.diſput.22.c.6.ad finem:* neque diſſentit Bonac.*diſp.1.de cenſur.bullæ quæſt.22.punct.6.n.3.* ſatisfaciunt tamen huic obligationi,ſi vnuſquiſque in ſua Eccleſia matrice publicationem faciat, vt docet Alterius *lib.5.diſt.22.cap.6.verſ.4.* Neque obeſt textum vti plurali numero *in Eccleſiis ſuis*, quia id factum eſt eo quòd plurali numero Patriarchas, Epiſcopos, &c. nominarat, & vt ſingula ſingulis correſponderent dixit *in Eccleſiis ſuis*, hoc eſt omnes in ſuis Eccleſiis, & quilibet in Eccleſia ſua.

9. Septimò inquit Pontifex Patriarchæ, Epiſcopi, Archiepiſcopi, aliique locorum Ordinarij, & Eccleſiarum Prælati, necnon Rectores,cæteríque curam animarum exercentes, ac presbyteri ſæculares, & quorumvis Ordinum regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quavis authoritate deputati, tranſumptum præſentium litterarum penès ſe habeant, eáſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Ex his verbis conſtat quoſlibet curam animarum ex officio exercentes, tametſi ſacerdotali dignitate inſigniti non ſint.Itémque quoſlibet presbyteros,ſæculares,vel regulares ad confeſſiones audiendas deputatos obligatos eſſe tranſſumptum Bullæ penès ſe retinere, hoc eſt in ſua Eccleſia, vel domo habere, illúdque diligenter legere, & percipere,aliàs illius tentio vana eſſet,& inutilis.

10. Sed an hæc obligatio habendi Bullæ trãſſumptum grauis ſit? Non conueniunt Doctores? Hugolin.in præſenti *3.p. cap.7.n.3.* Duardus *lib.3.§.8.q.1.n.3.* Bonac. *diſp.1.de cenſur.bulla,q.22.punct.7.num.5.* cenſent obligare ſub mortali, quia verba imperatiuo modo prolata in legibus præceptum continent. Retentio autem Bullæ, illiúſque diligens lectio, & perceptio imperatiuo modo in Bulla profertur,ibi:*Penès ſe habeant,ſtudeant,&c.*ex alia parte materia grauis eſſe videtur, vtpote animarum curæ,& regimini non leuiter neceſſaria. Ergo.

11. Nihilominus cenſeo ſatis probabilem eſſe ſententiam Alterij *lib.5.diſp.22.cap.7.col.3.* Anton.de Souſa *cap.18.n.2.* aſſerentium ex vi Bullæ non eſſe obligationem grauem habendi, vel legendi eius tranſſumptum. Moueor quia eſto plerunque verba imperatiui modi obligationem præcepti inducant, ſi materia grauis eſt, vt docui *tract.3.de legib.diſp.1.punct.9.n.3.& ſeqq.* At in præſenti non videtur eſſe grauis materia,neque maximè neceſſaria ad finem à Pontifice intentum,cùm poſſit hic facilè obtineri, quin Bullæ tranſſumptum apud te habeas:ex eo namque quòd apud alium ſit, ipſéq; tibi omnia ibidem contẽta referat, illorum notitiam perfectam habere poteris. Prærerea, ſi Pontifex vellet ſub mortali obligare ad hanc retẽtionem, & lectionem,vt quid omiſit illa verba, *In virtute ſanctæ obedientiæ*, quæ ſuperiori clauſula appoſuerat? Tacite enim ea omiſſione indicauit longè minori obligatione aſtrictos eſſe curam animarum habentes,alióſque presbyteros ad retinẽdum tranſſumptum, quàm aſtricti ſunt Prælati ad illius publicationem. Adde tempore Pij V. huiuſmodi clauſulæ verbum præceptiuum addebatur, qua additione manifeſtè indicabat alia verba præceptum non continere; aliàs ſuperflua eſſet additio. At in his Bullis ea additio ſublata eſt,& verba in communi ſignificatione relicta. Ergo ex ſe præceptum non continent.

12. Verùm eſto ita ſit, ex officio tamen fideles regendi, eorúmve confeſſiones audiendi obligatio grauis tibi adeſſe poteſt retinendi tranſſumptum, illúdque legendi, ſi id iudicas neceſſarium ad perfectam illius notitiã. Hanc enim ſub graui culpa habere debes,ne te periculo exponas alicuius erroris,& abſolutionis indebitæ.

Octauò addit Pontifex Bullæ tranſſumptis etiam impreſſis fidem adhibendam eſſe tam in Iudicio, quàm extra, dummodò Notarij publici manu ſubſcripta ſint, & ſigillo iudicis ordinarij Romanæ curiæ,vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munita. Vtraque conditio requiritur,ſubſcriptio publici notarij,& ſigillum perſonæ in dignitate conſtitutæ,vt aduertit Sayrus *lib.3.c.25.in fine.*Bonac.*diſp.1.q.22.p.7.n.9.* Is autem dicitur in dignitate conſtitutus,cui ex munere competit iuriſdictio in Eccleſiaſticas perſonas, iuxta *leg.honor ff.de munerib.& honorib. cap.cum acceſſiſſent,de conſtit.& cap.ad aures,de reſcript.*

13. Vltimò profert Pontifex indignationem Dei,& ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli incurrendam ab iis qui Bullæ exemplar auſu temerario præſumpſerint infringere, hoc eſt rumpere,& deſtruere, vel ei contraire,tum impediendo publicationem, eiúſque obſeruationem, tum negando eius obligationem. Ob has tamen actiones nulla pœna ipſo iure fertur, ſed arbitrio Pontificis grauiter venit delinquens puniendus.

Pvnctvm XXIII.

De excommunicationibus ſummo Pontifici in Decreto iuris reſeruatis.

VNica tantùm eſt excõmunicatio reſeruata in Decreto per Gratianum collecto,nempe ea quæ fertur in Canone *ſi quis ſuadente 17.q.4.* aduerſus eos qui manus violentas in clericum,vel monachum iniiciunt. Quæ ſic ſe habet. Si quis ſuadente diabolo manus violentas in clericum,vel monachum iniecerit,anathematis vinculo

ſubia

ſubiaceat,& nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere niſi mortis vrgēte periculo,donec Apoſtolico conſpectui præſentetur,& eius mandata recipiat. Vt igitur hæc excommunicatio plenè intelligatur,plura ſigillatim excurienda ſunt. Primò qui nomine Clerici, vel Monachi comprehendantur, ob quorum vexationem iniurioſam excommunicatio conttahatur.Secundò quas actiones hæc excommunicatio comprehendat. Tertiò, quis poſſit ab ea excommunicatione abſoluere.

§. I.

Qui veniant nomine Clerici, vel Monachi in prædicto textu.

1 *Expenditur qui veniant nomine Clerici.*
2 *Plures cenſent omnia requiſita,vt Clericus fori priuilegio gaudeat,requiri etiam,vt priuilegio Canonis potiatur.*
3 *Contrarium videtur verius.*
4 *Fundamento oppoſito fit ſatis.*
5 *A priuilegio Canonis,& fori excluduntur Clerici coniugati, dum habitum,& tonſuram non deferunt.*
6 *Item bigami bigamia vera,& interpretatiua in minoribus conſtituti, ſecùs in ſacris.*
7 *Item Clerici qui deſerto habitu Clericali grauibus criminibus ſe immiſcent.*
8 *Item Ioculatores,Goliardæ,aut Bufones.*
3 *Item exercētes officium Carnificum, Macellariorum,&c.*
10 *Item qui ter ab Epiſcopo moniti habitum clericalem depoſitum aſſumere nolunt.*
11 *Aliquibus placet ſupradictos non priuari priuilegio fori, quouſque degradentur,ſi in ſacris ſint conſtituti.*
12 *Dicendum eſt requiri authenticam declarationem incorrigibilitatis.*
13 *Veniunt nomine Monachi Religioſi vtriuſque ſexus veram profeſſionem emittentes,imò & Nouitÿ.*
14 *Item Fratres tertÿ Ordinis D. Franciſci vitam in communitate gerentes.*
15 *Equites S.Ioannis hoc priuilegio gaudent.*
16 *De aliis, conſuetudini eſt ſtandum.*

1. NOmine Clerici veniunt non tantùm ij qui characterem ſacrum habent, ſed qui Ordines minores recepetunt,imò & qui prima tantùm tonſura fuerūt initiati, vti conſtat ex *cap.cleri.21.diſt.& cap.cùm contingat, de ætate,& qualit.* Quod adeò verum eſt, vt eſto ſint excommunicati, ſuſpenſi, irregulares,aut verbaliter depoſiti, hoc priuilegio non priuantur, ſicuti communiter Doctores in *capite ex parte,de Clerico coniugato:* & tradit Tolet.*lib.1.cap.31.n.8.* Coninch.*diſput.14.de excomm.dub.15.n.157.*Saytus *lib.3.theſauri,cap.26.n.8.& 9.* Secùs verò realiter degradati,ij enim omni priuilegio Clericali priuati ſunt.*cap.degradatio,de pœnis,in 6.*

2. Sed an initiati prima tonſura, vel minoribus ordinibus teneantur tōſuram, & habitum clericalem communitet geſtare, & inſupet ex licentia Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruire, vel in aliqua publica academia litteris vacare, vt prædicto Canone protegantur? Non conueniūt Doctores. Nam Man.Rodrig.*lib.1.ſum.c.80.n.17.* Florian.de Solis *tract.de cenſib.lib.2.cap.finali.n.14.*Bānes *2.2.q.11.artic.1.difficult.3.dicto vlt.*Suar.*de cenſur.diſp.22.ſect.1.n.11.* Ægid.Coninch. *diſp.14.de cēſur.dub.15.n.164.* & probabile reputat Paul. Layman *lib.1.ſum.tract.5.par.2.c.5.n.4.* cenſent omnia illa requiſita eſſe, vt locus ſit canonis priuilegio. Mouentur, quia ex Trident.*ſeſſ.23.cap.6.de reformat.* ea omnia requiruntur,vt clerici in minoribus conſtituti priuilegio fori gaudeant.Sed priuilegium Canonis infetius eſt fori priuilegio, quippe priuilegium Canonis iure rantùm poſitiuo eſt introductum: priuilegium verò fori ex iure diuino prouenit.Ergo clerico cui non competit priuilegium fori, nec Canonis priuilegium videtur comprehendiſſe; ſiquidem refert *c. vnicum,de clericis coniugat.in 6.*vbi Pius II.expreſsè de priuilegio Canouis loquitur.

3. Nihilominus contrariam ſententiam veriorem reputo cum Nauatt.*lib.5.conſil.tit.de priuileg.conſ.14.edit.2.* Molina *tract.3. de inſtit. diſp.54.n.9.* Stephanus Dauila *2.p. c.1.diſp.2.dub.9.concl.3.* Hieronym. Gonzalez *in reg.8.cancell.gloſſ.5.§.5.n.7.* & fauet Clarus *lib.5.ſententiar.§.fin.q.36.n.19.* Moueor,quia iure communi clerico in minoribus ordinibus conſtituto conceſſum erat priuilegiū Canonis,tametſi alicuius Eccleſiæ ſeruitio addictus non fuerit, neque in aliqua ſchola ex licentia Epiſcopi verſaretur.At Trident.ſolùm reſtrinxit priuilegium fori,ergo priuilegium Canonis ſub diſpoſitione iuris communis relictum eſt, iuxta *leg.præcipimus.Cod.de appellationib.* ſunt enim hæc priuilegia omnino diſtincta. Atque ita declarauit ſacra Cardinalium Congregatio,provt Gonzalez refert in hæc verba:*Clerici qui in hoc decreto concilÿ priuilegio fori priuantur,priuilegio tamen Canonis non intelliguntur priuati.*

4. Neque fundamentum contrarium vrget. Nam eſto priuilegium Canonis inferius ſit priuilegio fori,eſt tamen magis neceſſarium perſonis Eccleſiaſticis, & earum ſtatui, cùm grauiùs offendantur ex vexatione perſonali,quàm ex forenſi iudicio.Præterquam quòd priuilegium fori cedit aliqualiter in diminutionem laicæ poteſtatis: at ptiuilegium Canonis in nullius cedit præiudicium.Ergo mirum non eſt plures conditiones pro priuilegio fori requiri, quàm pro ptiuilegio canonis. Trident. verò ſi benè perpendatur nobis contrarium non eſt; non enim dixit ſeruandam eſſe conſtitutionem Bonifac. VIII. *in cap.clerici, de coniugatis in 6.* pro omnibus clericis, ſed pro clericis coniugatis, hi enim nec ptiuilegio fori,nec canonis gaudent,niſi conditiones à Triden. præſcriptas obſeruent, vt ſtatim dicam.

5. Quaproptet à priuilegio canonis, & fori excluduntur clerici coniugati dum habitum,& tonſuram non defetunt,iuxta textum in *dicto capite vnico,de clericis coniugatis in 6.* & inſupet ſeruitio alicuius Eccleſiæ ex Epiſcopi deputatione non vacant.Sicuti ex communi docet Coninch *diſp.14. dub.11.n.158.* Paul.Layman. *lib.1.ſum.tract.5.par.2.cap.5.n.4.* Bonac.*tom.1. diſp.2. de excommun.quæſt.4.p.3.num.1.*

6. Secundò excluduntur bigami bigamia veta, & interpretatiua in minotibus ordinibus conſtituti,quia ij omni ptiuilegio denudantur, idcóque geſtatio tonſuræ, & habitus clericalis illis interdicitur. *cap.vnico, de bigamis in 6.*& notauit *ibi* Gloſſa verb. *bigamus.* Coninch. *n.157.* Molina *tract.3.diſp.54.n.8.* Paul. Layman. *cap.5.n.4.* Bonacina *dicto punct.3.n.6.& tom.3.de cenſur.in part.diſp.2.q.3. punct.6.ſect.3.n.3.& ſeq.* Secùs verò dicendum eſt de bigamia ſimilitudinaria, vt iidem Doctores aduertunt. Quod ſi clerici bigami ſacris ſunt initiati vel ex diſpenſatione,vel illegitimitate hoc priuilegio canonis gaudēt, quia textus in *capite vnico, de clericis coniugatis in 6. & capite vnico, de bigamia in 6.*expreſsè loquuntur de bigamis in minoribus conſtituris.Et tradit Gloſſa *d.cap.vn.de bigamis.* Silueſt.verb. *bigamus,q.8.* Molina *diſp.54.n.8.* Layman. *vbi ſuprà.*

7. Tertiò excluduntur ab hoc priuilegio canonis clerici qui deſerto habitu clericali grauibus criminibus, vtpote tyrannidi,& ſeditioni,aliiſque facinoribus ſe inuerecundè immiſcent,ex textu *in capite perpendimus, capite cùm non ab homine, de ſententia excommunicat.* Et notat Nauatr. *c.27.n.81.* Suar.*diſp.22.de cenſur.ſect.1.n.14.* Coninch.*diſput.14.dub.15.n.157.* Quod à fortiori procedit, ſi in crimen aſſaſſini inciderint, iuxta textum *in cap.1.de homicid.in 6.* & tradit Silueſt.verb. *aſſaſſini.q.1.& 4.* Couartu.*lib.2.var.c.20.n.10.*Iulius Clarus *§.finali,q.16.n.30*

8. Quartò excluduntur Ioculatores, Goliardæ,aut Bufones,ſi per annum huic ignominioſo officio vacauerint.argum. *cap.vnic.de vita,& honeſt.clericor.in 6.* & tradit Suar.*dicta ſect.1.n.14.* Paul.Layman. *lib.1.ſum.tract.5.par.2:*

part.2. cap.5. num.5. Molina tract.3. diſp.54. num.6.

9. Quintò excluduntur exercentes officium Carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, modò coniugati ſint, vel habitum clericalem dimiſerint, vel ſi poſtquam deſtiterint idem officium reaſſumunt. Quod ſi coniugati non ſint, habitúmque clericalem retineant, priuilegio canonis & fori quoad perſonas non priuantur, ſed ſolùm quoad eorum bona, ita vt eorum negotiũ non ſit defendendum à iudice Eccleſiaſtico, ſed ſæculari, & inſtar ſæcularium ſoluere debent tributa. Sic habetur Clem. de vita, & honeſt. cleric. & notauit Suar. d. ſect. 1. n.15. Paul. Layman. lib.1. ſum. tract.5. par.2. cap.5. n.4. Molin. d. tract.3. diſp.54. num.7.

10. Sextò excluduntur qui ter ab Epiſcopo moniti habitum clericalem depoſitum reaſſumere nolunt, vel ab officio vili non deſiſtunt, vel ſæcularibus negociis ſe immiſcent, iuxta textum in excommunicat. Neque ſufficit vna monitio pro tribus, ſed neceſſariò trina, ſpecialis, & nominatim adhibenda eſt, vti ex Clem. 1. verb. tertia, de vita, & honeſt. clericor. notat Suar. dicta ſect. 2. num. 14. Mol. diſp.34. num.1.

11. Sed an ij clerici criminoſi, ioculatores, incorrigibiles ſi in ſacris ſint conſtituti priuilegium fori ipſo iure amittant? Non eſt conſtans ſententia. Nam Ioann. Monach. in addit. Gloſſa, ad c.1. de vita, & honeſt. clericor. Ioann. Lupus tit. de libert. Eccleſiaſt. 2. p. q.5. n.5. & 9. & q. 8. n. vnico. Suar. in lib.4. de defenſ. fidei aduerſus Regem Angliæ, cap.1. n.24. Paul. Layman. lib.1. ſum. tract.5. par.2. c.5. n.4. negatiuam partem tuentur, eo quòd ſentiant clericos in ſacris conſtitutos priuilegio fori gaudere, quouſque deprædentur realiter, vel per ſententiam iudicis eo priuilegio denudentur. Colligitúrque ex cap. cum non ab homine, de iudiciis, vbi poſt incorrigibilitatem remittitur poteſtati ſæculari clericus puniẽdus. Nõ igitur ipſo iure ob incorrigibilitatem priuilegio fori priuatur, conſentitque cap. vt famæ, 35. de ſententia excommunicat. vbi laicis conceditur poteſtas capiendi incorrigibiles non tanquã propriis iudicibus, ſed tanquam Eccleſiæ miniſtris, cui illi clerici adhuc ſubiecti ſunt. Contrarium videtur affirmaſſe Gloſſa in c.1. de Apoſtatis. Couarru. pract. quæſt. cap. 31. n.2. Iulius Clarus d. q.36. num.13. eo quòd trina monitio ſententiæ degradationis, ſeu priuationis videatur æquiualere.

12 Ego verò dicendum exiſtimo requiri neceſſariò authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter ſententiam degradationis, ſeu priuationis, vti latiùs probaui tractat.12. de immunitat. perſonar. Eccleſiaſtic. punct.6.

13. Nomine Monachorũ veniunt Religioſi vtriuſque ſexus tam veram profeſſionem emittentes, quàm alij vocati Conuerſi, quique veram profeſſionem in aliquibus Religionibus non emittunt, vt colligitur ex cap. ex tenore. cap. de monialibus, de ſententia excommunicat. & tradit Gloſſa in cap. non dubium, verb. conuerſos. Nauarr. c. 27. n.79. Iulius Clarus lib.5. ſentent. §. finali. q.77. n.5. Molina tract.3. diſp.50. n.4. Quinimo etiam nouitij, vtpote in via ad Religionem ſuſcipiendam prædicto priuilegio gaudent, ex textu in cap. religioſi, de ſententia excommunicat. & tradunt DD. relati. Neque ab hoc priuilegio excluditur Religioſus bigamus, ſiquidem nullo iure cõſtat priuilegio Religioſis conceſſo priuari, ſicuti conſtat priuari priuilegio clericali. Sic ex communi ſententia tradit Silueſt. verb. bigamus, q.8. Sayrus lib.3. c.27. num.12. Bonacina tom.1. diſp.2. de excommunicat. quæſt.4. punct.3. num.8. & tom. . de excommunicat. in part. diſput.2. quæſt.2. p.6. ſect.3. num.8.

14. Deinde Fratres tertij Ordinis D. Franciſci & Dominici vitam in communitate gerentes, & habitum religionis geſtãtes hoc priuilegio canonis, imo fori gaudent, quia eſto veri Religioſi non ſint, Religionis tamen ſtatum imitantur, ideóque priuilegium Religioſis conceſſum vtpote fauorabile ad ipſos extenditur. Sicuti ex communi notat Felin. in cap.2. de foro competenti. Nauarr. c.27. n.79. Tolet. lib.1. c.31. n.10. Suar. diſp.22. ſect.1. n.10. Molin. tract.3. de inſtit. diſp.50. n.4. Carol. de Graſſis de effectn cleric. effectn 1. n.92. Bonacina locis ſuprà citatis. Secùs verò dicendum eſt de iis Fratribus qui in propriis domibus commorantur, etſi ſe ſuáque bona Religioni obtulerint. Sicuti notauit Rodrig. tom.2. regular. q.65. art.5. Miranda in manuali prælat. tom.1. quæſt.29. Paul. Layman. lib. 1. ſum. tract.5. par.2. cap.5. n.4. circa finem, deciſúmque eſt à Leone X. vt refert Rodrig. ſupra. Idem ferè dicendum eſt de Eremitis, qui ſi ſub aliqua regula, & obedientia vitam agerent, edito paupertatis, vel obedientiæ voto, vel pacto inito hoc priuilegio proteguntur. Secùs verò ſi nullam ex his obligationem ſuſceperint, tametſi ex commiſſione Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiant, & habitum geſtent ſingularem, quia non firmum, & ſtabilem modum viuendi habent, cùm pro libito poſſint ab eo recedere. Sic tradit Mol. diſp.50. n.4. Rodrig. quæſt. reg. q.63. art.4. Suar. diſp.22. ſect.1. n.22. Ægid. dub.15. n.164. Paul. Layman. lib.1. ſum. tract.5. par.2. c.5. n.4. in fin. Carol. de Graſſis effectu 1. n.104. Bonac. aliis relatis, tom.1. diſp.2. de excommunicat. q.4. punct.1. in fin. & tom.3. de cenſ. in partic. diſp.2. q.3. punct.6. ſect.3. in fine.

15. De Commendatariis laicis Ordinis S. Ioannis, D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ, & idem eſt de Commendatariis Ordinis Chriſti in Luſitania, & S. Lazari in Sabaudia, S. Stephani in Florentia, & aliis ſimilibus grauis controuerſia eſt inter Doctores, num hoc priuilegio canonis fruantur? Et quidem de Equitibus S. Ioannis certiſſimum eſſe debet hoc priuilegio gaudere, quippè ſunt veri religioſi abſolutam caſtitatem, paupertatem, & obedientiam vouentes, ideóque in cap. canonica, de ſententia excommunicat. cauetur quod ſi ſe inuicem percuſſerint à Priore conuentus abſoluantur, ſicuti alij Religioſi. Atque ita tradit Nauarr. lib.5. conſilior. de regularib. conſ.13. Molina tract.3. diſp.50. n.5. Azor. 1. p. inſtit. moral. lib.13. cap.4. q.4. Carol. de Graſſis de effectib. clericor. effectu 1. num.109. Sanch. aliis relatis lib.4. ſum. cap.16. num.11.

16. De aliis verò Equitibus, & Commendatariis eſto veri Religioſi non ſint, neque in communitate viuant, affirmat Garcia de beneficiis, 1. part. cap.4. num.15. Bonac. tom.1. diſp.2. de excommunic. quæſt.4. punct.3. num.9. & tom.3. diſp.2. quæſt.3. punct.6. ſect.3. num.9. Priuilegio canonis, & fori gaudere, quia ſunt vere perſonæ Eccleſiaſticæ. Sed in his cenſeo conſuetudini ſtandum eſſe, & priuilegia ſpectanda Molin. tract.3. diſp.50. num.5. teſtatur per multos annos diligenter hanc rem examinaſſe, reperiſſéque nullo priuilegio canonis hos milites in Caſtella, & Luſitania gaudere.

§. II.

Quæ perſonæ, & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur.

1 *Comprehendit omnes fideles manus in clericum, vel monachum iniicientes.*

2 *Actio ob quam hac excommunicatio incurritur eſt violenta manuum iniectio, quæ grauis eſſe debet.*

3 *Non excuſatur ab hac etiam excommunicatione, etiamſi clericus offenſus conſentiat.*

4 *Communis eſt ſententia ſeipſum vulnerantem in hanc excommunicationem incurrere. Sed contrarium probabilitate non caret.*

5 *Extenditur hac excommunicatio ad mandantes, ſeu incitantes ad prædictam offenſionem.*

6 *Debet ſubſequi percuſſio, vt mandans, vel conſulens excommunicatione innodetur.*

7 *Vt hac excommunicatio vitetur à mandante, vel conſulente, debet fieri reuocatio mandati, vel conſilij ante patratum delictum nota mandatorio.*

Aliqnibus

8 *Aliquibus placet reuocationem ſufficientem arbitrio prudentis excuſare ab excommunicatione. Alij oppoſitum affirmant.*

9 *Prior ſententia ſuſtinetur, & explicatur quando cenſeatur ſufficienter mandatum, vel conſilium reuocatum.*

10 *Diſplicet differentia inter excommunicationem, & obligationem reſtituendi, quam* Paul. Layman. *aſtruere conatur.*

11 *Conſentiens percuſſioni cùm poſſet impedire hac excommunicatione innodatur.*

12 *Non impediens percuſſionem etiamſi ſolùm contra charitatem peccet in hanc excommunicationem incurrit ex plurium ſententia.*

13 *Verius eſt debere eſſe obligatum ex iuſtitia.*

14 *Ratam habens clerici percuſſionem in ſui gratiam factam hac excommunicatione innodari.*

1. CONſtat omnes, & ſingulos fideles vtriuſque ſexus quauis authoritate fulgentes, hac excommunicatione innodari, ſi ſuadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerint. Nam textus vtitur verb. *ſi quis*, quod vniuerſale eſt, & omnes comprehendit. ex *l. qui filiabus* §. 1. *ff. de legatis* 1. & *leg. ſi neceſſarias*, §. *ſi omnia*, *ff. de pignorat. actione*. Neque ab hac excommunicatione excuſantur, etiamſi pueri ſint, in minoríque ætate conſtituti, modò rationis vſum perfectum habeant, vti colligitur ex *cap. 1. cap. mulieres. cap. pueris, de ſentent. excommunicat.* & notauit Molina *tract. 3. diſp. 51. n. 2.* Bonac. *tom. 1. diſp. 2. de excommunic. q. 4. p. 2.* & *tom. 3. diſp. 2. q. 3. p. 6. ſect. 2. num. 2.*

2. Actio autem ob quam hæc excommunicatio infligitur eſt violenta manuum iniectio in clericum, vel monachum, id eſt in perſonam illius, ſeu res illi adhærentes: vnde ſi eum occidas, mutiles, percutias, vulneres, pede, enſe, fuſte, imò veneno ſecretè propinato in hanc incidis excommunicationem, quia violentiam eius corpori infers. Item ſi eum quomodocunque violenter detineas, ne ex aliquo loco egrediatur, vel eum ita inſequaris, vt ea inſecutio cauſa fuerit ſe præcipitem dandi, aliúdve damnum ſuſtinendi: ſunt enim omnes hæ actiones violentæ. Secùs eſſet, ſi per metum verbis illatum occaſio clerico eſſes grauis damni. Item ſi clericum conſpuas, arundine percutias, puluerem in eum iactes, eius veſtimenta illi adhærentia dilaceres: nam eſto hæ actiones non grauiter lædant corpus, lædunt tamen honorem, ideóque hac excommunicatione puniuntur, vti colligitur ex *cap. nuper, de ſentent. excommunic.* cui conſentit *lex, apud Labeonem. ff. de iniuriis*. Et in his conueniunt Doctores, vt videre eſt apud Silueſt. verbo *excommunicatio 6. à num. 5.* Caiet. *eod. cap.* 10. Nauarr. *cap. 27. num. 77.* Molina, *tract. 3. diſp. 51. n. 1.* Saytum *cap. 26. à num. 11.* Auilam *2. p. cap. 5. diſp. 3. dub. 12.* Bonac. *tom. 1. diſp. 2. de excommunicat. q. 4. punct. 1. §. 1. per totum.* & *tom. 3. diſp. 2. de cenſur. extra bullam, q. 3. p. 6. ſect. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 5.*

Debet autem actio ita grauis eſſe, & ſtatui clericali iniurioſa, vt ſecluſa excommunicatione arbitrio prudentis ſufficiat ad peccatum mortale conſtituendum, vt colligitur ex *cap. nemo. 11. q. 3.* & ex illis verbis textus. *Suadente diabolo.* Et tradit ex communi ſententia Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 27.* Mol. *tract. 3. diſp. 51. n. 8.* Coninch *diſp. 14. dub. 15. n. 190.* Auila *dub. 13.* Bonac. & Laym. *loc. alleg.*

3. Neque ab hac excommunicatione excuſatur ſic clericum offendens, eſto offenſus offenſioni conſentiat; quia ſi offenſio eſt iniurioſa, & ſtatus clericalis dehoneſtatiua; eius conſenſus nullus eſt, ac proinde impedire nequit excommunicationem in honorem clericalis ſtatus conſtitutam, vti ex communi notat Caiet. verb. *excommunicatio. cap.* 10. Saytus *lib. 3. theſauri, cap. 16. num. 18.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 58.* Coninch *diſp. 14. dub. 15. n. 168.* Filliucius *tract. 15. cap. 1. quæſt. 7. num. 33.* Bonac. *tom. 1. de cenſur. diſp. 2. q. 4. punct. 2. num. 5.* Mol. *tract. 3. diſp. 51. num. 3* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5.* & alij apud ipſos. Ipſe autem offenſus ex eo quòd huic iniurioſæ actioni conſenſum præſtet, hanc excommunicationem non incurrit; quia non permittens offenſionem, ſed offendens opere, vel conſilio, aut mandato excommunicatur, vti ex communi notant Silueſt. Nauarr. Molina, Suar. Bonac. Sayrus, *loc. alleg.* & colligitur manifeſtè ex *cap. contingit. de ſententia excommunicat.* vbi Pontifex decernit hunc conſentientem eſſe excommunicandum, ibi. Si quis clericus poſt prohibitionem huiuſmodi ſpontè ſe ſubiecerit, excommunicetur. Ergo ipſo iure excommunicatus non eſt.

4. At ſi quis ſeipſum malitioſè occidat, aut vulneret, vel ſui occiſionem, aut vulnerationem iniurioſam conſulat, aut præcipiat, communis ſententia docet in hanc excommunicationem incurrere, quia de ipſo verificatur violentas manus in clericum iniicere. Sic Panormit. *in dicto cap. contingit.* Nauarr. *cap. 27. numero* 78. Sayrus *lib. 3. cap. 26. numero* 20. Molin. *diſp. 51. numero. 4.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 5.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. num.* 59. Coninch. *diſp. 14. dub. 15. numero* 170. Bonacina *tom. 1. diſp. 2. de excommunicat. quæſt. 4. punct. 2. in fine.* & *tom. 3. de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 2. in fine.* Tametſi contrarium non improbabiliter ſuſtineri poſſit, teſte Suar. & Bonac. *loc. allegatis.* Quippè Pontifex videtur locutus de tertia perſona offendente, & ab offenſo diſtincta, vt colligitur ex illis verbis: *Si quis ſuadente diabolo, manus violentas in clericum iniecerit*, &c.

5. Porrò etſi ex ſupradicto textu *ſi quis ſuadente diabolo*, ſolùm comprehendantur phyſicè clericum, vel monachum offendentes: at ex aliis capitibus iuris hæc excommunicatio extenditur ad mandantes, ſeu precibus, & promiſſis incitantes ad prædictam offenſionem, vt habetur *cap. mulieres. § illi, de ſententia excommunic.* Item ad conſentientes, *cap. quanta*, 47. *de ſententia excommunic.* Item ad ratam habentes offenſionem ſuo nomine factam, *cap. cùm quis, de ſentent. excommunic.* Et licèt in nullo textu reperiatur expreſſum conſulentes, auxiliúmve præbentes hac excommunicatione innodari, nihilominùs Doctores communiter ſub conſentientibus eos comprehendunt. Satis enim conſentit operi, qui illud conſulit, eiúſque executioni auxilium præbet. Quinimo eſto in *dicto cap. quanta*, ſolùm ſermo ſit de conſentientibus iis qui manus violentas in Rectores Eccleſiæ iniiciunt: at communis ſententia extendit ad conſentientes percuſſioni cuiuſvis clerici, vel monachi, vt videre eſt in Nauarr. *cap. 27. num.* 78. Coninch. *diſp. 14. dub. 15. num.* 172. Sayro *cap. 16. à num.* 22. Molina *tract. 3. diſp. 52.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. à num. 5.* Bonac. *de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. p. 6. ſect. 1. §. 2. initio.*

6. Igitur mandans, conſulens, & fauens clerici percuſſioni hac excommunicatione innodatur, dummodò percuſſio ſubſequatur, ſubſecutáque fuerit ex vi mandati, conſilij, vel fauoris, quia hæ actiones tanquam acceſſoriæ prohibentur. Vnde ceſſante actione principali, ſcilicet percuſſione acceſſoriæ non puniuntur. Ex alia parte cùm ſolùm puniantur, quia actionem principalem cauſant, neceſſariò requiſitum eſt, vt ex vi illatum actio principalis ſubſequatur. Sicuti docet Molina *tract. 3. diſp. 52. n. 2. 8. & 9.* Nauarr. *c. 27. n. 51.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 175:* Bonac. *ſuprà, n. 2.* Layman. *à n. 6.* & colligitur ex *dicto cap. mulieres, de ſententia excommunicat.* ibi: quia is committit verè cuius authoritate, vel mandato delictum committi probatur. Requiritur ergo mandatum, & idem eſt de conſilio, & fauore cauſam eſſe delicti, & quidem niſi de contrario conſtet id ſemper præſumendum eſt, vt benè notauit Coninch. *ſuprà.*

7. QUod ſi poſito mandato, vel conſilio pœnitentia ductus reuoces ante patratum delictum; quamuis Gloſſa *in cap. cùm quis, de ſentent. excommunic. in 6.* affirmet reuocationem etiam mandatario, vel conſiliario igno-

tam ſufficientem eſſe ad hanc excommunicationem vitandam, præcipuè cùm impoſſibile eſt ad notitiam mandatarij, vel conſiliarij reuocationem venire; eo quòd non videatur credendum te affici excommunicatione, cùm nullius peccati reus es, ſed in gratia exiſtis. Attamen omnino dicendum eſt neceſſarium eſſe reuocationem notam fieri mandatario, vel conſiliario, vti ex communi omnium ſententia docet Innocent. *cap. ad audientiam, de homicidio*. Molina *tract.* 3. *diſp.* 52. *num.* 3. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 176. *&* 183. Stephanus Dauila 2. *p. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 7. *concl.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *n.* 7. Leſſius *lib.* 2. *c.* 13. *dub.* 3. *num.* 17. Suar. *diſp.* 44. *de irregular. ſect.* 3. *n.* 3. Bonac. *de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *ſect.* 1. §. 1. *n.* 4. Quippè dum reuocatio mandati, vel conſilij nota non eſt mandatario, vel conſiliario, præſumendi neceſſariò ſunt ex vi mandati, vel conſilij moueri. At excommunicatio lata eſt in eos, quorum mandato, vel conſilio clericus offenditur: ergo. Neque obeſt quòd eo tempore quo excommunicationem contrahis in gratia exiſtas; quia ad contrahendam excommunicationem, ſicut & irregularitatem non eſt opus delictum formaliter committi tempore contractionis; ſufficit ſi antea cõmiſſum ſit, vti contingit in eo qui propinato veneno, vel ſagitta emiſſa clericum occidit, cuius delicti ante mortem clerici pœnituit, qui non obinde ab excommunicatione, & irregularitate excuſatur, quia his pœnis contrahendis ſufficientem cauſam præſtitit, hæque pœnæ ſimul cum gratia Dei cõpati poſſunt.

8. Quinimo neque ad vitandam hanc excommunicationem ſatis eſt reuocationem mandati, vel conſilij notam fieri mandatario, vel conſiliario: ſed opus eſt, vt reuocatio efficax ſit, & mandati, ſeu conſilij poſiti motionem tollat, aliàs delictum ex vi mandati, vel conſilij patratum cenſebitur, vti docet Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 183. Molina *tract.* 3. *diſp.* 52. *n.* 3. Difficultas verò eſt, ſi mandatum, vel conſilium reuoces ſufficienter arbitrio prudentis, attamen mandatarius, vel conſiliarius illo permouetur ad facinus perpetrandum, vel quia credit reuocationem fieri non ſeriò, & ex animo, ſed fictè, & ob vitandam pœnam; vel quia rationes pro reuocatione allatæ non deſtruunt præcedentes, an inquam tunc in excommunicationem incidas? Negant graues Doctores te incidere. Silueſt. verbo *homicidium* 1. *n.* 11. & §. 3. *n.* 12. Petr. Nauarra, *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 17. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *n.* 7. verſ. *reſolutio*. Stephan. Dauila 2. *p. de cenſur. c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 7. *concl.* 3. Mouentur, quia facta reuocatione mandati, vel conſilij de ſe efficaci non eſt cenſendus mandatarius, vel conſiliarius eo moueri, ſed ob ſuam malitiam, cùm reuocationi ſtare poſſit, & debeat. Alij, videlicet Nauarr. *cap.* 27. *n.* 33. Anton. Gomez *lib.* 3. *reſolut. cap.* 3. *n.* 40. *&* 44. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 52. *n.* 2. *&* 3. Coninch. *diſp.* 24. *dub.* 15. *n.* 183. Leſſius *cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 18. contrarium opinantur aſſerentes, ſi mandatarius, vel conſiliarius diſſuaderi non potuit quin ex mandato, vel conſilio moueatur ad facinus patrandum, mandantem, vel conſulentem in excommunicationem incidere, quia facinoris cauſa fuit medio ſuo mandato, vel cõſilio, quod de facto remouere non potuit. Sicuti in excommunicationem incidit qui propinato veneno clericum occidit, tametſi diligentiam adhibuerit ad damnum impediendum.

9. Ego verò dicendum exiſtimo, reuocans mandatum, vel conſilium ſufficienter arbitrio prudentis non eſt cenſendus in excommunicationem, imò neque in irregularitatem, aut obligationem reſtituendi incidere; quia eo caſu non debet præſumi mandatum, vel conſilium cauſam eſſe delicti, vti ex omnium ſententia tradit Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 184. Paul. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *c.* 5. *à n.* 7. Quod ſi roges quando cenſearis mandatum, vel conſilium ſufficienter reuocaſſe? Reſpondeo, mandatum cenſendum eſt ſufficienter reuocatum, ſi verbo, epiſtola, vel internuntio ſeriò reuocationem mandatario ſignifices. Quinimo, ſi amicitiam ineas cum eo cui tuo mandato damnum parabas; quia eo ipſo non poteſt mandatarius in executionem tuæ voluntatis, & in tui gratiam delictum operari, vt benè aduertit Molina *dicta diſp.* 52. *n.* 2. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *concl.* 4. *n.* 184. At conſilium non ita facilè reuocatur, cùm non ſola authoritate conſulentis nitatur, ſed rationibus ab eo propoſitis. Quare conſulens tenetur rationes contrarium perſuadentes conſiliario proponere, quæ ſi prudentis arbitrio iudicentur ſufficientes ad conſilium iniquum remouendum, non eſt cenſendus ſuo conſilio cauſa delicti, neque in excommunicationem, vllámve pœnam, & obligationem, conſulentibus impoſitam incidere, vt benè Coninch. *ſuprà concl.* 4. *&* 5. Verùm ſi adhuc tibi conſtet mandatarium, vel conſiliarium tuo mandato, vel conſilio moueri, vel quia non credit ex animo te reuocare, vel rationes reuocationis non ſunt æquè efficaces ad contrarium perſuadendum, etſi probabilis ſit ſententia, quæ te ab omni cenſura, pœna, & obligatione excuſat; at probabiliorẽ reputo ſententiam quæ te condemnat: tum quia communior. Tum quia de facto tuum mandatum, vel conſilium cauſa fuit delicti. Nam eſto malitiæ mandatarij, vel conſiliarij adſcribi debeat quòd reuocationi nolit adhærere, attamen dum de facto reuocationi non aſſentitur, mandatum, ſeu conſilium firmum perſiſtit, cauſáque eſt delicti. Ergo excommunicatio impoſita iis qui ſuo conſilio, vel mandato in percuſſionem clerici concurrunt, hos comprehendit.

10. Neque probanda mihi eſt differentia, quam aſtruere conatur Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *n.* 7. ſpecialiter *verſ. deinde*, inter excommunicationem, irregularitatem, & obligationem damni illati reſtituendi: aſſerit namque conſulentem, ſeu mandantem obligatum eſſe ad damni illati reparationem in defectum principalis, quantumvis conſilium, ſeu mandatum reuocauerit, ſi ei conſtet homicidium ex mandato, ſeu conſilio motum eſſe: non tamen incurrere excommunicationem conſulenti, ſeu mandanti impoſitam, imo neque irregularitatem, quæ propter culpam iure canonico decernitur. Quia obligatio reſtituendi naturaliter oritur ex damno iniuſtè illato: excommunicatio verò, & irregularitas non naturaliter ex damno illato, ſed ex iuris canonici diſpoſitione contrahuntur. At veriſimile non eſt ius canonicum velle excommunicatione, & irregularitate pœnali afficere eum qui conſilium, & mandatum iniquè datum ſufficienter reuocauit. Non inquam probanda mihi hæc differentia venit, quia nullo firmo fundamento nititur: ſicut enim obligatio reſtituendi ex damno iniuſtè illato naturaliter oritur, ſic excommunicatio, & irregularitas iure poſitiuo diſponente ex eodem iniurioſo damno ortum habet: at ſicut reuocatio conſilij, & mandati de facto inefficax non impedit damnum ex vi illius iniuſtè illatum eſſe: ſic impedire non poteſt excommunicationem, & irregularitatem, quæ ex iure poſitiuo ob damnum iniuſtè illatum ex vi conſilij, vel mandati imponitur. Quapropter Doctores communiter eodem modo ratiocinantur de pœna excommunicationis, ac de pœna irregularitatis, & obligatione reſtituendi, vt videre eſt apud Leſſium *lib.* 2. *cap.* 13. *dub.* 3. *num.* 17. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *num.* 176.

11. Porrò non ſolùm mandans, conſulens, & fauens clerici percuſſioni, ſed qui eius percuſſioni conſentit potens eam impedire hac excommunicatione innodatur, vti expreſsè deciditur *cap. quante, de ſentent. excommunic.* quia, vt inquit textus, eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare. Notandaque eſt dictio *poſſint*, quæ neceſſariò requirit, vt abſque graui incommodo poſſit facinus impediri.

12. Quæſtio verò inter Doctores eſt; an ad prædictam excommunicationem incurrendam ſatis ſit non impedire percuſſionem, cùm poſſis, an inſuper debeas

eſſe

eſſe ex iuſtiria obligatus? Caietan. verbo *excommunicat. cap.*10. Medina *C.de reſtitut.q.*7. Saytus *lib.*3.*cap.*26.*n.*24. Filliucius *tract.*15.*c.*1.*n.*31. Suar *diſp.*22. *ſect.*1.*n.*56. cenſent re hac excommunicatione ligati, tametſi ſolùm ex charitate ubligatus ſis impedire percuſſionem; quia textus *in cap.quanta*, abſolute, & ſine reſtrictione loquitur de iis omnibus, qui manifeſto facinori deſinunt obuiare cùm poſſint. Addit ramen Abbas, & Hoſtienſ. *in ſuprad. cap.* Silueſt. verbu *excommunic.*6.*n.*5. Tolet. *lib.*1.*c.*34.*n.*15. Caiet. *dicto cap.* 20. adeſſe debere dolum, & malitiam, nam ſi ob verecundiam, & vanum timorem non te alienis litibus immiſcendi impedire percuſſionem omittas, hanc effugis excommunicationem.

13. Sed rectiùs ubligarionem iuſtitiæ ad incurrendam hanc excommunicationem requiſierunt Nauart. *c.*27.*n.*78. Henriq. *lib.*14. *cap.*12.*num.*7. *litt.* H. Auila 2. *p. de cenſuris cap.*3.*diſp.*5.*dub.*8. Coninch. *diſp.*14.*dub.*15.*n.*174 Molina *diſp.*52.*n.*6. Bonac. *tom.*1.*diſp.*2. *de cenſur.q.*4. *punct.*1.§.2.*n.*8. & *tom.*3.*diſp.*2. *q.*3.*punct.*6. *ſect.*1.§.1.*n.*7. Paul Layman. *lib.*1.*ſum tract.*5.*par.*2.*c.*5.*n.*6. Ducor quia ille conſenſus in percuſſionem clerici cenſendus eſt hac excommunicatione puniri, qui ſecundùm moralem æſtimarionem fauor, & auxilium eſſe reputatur, vt conſtat ex illis verbis: *Eos delinquentibus fauere interpretamur.* Et præterea qui ſtatui clericali iniurioſus eſt. At qui ſolùm ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percuſſionem, moraliter non cenſetur percuſſioni fauere, neque iniurioſam actionem ſtatui clericali præſtare, quia omittens ex charitate ſulàm negatiuè ſe habet, non poſitiuè etiam moraliter, idcóque damna ex facinore ſequuta ei non imputantur. Quod adeò verum eſt, vt eſto ex odio, & prauo affectu omittas impedire, adhuc non ligaris excummunicatione, quia non ob prauum affectum, ſed ob actiunem iniurioſam hæc excommunicario lata eſt, vt rectè aduertit Bonac. *ſuprà.* Neque prauus affectus conſtituit omiſſionem iniuriuſam, ſi ex ſe iniurioſa non eſt. Illi autem cenſentur ex iuſtitia obligati percuſſiunem impedire; quibus percutientes ſubduntur, vti Sazrus, Filliucius, Auila, Bonac. *locis allegatis* tradunt. Quinimo ille qui videt, ſeu probabiliter timet nomine ipſius percuſſionem patrandam eſſe, ex iuſtitiæ onere obligatus eſſe videtur ad prædictum damnum impediendum: vt ducunt Nauarr. *c.*27.*n.*231. Molina *tract.*2. *diſp.*729.*n.*6. & *tract.*3. *diſp.*52.*n.*6.

14. Præterea ratam habens ſigno aliquo externo clerici percuſſionem, ſi ſuu nomine, ſeu in ſui gratiam facta eſt, hac excommunicatione innodatur, ac ſi ad illam perpetrandam mandatum dediſſet, quia ratihabitio retrottahitur, & mandato comparatur: vti expreſsè habetur *c.cum quis, de ſentent.excommunic.in* 6. Debet autem percuſſio fieri tempore quo poſſet illam mandare, nam ſi eo tempore rationis vſu careres vel ob infantiam, vel ob amentiam, tametſi in tui gratiam illa percuſſio facta ſit, eamque ratam habeas in hanc excommunicatiunem nun incidis; quia ea non eſt propria ratihabitio quæ retrotrahatur, & mandato comparetur, cùm mandatum eſſe non poſſit tempore patrati delicti. Sicuti hæc docent Nauatt. *c.*27.*n.*78. Sayrus *c.*26. *n.* 25. Suar. *diſp.* 22. *ſect.*1.*n.*55. Molina *diſp.*52.*num.*4. Bonac. *tom.*1. *diſp.*2. *de excommunic.q.*4.*punct.*1.§.2.*n.*10. & *tom.*3.*de cenſur. in partic.q.*3.*p.*6.*ſect.*1. *in fine.* Neque inde inſeras, ſi delictum patratum eſt tempore ſumni, aut ebrietatis non poſſe illud ratum habere, potes vtique; quia ſomnus, & ebrietas non rollunt vſum rationis permanenter, ideóque moraliter cenſendus es eo rempore potuiſſe delictum imperare, qui poteras facilè à ſumno excitari, & ebrietatem depellere, vt notarunt Molina, & Bonac. *ſuprà.*

§. III.

De cauſis excuſantibus ab hac excommunicatione incurrenda.

1 *Duplex cauſa ab hac excommunicatione excuſat.*
2 *Cauſa excuſans à peccato mortali ſacrilegij aduerſus cenſuram ab hac cenſura excuſat.*
3 *Ex defectu deliberationis, & ex cauſa ludi plures ab hac excommunicatione excuſantur.*
4 *Item ignorantes probabiliter clericū eſſe quem percutiunt.*
5 *Item qui in defenſionem ſui, vel alterius vulnerant, ſeu percutiunt.*
6 *Item titulo correctionis.*
7 *Plures cenſent poſſe patremfamiliàs etiam in ſacris conſtitutos, moderatè puniri.*
8 *Verius eſt id patri non eſſe conceſſum.*
9 *Satisfit fundamento oppoſito.*
10 *Hæc correctio Prælatis permittitur per ſe ipſos.*
11 *Spectata conſuetudine per alios etiam laicos fieri correctio poteſt.*
12 *Etiam magiſtris licitum eſt clericos diſcipulos per laicos corrigere ex probabili ſententia.*
13 *Percutiens clericum cum vxore, ſorore, aut filia inuentum excuſatur ab hac cenſura.*
14 *Debet eſſe hæc percuſſio incontinenti.*
15 *Delinquentem ex induſtria ſpectantem ſi percutias non eſt improbabile te ab excommunicatione excuſari.*

1. DVplicem cauſam in genere ſtatuere poſſumus ab hac cenſura excuſantem; alteram prouenientem ex iure quaſi naturali, alteram ex priuilegio. Quæ ex iure quaſi naturali prouenit excuſat à peccato mortali ſacrilegij aduerſus cenſuram. Quæ ex priuilegio, cum mortali peccato compatitur.

2. Et quidem cauſam excuſantem à peccato mortali ſacrilegij aduerſus cenſuram excuſare à cenſura incurrenda æquiſſimum eſt, quia pœna excommunicationis vtpote grauiſſima, imponi non debet niſi ob peccatum graue, vti omnes Doctores docent. Quaptopter quoties ex circunſtantia perſonæ percuſſæ, vel ex modo percuſſionis percuſſio non cenſetur grauiter iniurioſa clericali ſtatui locus huic cenſuræ non eſt: Ob circunſtantiam perſonæ excuſat Sotus *in* 4.*diſt.*22.*q.*1.*art.*2.*caſu* 2.§.*cùm verò*, pueros clericos rixantes, & ſe inuicem percutientes pugno etiam in templo, ita vt ſanguis è naribus eiiciatur; quia plerumque hæc iniuria inter ipſos leuis cenſetur, tametſi aliquando grauis eſſe ſoleat. Argum. *cap. vlt. de ſentent. excommunic.* Quod ex circunſtantiis colligendum eſt, vt benè aduertit Coninch *diſp.* 14. *dub.* 15. *n* 190. Paul. Layman. *lib.*1.*ſum. tract.*5.*par.*2. *cap.*5.*num.* 8.verſ. *altera.* Molin. *tract.*3. *diſp.*51. *in fine.* Ad idem caput reduci poteſt percuſſio clerici priuilegio canonis priuati; quia eſto illa percuſſio grauis ſit, & peccatum mortale iniuſtitiæ conſtituat, nun tamen conſtituit peccatum mortale ſacrilegij, ratione cuius hæc excommunicatio iniungitur, vti ex omnium ſententia tradit Sayr. *lib.*3. *theſauri, c.*27. *ferè per totum.* Molin. *diſp.*54. Nauarr. *cap.*27.*n.*80. Bonac. *de cenſur. in part.diſp.*2.*q.*3.*p.*6.*ſect.*4. *à num.*9.

3. Ex modo percuſſionis excuſantur ab hac cenſura primò qui ex ſubita paſſione animo non plenè aduertente, vel a fortiori cauſa ioci, & ludi clericum percutit, nam eſto percuſſio aliàs grauis eſſet, modus quo contingit grauitatem diminuit, ne culpam mortalem attingat, néve cenſuram contrahat. Argum. *cap.*1.*de ſentent.excommunic.* & docet Suar. *diſp.*22.*ſect.*1.*num.*10. Molin. *tract.*3.*diſp.*51.*n.*7. & 8. Coninch *diſp.*14.*dub.*15.*num.* 190. Bonac. *diſp.*2.*de cenſur. in part. quæſt.*1. *punct.*1. *ſect.*4. *num.*3. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5.*par.*2. *cap.*5.*num.* 8. & alij.

4. Secundò excuſantur ignorantes probabiliter clericum eſſe quem percutiunt, quia hæc excommuni-

catio non propter percuſſionem iniuſtam, ſed propter percuſſionem ſacrilegam ſtatui clericali iniurioſam ſtatuitur: at ſtante ignorantia probabili clericatus, ceſſat iniuria, vt manifeſtè colligitur ex *cap. ſi verò, el 2. de ſentent. excommunic.* vbi excuſatur ab excommunicatione percuſſor clerici comam nutriêris; quia probabiliter exiſtimare poterat percuſſor clericum non eſſe, vt multis relatis docet Sanch. *lib. 9. de matr. diſp. 32. n. 41.* Quod adeò verum eſt, vt eſto ſic clericum ignoranter percutientes darent operam rei illicitæ, nullatenus in hanc cenſuram incurrerent, quia comparatione ſtatus clericalis immunes à culpa ſunt: vt benè tradit Nauarr. *cap. 27. n. 80.* Couarr. *cap. alma mater. 1. p. §. 10. n. 16.* Molina *diſt. 53. n. 1.* Quinimo eſto animum haberent percutiendi clericum; ſi tamen probabiliter ignorabant clericum eſſe, quem percutiunt, ab hac excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Couarr. *dicto §. 10. n. 15.*) quia non ob prauum affectum hæc iniungitur excommunicatio, ſed ob externam ſacrilegam manuum iniectionem, vti notauit Molin. *d. diſp. 53. num. 2. & 3.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 54.* Coninch. *dub. 15. n. 197.* Quod ſi Ioannem clericum credas te percutere, at percutis Paulum clericum, excommunicatione innodaris; quia hæc non imponitur ob percuſſionem huius, vel illius, ſed ob clerici voluntariam percuſſionem. At eo caſu clericum percutis voluntariè, cùm percuſſus habitum, & tonſuram clericalem geſtet, & verè clericus ſit; tametſi non ſit is clericus, quem tu percutere intendebas. Secùs eſſet, ſi Paulus percuſſus nullatenus ſe clericum repræſentaret; eo quòd in habitu laicali incedebat, quo Ioannes clericus vtebatur, quia ea actio exterior non eſt voluntariè ſacrilega, & clericali ſtatui iniurioſa: quippè inuincibiliter ignoras clericum eſſe quem percutis, caſu quo Ioannes non ſit, quem percutere intendebas, vt rectè tradit Molina *diſp. 53. à n. 2.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. n. 8.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. in fin.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. num. 54.*

5. Tertiò liberi ſunt ab hac excommunicatione qui in defenſionem ſui, vel alieni corporis, honoris, famæ, & bonorum fortunæ clericum aggreſſorem detinent, vel percutiunt, quia hæc non eſt vis, & violentia, ſed defenſio, vti deciditur *cap. ſi verò. cap. ex tenore, de ſentent. excommunic.* & Clement. *vnic. de homicidio.* Quippè defenſio non ſolùm propria, ſed cuiuſuis innocentis licita eſt. Argum. *cap. non inferenda,* & aliis *24. q. 3.* & *cap. dilecto, de ſentent. excommunic. in 6.* Et tradunt Innocent. Abbas, & alij *in c. ſi verò.* Leſſius *lib. 1. c. 9. dub. 8. & ſeqq.* Coninch. *dub. 15. n. 193.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 4. n. 1.* Hinc colliges primò poſſe mulierem percutere clericum tentantem ſuam pudicitiam facto, vel verbis, ſi alia via auertere à ſe non poteſt; quia eſt legitima, & iuſta honoris defenſio, vt benè docet Molina *tract. 3. diſp. 55. n. 4.* Nauarr. *cap. 27. n. 105.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 33.* Auila *2. p. de cenſur. n. 5. diſp. 3. dub. 13.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 194.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. c. 5. n. 8.* Bonac. *de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. punct. 6. ſect. 4. n. 1.* Secundò: violenter expellens è domo clericum iniuſtè illam occupantem, quando alia via non poteſt ſuum ius recuperare, in hanc excommunicationem non incidit; quia illa expulſio non eſt violentia, ſed potiùs violentiæ remotio: vt notauit Silueſt. verbo *excommunic. 6. n. 6.* Sayr. *lib. 3. c. 27. n. 29.* Molina *diſp. 55. n. 3.* Filliucius *tract. 15. c. 1. n. 20.* Bonac. *tom. 3. diſp. 2. q. 3. p. 6. ſect. 4. num. 1.* Tertiò ob eandem rationem non eris excommunicatus, eo quòd violentèr expellas clericum tibi honorificam ſedem vſurpantem; ſi alia via iniuriam remouere nequis: vti colligitur ex Nauarr. à contrario ſenſu, *lib. 5. conſil. tit. de ſentent. excommunicat. conſ. 40.* Quintò immunis ab excommunicatione eris, ſi clericum bona tua furantem inſequaris, & ab eo violenter extrahas: quando alia via recuperare non potes; quia non infers iniuriam, ſed potiùs iniuriam depellis. Secùs eſſet ſi iam res furatas domi haberet depoſitas, eáſque pacificè poſſideret; quia eo caſu non propria authoritate iudicis ſi id facile præſtari poteſt, recuperandæ ſunt. Sicuti aduertit Nauarr. *cap. 27. num. 76.* Molin. *tract. 3. diſp. 55. num. 3.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. in part. quæſt. 3. p. 6. ſect. 4. num. 1.* Notanter dixi, *ſi alia via commodè* nequis rem tibi ablatam recuperare; quia percuſſio, & violentia in clericum non alia ratione licet, niſi quatenus eſt neceſſaria ad proprij, & alieni iuris defenſionem. Quintò fugientem clericum debitorem, aut de fuga ſuſpectum detinere poteris, vt Superiori præſentes, debitúmque recuperes, quia illa detentio eſt proprij iuris defenſio, & damni inferendi remotio. Idem eſt ſi in flagranti delicto, vel in illius probabili ſuſpicione iudex ſæcularis clericum inueniat, poteſt eum in vinculis detinere, vt quamprimùm poſſit iudici Eccleſiaſtico remittat. Quinimo offenſus à clerico in euentu quo is clericus ob offenſam mittendus eſſet in carcerem, & puniendus, poteſt abſque timore excommunicationis eum vinculis alligare, vt ſuo iudici intra 25. horas præſentet, ſi id neceſſarium eſt ad ſatisfactionem ſumendam, teſtes examinandos, aliáque ad probationem delicti requiſita. Sicuti hæc omnia ex communi tradunt Panorm. *cap. cùm non ab homine, de iudiciis, num. 10.* Silueſt. verbo *excommunicatio, 5. caſu 1. §. 12.* Nauarr. *cap. 27. num. 82. & ſeqq.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. num. 37.* Molina *diſp. 56. num. 2.* Iulius Clarus *lib. 5. ſentent. §. fin. quæſt. 28. num. 6.* Auila *2. p. de cenſur. cap. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 12.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 8.* verſ. *tertia.*

6. Quartò titulo correctionis licitum eſt Prælato Eccleſiaſtico, & Magiſtro diſcipulum clericum etiam in ſacris conſtitutum vinculis alligare, & caſtigatione moderata punire, prout ratio culpæ, & qualitas perſonæ exigit, & conſuetudine receptum eſt, vti colligitur ex *cap. 1. cap. ex tenore. cap. cum voluntate, de ſentent. excommun.* & notat Nauarr. *cap. 27. num. 81.* Suar. *diſp. 12. ſect. 1. num. 40.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 190. & ſeqq.* Paul. Layman, *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. n. 8. verſ. quartò.* Molina *diſp. 56. num. 4.* Bonacina *diſp. 2. de cenſur. in part. q. 3. punct. 6. ſect. 4. n. 4.* Sub magiſtro venit intelligendus pædagogus, & quicunque alius qui ad honeſtum aliquid docendum, vel in officio clericos continendos aſſumitur, vt rectè aduertit Molina *diſp. 56. num. 3.* Item is cui ex officio incumbit pueros turbantes diuinum officium ab Eccleſia expellere. Quinimo ſenioribus clericis conceſſum eſt leuiter in minoribus ordinibus conſtitutos punire; ſi diuinum officium turbent, vti conſtat ex *cap. cum voluntate. §. vlt. de ſentent. excommunic.* & *cap. veniens, eodem tit.*

7. De parte, aliiſque propinquis & conſanguineis eſt grauis dubitatio, an filios, & conſanguineos Eccleſiaſticos ſibi ſubditos poſſint punire? Et quidem ſi ſint in minoribus ordinibus conſtituti, omnes conueniunt moderatè punire poſſe: quia ſic expreſsè habetur *in cap. cum voluntate, de ſentent. excommunic.* At ſi ſacris ſint initiati; variant Doctores. Affirmatiuam partem tuetur S. Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 1. §. 2. caſu 12.* Silueſt. *verb. excommunicatio. 6. caſu 8.* Nauarr. *cap. 2. n. 82.* Auila *2. p. de cenſur. c. 5. diſp. 3. dub. 13. caſu 1.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 49.* Filliucius *tract. 15. cap. 1. q. 1. & q. 6.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 192.* Bañes *2. 2. q. 65. art. 2.* Valen. *ibi q. 9. p. vnico.* Bonac. aliis relatis *tom. 3. diſp. 2. de excommunicationib. extra bullam, q. 3. punct. 6. ſect. 4. num. 4.* Mouentur, quia ſacer ordo non eximit filium à patria poteſtate, vt compertum eſt, ſed æquè patri ſubditum relinquit, ac antea erat; at antea poterat pater filium moderatè corrigere, prout qualitas culpæ, & circunſtantia perſonæ exigit, ergo etiam poterit ſacris initiatum. Deinde patrifamilias permiſſum eſt iure naturali corrigere delinquentes ex ſua familia, ergo ob correctioné iure naturali conceſſam excommunicatio imponi non debet. Præterea magiſtro conceditur diſcipulum etiam in ſacris moderatè punire,

vt

Digitized by Google

vt ex communi ſententia ex *cap. ex tenore, cap. cum voluntate, c. fin. de ſentent. excommunic.* probatum *num. præcedenti* eſt. At patet maiorem in filium habet poteſtatem. Ergo quod magiſtro conceditur, patri denegari non debet.

8. Cæterùm verius reputo patri non eſſe conceſſum gratia correctionis punire filium in ſacris conſtitntum, quæ fuir ſententia Gloſſæ verb. *in dicto cap. cum voluntate*, verb. *inferiorum graduum.* Felini, Hoſtienſ. Panormit. Antonij de Buttio, & Zabarellæ, *ibi.* Angeli, verb. *excommunic. 5. caſu* 1. §. 10. Molinæ *tract. 2. de iuſtit. diſp.* 228. verſ. *Hic tamen effectus, & tract. 3. diſp. 56. n. 6.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. n. 9.* & ſub dubio, Soti, *lib. 5. de iuſtit. q. 1. art. 2.* Ducor, quia in *canone, ſi quis ſuadente* omnibus generaliter prohibitum eſt violentas manus in clericum iniicere: at nullibi conceſſum eſt patri correctionis gratia in filium in ſacris cōſtitutum manus iniicere violētas: quin potiùs colligitur, id expreſsè eſſe prohibitū ex *d. cap. cum voluntate* per argum. à contrario ſenſu; ſiquidem ibi conceditur patrifamiliàs punire correctionis gratia adoleſcentes in minoribus gradibus conſtitutos. Ergo tacitè denegatur poteſtas puniendi, cùm ſunt maioribus inſigniti. Deinde poteſtas conceſſa patrifamiliàs conceditur propinquis comparatione propinquorum qui ſunt in minoribus gradibus conſtituti, vt conſtat ex *d. cap. cum voluntate.* At propinquis non permittitur conſtitutos in ſacris percutere, ergo nec parenti eſt permittendum. Prætetea ex eo quòd ſacerdotibus ſenioribus, aliiſque ex officio deputatis concedatur adoleſcentes pueros in minoribus conſtitutos turbantes diuinum officium correctionis gratia percutere, infert communis ſententia teſte Molina *diſp. 56. n. 6.* nullatenus permiſſum eſſe punire, ſi fuerint in ſacris conſtituti, ſed eadem reſtrictio, & limitatio pro patrefamiliàs facta eſt, ergo aſſerendum eſt patrifamiliàs non eſſe permiſſum filios in ſacris punire. Denique ob reuerentiam ſacri ordinis non eſt permiſſum prælatis Epiſcopo inferioribus per alium clericum corrigere, & caſu quo aliquando id neceſſatium fuerit cauetur, vt fiat per clericū, & non per laicum, quia indecens eſt laicum manus violentas in clericum iniicere, tametſi correctionis gratia fiat. At regulariter paterfamiliàs laicus eſt, ergo credendum eſt correctionem filiorum ſaltem qui ſunt in ſacris conſtituti, prohibitam eſſe.

9. Neque obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ. Ad primum admitto filios ob ordinem ſactum à patria poteſtate abſolutè non eximi, eximi tamen quoad effectum correctiuæ percuſſionis. Ad ſecundum, concedo iure naturali filios ſubdi parentibus corrigíque ab eis poſſe; nego tamen poſſe corrigi qualibet correctione, ſed correctione accommodata filiorum qui ſunt in ſacris accommodata filiorum qualitati. Cùm autem qualitati filiorum qui ſunt in ſacris accommodata non ſit violenta correctio, ob ordinum ſactorum reuerentiam, aſſerendum eſt eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium, admitto magiſtro permitti diſcipulum ſiue in minoribus, ſiue in ſacris conſtitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magiſter plerunque eſt clericus etſi aliquando laicus ſit: at è contrà paterfamiliàs plerunque eſt laicus, tametſi aliquádo Eccleſiaſticus ſit, lex verò ſpectauit ea quæ frequentiùs contingunt. Quinimò ſatis probabile eſt, vt tradit Felinus *in dicto cap. cum voluntate.* & Molin. *dicta diſp. 56. n. 7.* magiſtrum in gradu Eccleſiaſtico inferiori conſtitutum non poſſe punire diſcipulum conſtitutum in altiori, quia indecens eſt, vt inferior in gradu Eccleſiaſtico, ſuperiorem puniat.

10. Portò prædictis Prælatis non eſt conceſſum, vt Eccleſiaſticos poſſint per alios corrigere, ſed neceſſariò per ſe ipſos correctionem præſtare debent, niſi aliqua neceſſitas vrgeat, & tunc non per laicum, ſed per clericum correctio adhibenda eſt, vt habetur expreſsè *cap. vniuerſitatis, de ſententia excommunicat.* aliàs incident in excommunicationem Canonis *Si quis ſuadente diabolo.* Epiſcopo autem ob eius altam dignitatem punitio per propriam perſonam interdicitur. *cap. non liceat.* 86. *diſt.* ideóque alteri clerico, aut Religioſo, & non laico eius executionem committere debet.

11. Verùm etſi hoc ita ſit de rigore iuris, conſuetudine tamen introductum eſt, vt prælati Eccleſiaſticos mediis laicis capiant, & in vincula coniiciant, & publica flagellorum punitione afficiant, & ſi opus fuerit, torqueant, ac in triremibus puniant. Id enim bono communi neceſſarium eſt, ne delicta Eccleſiaſticorum maneant impunita, quod ſæpè contingeret, cùm tarò inueniretur Eccleſiaſticus qui has actiones præſtare vellet. Prætetquam quòd non decet perſonam Eccleſiaſticam huius generis punitionis executio. Sicuti adnotarunt Nauarr. *comment. 3. de regularib. circa fin.* & *lib. 5. conſilior. tit. de ſentent. excommunic. conſ.* 42. aliàs 48. Iulius Clarus *lib. 5. de ſentent. §. fin. quæſt. 77. n. 3.* Molina *diſp. 51. num. 5.* & *diſp. 56. n. 8.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. num. 44.* Coninch *diſp. 14. dub. 15. n. 191.* Auila *2. p. de cenſur. cap. 5. diſp. 3. dub.* 12. Filliucius *tract. 15. cap. 1. q. 1.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 2. cap. 5. n. 9. verſ. porrò.* Bonac. *tom. 3. de cenſuris in partic. diſp. 2. q. 3. p. 6. ſect. 4. n. 5.* Et fauet *cap. vt fama, de ſententia excommunic.* & *cap. ſi clericos, eodem tit. in 6.* Prælatis verò religioſis priuilegio Alexand. VI. relato in *Compendio priuileg. Minor.* verbo *abſolutio ordinaria*, §. 20. & priuilegio Leonis X. *ibidem* commemorato §. 27. conceſſum eſt, vt diſciplinæ cauſa Religioſos clericos ſibi ſubditos verberent mediis aliis Religioſis etiam laicis, ſeu Conuerſis. Quo priuilegio aliorum Ordinum Prælati gaudent per viam communicationis. Quapropter partim his priuilegiis, partim conſuetudine introducta poſſunt Religioſi Prælati abſque vlla neceſſitate Religioſos ſibi ſubditos correctione dignos punire medio Religioſo etiam laico. Sicuti aduertit Nauarr. *dicto conſilio.* Molina *dicta diſp. 51. n. 5.* Coninch *n. 191.* Laym. *c. 5. n. 9.*

12. De magiſtris autem grauior eſt dubitatio, an clericos diſcipulos corrigere per laicos poſſint? Videtur namque id nullatenus fieri poſſe; quia Prælatis, & iudicibus Eccleſiaſticis ſola captura, tortura, & publica punitio permittitur per laicos fieri, non autem ſecreta punitio, & quæ punitum non infamat. At magiſtris ſola hæc punitio conceſſa eſt; ergo nequeunt illam mediis laicis exercere. Sed contrarium non improbabiliter docuit Ludouic. Molina *diſp. 56. n. 8.* Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 9.* verſ. *porrò, in fine.* Coninch *dub. 15. num.* 192. Quia ſpectato iure naturæ hæc correctio non eſt illicita: non enim poteſt vt violentia notari. *cap. 1. de ſententia excommunicat.* At iure poſitiuo ſolis Prælatis, & iudicibus Eccleſiaſticis inuenitur interdictum, ne clericos, vel religioſos corrigant mediis laicis. *cap. vniuerſitatis, de ſententia excommunicat.* Cui diſpoſitioni magna ex parte derogatum eſt in *cap. vt fama, eodem tit.* & *in cap. ſi clericos, eodem tit. in 6.* Ergo cùm Magiſtris, parentibus, propinquis non ſit prohibitum diſcipulos clericos per laicum punire, id abſque timore excommunicationis præſtare poterunt: & confirmo. Magiſter laicus poteſt clericum in minoribus conſtitutum punire, & pater filium, & propinquus ſibi aliqualiter ſubditum. Ergo poterit medio alio laico eam punitionem præſtare, partim quia in ea actione nulla iniuria deprehenditur. argum. *cap. ſi clericos*; partim quia ipſis magiſtris potiùs quàm executoribus punitio adſcribitur, vt notatur *cap. vt fama, de ſententia excommunicat.* Neque obeſt, quòd Prælatis, & iudicibus Eccleſiaſticis interdicta ſit correctio religioſi, & clericis ſubditi medio laico; quia cùm ipſi Eccleſiaſticæ perſonæ ſint, decebat Eccleſiaſticos per ſe, vel per alios Eccleſiaſticos corrigere, cùm correctio adhibenda eſt, quæ à perſonis Eccleſiaſticis exerceri decenter poteſt. At magiſtri ſæpè ſunt laici, & à fortiori parentes. Non eſt igitur mirum, quòd ipſis facultas iure naturæ conceſſa intacta relinquatur, quæ Prælatis Eccleſiaſticis reſtringitur.

13. Quintò ob difficultatem, quam ius canonicum agnoſcit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo qui videt ſuam vxotem, matrem, ſororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo clerico, excuſat ab hac excommunicatione percuſſorem illius, vt habetur *cap. ſi verò, de ſententia excommunicat.* Nam eſto in percuſſione lethale peccatum committatur, adhuc ius canonicum tum in deteſtationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex iniuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percuſſorem excommunicatione punire, vt tradit Gloſſa *in dicto cap. ſi verò*, verbo *turpiter.* Cenſetur autem turpiter Eccleſiaſticus agere non ſolùm ſi in actu fornicationis inueniatur, ſed etiam ſi inueniatur vacans amplexibus, oſculis, aliiſve tactibus turpibus, quinimo in loco ſuſpecto, ita vt ex circunſtantiis meritò coniici poſſit turpitudo, vt docuit Silueſt. verbo *excommunicatio 6. num. 5. caſu* 10. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 84. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 37. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 196. Molina *tract.* 3. *diſp.* 55. *num.* 5. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 33. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *n.* 8. verſ. *quarta.* Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 8.

Perſonæ verò quibuſcum Eccleſiaſticus turpiter agere inueniendus eſt, ſunt vxor, mater, ſoror, aut filia percutientis. Neque ad alias perſonas propinquas, conſanguineas, aut affines extendenda permiſſio eſt, vti ex communi docent Suar. Molin. Coninch, Layman, Bonacina *locis allegatis.* Nam cùm hæc exceptio odioſa ſit ſtatui clericali, reſtringátque priuilegium clericis conceſſum, non eſt vltra perſonas expreſſas extendenda. Tametſi Innocent. *in dicto cap. ſi verò, in fine*, ad neptem, & auiam priuilegium extendat. Nomine vxoris etſi de rigore iuris ſola coniux cognita veniat, attamen in præſenti ſiue cognita ſit, ſiue non comprehenditur, eo quòd æqualis, imò grauior iniuria marito fiat, ob quam iure ciuili ei permittitur accuſatio. *leg. ſi vxor.* 13. *ff. ad leg. Iul. de adulteriis.* Et tradit Gloſſa *cap. ſi verò*, verbo *cum vxore.* Abbas *num.* 9. Silueſt. *lib.* 1. *de matr. diſp.* 1. *n.* 6. Molina, Bonacina, Layman, Coninch *locis allegatis*, qui omnes expreſsè negant ſponſam de futuro comprehendi. Nomine verò matris, filiæ, ſororis venit quæ ſic propriè eſt, non autem quæ ſolùm per appellationem, quare filia, aut vxor adoptiua ſub nomine filiæ, & ſororis in hoc decreto correctorio non continetur, benè tamen illegitima, quia propriè filia, & ſoror eſt, vt notauit Molina, Coninch, Bonac. Laym. *ſuprà.*

Si igitur cum his perſonis turpiter agentem clericum inuenias, illúmque percutias, tametſi occidas, in excommunicationem non incidis eſto pecces, quia textus generaliter de qualibet percuſſione loquitur, vti aduerſus Couarruu. 2. *p. decretal. cap.* 7. §. 7. *num.* 12. notauit Molin. *tract.* 3. *in reſponſ. ad* 1. & *diſp.* 55. *n.* 5. Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 6. *ſect.* 4. *n.* 6. Quinimo eſto pleno iudicio, & matura deliberatione percuſſionem præſtes, quia matura deliberatio non temperat dolorem, neque impetum vindictæ. Sicuti aduerſus Silueſt. & Nauarr. docet Mol. & Bonac. *ſupra.*

14. Sed an hæc percuſſio incontinenti præſtanda ſit? Difficultate non caret. Alicui namque probabile videtur excommunicationi non ſubiici percuſſionem, tametſi longo tempore poſt delictum contingat; quia reſtrictio illa, quod percuſſio incontinenti fiat, apponitur in clauſula antecedenti, vbi ſermo eſt de defenſione propria. Ergo tacite indicatur huic clauſulæ non eſſe neceſſariò accommodandam. Prætera hæc percuſſio non eſt, quæ excuſatur ob titulum defenſionis, ſed ob difficultatem grauem temperandi triſtitiam, & dolorem ex iniuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas etiam tranſacto actu ſubſiſtit; quippè perſeuerat iniuria illata, & honor læſus. Nihilominus omnino dicendum eſt cum communi omnium ſententia, percuſſionem incontinenti faciendam eſſe, aliàs non eris immunis à cenſura, vti colligitur ex *dicto c. ſi verò*, verbo *inuentus.* Textus namque ſolùm excuſat eum, qui percutit Eccleſiaſticum turpiter inuentum cum vxore, matre, filia, & ſorore percutientis. At ſi poſt delictum finitum percutias, non percutis formaliter inuentum, ſeu quem actu inuenis, ſed percutis alio tempore in delicto repertum. Non igitur excuſari potes, vti tradit Gloſſ. *in dicto cap. ſi verò.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 23. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 35. Molin. *tract.* 3. *dict.* 7. *in reſponſione ad* 1. & *diſp.* 55. *num.* 5. *in fine.* Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 5. *num.* 8. verſ. *quarta*, Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 6. Neque fundamentum contrarium vrget. Satis enim expreſſerat textus percuſſionem incontinenti fieri debere, tum illo verbo *inuentum*, tum ratione decidendi, quippe tranſacto delicto faciliùs dolor ſedari, temperative poteſt, minúſque vindictam excitat, quàm cùm præſens eſt, oculíſque offertur.

15. Quod ſi delinquentem ex induſtria expectares, & ſecretò obſeruares, venientémque percuteres, docet Paul. Layman. *ſuprà* te non effugere cenſuram; quod inde probatur: quia occaſionem præſentem doloris remouere facile poteras, & debebas. Non igitur dignus es, vt Eccleſiæ benignitatem experiaris, quæ immunitatem cenſuræ concedit ob dolorem conceptum ex occaſione tibi inuoluntaria. Item textus exigit ad vitandam cenſuram, vt percutias turpiter inuentum, hoc eſt caſu, & præter tuam intentionem inuentum, non tamen de induſtria quæſitum. Fateor has rationes efficaces eſſe. Contrarium tamen communis ſententia defendit caſu quo abſit dolus, quia ea ſecreta obſeruatio, & occulta expectatio delinquentis neque occaſio eſt, vt ipſe delinquat, neque impedit, quin turpiter agentem inuenias, etſi inuenias quæſitum, & expectatum. Sic Nauarr. *lib.* 5. *conſilior. tit. de ſententia excom. conſ.* 41. & *in ſum. c.* 27. *n.* 84. Mol. *diſp.* 55. *ad finem.* Auila 2. *p. de cenſur. cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. *caſu* 16. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 196. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num.* 6. Secùs verò eſſet ſi per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, vt in delicto deprehenſum percuteres, quia eo caſu non effugies cenſuram: ſicuti pluribus firmat Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 27. *n.* 23. *in fine.* Nauarr. Molina, Auila, Coninch. Layman. Bonacina *locis allegatis.* Neque enim æquum eſt, vt Eccleſia deceptionibus iniquis faueret. Præterquam quòd in eo euentu non percutis turpiter inuentum, ſed quæſitum, & doloſè adductum.

§. IV.

De poteſtate abſoluendi ab hac cenſura.

1 *Hæc abſolutio Pontifici reſeruatur.*

2 *Declaratur quæ ſit percuſſio atrox, grauis, & leuis.*

3 *A quacunque percuſſione abſoluere poteſt Legatus à latere.*

4 *Ab excommunicatione ob leuem percuſſionem poteſt Epiſcopus.*

5 *Ab excommunicatione ob grauem, & enormem ſolus Pontifex, eiúſve Legatus.*

6 *Excipiuntur impuberes.*

7 *Item mulieres.*

8 *Item Religioſi eiuſdem Monaſterij ſe percutientes.*

9 *Percutiens regularem ſub alio Prælato conſtitutum, abſoluendus eſt à ſuo Prælato præſente Prælato offenſi.*

10 *Quid ſi regularis ſæcularem clericum percutiat.*

11 *Epiſcopus religioſos exemptos ex conſenſu ſuorum Prælatorum poteſt abſoluere, ſicut non exemptos.*

12 *Si Prælatus nolit eam licentiam concedere, cùm impotens ſit abſoluere, poterit ipſe Religioſus adire Epiſcopum, & ab eo abſolutionem impetrare.*

13 *Non poteſt Religioſus exemptus adire Epiſcopum pro abſolutione obtinenda, renuente proprio Prælato, vel illo inconſulto.*

14 *Si nolit Prælatus potens abſoluere abſolutionem concedere,*

re, non obinde poteſt Religioſus adire Epiſcopum, niſi conſtet iniuſtè denegare abſolutionem.

15 *Clerici in eadem domo commorantes poſſunt ob grauem percuſſionem ab Epiſcopo abſolui.*

16 *Item oſtiarius qui prætextu ſui officij clericum percutit.*

17 *In mortis articulo poteſt Epiſcopus, & eo deficiente quilibet ſacerdos.*

18 *Eadem facultas conceditur, quoties ad Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatum difficilis fuerit recurſus.*

19 *Virtute* Trident. *conceditur Epiſcopis facultas abſoluendi ab hac excommunicatione, ob delictum occultum.*

20 *Qualiter hæc abſolutio præſtanda ſit.*

1. HÆc abſolutio Pontifici eſt reſeruata in *dicto cap. ſi quis ſuadente*, præter mortis articulum. Sed quia aliis capitibus hæc reſeruatio temperata eſt, & aliis inferiotibus Prælatis abſolutio coonceſſa, oportet caſus ſigillatim explicare.

2. Sed in primis præmittendum eſt aliam eſſe percuſſionem enormem, ſeu attocem, aliam grauem, & medioerem, aliam leuem, non quidem leoem in tatiooe culpæ, cùm neceſſariò hæc excommunicatio culpam lethalem reqoirat, ſed leuem compatatione aliatum percuſſiooum quæ graues, & attoces ſunt, vt rectè aduertit Molioa *tract.* 3. *diſp.* 57. *n.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 91. Sayrus *lib.* 3. *c.* 28. *n.* 3. Percuſſio enotmis, attox, & grauis ſumitur, tum ex facto ipſo, tum ex qualitate perſonæ offenſæ, & offendentis, tum ex aliis circunſtantiis. Ex facto ipſo, ſi percuſſio fiat cum graui læſione corpotis, vt ſi aliqood membrum detruncetur, vel ita debile reddatur, vt vix poſſit ſuo munere fongi. Item ſi ſanguis in abundantia effuſus ſit, aut de facto effunderetur, niſi per accidens detentus eſſet, iuxta *cap. cùm illorum. §. ſi quis, de ſententia excommunicat.* Quod intelligendum eſt, quando hæc copia ſanguinis ex læſione proueoit, non ex diſpoſitiooe membri læſi, quippe percuſſio leuis in naribus ob earum flexibilitatem copioſum ſolet ſanguinem effundere: vt rectè aduertit Gloſſa *dicto cap. cùm illorum.* Quinimo eſto patum, vel nihil ſanguinis effundatur, nullúmve membtum dettuncetur, inutiléve reddatur, poteſt grauis, imò attox percuſſio contingere, vt ſi fuſtibus grauiter quis percuteretur, pedibus conculcaretur, ictibus premeretur, longo tempore in obſcuro & caliginoſo loco violenter detineretur, vt notauit Silueſt. verbo *abſolutio* 4. Molina *dicta diſp.* 57. *num.* 2. Suar. *diſp.* 22. *sect.* 1. *n.* 89. Ex parte perſonæ offenſæ, & offendentis grauis, & enormis percuſſio cenſenda eſt quæ per ſe leuis eſſet: vti ſi percuteres Epiſcopum, Abbatem, proprium Superiotem, Iudicem, Pattonum, herum, aliúmve in dignitate conſtitutum: *§. atrox. Inſtit. de iniuriis. leg. prætor. ff. eodem tit.* Vel ſi ſæcularis percuteret religioſum, vel homo infitmæ ſortis nobilem Eccleſiaſticum: iuxta *leg. item apud Labeonem §. quod ait prætor.* & *leg. ſed ſi vnus. §. quadam iniuria, ff. de iniuriis.* Hæ enim percuſſiones graue ſcandalum generant, & tanquam graues iniuriæ reputantut. Ex aliis verò circunſtantiis cenſenda eſt percuſſio grauis, primò quoties fuerit grauiter ignominioſa, vt ſi extenſa palma Eccleſiaſticum in facie percuteres, vel fuſtibus conculcares iuxta *§. atrox. Inſtit. de iniuriis.* Secuodò ſi percuſſio ſit in ore, oculo aut facie, grauis reputari ſolet, quæ inflicta in alia parte corporis leuis eſſet, vt colligitur ex *d. §. atrox,* & *ex leg. regia* 20. *tit.* 11. *part.* 7. Tertiò ex parte loci, vt ſi in platea, theatro, publicove conuentu contingat. Quartò ex parte temporis, vt ſi Eccleſiaſticum ſactis veſtibus indutum, vel paratum ad diuina celebranda, vel coram Rege, Prælato, aliáve perſona in magna dignitate conſtituta percuſſio fiat, vt ex legibus relatis comprobat Molina *tract.* 3. *diſp.* 40. *n.* 3. & geoeraliter quoties ex percuſſione graue ſcandalum generatur, ſtatúſque Eccleſiaſticus grauiter contemnitur, percuſſio grauis cenſenda eſt. Ex ſupradictis percuſſionibus quæ grauis, quæ enormis cenſenda ſit arbitrio prudentis penſatis circunſtantiis relinquitur. In caſu dubio diœceſano committitur iudicium, ſi abſolutio pro foro externo, & conſcientiæ adhibenda eſt. Si verò pro foro conſcientiæ tantùm præſtanda ſit, committitur ei qui poteſtatem habet abſoluendi. Quod ſi re perpenſa dubius exiſtit iudicare debet grauem eſſe percuſſionem: vt deciditur in Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit *Perlectis*, relata à Couartuu. *cap. alma mater.* 1. *p.* §. 9. *n.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 92. Molin. *diſp.* 57. *n.* 3. Sayro *cap.* 28. *n.* 8. Suar. *sect.* 1. *n.* 88. & aliis. Ex his conſtat qoæ leuis percuſſio ſit, illa igitur erit, quæ cùm ſufficiens ſit ad peccatum mortale conſtituendum, attameo non attingit grauitatem ſupradictarum percuſſionum. His poſitis

3. Dico primò à quacunque percuſſione abſoluere poteſt tam in foro conſcientiæ, quàm exteroo vltra ſummum Pontificem Legatus à latere iuxta *caput ad eminentiam, de ſentent. excommunic.* tam eos qui ſunt de prouincia, ad quam deſtinatur Legatus, qoàm quoſuis alios ad ipſum concurrentes à die quo vrbem Romanam egredietur, vſque ad diem quo ipſam regrediens ingreditur, vti ex communi docet Gloſſa & Panormit. *in c. excommunicatis, de officio legati.* Verùm Legatus Nuntius qui à latere non eſt, abſoluere poteſt eos qui ſunt de ſua prouincia legationis, & dum in ea prouincia exiſtit & oon alios, vti colligitur ex *dicto cap. excommunicatis.* Legatus verò natus, ſic dictus, quia officium legati ei naſcitur cum dignitate ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ, vti contiogit Archiepiſcopo Caotuarienſi *cap.* 1. *de officio legati.* Hic igitur Legatus ratione legationis nullam ſpecialem poteſtatem habet abſoluendi ab hac excommunicatione, ſed ea gaudet, qua reliqui Ordinarij, vt conſtat ex *d. cap. excommunicatis.* & tradit Mol. *diſp.* 58. *per totum.*

4. Dico ſecundò ab excommunicatione contracta ob leuem percuſſionem poteſt Epiſcopus ſibi ſobditos abſoluere in vtroque foro, vt colligunt Panormit. & communiter Doctores ex *cap. peruenit, de ſentent. excommunicat.* & ex dicta Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit *Perlectis.* Sed an hæc poteſtas extendatur ad quoſlibet alios Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes? non conueniunt Doctores. Negant Felin. & Panormit. *in dicto cap. peruenit.* Silueſt. verbo *abſolutio* 4. *n.* 5. quos ſequitur Molina *tract.* 3. *diſp.* 59. *n.* 2. Ducuntur, quia Pontifex in *dicto cap. peruenit*, committit Epiſcopo vt fratri hanc poteſtatem. Inquit enim textus *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.* Atqui nullus inferior Epiſcopo frater à Pontifice nuncupatur, ſed filius. Non igitur cenſenda eſt hæc poteſtas aliis ab Epiſcopo conceſſa, ſed hæc ratio infirma videtur. Pootifex namque quia loquebatur cum Epiſcopo nomioe fratris vſus fuit, non quia vellet hanc poteſtatem Epiſcopali tantùm characteri annectere. Hæc enim poteſtas non Epiſcopo ratione iuriſdictionis conceditur, aliàs eam delegare non poſſet, neque illius Vicario generali communicaretur, vti ipſe Molina communicatam eſſe cenſet. Quapropter verius exiſtimo quoſcunque Epiſcopali iuriſdictione gaudentes hanc habere poteſtatem.

5. Dico tertiò ab excommunicatione contracta ob grauem, & à fortiori ob enormem clerici percuſſiooem iure cummuni ſpectato, nullus alius præter Pontificem, eiúſve Legatum abſoluere poteſt, exceptis aliquibus caſibus in iure expreſſis.

6. Primò impuberes ſiue maſculi, ſiue fœminæ etiam ob enormem percuſſionem abſolui ab Epiſcopo poſſunt, tametſi poſt pubertatem abſolutionem petant; quia beneficium illis ſemel indultum non extinguitur ob ſuperuenientiam pubertatis, vt colligitur *ex cap.* 1. & *cap. quamuis*, & *cap. fin.* & *ibi* Paoormit. *de ſententia excommunicat.* & notauit Sayrus *lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 20. Molin. *diſp.* 59. *n.* 3. Suar. *diſp.* 22. *sect.* 1. *n.* 69. Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 5. *n.* 12. Neque hæc facultas extendenda

eſt ad excommunicationem in iuuentute conttactam, vt aliqui Doctures immeritò autumant; quia nullo fundamento nititut, vt aduertit Bonac. *ſuprà*. Periculum eoim ſi aliquod habent iuuenes ſedem Apoſtolicam adeundi, præſtat Ordioariis poteſtatem abſoluendi non abſoluram, ſed cum obligatione compareodi, ſicuti de aliis impeditis dicemus.

7. Secundò abſolui poſſunt mulieres cuiuſcunque ætatis, & conditionis ſiot, eſto percuſſionem enormem feceriot, potuerintque ſedem Apoſtolicam adite; quia periculoſa à iure ceoſetur illarum peregrinatio: habetur *cap. mulieres*, & *cap. noſcitur*, *de ſententia excommunicat.* & tradit *ibi* Panormit. & Doctores communiter. Ex quo à fortiori conſtat moniales abſolui poſſe, ſicuti deciditur *cap. de monialibus*, *de ſentent. excommunicationis.*

8. Tertiò. Religioſi eiuſdem monaſterij ſe percutientes abſolui poſſuot à Prælato ſupremo eiuſdem conuentus, ſcilicet ab Abbate, Priore, Guardiano, Rectore, Præpoſito, & à fortiori à Prouinciali, & Generali, dummodò percuſſio atrox uoo fuerit: habetur *c. monachi. de ſententia excommunicat.* In quo textu licèt nulla ſit limitario ad percuſſionem leuem, vel grauem, ſed abſolutè committatur facultas abſoluendi Superiori eorum? attamen in *cap. canonica*, *eodem tit.* reſtringitur, niſi exceſſus difficilis fuetit, & eoormis, propter quem meritò ad Eccleſiam Romanam ſit recurſus habendus, & tradunt aliis relatis Nauart. *cap.27. n.92.* Suar. *diſp.22. ſect. 1. n.73.* Tolet. *lib.1. cap.32. n.8. & 9.* Sayrus *lib.3. cap.3. cap.28. n.10. & ſeqq.* Molina *tract.3. diſp.60. num.1.* Paul. Layman. *lib.1. tract.5. par.1. cap.5. circa finem.* Idem dicendum eſt de Commendatariis ordinis D. Ioannis, qui per Priorem conuentus abſolui poſſunt, ſicuti alij Religioſi, iuxta textum io *cap. canonica, de ſentent. excommunicat.* Et notant Doctores nuper relati.

9. Quod ſi religioſus percuſſerit regularem ab alio Prælato conſtitutum, abſolui debet à ſuo Prælato, præſente tamen Prælato offenſi, vt ex vtriuſque conſenſu ſatisfactio imponatur. Sicuti colligitur ex *cap. cùm illorum, de ſententia excommunicat.* & notant Panormit. Hoſtienſis & alij *ibi*. Mol. Sayrus, Suar. Layman. *ſuprà*. Poterit autem Prælatus offenſi ſuas vices Prælato offendentis committere, vt ipſe ſuo arbitrio pœuam condignam imponat. Si enim Prælatus abſoluendi delegare abſolutionem alteri poteſt, *c. fin. de officio iudicis ordinarij*, cur non Prælatus offenſi pœnæ impoſitionem, & ſatisfactionem iniuriæ? cùm vterque iuriſdictione ordinaria vtatur. Atque ita tradit Silueſt. verbo *abſolutio 5. n.5.* Molina, Sayrus, Layman *ſuprà*. In euentu autem quo Prælati diſcordauerint in ſatisfactione imponenda; quia Prælatus offenſi acerbiorem exigit ea, quam offendentis Prælatos deſignat, eligendus eſt tertius arbiter, qui cum ipſis iudicium ferat: ſemper tamen abſolutio, impoſitio, executióque pœnæ Prælato offendentis, vtpote vero illius Superiori competit. Sic Silueſt. Mol. & Layman. *loc. cit.*

10. Verùm ſi regularis non regularem, ſed ſæcularem clericum percutiat, non à ſuo Prælato præſente Epiſcopo, ſed ab ipſomet Epiſcopo tantùm abſolui poterit, modò percuſſio leuis fuerit. Sicuti deciditur *cap. religioſi, de ſententia excommunicat. in 6.* Iuncto *cap. cùm illorum, eodem tit.* & tradit Gloſſa *ibi*. & *in d. cap. peruenit, eodem tit.* Mol. *diſp.60. n.4.* Layman. *dicto c. 5. in fine.* Nouitius verò ſiue ante ingreſſum, ſiue poſt percutiens religioſum, vel clericum ſæcularem, abſolui poterit ab eodem Prælato, à quo alij Religioſi eiuſdem domus poſſunt; quia in fauorabilibus nomine religioſi comprehenditur? vt adnotatur in *c. cum illorum, de ſententia excommunicat.* hoc tamen diſcrimine; nam nouitius ſi ante profeſſionem è monaſterio egrediatur obligatus eſt ſedi Apoſtolicæ ſe præſentare; alioquin in ſimilem excommunicationem incidet, iuxta *cap. eos qui, de ſentent. excommunicat. in 6.* quia ob temporale impedimentum, ſcilicet ne vagaretur, conceſſa illi fuit abſolutio, vt aduertit Saytus *lib.3. cap.28. n.13.* Molina *diſp.60. n. 3.* Layman. *lib.1. tract.5. par.2. cap.5. in fine.* Qui Doctores rectè moneot hæc de religioſis intelligenda eſſe, ſpectaro iure communi. Nam ſi eotum ſpecialia priuilegia ſpecteotur poſſuot omnes religioſi à ſuis Prælatis abſolui ab excommunicatione etiam ob enotmem læſionem contracta, vt conſtat ex *priuilegio Minorum*, verbo *abſolutio ordinaria ad fratres*, §.13. & 38. & ex *compendio noſtrorum priuileg.* verbo *abſolutio.*

11. Difficultas autem grauis eſt an Religioſi exempti abſolui poſſint ab hac excommunicatione, & à quolibet alio peccato ab Epiſcopo, ſeu eius Vicario, ſicuti poſſunt alij Religioſi oon exempti? Et quidem conſentiente Prælato id fieri poſſe pro certo habendum eſt. Nam ſi Prælatus habet poteſtatem ab ea excommunicatione abſoluendi conſentiens vt Epiſcopus abſoluat, tacitè illi facultatem delegat. Si verò ea poteſtate caret, non ſunt cenſendi Religioſi in hac parte exempti, aliàs exemptio illis præiudicaret, & deterioris conditionis redderet; quod credendum non eſt, maximè cùm hæc exemptio in fauorem Religionis ſtatuta ſit. Religionis autem paci, & quieti non leuiter noceret exemptio religioſorum, quæ Epiſcopis denegaret poteſtatem eos abſoluendi, & ipſorum Prælatis non concederet; ſiquidem eo caſu cogerentur Religioſi vagari. Aſſerendum igitur eſt de conſenſu Prælati poſſe Epiſcopum Religioſos exemptos abſoluere. Sic tradit Silueſt. verbo *abſolutio, 5. n.2.* & 3. Molina *tract.6. diſp.61. n. 4.* Suar. *tom.4. in 3. p. diſp.30. ſect.2. n.3. & tom.5. de cenſur. diſp.41. ſect.2. n.12.* Henriq. *lib.6. de pœnit. c.16. n.8.* & *lib.7. de indulgent. c. 26. n.2.* & *lib. 10. c.20. n.2.* & *lib. 14. c. vlt. n. vlt.* Auila 2. *p. de cenſur. c.7. diſp. 1. dub.* 6. Sanch. aliis relatis, *lib.4. decalogi, c. 39. n. 32. & ſeqq.* colligitúrque ex *c. luminoſo*, 18. *q.* 2. vbi habetur Epiſcopum poſſe exercere iuriſdictionem de conſenſu Abbatis in monaſterio exempto. Neque obeſt hanc exemptionem Religioni concedi, nam ipſamet Religio conſentit medio Prælato in ſubiectionem Religioſi Epiſcopo factum vtpote ſibi conuenientem.

12. Quod ſi Prælatus impotens hanc abſolutionem præſtandi nolit eam licentiam Religioſo concedere, poterit ipſe Religioſus ex tacito ſuæ Religionis coſenſu Epiſcopum adire, & ab eo abſolutionem impetrare. Et idem eſt ſi longè abſit, aut alio modo impediatur, ne in ſubiectionen conſentiat, vt benè tradit D. Antonin. 3. *p. tit. 14. cap. vlt.* §. 1. verſ. *& nota*, Silueſt. verbo *apoſtaſia. q.8. n.11. ad finem.* Henriq. *lib.6. de ſacram. pœnit. cap. 16. n.8.* Sanch. *lib.4. in decal. cap.39. n.35.* Quia non eſt veriſimile Pontificem velle deſtitui Religioſos exemptos remedio, quo non exempti gaudent, cenſendúſque que eſt per epiicheiam hic caſus ab exceptione exceptus.

13. Verùm ſi ſuperior Religioſi exempti poteſtatem habeat eum ab excommunicatiooe, aliiſque peccatis abſoluendi, grauior eſt dubitatio; an poſſit Religioſus inconſulto ſuo ſuperiore, vel illo renuente abſolutionem concedere; ſubiici Epiſcopo pro impetranda abſolutione? Affirmare videntur Federic. Ioann. de Lignano, & alij relati à Panormit. *in cap. ſignificaſti, n.12. de foro competenti*, & à Silueſt. verbo *abſolutio. 5. n.2.* quia hæc exemptio in fauorem Religioſorum facta eſt. poſſunt ergo ipſi cedere, argum. *cap. ad Apoſtolicam, de Regularib.* & *leg. in conſcribendo. Cod. de Epiſcopis, & Clericis.* Sed contrarium omnino tenendum eſt cum Panormit. Silueſt. aliiſque Doctoribus, quos refert, & ſequitur Sanch. *lib.4. in decal. cap.39. n.29. 32. & 36.* Molina *diſp. 61. n.3. & ſeqq.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p.6. ſect.5. n.9.* Quia hoc priuilegium exemptionis non tam in fauorem ſingulorum religioſorum, quàm totius Religionis introductum eſt. Ergo ſinguli Religioſi ei cedere non poſſunt. Præterea ex vi huius exemptionis extracti ſunt Religioſi à iuriſdictione Epiſcoporum, & integrè,

gre, plenéque ſubiecti ſuis Prælatis regularibus. Cederet autem in præiudicium iuriſdictionis regularis, ſi vnuſquiſque Religioſus ſe poſſet pro libito ab ea ſubtrahere. Ergo dicendum eſt id minimè fieri poſſe. Item ex eo quòd Archiepiſcopus nequit iuriſdictionem in Suffraganeos exercere, niſi in certis caſibus, non poſſunt Suffraganei pro libito, & inconſulto ſuo proprio Prælato Archiepiſcopo ſubiici pro abſolutione impetranda. At Epiſcopus in Religioſos exemptos minorem habet iuriſdictionem, quàm Archiepiſcopus in Suffraganeos, vt benè ponderat Panormit. *in dicto cap. ſignificaſti*. Ergo minus poſſunt Diœceſano ſubiici.

14. Quod ſi Prælatus regularis nolit per ſe, vel per alium abſolutionem concedere, inſpiciendum eſt, an iuſtè eam deneget, vel iniuſtè. Nam ſi iuſtè eo quòd atrocitas delicti petat cogere Religioſum ſedem Apoſtolicam adire, nequaquam poterit regularis à Diœceſano abſolui. At ſi manifeſtè conſter iniuſtè abſolutionem denegare, (quod rarò, vel nunquam continget) poterit Religioſus Epiſcopo ſubiici, & ab eo abſolutionem obtinere; quia eo caſu cenſetur Religio, vel Pontifex iuriſdictionem Diœceſano concedere. Tum quia ſuperior regularis exemptione abutitur. Tum quia ſic Religioſus iniuſtè vexatur, illiúſque exemplo cedit in Religionis præiudicium. Atque ita docent Sanch. Mol. & Bonac. *loc. alleg.*

15. Quartò Clerici in eadem domo commorantes ſiue ex redditibus communibus alantur, vti contingit in ſeminariis Concilij Tridentini, & collegiis vniuerſitatum, ſiue vnuſquiſque ad ſui ſuſtentationem concurrat, vt in conuictoriis ſcholaſticorum euenit, poſſunt ob percuſſionem grauem, modò atrox non ſit, ab Epiſcopo abſolui, ex textu *in cap. quoniam, de vita, & honeſtate Clericor.* Quia ratione communis vitæ faciliùs iraſcuntur, ſéque inuicem percutiunt. *leg. cuius pater, §. dulciſſimis. ff. de legatis* 2. ideóque fuit conueniens, ne pro qualibet iniuria ad ſedem Apoſtolicam remitterentur. Sicuti tradit Panormit. *in d. cap. quoniam. n.* 3. Silueſt. verbo *abſolutio* 4. *n.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *numero* 91. Saytus *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 26.

16. Quintò ianitor, ſeu oſtiarius qui prætextu ſui officij percutit clericum etiam animo iniuriandi, abſolui poteſt ab Epiſcopo quamuis percuſſio grauis ſit, modò enormitatem non attingat. Colligitur ex *cap. ſi verò, de ſententia excommunicat.* & *ibi* Gloſſa, & Doctoribus. Idem dicendum eſt de officiali, ſeu apparitore alicuius poteſtatis etiam laicæ, qui arcendo turbam ex aliqua negligentia, non tamen ex propoſito Clericum percutit, qui ab Epiſcopo abſoluitur, ſi percuſſio atrox non fuerit, ex *dicto cap. ſi verò.* Quod ſi arrogando ſibi iuriſdictionem, & quaſi id licitè præſtare poſſet, & non in defenſionem oſtij ibi commiſſi Eccleſiaſticum percuteret, nequaquam abſolui poſſet ab Epiſcopo, eſto percuſſio quoad læſionum corporis leuis eſſet, quia grauis, & atrox eſt comparatione iniuriæ ſtatui Eccleſiaſtico factæ: vt benè aduertit Molina *diſp.* 62. *num.* 1.

17. Sextò conceditur Epiſcopo, & illo deficiente cuilibet ſacerdoti abſolutio in mortis articulo. Ne quis ob defectum abſolutionis æterna fælicitate priuetur, & cruciatibus æternis addicatur: vt habetur in *dicto cap. ſi quis ſuadente.* 17. *q.* 4. & *cap. non dubium. cap. ea noſcitur. cap. quod de his, de ſentent. excom.* Nomine articuli mortis, periculum mortis ex quacunque cauſa proueniat, intelligitur, vti ex communi ſententia docet Nauarr. *cap.* 27. *n.* 271. Couarrun. *cap. alma.* 1. *p.* §. 11. *n.* 8. Saytus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 28. *n.* 16. Molin. *diſp.* 63. *in fine.* Debet tamen ab abſoluendo ſi fieri poteſt, exigi prius iuramentum de comparendo, cùm primùm poſſit coram ſede Apoſtolica, vel eius Legato, aut aliàs habente poteſtatem abſoluendi, iuxta *cap. ea noſcitur. cap. quod de his.* & *cap. quamuis, de ſentent. excommunic.* Quod ſi poſtmodum noluerit comparere in ſimilem communicationem incidet, vt deciditur *cap. eos qui, de ſententia excommun. in* 6.

18. Septimò non ſolùm ob prædictam neceſſitatem extremam, quæ grauiſſima eſt, abſolutio ab hac excommunicatione concedi poteſt ab Epiſcopo, ſed etiam ob quamlibet aliam neceſſitatem grauem, quæ notabiliter reddat difficilem recurſum ad ſedem Apoſtolicam, eiuſue legatum, quia benignitas Eccleſiæ non patitur diu ſuos fideles pœnitentes excommunicatione obſtrictos eſſe. Argum. *cap. ea noſcitur. cap. quod de his. cap. quamuis. cap. mulieres. cap. de cætero,* & aliis *de ſentent. excommunic.* Et tradunt ferè omnes Doctores. Quapropter laborans tertiana, vel quartana febri, vel alio morbo, ob quem nequit abſque graui difficultate ſedi Apoſtolicæ ſeu alias habenti authoritatem abſoluendi ſe præſentare, poteſt ab Epiſcopo abſolui. *cap. quod de his, de ſentent. excommunic.* Item debilis, ſeu membro aliquo deſtitutus ob cuius defectum abſque graui incommodo non poteſt ſe Apoſtolicæ ſedi præſentare, ab Epiſcopo abſoluendus eſt, *cap. ea noſcitur, de ſentent. excommunic.* Idem eſt de nobili, ſeu viro delicato qui laborem itineris non valet ſuſtinere, *cap. mulieres,* & *cap. de cætero, de ſentent. excommunic.* Deinde pauper qui pro abſolutione obtinenda cogendus eſſet mendicare, aliàs non ſolitus, quia hæc obligatio nimis dura eſt, ideóque ob eam cauſam excuſatur. *cap. quamuis.* & *cap. quod de his, de ſententia excommunic.* Secùs eſſet, ſi profeſſione mendicus eſſet, neque grauiorem moleſtiam ipſe, vel eius familia ex acceſſu ad Romanam curiam pateretur. *cap. ea noſcitur, de ſententia. excommunic.* Senibus verò etſi fortes videantur, quia tamen ex ſe periculosè iter aggrediuntur concedi abſolutio poteſt. *dicto cap. ea noſcitur.* & *cap. quamuis, de ſentent. excommunic.* Reputatur ſenex, ſi vltra ſeptuageſimum annum proceſſerit. *leg.* 1. *Cod. qui ætate.* Deinde ob periculum itineris conſurgens ex inimicorum inſidiis, ex bello, ex peſte, aliave cauſa excuſari à Romano recurſu poteſt. *cap. de cætero. cap. de his, de ſentent. excommunic.* Præterea ob debitam ſubiectionem hæc excuſatio admittenda eſt, vti contingit ſeruis, libertis, & filiis familiàs, qui abſque graui damno eorum, quibus ſubduntur, nequeunt Romam adire. *cap. mulieres. & cap. relatum, de ſentent. excommunic.* Requiritur autem in horum abſolutione, ne ij quibus abſoluendi ſubduntur fuerint delicti cooperatores, neve delictum atrox ſit, vti ex *ſuprad. cap. mulieres. & cap. relatum*, conſtat. Tandem ob damnū alienum vitandum excuſari ab itinere Romanæ curiæ aliquis poteſt. Hac enim ratione poterit excuſari maritus, ſi ex eius diſceſſu vxor, vel familia graue damnum patiatur, Parochus qui ſuos parochianos abſque graui eorum detrimento nequiret deſerere Gubernator ciuitatis, qui abſque ſubditorum graui detrimento abeſſe nequit. Qui omnes etſi poſſent pro abſolutione ad ſedem Apoſtolicam mittere, adhuc poſſunt ab Epiſcopo abſolui, quia ius non imponit excommunicato obligationem mittendi, ſed comparendi ſi poſſit. Qua poteſtate deficiente ceſſat obligatio, & conceditur Epiſcopo facultas, vti ex communi tradit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 90. Molina *diſp.* 64. *n.* 6. Saytus, *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 18. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 6. *ſect.* 5. *n.* 10.

19. Hæc dicta ſunt ſpectato iure communi; & ſecluſis priuilegiis, novoque iure Tridentini. Etenim in Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* omnibus Epiſcopis, ſeu Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus conceditur poteſtas abſoluendi ab hac; & ab omni alia excommunicatione, modò delictum occultum ſit, neque ad forum contentioſum deductum. Mendicantibus verò religioſis ferè eadem facultas conceſſa eſt.

20. Pro prædictis duo aduertenda ſunt. Primum: non eſt concedenda huius excommunicationis abſolutio, quin excommunicatio priùs parti læſæ ſatisfactionem præſtet, quantum commodè poſſit. Secundum, in euentu quo quis abſoluitur ob temporale impedimentum exigi debet iuramentum comparendi coram

ſede

Digitized by Google

ſede Apoſtolica, vel aliàs authoritatem abſoluendi habente. Quod ſi poſtmodum non comparuerit in ſimilem excommunicationem incidet; iuxta textum *in cap. eos qui, de ſententia excommunic. in 6.*

Pvnctvm XXIV.

De excommunicationibus contentis *in quinque libris Decretalium*, ſummo Pontifici reſeruatis.

1 *Declaratur excommunicatio, quam incurrit nolens parere diffinitiuæ ſententiæ Legati Pontificis, & in ea contumacia per annum perſeuerans.*

2 *Qui falſas litteras ſe habere cognoſcit, tenetur ſub pœna excommunicationis infra 20. dies deſtruere, aut reſignare.*

3 *Clerici qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis diuinis, excommunicationi reſeruatæ ſubiiciuntur.*

4 *Imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis excommunicantur.*

5 *Aliqui incendiarios affirmant excommunicatione eſſe innodatos. Sed verius eſt oppoſitum.*

6 *Iudices qualiter teneantur aduerſus incendiarios excommunicationem proferre, declaratur.*

7 *Prolata ſententia excommunicationis aduerſus incendiarios, qui in illam incurrant.*

8 *Contracta excommunicatione, ſi index excommunicatum publicet, eius abſolutio Pontifici reſeruatur. Vbi declaratur qualiter facienda ſit hæc publicatio.*

9 *Effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum excõmunicantur.*

10 *Explicatur in quo textu hæc excommunicatio cõtineatur.*

11 *Vt huic excommunicationi ſit locus, debent ſacrilegi Eccleſiam effringere, illamque ſpoliare.*

12 *Quid nomine Eccleſiæ ibidem intelligatur.*

13 *Hæc excommunicatio poſt denunciationem Summo Pontifici reſeruatur.*

1. PRima excommunicatio, quæ refertur à Nauarro *c.27.n.93.* Sayro *lib.3.cap.29.n.1.* Suar. *diſp.22.ſect.2.n.1.* Filliucio *tract.15.c.2.q.2.* Toler. *lib.1.c.35.* habetur in *cap. querenti, de officio delegati*, vbi excommunicatus à Delegato Pontificis, eo quòd eius ſententiæ definitiuæ parere noluerit, ſi per annum in excommunicatione perſeuerauerit, abſolutio illius excommunicationis Pontifici reſeruatur. Hæc tamen excommunicatio non eſt ipſo iure lata, ſed à Delegato fertur per ſententiam, neque directè ſedi Apoſtolicæ reſeruatur, ſed indirectè quatenus elapſo anno nullus eſt qui ab hac excommunicatione abſoluere poſſit præter Pontificem. Non inferior delegato, vt de ſe conſtat, neque etiam ipſe delegatus; ſiquidem poſt annum finitum ceſſat illius iuriſdictio ex *d.c. querenti. & ex cap. ſtuduiſti, de officio delegati*, vt aduertit Tol. & Suar. *loc. alleg.* & Bonac. *t.3. de cenſ. diſp.2.q.3.p.22.*

2. Secunda habetur in *cap. dura, de crimine falſi* in hæc verba: Statuimus, vt generalem ſententiam excommunicationis promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequentiùs innouari. Quod ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcit infra 20. dies litteras illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere, quam niſi forſan in mortis articulo ſine ſpeciali mandato noſtro à quoquam nolumus relaxari, nec etiamſi præſumpta fuerit cõtra hoc abſolutio quidquam habeat firmitatis. Notandum eſt in prædicto textu nullam ferri excommunicationem, ſed ſolùm præceptum diœceſano impoſitum, vt excommunicationẽ promulget aduerſus eos, qui litteras ſedis Apoſtolicæ falſas habent, neque eas deſtruunt, vel reſignant. Quare retinens falſas litteras dum à diœceſano non promulgatur excommunicationis ſententia, in nullam excommunicationem incidit. Promulgata autem à diœceſano excommunicatione, quæ promulgatio fieri poteſt per generalem, vel ſpecialem ſententiam, tenetur intra viginti dies computandos à die promulgationis notæ prædictas litteras falſas deſtruere, vel reſignare Diœceſano, vel alteri Pontificiam iuriſdictionem defendenti; aliàs excommunicatione innodabitur, à qua nullus alius præter Pontificem extra mortis articulum eum valebit abſoluere, vti tradunt aliis relatis Sayrus *lib.3. theſauri, c.19. à n.3.* Suar. *diſp.22. ſect.2. à n.2.* Filliucius *tract.15. cap.2. q.4.* Bonac. *tom.3. de cenſur. in partic. diſp.2.q.3. punct.4.* Ex his conſtat hanc excommunicationem diuerſam eſſe ab ea quæ habetur in *cap. ad falſariorum, de crimine falſi*, aduerſus falſificantes litteras Apoſtolicas, & de qua dictum eſt *pun. præcedenti* §.7. vt benè aduertit Sayrus *loco citato.*

3. Tertia fertur in *cap. ſignificauit, de ſententia excommunicat.* aduerſus clericos qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis diuinis ſcienter, & ſpontè. Plures conditiones exigunt Doctores ad hanc excommunicationem incurrendam. Prima, vt excommunicatus ſit à Pontifice non vtcumque, ſed iudicialiter, & nominatim: vti ex communi docet Sayrus *lib.3. cap.29.n.6.* Nauarr. *c.27.n.93.* Suar. *de cenſur. diſp.10. ſect.2.n.9.* Auila *2.p. cap.6. diſp.10. dub.2.* Filliucius *tract.15. cap.7.q.2.n.168.* Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.2. q.5. p.3.n.3.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.50.n.88.* Secunda, vt is qui participat clericus ſit; quia textus de iis tantùm loquitur, vt conſtat ex illis verbis, *Verùm clericos.* Præterquam quòd ſolis clericis competit admittere ad diuina. Nomine clericorum in materia pœnali religioſi non comprehenduntur: vti aduertit Bonac. *dicta diſp.2. quæſt.5. punct.3. num.5.* Tertia, vt participet admittendo, & recipiendo excommunicatum ad prædicta diuina officia. Nam textus hanc participationem expreſsè ſignificauit dicens: Participauerunt excommunicatos à nobis, & ipſos in officiis receperunt. Particula & quæ coniunctiua eſt modum participationis expreſſit. Quapropter clericus aſſiſtens diuinis officiis tanquam vnus de populo cum prædicto excommunicato hanc excommunicationem non contrahit. Sicuti aduertit Caiet. verbo *excommunicatio, cap.58.* Barboſa *dicto n.88.* Sayrus *lib.3. theſauri, c.29.n.6.* Bonac. *dicta diſp.2.q.5. punct.3.n.3.* Quarta vt hæc admiſſio ſcienter, & ſponte fiat, id eſt cum ſcientia excommunicationis Pontificiæ, & abſque vllo metu, vel timore. Sicuti notauerunt Nauarr. Sayrus, Suar. Barb. Bonac *loc. alleg.*

4. Quarta excommunicatio lata eſt in *cap. clerici, de immunit. Eccleſiar.* aduerſus imponentes, exigentéſque tributum à perſonis Eccleſiaſticis. De qua excommunicatione, & qualiter reducta ſit ad terminos Concilij Lateranen. *in c. non minus*, & *c. aduerſus, eodem tit.* ſatis diximus *diſp. præced. p.19.*

5. Quintam deducunt plures Doctores ex *cap. tuæ nos, de ſentent. excommunic.* vbi conſultus Pontifex, an illi tantùm qui manus violentas in clericum iniecerunt ſint ab ipſo abſoluendi, inquit: Fraternitati tuæ taliter reſpondemus quod non ſolùm qui in clericos temerarias manus iniiciunt, ſed etiam incendiarij, ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam ſedem ſunt mittendi. Ex hoc texto infert ſatis probabiliter Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.2.q.3. punct.43.n.1.* Omnes incendiarios excommunicatione innodari. Tum quia Pontifex illos æquiparat clericorum percuſſoribus, qui ipſo iure excommunicati ſunt. Tum & præcipuè, quia ſibi reſeruat excommunicationis abſolutionem, poſtquam ipſi incendiarij fuerunt per ſententiam publicati. At publicatio excommunicationis, & abſolutionis reſeruatio excommunicationem ſupponit. Ergo ſupponit Pontifex incendiarios eſſe excommunicatos, vel ſaltem eos præſenti decreto excommunicat, vt ſaltem eos præſenti decreto excommunicat, vt eius diſpoſitio locum habeat. Alij verò ſcilicet Gloſſa *in dicto cap. tuæ nos*, verbo *publicati.* & ibi Panormit. *n.2.* Silueſt. *excommun.7.n.13.* Angel. *excommun.5. caſu 6.* Tabiena *eodem, caſu 7.* cenſent ipſo iure excommunicatione innodari

dari incendiarios Eccleſiarum, non verò alterius loci profani, ſed per ſententiam Epiſcopi. Huius ſententiæ nullum video ſpeciale fundamentum, cùm nullus ſit textus ex quo colligi poſſit Eccleſiarum incendiarios excommunicatione affici, potiùs quàm cuiuſuis alterius loci, maximè cùm textus in *dicto cap. tua nos*, generaliter loquatur. Quapropter veriorem reputo ſententiam Caietani, verbo *excommunic. cap.* 22. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 94. Toleti *lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 5. Sayri *lib.* 3. *theſauri, cap.* 29. *n.* 8. Suar. *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 2. *n.* 19. Filliucij *tract.* 15. *cap.* 1. *q.* 5. Barboſæ 2. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 50. *num.* 89. nullum incendiarium excommunicatione affici ipſo iure, ſed poſita diœceſani ſententia. Moueor, quia eſt communior ſententia, & quia nullus eſt textus in *cap. ſi quis membrorum*, loquens de domorum incendiariis non pœnam excommunicationis, ſed interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ videtur apponere, ibi: Eccleſia ſe priuatum agnoſcat; excommunicationem autem ferri mandat, ſi poſt ſecundam, & tertiam conuentionem cuncta in quibus arguitur non emendauerit, ibi: Ab omni Chriſtianorum collegio ſeparetur. Innocent. verò II. in *cap. peſſimam, eadem cauſa, & q.* præcepit excommunicandum qui malo animo, & ſtudio conſtiterit incendiarium fuiſſe, ſiue ad incendium conſilium auxiliúmve dediſſe. In *cap.* autem, *tua nos, de ſentent. excommunic.* expreſsè excommunicatio non fertur, vt de ſe conſtat, neque etiam tacitè; nam incendiarij percuſſoribus clericorum non abſolutè æquiparantur, ſed poſtquam fuerint per ſententiam publicati; quia media tantùm ſententia in excommunicationem incidunt. Agnouit namque Pontifex nullum incendiarium ipſo iure excommunicare, ſed excommunicandum eſſe per ſententiam, iuxta dictum textum in *cap. ſi quis, & cap. peſſimam.* Qua ſententia prolata, & publicata abſolutionem ſibi reſeruat, iuxta diſpoſitionem *dicti cap. peſſimam*, vbi Epiſcopis, & Archiepiſcopis prohibet ſententiæ aduerſus incendiarios latæ relaxationem. Ex his ſoluitur fundamentum, quo ductus eſt Bonacina aduerſos communem ſententiam. Fateor namque excommunicationis publicationem, & illius abſolutionis reſeruationem, excommunicationem ſupponere, nego tamen ſupponere contractam ipſo iure, ſed per ſententiam iudicis ante publicationem latam.

6. Poſito autem in prædicto textu, neque alibi excommunicationem aduerſus incendiarios, latam ipſo iure eſſe, ſed neceſſariò interuenire debere ſententiam iudicis, dubium eſt, an iudices teneantur eam excommunicationem proferre? Cui dubitationi reſpondeo obligari, ſi caſus *dicti cap. ſi quis. & cap. peſſimam.* 23. *q.* 8. contigerit, qui certe ſolùm videtur eſſe quando delictum eſt publicum, & ſcandaloſum, & delinquens notus eſt. Tum quia in *cap. ſi quis* ſecundo, & tertio reconueniri priùs debet. Tum quia poſt latam excõmunicationem ſi mortuus fuerit Eccleſiaſtica priuatur ſepultura, quod fieri nequit cum delinquente ignoto. Extra prædictum caſum iudicis arbitrio relinquitur, an expediat aduerſus incendiarios generalem, vel ſpecialem ſententiam proferre, vti docet Bonac. *tom.* 3. *de cẽſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 43. *in fine.*

7. Prolata verò ſententia excommunicationis aduerſus incendiarios, in illam incidit qui malo ſtudio ſiue ex odio, ſiue pro vindicta alienas ſegetes, domos, prata, & ſimilia incenderit, quia hic tantùm reputandus eſt incendiarius, non qui ex negligentia etiam culpabili incendium fecit: iuxta textum in *dicto c. peſſimam*, & notauit Caiet. *dicto cap.* 22. Suar. *n.* 20. Saytus *n.* 10. Bonac. *n.* 3. Neque opus eſt hoc delictum pluries perpetrare, vt huic excommunicationi ſit locus. Satis enim eſt, ſi ſemel fuerit commiſſum, vt incendiarius ſit, & nuncupetur, ſicuti ſatis eſt ad homicidæ nomen hominem ſemel occidere: vt benè notauit Suar. *dicta ſect.* 2. *n.* 21. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 43. *n.* 4. Saytus *dicto lib.* 3. *c.* 29. *n.* 11. An autem verè incendiarius ſit qui præcipit, conſulit, ſeu ad incendium cooperatur? Affirmat Saytus *d. cap.* 29. *n.* 21. argum. *cap. peſſimam.* 23. *q.* 8. Sed contrarium verius exiſtimo; quia hæc nomina incendiarij, homicidæ, adulteri, raptoris non ex concurſu morali, ſed ex phyſico deſumuntur: aliud enim eſt incendere, aliud incendium præcipere; incendiarius namque ſic ob incendium appellatur, non ob incendij præceptum, conſilium, moralémve cooperationem.

8. Contracta excommunicatione ſi Iudex excommunicatum publicet, eius abſolutio Pontifici reſeruatur, tametſi non deſint plures Doctores teſte Toleto *lib.* 1. *ſum. c.* 35. *n.* 4. qui affirment incendiarios excommunicatos ab Ordinario, & ab eodem publicatos abſolui ab Ordinario poſſe. Sed qualis debeat eſſe non conueniunt Doctores. Nam Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *n.* 18. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 2. *q.* 5. *n.* 53. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 43. *n.* 6. affirmant ſufficere generalem publicationem, qua diœceſanus publicè pronunciet omnes incendiarios eſſe excommunicatos; quia textus de publicatione ſententiæ contra incendiarios quatenus hoc vitio affecti ſunt loquitur, non de publicatione perſonarum quatenus tales ſunt. Sed rectiùs Gloſſa, & Abbas, *in dicto cap. tua nos.* Caiet. verbo *excommunic. cap.* 12. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 94. Saytus *lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 12. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 4. & alij cenſuerunt publicationem faciendam eſſe ſpecialem, & expreſſam delinquentium. Nam illa generalis publicatio, qua omnes incendiarij excommunicati eſſe declarantur, poſito quòd huic crimini per generalem ſententiam excommunicatio annexa ſit ſuperflua eſt, cùm ſatis omnibus conſtet poſita tali ſententia incendiarios excommunicatos eſſe. Non igitur credendum eſt de hac generali publicatione textum loqui, quæ non eſt publicatio perſonarum, ſed delicti. Item ex vi illius generalis publicationis nullus incendiarius notus eſt, ſed æquè occultus manet, ac ſi nulla publicatio facta eſſet: at textus videtur locutus de publicatione, qua delinquentes publicentur, manifeſtentur, & noti ſint. Argum. Extrauag. *Ad euitanda ſcandala.* Ergo non de publicatione illa generali.

9. Sexta excommunicatio ſumitur ex *cap. conqueſti* 22. *de ſentent. excommunic.* vbi Canonici Reginen. Eccleſiæ conqueſti ſunt Pontifici, quòd Malafrena, eiúſque ſequaces quaſdam Eccleſias Reginen. Epiſcopatus violenter confregerunt, eáſque ſpoliare minimè dubitarunt. Cui querelæ reſpondet Pontifex: Mandamus quatenus ſi eſt ita, memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncieris, & facias ſicut excommunicatos arctiùs euitari, donec paſſis iniuriam congruè ſatisfaciant, & damna pro eis data reſarciant, & cum litteris veſtris rei veritatem continentibus Apoſtolico ſe conſpectui præſentent. Hic textus etſi ſpecialiter de confringentibus, ſpoliantibúſque Eccleſias Reginen. Epiſcopatus loquatur, at eius deciſio pro lege ſuſcepta eſt ab Eccleſia, vti omnes Doctores ſupponunt, & notauit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 12. *num.* 11.

10. Grauis tamen eſt controuerſia; an in prædicto textu feratur ipſo iure excommunicatio aduerſus effractores, ſpoliatoréſque Eccleſiarum, an ſupponatur alibi lata, vnum enim ex his neceſſariò eſt affirmandum: nam cùm Pontifex præcipiat Ordinariis hos delinquentes excommunicatos nunciari, vt arctiùs euitentur, ſit ſanè excommunicatos eſſe, vel in hoc textu excommunicari; enunciatio enim & publicatio excommunicationem ſupponit. Gloſſa, & Panormit. in *dicto cap. conqueſti.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 94. Caiet. verbo *excommunicatio cap.* 21. & alij negant in hoc textu excommunicationem ferri, latam tamen eſſe in *cap. canonica* 11. *q.* 3. ibi: Eccleſiarum Dei violatores anathemare, & iudicio ſancti Spiritus è gremio ſanctæ Matris Eccleſiæ, & conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus. Item *in cap. omnes Eccleſiæ* 17. *q.* 4. vbi Lucius Pontifex inquit; Omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores à liminibus ſanctæ Matris Eccleſiæ anathematizamus. Præterea

in *cap. quiſquis, eadem cauſa, & q.* dicitur: Si quis domum Dei violauerit, & aliqua ſine licentia illius cui commiſſa eſſe dignoſcitur, inde abſtulerit, ſciat ſe communione eſſe priuatum.

Cæterùm verius cenſeo ex prædictis textibus non ſatis colligi excommunicationem latam eſſe, ferri tamen tacitè in *hoc cap. conqueſti.* Quæ fuit ſententia Azor. 1. *p. lib. 9. cap. 27. q. 12.* Toleti *lib. 1. cap. 35. n. 6.* Sayri *lib. 3. theſauri, cap. 19. n. 14.* Suar. *diſp. 22. de cenſuris, ſect. 2. num. 10.* Graffis 1. *p. lib. 2. cap. 18. n. 12.* Reginaldi *lib. 19. n. 60.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 12. n. 1.* Auguſt. Barboſæ 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg. 50. n. 90.* Priorem partem probo, reſpondendo textibus in contrarium adductis, & quidem *cap. canonica, & cap. omnes Eccleſiæ,* non ſtatuunt legem, neque excommunicationem imponunt Eccleſiarum violatoribus, ſed referunt quid in illo delicto Eccleſia præſtare ſoleat, vt ex tenore textuum liquet. Caput verò *quiſquis* non ſententiam latam, ſed ferendam continet, vt manifeſtè indicant ſubſequentia verba, ibi: Qui infringunt monaſteria, & loca Deo dicata, & Eccleſias, & depoſita, vel alia quælibet inde abſtrahunt, velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur. Quapropter illa verba antecedentia, *ſciat ſe communione eſſe priuatum,* intelligenda ſunt accedente ſententia. Præterquam quòd non ſatis conſtat qua communione priuandi eſſent. Adde ſi in prædictis textibus excommunicatio continetur ob quālibet Eccleſiæ, & loci pij violationem, & illius bonorum vſurpationem contrahenda eſt. At id communis ſententia negat, ergo in prædictis textibus nulla excommunicationis ſententia ipſo iure continetur. Ex quo ſecunda pars concluſionis conuincitur, nam cùm denunciatio excommunicationem neceſſariò ſupponat, & hæc excommunicatio lata non ſit textibus antiquioribus *cap. conqueſti,* ſit ſanè ipſo *cap. conqueſti* ferri excommunicationem: ſenſus namque illorum verborum, *memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis,* id eſt nuncietis eos ſacrilegos eſſe excommunicatos, quia ex nunc eos excommunicamus. Sicuti ſi Pontifex diceret, ſi ita eſt memorati ſacrilegi nouerint ſe eſſe excommunicatos nunciandos; excommunicationem ipſo iure per illam legem ferret; ſic cenſendus eſt ſupradictis verbis *excommunicatos nuncietis* excommunicationem tuliſſe.

11. Vt autem hi ſacrilegi hac afficiantur excommunicatione duplex delictum committere debent. Primum Eccleſiam effringere. Secundum illam ſpoliare, quia textus vſus eſt dictione copulatiua, quæ vtrumque extremum ad ſui veritatem requirit, iuxta *leg. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verborum obligat.* & tradit Suar. *diſp. 22. ſect. 2. n. 11.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 12. n. 9.* Barboſa 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg. 50. n. 90.* Ille autem cenſebitur Eccleſiæ effractor qui eius parietes fodit, vel ſuffodit, rumpit feneſtram, oſtium, vectes, & ſimilia. Quinimo Silueſt. verbo *excommunicatio 7. n. 16.* Sayrus *lib. 3. cap. 19. n. 16.* cenſent effractorem eſſe qui violenter vectem debilem facit cedere loco. Sed rectiùs Bonac. *dicta diſp. 2. q. 3. punct. 12. n. 3.* negat; quia illa actio eſt tantùm apertio, non effractio, cùm nihil Eccleſiæ effringat. Hinc à fortiori conſtat effractorem non eſſe qui claui adulterina Eccleſiam ingreditur, ſicuti notarunt Bonac. Suar. Sayrus, Barboſa *loc. alleg.* ſpoliator verò eſt qui Eccleſiæ bona rapit, furatur, deſtruit, ſeu alio modo iniurioſo Eccleſiam denudat, ſuiſque bonis priuat, vti tradunt dicti Doctores. Vnde malitioſè incendens Eccleſiam hac excommunicatione innodatur; quia ſimul eſt ſpoliator, & effractor: vti tradit Nauarr. *cap. 27. n. 94.* Suar. *ſect. 2. n. 16.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. quæſt. 5. n. 53.* Bonac. *tom. 3. diſp. 2. q. 3. punct. 12. num. 4.*

12. Nomine Eccleſiæ tradunt Panormit. *in dicto cap. conqueſti.* Nauarr. *cap. 27. n. 94.* Tolet. *lib. 1. cap. 35. num. 6.* Suar. *diſp. 22. ſect. 2. n. 17.* Sayrus *lib. 3. cap. 19. n. 18.* Barboſa *alleg. 50. n. 90.* Filliucius *tract. 15. cap. 2. q. 6.* intelligi non ſolùm templa authoritate Epiſcopi ad diuina officia deputata, ſed etiam hoſpitalia, monaſteria, aliáve loca; quia hæc conſtitutio lata eſt in fauorem Eccleſiarum, ac proinde nomen Eccleſiæ latè accipiendum eſt. Sed contrarium ſpectato iuris rigore, verius exiſtimarem cum Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 12. n. 6.* quia eſto hæc conſtitutio in fauorem Eccleſiæ cedat, abſolutè tamen pœnalis eſt, ergo non debet vltra proprietatem verborum extendi. At retenta proprietate verbi Eccleſiæ, vſque communi, non veniunt hoſpitalia, aut monaſteria, vt de ſe conſtat. Ex qua ratione crederem aduerſus Suar. *diſp. 22. ſect. 2. n. 11.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 12. num. 6.* Barboſ. *alleg. 5. n. 90.* neque etiam ſacriſtiam, tametſi Eccleſiæ coniunctam, intelligi; quia non eſt formaliter Eccleſia, ſed quid Eccleſiæ acceſſorium; aliàs conuentus Eccleſiæ annexus, & contiguus intelligendus eſſet. Neque obeſt regula *acceſſorium,* quia ſacriſtia acceſſoria eſt Eccleſiæ quoad ædificium, ſed non quoad leges pœnam, vel fauorem ſpectantes, niſi id expreſsè cautum fuerit, ſicuti in materia interdicti cautum eſt, *cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommunic.* aliàs Eccleſiæ pollutor eſſet, qui in ſacriſtia fornicaretur, vel ſanguinem humanum violenter effunderet.

13. Excommunicatione contracta ante Ordinarij denunciationem nulla eſt reſeruatio: at poſt denunciationem Ordinarij ſummo Pontifici reſeruatur, vt conſtat ex vltimis verbis *dicti cap. conqueſti,* ibi: Apoſtolico ſe conſpectui præſentent; ſicuti notauit Nauarr. Tolet. Sayrus, Suar. Bonac. Barboſa *locis allegatis.* Sed qualis denunciatio ſufficiat? Bonac. *quæſt. 3. punct. 12. n. 14.* cenſet ſufficere generalem, qua omnes effractores, ſpoliatoreſque Eccleſiarum publicantur excommunicati. Sed rectiùs cenſuit oppoſitum Nauarr. *cap. 27. n. 94.* Suar. *ſect. 2. num. 19.* Sayrus *cap. 29. num. 14.* Filliucius *n. 53.* Barboſa *n. 90.* quia debet eſſe denunciatio, quæ ſacrilegos faciat notos; aliàs non faceret eos arctiùs, quàm ante publicationem vitari, vt inquit textus.

PVNCTVM XXV.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ in ſexto libro Decretalium.

1 *Excommunicantur omnes Dynaſtæ, qui ſine licentia ſedis Apoſtolicæ ſe intromittunt in electione Senatoris, Patricij, aut Rectoris Vrbis Romanæ.*
2 *Imponentes tributa Eccleſiaſticis perſonis excommunicantur.*
3 *Item inſequentes hoſtiliter Cardinalem S. Romanæ Eccleſiæ.*
4 *Item qui tam tempore conclauis, quàm alio tempore domus cuiuſcunque Cardinalis inuadunt.*
5 *Item non reuelantes conſpirationem in Cardinalem.*
6 *Item qui vexauerint eos, qui cenſuras excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti tulerint.*
7 *Comprehendit mandantes, & præcipientes.*

1. PRima excommunicatio Pontifici reſeruata contenta in *ſexto libro Decretalium* refertur in *cap. fundamenta, de electione lib. 6.* ibi enim præcipit Pontifex Nicolaus IV. ne Imperator, Rex, Marchio, aliique quicunque notabilis præeminentiæ, dignitatis, ſeu excellentiæ, eorúmque fratres, filij, ac nepotes ſine licentia ſedis Apoſtolicæ nominationi, electioni, vel aſſumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem Vrbis Romæ aſſentiant, vel ſe intromittant per ſe, vel per alios. A quo præcepto excipit eos qui originem trahunt ex Vrbe, aut in ea continuam habent habitationē, etiamſi prædictorum filij; aut nepotes ſint, quinimo etiamſi comitatum, aut baronium habeant extra Vrbem; dummodò inferioris conditionis, & excellentiæ ſit ſupradictis Romanis dignitatibus, vt meritò ex illius vſu nullum dignitatibus Romanis præiudicium timeri poſſit. Deinde ſtatuit, ne vllus in prædictas dignitates

eligatur

eligatur vltra annum abſque expreſſa ſedis Apoſtolicæ licentia in ſcriptis obtenta. Qui ergo contra prædictam conſtitutionem nominant, eligunt, vel aſſumunt aliquos ad prædicta officia, vel nominationi, electioni, aſſumptioni de ſe factæ vltra annum conſentiunt, aut ſe de ipſis quomodolibet intromittunt, aut intendunt, obediuntve iis aſſumptis, vel eis auxilium, conſilium, vel fauorem publicè, vel occultè præſtant, ipſo iure excommunicatione innodantur, cuius abſolutio Pontifici reſeruatur. Sicuti tradit Silueſt. *excommunicat.* 7. *num.* 20. Saytus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 29. *num.* 19. & 20. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 7. Barboſa *alleg.* 50. *num.* 91.

2. Secunda fertur in *cap. clericis, de immunit. Eccleſiar. in* 6. vbi tam imponentes tributa Eccleſiaſticis perſonis, quàm ſoluentes excommunicantur. At quoad perſonas ſoluentes ſublata eſt hæc excommunicatio *in Clement. quoniam, eodem tit.* iuncto *cap. non minus.* & *cap. aduerſus, de immunit. Eccleſiar.* Perſeuerat autem hæc excommunicatio in Bulla cœnæ Domini approbata aduerſus imponentes, exigentéſque tributa, quos inquit Pontifex non eſſe abſoluendos, quin plenè ſatisfecerint. Quod ſi durante regimine ſatisfactionem exhibere noluerint, vel non potuerint, ad ipſos, eorúmque ſucceſſores tum in hæreditate, tum in officio pertinet ſatisfactionem præſtare, iuxta textum *in cap. non minus.* & *cap. aduerſus, de immunit. Eccleſ.* Sic Tolet. *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 9. Barboſa *allegat.* 50. *num.* 92.

3. Tertia excommunicatio continetur in *cap. felicis, de pœnis lib.* 6. aduerſus eos qui Cardinalem S. Romanæ Eccleſiæ auſi fuerint hoſtiliter inſequi, percutere, capere, aſſociare hæc facientem, aut fieri mandantem, tatúmve habere huiuſmodi delictum, conſulere, fauere, receptare, ſeu ſcienter defendere delinquentem. Quæ excommunicatio partim contenta erat in *cap. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *quæſt.* 4. partim in Bulla Cœnæ, *can.* 11. Sed qua parte fertur excommunicatio aduerſus inſequentem Cardinalem, tametſi in eius perſonam violentas manus non iniecerit, continetur in *hoc cap. excomm.* Itémque aduerſus eos qui ſe delinquentes ſcienter receptauerint. Qui omnes (inquit Pontifex) quamdiu in ſua contumacia perſeuerauerint ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis campanis, & candelis accenſis per omnes illius loci Eccleſias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon ciuitatum, & diœceſum vicinarum excommunicati publicè denuncientur, necnon ab alio quàm à Romano Pontifice poſſint abſolutionis beneficium obtinere, niſi dumtaxat in mortis articulo conſtituti. Addit præterea Pontifex in fine *dicti cap. excommunicatio.* licèt non reſeruaram aduerſus Principes, Rectores, Conſules, & Magiſtratus, &c. ac eorum officiales, qui huiuſmodi conſtitutionem non fecerint obſeruati infra menſem, poſtquam res ad eorum notitiam peruenerit. Sicuti hæc omnia docent Nauarr. *cap.* 27. *n.* 110. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *n.* 12. *& ſeqq.* Tol. *lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 10. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 7. *per totum.*

4. Prædictæ excommunicationi annectenda eſt, quam tradidit Leo X. in Bulla incipiente *Temerariorum:* vbi excommunicationem, aliáſque pœnas contentas in *dicto cap. fœlicis, de pœnis lib.* 6. extendi ad omnes & ſingulas perſonas cuiuſcunque ſtatus, conditionis, & excellentiæ exiſtentes, qui alicuius Cardinalis domum tam tempore dietæ conclauis, etiamſi in Romanum Pontificem ſit electus, quàm aliàs quandocunque, & ex quacunque cauſa armata manu inuadentes, & in ea violenter, & hoſtiliter aliquid diripientes, aut quemquam ex ſuibi exiſtentibus vulnerantes, & eorum ſocios, & qui id fieri mandauerint, vel factum eorum nomine ratum habuerint, aut ipſis inuaſoribus conſilium in præmiſſis, vel fauorem præſtiterint, & defenderint. Duæ actiones ſunt neceſſariæ ad hanc excommunicationem, inuaſio domus Cardinalis, & hoſtilis bonorum direptio, vel perſonarum ibi exiſtentium vulneratio: direptio namque vel vulneratio inuaſioni hoſtili coniuncta eſſe debet, vt manifeſtè indicat particula &, quæ coniunctiua eſt ſubſequentium cum præcedentibus. *leg. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verbor. obligationib.* Et notauit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 9. *num.* 3. tametſi ſpectato *cap. fœlicis,* & *can.* 11. *Bullæ* ex ſola inuaſione domus excommunicatio reſeruata contrahitur.

5. Deinde debet annecti, quam tradidit Pius V. in Bulla 93. quæ incipit: *Infœlicis ſæculi*, vbi excommunicationem, & pœnas latas in *dicto cap. felicis,* & *in canone* 11. *Bullæ Cœnæ* offendentes Cardinales, eorúmque fautores, & defenſores extendit ad eos qui ſcientes, intelligentes, vel coniectantes conſpirationem in Cardinalem non reuelauerint Romano Pontifici, ſi in eius curia extiterint, vel Ordinario loci, vel ſi Cardinalis ipſe Ordinatius extiterit propinquiori Epiſcopo, & ſi crimen nondum commiſſum fuerit, ipſimet Cardinali. Et quidem ad monendum Cardinalem, vt ſe caueat, obligatus es quamtumuis delictum occultum ſit: at ad faciendam denunciationem iuridicam nullatenus obligari potes, niſi delictum probare poſſes. Quod à fortiori procedit, cùm denunciatio non ad correctionem delicti, ſed ad illios ponitionem tendit. Quinimo Filliucius *tract.* 14. *cap.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 97. quem ſequitur Bonacina *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 12 *punct.* 4. *in fine* exiſtimant hanc conſtitutionem Pij V. vſu, & praxi abrogatam eſſe.

6. Quarta excommunicatio continetur in *cap. quicumque, de ſentent. excommunic. in* 6. aduerſus eos qui ob cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti latam dederint alicui licentiam occidendi, capiendi, ſeu aliàs in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum grauandi eos, qui dictas ſententias protulerunt, ſiue quorum ſint occaſione prolatæ, vel eaſdem ſententias obſeruantes, ſeu taliter excommunicatis communicare nolentes (niſi licentiam ipſam re integra reuocauerint,) vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint infra octo dierum ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa. Eadem quoque ſententia innodantur omnes qui auſi fuerint prædicta licentia data vti, vel aliquod præmiſſorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibitum eſt, aliàs committere ſuo motu. Qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpatio ex tunc ab ea nequeant abſolui ab alio quàm à Romano Pontifice.

In defenſionem libertatis Eccleſiaſticæ lata eſt hæc cenſura. Comprehendit primò omnes, & ſingulos cuiuſcunque conditionis, & qualitatis ſint, qui occaſione latæ cenſuræ (quæ valida eſſe debet, vt inquit Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *n.* 7. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 15. *n.* 5. nam inualida nec cenſuræ, nec ſententiæ nomen meretur) vexauerint occidendo, vel capiendo, vel aliquo modo grauando in perſonis, aut bonis ſuis, & ſuorum eos qui prædictas cenſuras protulerunt, vel eos quorum occaſione promulgatæ ſunt, vel qui eas obſeruant, ſeu cum excommunicatis communicare nolunt. Nomine *ſuorum* intelliguntur conſanguinei, *cap. cuncti, de electione, lib.* 6. & qui ſub alicuius ſunt poteſtate. *Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris* generaliter omnes illi, quorum grauamen in præiudicium excommunicantis cedit, & ob eam cauſam præſtatur, vt benè aduertit Caietan. verbo *excommunic. num.* 36. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 99. Sebaſtian. Medices, 1. *p. ſum. tit.* 9. *quæſt.* 78. *num.* 73. Saytus *lib.* 3. *theſauri cap.* 29. *num.* 23.

Secundò comprehendit eos, qui ad hæc facinora patranda præbent licentiam, niſi fortè ante patratum crimen licentiam reuocauerint, quæ reuocatio nota debet eſſe ei cui licentia data fuit, aliàs nullius effectus erit, vt benè notauit Bonac. *dicta diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 15. *num.* 3. Quinimo ſi damnum non in perſonis, ſed eorum bonis fuerit factum, & intra octo dies fuerit reparatum, non eſt locus cenſuræ, vt expreſsè notatur in dicto textu.

7. Sed an mandans, & præcipiens aliquam ex his actionibus hac excommunicatione innodetur? Negat Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 15. *num.* 6. niſi is qui mandatum dederit publicam habeat authoritatem, quia textus loquitur de concedente licentiam, non de mandante. Concedens autem licentiam neceſſariò authoritate publica fungi debet. Sed rectiùs Silueſt. verbo *communicatio* 7. *num.* 17. & Saytus *lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 22. appoſitum cenſent. Quia mandatum, ſeu præceptum ferri non poteſt, niſi de eo qui à natura, vel ex diuino iure, vel ex reipublicæ conceſſione ſuperior eſt. Si igitur ob licentiam hæc excommunicatio contrahitur, à fortiori ob mandatum contrahetur, cùm potius mandatum, quàm licentia authoritatem publicam requirat.

Ab hac excommunicatione intra duos menſes Epiſcopus, imo & parochus abſoluere excommunicatos poteſt, illis verò elapſis ſolus ſummus Pontifex.

PVNCTVM XXVI.

Expenduntur excommunicationes contentæ *in libris Clementinarum* reſeruatæ Pontifici.

1 *Inquiſitores Epiſcopo inferiores non procedentes aduerſus hæreticum, vel alicui falsò imponentes hæreſim excommunicantur.*
2 *Epiſcopi ſuſpenduntur ab officio per triennium.*
3 *Religioſi Sacramentum extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrantes abſque licentia parochi, excommunicantur.*
4 *Sub nomine Religioſi aliquibus placet intelligi Nouitios. Sed verius eſt oppoſitum.*
5 *Satis probabile eſt ſolos Religioſos exemptos intelligi.*
6 *Debent eſſe ſacerdotes.*
7 *Religioſus parochus liber eſt ab hac excommunicatione.*
8 *Perſonæ circa quas Religioſi exercere debent actiones prohibitas ſunt Clerici, vel laici.*
9 *Ob miniſtrationem Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ, & Matrimonij ſolemnitatem hæc excommunicatio incurritur.*
10 *Explicatur quid ſit ſolemnizare Matrimonium in hoc textu Religioſis prohibitum.*
11 *Si de ſpeciali parochi licentia fiant hæ actiones, non eſt locus excommunicationi.*
12 *Explicatur quæ ſit ſpecialis licentia.*
13 *In articulo mortis deficiente parocho poteſt Religioſus hæc Sacramenta Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ miniſtrare.*
14 *Regulariter credendum non eſt aſſerenti ſe habere licentiam à parocho, vt hæc Sacramenta ſibi miniſtrentur.*
15 *Explicantur aliæ actiones, ob quas hæc excommunicatio incurritur.*
16 *Quæ ſit abſolutio à culpa, & à pœna in hoc Canone prohibita.*
17 *Afficitur hac excommunicatione, etiamſi animo decipiendi abſolutionem præſtet.*
18 *Derogantur quælibet priuilegia in contrarium.*
19 *Excommunicatur Pontificem percutiens, capiens, ſeu banniens, vel hæc mandans, aut rata habens.*
20 *Item qui induxerit quempiam ad vouendum, vel promittendum, vt ſepulturam apud eius Eccleſiam eligat, vel electam non mutet.*
21 *Subiectum huius excommunicationis explicatur.*
22 *Item actio, ob quam incurritur.*
23 *Excommunicantur Domini temporales procurantes in terris ſuis violari interdictum.*
24 *Quæ ſint perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio iniungitur.*
25 *Explicatur actio ob quam incurritur, quæ eſt coactio, vt diuina officia in locis interdictis celebrentur.*
26 *Item euocatio ad eadem diuina audienda, & qualis debeat eſſe.*
27 *Hæc euocatio ſatis eſt ſiue fiat per ſe, ſiue per nuncium.*
28 *Vocatio debet eſſe ad audienda diuina in locis interdicto ſuppoſitis.*
29 *Item ſub eadem excommunicatione prohibentur, ne impediant publicè, excommunicatos, aut interdictos exire ab Eccleſiis.*
30 *Debent hi excommunicati, aut interdicti moniti eſſe à celebrantibus vt exeant.*
31 *Debent eſſe moniti, vt exeant ab Eccleſiis ſuppoſitis Eccleſiaſtico interdicto.*
32 *Prohibere debent, ne ii excommunicati exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur.*
33 *Debet excommunicatus, aut interdictus nominatim moueri à celebrante, vt huic excommunicationi ſubyciatur.*
34 *In his omnibus actionibus præſumptio requiritur.*

1. PRima continetur in Clement. 1. §. *verum, de Hæreticis* aduerſus Inquiſitores Epiſcopo inferiores, eorúmque vices gerentes, ſi in officio ſuo ita deliquerint contra iuſtitiam, & conſcientiam, vt non procedant aduerſus hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum eo caſu quo procedere tenebantur, vel alicui falsò imponant hæreſim, illiúſve ſuſpicionem, vel impedimentum officio inquiſitionis exequendo appoſuiſſe: dummodò ad has actiones præſtandas moueantur odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, non autem ex timore, metu, aliove fine. Quæ excommunicatio reſeruata eſt ſummo Pontifici, neque ab ea excommunicatus abſolui poteſt, niſi in mortis articulo, & tunc præmiſſa ſatisfactione quantum fieri poteſt. Tria ad hanc excommunicationem incurrendam notant Doctores; Gloſſa *in d. Clement.* verſ. *obtentu.* Toler. *lib.* 1. *c.* 86. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 5. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 50. *n.* 93. neceſſariò requiſita eſſe, quorum vnum ſi deficiat, non eſt excommunicatio. Primò vt grauiter delinquant in ſuo officio. Secundò vt delinquant ſcienter. Tertiò vt delinquant odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu.

2. Dixi inquiſitores Epiſcopo inferiores, nam Epiſcopi, illorúmque ſuperiores, non excommunicatione, ſed ſuſpenſione ab officio per triennium innodantur, à qua ſuſpenſione niſi occulta ſit nequeunt ab alio, quam à Pontifice abſolui, quia ex temporis determinatione tacitè Pontifex ſuſpenſionis abſolutionem ſibi reſeruauit, vt aduertit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 7. *p.* 5. *n.* 7.

3. Secunda habetur in Clement. *Religioſi, de priuilegiis*, vbi Clemens V. in Concilio Vienenſi inquit: Religioſi qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimoniáve ſolemnizare non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali, aut qui excommunicatos a Canone præterquam in caſibus a iure expreſſis, vel per priuilegia ſedis Apoſtolicæ conceſſis, vel à ſententia per ſtatuta prouincialia, aut ſynodalia promulgatis, ſeu (vt verbis eorum vtamur) à pœna, & culpa abſoluere quemquam præſumpſerint excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per ſedem Apoſtolicam duntaxat abſoluendi; quos etiam locorum Ordinarij (poſtquam de hoc eis conſtiterit) excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.

4. Subiectum huius excommunicationis ſunt Religioſi qui verè Religioſi ſunt, quique in Religione approbata tria vota emiſerunt. Et quamuis non deſint doctores, Silueſt. verbo *excommunicatio.* 7. *num.* 31. Nauar. *cap.* 27. *num.* 102. Saytus *lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 27. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 22. *cap.* 3. verſ. *ad clariorem* cenſeant nouitios ſacerdotes comprehendi. Argum. *cap. Religioſi, de ſententia excommunic. in* 6. Hi namque priuilegiis profeſſorum fruuntur, ergo onus illorum ſentire debent; verius eſt oppoſitum, prout tradit Panormit. *in rub. de Regularib.* Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 2. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 8. *q.* 2. *num.*

Digitized by Google

num. 185. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 9. *punct.* 5. *num.* 28. Nam eſto nouitius ſub nomine Religioſi comprehendatur in fauorabilibus; non tamen in pœnis, & præceptis; quia conſtitutiones pœnales reſtringendæ ſunt, illarúmque verba cum proprietate accipienda.

5. Grauior dubitatio eſt; an ſolùm de Religioſis exemptis hæc conſtitutio intelligatur? Et ſatis probabile eſt intelligi, tum ex Rubrica ſub qua conſtituitur, quæ eſt de Religioſis priuilegiatis, ſeu exemptis ratione priuilegiorum: tum quia non exempti non indigebant hac coercione, cùm poſſent ab Ordinariis; ſicut alij ſacerdotes ſæculares cohiberi. Nihilominus Sayrus, *lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 27. Suar. aliis relatis *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 4. Filliucius *d. tract.* 15. *cap.* 8. *q.* 2. *n.* 86. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 9. *punct.* 5. *num.* 27. credunt tam exemptos, quàm non exemptos comprehendi, quia in textu nulla eſt reſtrictio. Rubrica autem reſtringere textum nequit, cùm lex non ſit, neque à Pontifice conſtituta. Sed huic rationi reſponderi poteſt ex ipſa Rubrica indicari textum ſub ea reſtrictione obligare; cùm ex conſenſu, & approbatione Pontificis ſub eo titulo conſtituatur.

6. Sed an Religioſi debeant eſſe ſacerdotes, vt hac excommunicatione innodentur prohibitas actiones præſtantes? Difficultate non caret. Negat aliis relatis Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 5. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 8. *q.* 2. *n.* 186. qui etiam extendit ad moniales, ſi aliquam ex dictis actionibus præſtent, quia textus abſolutè, & abſque vlla diſtinctione religioſis interdicit miniſtrationem Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis, abſolutionémque à culpa, & pœna abſque ſpeciali parochialis presbyteri licentia. Ergo quicunque qui verus Religioſus fuerit hac excommunicatione innodabitur, ſi aliquam ex his actionibus præſtiterit. Sed contrarium cenſeo ſatis probabile cum Cardin. & Ancharano in *præſenti.* & Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. q.* 9. *punct.* 5. *n.* 27. quia hæ actiones non niſi à ſacerdotibus præſtari ſolent, ideoque credendum eſt Pontificem ſolùm intendiſſe abuſum religioſorum has actiones abſque licentia, & priuilegio exercentium coercere.

7. Religioſus verò parochus ſi prædictas actionem cum ſuis parochianis præſtet, liber eſt ab hac excommunicatione, tametſi indebitè, & illegitimè præſtet; quia ceſſat finis ob quem excommunicatio ſtatuta eſt, ſcilicet vitare præiudicium parochorum, cùm nullus parochus ex illis actionibus præiudicetur. Quinimo ab eandem rationem excuſat Nauarr. *cap.* 27. *n.* 102. ab hac excommunicatione Religioſum parochum alienis ouibus hæc Sacramenta abſque licentia miniſtrantem: in cuius ſententiam Gloſſa *in dicta Clement.* verbo *Religioſi* propendet. Etenim ea miniſtratio etſi cedat in præiudicium parochi, cuius ſunt illæ oues, at non cedit in præiudicium ouium parochorum, cùm ipſe Religioſus parochus ſit, & iuriſdictione parochiali vtatur. Sed rectiùs Silueſt. *excommunic.* 7. *n.* 31. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 15. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 22. *c.* 3. *verſ. ad clariorem.* Bonac. *diſp.* 2. *q.* 9. *p.* 5. *n.* 29. Religioſum parochum alienis ouibus prædicta Sacramenta miniſtrantem abſque ſpeciali licentia, vel priuilegio hac excommunicatione innodari, quia officium parochi non impedit, quin miniſtrans verè Religioſus ſit, veréque Clericis, aut laicis abſque ſpeciali presbyteri parochialis licentia ſupradictas actiones præſtet. At textus abſolutè quemlibet Religioſum hæc Clericis, vel laicis abſque licentia ſpeciali ſuorum parochorum præſtantem excommunicat. Ergo. Neque obeſt illam miniſtrationem non cedere in præiudicium omnium parochorum, ſatis eſt quòd cedat in præiudicium parochi illatum ouium; circa quas prædicta exercet: ſicuti cùm Religioſus non parochus hæc miniſtrat, eius miniſtratio ſolùm cedit in præiudicium parochi cuius ſunt oues, non aliorum quia illius tantùm iuriſdictionem vſurpat.

8. Perſonæ verò circa quas actiones prohibitæ exerceri debent, vt Religioſi hac excommunicatione innodentur ſunt clerici, vel laici, vt conſtat ex textu ibi, *Clericis, vel laicis*: ſub quibus Religioſi non comprehenduntur. Tum quia in materia pœnali, & odioſa nomine clericorum non veniunt Religioſi ex Panormit. *in rub. de vita, & honeſtate clericor.* Tum quia hæc conſtitutio lata eſt in fauorem parochorum, quorum præiudicium Pontifex vitare intendit; at cùm Religioſi non ſint parochis ſubiecti, nullum inde parochis præiudicium prouenire poteſt. Sicuti ex communi tradit Nauarr. *cap.* 17. *n.* 102. Sayrus *lib.* 3. *theſauri cap.* 29. *num.* 28. Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 23. *num.* 17. *in medio.* Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 5. *num.* 12. Barboſa *alleg.* 50. *num.* 99. & alij apud ipſos.

9. Actio autem, ob quam hæc excommunicatio incurritur, duplex eſt. Prima miniſtrare ſacramentum Extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ clericis, vel laicis, Matrimoniive ſacramentum ſolemnizare ſine ſpeciali presbyteri parochialis licentia. Quapropter ex miniſtratione Baptiſmi etiam ſolemni Ordinis, vel Confirmationis, aut Pœnitentiæ abſque parochi licentia excommunicatio hæc non contrahitur; quia textus ſolùm de Extrema vnctione, Euchariſtia, & Matrimonij ſolemnizatione loquutus eſt, & pœnæ extendendæ non ſunt: ſicuti notarunt Gloſſa, & Ioann. Andreas *in præſenti*, verbo *ſpeciali.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 101. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 29. *n.* 35. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 5. *n.* 11. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 13. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 8. *q.* 2. *num.* 188.

10. Sed quid ſub verbo *ſolemnizare Matrimonium* intelligatur, non conſtat inter Doctores. Nam Ludouic. de Miranda *Man. prelat. tom.* 1. *q.* 48. *art.* 2. quem ſequitur Auguſt. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 50. *num.* 99. exiſtimat non ſolùm nuptiarum benedictionem, ſed etiam aſſiſtentiam illis contrahendis hac excommunicatione puniri. Sed longè verius eſt ſolam nuptiarum benedictionem intelligi, quia ſola illa benedictio Matrimonium ſolemne reddit; aſſiſtentia verò non reddit Matrimonium ſolemne, cùm non ſupponat illud factum. Sed Matrimonium quod eſt ſolemnizandum ab Eccleſia conſtituit. Atque ita tradit ex communi ſententia Gloſſa *in preſenti*, verbo *ſolemnizare.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 32. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 9. *punct.* 5. *n.* 13. Verum eſt ſic aſſiſtentem, vel benedicentem nuptias ſine ſpeciali licentia contrahere ſuſpenſionem latam à Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* in quam ſuſpenſionem ſatis probabile eſt excommunicationem huius Clementinæ mutatam eſſe, vti *tract. præced.* dictum eſt.

11. Prædicta intelligenda ſunt, inquit textus, *niſi de ſpeciali parochialis presbyteri licentia fiant.* Nomine parochialis presbyteri non ſolùm venit rector immediatus Eccleſiæ parochialis, ſed etiam Epiſcopus, eiúſque generalis Vicarius, quia omnium Eccleſiarum parochi ſunt, & in omnes parochos iuriſdictionem habent: vti pluribus firmat Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 19. *n.* 4. *& ſeqq.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 33. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 9. *punct.* 5. *n.* 10. Et quamuis videatur textus exigere in parocho, ex cuius licentia ſpeciali Religioſi adminiſtrare ſacramenta debent qualitatem ſacerdotij: ibi, parochialis presbyteri. At verius eſt eam qualitatem non eſſe neceſſariam, ſicuti in præſenti docet Gloſſa, verbo *presbyteri.* Sayrus *dicto cap.* 29. *n.* 33. Bonac. *n.* 9. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 102. Item Suar. *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 72. *ſect.* 3. Sanch. pluribus relatis *lib.* 3. *diſp.* 20. *n.* 3. *in medio*, quia textus vſus fuit nomine presbyteri non ex neceſſitate, ſed ex frequentia; quia frequenter parochi ſacerdotes ſunt.

12. Specialis autem licentia cenſetur eſſe, qua hæc ſacramenta Extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, & Matrimonij ſpecificantur; tametſi ex parte perſonæ cui adminiſtranda ſunt, vel quæ illa miniſtrare debet generalis ſit: vt notauit Gloſſa *in præſenti*, verbo *ſpeciali.* Suar. *d. ſect.* 4. *n.* 7. Sanch. plures referens *lib.* 3. *cap.* 35. *à num.* 7. Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 5. *n.* 6. Quinimo etſi prædicta ſacramenta ſigillatim non exprimantur, ſi ta-

men exptimantur in genere, vti ſi concederetur alicui facultas ad miniſtranda omnia ſacramenta quæ ad curam animarum petrinent: ſatis eſſet, quia illa licentia ſpeciali æquiualet, vt benè tradit Sanch. *d. diſp.35.num.7.& ſeqq.*

13. In articulo mottis deficiente parocho, ſi religioſus Extremæ vnctionis, vel Euchariſtiæ ſacramentum miniſtret hanc cenſutam non incurrit, quia non eſt credendum velle Eccleſiam ſuos fideles his ſalutaribus remediis deſtitui, ac ptoinde ex licentia præſumpta parochi, Epiſcopi, vel Pontificis cenſetur miniſtratio fieti; vti notaui loquens de Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ miniſtratione, & tradit in præſenti Bonac. *tom.3. diſp.2.q.42.art.3.* Barboſ. *alleg.50. num.98.*

14. Sed an aſſerenti ſe habere licentiam à parocho, vt hæc ſacramenta ſibi miniſtrentur ctedere Religioſus debeat? Diſſentiunt Doctores. Nam Gloſſ. *in hac Clement.* verbo *habita.* Antonin. 3. *p.tit.*14. *cap.* 54. Angel. *excommunicat.5. caſu* 12.*n.*17. Roſella *abſolutio* 1.*n.*39. Silueſt. *excommunicat.7. caſu* 14.*n.*35. Tabiena *eodem* 5.*q.*4.*num.*5. Sayr. *lib.3.c.29.n.*35. cenſent credi poſſe, quia nemo præſumendus eſt adeo ſuæ ſaluris immemor, vt ei commodum vllum antepooat, vt dicitur *c. penult.* 1. *q.*7. & *leg ſancimus, Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis;* & colligitur ex *cap. ſignificaſti, el 2. de homicidio.* Sed longè verius eſt regulariter credeodum non eſſe, vti plures referens tradit Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 37. *n.* 2. quia in his quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gubernationem, partis teſtimonium inſufficiens eſſe iudicatur. Qua ratione non adhibetur fides excommunicaro aſſerenti ſe abſolutum eſſe, niſi litteras abſolutionis oſtendat, vel alio modo legitimè abſolutionem prober: vt habetur *cap. ſicut, de ſententia excommunicat.* Neque dicenti ſe habere licentiam proprij Epiſcopi, vt ab alieno ordinerur credendum eſt, niſi eius patentes litteras oſtendat; *cap.* 1. *de Temporib. ordinat. lib.*6. Quinimo nec parochiano teſtante ſe impleuiſſe præceptum annuæ confeſſionis credi debet, niſi ſchedulam confeſſoris oſtendat, teſte Hoſtienſ. *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de Pœnitentiis, & remiſſionib.* verbo *à proprio.* & ibi Ioann. Andr. *n.*12. Anton. *n.*37. Ancharran. *n.* 8. quia hæc non tam ſpectant ad vniuſcuiuſque ſalutem, quàm ad externam Eccleſiæ gubernationem; ac proinde Eccleſiæ ſatisfaciendum eſt. At mioiſtrare Extremam vnctionem, vel Euchariſtiam morituris, ſacramentum Matrimooij ſolemnizare ad externam Eccleſiæ gubern ationem pertiner, vt de ſe conſtat. Ergo ex teſtimonio recipieoris aſſerentis licentiam habere à ſuo parocho, hæc facienda non ſunt.

Dixi *regulariter.* Nam ſi perſona quæ id aſſerit eſt valdè fide digna, vt prudentis arbitrio nulla falſitatis ſuſpicio timeri poſſit, poterit religioſus credere dicenti ſe habere à parocho ſpecialem licentiam: vti aliis relatis docet Sancb. *lib.3.c.37.num.3.*

15. Secunda actio, ob quam hæc excommunicatio incurritur eſt, primò ſi abſoluas excommunicatum à canone extra caſus à iure expreſſos, vel per priuilegia ſedis Apoſtolicæ conceſſos. Secundò ſi abſoluas à ſenteutiis per ſtatuta prouincialia, aut ſynodalia promulgatis. Tertiò ſi abſoluas à pœna, & culpa. Etenim cùm omnis lex Pontificia canon ſit, abſoluens ab excommunicatione contenta in ea lege in hanc excommunicationem incidat, niſi abſoluar iu caſibus à iure expreſſis, qualis eſt abſolutio excommunicarionis non reſeruatæ, iuxta r. *nu[illegible], de ſentent. excommunic.* vel niſi abſoluat ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ, quo omnes ferè Religioſi maximè Mendicantes fruuntur.

Secundò in eam excommunicationem incider qui abſolueret abſque priuilegio, vel iuris conceſſione à ſententiis per ſtatuta prouincialia aut ſynodalia promolgatis. Nomine ſententiarum Gloſſa intelligit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, aliàs ſi ſolùm excommunieationem intelligeret, Pontifex non exprimeret ſententias in plurali numero, ſed ſententiam in ſingulari. Sed verius eſt ſolam excommunicationem in præſenti comprehendi, vti tradit Silueſt. verbo *excommunicatio* 7. *n.*38. Saytus *lib.3. c.29. n.27. &* Suar. *diſp.22. ſect.4. n.*16. Filliucius *tract.15. cap.8. queſt.2. n.*189. Alterius *lib.5. diſp.22. cap.3. verſ.3.* Bonac. *diſp.2. q.9. punct.5. n.*18. quia pœnæ extendendæ non ſunt, ſed reſtringendæ in caſu dubio. Sed ad minus dubium eſt, an nomine ſententiarum ſolæ ſententiæ excommunicationis intelligantur, an autem ſententiæ interdicti, & ſuſpenſionis. Ergo aſſerendum eſt ſolas excommunicationis ſententias intelligi, maximè cum de ſententia excommunicationis in verbis antecedentibus fuerit ſermo. Neque credendum eſt voluiſſe Pontificem Prouincialibus, aut ſynodalibus ſtatutis maiorem præſtare fauorem, quàm ſuis, Conciliorúmque generalium legibus, vt ſolius excommunicationis à Canone latæ abſolutionem puniret, cùm tamen omnium cenſurarum, quæ per ſtatura generalia, aut ſynodalia promulgantur abſolutionem puniat.

Illud eſt certum ob abſolutionem cenſuræ ab homine latæ nullam contrahi excommunicationem, quia eſt abſolutio diuerſa ab abſolutione excommunicationis per canonem, vel ſtatutum latæ, quæ præſenti Clement. punitur, vti notauit Suar. *diſp.22. ſect.4. n.*14. Alter. *lib.5. diſp.22. cap.3. verſ.2.* Bonac. *diſp.2. q.9. punct.5. n.* 17. Neque etiam conttahitur ob abſolutionem ab excommunicatione minori: tum quia hæc non continetur ſub nomine excommunicarionis abſolutè prolato. Tum quia huius cenſuræ abſolutio iure cuilibet ſacerdori potenti abſoluere à peccatis, conceditur. Sicuti pluribus firmat Sayr. *cap.29. n.*36. Suar. *num.*18. Bonac. *num.*20.

16. Tertiò excommunicatione huius Clement. innodabitur qui abſque vllo priuilegio, & facultate ſedis Apoſtolicæ quemquam præſumit abſoluere à culpa, & à pœna. Hoc eſt, præſumit concedere plenariam peccatorum remiſſionem, ſeu indulgentiam. Hæc enim conceſſio vulgari vocabulo abſolutio à culpa, & à pœna nuncupatur. Quare opus non eſt, vt ſacramentaliter abſoluat à culpa; ſatis enim eſt, ſi totius pœnæ remiſſionem concedat; quia eo ipſo à culpa, & à pœna abſoluit, vt tradit Silueſt. *excommunicatio* 7. *n.*32. Caiet. verbo *excommunicatio cap.*64. Saytus *cap.29. n.*38. Suar. *diſp.22. ſect.4. num.*19. Bonac. *diſp.2. q.9. punct.5. à num.*13. Alter. *lib.5. diſp.22. cap.*3. verſ. 6. *notandum,* & alij.

17. Dubium tamen eſt, an innodetur hac excommuoicatione Religioſus qui non ex animo concedendi indulgentiam, ſed decipiendi abſolutionem præſtat? Alicui videri poſſet non innodari hac cenſura; quia hæc imponitur ob abſolutionem quantum eſt ex parte abſoluentis præſtitam, non ob abſolurionis fictionem ibi, *Quemquam abſoluere præſumunt.* Si enim extremam vnctionem, & Euchariſtiam fictè miniſtrares, in hanc excommunicarionem non incideres: vt tenet Suar. *diſp.22. ſect.4. num.*23. Ergo neque etiam ſi fingeres te abſoluere, cùm nolles abſolutionem concedere, vtpote qui nullam in illius conceſſionem poteſtatem habes. Sed rectiùs decuit contrarium Bonac. *diſp.2. de cenſur. in particul. q.9. punct.5. n.25. & ſeqq.* modò fictio occulta ſit. Quia Pontifex hac excommunicatione coërcere voluit quorundam Religioſorum audaciam, qui fideles decipiebant indulgentiarum conceſſione, cùm nullam haberent poteſtatem concedendi. Ergo non abſolutionem veram, ſed fictam, & deceptoriam hac excommunicatione coërcere Pontifex voluit. Neque eſt ſimile de miniſtratione Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ (quidquid in contrarium ſentiat Bonacina) quia Pontifex non punit hac excommunicatione fictam eorum adminiſtrationem, ſed veram, illegitimam tamen, & indebitam, vtpote in parochorum iuriſdictionis præiudicium. Et ratio huius diſcriminis eſt manifeſta; quia Extrema vnctio, & Euchariſtia verum ſacramentum eſſe poſſunt, tametſi illicitè,

cirè, & vſurpata iuriſdictione miniſtrentur: at abſolutio à culpa, & à pœna, ſeu indulgentiæ plenariæ conceſſio, nequit vera eſſe, ſed omnino ficta, & deceptoria præſtita ab eo qui nullam concedendi poteſtatem habet. Cùm ergo verba in diſpoſitione maximè pœnali quoad fieri poſſit propriè accipienda ſint, efficitur ſanè verba illa, *Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ ſacramentum miniſtrare præſumpſerint*, de vera miniſtratione intelligi debere. At quia abſolutio à culpa, & à pœna præſtita ab eo qui abſoluendi poteſtate caret, vera eſſe nequit, aſſerendum eſt fictam, & deceptoriam comprehendi.

18. Addit vltimò Pontifex derogationem cuiuſuis priuilegij, ibi; *nullo priuilegio ſuffragante*. Quæ verba non aduerſantur præcedentibus in quibus ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ conceditur Religioſis, vt poſſint excommunicatos ab excommunicatione, & à culpa, & à pœna abſoluere; quia verba illa *nullo priuilegio ſuffragante* referuntur ad denunciationem, non ad abſolutionem, ſeu ſacramentorum adminiſtrationem, præſtantque hunc ſenſum. Qui in huiuſmodi excommunicationem inciderunt; eo quòd abſque facultate aliquam ex his actionibus prohibitis exercuerint, vt excommunicati denuncientur, & publicentur nullo priuilegio ſuffragante.

19. Tertia excommunicatio fertur in Clement. 1. *ſi quis ſuadente, de pœnis*, aduerſus eum qui Pontificem iniurioſè, & temerè percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniuerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit (ſi nomine ipſius fuerint facta, vt explicat Gloſſa) vel ſocius eorum fuerit, conſilium, vel fauorem dederit, aut ſcienter defenſauerit. Adduntur vltra excommunicationem aliæ pœnæ his delinquentibus. Circa hanc excommunicationem nihil ſpeciale notandum occurrit, cùm ſatis explicata ſit *hac diſp. punct.* 1. §. 12. & *punct.* 2.

20. Quarta excommunicatio reſeruata Pontifici continetur in Clement. *Cupientes*, §. *ſanè, de pœnis*, aduerſus Religioſos, & Clericos ſæculares qui quemquam ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita; ſeu aliàs promittendum inducunt, vt ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant, vel iam electam vlteriùs non mutent.

21. Subiectum huius excommunicationis ſunt Religioſi, & Clerici ſæculares: non autem laici, hi enim, etſi inducant ad actiones in hac Clement. prohibitas, excommunicatione non afficiuntur; vti notat Toler. *lib.* 1. *cap.* 36. *n.* 4. & Doctores communiter. Nomine Religioſorum veniunt tam viri quàm fœminæ veram profeſſionem emittentes. Tum quia huiuſmodi Clement. lata eſt in confirmationem *cap.* 1. *de ſepultur. lib.* 6. vbi textus vtitur dictione vniuerſali comprehendente omnes Religioſos cuiuſcumque cõditionis, & ſexus ſint, ibi: *Vniuerſis Religioſis*. Tum quia Religioſæ fœminæ efficaciùs quàm viri perſuadere ſolent. Non autem comprehenduntur nouitij, ſeu qui veram profeſſionem non emittunt; quia in materia odioſa, & pœnali ſtrictè nomen Religioſi accipiendum eſt. Atque ita notauit Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in partic. diſp.* 2. *q.* 5. *punct.* 4. *num.* 4. Nomine Clericorum veniunt qui verè Clerici ſunt, modò non ſint parochi. Parochus namque ſiue inducat ad promittendum electionem ſepulturæ in ſua Eccleſia, ſiue in aliena hac excommunicatione non aſtringitur, quia hæc excommunicatio fertur in parochorum fauorem; ac proinde non debet in eorum damnum retorqueri. Ex regula *quod in gratiam, de Regul. Iuris in* 6. & *leg. quod fauore, ff. de legibus*. Prætérquam quòd parochus in hac inductione nemini præiudicat, cùm nulli alteri à parocho ius competat ſepeliendi parochianum in ſua Eccleſia, ac proinde inducens parochianum, vt in eius Eccleſia ſepulturam eligat, inducit ad id quod aliàs de iure ſibi competit. Si autem inducit ad electionem ſepulturæ in aliena Eccleſia cedit iuri proprio, & charitatis opus præſtat. Non igitur ob hanc actionem excommunicari expediebat. Sicuti ex communi notauit Bonac. *dicto tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 5.

22. Actio verò, ob quam hæc excommunicatio fertur eſt inductio ad votum, iuramentum, fidem datam, ſeu promiſſionem de eligenda ſepultura apud propriam Eccleſiam, vel de iam electa non mutanda. Quapropter ſi Religioſus ſimpliciter inducat ad electionem ſepulturæ, non autem ad iuramentum, vel promiſſionem de illa eligenda, vel electa non mutanda, hac excommunicatione non innodatur. Neque item innodabitur, ſi inducat ad promiſſionem eligendæ ſepulturæ in aliena Eccleſia. Sicuti notarunt Nauar. *cap.* 27. *num.* 103. Toler. *lib.* 1. *ſum. cap.* 36. *num.* 3. Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 29. *n.* 40. Suar. *diſp.* 22. *sect.* 4. *num.* 21. Auguſt. Barboſa *alleg.* 50. *num.* 100. Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 5. *p.* 4. *num.* 1. Hæc autem inductio, vt excommunicatione puniatur, efficax eſſe debet, & effectum habere, ſcilicet quod inductus annuerit inductioni, & iuramentum, ſeu promiſſionem præſtiterit. Vti docuerunt Nauarr. Toler. Sayr. Suar. & Bonacina *locis allegatis*, quia hæc conſtitutio ſtricti iuris eſt, ideóque verba intelligi debent cum effectu. Tandem opus eſt, vt inducens ex præſumptione procedat. Vnde ſi ex ignorantia modò affectata non ſit, ſiue huius legis, ſiue cenſuræ impoſitæ in hanc cenſuram non incidit, vt prædicti Doctores aduertunt.

23. Quinta excommunicatio habetur in Clement. *Grauis. de ſententia excommunicat.* vbi Clement. V. occaſione quorundam temporalium dominorum qui in terris ſuis violare interdictum variis nobis procurabant, in hæc verba ſtatuit. Ne igitur exceſſus ſic graues excedentium in punitione trahantur ab aliis in exemplum, præſumptores præfatos qui locis interdicto ſuppoſitis quemquam de cætero diuina celebrare officia quomodolibet cogere: aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia euocare. Seu qui ne excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſiis dum in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia à celebrantibus moniti, vt exeant prohibere. Necnon excommunicatos publicè, & interdictos qui in Eccleſiis nominatim à celebrantibus vt exeant moniti remanere præſumpſerint; excommunicationis ſententia (à qua per Sedem dumtaxat Apoſtolicam poſſint abſolui) facto approbante Concilio innodamus.

Hæc excommunicatio etſi ſolùm videatur ferri aduerſus illos dominos temporales qui tempore Clementis V. talatos exceſſus commiſerunt, vel de cætero commiſerint, vt indicant illa verba *præſumptores præfatos*, ex communi tamen ſententia, & vſu Eccleſiæ receptum eſt ad omnes alios ſimilia committentes extendi. Sicuti notauit Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *part.* 20. *num.* 1.

24. Perſonæ aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt Nobiles; & Domini temporales. Nobiles inquam non coruſcatione clari ſanguinis, vt placuit Gloſſæ *in dicta Clement. in expoſitione caſus*, ſed coruſcatione honorifici ſtatus, vt notauit Suar. *diſp.* 22. *sect.* 4. *num.* 31. Bonacina *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 20. *num.* 16. Qui ſiue laici ſint; ſiue Eccleſiaſtici ſi ob iuriſdictionem temporalem qua pollent, aliquam ex his actionibus in hac Clement. prohibitis præſtiterint, in excommunicationem reſeruatam incident, vt notauit Gloſſa verbo *temporales*. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 104. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 42. Suar. *diſp.* 22. *sect.* 4. *n.* 92. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 20. *n.* 17. Alterius *tom.* 2. *de interdicto, diſp.* 9. *cap.* 4. *colum.* 9. & 20. Secundò ſunt omnes excommunicati, vel interdicti qui nominatim à celebrantibus moniti remanere præſumpſerint. Dixi *vel interdicti*, nam licèt textus dictione & vtatur; ex ſubiecta materia, & ex verbis antecedentibus, & ex tenore totius contextus conſtat non coniunctiuè accipi: ſicuti ſi appoſita eſſet dictio *vel*, vti docet ex communi Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 29. *num.* 43.

in fine. Bonacina *diſp. 2. quæſt. 3. p. 10. numero 15.*

25. Actio verò ob quam hæc excommunicatio fertur multiplex eſt. Prima ob coactionem, quam domini temporales alicui inferunt, vt diuina officia in locis interdicto ſuppoſitis celebret. Quomodocunque coactio contingat ſatis eſt ad hanc cenſuram incurrendam, quia textus inquit *quomodolibet cogere.* & aduerbium *quomodolibet,* vt explicat Gloſſa, omnem modum compulſionis realem, & perſonalem, directum, & indirectum comprehendit, vt ſi res ipſorum occupant, conſanguineos grauant in perſonis, vel rebus, iuxta textum *Sciant cuncti, de electione.* & *cap. quicunque, eodem tit. lib.* 6. Et tradit in præſenti Saytus *lib. 3. cap. 19. n.* 43. Suar. *diſp. 22. ſect. 4. n.* 29. Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 10. n.* 4. Coactio igitur debet eſſe ad diuina officia celebranda in locis interdicto ſuppoſitis. Nomine diuinorum officiorum Gloſſa *in præſenti verbo Miſſarum,* intelligit ſolùm Miſſæ ſacrificium: cui conſentiunt Angel. Silueſt. & Zaharella relati à Sayro *dicto lib. 3. cap. 29. n. 43. verſ. quoad officia.* Verius tamen eſt non ſolùm Miſſæ ſacrificium, ſed Horas canonicas, aliaque ſimilia quæ ab Eccleſia celebrantur intelligi, vt notauit ipſe Sayrus ſuprà. Suar. *dicta diſp. 22. ſect. 4. n.* 29. Bonac. *d. diſp. 2. q. 3. p. 10. num.* 5. cùm in hac prima clauſula non ſolùm Miſſæ, ſed aliorum diuinorum officiorum mentio facta ſit.

26. Secunda actio eſt euocatio ad eadem diuina audienda. Hæc autem euocatio videtur debere eſſe coactiua, vt indicant illa verba textus: *Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia, euocare præſumpſerint.* At modus prædictus erat coactiuus, vt colligitur ex illis verbis *quomodolibet cogere.* Ergo euocatio coactiua debet eſſe. Communis tamen ſententia in hac actione non requirit coactionem, ſed illa verba *modo prædicto,* refert ad modum vocandi, de quo in dicto textu *in propoſitione caſus* mentio facta eſt.

Hincque oritur grauis dubitatio, an ſingularis euocatio, & ſecreta ſufficiat ad hanc cenſuram incurrendam, an verò neceſſaria ſit publica, voce inquam præconis, ſonitu campanæ, tubæ, vel cornu? Silueſt. verbo *excommunicat. 7. n.* 51. Nauarr. *c. 27. n.* 104. Saytus *lib. 3. cap. 29. num.* 43. & alij cenſent publicam vocationem requiri. Et probari poteſt. Concedamus namque verba illa *modo prædicto* referri ad modum vocationis, quem Pontifex in propoſitione caſus retulerat. At Pontifex retulit dominos illos temporales non ſolùm ſecretò, & ſigillatim, ſed voce præconis, & pulſatis campanis ad diuina audienda in locis interdicto ſuppoſitis, populum euocare. Ergo vt quis prædicto modo euocare cenſeatur, debet non ſolùm ſecretò, ſed publicè euocare: aliàs non prædicto modo abſolutè, & ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, & dimidiatè vocaret, & cùm hæc materia odioſa ſit, ſtrictè interpretari debet. Sed rectiùs docuit contrarium Caietan. verbo *excommunicatio, cap.* 22. Suar. *diſp. 22. ſect. 4.* Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 20. n.* 6. indicat. Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 36. n.* 6. Pontifex namque comprimere voluit audaciam illorum nobilium qui nunc hos, nunc illos vocabant ad diuina officia audienda (quod eſſe non poteſt, niſi per ſingularem citationem) & interdum compellebant, & his non contenti exceſſibus non ſolùm per campanarum pulſationem, ſed & voce præconis populos etiam interdictos (vt interdicti non obſtante ſententia) ad audiendas Miſſas huiuſmodi veniant, faciũt euocari. At ſi verba illa *modo prædicto,* deberent omnem relatum modum vocationis copulatiuè comprehendere, non afficerentur hac cenſura ij vocantes niſi tum ſecretò, tum publicè campanarum pulſatione, & voce præconis vocationem facerent, & inſuper compellerent, quod non eſt dicendum, quia ferè nullius fructus eſſet hæc excommunicatio. Quapropter dicendum eſt ſiue voce præconis, ſiue campanarum pulſatione, ſiue ſecreta citatione aliqui euocentur huic excommunicationi eſſe locum; quia verè prædicto modo euocantur, tametſi non omnibus prædictis modis.

27. Hæc euocatio ſiue ſit per ſe, ſiue per nuncium ſatis eſt ad excommunicationem incurrendam; probantque illa verba *faciunt euocari.* Præterquam quòd frequentior modus vocationis eſt per interpoſitam perſonam, & notauit Bonac. *d. punct. 10. num.* 5. Debet autem euocatio eſſe ad eadem diuina officia audienda, ad quæ celebranda in priori clauſula compulſio facta eſt. Cùm igitur in priori clauſula non ſolùm de Miſſæ ſacrificio, ſed etiam de aliis officiis diuinis ſermo ſit, vt aſſeruimus; & conſequenter hanc ſecundam clauſulam de eiſdem officiis aſſerendum eſt intelligi. Sed obſtat huic doctrinæ, quia diſpoſitio textus cenſenda eſt conformis relationi; at in relatione, & propoſitione caſus non de vocatione ad quæcunque officia diuina audienda, ſed ad Miſſarum ſolemnia tantùm actum eſt ibi: *Ad audiendas Miſſas huiuſmodi veniant, faciunt euocari,* ergo de ſola vocatione ad Miſſas audiendas cenſendum eſt textum diſpoſuiſſe. Huic obiectioni reſponde, ſatis eſſe quòd in priori clauſula non ſolùm Miſſæ, ſed aliorum diuinorum officiorum mentio facta ſit, & in ſecunda clauſula expreſſerit Pōtifex eadem officia diuina. Quod verò in relatione caſus ſolius Miſſæ ſacrificium retulerit, non impedit diſpoſitionem latiorem fieri; quia eſto diſpoſitio latiùs vel ſtrictiùs loquatur quàm relatio, vti ſæpe contingit: non ob inde cenſenda eſt aduerſa, ſed illi conformis.

28. Præterea opus eſt vocationem eſſe ad audienda diuina officia in locis interdicto ſuppoſitis. Tum quia textus requirit, vt vocatio fiat ad eadem diuina officia audienda, de quibus in præcedenti clauſula ſermo habitus erat: at in præſenti clauſula expreſsè requiſitum eſt, vt diuina Officia celebrentur in loco interdicto. Ergo. Tum quia Pontifici queſti ſunt Prælati, quòd Nobiles, & Domini temporales in terris ſuis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto ad audienda diuina officia populum faciunt euocari. Atque ita ex communi notauit Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. p. 10. num.* 7.

29. Tertia actio, ob quam præſenti Canone excommunicatio fertur, eſt prohibitio ab ipſis dominis temporalibus facta publicè excommunicatis, aut interdictis, ne exeant ex Eccleſiis dum Miſſarum ſolemnia aguntur, tametſi à celebrantibus moniti ſint. Etenim illi Nobiles hac cenſura ligantur, ſi publicè, vel ſecretò, generaliter, vel ſpecialiter prohibeant, ſeu impediant, ne publicè excommunicati, aut interdicti, & à celebrantibus moniti exeant ex Eccleſiis dum Miſſarum ſolemnia aguntur. Ex eo autem quòd textus non dixerit debere eſſe nominatim excommunicatos, aut interdictos, ſentire videtur Bonac. *diſp. 2. q. 3. punct. 20. n.* 10. hanc conditionem non requiri, ſed ſatis eſſe ſi publicè excommunicati, aut interdicti exiſtant; quia hæc cenſura lata eſt non ſolùm in deteſtationem communicantium cum excommunicatis, ſeu interdictis, ſed in pœnam ipſorum excommunicatorum, vel interdictorum violantium interdictum. Sed rectiùs docuit contrarium Suar. *diſp. 22. ſect. 5. n.* 33. Nam licèt eo tempore quo lata fuit hæc excommunicatio requiſitum non fuerit excommunicatos, vel interdictos eſſe nominatim, ſed ſufficiens fuerit eſſe publicè excommunicatos, vel interdictos, id factum eſt; quia eo tempore publicè excommunicati, vel interdicti vitandi erant. At in præſenti ij qui nominatim excommunicati non ſunt, aut interdicti, vitari non debent, tametſi de eorum excommunicatione, aut interdicto publicè conſtet. Ergo. Et confirmatur; quia textus videtur manifeſtè locutus de illis excommunicatis, aut interdictis, ob quorum præſentiam Miſſæ ſacrificium interrumpi debet, vt conſtat ex illis verbis textus. Ex quo frequenter contingit quòd non ſine Dei offenſa, clerique, ac populi ſcandalo ipſa Miſſarum ſolemnia remanerent inexpleta. At præſenti tempore tantùm excommunicati,

aut

aut interdicti vitandi huius effectus cauſa eſſe poſſunt. Ergo hi tantùm comprehenduntur.

30. Præterea debent ij excommunicati, aut interdicti moniti eſſe à celebrantibus, vt exeant. Quam monitionem, (etſi aliquibus placeat) debere eſſe ſpecialem & nominatim, quia in clauſula ſequenti apponitur excommunicatio aduerſus eos, qui cùm ſint nominatim moniti, nolunt exire, quique videntur eſſe illi qui præſenti clauſula à celebrantibus ſunt moniti. Veriùs tamen eſt ſolam monitionem generalem ſufficere; quia celebrans generaliter moneret, vt omnes excommunicati, aut interdicti exeant ex Eccleſia; quia textus in hac clauſula non reſtringit monitionem vt eſſet ſpecialis, & nominatim, ſed ſolùm monitioné requiſiuit. Ergo quæcunque monitio ſiue ſpecialis, ſiue generalis ſufficit. Atque ita tenet Gloſſa in præſenti, verbo *moniti*. Saytus *lib. 3. theſauri, cap.* 19. *n.* 43. verſ. *quoad officia*. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 30. Tol. *lib.* 1. *ſum. cap.* 36. *n.* 4. Bon. *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 20. *n.* 9.

31. Sed an debeant eſſe moniti, vt exeunt ab Eccleſiis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto? Non caret difficultate. Nam Bonac. *num.* 11. cenſet opus non eſſe Eccleſias eſſe interdictas, quia nullum erat verbum in hac actione indicans Eccleſias debere eſſe interdictas; ex eo autem quòd in præcedentibus clauſulis id fuerit expreſſum non infertur pro actione præſentis clauſulæ eam conditionem requiri, ſicuti nec ſufficiunt quælibet officia diuina, vt prohibens excommunicatos exire dum ipſa peraguntur, in hanc excommunicationem incidat: ſed neceſſariò debet eſſe Miſſæ ſacrificium, tametſi in clauſulis præcedentibus quodlibet officium diuinum ſufficiens fuerit. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. *n.* 30. Filliucio *tract.* 15. *cap.* 4. *q.* 2. *n.* 74. eo quòd textus de interdicto locali generali loquatur, vt conſtat ex illis verbis: Domini temporales in terris eorum Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, &c. Quapropter etſi in hac clauſula non expreſſerit Eccleſias interdictas eſſe, id fuit: quia ex præcedentibus, & ex querelæ propoſitione ſatis colligebatur. Et confirmo: vel illæ Eccleſiæ non interdictæ exiſtunt in terris illorum dominorum, vel non? ſi non exiſtunt, non incidunt in hanc excommunicationem? quia non præſtant actiones prohibitas vt domini temporales, & iuriſdictionem habentes in terris ſuis, vt textus requirit, & ipſemet Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 4. *p.* 20. *n.* 17. concedit. Si autem illæ Eccleſiæ in terris dominorum exiſtant, nequeunt non eſſe interdictæ, cùm eorum terræ Eccleſiaſtico fuerint interdicto ſuppoſitæ, & conſequenter Eccleſiæ ibi contentæ.

32. Rurſus prohibere debent ij domini temporales, ne ij excommunicati, aut interdicti exeant, dum in ipſis Eccleſiis Miſſarum ſolemnia aguntur; quia ſic expreſſe habetur in textu. Vnde ob prohibitionem factam dum alia officia diuina celebrantur, non eſt locus huic excommunicationi, vt benè aduertit Caiet. verbo *excommunicat. cap.* 41. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 4. *num.* 29. Saytus *lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 43. verſ. *quoad officia*. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 4. *q.* 2. *num.* 74. Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 3. 20. *num.* 10.

33. Quarta actio, quæ ſub excommunicatione in in hac Clement. prohibetur eſt, cùm excommunicatus, aut interdictus à celebrante monitus nominatim vt ex dictis Eccleſiis exeat, remanere præſumit. Debet igitur excommunicatus, aut interdictus nominatim priùs moneri à celebrante, & conſequenter dum ſacrificium Miſſæ peragitur. Præterea excommunicatus, aut interdictus vitandus eſſe debet poſt Concilium Conſtantienſe Eccleſiæ item ex quibus exire nolunt Eccleſiaſtico ſuppoſitæ eſſe debent interdicto, vt hæc omnia probata reliquimus; aliàs hæc cenſura locum non habet.

34. Denique in omnibus his actionibus præſumptio requiritur, ibi, *præſumpſerint*. Vnde quælibet ignorantia ſiue legis, ſiue cenſuræ modò affectata non ſit, excuſat ab hac cenſura incurrenda: vti notant Caiet. Nauarr. Sayr. Suar. Bonac. & alij *loc. alleg.*

Pvnctvm XXVII.

Explicantur excommunicationes reſeruatæ contentæ *in libris Extrauagantium.*

1 *Explicatur excommunicatio aduerſus rebelles ſtatutis, in fauorem Eccleſiæ Toloſanæ.*

2 *Expenditur excommunicatio aduerſus exenterantes corpus defuncti.*

3 *Comprehendit eum qui prædictas actiones in terris fidelium exercet.*

4 *Item qui has actiones præſtaret, vt corpus mortuum alibi tumulandum deferret.*

5 *Corpus defuncti ſic inhumanè tractatum carere debet Eccleſiaſtica ſepultura.*

6 *Declaratur excommunicatio aduerſus Religioſos Ordinum Mendicantium, tranſeuntes ſine ſpeciali licentia ſedis Apoſtolicæ ad Religionem S. Benedicti.*

7 *Non procedit hæc Conſtitutio in tranſitu ad Carthuſiam.*

8 *Neque ſtante ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, & qualis debeat eſſe.*

9 *Item ſi fuit à Religione excluſus, neque admiſſus, etſi ſigna contritionis præſtiterit.*

10 *Declaratur excommunicatio aduerſus Religioſos, qui ad partes vltramarinas vbi non adſunt fideles, ſe conferunt, abſque licentia ſuorum Superiorum.*

11 *Expenditur excommunicatio aduerſus violantes conſtitutionem* Sixti IV. *de conceptione Beatæ Virginis.*

12 *Quid ſtatuerit* Trid. Pius V. Paul. V. & Gregor. XV. *de hac re.*

13 *Explicatur excommunicatio aduerſus eos qui ob ingreſſum Religionis aliquid dant, vel recipiunt.*

14 *Declaratur ſpecialiter actio ob quam hæc excommunicatio incurritur.*

15 *Expenditur excommunicatio aduerſus ſimoniam committentes.*

16 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui prætextu facultatum à Pontifice conceſſarum, tentant à caſibus reſeruatis abſolui.*

17 *Declaratur excommunicatio aduerſus dantes, vel recipientes aliquid pro obtinenda aliqua gratia, vel iuſtitia apud Sedem Apoſtolicam.*

18 *Promiſſio animo non te obligandi huic excommunicationi ſubiicitur.*

19 *Explicatur, an promiſſio gratitudinis futuræ ſubyciatur huic excommunicationi.*

20 *Debet acceptari promiſſio, vt huic excommunicationi ſit locus.*

21 *Cuius rei datio, ſeu promiſſio hanc excommunicationem induat.*

22 *Quid nomine gratiæ, vel iuſtitiæ in hac excommunicatione intelligatur.*

23 *Pro auferenda, vel differenda alterius iuſtitia aliquid iudici largiri, communis ſententia defendit ſub hac excommunicatione comprehendi.*

24 *Etſi prædicta ſententia conſulenda ſit, contraria non videtur improbabilis.*

25 *Non eſt opus obtineri gratiam, vel iuſtitiam.*

26 *Gratia, vel iuſtitia debet eſſe a ſede Apoſtolica.*

27 *Nomine ſedis Apoſtolicæ Pontifex quatenus iuriſdictionem ſpiritualem exercet, intelligitur.*

28 *Huic excommunicationi ſubycitur vſus gratiæ, ſeu iuſtitiæ ſic obtentæ.*

29 *Non reuelantes intra triduum ſubyciuntur huic excommunicationi.*

30 *Exiſtentes tantùm in Romana curia hoc præcepto denunciationis ligantur.*

31 *Explicantur actiones quas* Gregor. XIII. ſuprad. Extrauag. *addidit.*

32 *Explicatur excommunicatio aduerſus vulnerantes Rectores, ſeu officiales Marchianenſ.*

35 *Expenditur excommunicatio aduerſus Epiſcopos, alióſque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam cauſa negotiorum beneficiis priuant.*

1. PRima excommunicatio habetur in Extrauag. *Saluator, de Prebendis*, vbi Ioann. XXII. fert excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum aduerſus rebelles conſtitutionibus à ſe factis circa Eccleſiam, & Epiſcopum Tholoſanum. Cui nihil ſpeciale animaduertendum occurrit, cùm textus ſit ſatis apertus. Præterquam quòd materia eſt ſpecialis, & non omnibus communis.

2. Secunda excommunicatio & Pontifici reſeruata in Extrauag. *deteſtandæ, de ſepulturis*, vbi Bonifac. VIII. excommunicat omnes fideles qui corpus defuncti cuiuſcunque conditionis ſit, rruculenter exenterant, ac illud membratim, vel in fruſta immaniter concidentes, ea ſubſequenter aquis immerſa exponunt ignibus decoquenda: & tandem ab oſſibus tegumento carnis excuſo, eadem ad partes alias mittunt, ſeu deferunt tumulanda.

3. Hæc excommunicatio comprehendit eum tantùm qui in terris fidelium has actiones circa defunctorum corpora ibi mortua exerceret, vt oſtendunt verba textus, *In ciuitatibus, terris ſiu locis in quibus Catholica fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum.* Quapropter ſi defunctus eſſet in locis, vbi non viget Catholica fides, ibique prædictæ actiones exercerentur, vt in ſacrum locum deferri poſſit corpus tumulandum, locus non eſſet huic cenſuræ, vt ex omnium ſententia notat Sayrus *lib.3. cap. 30. num.* 2. Barboſa *allegat.* 50. *num.* 103. Tolet. *lib.1. cap.36. num.* 6. Copora item fidelium debent eſſe, non infidelium; vt colligitur ex illis verbis: *Si quiſquam ex eis*, ſcilicet fidelibus, de quibus proximè mentionem fecerat, vt benè notauit Bonac. *tom.3. diſp.2. q.3. punct.45. num.6.*

4. Secundò comprehendit tantùm eum qui has actiones præſtaret, vt corpus mortuum alibi tumulandum deferret, non verò qui ex odio, aut vindicta vel ad maleficium, aut ſuperſtitionem, vel cauſa anatomiæ hæc præſtaret; vti tradit Caietan. verbo *excommunicatio. cap.*70. Bonac. *diſp.2. q.3. p.45. num.*3. Nauarr. *cap.27. n.* 103. Sayrus *numero* 2. Adde neque qui corpus defuncti exenterat ne fœteat, vt in locum diſtantem deferat tumulandum, videtur hac excommunicatione ligari, quia non præſtat eam actionem tam vt alibi tumuletur, quàm vt abſque corruptione, & fœtore deferri poſſit. Sic tradunt Nauarr, Tolet. Sayrus, Bonac. & Barboſa *loc. alleg.* Quinimo probabile eſt quod ait Tolet. *lib.1. cap. 36. n. 6.* ob ſolam exenterationem non eſſe locum huic excommunicationi, ſed neceſſariò debere corpus defuncti immaniter concidi, eiúſque membra decoqui quouſque oſſa à tegumento carnis exuantur, quia omnes illæ actiones dictione *&* quæ copulatiua eſt, exprimuntur. Præterquam quòd ſola exenteratio abſque membrorum conciſione & coctione non eſt actio crudelis, & horrenda, cùm paſſim cauſa fœtoris vitandi fiat, Neque obeſt quòd Pontifex excommunicet eum qui aliquid contra huius ſtatuti, & ordinationis tenorem præſumpſerit attentare, quaſi diceret, non eſt neceſſe, vt circa corpus defuncti omnes illæ actiones exenterationis, conciſionis, & coctionis exerceantur, ſed ſatis eſt quod aliqua illarum præſtetur, vt excommunicationi locos ſit, vt docuerunt Suar. *diſp. 22. ſect.5. n.4.* Filliucius *tract. 25. cap.4. q.6. n.74.* Bonac. *diſp.2. de cenſur. in particul. q.3. punct.* 45. *n.4.* Non inquam obeſt, quia illud pronomen *aliquid*, non refertur ad aliquam actionem ex enumeratis, ſed ad totam excommunicationis materiam, ſiue diuiſibilis ſit, ſiue indiuiſibilis, ſæpè enim poſita excommunicationis materia indiuiſibili, ſubdit Pontifex prædictam clauſulam: Qui aliquid contra huius noſtri ſtatuti, & ordinationis tenorem præſumpſerit attentare. Quapropter illa verba præſtant hunc ſenſum: qui ſemel contra huius noſtri inſtituti, & ordinationis tenorem præſumpſerit attentare, excommunicatione innodatus ſit.

5. Vltimò ſubdit Pontifex pœnam aduerſus corpus defuncti, vt ſic inhumanè tractatum careat Eccleſiaſtica ſepultura. Quæ pœna etſi circa corpus defuncti verſetur, illius pœna propriè non eſt, cùm incapax ſit vllius pœnæ, & cenſuræ; eſt tamen viuorum pœna ob crudelitatem commiſſam, in cuius punitionem, & ſatis factionem prohibentur ne prædictum corpus Eccleſiaſtici trahunt ſepulturæ. Quæ prohibitio poſt Extrauag. *Ad euitanda* fideles non aſtringit quouſque delictum declaratum ſit, quam declarationem iudex præſtare non debet niſi delicto plenè probato, vti ex communi ſententia notauit Suar. *diſp. 22. ſect. 5. numero* 4. Bonacina *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 45. in fine.* Adde non eſſe improbabile quod indicat Gloſſa *in præſenti*, verbo *ſepultura*, hanc vltimam pœnam habere locum, niſi quando defunctus præuidens huiuſmodi conſtitutionem imperauit ſic corpus ſuum inhumanè tractari, vt in ſepulturam à ſe electam deferri poſſit.

6. Tertia excommunicatio habetur in Extrauag. 1. *de Regularib.* quæ incipit, *Viam ambitioſæ*: vbi Martinus V. vt conſeruationi Ordinum Mendicantium proſpiceret, excommunicat ipſo facto quoſlibet Religioſos ordinum Mendicantium, qui ſine licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ virtute alicuius indulgentiæ, vel indulti ad religionem ſancti Benedicti, Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis-vmbroſæ, Canonicorum regularium ſancti Auguſtini, vel aliorum monaſticorum Ordinum nituntur conuolare (Ordine Carthuſienſium duntaxat excepto) ipſóſque Religioſos recipientes eidem excommunicationi ſubiicit. Et tandem addit decretum irritans ingreſſum, admiſſionem, omniáque ſubſequuta. Ex hac conſtitutione prohibentur Mendicantes vnius Religionis ad Monaſticam Religionem tranſire, non vtcumque, ſed vi alicuius licentiæ, vel indulti ante illam conſtitutionem conceſſi. Quare ſi ex alia cauſa tranſeunt, hanc excommunicationem non incurrunt; vti aduertit Sanch. *lib.6. in decalog. cap.7. n.* 110. Bonac. *tom.3. de cenſur. diſp.2. q.9. punct.1. n.4.* tranſitus verò ad aliam Religionem mendicantem ipſis non interdicitur ex vi huius conſtitutionis, neque item non mendicantibus ad mendicantes. Quapropter vt hic tranſitus interdictus cenſeatur, ſpectanda ſunt priuilegia cuiuſuis Religionis, de quibus latè diximus *tract. 16. de ſtatu Religioſo, diſp.4. punct.26. per totum*, vbi omnes difficultates, quæ circa hanc conſtitutionem occurri poſſunt, explicuimus.

7. Hæc autem conſtitutio temperatur primò, ne procedat in tranſitu ad Carthuſiam. Hic enim tranſitus petita à ſuperiore Religionis licentia, tametſi non obtenta omnibus Mendicantibus licebat ante priuilegium Carmelitis conceſſum à Paulo V. die 3. Aprilis, anno 1610. quod ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda Carmelitis interdixit hunc tranſitum ad Carthuſiam, niſi de licentia obtenta ſuorum Superiorum. Quo priuilegio gaudent omnes aliæ Religiones, quæ communicandi in priuilegiis facultatem habent, & ſpecialiter illo fruitur Religio Societatis Ieſu, teſte Sanch. *lib.6. cap.7. n.* 110. Bonac. *tom.3 diſp.2. q.9. punct.2. num.2.* vbi aduertunt hanc licentiæ conceſſionem ſibi Præpoſitum Generalem reſeruaſſe.

8. Secundò temperatur hæc conſtitutio, ne procedat ſtante ſpeciali licentia ſedis Apoſtolicæ. Cùm enim prohibitio, & excommunicatio ex ſede Apoſtolica dimanet; licentiæ conceſſione prohibitio, & excommunicatio ſuſpenduntur: licentia ſpecialis illa erit, qua tranſitus ex Mendicantibus ad non Mendicátes fuerit expreſſus, ſiue ea conceſſio facta fuerit alicui Religioſo in particulari, ſiue omnibus Mendicantibus in genere, vt benè aduertit Bonac. *diſp.2. q... punct.1. num.5.* Licentia autem

Prælati

Prælati Religionis inſufficiens eſt, niſi id fuerit in Societate ob priuilegium Pauli III. anno 1549. & Gregorij XIII. anno 1582. conceſſum Præpoſito Generali, vt poſſit quibuſuis ſuis ſubditis etiam profeſſis; concedere facultatem tranſeundi ad quemlibet alium Ordinem. Quo priuilegio aliæ Religiones non gaudent titulo communicationis, vt expreſsè à Gregor. XIII. cauetur, & notauit Sanch. *lib. 6. in decalog. cap. 7. num. 31.* Bonac. *diſp. 2. quæſt. 9. punct. 1. num. 6.*

9. Tertiò temperant aliqui ſpecialiter, Bonac. *diſp. 2. q. 9. punct. 1. num. 9.* ne procedat in expulſo abſolutè, & in perpetuum, vtpote qui à Religione excluſus eſt, neque illius conſeruationem iuuat, quæ fuit ratio hunc tranſitum interdicendi. Sed hoc verum eſt, poſtquam expulſus ſigna correctionis, & emendationis præſtiterit. Nam hæc exhibere priùs tenetur, vt propria Religio ſecurè illum reuocare poſſet. Quod ſi illis ſignis oſtenſis adhuc reditus ad propriam Religionem non permittitur, tunc liberum erit expulſo quamlibet Religionem ingredi; quia non eſt credendum velle Pontificem, vt in ſæculo remaneat. Sicuti hæc probaui *d. tract. 16. diſp. 4. punct. 22.*

10. Quarta excommunicatio fertur à Ioann. in Extrauag. *Ad noſtram, de Regularib.* tum aduerſus Religiones cuiuſcunque Ordinis qui ad partes vltramarinas vbi pauci fideles verſantur, ſe conferunt abſque expreſſa ſuorum ſuperiorum licentia, ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa. Tum aduerſus Superiores licentiam huiuſmodi concedentes aliis ſui Ordinis fratribus, quàm viris litteratis, prouidis, & expertis: intendit enim ſummus Pontifex periculum peruerſionis tum euntium, tum fidelium in illis terris commorantium præcauere.

11. Quinta excommunicatio Pontifici reſeruata continetur in Extrauag. *Graue nimis, de reliquiis, & venerat. Sanctor.* vbi Sixtus IV. ipſo facto profert excommunicationem primò aduerſus eos, qui damnatas à ſe aſſertiones veras eſſe affirmarent, ſcilicet hæreſim vel peccatum mortale committere qui credit, aut tenet Beatiſſimam Virginem fuiſſe ab originali peccato præſeruatam. Notandum eſt verbum illud *peccatum mortale*: nam ſi tantùm affirmaret peccatum veniale committi, huic cenſuræ non eſſet locus: vt benè notauit Bonac. *tom. 3. de cenſur. in partic. diſp. 2. q. 3. p. 34. num. 1.* Secundò aduerſus affirmantes alicuius peccati reatum incurrere qui officium Conceptionis celebrant, vel conciones audiunt illorum, qui eam ſine peccati macula conceptam prædicant. Nota verbum *alicuius peccati reatum*, quod manifeſtè indicat te hac cenſura ligari, ſi aſſereres peccatum veniale eſſe officium Conceptionis Beatæ Virginis celebrare, vel huiuſmodi conciones audire. Neque dixit, ſi aſſereres peccatum eſſe feſtum Conceptionis celebrare, ſed officium, quod diſtinctum eſt. Attamen aſſerens peccatum eſſe celebrare feſtum Conceptionis tacite illius officium condemnat. Neque ab hac excommunicatione immunis eſſes, tametſi prædicta aſſereres, ore tenus, & non ex animo. Quia Pontifex aſſertionem quæ ſcandalum generale poterat coërcere intendit, cui intentioni parùm refert ex animo aſſertionem procedere, vt notauit Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 22. ſect. 5. num. 35.* Fillincius *tract. 15. c. 4. q. 8. n. 91.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. in particul. diſp. 2. q. 9. punct. 34. n. 2.* Tertiò excommunicat eos qui libros prædictas aſſertiones continentes pro veris legere, tenere, vel habere poſtquam de dicta Extrauag. notitiam habuerint auſu temerario præſumpſerint. Notandum eſt verbum *pro veris*, nam ſi ob curioſitatem, aliúmve finem prædictos libros legeres, vel teneres, exiſtimando falſas eſſe præfatas aſſertiones, non eſſet locus huic cenſuræ: vti aduertunt Suar. Filliucius, & Bonac. *loc. alleg.*

Ex alia parte in fauorem opinionis affirmantis Beatiſſimam Virginem in peccato conceptam fuiſſe profert Pontifex excommunicationem aduerſus eos qui auſi fuerint aſſerere tenentes glorioſam Virginem Mariam cum originali peccato conceptam fuiſſe, hæreſis crimen, vel peccatum incurrere mortale. Non fertur excommunicatio aduerſus eos qui dicerent peccare audientes conciones in quibus prædicatur Virginem fuiſſe conceptam cum peccato, neque aduerſus eos qui libros legerent, vel tenerent pro veris in quibus affirmaretur hæreſim, vel peccatum mortale eſſe aſſerere Conceptionem Virginis fuiſſe peccato originali maculatam; quia de his nihil conſtitutio diſponit. Ex quo manifeſtè liquet plures actiones prohibitas eſſe in fauorem opinionis negantis Beatam Virginem in peccato conceptam eſſe, quàm in fauorem opinionis id affirmantis.

12. Hanc conſtitutionem Trident. *ſeſſ. 5. de peccato origin. ad finem*, approbauit, & confirmauit. Verùm quia poſtmodum grauia ſcandala orta fuerunt occaſione quorundam Concionatorum maximè affirmantium Beatam Virginem fuiſſe originali peccato infectam; vt his malis Pontifices occurrerent varias conſtitutiones ediderunt.

Nam Pius V. in Bulla quæ incipit *Super ſpecula*, ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto incurrenda, & priuatione cuiuſcunque gradus, ſeu dignitatis, vel adminiſtrationis, inhabilitatiſque ad ipſa prohibet in popularibus concionibus, vel vbicunque promiſcua virorum, & mulierum multitudo conuenire ſolet de huius controuerſiæ alterutra parte diſputare rationibus, vel Doctorum authoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare. Hac conſtitutione prohibet Pius V. de hac quæſtione, an Beata Virgo fuerit originali peccato infecta in popularibus concionibus, vel vbi promiſcuè viri, & mulieres conueniunt, diſputare alterutram controuerſiæ partem rationibus, & Doctorum authoritate confirmando, & alteram refellendo, ſeu impugnando. Quare ſi propriam ſententiam confirmes, modò directè non refellas contrariam; vel eam non refellas in popularibus concionibus, ſeu vbi promiſcua virorum, & mulierum multitudo conueniri ſolet, ſed vbi homines docti tantùm concurrunt, vti in academiis, & vniuerſitatibus contingit, in hanc excommunicationem non incides. Directè autem cenſeris oppoſitam ſententiam impugnare, ſeu refellere; cùm rationes, & authoritates adducis animo eam euertendi, non autem propriam confirmandi.

Paulus verò V. vt diſſenſiones, iurgia, & ſcandala orta ex eo quòd in lectionibus, concionibúſque publicis affirmaretur Beatiſſimam Virginem conceptam fuiſſe in peccato originali ſedaret, Conſtitutionem edidit 16. Iulij, 1616. & 31. Auguſti 1617. qua ſub eiſdem pœnis, ac cenſuris contentis in Conſtitutione Pij V. prohibuit ne quis in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, ſeu aliis quibuſcunque actibus publicis aſſerere audeat Beatiſſimam Virginem cum originali peccato fuiſſe conceptam; néve ſentiens Beatiſſimam Virginem immunem à peccato originali extitiſſe aliam opinionem in publicis actibus impugnet, ſeu de ea aliquo modo agat, aut tractet, videlicet ad illam directè impugnandam, refellendam, & euertendam.

Poſtmodum Gregor. XV. vt plenè ſcandalis, diſcordiis, & diſſenſionibus, quæ ex ſermonibus priuatis oriebantur occaſione opinionis affirmantis, Beatam Virginem peccato originali infectam fuiſſe; aliam Conſtitutionem ſub pœnis, & cenſuris contentis in Bulla Pij V. & Pauli V. edidit, quam ad verbum refert Bonac. *diſp. 3. de ſuſpenſ. quæſt. 6. punct. 4.* qua poſt confirmationem prædictarum conſtitutionum prohibet, ne quis in ſermonibus, vel ſcripturis etiam priuatis aſſerat Beatiſſimam Virginem originali peccato maculatam fuiſſe; neque de hac opinione aliquo modo agat, aut tractet, videlicet eam laudando, defendendo, rationes in eius fauorem

in

in ſolutas adducendo, niſi fortè ex priuilegio ſpeciali ſedis Apoſtolicæ, quale conceſſum ſuit ab eodem Gregor. XV. in Bulla, quæ incipit *Eximy*, edita die 28. Iunij anno 1622. Fratribus Ordinis Prædicatorum, vt in priuatis colloquiis, ſeu conferentiis inter ſe dumtaxat, & non inter alios, poſſint de opinione affirmante Beatam Virginem conceptam fuiſſe in peccato originali, agere, & tractare, & rationibus, & Doctorum authoritate eam partem fulcire. Et præterea prohibet ne alio nomine quàm Conceptionis publicè, vel priuatim quis audeat vti in ſacrificio, vel officio celebrando. Et delinquentes Iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubiicit.

13. Sexta excommunicatio continetur in Extrauag. *ſanè*, quæ eſt prima *de Simonia* aduerſus eos qui ob ingreſſum Religionis ex pacto aliquo, & conuentione tacita, vel expreſſa, ad ſui, aliorúmve ſuſtentationem, aut ad alium pium vſum aliquid dant, vel recipiunt. Quæ cõſtitutio tam de conuentibus fœminarum, quàm virorum loquitur, vt conſtat ex illis verbis, *tam a maribus, quàm a mulieribus.* Verum eſt tamen Clementem VII. vt Monialium ſcrupulos ſedaret conuentiones permiſit de dote tradenda, & recipienda pro congrua, & ſufficiente ſuſtentatione, vti referunt Capucin. *in compend. priuileg.* verbo *monialis n.* 16. & 31. Leſſius *lib. 2. cap.* 35. *dub.* 35. *num.* 231. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 5. *num.* 13. & *ſeqq.* Miranda *tract. de monialib. quaſt.* 8. *art.* 7. *concluſ.* 1. ideóque Antonin. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 67. & Silueſt. verbo *excommunicatio* 7. *num.* 81. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 36. *num.* 7. referunt hanc Conſtitutionem non habere locum in paciſcentibus ſuper dotibus Monialium.

Igitur vt huic excommunicationi locus ſit, pactum, prandia, pecuniæ, iocalia, aliáve ſimilia dari, & recipi debent non gratis, & ſponte oblata, ſed pacto aliquo directo, vel indirecto. Deinde recipi debent ob ingreſſum Religionis, id eſt propter ipſum ingreſſum, quaſi in illius pretium, vti manifeſtè indicant illa verba textus *in earundem perſonarum receptionem*, quaſi diceret, pro receptione earundem perſonarum prædicta temporalia conferuntur. Prætetquam quòd intendit labem ſimoniæ ab ingreſſu Religionis remouere: at hæc non contingit, niſi cùm temporale pro ſpirituali commutatur. Sicuti tradunt Silueſt. verbo *ſimonia, num.* 15. Sotus *lib.* 9. *de iuſtit. quaſt.* 6. *art.* 2. *ad* 4. Mirand. *in manual. prælat. tract. de monialib.* q. 8. *art.* 7. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. in part. diſp.* 2 *quaſt.* 3. *p.* 29. *num.* 4.

14. Dixi ob ingreſſum non quidem imperfectum, & inchoatum, qualis eſt ſuſceptio habitus, ſeu nouitiatus, ſed debet eſſe ingreſſus perfectus, & conſummatus, qualis eſt profeſſio, ſeu votorum emiſſio veros Religioſos conſtituens. Nam cùm hæc conſtitutio odioſa ſit, & pœnalis, ſtrictè interpretari debet, ita vt ſolùm de propria, & perfecta receptione in Religionem intelligatur: vt rectè aduertit Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de ſimonia cap.* 13. *q.* 4. *num.* 11. Reginald. *prax. lib.* 23. *num.* 137. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 29. *num* 11.

Ex hac doctrina infertur te nullum vitium ſimoniæ committere hac Conſtitutione puniendum, ſi pecuniam tribuas, non vt in religionem recipiaris, & profeſſio tibi concedatur, ſed in tui, aliorúmque ſuſtentationem; quia pecunia in húc titulum exhibita non commutatur pro re ſpirituali, ſed pro temporali, qualis eſt ſuſtentatio. Neque obeſt te nullatenus fore in Religionem recipiendum, niſi eam pecuniam in tui ſuſtentationem adduceres, & monaſterio concederes: quia inde ſolùm infertur dationem pecuniæ conditionem eſſe, ſine qua profeſſio non fieret, non tamen eſſe pretium profeſſionis, ſicuti eleemoſyna conceſſa ſacerdoti, vt ſacrificium Miſſæ celebret.

Temperant autem dictam doctrinam plures Doctores: S. Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. *ad* 4. Caietan. *ibi*, & *in ſum. cap.* 73. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 106. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 7. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 5. *à num.* 9. Filliucius *tract.* 15. *cap.* 4. *q.* 6. *num.* 84. ne procedat, cùm monaſterium diues eſt, eiúſque redditus ſufficientes ſunt ad ſuſtentandos tum Religioſos ibi commorantes, tum denuò ingredientem; quia eo caſu videtur dari, & recipi pecunia pro ingreſſu, cùm non ſit neceſſaria pro Religioſorum ſuſtentatione. Et confirmari poteſt primò ex priuilegio relato Clementis VII. concedentis Monialibus, vt conuentiones facere poſſint de dote recipienda pro congruenti Religioſarum ſuſtentatione; vbi tacitè indicat ſimoniam eſſe, ſi dos vltra congruentem ſuſtentationem exigatur, & recipiatur. Secundò ex *cap vnico.* §. *ſanè de ſtatu regularium lib.* 6. & ex Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de reformat.* vbi ſtatuitur, vt is tantùm numerus Religioſorum tam virorum, quàm mulierum in quolibet monaſterio conſtituatur, qui commodè ex redditibus monaſterij, & ex conſuetis eleemoſynis ali poſſit, ſignificans ex ſolis redditibus, & eleemoſynis præſuppoſitis Religioſos alendos eſſe, non ex pecunia quam ſecum afferunt. Item *eadem ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de reformat.* ſub anathemate prohibet Trident. ne ante profeſſionem excepto victu, & veſtitu nouitij, vel nouitiæ, aliquid ex bonis eius recipiatur.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, ſicuti nec Silueſtro, verbo *ſimonia num.* 15. Soto *lib.* 9. *de iuſtit. q.* 6. *art.* 2. *ad* 4. Ludouico Mirandæ *manual. prælat. tract. de monialib. q.* 8. *art.* 7. *concluſ.* 2. & ex parte Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 29. *num.* 4 Nam eſto monaſterium locuples ſit, eiúſque redditus, vel conſuetæ eleemoſynæ ſufficiant ad Religioſorum ibidem commorantium, & denuò ingredientis ſuſtentationem; attamen non ſufficiunt ad congruam ſuſtentationem aliorum plurium ſi reciperentur; at quodlibet monaſterium, & quælibet Religio ius habet numerum ſuorum religioſorum augendi quantum commodè ſuſtentare poſſit. Ergo poteſt pecuniam ab ingrediente exigere, & recipere, & ſi non pro illius ſuſtentatione, bene tamen pro ſuſtentatione aliorum quos recipere intendit. Præterea nulla religio, monaſteriúmve obligatur hunc in particulari recipere, illique ex redditibus habitis alimenta præbere, ſed ea alteri recipiendo reſeruare poteſt, ergo poteſt ab ingrediente accipere, & recipere pecuniam eius ſuſtentationi neceſſariam, vt redditus monaſterij in aliorum ſuſtentationem inſumantur, vel in augmentum diuini cultus. Vnde nullatenus aſſentior Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 29. *num.* 6. verſ. *exiſtimo*, aſſerenti ſimoniam eſſe hac conſtitutione puniendam; ſi aliquid vltra congruam ſuſtentationem ab ingreſſuro exigatur. Nam inde non infertur exigi in pretium ingreſſus, cùm exigatur in ſuſtentationem non illius tantùm qui denuò ingreditur, ſed aliorum quos monaſterium recipere optat, & in commodiorem præexiſtentium ſuſtentationem, & in diuini cultus augmentum.

Ex his ſolutum eſt fundamentum oppoſitum, & confirmatio deſumpta ex priuilegio Clement. VII. Ad textum *ex cap. vnico, de ſtatu regular. in* 6. & ex Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. reſpondeo per ſe ibi prohiberi plures Religioſos recipi quàm commodè ali poſſint ex redditibus monaſterij, vel ex conſuetis eleemoſynis, non tamen prohiberi receptionem aliorum, qui pro ſua, aliorúmque ſuſtentatione ſecum pecuniam deferunt; huius enim pecuniæ receptio potiùs intentioni Concilij prodeſt, quàm nocet. Ad textum ex *cap.* 16. dico ibi prohiberi aliquid ex bonis nouitij ante profeſſionem, excepto victu & veſtitu non ob labem ſimoniæ, ſed ne nouitio ob eam cauſam diminuatur libertas in profeſſione emittenda.

Ad extremum aduerte, ſi perſonæ delinquentes aduerſus hanc conſtitutionem ſingulares ſint, hac excommunicatione reſeruata innodantur; at ſi capitulum, vel conuentus fuerit, ſuſpenſionis reſeruatæ ſententiæ eo ipſo ſubiicitur, vt ex textu conſtat, ſuſpenſionis inquam ab omni actu, & officio capitulari, & communi iuriſ-

dictio

dictionem Eccleſiaſticam exigente, vt notauit Suar. *de ſimonia. lib. 4. cap. 56. n. 6.* quia capitulum alıetius ſuſpenſionis effectus capax non eſt.

15. Septima excommunicatio reſeruata habetur in Extrauag. 2. *cum deteſtabile, de ſimonia*, in qua innouantur omnes pœnæ aduerſus ſimoniacos in antiquiotibus canonibus latæ, aduerſus inquam ſimoniacos teales; de iis enim textus loquitur, non de ſimoniaco mentali, vel conuentionali, ideóque neceſſarium eſt, vt datio, & teceptio rei ſpiritnalis intercedat; aliàs non erit ſimonia completa, & pœnis huius Extrauag. ſubiecta: vt latè dixi *tract. de vitiis religioni oppoſitis diſp. vlt. de ſimon. p. 22.*

Ex eo autem quòd pœnæ antiquorum Canonum confirmentur, & innouentur non infertur eas, quæ iure antiquo ferendæ ſunt præſenti Conſtitutione ipſo iure ferri: ſed innouari, & confirmari ſicuti antea erant. Neque obeſt quòd Pontifex innouans, & confirmans prædictas pœnas ſubiungat quas ipſo facto eos incurrere volumus, vt inde inferatur ſententias ferendas eſſe nunc ipſo iure latas. Nam illa verba *quas ipſo facto eos incurrere volumus*, præſtant hunc ſenſum: pœnas antiquis iuribus ſtatutas volumus ſimoniacum ſiue publicum, ſiue occultum ipſo facto ſimoniaco incurrere, eo modo quo à iure ſtatutæ ſunt. Cùm autem antiquo iure nulla ſit pœna ipſo iure lata, ſed per iudicem ferenda; efficitur ſanè ex vi huius Extrauag. non immutari, aliàs hæc conſtitutio non eſſet innouatio, & confirmatio antiquorum Canonum, & ſententiarum quæ in ipſis continentur, ſed diſtincta lex, & conſtitutio, & diſtinctarum promulgatio. Atque ita docent Nauarr. *c. 23. n. 111.* Graffis *1. p. deciſ. lib. 2. cap. 97. num. 3.* Suarez *cap. 55. de ſimonia num.* 8. & *diſp. 22. de cenſur. ſect. 5. num. 22.* Filliucius *tract. 45. de ſimonia cap. 13. quæſt. 1. num. 1.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. p. 24. num. 19.*

Tametſi prædictæ pœnæ, & Conſtitutiones antiquorum Canonum innouentur: at præſenti conſtitutione excommunicatio ipſo iure ſolùm fertur aduerſus ſimoniacum in ordine, & in beneficio; de iis tantum Extrauagans ſermonem facit, vti tradunt Doctores nuper relati, & docuimus *dicta diſp. de ſimonia punct.* 21. Quæ excommunicatio afficit omnes illos qui mediatores extiterint, ſeu procurauerint, vt talis ſimonia in ordine, & in beneficio committatur, vt expreſsè habetur in textu. Quid autem nomine ordinis, & beneficij intelligendum ſit *prædicta diſp. 22. & ſeqq.* declarauimus.

Præter hanc pœnam excommunicationis ſtatuitur ſuſpenſio ab executione ordinum omnibus illis qui ſimoniacè fuerint ordinati, inſupérque irritantur electiones, poſtulationes, confirmationes, prouiſiones, & quælibet aliæ diſpoſitiones ſimoniacæ in Eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis Eccleſiaſticis, & quibuſuis beneficiis contingentia, ita vt ex illis nullum ius prouiſo acquiratur, fructúſve faciat ſuos, ſed ad illorum omnium quæ percepit reſtitutionem ſub animæ ſuæ periculo ſit aſtrictus. Addit tandem Pontifex præceptum in omnes illos qui prædicti criminis apertam notitiam habuerint, vt Pontifici, vel cui idem Pontifex duxerit committendum per ſe, vel alios reuelare quantociùs non omittant. Quòd ſi non fecerint, abſolui non valeant, donec prædicta reuelent. Hoc præceptum affirmant Nauarr. *cap. 27. num.* 116. Suar. *diſp. 22. ſect. 5. num. 27.* Filliucius *tract. 15. cap. 4. q. 7. num.* 82. nec diſſentit Bonac. *diſp. 2. punct. 24. num.* 16. ſolùm afficere curiales; quia reſpectu illorum tantùm videtur hæc Extrauagans recepta. Quinimo Tabiena, Armilla, Silueſt. quos refert, & ſequitur Tolet. *lib. 1. cap. 36. num.* 8. reputant hanc Extrauagantem quoad hoc præceptum denunciationis nec curiales afficere, ſed vſu abrogatam eſſe, in quam ſententiam propendet Filliucius, & Bonac. *locis allegatis.*

16. Octaua excommunicatio lata eſt à Sixto IV. in Extrauag. *etſi dominici gregis 2. de pœnitent. & remiſſionib. in c. 5. illius tit.* aduerſus eos qui prætextu facultatum ab ipſomet Pontifice conceſſarum, vel concedendarum ſiue litteris, ſiue verbo, etiamſi generales ſint, tentauerint à caſibus reſeruatis ibi expreſſis & in Bulla Cœnæ abſoluere, & commutare vota peregrinationis vltramarinæ, & viſitationis liminum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Iacobi in Compoſtella, & caſtitatis, ac religionis; quæque abſolutio, & commutatio nullius eſt roboris, & momenti.

Hæc excommunicatio præſenti tempore contrahi ferè non poteſt, cùm vix inueniatur cui facultas à Sixto IV. conceſſa ſit, vt ab omnibus caſibus ab ipſo reſeruatis abſoluatur, quod neceſſariò requiſitum eſt, vt huic excommunicationi ſit locus, cùm ſolùm feratur aduerſus eos qui prætextu facultatum à Sixto conceſſarum, vel concedendarum abſoluuntur. Quapropter qui à caſibus in Bulla Cœnæ contentis abſoluit, nullam ad id habens facultatem in hanc cenſuram non incurreret: innodaretur tamen excommunicatione lata, tametſi non reſeruata in vltima Bullæ clauſula. Qui verò ab aliis caſibus abſque facultate abſolueret, vel hæc & alia vota commutaret, etſi grauiſſimum peccatum committeret, nullius tamen cenſuræ ipſo iure reus eſſet, ſed arbitrio iudicis veniret puniendus, vti tradunt Silueſt. verbo *excommunic. 7. num.* 77. Nauarr. *cap. 12. num.* 75. & *cap. 27. num.* 74. & 105. Tolet. *lib. 1. cap. 36. num.* 7. Suar. aliis relatis *diſp. 22. ſect. 5. num.* 29.

17. Nona excommunicatio reſeruata continetur in Extrauag. Bonifacij VIII. quæ incipit: *Excommunicamus 1. ſub tit. de ſentent. excommunic.* vbi Bonifac. VIII. ipſo iure excommunicat omnes vtriuſque ſexus ſiue clericos, ſiue laicos, ſiue religioſos qui aliquid dant, vel recipiunt, vel promiſſionem aliquam tacitam, vel expreſſam etiam ſub verbis generalibus dandi vel recipiendi pro obtinenda aliqua gratia, vel iuſtitia, ſibi aut aliis in cauſis, vel iudiciis, ſeu aliàs per litteras Apoſtolicas, & quibuſcunque modis apud ſedem Apoſtolicam obtinenda præſtant, inſuperque illos qui aliquid ſciuerint culpabile in prædictis, & Pontifici intra dierum trium ſpatium per ſe, vel per nuntium non retulerint, ac tandem ipſa gratia, vel iuſtitia ſcienter vtentes eadem excommunicatione innodantur.

Hanc conſtitutionem etſi grauiſſimi Doctores, Paludan. *in 4. d. 18. q. 3. poſt art. 3. §. ſequitur.* Angel. verbo *excommunicatio 7. caſu* 34. Silueſt. *eodem num.* 82. Nauarr. *cap. 27. num.* 106. cenſeant reuocatam fuiſſe à Clemente V. attamen Gregor. XIII. anno 1574. die octaua Nouembris in Extrauag. incipiente: *Ab ipſo Pontificatus noſtri principio*, quæ eſt 28. eiuſdem in ordine eam confirmauit, & illas pœnas extendit ad eos qui ob rem temporalem ſibi traditam, vel ob promiſſionem illius tradendæ offerunt ſuam operam, & induſtriam in gratia vel iuſtitia obtinenda potentiorum fauori nixi. Tum ad illos qui prædictis omnibus auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint nouas pœnas aggrauando, vti conſtat ex tenore ſupradictarum Extrauagantium, quas ad verbum referunt Nau. . . .om 3. *in comment. de datis, & promiſſ.* Ludouic. Molina *tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſp. 92. §. dat. & promiſſa, pag.* 213. Naldus, verbo *gratia, num.* 13. Bonacina *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. p. 31. num.* 1. & alij.

Actio igitur in Extrauag. Bonifacij VIII. prohibita, & à Gregor. XIII. confirmata triplex eſt. Prima eſt pactum, ſeu promiſſio alicuius parui, vel magni, vel illius datio, & receptio pro gratia, vel iuſtitia obtinenda apud ſedem Apoſtolicam. Secunda gratia, vel iuſtitia ſic obtenta vti. Tertia non reuelare intra triduum eos qui prædictas promiſſiones fecerint, vel receperint.

18. Quoad primam actionem dubium eſt, an ſi promittas animo non te obligandi, vel non adimplendi promiſſum in hanc excommunicationem incidas? Negat Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. punct.* 31. quia ea

promiſſio

promiſſio non eſt vera promiſſio,ſed ore tenus tantùm. At pœnæ impoſitæ ſunt promiſſioni, & pacto, ergo intelligi debent de vero pacto, & promiſſione, non de ficto, cùm lex pœnalis vltra proprietatem verborum non ſit extendenda. Cæterùm verius cenſeo oppoſitum: nam in præſenti ea promiſſio,vel pactum prohibetur,ex quo ſuperior moueri poteſt ad gratiam vel iuſtitiam concedendam: at ex promiſſione ficta æquè ac ex vera mouetur, cùm fictio illi ignota eſt. Ergo quæcunque ex his promiſſionibus ſub prædictis pœnis prohibetur. Prætetea expendo prædictam fictionem nun poſſe releuare promiſſionem à dictis pœnis: primò non releuat quod promittens careat animo ſe obligandi; quia nunquam habere poteſt hunc animum ſe obligandi: cùm res illicita ſit; neque item releuat, quòd careat animo adimplendi promiſſum; cùm non ſit opus ad incurrendam hanc cenſuram promiſſionem impleri. Non igitur ex animo ſe obligandi, vel adimplendi promiſſum excuſari promiſſio poteſt ab excommunicatione. Deinde acceptans promiſſionem illam fictam, & vi illius gratiam, vel iuſtitiam præſtans excommunicationem incurrit; quia non liberaliter, ſed ob rem oneroſam, & pretio æſtimabilem gratiam, vel iuſtitiam confert, quippe illa promiſſio ſiue vera, ſiue ficta ſit promittenti oneroſa eſt, & pœnæ arbitrariæ ſubiecta, quod eſt ſufficiens vt pretio æſtimetur, ergo eam promiſſionem præſtans eadem pœna innodabitur. Tum quia textus æquè promittentem, ac acceptantem promiſſionem excommunicatione ligat. Tum quia hîc eſt quidam contractus, qui non poteſt ex vna parte & non ex altera claudicare. Tum denique ſi præſtans gratiam,vel iuſtitiam ob promiſſionem fictam in excommunicationem incurrit,quia illa promiſſio pretio eſt æſtimabilis. Ergo illam promiſſionem offerens pro iuſtitia, vel gratia obtinenda rem pretio æſtimabilem offert, & conſequenter ſufficientem, vt excommunicatione puniatur. Denique ſi accepta gratia, vel iuſtitia rem quam fictè antea promiſiſti donares, cenſet Bonac. *dicta diſp.* 2.*q.* 3.*punct.* 31. *n.*8. verſ. *hoc tamen limita*, te excommunicatione ligari. At hoc nullatenus conſiſtere poteſt, ſi promiſſio ficta ex ſe non eſſet ſufficiens ad cenſuram contrahendam. Nam præſenti conſtitutione non prohibetur datio pecuniæ pro gratia obtinenda vel obtenta, ſed prohibetur datio pecuniæ ex pacto. Ergo ſi pactum illud fictum non eſſet pactum huic excommunicationi ſubiectum, illa datio pecuniæ excommunicationi non ſubiiceretur.

Hinc ſoluitur quæſtio; an promiſſo gratitudinis futuræ alicui facta ſubiiciatur huic cenſuræ: vti ſi promitteres collatori te gratum illi eſſe futurum, beneficij exhibiti recordaturum, & ſimilia? Et quidem ſi hoc verè promitteret, idque collator crederet, non dubito te in excommunicationem incidere; quia ſub generalibus verbis promiſſionem præſtas rei pretio æſtimabilis. Quippe gratitudo futura obſequia, munera, aliáque ſimilia comprehendit; æquiualet ergo huius gratitudinis futuræ promiſſio,promiſſioni pecuniæ donandæ. Atque ita docent Molin. *tit.* 1. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 92. verſ. *vnde quod.* Azor. 3.*p.lib.* 12.*c.* 23.*q.* 1. Bonac. *tit.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 31. *num.* 10. neque diſſentiunt Nauar. in præſenti comment. *de datis & acceptis*, *notab.* 11. Filliucius *tract.* 15.*cap.* 6.*q.* 3.*num.* 129. Verùm ſi futuram gratitudinem offerres animo promittendi, ſed ſignificandi, quid poſtmodum præſtiturus ſis,idque collatori perſpicuum eſſet, nullatenus credo te in excommunicationem incurſurum, vt expreſsè tradit Nauar. & Filliucius *ſuprà.* Neque diſſentiunt Molina, Azor. Bonac. *locis alleg.* quia nullum pactum, nullámve promiſſionem facis, quo ad cenſuram requiritur. Præterea etſi nulla ſit obligatio gratitudinis exhibendæ collatori, eo quòd ipſe non ex mera liberalitate, ſed ex obligatione ſui muneris gratiam,& iuſtitiam confert,attamen rationi conſonum eſt ob eam gratiam, & iuſtitiam præſtitam gratias illi referre; maximè ſi abſque iniuſtitia poſſet gratiam denegare;& iuſtitiam in fauorem alterius præſtare,ergo non eſt à ratione alienum hanc ei gratitudinem ſignificare; quia non ſignificatur ei aliquid illicitum,& quod in ipſa gratia,vel iuſtitia facta contentum non eſſet. At Pontifex in hac conſtitutione non punit id quod rationi eſt conforme, ergo nequaquam punit huius gratitudinis ſignificationem. Neque obeſt, quòd inde moueatur ad gratiam,vel iuſtitiam faciendam aliàs non facturus,quia id ſolùm probat moueri ob ſpem gratitudinis futuræ: at non ob promiſſionem,& pactum illius,quod expreſsè in Extrauag. requiritur.

20. Sed an promiſſio acceptari debeat, vt promittentem excommunicatio liget? variant Doctores. Molina *dicta diſp.* 92. verſ. *cùm omnes*,& Farinac. 2. *parte praxis q.* 111. *art.* 13. *num.* 315. negant neceſſariam eſſe acceptationem,quia quælibet ex his actionibus excommunicationi ſubiicitur. Inquit enim textus. *Qui aliquid paruum, vel magnum promiſerint, vel promiſſionem receperint.* Ergo ſola promiſſio abſque promiſſionis receptione ſufficiens eſt ad excommunicationem inducendam. Nihilominus oppoſitum cenſeo verius cum Bonac. *dicta diſp.* 2.*q.* 3.*punct.* 31. *num.* 9. quia promiſſio cui acceptatio deficit non eſt vera, propria, & perfecta promiſſio, nec pactum, cùm non ſit duorum conſenſus: quod expreſsè ad pactum requiritur. *leg.* 1. *in princ. ff. de pactis.* & *leg.* 3. *ff. de pollicitationib.* & pluribus comprobat Sanch. *lib.* 1. *de ſponſalib. diſp.* 5. *num.* 20. At in Extrauag. Bonifacij VIII. promiſſio quæ pactum ſit excommunicationi ſubiicitur. Ergo neceſſariò debet eſſe promiſſio acceptata. Neque obeſt promiſſionem, & acceptationem vt actiones diſtinctas huic excommunicationi ſubiici; quia ſubiiciuntur cum dependentia vnius ab altera. Sicut enim nequit acceptatio ſubiici excommunicationi, quin promiſſio præcedat, ſic nec promiſſio ſubiici poteſt, quin acceptatio ſubſequatur.

21. Promiſſio verò, ſiue datio pro gratia,vel iuſtitia obtinenda ſufficiens eſt ad hanc cenſuram, modò ſit promiſſio alicuius rei temporalis ſiue magnæ, ſiue paruæ; paruæ inquam quæ ad minus quantitatem peccati mortalis attingat, ſi furto ſublata eſſet, vti ex communi docet Nauarr. *de datis, & acceptis, notab.* 3. *ad finem.* & *notabili* 10. *num.* 20. Molin. *tom.* 1. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 92. verſ. *vtrùm verò.* Azor. *tom.* 9. *lib.* 12. *cap.* 23. *quaſ.* 3. Bonacina *diſp.* 2. *quaſt.* 3. *p.* 31. *num.* 12.

Sed an quælibet res, quæ in materia furti peccatum mortale conſtitueret, ſufficiat in hac materia ad cenſuram incurrendam? Non conueniunt Doctores. Nam Bonac. *d. tom.* 3. *punct.* 31. *num.* 13. partem affirmatiuam tuetur, quia ſi hæc quantitas in materia iuſtitiæ, & religionis ſufficit peccatum mortale conſtituere,cur non in præſenti materia? Præterea in materia iuſtitiæ ex eo quantitas furto ablata cenſetur eſſe grauis, & peccatum mortale conſtituere; quia eius defectus graue incommodum domino affert. Ergo econtrà illius donatio graue afferret donatario commodum, & vtilitatem. Ergo eſt ſufficiens ad mouendum eius animum in fauorem donantis. Denique ſi ex regula non determinatur quantitas ſufficiens ad hanc cenſuram incurrendam rarò decidi poterit quando in particulari caſu ſit locus huic cenſuræ.

Sed rectiùs Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſu* 145. *n.* 4. Nauar. *dicto comment. de datis, & acceptis, notab.* 3. *ad finem*, & *notab.* 10. *num.* 20. Molin. *diſp.* 92. verſ. *vtrùm verò.* Azor. 3. *p. lib.* 12. *cap.* 23. *q.* 3. prudentis arbitrio relinquendum eſſe aſſerunt ſpectatis circunſtantiis tum dantis, vel accipientis, tum gratiæ, vel iuſtitiæ obtinendæ.

Illa igitur cenſenda eſt materia ſufficiens, quæ his circunſtantiis ſpectatis valeat collatorem allicere ad gratiam,vel iuſtitiam concedendam. Etenim finis huius Conſtitutionis eſt, ne collatores excæcentur, néve iudices peruertantur. Comparatione tamen huius finis quan-

quantitas quæ alioquin in materia furti grauis eſſet, leuiſſima ſæpè cenſetur, ideóque nobiles, diuites, & potentes cùm aliquod munus præſtare volunt quantitatem excedentem eámquæ in materia furti grauis reputatur, donant, neque contrarium facere audent; quia eorum ſtatum ea donatio dedecet. Quare non ex graui, vel leui vtilitate, quæ donatario prouenire poteſt ex acquiſitione rei donatæ, ſed ex efficacia ad ipſius animum mouendum, & euertendum, deſumenda eſt grauitas huius donationis, ſeu promiſſionis. Neque eſt inconueniens non eſſe certam quantitatem definitam pro ſingulis caſibus; ſatis enim eſt generaliter definitum eſſe, eam quantitatem ſufficientem eſſe, quæ prudentis arbitrio inflectere valet donatarium ad gratiam, vel iuſtitiam concedendam.

22. Porrò dicta promiſſio, ſeu datio præſtari debet pro gratia, vel iuſtitia obtinenda. Nomine gratiæ veniunt abſolutiones, diſpenſationes, beneficia, penſiones, priuilegia, facultates, aliáque ſimilia, tametſi ſolo verbo conceſſa fuerint, vt indicant illa verba: *Et quibuſcumque aliis modis.* Et tradit Nauarr. *comment.* 3. *de datis, & acceptis, notab.* 17. *n.* 29. Azor. 3. *t. lib.* 11. *cap.* 24. *quæſt.* 6. Mol. *t.* 1. *de inſtit. tract.* 2. *diſp.* 92. verſ. *pœna huius.* Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *p.* 31. *num.* 1. Nomine autem iuſtitiæ non tantùm venit ſententia definitiua, ſed interlocutoria, tametſi in arbitrio iudicis ſita ſit, vti tradunt Doctores nuper relati. Quod manifeſtum eſt apud omnes, cùm iuſtitia cauſæ ex parte donantis dubia eſt, quia eo caſu eſt periculum peruerſionis. Verùm ſi iuſtitia certa ſit & pro illius expeditione ſiue abſoluta, ſiue maturiori abſque vllius præiudicio aliquid donares, vel donandum promitteres, cenſet Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab.* 9. *num.* 14. te non incurrere in pœnas huius Extrauag. quia non præſtas actionem, quæ aliàs iure naturali, diuino, vel poſitiuo prohibita eſſet. Nullibi namque prohibitum inuenitur mouere iudicem muneribus ad præſtandum id, quod de ſe bonum eſt, & nemini nociuum. At hæc Conſtitutio cùm ſolùm dationem, ſeu promiſſionem interdicit, quæ (ipſa ſecluſa) interdicta eſt, vt colligitur apertè ex fine ipſius, illis verbis declarato: *Vt domus, & curia noſtra à ſordibus purgetur*, & ex illis, *Quæ cùm peſſima ſint, & curiæ noſtræ exiſtimationem offendant*, quæ ſupponunt prædictas actiones iniquas eſſe, & curiam Romanam maculare, rectámque illius æſtimationem lædere.

Sed rectiùs Molina *dicta diſp.* 92. verſ. *ego verò* non audet huic ſententiæ, excepto caſu redimendæ vexationis, acquieſcere, eſto iure naturali, vel diuino hæc donatio prohibita non ſit, iure tamen ciuili prohibita eſt; ſiquidem in Authent. *vt litigantes* cauetur, vt litigantes in principio litis iurent nihil ſe daturos iudici quacunque ex cauſa; quia eſto in vno, vel alio caſu ceſſet periculum peruerſionis, per ſe tamen, & frequenter adeſt. Hæc autem prohibitio locum habet in foro Eccleſiaſtico, cùm contrarium deciſum ibi non ſit, & eius cauſarum ſinceram expeditionem foueat. Dixi excepto caſu redimendæ vexationis; quippe hæc redemptio licita eſt, & iure naturæ permiſſa, quam lex ciuilis, neque Eccleſiaſtica prohibere intendit. Si enim pro te iuſtitia aperta eſſet, timereſque probabiliter non obſeruandam, vel iniquè detinendam, niſi aliquid iudici promitteres, vel donares, nullum peccatum in ea promiſſione, vel donatione committes, nullámque cenſuram incurres.

23. Grauior dubitatio eſt, an ſi pro auferenda, vel differenda alterius iuſtitia aliquid iudici largiaris in hanc incidas excommunicationem? Communis ſententia defendit affirmatiuam partem cum Nauarr. *notab.* 17. *n.* 19. Mol. *diſp.* 92. verſ. *cæterum.* Filiucio *tract.* 15. *cap.* 6. *quæſt.* 3. *num.* 133. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *p.* 3. *p.* 31. *n.* 2. quia iniqua ſententia iuſtitia in iure nuncupatur. Argum. *leg. ius pluribus modis, ff. de inſtit. & iure.* Ideóque iudex etiam cùm iniquè iudicat, ius ferre dicitur, ſaltem ex obligatione. At præſens conſtitutio prohibet promiſſionem, ſeu dationem pro obtinenda iuſtitia, ſeu pro obtinendo actu iudicij. Ergo, &c. Præterea ideò donas, vel promittis donandum iudici pro alterius iuſtitia auferenda, vel differenda, quia inde tibi emolumentum prouenit: ergo comparatione tui donationem, vel promiſſionem præſtas pro gratia obtinenda. Denique in donatione ob huiuſmodi finem grauiorem culpam committis ea, quam committeres pro obtinenda gratia, vel iuſtitia. Ergo non eſt veriſimile voluiſſe Pontificem hanc leuiorem culpam grauibus pœnis punire, & grauiorem immunem relinquere.

24. Cæterùm etſi hæc ſententia tenenda, & conſulenda ſit, contraria tamen non videtur improbabilis, illámque docuit Farinacius *in prax. crimin.* 3. *p. quæſt.* 111. *num.* 351. Pœnæ namque extendendæ non ſunt vltra verba in lege contenta. At ſub nomine gratiæ, vel iuſtitiæ obtinendæ nequit iniuſta ſententia comprehendi, quippe non comprehenditur ſub nomine gratiæ, cùm non ſit beneficium, penſio, abſolutio, diſpenſatio, indulgentia, facultas, vel priuilegium, tametſi ex ea aliquam vtilitatem accipias. Si enim iuſta ſententia in tui fauorem lata nullatenus gratia nuncupatur, à fortiori nec nuncupanda eſt iniuſta ſententia in alterius præiudicium. Quod verò nec ſub nomine iuſtitiæ obtinendæ veniat iniqua ſententia, inde probo; quia iniqua ſententia non eſt iuſtitia, ergo nequit ſub nomine iuſtitiæ contineri, quia vnum contrarium aliud ſub ſe non continet. Neque obeſt iniquam iudicis ſententiam iuſtitiam appellari; quia ſic appellatur, non ex actu quem præſtat, ſed quem præſtare tenebatur. Extrauagans autem prohibet promiſſionem non pro obtinenda iuſtitia, quam iudex præſtare ex officio tenebatur, quia hæc in re eſt obtenta, & iudici ineſt, ſed pro obtinenda iuſtitia donanti proficua, & ab ipſo optata. Neque item obeſt grauiorem culpam committi in promiſſione pro auferenda, vel differenda alterius iuſtitia, quàm pro illa obtinenda, quia inde ſolùm infertur grauioribus pœnis puniendam fore, non tamen infertur de facto, & ipſo iure punitam eſſe; & fortè quia hæc culpa non ita frequenter contingit. Tandem probari poteſt, quia Pontifex excommunicat eos qui gratia, vel iuſtitia ſic iniquè obtenta vſi fuerint ſcienter. At nullus vtitur iniuſtia facta, ſed illam ſuſtinet. Ergo iniuſtitia ſub nomine gratiæ, vel iuſtitiæ non comprehenditur.

25. Sed an opus ſit gratiam, vel iuſtitiam obtineri; vt promiſſio, vel donatio ex promiſſione excommunicationi ſubiiciatur; Difficultate non caret; eo quòd verba legis & maximè pœnalis cum effectu ſint intelligenda. Sed omnino dicendum eſt ſufficiens eſſe promiſſionem, ſeu donationem fieri pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, vt excommunicationi locus ſit, tametſi gratia, vel iuſtitia non obtineatur; quia textus ſolùm hanc promiſſionem, vel donationem requirit, non autem exigit gratiæ vel iuſtitiæ conſecutionem. Neque eſt vllum verbum ex quo id colligi poſſit. Et licèt verba legis cum effectu ſint intelligenda, effectus tamen ad hanc cenſuram incurrendam in hac Extrauag. præſcriptus eſt ſola promiſſio, ſeu donatio ex promiſſione, atque adeò ipſa eſt ſufficiens, vt cenſura locum habeat. Vti tradit Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis notab.* 21. *n.* 31. Farinac. 3. *p. praxis q.* 111. *num.* 348. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 14.

26. Illud verò eſt certum, gratiam, vel iuſtitiam, pro qua donatio, vel promiſſio fit, debere eſſe à ſede Apoſtolica, vt conſtat ex illis verbis textus *apud ſedem Apoſtolicam obtinenda.* Nomine autem ſedis Apoſtolicæ

eaiſtimat Azorius 3. *p. inſtit. moral.c.*24.*q.*7. Filiucius *tract.*15.*c.*6.*q.*3.*n.* 139. Bonac. *t.*3.*de cenſur. in particul. diſp.*2 *q.*3.*p.*31.*n.*4. intelligi in præſenti ſummum Pontificem, eiúſque tribunal non ſolùm quatenus iuriſdictionem ſpiritualem, & à Christo acceptam exercet, ſed quatenus ea ereet iuriſdictionem temporalem, quia ſecundùm frequentem modum loquendi qui in legum interpretatione ſpectandus eſt, ſedes Apoſtolica vtramque iuriſdictionem complectitur. Quod inde efficaciter confirmatur; quia Pontifea intendit ab his ſordibus, & iniquitatibus ſuam domum, & curiam purgare: at nomine curiæ non eſt dubium intelligi tribunal Pontificis tam iuriſdictionem temporalem, quàm ſpiritualem exercens. Ergo idem intelligitur in præſenti ſub nomine ſedis Apoſtolicæ.

27. Nihilominus etſi prædicta ſententia ſit ſatis probabilis, veriorem exiſtimo, nomine ſedis Apoſtolicæ ſolùm Pontificem, eiúſque miniſtros iuriſdictionem ſpiritualem exercentes intelligi, ſicuti docuerunt Nauarr. *dicto cōment. de datis, & promiſſis, notab.* 18.*n.*3. Molina *diſp.* 92 verſ. *iam verò.* Ducor quia ſedes Pontificia integrè, & perfectè completa erat, cùm nullam iuriſdictionem temporalem exercebat, vt patet initio naſcentis Eccleſiæ. Non igitur iuriſdictio temporalis ſedem Pontificiam conſtituit. At lex pœnalis ſtrictè, & non latè interpretari debet, verbáque illius in ſenſu proprio, & rigoroſo ſunt accipienda *leg. in delictis*, §. *extraneus, ff. ad legem Aquiliam.* Ergo ſedes Pontificia pro iuriſdictione ſpirituali, & non temporali intelligi debet. Neque obeſt quòd ſecundùm frequentem & vulgarem modum ſedes Pontificia vtramque iuriſdictionem complectatur; quia lex pœnalis ſi extenſionem recipit ea vulgari modo loquendi proprio, & rigoroſo, ſecundùm modum loquendi proprium, & rigoroſum interpretanda eſt, non ſecundùm vulgarem. Neque ex eo quòd nomine curiæ Pontificium tribunal vtramque iuriſdictionem exercens intelligatur, velítque Pontifex hac conſtitutione ſuam domum & curiam ab his ſordibus, & iniquitatibus purgare; debes colligere nomine ſedis Apoſtolicæ idem tribunal intelligi, quia purgato tribunali Eccleſiaſtico, purgatur domus, & curia Pontificis, non ſecundùm ſe totam, ſed ſecundùm principaliorem eius partem: aliàs ſi ex eo quòd Pontifex hac Conſtitutione intendit curiam ab his ſordibus purgare, licitum eſt inferre nomen ſedis Apoſtolicæ ibi expreſſum æquè latè patere ac curiam; cùm ſimiliter intendat ſuam domum purgare, fiet nomen ſedis Apoſtolicæ comprehendere quidquid comprehendit curia, & domus Pontificis. At hoc falſum eſt, neque oppoſitæ ſententiæ Doctores admittunt. Non enim obtinentes à Pontifice quatenus perſona particularis eſt, vel ab eius domeſticis promiſſione pecuniæ aliquam gratiam hac excommunicatione innodantur, quia non obtinent à ſede Apoſtolica, tametſi hæc iniquitas domum Pontificiam macularet.

Conueniunt tamen omnes ob obtentam gratiam, vel iuſtitiam apud Epiſcopos, imo apud Legatos Pontificis extra Romanam curiam, te hac cenſura non ligari; quia non obtines apud ſedem Apoſtolicam formaliter.

28. Secunda actio, ob quam excommunicatio indicitur in dicta Extrauag. Bonifacij VIII. eſt vſus gratiæ, ſeu iuſtitiæ ſic obtentæ. Quod intelligendum eſt, eſto à principio ignarus fueris ſic obtentam fuiſſe, dūmodò tēpore illius vſus conſcius ſis iniquæ conſecutionis.

29. Tertia actio ſub cenſura prohibita in dicta Extrauag. eſt non reuelare intra triduum eos, qui pro obtinenda gratia, vel iuſtitia pretium promiſerunt, donatunt, vel acceperunt. Quod intelligendum eſt, ſi in ſuo delicto perſiſtant, neque fraterna correctione emendari ſperentur, eorúmque delictum probabile ſit.

An verò obligentur ad hanc præſtandam denunciationem extra Romanam curiam exiſtentes? difficultate non caret, Bonac. *t.*3.*diſp.* 2.*q.*3.*p.*31. *num.* 19. reputat probabilius obligatos eſſe, quia pœnis ob alias actiones in hac Extrauag. expreſſas ligantur exiſtentes extra Romanam curiam, vti concedit Nauarr. *notab.*22.*num.* 37. Molina *diſp.*91. *in fine.* Filiucius *tract.* 15.*c.*6.*q.*2.*n.*131. & alij communiter. Ergo etiam ob omiſſam denunciationem. Neque obſtat quòd non poſſint intra triduum hanc præſtare denunciationem, quia non inde infertur ab obligatione eximi, nam illud tempus non ad finiendam obligationem, ſed ad illam ſollicitandam appoſitum eſt, ita vt qui potuerit, intra triduum denunciare teneatur, ſin minus, quando commodè poſſit.

30. Cæterùm verius eſt ſolos in Romana curia exiſtentes hoc præcepto denunciationis ligari. Sicuti docuit Syluest. verbo *excommunicatio* 7. *caſu* 43. Nauarr. *comment. de datis, & promiſſis, notab.* 22. *num.* 37. Molin. *dicta diſp.* 92. verſ. *cum omnes.* Filiucius *tract.*15. *cap* 6.*q.*2. *num.*129. Azor. 3.*p inſtit. moral. lib.*12. *cap.* 14.*q.*8.*ad finem.* Ducor hac conſideratione, ſi Pontifex vellet ad hanc denunciationem præſtandam obligare æquè in Romana curia, ac extra exiſtentes, terminum obligationis communem omnibus deſignaret, intra quem plerunque poſſent obligationi ſatisfacere. At ille terminus tridui ſolis in Romana curia exiſtentibus deſeruire poteſt; reliquis verò nunquam, vel rarò. Ergo aſſerendum eſt noluiſſe Pontificem alios quàm Romanæ curiæ commorantes ſub hoc præcepto comprehendi.

31. His actionibus Gregor. XIII. aliam triplicem addidit principalem, & aliam acceſſoriam. Prima principalis eſt: Nundinari expeditiones gratiæ, vel iuſtitiæ, Potentiorum ſuffragationibus innitendo. Si enim ob fauorem, quo polles apud Principem, pretium reciperes, vt gratiam, vel iuſtitiam alteri acquiras, in hanc excommunicationem incides, quia conuineeris pretium recipere pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, cùm ſuffragatio illa omnem ſuam æſtimationem habeat à gratia, vel iuſtitia, quam obtinere promittis. Secùs eſſet ſi pro labore, & induſtria, quem in hac ſuffragatione interponis, vel pro damno, & incommodo inde tibi proueniente, cùm te reddas minus aptum aliis, ſuffragandi pretium reciperes. Sicuti colliguntur ex Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab.* 9.*n.*51. & *notab.* 27.*n.*37. Molina *t.*1.*de iuſtit. tract.*2. *diſp.*92. *circa finem.* verſ. *At qui tres.*

Secunda ſi donis, vel pollicitationibus allicias eos, quos credis valere apud Principem, vt tibi, vel alteri gratiam, vel iuſtitiam apud ſedem Apoſtolicam impetrent, in hanc excommunicationem incidis, tametſi ipſi quos allicere procuraſti, nihil poſtmodum præſtent; quia ſola inductio mediis pollicitationibus, vel donis facta præſenti conſtitutione punitur; vti aduertit Molina *dicta diſp.* 92. *circa finem.* verſ. *ſecunda eſt.* Bonac. *t.*3. *de cenſur. diſp.*2.*q.*3.*p.*31.*num.*6.

Circa hanc duplicem actionem quæſtio eſt, an pœnis huius Extrauag. ſubiiciaris, ſi familiaribus Principum, vel iudicum, notariis, procuratoribus, aliiſve officialibus abundantius ſtipendium tribuas, quàm eorum officium meretur? Certum eſt ſi maiorem ſolitò operam præſtent, ſpecialémque diligentiam adhibeant in gratiæ, vel iuſtitiæ expeditionem, poſſe ob eius cauſam ſtipendium abundantius recipere. At poſito diligentiam ſolito non excedere, ſi abundantius ſtipendium dones, videris pro gratiæ, & iuſtitiæ conſecutione donare, atque adeò cenſuris ſubiici. Sic Bonac. *tom.*2 *diſp.* 2.*quæſt.*3.*p.*31.*num.*14. Sed diſtinguendum eſt, ſi verè, & propriè pro miniſterio, & officio exhibendo, vel exhibito ſtipendium exceſſiuum præſtes, nullam

Digitized by Google

nullam pœnam huius Extrauag. incurris; quia illud eſt pretium non gratiæ, & iuſtitiæ, ſed miniſterij, & officij exequendi, tametſi indebitum. At ſi exceſſum pretij concedas Superiori, vt illum allicias ad gratiam concedendam, vel iuſtitiam ferendam, vel concedas familiari Principis, notario, vel aduocato, vt ratione familiaritatis, quam cum Superiore habent, illum flectant ad gratiæ conceſſionem: ſine dubio pœnis huius Extrauag. ſubijceris, quia eo caſu exceſſus non eſt pretium obſequij exhibendi, vel exhibiti, ſed gratiæ, vel iuſtitiæ conſecutionis medio fauore: debet tamen recipiens conſcius eſſe huius intentionis: ſic Nauarr. *notab. 9. num. 51.* Molin. *diſp. 92. verſ. quando.*

Tertia actio in Extrauag. Gregor. XIII. prohibita eſt, ſi mentiatis fingens te prædictorum operam, & induſtriam pretio, vel muneribus quæſiuiſſe, quia ſi hæc fingas ei à quo gratia, vel iuſtitia eſt obtinenda, permouere illum potes ad conceſſionem. Si verò gratiam, vel iuſtitiam procuranti, tacitè extorques ab illo pretium, quod fingis à te exhibitum. Præter has tres actiones principales addidit Gregor. quartam acceſſoriam, ſcilicet præſtare auxilium, conſilium, vel fauorem in aliqua ex prædictis actionibus contentis in Bulla Bonifacij VIII. & Gregor. XIII.

Vt autem in his quatuor actionibus locum habeant pœnæ, adeſſe debet præſumptio, vt colligitur ex illis verbis textus *Audentes qualecunque horum facinorum,* &c. quæ præſumptio non requiritur pro priori duplici actione ex Bulla Bonifac. VIII. relata, vt aduertunt Doctores relati.

Pœnæ in ſupradicta Extrauaganti impoſitæ variæ ſunt. Prima, quam tulit Bonifac. VIII. & Gregor. XIII. confirmauit, eſt excommunicatio ipſo iure lata & Pontifici reſeruata. Secunda irritatio gratiæ, vel iuſtitiæ ſic obtentæ. Tertia obligatio reſtituendi pauperibus pretium acceptum, antequam beneficium abſolutionis obtineatur. Nam eſto ſpectato iure naturæ danti reddendum eſſet maximè ante gratiæ, vel iuſtitiæ expeditionem: at Pontifex ob commiſſam turpitudinem vtrumque dominio pretij priuauit, & pauperibus applicuit, quibus antè impenſum abſolutionis beneficium præcipit tradendum, ſi fieri poteſt.

In Extrauag. verò Gregor. XIII. vltrà ſupradictas pœnas priuantur ipſo iure delinquentes omni beneficio, Eccleſiaſtico, & omni officio tam Eccleſiaſtico, quàm ſæculari, tam perpetuo, quàm temporali; infamiæque perpetuæ ſubijciuntur, quod intelligendum eſt poſita ſententia ſaltem declaratoria criminis: Vt notat Nauarr. *notab. 31. n. 44.* Azor. *t. 3. l. 12. c. 24. q. 86.* Filiucius *tract. 15. c. 9. q. 4.* Item redduntur inhabiles ad illa omnia officia, & beneficia, & ad quæcunque alia, & inſuper arbitrio iudicis ſunt puniendi pro vniuſcuiuſque delicti qualitate, & aliorum exemplo dignum fuerit: illis tamen qui rem adhuc incognitam complicéſque, ac fautores, & ſocios detexerint, impunitas conceditur.

Hæ pœnæ comprehendunt omnes clericos, Religioſos, & laicos vtriuſque ſexus ſiue familiares curiæ, ſiue vndecunque alios. Sed an comprehendantur Cardinales, & Epiſcopi? Difficultate non caret. Videtur namque non comprehendi, quia nomine clericorum eſto in lege fauorabili veniant omnes in dignitate conſtituti, non autem in lege pœnali, & odioſa: vti tradit Abbas *in Rub. de vita, & honeſt. clericor. num. 4.* & aliis relatis Sanch. *lib. 6. in decal. cap. 15. n. 74.* Sed longè verius eſt ſub hac conſtitutione comprehendi Cardinales, & Epiſcopos, & à fortiori quoslibet alios Clericos in dignitate conſtitutos. Nam quamuis ſecundùm frequentem loquendi vſum nomine Clericorum non ſoleant Epiſcopi, & Cardinales, neque perſonæ in dignitate conſtitutæ intelligi; attamen in præſenti ex ſubiecta materia, & legis fine comprehenti intelliguntur.

Quippe Pontifex ſuam domum, & curiam intendit hac conſtitutione ab illa iniqua gratiæ, vel iuſtitiæ conceſſione, & negotiatione purgare. At huiuſmodi non conſequeretur, ſi Epiſcopos, Cardinales, alióſque in dignitate conſtitutos non comprehenderet, cùm hi ſint præcipuè, à quibus gratia, vel iuſtitia apud ſedem Apoſtolicam obtinetur. Quinimo nullus qui in dignitate conſtitutus non ſit, valet gratiam, vel iuſtitiam nomine ſedis Apoſtolicæ concedere. At concedens gratiam vel iuſtitiam ex pretio accepto, vel promiſſione illius acceptata pœnis prædictarum Conſtitutionum afficitur. Ergo ſub nomine clericorum initio conſtitutionum appoſito, omnes clerici etiam dignitate fulgentes intelliguntur. Ergo etiam intelliguntur Epiſcopi, & Cardinales, cùm nullum fundamentum ſit, quare ij excipiantur à nomine clericorum abſolutè prolato, potiùs quàm reliqui in dignitate alia conſtituti.

Fateor tamen probabile eſſe Cardinales, imò Epiſcopos ob eorum eminentem dignitatem non comprehendi in pœnis additis à Gregor. XIII. ſcilicet in priuatione beneficiorum, & officiorum, & inhabilitate ad illa, & in infamia, quia cùm hæ pœnæ grauiſſimæ ſint, & ſtatum Cardinalium, & Epiſcoporum dedeceant, ſi Pontifex eos voluiſſet comprehendere, abſque dubio expreſſiſſet. Vti docet Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis notab. 6. num. 9.* Molina *dicta diſp. 92. verſ. hac Extrauagans.* Bonacina *diſput. 2. quæſt. 3. p. 31. num. 16.* Excommunicationem, & pœnas in his Extrauagantibus contentas extendit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit *Pro commiſſa nobis*, quæ eſt decima in ordine illius Pontificis: ad omnes illos qui præfatas actiones faciunt apud quæcunque tribunalia Eccleſiaſtica, & eorum quoſcunque iudices etiam laicos almæ Vrbis Romanæ curiæ, ac extra eam in quibuſcunque locis temporali ditioni Pontificiæ mediatè, vel immediatè ſubiectis. Et licèt hæc Conſtitutio lata fuerit in fauorem boni, rectique regiminis, at non ſolùm promiſſiones, & donationes pro gratia, vel iuſtitia directè bonum publicum ſpectantes prohibentur, ſed etiam quæ ſingulorum bonum, & vtilitatem reſpiciunt, vt benè aduertit Bonac. *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 31. num. 4.* Tum quia hæc Extrauag. Bonifac. VIII. & Gregor. XIII. prohibita erant. Tum quia bonum commune, & rectum regimen ex ſingulorum actionibus pendet.

32. Decima excommunicatio fertur in Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit: *Dierum creſcente malitia, tit. de Pœnis*, vbi Pontifex excommunicat ex commorantibus in prouincia Marchiæ Anconæ, eos qui eius rectores, ſeu officiales, iudices, theſaurarios, ſeu locum illorum tenentes occiderint, vulnerauerint, captiuauerint, ceperint, detinuerint, inſecutive fuerint, vel inſultum fecerint contra aliquem illorum, vel in locum vbi moram trahunt, & aduerſus eos qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint. Adduntúrque aliæ pœnæ ſimiles iis quæ ſtatuuntur *in c. fœlicis, de Pœnis in 6.*

Hanc conſtitutionem non videtur improbabile vſu abrogatam eſſe, ſicuti indicat Filiucius *tract. 15. cap. 4. q. 9. n. 93.* & colligi poteſt ex eo quòd graues Doctores recenſentes excommunicationes in Extrauagantibus contentas huius non meminerunt. Vti Tolet. Suar. Sayrius, Nauarr. & alij.

Sed poſito quòd hæc conſtitutio in ſuo primæuo robore permaneat, aduertendum eſt non comprehendere quoslibet delinquentes, ſed eos tantùm, qui in prædicta prouincia commorantur, vt colligitur ex illis verbis: *In ea prouincia moram trahens*, & notauit ibi Gloſſa Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p. 47. num. 4.* Quare aduena, & peregrinus etſi aliquam ex præfatis actionibus cõmittat cẽſura, & pœnis huius Extrauag.

exiſtimat Azotius 3. *p. inſtit. moral. c.* 24. *q.* 7. Filiucius *tract.* 15. *c.* 6. *q.* 3. *n.* 139. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. in particul. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *n.* 4. intelligi io præſenti ſummum Pontificem, eiúſque tribunal non ſolùm quatenus iuriſdictionem ſpiritualem, & à Chriſto acceptam exercet, ſed quatenus exercet iuriſdictionem tempotalem, quia ſecundùm frequentem modum loquendi qui in legum interpretatione ſpectandus eſt, ſedes Apoſtolica vtramque iuriſdictionem complectitur. Quod inde efficaciter confirmatur; quia Pontifex intendit ab his ſordibus, & iniquitatibus ſuam domum, & curiam purgare: at nomine curiæ non eſt dubium intelligi tribunal Pontificis tam iuriſdictionem temporalem, quàm ſpiritualem exercens. Ergo idem intelligitur in præſenti ſub nomine ſedis Apoſtolicæ.

27. Nihilominus etſi prædicta ſententia ſit ſatis probabilis, veriorem exiſtimo, nomine ſedis Apoſtolicæ ſolùm Pontificem, eiúſque miniſtros iuriſdictionem ſpiritualem exercentes intelligi, ſicuti docuerunt Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab.* 18. *n.* 3. Molina *diſp.* 92. verſ. *iam verò.* Ducor quia ſedes Pontificia integrè, & perfectè completa erat, cùm nullam iuriſdictionem temporalem exercebat, vt patet initio naſcentis Eccleſiæ. Non igitur iuriſdictio temporalis ſedem Pontificiam conſtituit. At lex pœnalis ſtrictè, & non latè interpretari debet, verbáque illius in ſenſu proprio, & rigoroſo ſunt accipienda. *leg. in delictis*, §. *extraneus, ff. ad legem Aquiliam.* Ergo ſedes Pontificia pro iuriſdictione ſpirituali, & non temporali intelligi debet. Neque obeſt quòd ſecundùm frequentem & vulgarem modum ſedes Pontificia vtramque iuriſdictionem complectatur; quia lex pœnalis ſi extenſionem recipit ex vulgari modo loquendi proprio, & rigoroſo, ſecundùm modum loquendi proprium, & rigoroſum interpretanda eſt, non ſecundùm vulgarem. Neque ex eo quòd nomine curiæ Pontificium tribunal vtramque iuriſdictionem exercens intelligatur, velítque Pontifex hac conſtitutione ſuam domum & curiam ab his ſordibus, & iniquitatibus purgare; debes colligere nomine ſedis Apoſtolicæ idem tribunal intelligi, quia purgato tribunali Eccleſiaſtico, purgatur domus, & curia Pontificis, non ſecundùm ſe totam, ſed ſecundùm principaliorem eius partem: aliàs ſi ex eo quòd Pontifex hac Conſtitutione intendit curiam ab his ſordibus purgare, licitum eſt inferre nomen ſedis Apoſtolicæ ibi expreſſum æquè latè patere ac curiam; cùm ſimiliter intendat ſuam domum purgare, fiet nomen ſedis Apoſtolicæ comprehendere quidquid comprehendit curia, & domus Pontificis. At hoc falſum eſt, neque oppoſitæ ſententiæ Doctores admittunt. Non enim obtinentes à Pontifice quatenus perſona particularis eſt, vel ab eius domeſticis promiſſione pecuniæ aliquam gratiam hac excommunicatione innodantur, quia non obtinent à ſede Apoſtolica, tametſi hæc iniquitas domum Pontificiam macularet.

Conueniunt tamen omnes ob obtentam gratiam, vel iuſtitiam apud Epiſcopos, imo apud Legatos Pontificis extra Romanam curiam, te hac cenſura non ligari; quia non obtines apud ſedem Apoſtolicam formaliter.

28. Secunda actio, ob quam excommunicatio indicitur in dicta Extrauag. Bonifacij VIII. eſt vſus gratiæ, ſeu iuſtitiæ ſic obtentæ. Quod intelligendum eſt, eſto à principio ignarus fueris ſic obtentam fuiſſe, dũmodò tẽpore illius vſus conſcius ſis iniquæ conſecutionis.

29. Tertia actio ſub cenſura prohibita in dicta Extrauag. eſt non reuelare intra triduum eos, qui pro obtinenda gratia, vel iuſtitia pretium promiſerunt, donarunt, vel acceperunt. Quod intelligendum eſt, ſi in ſuo delicto perſiſtant, neque fraterna correctione emendari ſperentur, eorúmque delictum probabile ſit. An verò obligentur ad hanc præſtandam denunciationem extra Romanam curiam exiſtentes? difficultate non caret, Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 19. reputat probabilius obligatos eſſe, quia pœnis ob alias actiones in hac Extrauag. expreſſas ligantur exiſtentes extra Romanam curiam, vſi concedit Nauarr. *notab.* 22. *num.* 37. Molina *diſp.* 91. *in fine.* Filiucius *tract.* 15. *c.* 6. *q.* 2. *n.* 131. & alij communiter. Ergo etiam ob omiſſam denunciationem. Neque obſtat quòd non poſſint intra triduum hanc præſtare denunciationem, quia non inde infertur ab obligatione eximi, nam illud tempus non ad finiendam obligationem, ſed ad illam ſollicitandam appoſitum eſt, ita vt qui potuerit, intra triduum denunciare teneatur, ſin minus, quando commodè poſſit.

30. Cæterùm verius eſt ſolos in Romana curia exiſtentes hoc præcepto denunciationis ligati. Sicuti docuit Syluest. verbo *excommunicatio* 7. *caſu* 43. Nauarr. *comment. de datis, & promiſſis, notab.* 22. *num.* 37. Molin. *dicta diſp.* 92. verſ. *cum omnes.* Filiucius *tract.* 15. *cap* 6. *q.* 2. *num.* 129. Azor. 3. *p. inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 8. *ad finem.* Ducor hac conſideratione, ſi Pontifex vellet ad hanc denunciationem præſtandam obligare æquè in Romana curia, ac extra exiſtentes, terminum obligationis communem omnibus deſignaret, intra quem plerunque poſſent obligationi ſatisfacere. At ille terminus tridui ſolis in Romana curia exiſtentibus deſeruire poteſt; reliquis verò nunquam, vel ratò. Ergo aſſerendum eſt noluiſſe Pontificem alios quàm Romanæ curiæ commorantes ſub hoc præcepto comprehendi.

31. His actionibus Gregor. XIII. aliam triplicem addidit principalem, & aliam acceſſoriam. Prima principalis eſt: Nundinari expeditiones gratiæ, vel iuſtitiæ, Potentiorum ſuffragationibus innitendo. Si enim ob fauorem, quo polles apud Principem, pretium reciperes, vt gratiam, vel iuſtitiam alteri acquiras, in hanc excommunicationem incides, quia conuinceris pretium recipere pro gratia, vel iuſtitia obtinenda, cùm ſuffragatio illa omnem ſuam æſtimationem habeat à gratia, vel iuſtitia, quam obtinere promittis. Secùs eſſet ſi pro labore, & induſtria, quem in hac ſuffragatione interponis, vel pro damno, & incommodo inde tibi prouenieute, cùm te reddas minus aptum aliis, ſuffragandi pretium reciperes. Sicuti colliguntur ex Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis, notab.* 9. *n.* 51. & *notab.* 27. *n.* 37. Molina *t.* 1. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 92. *circa finem.* verſ. *At qui tres.*

Secunda ſi donis, vel pollicitationibus allicias eos, quos credis valere apud Principem, vt tibi, vel alteri gratiam, vel iuſtitiam apud ſedem Apoſtolicam impetrent, in hanc excommunicationem incidis, tametſi ipſi quos allicere procuraſti, nihil poſtmodum præſtent; quia ſola inductio mediis pollicitationibus, vel donis facta præſenti conſtitutione punitur; vti aduertit Molina *dicta diſp.* 92. *circa finem.* verſ. *ſecunda eſt.* Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 31. *num.* 6.

Circa hanc duplicem actionem quæſtio eſt, an pœnis huius Extrauag. ſubiiciaris, ſi familiaribus Principum, vel iudicum, notariis, procuratoribus, aliíſve officialibus abundantius ſtipendium tribuas, quàm eorum officium meretur? Certum eſt ſi maiorem ſolito operam præſtent, ſpecialémque diligentiam adhibeant in gratiæ, vel iuſtitiæ expeditionem, poſſe ob eius cauſam ſtipendium abundantius recipere. At poſito diligentiam ſolito non excedere, ſi abundantius ſtipendium dones, videris pro gratiæ, & iuſtitiæ conſecutione donare, atque adeò cenſuris ſubiici. Sic Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *p.* 31. *num.* 14. Sed diſtinguendum eſt, ſi verè, & propriè pro miniſterio, & officio exhibendo, vel exhibito ſtipendium exceſſiuum præſtes,

nullam

nullam pœnam huius Extranag. incurris; quia illud eſt pretium non gratiæ, & iuſtitiæ, ſed miniſterij, & officij exequendi, tametſi indebitum. At ſi excеſſum pretij concedas Superiori, vt illum allicias ad gratiam concedendam, vel iuſtitiam ferendam, vel concedas familiari Principis, notario, vel aduocato, vt ratione familiaritatis, quam cum Superiore habent, illum flectant ad gratiæ conceſſionem: ſine dubio pœnis huius *Extrauag.* ſubjiceris, quia eo caſu exceſſus non eſt pretium obſequij exhibendi, vel exhibiti, ſed gratiæ, vel iuſtitiæ conſecutionis medio fauore: debet tamen recipiens conſcius eſſe huius intentionis: ſic Nauarr. *notab. 9. num.* 51. Molin. *diſp.* 92. verſ. *quando.*

Tertia actio in Extrauag. Gregor. XIII. prohibita eſt, ſi mentiaris fingens te prædictorum operam, & induſtriam pretio, vel muneribus quæſiuiſſe, quia ſi hæc fingas ei à quo gratia, vel iuſtitia eſt obtinenda, permouere illum potes ad conceſſionem. Si verò gratiam, vel iuſtitiam procuranti, tacitè extorques ab illo pretium, quod fingis à te exhibitum. Præter has tres actiones principales addit Gregor. quartam acceſſoriam, ſcilicet præſtare auxilium, conſilium, vel fauorem in aliqua ex prædictis actionibus contentis in Bulla Bonifacij VIII. & Gregor. XIII.

Vt autem in his quatuor actionibus locum habeant pœnæ, adeſſe debet præſumptio, vt colligitur ex illis verbis textus *Audentes qualecunque horum facinorum*, &c. quæ præſumptio non requiritur pro priori duplici actione ex Bulla Bonifac. VIII. relata, vt aduertunt Doctores relati.

Pœnæ in ſupradicta Extrauaganti impoſitæ variæ ſunt. Prima, quam tulit Bonifac. VIII. & Gregor. XIII. confirmauit, eſt excommunicatio ipſo iure lata & Pontifici reſeruata. Secunda irritatio gratiæ, vel iuſtitiæ ſic obtentæ. Tertia obligatio reſtituendi pauperibus pretium acceptum, antequam beneficium abſolutionis obtineatur. Nam eſto ſpectato iure naturæ danti reddendum eſſet maximè ante gratiæ, vel iuſtitiæ expeditionem: at Pontifex ob commiſſam turpitudinem vtrumque dominio pretij priuauit, & pauperibus applicuit, quibus antè impenſum abſolutionis beneficium præcipit tradendum, ſi fieri poteſt.

In Extrauag. verò Gregor. XIII. vltrà ſupradictas pœnas priuantur ipſo iure delinquentes omni beneficio, Eccleſiaſtico, & omni officio tam Eccleſiaſtico, quàm ſæculari, tam perpetuo, quàm temporali; infamiæque perpetuæ ſubiiciuntur, quod intelligendum eſt poſita ſententia ſaltem declaratoria criminis: Vti notat Nauarr. *notab.* 31. *n.* 44. Azor. *t.* 3. *l.* 12. *c.* 24. *q.* 86. Filiucius *tract.* 15. *c.* 9. *q.* 4. Item redduntur inhabiles ad illa omnia officia, & beneficia, & ad quæcunque alia, & inſuper arbitrio iudicis ſunt puniendi pro vniuſcuiuſque delicti qualitate, & aliorum exemplo dignum fuerit: illis tamen qui rem adhuc incognitam complicéſque, ac fautores, & ſocios detexerint, impunitas conceditur.

Hæ pœnæ comprehendunt omnes clericos, Religioſos, & laicos vtriuſque ſexus ſiue familiares curiæ, ſiue vndecunque alios. Sed an comprehendantur Cardinales, & Epiſcopi? Difficultate non caret. Videtur namque non comprehendi, quia nomine clericorum eſto in lege fauorabili veniant omnes in dignitate conſtituti, non autem in lege pœnali, & odioſa: vti tradit Abbas *in Rub. de vita, & honeſt. clericor. num.* 4. & aliis relatis Sanch. *lib.* 6. *in decal. cap.* 15. *n.* 74. Sed longè verius eſt ſub hac conſtitutione comprehendi Cardinales, & Epiſcopos, & à fortiori quoſlibet alios Clericos in dignitate conſtitutos. Nam quamuis ſecundùm frequentem loquendi vſum nomine Clericorum non ſoleant Epiſcopi, & Cardinales, neque perſonæ in dignitate conſtitutæ intelligi; attamen in præſenti ex ſubiecta materia, & legis fine comprehenſi intelliguntur. Quippe Pontifex ſuam domum, & curiam intendit hac conſtitutione ab illa iniqua gratiæ, vel iuſtitiæ conceſſione, & negotiatione purgare. At huiuſmodi non conſequeretur, ſi Epiſcopos, Cardinales, alióſque in dignitate conſtitutos non comprehenderet, cùm hi ſint præcipuè, à quibus gratia, vel iuſtitia apud ſedem Apoſtolicam obtinetur. Quinimo nullus qui in dignitate conſtitutus non ſit, valet gratiam, vel iuſtitiam nomine ſedis Apoſtolicæ concedere. At concedens gratiam vel iuſtitiam ex pretio accepto, vel promiſſione illius acceptata pœnis prædictarum Conſtitutionum afficitur. Ergo ſub nomine clericorum initio conſtitutionum appoſitu, omnes clerici etiam dignitate fulgentes intelliguntur. Ergo etiam intelliguntur Epiſcopi, & Cardinales, cùm nullum fundamentum ſit, quare ij excipiantur à nomine clericorum abſolutè prolato, potiùs quàm reliqui in dignitate alia conſtituti.

Fateor tamen probabile eſſe Cardinales, imò Epiſcopos ob eorum eminentem dignitatem non comprehendi in pœnis additis à Gregor. XIII. ſcilicet in priuatione beneficiorum, & officiorum, & inhabilitate ad illa, & in infamia, quia cùm hæ pœnæ grauiſſimæ ſint, & ſtatum Cardinalium, & Epiſcoporum dedeceant, ſi Pontifex eos voluiſſet comprehendere, abſque dubio expreſſiſſet. Vti docet Nauarr. *dicto comment. de datis, & promiſſis notab.* 6. *num.* 9. Molina *dicta diſp.* 92. verſ. *hac Extrauagans.* Bonacina *diſput.* 2. *quæſt.* 3. *p.* 31. *num.* 16. Excommunicationem, & pœnas in his Extrauagantibus contentas extendit Clemens VIII. in Bulla quæ incipit *Pro commiſſa nobis*, quæ eſt decima in ordine illius Pontificis: ad omnes illos qui præfatas actiones faciunt apud quæcunque tribunalia Eccleſiaſtica, & eorum quoſcunque iudices etiam laicos almæ Vrbis Romanæ curiæ, ac extra eam in quibuſcunque locis temporali ditioni Pontificiæ mediatè, vel immediatè ſubiectis. Et licèt hæc Conſtitutio lata fuerit in fauorem boni, rectique regiminis, at non ſolùm promiſſiones, & donationes pro gratia, vel iuſtitià directè bonum publicum ſpectantes prohibentur, ſed etiam quæ ſingulorum bonum, & vtilitatem reſpiciunt, vt benè aduertit Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 31. *num.* 4. Tum quia hæc Extrauag. Bonifac. VIII. & Gregor. XIII. prohibita erant. Tum quia bonum commune, & rectum regimen ex ſingulorum actionibus pendet.

32. Decima excommunicatio fertur in Extrauag. Ioann. XXII. quæ incipit: *Dierum creſcente malitia, tit. de Pœnis*, vbi Pontifex excommunicat ex commorantibus in prouincia Marchiæ Anconæ, eos qui eius rectores, ſeu officiales, iudices, theſaurarios, ſeu locum illorum tenentes occiderint, vulnerauerint, captiuauerint, ceperint, detinuerint, inſecutive fuerint, vel inſultum fecerint contra aliquem illorum, vel in locum vbi moram trahunt, & aduerſus eos qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint. Adduntúrque aliæ pœnæ ſimiles iis quæ ſtatuuntur *in c. fœlicis, de Pœnis in* 6.

Hanc conſtitutionem non videtur improbabile vſu abrogatam eſſe, ſicuti iudicat Filiucius *tract.* 15. *cap.* 4. *q.* 9. *n.* 93. & colligi poteſt ex eo quòd graues Doctores recenſentes excommunicationes in Extrauagantibus contentas huius non meminerunt. Vti Tolet. Suar. Sayrius, Nauarr. & alij.

Sed poſito quòd hæc conſtitutio in ſuo primæuo robore permaneat, aduertendum eſt non comprehendere quoſlibet delinquentes, ſed eos tantùm, qui in prædicta prouincia commorantur, vt colligitur ex illis verbis: *In ea prouincia moram trahens*, & notauit *ibi* Gloſſa Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 47. *num.* 4. Quare aduena, & peregrinus etſi aliquam ex præfatis actionibus cõmittat cẽſura, & pœnis huius Extrauag.

non ligatur. Secundò aduerte, eſſe ſatis probabile non contrahi hanc cenſuram ob offenſionẽ cuiuſlibet Rectoris, iudicis, & magiſtratus, niſi iuriſdictionem habeat in ſpiritualibus, & temporalibus. Vti indicant illa verba textus: *Qui pro tempore regimini dictæ prouinciæ in temporalibus, & ſpiritualibus authoritate Apoſtolica præfuerint.* Vt tradit *ibi* Gloſſa, & Bonac. *ſuprà.*

33. Vndecima addi poteſt ex Extrauag. *Diuina de Priuilegiis*, vbi Eugenius IV. excommunicationi, ſuſpenſioni, & interdicto ſubiicit Epiſcopos, alióſque Prælatos, qui venientes ad Romanam curiam cauſa negotiorum beneficiis priuant, & aliis conferunt, & eiſdem pœnis afficit recipientes. Hanc Conſtitutionem explicui *pun.* 1. §. 13. quia coincidit cum excommunicatione Bullæ Cœnæ.

Solùm aduerto vſu receptum eſſe prædictam Conſtitutionem non prodeſſe omnibus curialibus, ſed officialibus Papæ, Cardinalibus, Cardinalium familiaribus, iudicibus, & ſimilibus, & his tantùm ſolùm prodeſſe, ne extra curiam conueniantur, non verò vt alios conuenire poſſint, & ad curiam trahere. Quinimo neque etiam prædictis prodeſt, ſi à curia receſſerint animo non redeundi, aut longo tempore extra curiam fuerint commorati. *Leg. fin. Cod. de agentib. in reb. lib.* 12. aut ſi Eugenianæ ceſſerint conſentiendo citationi alterius iudicis extra curiam competentis. *Cap.* 1. *de litis conteſtat. in* 6. aut ſi fuerint citati ob cauſam beneficiorum extra Romanam curiam exiſtentium ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 11. *de reformat.* Secundò aduerto ſatis probabile eſſe Epiſcopos, & eorum ſuperiores ſola excommunicatione ligari, non ſuſpenſione, & interdicto, ſiquidem ſub generalibus verbis tantùm exprimuntur: vti docuit Suar. *de cenſur. diſp.* 37. *ſect.* 1. *n.* 8 Filiuc. *tract.* 18. *n.* 148. Tertio aduerto excommunicationis abſolutionem reſeruatam eſſe, non verò ſuſpenſionis, & interdicti. Vide Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q* 3. *p.* 3.

Pvnctvm XXVIII.

Expenduntur excommunicationes extra corpus iuris Pontifici reſeruatæ aduerſus Cardinales, Epiſcopos, Prælatos, & Officiales Eccleſiaſticos,

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus committentem ſimoniam in electione ſummi Pontificis.*

2 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui viuente Pontifice procurant media ſimonia in Pontificem eligi.*

3 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui non ſeruauerint formam præſcriptam à* Greg. XV. *in electione ſummi Pontificis.*

4 *Declaratur excommunicatio aduerſus reuelantes vota in Conſiſtorio data.*

5 *Declaratur excommunicatio aduerſus eos qui pactum aliquod inierint ſuper futura creatione ſummi Pontificis ipſo viuente, aut vacante Sede.*

6 *Item declaratur excommunicatio aduerſus mittentes literas ad Cardinales in Conclaui aſſiſtentes pro electione Pontificis.*

7 *Declaratur excommunicatio aduerſus Epiſcopos, qui contra formam præſcriptam à* Pio V, *beneficia conferunt.*

8 *Item excommunicatio aduerſus officiales ſacra Pœnitentiaria, qui officia ſua fideliter non exercuerint.*

9 *Item excommunicatio aduerſus miniſtros Cameræ Apoſtolica, non ſeruantes quæ à* Paulo III. *præſcribuntur.*

10 *Item excommunicatio aduerſus gubernatores Romanæ Eccleſiæ recipientes munera.*

1. Primam excommunicationem Pontifici reſeruatam tulit Iulius II. in Bulla quæ incipit: *Cùm tam diuino, quàm humano iure* aduerſus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui Sede vacante in electione ſummi Pontificis ſimoniam committunt promittendo, vel recipiendo; ipsáque electio irrita eſſe decernitur, & inſuper ſic electus, & electores priuantur dignitate Cardinalitia, beneficiis, & officiis, niſi intra octo dies poſtquam fuerint requiſiti, ſe coniunxerint aliis qui à dicta ſimonia immunes exiſtunt, conceditúrque Clero, populóque Romano impunè recedere ab obedientia dicti Pontificis. Quod ſi ipſe ſe regimini Eccleſiæ ingeſſerit, poſſunt Cardinales implorato auxilio Brachij ſæcularis eum remouere, aliúmque eligere, ad cuius electionem etiam Cardinales ſimoniaci concurrere poſſunt. Extenditur pœna hæc excommunicationis, & priuationis beneficiorum, officiorum, & bonorum, & inhabilitatis ad illa, ad eos omnes qui quoquo modo in prædictis adiutores extiterit. Deinde ad eos qui huic diſpoſitioni, & Conſtitutioni contrauenire, ſeu contra aliquid ibi contentum ſtatuere, diſponere, ordinare, vel aliquo modo facere præſumpſerint quocunque quæſito colore, vel cauſa, vti latiùs in prædicta Bulla continetur. Quæ Bulla recepta fuit à Concilio Lateranenſi, *ſeſſ.* 5. ſub Leone X. vbi ſtatuitur excommunicatio reſeruata aduerſus eos qui poſt mortem Pontificis ſimoniacè procurauerint eligi in eius ſucceſſorem.

2. Secunda habetur in Bulla Pauli IV. quæ incipit, *Cum ſecundùm Apoſtolum*, & eſt 16. huius Pontificis in ordine, vbi Pontifex ob cauendum periculum captandæ mortis ſummi Pontificis ſtatuit ſub excommunicatione ipſi reſeruata, aliiſque pœnis, ne quis viuente Pontifice procuret media ſimonia in Pontificem eligi, quod præſtare cenſebitur, ſi vota Cardinalium ſubornauerit, vel ab eis fidem exegerit de futura electione. Néve Pontifice viuente, & eo inconſulto tractauerit, ſeu tentauerit per ſe, vel per alium verbis, ſcriptis, ſeu nuntiis de futuro Pontifice eligendo. Tractare autem dicetur, ſi tractet qualiter aliquis in Papam eligi poſſit, qualitérque Cardinales ad illius electionem poſſint induci. Secùs verò eſſet ſi ſolùm affirmaret aliquem ea ſuprema dignitate dignum eſſe; non enim inde infertur tractare de eius futura electione, quippe tractatio in præſenti eſt quædam tacita illius dignitatis procuratio, & ambitio. Eadem excommunicatio, & pœnæ extenduntur ad mediatores, proxenetas, nuntios, mandatarios, procuratores, ſeu ad omnes illos qui in præmiſſis conſilium, auxilium vel fauorem præſtiterint, niſi cùm primùm commodè poſſint Pontifici, vel alteri ab eo deſignato reuelauerint. Ac tandem eidem excommunicationi, & pœnis ſubiiciuntur prædictam conſtitutionem impugnantes: impugnare autem cenſebuntur ſi aſſerunt, vel aliquo modo perſuadere procurent eam conſtitutionem in totum, vel in partem eſſe iniuſtam, inualidam, irrationabilem, & regimini Eccleſię minus decentem.

3. Tertia continetur in Extrauag. Gregor. XV. quam Vrbanus confirmauit in Bulla quæ incipit: *Æterni Patris*, vbi Cardinalibus ſub pœna excommunicationis reſeruatæ præſcribitur forma eligendi ſummum Pontificem Sede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, complicéſque & fautores huius irritæ electionis, tametſi Cardinales non ſint, eidem excommunicationi ſubiiciuntur: à qua excommunicatione cenſet Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 7. *pun.* 1. *num.* 8. abſoluere non poſſe Epiſcopos virtute Trident. neque Religioſos mendicantes virtute ſuorum priuilegiorum, eo quòd ſummo Pœnitentiario hęc

poteſtas

Digitized by Google

poteſtas adempta ſit, ibi: *A nullo neque etiam à maiori pœnitentiario, cuiuſcunque facultatis vigore prærerquàm à ſummo Pōtifice niſi in mortis articulo abſolui poſſit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia priuilegia Concilij generalis non ſunt cenſenda derogata, niſi manifeſtis verbis derogatio fiat. At ſuperiore clauſula non eſt cenſenda derogata facultas Epiſcopis conceſſa in Trident quia ſi id vellet Pontifex expreſſiſſet, ſicuti expreſſit ſummum Pœnitentiarium. Maximè cùm facultas conceſſa Epiſcopis abſoluendi à reſeruatis ſolùm forum conſcientiæ ſpectet, quacum compati poteſt abſoluta huius cenſuræ reſeruatio.

4. Quarta lata eſt à Leone X. in Bulla 7. illius Pontificis, edita anno 1514. quæ incipit: *Supernæ diſpoſitionis arbitrio*, quæque refertur in Concilio Lateranenſi in hæc verba. Statuimus, ne quis Cardinalium vota in conſiſtorio data, & quæcunque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut in præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint ſcripto, aut verbo, vel quouis alio modo reuelet ſub pœna periurij, & inobedientiæ, & quotieſcunque à nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente ſpecialiter, & expreſsè vltra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit vltra pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat.

Hanc excommunicationem dubitant Nauarr. & Suar. *in præſenti.* Et Caietan. verbo *excommunicatio in fine.* Et Author libri excommunicationum pro Epiſcopatu Bononienſi, *c.1. de excommunicat. n.2.* an vſu recepta ſit? Sed communis ſententia affirmat abſolutè receptam eſſe, & meritò; cùm eius obſeruatio bono Eccleſiæ, & recto illius regimini maximè expediat.

Quas perſonas, & ob quas actiones hæc excommunicatio afficiat? non conueniunt Doctores. Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2. q.7. pun.2.* exiſtimat eos tantùm, & non alios comprehendi, quibus Pontifex ſecretò aliquid cōmiſerit, ſiue Cardinales ſint, ſiue non. Probat, quia eſto Pontifex in principio de Cardinalibus locutus fuerit, poſtmodum verò generaliter, & indiſtinctè ſermonem fecit dicens: *Si quis contra fecerit.* Neque Pontifex videtur excommunicationem appoſuiſſe aliis quàm iis, quibus ipſe ſilentium indixit: nam reuelatores eorum quæ in conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt periurij, & inobediētiæ reos eſſe decernit. Sed longè verius eſt hac excommunicatione ſolos Cardinales comprehendi, eóſque comprehendi ſiue reuelauerint quæ à Pontifice ſub ſecreto ſpecialiter, & expreſsè acceperint, ſiue quæ in conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæ reuelata in odium, præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint; vti docuit Filiucius *tract.15. c.9. q.3. n.200.* Prior pars concluſionis, ſcilicet ſolos Cardinales comprehendi inde colligitur, quia textus de ſolis Cardinalibus loquitur, vt conſtat ex illis verbis. *Statuimus ne quis Cardinalium.* Probibet namque Pontifex, ne vllus ex Cardinalibus reuelet verbo, vel ſcripto vota in conſiſtorio data, & quæcunque ibi geſta, aut dicta quæ in odium, aut præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare poſſint; & quotieſcunque vltra hæc præmiſſa à Romanos Pontifice ſpecialiter, & expreſsè indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium. Notanda enim eſt dictio *&*, quæ copulatiua eſt præcedentium, & qualitatem præcedentis clauſulæ in conſequenti exprimit. Cùm igitur in præcedenti clauſula de ſolis Cardinalibus ſermo ſit, vt manifeſtè conſtat, & concedit Bonac. ſubſequens clauſula de ſolis Cardinalibus intelligi debet. Præterquam quòd ſub eadem clauſula continetur, ne quis Cardinalium reuelet in conſiſtorio acta, & quæ à Pontifice ſpecialiter, & expreſsè ſub ſilentio fuerūt indicta. Quod verò ob reuelationem eorum quæ in conſiſtorio dicta, vel geſta ſunt, quæque reuelata in alicuius præiudicium cedere poſſunt, excommunicationem Cardinales incurrunt; inde mihi perſuadeo; quia illa clauſula generalis: *Si quis contra fecerit*, refertur ad ea omnia quæ in antecedenti ſtatuta ſunt. At in clauſula antecedenti ſtatutum eſt, ne quis Cardinalium reuelet vota in conſiſtorio data, & quæcunque ibi geſta, vel dicta, quæ in odium, præiudicium, aut ſcandalum alicuius redundare reuelata poſſint. Ergo hæc reuelantes in excommunicationem incidunt.

Hinc conſtat te in hanc excommunicationem non incidere, ſi ea quæ tibi Cardinalis iniquè manifeſtauit, quæque ipſe à Pontifice ſecretò accepit, reueles. Tum quia Cardinalis non es, quos tantùm hæc conſtitutio comprehendit. Tum quia non reuelas ea quorum ſilentium tibi indictum ſit à Pontifice, tametſi aliis indictum fuerit. In præſenti autem conſtitutione videtur requiſitum, vt reuelatio ſecreti ab eo fiat, cui ſecretum à Pontifice commiſſum eſt, quia hæc eſt propria ſecreti indicti violatio in contemptum indicentis cedens.

5. Quinta lata eſt à Gregor. XIV. in Bullā quæ incipit: *Cogit nos*, & eſt confirmatoria Bullæ Pij IV. Incipientis *In eligendis* quæ eſt 81. eiuſdem in ordine, vbi Pontifex prohibet omnibus cuiuſcunque gradus, & dignitatis etiam Imperialis, & Cardinalitiæ ſub excommunicationis reſeruatæ pœna, ne promiſſiones, ſtipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem nominatum, aut innominatum faciant ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione ſummi Pontificis viuente ipſomet ſummo Pontifice, aut vacante Sede Apoſtolica, aut ſuper promotione Cardinalium. Nam eſto huiuſmodi promiſſiones, conuentiones, & pacta ſpectato iure naturæ licitę ſint vtpote de re dubia, & incerta, attamen ne illarum occaſione Pontificis viuentis mors captetur, & futuri electio, aliorúmque Cardinalium mediis illicitis obtineatur, iure poſitiuo prohibentur tum ſub pœna excommunicationis, tum ſub irritatione contractus etiam iuramento vallati, tum ſub obligatione in conſcientia reſtituendi pauperibus pretium ea occaſione receptum. Quas pœnas extendit Pontifex ad eos qui in ſuis terris, & locis ſuo dominio ſubiectis tacitè, vel expreſsè prædicta pacta, & conuentiones permiſerint. Itémque ad omnes eos qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint.

6. Sexta fertur in Bulla Pij IV. in ordine 63. edita anno 1562. cuius initium eſt: *In eligendis Eccleſiarum Prælatis*: vbi Pontifex ſub excommunicatione ipſi reſeruata prohibet litteras, aut cuiuſuis generis ſcripta ad eos qui in Conclaui erunt, ſeu nuntium, vel notam, aut ſignum mittere, aut recipere, aut econtra è conclaui ad eos qui foris erunt. Inſupérque prohibet etſi non ſub excommunicatione, vt clauſo conclaui nulli ad colloquia etiam extra portam conclauis etiam Principum oratoris niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiore parte Collegij approbanda admittantur. Hæc excommunicatio quantum comprehendit mittentes litteras, ſeu ſecretò cum exiſtentibus in conclaui loquentes, lata erat abſque reſeruatione in *c. vbi periculum, de Electione in 6.* Finis huius excommunicationis eſt, vt electio futuri Pontificis libera omnino ſit.

Ex hoc fine non videbitur alicui improbabile litterarum miſſionem, & ſecretam locutionem de alia materia diſtincta ab electione Pontificis, præſenti conſtitutione non prohiberi. Nam ſemper materia legis ex fine ipſius deſumēda eſt. Neque eſt veriſimile velle Pontificem eam litterarum miſſionem & locutionem prohibere, quæ ad ſuam intentionem non pertinet, neque ei præiudicare poteſt. Neque obſtat textum generaliter, & indiſtinctè cuiuſuis generis ſcripta interdicere; quia illa verba *cuiuſuis generis* non ad materiam in ſcriptura contentam, ſed ad modum ſcripturæ referri debent, ita vt ſenſus ſit, qui litteras miſſiuas, aut cuiuſuis alterius generis, & modi ſcripta miſerit, ex

quorum miſſione, vel receptione libera Pontificis impediri poſſit electio excommunicatus exiſtat. Excodem etiam fine deſumendum eſt, an litterarum miſſio grauitatem peccato mortali requiſitam attingat. Si enim ex ſe leuiter nocere poſſit, & non grauiter intentioni Pōtificis à peccato mortali, & conſequenter à cēſura excuſabitur. Nihilominus cōſultū eſt à qualibet literarum miſſione, & ſecreta locutione omnino abſtinere. Tum ob ſcandalum. Tum quia ſaltem in foro exteriori dum veritas non manifeſtatur ſic litteras mittens, recipiens, & ſecretò colloquens excommunicationi ſubiectus erit.

7. Septimam excommunicationem tulit Pius V. in Bulla quæ incipit: *Quanta*, vbi Epiſcopos, & quoſcunque alios, qui contra formam ibi præſcriptam beneficia conferunt, ſuſpendit. Quòd ſi ſuſpenſionem ipſam violauerint excommunicationi ſibi reſeruatæ ſubiicit. Capitula verò, & communitates loco excommunicationis à diuinis ſuſpendit, & interdicit. Hanc excommunicationem latè explicui *tract.* 13. *de benef. diſput.* 6. *pun.* 2. §. 1.

8. Octaua excommunicatio fertur in Bulla Pij V. 83. quæ incipit: *In omnibus rebus*, vbi Pius V. vt rectæ, & puræ expeditioni ſacræ pœnitentiariæ conſuleret. ſtatuit vt illius officia ſua per ſe ipſos tum diligenter, tum etiam fideliter exerceāt, ſolique præſentes, & actu exercentes niſi legitimè impediti fructus, & emolumenta percipiant, quorum ſingulis certum, ſtatúmque aliunde ſtipendium cuique conueniens decernit aſſignari, quo ſolo præcepit contentus eſſe debere, nihílque aliud etiā ſponte oblatum à partibus, aut aliàs ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore tam procurando, quàm ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando capere poſſint. Quicunque ſecus fecerint, officio ſuo huiuſmodi priuati excommunicationis reſeruatæ ſententiæ ipſo facto ſubiiciuntur.

Dubium tamen eſt, an hæc excommunicatio afficiat non ſolùm recipientes aliquid à partibus, aut aliunde vltra ſtipendium aſſignatum, ſed etiam recipientes ſtipendium aſſignatum, cùm abſque legitima cauſa abſunt, & per ſe officium non exercent? Affirmatiua pars videtur vera, eo quòd clauſula illa in fine poſita, ſcilicet, *Quicunque ſecus fecerint*, &c. ad omnia præcedentia referri debet, cùm non ſit ſpecialis ratio, ob quam potiùs referatur ad recipientes aliud vltra ſtipendium, quàm ad recipientes ſtipendium officium non exercentes: quippè vtrumque æquanimiter in præcedenti clauſula prohibetur. Atque ita tradit Filliucius *tract.* 15. *capite* 9. *q.* 8. *numero* 209. Rectiùs tamen oppoſitum innuit Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *q.* 7. *pun.* 6. ſolos recipientes aliquid vltra fructus, & ſtipendium ſibi aſſignatum hac excommunicatione cōprehendi. Ducor, quia hæc excommunicatio lata eſt, vt *num. præced.* dixi, vt conceſſiones ſacræ Pœnitentiariæ purè, & rectè expedirentur, at huic ſinceræ expeditioni non obſtat indebita receptio ſtipendij à Pontifice ſtatuti, benè tamen obſtant munera recepta à partibus, aut aliàs vtpote quæ valent Officiales peruertere. Ergo ſola horum receptio excommunicatione punitur. Neque credendum eſt velle Pontificem ob quamlibet infidelitatem, & negligentiam in exequendis expeditionibus commiſſam ab officialibus ſacræ Pœnitentiariæ hac cenſura ligari. Quod neceſſariò fatendum eſſet, ſi excommunicatio ad omnes præcedentes actiones referretur. Quapropter dicendum cenſeo clauſulam illam: *Quicunque ſecus fecerint*, non ad omnia ſuperius contenta, ſed ad ea quæ immediatè præceſſerunt, quæque conſtitutionis fini obſtant, referenda eſſe.

9. Nona habetur in Extrau. Pauli III. & eſt 40. eiuſdē, incipitque; *Cū ſicut accepimus* aduerſus theſaurarios, mercatores, alióſq; miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, cōputa adminiſtrationū, locationum, affectuum, partitorum, & exactionum reddere debentes, ſi huiuſmodi computa videlicet integrum debitum & integrum creditum non deſcripſerint, vel ſi aliquid penès ſe, aut eorū miniſtros, aut ab eis dependentes retineri facere directè, vel indirectè quouis quæſito colore auſi fuerint, vel ſi coacti per Cameram Apoſtolicam ad reddendā rationem de exactis. vel adminiſtratis ante tempus finitum, vel durante exactione, integrè non deſcripſerint totum id quod tēpore dationis tationis, ſeu computorum ad eorum, vel miniſtrorum, aut agentium ſuorum manus peruenit. Actiones ob quas hæc excōmunicatio fertur, & perſonæ quibus imponitur ex nuper dictis manifeſtæ ſunt. Finis autem huius conſtitutionis eſt præcauere damnum, quod Cameræ Apoſtolicæ poteſt contingere, ſi in hac conſtitutione præſcripta fideliter, ac diligenter noo ſeruētur.

10. Decima continetur in Extrauag. Pauli II. & eſt 3. eiuſdem, cuius initium eſt: *Munera*. Quam conſtitutionem Sixtus IV. in Bulla 15. quæ incipit: *Etſi*, confirmauit, vbi Paulus II. prohibet, ne Rectores, & gubernatores, aliíque Officiales Romanæ Eccleſiæ, vel etiā Legati à latere ad regimen, & gubernationem prouinciarum, ciuitatum, ac terrarum, Romanæ Eccleſiæ deputati, vel deputandi à prouinciis, ciuitatibus, vel terris quibus præſunt, vel officia exercent, aut à ſingularibus ſuæ legationis regimini, vel gubernationi ſuppoſitis aliquod genus muneris, aurum, argentum, veſtem, aut equum, vel alterius cuiuſlibet ſpeciei accipiant præter æſculenta, & poculenta, quæ intra biduum conſumi poſſunt: alioquin tam dantes, quàm recipientes etiamſi Pontificali præfulgeant dignitate (dummodò non ſint ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui in ſacro Collegio coram Pontifice ſponte ſua obtulerunt, & promiſerunt non recepturos huiuſmodi munera) ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua abſolui non poſſunt niſi à Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo conſtituti. Hæc conſtitutio comprehendit tantùm iudices ſtatus Eccleſiaſtici, & non quoſlibet, ſed locorum Pontifici ſubiectorum. Vt in hanc excommunicationem incidant recipere munera debent ab iis qui ipſis ſubditi ſunt, vel apud quos ſua officia exercent, quia horum munerum receptione periculum eſt vt à iuſtitia deflectant. Dantes verò iis munera excommunicatione ligantur, quia huic periculo peruerſionis occaſionem præbent. Præter excommunicationem obligantur recipientes reddere omne id quod acceperunt, & aliud tantumdem. Quoad eam partem, qua tantundem reddere tenentur, certum exiſtimo ſententiā ſaltem declaratoriam criminis requiri, ne ſuæ propriæ pœnæ ſint executores ſe priuando dominio acquiſito. At quoad partem, qua acceptum obligantur reddere, reputo probabilius ſecluſa ſententia obligari, vtpote rei cuius dominium non eſt illis acquiſitum.

Sed cui facienda eſt reſtitutio? Bonacina *t.* 3. *diſput.* 2. *q.* 7. *pun.* 8. cenſet pauperibus integram reſtitutionem faciendam eſſe, tam eius cuius reſtitutio ſola pœnali cōſtitutione debetur, quàm illius quod acceptum eſt, quia non eſt veriſimile velle Pontificem aliquid reddi donanti, cùm ipſe iam rei venditæ dominium abdicauit, indignúſque factus eſt ob crimeo commiſſum, cui res res tradita reddatur. Veriorem tamen cenſeo ſententiā Filucij *tract.* 15. *c.* 9. *q.* 8. *n.* 210. aſſerentis rem acceptam reſtitui poſſe donanti ante ſententiam condemnatoriā; aliud verò tantundem, quod pœnali conſtitutione reſtitui præcipitur ſolis pauperibus reſtituendum eſſe. De hac ſecunda parte nemini eſt dubium, cùm obligatio reſtituendi illam quantitatem ſolùm ex lege pœnali proueniat, & poſita ſententia condemnatoria, quæ nunquā donanti, ſed pauperibus, aliíſque operibus piis reſtitutionem applicabit. Priorem partem probo, quia cùm rei acceptæ dominium non ſit tranſlatum in accipientem, eo quòd trāſlatio lege impediatur, videtur penès donātē remanere, quia vt illo donās priuetur ſententia declaratoria criminis requiſita eſt. Sicuti requiritur ad obligationem reſtituendi illius tantundem quod acceptum eſt.

PVNCTVM XXIX.

Expenduntur excommunicationes reſeruatæ extra corpus iuris, aduerſus Clericos, & Religioſos.

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus Eccleſiaſticas perſonas, qua Eccleſiaſticos ad forum laicale trahere præſumpſerint.*

2 *Item excommunicatio aduerſus eos qui beneficia conferunt animo declarato, vt beneficium ſibi, vel alteri reſignetur,*

3 *Item excommunicatio aduerſus clericos Epiſcopo inferiores, qui obtinentes à Põtifice Eccleſias parrochiales cum iuramento illis intra certum tempus perſonaliter inſeruiendi, iuramentum non adimplent.*

4 *Item aduerſus declarantes ſcripturam contra proprium ſenſum.*

5 *Declaratur excommunicatio aduerſus ingredientes Monaſteria Monialium abſque licentia Epiſcopi.*

6 *Declarantur alia excommunicationes contenta in particularibus priuilegiis.*

1. PRima excommunicatio aduerſus Clericos enumerari poteſt, quam tradidit Martin. V. in Bulla 10. eiuſdem quę incipit: *Ad reprimendos*, edita anno 1428. aduerſus perſonas Eccleſiaſticas cuiuſcunque dignitatis exiſtant, quę aliam perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conuentum in actione reali, mixta, vel perſonali, ciuili, vel criminali, etiam occaſione cuiuſcunque ſummiſſionis etiam iuramento vallatę, vel aliàs ad forum, ſeu iudicium laicale directè, vel indirectè trahere pręſumpſerint. Deinde excommunicantur ipſi iudices ſęculares iuriſdictionem in Eccleſiaſticos exercẽtes, & omnes alij qui prędictæ actioni cooperati fuerint mandato, auxilio, conſilio, vel fauore, aut eam ratam habuerint ſuo nomine, & mandato factam. Hęc excommunicatio quoad priorem partem differt ab excommunicatione Bullę Cœnę: nam in Bulla Cœnæ excommunicantur tam ſæculares, quàm Eccleſiaſtici trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad iudicium ſæculare, nõ quidem authoritate Eccleſiaſtica, ſed ſæculari: at præſenti Conſtitutione excommunicantur Eccleſiaſtici, qui authoritate Eccleſiaſtica, non laicali ad ſæculare tribunal trahunt Eccleſiaſticos. Quæ excommunicatio non videtur reſeruata. Quoad ſecundam verò partem in Bulla Cœnæ Domini continetur, ibique & in præſenti reſeruata eſt.

2. Secundam, excommunicationem tradidit Pius IV. in Bulla 85. in ordine, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, quam confirmauit Pius V. in Bulla 85. incipiente: *Intolerabilis multorum peruerſitas*, aduerſus eos qui beneficia conferunt, eligunt, vel præſentant, ſeu reſignant animo declarato, vt beneficium ſibi, vel alteri reſignetur, vel fructus in totum, vel in parte ſoluantur, quæ ſimonia confidentialis nuncupatur. De qua latè egi *tract.* 17. *diſp. vlt. de ſimonia p.* 18. *&* 25.

3. Tertia eſt, quam idem Pius IV. in Bulla 87. quæ incipit: *Inter multiplices curas, quibus ex paſtoralis officij debito*, tulit aduerſus clericos Epiſcopo inferiores, qui obtinentes à Pontifice Eccleſias parrochiales cum iuramento illis intra certum tempus perſonaliter inſeruiẽdi, iuramentum non adimplent. Item aduerſus eos qui prædicta beneficia reſignant permutant, vel cedũt quauis cauſa, & occaſione, & aduerſus eos qui ea beneficia reſignata, permutata, vel ceſſa acceptant, & recipiũt. Quinimo aduerſus omnes illos ſiue clerici, ſiue laici ſint, qui in prædictis auxilium, conſilium vel fauorem ſcienter præſtiterint. Hæc excommunicatio, vt benè notat Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *q.* 5 *pun.* 1. vſu videtur abrogata, cuius indicium eſt non referri in Bullario nouo, neque prædictum iuramentum in prouiſionibus parrochialibus Pontificiis exigitur.

4. Quarta refertur in Concilio Lateranen. *ſeſſ.* 11. à Leone X. in Bulla quæ incipit; *Supernæ maieſtatis*, vbi omnes tam ſæculares, quàm regulares excommunicationi reſeruatæ ſubiiciuntur, ſi ſacram ſcripturam contra proprium ſenſum ab Eccleſia approbatum explanare, & prædicare præſumpſerint: Notandáque eſt dictio *contra*, quia ſola explicatio, & prædicatio aduerſa ſenſui ab Eccleſia recepto damnatur, non autem quæ præter eſt, vt benè aduertit Azor. *t.* 1. *inſtit. moral. lib.* 8. *c.* 2. *q.* 3. Eidem excommunicationi ſubiicit eos qui tempus præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti aduentum, aut certum diem iudicij prædicare, vel aſſerere præſumunt, cùm Veritas dicat: Non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta quæ Pater poſuit in ſua poteſtate. At tandem eadem excommunicatione innodantur qui de cætero in ſermonibus ſuis publicis alia quoque futura ex litteris ſacris conſtanter prædicere, vel illa ab Spiritu Sancto, aut diuina reuelatione ſe habuiſſe affirmare, vel alienas inanes diuinationes aſſeuerando, aut alio quoquo modo tractando aſſumunt. Vnde infertur nullam futuri euentus reuelationem te poſſe publicè prædicare niſi ex licentia Pontificis, aut ſi periculum ſit in mora, & neceſſitas vrgeat ex licentia Ordinarij, te priua cum tribus, vel quatuor viris doctis diligenter examinata. Miracula verò ficta, aut incerta prædicare etſi grauiſſimum peccatum ſit, huic tamen excommunicationi non ſubiicitur: ſicuti aduertit Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 6. *n.* 8. & Bonac. *diſp.* 2. *q.* 6. *p.* 2. *n.* 10.

Ad extremum aduerto hanc excommunicationem, ſicut & plures alias ſtatutas in dicto Concilio Lateranenſi ſub Leone X. vſu receptas non eſſe, teſte Caiet. verbo *excommunicatio, c.* 81. Nauarr. *c.* 27. *n.* 110. Bartholomæo Carranza *in ſum. Concil. in fine illius concilij*. Et in eam inclinat Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *n.* 8. Filiuc. *tract.* 15. *c.* 7. *q.* 6. *n.* 117. Bonac. *ſuprà. num.* 1.

5. Si verò de excommunicationibus ſpecialiter contra Religioſos latis, extra ius commune contentis loquamur, enumerari primò poteſt, quam tradit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularibus* aduerſus ingredientes monaſteria monialium abſque licentia Epiſcopi in ſcriptis obtenta, & licèt ibi non referretur excommunicatio, reſeruata tamen eſt in Bulla Pij V. quæ incipit *Regularium perſonarum* & in alia eiuſdem incipiente: *Romanum Pontificem*, vbi etiam ſermo eſt de mulieribus monaſteria virorum ingredientibus, de quibus excommunicationibus latè egi *tract.* 16. *de relig. diſp.* 4. *à pun.* 8. *& ſeqq.* neq; in præſenti aliquid noui dicendũ occurrit.

6. Secundò referri poſſunt excommunicationes contentæ in particularibus priuilegiis cuicunque Ordini conceſſis, vti eſt in illa quæ refertur à S. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *c.* 70. Armilla *excommunicatio, c.* 67. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 17. Filiucio, *tract.* 15. *c.* 8. *q.* 7. *num.* 197. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 9 *p.* 1. *n.* 4. conceſſiſſe Clement. X. in fauorem Ordinis Prædicatorum, ne abſque licentia Pontificis, vel ſuorum ſuperiorum Religioſi Ordinis Prædicatorum à Minoribus recipiantur, alioquin Minores recipientes in excommunicationem incidunt. Item qua prohibentur Clauſtrales Minimos recipere ſine licentia Pontificis, iuxta Bullam Iulij II. quæ incipit: *Virtute conſpicuos*. Præterea qua ſubiiciuntur excommunicationi detinentes in ſuis Eccleſiis, vel conuentibus apoſtatas Ordinis Prædicatorum, teſte Antonino 3. *p. tit.* 24 *c.* 70. Item qua ligantur Fratres Ordinis S. Auguſtini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem tranſierint ſine licentia Prioris Generalis, & recedentes ab eo Ordine, niſi intra octo dierum ſpatium redierint: vti traditur in Memoriali clericorum, *cap.* 9. *excommunicat.* 57. Omitto excommunicationem latam à Pio IV. & V. aduerſus omnes Religioſos Societatis qui inconſulto Ge-

Digitized by Google

nerali ad alium Ordinem eacepta Carthuſia, tranſieriur.& aduerſus eos recipientes, quia *pun.5.* hanc eacómunicationem eaplicui, explicans Earrauag. *Viam ambitioſa*, vhi notaui ea priuilegio Carmelitis conceſſo, nó poſſe Societatis Religioſos, neque etiam ad Carthuſiam tranſire abſque licentia obtenta noſtri P. Generalis. Deinde ea Bulla Pauli III. quæ incipit. *Cùm ſicut*, eacommunicantur Minimi ſe ab obedientia Correctorum ſubtrahentes, & in Bulla Leonis X. quæ incipit: *Licèt aliàs*, ſubiiciuntur eacómunicationi Tertiarij Eremitæ, deſerentes habitum Minimorum. In Bulla verò Pij V. quæ incipit: *Paſtoralis officij* confirmata à Gregor. XIII. in Bullis incipientibus: *Conſueuit Romanus* excommunicantur Minores de Obſeruantia, qui in electionibus, vel ante eas per ſex menſes pro ſe, vel pro alio ſubornauerint; vocéque actiua, & paſſiua perpetuò priuentur. Qui verò ad officium in Religione obtinendũ quorumuis fauorem extra religionem procurauerint, vltra prædictas pœnas excommunicationis vocis actiuæ, & paſſiuæ per menſem carceri mancipandi ſunt. Cenſetur autem ſubornationem committere qui promiſſione, ſeu donatione vtili ſuffragia quærit; fauorem verò externorum procurat, qui potentium petitionem interpellat. Inſuper Clemens V. prohibuit ſub pœna eacommunicationis Fratribus Minoribus, ne Tertiarios ordinis S. Franciſci tempore interdicti in ſuis Eccleſiis ad diuina audienda admitterent; eo quòd populus ſcandalum accipiebat, videns cæteros omnes eacludi, illis ſolis admiſſis. Tandem Paulus V. in ſua conſtitutione 26. edita anno 1606. eacommunicationem ſibi reſeruatam tulit, aduerſus omnes Generales, Prouinciales.& Superiores cuiuſcunque Ordinis, qui Religioſos ſibi ſubditos, hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos, Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum viciniotibus non denunciauerint, vel denunciare volentes impedierint, aut retardauerint. Vt latiùs ex tenore Bullę conſtat, & notauit Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2.q.9.pun.7.*

Pvnctvm XXX.

Expenduntur excommunitationes extra corpus iuris Pontifici reſeruatæ, communes omnibus perſonis.

1 *Declaratur excommunicatio reſeruata aduerſus eos, qui pro literis Apoſtolicis impetrandis ſe fingunt nepotes, Viceecancellarios Cardinalium, &c.*
2 *Item declaratur excommunicatio aduerſus auferentes ex Eccleſiis almæ Vrbis lapides, vel ornamenta.*
3 *Expenditur excommunicatio, aduerſus accedentes ad ſepulchrum Domini cauſa deuotionis, ſine licentia Papæ.*
4 *Item excommunicatio aduerſus impedientes ingredi religionem Monachorum B. Mariæ montis Oliueti.*
5 *Item excommunicatio aduerſus aſſerentes, vel defendentes Ordines Prædicatorum, vel Franciſcanorum non eſſe in ſtatu perfectionis.*
6 *Item excommunicatio aduerſus deferentes alumina è terris infidelium ad terras fidelium.*
7 *Item aduerſus impedientes exeeutionem litterarum ſacræ Pænitentiariæ.*
8 *Item declaratur excommunicatio aduerſus varias perſonas pro beneficiis obtinendis in Romana curia delinquentes.*
9 *Item aduerſus tractantes de alienatione ciuitatum, vel locorum ad ſedem Apoſtolicam pertinentium.*
10 *Item aduerſus retinentes ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ.*
11 *Item aduerſus publicantes indulgentiam pecunia recepta.*
12 *Deinde aduerſus eos qui occaſione nouæ prouiſionis in cathedralibus, ſeu collegiatis Eccleſiis aliquid exigunt, petunt, vel recipiunt.*
13 *Item aduerſus eos qui Chriſtianos in locis Turcarum inuentos, ceperint, vel in ſeruitutem redegerint.*
14 *Item aduerſus eos qui donationibus, vel promiſſionibus factis, obtinent certiores fieri prouiſionum à ſede Apoſtolica.*
15 *Item aduerſus impugnantes, vel in dubium reuocantes aliquid pertinens ad inſtitutum, vel conſtitutiones noſtræ Societatis Ieſu.*
16 *Item aduerſus exigentes iuramenta in beneficiorum prouiſione, obuiantia libertati Eccleſiaſticæ aut Decretis* Trident.
17 *Item aduerſus duellantes, vel concedentes locũ duello.*
18 *Item aduerſus violantes immunitatem locis ſacris debitam.*
19 *Item aduerſus affirmantes licere per litteras confeſſario abſenti peccata confiteri, & ab eo abſolui.*
20 *Item aduerſus diulgantes libros, ſeu qualibet ſcripta* impij Thalmuth.
21 *Item aduerſus imprimentes, aut vendentes breuiarium abſque licentia Inquiſitorum, ſeu Ordinarij loci.*
22 *Item aduerſus extrahentes reliquias ex cæmeteriis Romanæ Vrbis.*
23 *Item aduerſus extrahentes frumentum, oleum, & alia ex ſtatu Eccleſiaſtico. Et explicantur latè actiones in hac Bulla contenta.*

1. PRima eacommunicatio Pontifici reſeruata extra corpus iuris communis omnibus enumerari poteſt, quam tradit Leo X. in Bulla 28. quæ incipit: *Inhærendo veſtigiis*, quæque eſt confirmatoria Bullæ editæ ab Innocentio VIII. incipiente: *Cùm ſicut*; vbi excommunicat eos qui vt litteras Apoſtolicas gratis impetrent ea toto, vel ex parte ſe fingunt nepotes, fratres, familiares, aut continuos commenſales Viceancellarij, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreuiatorum, ſeu ſcriptorum eorundem, aut aliarum perſonarum quarumcunque ex qualitatibus, & priuilegiis, ſiue ex antiqua conſuetudine huiuſmodi litteras ipſas in toto, vel in parte gratis eapedire ſolent. Eidem excommunicationi ſubiicit officiales præmiſſa fieri procurantes, ſeu permittentes, inſupérque eos à perceptione emolumentorum, quę occaſione officij ipſis prouenire poſſunt, per annum continuum ſuſpendit. Hæc excommunicatio vix locum habere poteſt, cùm nunquam eæ litteræ gratis eapediantur, quin ij quibus gratis ſunt concedendæ, apertè cogniti ſint, vt aduertit Bonac. *diſp.2.q.3. punct. 5. in fine.*

2. Secunda referri poteſt ea Bulla Siati IV. quæ incipit: *Cùm prouidè*, vbi Pontifea eacommunicat omnes illos cuiuſcunque conditionis, & dignitatis ſint, qui ea Eccleſiis, ſeu Baſilicis almæ Vrbis lapides, vel ornamenta abſtulerint, aut ablata habuerint. Item qui ſurripiendo, aut ſeruando auailium, conſilium, vel fauorem præſtiterint. Tandem qui prædicta ſcientes non reuelauerint ſummo Pontifici per ſe, vel per alios, ſaltem per minores pœnitentiarios. Eccleſiam verò cui hæc applicata fuerint, ſubiicit Pontifex interdicto, quouſque reſtitutionem pręſtet. Hanc cenſuram reputat Filiuciùs *tract.15.c.5.q. 21.n. 126.* vſu abrogatam eſſe, cuius indicium eſt, quia in Bullario nouo non continetur. Quod probabile cenſet Bonac. *t.3. de cenſur. diſp. 2.q. 3. punct. 13.* Sed quidquid ſit de hac conſtitutione quoad pœnam excommunicationis attinet, videtur contineri in Bulla Cœnæ Domini clauſula 17. & in Trident. *ſeſſ.22.c.11. & vlt. de reform.*

3. Tertia refertur in libro Pœnitentiali ſummi Pœnitentiarij teſte Archidiacono apud Silueſt. verbo *excommunicatio.7.n.91.* S. Antonin. *3.p.tit.24.c.30.* Nauarr. *c.27.n.109.* Suar. *diſp.22.ſect.6.n.9.* Filiucium. *tract.15. c. 5. ad finem.* Bonac *t. 3. de cenſur. diſp.2.q.2.punct. 39.* refertur inquam hæc excommunicatio in hæc verba. Accedens

cedens ad ſepulchrum Domini cauſa deuotionis ſine licentia Papæ eſt excommunicatus, & eius abſolutio Papæ reſeruatur, vel ſummo Pœnitentiario. Dubius eſt Suar. an hæc excommunicatio vim habeat? Tum quia ſufficienter non eſt promulgata, tum quia ignoratur communiter. Tum quia non continetur in Bullario nouo, nec conſtat, à quonam Pontifice lata ſit. Ob has rationes moueor maximè ad affirmandum hanc excommunicationem non eſſe in vſu, ſed præcipuè me mouet, quia acceſſus ad ſepulchrum Domini ob aliam cauſam, quàm deuotionis non interdicitur, vt benè dicit Bonac. *ſuprà, n.* 4. Ergo æquum non eſt, vt acceſſus cauſa deuotionis interdicatur ſub pœna excommunicationis reſeruatæ. Deinde in Bullis, & Iubilæis, vbi agitur de voto eundi Hieroſolymam, nulla mentio fit de petenda hac diſpenſatione, & licentia ſummi Pontificis. Præterea ſi hæc conſtitutio vigeret, alicui non improbabile videbitur votum Hieroſolymitanę peregrinationis non obligare, eo quòd ad eius executionem requiratur licentia ſupremi Principis. Promiſſio autem pendens à voluntate Principis, tametſi includat tacitè vel expreſsè hanc conditionem, ſi Pontifex diſpenſauerit; probabile eſt nullam obligationem inducere, vt latè & erudirè probat Sanch. *lib.* 5. *de matr. diſp.* 5. *n.* 5. *& ſeqq.* quia ea quæ pendent à voluntate ſupremi Principis reputantur à iure impoſſibilia. Et dato quòd votum valeret factum ſub ea conditione, ſi Pontifex diſpenſauerit, ſicut valet votum Religionis ab Epiſcopo factum expreſſa conditione, ſi Pontifex diſpenſationem conceſſerit, attamen illa conditione non expreſſa cenſet Sanch. *dicta diſp. n.* 26. inualidam eſſe promiſſionem. At cùm ſecundùm omnes Doctores votum abſolutum peregrinationis Hieroſolymitanæ validum ſit, indigeátque ad ſui relaxationem diſpenſatione Pontificis, fit ſanè hanc conſtitutionem viribus carere.

4. Quartam tulit Iulius II. in Bulla quæ incipit: *Etſi ad vniuerſos Regulares*; vbi in fauorem congregationis Monachorum B. Mariæ montis Oliueti, Ordinis ſancti Benedicti, prohibuit ſub pœna excommunicationis ſibi reſeruatæ, ne quiſquam perſonas, quæ de iure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſæculo fugientes, & ad dictam Congregationem venire affectantes verberibus, aut moleſtiis quibuſlibet impedire, vel prohibere, aut à monaſteriis, vel locis Congregationis eiuſdem præſentibus, vel futuris diuertere, aut ſuper hoc illis, vel eas recipientibus iniuriam, vel moleſtiam aliquam irrogare præſumat. Requiritur ergo ad contrahendam hanc excommunicationem. Tum vt is qui diuertitur habilis ſit ad ingreſſum in prædictam Congregationem, vt conſtat ex illis verbis *ſpectato iure communi religionem ingredi non prohibentur*, & ex alia parte firmum ingrediendi propoſitum habeat, vti indicat verbum *affectantes.* Tum vt is qui diuertit violenter diuertat, moleſtiam quamlibet inferendo.

Difficultas eſt, an impediens ingreſſum in alias Religiones, quæ priuilegiis prædictę Congregationis cõmunicarent, hac cenſura ligarentur? Alicui videri poſſet non ligari, quia hęc communicatio ſolùm videtur eſſe in priuilegiis, quibus religiones vtuntur, non autem in priuilegiis, quę ſolùm indirectè in fauorem religionum cedunt, & quorum ipſę religiones nullũ vſum habent, quęque directè, & formaliter ſunt pœnę, non priuilegia. Nihilominus verius eſt ad omnia hęc priuilegia priuilegium communicationis extendi; quia abſolutè illa pœnalis conſtitutio in fauorem religionis cedit, & ob eius cauſam lata eſt, ergo verè eſt religionis priuilegium, & conſequenter ſub communicatione priuilegiorum comprehendi debet.

5. Quinta lata eſt à Bonifac. IX. Eugenio IV. & Paulo IV. in fauorem ordinis Prędicatorum, & Franciſcanorum; iſ enim Pontificea excommunicant eos qui aſſerunt, vel deffendunt prædictos Ordines non eſſe in ſtatu perfectionis, & eorum Fratribus non licere eleemoſynis vitam ſuſtentare, aut concionari, aut confeſſiones audire de licentia Pontificis. Item qui præfatos Religioſos eiiciunt ab vniuerſitate Parisienſi. Deinde qui violentiam locis prædictorum Religioſorum inferunt, eóſve impediunt, ne poſſint in ſuis Eccleſiis celebrare, prædicare, aut eleemoſynam recipere. Præterea qui apoſtatas ſupradictorum Ordinum recipiunt, nutriunt, aut auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant, ne ad ſuum Monaſterium redeant, ſi poſtquam ab Ordinario loci fuerint moniti, à præmiſſis non deſtiterint. Tandem excommunicant eos qui libellos famoſos, ſeu cantilenas aduerſus Ordines præfatos edunt, retinent, vel euulgant.

An autem hæc excommunicatio afficiat eos qui prædictas actiones exercent aduerſus alios Ordines in priuilegiis communicantes cum Ordinibus prædictis? Affirmandum eſt vt probabilius ob rationem præcedenti excommunicatione allatam. Sicuti tradit Bonac. *t.* 3 *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *pun.* 36. *num.* 6. cum Salonio, Filiucio, Gãmharupta, & aliis.

6. Sexta refertur ex Pio IV. in Bullà incipiente: *Apoſtolicæ,* 43. in ordine Bullarij antiqui, vbi Pontifex ſub cenſura excommunicationis reſeruatæ prohibet deferri alumina è terris infidelium ad terras fidelium Catholicorum, vel præcipi deferri, vel adducta vendere, vel emere, vel eorum delationem, venditionem, aut captionem fouere præcipuè nauium, & aluminum aſſecuratione. Hæc excommunicatio vſu videtur abrogata, ſiquidem in Bullario nouo nulla eſt illius mentio, atque ita indicat Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 44.

7. Septima excommunicatio continetur in Bulla Iulij III. prima in ordine, quæ incipit: *Rationi congruit*, aduerſus eos qui executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ iniuſtè impediunt, aut prædicto impedimento auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant. Et licèt Iulius III. expreſsè excommunicationem non reſeruauerit, attamen implicitè id fecit, ſiquidem ſtatuit ſic impedientes, conſulentes, & auxiliantes ligari ſententiis, cenſuris, & pœnis in Bulla Cœnæ latis aduerſus impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem. Vna autem ex pœnis, quibus hi afficiuntur, eſt reſeruatio. Ergo hæc excommunicatio reſeruata eſt. Atque ita docuit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 19. *n.* 6. Non tamen hinc infertur potentem abſoluere ab omnibus excommunicationibus reſeruatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ) non poſſe ab hac excommunicatione abſoluere, poteſt vtiq; quia hæc non eſt excommunicatio Bullæ Cœnæ formaliter, ſed extra illam: tametſi eiuſdem conditionis ex diſpoſitione legis. Exceptio autem, & reſtrictio priuilegij extendi non debet, ſed potiùs quoad fieri poſſit coarctari, ideóque aſſerendum eſt ſolas excommunicationes in Bulla Cœnę formaliter contentas comprehendere: vti benè aduertit Bonacina *ſuprà, num.* 7.

8. Octauam tulit Paul. IV. in Bulla 11. in ordine, quę incipit: *Inter cæteras curas*, aduerſus varias perſonas pro beneficiis obtinendis in Romana curia à Pontifice, ſeu eius Datario, delinquentes. Non autem ſi delinquant in impetratione beneficiorum ab Epiſcopis, ſeu aliis Ordinariis. Primò igitur excommunicat ſimulantes alterius perſonam, ſeque pro illo examini ſubiicientes cauſa beneficij conſequendi. Secundò impetrantes beneficium pro alio etiam eo ignorante ſub ſpe recipiendi ab eo penſionem, aut aliquod commodum temporale, prauitate inquam ſimonię interueniente. Si enim impetrares Titio beneficium, ſperans ab eo tanquam ab homine grato vt beneficium quod habet tibi, vel tuo nepoti reſignet, aut in aliquam penſionem liberaliter conſentiat, ſi nullum pactum, nullàve conuentio interuenit, credo ſub hac cenſura non comprehendi, quia hęc cenſura lata eſt occaſione purgandi curiam Ro-

manam à fraudibus, dolis, prauitatéque ſimoniæ; quæ in beneficiis impetrandis Datario, & Cardinalibus fuerant ſignificata committi. At in impetratione ſub ea ſpe nulla fraus, nullúsve dolus, aut ſimoniaca prauitas adeſt, neque vt talis cognoſci poteſt. Ergo ſub hac prohibitione hæc impetratio non comprehenditur, benè tamen illa, quæ ob oblationem penſionis, ſeu commodi temporalis tacitam, vel expreſſam, fit. Denique excommunicat Pontifex eos qui pro ſeipſis beneficia impetrant, animo tamen illa reſignandi in fauorem aliorum. Bonac. *diſp*. 1. *q*. 3. *punct*. 28. *n*. 6. exiſtimat te hac cenſura ligari, eſto animum habeas reſignandi ex conſenſu, & licentia Pontificis, & non alias, quia dolum, & fraudem committere cenſeris ea intentione beneficium impetrans, cuius Pontifex ſi conſcius eſſet non conferret. Sed verius oppoſitum exiſtimo; quia impetratio ſub ea intentione non eſt doloſa, & fraudulenta ſecluſa hac lege, vt de ſe conſtat. At hæc lex fertur ad purgandas ſordes, fraudes, & dolos, quæ in curia Romana ſignificabantur adeſſe in beneficiorum impetratione, antequam Pontifex legem tuliſſet. Ergo lata non fuit ad excludendam prædictam impetrationem. Et confirmo. Pontifex hac lege remouere intendit fraudem, & dolum cognoſcibilē in beneficiorum impetratione: at in dicta impetratione nequit vllus dolus cognoſci, maximè ſi intentio animo retenta ſit. Ergo ſub hac lege prohibita non continetur hæc impetratio. Adde non videri improbabile ex his quæ tradit. Bonac. *diſp*. 2. *q*. 3. *punct*. 28. *in fine*, hanc conſtitutionem non eſſe receptam quoad omnes actiones, ſed ſolùm quoad primam de ſimulatione perſonæ, & ſubiectione ſuppoſititia examini pro beneficio obtinendo, quoad reliquas verò in euentibus tantùm ſimoniacæ prauitatis. Quippe Pontifex intendit hac conſtitutione, & cenſuræ prolatione remouere à curia Romana, quod aliàs de ſe illicitum erat in beneficiorum impetratione.

9. Nona habetur in Bulla Pij V. 35. in ordine quæ incipit: *Admonet nos*, quam Vrbanus VIII. confirmauit in Bulla incipiente: *Sacroſancti* edita anno 1623. pridie Kalendas Octobris, ibi enim Pontifex excommunicat omnes & ſingulos cuiuſcunque dignitatis, & ordinis etiam Epiſcopalis, & Cardinalis qui ſub quocunque prætextu tractauerint, conſuluerint, aut aliàs verba fecerint de infeudandis, & alienandis ciuitatibus, & locis ad ſedem Apoſtolicam immediatè pertinentibus (niſi forte fuerint loca fiſco ſedis Apoſtolicæ ob delicta addicta, iuxta Bullam Gregor. XIII. 65. quæ incipit: *Tanta, támque horrenda*: & Bullam Sixti V. quæ incipit. *Hoc noſtri Pontificatus initio*, vel niſi fuerint à Baronibus empta durante primo triennio, iuxta Bullam Clement VIII. 41. quæ incipit? *Iuſtitiæ ratio*) dummodò ad huiuſmodi finem conſequendum oratorem mittendum ad ſedem Apoſtolicam elegerint, qui munus acceptans eidem excommunicationi ſubiicitur. Etenim Pontifex cauere intendit damnum, quod ſedi Apoſtolicæ huiuſmodi infeudationibus, & alienationibus prouenire ſolet, ideóque hac excommunicatione prohibet horum tractationem, & oratoris in eum finem electionem, & miſſionem, quia tractatione facta, & oratore electo, & miſſo conſtringitur Pontifex ad infeudationem, ſeu alienationem concedendam. Deinde excommunicat Pontifex qui per ſe, vel per alium ſummo Pontifici inſinuaret, vel ſuaderet prædictam infeudationem, ſeu alienationem, quia efficacior cauſa eſt extorquendi à Pontifice infeudationem, ſeu alienationem. Quod ſi dicas qualiter hæc inſinuatio, vel ſuaſio inducere excommunicationem poteſt, facta Pontifici, nam eo ipſo fit ex eius conſenſu? Reſpondendum eſt ſtare optimè poſſe, quod inſinuatio, & ſuaſio fiat Pontifici, tamen fiat contra eius voluntatem. Tum ſi prædicta ſuaſio doloſa ſit: tum ſi fiat poſt ſuaſionis repulſam.

10. Decima referri poteſt ex Bulla Pij V. in ordine 60. quæ incipit; *Cum de litteris*, vbi Pontifex ſingulares perſonas excommunicationi, Eccleſias, capitula, conuentus, & monaſteria interdicto ſubiicit, eo quòd ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ retinuerint, aut retentores non reuelauerint. Verùm, vt rectè aduertit Bonacina *t*. 3. *de cenſur. diſp*. 2. *q*. 3. *punct*. 11. *n*. 1. hæc excommunicatio temporalis fuit ob delicta præterita, & reuelationem faciendam quibuſdam ſingularibus perſonis ibi relatis, quæ iam obierunt. Eandem excommunicationem tulit Sixtus V. in Bulla quæ incipit: *Non ſine maxima.* Quæ eius morte videtur ceſſaſſe, vt ipſemet Bonac. *n*. 4. notat, quia reſtitutio, & reuelatio ſcripturarum fieri præcipitur intra ſex dierum terminum proximè futurorum, & cuidam Lofredo Lomelino, quem conſtat obiiſſe.

11. Vndecima fertur in Bulla Pij V. in ordine 99. quæ incipit: *Quam plenum*, vbi inferiores Epiſcoporum excommunicatione reſeruata ligantur, Epiſcopis verò, & eorum ſuperioribus, & Cardinalibus ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuũ indicitur, ſi pecuniam ſoluentibus indulgentiam publicent, facultatémve abſoluendi à caſibus concedant; quæ publicatio, indulgentiarum, & facultatis conceſſio, vtpote iniqua, & ſimoniacè facta à Pontifice in dicta Bulla irritatur, & annullatur. Vide quæ dixi *tract*. 6. *de charitate* vbi de eleemoſynarum quæſtoribus.

12. Duodecima continetur in Bulla Pij V. in ordine 104. quæ incipit: *Durum nimis*, edita die Kalend. Iunij, anno 1570. in conformationem Trident. decreti, *ſeſſ*. 24. *c*. 14. *de reformat*. aduerſus eos qui occaſione nouæ prouiſionis, ſeu poſſeſſionis, canonicatuum, ſeu beneficiorum in cathedralibus, ſeu collegiatis Eccleſiis conſiſtentium aliquid petunt, exigunt, vel recipiunt ſibi, vel aliis applicandum, fructúſve beneficiato prouenturos inter ſe diuidunt. Hæc enim ſimoniacam labem, ſordidámque auaritiam redolent. Quapropter hæc committentes ſi Epiſcopo inferiores fuerint excommunicationis vinculo innodantur; Epiſcopi verò, eorúmque ſuperiores à Pontificalibus ſuſpenduntur, capitula, & collegia ſubiiciuntur interdicto.

Huic conſtitutioni non aduerſatur conſuetudo plurium Eccleſiarum, qua noui canonici, vel beneficiarij nihil per ſemeſtre, vel annum recipiunt ex beneficij fructibus, ſed inter antiquos diuiduntur; totidem tamen poſt illorum mortem reſeruantur pro ſolutione debitorum, & funeralium, quia hi fructus non cenſentur oblati, ſed dilati, vt refert Barboſa deciſum in remiſſionib. Concilij in hæc verba: Neque hoc decreto, neque Bulla Pij V. comprehenduntur ſtatuta Eccleſiaſtica deſeruiendi per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendi interim de maſſa graſſa, niſi peracto integro decreto ſeruitio, idque poſt obitum hæredibus deberi, cùm potiùs ſit differre, quàm auferre, & notauit Gutierr. *canon. qq. lib*. 1. *c*. 29. *n*. 30. Neque item aduerſatur prædicto Concilij decreto, & Pij V. conſtitutioni conſuetudo erogandi aliquid fabricæ, vel alteri loco pio, & notauit Gutierr. *dicto c*. 29. *in fine*. Solùm eſt aduertendũ Pium V. in ſua Bulla ſtatuiſſe, vt vbicunque beneficij fructus, & diſtributiones fabricæ vel ſacriſtiæ, aut alterius pij loci vſibus vltra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum dumtaxat dimidia pars ipſi ſacriſtiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiatus integrè percipiat. Sicuti aduertit Bonac. *t*. 3. *de cenſur. diſp*. 2. *q*. 3. *p*. 26. *num*. 5.

13. Decimatertia habetur in Bulla 149. Pij V. quæ incipit: *Licèt omnibus nouiſſimum ſit bellum hoc*, vbi Pontifex excommunicationi ſubiicit ſiue ſacri fœderis militem, ſiue quemcunque alium qui Chriſtianos in locis Turcarum inuentos ceperit, & in ſeruitutem redegegerit, ipſóſve inuitos ad remigandum coëgerit, etiam mercede ſoluta, vel illorum bona abſtulerit, cùm omnea

obligatē

obligati ſint dictos Chriſtianos amicabiliter tractare, ac liberè cum liberis ſuis, coniugibus, & bonis abite permittere.

Probabile tamen eſt hanc excommunicationem ſolùm aſtrinxiſſe eos qui prædictas actiones exercuerunt eo tempore, quo bellum illud cum Turcis geſtum eſt, occaſione cuius lata fuit hæc excommunicatio: vti tradit Bonac. *de cenſur. diſp. 2. q. 3. pun. 46. n. 1.* Tametſi oppoſitum probabilius cenſeat, motus illis verbis: *Nullus deinceps ſiue ſacri fœderis miles, ſiue alius Chriſtianus.* Nam ly *alius*, & *deinceps* indicant pro futuris temporibus hanc conſtitutionem latam fuiſſe.

14. Decimaquarta teferri poteſt, quam aliqui Doctores teſtantur tuliſſe Gregor. XIII. aduerſus eos, qui donationibus, vel promiſſionibus factis obtinent, certiores fieri prouiſionum beneficiorum à ſede Apoſtolica. Quæ excommunicatio cum non reperiatur in Bullario nouo, & plures Doctores eam omittant, non leue indicium eſt vſu receptam non eſſe, vti teſtatur Filiucius *tract. 15. cap. 5. q. 2.* Poſito autem receptam eſſe, eam tantùm incurrit qui præcisè pronunciatione pecuniam promittit, vel donat, nam ſi pro labore, & diligentia in his nuntiis mittendis præſtanda, ſeu in ſtipendium, quia ad hæc, & alia munera deſtinatus eſt, non videtur ſub hac cenſura comprehendi: Sicuti non comprehenduntur ipſi nunciantes, & pecuniam recipientes, vt aduertit Filiucius *loco citato.* Bonac. *tom. 3. diſp. 2. quæſt. 3. p. 17.*

15. Decimaquinta eiuſdem Gregor. continetur in Bulla 89. edita 14. menſis Iunij, anno 1584. & incipit: *Aſcendente Domino*, vbi Gregorius excommunicat eos qui inſtitutum Societatis, vel eius conſtitutiones, aut iſtius Bullæ diſpoſitionem, vel aliquem huius Bullæ, vel conſtitutionum articulum impugnare, vel eis contradicere, directè, vel indirectè auſi fuerint quouis diſputandi, vel etiam indagandæ veritatis quæſito colore. Impugnare autem cenſetur qui argumenta adducit ad probandum conſtitutiones, aut aliquem illarum articulum non eſſe rationi conſonum, nec prudenter ordinatum, eáque argumenta tanquam ex ſe efficacia inſoluta relinquit. Secus eſſet ſi propoſitis his argumentis ea ſolueret; nam eo caſu non impugnat inſtitutum, ſed confirmat, vti notauit Rodrig. *t. 1. qq. regul. q. 1. art. 5. ad finem.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p. 33. n. 3.*

Prætetea prohibet Gregor. & ſub excommunicatione, vti aduertit Bonac. *ſuprà n. 5.* Et Filiucius *tract. 15. c. 6. q. 6.* ne quis ſiue extra ſiue intra Societatem, niſi de illis Generalis, aut inferiorum Præpoſitorum licentia notationes, declarationes, gloſſas, vel ſcholia vlla ſuper præmiſſis (hoc eſt ſuper inſtituto Societatis) eius conſtitutionibus, vel ipſa Bulla Gregorij, aut aliquo illorum articulo facere, vel ea niſi quantum verba ipſa ſonant interpretari, aut de eis diſceptare, ſeu ſcrupulũ quemquam inijcere, vel in controuerſiam, aut dubiũ reuocare audeat quocunque modo, nec gloſſas, ſiue interpretationes ſiue impreſſas, ſiue ſcriptas ad id pertinentes legere, docere, aliiſque tradere, vendere, vel apud ſe retinere præſumat. Notanda ſunt ſingula verba, in quibus Pontifex intendit Societatis inſtitutum, & conſtitutiones protegere, ne maleuolorum ingenio aliquid illarum labefactetur. Deinde aduerte gloſſas, & notationes ſuper inſtituto, & conſtitutionibus prohiberi, ſi directè, & ex propoſito fiant, ſecùs ſi incidenter, & occaſione alterius materiæ tractandæ, & pro illius pleniori intelligentia: vti aduertit Bonac. *dicta diſp. 2. quæſt. 3. pun. 35. n. 6.* Quinimo neque hæ gloſſæ, & notationes prohibentur abſolutè, ſed editæ abſque Præpoſiti generalis, vel aliorum inferiorum Præpoſitorum licentia.

16. Decimaſexta habetur in Bulla 93. eiuſdem Gregorij: edita anno 1584. cuius initium eſt: *Inter Apoſtolicos*: vbi Pontifex eos qui in beneficiorum, & officiorum tum Eccleſiaſticorum tum ſæcularium electione, confirmatione, prouiſione, receptione, admiſſione, exigunt à prouiſis iuramenta impoſſibilia, illicita, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Tridentini obuiantia, etiam prætextu cuiuſcunque conſuetudinis, aut iam præſtita, reddita, vel exacta ſuper eorum obſeruatione quemquam in iudicio, vel extra inquietare, vel turbare auſi fuerint, ſi Epiſcopi ſint, à diuinis ſuſpendit; capitula verò, & conuentus, eorúmque Eccleſias, & loca omnia interdicto Eccleſiaſtico ſupponit, ſingulares perſonas excommunicationis ſententiæ ſubiicit. Præſtantes verò huiuſmodi iuramenta, nulla cenſura innodantur, ſed ſolùm prædicto vſu, & commodo rei, & gratiæ, cuius cauſa monuerint, ſi ſcienter talia iuramenta præſtiterint, vt latiùs ex ipſa Bulla conſtat.

17. Decimaſeptima excommunicatio habetur in Trident. *ſeſſ. 25. cap. 19. de reformat.* aduerſus dominos temporales, concedentes locum duello, item aduerſus duellantes, eorúmque patronos. Deinde aduerſus ſuadentes duellum. At Gregor. XIII. in ſua conſtitutione 82. incipiente: *At tollendum deteſtabile.* extendit pœnas latas in Trident. vt locum habeant in duello priuato, & in loco priuato, & non tuto, modò ex condicto loco, tempore, pugna fiat. Inſuper Clemens VIII. anno 1592. 16. Kalendas Septembris, variis modis prædictas conſtitutiones extendit: nam ex conſtitutione Clementis ligantur excommunicatione non ſolùm pugnantes in duello, ſed prouocantes ad duellum, tametſi duellum per ipſos non ſequatur, quia prouocatio eſt actio prædicta conſtitutione principaliter punita, vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. p. 48. num. 33.* ſed quia de his conſtitutionibus, & pœnis ibidem contentis egi *tract. de charitate diſp. 5. p. 7.* ideò ab eorum tractatu in præſenti ſuperſedendum eſt.

18. Decimaoctaua lata fuit à Gregor. XIV. in Bulla incipiente: *Cùm aliàs nonnulli in fauorem immunitatis debita locis ſacris*, de qua latè egi *2. p. tract.* 11. præcipuè *p. 12.*

19. Decimamnonam tulit Clemens VIII. in quodam Decreto, edito in generali Congregatione ſanctæ Inquiſitionis, vbi hanc propoſitionem, videlicet licere per litteras, ſeu nuntium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcepitque ne deinceps iſta propoſitio, publicis, priuatiſve lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, néve vnquam aliquo caſu, vt probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea diſputatiuè tractauerit (niſi forſan impugnando) vel ad praxim directè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit, præterquam in articulo mortis, ab alio quacunque dignitate fulgente, etiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ maiore Pœnitentiario, niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente abſolui, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat.

Et quamuis in prædicto Decreto, videatur damnari illa copulatiua propoſitio, ſcilicet licere per litteras confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad cuius veritatem neceſſaria eſt vtriuſque propoſitionis categoricæ affirmatio, ita vt non ſufficiat affirmare licere per litteras ſacramentaliter confeſſario abſenti confiteri, niſi ſimul aſſeras & ab eodem abſente abſolutionem obtinere. Attamen quia controuerſia erat, an abſolutio per litteras, vel internuntium à confeſſario abſente poſſet obtineri, ea de cauſa dicendum eſt huic Decreto contradicere, qui ſolùm affirmaret abſolutionem ſacramentalem præſtari poſſe à confeſſario abſente tametſi nihil confeſſione ſacramẽtali exprimeret. Quinimo

mo ſatis probabile exiſtimo illam propoſitionem hypotheticam reſolui in duplicem categoricam, præſtaréque hunc ſenſum: Si quis docuerit, vel defenderit hanc propoſitionem, videlicet licere per litteras, ſeu internuncium confeſſario abſenti ſacramentaliter confiteri, vel ab eodem abſente abſolutionem obtinere, &c. ſæpe enim dictio *&* disiunctiuè accipitur, ac ſi dictio *vel* appoſita fuiſſet, vt pluribus comprobat Gonzalez *reg.* 8. *cancellar. Gloſſ.* 3. *n.* 14. Cenedo *pract. qq ſingular.* 50. *n.* 7. Auguſt. Barboſa *de dictionib. & clauſulis*, *dict.* 93. *n.* 18. Neque obeſt ex Conciliis, & Rituali Romano præſcriptum eſſe moribundo qui in abſentia confeſſoris abſolutionem poſtulauit, ſignaque contritionis exhibuit, abſolutionem præſtandam eſſe à ſacerdote poſtmodum accedente, quia poſtulatio abſolutionis, exhibitióque contritionis in abſentia ſacerdotis non eſt cenſenda confeſſio ſacramentalis, quouſque ipſi confeſſori accedenti ad moribundum notificetur, & manifeſtetur per teſtes, qui prædictis ſignis contritionis præſentes fuerint.

Et licèt Pontifex ſolùm de licito vſu abſolutionis, & confeſſionis videatur locutus, vt indicant illa verba *licere per litteras*, non autem de valore abſolutionis, vel confeſſionis: at quia in hoc Sacramento regulariter valor cum licito vſu coniungitur, damnans aſſerentem licere abſolutionem, & confeſſionem in abſentia, conſequenter damnat qui aſſereret validam fore eam abſolutionem & confeſſionem.

Quocirca præſenti Decreto ſub pœna excommunicationis reſeruatæ, aliiſque pœnis arbitrio Ordinarij infligendis præcipitur, ne quis prædictam propoſitionem doceat, vel defendat publicè, vel priuatim tanquam veram, vel probabilem, neque eam imprimi faciat, aut de ea diſputet, niſi ad eam impugnandam: néue eam ad praxim directè, vel indirectè deducat, quod ſine dubio præſtaret, ſi abſolutionem in abſentia conferret, vel alium induceret ad abſolutionem in abſentia præſtandam.

20. Vigeſima traditur à Clemente V I I I. in Bulla 20. eiuſdem, incipiente: *Cum Hebræorum malitia*, aduerſus eos qui libros, ſeu codices, tractatus, volumina, aut quælibet alia ſcripta impij Thalmuth tacitè, vel expreſsè errores contra ſacram Scripturam continentia, necnon contumelias, impietates, blaſphemias contra Deũ, ſanctiſſimam Trinitatem, & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, Sacramenta, ſacras imagines, ac contra Chriſti fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias perſonas Eccleſiaſticas, ac etiam contra nuper conuerſos ad fidem, & Neophytos, & alios contra religionem Catholicam, vel in quibus etiam impudicæ, & obſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu quod expurgata fuerint, vel donec expurgentur, auſus fuerit retinere, habère, legere, edere, typis excudere, deſcribere, vel exemplare aduehere, emere, vendere, donare, commutare, quomodolibet diſtrahere, vel alienare, aut pro his libris habendis, ſcribendis, ſeu imprimendis, vel vndecunque afferendis, ſeu tranſuehendis, vel pro impetranda eorundem legendorum licentia opem Hæbræis præſtiterint, aut conſilium, auxilium, vel fauorem impenderint. Hæc enim excommunicatio coincidit ex parte cum excommunicatione contenta in Bulla Cœnæ, aduerſus legentes, vel retinentes libros hæreticorum errores continentes, vel de Religione tractantes. Sed quia contingere poteſt libros, & commentaria impij Thalmuth non ab hæretico compoſitos eſſe, ſed ab ethnico, & infideli, vel à fideli impio, & blaſphemo, meritò Clemens V I I I. prædictam conſtitutionem edidit, cuiuis materia per ſe manifeſta eſt, neque explicatione indiget.

21. Vigeſimaprima continetur in decreto Clementis V I I I. die 10. Maij, edito anno 1682. & initio Breuiarij conſtituto; ibi enim Pontifex, vt breuiaria iuxta præſcriptum Trident. & Pij V. imprimantur, ſtatuit, ne vllus typographus, aut bibliopola breuiarium imprimere, aut vendere præſumat abſque licentia in ſcriptis obtenta Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, vbi exiſtunt, aut illis deficientibus Ordinarij loci, alioqui typographi, & bibliopolæ extra Vrbem excommunicationi reſeruatæ ſubiiciuntur. Typographi verò, & bibliopolæ in Vrbe, & in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico commorantes incidunt in pœnam quinquaginta ducatorum auri, & amiſſionis librorum, & typhorum Cameræ Apoſtolicæ eo ipſo applicandorum. Inquiſitor verò, vel Ordinarius loci antequam huiuſmodi licentiam concedat, tenetur breuiaria imprimenda, & impreſſa conferre cum breuiario authoritate Clement. V I I I. recognito, nullo modo permittens aliquid addi, vel adimi, ita vt in ipſa licentia originali manu propria ſubſcripta, fidem faciat de hac collatione, & conformitate, alioquin Inquiſitor ipſo iure priuatur ſuo officio, & inhabilis ad illud redditur, & ad alia in poſterum obtinenda: Ordinarius verò ſuſpenſione à diuinis, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto innodatur: eius autem Vicarius vinculo excommunicationis, & officiorum, & beneficiorum priuatione, & inhabilitate ad illa, & alia in poſterum obtinenda eo ipſo afficitur. Hæ cenſuræ aduerſus Ordinarios, & eorum Vicarios reſeruatæ non ſunt; quia nullum eſt verbum in dicto Decreto, quod reſeruationem indicet, vt aduertit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. in fine libri*.

22. Vigeſimaſecunda continetur in Decreto edito à Cardinali Milleno Romæ Vicario 24. Auguſti anno 1613. de mandato ſummi Pontificis Pauli V. & in alio edito ſequenti anno publicato, vbi excommunicationi ſubiiciuntur qui aliquas Sanctorum reliquias etiam in modica quantitate ex cæmeteriis, cryptis, vel catacumbis extraxerint, vel extractioni cooperati fuerint, auxilium, vel fauorem præſtantes; vel qui illius loci, à quo extrahuntur, curam habentes permiſerint, ſeu conſenſerint extractioni: ac tandem qui præfatas reliquias receperint ſcientes extractas fuiſſe abſque Pontificis licentia. Notarij verò, & alij quicunque etiam Regulares qui fidem publicam, vel priuatam facerent abſque licentia Vicarij circa extractionem, donationem, conſignationem, tranſlationem, aut quemlibet alium contractum, vel ſcripturam, in qua de Reliquiis mentio habeatur, tametſi excommunicationi non ſubiiciantur, ſubiiciuntur tamen priuationi officij, & aliis pœnis.

Alicui videri poſſet probabile hac excommunicatione non comprehendi exteros Romam venientes, neque ibi diu commorantes; quia probabile eſt legibus, & præceptis particularibus non affici exteros breui receſſuros; ſed verius cenſeo hanc excommunicationem extendi ad omnes tam ibi commorantes, quàm illuc confluentes; quia eſto lata fuerit à Cardinali Milleno Romæ Vicario, lata fuit ab illo non quatenus Vicarius erat, ſed quatenus ipſi à Pontifice commiſſa fuit facultas prædictam excommunicationem promulgandi, atque adeò nomine ipſius Pontificis, itaut ipſemet Pontifex cenſeatur cenſuram illam tuliſſe. Nam cùm extractio reliquiarum potiùs fiat ab exteris quàm ab iis qui Romę commorantur, opus erat prohibitionem ad exteros pręcipuè extendi, aliàs non ſatis extractioni conſultum eſſet. Ex quo infertur, non euanuiſſe hanc conſtitutionem morte Cardinalis Milleni, aut eius officio finito; quia non ipſius nomine, ſed Pontificis lata fuit, & non per modum præcepti, ſed legis, & conſtitutionis perpetuò valituræ: & notauit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 13.

23. Vigeſimatertia continetur in Bulla Vrbani V I I I. 12. Kalendas Nouembris 1614. quæ Incipit: *Supernæ*, aduerſus eos qui frumentum, blada, legumina, & oleum ex ſtatu Eccleſiaſtico extrahunt, hoc eſt ex locis Eccleſię immediatè

ſubiectis,

Digitized by Google

ſubiectis, & ad loca extra Eccleſiam, imò ad loca mediatè Eccleſiæ ſubiecta deferunt mercimonij cauſa. De qua re varias conſtitutiones ediderunt Pontifices, ſpecialiter Sixtus IV. Iulius II. Clemens VII. Pius V. Gregorius VIII. Clemens VIII. Paulus V. vti refert Bonac. *t.3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. pun.* 42. Diſpoſitioni tamen Vrbani vtpote vltimæ ſtandum eſt. Pro cuius explicatione aduerte non eſſe prohibitum præſenti Bulla Vrbani VIII. extractionem illarum rerum, quæ in Bulla exprimuntur factam occaſione ſe, ſuámque familiam alendi, vel ob alium quemcunque finem præter mercimonium, tametſi in magna quantitate, vti conſtat ex illis verbis *mercimonij cauſa*, diſpoſitionem reſtringentibus, & notauit Bonac. *d. pun. 42. n.* 8. Res verò, quæ extrahi debent ex ſtatu Eccleſiaſtico, ſunt frumenta, blada, legumina, & oleum. Nam licèt Vrbanus VIII. hæc non expreſſerit, quia tamen confirmauit, & innouauit Bullam Pij V. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. in quibus hæc expreſſa erant; ideò cenſenda ſunt ſub eius conſtitutione comprehendi. Neque obeſt quod Paulus V. anno 1606. in ſua Bulla, quæ incipit: *Pro peculiari*, olei mentionem non fecerit, quia illa Bulla confirmatoria eſt anno præcedentis latæ incipientis: *Inter grauiſſimas*, in qua olei mentio facta eſt. Præterquàm quòd ſub illis verbis, *& ad annonæ genus* oleum comprehenditur, vt notauit Filiucius *tract. 15. c. 6. q. 9. n.* 160. Bonac. *p. 42. n. 6.* Nomine frumenti, & bladi veniunt triticum, hordeum, hauena, far, ſiligo, & quæcũque ſemina ariſtas emittentia; non autem poma, pyra, nuces, allia, cœpæ, & conſimiles fructus, vti tradit Bonac. *dicto p. 42. n.* 3. Nomine leguminum venit quidquid terræ ſatis in ſiliquis naſcitur, vt ſunt fabæ, piſæ, cicer, lentes, & ſimilia, ſicuti expoſuit Ambroſ. Calepin. verbo *legumen*. Nomine olei manifeſtum eſt intelligi liquorem illum pinguem ex oliuis extractum. Qui igitur aliqua ex prædictis in magna quantitate extraheret ex ſtatu Eccleſiaſtico ad non Eccleſiaſticum mercaturæ cauſa, in excommunicationem incideret.

Notanter dixi in magna quantitate; nam hæc ſemper requiritur ad peccatum mortale, & excommunicationem maiorem incurrendam. Quæ autem in præſenti ſit magna quantitas, non eſt facile definire. Alij aſſerunt illam eſſe cenſendam, quæ deſeruire poteſt in ſuſtentationem familiæ pro tribus, vel quatuor diebus. Alij quæ à tribus equis deferri nequit. Sed rectiùs Bonac. *dicto t. diſp. 2. q. 3. pun. 42. n.* 13. arbitrio prudentis deciſionem remittit, credens quãtitatem, quæ vno equo deferri poteſt modicam eſſe; grauitas enim vel leuitas materiæ deſumenda eſt ex fine per conſtitutionem intento. Finis autem conſtitutionis eſt impedire, ne ſtatus Eccleſiaſticus caritatem frumenti, leguminis, & olei patiatur. Ea igitur extractio, quæ huic fini grauiter obſtet, quæque ex ſe valeat hanc caritatem inducere, recenſenda eſt grauis materia excommunicationi ſubiecta, non alia.

Hæc excommunicatio eſto reſeruata non ſit expreſſè in Bulla Vrbani VIII. at tacitè, & implicitè reſeruatur, quatenus prohibet extractionem, & delationem prædictarum rerum ſub pœnis, & cenſuris contentis in Bulla Gregorij XIII. & Pauli V. At cenſuræ ibidem contentæ reſeruatæ erant, ergo latæ in Bulla Vrbani reſeruatæ cenſendæ ſunt: aliàs non eſſet prohibitio ſub eiſdem pœnis, & cenſuris, ſed ſub diuerſis, vti docet Filiucius *tract. 15. c. 6. q. 7. n. 147. in fine*, tametſi contra ſentiat Bonac. *diſp. 1. q. 3. p. 24. num.* 16.

Sed eſt dubium, an extrahens farinam ſub prædicta prohibitione contineatur? Ratio dubitandi eſt; quia farina non eſt formaliter frumentum, etſi ex frumento conficiatur. Ergo ſub prohibitione extrahendi frumentum farina comprehendi non debet. Non enim lex pœnalis, & odioſa extendenda eſt vltra verborum proprietatem. Atque ita docet Bald. *lib. 1. Cod. de fru-*
ctib. & lit. expenſ. & *leg. non dubito, Cod. de legib.* Alberic. & alij relati à Iulio Claro, & Azor. *locis referendis*. Sed contrarium longè probabilius eſt, ſcilicet ſub prohibitione frumenti farinam comprehendi, vti docuerunt aliis relatis Iulius Clarus 1. *lib. pract. qq. criminal. q.* 82. Ioan. Azor. *1. p. inſtit. moral. lib. 1. cap. 26. q. 1. verſ. quæres*, Filincius *tract. 15. cap. 6. quæſt. 9. num.* 158. Duard. *in expoſit. bullæ Cœnæ Domini, lib. 1. cap. 3. quæſt. 4. num.* 9. Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 3. pun. 42. n.* 4. Ratio eſt, quia farina propriè, & in rigore frumentum eſt; tritum tamen, & in minutas partes redactum: ergo ſub frumento comprehenditur. Alioquin plurimũ derogaretur legi prohibenti frumenti extractionem, ſi farina extrahi poſſet, neque Pontifex caritati annonæ ſatis conſuleret prohibens frumenti extractionem, permiſſa extractione farinæ. At quotieſcunque lex aliqua inutilis redderetur extenſione non facta ad aliquem caſum, extendi ad illum debet. Argum. *c. ſi ciuitas de ſententia excommunicat.* & *c. quicunque in fine. de Regulis iuris in 6.* Ergo eſto farina ſub frumento non comprehenderetur, ob vitandam illuſionem legis prohibentis extractionem frumenti, ad farinæ extractionem lex extendi deberet.

Ob eaſdem ferè rationes, exiſtimat Filiucius *tract. 15. c. 6. q. 9. n.* 158. panem coctum ſub frumento comprehẽdi, quia panis coctus ex frumento conficitur. Ergo prohibito frumento panis prohibitus eſt. Neque opus erat in prohibitione panem exprimere, cùm ſatis cenſeretur expreſſus facta prohibitione illius, ſine quo ipſe conſiſtere nequit. Præterea frumentum communi vſui deſeruire non poteſt niſi redactum in farinam, & panem coctum: ergo prohibens frumenti extractionem præcipuè intendit prohibere extractionem farinæ, & panis cocti. Denique permiſſa panis extractione, non ſatis impedita eſſet annonæ caritas. Nihilominus etſi hæc ſentẽtia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo negantem ſub frumento panem comprehendi, quam docuit Bartol. *in leg. qua fœlicis. §. illud ff. de legatis* 3. vbi loquit appellatione materiæ non venire materiarum, hoc eſt, ex materia cõfectum: cui ſententiæ fauet lex. *ſicut lana, ff. eodem tit.* dicens lanæ appellatione non venire lanam netam, id eſt, in filũ redactam. Ergo multò minus veniret tela ex lana confecta. Ergo ſub nomine frumẽti non venit panis, vtpote ex frumento confectus. Et ratio omniũ eſt, quia panis eſto ex frumento conficiatur, à frumento ſpecie differt, vti cõmunis tradit ſententia, quod in farina nõ procedit. Ergo ſub frumẽto cõprehendi non poteſt, maximè in lege pœnali, vbi ſtrictior interpretatio facienda eſt. Præterea extractio panis regulariter obſtare non poteſt grauiter fini à legiſlatore in hac lege intẽto, vtpote quę annonæ caritatem vix inducere poſſit, cùm difficile ſit in magna quantitate extrahi, & diu conſeruari.

Ex his ſoluuntur fundamenta oppoſitæ ſententiæ. Ad primum concedo panem ex frumento confici, ideóque interdicto frumento panem interdictum eſſe; panem inquam confectum ex frumento interdicto: cùm autem frumentum interdictum non ſit, dum in ſtatu Eccleſiaſtico permanet, ſed dum ex ſtatu Eccleſiaſtico ad non Eccleſiaſticum defertur, efficitur panem confectum ex frumento in ſtatu Eccleſiaſtico permanente non prohiberi. Ad ſecundum, admitto deſeruire non poſſe vſui communi frumentum, niſi in panem coctum redactum, prohiberíque tranſlationem frumenti, ne ex frumento tranſlato panis conficiatur; at inde non infertur quòd ex frumento non tranſlato panis confici non poſſit, & transferri. Ad tertium nego non ſatis impeditam eſſe annonæ caritatem prohibita frumenti extractione, tametſi extractio panis cocti permiſſa ſit ob rationem in concluſione allatam, quod difficile eſt in magna quantitate panem coctum extrahi.

Grauior difficultas eſt, an ſub nomine olei oleæ, ex

Digitized by Google

quibus ipſum conficitur,contineantur? Affirmant aliqui, quia cùm oleæ materia olei ſint, illis extractis oleum extrahi cenſetur. Alij diſtinctione vtuntur: ſi oleæ extrahantur ad conficiendum oleum,aſſerunt prohibitam eſſe earum extractionem,ſecùs ſi ad comedendum extrahantur. Alij dicunt, ſi oleæ maturæ ſint, & aptæ ad conficiendum oleum, prohiberi earum extractionem,ſecùs ſi acerbæ ſint. Ego vero exiſtimo probabilius ſub hac cenſura non comprehendi olearum extractionem ſiue maturæ ſint, ſiue acerbæ,ſiue ad comedendum,ſiue ad faciendum oleum extrahantur. Ducor, quia oleæ ab oleo ſpecie differunt. Ergo prohibita olei extractione non eſt cenſenda prohibita olearum extractio, quia conſtitutio pœnalis vltra proprietatem verborum extendenda non eſt. Præterquam quòd in olearum extractione non procedit eadem ratio, ac in extractione olei. Quippe oleæ difficilè in magna quantitate extrahi poſſunt, & frequenter ad comedendum extrahuntur; raróque ad conficiendum oleum.

PVNCTVM XXXI

Expenduntur excommunicationes, ſi quæ ſunt non reſeruatæ,contentæ in Decretis à *Gratiano* collectis

1 *Refertur excommunicatio aduerſus præſumentes contraire præceptis Romanæ Eccleſiæ.*
2 *Item aduerſus vſurpantes oblationes intra Eccleſiam factas.*
3 *Item aduerſus adminiſtratores ſæcularium dignitatum, ſi moniti ab Epiſcopo non obedierint.*

1. PRima excommunicatio quæ refertur, continetur in *cap. Nulli fas eſt. 19. diſtinct.* Vbi Gregor. VI excommunicationem promulgat aduerſus eos qui Apoſtolicis decretis, & Romanæ Eccleſiæ præceptis contraire præſumant. Verùm in hoc Decreto non fertur excommunicatio ipſo iure, ſed ferenda decernitur, vt conſtat ex illis verbis: *maioris excommunicationis deiectione eſt abiiciendus.* Atque ita tradit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 37. *num.*1. Suar. *diſp.*23. *ſect.*2. *num.*3. *&* 5.

2. Secunda adduci poteſt ex *c. hanc conſuetudinem num.* 10. *quæſt.*1. vbi Damaſus Papa anathematis vinculo pronuntiat colligatum, & condemnatum laicum qui oblationes intra Eccleſiam factas ab Eccleſia vſurpare, ſeu detinere præſumit. Notandæ ſunt actiones requiſitæ ad hanc excommunicationem incurrendam: requiritur namque vt vſurpans laicus ſit, vt conſtat ex illis verbis: ſub dominio laicorum. Et licèt Gloſſa in propoſitione caſus innuat debere eſſe ciuem Romanum in ciuitate Romana oblationes auferentem; verius eſt hoc requiſitum non eſſe, cùm Pontifex generaliter de vſurpante oblationes ex Eccleſiis loquatur, neque vllum verbum in toto illo Decreto continetur, ex quo diſpoſitio reſtringi poſſit ad ſolam ciuitatem Romanam, vt benè notauit Bonacina *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *quæſt.* 2. *pun.*1. *num.* 3. Vſurpatio autem debet eſſe ex oblationibus in Eccleſia factis, & in Eccleſia conſiſtentibus: nam ſi extra Eccleſiam poſitæ ſint, non eſt locus huic excommunicationi, vt manifeſtant illa verba: *de cætero oblationes de ſacris Eccleſiis auferre molitus fuerit.*

Solùm eſt difficultas, an hæc excommunicatio ipſo iure lata ſit, an ſit ferenda? Graffis *lib.* 4. *deciſ. capite* 24. *num.* 10. Memoriale clericor. *cap* 8. *excommunicatio.* 14. Barboſa *de poteſt. epiſc. allegat.* 50. *num.* 170. Bonacina illis relatis *dicta diſput.* 2. *quæſt* 2. *pun.* 1. *num.* 1. exiſtimat latam eſſe ipſo iure, quia fertur ſub verbis temporis præſentis, ibi; anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus. Sed probabilius exiſtimo vel viu receptam non eſſe, vel eſſe ferendam: ſicuti dicit Filiucius *tract.* 14. *cap.* 3. *quæſt.* 4. *numero* 48. Et conſentiunt Tolet. *&* Suarez *locis allegatis*, aſſerentes nullam excommunicationem ipſo iure latam in Decretis contineri, præter eam quæ ob percuſſionem clericorum incurritur. Ducor, quia illa excommunicationis pronunciatio ſub verbis præſentis, ſubiunctiui ex ſe indifferens eſt ad ſententiam latam, & ferendam. Quippe præſtare poteſt hunc ſenſum; anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus; hoc eſt ligetur, & condemnetur. Quotieſcunque autem verba legis pœnalis indifferentia ſunt, & pœnam ipſo iure latam excuſare poſſunt in eo ſenſu accipi debent, quia odia reſtringi, & fauores conuenit ampliari.

3. Tertia excommunicatio refertur ex *cap. adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. vbi Ioannes VIII. adminiſtratores ſæcularium dignitatum, ſi ter ſint moniti ab Epiſcopo, ſeu Eccleſiaſticis viris (iuriſdictionem ſcilicet habentibus) non obedierint, ab omni communione priuat. Hanc excommunicationem eſſe ipſo iure latam innuit Gloſſa *ibi*, verbo *priuatos.* Et tradit Barboſa *dicta alleg.* 50. *num.* 170. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 14. *num.*1. Verùm Tolet. *lib.*1. *cap.* 37. *num.* 1. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 2. *num.* 8. cenſent hanc excommunicationem non eſſe in vſu, quia non eſt ſatis perſpicuum communionis priuatione excommunicationem intelligi. Illud certum ad illam incurrendam trinam monitionem diſtinctam requiri.

PVNCTVM XXXII.

Expenduntur excommunicationes non reſeruatæ contentæ in quinque libris *Decretalium*

1 *Prima fertur aduerſus eos qui in diœceſibus diuerſarum linguarum contra formam ibi præſcriptam, ſe ingerunt gubernatores.*
2 *Item aduerſus magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis, qui ante tempus finitum aliis hoſpitium conducere præſumunt.*
3 *Item aduerſus ſacerdotem officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis exercentem.*
4 *Item aduerſus Religioſos qui à ſuis clauſtris exeunt ad audiendas leges, & phyſicam.*
5 *Item aduerſus ſacerdotes, aliáſque perſonas leges, vel phyſicam addiſcentes duorum menſium ſpatio.*
6 *Item aduerſus fauentes, & exequentes ordinationes factas, à quibuſdam hæreticis*

1 PRima continetur in *cap. quoniam, de officio Ordinarij*, vbi Innocent. III. præcipit, vt in diœceſibus, & ciuitatibus, vbi permixti ſunt populi diuerſarum linguarum habentes ſub vna fide varios ritus,& mores,à Pontifice illarum diœceſum, & ciuitatum deſignentur viri idonei qui ſecundùm diuerſitates rituum, & linguarum diuina illis officia celebrent, & ſacramenta miniſtrent. Prohibétque omnino, ne vna, eadémque ciuitas, ſeu diœceſis diuerſos Pontifices habeat tanquam vnum corpus diuerſa capita quaſi monſtrum. Sed ſi propter prædictas cauſas vrgens neceſſitas poſtulauerit, Pontifex loci Catholicum Præſulem nationibus illis conformem prouida deliberatione conſtituat vicarium in prædictis, qui ei per omnia ſit obediens, & ſubiectus. Vnde ſi quis aliter ſe ingeſſerit (inquit Pontifex) excommunicationis ſe nouerit mucrone percuſſum: & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio Eccleſiaſtico deponendum, adhibito (ſi neceſſe fuerit) brachio ſæculari ad tantam inſolentiam reprimendam.

Hanc excommunicationem latam eſſe ipſo iure nemini

Digitized by Google

nemini dubium eſſe poteſt, cùm lex non exigat ſententiam iudicis, ſed ipſamet ſententiam ferat. Vt aduertit Gloſſa *dicto cap. quoniam*, verbo *percuſſum*. Sed an aduerſus ſolos Epiſcopos feratur, dubium eſt. Nam Nauarr. *cap.* 27. *n.* 114. Memoriale clericorum *cap.* 1. *excom.* 10. Barboſa *alleg.* 50. *n.* 170. & alij exiſtimant ſolos Epiſcopos comprehendi, quod non leuiter indicant illa verba. Prohibemus, ne vna & eadem ciuitas, ſiue diæceſis diuerſos Pontifices habeat; ſed ſi propter prædictas cauſas vrgens neceſſitas poſtulauerit, Pontifex loci Catholicum Præſulem nationibus illis conformem prouida deliberatione conſtituat. Quibus dictis ſubiungit Pontifex: ſiquis aliter ſe ingeſſerit, id eſt in præſulis officium. Ergo ſolis Epiſcopis, non autem aliis clericis inferioribus hæc excommunicatio iniungitur. Sed verius cenſeo non ſolùm aduerſus Epiſcopos, ſed etiam aduerſus quoſcunque clericos præſulatus officium vſurpantes hanc ferri excommunicationem. Sicuti docuit Bonac. *diſp.* 2. *q.* 4. *p.* 4. *in fine.* Filiucius *tract.* 14. *cap.* 7. *q.* 2. Moueor, quia Innocent. III. *in isto c.* districtè præcipit, vt Pontifices ciuitatum, vel diæceſum, in quibus populi diuerſarum linguarum, rituum, & morum ſub eadem fide permixti ſunt, prouideant viros idoneos, qui prædictis diuina officia celebrent, & Sacramenta miniſtrent. Non enim dixit Epiſcopos, ſed *viros idoneos*, qui tales eſſe poſſunt, tametſi Epiſcopi non ſint, cùm ad diuina celebranda, & ſacramenta miniſtranda character ſacerdotalis ſufficiat. Ergo clauſula illa in fine capitis poſita: *Si quis aliter ſe ingeſſerit* cùm ad omnia in eo contenta referatur, efficitur ſanè, non ſolùm aduerſus eos qui ſe in Præſules ingerunt in diuinorum officiorum celebratione, & ſacramentorum adminiſtratione, cenſuram latam eſſe.

2. Secunda habetur in *c. ex reſcripto de locato, & conducto*, vbi Clemens III. innouat, & confirmat excommunicationem latam à duobus ſuis legatis, aduerſus Magiſtros, & ſcholares academiæ Bononienſis, qui ante tempus conductionis finitum, & abſque conſenſu inquilini aliorum Magiſtrorum, ſeu ſcholarium officium conducere audent in læſionem, vel præiudicium habitantium. Hæc excommunicatio non extenditur ad alios Magiſtros, & ſcholares aliarum vniuerſitatum à Bononia, quia expreſsè textus loquitur de Magiſtris, & ſcholaribus Academiæ Bononienſis. Et licèt in dicta Academia plures, ſint gaudentes ſcholarium priuilegio; non tamen ſub hac cenſura comprehenduntur, niſi Magiſtri, & ſcholares propriè fuerint, & non ex priuilegio. Vti verius defendit Gloſſa *in dicto cap. ex reſcripto*, verbo *ſcholarium*. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 37. *num.* 1.

3. Tertia continetur in *cap. clericis. Ne clerici, vel monachi*, vbi Alexand. ſub interminatione anathematis prohibet, ne quis ſacerdos officium habeat vicecomitis, aut præpoſiti ſecularis. Quod ſi quis contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus emendare noluerit (inquit Pontifex) excommunicationi ſubiaceat. Et quamuis Silueſt. verbo *excommunicatio.* 9. *num.* 28. & alij relati à Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 23. exiſtiment hanc cenſuram non eſſe ipſo iure latam, longè verius eſt oppoſitum, vt docuit Gloſſa in præſenti, verbo *excommunicationi ſubiaceat.* Caiet. verbo *excommunicatio*, *cap.* 76. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 117. Suar. *diſput.* 23. *ſect.* 3. *num.* 22. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 6. Filiucius *tract.* 24. *cap.* 7. *quæſt.* 4. *num.* 106. Bonac. *diſp.* 2 *quæſt.* 4 *p.* 5. *num.* 7. Quia verbum illud *excommunicationi ſubiaceat* quod imperatiuum eſt, indicat lege ipſa abſque miniſterio iudicis delinquentem excommunicationi ſupponi.

Sed an afficiat omnes Clericos in ſacris conſtitutos? non eſt conſtans Doctorum ſententia. Nam Panormitan. *dicto cap. clericis num.* 8. Angel. verbo *excommunica.* 7. *caſu* 18. Silueſt. *eodem* 9. *num.* 28. Tabiena 5. *caſu* 24. affirmatiuam partem tuentur, ducti argum. *cap.* 2. *de cohabitat. Clericor. & mulier.* vbi nomine ſacerdotis diaconus, & ſubdiaconus intelligitur. Et licèt hæc conſtitutio pœnalis ſit, & ideò ex ea parte reſtringenda; quia tamen cedit in decorem ſtatus Eccleſiaſtici, non debet verbum illud *ſacerdotes* ſtrictè ſumi. Argum. eorum quæ notat Gloſſa *in cap. ſciant cuncti* verbo *alios*, *de electione lib.* 6. Sed rectiùs Caietan. verbo *excommunica. cap.* 76. Henriq. *lib.* 14. *de irregularit. cap.* 5. *num.* 5. *in annotat. litt. Q.* Sayrus. *lib.* 3. *theſauri, cap.* 32. *numero.* 6. Suar. *ſect.* 3. *num.* 21. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 7. *quæſt.* 4. *n.* 106. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 4. *pun.* 5. *num.* 8. cenſent ſolos ſacerdotes presbiteros comprehendi. Quod non leuiter colligitur ex ipſo textu, quandoquidem Pontifex duo ibi ſtatuit, alterum contra omnes clericos in ſacris conſtitutos, videlicet ne iudicium ſanguinis agitent; alterum aduerſus ſolos ſacerdotes, ne officium Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis habeant. Neque obeſt textus *in cap.* 2. *de cohabitat. Clericor. & mulier.* Vbi ſub nomine ſacerdotum omnes exiſtentes in ſacris intelliguntur, quia Pontifex id expreſſit ibi; Si quiſpiam ſacerdotum, id eſt presbiter, diaconus vel ſubdiaconus. Sicuti etiam expreſſit Stephanus Papa, *in c.* 1. 15. *q.* 5. vbi quem in principio capitis diaconum appellauit, in fine ſacerdotem nuncupat. At cùm in præſenti Alexand. III. nomen ſacerdotis non extenderit ad omnes exiſtentes in ſacris, quin potiùs contrarium indicauerit ex diuerſo modo loquendi, quo in primo caſu, & in ſecundo vſus fuit, efficitur ſolos presbiteros qui in communi vſu ſacerdotes nuncupantur, comprehendi. Hi igitur ſacerdotes tametſi officium Vicecomitis, & Præpoſiti ſæcularis ſuſcipiant, non ligantur prædicta excommunicatione, quouſque moniti ſint, & poſt monitionem non ſe emendauerint, quia ſic cauetur in textu. Quod ſi roges quæ cauſa eſt, ob quam hæc excommunicatio aduerſus ſacerdotes lata ſit? Reſpondeo eſſe ob decorem, & reuerentiam dignitatis ſacerdotalis: dedecet enim ſacerdotes qui Regibus ſuperiores exiſtunt, eis eſſe ſubiectos, & inſeruire: at eo ipſo quo nomine alterius laicalem iuriſdictionem exercent, ei inſeruiunt, illique ſubiiciuntur. Non igitur decet eorum ſtatum ea munera ſuſcipere.

Hinc infertur graue peccatum eſſe, ſi ſacerdotes, & à fortiori Epiſcopi abſque licentia Pontificis munus Viceregis, Vicecomitis, Gobernatoris, Præſidentis prouinciæ, vel Cancellariæ ſuſcipiant. Tum quia eorum ſtatum dedecet, tum præcipuè, quia ſub interminatione anathematis interdicitur in *dicto c. clericis*: & notanit Panormit. *ibi n.* 10. Bernard. Diaz *pract. canon. c.* 56. Nauarr. *c.* 17. *n.* 117. Sayrus *lib.* 3. *c.* 31. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *p.* 5. *n.* 3. *n.* 6. Neque his obſtat ſacerdotes Epiſcopos ſæpe in Hiſpania Proreges, & Præſides regij ſenatus conſtitui, quia credendum eſt ex expreſſo, ſeu tacito conſenſu Pontificis fieri: vti aduertit Henriq. *lib.* 14. *c.* 5. *n.* 5. *in comment. lit. Q.* Sayrus, Bonac. *loc. cit.* Illud tanquam certum communis ſententia ſupponit, ſacerdotes Epiſcopos Principum ſæcularium conſiliarios eſſe poſſe, in iis quæ ad regni regimen pertinent, modò non conſulant in cauſa ſanguinis, ſicuti notauit Sayrus, & Bonacina *locis relatis*.

4. Quarta continetur in *cap. non magnopere. cap. ſuper ſpecula. Ne clerici, vel Monachi*, vbi Honorius III. & Alexand. III. excommunicant Religioſos, qui è ſuis clauſtris exirent ad audiendas leges & phyſicam, hoc eſt medicinam, & intra duos menſes ad clauſtrum non redierint.

Ad incurrendam hanc cenſuram opus eſt Religioſum è ſuo monaſterio egredi intentione audiendi prædictas ſcientias, & inſuper quòd intra duorum menſium ſpatium non reuertatur, vt docent omnes Doctores inferiùs referendi. Primò namque requiritur egreſſus ex intentione. Vnde ſi alia intentione fuerit factus, huic cenſuræ non eſt locus, quia defecit egreſſui ea qualitas, quam Pontifex ad imponendam cenſuram requirit.

Vti docet Sayrus *lib.* 3. *c.* 33. *num.* 3. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 15. Tolet. *lib.* 1. *c.* 37. *num.* 9. Sanctarellus *tract. de apoſtaſia. cap.* 2. *num.* 16. Booac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *pun.* 7. *n.* 4. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi prædictas ſcientias vltra duorum menſium ſpatium audierit, hanc effugiat excommunicationem, ſi eas non audiat animo addiſcendi, ſed amicum ſua præleuria honorandi. Vti docent Sayrus, Tolet. Suar. Bonacina, & alij *locis citatis.* Verùm ſi Religioſus qui à principio non fuit è monaſterio egreſſus animo audieodi prædictas ſcientias, poſtmodum voluntatem mutauerit, & illarum auditioni ineubuerit vltra ſpatium duorum menſium, tametſi Bonac. *num.* 5. innuat non affici hac cenſura, probabilius oppoſitum credo com Panormit. *in dicto cap. non magnopere.* Suar. *ſect.* 3. *n.* 15. Sayro *cap.* 33. *num.* 3. Filiucio *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 2. *num.* 127. eo quòd prædictus Religioſus à poncto quo voluntatem habet permanendi extra Monaſterium, vt dictas ſcientias audiat, cenſetur è Monaſterio egreſſus ad illarum ſcientiarum auditionem, & conſequenter comprehenſus ſub diſpoſitione huius legis.

Secundò requiritur, ne poſt egreſſum intra duorum meoſium ſpatium ad monaſterium redeat. Quod ſpatium computandum eſt à die egreſſos, vt apertè colligitur ex verbis textus ibi: Exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi iofra duorum meoſiũ ſpatium ad clauſtrum redierint: & notauit Panormit. *in dicto cap. ſuper ſpecula, num.* 8. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 4. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 16. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 2. *num.* 129. Booac. aliis relatis *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *p.* 7. *num.* 11.

Difficultas grauis eſt, an huic cenſuræ ſubiiciatur Religioſus è ſoo Monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias; eas tamen non audiens ob impedimentum ſibi appoſitum, aut mutationem prioris voluntatis, ſi ad monaſterium intra duorum menſium ſpatium noo redierit. Negat ſubiici S. Aotonin. referens Ioan. Andr. & alios 3. *p. tit.* 24. *cap.* 52. Caiet. verbo *excommunicatio, cap.* 50. & iodicat Filiucius *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 2. *num.* 127. Quia non prohibetur exitus propter ſe, ſed propter harum ſcientiarum auditionem. Ergo ſecluſa auditione egreſſus ſub hac cenſura non eſt prohibitus. Nihilominus communis ſententia, & vera defendit non excuſari Religioſum à prædicta cenſura eo animo exeuntem, & omittentem audire ob impedimentum ſibi appoſitum. Vti docuerunt aliis relatis Suar. *diſp.* 13. *ſect.* 3. *num.* 14. Sanctarell. *de apoſtaſia. cap.* 2. *num.* 17. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *pun.* 7. *num.* 6. Quia eſto egreſſus prohibeatur Religioſo, ne extra clauſtra vagetur occaſione prædictas ſcientias audiendi: at quod de facto prohibetur, eſt egreſſus eo animo factus abſque reditu ad monaſterium: aliàs ſi auditio harum ſcientiarum neceſſaria eſſet ad hanc cenſuram incurrendam, oon ab egreſſu, ſed ab auditione poſito egreſſu tempus duorum menſium computandum foret contra ſuperius dicta, & communem ſententiam.

Verùm ſi poſt egreſſum intra duorom menſium ſpatium audire leges, vel phyſicam omiſiſti, ob mutatiooem volũtatis antea habitæ, probabilius exiſtimo te ab hac ceoſura excuſari; quia poſita ea voluntatis mutatione oon es cenſendus è monaſterio egreſſus animo audiendi præfatas ſcientias, cùm iam prior voluntas hac reuocatiooe ceſſet. Sicuti docuit Suar. *dicta ſect.* 3. *num.* 14. Santarel. *de apoſtaſia. cap.* 2. *num.* 17. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 4. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 9. & alij aduerſus Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 8. *p.* 7. *num.* 7.

Sæpe dixi Religioſum exeuntem ad audiendas leges, vel phyſicam, nec reuertentem intra duorum menſium ſpatium hac excommunicatione comprehendi, vt tacitè inſinuatum ſi exiret ad docendas has ſcientias non eſſe locum huic excommunicationi, quia Honorius III. in *cap. ſuper ſpecula. Ne Clerici, vel monachi*, referens Alexandri conſtitutionem, & illam explicans deauditiooe locutus eſt. Vt conſtat ex illis verbis: *Contra Religioſas perſonas de clauſtris exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam. Alexãder prædeceſſor noſter ſtatuit in Concilio Turonen, vt niſi infra duorũ menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicuti excommunicati ab omnibus euitentur.* Neque his obeſt quòd Alexand. III. in ſua Conſtitutione relata in *cap. non magnopere, eodem tit.* lectionis mentionem fecerit dicens: Statuimus, vt nulli omnioo poſt votum Religioois, & poſt factam in aliqoo loco religioſo profeſſiooem ad phyſicam, legéſve mundanas legendas permittantur exire, quia verbum illud *legere*, eſto vulgari vſu idem ſigoificet frequenter quàm docere. At ſæpè pro ſtudere accipitur, ſicuti in præſenti acceptum eſt ex expreſſa deciſione Honorij III. Atque ita tradit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 117. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 37. *n.* 9. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 17. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 2. *in fine, n.* 129. Saoctarell. *tract. de apoſtaſia cap.* 2. *n.* 18. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quaſt.* 8. *pun.* 7. *num.* 8 aduerſus S. Antooin. Archidiac. Hoſtienſ. Silueſt. & alios relatos Suar. *num.* 17.

5. Quinta continetur in eodem *c. ſuper ſpecula. Ne clerici, vel monachi*, vbi Honorius III. prædictam excommunicationem adoerſus Religioſos latam extendit ad Sacerdotes, Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Eccleſiaſticos perſonatum habentes, qui duorum menſium ſpatio leges, vel phyſicam addiſcuot.

Circa quam excommunicationem duplex occurrit difficultas. Prima an ſub hac cenſura comprehendatur auditio harum ſcientiarum priuata, vti ſi domi præceptorem haberes, à quo has facultates diſceres? Affirmant ex communoi ſententia Nauar *c.* 27. *n.* 117. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 19. Filiucius *tract.* 14. *c.* 7. *q.* 3. *n.* 103. & probari poteſt, quia finis huios prohibitionis eſt, ne ſtudio harum facultatum ſtudium theologiæ, quod fidei Catholicæ tuendæ maximè neceſſarium eſt, diminutionem patiatur: at huic fini non minùs obeſt ſtudium priuatum, & publicum domi habitum, quàm habitum in ſcholis. Ergo vtrumque ſtudiom ſub dicta prohibitione continetur. Et confirmo. Honorius III. prohibuit prædictis clericis audire leges, vel phyſicam, neque prohibitionem reſtrinxit ad publicam auditionem. Ergo non eſt reſtringenda, maximè cùm Bonifacius VIII. referens Honorij Conſtitutionem *in c.* 1. *Ne clerici, vel monachi in* 6. generaliter dixerit ab Honorio interdictum eſſe clericis audire leges, vel phyſicam, nullámque reſtrictionem appoſuerit. Sed contrarium verius ceoſeo cum Calderino *conſ. fin. n.* 7. *de Magiſtris.* Ancharano *in dicto c. ſuper ſpecula. num.* 4. Toleto *lib.* 1. *c.* 37. *n.* 5. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *pun.* 6. *num.* 5. quia Honorius III. in *dicto c. ſuper ſpecula*, excommunicationem antecedenter latam aduerſus religioſos extendit ad ſacerdotes, & alios clericos perſooatum habentes. At excommunicatio lata aduerſus religioſos non comprehendit religioſos his ſcientiis priuatim in ſuo monaſterio vacantes. Ergo nec comprehendere debet clericos qui ſimili modo eas ſcientias addiſcerent. Ad fundamentum oppoſitæ ſeotentiæ reſpondeo, ex eo quòd ſtudium priuatum æquè obſtet fini à Pontifice intento, ac ſtudium publicum, non obinde infertur excommuoicatione puniri, ſi de facto ſub prohibitione contentum non eſt: ſicuti non punitur excommunicatione ſtudium, quod quis abſque præceptore aſſumeret. Præterquam quòd falſum eſt ſtudium priuatè aſſumptum æquè obſtare huius legis diſpoſitioni, ac ſtodium publicum, & in ſcholis habitum, quia ſtudium priuatum rarum eſt, & difficilius, ideóque Põtifex de illo non curauit. Adde nõ eſſe improbabile quod aliis relatis docuit Tolet. *l.* 1. *c.* 37. *n.* 5. excuſari ab hac cenſura clericum iis ſcientiis vacantem, non propter ipſas, ſed vt ipſarum adiotorio perfectiorem canonum, & theologiæ notitiam ſumeret, quia ceſſat finis prohibitionis, tametſi in foro externo violator coostitutionis præſumendus eſſet.

Secunda

Digitized by Google

Secunda difficultas eſt de ſacerdotibus, aliiſque Eccleſiaſticis perſonis perſonatum habentibus qui has ſcientias docerent, an inquam hi ſub hac conſtitutione comprehendantur? Et breuiter reſpondeo cum communi ſententia non comprehendi, quia textus in *dicto cap. ſuper ſpecula*, non de docentibus, ſed de audientibus tantùm locutus eſt, & pœnæ vltra proprietatem verborum extendendæ non ſunt. Vti aduertit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 117. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 32. *numero* 10. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *numero* 20. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 104. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 4. *pun.* 6. *num.* 6. Quod ſi huic lectioni ſacerdotes, vel perſonatum habentes aſſiſtant, illámque audiant, non obinde à lectione obligantur abſtinere, quia poſt Extrauag. *ad vitanda ſcandala* nullus tenetur excommunicatum vitare, niſi fuerit denunciatus. Quod ſi denunciati fuerint, debent lectores, ſi commodè poſſunt eos à ſua lectione pellere, rarò tamen abſtinere tenentur, ne horum malitia aliis innocentibus præiudicet, vti docuerunt Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 99. Filiucius, *tract.* 14. *cap.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 104. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 20.

6. Sexta continetur in *cap. quod à prædeceſſore noſtro de ſchiſmaticis*, vbi Alexand. III. in Concilio Lateran. ſtatuit, vt ordinationes factæ ab Octauiano, & Guidone hæreſiarchis, & ab ordinatis ab eis irritæ ſint, id eſt ab executione ſuſpenſæ; vt ibi explicat Gloſſa verbo *irritas*. Et qui dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos ſchiſmaticos acceperint, careant impetratis, dummodò vitium ſchiſmatis non fuerit occultum: tunc enim acta ſchiſmatici ſubſiſtunt. Alienationes quoque quæ per dictos ſchiſmaticos, ſeu per laïcos authoritate inquam ſchiſmaticorum, vt *ibi* Additio ad Abbatem, & Hoſtienſem interpretatur, factæ fuerint de rebus Eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine vllo onere reuertantur. Si quis autem contra ire præſumpſerit, excommunicationi (ait Pontifex) ſe nouerit ſubiacere.

Hæc conſtitutio etſi contra Octauianum, & Guidonem loquatur, at ſub nomine illorum, & eorum occaſione condit Pontifex ius commune & perpetuum. Cenſetur autem huic conſtitutioni contra ire, & excommunicationi impoſitæ ſubiacere, primò qui verbis, vel factis conatur ordinationes à ſchiſmaticis receptas exercere, & in illis miniſtrare, vel vt alij miniſtrent. Secundò quando non reſignat, ſed retinet beneficium, aut dignitatem à ſchiſmaticis receptam. Tertiò quando in cauſa eſt, ne alienationes de rebus Eccleſiæ ab ipſis ſchiſmaticis factæ ad Eccleſias ſine vllo onere reuertantur. Quocirca pro acceptione præciſa ordinum, beneficij, rerumque Eccleſiæ à ſchiſmaticis hæc excommunicatio non contrahitur: ſed ſolùm ob executionem ordinum, & retentionem beneficij, & rerum Eccleſiaſticarum. Verùm recipiens beneficium, aut res Eccleſiæ à ſchiſmaticis vix poſſet hanc excommunicationem effugere: nam eo ipſo retinet, & poſſidet receptum ſaltem pro biennij tempore, cùm ex ipſa conſtitutione deberet ſtatim carere impetratis.

Pvnctvm XXXIII.

Expenduntur excommunicationes contentæ in ſexto libro Decretalium, nemini reſeruatæ.

1 *Expenditur excommunicatio aduerſus mittentes nuntium, vel ſcripturam Cardinalibus conclaui aſſiſtentibus.*

2 *Item declaratur excommunicatio aduerſus Gubernatores, & alios Officiales non obſeruantes quæ præſcribuntur* in cap. vbi periculum, de electione in 6.

3 *Item excommunicatio aduerſus grauantes electores Eccleſiaſticos, pro eo quòd eligant, ſeu ſua poteſtate vtantur.*

4 *Item aduerſus eos qui Eccleſiis vacantibus tributum Regi debitum, & Eccleſiæ ceſſum occupare præſumunt.*

5 *Item aduerſus eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus ſuis aliquid agerent, ex quo diſcordia oriri poſſit.*

6 *Item aduerſus Conſeruatores, limites ſibi tradita poteſtatis excedentes.*

7 *Item aduerſus extorquentem abſolutionem, vel reuocationem alicuius cenſuræ.*

8 *Item aduerſus illos qui fictione, vel fraude faciunt, vt iudex perſonaliter accedat ad domum mulieris pro petendo eius teſtimonio.*

9 *Item aduerſus laicos compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiaſtica laicis, & contra laicos ratione dicta ſubmiſſionis aliqua bona vſurpantes.*

10 *Item refertur excommunicatio aduerſus Religioſos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum profeſſionem de nouo admitterent, vel nouam domum acquirerent, vel acquiſita alienarent, abſque ſedis Apoſtolicæ licentia.*

11 *Item refertur excommunicatio aduerſus exigentes, ſeu extorquentes ab Eccleſiaſticis perſonis pedagium, gidagium, vel ſimile tributum.*

12 *Item aduerſus impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel iudices illa vtentes.*

13 *Item aduerſus iudices, ſeu dominos temporales, præcipientes ſubditis ſuis, ne aliquid perſonis Eccleſiaſticis vendant, aut emant ab eiſdem, &c.*

14 *Item expenditur excommunicatio aduerſus religioſos habitum ſuæ religionis temerè dimittentes, vel ad ſtudia ſine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiuſmodi religioſos habitu dimiſſo, docerent.*

15 *Item aduerſus eos qui ſcienter præſumunt ſepelire hæreticos, & eorum defenſores.*

16 *Item aduerſus gubernatores, & dominos temporales, qui de aliquo crimine hæreſis cognouerint, aut iudicium tulerint &c.*

17 *Item aduerſus eos qui per aſſaſſinos aliquem Chriſtianum fecerint interfici, vel mandauerint, tametſi mors non ſequatur.*

18 *Item aduerſus clericos vſurariis alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes.*

19 *Item aduerſus concedentes repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel conceſſas contra laicos ad Eccleſiaſticos extendentes.*

20 *Denique refertur excommunicatio aduerſus Principes, dominóſque temporales, & iudices non obſeruantes ea, quæ in* cap. fœlicis de Pœnis in 6. *habentur.*

1. PRima excommunicatio nemini reſeruata in 6. libro Decretalium contenta, refertur in *c. vbi periculum §. hoc ſacro de electione in 6.* vbi Greg. X. ad remouenda quælibet obſtacula, quæ ſinceram Pontificis electionem impedire poſſunt, inquit: Nulli fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel ſcripturam. Qui verò contra fecerit ſcripturam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo illorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.

Hæc excommunicatio comprehendit tantùm eos qui Cardinalibus, vel alicui illorum in conclaui aſſiſtentibus ſcripturam, vel nuntium mittunt, vel ſecretò alloquuntur. Sed an comprehendat ipſos Cardinales nuntium, vel ſcripturam mittentes, vel ſecretò allo-

Digitized by Google

quentes? Negat Caiet. verbo *excommunicatio cap.* 55. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 3. Filiucius, *tract.* 14. *cap.* 4. *quaſt.* 2. *num.* 54. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 1. *quaſt.* 2. *pun.* 34. *num.* 6. quia ſolùm excommonicantur Catdioalibus in conclaui exiſtentibus ſcripturam, vel nuntium mittcores. Ergo mittentes à Cardinalibus diſtinguuntur, maximè cùm in verbis antccedentibus diaerit Pontiſea, nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat. Ergo perſonæ extra conclauim aſſiſtentes ſunt quæ huic eacomunicationi ſubiiciuntut, non autem qoi intra conclauim eaiſtunt. Verùm ſi contigerit aliquem Cardinalem eatra conclauem exiſtere, & nuntium, vel ſcripturam ad exiſtentes io conclaui mittere, credo huic excommunicationi ſubiectum eſſe, quia nulla eſt ratio, ob quam eacuſari poſſit, ſiquidem ſub genetali prohibitione mittendi nuntium, vel ſcripturam ad exiſtentes in conclaui comprehenſus ſit.

Illud eſt certum, ſi de conſenſu omnium Cardinalium nuntium, vel ſcriptutam miſeris, vel ſectetò locutus fueris, in hanc excommunicationem non incidis, quia in *dicto cap. vbi periculum*, conceditur facultas ipſis Cardinalibus io conclaui exiſtentibus vocandi iutiſperitum, tabellionem, religioſum, aut quemlibet alium, qui electioni creditur proſuturus: & notauit Gloſſa *ibi*, verbo *vocarentur.* Sayrus *dicto cap.* 35. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 2. *quaſt.* 2. *p.* 34. *num.* 5.

Aliqui Doctores non infimæ oorꝛ, vt Geminian. Ioann. Andr. & Atchidiacon. in *dicto cap. vbi periculum.* Silueſt. vetbo *excommunicatio* 9. *num.* 34. Angel. *eodem* 7. *caſu* 13. Tabiena 5. *caſu* 16. & alij eaiſtimant nuntium, & ſcripturam ſectetò mitti debere, vt huic excommunicationi locus ſit, quia nulla eſt ſpecialis ratio, quate potiùs in locutione requitatur ſecrctum, quàm in ſcriptuta, & nuntio. Prætetquam quòd aduerbium illud *ſecretè* poſitum in fine clauſulæ ad omnia antecedentia tefetri debet. Nihilominus contraria ſententia communior eſt, quam docuit Caiet. *d. cap.* 55. Tolet. *c.* 38. *n.* 1. Nauar. *c.* 27. *n.* 121. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 1. Saytus *lib.* 3. *cap.* 35. *n.* 3. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 2. *num.* 54. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quaſt.* 2. *p.* 34. *num.* 4. ſolam locutionem ſectetam eacommunicationi ſubiici; nonrij, vel ſcripturæ miſſionem quæcunque ſit ſiue ſecreta, ſiue publica eacommunicatione affici. Ratio eſt; quia Pontifex non abſque myſterio ſeotſim locutus eſt de nuntio, & ſcriptura, eáque oulla appoſita reſtrictione generalitet ptohibuit dicens. Nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuntium mittere, vel ſcriptutam; ſtatimque ſubiungit. Qui verò contra fecerit ſcriptutam mittendo, vel nuntium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurtat. Non igitur aduerbium illud *ſecretè* ad nuntium, vel ſcripturam refetendum eſt, ſed ſolùm ad locutionem. Prærerquam quòd communicatio per ſcripruram, vel nuntium ex ſe ſecreta eſt: ideóque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem eaprimere.

Hanc ſcriptutæ, ſen onotij miſſionem, vel ſecretam locutionem, tamerſi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina *diſp.* 2. *quaſt.* 2. *p.* 34. *n.* 10. huic excommunicationi ſubiici. Quod in foro eaterno veriſſimum eſt: at in foro conſcientiæ difficultare non caret, cùm nequaquam obſtet, neque obſtare poſſit fior per hanc legem intento.

Ad catremum aduerte in confirmationem huius conſtitutionis Gregotij Pium IV. in Bulla eiuſdem incipiente *Intelligendis Eccleſiarum Pralatis*, excommunicationem ſibi reſetuatam proſert aduerſus quoſcunque etiam Cardinales, cui litteras, aut cuiuſuis generis ſcripta, nuntium, vel notam, aut ſignum miſerint ad eos qui in conclaui fuerint, vel econtrà è conclaui ad eos, qui foris fuerint, & aduerſus quoſcunque has litteras ſcripta, nunrium, vel notam recipientes. Ea quo iam dubitare non licet quocunque modo litteræ, vel nuntius mittatur ſiue ſecretè, ſiue publicè ſub hac excõmunicatione comprehendi, neq; etiam dubitare licet comprehendi Cardinales. Ob locutionẽ autem præſenti Conſtitutione Pij IV. excommunicatio non iniungitur; benè tamèo in *dicto cap. vbi periculum*, ſolùm autem dicitur clauſo conclaui nulli ad colloquium etiam extra portam conclauis etiam Principum orarores, niſi ex magna, & vrgenti cauſa à maiore parte Collegij approbanda, admittantur, vt latiùs eaplicans hanc excommunicationem ſuperiùs dixi.

2. Secunda excommunicatio cootinetur io *eodem c. vbi periculum, de elect. in* 6. §. *praterea*, vbi Gregorius eacommunicat Gubernarores, & officiales mortuo Pontifice, non obſeruantes quæ ibi præſcribuntur, dummodo per ipſos ſtet quominus ea non obſeruentur, vt benè adnertit Tolet. *cap.* 38. *num.* 2. Caietan. *cap.* 54. Silueſt. *excommunicatio* 9. *num.* 35.

3. Tertia habetur in *cap. ſciant cuncti, de electione in* 6. vbi idem Gregor. in hæc verba inquit: Sciant cuncti qui clericos, vel alias perſonas Eccleſiaſticas (ad quos in aliquibus Eccleſiis, monaſteriis, aut aliis locis ſpectat electio) pro eo quod rogati, ſeu aliàs inducti eum pro quo rogabantur ſeu inducebantur, eligere noluerunt, vel conſanguineos eorum, aut ipſas Eccleſias, monaſteria, ſeu loca cætera beoeficiis, ſiue aliis bonis ſuis per ſe, vel per alios ſpoliando, ſeu aliàs iniuſtè perſequeodo grauare præſumpſerint, ſe ipſo facto excommunicationis ſententia innodatos.

Hanc cenſuram omnes incotrere poſſunt, tametſi Epiſcopali dignitate præfulgeant; quia nulla eſt reſtrictio in teatu facta, vti aduertit *ibi* Gloſſa, verbo *cuncti.* Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 7. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quaſt.* 3. *num.* 55. Bonac. *diſp.* 2. *quaſt.* 2. *p.* 19. *num.* 5.

Vt autem eã incurrant debent per ſe, vel per alios grauare ſpoliando, vel iniuſtè perſequendo electores Eccleſiaſticos, aut conſanguineos, vel Eccleſias, ſeu loca pia, in quibus ius eligendi habebant; eo quòd noluerint eligere eum pro quo rogabãtur. Requiritur ergo, vt ſpoliatio, & perſecutio iniuſta ſit. Tum quia textus expreſsè diait iniuſtè perſequendo. Tum quia grauatio iniuſtitiam continet; vt tradunt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 122. Silueſt. verbo. *excommunicatio* 5. *num.* 27. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 8. Suar. *diſput.* 23 *ſect.* 4. *num.* 3. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 3. Bonac. *diſp.* 1. *quaſt.* 2. *p.* 19. *num.* 4. Filiucius *tract.* 14. *c.* 4. *quaſt.* 3. *num.* 55. Neque opus eſt committi grauamen proptia perſona, ſatis eſt ſi per alium præſtea tuo inquam mandato, quia textus inquit per ſe, vel per alios, dummodo grauamen cõmittatur, eo quòd noluerint electores eligere eum pro quo fuerint rogati, vti adnertunt Sayrus, Tolet. Suar. Bonac. Filiucius, & alij communiter. Grauamen verò committendum eſt circa electores Eccleſiaſticos, non circa ſæculares. Solùm enim electioni perſonarum Eccleſiaſticarum hæc conſtitutio fauere intendit, vt conſtat ex illis verbis. *Qui clericos, vel quaslibet perſonas Eccleſiaſticas*, & notarunt Nauatt. *cap.* 27. *num.* 122. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 7. Tolet. *cap.* 38. *num.* 3. Bonac. *p.* 19. *num.* 6. Suar. *ſect.* 4. *num.* 4. Filiucius *num.* 55. Non eſt autem opus, vt grauamen ipſis electoribus immediatè inferas, ſufficit ſi eorum conſanguineis, vel monaſteriis, Eccleſiis, aut piis locis, in quibus ius eligendi habebant, grauamen inferatur. Nomen conſanguineorum eſto Gloſſa in præſenti & Tolet *cap.* 38. *num.* 3. Sayrus *num.* 7. & alij extendant ad ſeptimum gradum; verius eſt ſolùm ad quartum eſſe extendendum, quia extra illum ſpectato iure Canonico, cui in præſenti ſtandum eſt, non eſt conſanguinitas: vti aduertit Suar. *ſect.* 4. *num.* 5. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 3. *n.* 55. Bonac. *diſp.* 2. *quaſt.* 2. *pun.* 19. *circa finem.* Affines verò ſub conſanguineis non comprehenduntur, quare illorum vexatio

tio per ſe ſub hac cenſura non continetur. Excipe niſi eius conditionia vexatio ſit, vt cedat in electoris grauamen, præſtetúrque ob eam cauſam quòd electioni rogatæ noluerit acquieſcere, quia eo caſu vexando affinem cenſeris iniuſtè electorem perſequi. Vt benè aduertit Suar. *ſect.* 4. *num.* 5. Filiuciua *q.* 3. *num.* 55. Bonac. *p.* 19. *in fine.* Tandem aduerte etſi in prædicto textu ſoliua electionis mentio facta ſit, extendi debet diſpoſitio ad præſentationem, poſtulationem, & collationem, quia eſt fauorabilis Eccleſiæ: & quia nomine electionis hæc omnia veniunt: vt tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 122. Sayrus aliis relatis *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 8. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 4. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 3. *num* 55. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 19. *num.* 7.

Quarta excommunicatio continetur in *cap. generali conſtitutione de electione in* 6. aduerſus eos qui Eccleſiis, monaſteriis, aut quibuſuia aliis piis locis vacantibus regalia, hoc eſt tributum, quod aliàs Regi erat debitum, & Eccleſiæ ceſſum, cuſtodiam ſeu guardiam, aduocationia, ſiue defenſionis titulum vſurpare conantes, bona Eccleſiarum, monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt. Duplex igitur actio ad incurrendam hanc cenſuram requiritur, ſcilicet procurare vſurpare iura pertinentia ad Eccleſias, monaſteria, ſeu loca pia vacantia, & ratione illius iuris, ſeu tituli vſurpati bona illarum Eccleſiarum, ſeu locorum piorum occupare, neque vnum ſine altero ſufficit, vti relato Geminiano, & Panormit. aduertunt Toletus *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 4. Caietan. verbo *excommunicatio cap.* 38. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 123. Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 6. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 4. *n.* 56. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 10. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p* 23. *num.* 3. Notanter dixi *ad incurrendam hanc cenſuram*, eo quòd in Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reform.* ſub excommunicatione reſeruata prohibetur cuiuſlibet iuris, bonorum, & fructuum ad Eccleſias, beneficia, ſeu pia loca pertinentium vſurpatio; vt latiùs explicuimus *ſuprà* cùm de hac excommunicatiooe reſeruata ſermonem fecimus.

Eadem pœna excommunicationia afficiuntur clerici Eccleſiarum, monachi monaſteriorum, & aliæ perſonæ locorum eorundem, qui prædicta fieri procurant, id eſt qui poſitiuè concurrunt, vt prædicta iura vſurpentur, & bona occupentur. Qui verò ſolùm ſe negatiuè habent non ſe opponendo talia facientibus cùm poſſint, hac excommunicatione oon ligantur, benè tamen lata in dicto Tridentini Decreto; attamen interdicitur illis aliquid percipere de prouentibua Eccleſiarum ab eo tempore, quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerunt. Quam pœnam exiſtimat Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 23. *num.* 6. ipſoa Clericos commiſſo delicto ſuſtinere debere nulla iudicia ſententia accedente, quia eſt pœua priuatiua nullam ad ſui executionem actionem hominis requitena. Sed rectiùs Suar. *dicta diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 7. negat obligatos eſſe clericos ante ſententiam iudicia eam pœnam exequi; quia eſto pœna priuatiua, & quæ patientis actionem non requirit, imponi per legem poſſit nulla iudicis ſententia expectata: at io præſenti non videtur hæc pœna ſic impoſita eſſe, eo quòd per illam prohibitionem non priuentur clerici iure quæſito percipiendi fructus; hæc enim priuatio clarioribus verbis exprimi deberet, vti fecit Trident. cùm de priuatione fructuum ob non reſidentiam, & Pius V. ob non recitandas horas locuti ſunt, dicentes: noo faciat fructus ſuos. Retento autem iure percipiendi fructus cenſenda eſt prohibitio illos percipiendi ad ſententiam iudicia referri.

5. Quinta continetur in *cap. indemnitatibus* 5. *poſtremo de electione, & electi poteſtate*, *lib.* 6. aduerſus eos qui vocati ad dirigendas monialea in ſuis electionibus aliquid egerint, ex quo diſcordia in electiouibus faciendis oriri, vel orta enutriri poſſit. Comprehendit hæc excommunicatio ſiue viros, ſiue fœminas ſiue ſæculares, ſiue regulares cuiuſcunque conditionis, & dignitatis exiſtant, dummodò vocati ſint ſiue à monialibua. ſiue ab earum ſuperioribus, ſiue ab ipſa regula, & officio, nam tunc à conditore regulæ vocantur. Qui verò non vocatua ſe immiſceret, vt in electione diſcordiam excitaret, eſto grauiùs peccet, hanc cenſuram non coontrahit; quia de ipſo textus nihil diſponit. Sic tradunt communiter Doctores: Silueſt. *excommunicatio* 9. *num.* 42. Angel. *eodem.* 7. *caſu* 16. Caiet. *excommunicatio cap.* 38. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 124. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 8. Filiucius. *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 5. *num.* 57. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 5.

6. Sexta excommunicatio fertur in *c. hac conſtitutione de officio legati*, *lib.* 6. vbi Boniſac. VIII. ioquit: Vt conſeruatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſeruent. Decernimus, vt ſi de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum ab officio ſint ſuſpenſi: Pars verò quæ hoc fieri procurauit ſententiam excommuuicatioois incurrat, à qua non poſſit abſolui, niſi ei quem fatigauit indebitè, primò ſatisfaciat integraliter de expenſis.

Diuerſimodè puniuntur conſeruatores limites ſuæ poteſtatis excedentes, & pars quæ huiuſmodi exceſſum procurat. Nam conſeruatores puniuntur pœna ſuſpenſionis ab officio per annum, ab officio, inquam, conſeruatoris. Nam eſto ſuſpenſio, ab officio generaliter prolata (vt in præſenti videtur proferri) omne officium clericale comprehendat: at in præſenti reſtringenda eſt hæc ſuſpenſio ex declaratione Gregorij XV. in Bulla quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quámque ad verbum refert Barboſa *allegat.* 106. *nu.* 55. & notauit in præſenti Booac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 35. *num.* 8. Qua ſuſpenſione non afficiuntur Epiſcopi in Cooſeruatores electi, eo quòd in hac pœna expreſſi noo ſunt, iuxta textum *in cap. quia periculoſum, de ſententia excommunicat in* 6. Inferiores igitur Epiſcopo hanc ſuſpenſionem contrahunt, ſi limites ſuæ poteſtatia excedant: Excedere autem cenſentur ſi ſe ſcienter intromiſerint in alia quàm in manifeſtis iniuriis, & violentiis repelleodis, vel præcauendis. Defenſio namque potius in præcauenda iniuria, quàm in remotione illiua iam factæ conſiſtit. Vt benè tradit Molina *t.* 6. *de iuſtit. diſp.* 29. *num.* 2. Ludouicua Miranda *t.* 2. *in man. prælator. q.* 47. *art.* 7. *concl.* 4. Barboſa *alleg.* 106. *num.* 34. Quocirca ſi probabiliter conſeruator timeat iniuriam parti eſſe inferendam, profetre in eius defenſione poterit generalem excommunicationis ſententiam, aduerſus eos qui partem offenderint. Sicuti notat idem Barboſa *ſuprà*. Manifeſta iniuria ea cenſetur quæ per ſe patet, neque ad ſui cognitionem iuris indaginem, & examinationem iudicialem requirit. At quia ſtare optimè poteſt, vt iniuria, & violentia in ſe notoria ſit, ooo tamen conſeruatori appareat; ea de caoſa poteſt conſeruator ad fundandam ſuam iuriſdictionem ſummariam informationem facere, etiam in forma iudicij. Argum. *leg.* 2 *ff. de iuriſdict. omn. iudicum.* Et *cap. præterea de officio iudicis delegati*: & aduertit Barboſa *dicta allegat.* 106. *n.* 20. aliàs inutilis eſſet conſeruatoria poteſtas, & ſæpè eludi poſſet.

Procurans verò, vt conſeruator io aliis quàm in manifeſtis iniuriia, & violentiis reprimendis ſe immiſceat, pœnam excommunicationis ipſo facto incurrit, modò para in iudicio exiſtat; quia textus non quemcunque procuratorem excommunicatioue ligat, ſed eum qui para eſt, & ad cuius defenſionem conſeruator aſſumitur. Vti declarauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 125. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 10. Barboſa *alleg.* 106. *num.* 48. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 35. *n.* 5. incidit autem in prædictam excom-

municationem effectu ſubſequuto. Quia procuratio non propter ſe probibetur, ſed quatenus cauſa eſt, vt conſeruator limites ſuæ poteſtatis excedat. Ergo antequam de facto hunc exceſſum procuratio obtineat, non eſt locus huic excommunicationi; vt benè aduertit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 125. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 10. Saytus *lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 4. Filiocius. *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 6 *num.* 58. Barboſa *alleg.* 106. *num.* 49. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 35. *num.* 3.

Abſolutio ab hac excommunicatione nequit præſtari, quouſque parti integraliter fuerit ſatisfactum de expenſis, ea tamen ſatisfactione præſtita à quolibet confeſſario concedi abſolutio poterit, iuxta *cap. nuper, de ſentent. excommunicat.* quia non eſt reſeruata. Sicuti aliis relatis obſeruauit Barboſa. *d. allegat.* 106. *num.* 49. & Bonac. *ſuprà.*

7. Septima habetur in *cap. abſolutionis. De his quæ vi metúſve cauſa fiunt, lib.* 6. aduerſus extorquentes abſolutionem, vel reuocationem cenſuræ alicuius. Inquit enim Gregor. X. Abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia, vel quamcunque reuocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti per vim, vel metum extortam præſentis conſtitutionis authoritate omnino viribus euacuamus, ne autem ſine vindicta violentiæ creſcat audacia, eos qui abſolutionem huiuſmodi vi, vel metu extorſerint, excommunicationis ſententiæ ſubiacere decernimus.

Hæc excommunicatio ſolùm comprehendit extorquentes abſolutionem cenſuræ, ſeu illius reuocationem vi, vel metu incuſſo, non autem mandantes, vel conſulentes extorſionem; quia mandans, vel conſulens extorſionem formaliter, & propriè non extorquet, ſed ſolùm moraliter, ac proinde comprehendi non poteſt ſub extorquente. Sicuti docuit Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2 *pun.* 15. *in fine.* Modus extorſionis præſtandus eſt per vim, vel metum iniuſtè incuſſum; quia verbum *extorſerint* actionem iniuſtam indicat. Aliquibus, videlicet Caietano verbo *excommunicatio*, *cap.* 41. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 125. Reginald. *lib.* 9. *praxi num.* 346. placet metum leuem ſufficere. Sed verior eſt communis ſententia docens metum grauem requiri, quia metus abſolutè prolatus de graui eſt intelligendus, nam leuis paruipenditur à iure, ne omnia litibus plena ſint. Prꝫterquam quòd abſolutio cenſuræ metu leui extorta valida eſt. Vti diximus *diſp.* 1. *huius tractat.* Atque ita docent Siueſt. verbo *excommunicatio* 9. *num.* 43. Saytus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 34. *num.* 12. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 11. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 59. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 15. *num.* 2. Quouſque autem de facto abſolutio, vel reuocatio cenſuræ media vi, vel metu illato obtineatur, non eſt locus huic excommunicationi, quia textus requirit abſolutionem, vel reuocationem cenſuræ extortam eſſe, hoc eſt, de facto conceſſam. Vti aduertit Caietan. verbo *excommunicatio cap.* 41. Suar. *num.* 12. Filiucius *num.* 59. Saytus *num.* 12. Bonac. *num.* 5. Sed an ſub ſententia excommunicationis comprehendatur excommunicatio minor, ita vt extorquens huius abſolutionem, vel reuocationem excommunicatione maiori ligetur? Doctores non conueniunt. Bonac. aliis relatis *dicta diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 15. *num.* 2. affirmat comprehendi, quia vera eſt excommunicatio. Sed rectiùs docuerunt oppoſitum Angelus verbo *excommunicatio* 7. *num.* 18. Silueſt. *eodem* 9. *num.* 43. Saytus *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 12. verſ. *ſecundo*, Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 59. quia excommunicatio abſolutè prolata pro maiori tantùm ſupponit. argum. textus in *cap. ſi quem, de ſentent. excom.* Præterea textus loquitur de ſententia excommunicationis, cuius abſolutio, vel reuocatio per vim obtinenda eſt: at cùm excommunicatio minor nunquam ab homine iniungatur, locus eſſe non poteſt reuocationi. Et præterea cùm illius abſolutio à quolibet impedi poſſit, nulla eſt neceſſitas interponendi vim, aut metum ad illam extorquendam. Non igitur textus de abſolutione minoris excommunicationis intelligitur. Grauior dubitatio eſt, an intelligendus ſit de abſolutione, ſeu reuocatione cuiuſlibet excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti etiam iniuſti? Affirmat Sayrus, quia præſenti conſtitutione cauere Pontifex intendit modum extorquendi abſolutionem, vel reuocationem cenſuræ per vim, vel metum, vtpote Eccleſiaſticæ iuriſdictioni iniurioſum. At in extorquenda abſolutione, vel reuocatione cenſuræ iniuſtæ adeſſe prædictus modus iniurioſus poteſt, ſicuti in abſolutione, vel reuocatione cenſuræ iuſtæ. Ergo hæc excommunicatio in hac extorſione locum habet. Cæterùm diſtinguendum eſt, ſi cenſura iniuſta ſit inualida, cenſeo omnino certum, te hac excommunicatione non ligari, eſto per vim, vel metum illius abſolutionem extorqueas; quia non extorques abſolutionem cenſuræ veræ, & propriæ, ſed tantùm præſumptæ. At Pontifex agit de abſolutione cenſuræ propriæ, ſiquidem eam abſolutionem per vim extortam reddit irritam, & nullius valoris, quod abſolutioni cenſuræ præſumptæ conuenire nequit, quia non eſt vera abſolutio, cùm cenſura præſumpta non ſit verum vinculum, ſed ſolùm præſumptum: ergo extorquens abſolutionem cenſuræ iniuſtæ hac excommunicatione non ligaris. Atque ita docet Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 12. Filiucius, *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 7. *n.* 59. Bonac. *tom.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 15. *num.* 6. Verùm ſi cenſura iniuſta valida ſit, verius, & probabilius cenſeo, te huic excommunicationi ſubiacere, ſi per vim, vel metum illius abſolutionem, vel reuocationem extorqueas; quia eſt extorſio veræ abſolutionis, & non tantùm præſumptæ, quod eſt prohibitum in dicta conſtitutione. Sicuti tradunt Sayrus, Suar. Filiucius, Bonac. & alij *locis allegatis.* Conſultò dixi verius, & probabilius, vt tacitè indicarem oppoſitum probabilitate non carere. Etenim pronuntians iniuſtam cenſuram iniuſtus eſt, iniuſtitiamque committit, & iniuriam irrogat. Licet ergo tibi hanc iniuriam, & iniuſtitiam remouere: ergo ſi alia via præſtare id non potes niſi vim, & metum inferendo, licebit tibi vim, & metum inferre; quia illa non eſt illatio iniuſta metus, ſed iuſta, neque eſt aggreſſio, ſed defenſio; ergo non eſt cenſuræ ſubiecta.

8. Octaua excommunicatio ſumitur ex *cap. mulieres de iudiciis lib.* 6. vbi Bonifac. VIII. excommunicat omnes illos, qui fictione aliqua, vel fraude faciunt, vt iudex perſonaliter accedat ad domum mulieris pro petendo eius teſtimonio: cùm enim ſtatutum ſit in fauorem pudicitiæ fœminarum, tum in decentiam iudicij, ne mulieres inuitæ cogantur venire ad iudicium ad ferendum teſtimonium, ſed per interpoſitam perſonam, ſcilicet per tabellionem, aut alium idoneum ab eis petatur, ſolúmque iudex vrgenti caſu ad domum mulieris accedat; ſi contingat, vt aliquis caſum fingat, quo iudex cogatur ad domum mulieris accedere, fictor, ſeu fraudator excommunicatione ligatur.

Hæc excommunicatio comprehendit omnes, & ſingulos cuiuſcunque dignitatis ſint, qui fictionem, vel fraudem commiſerint, qua iudex neceſſariò inducitur ad accedendum domum mulieris pro illius teſtimonio. Neque ab hac excommunicatione excuſatur mulier, vel iudex, ſi huius fictionis cauſæ fuerint; quia textus generaliter loquitur, neque eſt vlla ratio, ob quam excipi debeant, cùm grauiorem culpam committant, & arctiùs obligentur ab his fictionibus abſtinere: cui ſtrictiori obligationi non obeſt, quòd in fauorem mulierum, & iudicij decentiam, & integritatem hæc excommunicatio lata ſit. Atque ita docent ex communi ſententia Saytus *lib.* 3. *theſauri*, *cap.* 34. *num.* 13. Suar. *diſ.* 23. *ſect.* 4. *num.* 14. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 4. *q.* 8. *num.* 60. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 36. *à num.* 5. Quòd ſi iudex conſcius fictionis ab alio factæ domum mulieris accedat,

accedat, etſi probabile ſit io hanc excommunicationem incidere; eo quòd fictioni conſentiens videatur fictioni cooperati, maximè cùm ex officio obligetur fictionem remouere; probabilius eſt ab hac excommunicatione immunem eſſe; quia non conſentiens, vel cooperans moraliter fictioni, ſed fictor, vel fraudator excommunicatiooi ſubiiciuntur, vt benè notauit Nau. *cap.*27. *num.* 125. Suar. *diſp.*23. *ſect.*4. *num.* 15. Sayrus *lib.*3. *cap.*34. *num.*13. Filiocius *tract.* 14. *cap.*4. *q.*8. *num.* 60. Bonac. *diſp.*2. *q.*2. *pun.*36. *n.* 9. Quaodo autem vous fingit caſum, & alter iudici ptoponit, aduertunt optimè Sayrus, Suar. Filiucius, & Bonac. *locis allegatis* vtrumque in excommunicationem incidere: quia vnus eſt fictor, alius fraudatot, & tam fictor quàm fraudator excommunicantur. Quod veriſſimum eſt, cum fraus iudici ignora eſt: at ſi nora ſit, probabilitate non caret proponeorem iudici prædictam fraodem excuſari à cenſura, quia non eſt iudicis fraudator, ſed probabilius eſt hac excommunicatione ligati; quia eſto non ſit iudicis fraudatot, eſt tameo fraudator mulieris, & iudicij, quorum decentiæ, & integritati conſulere Pontifex hac conſtitutione intendit. Sicuti tradit Bonac. *diſp.*2. *q.*2. *p.* 36. *in fine.*

Actio verò ob quam hæc excommunicatió imponitur, eſt fictio alicuius caſus, & fictionis propoſitio, quibus iudex moueatur ad domum mulieris perſonaliter accedere. Duo namque ad hanc cenſuram requiruntur, videlicet fictio, vel fictionis propoſitio, & iudicis acceſſus perſonalis ad mulieris domum occaſione fictionis; quia fictio intantum probibetur, quatenus occaſio eſt, vt iudex ad domum mulieris perſonaliter accedat. Ergo eo non accedente deficit fictioni qualitas requiſita ad cenſuram: ſicuti ex communi tradunt Caietan. verbo *excommunicatio cap.*59. Silueſt. *excommunicatio* 9. *n.*44. Nauarr. *cap.*27. *n.*125. Saytus *lib.*3. *theſauri*; *cap.* 34. *num.*13. Suar. *diſp.*23. *ſect.*4. *num.*13. Filiucius *tract.* 14. *cap.*4. *quæſt.*8. *num.* 60. Bonac. *t.*3. *de cenſur. diſp.*2. *quæſt.*2. *pun.*36. *num.*3. Neque opus eſt iudicem Eccleſiaſticum eſſe, nam ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis ſit, huic excommunicationi locus eſt, quia textus generaliter de quolibet iudice loquitur, & in vtriuſque acceſſu æquale periculum, & indeceoria intercedit, & fortè grauius in acceſſu iudicis ſæcularis. Pontifex autem poteſtatem habet leges ferendi, quæ rectæ ſæcularium morum inſtitutioni conuenientes iudicantur. Sicuti tradit Silueſt. Nauarr. Sayrus, Suar. Bonac. Filiuc. *loc. cit.* Tolet. *lib.*1. *cap.*38. *num.*10.

9. Nona excommunicatio fertur in *c. hoc conſultiſſimo de rebus Eccleſiæ non alienandis in* 6. aduerſus laicos compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiarum laicis, & contra laicos ratione dictæ ſubmiſſionis aliqua bona vſurpantes. Primò namque inquit Gregor. Laici qui Prælatos, ſeu capitula Eccleſiarum, vel alias perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmiſſionem Eccleſiarum, ſeu ipſarum bonorum, vel iorium immobilium laicis faciendam compulerint, ipſo facto ſint excommunicationis ſententia innodati. Cenſentur autem laici compellere Eccleſiaſticos, ſi metu, vel importuois precibus ſuadeaor ad prædictam ſubmiſſionem. Submiſſiooem verò præſtare Eccleſiaſtici debent vel recognoſcendo ſe à laicis Eccleſias accepiſſe, & ab illis tanquam à ſuperioribus tenere, vel conſtituendo laicos patronos, & defenſores Eccleſiarum, vel bonorum, vel eis bona immobilia, & iura ſubmittendo, ſeu concedendo ad longum tempus abſque licentia capituli, & ſedis Apoſtolicæ, & in caſibus à iure non permiſſis. Notandom eſt, vt locus cenſuræ ſit, prædictam ſubmiſſionem ad loogum tempus faciendam eſſe, quod arbitrio iudicis definiendum relinquitur. Communiter autem Doctores aſſerunt decennium neceſſarium eſſe. Item debet eſſe bonorum immobilium, & iurium, quia ſic cauetur in textu. Addirútque à Pontifice decretum irritans omnium contractuum, quos abſque conſenſu capituli, & licentia ſedis Apoſtolicæ contigerit celebrari, ita vt quidquid ex eis ſequutum fuerit, adeò viribus careat, vt nec ius aliquod tribuant, nec præſcribendi etiam cauſam parent.

Secundò excommunicat Pontifex ipſos laicos, qui de conſenſu capituli, & licentia ſedis Apoſtolicæ aliqua bona, vel iura ex Eccleſiis acceperint vltra ea quæ ſibi permiſſa fuerint, ſi poſt monitionem ab huiuſmodi vſurpatiooe non deſtiterint, reſtitutionem faciendo. Mooitio autem niſi caſus vrgeat trina eſſe debet; quia plerunque ſic intelligitur, cùm aliud non cauetur. *cap. de illicita.* 24. *q.* 3. & *cap. ſacro de ſententia excommunicat.* & in his Doctores communiter conueniunt, vt videre eſt in Silueſtro *excommunicatio* 9. *n.*44. Tabiena *eodem.* 5. *caſu* 34. Caietan. *cap.* 31. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 125. Tolet. *lib.* 1. *cap.*38. *num.*12. Sayrus *lib.*3. *theſauri. cap.* 34. *num.*15. Suar. *diſp.*23. *ſect.* 4. *num.*18. Bonac. *diſp.*2. *quæſt.*2. *p.*10.

10. Decima ſumitur ex *cap. vnico de Religioſis domibus in* 6. vbi Gregor. X excommunicat religioſos paupertatem in communi profitentes, qui aliquem ad eorum profeſſionem de nouo admitterent, vel nouam domum acquirerent, vel acquiſitam alienarent abſque ſedis Apoſtolicæ licentia. Hæc excommunicatio nullius eſt iam effectus, ſiquidem non comprehendit quatuor Ordines Mendicantes, videlicet Prædicatorum, Minorum, S. Auguſtini, & Carmelitarum, quæ ob euidentem Eccleſiæ vtilitatem in prædicto textu excipiuntur, neque etiam comprehenduntur Ordines, qui poſt Gregor. X. à ſede Apoſtolica confirmati ſunt cum ampliſſimis priuilegiis huic diſpoſitioni derogantibus. Præterquam quòd hæc excommunicatio cenſetur lata aduerſus quamdam religionem, quæ iam non extat, ad quam videtur alludere Extrauagans Ioann. XXII. *ſancta, de Religioſis domibus*, ſicuti tradit Tolet. *lib.*1. *cap.*38. *n.* 13. Suat. *diſp.*23. *ſect.*4. *num.*20. Filiucius *tract.*14. *cap.*8. *num.* 132. Bonacina *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *pun.*1. *num* 4. Monent tameo prædicti Doctores Tolet. Suar. Filiucius, Bonac. & Sayrus *lib.*3. *theſauri, cap.*33. *num.*5. prohibitioni factæ de nouo Ordine iuſtituendo, vel nouo religionis non inſtitutæ, nec confirmatæ habitu aſſumendo excommunicationem non annecti. Cui prohibitioni non obeſt, quòd ſingularem Eremitæ habitum aſſumas, vt frequenter plures in ſignum humilitatis, vel pœnitentiæ aſſumere ſolent, quia non intendis nouum Ordinem inſtituere, nec nouæ religionis babitu indui. vt benè obſeruauit Bonac. *dicta diſp.* 2. *quæſt.* 8. *p.*1. *in fine.*

11. Vndecima excommunicatio continetur in *cap. quamquam de Cenſibus, lib.*6. aduerſus eos qoi per ſe, vel alios nomine proprio, vel alieno exigunt, ſeu extorquent ab Eccleſiaſticis perſonis pedagium, guidagium, vel ſimile tributum pro perſonis ipſis, aut rebus propriis, quæ non tranſmittunt cauſa negotiationis, & ad illa perſoluenda compellunt. Hæc excommunicatio coincidit com excommunicatione lata in Bulla Cœnæ, *clauſula* 18. ideóqoe ibi explicata eſt. Differt autem ab illa excommunicatiooe tum in reſeruatione, tum in materia. Etenim hæc excommunicatio facta reſtitutione, & præſtita ſatisfactione competenti à quolibet ſacerdote in peccata mortalia iuriſdictionem habente tolli poteſt, ſecus excommunicatio Bullæ. In materia autem differt; quia hæc excommunicatio ſolùm iniungitur exigentibus, ſeu compellentibus ad ſolutionem per ſe, vel alios, non autem imponentibus tributum, niſi ea impoſitio cauſa exactionis fuerit, cùm tamen excommunicatio Bullæ afficiat imponentes. Deinde non afficit hæc excommunicatio recipientes tributum à ſponte dantibus, benè tamen excommunicatio Bullæ.

Præterea excommunicatio Bullæ lata eſt in exigentibus tributum Eccleſiaſticis impoſitum, hæc autem non requirit Eccleſiaſticis impoſitum eſſe tributum; ſatis enim eſt, quòd tributum laicis impoſitum ab Eccleſiaſticis exigatur, vt benè has omnes differentias notauit Bonacina *t. 3 de cenſur. diſp. 2. q. 2. pun.* 21. illa tamen grauior eſt differentia, quam aſtruere intendit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 128. affirmans excommunicationem Bullæ latam eſſe contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis perſonis ratione Eccleſiaſticorum prouentuum; hanc verò conſtitutionem contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis ratione tranſmiſſionis perſonæ, vel bonorum in alium locum, quod longè diuerſum eſt. Verùm hanc differentiam nullatenus probo, eo quòd in Bulla Cœnæ expreſsè interdicta ſit impoſitio cuiuſlibet tributi perſonis Eccleſiaſticis, aut eorum bonis.

12. Duodecima habetur in *cap. quoniam de immunit. Eccleſiarum, lib.* 6. aduerſus impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, vel iudices illa vtentes. Quæ excommunicatio explicata eſt, cùm de excommunicationibus contentis in Bulla Cœnæ *clauſula.* 13. & 14. habuimus ſermonem.

13. Decimatertia continetur in *cap. vlt. de immunit. Eccleſiarum, eodem lib.* 6. aduerſus iudices, ſeu dominos temporales, qui præcipiunt ſubditis ſuis, ne Prælatis, aut clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quidquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia communia obſequia exhibere præſumant. Circa quam excommunicationem aduerte, ſi id præcipiatur per modum ſtatuti, contineri ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini, *can.* 15. vt *ibidem* explicui: at ſi per modum præcepti tranſeuntis, materia eſt tantùm huius excommunicationis non reſeruatæ, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 25. Debet tamen præcipiens habere iuriſdictionem, & poteſtatem, & ex alia parte imperium verſari circa proprios ſubditos. Quare ſi aliis ſibi non ſubiectis id præciperet, aut prohiberet, aliquo modo non eſſet locus huic excommunicationi, quia non præſtatur actus per legem prohibitus: vt tradit Silueſt. verbo *excommuni.* 9. *num.* 50. Angel. *eodem* 7. *caſu* 26. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 17.

14. Decimaquarta excommunicatio habetur *in c.* 2. *vt periculoſa. Ne clerici, vel monachi in* 6. aduerſus religioſos habitum ſuæ religionis temerè dimittentes, vel ad ſtudia ſine debita licentia accedentes, & contra Doctores qui huiuſmodi religioſos habitu dimiſſo docerent. Inquit namque Bonifac. VIII. Vt periculoſa religioſis euagandi materia ſubtrahatur, diſtrictius inhibemus, ne de cætero aliquis quamcunque religionem tacitè, vel expreſsè profeſſus in ſcholis, vel alibi temerè habitum religionis ſuæ dimittat, neque accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus, vel maioris partis eiuſdem ſibi eundi ad ſtudium licentia primitùs ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto. Doctores autem, ſeu magiſtri qui religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere, ſimili eo ipſo ſint ſententia innodati.

Hæc conſtitutio quatenus ad religioſos ſpectat duplicem illis actionem interdicit. Prima eſt habitus ſuæ religionis temeraria dimiſſio. De qua actione ſatis diximus *tract.* 16. *de ſtatu religioſo, diſp.* 4. *punct.* 6. quibus omnibus *ibi* dictis conſentit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 8. *p.* 6. Secunda eſt acceſſus ad quæuis ſtudia ſine licentia Prælati de conſilio ſui conuentus: acceſſus inquam ad quæuis ſtudia ſiue legum, ſiue canonum, ſiue Theologiæ extra oppidum ſui monaſterij, & extra monaſterium viuendo, aliàs non eſſet propria vagatio, quæ præſenti conſtitutione interdicitur. Vti tradit Na. *cap.* 27. *n.* 133. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 10. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 35. Saytus *lib.* 3 *theſauri, cap.* 33. *num.* 20. Sanch. *lib.* 6. *decalogi. cap* 8. *num.* 75. & 76. Sanctarell. *tract. de apoſtaſia.* 2. *num.* 1. & 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 8 *punct.* 8. *num.* 3. & *ſeqq.* Filiucius, *tract.* 14 *cap* 8. *q.* 4. *n.* 36. & alij.

Hanc licentiam, qua cum religioſus extra clauſtra commoraturus ad ſtudia proficiſcitur, concedere debet Prælatus illius cum conſilio ſui conuentus, ſeu maioris partis illius. Quod intelligendum eſt, quando Prælatus habet conuentum. Nam ſi hæc facultas à Generali, vel Prouinciali concedatur, qui propriè non ſunt Prælati conuentus, ſed prouinciæ, & totius Religionis, abſque conſilio conuentus concedi poterit ex vi huius conſtitutionis. Nam Pontifex ſolùm immediatis Prælatis conuentus indicit obligationem requirendi conuentus conſilium, ne abſque maturo conſilio eam facultatem exerceant, caſu quo eam facultatem ſuis ſubditis concedere poſſunt. Vt rectè aduertit Nauarr. *dicto cap* 27. *n.* 133. Saytus *cap.* 33. *num.* 22. Suar. *ſect.* 4 *num.* 37. Sanch. *cap.* 8. *n.* 77. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 8. *num* 8. Quòd ſi Prælatus ſpectatis ſuæ religionis conſtitutionibus facultatem non habet hanc licentiam concedendi, ex vi huius conſtitutionis eam concedere nequit; quia Pontifex non ampliare, ſed potiùs reſtringere facultatem intendit, vt benè notat Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 37. Sanch. *lib.* 6. *cap* 8. *n.* 77. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 8 *num.* 7. Religioſum verò qui ex vi huius facultatis inualidæ ad ſtudia proficiſceretur, exiſtimat Suar. *dicta ſect.* 4. *num.* 37, hanc excommunicationem effugere, eo quòd ſeruet formam iſtius textus ad ſtudia accedens de licentia ſui Prælati, & conuentus conſilio. Sed rectius oppoſitum docuit Bonacina *num.* 9. quia licentia inualida non eſt licentia, nec præſumendum eſt velle Pontificem fauere iniquo Prælati iuriſdictionis vſui. Et idem exiſtimo dicendum, etſi Prælatus conuentus poteſtatem aliàs haberet concedendi licentiam ſuis ſubditis habitandi extra clauſtra, nullo conuentus conſilio requiſito, ſi de facto tentaret ſuis ſubditis licentiam concedere eundi ad ſtudia irrequiſito conuentus conſilio, vel maioris illius partis; nulla eſſe talis licentia, vtpote cui deficit forma ſub qua præſcribitur concedenda, ac proinde non excuſaret religioſum à cenſura, vti colligitur ex Sanch. *dicto c.* 8. *num.* 87. Sanctarello *de apoſtaſia*, *cap.* 2. *num.* 3. Bonac. *p.* 8. *num.* 8

Illud eſt certum Prælatum conuentus ad ſtudia accedentem abſque vlla licentia ſuorum ſuperiorum in hanc excommunicationem non incidere; quia hæc ſolùm afficit religioſos ſubditos prælato illius conuentus à quo recedunt. Vti aduertit Nauarr. *c.* 27. *num.* 133. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 38. Saytus *lib.* 3 *theſauri, cap.* 33. *num.* 21. Sanch. *lib.* 6. *in decalog cap.* 8. *num* 85, Sanctarell. *de apoſtaſia, cap.* 2. *num.* 7. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *p.* 8. *num.* 14.

Quatenus verò hæc conſtitutio ſpectat Doctores & magiſtros, illis prohibet ſub pœna excommunicationis, ne religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel phyſicam audientes ſcienter doceant, vel in ſcholis ſuis præſumant retinere. Nomine Doctoris exiſtimat Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 39 & 45. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 31. *in fine*, ſignificari eum qui laureo doctoratus inſignitus eſt, tametſi non doceat; quia ei tantùm nomen Doctoris communiter applicatur. Nomine autem Magiſtri intelligi actu docentem. Ducuntur ad hanc explicationem ſuſtinendam quia textus vtitur dictione diſiunctiua, *Doctores ſiue magiſtri.* Sed rectiùs Gloſſa *in præſenti.* verbo *retinere.* Nauarr. *c.* 27. *num* 134. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. cap.* 8. *num.* 96. exiſtimarunt idem vtroque nomine ſignificari, nomenque Magiſtri appoſitum eſſe ad declarandum Doctoris nomen, præſtaréque hunc ſenſum: docentes ſiue ſint inſigniti doctoratus laureo, ſiue ſimplices magiſtri ſi religioſos habitu dimiſſo audientes legem,

Digitized by Google

gem, vel phyſicam doceant, excommunicatione innodantur. Moueor ad hanc explicationem ſuſtinendam; quia præſenti conſtitutione cauere Pontifex intendit, ne religioſi ſtudio ſcientiarum prohibitarum vacantes doceantur, ad cuius finem nihil refert aliquem Doctoris laureo decoratũ eſſe, niſi Doctoris munus exerceat. Ergo ſolùm docentes ſub hac conſtitutione intelliguntur. Præterea qui actu magiſter non eſt, nec docere, nec retinere in ſuis ſcholis religioſum poteſt, quia non de retentione in materialibus ſcholis textus loquitur, vt per ſe patet, ſed de retentione formali, ſcilicet in publicis lectionibus. Deinde hæc conſtitutio pœnalis eſt. Ergo non debet extendi, ſed reſtringi. Tandem quia communiter Doctores, Gloſſa *in præſenti*. Richard. 4. *d.* 18. *q.* 5. *art.* 11. Paludan. *q.* 3. *art.* 3. *§. ſecundus*. Angel. *excommunicatio.* 7. *caſu.* 27. Silueſt. *eodẽ* 9. *n.* 56. Tabiena 5. *caſu* 23. Caietan. c. 61. Saytus *lib.* 3. *c.* 35. *n.* 5. Tolet. *lib.* 1. *c.* 38. *n.* 21. & alij ſolius Doctoris nominis meminerunt, nullam inter Doctorem, & Magiſtrum diſtinctionem agnoſcentes.

Hi verò Magiſtri, ſeu Doctores, vt hanc excommunicationem incurrant, religioſos leges, vel phyſicam habitu dimiſſo audientes ſcienter docere debent, vel in ſcholis retinere. Is autem dicitur ſcienter docere prædictos religioſos, qui nulla probabili ignorantia laborat, eos veros religioſos eſſe, habituque dimiſſo lectioni legum, vel phyſicæ aſſiſtere, vt benè Caietan. *in præſenti*, verbo *excommunicatio* c. 61. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 134. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 39. Filiucius, *tract.* 14. *c.* 4. *q.* 11. *n.* 63. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 32. *n.* 3. In ſcholis verò retinere religioſos Magiſtri cenſentur, ſi ibi aſſiſtentes defendant, aut aliquo modo poſitiuo concurrant, ne ab illis lectionibus audiendis deſiſtant, vti omnes Doctores tradunt. Quinimo exiſtimo ex eo ſolum, quòd Magiſter ſcholæ permittat ſuæ lectioni adeſſe religioſum potentem eum expellere, cenſendum eſſe retinere, ſicuti cenſeretur paterfamilias hoſpitem in ſua domo cõmorantem retinere, ſi eum non expelleret, cùm poſſet; quia Magiſter ſcholæ ius & poteſtatem habet admittendi, vel expellendi auditores ad ſuum gymnaſium accedentes, prout ſibi rationabiliter viſum fuerit. Quod à fortiori procedit in rectore totius vniuerſitatis, vtpote iuriſdictionem in foro externo habente: vti docent Sanch. *lib.* 6. *in decalog. c.* 8 *n.* 97. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 32. *n.* 6. nec diſſentit Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 41. Conſultò dixi ad ſuum gymnaſium, nam ſi extra religioſi audirent, non eſſet cenſendus Magiſter eos docere; quia ea eſt furtiua auditio, & præter docentis intentionem, & fortè non valentis impedire: Vti tradit in præſenti Gloſſa, Ioan. Andreas, & alij Sanch. *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 95. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 32. *n.* 9. Quòd ſi religioſus noluerit à lectione exire, exiſtimat Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 40. Sanch. *lib.* 6. *in decalog. c.* 8. *n.* 98. non poſſe Magiſtrum vlla vi illata religioſum expellere, quia id ſolùm poteſtati publicæ, & iuriſdictionem in foro externo habenti conceditur. Sed rectiùs oppoſitum iudicauit Gloſſa *in præſenti* verbo, *retinere*, & tradit expreſſè Silueſt. verbo *excommunicatio*. 9. *caſu* 26. *q.* 3. *n.* 57. Tabiena 5. *caſu* 23. *q.* 4. Bonac. *n.* 10. poſſe inquã Magiſtrum vi moderata eum expellere; quia textus prohibens illius retentionem in ſcholis, tacitè concedit facultatem illum vi moderata expellendi: quod ſic probo. Præfato religioſo interdictus eſt aditus in ſcholis, Magiſtro autem conceſſa eſt illarum tuitio, & defenſio. Ergo religioſus illuc ingrediens ſcholis, Magiſtro, aliiſque auditoribus iniuriam irrogat; poteſt ergo Magiſter, cui illius loci cura incumbit, eam iniuriam propulſare, atque adeò eum vi moderata expellere: quia illa non eſt cenſenda violentia, ſed defenſio, Sicuti ſi contra voluntatem patrisfamilias illius domum intrares, nec monitus exire velles, poſſet per vim moderatam te expellere. Neque obinde in cenſuram Canonis *ſi quis ſuadente*, 17. *q.* 4. incideret, vti indicat Gloſſa, verbo *retinere*, quia illa non eſt violenta, ſeu iniuſta manuum in religioſum iniectio, ſed iuſta, & rationi conformis.

Verùm caſo quo religioſus monitus exire nollet, neque expelli abſque ſcandalo, grauíque periculo poſſet, cenſet Gloſſa *dicto c. vt periculoſa*, verbo *retinere*. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2 *punct.* 32. *n.* 10. lectionem dimittendam eſſe, ſicuti dimittitur ſacrificium inchoatum, cùm excommunicatus vitandus exire non vult, ideò namque ſacerdos ſacrificium dimittere tenetur, quia ei interdicitur communicatio cum vitando excommunicato: at Magiſtro interdicta eſt cõmunicatio in Doctrina cum præfato religioſo. Ergo debet à doctrina ceſſare. Nihilominus Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 40. Sanch. *lib.* 6, *in decalog. c.* 8. *n.* 98. Filiucius *tract.* 14. *c.* 4. *q.* 11. *n.* 61. cenſent ſatis probabiliter non eſſe obligatum Magiſtrum à lectione deſiſtere, ne alij auditores damnum patiantur. Neque cenſendus eſt Magiſter eo caſu religioſum docere, cùm ſuam doctrinam publicè traditam ad ipſum non referat; potiùs enim cenſendus religioſus eſt furtiuè eam excipere, quàm Magiſtrum eam illi tradere, in quo eſt latum diſcrimen à ſacrificio: nam ſacerdos cùm nomine populi, & maximè circunſtantium ſacrificium offerat, nequit ſeparare à ſacrificio communicationem cum circunſtantibus. In præſenti autem ex ſola intentione docentis ſeparari communicatio doctrinæ poteſt.

13. Decimaquinta excommunicatio continetur in *cap. quicunque de hæreticis in* 6. aduerſus eos qui ſcienter præſumunt ſepelire hæreticos, & eorum defenſores. Nam Alexand. IV. inquit. Quicunque hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, vel fautores eorum ſcienter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, vſque ad ſatisfactionem idoneam excommunicationis ſententiæ ſe nouerint ſubiacere. Neque abſolutionis beneficium mereantur, niſi propriis manibus publicè extumulent, & proiiciant huiuſmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat ſepultura.

Ad incurrendam hanc excommunicationem, opus eſt vt ſepeliens hæreticos, eorúmque fautores, receptatores, & defenſores ſciat in eo crimine deceſſiſſe, prohibitúmque ſibi eſſe illud munus circa eorũ corpora exercere, qua ſcientia non obſtante præſumat ea corpora Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere, id eſt, in loco ſacro ſepelire. Sepelire autem cenſebitur, ſi propriis manibus terræ mandet, nõ autem ſi corpus comitetur. Quinimo ſatis probabile eſt ſolùm propriis manibus ſepelientem hac cenſura ligari, non autem mandantem, conſulentem, aut moraliter concurrentem; quia cenſura lata contra facientes, extendi non debet vltra eos qui phyſicè, & realiter opus præſtant. Et fortè ob hanc cauſam præcipit Pontifex, ne abſoluatur delinquens quouſque propriis manibus extumulet corpus ſepultũ; vt in ea ratione, in qua deliquit, pœnas luat. Sic in præſenti aliis relatis docet Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 30. *n.* 6. Dixi ſatis probabile eſſe, eo quòd cenſeam in hoc caſu eſſe probabilius cenſuram ad mandantes extẽdi. Nam quoties lex reddenda eſt inutilis niſi extenſionem admittat, extenſio facienda eſt, vt latè probaui *tract. de legibus*, vbi de interpretatione: at niſi hæc lex ad mandantes extenderetur, ferè inutilis eſſet; eo quòd propriis manibus ſepelientes plerunque rudes ſunt, & infimæ notæ, ideóque tum ratione ignorantiæ cenſuræ, tum ratione mandati ſuorum dominorum cenſuram effugerent, ergo hæc cenſura ad mandantes extendi debet, vt frequenter effectum habeat.

Sed an opus ſit ad incurrendam hanc cenſuram, vt hæretici, eorum fautores, vel defenſores denunciati ſint nominatim; Non caret difficultate; eo quòd poſt

Extrauag.

Extrauag. *ad euitanda*, non teneantur vitare excommunicatum, qui manifeſtus clerici percuſſor non fuerit nominatim denunciatus. Ob quam rationem exiſtimat Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2. q. 2. punct.* 30. huic excommunicationi non eſſe locum, ſi hæreticus denunciatus non ſit. Sed oppoſitum alicui verius videbitur, quia hæc excommunicatio non ob communicationem cum hæretico, quatenus fuit excommunicatus, ſed quatenus hæreticus fuit, & in hæreſi deceſſit, imponitur; ac proinde non eſt attendenda publicatio excommunicationis, ſed finalis in hæreſi & manifeſta impœnitentia. Nihilominus ſententia Bonacinæ placet ob dictam Extrauag. quæ eximit ab obligatione vitandi quemlibet non ſolùm ob cenſuram, ſed ob quamlibet ſententiam à iure, vel ab homine. Abſolutio verò ab hac cenſura præſtanda non eſt, quouſque delinquens corpus ſepultum publicè extumulet. Quod intelligendum eſt, ſi publicè fuerit tumulatum, vt ſic ſatisfactio delicto correſpondeat. Secùs verò ſi ſecretò tumulatum fuerit, quia tunc ſecretò eſt exhumandum, vt benè aduertit Bonac. *t. 3. diſp.2.q.2.punct.30.n.7.* Et præterea debet intelligi caſu quo illius corpus ab alijs oſſibus fidelium diſcerni poſſit, vt multis relatis aduertit Sayros *lib.3.c.35.n.6.*

Additur vltimò, vt locus, in quo prædictum corpus ſepultum eſt, perpetua careat ſepultura, quod intelligendum eſt, non de tota Eccleſia, ſed de loco illo particulari, in quo corpus illud execrabile requieuit: vt benè aduertit Bonac. *d.p.30. in fine.*

16. Decimaſexta continetur in *cap. vt inquiſitionis. de Hæreticis in 6.* in defenſionem ſancti officij Inquiſitionis. Primò nãque excõmunicantur gubernatores, poteſtates, ac domini tẽporales, qui de aliquo crimine hæreſis cognouerint, aut iudiciũ tulerint ſiue directè, ſiue indirectè. Secundò ſi detentos in carcere ob crimen hæreſis audeant abſque Epiſcopi, vel Inquiſitoris licentia liberare. Tertiò ſi ſententiam latam ab Epiſcopo vel Inquiſitoribus non mandauerint executioni, ſicuti ſunt obligati. Quartò ſi directè, vel indirectè ſententiam Epiſcopi, vel Inquiſitoris impedire præſumpſerint. Quintò ſi auſi fuerint ſe opponere prædicto Diœceſano, vel Inquiſitoribus in rebus ad Fidem pertinentibus.

Circa hanc excommunicationem aduerte cum Gloſſa, Ioann. Andrea, & alijs *in dicto c. vt inquiſitionis.* Tolet *lib.1.c.38.n.21.* Sayro *lib.3.c.34.n.19.* Nauarro *c. 27. n.135.* Soar. *diſp.23.ſect.4. n.44.* Bonacina *t.3. de cenſur. diſp.2.q.10.p.8. n. 5.* & alijs, ſi Epiſcopus, & Inquiſitor in eadem cauſa non conueniunt, ſuperſedendum eſſe, niſi fortè declaratum ſit à Pontifice, aut ſupremo tribunali, cui ſententiæ ſtandum ſit in caſu diſcordiæ. Secundò aduerte plures Doctores, Angel. verbo *excommunicatio 7. caſu 25.* Silueſt. *eodem 9. caſu 28.n.58.* Sayrus *dicto lib.3.c.34.n.18.verſ. quarto*, & probabile reputat Toler. *dicto c.38.n.21.* aſſerere ad incurrendam hanc excommunicationem opus eſſe, vt domini temporales animo impediendi Inquiſitionis officium prædictas actiones præſtent. Nam ſi ex odio, vindicta, alióve fine inquiſitionis miniſtros vexent, tametſi inde officiũ Inquiſitionis impediatur, non eſt locus huic excommunicationi. Ratio eſſe poteſt, quia licèt hæ actiones abſolutè prohibeantur, neque animus attendatur; at cùm hæc prohibitio facta ſit, vt tribunal Inquiſitionis defendatur, & promoueatur; debent intelligi prohibitæ, quando ex intentione impediendi hunc finem naſcuntur. Cæterùm contrarium longè probabilius eſt, vt affirmat Tolet. *loco relato.* Suar. *diſp.23. ſect. 4.n. 44.* Filiuc. *tract.14.c.9.q.5.n.159.* Bonac. *dicta diſp.2.q.10.pũct. 8 num.* 10. quia lex abſolutè excommunicat prædictas actiones operantes abſque reſtrictione huius, vel illius intentionis; parum enim refert, quòd ex hac, vel illa intentione actiones procedant, ſi officium Inquiſitionis impeditur, quod lex præcauere intendit. Item ſi opus eſſet moueri ex intentione impediendi Inquiſitionis officium, id textus exprimeret; at contrarium indicat, prohibens non ſolùm directè, ſed indirectè, & quomodocunque impedimentum apponi. Tertiò aduerte, ſi prædictæ actiones fiant animo fauendi hæreticis, in excommunicationem Bullæ Cœnæ clauſulæ 1. incurri. In vltima parte huius textus additur excommunicatio cõtra omnes cuiuſcunque conditionis ſint, qui in prædictis auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint: ſtatuitúrque contra omnes generaliter, ſi per annum in hac excommunicatione perſtiterint animo obſtinato, vt hæreticos puniendos eſſe. De qua excommunicatione ſuperius dixi, & *tract. de fide*, vbi de ſuſpicione hæreſis.

17. Decimaſeptima habetur in *c. pro humani, 1. de Homicidio in 6.* aduerſus eos, qui per aſſaſſinum aliquem Chriſtianum fecerint interfici, vel mandauerint, tametſi mors non ſequatur.

Nomine aſſaſſini exiſtimat Sayrus *lib. 3. theſauri, cap. 34. n.21.* intelligi, qui pecunia inductus officium aſſumit aliquem interficiendi. Quod ſi ita eſſet, huic excommunicationi ſæpè eſſet locus, cùm plures vt ſecuritatem habeant, homicidas conducunt ad inimicum interficiendum. Caſu autem quo ſic eſſet hæc excommunicatio intelligenda, in illam incurrit faciens interfici Chriſtianum Catholicum non hæreticum per aſſaſſinos, vel de interfectione mandatum præſtans, tametſi ex eo mandato forſan mors non ſequatur, vti in textu dicitur. Item in eam excommunicationem incidit, qui prædictos aſſaſſinos receptauerit, defenderit, vel occultauerit. Quod intelligendum eſt poſtquam mortem perpetrauerint, vel mandatum, acceperint de ea perpetranda. Nam ſi mandans ob ſolum mandatum huic excommunicationi ſubiicitur, receptor, vel defenſor mandatarij eidem ſubiici debet. Verùm longè probabilius exiſtimo ſolos quoſdã infideles Principibus Chriſtianis ſubjectos, & hoc crudele officium homines interficiendi aſſumentes nomine Aſſaſſinorum intelligi, vt manifeſtè indicant illa verba textus: Ab eorundem Aſſaſſinorum domino impetrare, & illa tanquam Chriſtianę religionis æmulus &c. Neque veriſimile eſt Pontificem ipſos aſſaſſinos ab excommunicatione liberaturum, ſi excommunicationi ſubiici poſſent. Atque ita docent in præſenti Nauarr. *c.17.n.136.* Tolet. *lib.1.cap. 38.n.25.* Couart. *lib.2.variar.c.20.n.9.* Suar. *diſp.23.ſect. 4.n.47.* Filiucius *tract.14.c.4.q.10.num.63.* Bonac. *t.3. de cenſur diſp.2.q.2.p.33.num.2.*

18. Decimaoctaua continetur in *cap. vſurarum, de Vſuris, lib. 6.* aduerſus clericos vſurarijs alienigenis domus locantes, aut alio titulo concedentes. Primò Gregor. X. prohibet manifeſtis vſurarijs alienigenis domus locare, aut alio titulo concedere ad fœnus exercendum. Secundò permittere in terris ſuis domus conductas habere, aut aliàs habitare. Tertiò intra tres menſes à terris ſuis expelli, Perſonis Eccleſiaſticis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis pœnam ſuſpenſionis indicit: horum inferioribus, ſi ſingulares perſonæ fuerint, excommunicationis ſententiam imponit; collegium, ſeu aliam vniuerſitatem interdicto ſubiicit. Laici verò per ſuos Ordinarios ſunt compeſcendi.

Prima actio, ob quam hæc excommunicatio, ſuſpenſio, vel interdictum imponitur, eſt domum locare, aut alio titulo ſcilicet commodato, depoſito, donatione, venditione concedere vſurarijs alienigenis ad fœnus exercendum. Non enim quibuſcunque vſurarijs manifeſtis prohibitum eſt ſub excommunicatione domum conducere ad fœnus exercendum, ſed ſolùm vſurarijs alienigenis, neque quælibet conductio domus prohibetur, ſed ſolùm conductio facta ad prædictum finem fœnoris exercendi; vti ex communi tradit Sayrus *lib. 3. theſauri. c.32.n.20.* Suar. *diſp.31.ſect. 5.n.14.* Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.2.q.4.punct.9.n.5.* Tolet. *lib. 1. c. 38.n. 26.*

Alienigenæ vocantur qui neque ipſi, neque eorum parentes in eo dominio nati ſunt, vt conſtat ex *leg. qui ex vico. leg. aſſumptio. §. filius. ff. ad municipalem.* Quod ſi roges, qua de cauſa alienigenis vſurariis hæc domus conceſſio prohibeatur, non autem indigenis? ea eſt: quia difficiliùs indigenæ fœnus inter ſuos exercent ob naturalem pudorem, & verecundiam.

Secunda actio eſt permittere prædictos vſurarios in terris ſuis habitare. Tertia intra tres menſes eos non expellere. Alicui videbitur vnam ex his actionibus ſuperfluè apponi; nam qui permittit, eo ipſo non expellit: & qui non expellit, eo ipſo permittit, & conſequenter ſpatium trium menſium tam ad permiſſionem quàm non expulſionem eſſe extendendum. Sed longè verius eſt vtramque actionem eſſe diſtinctam, & vt talem in textu appoſitam eſſe, ſpatiúmque trium menſium ſolùm pro non expulſione fuiſſe aſſignatum, etenim actio permiſſionis ſpectat primum vſurarij ingreſſum, quem ſi dominus terræ ſcienter permittat, eo ipſo abſque vlla mora in excommunicationem incidit. Quod ſi abſque illius notitia vſurarius fuit ingreſſus, ibíque habitat, obligatus eſt non ſtatim, ſed intra tres menſes illũ expellere.

Hæ duæ actiones comprehendere tantùm poſſunt perſonas Eccleſiaſticas, quæ in illis terris, vbi vſurarij fœnus exercent, dominium habuerint; quia ſolùm hæ poteſtatem habent prædictos vſurarios expellendi, & conſtat ex illis verbis textus *in terris ſuis*, & notauit ex cõmuni ſentẽtia Sayr. *l.* 3. *c.* 32. *n.* 13. Bon. *d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. *n.* 6.

Quod ſi contingat vſurarium alienigenam, non eſſe alienigenam reſpectu dominij, ſed ſolùm reſpectu illius terræ, in qua fœnus exercet, exiſtimat Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 4. *pun.* 9. *n.* 10. non comprehendi ſub hac cõſtitutione, quia ſolùm comprehenduntur vſurarij qui non ſunt oriundi de terris dominorum. Sed verius eſt oppoſitum, vt indicat Sayrus *lib.* 3. *theſauri. c.* 32. *n.* 14. quia textus abſolutè prohibet vſurariis alienigenis domus locare, aut ibidem habitare permitti. At oriundus ex regno diuerſo, vti ex Neapoli, Flandria; verè eſt alienigena in Hiſpania; tametſi eidem Regi ſubiectus, ergo ſub dicta conſtitutione comprehenditur. Neque obeſt quòd non ſit expellendus ex omnibus terris huius Regis, ſi ex aliqua illius terra oriundus exiſtat: ſatis enim eſt quòd expellatur ex omnibus terris, quarum comparatione ipſe vſurarius fuerit alienigena.

Ad extremum placet aduertere quod tradit Leonard. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtit. c.* 24. *dub.* 6. *in fine*, nempe multis in locis non eſſe hanc prohibitionem receptam, ſed paſſim vſurarios alienigenas maximè Iudæos permitti videntibus, & non contradicentibus Epiſcopis.

19. Decimanona continetur in *c. vnico de iniuriis in* 6. aduerſus concedentes repræſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, vel conceſſas in laicos ad Eccleſiaſticos extendentes. Subiicit namque Gregor. X. excommunicationi ſingulares perſonas, & vniuerſitatẽ interdicto, ſi contra perſonas Eccleſiaſticas repræſalias, ſeu pignorationes concedant, ſeu conceſſas executioni mandent, aut aliquo modo extendant, niſi præſumptionem huiuſmodi reuocauerint à conceſſionis, vel extenſionis tempore infra menſem. Nam ſi infra menſem quis reuocauerit conceſſionem, & exequens executionem damnum illatum reparando, huic excommunicationi non eſt locus. Solùm eſt dubium, ſi reuocatio conceſſionis facienda eſt re integra, id eſt antequam executioni mandetur, vt hæc cenſura vitetur. Negat id eſſe neceſſarium Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 50. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 22. *n.* 24. quia nulla eſt cauſa, ob quam conſtitutio pœnalis reſtringi debeat: hæc autem conſtitutio aſſignat terminum menſis ad incurrendam cenſuram abſque conditione, an res integra ſit, vel non? Ergo non eſt eius diſpoſitio reſtringenda. Nihilominus contrarium mihi verius videtur cum Gloſſa, Geminiano, Franco *in præſenti*. Silueſtro verbo *excommunicatio* 9. *n.* 63. Tolet. *lib.* *c.* 38. *n.* 27. Moueor, quia conceſſio poſita executione reuocari non poteſt, vtpote quæ habuit ſuum effectum, tametſi damnum ex ea ſequutum poſſit reparari. Secùs eſt in executione, quæ per reſtitutionem pignoris, ſeu rei ablatæ in ſuum priſtinum ſtatum reuocatur. Ergo cùm conceſſioni conceditur terminus menſis ad reuocationẽ, ſubintelligendus eſt pro conceſſione executioni non mandata; quia huic tantùm reuocatio aptari poteſt, non verò conceſſioni iam executæ.

Repræſaliæ vocantur quando ratione debiti ab vna perſona contracti, aut iniuriæ illatæ altera tertia perſona in ſe, vel in ſuis bonis grauatur, & obligatur ſatisfactionem pro alia exhibere, etiamſi aliàs non teneatur. Quod aliquando licitum eſſe poteſt circa perſonas ſæculares authoritate legitima præſtitum, ſecùs circa Eccleſiaſticas perſonas, niſi ex ſpeciali licentia Pontificis.

20. Vigeſima excommunicatio habetur in *cap. fœlicis de Pœnis in* 6. aduerſus Principes, alióſque dominos temporales & iudices non obſeruantes ea quæ ibidem præſcribuntur, contra hoſtiles inuaſores Cardinalium, de qua excommunicatione latè dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, clauſula 11.

Pvnctvm XXXIV.

Expenduntur excommunicationes latæ ipſo iure, & non reſeruatæ contentæ in libris Clementinarum.

1 *Refertur prima excommunicatio aduerſus impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam, de beneficio ſuper quod lata eſt ſententia definitiua à ſede Apoſtolica, contra poſſeſſorem illius non triennalem.*

2 *Secunda aduerſus eos qui mortuos tempore interdicti ſepeliunt, vel excommunicatos, aut vſurarios.*

3 *Tertia aduerſus religioſos vſurpantes decimas, vel impedientes earum ſolutionem.*

4 *Quarta excommunicatio expenditur qua eſt aduerſus monachos, & canonicos regulares adeuntes curias Principũ animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis.*

5 *Quinta aduerſus monachos tenentes arma intra ſepta ſui monaſterij.*

6 *Sexta aduerſus impedientes viſitatores monialium in ſuo munere, niſi moniti reſipiſcant.*

7 *Septima refertur aduerſus fœminas ſtatum Beghinarum aſſumentes, & aduerſus religioſos qui prædictas Beghinas fouent in earum ſtatu.*

8 *Octaua aduerſus contrahentem matrimonium in gradibus prohibitis.*

9 *Nona aduerſus eos qui prætextu officij Inquiſitionis, pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum Eccleſiarum bona confiſcant.*

10 *Decima cõtra officiales communitatum vſuris fauentes.*

11 *Vndecima aduerſus religioſos Mendicantes nouas domos ad habitandum acquirentes, ſine ſedis Apoſtolicæ facultate, vel acquiſitas alienantes.*

12 *Duodecima aduerſus religioſos qui ſuis ſermonibus, vel alibi à decimarũ ſolutione debitores retrahere intẽdũt.*

13 *Decimatertia aduerſus eoſdẽ religioſos, qui negligentes fuerint in decimarũ ſolutione ſuadenda pœnitentibus, & moniti a ſuis Superioribus auſi fuerint prædicare, non purgata negligentia.*

14 *Tandem expenditur excommunicatio aduerſus religioſos non ſeruantes interdictum locale generale, vel ceſſationem à diuinis poſita authoritate ſedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij illius loci.*

1. PRima excommunicatio refertur in *Clement. vnica de ſequeſtrat. poſſeſſionis. & fructuum* aduerſus impedientes ſequeſtrationem ab Ordinario factam de beneficio, ſuper quod lata eſt ſententia definitiua à ſede Apoſtolica contra poſſeſſorem illius non triennalem. Etenim Clemens V. ad compeſcendas litigantium

O malitias

Digitized by Google

malitias definiuit, vt cùm coutra poſſeſſorem definitiua ſententia ſuper beneficio apud ſedem Apoſtolicam dumtaaat in peritorio, vel poſſeſſorio promulgata fuerit, beneficium ipſum etiamſi dignitas, vel perſonatus exiſtat, & curam habeat animarum, à poſſeſſore huiuſmodi (dum tamen triennio pacificè antea ab eo poſſeſſum non fuerit) per loci Ordinarium apod aliquam perſonam idoneam ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo, & debitam gerens id quod de fructibus ipſius (debitis eiuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe contigerit, illi reſtituat qui finalem in cauſa victoriam obtinebit. Si quis autem ſequeſtrationem huiuſmodi impedire, vel fructus quoquo modo præſumpſerit occupare, eacommunicationis incurrat ſeotentiam ipſo facto, à qua (niſi impedimento priùs amoto, & occupatis per eum fructibus reſtituris) nullatenus abſoluatur.

Circa quam excommunicatiooem aduerte ſermonem eſſe de ſententia defioitiua ſedis Apoſtolicæ in poſſeſſorio, vel petitorio. Item de impedimento appoſito eaecutioni, & ſequeſtrationi beneficij, vel illius fructuum factæ ab Ordinario, non autem de ſeqoeſtratione quæ per auditores Rotæ, vel aliquem à ſede Apoſtolica delegatum fieret, vti cõmuniter contingit. Quapropter diait Caietan. verbo *excommunicatio, c.*43. Nauarr. *c.*27.*n.*137. Tolet. *lib.*1.*c.*39.*n.*1. Suar. *diſp.*23. *ſect.* 5.*n.*1. Sayrus *lib* 3.*c.*35.*n.*7. Filiucius *tract.*14.*c.*5.*q* 2.*num.*69. Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſp.*2.*q.*2.*pun.*24.*n.*1. rarò, vel nũquam huic eacõmmuoicationi eſſe locum; quia ſequeſtratio noo fit authoritate Ordinarij, ſed authoritatę ſedis Apoſtolicæ, & delegatorum ipſius. Quando autem ſeqoeſtratio beneficij authoritate Ordinarij fieret, illam impediens, vel illius fructus occupaus eacommunicationi ſubiicitur.

Ab hac cenſura oon eſt abſolutio delinquenti præſtanda, quouſque impedimentum amoueat, & fructus occupatos reſtituat, vti cauetur *in dicta Clement.* Quod ſi de facto à parrocho, vel Epiſcopo hæc abſolutio concedatur ante prædictam ſatisfactionem, & reſtitutionem, ſi fieri poſſit ſub opinione poſitum eſt, an valida ſit? eo quòd videatur Pontifea ſibi abſolotionem reſeruare. Aliis verò placet etſi illicitè præſtetur, abſolutionem tamen validam fore; quia non tollit Pontifex poteſtatem, ſed modum indicat, quo eaercenda ſit, maaime cùm hæc conditio ſit ex illis quæ iure inſunt, quęque ſeruandæ ſunt, eſto non ſint expreſſæ.

2. Secunda habetur in *Clement.* 1. *de ſepultur.* aduerſua eos qui mortuos tempore interdicti ſepeliunt, vel excommunicatos, aut vſurarios. Inquit enim Clemens V. Eos qui propriæ temeritati audacia, defunctorum corpora non ſine contemptu clauium Eccleſiæ, in cæmeteriis interdicti tempore in caſibua non conceſſis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictoa, vel vſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt. Decernimus ipſo facto eacommunicationis ſententiæ ſubiacere, à qua nullatenus abſoluantur, oiſi priùs ad arbitrium Diæceſani Epiſcopi, ei quibus per præmiſſa fuerit iniuria irrogata, ſatisfactionem eahibuerint competentem, nullo eis circa præmiſſa exemptionis, vel quouis alio priuilegio ſub quacunque verborum forma conceſſo aliqualiter ſuffragante.

Primò eacommunicat Pontifea eos, qoi mortuos ſepeliunt tempore interdicti localis eatra caſus à iure conceſſos. Qui autem ſint caſus conceſſi à iure *diſp.* 5. *de interdicto* examinabimus. Satis probabile eſt eos qui tempore interdicti aſſiſtere poſſunt diuinis ratione priuilegij, ſepeliri tempore interdicti poſſe; quia iis quibus communicamus viuis, poſſumus defunctis communicare.

Secundò qui ſepeliunt publicè excommunicatos hoc eſt vitandos, quia poſt Eatrauag. *ad vitanda ſcandala*, ſolos hos excommunicatoa vitare tenemur. Vti ex communi docet Silueſt. verbo *excommunicatio* 9. *n.* 66. Nauarr. *c.*27.*n.*137. Caiet. verbo *excommunicatio, num.*46. Sayrus *lib.*3.*theſauri, cap.*35.*n.*9. Bonacina *t.*3. *de cenſur. diſp.*2.*q.*2.*p.*31.*num.*4.

Tertiò eos qui nominatim interdictos ſepeliunt, modò interdicti ſint generaliter à diuinis: nam ſi ſolùm ab vno vel alio actu diſtincto ab officio ſepulturæ fuerint interdicti, non eſt locus huic prohibitioni. Sicuti aliis relatis aduertit Sayrus *dicto lib.*3. *cap.*36.*n.* 10. Bonac. *p.* 31.*num.*5.

Quartò eos qui manifeſtos vſurarios ſepeliunt, id eſt qui nulla tergiuerſatione cęlari poſſont fœnus exercentes deceſſiſſe. Sed an inſuper requiratur, quòd ſint nominatim, & expreſsè denunciati & declarati vſurarij? Doctores non cooueniunt. Nam Caietan. verbo *excommunicatio, c.*46. Nauarr. *c.*27.*n.*137. Sayrus *lib.*3.*c.*35.*n.*9. Tolet. *lib.*1.*c.*39.*n.*2. indicant locum eſſe huic excommonicationi, ſi vſurarium manifeſtum ſepelias, tametſi denunciatus non ſit, cùm nollam huius denunciationis mentionem fecerint. Quod expreſsè docuit Filiucius, *tract.*14.*c.*5.*q.*3.*n.*71. Ratio eſſe poteſt, quia hęc eacommunicatio imponitur ſepelientibus vſurarios manifeſtos in odiom tanti criminis. Extrauagans verò *ad vitanda ſcandala*, eacuſat ab obligatione vitaodi quemlibet fidelem ob cenſuram, ſeu ſententiam, & prohibitionem in eum latam non denunciatam; oon autẽ ob crimen aliquod quo affectus ſit. Sed veriùs cenſeo cum Suar. *diſp.*31. *ſect.*2.*n.*10. Bonac. *t.*3 *de cenſur. diſp.*2. *q.*2.*pun.*31. Alterio *t.*2.*diſp.*11.*c.*2.*ad finem*, requiri denunciationem, quia dicta Extrauagans. *Ad vitanda ſcandala* eaimit fideles ab obligatione vitandi tom io ſacris, tum io profanis non ſolùm excommonicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, ſed quemlibet alium peccatorem, niſi expreſsè, & nominatim denunciatus ſit, vel ſit manifeſtus clerici percuſſor, vt conſtat ex illis verbis dictæ Extrauagantis relatæ à Nauarro *cap.*27.*n.*37. Sayro *lib.*2.*c.*11.*n.*6. Ad vitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis contingere poſſunt, Chriſti fidelibus tenore præſentium miſericorditer indulgemus, quòd nemo deinceps à communione alicuius, ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque diuinis intus & extra prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, vel cẽſura huiuſmodi fuerit illata contra perſonam, collegium, vniuerſitatem, Eccleſię cõmunitatem, aut locum certũ, vel incertum à iudice publicata, vel denunciata ſpecialiter & expreſsè conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Saluo ſi quem ſacrilega manuum iniectione in clericum in ſententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, quòd factum non poſſit aliqua tergiuerſatione cælari, neque aliquo ſuffragio excuſari: nam à communione illius licèt denũciatus non fuerit, volumus abſtinere. Ex quibus verbis manifeſtè apparet fideles obligatos non eſſe aliquem in diuinis vitare ſiue propter cenſuram, ſiue propter ſententiam, ſiue ob aliam quamcunque cauſam à iure, vel ab homine promulgatam, niſi ſpecialiter, & expreſsè denunciatus ſit, eacepto caſu notoriæ percuſſionis clerici. At vſurarius manifeſtus iuris ſententia generaliter promulgata priuatus eſt ſepultura Eccleſiaſtica. Ergo ob hanc prohibitionẽ non tenentur fideles ab eius cõmunicatione abſtinere, quouſque expreſsè, & ſpecialiter denunciatus ſit. Sed non obſtante eius crimine manifeſto, & notorio poterũt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere.

Denunciatum verò vſurarium, ſicuti & nominatim excommunicatum, & interdictum ſepelientes, vel ſepelientea defunctum in loco interdicto huic eacommonicationi ſubiiciuntor. Nomine ſepelientium intelligunt plures non ſolùm ſepelientes mortuom tumulo, ſed cæteros alios, ſine quibus regulariter nequit mor-

tuus

Digitized by Google

uius ſepeliri: vti aliis relatis tradit Saytus *lib. 3.c. 35. num.* 13. Cùm ergo mortuus ſepeliri non poſſit, quin ſepulchrum fodiatur, & in ipſum deferatur, & humo condatur, fodiẽtes ſepulchrum, corpus deferentes, & humo condentes hac excommunicatione ligantur. Alij extendunt ad quoſlibet comitantes. Alij ad non impedientes cùm poſſint, & ex officio teneantur. Ego verò cenſeo ſolùm condentem humo corpus defuncti huic ſubiici excommunicationi, ſi verba legis propriè, & in rigore ſpectentur, quia ſepelire propriè, & formaliter non eſt ſepulchrum aperire, nec corpus defuncti deferre, nec comitari, nec mandare, ſed tantùm humo condere. Ergo ſolùm condentes humo huic excommunicationi ſubiiciuntur, ſpectata legis proprietate. Atque ita docet Gloſſa, verbo *ſepelire*, Caietan. verbo *excommunicatio, cap.* 46. Nauarr. *c.* 27. *n.* 137. Tolet *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 2. Henriq. *lib.* 13. *c.* 43. *n.* 3. Auila 2. *p. c.* 6. *diſp.* 10. *dub.* 6. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 31. *num.* 10. Dixi ſpectata legis proprietate, quam cenſeo in præſenti caſu ſpectandam non eſſe, ſed extendendam ſaltem ad eos qui corpus defuncti ſepelire fecerint, ſeu mandauerint Vgolin. *tab.* 2. *de cenſur. cap.* 9. § 6. Suar. *diſp.* 12. *ſect.* 4. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 8. *num.* 68. Filiucius *tract.* 12. *c.* 4. *num.* 111. quia lex eſto pœnalis ſit, extendi debet vltra verborum proprietatem, ne inutilis fiat, vt multis probaui *tract.* 3. *de legib. diſp.* 5. *pun.* 3. §. 3. præcipuè, *num.* 6. At hæc lex ſi ſolùm comprehenderet corpus defunctum humo condentes, ferè inutilis eſſet, cùm plerunque rudes ſint, & cenſuræ ignari, & mandantibus ſubiecti, ideóque a cenſura excuſati. Debemus ergo ſaltem ad mandantes cenſuram extendere.

Abſolutio ab hac excommunicatione præſtanda non eſt, quouſque abſoluendus ſatisfactionem competentem præſter iis, in quorum fauorem cenſura lata fuit, & conſequenter quibuſque reſtituat damnum, quod ipſis prouenit ex eo quòd corpus traditum ſepulturæ ſit, vt tradit Gloſſa *in dicta Clement. verſ. eis quibus*. Alterius *t.* 2. *diſp.* 11. *c.* 2. *col.* 1. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 31. *in fine*. Quod ſi ante ſatisfactionem abſolutio conceditur, cenſet Bonac. *ibi* nullam eſſe abſolutionem. Sed ſatis probabile eſt validam fore, eſto illicitam, quia Pontifex non tollit poteſtatem abſoluendi, ſed præſcribit modum, quo exercenda ſit, quique ipſo iure inerat.

3. Tertia excommunicatio continetur in *Clement.* 1. *Religioſi de Decimis*, aduerſus religioſos vſurpantes decimas, vel impedientes earum ſolutionem. Etenim Clemens V. religioſos qui ſibi noualia hoc eſt agros, quorum culturæ non extat memoria, aut alias decimas Eccleſiis debitas appropriare, aut vſurpare præſumpſerint, vel ſuis familiaribus, paſtoribus, aut colonis decimarum ſolutionem non permiſerint, aut prohibuerint ab officio, & beneficio ſuſpendit, modò officium, adminiſtrationem, ſeu beneficium habeant. Quod ſi religioſi adminiſtrationes, vel beneficia non habuerint, excommunicationi ſubiici.

Ob duplicem actionem hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio incurritur. Prima eſt appropriare, ſeu vſurpare decimas, hoc eſt eas tanquam ſibi debitas accipere, ſeu retinere, cùm nullo modo debitæ ſint. Quapropter ex eo tantùm quòd decimas debitas non ſoluas, in hanc cenſuram non incidis; quia illa non eſt appropriatio, ſed ſurreptio, nec deterioris conditionis eſſe debet laicis ſæcularibus, qui ob hanc retentionem excommunicatione non afficiuntur, vt ex communi tradit Saytus *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 21. Tolet *lib.* 1. *s.* 39. *n.* 4. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 8 *pun.* 12. *num.* 10. Quinimo non ſufficit appropriare, vel vſurpare prædictas decimas, vt huic cenſuræ locus ſit, ſed inſuper requiritur, ne infra duos menſes damnificatis Eccleſiis emendam feceris competentem. Secunda actio, ob quam hæc excommunicatio, vel ſuſpenſio inducitur, eſt impedire verbis, vel factis, ne ſerui, familiares, vel coloni decimas Eccleſiis ſoluant, dummodò infra menſem à dicta prohibitione non deſtiteris, vti cauetur in dicta Clement.

Difficultas autem eſt, à quo tempore computandus ſit prædictus terminus menſium. Et quidem omnes conueniunt in prohibitione, ſeu non permiſſione ſolutionis decimarum ſeruis, familiaribus, paſtoribus, vel colonis facta computandum eſſe à die quo es à parte requiſitus: vt à prædicto impedimento ceſſes: quia ſic expreſſè à Pontifice deciſum eſt, vt conſtat ex illis verbis: *niſi poſt requiſitionem per eos, quorum intererit ſuper hoc factã, à præmiſſis deſtiterint infra menſem*. Quoad appropriationem, vel vſurpationem decimarum cenſet Saytus aliis relatis *lib.* 3. *c.* 34. *num.* 24. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 8. *pun.* 12. *n.* 5. computandum eſſe terminum duorum menſium non à die requiſitionis, ſed à die vſurpationis, quia admonitio non coniungitur vſurpationi, ſed ſolùm non permiſſioni, ſeu prohibitioni. Sed rectiùs Gloſſa *in dicta Clement.* verbo *duos menſes*, Cardinal. *ibi n.* 24. Alterius *de ſuſpenſ. diſp.* 17. *c.* 2. *verſ.* 6. Suar. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 9. *in fine* exiſtimant computandum eſſe à die requiſitionis, ſeu monitionis, quia illa verba *poſt monitionem* poſita in principio clauſulæ, ad omnia in dicta clauſula contenta, referuntur. Neque eſt vlla ratio, ob quam potiùs non permiſſioni, ſeu prohibitioni annectatur, quàm vſurpationi, cùm tam non prohibitio quàm vſurpatio ſub eadem periodo comprehendatur. Et cùm hæc explicatio legem pœnalem reſtringat, ſuſtinenda eſt, alia verò quæ illam ampliat, repellenda.

Monitio non debet eſſe trina: quia textus non exigit canonicam monitionem, ſed monitionem quæ ſemel facta perficitur, vt tradit Gloſſa, verbo *facta*. Nauarr. *c.* 27. *n.* 138. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 4. Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 9. Bonac. *diſp.* 2. *q* 8. *pun.* 12. *n.* 6.

Hæc cenſura comprehendit religioſos ſiue viros, ſiue fœminas qui verè religioſi ſint, hac tamen differentia; nam religioſi carentes adminiſtratione, officio, ſeu beneficio excommunicantur; habentes verò adminiſtrationẽ, officium ſeu beneficium, ſuſpenduntur. Quod intelligendum eſt de adminiſtratione, officio, vel beneficio regulari; nam ſi ad ſæcularem Eccleſiam tranſlati ſint, huic cenſuræ non ſubiiciuntur, quia ij non ſunt religioſi modo religioſo viuentes, ſed ſæcularium ſtatũ imitantes, & conſequenter inter ſæculares clericos in hac parte cõputandi ſunt: vti tradit Silueſt *excommunicatio* 9. *caſu* 36. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 138. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 9. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 8. *p.* 12. *n.* 8. cõtra Tolet. *dicto c.* 93.

4. Quarta continetur in Clement. *Ne in agro. §. quia verò, de ſtatu monachorum* aduerſus monachos & canonicos regulares adeuntes curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis; inquit enim textus. Nos eorum (ſcilicet Monachorum Benedictinorum, de quibus antea locutus eſt) in hac parte reprobis auſibus obuiare volentes, hoc edicto perpetuò prohibemus, ne monachi, aut regulares canonici adminiſtrationẽ aliquam non habentes ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Quod ſi vt ſuis Prælatis, vel monaſteriis damnum aliquod inferant, ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint, excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto.

Hæc excommunicatio non comprehendit omnes religioſos, ſed ſolùm monachos, & canonicos regulares, quia ij tantùm exprimuntur. Quinimo Angelo verbo *excõmunicatio* 7. *caſu* 38. Soar. *diſp.* 23 *ſect.* 5. *n.* 4. Filiucio *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 6. *num.* 139. placet ſolos monachos nigros id eſt Benedictinos comprehendi, quia de iis tantùm Pontifex ſermonem fecerat, horúmque in hac parte reprobis auſibus obuiare intendit. Non igitur extendenda eſt conſtitutio ad alios monachos, maximè cùm ſit pœnalis. Sed contrarium meritò docuit Panormit. *in dicta Clement. num.* 9. Silueſt verbo *excommunicatio.* 9. *num.* 78. Tolet. *lib.* 1. *capite* 39. *numero* 5.

Google

Saytus *lib. 3. theſauri, c. 33. n. 16.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 8. pun. 9. num. 12.* eo quòd Pontifex excommunicationi, vel ſuſpenſioni monachos ſubiiciens generaliter locutus eſt, neque diſpoſitionem reſtrinxit ad monachos, de quibus antea ſermonem fecerat? nam licèt ex Benedictinorum abuſibus ſumpſerit occaſionem huius conſtitutionis ferendæ, conſtitutio tamen latior fuit; ſiquidem non ſolùm monachos, ſed etiam canonicos regulares comprehendit, de quibus antea locutus non fuerat.

Vt autem hi monachi, vel canonici regulares hac excommunicatione afficiantur, ob acceſſum ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel conuentibus, nullam in ipſis conuentibus adminiſtrationem habere debent; quia hi occaſionem habent accedendi ſæpè ad curias, ideóque excipiuntur, tametſi contrariũ ſentiat Saytus *dicto lib. 3. c. 33. n. 27.* & indicet Silueſt. *excommunicatio 9. n. 78.* Nomine adminiſtrationis etſi Angel. & Cardinal. *in præſenti*, & Saytus *dicto num. 27.* cenſeant ſolam temporalem intelligi, quæ in percipiendis fructibus monaſterij conſiſtit; verius tamen eſt non non ſolùm temporalem, ſed etiam ſpiritualem comprehendi, cùm ſæpè ob adminiſtrationem ſpiritualem vrgens cauſa occurrat ad curias Principum accedendi, idque indicant illa verba textus: Adminiſtrationem aliquam non habentes, hoc eſt nullam adminiſtrationem habentes. Vti docet Gloſſa, & Panormitan. *ibi.* & Suar. *d. diſp. 23. ſect. 5. n. 5* Bonac. *diſp. 2 q. 8. p. 9 num. 13.*

Deinde accedere debent ij monachi, vel Canonici regulares ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel conuentibus, vt huic cenſuræ ſit locus, quia ſic in textu præſcribitur. Quare illuc accedentes abſque licentia, eſto grauiter peccent, ſi tamen prædictum animum nocendi non habent, cùm de facto accedunt, huic cenſuræ non ſubiiciuntur. Sicuti aduertunt omnes Doctores relati.

Solùm eſt difficultas, an accedens cum licentia expreſſa ad alia negotia ſic excommunicatione afficiatur, ſi eo malo animo accedat? Communis ſententia affirmatiuam partem tuetur, vt videre eſt in Gloſſa. Panormit. & Cardinali *in præſenti*, quos ſequitur Nauarr. *c. 27. num. 138.* Suar. *diſp. 23. ſect. 5. n. 8.* Tolet. *lib. 1. c. 39. n. 5.* Saytus *lib. 3. cap. 33. num. 27.* Bonac. *diſp. 2. q. 8. pun. 9. n. 6.* quia textus cùm cenſuram tulit licentiæ non meminit, ſed ſolùm iniqui animi, ergo accedentes hoc prauo affectu, ſiue abſque licentia, ſiue cum illa, hac ligantur excommunicatione. Fateor hanc communem ſententiam mihi difficilem eſſe. Nam eſto in clauſula, qua hæc cenſura fertur, licentiæ mentio facta non ſit, ſed ſolùm acceſſus cum intentione damnificandi Prælatis, at videtur intelligendum de acceſſu immediatè antea prohibito. Pontifex namque prohibet monachis vel canonicis regularibus adminiſtrationem aliquam non habentibus, ne ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant. Et ſtatim ſubiungit. Quòd ſi vt ſuis Prælatis vel monaſteriis damnum aliquod inferant ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint, id eſt ſe conferre præſumpſerint eo modo quo antea dictum eſt, ſcilicet abſque licentia. Neque ex eo quòd in hac clauſula mentio licentię facta non fuerit, inferendum eſt ſubintelligi non debere, nam etiam nulla eſt mentio facta adminiſtrationis, & nihilominus ſubintelligitur, quia in præcedenti clauſula illius mentio facta eſt.

Adde excommunicationem nunquam indici ob actionem externam bonam, & quæ ſolùm denominatiuè ab actu interiori mala eſt: acceſſus autem ad curias Principum ex ſpeciali Prælatorum licentia, cum animo tamen nocendi Prælatis, & monaſteriis nullam malitiam continet, quæ fori externi iudicio cognoſci poſſit. Ergo ex illo acceſſu hæc cenſura non contrahitur.

Præterea eſt dubium, an ſi ad curiam acceſſeris recto animo, & poſtmodum mutes, ibique aſſiſtas animo nocendi tuis Prælatis, vel monaſteriis incidas in hanc cenſuram? Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 8. pun. 9. num 4.* in partem negatiuam propendet, eo quòd in materia pœnali non ſit facienda extenſio vltra proprietatem verborum. At longè diuerſum eſt ſe conferre ad curias Principum, ac ibi exiſtere, ergo Pontifex excommunicans ſe conferentes, non comprehendit ibidem exiſtentes. Præterea ſi eo animo iniquo te in curias Principum conferres, & illuc ingreſſus animum deponeres, non obinde à cenſura excuſaris, quia factum præſtiniſti, cui eſt cenſura annexa. Ergo in hac cenſura non ſpectatur aſſiſtentia, ſed acceſſus. Sed oppoſitum verius docuerunt Suar. *t. de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. n. 6.* Filiucius, *tract. 14. cap 8. q. 6. n. 141.* Quia huiuſmodi acceſſus prohibetur ob occaſionem, quam religioſi habere poſſunt ſuum prauum affectum exequendi in curiis Principum exiſtentes. At hæc occaſio vrgentior eſt in aſſiſtentia, quàm in acceſſu. Ergo potiùs cenſetur prohibita aſſiſtentia, quàm primus acceſſus. Adde prohibito acceſſu prohiberi aſſiſtentiam, quia non prohibetur ſolùm acceſſus momentaneus, & tranſitus, ſed permanẽs. Illud autem debet eſſe certum ex ſolo acceſſu ad curias Principũ animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis hanc cenſuram incurri, tametſi damnificatio non ſuccedat, quia ſolus acceſſus eo animo factus eſt completa materia huius cenſurę; vti aduertunt Tolet. *lib. 1. c. 39. n. 7.* Saytus *l. 3. c. 33. n. 27.* Suar. *d. 23. ſect. 5. n. 6.* Filiuc. *tract. 14. c. 8. q. 6. num. 141.* Bonac. *t. 3 de cenſur. diſp. 2. q. 8 p. 9. num. 5.*

Dixi ſæpè intentione nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis. Nomine Prælatorum comprehenduntur non ſolùm Prælati immediati tui conuentus, ſed Prouincialis, & Generalis, quia verè ſunt tui Pręlati; vti notarunt Suar. Bonac. Filiuc. *locis citatis.* Nomine verò conuentus venit ille conuentus, in quo habitas. Quocirca ſi te in curiam Principis conferas animo nocẽdi non tuis Pręlatis, ſed alienis, neque tuo monaſterio, ſed alieni, in hãc cenſuram non incidis. Ea tamen ligaris, ſi animo nocendi tuæ Religioni in genere te conferas; quia eo ipſo habes intentionem tuis Prælatis, tuóue monaſterio nocendi, cùm damnum Religioni factum in omnium particularium monaſteriorum, & perſonarum cedat. Vt benè docuerunt Suar. *de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. n. 7.* Filiucius *tract. 14. c. 8. q. 6. num. 141.* Bonac. *diſp. 2. q. 8. pun. 9. num. 8.*

5. Quinta excommunicatio continetur in eadem Clement. *ne in agro, & in eodem §. quia verò de ſtatu monachi*, aduerſus monachos tenentes arma intra ſepta ſui monaſterij. Inquit enim Pontifex: Præfatæ quoque ſententiæ monachos intra ſepta monaſteriorum ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes, decernimus ſubiacere. Hæc cenſura cùm ſit pręcedentis extenſio, comprehendit eos tantùm monachos, de quibus ſermo antea habitus eſt, neque vllos alios religioſos, nec canonicos regulares, quia ſolùm monachi exprimuntur, vt notarunt Gloſſa *ibi* verbo *monachos*. Saytus *lib. 3. c. 33. n. 29.* Tolet. *lib. 1. c. 39. n. 5.* Suar. *diſp. 23. ſect. 5. n. 8.* Bonacinà *diſp. 2. q. 8. p. 16. in fine.*

Arma verò tenenda ſunt ab iis monachis intra ſepta ſui monaſterij, hoc eſt intra illud ſpatium, ad quod mulieres ingredi non poſſunt, neque extra quod religioſis abſque licentia exire permittitur, vti aduertunt relati Doctores. Requiritur tamen vt arma propriè ſint, id eſt quę communi vſu ſic accipiuntur, quia verba legis, & maximè pœnalis in ſignificatione propria ſumi debent. Quocirca retentio lapidum, lignorum, vel aliorum ſimilium, eſto animo iniquo retineantur, hanc cenſuram non inducit, quia illa non eſt per ſe retentio armorum, ſed ſolùm ex intentione tenentis, quę in præſenti non punitur: vt tradit Silueſt. verbo *excommunicatio 9. num. 38.* Nauarr. *cap. 27. num. 139.* Tolet. *lib.*

lib. 1 *cap.* 39. *n.* 5. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 8. Sayrus, *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 29. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 6. *n.* 141. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 8. *pun.* 16. *num.* 4. Neque opus eſt arma eſſe offenſiua, ſatis enim eſt ſi defenſiua ſint, quia textus arma abſolutè prohibet, & ſub nomine armorum tam offenſiua, quàm defenſiua veniunt, vti tradunt Sayrus, Tolet. Suar. Filiucius *locis citatis*. Debent tamen arma haberi ad vſum pugnæ ſiue offenſiuæ, ſiue defenſiuæ ad quem aſſumuntur, vt locus huic excommunicationi ſit; nam ſi habeantur arma ad alium diſtinctum finem, puta cultellum magnum ad vſum coquinæ, ſub hac cenſura non comprehenditur, quia illa non eſt formalis armorum retentio, vt aduertit Sayrus *dicto c.* 33. *n.* 29. Tolet. *cap.* 39. *n.* 5. Semper tamen præſumptio adeſſe debet, vnde bona fides, & ignorantia modò affectata non ſit, ab hac cenſura excuſat, quia hæc cenſura cùm non ſit eadem cum præcedenti, vt conſtat ex illis verbis *præfate ſententie* &, in præcedenti præſumptio requiratur, eadem in præſenti requirenda eſt, vt tradit Nauarr. *c.* 27. *n.* 139. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 8. Sayrus *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 29. Filiuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 6. *num.* 140. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 8. *p.* 16. *num.* 5.

6. Sexta excommunicatio continetur in Clement. *attendentes de Statu monachorum*, aduerſus impedientes viſitatores monialium in ſuo munere, niſi moniti reſipiſcant. Non enim hæc excommunicatio contrahitur ob ſolum impedimentum præſtitum, ſed neceſſarium eſt impedimento præſtito ſubſequi monitionem, vt deſiſtas, qua non obſtante reſipiſcere nolis. Vt aduertit Nauarr. *c.* 27. *n.* 140. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 7. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 9. Sayrus *c.* 35. *n.* 14. verſ. *ſecundo*. Filiucius *tract.* 14. *c.* 5. *q.* 4. *n.* 73. Bonacina, *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 4. *num.* 4. Hæc monitio facienda eſt à viſitatore, ſeu illius ſuperiore, quia debet eſſe monitio iuridica, quæ neceſſariò in faciente iuriſdictionem requirit. Vt docet Suar. & Filiucius *locis citatis*. Bonac. *n.* 7. Opus tamen nõ eſt, vt ſit ſpecialis, ſufficit generalis, quia textus qualitatem monitionis non determinat. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 7. Suar. Filiucius, & Bonac. *ſuprà*. Quinimo exiſtimo non eſſe opus, vt ſit trina monitio, vel vna pro tribus, quia textus non monitionem canonicam, ſed monitionem abſolutè poſtulauit, vt docet Tolet. *loc. alleg.* tametſi Suar. Filiuc. & Bonac. contrarium ſentiant.

7. Septima continetur in Clement. 1. *de religioſis domibus*, aduerſus fœminas ſtatum Beghinatum aſſumentes, & aduerſus Religioſos qui prædictas Beghinas fouent in earum ſtatu, & ſuadent vt prædictum habitum ſumant, & ad id auxilium, conſilium, vel fauorem præſtant. Hæc excommunicatio iam non eſt in vſu, quia ſtatus ille iam non extat. Ex illius tamen prohibitione non eſt prohibita aſſumptio tertij Ordinis D. Franciſci, & Dominici, vt pote à ſede Apoſtolica approbati, neque prohibentur in domibus ſub eiſdem regulis vota emittere, vt aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 10. Sayrus *lib.* 3. *theſ. cap.* 33. *num.* 33.

8. Octaua continetur in Clement. *vnica de conſanguinit. & affinit.* aduerſus contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis. Inquit enim Pontifex, Eos qui diuino timore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum ſcienter in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis conſtitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon religioſos, & moniales, ac clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes refrænare metu pœnæ ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipſos excommunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubiacere.

Hac conſtitutione intendit Pontifex (vt ipſe inquit) audaciam illorum, qui matrimonium irritum attentare præſumuntur coërcere. Primò excommunicat Pontifex eos qui in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis iure canonico matrimonium intercedentibus non verentur matrimonialiter contrahere. Secundò eos qui cum monialibus, hoc eſt, religioſis profeſſis contrahunt. Tertiò religioſos, moniales, ac clericos in ſacris matrimonium contrahentes. Ex hac conſtitutione non excommunicantur contrahentes cum infideli, cum cognata legali, cum laborante impedimento publicæ honeſtatis, & ſimilium, quia de his contractibus nihil textus diſponit, & pœnæ non ſunt extendendæ, vt tradit Gloſſa in præſenti verbo *eos*. Caiet. verbo *excommunicatio*, *c.* 47. Nauarr. *c.* 27. *num.* 142. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 20. Bonacina *diſput.* 2. *q.* 2. *p.* 7. *num.* 20.

Prædicti autem excommunicationi ſubiiciuntur, ſi ſcientes matrimonium eſſe nullum de facto contrahãt: nam licèt ille contractus irritus ſit, nihilominus illa ſeria attentatio, vtpote ſacrilega digna eſt huiuſmodi pœna. Quòd ſi obiicias: quomodo poteſt velle contrahere ſciens contractum eſſe irritum? Reſpondeo non eſſe opus velle efficaciter contrahere, ſed ſatis eſſe, ſi velit contrahere quantum eſt ex ſe ita, vt ſublato illo impedimento nullus eſſet in dicto contractu defectus, ſed verum matrimonium ſubſiſteret. Vt tradunt aliis relatis Sayrus *lib.* 3. *cap.* 35. *n.* 16. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 8. Suar *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 25. & *ſeqq.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 48. *à n.* 15. Filiu. *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 7. *n.* 144. Bonacina *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 2. *p.* 7. & alij.

9. Nona lata eſt in Clement. *nolentes* 2. *de Hæreticis*, aduerſus eos qui prætextu officij Inquiſitionis pecuniã illicitis modis extorquent, vel ob delictum clericorum Eccleſiarum bona confiſcant. Verba Pontificis ſunt: Nolentes ſplendorem ſolitum negotij fidei per actus indiſcretos, & improbos quorumuis Inquiſitorum hæreticæ prauitatis quaſi tenebroſi fumi caligine obfuſcari; hoc ſacro Concilio approbante ſtatuimus, nullis ex tũc qui quadrageſimum ætatis annum attigerint, officium inquiſitionis prædictæ committi Inquiſitoribus. Et tam ipſorum, quàm Epiſcoporum, ſeu capitulorum Sede vacante ſuper hoc deputatis commiſſariis quibuſcunque diſtrictiùs iniungentes, ne prætextu officij inquiſitionis quibuſuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob clericorum delictum prædicti officij occaſione fiſco etiã Eccleſiæ applicare. Quòd ſi ſecùs in iis, vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubiacere decernimus ipſo facto. A qua non poſſint abſolui præterquam in mortis articulo, donec illis, a quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta. Nollis priuilegiis, pactis, aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.

Ex prædictis verbis conſtat ob duplicem actionem hanc excommunicationem indici. Prima eſt extorquere pecuniam modis illicitis prætextu officij Inquiſitionis. Secunda bona Eccleſiarum fiſco etiam Eccleſiæ applicare ob clericorum delictum. Circa primam actionem aduerte neceſſarium eſſe, vt Inquiſitores, ſeu eorum cõmiſſarij illicitè extorqueant pecuniam, nam ſi licitè extorqueant, quia debita eſt ratione muneris, & laboris præſtiti non eſt locus huic cenſuræ, vt omnes fatentur. Secundò requiritur, vt verè extorqueant, nam ſi oblatã pecuniam accipiant, in hanc cenſuram non incidunt, tametſi nôrint ſibi offerri prætextu officij, & quia timet offerens nî offerat eſſe iniuſtè vexandum, quia dum cõmiſſarius, vel Inquiſitor non petit metum inferens, vel officium debitum facere recuſans, non cenſetur extorquere, vt rectè aliis relatis aduertit Sanch. *lib.* 2. *in decal.* *c.* 10. *n.* 7. Tertiò opus eſt, vt hæc pecunia prætextu officij Inquiſitionis extorqueatur, nam ſi alio titulo etiam iniuſto pecunia extorta ſit, non eſt locus huic cenſuræ; vt notauit Gloſſa *ibi* verbo *prætextu*, Silueſt. *excommunicatio* 9. *n.* 81. Suar. *diſp.* 23 *ſect.* 5. *n.* 25. Sanch. aliis relatis *c.* 20. *n.* 8. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 10. *n.* 2. Tolet *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 25. & alij communiter.

Nomine pecuniæ intelligitur quidquid pecunia æſtimabile eſt, vt docet *ibi* Gloſſa, verbo *pecuniam*. Immola *n.* 6. Bonifac. *n.* 63. Cardin. verbo *inquiſitoribus, notab.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 142. Suar. & Silueſt. *locis n. præced. relatis*. Saoch. *dicto n.* 9. Sayrus *dicto cap.* 34. *n.* 25. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 10. *q.* 3. *n.* 169. tametſi Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 10. exiſtimet tanquam probabile ſolam pecuniam eſſe intelligendam, quia illius tantùm Pontifex meminit. Sed hoc non refert, quia id factum eſt ratione frequentioris vſus, non autem vt diſpoſitio reſtringeretur ad ſolam peconiam.

Sed au ſub nomioe pecuniæ veniat contractus emptionis, vel venditionis, ita vt commiſſarius extorquens aliquem ex his contractibus in excommunicationem iocidat? difficultate non caret. Negat Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 10. *n.* 4. modò in contractu iuſtitia ſeruetur, non exigendo pecuniam vltra valorem rei venditæ, vel emptæ, Cæterùm ego verius cenſerem prædictam extorſionem excommunicatione affici: nam eſto in emptione, vel venditione æqualitas ſeruetur, & in illis non extorqueas pecuniam indebitam; attamen quatenus extorquens ipſum contractum, qui indebitus eſt, cenſeris extorquere quod eſt pecunia æſtimabile. Quippe aſtringi, & cogi ad celebrandum contractum onerosum alias non celebrandum pretio æſtimabile eſt.

Hinc infertur quid dicendum ſit de extorquente mutuò pecuniam. Bonac. negat ob hanc actionem affici extorquentem excommunicatione. Conſentit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 25. Sanch. *lib.* 2. *in decal. c.* 20. *n.* 10. quia non extorquet pecuniam, cùm illam redditurus ſit, ſed illius mutuationem, quæ non eſt aliquo pretio diſtincto ab ipſa pecunia reddenda æſtimabilis. Sed contrarium mihi verios apparet. Nam eſto mutuatio ſponte facta ſolam gratitudinem exigat, neque æſtimanda ſit aliqoo pretio diſtincto à pecunia reddenda; attamen mutuatio obligatoria, ſeu obligatio ad mutuandũ digna pretio eſſe videtur. Igitur ſi ſub nomine pecuniæ intelligitur quidquid pretio æſtimabile eſt, efficitur extorſionem mutui, & cuiuſlibet alterius contractus oneroſi ſub hac lege comprehendi. Ex ſuppoſitione autem quòd extorquens mutuum iotentione pecuniam reddendi ſub hac cenſura non comprehendatur, ſi poſtmodum mutet voluntatem, nolitque pecuniam mutuam reddere, eſt difficultas; an in hanc excommunicationem incidat ab eo puncto, quo voluntatem mutauit, & pecuniam quam reddere tenebatur, non reddit. Negat Bonac. *diſp.* 2. *q.* 10 *p.* 10. *n.* 4. quia illa pecuniæ vſurpatio, ſeu, vt melius dicam, retentio, vel non reſtitutio nõ eſt extorſio, quippe ad rationem extorſionis requiritur quod ab alio quaſi per vim tollas quod ſuum eſt, at retinendo pecuniam non tollis ab alio quod ſuum eſt, ſed omittis reddere: uon igitur in hanc cenſuram incidis. Contrarium tamen meritò docuerunt Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 25. Sanch. *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 10. quia illa non reſtitutio eſt poſitiua retentio, & iuris alieni vſurpatio, & cùm ſit contra domini voluntatem eſt extorſio. Sicuti ſi prætextu offi ij Inquiſitionis raperes ab alio pecuniam. Adde ſi huioſmodi prætextu extorqueres à mutuante, vt cederet reſtitutioni ſibi faciendæ, non eſt dubium te in hanc cenſuram incurſurum; ergo à fortiori illam incurris, cùm abſque hac ceſſione pecuniam ei debitam tollis.

Circa ſecundam actionem, quæ eſt bona Eccleſiarum etiam fiſco Eccleſiæ applicare, aduerte hanc applicationem ſcienter faciendam eſſe, quia ita cauetur in textu. Vnde quælibet igoorantia tam huius legis, quàm cenſuræ modò affectata non ſit, excuſat, vt ſæpè dixi, & multis comprobat Sanch. *lib.* 9. *de matr. diſp.* 32. *num.* 39. Et tradit *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 11. Sayrus *lib.* 3. *c.* 24. *n.* 25. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 10. *n.* 4. & alij. Secundò requiritur, vt applicatio fiat ex bonis Eccleſiæ, nam ſi bona quæ applicantur, ad clericos ipſos pertioeant immediatè, non eſt locus huic excommunicationi. Vti tradunt Gloſſa, verbo *Eccleſiarum*, Sanch. Suar. Sayrus, Tolet. Bonac. *loc. alleg.* Tertiò opus eſt, vt prætextu prædicti officij Inquiſitionis fiat applicatio, quia ſic cauetur in textu *ibi*, Occaſione officij. Et notauit Suar. *dicta diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 26. Sanch. *lib.* 2. *c* 20. *n.* 16. Quartò debet applicatio de facto fieri. Neque obeſt. quòd textus dicat *attentent applicare*, quia illa verba non excludunt applicationem de facto, ſed de iure. Sicuti aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 26. Sanch. *lib.* 2. *c.* 20 *n.* 16. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 10. *num.* 5. Quintò facienda eſt applicatio fiſco ſiue ſæculari, ſiue Eccleſiaſtico: nam dictio illa *etiam*, non eſt reſtrictiua, ſed ampliatiua. Ex *leg.* 2. *Cod. de Teſtibus, leg. ſi quis ſeruum*, §. *etiam, ff. de Peculio*. Vt multis relatis comprobat Gonzalez *reg.* 8. *cancellariæ gloſſ.* 35. *n.* 26. Barboſa *dictione* 95. Solùm eſt dubium, an ex applicatione alteri à fiſco facta hæc cenſura incurratur? Negant Suar. *dict. ſect.* 5. *n.* 26. & Bonac. *diſp.* 2. *p.* 10. *q.* 10. *n.* 5. quia textus ſolius fiſci meminit, fortè quia frequentiùs, & maiori colore ipſi bona applicantur. Non igitur aliis extendenda diſpoſitio pœnalis eſt. Sed contrarium mihi probabilius apparet, ſcilicet ex applicatione facta ſibi, vel alteri hanc excommunicationem contrahi. Moueor, quia eſt communis ſententia, quam docet Gloſſa *in præſenti*, verbo *Eccleſiæ*. Immola *n.* 7. Cardinalis verbo *inquiſitoribus num.* 1. *notab* 5. D. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *c.* 8. Angel. verbo *excommunicatio* 7. *caſu* 42. *n. vnico*, Silueſt. *eodem* 9. *caſu* 42. *n.* 81. Sanch. eos referens *lib.* 2. *in decalog. c.* 20. *n.* 17. Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 25. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *num.* 11. Deinde quia illa verba *fiſco etiam Eccleſiæ*, non ſunt reſtrictiua diſpoſitionis ſed ampliatiua, præſtántque hunc ſenſum; Excommuoicationem incurrant, ſi bona Eccleſiæ ob clericorum delictum alicui etiam fiſco Eccleſiæ applicent; fiſcus enim Eccleſiæ nominatus eſt, quia ex illius applicatione potiùs honeſtari actio poterat, quàm ex applicatione facta ſibi, vel alteri particulari.

Perſonæ verò, quæ ob extorſionem pecuniæ, vel bonorum Eccleſiæ applicationem huic excommunicationi ſubiiciuntur, abſque dubio ſunt Inquiſitorum, Epiſcoporum, & capitulorum Sede vacante, commiſſarij, quia ij omnes in textu continentur. Quod adeò verum eſt, vt ſiue ſint commiſſarij ordinarij, ſiue delegati, ſiue perpetui, ſiue ad tempus, ſub hac conſtitutione comprehendi debent: quia omnes hi verè, & propriè commiſſarij ſunt. Vti docet Gloſſa *in dicta Clement.* verbo *ipſorum*. Silueſt. *excommunicatio* 9. *caſu* 42. *num.* 82. Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 24. Sanch. *lib.* 2 *in decalog. c.* 20. *n.* 4. Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 25. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *punct.* 10. *n.* 6. & 7. Inquiſitores verò hac afficiuntur excommunicatione, ſi delinquant, ſi communem ſententiam ſpectemus. Nam ſic affirmat Gloſſ. *in caſus propoſitione, notab.* 2. Immola. & Bonif. *ibi ſtatim in principio*. Ancharran *num.* 5. *notab.* 3. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *c.* 8. Angel. verbo *excommunicatio* 7. *caſu*. 42. *n. vnico* Silueſt. *eodem verbo*. 9. *num.* 82. Nauarr. *c.* 27. *n.* 142. Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 25. Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 24. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Sanch. *lib.* 2. *in decalog c.* 20. *n.* 5. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 10. *punct.* 10. *n.* 6. Etenim finis huius conſtitutionis, vt conſtat ex eius prooemio fuit, ne ſplendor ſolitus negotij fidei per actus indiſcretos, & improbos quorumuis Inquiſitorum offuſcetur. Si autem Inquiſitores ſub hac conſtitutione uon comprehenduntur, fruſtra Pontifex illorum improbitatis meminit, & expreſſit ſe velle remedium adhibere. Adde dictio illa *& tam ipſorum* quæ ſequentem clauſulam cum præcedenti conjungit, ſignificat non ſolùm commiſſarios Inquiſitorum, Epiſcoporum, & capitulorum, Sede vacante, ſed ipſos etiam Inquiſitores comprehendi.

Dixi ſi communem ſententiam ſpectemus, nam ſi verba textus prout ſunt in nouioribus editionibus appoſita

poſita

poſita conſiderentur, verius ſpectato iuris rigore exiſtimarem, Inquiſitores non comprehendi. Nam in verbo illo *Inquiſitoribus* clauſula finitur, & ab illa dictione *&* incipit noua alia clauſula diſtinctam materiam continens, & diſtinctas perſonas reſpiciens, quod non impedit dictio *&*. Nam eſto copulatiua ſit, copulat præcedentem clauſulam cum ſubſequenti in ordine ad eandem legem, ſed non in ordine ad eandem materiam, & pœnam. Neque obeſt voluiſſe Pontificem hac conſtitutione actus improbos, & indiſcretos aliquorum Inquiſitorum coërcere, ne ſplendor negotij fidei offuſcaretur, quia huiuſmodi fini putauit ſe ſatisfacere ſufficienter ſtatuendo, ne aliis quàm iis qui quadrageſimum ætatis annum attigerint, officium Inquiſitionis committatur. Et ſimul iniungendo ſub excommunicatione, eorum Epiſcoporum, & capitulorum Sede vacante commiſſarij illicitè pecuniam extorqueant prætextu Inquiſitionis officij; neve bona Eccleſiarum fiſco applicent. Has enim actiones non credidit Pontifex fore ab Inquiſitoribus in eâ ætate conſtitutionis exercēdas, ſicuti neque ab Epiſcopis, quos ſub hac conſtitutione non comprehendi docuerunt Gloſſa, Sayrus, Nau. Suar. Sanch. Tolet. Bonacina, & alij *loc. alleg.* & conſequenter nec comprehenditur capitulum Sede vacante, neque alij Prælati iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, quinimo neque eorum vicarij, nam ſi horum vicarios voluiſſet comprehendere, illos exprimeret, ſicuti expreſſit vicarios capituli Sede vacante. Vt rectè aduertit Sanch. *lib. 2. cap. 20. num. 6.*

Quoad abſolutionem verò huius excommunicationis, tum ob extorſionem pecuniæ, tum ob applicationem bonorum Eccleſiæ fiſco factam, dicendum ad abſolutionem excommunicationis ob extorſionem pecuniæ reſeruatam eſſe extra mortis articulũ ſummo Pontifici, niſi plena ſit ſatisfactio. Satisfactione autem exhibita nemini reſeruari, vt conſtat ex textu *ibi*: A qua non poſſint abſolui præterquàm in mortis articulo, donec illis à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecuniis ſic extortis, nullis remiſſionibus ſuper hoc valituris. Quapropter ſi tentes abſoluere hunc excommunicatum extra mortis articulum, quin plenè ſatisfaciat, nulla erit abſolutio, quia ſublata eſt tibi poteſtas, vt manifeſtè indicat verbum *non poſſint*. Nomine plenæ ſatisfactionis intelligit Cardinal. in dicta Clement. *Nolentes*, verbo *inquiſitoribus*, *n. 1. oppoſit. 5.* quem ſequitur Sanch. *lib. 2. in decalog. c. 20. num.* 18. vſque ad vnum denarium, ita vt nihil ex extortis etiam minimum retineatur. Sed omnia integrè reddantur nulla remiſſione obſtante. Sed hoc mihi difficile videtur: non enim veriſimile eſt voluiſſe Pontificem ob ſolam omiſſionem reſtitutionis leuis materiæ impediri abſolutionem cenſuræ; cùm illa retentio peccatum mortale non conſtituat, quod neceſſarium fuit ad cenſuram contrahendam. Cenſeberis autem plenam ſatisfactionem præſtare, ſi abſente perſona, cui eſt reſtitutio facienda, pecuniam reſtituendam iuridicè deponas. Vt benè aduertunt Henriq. *lib. 13. de excommunicat. cap.* 28. *num.* 4. Sanch. *lib. 2. in decal. c.* 20. *num.* 18.

Difficultas eſt, an extra mortis articulum abſolui poſſis impotens realem ſatisfactionem præſtare præſtita cautione pignoratitia, vel fideiuſſoria, aut his deficientibus, iuratoria? Negat Suar. *dicta disp. 23. ſect.* 5. *n.* 27. Filiucius *tract. 14. c. 10. q. 3. n.* 169. Bonac. *disp. 2. q. 10. p. 10. in fine*, iunctis iis quæ docuerat *disp. 1. q. 22. pun. 2. n. 15.* Mouentur, quia illa cautio neceſſaria eſt etiam in mortis articulo, vt abſolutio ritè præſtetur: Sed aliquid amplius exigit Pontifex extra mortis articulum, quàm in illo, cùm extra mortis articulum hæc abſolutio reſeruata ſit plena ſatisfactione non facta, ſecùs in mortis articulo. Ergo credendum eſt reſeruatam eſſe non facta tali reſtitutione. Sed rectiùs docuerunt contrarium Gloſſa in dicta Clement. verbo *ſatisfecerint*. Et *ibi* Immola *n. 7.* Cardinal, *n. 5. in* t. *oppoſit.* Bonifac. *n.* 91. D. Antonin. *3. p. tit.* 24. Silueſt. verbo *excommunicatio* 9. *n.* 81. *caſu* 42. Tabiena *eodem* 5. *caſu* 4. *q.* 17. *n.* 18. Nauarr. *c.* 27. *n.* 142. Sayrus *lib. 3. theſauri caſuum conſcientiæ, cap.* 34. *n.* 25. Thom. Sanch. *lib. 2. in decalog. c.* 20. *n.* 19. Et in ſimili Molina *t. 1. de iuſtit. disp.* 91. *verſ. pœna, & c. 3. disp.* 756. *in fine*. Manuel. Rodrig. *1. t. ſum. 2. edit. c.* 87. *num.* 8. Henriq. *lib. 13. de excommunic. c. 28. n. 1. in commento lit. R.* Etenim veriſimile non eſt Pontificem exigere ab excommunicato ſatisfactionem impoſſibilem, velléque excommunicato negare beneficium abſolutionis ob impedimentum, quod remouere ipſe nullatenus poteſt. Neque obeſt illa exceptio mortis articuli, quia illa facta fuit claritatis gratia non ex neceſſitate, cùm tacitè ſubintellecta eſſet. Præterquam quòd illa exceptio efficit validam eſſe abſolutionem in mortis articulo, nulla ſatisfactione facta etiam poſſibili.

Sub nomine ſatisfactionis, quæ abſolutioni præmittenda neceſſariò exigitur, ſolùm continetur reſtitutio pecuniæ extortæ, non autem expenſarum, aut aliorum damnorum, ſi quæ grauatus paſſus eſt, quia textus ſolùm extortæ pecuniæ ſatisfactionem exigit, ibi: Quouſque plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta, & notauit Bonifac. *dicta Clem. 2. n.* 90. Sanch. *lib. 2. in decalog. c.* 20. *num.* 20. vbi rectè infert à fortiori id eſſe intelligendum de ſolutione quadruplici ſtatuta in *c. quoniam in fine. d.* 18. ob pœnam huius conceſſionis, nam eſto non præmittatur abſolutioni, abſolutio valida eſt: tum quia in *dict. Clement.* hæc ſolutio non exigitur: tum quia non debetur ante iudicis ſententiam.

De ſecunda verò excommunicatione contracta ob bona Eccleſiæ fiſco applicata, affirmo validam eſſe abſolutionẽ, tametſi ei non præmittatur abſolutionis reſciſio, & Eccleſiæ ſatisfactio, quia poteſtas abſoluendi ſolùm negata eſt, quouſque plena fieret ſatisfactio de pecunia extorta, non autem de bonis Eccleſiæ fiſco applicatis. Vt rectè docet Bonifac. *in dicta Clement. num.* 93. Suar. *de cenſur. disp. 23 ſect. 5. num.* 27. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 20. num.* 22. Bonac. *t. 3. de cenſur. disp. 2. q.* 10. *pun. 10. num.* 9.

10. Decima lata eſt in Clement. *Ex graui, vnica, de Vſuris*, contra officiales communitatum vſuris fauentes. Etenim cùm Clementi V. notum eſſet quorundam communitates locorum ſtatuta edidiſſe vſurariam prauitatem approbantia, conſtitutionem edidit in hæc verba. Nos igitur pernicioſis his auſibus obuiare volentes, ſacro approbante Concilio ſtatuimus, vt quicunque communitatum, ipſarum poteſtates, capitanei, iudices, conſules, conſiliarij, aut alij quiuis officiales ſtatuta huiuſmodi de cætero facere, ſcribere, vel dictare, aut quod ſoluantur vſuræ, vel quod ſolutæ cùm repetuntur non reſtituantur, plenè, ac liberè, ſcienter iudicare præſumpſerint, ſententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam ſententiam incurſuri, niſi ſtatuta huiuſmodi hactenos edita de libris communitatum ipſarum (ſi ſuper hoc poteſtatem habuerint) infra três menſes deleuerint, aut ſi ipſa ſtatuta, ſiue conſuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præſumpſerint obſeruare.

Ex quo textu manifeſtè colligitur hanc conſtitutionem vniuerſalem non eſſe, ſed reſtrictam ad poteſtates, capitaneos, duces, rectores, alióſue officiales communitatum ſtatuta vſuris fauentia facientes, ſcribentes, dictantes, vel ſecundùm ea iudicantes, obſeruantes, aut ex libris communitatum non delentes, cùm poſſint. Et hoc verùm eſt ſiue ſæculares ſint, ſiue Eccleſiaſtici, dummodò non ex iuriſdictione Eccleſiaſtica, ſed ſæculari prædicta præſtentur, quia textus de iis tantùm loquitur, vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. disp. 2. q.* 10. *pun.* 15. *num.* 14. Quod ſi à communitate quatenus

talis eſt hæ actiones procedant, cùm ipſa excommunicatione ligari nequeat, ligantur tamen eius officiales ſuo voto, & ſuffragio concurrentes his iniquis ſtatutis, vel ſentẽtiis condendis: vt docuit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 30. Filiucius *tract.* 14. *c.* 10. *q.* 4. *n.* 170. Bonac. *dicta diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 10. *num.* 13. Solùm eſt difficultas de communoitate Principi ſubiecta, quæque regiiur per Principem, ſeu officiales ab eo conſtitutos; an inquam hic Princeps, eiúſque officiales prædicta ſtatuta condentes, ſcribentes, vel obſeruantes hac afficiantur eacommunicatione: Bonac. *diſp.* 2. *queſt.* 10. *p.* 15. *n.* 15. id vt probabilius affirmat, & adducit pro ſe Salas *de vſuris, dub.* 47. *n.* 12. qui nihil dicit, Mouetur, quia prædictus Princeps cùm à communitate poteſtatem accipiat, officialis communitatis dicendus eſt. Quo oomine miniſtri ab eo conſtituti nuocupantur. Præterea ipſe Princeps, eiúſque officiales verè ſunt rectores, & duces communoitatis, non ſolùm quia communitatem regunt, ſed quia ab ea regendi poteſtatem acceperunt. At in prædicto teatu rectores communitatum eacommunicantur. Ergo hic Princeps, & officiales ab eo conſtituti comprehenduntur. Nihilominus veriùs exiſtimo, prædictum Principem, in quem communiras ſuam omnem poteſtatem tranſtulit, nec officiales ab eo conſtiiutos ſub hac cenſura contineri, quia hæc cenſura ſolùm fertur aduerſus rectores, & gubernarores communitatis ab ipſa communitate conſtiiutos, vt conſtat ea illis verbis teatus: Quorumdam communitates locorum: & paulò inferiùs: Quicunque communitatum ipſarum poteſtares. Et infra; Ea libris communitatum ipſarum. Hæc enim omnia verba denotant ipſam communitatem eſſe, quæ iuriſdictionem retinet, & ſua membra gubernat per miniſtros à ſe conſtitutos. At hęc nequaquam vera ſunt, cùm communitas à principio omnem ſuam poteſtatem in Principem tranſtulit: nam eo ipſo comounitas iuriſdictione denudata eſt, & Principi communicatur independenter ab ipſa communitate. Ergo Principe gubernãte nequaquam dici poteſt communitatem gubernare, ſed potiùs dicendum eſt communitatem gubernari. Ergo miniſtri conſtituti à Principe non ſunt dicendi à communitate miniſtri, ſed miniſtri in communitatem. Ergo ſub haccenſura non continentur.

Actiones verò ob quas hi communitatis miniſtri cẽſuræ ſubiiciuntur plures ſunt. Prima eſt condere ſtatura præcipientia vſurarum ſolutionem, vel earum repetitionem impedientia, ſub quibus non comprehenditur ſtatutum vſurarum quantitatem determinans, ne inquã vltra hanc, vel illam quantitatem vſuræ exigantur, quia hoc ſtatutum vſurarum eaactioni terminum præſcribit, non autem ad earum ſolutionem cogit. Secùs eſſet ſi ferretur ſtatutum permittens tantam quantitatem ſolui, & non maiorem, qoia tunc directè foueret vſurarum exactionem. Sic cum Gloſſa, verbo *facere* tradit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 31. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 18 *p.* 15. *n.* 11. Secunda actio eſt eadem ſtatuta ſcribere: Tertia dictare. Quarta ſcienter ferre ſententiam vſurarum ſolutionem præcipientem, vel impedientem earum repetitionem, tametſi nullum ſtatutum conditum ſit, quia hæc actio vt diſtincta à reliquis prohibetur, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 28. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 10. *q.* 4. *n.* 171. Bonac. *diſp.* 2 *q.* 10 *pun.* 15. *n.* 3. Quinta non delere huiuſmodi ſtatuta hactenus edita de libris cõmunitatum ipſarum infra tres menſes, ſi ſuper hoc adfuerit poteſtas. Suar. *diſp.* 23 *ſect.* 5. *num.* 30. Filiuc. *tract* 14. *c.* 10. *q* 4. *num.* 171. cenſent eatendi hanc diſpoſitionem ad ſtatuta, quæ poſt hanc Clement. fuerunt edita: tum ob ſimilitudinem rationis, tum ob præſumptam Pontificis voluntatem. Sed rectiùs oppoſitum docuit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *pun.* 15. *n.* 7. quia expreſſe textus de ſolis ſtatutis vſque ad illud tẽpus editis locutus eſt vt conſtat ea illis verbis, *hactenus edita*, dictio *hactenus* deſignat tempus præteritum vſque ad præſens, in quo profertur. *leg.* 1. *in princ. ff. de nouis operis nunciat.* & multis comprobat Barboſa *in ſuo dictionario, dictione* 192. Seata actio eſt obſeruare ſtatuta, ſeu conſoetudines ſtatutorum effectum habentes, quæ de iiſdem perſonis intelligenda eſt, de quibus præcedentes actiones intelliguntur: vt tradunt Suar. Filiuc. Bonac. *loc. alleg.*

11. Vndecima lata eſt in Clement. *cupientes de Pœnis*. aduerſus Religioſos Mendicantes, nouas domos ad habitandum acquirentes, ſine ſedis Apoſtolicæ facultate, vel acquiſitas alienantes. Etenim Clemens V. cupiens ne religioſi Mendicantes conſtitutionem editam à Bonifac. VIII. *in cap. vnico de exceſſibus Prælator. in* 6. violarent, pœnam eacommunicationis ipſo facto prædictæ traoſgreſſioni adiecit. Ex quo fit virtute huius conſtitutionis, ſi religioſi Mendicantes (de aliis enim non loquitor) nouam domum ad habitandum, non autem ad ſe recreandum acquirerent, ſine licentia ſedis Apoſtolicæ, hoic excommunicationi ſubiici. Idem eſt ſi acquiſita hucuſque, id eſt vſque ad ipſam conſtitutionem mutarent, aut in alios cuiuſuis alienationis titulo traosferrent. Verùm cùm ex facultate ſedis Apoſtolicæ omnes religioſi Mendicantes poteſtatem habeant domos acquirendi, quinimo ex cauſa neceſſaria Eccleſias, & monaſteria transferendi, vt notauit Nauarr. *c.* 27. *n.* 144. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, cap.* 33. *n.* 37. Suar. *diſp.* 13. *ſect.* 5. *n.* 35. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *n.* 11. Filiucius *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 8. *n.* 145. Bonac. *diſp.* 1. *q.* 8 *p.* 2. *n.* 59 non eſt cur in eaplicatione huius eacommunicationis ampliùs immoremur.

Duodecima in *eodem cap.* continetur, aduerſus religioſos, qui ſuis ſermonibus, vel alibi à decimarum ſolutione auditores retrahere intendunt. Inquit enim Pontifex. Illos etiam religioſos, qui aliqua vt audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſumunt, excommunicationis ſubiacere ſententiæ decernimus ipſo facto. Tametſi in antecedenti clauſula Pontifea de ſolis religioſis Mendicantibus locutus fuerit, in præſenti autem ad quoſuis religioſos diſpoſitionem extendit, vt notauit Gloſſa *ibi* verbo *religioſos*. Nauarr. *c.* 27 *n.* 145. Silueſt. verbo *excommunicatio* 9. *num.* 48. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, c.* 33 *n* 39. Suar *diſput.* 23. *ſect.* 5. *n.* 37. Filiucius *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 8. *n.* 146. Bonacina *diſput.* 2. *q.* 8. *p.* 13. *n.* 9. Tolet. *lib.* 1. *c.* 39. *num.* 3 Et quamuis regulariter ſub nomine religioſorum abſolutè prolato fœminæ religioſæ comprehendantur, id intelligendum eſt, quando ſubiecta materia illis æquè ac viris aptatur: at perſuadere ſaltem in concionibus ne decimæ ſoluantur fœminis non conuenit, cùm concionari illis ſit interdictum. Ergo fœminæ religioſæ ſub hac cenſura non comprehenduntur. Atque ita docent Gloſſa, Nauarr. *&* Bonac. *loc. alleg.* Illud eſt certum ex omnium ſententia ad ſacerdotes ſæculares, clericos, aut laicos hanc conſtitutionem non eatendi.

Vt autem prædicti religioſi hanc cenſuram incurrãt, ea debent proferre ſiue in concionibus, ſiue in colloquiis priuatis, quibus audientes poſſint retrahi à decimarum ſolutione, eáque proferre debent ea intentione, vt retrahantur, vt expreſsè habetur in teatu. Et notarunt Nauarr. Sayrus, Suar. Filiucius, Toler. Bonac. *locis citatis.* Neque opus eſt, vt de facto ea prolatio efficaa ſit, & effectum habeat; ſatis enim eſt, ſi effectum de ſe parere poſſit: quia teatus ſolùm eaigit prolationem præſumptuoſam fine, & intentione retrahendi auditores à decimarum debitarum ſolutione. Vt indicant illa verba, *Aliqua proferre præſumunt vt audientes retrahant*: indicant enim finem prolationis, ſed non exigunt retractionis effectum; alioquin dixiſſet Pontifex, aliqua proferunt quibus audientes retrahunt; vt benè aduertit Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 37. Bonac. *diſp.* 2. *q* 8. *pun.* 13. *num.* 8. Tametſi Filiucius *dicto c.* 8. *q.* 8. verſ. *notandum tertio*, in

con

contrarium propendeat, exiſtimans illa verba proferenda eſſe, vt audientes retrahantur cum effectu: quia retractio à decimis ſoluendis eſt finis, quem Pontifex hac conſtitutione cauere intendit. Præterea requiritur, vt decimæ à quibos auditores retrahuntur, ſint debitæ Eccleſiis, debitæ inquam non ex voto, aut promiſſione ſoluentis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ, atque adeò ex iuſtitia, quia hoc eſt debitum proprium, & rigoroſum, ideóque de ipſo lex pœnalis quæ ſtrictè interpretanda, eſt intelligi debet. Neque ſatis eſt decimas eſſe debitas, ſed debent eſſe debitæ Eccleſiæ. Cui debito exiſtimat Nauarr. *dict. c.* 27.*n.*145. Caietan. verbo *excommunicatio c.*65. Sayrus *lib.*3.*cap.*33.*n.*40. verſ. *tertio*, ſi debeantur Eccleſiæ paſtoribus, hoc eſt Epiſcopis, ſeu parochis, aut quibuſcunque aliis perſonis particularibus quocunque titulo, & ratione, quia paſtores Eccleſiæ, & quælibet ſingulares perſonæ non ſunt Eccleſia. Sed rectiùs Suar. *d. diſp.*23.*sect.*5.*num.*37. Filiucius *tract*, 14. *c.*8.*q.*8, *n.*146. Bon. *diſp.*2.*q.*8.*pun.*13.*n.* 6. docuerunt decimas debitas Eccleſię paſtoribus iure ordinario ſub hac conſtitutione comprehendi, ſecùs verò quæ ipſis, vel aliis ſingularibus perſonis ex priuilegio competunt. Nam quæ iure ordinario debentur, nomine Eccleſiæ debitæ ſunt, cùm Eccleſia omne ſuum in ſuos miniſtros tranſtulerit, ac proinde decimæ debitæ Eccleſiæ, miniſtris Eccleſiæ deberi cenſentur. Secùs eſt de his, quibus ex priuilegio hoc debitum competit, quia non Eccleſiæ nomine, ſed Prælatorum illius conceſſione decimas ſuſcipiunt.

13. Decimatertia excommunicatio habetur in eadem Clement. *Cupientes, de Pœnis, circa finem*, aduerſus eoſdem religioſos, qui negligentes fuerint in decimatũ ſolutione ſuadenda pœnitentibus, & moniti à ſuis Superioribus auſi fuerint prædicare non purgata negligentia. Inquit enim textus: Qui verò ſcienter poſtpoſuerint conſcientiam facere de ſoluendis huiuſmodi decimis, ab officio prædicationis tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſis (ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint) conſcientiam fecerint. Exinde excommunicationis incurſuri ſententiam ipſo facto, ſi prædicare præſumpſerint prædicta negligentia, vt præmittitur non purgata. Ad religioſos tamen monaſteriorum, & rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.

Ex prædictis verbis colligitur manifeſtè ob negligentiam mortaliter culpabilem confeſſarij in non monendis pœnitentibus, quorum confeſſiones audit, de decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione poſtquam à rectore Eccleſiæ, vel illius vicario fuerit requiſitus, non incurri excommunicationem, ſed ſuſpenſionem à prædicationis officio. Verùm, ſi poſt incurſam hanc ſuſpenſionem auſus fuerit prædicare negligentia non purgata, cùm ad illius purgationem commodam facultatem habuerit, excommunicationi ſubiicitur. Quapropter ad incurrendam hanc excommunicationem, requiruntur primò monitio rectorum Eccleſiarum religioſis facta, vt ſuis pœnitentibus conſcientiam faciãt de decimis ſoluendis, cùm viderint eos teneri. Secundò vt ipſi religioſi confeſſarij hanc monitionem facere ſcienter omittant. Tertiò quòd non purgata hac negligentia, cùm commodè poſſint, prædicare audeant. Qualibet enim ex his conditionibus deficientibus, excuſatur excommunicatio, vt docuerunt Silueſt. verbo *excommunicatio.*9. *n.* 89. Angel. verbo *excommunicatio.* 7.*caſu* 44. Tabiena *eodem* 5. *caſu.* 45. Sayrus *lib.* 3. *theſauri*, *c.*33.*n.*42. Suar. *diſp.*23.*sect.*5.*n.* 39. Filiucius *tract.* 14.*c.*8.*q.*8.*num.*147. Tolet. *lib.*1.*c.*39.*n.*13. Bonac. *diſp.* 2.*q.*8 *p.* 13. *n.* 11. *& ſeqq.* Hæc autem excommunicatio non extenditur ad religioſos monaſteriorum, vel Eccleſiarum rectores decimas percipientium, ne delinquentibus in propria cauſa Pontifex caueat, vt expreſsè habetur in textu, & notant omnes.

14. Decimaquarta, & vltima excommunicatio continetur in Clement. 1. *ex frequentibus, de ſententia excommunicat.* aduerſus religioſos non ſeruantes interdictum locale generale, vel ceſſationem à diuinis poſitam authoritate ſedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij illius loci.

Ad incurrendam hanc excommunicationem plura requiruntur. Primò requiritur quòd interdictum, quod religioſi obſeruare non debent, ſit locale generale, vt conſtat ex illis verbis textus: Ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta. Vocatur autem locale generale interdictum, quod eſt impoſitum regno, prouinciæ, ciuitati, villæ, vel oppido. Secùs verò quod particulari Eccleſiæ, etiam Cathedrali indicitur.

Secundò opus eſt, vt tale interdictum locale generale ab Eccleſia cathedrali, aut cathedrali deficiente ab Eccleſia matrice, ſeu parochiali illius populi obſeruetur. Quia Pontifex intendit, ne Eccleſiæ cathedralis, vel matricis authoritas contemnatur, néve Eccleſiaſticæ diſciplinæ neruus labefiat, quod ſine dubio continget, ſi obſeruante Eccleſia matrice interdictum religioſi illud violare præſumant. Quæ ratio conuincit diſpoſitionem procedere, tametſi interdictum inualidè impoſitum ſit: quia non interdicti valor, ſed illius à cathedrali, vel parochiali obſeruantia ſpectatur, vt conſtat ex illis verbis: Non obſtantibus quibuſcunque appellationibus antea etiam ad eandem Sedem, ſeu alium, vel alios interiectis, & aliis obiectionibus quibuſcunque. Et notauit Gloſſa ibi, verbo *appellationibus.* Tolet. *lib.*1.*c.*39. *in fine.* Sayrus *lib.*3.*c.*33.*n.* 40. Bonac. *diſp.*2. *q.*8.*p.*14. *num.* 6.

Tertiò eſt neceſſarium, vt generale interdictum locale, vel ceſſatio à diuinis à ſede Apoſtolica, ſeu eius authoritate, vel authoritate Epiſcopi, ſeu Ordinarij loci, vel authoritate Concilij prouincialis latum ſit, vt oſtendunt illa verba textus: *Authoritate ſedis Apoſtolicæ, vel à locorum Ordinariis poſitorum*, & infrà. Quod etiam in interdictis, & in ceſſationibus à diuinis indictis per prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum authoritate volumus obſeruari. Solùm aduerto idem eſſe obſeruandum in ceſſationibus generalibus à diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel alias capitula, collegia, aut conuentus ſæcularium, aut regularium Eccleſiarum ſibi vendicant.

Quartò opus eſt, ne religioſis poſt dict. Clement. aliqua priuilegia conceſſa ſint, quibus non obſtante interdicto generali diuina in ſuis Eccleſiis ſaltem in aliquibus feſtiuitatibus celebrare poſſint, & ad ea audienda ſæculares admittere, quia textus ſolùm derogat priuilegiis, conuentionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſcunque antecedentibus Clementinæ promulgationem; non verò quæ illam fuerint ſubſecuta. Solùm eſt difficultas, ſpectato Trident. decreto, *ſeſſ.*25.*cap.* 12. quo præcipitur omnibus religioſis exemptis, & non exemptis ſeruare cenſuras, & interdicta necdum à ſede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, an inquam hoc Decreto priuilegia religioſis hactenus conceſſa derogentur? Affirmatiuam partem defendunt Nauarr. *c.* 27. *n.*190. & latiùs *conſ.*7. *de priuilegiis, in noua edit.* Garcia 3. *p. de beneſic. c.* 2. *n.* 278. *& ſeqq.* & 5. *p. c.* 8. *n.* 87. teſtatur illuſtriſſimos Cardinales conſultos ab Epiſcopo Abulenſi in hæc verba reſpondiſſe. Priuilegia ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, vtique reuocata exiſtunt. Contrariam autem ſententiam ſcilicet Trident. Decreto ſpecialia regularium priuilegia, vt pro ſuis feſtis, vel aliis certis diebus non ſeruent interdicta reuocata non eſſe tuentur Henriq. *lib.*13. *de excommunicat.* *c.*48.*n.*1. Sayrus *de cenſuris*, *lib.*5. *c.*13. *n.* 24. *&* 25. Man. Rodrig. *t.*2. *qq. regular.* *q.*112. *art.*1. & in

Bullam

Digitized by Google

Bullam *Cruciata* §.5.*num.*15. Et in addit.*num.*13. & 35. Ioann. de la Crux.*de ſtatu religioſo,lib.*2.*c.*7.*dub.*2.*concl.* 2. Sorbus *in compend. priuilegior.* verbo *interdictum.*3.*in princ.*Bonac.*diſp.* 2.*q.*8.*p.*14.*in fine.* Quia Trident. nullam mentionem fecit reuocationis priuilegiorum. Ergo non ſunt cenſenda reuocata, cùm reuocatio vtpote odioſa inducenda non ſit, quin manifeſtè conſtet. Neque obeſt Cardinalium declaratio, quia hæc intelligenda eſt de priuilegiis generalibus, nec ſatis exprimentibus exemptionem ab obſeruatione interdicti. Secùs verò eſt de priuilegiis ſpecialibus eam exemptionem ſufficienter declarantibus.

Pvnctvm XXXV.

Expenduntur excommunicationes non reſeruatæ in *lib. Extrauagantium* contentæ

1 *Refertur prima excommunicatio aduerſus impedientes Legatos ſedis Apoſtolicæ, ne in regna, vel prouincias ad quæ miſſi ſunt, ingrediantur, vel officium ibi liberè exerceant.*
2 *Refertur excommunicatio aduerſus ſumentes Ordinem Fraticellorum.*
3 *Refertur tertia aduerſus Epiſcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes ſine Pontificis licentia. Item aduerſus eos qui prædictos Epiſcopos recipere præſumpſerint,*
4 *Item refertur excommunicatio aduerſus Prælatos alienantes bona Eccleſiæ.*
5 *Item aduerſus impugnatores litterarum Pontificis legitimè electi.*
6 *Item aduerſus Germanos, religioſos, & parochos illius prouinciæ non ſeruantes pacem, & concordiam inter ſe ſtatutam.*

1. PRima excommunicatio habetur in Extrauag. *ſuper gentes, vnic. de conſuetudine,* vbi ipſo facto excommunicantur qui impediunt Legatos ſedis Apoſtolicæ, ne in regna, vel prouincias ad quæ miſſi ſunt, ingrediantur, nève ibi officium ſuum liberè exerceant. Sed quia hæc excommonicatio, vtpote contenta in Bulla Cœnæ ibidem eſt explicata, nihil ſupereſt dicendum.

2. Secunda habetur in Extrauag. *ſancta Romana* Ioann. XXII. *de religioſis domibus* aduerſus eos qui fictam Fratricillorum, Bizochorum, ſeu Beguinorum religionem profitentur eam de nouo ſumendo, vel in illa perſeuerando. Eadémque excommunicatio extenditur ad Prælatos, & Epiſcopos qui prædictos ſine Pontificis facultate admittunt. Sed quia hæ Religiones iam non extant, non eſt cur in expoſitione huius excommunicationis immoremur, maximè cùm hæc excõmunicatio non extendatur ad eos qui nouum religionis habitum aſſumerent, nouámque religionem ſine ſedis Apoſtolicæ licentia inſtituerent: vt rectè docuerunt Caiet. verbo *excommunicatio.cap.*5.Suar.*diſp.*23.*ſect.*6.*num.*4.Filiuc.*tract.*14.*c.*5.*q.*8.*n.*79.Bonac.*d.*1.*q.*2.*p.*27.

3. Tertia continetur in Extrauag. *Vt Prælatorum* 2. & in Extrauag. *Etſi deceat.* 3. *de maiorit. & obedient.* aduerſus Epiſcopos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes ſine Pontificis licentia; & aduerſus eos qui prædictos Epiſcopos ſic venientes receperint, antequã ſummum Pontificem moneant de prædictorũ aduentu. Prima igitur excõmunicatio fertur aduerſus Epiſcopos tãtùm, & eorum ſuperiores. Nam eſto in Extrauag. *Etſi deceat,* videatur Pontifex loqui de quibuſcunque Prælatis, Extrauag. 2. cuius tertia eſt explicatio, & ex rebus initio dictæ 3. Extrauag. poſitis, manifeſtè colligitur, de ſolis Prælatis Pontificali dignitate fulgentibus, & de ſolis Pontificibus diœceſim habentibus ſermonem eſſe, vt rectè aduertit Bonac. *diſp.*2.*q.*6.*pun.*4. *in fine.* Vt autem hi Prælati in excommunicationem incidant, debent Romam latenter venire. Cenſentur verò venire latenter, ſi abſque licentia Metropolitani, vel eo abſente abſque licentia antiquioris Epiſcopi vicinioris reſidentis, iuxta Trident. *ſeſſ.* 23 *c.* 1. *de reformat.* venerint ſecretò inceſſuri. Deinde debent ad Curiam accedere prauo aliquo fine ducti, vt conſtat ex illis verbis d. Extrauag. 3. Nos igitur, vt ipſius Sedis honori in hac parte proſpicere, ac talium inſolentiis finem imponere cupientes. Tertiò recedere à Curia debent, Pontificia licentia non obtenta. Qualibet ex his conditionibus deficiente non eſt locus excommunicationi, vt latiùs probat Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſp.* 2.*q.*6.*p.*4. *à num.* 3.

Secunda excommunicatio generalis eſt, afficitque quoſcunque, qui prædictos Epiſcopos latenter Romam venientes recipere præſumpſerint, antequam Pontificem moneant de eorum aduentu. Neque opus eſt, vt praua intentione fauendi eorum iniquitati recipiant: quocunque enim titulo receperint ſcientes ipſos venire latenter, & praua intentione, ſufficiens eſt ad cenſurã incurrendam, quia hęc actio receptionis per ſe eſt prohibita, illiúſque excommunicatio non pendet ex excommunicatione primæ actionis, ſiquidem antequam Epiſcopus Roma recedat, & in excommunicationem incidat, illum recipiens excommunicatione ligatur, vt benè notauit Bonac. *dicto t.*3.*de cenſur.diſp.*2.*q.*6.*p.*4.*n.* 5. Notanter dixi, antequam Pontificem moneant, neque enim ſatis eſt ad fugiendum hanc cenſuram propoſitam habere ſtatum monendi poſt receptionem, ſi monitio abſque incommodo præſtari poſſit. Quia eſto in Extrauag. 2. *Vt Prælatorum*, id ſatis fuerit, at Extrauag. 3. ſpectata, quæ ſecundam ampliat & extendit, nullatenus ſufficit, cùm expreſsè monitionem præmitti poſtulet receptioni. Quod ſi de facto aliquem Epiſcopum receperis ignorans latenter, & praua intentione venire, & poſt modum huius conſcius ſis, teneris ſtatim ſummo Pontifici denunciare, iuxta Extrauag. *Vt Prælatorum*, in quia præcipitur, vt confeſtim receptus denuncietur. Præterquam quòd receptio non eſt actus tranſiens, ſed permanens, dum ibidem receptus commoratur, ac proinde ab eo puncto quo conſcius fuiſti latentis aduentus cum praua intentione, cenſeris recipere contra prohibitionem dictæ Extrauag. vt benè aduertit Bonacina *t.*3.*de cenſur.diſp.*2.*q.*6.*p.*4.*num.* 7.

4. Quarta habetur in Extrauag. *Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienand.* aduerſus Prælatos alienantes bona Eccleſiæ, ſeu locorum piorum, ſiue immobilia, ſiue mobilia pretioſa ſine licentia ſummi Pontificis, extra caſus à iure permiſſos. Hi inquam Prælati ſi Epiſcopi ſint, aut Abbates interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ſubiiciuntur, in quo ſi per ſex menſes perſtiterint, ſuſpendũtur à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, cui præſunt. Inferiores verò Epiſcopis, & Abbatibus priuantur beneficio, vel officio illius, cuius bona alienare præſumpſerunt, inſupérque excommunicationem incurrunt, qua etiam ligantur alienatum recipientes. De hac Extrauag. latè egi 2 *p.tract.*12. *religionis. p. vlt.* vbi in fine aduerti plures Doctores ſentire hanc conſtitutionem quoad pœnas receptam non eſſe, & præter ibi adductos docet. Caiet. verbo *excommunicatio c.* 75. & Tolet. *lib.* 1.*cap.*40.*num.*2.

5. Quinta continetur in Extrauag. *quia nonnulli, vlt.de ſentent. excom.* aduerſus impugnatores litterarum ſummi Pontificis legitimè electi, ſed nondum coronati. cùm enim Pontifex eo ipſo quo legitimè electus eſt, accipiat à Chriſto Domino poteſtatem Eccleſię gubernandæ, iuxta textum in *cap in nomine Domini* 23.*diſtinct.* Sicuti Epiſcopus à Pontifice approbatus, coronatióque ſolùm ad quandam ſolemnitatem pertineat, efficitur grauiter delinquere, errorémque committere, qui prætextu

textu non eſſe verum Pontificem, antequam coronetur, contendunt eius acta irrita eſſe, & inania. Ex quo fit materiam huius cenſuræ eſſe impugnationem, quod Pontifex legitimè electus ſe intromittat in prouiſionibus, reſeruationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, ſéque in litteris ſimpliciter Epiſcopum ſcribat, vtrúmque Bulla in qua nomen ipſius exprimatur, litteráſque ſuper quibuſcunque negotiis expediat prætextu quòd non ſit verus Pontifex ante coronationem. Quare ſi impugnatio contingat; eo quòd non ſit legitimè electus, vel ex alio capite, non eſt locus huic excommunicationi, vt notant omnes Doctores; Nauarr. *c.* 29. *n.*147. Sayrus *lib.* 3. *theſauri, c.* 35. *n.* 19 Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 6. *n.* 2. Filiuc. *tract.* 14 *c.* 5. *q.* 7. *n.* 78. Tolet. *lib.* 1. *c.* 40. *n.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q:* 2. *pun.* 11. Et quamuis Pontifex in prædicta Bulla videatur ſolùm loqui de impugnatione litterarum à ſe confectarum, vt indicant illa verba: Nos talium temeritates compeſcere cupientes, ſingulos qui occaſione huiuſmodi aliquas litteras noſtras ſuper negotiis quibuſcunque confectas, quæ à nobis ante donationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus. Expendo verbum *litteras noſtras*, & *à nobis*, quod indicat ſermonem tantùm eſſe de litteris ab ipſomet Pontifice expeditis. Nihilominus communis omnium ſententia teſte Suar. Filiuc. Bonac. *loc. alleg.* diſpoſitionem extendit ad litteras cuiuſcunque Pontificis, verbúmque illud litteras noſtras, & à nobis non arctari perſonæ, ſed dignitati, aliàs non ſatis eſſet conſultum Pontificiæ dignitati.

6. Vltima referri poteſt ex Extrauag. 2. *de Tregua, & pace*, vbi germani religioſi, & parochi illius prouinciæ non ſeruantes pacem, & concordiam inter ſe ſtatutam, & cuius in prædicta Extrauag. fit mentio, excommunicationi ſubiiciuntur, à qua nequeunt abſolui, niſi de conſenſu partis læſæ, & præſtita ſatisfactione. Vti latiùs expendit Bonac. *diſp.* 2. *q.* 8. *p.* 15.

PVNCTVM XXXVI.

Expenduntur excommunicationes nemini reſeruatæ in *Concilio Trident.* contentæ.

1 *Refertur prima excommunicatio aduerſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine authoris, & debita approbatione.*

2 *Item aduerſus prædicantes, vel pertinaciter aſſerentes non eſſe neceſſarium iis, quos conſcientia peccati mortalis grauat, præmittere ſacramentalem confeſſionem communionem recipiendæ.*

3 *Item aduerſus raptores fœminarum, eiſque fauorem præſtantes.*

4 *Item aduerſus negantes matrimonia clandeſtina vera eſſe, quandiu Eccleſia ea irrita non fecit.*

5 *Item aduerſus cogentes ad matrimonium contrahendum.*

6 *Item aduerſus negantes auxilium Prælatis Eccleſiaſticis ad clauſuram monialium.*

7 *Item aduerſus ingredientes monialium monaſteria, abſque licentia Prælati.*

8 *Item declaratur latè excommunicatio, aduerſus cogentes fœminam ad religioſam vitam.*

9 *Item aduerſus impedientes fœminarum profeſſionem.*

10 *Item aduerſus concurrentes ad duellum.*

1. PRima continetur *ſeſſ.* 4. *decreto de reformat.* aduerſus imprimentes, ſeu retinentes libros ſine nomine authoris, & debita approbatione. Inquit enim Concilium: Nulli liceat imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine authoris, nec illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi priùs examinati, probatique fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Concilij Lateranenſis nouiſſimi appoſita. Et ſi regulares fuerint vltra examinationem, & probationem huiuſmodi, licentiam à ſuis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libros iuxta formam ſuarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant, vel euulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant quibus impreſſores, & qui eos habuerint, vel legerint niſi prodiderint authores pro authoribus habeantur. Ipſa verò huiuſmodi probatio in ſcriptis detur, atque adeo in fronte libri vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat, idque totum, hoc eſt probatio, & examinatio gratis fiant, vt probanda probentur, reprobentur reprobanda. Hoc decretum, quod confirmatorium eſt decreti Concilij Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. ex parte reſtrictius eſt, & ex parte latius. Reſtrictius eſt decreto Concilij lateranenſis: nam in Concilio Lateranenſi ſermo eſt de quibuſcunque libris, & ſcriptis: at Tridentinum ſolummodo agit de libris, & ſcriptis de rebus ſacris tractantibus. Item in Concilio Lateranen. exigitur extra Vrbem non ſolùm examinatio, & probatio Ordinarij, vel alterius ab ipſo deputandi, ſed etiam Inquiſitoris illius diœceſis, in qua liber imprimitur. In Vrbe verò approbatio Vicarij, & Magiſtri ſacri Palatij. At in Trident. ſola approbatio Ordinarij requiſita eſt, præterquam in libris regulariũ, in quibus vltra Ordinarij approbationem exigitur approbatio, & licentia ſuorum ſuperiorum, iuxta formam ſuarum ordinationum. Tandem in Concilio Lateran. exigitur præſumptio, quam excludit quælibet ignorantia, quæ tamen in Concilio Trident. non exigitur. Ex parte verò decretum Trident. latius eſt decreto Concilij Lateranenſis, ſiquidem extenditur non ſolùm ad imprimentes, vel imprimi facientes, ſed etiam ad vendentes, vel retinentes. Item extenditur ad eos qui libros manuſcriptos nondum probatos, & examinatos communicant, & euulgant, cùm in Concilio Lateranenſi ſolùm de libris, & ſcripturis imprimendis ſermo habeatur. Decretum Concilij Lateranen. in Vrbe obſeruatur, at extra Vrbem ſolùm videtur vigere diſpoſitio Trident. teſte Toleto *lib.* 1. *ſum. cap.* 41. *num.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 148. cùm rarò, vel nunquam ab Inquiſitoribus approbatio requiratur. Et licèt in aliquibus regnis loco approbationis Ordinarij, approbatio ſupremi Concilij regij ſucceſſerit, id cenſendum eſt ex conſenſu Ordinariorum, & ex ſummi Pontificis tacita approbatione fieri, vt notauit Nauarr. *dicto c.* 27. *n.* 148. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 1. Filiucius *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 16. *num.* 6.

Materia iſtius excommunicationis ſpectato Concilio Lateranenſi, eſt imprimere, vel imprimi facere libros, ſiue ſcripturas abſque nomine authoris, vel abſque Ordinarij, & Inquiſitoris licentia. Spectato verò Tridentino eſt non ſolùm imprimere, & imprimi facere præfatos libros de religione tractantes, ſed eos vendere, aut retinere, aut ſcripto communicare, ſeu euulgare abſque nomine authoris, vel abſque Ordinarij licentia. Notandum eſt verbum *libros*, ſub quo non comprehenditur quælibet ſcriptura tantæ magnitudinis, quę ſecundùm communem, & frequentem vſum liber appelletur. Ex quo deciditur, ſi poſt approbationem Ordinarij aliquas addas annotationes, & gloſſas inſufficientes ad librum conſtituendum, non incidis in hanc excommunicationem, quinimo nec peccabis mortaliter ſecluſa malitia, vt colligitur ex Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 3. Filiucio *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *pun.* 16. Secundò eſt notandum nomen authoris, & licentiam Ordinarij in principio libri eſſe apponenda. Quod ſi author, ſeu compoſitor libri ſub alterius nomine librum imprimi fecerit, probabile eſt huic conſtitu-

ſtitu

ſtitutioni ſatisfacere, quia eſto ille non fuerit libri aothor, & compoſitor; at eo ipſo quo ſub nomine ipſius imprimitur, & euulgatur, author, & compoſitor illius conſtituitur: vt ootauit Bonac. *t.3. de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 16. *num.* 9. Quod intelligendum cenſeo, quando nomen, quod apponitur verũ eſt, & non fictitium, veràmque perſonam repræſentat, cui liber aptari poteſt: aliàs ſi ſub nomine omoino ficto liber ederetur, manifeſtum eſt ſine nomine authoris edi. Nomeo enim authoris, quod in præſenti exigitur, eſt nomeo authoris, qui requiſitus rationem reddere poſſit de his quæ in libro continentur, quod perſona ficta præſtare nequit.

2. Secunda habetur io Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 11. aduerſus eos qui præſumpſerint prædicare, vel pertinaciter aſſerere, vel publicè diſputando defendere noo eſſe neceſſarium iis, quos conſcientia peccati mortalis grauat habita confeſſoris copia præmittere ſacramentalem confeſſionem communioni recipiendæ. Quod Decretum latum eſt, ad extirpandum quorumdam hæreticorum opinionem, aſſerentium ſolam contritionem eſſe ſufficientem diſpoſitionem, non autem latum eſt ad extirpandum opinionem Caietani aſſerentis confeſſionẽ ſolo iure Eccleſiaſtico cõmunioni præmittendam eſſe: nam eſto illa Caietani opinio temeraria ſit, teſte Suar. *t.3. tit.3. p. diſp.* 66. *ſect.* 3. *§. ſed quares*, præſenti decreto non damnatur; quia Caietan. non negabat confeſſionem non eſſe præmittendam, ſed non eſſe præmittendam iure diuino, ſed Eccleſiaſtico. Concilium verò damnat aſſerentes confeſſionem non eſſe neceſſariò præmittendam. Sicuti tradit Suar. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 7. *num.* 5. Filiuc. *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 3. *n.* 84. Bonac. *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 14.

Sed an boc decretum liget exiſtentes in Anglia aliiſque partibus, vbi Concilium receptum non eſt? Affirmant Suar. *&* Filiucius *ſuprà*, quia hoc decretum doctrinam continet Fidei pertinentem. Cæterùm ſecundam bane rationem non eſt dubiom omoes comprehendere, cùm ea quę ad fidem pertineot, communia omnibus ſint; ſt quatenus tranſgreſſoribus decreti pœnam excommonicationis imponit., exiſtimo eos noo comprehendere, quia decreta pœnalia, & præceptiua non ligant exiſtentes ea in parte, vbi Concilium publicatum non eſt. Sicuti docet Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 14. *in fine.*

3. Tertia continetur *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* aduerſus raptores fœmioarum, eiſque auxilium, vel fauorem præſtantes. De qua excommonicatione ſatis diximus *tract. de matrim. diſp.* 4. *pun.* 1. *§.* 2. *à n.* 10. vbi de impedimento rapius.

4. Quarta referri poteſt ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* vbi anathemate damnat eos, qui uegarent matrimonia clandeſtina vera, & rata eſſe quandiu Eccleſia ea irrita non fecit, & matrimonia à filiisfamiliâs contracta ſine conſenſu parentum irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe. Et quidem ſi hæc ex animo affirmentur, cùm manifeſtum errorem contra fidem contineant, excommunicationi ob hæreſim impoſitæ ſubiiciuntur. Si verò ſolùm verbo tenus aſſerantur, exiſtimo excommunicationi non reſeruatæ ſubiici, vt hoc decretum aliquam pœnam de oouo ſtatuere cenſeatur.

5. Quiota fertur *ſeſſ.* 24. *cap.* 9. *de reformat.* aduerſus quoſcunque cuiuſuis cooditionis, & dignitatis exiſtát, qui ſubditos ſuos, vel alios ad matrimonium contrahendum directè, vel indirectè cogunt: vbi notandum eſt loqui de coactione iniuſta, & illicita, qualis eſſet, ſi dominus ioſinuaret Petro non ſoloturum ſtipendium debitum, niſi Mariam duceret. Secùs eſſet, ſi beneficiũ gratuitum denegaret, quia in denegatione beneficij gratuiti nulla eſt iniuſta coactio, benè tamen in denegatione ſtipendij debiti. Comprehendit autem hæc excommunicatio non quoſcunque cogentes, ſed dominos temporales iuriſdictionem temporalem habentes, quia de his tantùm Concilium loquitur, vt colligitur ex verbis, quæ huic Decreto præmittuntur ſcilicet, *temporalium dominorum, & magiſtratuum*: & illis *ab eis iniurias naſci, à quibus iura ſpectantur*, quæ de ſolis habentibus iuriſdictionem io foro externo intelligi poſſunt, iuxta quæ decretum menſurandum eſt. Argum. *leg. finalis, ff. de heredibus inſtituendis*, maximè cùm textus vtatur illa dictiooe *quare*, quæ eſt cauſalis relatiua, & refertur ad perſooas, quæ ibidem memorantur, & non ad aliàs. *leg. interpretatione, ff. de Pœnis.* & *cap. pœna, de pœnitent. diſt.* 1. & tradit Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. c.* 20. *n.* 32. & *de matrim. c.* 79. *à num.* 8. Molina *tract.* 2. *de iuſtit. diſp.* 176. verſ. *ad ſecundam partem.* Henriq. *lib.* 11. *cap.* 6. *§.* 6. Sanch. *lib.* 5. *diſp.* 22. Bonacina aliis relatis *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 6. *num.* 5. Et deciſum à Gregor. XIII. refert Barboſa *in dicto Concilij decreto*: tametſi contra ſentiat Suar. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 7. *num.* 6. Filiucius *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 4. *n.* 86. & alij relati à Sanch. *dicta diſp.* 22. *n.* 9. quaſlibet perſonas priuatas ad matrimonium cogentes in hanc excommunicationem incidere.

Solùm eſt difficultas de Epiſcopis, alióque Prælato Eccleſiaſtico ad matrimonium cogente, an huic excõmunicatiooi ſubiiciatur? Affirmat. Gutierr. *de matrim. c.* 79. *num.* 12. Henriq. *lib.* 11. *c.* 6. *n.* 5. Sanch. *lib.* 4. *c.* 22. *n.* 10. quia iuriſdictionem habet in foro externo. Sed hoc ad ſummum intelligendum eſt caſo, quo Epiſcopus, ſeu Prælatus Eccleſiaſticus non ſolùm Eccleſiaſtica iuriſdictione gaudeat, ſed ſæculari, quia Concilium violentiã dominorum temporalium, & magiſtratuum coërcere voluit, vt conſtat ex præfatione illius textus, ibi. *Dominorum temporalium, & magiſtratuum.* Ergo qui dominus temporalis non eſt, nec magiſtratus ſaltem quoad iuriſdictionem, huic excommunicationi ſubiici nequit. Vti Bonac. *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 6. *circa finem* probabile cenſet. Illud eſt certius Regem, Reginam, Imperatorem, & Imperatricem ſub hac excommuoicatione non comprehendi, quia illorum non fit expreſſa mentio, quod neceſſarium erat, argum. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 11. & eorum quæ in Bulla Cœnæ ootantur. Et tradit Sanch. *dicta diſp.* 22. *num.* 10. Gutierr. *cap.* 79. *num.* 12. Bonac. *p.* 6. *in fine.*

6. Sexta habetur *ſeſſ.* 25. *c.* 5. *de Regularibus*, aduerſus ſæculares magiſtratus negantes auxilium, vel fauorem Prælatis Eccleſiaſticis ad clauſoram monialium, cùm fuerint ab eis moniti, & requiſiti. Nomine magiſtratuũ veniunt omnes illi qui iuriſdictionem temporalem habent in republica à Principe conſtituti, vt ſunt gubernatores, rectores, iudices ſiue prouinciarum, ſiue communitatum, tametſi perſonæ Eccleſiaſticæ ſint, quia oon tam perſona, quàm officium in præſenti ſpectatur. Vt benè aduertit. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 10. *p.* 7. *n.* 5. Principes verò qui nomioe proprio iuriſdictionem exercent, neque aliis ſubiiciuntur, eſto negent auxiliũ, vel fauorem, in hanc excommunicatiooem non incidunt; quia hos Concilium hortatur, oon præcipit, neqoe excommunicationem imponit, vt de ſe cooſtat, & notauit Bonacina *loco citato.*

7. Septima contioetur in *eodem cap.* 5. aduerſus quoſcunque ingredientes monialium monoſteria abſque licentia Prælati habita in ſcriptis, cauſa legitima intercedente. De qua excommunicatione latè dixi *tract.* 16. *de ſtatu religioſo, diſp.* 4. *p.* 10. *§.* 4. neque hîc nouum aliquid notandum occurrit.

8. Octaua habetur *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de regularibus*, aduerſus quoſcunque cogentes fœminam ad religioſam vitam. Anathemati (inquit ſancta Synodus) ſubiicit omnes, & ſingulares perſonas cuiuſcuoque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos quàm laicos, ſæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgente, vſi quomodocunque coëgerint aliquam virginem, el viduam, aut aliam quamcunque mulierem, inuitam,

uitam, præterquàm in caſibus in iure expreſſis, ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque religionis, vel ad emittendam profeſſionem; quique auxilium, conſilium, vel fauorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte ingredi, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere quoquomodo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel authoritatem interpoſuerint.

Non eſt dubium ad incurrendam hanc cenſuram debere eſſe coactionem grauem cadentem in conſtantem virum, & iniuſtam; quia leuem pro nihilo reputat ius ex *leg. nec timorem. ff. quod metus cauſa*. Et fauet Bonifac. *Clem. 1. num. 34. de foro competenti.* Et tradit Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. num. 4.* Iuſta verò coactio nec dici coactio poteſt, neque digna eſt aliqua pœna, vti tradunt Doctores ſtatim referendi,

Coactio facienda eſt fœminæ, non viro, quia de ſolis mulieribus textus loquitur, neque diſpoſitio pœnalis vltra proprietatem verborum extendenda eſt, maximè cùm in fœminis ſpecialis ratio adſit, vtpote quæ frequentiùs ad monaſteriorum ingreſſum coguntur. Vt docet Suar. *diſp. 23. de cenſu. ſect. 7. n. 8.* Sanch. *lib. 4. in decalog. c. 4. num. 3.* Filiucius *tract. 14. cap. 6. q. 5. num. 89.* Bon. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. p. 2. in fine.*

Præſtanda verò coactio eſt vel ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunque religionis, vel ad profeſſionem emittendam. Ex quibus verbis controuerſia eſt inter Doctores, an ſi cogas fœminam monaſterium ingredi, non vt ibi profiteatur, ſed vt ibi educetur, & deliberet de ſtatu aſſumendo, in hanc excommunicationem incidas? Negat Man. Rodrig. *t. 2. ſum. cap. 8. concl. 5. num. 10.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. p. 2. num. 6.* quia Concilium in hoc decreto libertati ſtatus religioſi conſulere intendit, qui finis non adeſt, cùm fœmina non ad religioſum ſtatum aſſumendum cogitur, Sed contrarium docuerunt Nauarr. *lib. 5. conſilior. tit. de ſententia excommunicat. conſ. 56. per totum in prima edit. & in 2. lib. 3. tit. de regularibus, toto conſ. 6.* Suar. *t. 5. in 3. p. diſp. 23. ſect. 7. num. 9.* Zerola *in praxi epiſcop. 2. p* verbo *moniales. verſ. 13.* Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concilij, & de poteſt. epiſc. alleg. 50. num. 174.* quia Concilium disiunctiuè loquitur de ingreſſu, de ſuſceptione habitus, & de profeſſione. At cogens fœminam monaſterium coactè ingredi, vt ibi educetur, tametſi habitum non ſuſcipiat, neque profeſſionem emittat, verè cogit ad monaſterij ingreſſum. Ergo hac excommunicatione ligatur. Et fortè ob hanc cauſam Concilium expreſſit monaſterij, & non religionis ingreſſum, indicans ſolum coactum ingreſſum in monaſterium ad ibi commorandum habitu ſæculari retento, ſufficientem eſſe ad hanc cenſuram. Præterea illa exceptio, præterquàm in caſibus à iure expreſſis, denotat ſolùm ingreſſum cauſa educationis ſub hoc Decreto comprehendi, quia in iure vix eſt expreſſum aliquem cogi poſſe ad monaſterium ingrediendum, vt ibi profiteatur, ſæpè autem vt ibi commoretur, & pœnitentiam agat.

Hanc ſententiam, quæ mihi vera videtur, temperat Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. num. 12.* vt intelligatur de ingreſſu animo principali, vt poſtmodum fœmina habitum ſumat, quia coactio ad ingreſſum ſub ea intentione præſtita libertati ſtatus religioſi obeſt. Secùs verò ſi ia animus abſit. Hanc limitationem adhibita quadam diſtinctione probo. Si enim cogens ad ingreſſum abſque vlla intentione etiam in genere ſumendi religioſum habitum cogat, quod contingit, cùm expreſsè ſolùm intendit, vt fœmina ibidem educetur; dum ætatis aptæ matrimonio ſit, ſine, & intentione eam in matrimonium collocandi. placet Sanch. limitatio, quia ille ingreſſus non videtur libertati ſtatus religioſi obeſſe, cui hoc Decreto conſulere Pontifex voluit; ſed potiùs videtur obeſſe libertati matrimonij, de quo Pontifex in præſenti nihil diſponit. At ſi cogens ad ingreſſum animum habeat, vt fœmina ibidem educetur, vt poſt modum ſtatum religionis, vel matrimonij eligat, qui ſibi aptior viſus fuerit, exiſtimo ſub hoc decreto comprehendi, quia ſaltem in genere eſt intentio cogendi ad religioſum habitum, taliſque ingreſſus periculis eſt expoſitus alicuius nimiæ ſuaſionis à monialibus factæ, vel coactionis à parentibus.

Illud eſt certius ex coactione non induci excommunicationem, quouſque ingreſſus in monaſterium, vel habitus ſuſceptio, vel profeſſionis emiſſio ſequatur, quia Trident. non excommunicat conantes cogere ad ingreſſum, ſed verè cogentes, qui cenſendi non ſunt, dum ingreſſus non ſubſequitur. Vt tradit *relatis Nauarr. & Rodrig.* Sanch. *lib. 4. cap. 4. num. 19.* Bonacina *dicta diſp. 2. q. 2. p. 2. num. 8* Tolet. *lib. 1. cap. 41. num. 7.* Sayr. *deciſ. 51. ſub tit. de ſententia excommunicat.*

Secundò excommunicat Pontifex eos, qui prædictis cogentibus auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint, quod intelligendum eſt, vt nuper diximus: ingreſſu, ſuſceptione habitus, vel profeſſione ſubſecutis: quia hæ actiones ſunt acceſſoriæ coactioni, ac proinde quouſque coactio excommunicatione afficiatur, non afficiuntur huiuſmodi acceſſoriæ actiones, vt ex communi ſententia notauit Bonacina *d. pun. 2. num. 12.* Sanch. *lib. 4. in decal. c. 4. num. 18.*

Tertiò ſubiicit Pontifex huic excommunicationi eos qui ſcientes fœminam coactè monaſterium ingredi, vel habitum ſuſcipere, vel profeſſionem emittere, quoquomodo ſuam præſentiam, conſenſum, vel athoritatem prædictæ actioni interponunt. Cenſeberis autem tuam præſentiam, conſenſum, vel authoritatem interponere, ſi ex propoſito, & à conſilio adſis, cùm mulier monaſterium ingreditur, habitum ſuſcipit, vel profeſſionem emittit. Secùs ſi caſu adfueris, aut ob aliam cauſam, ſcilicet ob ſacrum audiendum, ob comitandum dominum, & à fortiori ad teſtificandum profeſſionem irritam eſſe, vtpote coactam, quia præſenti Decreto tantùm ea præſentia punitur, quæ voluntaria eſt, vt appoſita fine prædictum actum fouendi, eique authoritatem præſtandi? vt aduertit Sanch. *d. lib. 4. in decalog. cap. 4. num. 20. & 21.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quaeſt. 2. p. 2. num. 11.*

Supereſt dicendum de perſonis in hanc excommunicationem incidentibus ob aliquam ex præfatis actionibus, an aliquæ ſint excluſæ? Affirmat Suar. *diſp. 23. ſect. 7. num. 8.* nullam excluſam eſſe: quia Tridentinum vniuerſas, & ſingulas cuiuſcunque qualitatis, & conditionis fuerint tam clericos, quàm laicos ſæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fulgentes excommunicationi ſubiicit. At ſub his verbis omnes, nemine dempto, comprehenduntur. Ergo. Nihilominus Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. num. 2.* & Bonac. *diſp. 2. q. 2. p. 2. num. 14.* exiſtimant Regem, & Reginam ſub hoc Decreto non comprehendi, quia oportebat horum fieri expreſſam mentionem iuxta ipſum Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11. de reformat.* & placet hæc ſententia. Alij, quos tacito nomine refert Azor. *2. p. inſtit. moral. lib. 2. cap. 21. quaeſtio 15.* quibus ipſe aſſentiri videtur, & Barboſa *in remiſſionibus concilij, d. capite 19.* excludunt ab hoc Decreto parentes, eo quòd non ſit veriſſimile voluiſſe Pontificem hos excommunicatione punire ob coactionem, quæ in commodum filiarum cenſenda eſt fieri, cùm ipſis parentibus iure naturali competat vitæ, ſaluti, & incolumitati filiarum conſulere, à qua obligatione non ſunt cenſendi deficere. Sed rectiùs omnes alij Doctores hanc reſtrictionem non admittunt: quia hæc excommunicatio non tam lata eſt in puellarum fauorem, quàm in libertatem religionis, quæ potiùs à parentibus, quam ab aliis lædi poteſt.

9. Nona *in eodem cap. 18.* continetur, aduerſus impedientes fœminarum profeſſionem. Inquit enim Concilium. Simili quoque anathemati ſubiicit eos

qui ſanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſtą cauſą impedierint. Nomine veli accipiendi, vel voti emittendi profeſſio intelligitur. Sed quia hæc profeſſio in monialibus aliquando fit velo, ſuſcepto, aliquando abſque veli ſuſceptione; ea de cauſa vtrumque modum profeſſionis Pontifex expreſſit: vt benè aduertunt Suar. *dicta diſp. 23. ſect. 7. num.* 10. Sanch. *lib. 4. in decal. cap. 4. num.* 14. Filiucius *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 5. *ad finem. num.* 90. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 3. *num.* 4.

Ex quo infer, ſi impedias fœminam, ne votum profeſſionis ingrediendæ emittat, huic cenſuræ non ſubiici, quia illa non eſt impeditio voti religioſum ſtatum conſtituentis, cuius impedimentum hoc Decreto punitur. Neque ex tali impedimento appoſito profeſſionem impedis, cùm fœmina abſque emiſſo voto religionis aſſumendæ ingredi religionem poſſit, & profiteri. Atque ita docent Suar. Sanch. Filiucius, Bonac. *loc. alleg.*

Quinimò verius exiſtimo ob impedimentum fœminæ præſtitum, ne religionis habitum ſuſcipiat, huic excommunicationi locum non eſſe: nam eſto profeſſio ſubſequi non poſſit habitu non ſuſcepto, eáque de cauſa impediens habitus ſuſceptionem conſequenter profeſſionem impedit. At Trident. non de impediente profeſſionem remotè, ſed de impediente proximè, & immediatè loquitur, & quæ poſt ſuſceptum habitum contingere poteſt, aliàs non ſolùm profeſſionem, ſed ipſum ingreſſum, habitus ſuſceptionem exprimeret, ſicuti fecit in cogentibus. Et docet Sanch. *lib. 4. in decal. cap. 4. n.* 15. aduerſus Suar. *dicta diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 10. Filiuc. *n.* 90. Bonac. *num.* 4. Modus autem impediendi debet eſſe iniuſtus, vt conſtat ex illis verbis *abſque iuſta cauſa*, debétque inuoluntarium cauſare, alias non impediet voluntatem veli ſuſcipiendi. Quocirca cùm vis, metus, & dolus inuoluntarium cauſent, huic cenſuræ ſubiiciuntur. Vti tradit Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 4. num.* 10. Bonacina *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. *num.* 6. quia textus excommunicat quoquo modo impedientes voluntatem fœminarum.

10. Decima excommunicatio in Trident. contenta habetur *ſeſſ.* 25. *num.* 19. *de reformat.* aduerſus varias perſonas cauſa duelli. Primò excommunicantur omnes domini temporales in ſuis terris dantes, vel permittentes locum ad monomachiam. Secundò pugnantes. Tertiò patrini. Quartò ſpectatores non caſu, ſed ex propoſito: omnes hi excommunicationi ſubiiciuntur, tametſi pugna non ſubſequatur; ſi tamen per ipſos pugnaturos id non ſtetit, vt explicuit Gregor. XIII. in ſua Bulla, edita 9. Decemb. anno 1582. incipiente: *Ad tollendum deteſtabilem duellorum vſum*, & eſt 82, in ordine, extendítque prædictam excommunicationem ad duella priuata, & abſque ſolemnitatibus in Concilio requiſitis. Iténque ad eos qui quoquo modo prædictis pugnaturis auxilium, vel fauorem præſtiterint. Cæterùm Clemens VIII. in quadam conſtitutione, quæ incipit: *Illius vices*, edita anno Domini 1591. hanc excommunicationem ſibi reſeruat, illámque extendit ad Reges, & Principes, ſi duellum commiſerint, vel cùm poſſint non impedierint. De qua excommunicatione, & quibus in caſibus incurratur, dixi *tract.* 6. *de charitate, diſp. de bello pun. vlt.*

Pvnctvm XXXVII.

Expenduntur excommunicationes ipſo iure non reſeruatæ extra corpus iuris, & Tridentinum contentæ.

1 *Refertur excommunicatio aduerſus reſignantes, vel permutantes ficte beneficia.*
2 *Item aduerſus dicentes indulgentias ſancta Maria obtineri à ſæcularibus, viſitantibus Eccleſias Religioſorum priuilegiatorum.*
3 *Item aduerſus Religioſos, & Moniales ſancta Clara, vtentes Bulla Cruciata, aliiſque confeſſionalibus, abſque licentia ſuorum Superiorum.*
4 *Item aduerſus Fratres Reformatos Ordinis S. Franciſci, tranſeuntes ad non Reformatos.*
5 *Item aduerſus impugnantes montem Pietatis.*
6 *Item aduerſus Fratres S. Franciſci de Paula, recipientes religioſos Minores de Obſeruantia, abſque licentia Pontificis.*
7 *Item aduerſus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Eccleſiaſticorum fieri in damnum Eccleſiæ.*
8 *Item aduerſus miniſtros Status Eccleſiaſtici, applicantes alteri quàm Cameræ Apoſtolicæ mulctas, & confiſcationes in terris Pontifici ſubiectis.*
9 *Item aduerſus Doctores & facultatem doctorandi habentes, qui permiſerint aliquem gradu Doctoris inſigniri non præmiſſa fidei profeſſione.*
10. *Item aduerſus ſe intromittentes in officiis notariatuum venditis, aut vendendis per Cameram Apoſtolicam.*
11 *Item aduerſus maiorem Pœnitentiarium, & Officiales Pœnitentiariæ, ſe intromittentes in expeditionibus prohibitis in* Bulla Pij IV. de hac re.
12 *Item aduerſus procuratores officij Correctoris Concellariæ Apoſtolicæ, ſe intromittentes in cauſis ſibi interdictis in* Bulla Pij IV.
13 *Item aduerſus Nuntios, & Legatos ſedis Apoſtolicæ impetrantes litteras, aut fauores pro dignitatibus à Romano Pontifice obtinendis.*
14 *Item aduerſus iudices & gubernatores ſtatus Eccleſiaſtici, concedentes licentiam tormenta ignea breuioris menſura deferendi, ſeu retinendi &c.*
15 *Item aduerſus Tridentini gloſſatores.*
16 *Item aduerſus magiſtratus, & iudices inobedientes mandatis, & præceptis illuſtriſſimorum Cardinalium, ſanctæ. Inquiſitionis officium ſpectantibus.*
17 *Item aduerſus eos qui Inquiſitores, & officium Inquiſitionis exercentes, occiderint, verberauerint, &c.*
18 *Item aduerſus eos qui deputatos fabricæ ſancti Petri auſi fuerint moleſtare.*
19 *Item aduerſus incantatores, diuinatores, & iudiciarios.*
20 *Item refertur excommunicatio aduerſus cauſantem aborſum.*
21 *Item aduerſus depingentes Agnos Dei benedictos.*
22 *Item declaratur latè excommunicatio lata aduerſus taurorum, aliorúmque ferarum agitatores.*
23 *Item aduerſus præſumentes abſoluere à delictis incurſis ob delicta Bullæ Cœnæ.*

1. PRima referri poteſt ex Innocent. VIII. quæ illius eſt 13. in ordine, & incipit: *Sicut bonus*, aduerſus fictè reſignantes, vel permutantes beneficia. Ad incurrendam igitur hanc excommunicationem opus eſt, vt reſignatio, vel permutatio fiat extra curiam, & vltra duas dietas, & prætextu facultatis à Pontifice conceſſæ, cùm tamen nulla conceſſa ſit. Quod non procedit in reſignationibus ſimpliciter factis, quia hac facultate Pontificia non indigent, ſed in reſignationibus in fauorem certæ perſonæ, vt benè aduertit Filiucius *tract.* 14. *c.* 7. *q.* 7. *n.* 21. Bonac. *diſp.* 2. *q.* 4. *p.* 8. *num.* 4.

Hæc excommunicatio comprehendit primò reſignantes, & reſignatarios, modò ſint Epiſcopo inferiores, nam Epiſcopis, eorúmque ſuperioribus interdicitur Eccleſiæ ingreſſus. Secundò admittentes huiuſmodi reſignationes. Tertiò notarios rogantes, ſeu inſtrumentum reſignationis conficientes. Quartò teſtes interuenientes prædictæ fictioni, modò omnes conſcij ſint huius ſceleris, vti tradunt Filiucius, & Bonac. *ſuprà.*

2. Secunda excommunicatio quoad obligationem præcedenti ſimilis continetur in Bulla Leonis X. incipiente: *Dudum per nos*, vti refert Viuald. *in excommunicatio.*

municationib. non reſeruatis,num. 43. Filiucius *tract.* 14. *cap.* 8 *q.*11 *.ad finem :* cuius materia eſt prædicare, vel priuatim docere indulgentias S. Mariæ ad populum obtineri à ſæcularibus poſſe, viſitantibus Eccleſias Religioſorum priuilegiatorum. At hæc conſtitutio, vti notat Bonac. t.3 *.de cenſur.diſp.*1*.quæſt.*8*.p.*10. non reperitur in Bullario, & à paucis refertur, ideóque credendum eſt eius obligationem ceſſaſſe.

3. Tertia quæ eſt Leonis X. *in priuilegiis Minorum* fertur aduerſus Fratres, & Moniales S. Claræ, eo quòd Bulla Cruciatæ, aliiſque confeſſionalibus vtantur abſque licentia ſuorum Superiorum : prout refertur à Viualdo *in excommunicationib. non reſeruatis n.* 42. Filiucio *d.tract.* 14. *cap.*8*.quæſt.*11. Sed cùm non contineatur in Bullario, neque communiter ab aliis Doctoribus referatur, indicium eſt eius ceſſaſſe obligationem.

4. Quarta eſt ipſius Leonis X. ioBulla Vnionis, aduerſus Fratres reformatos Ordinis S. Franciſci, tranſeuntes ad non Reformatos, & aduerſus ipſos recipientes, niſi capitulum prouinciale iudicet minus malum eſſe dimittere Reformatum ad non Reformatos, quàm inter Reformatos retinere, quod rarò iudicare poteſt. Vt videre eſt apud Sorbum *in additionib. ad collector.* verbo *Conuentuales Fratres num.*2.

5. Quinta continetur in Bulla Leonis X. quæ incipit : *Inter multiplices*, & eſt 9. in ordine illius Pontificis, aduerſus impugnantes montem Pietatis conſtitutum iuxta formam ab ipſo Leone X. præſcriptam. Inquit enim Pontifex. Omnes autem Religioſos, & Eccleſiaſticas, ac ſæculares perſonas, qui contra præſentis declarationis, & ſanctionis formam de cætero prædicare, ſeu diſputare verbo, vel ſcripto auſi fuerint, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam priuilegio quocunque non obſtante incurrere volumus.

Materia huius excommunicationis eſt prædicare, vel diſputare ſcienter, & ex malitia contra montem Pietatis, aſſerendo verbo, vel ſcripto non eſſe licitum, nec pietati conformem. Comprehenditque tum religioſos tum quaſlibet alias perſonas Eccleſiaſticas in qualibet, ex his actionibus delinquentes, Sed an comprehendat ſæculares laicos ? Variant Doctores. Nam Filiucius *tract.*14*.cap.*7*.quæst.*7*. num.*122. negat, eo quòd munus prædicandi, vel diſputandi Eccleſiaſticis tantùm competat, non ſæcularibus. Neque obeſt illa dictio *ſæculares*, nam vt inquit Filiucius, non eſt appoſita ad ampliandam diſpoſitionem, ſed ad diſtinguendum Eccleſiaſticas perſonas ſæculares à religioſis, quæ etiam Eccleſiaſticæ ſunt. Sed longè verius eſt ſæculares laicos comprehendi. Vti docuit Bonac. t.3. *de cenſur. diſp.* 2. *quæst.* 4. *pun.* 2 *num.* 4. *in fine*, ideò namque Pontifex poſt religioſorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum expreſſionem ſæcularium mentionem fecit, vt ſæculares laicos comprehenderet; aliàs ſi ſolùm ſæculares Eccleſiaſticos comprehendere voluiſſet, fruſtrà ſæcularium perſonarum meminiſſet poſt expreſſionem religioſorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum. Nam in illis verbis *Eccleſiaſticarum perſonarum* abſque vllo addito ſatis intelliguntur omnes perſonæ Eccleſiaſticæ ſæculares, ſiquidem neceſſariò à religioſis diſtingui debebant. Neque obeſt quòd ſæcularibus laicis non competat munus prædicandi, quia ſatis eſt quòd munus diſputandi competere poſſit. Præterquam quòd eſto laici verbo, & ſolemniter prædicare nequeant, at ſcripto, & priuatim præſtare aliquando poterunt.

6. Sexta eſt Iulij II. in Bulla incipiente : *Exponi*, aduerſus Fratres S. Franciſci de Paula, recipientes religioſos Minores de Obſeruantia, abſque licentia Pontificis. Ad idem eſt ea excommunicatio, quam tulit Paulus III. io Bulla quæ incipit: *Romani*, edita anno 1537. & Iulius III. in Bulla incipiente *Officij*, edita anno 1550. Et Sixtus V. in Bulla incipiente: *Pro ea*, edita anno 1586. aduerſus Capucinos recipientes Fratres Minores de Obſeruantia, abſque Pontificis facultate, vel licentia ſuorum Prouincialium in ſcriptis obtenta, & contra ipſos Fratres Minores præſumentes ſe ad dictam Congregationem transferre, abſque præfata licentia. Sed de tranſitu ad alias religiones qua ratione interdictus ſit, ſatis diximus *tract.* 16*.de ſtatu religioſo,diſput.*4*.p.*16.

7. Septima continetur io Bulla Pauli II. quæ eſt 2. huius Pontificis in ordine, & incipit : *Cùm omnibus iudiciis*, aduerſus delegatos Pontificis concedentes alienationem bonorum Eccleſiaſticorum fieri io damnum Eccleſiæ ; & aduerſus doloſè procurantes huiuſmodi alienationem. Verba Pontificis ſunt : Si quis autem commiſſarius, vel delegatus conſcientiæ prodigus in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ per gratiam, aut timorem, vel ſordes alienationi conſenſerit, aut decretum, vel authoritatem interpoſuerit, inferior quidem Epiſcopo ſententiam excommunicationis incurrat ; Epiſcopus verò, aut ſuperior ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum. Is verò qui dolo, vel fraude, aut ſcienter in detrimentum Eccleſiæ alienationem fieri procurauerit, aut qui per ſordes, vel impreſſionem alienationis decretum extorſerit, eidem excommunicationi ſubiiciatur, à qua niſi per Romanum Pontificem non poſſit abſolui.

Hæc conſtitutio duplicem partem continet, alia ſpectat ad iudices authoritatem alienationi præſtantes, alia reſpicit procurantes prædictam fieri alienationem. Qua parte hæc conſtitutio iudices ſpectat non comprehendit quoſcunque, ſed tantùm commiſſarios, & delegatos ſedis Apoſtolicæ ad examinandas cauſas pro alienatione bonorum Eccleſiaſticorum requiſitas conſtitutos. Hi igitur ſi humanis reſpectibus gratiæ, vel timoris ducti, vel donationibus, aut promiſſionibus allecti in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ alienationi bonorum Eccleſiaſticorum conſenſerint, vel decretum, ſeu authoritatem interpoſuerint, excommunicationi ſubiiciuntur. Notandum eſt verbum illud *in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ* : nam ſi ex alienatione hoc detrimentum non proueniat, tametſi Eccleſiæ vtilis non ſit, vel non ſeruentur ſolemnitates pro alienatione Eccleſiaſticorum bonorum requiſitæ, non eſt huic excommunicationi locus : vt aduertit Suar. *diſp.* 22*.ſect.*6*. n.*4. Bonac.*t.*3*.de cenſur.diſp.*2*.q.*5*.pun.*5*.n.*2. Sed an opus ſit, vt alienatio re ipſa ſequatur, vt iudices interponentes ſuam authoritatem & decretum in excommunicationem incidant ? Probabilius videtur neceſſarium eſſe, eo quòd dum alienatio non ſubſequitur, dici non poteſt conſenſus, authoritas, vel decretum iudicis interpoſita eſſe alienationi, ſed alienationis conatui, & deſiderio : quippe verbum illud *interponere*, vt ex Ambroſio Calepino conſtat, propriiſſimè ſignificat comprobare, authoritatemque præbere. Ergo vt iudices ſuo conſenſu, & decreto alienationem comprobent, eique authoritatem præbeant, neceſſarium eſt alienationem fieri. Sic tanquam probabile defendit Bonac. *loco citato num.* 4. tametſi contrarium probabilius iudicet.

Si verò de procurantibus alienationem loquamur, etſi Filiucius *tract.*15*.cap.*7*.quæſt.*4*.ad finem* probabile reputet ſolos laicos comprehendi ; verius eſt & laicos, & clericos etiam Epiſcopos comprehenſos eſſe, quia dictio illa *is verò* vniuerſalis eſt. Neque eſt vlla ratio, ob quam diſpoſitio ad ſolos laicos reſtringatur, cùm æquè Eccleſiaſtici, ac laici hanc alienationem procurare poſſint, in qua procuranda grauiùs Eccleſiaſtici quàm ſæculares delinquunt. Incurrunt verò in hanc excommunicationem, ſi dolo, vel fraude, vel ſcienter in detrimentum Eccleſiæ alienationem fieri procurauerint, vel per ſordes, aut impreſſionem, hoc eſt per donationes, ſeu promiſſiones, vel importunas perſuaſiones decretum alienationis à dictis commiſſariis extorſerint. Exiſtimo autem procurationem debere

eſſe efficacem, & per quam alienatio ſubſequatur: nam cùm hæc conſtitutio odioſa ſit, ſtrictè interpretanda eſt. Præterquam quòd ſuperius diximus iudicium, conſenſum, & decretum excommunicationi obnoxium, eſſe illud cui alienatio annectitur. Ergo quouſque prædictum decretum extorqueas excommunicationi non ſubiiceris.

Monent tamen benè Filiuc. & Bonac. *locis citatis* excommunicationem latam contra Iudices alienationi conſentientes reſeruatam non eſſe, at latam contra procurantes dolo, vel fraude fieri alienationem, vel extorquentes per ſordes, aut impreſſionem alienationis decretum reſeruatam eſſe, vt conſtat ex illis verbis; A qua niſi per Pontificem abſolui non poſſint.

8. Octaua referri poteſt ex Pio IV. in Bulla 43. quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*, & fertur aduerſus miniſtros ſtatus Eccleſiaſtici, qui mulctas & confiſcationes, ſeu alias pœnas pro quibuſcunque delictis ſoluendas, & luendas in ciuitatibus, terris, locis Pontifici immediatè ſubiectis alteri quàm Cameræ Apoſtolicæ applicant, niſi fortè ex Pontificis decreto, aut conſuetudine applicatæ ſint pro reparationibus murorum, pontium, & maximè Eccleſiarum, & piorum locorum aliiſque rebus publicis, vel niſi ſint mulctæ, & pœnæ debitæ in ſatisfactionem damni in vineis, agris, quia hæ pœnæ & mulctæ in ipſa conſtitutione excipiuntur.

Comprehendit hæc cenſura quoſcunque rectores, præſides, iudices, alióſque miniſtros ſedis Apoſtolicæ, qui Cameram Apoſtolicam prædictis mulctis, & pœnis defraudant alteri applicantes. Legatos verò etſi indignationem ſedis Apoſtolicæ incurrant, probabile eſt cenſuræ non ſubiici, & notauit Bonacina *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 10. pun. 13. num. 3.* & colligitur ex illis verbis: Inhibantes vniuerſis, & ſingulis Legatis ſub indignatione noſtra, ac rectoribus, ac aliis ſupradictis ſub excommunicatione, aut ſuſpenſione à diuinis, aliiſque arbitrio noſtro pœnis, eo ipſo incurrendis. Vbi notandum eſt Legatis præceptum imponi ſub indignatione ſedis Apoſtolicæ, at rectoribus, aliiſque miniſtris ſub excommunicatione, aut ſuſpenſione.

Notanter dixi in principio *referri poteſt*, eo quòd ſatis probabile ſit in prædicta conſtitutione non contineri excommunicationem latam ipſo iure. Nam cùm Pontifex non abſolutè imponat excommunicationem, ſed ſub disiunctione, vel excommunicationem, vel ſuſpenſionem à diuinis. Et cùm non ſit maior ratio quare potiùs excommunicatio, quàm ſuſpenſio incurratur, efficitur nullam incurri, nam ad incurſionem cenſuræ neceſſaria eſt illius determinatio. Vti docuit Nauarr. *cap. 27. num. 161.* Vgolin. *tab. 1. de cenſur. cap. 10. §. 3. num. 4.* Henriq. *lib. 13. cap. 32. num. 4.* Sayrus *lib. 4. cap. 7. num. 3.* vbi plures refert, & colligitur ex *leg. 3. Cod. de ſententiis quæ ſine certa quantitate*, ibi enim deciditur ſententiam ſine certa quantitate prolatam nullam eſſe, quia vt ſic mandari executioni nequit. At cenſura ſub verbis alternatiuis prolata nihil certum, & determinatum exprimit. Ergo nulla eſt.

Dices cum Suar. *diſp. 3. de cenſuris ſect. 2. num. 12.* & Bonac. *t. 1. diſp. 1. de cenſur. q. 1. pun. 7. n. 1.* & *t. 3. de cenſur. diſputatio 2. q. 10. pun. 13. in fine*, relinqui arbitrio delinquentis determinationem, ſicuti cùm iudex delinquentem pœna exilij, vel pecuniaria damnat, & confeſſarius pœnitenti iniungit orationem, vel ieiunium, ipſius arbitrio electionem remittit. Quod ſi ipſe neutrum elegerit, vtraque ligandus erit, quia videtur eſſe ferentis intentio, ne eius diſpoſitio fruſtranea ſit.

Sed reſpondeo, etſi hic modus ferendi ſententiam ſuſtineri poſſit in iis pœnis, quæ per actionem diſtinctã à ſententia mandari executioni debent, vti ſunt pœnæ pecuniariæ, exilij, ieiunij orationis &c. at ſuſtinẽdus non eſt in pœnis, quæ ipſamet ſententia executioni mandantur, vti ſunt cenſuræ ipſo iure latæ; nam ex ſententia vaga, & indeterminata nequit effectus determinatus oriri. Neque in cenſuris admittenda eſt electio delinquentis. Tum quia nemo eliget quod ſibi nociuum eſt, niſi ad id compellatur. Tum præcipuè quia vel illa electio præſtanda eſt ante delictum commiſſum, vel poſt illud: Ante delictum commiſſum nemo tenetur determinare ſententiam alternatiuè latam; quia ea non ligatur: poſt delictum commiſſum non eſt locus electioni, cùm ipſi delicto annecti cenſura debet, vt ſit ipſo iure lata, & non ferenda. Quocirca ſi in aliqua Bulla, vel ſententia hic modus ferendi cenſuram reperiatur, credendum eſt non eſſe cenſuram ipſo iure latam, ſed ferendam, præſtaréque hunc ſenſum: delinquens eo ipſo ſubiectus ſit, & expoſitus excommunicationi, vel ſuſpenſioni incurrendæ, quam legiſlator determinauerit.

9. Nona excommunicatio continetur in Bulla Pij IV. incipiente: *In ſacro-ſancta*, aduerſus Doctores, vniuerſitatem, & alios habentes facultatem doctorandi, permittentes aliquem gradu doctoris inſigniri, vel cathedram aſcendere, non præmiſſa fidei profeſſione. Etenim Pius IV. in ſupradicta conſtitutione, obligat omnes Doctores, Magiſtros, Regentes, & alios cuiuſuis artis, ac facultatis profeſſores ſiue clericos, ſiue laicos, ſiue regulares, qui in quibuſuis vniuerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, aut alibi lectoris ordinariam aut extraordinariam cathedram aſſequi, aut retinere obtentam, ſeu theologiam, canonicam, vel ciuilem cenſuram, medicinam, philoſophiam, grammaticam, vel alias Liberales Artes vbicunque publicè, vel priuatim profiteri, ſeu lectiones aliquas in facultatibus huiuſmodi habere, vel exercere voluerint, vt ante hæc omnia fidei profeſſionem faciant; quod decretum ita vniuerſale eſt, vt ex declaratione ſacræ congregationis teſte Capucino *ſuper priuilegia Mendicantium*, verbo *profeſſio fidei*, *notab.* 4. cenſeantur ſub eo comprehendi docentes prima Grammaticæ, Arithmeticæ, Muſicæ, & aliarum artium liberalium rudimenta. Et licèt Rodrig. *t. 2. qq. regular. q. 72. art. 2.* Filiucius *tract. 14. cap. 10. q. 1. num. 163. & quæſt. 5. num. 171.* cenſeant ſic promotos ad cathedras, vel gradus abſque præmiſſa fidei profeſſione ſubiici excommunicationi, aliiſque pœnis, quibus promouentes dicemus ſtatim ſubiici. Verius eſt ſolam pœnam nullitatis gradus, & promotionis incurrere ipſo iure, vt aduertit Sorbus *in compendio priuilegior. Mendicant.* verbo *profeſſio fidei*, *ſub. finem.* Sanch. *lib. 2. in decalog. capite 5. numero.* 4. Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 10. p. 14. in fine.*

Inſuper decernit Pontifex omnes Doctores, Rectores, ſuperiores, ſeu facultatem habentes doctorandi qui præfatos promouerint gradu doctoris, magiſtri, licenciati, aut bacchalaurei, ſeu ad cathedram, aut lectiones promoueri, aut obtentas retinere permiſerint, non facta fidei profeſſione, excommunicationis ſententiæ ſubiacere, ſi inferiores ſint Epiſcopo, necnon priuationis omnium dignitatum, beneficiorum, & feudorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, ſi autem Epiſcopi ſint, vel eorum ſuperiores interdicto Eccleſiæ affici. Porrò vt hác cenſuram incurrant, debent eſſe Rectores, doctores, ſeu ſuperiores illarum vniuerſitatum, ciuitatum, oppidorum, vel locorum vbi fit promotio, ita vt iuriſdictionem ſpiritualem, vel temporalem ibidem habeant, vt colligitur ex illis verbis: Nequem in vniuerſitatibus, ciuitatibus, oppidis, vel aliis locis ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubiectis, aliter cathedras, aut alias lectiones retinere, conſequi, vel ad gradus promoueri reſpectiuè patiantur in virtute ſanctæ obedientiæ, &c. & notauit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 10. p. 14. num. 2.*

Aduertit autem Sanch. *dicto lib. 2. cap. 5. num. 4.* quem Bonac. *d. pun. 14. in fine* ſequitur, hanc conſtitutionem

in

in pluribus prouinciis, religionibus, & vniuerſitatibus receptam non eſſe, neque vim obligandi habere. Cùm paſſim videamus plures gradibus litterariis inſiguiri, & ad cathedras aſcendere, quin profeſſionem fidei præmittant, quod nullatenus fieret, ſi huiuſmodi Bulla recepta eſſet, vigerétque eius obligatio.

20. Decima refertur in Bulla Pij IV. quæ incipit: *Superna prouidentia*, aduerſus eos qui per ſe, vel per alios ſe intromittere in officiis notariatuum venditis, aut vendendis per Cameram Apoſtolicam, vel notarios ea ementes vexare præſumunt. Comprehendit hæc excommunicatio quaſuis communitates, collegia, & alias quaſuis particulares perſonas, Legatos, Vicelegatos, Gobernatores, Poteſtates, Officiales, Iudices, & Commiſſarios qui quouis quæſito colore, ingenio, vel prætextu audeant, ſeu præſumant ſe vlterius in eiſdem notariatuum officiis tam per Cameram venditis, quàm deinceps vendendis, ac aliis præmiſſis, vel eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia huiuſmodi, ipſorúmque notariorum præiudicium concernentibus per ſe, ſeu eorum cancellarios, ſeu ſecretarios, aut ſcribas, vel alium, ſeu alios intromittere, aut de illis quomodolibet diſponare, ſeu notarios illa pro tempore ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere. Aduerte communitates, & collegia, vt tales ſunt excommunicatione non affici, benè tamen quoad perſonas particulares ibidem delinquentes. Deinde aduerte Legatos, & Vicelegatos, eſto excommunicationi ſubiiciantur, non tamē pœnis arbitrio theſaurarij imponendis, quibus reliqui omnes Legatis inferiores ſubiiciuntur, vt colligitur ex ipſo textu, & notauit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quaſt. 10. p. 12. in fine.*

21. Vndecima continetur in Bulla eiuſdem Pij IV. incipientis: *In ſublimi B. Petri ſolio*, aduerſus maiorem Pœnitentiarium, & officiales Pœnitentiariæ ſe intromittentes in expeditionibus prohibitis in dicta Bulla. Pius namque IV. ne officiales ſacræ Pœnitentiariæ limites ſuæ poteſtatis excedarent, modum præſcripſit obſeruandum ſub excommunicatione, aliiſque pœnis in hæc verba. Authoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus pro tempore exiſtens maior Pœnitentiarius, ac eiuſdem Pœnitentiariæ regens, correctores, procuratores, ac alij quicunque eius officiales, & miniſtri ab eorum omnium, quæ infraſcriptis capitolis, & prohibitionibus continentur conceſſione, commiſſione, & expeditiona penitus ceſſare debeant. Et in primis ſummus Pœnitentiarius abſtineat à commutatione vltimarum voluntatum, & earum derogationibus, necnon ab vnionibus perpetuis, & ſuppreſſionibus, ac tranſlationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, & applicationibus vnius beneficij alteri beneficio, & illarum confirmationibus. Item à conceſſione iuris patronatus, ſeu præſentandi ad beneficia Eccleſiaſtica propter augmentum fructuum, ſed tantùm ex cauſa fundationis illud concedere poſſit. Similiter abſtineat à licentiis extandi extra pro monialibus ex quacunque cauſa, necnon à declaratoriis pro religioſis propter vim, & metum, quæ ingreſſu religionis, vel emiſſione profeſſionis ſibi illata fuiſſe prætendant; quando poſt emiſſam profeſſionem huiuſmodi ſuſceperunt ſacros ordines in religione, etiam ſi aſſeratur quod eiſdem vi, & metu durantibus illos ſuſceperunt: in aliis autem caſibus declaratoriæ ipſæ committatur Ordinario loci, & vocato Priore monaſterij, in quo fuerit emiſſa profeſſio, & nunquam in curia, etiamſi pars, & teſtes præſentes eſſēt. Nec concedat religioſis licentias ſtandi extra propter infirmitatem, & ſimilia impedimēta, nec etiam pro ſubuentione parentum, aut pupillorum, vel aliorum cōſanguineorum, niſi obtenta licentia ſuorum ſuperiorum & in facultatibus pro religioſis eiſdem trāſeundi de ordine ad ordinem etiam in caſibus à iure permiſſis apponatur ſemper clauſula. Quod perpetuò ibidem in clauſtro domino famulari teneantur. Apoſtatis verò abſolutionem non concedat, niſi ea lege expreſſa, vt ſtatim ad clauſtrum proprij ordinis redeant, vel ad alium ordinem tranſeant æqualis, vel arctioris obſeruantiæ, vt ibi perpetuam vitam agant. Nec illis, aut aliis prædictis indulgeatur, vt beneficia Eccleſiaſtica obtinere, vel illis vti mercenarij deſeruire, aut aliàs etiam de ſuperiorum ſuorum licentia extra clauſtrum quoquo modo degere valeant. Similiter non concedat commiſſiones alienationum, vel permutationum, aut affrancationum, aut illarum confirmationum de bonis Eccleſiaſticis infra quæ dicitur, ſi in euidentem, pro rebus quarum redditus annuus ſumam vigintiducatorum auri de Camera excedat, & commiſſiones huiuſmodi ſemper Ordinario loci, & alteri perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ coniunctim committantur, etſi de ipſius Ordinarij intereſſe, & præiudicio agatur, tunc loco ipſius committatur Metropolitano, & ſi res ad ipſum Metropolitanum pertinear, Ordinario viciniori: & nunquam ſimiles concedantur commiſſiones, quando agitur de alienatione iuriſdictionum, vel vaſallorum ad Eccleſiam quouis modo pertinentium. Præterea ne Ordinarij in corrigendis ſubditorum exceſſibus impediantur, & delicta impunita remaneant, non concedat abſolutiones, vel aliis grauibus delictis etiam occultis pro quibus de iure ciuili pœna capitalis impoſita ſit (præterquam in foro conſcientiæ dumtaxat.) in reliquis verò minoribus, & leuioribus exceſſibus, de quibus tamen delinquens non fuerit citatus, vel inquiſitus committere poſſit Ordinario, vt impoſita illi pœna eius arbitrio eum etiam in foro fori abſoluat, ipſúmque ab executione ordinum, ſi ſecum ſuper irregularitate diſpenſatum fuerit, ſimiliter eius arbitrio ſuſpendat. Epiſcopis autem, vel eorum ſuperioribus, aut aliis Prælatis ſedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectis, & quibuſuis perſonis in terris Eccleſiæ, & multò minus in Vrbe delinquētibus ab aliquibus extra forum conſcientiæ abſolutionem minimè concedere poſſit. Caueat etiam Pœnitentiarius, ne in abſolutionibus à ſimonia reali, vel conuentionali etiam occulta vnquam concedat, vt ipſi ſimoniaci beneficia ſuper quibus ſimoniam commiſerunt, ſeu pecunias, vel alia pro illis accepta, aut fructus exinde poſt commiſſam ſimoniam perceptos in toto, vel in parte retinere poſſint, quinimo in abſolutionibus huiuſmodi apponatur clauſula. Quod vterque ad beneficium ſuper quo fuit commiſſa ſimonia perpetuò inhabilis exiſtat. Et inſuper homicidæ voluntario, etiam aliàs canonicè abſoluto altaris miniſterium, aut aſcenſum ad ſuperiores ordines, & reſtitutionem, aut retentionem beneficiorum, quibus ipſo iure quis priuatus, vel priuandus ſit concedere minimè valeat. Nec minus litteras de promouendo ad ſacros ordines, ac etiam ad primam tonſuram à quocunque Catholico Antiſtite, niſi allegetur iuſta cauſa, propter quam ab Ordinariis ſuis promoueri nec ab eis, aut eorum officialibus litteras dimiſſorias obtinere valeant, & tunc concedi poſſint à quocunque ordinario, vel pro eo Pontificalia exercente, etſi cauſa allegata falſa fuiſſe deprehendatur, ſic promoti ab executione ordinum per ſuos Ordinarios ſuſpendi, vel illa etiam perpetuò priuari poſſint. Similiter idem Pœnitentiarius non concedat abſolutiones ſacramento niſi ad effectum agendi dumtaxat Nec diſpenſationes matrimoniales in forma gratioſa, ſed ſemper committantur Ordinariis, prout alias fieri conſueuit. Nec concedat religioſis licentiam ſuſcipiendi gradum doctoratus; vel magiſterij contra ſtatuta Ordinis, niſi ex aliqua probabili cauſa, & niſi de licentia ſuorum Superiorum. Nec abſolutiones à fructibus indebitè perceptis ratione intruſionis in beneficio, vel ob non promotionem, aut alium tituli

defectum etiam in foro conſcientiæ, niſi facta reſtitutione fructuum huiuſmodi. Nec etiam abſolutiones concedat pro vſurpata iuriſdictione, vel violata libertate Eccleſiaſtica etiam in foro conſcientiæ, niſi cum clauſula, ſatisfacto priùs de damnis, & expenſis parti læſæ. Neque facultates teſtandi iuxta formam quinternoi ſimpliciter, ſed cum clauſula, dummodò non ſupra ſummam centum ducatorum etiam ad pias cauſas, aut pro ſeruientibus. Religioſis verò etiam extra clauſtrum, etiam ex Apoſtolica diſpenſatione degentibus facultates teſtandi nullo modo concedantur. Et inſuper non confirmet geſta per Ordinarios, aut alios inferiores illis de iure communi non conceſſa, nec ſuppleat eorum defectus. Minus etiam diſpenſet ſuper ætate promouendorum ad ſacros Ordines de iure requiſita. Nec tẽpus Prælaris ad munus conſecrationis ſuſcipiendum à iure ſtatutum vltra tres menſes, & terminum anni Rectoribus parochialium Eccleſiarum, & aliis quibuſuis ad ſacros etiam presbiteratus ordines ſuſcipiendos à iure, aut in fundatione beneficiorum quomcdolibet conſtitutum extra caſus à iure permiſſos vltra ſex menſes minimè prorogare valeat. Et vltra præmiſſa obtineat ab expeditionibus quibuſcunque, quæ ſibi per litteras ſuarum facultatum expreſſè non concedantur, niſi aliàs de iure communi in caſibus, de quibus agitur Ordinario conceſſæ reperiãtur. Nec ſuffi agetur prætextus conſuetudinis, ſeu ſtili, aut quaſi poſſeſſionis ipſius maioris Pœnitentiarij, & prædeceſſorum ſuorum in ſimilibus concedendis, etiamſi conſuetudo, aut ſtilus, vel quaſi poſſeſſio huiuſmodi per litteras facultatum ſuarum generaliter approbata reperiantur. Volumus inſuper, quòd officium ſactæ Pœnitentiariæ ſede Apoſtolica vacante in omnis, & ſingulis quæ ad forum fori quomodolibet penitus, & omnino conquieſcãt. Quodque ea tantũ pro animarũ ſalute expedire valeat quæ forũ pertinẽt conſcientiæ reſpiciunt. Reſtrictiùs inhibentes moderno, & pro tempore exiſtenti maiori Pœnitentiario in virtute ſanctæ obedientiæ ac regenti, correctoribus, ſcriptoribus, procuratoribus, reuiſoribus, ſigillatoribus, aliiſque Pœnitentiariæ officialibus quibuſcunque ſub noſtræ indignationis, & excommunicationis latæ ſententiæ, necnon priuationis, & amiſſionis ſuorum huiuſmodi, & aliorum officiorum, & beneficiorum quorumcunque per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, aliiſque grauioribus noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicandis pœnis. Nec de conceſſionibus, & expeditionibus ſibi per præſentes interdictis præmiſſorum tenore, etiam prætextu quorumuis priuilegiorum: & indultorum eis quomodolibet conceſſorum ſe intromittere quoquo modo audeant, ſeu præſumant. Decernentes quaſcunque conceſſiones, gratias, aut expeditiones deinceps ab eodem officio Pœnitentiariæ contra præſentium tenorem (quod abſit) pro tempore emanatas, etiamſi in illis aſſeratur viuæ vocis oraculo, ac de mandato noſtro; & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſo factas fuiſſe, nullas nihilominus, & inualidas, ac extortas, & ſurreptitias eſſe, & cenſeri, neminique ſuffragari poſſe. Et ita per quoſcunque iudices, &c.

Placuit præter morem noſtrum huius Bullæ tenorem referre, vt omnibus notum ſit quæ Pœnitentiario ſummo interdicantur. Ex illius verbis conſtat quæ ſit materia huius cenſuræ, & quas perſonas comprehendat.

12. Duodecima continetur in Bulla eiuſdem Pij V. incipiente: *Vniuerſi gregis Dominici*, aduerſus procuratores officij correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ, & litterarum minoris iuſtitiæ, ſeu contradictarum qui ſe intromittere præſumunt in cauſis ſibi interdictis in dicta Bulla. Inſupérque priuantur officiis, & beneficiis obtentis, ac inhabiles redduntur, ad illa, & alia in poſterum obtinenda, aliiſque pœnis arbitrio Pontificis ſubiiciuntur. Correctori autem non excommunicatio, ſed indignatio Pontificia indicitur, vt conſtat ex illis verbis; diſtrictiùs inhibentes præfato, ac pro tempore exiſtenti Correctori ſub indignationis noſtræ: Procuratoribus verò præſentibus, futuris ſub excommunicationis latæ ſententiæ &c. Similis excommunicatio habetur in Bolla eiuſdem Pontificis Pij IV. incipiente: *Inter multiplices Paſtoralis officij*, aduerſus iudices, & notarios ſtatus Eccleſiaſtici ſe intromittentes in expeditionibus, decretis, & aliis in præfata Bulla interdictis, quam Paul. V. in Bulla 71 quæ incipit: *Vniuerſi*, conſtitutioni non aduerſaotur. Sicuti notauit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 11. p. 11.*

13. Decimatertia habetur in Bulla Pij IV. incipiente: *Etſi Romanum Pontificem*, aduerſus Nuntios, alióſque miſſos à Pontifice, ad imperatorem, Reges, Duces, alióſque Principes, ſi ab eis impetrent litteras, aut fauores ad dignitates à Romano Pontifice obtinendas. Comprehendit hæc excommunicatio omnes, & ſingulos quacunque dignitate, Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, vel Cardinalitia præfulgentes miſſos à Romano Pontifice ad Imperatorem, Regem, Reginam, Duces, alióſque Principes ſæculares, ſi ab aliquo eorum commendationes, preces, aut alios etiam vocales, aut in ſcriptis fauores ad aliquas Pontificias, aut alias dignitates ſæculares, vel regulares, aut etiam Cardinalatus, vel alios honores, & officia Eccleſiaſtica conſequendum, aut ſibi, vel aliis conſanguineis, & neceſſariis ſuis quoquo modo per ipſum Romanum Pontificẽ conferenda per ſe, vel alium, ſeu alios directè, vel indirectè quomodolibet ambire, ſeu procurare, néve illis etiam vltro ſibi per Principem ſponte oblatis vti præſumant, vel audeant. Quæ intelligenda ſunt durante legatione. Nam illa finita ceſſat finis huius prohibitionis, qui eſt, ne negotiis ſedis Apoſtolicæ occaſione horum fauorum præiudicium irrogetur. Nota commendationes obtinẽdas eſſe ab illis Principibus apud quos à Pontifice Nuntij mittuntur, & in ordine ad conſequendum aliquam dignitatem Eccleſiaſticam, vel ſæcularem, aut alios honores, ſeu officia ſibi, aut conſanguineis, ſiue neceſſariis ſuis, hoc eſt affinibus à Pontifice conferenda. Nam pro conſecutione beneficiorum, officiorum, & honorum ab alio, quàm à Pontifice nulla eſt prohibitio, ſicuti non eſt, ſi non ſibi aut conſanguineis, vel affinibus, ſed amicis commendationem obtineant. Extenditur prædicta prohibitio, etiamſi ſponte oblatis vtantur. Cui prohibitioni non aduerſatur ſi Principi has commendationes motu proprio præſtanti non contradicant. quia contradictio non præcipitur, ſed ſolùm prohibetur commendationum procuratio, illarúmque vſus.

14. Decimaquarta habetur in Bulla eiuſdem Pij IV. quæ incipit: *Cùm ciues*, aduerſus iudices, & gubernatores ſtatus Eccleſiaſtici, qui licentiam conceſſerint quoquo modo tormenta ignea vulgò *arcabuçes* breuioris menſuræ duorum palmorum deferendi, retinendi, vendendi, emendi, aut quouis alio titulo recipiendi, & aduerſus eos qui prædicta arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Hanc conſtitutionem ſub eadem pœna excommunicationis, & ſuſpenſionis à diuinis Pius V. in Bulla quæ incipit: *Cùm vices*, confirmauit, extendítque ad eos, qui in ſtatu Eccleſiaſtico facultatem concedunt ad breuiſſimum tempus deferendi cultellos, pugiones, & quodlibet aliud armorum genus breuioris menſuræ trium palmorum, & contra eos, qui præfata arma prætextu dictarum facultatum deferunt, vel retinent. Qui verò ex malitia ea deferent, etſi grauiùs puniendi ſint, cenſuræ tamen ſuſpenſionis, & excommunicationis prædictę non ſubiiciuntur.

15. Decimaquinta continetur in Bulla eiuſdem Pij IV. quæ incipit: *Benedictus Deus*, aduerſus Tridentini

deutini glaſſatores. Pontifex namque, vt Decreta Concilij ſincerè obſeruentur, inhibet omnibus tam Eccleſiaſticis, quàm laicis Prælatis ſub interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ; aliis verò ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne gloſſas, annotationes, ſcholias, vllúmve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilij Decretis quocunque modo edant, aut quicquam quocunque nomine, etiam ſub prætextu maioris Decretorum corroborationis, aut executionis, alióve quæſito colore ſtatuant, abſque Pontificis facultate. Hæc conſtitutio intelligitur de editione gloſſarum, annotationum, & ſcholiorum ex propoſito facta, non autem de ea quæ incideret fit, & in ordine ad aliam materiam exactiùs explicandam: vt benè aduertit Suar. *diſput.* 23 *ſect.* 7. *n.* 12. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q* 2. *p.* 17. *à num.* 2.

16. Decimaſexta ſumitur eſt Bulla Pij V. quæ incipit: *Sanctiſſimus Dominus noſter*, & lata eſt aduerſus magiſtratus, iudices, & gubernatores iuriſdictionem habentes in quauis parte mundi, qui illuſtriſſimorum Cardinalium ſupremæ Inquiſitionis mandatis, & præceptis ſanctæ Inquiſitionis officium ſpectantibus, non obedierint. Sub hac autem excommunicatione non comprehenduntur Reges, Comites, & Barones, aliíque Principes ſæculares ab alio ſupremo Principe iuriſdictionem non accipientes. Nam hos rogat Pontifex, non præcipit.

17. Decimaſeptima continetur in Bulla Pij V. cuius initium eſt; *Si de protegendis.*, aduerſus eos qui Inquiſitores, & Epiſcopos officium Inquiſitionis exercentes, alióſque ſancti Officij miniſtros, denunciatores, accuſatores, aut teſtes in cauſa Fidei occiderint, verberauerint, deiecerint, ſeu per terrefecerint, quiue Eccleſias, ædes, aliáſue res ſiue publicas, ſiue priuatas Officij, aut miniſtrorum expugnauerint, inuaſerint, incenderint, expilauerint aut libros, litteras, authoritates, exemplaria, protocolla, exempla, ſcripturas, aliáve inſtrumenta ſiue priuata vbicunque poſita combuſſerint, diripuerint, ſiue interuerterint, ſeu ex incendio, & direptione, aut alio quocunque modo illa exportauerint, ſeu qui in conflagratione, expugnatione aut, direptione etiam inermes ſiue capiendi, ſiue comburendi, ſiue ſupprimendi cauſa fuerint, ſiue res; aut perſonas ſeruari, defendiue, prohibuerint; quíve carcerem, aut aliam cuſtodiam ſeu publicam, ſeu priuatam effregerint, vinctum extraxerint, ſeu emiſerint, capiendum prohibuerint, captúmue eripuerint, receperint, occultauerint, ſeu facultatem effugiendi dederint, ſeu iuſſerint id fieri, qui cœtum, concursúmve fecerint, ſiue vt aliquid prædictorum fieret; ſiue aliàs auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterint nemo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, emiſſus, vel ereptus, nihil expugnatum, nihil effractum, ſuccisum, direptúmve, nullum denique damnum re ipſa ſit ſecutum; nihilominus hic ſit anathemate præſentis canonis ligatus. Ex his conſtat auxiliatores, conſiliarios grauiùs in hac conſtitutione, quàm cauſas principales puniri, ſiquidem hi ob attentatam vexationem quouſque damnum inferant, non ligantur excommunicatione, benè tamen conſiliarij, & auxiliatores, vt ex verbis relatis Bullæ conſtat. Illud aduerte prædictas actiones præſtandas eſſe in odium ſancti Officij: nam ſi ob aliam cauſam Inquiſitorem eiúſue miniſtros vexes, & non quia munus exercent Inquiſitionis, huic excommunicationi non videtur locus.

18. Decimaoctaua ſumitur ex Bulla Pij V. quæ incipit, *Exigit*: ibi enim excommunicatio, & ſuſpenſio, à diuinis indicitur aduerſus omnes, & ſingulos quacũque authoritate, etiam Cardinalitia fulgentes, qui collegium & deputatos fabricę ſancti Petri occaſione ipſius fabricæ auſi fuerint moleſtare, ſecùs ſi ob aliam cauſam moleſtiam inferant, vt benè aduertit Bonac. *de cenſur. tit.* 3. *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *p.* 25. *num.* 3. probátque ibidem hanc cenſuram perpetuam eſſe.

19. Decimanona colligi poterat ſecundum probabilem ſententiam ex Bulla Sixti V. quæ incipit: *Cœli & terræ creator*, quę eſt aduerſus incantatores, & indiciatios: nam cùm ibi confirmentur omnia decreta, & pœnę iuribus antiquis latæ, & in aliquibus videantur huiuſmodi excommunicari, maximè *cap.* 1. *cauſa* 23. *q.* 5. & *cap. aliquanti* 26. *q.* 5. & in Bulla 13 Ioann. XXII. quę incipit: *Super illius.* Et in Bulla 7. Leonis X. quæ incipit; *Superna diſpenſationis*, efficitur ex Bulla Sixti V. excommunicatos eſſe. Cæterùm etſi hoc probabile ſit, probabilius eſt nullam excommunicationem ipſo iure latam eſſe aduerſus præfatos diuinatores. Vti probaui *tract.* 17 *de vitiis oppoſitis religioni. punct. vlt.* ibique ſupradictis canonibus ſatisfeci. Quod docet pręter Authores *ibi* relatos Tolet. *lib.* 1. c. 40. *n.* 3. Filiucius *tract.* 24. *cap.* 6. *q.* 11. *num.* 97. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſput.* 2. *q.* 2. *p.* 38. *à num.* 1.

20. Vigeſima ſumi poteſt ex eiuſdem Sixti V. Bulla, quę incipit: *Effrenatam*, quę lata eſt aduerſus cauſantem aborſum. Sed hanc conſtitutionem Gregor. XIV. in Bulla incipiente: *Sedes Apoſtolica pia mater*, temperauit, tum ne excommunicatio à Sixto impoſita reſeruata eſſet, tum ne comprehenderet aborſum fœtus inanimati, ſed tantùm animati. Cùm verò dubium eſt, an fœtus animatus ſit, vel non, excommunicationi non eſt locus, quia expreſsè Sixtus V. poſtulauit aborſum ſequi. Comprehendit hęc excommunicatio non ſolùm cauſantes aborſum, ſed auxilium, conſilium, vel fauorem prędicto crimini præſtantem dummodo aborſus re ipſa fuerit ſubſequutus: ſicuti hęc latiùs tradunt Sayrus *lib.* 3. *c.* 35. *num.* 24. Filiucius *tract.* 14. *c.* 6. *q* 9. Bonacina *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *p.* 10.

21. Vigeſimaprima continetur in Bulla Gregorij XIII. incipiente: *Omni certè ſtudio*, quę eſt aduerſus eos, qui Agnos Dei benedictos depingunt, vel ſic depictos vænales proponunt, vel retinent. Pontifex namque ob reuerentiam debitam his Agnis ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda interdicit, ne quiſquam ſiue vir, ſiue fœmina ſæcularis, ſiue Eccleſiaſticus etiãſi regularis ordinis ſit, & quocunque gradu, conditione, ſtatu, nomine, dignitate, & honore præcellat, Agnos Dei per Pontificem benedictos depingere, inficere, minio notare, vel aurum, aut colorem aliquem imponere, vel quidquam aliud ſuperinducere, neque depingi, aut miniati facere, nec illos vænales proponere, ſeu tenere quouis prætextu, qualibet de cauſa audeat, ſed eos albos, & mundos decenter, ac reuerenter à cunctis haberi, deferri, & cuſtodiri.

Hanc excommunicationem extra curiam Romanam exiſtimat Fliuc. *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 8. *num.* 93. non eſſe receptam, vel conſuetudine abrogatam eſſe; paſſim enim cernuntur Agni Dei depicti, quos tamen non eſt veriſimile ex licentia Pontificis depictos eſſe. Ex ſuppoſitione verò quod hæc conſtitutio vires obtineat, excommunicationi ſubiicitur qui ex malitia Agnos Dei benedictos, depingit, deaurat, ſeu aliquem illis colorem imponit, vel quicquam ſuperinducit. Secundò qui mandat prædictas actiones fieri. Ex eo autem quòd Agnos Dei liquefacias, & iterum conficias reliquiis Sanctorum permixtos in hanc excommunicationem non incidis, quia illa non eſt Agnorum infectio, ſed confectio, & diſſolutio. Vt notauit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 2 *q.* 2. *p.* 29. *n.* 3. Tertiò qui præfatos Agnos benedictos vænales proponeret. Quod intelligendum eſt de venditione ſimoniaca, qualis eſſet, ſi occaſione benedictionis vendantur, vel pluris vendantur. Secùs ſi ratione ſolius materię ex qua conficiuntur, vel ratione laboris, & expenſarum in illis conficiendis, vel Roma aſportandis venditio fiat, quia nullum verbum eſt in dicta conſtitutione, ex quo colligi poſſit prohiberi venditionem, quæ

aliàs ſimoniaca non eſt. Vt notauit Sanch. *lib. 2. in decalog. c. 43. n. 19.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 2. p. 29. n. 3.* tametſi contra ſentiat Azor. *1. p. lib. 9. c. 9. q. 4.* & indicat Filiucius *tract. 14. c. 6. q. 8.* quatenus ſolùm permittit venditionem, cùm ex licentia Pontificis depicti ſunt. Quartò excommunicat Pontifex qui eos ſic depictos retineret, ſubintellige ad vendendum; nam eſto peccaminosè depicti ſint, eos poſtmodum retinere nullum eſt peccatum: non enim præcipit Pontifex eos deſtrui, vt benè aduertit Sanch. *lib. 2. decal. c. 43. num. 28.* Bonac. *diſp. 2. q. 2. p. 29. num. 4.*

22. Vigeſimaſecunda continetur in Bulla Pij V. edita Kalend. Nouemb. anno 1567. quæ incipit: *De ſalute gregis*, aduerſus taurorum, aliarúmque ferarum agitationem. Conſiderans namque Pontifex ſpectacula, vbi tauri, & feræ in circo, vel foro agitantur à pietate, & charitate Chriſtiana aliena eſſe, prohibet ſub excommunicationis, & anathematis pœnis ipſo facto incurrendis omnibus & ſingulis Principibus, etiamſi regali, vel imperiali dignitate præfulgeant, ne in ſuis prouinciis, ciuitatibus, terris, oppidis, & locis hæc ſpectacula, vbi taurorum, aliarúmque ferarum beſtiarum agitationes exercentur, fieri permittant. Militibus quoque cæteris aliis perſonis, ne cum tauris, & aliis beſtiis in præfatis ſpectaculis ipſi tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi valeant, interdicit. Quod ſi quis ibi mortuus fuerit Eccleſiaſtica præcipit carere ſepultura. Clericis quoque tam regularibus, quàm ſæcularibus beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint, prohibuit, omnéſque obligationes, iuramenta, & vota de hac taurorum agitatione, etiam prætextu honorandi Sanctos, caſſauit, & annullauit.

Prædictam conſtitutionem Pij V. temperauit Gregor. XIII. die 25. Auguſti. anno 1575. ne procedat in laicis, & equitibus Ordinum militarium, dummodo in diebus feſtiuis tauri non agitentur, & prouiſum ſit ab eis, ad quos ſpectabit, ne alicuius mortis, aut grauis damni periculum ſubſit, reliquis in ſuo robore permanſuris.

Poſtmodum Sixtus V. anno 1586. ſciens Salmanticæ conſtitutionem Pij V. & Gregor. XIII. non obſeruari, alióſque Magiſtros, & Theologiæ, iuriſque ciuilis Profeſſores, non ſolùm agitationibus taurorum ſe oſtẽtare, ſed inſuper auſos eſſe docere clericos in ſacris conſtitutos prædictis ſpectaculis intereſſentes, nullum reatum committere, Epiſcopo Salmanticenſi decretum miſit cuius initium eſt: *Venerabili fratri*, quódque ad verbum refert Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. q. c. 7. n. 36.* quo prædictum abuſum damnat, & Epiſcopo Salmanticæ præcipit etiam vt Delegato ſedis Apoſtolicæ coërceat.

Denique Clemens VIII. die 13. Ianuarij, anno 1596. ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum regis, eiúſque oratorem Antonium Sueſſæ Ducem ſuſtulit omnes excommunicationes, atque anathemata, cæteráſque pœnas in litteris Pij V. & Gregor. XIII. contentas, quoad omnes in illis expreſſos in regnis Hiſpaniarum dumtaxat, Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæteríſque cuiuſcunque Ordinis, & inſtituti regularis exceptis, eaſdémque Pij prædeceſſoris litteras ad terminos iuris communis reducit, ſtatuítque ne huiuſmodi agitationes taurorum feſtis diebus fiant, & non niſi priùs prouiſo per eos, ad quos ſpectat, ne inde alicuius mors quoad fieri poſſit ſequatur: prout latiùs referunt Gutierr. *dicto cap. 7. in fine.* Rodrig. *t. 3. qq. regul. q. 68. art. 2.* Villalub. *tract. 11. difficult. 20. num. 3.* & alij.

Ex prædictis decretis aliqua colligunt Doctores vt certa, alia ſub dubio. Primò certum eſt agitationem taurorum per ſe licitam eſſe, dummodò pericula nocumenti à magiſtratibus euitentur, vti plerumque euitantur conſtitutis ſecuritatis locis, quò congreſſuri facilè confugere poſſint, & omnibus voce præconis monitis ante tauri exitum, vt ſe in tuto recipiant, diligentiáque adhibita, ne ſenes, pueri, fœminæ, mente capti, claudi, infirmi in eo loco vbi tauri agitandi ſunt, adſint, quia ſecluſis his periculis, ludus ille nullam malitiam continet, aliàs nec Gregor. XIII. nec Clemens VIII. illum permitterent. Sicuti tradit Nauarr. *in ſum. c. 15. num. 18.* Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. qq. c. 7. n. 9* Man. Rodrig. *t. 3. qq. regular. q. 68. art. 1.* Henriq. de Vigillalobos *2. p. ſum. tract. 12. de homicidio difficult. 20. num. 6.*

Secundò eſt certum feſtis diebus peccatum mortale eſſe tauros in circo, vel in foro agitare, quia hoc prohibitum eſt magiſtratibus à Pio V. ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, neque derogatum eſt à Gregor. XIII. & à Clemente VIII. ſed potiùs ab eiſdem confirmatum, vt aduertit Nauarr. *dicto c. 15. n. 19.* Gutierr. *c. 7. n. 10.* Man. Rodrig. *t. 2. ſum. c. 71. num. 1.* Villalobos *d. tract. 12. difficult. 20. num. 10.* Nec refert an feſtum ſit ex iure communi, an ex ſpeciali conſtitutione, conſuetudine, & voto alicuius loci, dummodò dies feſtiuus ſit: vti aduertit Petr. Nauarra *lib. 2. de reſtit. c. 3. num. 306.* Villalobos *num. 11.*

Hanc concluſionem temperant Nauarr. *c. 15. n. 19.* Ludouic. Lopez *in ſuo inſtructor. 1. p. cap. 70.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. q. 4. p. 7. n. 12.* ne procedat in agitatione taurorum ita moderata, vt ex ea ſequi probabiliter non poſſint nocumenta perſonalia mortis, vulneris, oſſium rupturæ: ſicuti ſi præciſis cuſpidibus agitarentur, aut cornibus colligatis, quia ceſſat ratio finalis, ob quam hæc conſtitutio lata eſt, nempe ob vitandas mortes ex prædicta agitatione frequenter contingentes, vt in proœmio dicitur. Ex quo ſumenda eſt ratio finalis legis. Argum. *leg. fin. ff. de Heredibus inſtituendis.* Ex confirmatur, nam teſte communi ſententia, & vſu populi Chriſtiani tornearmenta, in quibus de periculo grauis damni prouidetur, licita ſunt, tametſi *cap. 1. de torneamentis* fuerint abſolutè prohibita ob mortes hominum, & animarum pericula ibi contingentia, quia præſtita ea moderatione ceſſat ratio finalis prohibitionis. Ergo idem eſt dicendum in præſenti. Ex qua doctrina excuſant Nauarr. *dicto c. 15. n. 10.* Bonac. *dicto t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 4. pun. 7. n. 12.* Stephan. Dauila *2. p. de cenſur. c. 1. dub. 4.* Religioſos, & Clericos in ſacris agitantes vitulos etiam maiuſculos in atrio, clauſtro, vel agro, vel illorum agitationi intereſſentes, quia ceſſat periculum mortis, vel grauis damni.

Hæc tamen limitatio mihi non probatur, ſicuti nec Ioann. Gutierr. *d. c. 7. n. 13.* quia Gregor. XIII. agitationem taurorum permittit, prouiſo per eos ad quos ſpectabit, ne exinde alicuius mors quoad fieri poſſit ſequatur, & hac permiſſione non obſtante prohibet, ne diebus feſtis agitentur. Ergo agitatio taurorum etiam remotis periculis diebus feſtis illicita eſt. Præterquàm quòd eſto ex agitatione taurorum præciſſis cuſpidibus, aut cornibus colligatis non adſit æquale periculum, ac ſi cuſpidibus integris liberi, & expediri agitarentur; nihilominus periculum perfectè non vitatur, cùm poſſint homines in altum leuare, & in terram proiicere, pedibúſque conculcare. Adde agitationem taurorum diebus feſtiuis non tantùm prohiberi ob damna quæ inde prouenire ſolebant vitanda, quàm ob honorem feſtorum, qui diuinis laudibus, piiſque operibus, non autem huiuſmodi ludis celebrari & honorari debent.

Hoc autem intelligendum eſt, ſi in circo, vel foro agitentur: nam ſi extra forum, vel circum agitatio fiat, libera fugiendi tauris facultate relicta, non eſt locus huic prohibitioni; eáque de cauſa communiter diebus feſtis agitantur tauri per plateas, & calles ciuitatis chordis longis pedes, vel cornua ligati abſque vllo ſcrupulo: vti tradit Nauarr. *c. 15. n. 18.* Gutierr. *cap. 7. num. 14.*

Tertiò certum eſt extra Hiſpaniam omnes magiſtratus, & Principes agitationem taurorum permittentes

in

in diebus feſtis excommunicationi ipſo facto ſubiici. Sæculares verò agitantes, ſi ibidem moriantur priuati Eccleſiaſtica ſepultura, tametſi ſacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiant, quia hæc priuatio in pœnam delicti commiſſi appoſita eſt. Clericos verò regulares intereſſentes agitationi taurorum in circo, vel in foro præſtitæ etiam die feriali pœna excommunicationis affici. Et idem eſt de clericis beneficium Eccleſiaſticum habentibus, aut in ſacris ordinibus conſtitutis. Quæ omnia conſtant ex motu Pij V. & Gregor. XIII. At in Hiſpania omnes pœnę quoad omnes prædictos abrogatæ ſunt, Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque Ordinis, & inſtituti regularibus exceptis, vt conſtat ex decreto Clementis VIII.

Quartò eſt certum præſentiam his decretis prohibitam debere eſſe ex propoſito, & à Concilio, & ex qua abſolutè denominetur quis intereſſe prædicto ſpectaculo: quare ſi per accidens, & quaſi per tranſennam taurum agitari videas, non eſt locus huic prohibitioni Vt aduertit Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon. qq. c. 7. n. 42. & 43.* Villalobos *dicta difficult. 20. num. 14.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 4. p. 7. n. 2.* Et idem eſt, ſi ita è longinquo videres, vt prudentis arbitrio cenſeri non poſſes intereſſe: non enim viſus vtcunque prohibetur, ſed viſus ex quo intereſſe illis ſpectaculis denomineris: vt tradit Bonac. *ſuprà.* Auila *2. p. de cenſur. c. 5. diſp. 1. dub. 4. concl. 3. & 4.* Quod ſi in feneſtra aliqua fori occultè adſis facie cooperta, & veſtibus mutatis, exiſtimat Auila *ſuprà* te non peccaturum mortaliter, quia non eſt aſſiſtentia, ex qua ſtatui clericali opprobrium proueniat, cùm non agnoſcatur ibi clericum adeſſe. Sed contrarium meritò docuit Gutierr. *dicto cap. 7. n. 38.* Bonac. *diſp. 2. q. 4. p. 7. n. 2.* Rodrig. *2. p. ſum. c. 71. n. 3. & t. 3. qq. regular. q. 68. art. 5. verſ. nec minus.* Tum quia prohibitio abſoluta eſt, tum quia grauius ſcandalum, & indecentiam prædicta aſſiſtentia nata eſt generare, & de facto generat iis qui ſimulationem agnoſcunt: Hæc ſunt quaſi certa.

Sub dubio autem eſt, an omnes Religioſi etiam nullo ordine inſigniti ſub conſtitutione Gregorij comprehendantur? Affirmat Man. Rodrig. *t. 3. qq. regular. q. 68. art. 2. & c. 71. ſum. n. 4.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de reſtitut. c. 3. n. 306.* Bonac. *t. 3 de cenſur. diſp. 2. q. 4. pun. 7. n. 7.* Tum quia quilibet religioſus clericus regularis nuncupatur. Tum quia Clemens VIII. in ſuo Decreto excipiens religioſos non vſus fuit nomine Clerici, ſed abſolutè dixit Monachis, & Fratribus mendicantibus, cæteriſque cuiuſcunque ordinis, & inſtituti, regularibus exceptis. At ſub nomine monachi, fratris, & regularis continetur religioſus, tametſi nullo ordine inſignitus ſit. Nihilominus verius exiſtimo ſub dictis conſtitutionibus nõ contineri religioſum nullo ordine inſignitum, quod docuit Villalobos *d. tract. 12. difficult. 20 n. 16.* quia textus prohibitionem indicens nomine Clericorum regularium vſus eſt; at eſto in decreto fauorabili ſub nomine clerici comprehendantur religioſi, non tamen in decreto pœnali, & odioſo vt eſt præſens, quod debet reſtringi. Adde ſi Pontifex vellet omnes regulares comprehendere, vt quid addidit illam particulam, *Clerici*, apertiùs enim ſuam intentionem exprimeret illa dictione omiſſa, & ſolùm exprimens regulares. Signum ergo eſt ſolos regulares ordine inſignitos voluiſſe comprehendere. Neque obeſt decretum Clement. VIII. quia illud decretum non inducit nouam obligationem, ſed quæ lata erat conſtitutio. Pij. & Gregorij aduerſus religioſos in ſuo robore relinquit. Quocirca intelligendum eſt de monachis, fratribus, & regularibus, qui clerici ſont. Ex his à fortiori infertur moniales ſub hoc Decreto non comprehendi, quia nullatenus ſunt clerici regulares. Et tradit Bonac. *diſp. 2. q. 4. p. 7. n. 10.* Villalobos *difficult. 20. n. 17.* tametſi contra ſentiat Auila *2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 4. concluſ. 6.*

Illud eſt certum nouitios ſub nomine regularium in hoc Decreto non comprehendi, quia propriè, & strictè non ſunt regulares, ſed regulares eſſe intendunt, vt tradit Bonac. *dicto pun. 7. n. 9.* Item neque Equites militarium ordinum, etiamſi minoribus ordinibus fuerint inſigniti: quia expreſſè excipiuntur in dicta Bulla Gregorij, & notant relati Doctores. Canonici verò regulares, & fratres Clerici Ordinum militarium ſine dubio comprehendontur, quia verè ſunt regulares, vt notauit Rodrig. *q. 68. art. 4.* Villalobos *tract. 12. difficult. 20. in fine.* Bonac. *diſp. 2. q. 4. p. 7. num. 9.*

Secundum dubium eſt quibus clericis ſæcularibus extra Hiſpaniam interdicta ſit aſſiſtentia taurorum agitationi? Conſtat ex Bulla Pij V. & Gregorij omnes & ſingulos qui beneficium Eccleſiaſticum habuerint, vel ſacris fuerint initiati? Sed an ſufficiat beneficium, tametſi exiguos redditus habeat? Non conueniunt Doctores. Nam Stephan. Dauila *de cenſur. 1. p. c. 5. diſp. 1. dub. 4. concluſ. 7.* negat ſufficere, quia prædictum beneficium, ac ſi beneficium non eſſet reputatur, cùm ad horas Canonicas recitandas non obliget. Sed oppoſitum cenſeo verius cum Bonacina *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 4. p. 7. num. 5.* quia beneficium exiguorum reddituum verum beneficium eſt Et licèt ſufficiens non ſit ad inducendam obligationem penſum horarum ſingulis diebus recitandi, non inde inferri poteſt inſufficiens eſſe ad obligandum, ne his ſpectaculis beneficiarius aſſiſtat, quia recitatio horarum eſt beneficiarij munus, ob cuius exercitium beneficiarius ex fructibus beneficij alitur, quia beneficium datur propter officium. Si igitur beneficij fructus inſufficientes ſunt ad beneficiarium alendum, beneficiũ inſufficiens eſt ad obligandum beneficiarium ad continuam horarum recitationem. Quæ ratio nullatenus procedit in priuatione abſtinendi ab his ſpectaculis, quæ ſolùm ob indecentiam clericalis ſtatus inducitur. Et confirmo, quodlibet beneficium quantumuis exiguum ſufficit, vt beneficiarius fori priuilegio gaudeat, vt omnes fatentur. Ergo etiam ſufficiens erit, vt beneficiarius ſpectaculis indecentibus priuetur, quia vtrumque ſcilicet priuilegium, & prohibitio ob eandẽ cauſam nempe ob honorem ſtatus clericalis indicitur. Notanter dixi extra Hiſpaniam, nam in Hiſpania ſolis clericis regularibus hæc aſſiſtentia interdicta eſt: nam Clemens VIII. in ſuo Decreto loquens de Clericis, inquit: clericos verò ſæculares beneficia Eccleſiaſtica obtinentes vel ſacris ordinibus, ſeu in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutos in dictis Hiſpaniarum regnis exiſtentes, per præſentes monemus, & exhortamur in Domino, &c. Non igitur præcipit, ſed conſulit. Tertium dubium eſt, an excommunicatio, quæ clericis beneficia habentibus, vel in ſacris conſtitutis extra Hiſpaniam iniungitur, & in Hiſpania clericis regularibus ſit ipſo iure lata, vel per iudicem ferenda? Affirmat eſſe latam ipſo iure Filiucius *tract. 14. c. 7. q. 8. num. 123.* motus illa dictione copulatiua, *ſimiliter prohibemus ſub excommunicationis pœna*, quæ denotat pœnam excommunicationis ſimilem eſſe præcedenti, quæ ipſo iure lata erat aduerſus Principes, & communitates permittentes in ſuis prouinciis, terris, & locis taurorum agitationem, ſed longè verius eſt non eſſe latam, ſed ferendam per iudicem. Vti docuit Ludouic. Lopez *inſtructor. conſcient. 2. p. c. 31. q. 4.* Gutierr. *lib. 1. canon. qq. c. 7. n. 17.* Petr. Nauarra *lib. 2. de reſtit. c. 3. n. 304.* Rodrig. *t. 2 ſum. c. 71. num. 4.* Auila *de cenſur. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 4.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. quæſt. 4. pun. 7. n. 3.* Villalobos *2. p. ſum. tract. 12 difficult. 20. num. 3.* Nam illa verba *ſub excommunicationis pœna*, non ſunt cenſuræ ipſo iure latæ: ex dictione autem illa copulatiua *ſimiliter prohibemus*, id non colligitur, quippe hæc non refertur ad pœnam excommunicationis, ſed ad prohibitionem, hoc eſt ſicut Principibus, & magiſtratibus prohibitum eſt, ne in ſuis terris, & locis agitationem taurorum permittant, ſic clericis, & religioſis aſſiſtere prohibetur. Si autem Pontifex vellet

Digitized by Google

vellet, vt ſub eiſdem pœnis prohibitio fieret, id exprimeret dicens. Similiter prohibemus ſub eiſdem pœnis poſitis. Quinimo addens *ſub pœna excommunicationis*, neque exprimens latæ ſententiæ, manifeſtè indicauit non eſſe ipſo iure latam, ſed ferendam. Adde hanc explicationem benigniorem eſſe, quæ in decreto pœnali ſemper præferenda eſt.

23. Vigeſimatertia continetur in Bulla Cœnæ Domini aduerſus præſumentes abſoluere delinquentes à cenſuris incurſis ob delicta in Bulla Cœnæ Domini contenta. Inquit enim Pontifex. Quod ſi fortè aliquis contra tenorem præſentiũ talibus excommunicatione, & anathemate ſaqueatis, vel eorum aliqui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus, quæ excommunicatio reſeruata non eſt, vti probauimus *diſput. pun.* 22. & videri poteſt Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 22. *pun.* 3.

DISPVTATIO IV.

De Suſpenſione.

TAMETSI hæc vox Suſpenſio, ſtrictè & in rigore ſumpta, ſignificet incertitudinem, vt probat Ambroſ. Calepin. verbo *ſuſpenſio*: at ex iuris Canonici interpretatione tranſlata eſt ad ſignificandam priuationem cuiuſuis actionis, & officij, iuxta Clement. *cupientes* verbo *ſuſpenſio de Pœnis*, vbi prohibitio ab officio aduocationis, & notariæ ſuſpenſio nuncupatur: & in Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 10. *de reformat.* Epiſcopus prohibens notariis, ne ſua officia exerceant, ſuſpendere dicitur. Hæc tamen ſuſpenſionis acceptio latiſſima eſt, vt pote communis tam actibus ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis. Strictiùs ſumitur pro prohibitione exercitij ſpiritualis, vel ſpiritualibus annexi, vt *in cap. quæſitum. cap. fin. de cohabitat. clericor. & mulier.* exiſtenti enim in peccato mortali, actus ſacri prohibentur. Verùm in præſenti ſuſpenſio non ita latè ſumitur, ſed pro prohibitione exercitij poteſtatis Eccleſiaſticæ, & ſecundùm hanc acceptionem eius naturam, cauſas, & effectus enodabimus.

PVNCTVM I.

Quid ſit ſuſpenſio, & quotuplex.

1 *Definitur ſuſpenſio, & qualiter ab aliis cẽſuris differat.*
2 *Clerici tantùm afficiuntur ſuſpenſione.*
3 *Triplex eſt ſuſpenſio, & declaratur hæc diuiſio.*

1. MVltiplicem definitionem Doctorum ſuſpenſioni aſſignant; ea eſt clarior, breuior, magiſque recepta, quam tradunt communiter Doctores, Nauarr. *c.* 27. *n.* 151. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 25. *ſect.* 1. *n.* 2. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.* 1. *n.* 13. Auila *de cenſur.* 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 1. Henriq. *lib.* 13. *c.* 31. *num.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 3. *c.* 1. Gaſpar. Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 1. Videlicet ſuſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua miniſter Eccleſiæ formaliter impeditur, ne functiones Eccleſiaſticas exerceat, aliquáue poteſtate vtatur. Dicitur cenſura Eccleſiaſtica, iuxta textum *in cap. quærenti. de verbor. ſignificat.* quia eſt pœna medicinalis. Et ſecundùm hanc partem conuenit ſuſpenſio cum excommunicatione, & interdicto; ſiquidem omnes ſunt cenſuræ, & functiones Eccleſiaſticas impediunt. Differt verò ab illis, & ab omnibus aliis, quæ non ſunt propriè cenſuræ, vt ab irregularitate, depoſitione, & degradatione in modo quo his omnibus priuat. Nam excommunicatio eſto priuet miniſtrum Eccleſiæ, ne functiones Eccleſiaſticas exerceat, aliáue poteſtate vtatur: hoc enim ſolùm eſt quatenus hæ functiones Eccleſiaſticæ ſunt quædam cum fidelibus communicationes, à qua communicatione excluſus eſt excommunicatus: at ſuſpenſio his functionibus priuat, non quatenus participant rationem communicationis, ſed quatenus ſunt vſus alicuius poteſtatis Eccleſiaſticæ prouenientis ab officio, vel beneficio. Inſuper excommunicatio pluribus priuat, quàm ſuſpenſio, vt de ſe conſtat, extenditúrque non ſolùm ad Eccleſiaſticas perſonas, ſed ad laicas, ſecùs ſuſpenſio. Ab interdicto autem differt, quia interdictum priuat receptione aliquorum ſacramentorum, Eccleſiaſtica ſepultura, & officiis diuinis, à quibus ſuſpenſus priuatus non eſt. Deinde eſto interdictus priuetur adminiſtratione ſacramentorum; non priuatur illa quatenus eſt vſus cuiuſdam ſpiritualis poteſtatis, ſed quatenus eſt communicatio quædam, & quaſi cooperatio illius. Vnde, vt notant Doctores, teſte Suar. *diſp.* 25. *ſect.* 1. *num.* 5. interdictus priuatus eſt, ne poſſit alicui ſacræ functioni intereſſe non ſolùm exercendo ſpiritualem iuriſdictionem, ſed nec cooperando ei aut miniſtrando aliquo modo, cùm tamen ſuſpenſus non priuetur illo miniſterio, quod laicus exercere poteſt in Miſſæ ſacrificio, aut ſacramentorum adminiſtratione. Et hinc oritur alia differentia ſuſpenſionis ab interdicto, ſicut ab excommunicatione; nam interdictum ſicut excommunicatio afficit quamlibet perſonam fidelem; at ſuſpenſio requirit neceſſariò eſſe perſonam Eccleſiaſticam, hæc enim ſola eſt, quæ poteſt Eccleſiaſticam functionem exercere.

2. Aliquibus Doctoribus placet ſub perſona Eccleſiaſtica comprehendi fœminas religioſas, quibus iuriſdictio ſpiritualis commiſſa eſt, vti Abbatiſſis, & Prioriſſis; has enim poſſe ſuſpendi ab officio propria ſuſpenſione docuerunt. Nauarr. *cap.* 27. *numero* 151. & 158. & §. 7. *num.* 159. Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. cap.* 31. *numero* 2. Filiuc. *lib. de cenſur. tit. de ſuſpenſione, cap.* 9. & indicant Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Nam eſto clerici non ſint, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ iuriſdictionis Eccleſiaſticæ capaces. Sed rectiùs reliqui omnes Doctores teſte Gregorio de Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 18. *p.* 5. *pronunciatio* 1. Sayro *lib.* 4. *theſauri, cap.* 1. *num.* 16. Suar. *dicta ſect.* 1. *num.* 5. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 1. *num.* 2. & *dub.* 3. *num.* 18. & 21. aſſerunt ſolos clericos affici ſuſpenſione poſſe, cùm ipſi tantùm capaces ſint officij, & Beneficij Eccleſiaſtici functiones exercendi, etenim iuriſdictio quæ Abbatiſſis commiſſa eſt, non eſt propriè iuriſdictio Eccleſiaſtica, cùm non ex ordine Eccleſiaſtico proueniat; aliàs ſuſpenſionem ab officio violantes, irregularitatem incurrerent, quæ tranſgreſſoribus ſuſpenſionis ab officio indicta eſt, *c. is cui, de ſententia excommunicat. in* 6. & *cap.* 1 *de ſententia. & re iudic. eodem lib.*

3. Quoad diuiſionem attinet, triplex eſt ſuſpenſio, alia ab officio, alia à beneficio, alia ab vtroque ſimul. Solùm aduerto ſuſpenſionem abſolutè latam comprehendere ſuſpenſionem ab officio, & beneficio, quia non eſt vnde limitationem accipiat, & cur potiùs de officio, quàm de beneficio intelligatur. Vti docet Henriq. *lib.* 13 *ſum. cap.* 33. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 7. Auila 3. *p. diſp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 2. Suar. *diſp.* 25. *ſect.* 2. *num.* 9. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 1. *num.* 4. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par* 3. *cap.* 1. *num.* 2. Suſpenſio, quæ ſimul ab officio, & beneficio ſuſpendit appellari debet ſimpliciter totalis, quæ verò tantùm ſuſpendit ab officio, vel beneficio, partialis dici poteſt. Suſpenſio ab officio ſi abſoluta ſit, omni ſpirituali officio tum ordinis, tum iuriſdictionis, & Eccleſiaſticæ adminiſtrationis priuat. Partialis verò

ex

Digitized by Google

ex eo dicitur; quia aliquam functionem impedit vel ordinis, vel iuriſdictionis, vt conſtat ex *c. ſanè, el 2. de officio delegati*, & *c. 2. eodem tit. in 6.* & *ibi* Gloſſa. Idem eſt de ſupenſione à beneficio. ſi integra ſit, priuat omni illius adminiſtratione, & fructuum perceptione: at ſi partialis fuerit, priuare poteſt à certo beneficio, vel illius parte, ſcilicet ab his, vel illis fructibus percipiendis. Deinde ſuſpenſio alia eſt abſoluta, ſeu abſque vlla temporis determinatione; alia determinata, ſeu pro determinato tẽpore lata: De qua diuiſione ſunt plures textus in iure. Solùm aduerto ſuſpenſionem pro determinato tempore non eſſe propriè cenſuram; quia tantùm apponitur in pœnam delicti commiſſi, ideóque elapſo termino pro quo impoſita eſt, ceſſat abſque alia abſolutione, vt optimè notauit Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 46. num. 1.* Suar. *t. 5. de cenſur. diſp. 25. ſect. 1. n. 3. poſt medium.* & *diſp. 26. ſect. 1. num. 14.* Idem tradunt Gloſſa, & Doctores in *Clement. 1. de Decimis*, verbo *donec.* & in *cap. ſacro*, verbo *per menſem, de ſententia excommunic.* Innocent. & Abbas *in c. cum bona, de ætate, & qualit.* Secùs verò eſt de ſuſpenſione abſoluta, quæ de ſe perpetua eſt, ideóque contracta indiget abſolutione, vt ceſſet. Tandem ſuſpenſio alia eſt à iure, alia eſt ab homine. De qua diuiſione ſatis *diſp. 1. huius tractatus* diximus.

PVNCTVM II.

Qui ſuſpendere, quiue ſuſpendi poſſint.

1 *Suſpenſionem à iure ſolus ſummus Pontifex ferre poteſt.*
2 *Epiſcopus ſine capitulo benè poteſt ſuſpenſionem ferre, & ſi ſpectato iure antiquo contrarium eſſet dicendum.*
3 *Conditiones requiſitæ in ferente ſuſpenſionem eadem ſunt, quæ pro ferenda excommunicatione requiruntur.*
4 *Solus clericus ſuſpendi poteſt.*
5 *In ſuſpenſione à iure generaliter lata, non comprehenditur Epiſcopus, etiamſi conſecratus non ſit.*
6 *Suſpenſione generaliter lata aduerſus omnes clericos, religioſi clerici comprehenduntur.*
7 *Qualiter ſuſpenſio in communitatem ferri poſſit.*
8 *Semel ſuſpenſus poteſt iterum ſuſpendi.*
9 *Defunctus capax non eſt huius cenſuræ, tametſi ob ſuſpenſionem præcedentem priuari poſſit beneficij fructibus.*

1. SVſpenſionem à iure latam ſolus iuris conditor fert; Suſpenſionem verò ab homine is qui poteſtatem habet excommunicandi, ferre plerunque poteſt, quia regulariter poteſtas pro omnibus cenſuris ferendis committitur, eo quòd omnes cenſuræ ad eundem finem referantur, & ſe mutuò iuuent ad comprimendam rebellium contumaciam: vt tradit Silueſt. verbo *ſuſpenſio 1. num. 2.* Nauarr. *cap. 27. num. 159.* Sayrus *lib. 4. theſauri, c. 2. n. 1.* Suar. *diſp. 28. ſect. 1. n. 2.* Tolet. *lib. 1. c. 13.* Henriq. *lib. 13. c. 35. num. 1.* Vgolin. *tab. 4. cap. 1.* Nulla tamen eſt repugnantia, quin ſola poteſtas ſuſpendendi abſque poteſtate excommunicandi, vel è contra alicui concedatur, cùm ſint cenſuræ diuerſæ: vti notauit Suar. *dicta ſect. 1. num. 2.*

2. Iure antiquo Epiſcopus ſine capitulo ſuſpendere non poterat, iuxta textum *in c. penult. 15. q. 7.* & ſubditur ibi irritam fore ſententiam Epiſcopi, niſi præſentia clericorum firmetur. Hoc tamen decretum affirmat Suar. *dicta diſp. 28. ſect. 1. num. 14.* non eſſe in vſu, neque ab vniuerſali Eccleſia receptum, fuit enim Concilij prouincialis Carthaginen. 4. Poſtea verò Alexand. III. *in c. 1. de exceſſib. prælator.* mandat ne Epiſcopus ſine iudicio capituli presbiteros audeat ſuſpendere, vel Eccleſias eorum interdicere. Hic textus non loquitur de omnibus clericis, ſed ſolùm de presbiteris, quos prohibet ſuſpendere, vel eorum Eccleſias interdicere abſque conſenſu capituli, non tamen irritat ſuſpenſionem latam abſque tali conſenſu. Præterea (vt benè tradit Suar. *loco citato*, cum communi ſententia) textus loquitur de ſuſpenſione lata tantùm in vindictam delicti commiſſi, non de ſuſpenſione quæ eſt cenſura, & medicinalis pœna. Ego verò addo illam ſolemnitatem conſenſus capituli pro ferendis cenſuris ſuſpenſionis, & interdicti aduerſus clericos conſuetudine abrogatam eſſe. Videmus enim paſſim Epiſcopos abſque vllo capituli conſenſu requiſito pœnam ſuſpenſionis in clericos proferre; vt aduertit Panorm. *in dicto c. 1.* & Suar. *diſp. 28. ſect. 1. n. 4. in fine.*

3. Conditiones autem requiſitæ in ferente ſuſpenſionem ſunt eædem quę pro ferenda excommunicatione requiruntur, quáſque explicuimus, cùm de cenſuris in genere ſermonem fecimus. Primò namque debet eſſe clericus. Nam eſto Sylueſt. verbo *Abbatiſſa*, & verbo *ſuſpenſio num. 1.* & Henriq. *lib. 13. de excommunic. & ſuſpenſ. c. 35. n. 2.* cenſeant Abbatiſſam ſuſpendere poſſe clericos Eccleſiarum ſibi ſubditarum. Argum. *c. dilecta de maiorit. & obedient.* Communis tamen ſententia, quam ſequitur Gloſſa *in dicto c. dilecta*, verbo *iuriſdictionem*, Innocent. & Panormitan. *ibi.* Viuald. *tract. de ſuſpenſ. n. 151.* Sayrus *lib. 4. theſauri, c. 2. n. 9.* negat ſuſpenſionem ab alio quam à clerico fieri poſſe, quia eſt actus iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quæ ſolùm clericis conuenire poteſt; ſuſpenſionémque latam ab illa Abbatiſſa in *dicto c. dilecta*, non eſſe ſuſpenſionem propriam, ſed prohibitionẽ. Quod non leuiter colligitur, ex eo quòd Pontifex non præcipiat Epiſcopo cui reſcripſit, vt ſuſpenſionem Abbatiſſæ latam ſeruare faciat, ſed vt per cenſuram compellat ſubditos Abbatiſſæ præceptis obedire. Signum ergo eſt ſuſpenſionem ab Abbatiſſa latam non habuiſſe rationem cenſuræ, ſed ſolùm cuiuſdam prohibitionis. Secundò debet iuriſdictionem in foro externo habere, comparatione illius quem ſuſpendere intendit; vt conſtat ex his quæ diximus *diſp. 1.* Tertiò hanc iuriſdictionem expeditam debet habere, quare ſi aliqua cenſura ligatus exiſtat, nequit ſuſpenſionem ferre, non ſolùm licitè, ſed nec validè, ſi cenſura illa denunciata ſit: at ſecluſa denunciatione peccabit ferens cenſuram, niſi ſit ad inſtantiam partis, vt aduertit Stephan. Dauila *3. p. de cenſur. diſp. 4. dub. 1. concl. 3.*

4. Quoad perſonas verò in quas ſuſpenſio ferenda eſt, neceſſariò clericum eſſe debere firmat communis ſententia, cum Gloſſa in *cap. quicunque* verbo *miniſtros, de ſententia excom. in 6.* Innoc *in c. vlt. de exceſſib. prælator.* Panormit. *in c. dura ſæpe n. 10 de crimine falſi* Nauarr. *c. 27. n. 150. & ſequentib.* Suar. *diſp. 28. ſect. 2. n. 1.* Auila *3. p. diſp. 4. dub. 2. concl. 1.* & alij. Etenim cùm ſuſpenſio neceſſariò verſari debeat circa officium, vel beneficium Eccleſiaſticum, quorum laici incapaces exiſtunt, efficitur in ſolos clericos ſuſpenſionem ferri poſſe. Quod ſi in Extrauag. *de cenſib. inter communes*, & *alibi* ſuſpenduntur laici à communione Euchariſtiæ, non fertur ibi ſuſpenſio propria, ſed eſt quædam pars excommunicationis maioris, quæ priuat vſu paſſiuo ſacramentorum.

Dices ſuſpenſionẽ ab officio priuare non ſolùm exercitio ordinis iam obtenti, ſed etiam obtinẽdi, & ſuſpenſionem à beneficio priuare fructibus beneficij non ſolùm obtenti, ſed etiam obtinendi. Ergo quoad effectum ſcilicet beneficij conſecutionem, & ordinis receptionem, poterit laicus ſuſpendi, ſiquidem priuari poteſt, ne beneficium conſequatur, néve ordines recipiat? Reſpondeo ſuſpenſionem per ſe non priuare beneficio, vel ordine acquirendo, ſed conſecutione quadam quatenus ex priuatione vſus ordinis habiti naſcitur priuatio in vlteriorẽ ordinem aſcendendi. Præterea inſignitus prima tonſura, capax eſt ordinis, & beneficij recipiendi,

Google

piendi, ac proinde ab illis ſuſpendi poteſt. Secùs ante receptionem primæ tonſuræ, cùm illorum incapax exiſtat.

5. Ex clericis verò quilibet quacunque dignitate præfulgeat ſuſpendi poteſt. Sub decreto autem generali ſuſpenſionis Epiſcopi non comprehenduntur; niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, ex *c. quia periculoſum, de ſententia excommunicat. in 6.* Et idem cauetur de interdicto. Secùs eſt de excommunicationis cenſura, vt tradit *ibi* Gloſſa cõmuniter recepta, teſte Nau. *c.* 27. *n.* 165.

Sed an Epiſcopi electi, & confirmati, ſed non conſecrati comprehendantur? difficultate non caret; eo quòd his Epiſcopis non competat Epiſcopale munus exercere, quæ fuit ratio eximendi à ſententia generali ſuſpenſionis, & interdicti Epiſcopos. Adde neminem dici propriè Epiſcopum quouſque conſecratus ſit, ſicuti nec ſacerdos, quouſque presbiteratus ordine ſit inſignitus, tametſi ad presbiteratum fuerit approbatus. Sed verius eſt quod docet Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 2. *n.* 7. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 3. *c.* 2. Saytus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 1. *& ſeqq.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſione, difficult.* 9. *n.* 23. Henriq. *lib.* 13. *c.* 34. *n.* 2. Epiſcopum electum & confirmatum, tametſi conſecratus non ſit prædicto exemptionis priuilegio gaudere, ſiquidem alia priuilegia conceſſa Epiſcopis ad confirmatum, & non conſecratum extenduntur; vti eſt priuilegium de eligendo confeſſore, *cap. vlt. de pœnitent. & remiſſionib.* & priuilegium altaris viatici, *c. fin. de Priuilegiis in 6.* Præterquam quòd priuilegia conceſſa à Principe, & maximè inſerta in iure communi, latè ſunt interpretanda. Neque ratio dubitandi vrget, quia illa ratio exercendi officium Epiſcopale ſolùm fuit motiua, & impulſiua ad priuilegij conceſſionem, non tamen fuit adæquata, & finalis conceſſionis. Hæc enim cauſa præcipua eſt dignitas Epiſcopalis, qua gaudet Epiſcopus nondom conſecratus. Argum. *c. ſi compromiſſarius, de Electione in 6.* vbi in ſententia generali ſuſpenſionis à beneficio tantùm non comprehenditur Epiſcopus, eſto per illam ſuſpenſionem non priuetur ab executione Epiſcopalis officij. Quinimo hoc priuilegium extendunt Saytus, Henriq. Layman. Hurtado *locis allegatis* ad Cardinales ob eorum excellentem dignitatem, ob quam priuilegia Epiſcopis conceſſa cenſentur & ipſis concedi.

6. Secundò eſt dubium, an ſub ſuſpenſione generaliter lata aduerſus omnes clericos, religioſi comprehendantur? Et quidem ſi prima tonſura initiati non ſunt, comprehenduntur, qui non ſunt clerici, eſto aliquo modo perſonæ Eccleſiaſticæ nuncupentur, iuxta *cap. Duo ſunt* 12. *q.* 1. ideóque in Clement. *de vita, & honeſtate clericor.* diſtinguuntur clerici à religioſis. At ſi religioſi prima tonſura initiati fuerint, etſi aliquibus placeat ſub conſtitutione generaliter lata aduerſus clericos non comprehendi; probabilius oppoſitum exiſtimo cum Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 28. *ſect.* 2. *n.* 9. quia nomen clerici indifferens eſt ad ſæculares, & religioſos, vt conſtat ex dicta Clement. *ibi: Sæculares* clerici, & religioſi. Ergo ſuſpenſio lata aduerſus omnes clericos comprehendit religioſos clericos, quia nulla adeſt ratio, ob quam eximantur.

7. Tertiò eſt dubium, qua ratione ſuſpenſio in communitatem feratur? Poſſe communitatem ſuſpendi quatenus communitas eſt ab officio conferendi beneficia conſtat ex *c. vnico, Ne ſede vacante in 6.* & ex *c. Romana, c. ſi ſententia, de ſententia excommunicat. in 6.* Quod caput eſto loquatur de interdicto, ad ſuſpenſionem extendi debet, quia eadem eſt ratio, vti traditur in Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 16. *de reformat.* vbi capitulum Sede vacante non conſtituens œconomum, & vicarium tempore, & modo ibi præſcripto, priuatur facultate conſtituendi illos miniſtros, quod eſt ab illo munere pro illa vice ſuſpendi. Secundò ſuſpendi capitulum poteſt ab officio, & exercitio ordinis, ne ſcilicet Sede vacante confeſſores eregat, Epiſcopos vocet ad ordines conferendos, quæ ſunt munia capitulo competentia. Tertiò poteſt ſuſpendi tam capitulum Eccleſiarum, quàm monaſteriorum à beneficio, vt colligitur ex *c. quiſquam de electione in 6.* & ex Extrauag. 1. *de electione*, quæ ſuſpenſio priuat capitulum fructibus beneficij, & impedit ne ſuos faciat. Si verò ſit ſuſpenſio ab officio, priuat vſu iuriſdictionis, & impedit poſita denunciatione, ne ſint validi actus à ſuſpenſo exorati. Quartò ſuſpendi capitulum poteſt, non quatenus communitas eſt, ſed quoad ſingulares perſonas, quæ culpabiles inueniantur, vt habetur expreſſè in *c. quia ſæpe, de electione in 6.* vbi ſingulares perſonæ bona Prælati defuncti, vel ipſius Sedis occupantes, & inter ſe diuidentes ſuſpenſioni ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſubiiciuntur; quouſque reſtituerint quidquid de bonis perceperint ſupradictis.

8. Ad hæc reducitur, an ſemel ſuſpenſus poſſit iterum ſuſpendi? Et certum eſt poſſe, non ſolùm quando ſuſpenſiones ſunt diuerſæ, ſed etiam quando ſunt eiuſdem rationis, ſi multiplicentur cauſæ, & tituli, vt de excommunicatione diximus.

9. Defunctus verò capax non eſt huius cenſuræ, ſicut neque excommunicationis. Verùm qua ratione priuari poteſt Eccleſiaſtica ſepultura ob excommunicationem præcedentem, ſic priuari poteſt fructibus beneficij, quibus poſt mortem frui deberet, propter ſuſpenſionem in vita contractam; quod nihil aliud eſt quàm effectum ſuſpenſionis, vel excommunicationis poſt mortem extendi.

Pvnctvm III.

Ob quam cauſam ſuſpenſio ferenda ſit.

1 *Aliquibus placet ſuſpenſionem ob culpam alienam ferri poſſe.*
2 *Verius eſt oppoſitum.*
3 *Satisfit oppoſitis argumentis.*
4 *Nequit ferri ſuſpenſio, vt communiter fertur ob culpam leuem.*

1. Aliquibus placet ſuſpenſionem ob culpam alienam ferri poſſe, ductis ex eo quòd communitate ſuſpenſa ab officio, vel beneficio ſingulares perſonæ etiam inculpabiles ſuſpenduntur: ſicuti interdicta communitate innocentes interdicuntur. Secundò in *c. vel non eſt compos,* 14. *de temporib. ordinat.* puer ordinatus diaconatu anno ætatis ſuæ 13. ſuſpenditur ab officio diaconi vſque ad legitimam ætatem, non ob propriam culpam, ſed in iniuriam ordinantis. Tertiò in *c.* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciauit,* cauetur ſuſpenſos eſſe debere ab officio, quouſque legitimus Pontifex diſpenſet, tametſi ignoranter prædictos ordines ſuſcepiſſent.

2. Ceterùm communis ſententia affirmans ſuſpenſionem quæ propriè pœna eſt, priuans iure quæſito proprio, nullatenus contrahi ob culpam alienam, ſed ob propriam, vt tradit Nauarr. *c.* 27. *n.* 151. Henriq. *lib.* 13. *c.* 34. *n.* 1. Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 4. *n.* 3. Stephan. Dauila 3. *p. diſp.* 3. *dub.* 2. *concluſ.* 2. Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 9. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 3. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 9. *l.* 1. *tract.* 5. *c.* 9. *p.* 3. Et colligitur ex *c. ſatis peruerſum,* 56. *diſt.* & ex *c.* 2. *de conſtitutionib. ibi.* Rem, quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit. Et in *c. de his quæ fiunt à maiore parte capituli*, vbi dicitur peccata ſuos authores tenere debent, neque pœna eſt vlterius protrahenda, quàm delictum fuerit, in excedente, quia iniquum eſt innocentem pœnas nocenti debitas ſuſtinere.

3. Neque argumenta oppoſita vrgent. Ad primum concedo ſuſpenſos communitate ſuſpendi tam nocentes,

quàm

quàm innocentes illius, non quidem quoad ſe, & ſecundùm munus quod ſinguli, vt perſonæ particulares exercere poſſunt, ſed tantùm quoad actiones totius communitatis quæ deliquit, & cuius ipſi ſunt membra. Quod non eſt ſingulares communitatis puniti, ſed communitatem ipſam delinquentem. Neque in interdicto innocentes puniuntur, ſed Eccleſia iuſtas ob cauſas ſua beneficia, & officia ſubtrahit tam nocentibus, quàm innocentibus. Ad ſecundum, reſpondeo illam non eſſe propriam pœnam, & cenſuram, ſed quandam prohibitionem, quæ ad irregularitatem reducitur ob improportionem, & inhabilitatem quam quis habet cum officio ordinis exercendo ante ætatem legitimam, cuius decentiæ, & reuerentiæ in dicta prohibitione conſulitur. Quapropter Panormit. *in dicto cap. non eſt compos, num.* 4. diſtinguit duplicem ſuſpenſionem aliam ob defectum, aliam ob crimen, & ſuſpenſionem: ob defectum affirmat non eſſe propriè cenſuram, neque ob illius violationem irregularitatem incurri. Secùs verò de ſuſpenſione ob crimen contracta. Sicuti tradit Dominic. *in cap. Apoſtolica.* 56. *diſt.* Couarrun. *Clement. ſi furioſus.* 1. *p.* §. 1. *n.* 4. Salcedo, *pract. cap.* 26. *lit. B.* Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 5. Ad tertium reſpondeo ſic ordinatum manere ſuſpenſum, ſeu impeditum exequi officium ordinis recepti, quouſque Epiſcopus declaret ignoranter ſuſcepiſſe ordinem ab eo qui Epiſcopatui renunciauit, & vſque ad talem declarationem ordinatus dici poteſt ſuſpenſus non ſuſpenſione propria, quæ ſit cenſura, ſed prohibitione, & præcepto, quia indiget purgatione ob præſumptionem criminis. Qua purgatione facta legitimus Prælatus declarat non eſſe ſuſpenſum, & ratione huius declarationis dicitur Prælatus diſpenſare, non quia propriè diſpenſet, ſed quia ea declaratione facta relinquitur ordinato libera facultas ordinem ſuſceptum exercendi. Secundò reſpondeo ob delictum ordinantis, & in illius iniuriam, & confuſionem poſſe prohiberi ſic ordinatum exequi proprium officium. Argum. *c. non eſt compos*, de *temporib. ordinat* & *c. decernimus.* 16. *quæſt.* 7. vt inde apertè colligatur quantum deliquerit ordinans, cùm neceſſe ſit ob eius culpam ordinatum ab officio remoueri.

4. Sed an ob culpam leuem ſuſpenſio iniungi poſſit? Non conueniunt Doctores. Nam Caietan. *in ſum.* verbo *ſuſpenſio.* Armilla *eodem in princ.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 151. & 159. & 165. Medina *in ſum. lib.* 1. *c.* 11. §. 8. Henriq. *lib.* 13. *c.* 34. *n.* 2. Auila 3. *p. diſp.* 3. *dub.* 3. *concluſ.* 1. affirmant venialem culpam ſufficere; quia hæc ſufficit ad excommunicationem minorem, quæ videtur grauior pœna, quàm ſuſpenſio, cùm priuet maioribus bonis ſcilicet ſacramentorum vſu, & receptione. Cæterùm ſi de ſuſpenſione loquamur, vt communiter fertur, neque à iudice ob leuem culpam infligitur, neque in iure impoſita eſt: vt benè docet Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *num.* 2. Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 6. Gab. Vazq. 1. 2. *diſp.* 58. *num.* 49. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 3. *concluſ.* 2. *n.* 24. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 7. *num.* 19. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 3. *cap.* 3. Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 9. quia ſuſpenſio ex ſe graue malum eſt, ideóque grauem culpam ſupponere debet. Neque obeſt excommunicationem minorem bonis excellentioribus priuare, quia illa priuatio facilè tolli poteſt, cùm quilibet ſacerdos poſſit illius abſolutionem impendere, quod in ſuſpenſione non procedit. Præterquam quòd ſæpè inducit damnum irreparabile, & nonnullam infamiam ſecum affert. Notanter dixi, *communiter fertur*: nam aliquam ſuſpenſionem ad modicum tempus probabile eſt à iudice infligi poſſe ob culpam leuem, vt notarunt Sanch. Coninch. Hurtado, Layman. *loc. allegatis.*

* *
*

Pvnctvm IV.

Quæ forma ſeruanda ſit in ſuſpenſione ferenda.

1 *Nulla eſt præſcripta forma pro ſuſpenſione ferenda.*
2 *Præcedere debet monitio.*
3 *Debet ferri in ſcriptis, & exprimi cauſa ob quam imponitur.*

1. PRo ſuſpenſione nulla eſt præſcripta forma verborum, ſed ea verba requiruntur, quæ ſufficienter declarent hunc effectum, vt notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 161.

2. Semper tamen præcedere debet monitio, ſi ſuſpenſio ad correctionem delinquentis, & ad illius contumaciam reprimendam feratur, vti aliis relatis tradit Nauarr. *c.* 27. *num.* 159. Gregor. de Valencia, *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 18. *pun.* 1. *pronunciato* 7. quia Eccleſiæ conſtare nequit de contumacia, & inobedientia alicuius, niſi priùs illum moneat. Ideóque ſatis probabile eſt cenſuram ſuſpenſionis ferentem abſque monitione ſuſpenſum eſſe per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & cenſuram eſſe nullam, vti docuit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 4. Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *n.* 2. Auila 3. *p. diſp.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 3. & probatur ex *c. ſacro. de ſententia excommunicat.* vbi excommunicanti abſque monitione per menſem ingreſſus Eccleſiæ interdicitur. Sed excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum paria ſunt, Argum. *c. cum medicinalis de ſententia excommunicat. in* 6. Ergo pœnæ latæ ob impoſitionem excommunicationis abſque monitione ad ſuſpenſionem, & interdictum extendi debent. Verùm quando ſuſpenſio fertur in puram pœnam delicti commiſſi, monitione non indiget, vt benè aduertunt Nauarr. Suar. Auila *locis relatis*, & manifeſtè conſtat ex *cap. tam litteras de teſtibus*, vbi ſuſpendit Pontifex quemdam presbiterum ad cuius ſuſpenſionem ferendam nullam præmiſit monitionem. Et in *c. Romana de ſentent. excommunicat. n.* 6. poſt factam mentionem excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſubditur de ſola excommunicatione nunquam ferri ſine monitione. Ergo tacitè indicatur ſuſpenſionem, & interdictum aliquando ſine monitione ferri poſſe.

8. Vt autem debito modo ſuſpenſio feratur, debet ferri in ſcriptis, & exprimi ibi cauſa ob quam imponitur, inſuperque inſtrumentum debet dari ſuſpenſo, ſi illud expoſtulet. Argum. textus in *cap. de ſentent. excommunicat. in* 6. Et tradit. Nauarr. *d.* 27. *n.* 159. Auila 3. *p. de cenſuris, diſp* 3. *dub.* 1. *concl.* 3. Suar. *diſp.* 28. *ſect.* 5. *n.* 3. Quod ſi iudex huius conſtitutionis temerarius extiterit violator per menſem vnum ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis ſuſpenditur. Superior verò ad quem recurritur ſententiam ſine difficultate relaxare debet, & latorem ad expenſas, & omne intereſſe condemnare, & aliàs animaduerſione condigna punire, vt pœna docente diſcant iudices quàm graue malum ſit ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſine debita maturitate fulminare. Vti habetur in *dicto c.* 1. *de ſententia excommunicat. in* 6. Ex quo ſit tranſgreſſorem huius conſtitutionis graue peccatum commiſſurum. Sicuti aduertit Angel. verbo *ſuſpenſio n.* 16. Silueſt. *eodem. n.* 6. *caſu* 15. Henriq. *c.* 39. *n.* 4. Auila *ſuprà. concluſ.* 4.

Pvnctvm V.

De effectibus ſuſpenſionis.

CVm ſuſpenſio alia ſit ab officio, alia à beneficio, alia ab vtroque, & quælibet ex his diuerſos effectus habeat, operæ pretium eſt de qualibet ſigillatim ſermonem inſtituere.

Q Quos

aliquando à beneficio, aliquando ab vtroque ſimul: Vti colligitur ex *c. inter de purgat canon.* & *c. tam litteris de teſtib. & atteſtat.* & c. *quanto de officio ordinar.* & *cap. quiſquis de electione.* & *c. quia ſæpè eodem tit. in 6.* & *c. 2. de fideiuſſoribus*, & aliis, vbi tanquam res diſtinctæ enumerantur ſuſpenſiones ab officio. Ergo ſignum eſt ſuſpenſionem ab officio non comprehendere ſuſpenſionem à beneficio, aliàs ſuperfluè hæ vt diſtinctæ exprimerentur. Quapropter ſi ſuſpenſus ab officio ſatisfaciat obligationibus beneficij quantum eſt in ſe, per ſe, vel per ſubſtitutum, fructus beneficij percipere poterit.

6. Quod ſi ſuſpenſus ab officio Sacramenta miniſtret, & officia diuina ſolemniter in choro exerceat, quibus per ſuſpenſionem priuatus eſt, affirmat Rebuff. *praxi beneficiar. tit. de ſimonia in reſignat. num.* 15. Couarr. 4. *decret.* 2. *p. c.* 6. §. 8. *n.* 7. *in fin.* Viuald. *candelab. Sacram.* 2. *p. in materia de ſuſpenſ. n.* 171. *in fine*, nequaquam lucrari fructus, & diſtributiones illis officiis iniquè exercitia correſpondentes, quia fructus illi, & diſtributiones conceduntur ob miniſterium ab Eccleſia acceptum. At miniſterium illud Eccleſia non accepit, imo potiùs deteſtatur Non igitur ob illius exercitium præmium fructuum concedere debet. Et confirmo: à prædicto officio ſuſpenſus eſt remotus eſt à fructibus beneficij, qui ratione illius conceduntur. Et fauet c. *eos qui* 81. *diſt.* vbi Pontifex inquit eos qui officium diuinum derelinquunt, ſicut ſe ab officio alienos faciunt, ita à beneficio Eccleſiarum priuatos eſſe iudicamus. Idem traditur c. *ſi quis ſacerdotum, eadem diſt.* Et c. *præter hoc* 32. *diſt.* Poſtquam clericus concubinarius declaratur ab officio ſuſpenſus, inquit Pontifex: *Neque partem ab Eccleſia ſuſcipiat.* Ergo ſuſpenſus ab officio priuatus eſt ſaltem illis beneficij fructibus, qui officio cuius exercitium ſibi interdictum eſt, correſpondent.

7. Sed verior eſt ſententia affirmans fructus prædicto officio iniquè exercito correſpondentes lucrari, & retineri à ſuſpenſo poſſe. Vti docuit Steph. Dauila 3. *p. de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 1. *concl.* 6. & loquens de excommunic. 2. *p. c.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 1. *in fine.* Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. c.* 2. *in noua edit. p.* 2. *difficult.* 5. *n.* 243. Henriq. *lib.* 13. *c.* 3. *n.* 3. & *c.* 14. *n.* 3. & *c.* 32. *n.* 3. Sanch. *l.* 3. *de matr. diſp.* 15. *n.* 12. Ratio eſt, quia pœnæ extẽdendæ non ſunt abſque manifeſto textu: at nullibi habetur ſuſpenſum exercentem officium à quo ſuſpenſus eſt, fructibus tali officio correſpondentibus priuari ipſo iure. Ergo, &c. Et confirmo ſi rem furtiuam detineus in illius vtilitatem laborem aliquem impendas, poteris mercedem illius laboris detinere, teſte communi ſententia. Ergo etiam poteris retinere fructus officio correſpondentes quod in vtilitatem beneficij impenſum eſt. Secundò confirmo ex c. *paſtoralis* §. *verum de appellationib.* ubi excommunicatus relegato ad tempus comparatur, at relegato ad tempus non ſubtrahuntur bona, niſi hoc in ſententia exprimatur, *leg. depoſitorum. Cod. de Pœnis.* Ergo neque ſuſpenſo ab officio debent ſubtrahi ante ſententiam.

8. Neque argumenta in contrarium vrgent. Ad primum dic diſtributiones, & fructus dari propter miniſterium vtile Eccleſiæ, & ab ea acceptum tanquam validum, quòd à ſuſpenſo fieri poteſt eſto non licitè. Ad confirmationem concedo acceſſorium ſequi naturam principalis; at nego fructus acceſſorios eſſe miniſterio tantùm licitè exercito, cùm verè accedunt miniſterio validè præſtito. Cùm autem ſuſpenſio non irritet miniſterium, neque fructuum acquiſitionem annullabit. Textus *in cap. eos qui*, nihil probat, quia loquitur de eo qui nullo modo officium exercet, ſed ab illo integrè remouetur. *In cap. præter hoc*, ſuſpenſus ab officio etiam à beneficio ſuſpenditur; vt clericus concubinarius à tali delicto committendo arceatur.

9. Rurſus dubitare potes, an ſuſpenſus abſolutè ab officio vocem habeas in capitulo? Negat Gloſſa *in cap. cum dilectus* verbo *à ſuſpenſis.* Et ibi Panormit. *n.* 20. *de conſuetud.* Felin. *in c. Apoſtolica de exception.* Saytus *lib.* 4. *theſauri*, c. 5. *n.* 12. eo quòd vocem habere in capitulo vſus & exercitium eſt Eccleſiaſtici officij. Tum quia ſolis clericis ſubdiaconatu inſignitis competit ex Clement. *vt ij, de ætate, & qualit.* Sed contrarium probabilius exiſtimo, quia ferre ſuffragium in capitulo per ſe non eſt exercitium ordinis, cùm laicis conuerſis competat iuxta Gloſſam *in c. eo*, verbo *electionib. lib.* 6. Itémque monialibus ex Gloſſa *in Clement. vt ij de ætate, & qualitat.* verbo *mancipati*, neque etiam eſt vſus alicuius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, cùm fœminæ, & laici hanc vocem habeant, & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ incapaces exiſtant. Ergo ex ſuſpenſione ab officio nequaquam priuatio vocis in capitulo inferri poteſt, quod Saytus *dicto* c. 5. *n.* 12. concedit, quando hæc vox ratione beneficij ſuſpenſi competit.

10. Quod ſi ſuſpenſio ab officio non abſolutè feratur, ſed determinatè ad aliquam materiam, extra illam non extenditur; quia pœnæ extendendæ non ſunt vltra verborum proprietatem; vti ex communi ſententia tradit Nauarr. *c.* 27. *n.* 160. Suar. *diſp.* 26 *ſect.* 5. Saytus *lib.* 4. c. 5. *n.* 17. Henriq. *lib.* 13. *c.* 32. *n.* 1. Vgolin. *tab* 4. c. 6. § 4. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 2. *n.* 8. Vnde ſuſpenſio ab ordine ſi abſoluta ſit extra officium ordinis non extenditur, & ſuſpenſio à iuriſdictione extra iuriſdictionem Eccleſiaſticam non procedit.

11. Ex hac regula quæ veriſſima eſt, colliges primò ſuſpenſum ab ordine abſolutè priuatum eſſe cuiuſcunque ordinis vſu, quia in his materiis indefinita vniuerſali æquipollet, & nulla eſt ratio ob quàm diſpoſitio hunc potiùs ordinem quàm alium comprehendat. Secùs eſſet ſi ſuſpenſus fuiſſes à ſacris ordinibus, non obinde impediris minores exercere; quia ſpectato communi modo loquendi, & maximè in materia odioſa ſub ordinibus ſacris minores non comprehenduntur, vt colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 23. c. 11. *de reformat.* & tradit Sylueſt. verbo *ſuſpenſio*, *quæſt.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32 *n.* 2. Suar. *diſp.* 26. *ſect.* 4. *num.* 2. & 3. Saytus *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13.

12. Secundò colliges ſuſpenſum ab ordine non eſſe ſuſpenſum à iuriſdictione, quia ſunt res omnino diſtinctæ, & inter ſe non neceſſariò connexæ, vt benè tradit D. Thom. 3. *p. in addit. q.* 22. *art.* 3. Nauarr. *c.* 27. *n.* 160. Vgolin. *tab.* 4. *c.* 6. §. 5. Saytus *lib.* 4. c. 4. *n.* 6. Suar. *diſp.* 26. *ſect.* 4. *n.* 5. Auila 3. *p. de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 8. Filiuc. *tract.* 17. *c.* 2. *q.* 4. *n.* 24 Bonac. *t.* 1. *diſp.* 3. *de ſuſpen. pun.* 2. *n.* 4. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 3. *pun.* 1. *n.* 5. Vnde ſuſpenſus ab ordine concedere poteſt facultatem eligendi confeſſarium, tametſi ipſe confeſſarius eſſe non poſſit, quia ad confeſſarij munus ordinis vſus requiritur, ſecùs ad ad facultatem concedendam. Item poterit eligere, quia hæc poteſtas non ordinem, ſed iuriſdictionem ſpectat, vt notauit Gloſſa *in c. presbiterum.* verbo *habere*, 28. *diſt.* per textum *ibi*, vbi expreſsè dicitur ſuſpenſum ab officio (ſcilicet ordinis) non eſſe ſuſpenſum à iure eligendi. Suar. *num.* 5. Auila *concl.* 8. Saytus *c.* 3. *n.* 20. & *c.* 4. *num.* 6.

13. Si verò ſuſpenſio ſit ab ordine aliquo ſpeciali, ab eo tantùm priuat directè, indirectè tamen ab eo cuius vſus prædicto ordini annexus ſit. Exemplis rem declaro. Suſpenſus es à ſacerdotali officio, eo ipſo ſuſpenſus es ab ordine diaconatus, & ſubdiaconatus in Miſſa exercendo. Suſpenſus es à Pontificalibus, munia Pontificalia exercere non potes, vti ſunt ordines conferre, conficere chriſma, formare altaria, ſeu Eccleſias conſecrare, virgines benedicere. Si autem ad aliquam ex his actionibus exercendis vſus ſacerdotalis ordinis requiſitus ſit, ab eo indirectè ſuſpenderis, ſicuti colligitur ex Gloſſ. *in Extr. ſuſcepti regiminis*, verbo *à Pontificalibus.*

Et notauit Sayrus *lib.4.theſauri c.4.n.*14.Paul.Layman. *lib.*1.*ſum. tract. 5.par. 3.c.*1.*n.*6. Item ex ſuſpenſione ab altari ſolùm es ſuſpenſus à celebratione, ac proinde alia munia ſacerdotalis officij optimè exercere potes, argum. textus *in c.ſignificauit. De corpore vitiatis*, vbi Abbas & Doctores communiter notant.

14. Grauis difficultas eſt, an ſuſpenſus ab ordine inferiori ſit etiam à maiori ſuſpenſus, tametſi maioris vſus præſtari poſſit abſque minoris exercitio? Affirmat communis ſententia, vt videre eſt apud Suar. *diſp.*26. *ſect.*4.*n.*6. Nauarr.*c.*27.*n.*163. Henriq. *lib.*13.*c.*32.*n.*2. Sayr.*lib.*4.*cap.*3.*regula prima*, tametſi aliquas limitationes adhibeat prædictam regulam deſtruentes. Mouentur, quia ei cui res minoris momenti prohibitæ ſunt, dedecet maiora concedi, iuxta *reg. in c. cui licet, de Regul. iuris in 6.* & *capite cum illorum, de ſentent. excommunicat.*

15. Contrarium tamen ſuſtinendum cenſeo, ſcilicet ex ſuſpenſione ordinis inferioris te non eſſe prohibitum ſuperiorem ordinem prædicto inferiori minimè annexum exercere, vt ſi ſuſpenſus es à diaconatu, poteris abſoluere, Extremam vnctionem miniſtrare; & ſuſpenſus à ſacerdotali officio poteris epiſcopale munus exercere, in iis quæ ſacerdotalis ordinis vſum non prærequirunt; quia in pœnis ſtricta interpretatio facienda eſt, neque vllum eſt inconueniens quod minori honore priuatus maiorem retineat; hoc enim ſolùm probat delictum, ob cuius cauſam ſuſpenſio lata fuit non ita graue fuiſſe, vt vtriuſque honoris maioris, & minoris priuationem mereretur. Atque ita docent Suar *diſp.*26. *ſect.*4.*num.*11. Coninch. *diſp.* 15. *dub.*2.*num.*10. Filiuc. *tract.*17.*cap.*2.*quæſt.*4.*n.*25.& 29. Paul. Laym. *lib.*1.*ſum. tract.*5.*par.*3.*c.*1.*n.*6. Gaſp.Hurtado *de ſuſp. diffic.* 4.*n.*9.

16. Hinc deciditur, an ſuſpenſus Epiſcopus à collatione inferioris ordinis cenſeatur à ſuperiori ſuſpenſus? Affirmant qui cenſent ſuſpenſum ab ordine inferiori eſſe à ſuperioris vſu ſuſpenſum, vti eſt Gloſſa *in c. eos qui de temporib. ordinat. in* 6. verbo *ordinum.* Abbas *in cap. vel non eſt compos, de temporib. ordinat. num.* 4. Hoſtienſ.*in. cap.*1.*cum dilectus, eodem tit.* Silueſt. verbo *ſuſpenſio. num.*5. Henriq. *lib.*13.*c.*32.*num.*2. Auila 3.*p. diſp.*2.*dub* 2.*concl.*11. Vgolin.*tab.*4.*cap.*6.§.6. Toler. *lib.* 1.*cap.*43. Reginald.*lib.*31.*n.*15.Bonac *t.*1.*diſp.*3.*de ſuſpenſ p.*2.*n.*7. & alij relati à Sayro *lib.*4.*c.*3.*n.* 3. Mouentur ex *leg. relegatorum* §. *fin. ff. de interdictis*, vbi affirmatur, cui honor inferior interdictus eſt, maiores quoque interdictos cenſeri debere. Deinde indignus minore honore eo ipſo maiore indignus eſt. *leg. qui indignus, ff. de Senatorib.* Ergo idem erit in præſenti argum. *cap. cum illorum, de ſententia excommunicat.* ibi cùm maiora intelligantur illi prohibita cui vetita ſunt minora.

17. Nihilominus dicendum eſt ſuſpenſum à collatione inferioris ordinis, non eſſe ſuſpenſum à collatione ſuperioris, aut econtrà, quando vnum ſine altero exerceri poteſt: vti docuit Suar. *diſ.* 26.*ſect.*4. *num.* 11. & *ſeqq.*Paul. Layman. *lib.* 1.*ſum. tract.*5.*par.* 3.*c.*1.*num.* 6. Filiuc.*tract.* 17.*c.*2.*n.*25.& 29. Coninch.*diſp.*15.*dub.*2. *num.*10. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 4. *num.*10. Et decidi videtur in *cap. vlt. de temporib. ordinati, lib.*6. vbi Epiſcopus ſuſpenſus à collatione primæ tonſuræ non cenſetur ex communi ſententia ſuſpenſus à collatione reliquorum ordinum. Deinde in *cap. litteras de temporib. ordinat.* ſuſpenditur Epiſcopus à collatione diaconij & presbiterij. Si autem facta ſuſpenſione pro ordine inferiori ad ſuperiorem cenſetur extenſa, vt quid Pontifex exprimeret ſuſpenſionem presbiterij poſita ſuſpenſione diaconij. Item in *c. ex litteris de exceſſib. Prælator. ad finem*, ſuſpenditur Epiſcopus propter homicidium cui authoritatem præbuit ab altaris miniſterio, & conſequenter à Pontificali officio, quia nequit hoc officium abſque altaris miniſterio exercere, at conferre ordinem ſuperiorem inferiori non collatu optimè poteſt, quia vnius collatio ab alterius collatione non pendet. Ergo &c.

18. Argumentum oppoſitæ ſententiæ facilè diſſoluitur: concedo namque indignum minore, & maiore indignum eſſe quando ex ſe, & abſolutè indignus eſt: ſecùs quando ſit indignus in pœnam delicti commiſſi. Vel dic indignum minori honore, ſeu cui minor honor interdictus eſt expedire maiorem interdici; non tamen de facto interdictum eſſe. Adde neque hoc ſemper eſſe verum; fortè enim delictum contra minorem honorem commiſſum eſt, ideóque à ſolo illo expedit remoueri, aliàs ſuſpenſus ab officio confirmandi, cenſeretur ſuſpenſus ab officio conſecrandi, & ſuſpenſus ab officio prædicandi ſuſpenſus eſſe deberet ab officio celebrandi, & abſoluendi, vtpote digniori, quod non eſt dicendum.

Illud verò exiſtimo certum ſuſpenſum ab exercitio, ſeu collatione inferioris ordinis, non fore irregularem; ex eo quòd ſuperiorem ordinem exerceat, vel conferat; quia non præſtat aliquid quod ſibi per cenſuram ſit directè interdictum, ſed ſolùm conſecutiuè, & ex quadam decentia, vt rectè aduertit Sayrus *lib.*4.*theſaur. cap.*3.*n.* 11. Coninch.*diſp.*15.*dub.*2.*n.*10.

19 Tertiò colliges ex ſuſpenſione iuriſdictionis non eſſe priuatum vſu ordinum, quia vſus ordinis, & iuriſdictionis diſtinguuntur. Quapropter, et ſi nequeas cenſuras proferre, vel ab illis abſoluere, aut à peccatis, confirmare electos, beneficiorum collationem facere, & alia ſimilia quæ iuriſdictionem ſpectant; at optimè poteris canere in choro, diuinis aſſiſtere, celebrare, quia hæc ordinum exercitio cõpetunt: vt colligitur ex c. *tranſmiſſã.* Et *ibi* Gloſſa, verbo *de talibus de elect.* & *c. aqua*, & *ibi* Gloſſa, verbo *de iuriſdictione de cõſecrat. Eccleſ. vel altaris.* Et tradit Nau.*c.*27.*n.*160. Vgolin.*tab.*4.*c.*6.§.5. & §.6. Henriq.*lib.*13.*cap.*32.*n.*4. Sayr.*lib.*4.*theſauri, c.*4.*n.* 20, Auila 3.*p. diſp.*2.*dub.*2.*concl.*12. Quod adeò verũ eſt, vt eſto ſuſpẽſus ſit ab adminiſtratione Eccleſiæ tã in temporalibus, quã ſpiritualibus, non obinde prohiberis ab vſu ordinis, qui abſque iuriſdictione in alios exerceri poteſt. Nam ex ſuſpenſione ab adminiſtratione Eccleſiæ in temporalibus ſolùm prohibitus es de iuribus, & poſſeſſionibus Eccleſiæ, ſeu beneficij in iudicio, vel extra diſponere. Ex ſuſpenſione ab adminiſtratione in ſpiritualibus, prohibitus tantùm es ea ſpiritualia exercere, ad quorum exercitium iuriſdictio requiſita eſt, qualis eſt beneficiorum collatio, & electio, ſacramentorum miniſtratio ſubditis facta, vt latiùs tradit Sayr. *lib.*4.*theſ. cap.*7.*n.*5.

20. Quartò colliges ſuſpenſionem iuriſdictionis non abſolutæ, ſed alicuius actus determinati illius tantùm vſum prohibere, quia pœnæ vltra proprietatem verborum legis pœnalis non debent extendi. Sicuti ex communi docuerunt Panormit. *in cap. Apoſtolica, n.*6.*de exceptionib.* Innocent.*c. cum dilectus n.* 4. *de conſuetud.* Vgolin.*de cenſur. tab.*4.*cap.*6.§.4. Sayrus *lib.*4.*cap.*4.*num.* 21.& *cap.*5.*n.*27. Quocirca ſuſpenſus à collatione beneficiorum, vt in *cap. graue, de Præbendis*, & ſuſpenſus à confirmatione Epiſcoporum, *cap.*2.*de tranſlat. Epiſcopor.* & *cap. prouida, de electione lib.* 6, reliquos omnes actus iuriſdictionis exercere poteſt. Argum, *leg. cum prætor, ff. de iudic.* quia excluſio, & prohibitio vnius eſt tacita aliorum conceſſio.

§. II.

Suſpenſio à beneficio quos effectus habeat.

1 *Suſpenſio à beneficio non priuat beneficio, ſed illius fructibus.*

2 *Suſpenſio à beneficio abſolutè, eſt ſuſpenſio ab omnibus beneficiis quæ actu poſſides.*

3 *Communis ſententia docet hac ſuſpenſione à beneficio te inhabilem reddi beneficio ſuſcipiendo. Sed contrarium verius eſt.*

4 *Exami*

Examinatur, an ſub ſuſpenſione à beneficio diſtributiones quotidianæ comprehendantur, & ſub diſtinctione reſpondetur.

5 *Sub nomine fructus beneficij non comprehenditur collatio, & electio ad beneficium.*

6 *Qualiter ſuſpenſus à beneficio recipere poſſit illius fructus qui ad ſui, & ſuorum congruam ſuſtentationem fuerint neceſſarij.*

1. SVſpenſio à beneficio non priuat beneficio, ſed illius fructibus, vt colligitur ex *c. cupientes §. caterùm de electione*, vti tradit Panormit. *in c. cum dilectus num. 10. de conſuetud.* Vgolin. *tab. 4. de cenſur. c. 8. §. 5.* Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 4.* Sayrus *lib. 4. theſauri, c. 6. n. 2.* Neque obinde deobligabitur ſuſpenſus beneficij oneribus ſatisfacere, quia ſuſpenſio punit, non releuat, vt notat Gloſſa in *c. cum vniuerſalis*, verbo *admiſerint de electione*, & ibi Panormit. *n. 10.* Henriq. *lib. 13. c. 32. n. 4.* Vgolin. *tab. 4. de cenſur. c. 8. §. 8.* Sayrus *lib. 4. theſaur. c. 5. n. 9. & c. 6. num. 8.* Suar. *diſp. 27. ſect. 1. n. 3. & ſeqq.* Coninch. *diſp. 15. dub. 2. concluſ. 6 n. 12.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 1. n 4.* Bonac. *de cenſur. diſp. 3. p. 2. n. 13.* Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 4. n. 9* Quod ſi dicas acerbiorem pœnam eſſe ſuſpenſionem à beneficio tantùm, quàm ſuſpenſionem ab officio, & beneficio; ſiquidem per ſuſpenſionem à beneficio priuatur quis beneficij fructibus manente onere, & obligatione officium exercendi; at per ſuſpenſionem ab officio & beneficio à prædicto onere eximitur? Reſpondeo cum Suar. *dicta ſect. 1. n. 5.* obligationem ad præſtandum officium etſi onus ſit, vtilitatem, & honorem ſecum afferre. Poteſtas namque expedita ad officium præſtandum vtilis, & honorifica eſt, quo honore, & vtilitate priuat ſuſpenſio ab officio, ideóque grauior pœna cenſenda eſt ſuſpenſio ab officio, & beneficio, quàm à ſolo beneficio. Adde per ſuſpenſionem ab officio, & beneficio te non eſſe liberum ab omni onere, ſiquidem in particulari officium canonicum recitare debes, & ſi eſt beneficium curatum à quo es ſuſpenſus, teneris ſaltem per alium officio ſatisfacere, dum Epiſcopus non prouiderit, eo quòd ſuſpenſionem non agnouerit.

2. Porrò ſuſpenſio à beneficio abſolutè lata, eſt ſuſpenſio ab omnibus beneficiis quæ actu poſſides, niſi ex intenſione ferentis, aliáve circunſtantia contrarium colligatur, quia non eſt maior ratio cur ad vnum potiùs beneficium, quàm ad aliud diſpoſitio ſe extendat. Argum. *Clem. 2.* & *ibi* Gloſſa, verbo *beneficium, de vita. & honeſt. clericor.* Et tradit aliis relatis Vgolin. *tab. 4. de cenſur. c. 8. § 5.* Sayrus, *lib. 4. theſauri, c. 6. n. 14.* Ex intentione autem ferentis, aut ex aliqua circunſtantia ſæpè ſuſpenſio à beneficio abſolutè lata reſtrictionem accipit. Ex circunſtantia, aut ex intentione ferentis reſtrictionem cenſerut accipere ſuſpenſionis ſententia, ſi delictum ob quod fertur ſit aduerſus aliquam particularem Eccleſiam. Nam tunc credendum eſt comprehendere tantùm beneficia illius Eccleſiæ, ex textu in *c. ſi compromiſſarius, de electione in 6.* vbi eligentes indignum ſuſpenduntur per triennium à beneficiis obtentis in illa Eccleſia, quam taliter eligendo noſcuntur offendiſſe. Idem colligitur ex *c. cupientes* verſ. *caterùm de electione in 6.* & *c. 2.* verſ. *& nihilominus de rebus Eccleſ. non alienand.* Et licèt reſtrictio illa facta à Bonifac. VIII. videatur ſpecialis, neque ad alios caſus extendenda, probabilius eſt regulam ibi generalem conſtitui, vt in ſimilibus cauſis ſuſpenſio reſtricta eſſe intelligatur. Tum quia Pontifex non ſolùm illam legem Concilij Lateranen. ſed etiam aliam ſimilem Concilij Lugdunenſ. quæ habetur in *c. fin. §. 1. de elect. in 6.* eodem modo interpretatus eſt: Tum etiam quia reſtrictio pœnæ fauorabilis eſt, & ex alia parte à Pontifice traditur, & ſatis inſinuatur pro regula generali. Ergo ſic accipienda eſt. Atque ita docent ex communi Sayrus *lib 4 theſauri, c. 6. n. 15.* Suar. *diſp. 27. ſect. 1. n. 12. & n. 13.* inter ſi Canonicus, Epiſcopus, vel Rector ſub nomine canonici, Epiſcopi, vel rectoris ſuſpendantur. ſuſpendi tantùm à beneficio, quod ſub illo nomine ſignificatur, quia prædicata ſæpè ex ſubiectis limitationem accipiunt. Deinde ex intentione ferentis ſuſpenſionem cenſenda eſt limitari, vt ſolùm comprehendat beneficia ſita in diæceſi, & territorio ſententiam ferentis: nam eſto Prælatus poſſit ſibi ſubditum ſuſpendere ab omnibus beneficiis tam ſuæ diæceſis, quàm alienæ, cùm in ea ſententia non excedat ſuam iuriſdictionem, vtpote priuans ſubditum iure ipſi inhærente, communiſque ſententia defendat teſte Suar. *diſp. 27. ſect. 1. n. 19.* Suſpenſionem abſolutè latam illa omnia comprehendere; at ſatis probabile eſt ſola beneficia in ſua diæceſi ſita comprehendere velle, cùm aliud non exprimit. Sicuti tradit Sayrus *lib. 4. theſauri, c. 6. n. 18.* & probabile reputat Suar. *dicta diſp. 27. ſect. 1. n. 10. & ſeqq.* Quod dictum eſt de ſuſpenſione a beneficio abſolutè lata, dicendum eſt de ſuſpenſione à iuriſdictione comprehendere tantùm iuriſdictionis vſum, qui in ea diæceſi exercendus eſt.

Quod ſi obiicias ſuſpenſus abſolutè ab officio ordinis vbicunque ſuſpenſus eſt. Sicuti notant Gloſſa *in c. paſtoralis, §. verum de appellationib.* & *ibi* Abbas *n. 20.* Decius *n. 9.* Vgolin. *tab. 4. c 6 §. 2. n. 1.* Sayrus *lib. 4. c. 5. n. 7.* Layman. *lib. 1 ſum. tract. 5. par. 3. c. 1. circa finem.* Ergo etiam ſuſpenſus abſolutè ab officio iuriſdictionis, & à beneficio vbique manere debet ſuſpenſus? Reſpondeo negando conſequentiam, quia ordinis exercitium vbique vnicum eſt: at iuriſdictio pro diuerſitate locorum variationem recipit, & beneficium ſitum in vna diæceſi, illiúſque fructus diuerſi ſunt à beneficiis, & fructibus alterius diæceſis, ac proinde mirum non eſt quòd ſuſpenſio ab ordine ad alia loca extendatur. Secùs ſuſpenſio à iuriſdictione, & à beneficio: vti notauit aliis relatis Sayrus *lib. 4. theſauri, cap. 5. num. 9. & cap. 6. num. 29.*

3. Sed an ſuſpenſio à beneficio inhabilem reddat beneficij ſuſcipiendi? Affirmat communis ſententia teſte Coninch. *diſ. 15. dub. 2. num. 14.* quia beneficium eſt ius percipiendi fructus, quo per ſuſpenſionem priuatus es. Sed rectiùs Suar. *diſp. 27. ſect. 1. num. 26.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 3.* & Coninch. *ſuprà*, cenſent validam eſſe collationem, etſi ope iudicis veniat irritanda, quia nullus eſt textus, ex quo irritatio ipſo iure colligatur. Neque eſt verum per ſuſpenſionem te priuari iure radicali percipiendi fructus; aliàs titulo beneficij poſſeſſi priuareris, ſed ſolùm priuaris iure proximo, libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimo Suar. *dicta diſp. 27. ſect. 1. num. 27.* meritò probabile reputat, ſi nullum beneficium habens crimen committas, cui annexa eſt ſuſpenſio à beneficiis, te non eſſe priuatum noui beneficij acquiſitione, quia hæc pœna cenſetur ferri aduerſus beneficiarios qui ex ſuſpenſione à beneficiis poſſeſſis ſuſpenduntur, & ex conſequenti priuantur aliis acquirendis.

Rurſus cùm ſuſpenſio à beneficio propriiſſimè ſit ſuſpenſio à beneficij fructibus, ita vt ſuſpenſio abſoluta omnes fructus cuiuſcunque beneficij comprehendat, determinata verò illius tantùm cuius eſt ſuſpenſio. Examinandum eſt quæ nomine fructuum veniant intelligenda? Conueniunt Doctores decimas, primitias, oblationes, penſiones ædium locatarum, agrorum fructus, & reliqua emolumenta, quæ ratione beneficij percipiuntur ſub fructibus comprehendi.

4. Sed an comprehendantur diſtributiones quotidianæ; quæ intereſſentibus diuinis officiis concedenduntur? Non conueniunt Doctores. Nam Gloſſa in Clem. 2. verbo *ſuſpenſ. De vita, & honeſt. cler.* Et *ibi*

Zabarella *num.* 6. Ancharran. *num.* 3. Felin. *in c. Apoſtolica, num.* 23. *de exceptionib.* quos refert. & ſequitur Vgolin. *tab.* 4. *c.* 7. §. 2. cenſent has diſtributiones comprehendi. Conſentit Saytus *lib.* 4 *theſauri.c.*6. *n.* 11. & Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *pun.* 2. *n.* 14. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 3. *num.* 44. cùm diſtributiones ſolis beneficiatis conceduntur, quia eo ipſo cenſeantur intuitu beneficij concedi.

Sed in hac parte diſtinguendum cenſeo, ſi diſtributiones ſint ex fructibus beneficij extractæ, eo quòd fructus beneficij in diſtributiones quotidianas fuerint diuiſi, veriſſima eſt ſuperior ſententia, quia illæ non tam ſunt diſtributiones, quàm beneficij fructus, cùm etiam ab infirmis, & legitime abſentibus obtineantur. At ſi diſtributiones illæ non ex fructibus beneficij fuerint extractæ, ſed ex particulari fidelium fundatione, eſto ſolis beneficiatis applicentur, exiſtimo ſub ſuſpenſione à beneficio non comprehendi, quia non intuitu beneficij, ſed in ſtipendium officij conceduntur; beneficiúmque conditio eſt vt concedantur, non cauſa conceſſionis. Sic tenet Paul. Tuſcus *lib.* 2. *de viſitat. & regimine Eccleſiæ, c.*29. *n.* 10. Couaruu. *lib.* 3. *var. c.* 13. *n.* 8. Gaſp. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 4. *n.* 10. nec diſſentit Sayr. *lib.* 4 *cap.* 6. *num.* 11.

Inter fructus beneficij computanda eſt illius adminiſtratio ex omnium ſententia. Quapropter ſuſpenſus à beneficio nequit locare beneficium, ſeu illius bona fructus vendere per ſe, vel per alium, in iudicio; agere, aliámve actionem præſtare, quæ ad temporalem adminiſtrationem pertineat, ideóque œconomus conſtituendus eſt, vt expreſsè colligitur ex *c.* 1. §. *vlt. de elect. in* 6. & *c. cupiẽtes* §. *cæterùm, eodẽ tit. in* 6. Et tradit aliis relatis Saytus *lib.* 4. *theſauri. cap.* 6. *num.* 4. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 27. *ſect.* 1. *n.* 31. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par* 3. *c.* 1. *n.* 3. Deinde nequit ſic ſuſpenſus beneficium permutare, aut in fauorem tertij reſignare, quia hæc permutatio, & reſignatio eſt quidam beneficij vſus, & adminiſtratio. Sicuti relato Ioan. Andrea docuit Geminian. *dicto cap. cupientes.* §. *cæterùm, n.* 7. Sayr. & Suar. *loc. relatis.*

5. Sub nomine fructus beneficij comprehendunt aliqui nempe Nauarr. *c.* 27. *num.* 160. Henriq. *lib.* 13. *c.* 32. *num.* 4. Saytus. *lib.* 4. *theſauri, c.* 4. *n.* 7. collationem, & electionem ad beneficium titulo beneficij competentem, quia cùm à beneficio proueniant, inter beneficij fructus computari debent. Sed rectiùs contrarium docuit Gloſſa *in dicto cap. cupientes* verbo *beneficiis de electione, lib.* 6. & & *in cap. cum Vvintonienſis,* verbo *admiſerint.* Et *ibi* Panormit. *n.* 20. *de electione.* Et *in cap. cum dilectus. n.* 20. *de conſuetud.* Suar. *diſp.* 27. *ſect.* 1. *n.* 34. Filiucius *tract.* 17. *c.* 3. *q.* 5. *n.* 46. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 2. *n.* 11. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 3. *c.* 1. *num.* 4. Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *pun.* 2. *n.* 12. Auila 3. *p. diſp.* 2. *dub.* 1 Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 4. *n.* 9. Et colligitur apertè ex *cap. cum in cunctis* §. *vlt. de electione,* vbi vltra ſuſpenſionem à beneficiis indicitur priuatio poteſtatis eligendi. Ergo ſignum eſt ſub ſuſpenſione à beneficiis hanc priuationem non contineri. Et ratio eſt, quia poteſtas eligendi, & conferendi beneficia, tametſi à beneficio proueniat, non eſt beneficij vſus, ſed officij ex beneficio competentis.

Quod ſi obiicias textum *in c. quiſquis, de electione,* vbi ſuſpenſi ab officiis, & beneficiis priuantur poteſtate eligendi, cùm tamen in dicta ſuſpenſione hæc poteſtatis priuatio contineatur. Reſpondeo in *dicto cap.* non ferri ſuſpenſionem ab officio, & beneficio ipſo iure, ſed decerni ferendum, ideóque poſt dictam ſuſpenſionem ſtatuitur priuatio poteſtatis eligendi ipſo iure: inquit enim Innocent. III. Qui verò electionem huiuſmodi, quam ipſo iure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab officiis & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium, eligendi tunc poteſtate priuati.

6. Supereſt, an ſuſpenſus à beneficio recipere poſſit illius fructus qui ad ſui, & ſuorum congruam ſuſtentationem neceſſarij fuerint? Et cenſeo ſub diſtinctione reſpondendum, ſi ſuſpenſio lata ſit in contumaciam, poſſitque ſuſpenſus delicti pœnitens ab ea liberari, nullatenus poterit eos fructus percipere; quia voluntariè eam priuationem ſuſtinet, vt benè aduertit Panormit. *in c paſtoralis.* §. verum. *n.* 26. *de appellationib.* Vgolin. *tab.* 4 *de cenſur. c.* 8. §. 7. *n.* 2. Iacob. de Graffis, *lib.* 4. *deciſ. aur. c.* 15. *n.* 6. Saytus *lib.* 4. *theſauri, c.* 6. *n.* 13. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. pun.* 2. *n.* 14. At ſi ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnam delicti commiſſi fuerit impoſita, ita vt in voluntate ſuſpenſi conſtitutum non ſit ab ea liberari, poterit ſuſpenſus eam partem fructuum ſibi applicare, quæ neceſſaria fuerit, ne mendicari cogatur, iudéxque ſuſpenſionem ferens tenetur eam partem deſignare. Sicuti tradit Gloſſa *in c. cum Vvintonienſis,* verbo *admiſerint,* & *ibi Panormit. n.* 10. *de electione.* Saytus plurea referens *lib* 4. *c.* 6. *n.* 12. Suar. *diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 3. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 2. *concluſ.* 6. Bonac. *dicto pun.* 2 *n.* 14. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *c.* 1. *n* 4. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 4. *n.* 10. Etenim Eccleſia vt ſtatus clericalis honori, & decori conſulat, hanc in ſuſpenſum benignitatem exercet. Quinimo Stephan. Dauila. 2. *p. c.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 1. *concl.* 1. *&* 2. & 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6. Gaſpar Hurtado *d. tract. de ſuſpenſ. difficult.* 4. *n.* 10. nec diſſentit Layman. *loco citato,* exiſtimant ſuſpenſum recipere poſſe fructus beneficij correſpondentes labori quem ſeruiendo beneficio impendit, quique ſubſtituto concederentur, quia hi non tam ſunt beneficij fructus, quam ſtipendium laboris impenſi. Quod verò Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 2. *num.* 237. aſſerit ſuſpenſo à beneficio non eſſe fructus beneficij denegandos, quouſque à iudice per ſententiam condemnetur, admittendum non eſt; vt benè reprobat Gaſpar Hurtado *ſuprà,* quia ſuſpenſio à beneficio hanc fructuum priuationem ipſo facto inducit, ſicut ſuſpenſio ab officio officij priuationem.

§. III.

Quem effectum habeat ſuſpenſio alternatiua ab officio, & beneficio conditionalis, & determinata.

1 *Si ſuſpenſio alternatiua ab officio, vel beneficio feratur, nullum effectum producit, etſi contrarium aliqui affirment.*
2 *Suſpenſio determinate prolata ſuſcipere determinationem poteſt ex materia, loco, & tempore.*
3 *Qualiter tempus computandum ſit.*
4 *Suſpenſio ſub conditione lata, ceſſat conditione appoſita.*

1. ALiquando ſuſpenſio profertur ſub diſiunctione, ab officio inquam, vel beneficio, & inter Doctores controuertitur, quem effectum habeat? Variæ ſunt de hac re ſententiæ. Nam Gloſſa *in cap. à crapula,* verbo *beneficio. De vita. & honeſt. clericor.* & *in c. latores,* verbo *ab officio.* & *ibi* Hoſtienſ. *&* Panormit. *num.* 7. *de clerico excommunic. miniſtr.* cenſent; tametſi ſub dubio vtramque ſuſpenſionem ab officio, & beneficio comprehendere: nam cùm nulla adſit ratio, ob quam magis ad beneficij ſuſpenſionem, quàm ad ſuſpenſionem officij referatur, ne illa ſententia irriſoria ſit, cenſenda eſt vtramque ſuſpenſionem comprehendere. Alij, è quorum numero eſt Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 4. *n.* 11. exiſtimant in voluntate ſuſpenſi ſitum eſſe effectum huius cenſuræ, ſicuti cùm pœna pecuniaria, vel exilio quis condemnaretur. Quod ſi reus noluerit eligere, vt tenetur vtraque ſuſpenſione credendum eſt ex mente legiſlatoris, affici.

Sed verius cenſeo prædictam ſententiam ſub dicta

forma

forma probatam nullum effectum ipſo iure producere, argum. *leg. 3. Cod. de ſentent. quæ ſine certa quantit. profer.* vbi deciditur ſententiam incertam, & indeterminatam nullam eſſe; at ſententia ſuſpenſionis lata ſub illa forma indeterminationem, & incertitudinem habet. Ergo, &c. Neque eſt verum obligatum eſſe delinquentem eligere qua ſuſpenſione affici vellet, nam hac obligatione non aſtringitur ante delictum commiſſum, vt de ſe conſtat; commiſſo autem delicto ſtatim in ſuſpenſionem incidere debebat; aliàs non eſſet ſuſpenſio ipſo iure. Ergo non poteſt ab electione delinquentis dependere. Præterquam quòd alienum eſt quemlibet obligare ſuarum pœnarum executorem eſſe. Neque eſt ſimile de ſententia condemnatoria ad ſolutionem pecuniæ, vel exilij, quia hæc non annectitur delicto, ſed poſt delictum commiſſum fertur, ideóque compelli poteſt delinquens, vt vnum è duobus eligat. Quocirca ſi in aliqua Extrauag. repertatur ſuſpenſio ſub illa forma lata, credendum eſt voluiſſe Pontificem non ipſo iure ferre ſuſpenſionem, ſed ſenſum eſſe ipſo facto & iure prædictum delinquentem ſubiectum eſſe ſuſpenſioni ab officio, vel beneficio, quam Pontifex determinauerit. Atque ita docent Panormit. *in c. latores. n. 7. de clerico excommun. miniſtrante.* Silueſt. verbo *ſuſpenſio. num.* 5. Tabiena. *&* Roſella *ibi.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 161. Maiol. *lib.* 2. *de irregularit. c.* 19. *num.* 14. verſ. *prima declaratio.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 32. *num.* 4. Ludouic. Lopez 1. *p. inſtructor. n.* 97. verſ. *vlt.* Vgolin. *tab.* 1. *de cenſur. c.* 20. §. 3. *num.* 4. Viuald. *candelab. aur. tit. de ſuſpenſ. n.* 155. Sayr. *lib.* 4. *theſ. cap.* 7. *num.* 3.

2. Si verò de ſuſpenſione determinata loquamur, conſtat ex ſuperius dictis ſententiam ſuſpenſionis tam ab officio, quàm à beneficio recipere determinationem poſſe tum ex materia, tum ex loco, tum ex tempore. Ex materia ſuſpenſio ab officio recipit determinationem, ſi ſit lata ab officio tantùm ordinis, vel ab aliquo actu iuriſdictionis, vel ordinis, & non ab omnibus. Similiter ſuſpenſio à beneficio determinata cenſebitur, ſi ſit ſuſpenſio à beneficiis, quæ in vno loco habes, & non à beneficiis alterius loci, iuxta *cap. cupientes,* & *cap. compromiſſarius de electione. lib.* 6. Vel ſi lata ſuſpenſio ſit quoad partem fructuum, & non quoad omnes, prout fieri poſſe tradit Gloſſa in Clement. *cupientes de Pœnis,* & ſumitur ex Clement. 2. *de vita, & honeſt. clericor.* vel ſi ſuſpenſio feratur à beneficiis de præſenti obtentis; vti habetur in *dicta Clem.* 2.

Quoad locum ſuſpenſio determinata eſſe poteſt, ſi pro vno tantùm loco feratur, quo poſito extra illum locum ita liberam perſonam relinquit, ac ſi ſuſpenſione careret; quia ſententia nequit ſuos limites excedere, & priuatio officij, vel beneficij in vno loco reliquorum conceſſio eſt. argum. textus *Nonne de præſumpt.* & *leg. cùm. prætor. ff. de iudiciis.*

Quoad tempus autem determinata ſuſpenſio erit, ſi fiat per menſem, per annum, vel annos; qua determinatione poſita abſque alia abſolutione ceſſat ſuſpenſio illo tempore finito, vt tradit Gloſſa, *Clement.* 2. verbo *donec de Decimis.* & *in c. ſacro de ſentent. excommunicat.* & *in c. eodem tit. in* 6. Innocent. *&* Abbas *in cap. cùm bona, de ætate & qualit.* Iacob. de Graffis. *lib.* 4. *deciſ. c* 25. *num.* 14. Alfonſ. Viuald. *tit. de ſuſpenſ. num.* 180. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.* 8. *num.* 23. Suar. *diſp.* 26. *ſect.* 1. *num.* 14. Durante illo tempore ſuſpenſio tolli non poteſt, niſi ab eo à quo lata eſt, vel eius ſuperiore, quia inferior nequit ſuperioris ſententiam immutare, vt rectè aduertit Sayrus *ſuprà.*

3. Solùm eſt difficultas qualiter hoc tempus computandum ſit, maximè cùm incepto anno, vel menſe ſuſpenſio contrahitur? Et in primis certum eſſe debet computationem incipiendam eſſe ab eo die, & momento quo eſt contracta ſuſpenſio, quia ab eo puncto ſententia executioni mandata eſt, ſicuti colligitur ex Gloſſa *in c. prouida,* verbo *annum continuum, de electione lib.* 6. & tradit Bald. *leg.* 3 *ff. ſi quis cautionibus.* Vgolin. *tab.* 4. *de cenſur. c.* 15. *num.* 2. Sayr. *lib.* 4. *theſauri c.* 8. *n.* 2. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 3. *pun.* 3. *n.* 1. Neque obeſt diem termini non eſſe in termino numerandum, argum. *cap.* 1. & *ibi* Gloſſa, verbo *proponitur de reſtitut. ſpoliator. lib.* 6. & Iaſon. *in leg.* 1. *n.* 20. *ff. ſi quis cautionibus.* Quia id intelligendum de his ſententiis, quæ ſecum non trahunt executionem, non verò de cenſuris ipſo iure latis, quæ ſecum executionem ferunt. Vt deciditur *c. Paſtoralis.* §. *verum de appellationib.* Finitur autem computatio, ſi per menſem ſuſpenſio ſit eo die menſis ſequentis, quo in antecedenti incœpit. V. g. contracta eſt tertio Ianuarij, finitur tertio Februarij, & eadem computatio facienda eſt in ſuſpenſione per annum, computandum inquam eſſe tempus ab eo die, & momento quo contracta ſuſpenſio eſt, vſque ad alium ſimilem diem, & horam anni ſequentis, eo quòd hæc ſit communis, & frequens annorum, & menſium computatio, quæ in interpretatione legum, & maximè pœnalium ſpectanda eſt. Vti docent aliis relatis Vgolin. *tab.* 4 *de cenſur. cap.* 15. *num.* 2. Sayrus *lib.* 4. *c.* 8. *num.* 4. *&* 5. Bonac. *de cenſur. diſp.* 3. *p.* 3. *num.* 3.

Quod ſi eo tempore ſuſpenſionis interueniat biſſextus, grauis eſt inter Doctores controuerſia, an ille dies intercalaris computandus ſit in ſuſpenſione per menſem, vel annum appoſita, ita vt in illo menſe, vel anno contineatur, ac ſi biſſextus non eſſet, vel potiùs numerandus ſit vt diſtinctus, & extra numerum menſis, vel anni? Ratio difficultatis eſt, quia eſto ſit dies diſtinctus, pro vno tamen die cum præcedenti computatur, ſpectata communi computatione: vt habetur *cap. quæſiuit* §. *fin. de verbor. ſignificat.* & *leg. cum biſſextum ff. eodem.* & *in leg.* 3. §. *minorem. ff de Minoribus.* Cæterùm omnino dicendum eſt diem illum intercalarem habendum eſſe vt diſtinctum, & extra numerum menſis, vel anni computandum. Vti docuit Gloſſa *in cap.* 2. verbo *anne,* 55. *diſt.* & *c. quæſiuit.* §. *fin. de verbor. ſignificat.* & *ibi* Panormit. *n.* 4. Silueſt. verbo *ſuſpenſio. q.* 5. Henriq. *lib.* 13. *c.* 35. *n.* 2. Vgolin. *tab.* 4. *de cenſur. c.* 15. §. 1. *num.* 3. Sayrus *lib,* 4. *theſauri. c,* 8. *n.* 12. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 3. *p.* 3. *n.* 5. Ratio eſt, quia menſis, vel annus maximè in materia pœnali accipiendus eſt iuxta communem vſum: at biſſextus extraordinarius eſt, ergo ex illo non eſt computandus menſis. Et confirmari poteſt ex *leg. cum hæreſ.* §. *Stichus. ſi hæredi, ff. de Statu liberor.* vbi deciditur libertatem promiſſam ſeruienti per annum, acquiri ſi ſeruiat 365. diebus, eo quòd hæc materia fauorabilis ſit, at eundem fauorem continet à ſuſpenſione libertas. Ergo biſſextus non debet intrare in numero anni, vel menſis, ſed vt dies diſtinctus computari. Neque obeſt vt diem vnum, & indiſtinctum computari, & menſem, & annum conſtituere; quia id verum eſt quoad annorum, & menſium numerationem, ſed non quoad circulum ſolis, & lunæ, à quo propriè annus, & menſis computatur: vt notauit Gloſſa *in dicto c. quæſiuit.* verbo *qui duo.* Præterquam quòd in fauorabilibus biſſextus pro vno die habetur. Secùs in pœnalibus, & in contractibus, argum. *leg.* 1. *ff. de diuerſis, & temporal. præſcriptionib.* Ab hac doctrina cenſerem excipiendam ſuſpenſionem latã per quadriennium, eo quòd dies biſſextilis ad illius cõplementum omnino pertineat, cùm Sol, & Luna ſuum curſum quolibet anno conficiant, ſpatio 365. dierum, & ſex horarum, quæ ſex horæ continuatæ vnum diem quolibet quadriennio neceſſariò conſtituunt. Sicuti aliis relatis aduertit Sanch. *lib.* 4. *in decalog. c.* 35 *n.* 3. & *in præſenti* Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 3. *p.* 3. *num.* 6.

4. Verùm ſi ſuſpenſio ſub aliqua conditione feratur, illud eſt certum ceſſare conditione appoſita, quia ſolùm apponitur, quouſque apponatur conditio. Hæc autem conditio pendere poteſt à voluntate ſuſpenſi, vel à voluntate ſuſpendentis. A voluntate ſuſpenſi pendet. ſi

ſuſpenſio appoſita ſit ſub hac conditione, quouſque ſatisfacias, quouſque delicti pœniteas. Quo caſu in tua voluntate ſitum eſt à ſuſpenſione liberari ſatisfactione, vel pœnitentia exhibita, quia præſtas id quod pro termino fuit in ſententia appoſitum. Vt notauit Sayrus *lib.4.theſauri, cap.8.n.14.& 16.* At ſi conditio à voluntate ferentis cenſuram, vel ab alio tertio pendet, vt ſi lata fuerit ſuſpenſio, quouſque ferens ſuſpenſionem aliud diſpoſuerit, vel iuxta ſuum beneplacitum, oportet vt aliud diſponat, vel eius beneplacitum ceſſet, vt ſuſpenſio ceſſare intelligatur. Ea tamen eſt differentia inter has conditiones, quòd illa conditio donec aliud ſit diſpoſitum, non cenſetur perfici morte ferentis cenſuram, quia per mortem non aliud diſponitur: at illa conditio donec tibi placuerit, morte completa eſt, quia ſuccedente morte tuum beneplacitum ceſſat, vti tradit Felin *cap.1.num.7.de Iudiciis.* Suar. *diſp.26. ſect.1. circa finem.* Monent tamen Doctores, ſpecialiter Sayrus *lib.4. cap.8.num.17.* ſuſpenſum ad beneplacitum Prælati, non eſſe in ſuſpenſione detinendum, niſi quantum ad eius correctionem neceſſarium fuerit iuxta Trident. *ſeſſ. 25. cap.3. de reformat.*

PVNCTVM VI.

Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem, & quæ pœna ſit violantibus impoſita.

1 *Graue peccatum eſt ex ſuo genere ſuſpenſionis violatio.*

2 *Eximitur ſuſpenſus ab officio non denunciatus, ſi ad petitionem aliorum fidelium officia miniſtret.*

3 *Suſpenſus denunciatus nullatenus poteſt extra vrgentiſſimam neceſſitatem officia à quibus eſt ſuſpenſus, exercere.*

4 *Ob violationem ſuſpenſionis in ordine irregularitas contrahitur.*

5 *Quod verum eſt, eſto pro determinato tempore ſuſpenſio appoſita ſit.*

6 *Ob nullam aliam violationem ſuſpenſionis irregularitas contrahitur.*

7 *Qualiter ſuſpenſus irritationem, & annullationem actus incurrat.*

1. SOlus ſuſpenſus violare propriè ſuſpenſionem poteſt, quia ſolùm ipſi vſus officij, vel beneficij interdictus eſt, reliqui verò ſolùm peccare poſſunt, quatenus occaſio fuerint dictæ violationis. Certa igitur ſententia eſt ſuſpenſum ab officio, vel beneficio ex ſuo genere mortale peccatum committere, ſi ſuſpenſionem tranſgrediatur, quia contemnit Eccleſiæ præceptum, & grauem illius cenſuram: ſicuti tradit Nauarr. *cap.27.num.*168. Henriq. *lib.*13.*c.*33.*n.*1. Tolet. *lib.1.c.*14. Sayrus, *lib.4.theſauri.c.*11.*n.*8. Suar. *diſp.26.ſect.2.n.*1. Auila 3.*pun.diſp.3.dub.2.* Coninch. *diſp.15. dub.2.n.*17. Reginald. *lib.32. tract.2.num.* 31. Bonac. *t.1.de cenſur.diſp.pun.4.num.*1. Dixi *ex ſuo genere*, nam aliquando ex paruitate materiæ tranſgreſſio ſuſpenſionis venialis eſſe poteſt, vt in ſuſpenſo à iuriſdictione receptio votus teſtis, & in ſuſpenſo ab ordine; minorum ordinum exercitium, quia frequenter ab iis qui nullo ſunt ordine igniti præſtatur, vt notant Nauarra, Sayrus, Suar. Bonacina, & alii *ſuprà.*

2. Ab hac regula eximitur ſuſpenſus ab officio non denonciatus, ſi ad petitionem aliorum fidelium officia à quibus eſt ſuſpenſus, miniſtret. Nam eo caſu ſi à ſuſpenſione prius abſolui nequit, licitè poterit, & abſque vlla irregularitatis pœna ea officia petentibus miniſtrare ob Extrauag. Concilij Conſtans. *Ad euitanda ſcandala*, magis explicata in Concilio Baſilienſi, & Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. & tradit ex communi Henriq. *lib.*13.*c.*33.*n.*3. Toler. *lib.* 1. *cap.*14. Sayrus *lib.4.theſauri,c.*11.*n.*2.*&* 3. Suar. *diſp.26.ſect.2.n.2. & ſeqq.* Gaſpar Hortado *tract.de ſuſpenſ.difficult.5.n.*13. Quippe petitio fidelium ſuſpendit cenſuræ prohibitionem, & reddit actum licitum, qui aliàs illicitus eſſet.

3. Verùm ſi ſuſpenſus denunciatus, ſit nullatenus licet ei extra vrgentiſſimam neceſſitatem, & ſecluſo ſcandalo ea officia, à quibus eſt ſuſpenſus, exercere, tametſi ab aliis fidelibus poſtuletur, quia ea petitio iniqua eſt, vtpote inductiua ad peccatum. Nam eſto nullũ ſit præceptum ex vi ſuſpenſionis, quod communicationem cum ſuſpenſo prohibeat, ideóque ſecluſa petitione & inductione, ſeu cooperatione licitè poſſis Miſſæ, aliiſque officiis diuinis à ſuſpenſo peractis aſſiſtere. Vti tradit Sayrus *lib.4.theſauri,c.*11.*n*6. Suar. *diſp.26. ſect. 2. num.7.* & *diſp.28.ſect.5.num.6.* Henriq. *lib.*13.*c.*33.*n.*3. Auila 3.*p.diſp.2.dub.4. concluſ.* 1. attamen præcepto diuino, & naturali obligaris, ne aliquo modo cauſa ſis peccati alterius, ſicuti prædicti Doctores aduertunt. Quod ſi roges, quod ergo priuilegium fidelibus conceſſum eſt in Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, vt non teneantur vitare ſuſpenſum non denunciatum, ſi ſuſpenſum etiam denunciatum non obligantur vitare? Reſpondeo priuilegium in eo conſiſtere, quòd ante denunciationem poſſunt fideles petere à ſuſpenſo adminiſtrationem Sacramentorum, iuriſdictionis exercitium, & quælibet alia officia, quorum vſu per ſuſpenſionem priuatus eſt, qui poſita petitione fidelium licitus redditur. At ſtante denunciatione fideles nequeunt vſum officij ſuſpenſo prohibiti petere, quia peterent quid illicitum: ſiquidem ex petitione fidelium non ſuſpenditur prohibitio: vt benè notat Suar, *diſp.* 28. *ſect.* 5. *num.* 7.

4. Quoad pœnas appoſitas ſuſpenſionem violantibus, dicendum eſt ob ſolam violationem ſuſpenſionis ab ordine ſacro eius officium ſolemniter exercendo irregularitatem incurri: vti ex communi docent Nauarr, *c.27,n.*163. Valen. *t.4.diſp.7.q.*18.*pun.*1. Filiucius, *tract.*17.*cap.*11.*q.*4. Sayr. *lib.4.c.*16.*num.*3. Bonac. *t.1.de cenſur.diſp.3.pun.4.n.5.* Duplicem partem habet concluſio, alteram affirmatiuam, alteram negatiuam; affirmatiua eſt ob violationem ſuſpenſionis ab ordine ſacro eius officium ſolemniter exercendo irregularitatem incurri, quæ colligitur expreſsè *ex cap.1. de ſententia, & re iudicata lib.6* & *cap.cum medicinalis de ſententia excommunicat.eodem lib.* & ex Extrauag. Pij II. incipiente *Cum ex ſacrorum:* & tradunt Nauarr. Suar. Sayrus, aliique Doctores relati. Sed notanda ſunt verba concluſionis, non enim ob quamcunque ſuſpenſionis ab ordine violationem incurritur irregularitas, ſed ob violationem ſuſpẽſionis ab ordine ſacro, nam ob violationem ſuſpenſionis ab ordinibus minoris receptiſſima ſententia eſt irregularitatem non incurri, eo quòd officia horum ordinum cum omni ſua ſolemnitate à laicis, ſicuti à clericis præſtari ſolent. Vt notauit Sayrus *lib.4. cap.*11. *n.9.* & latiùs *cap.16.num.*11. Bonacina *t.1.de cenſur.diſp.3.pun.4. n.* 5. Neque item ob violationem ſuſpenſionis ab ordine ſacro irregularitas incurritur, niſi quando officium ordinis ſacri ſic exercetur, vt non niſi ab inſignitis eo ordine exerceri poſſet. Cùm ergo ſæpè contingat Epiſtolam, & Euangelium in Miſſa cani abſque manipulo, vel ſtola ab iis qui ſubdiaconatu & diaconatu ordinati non ſunt, efficitur ea officia ſic exercentes irregulares non eſſe, quia non cenſentur officium Ordinis ſacri propriè, & formaliter exercere. Vti ex communi tradunt Nauarr. Sayrus, *&* Bonac. *ſuprà*. Ob eandem rationem ſuſpenſus à diuinis officiis, & à Sacramentis irregularis non eſt, tametſi diuinis aſſiſtat, & Sacramenta recipiat, quia ea aſſiſtentia, & receptio non eſt exercitium Ordinis ſacri, cùm à laicis præſtari poſſit, vt ex communi tradit Bonacina *diſp. 3. pun.4. n.* 6. Quinimo nec ſuſpenſus ab ordine diaconatus, vel officio prædicandi irregularis erit, tametſi cum ſuperpelliceo, & benedictione ſacerdotis ſolemniter in Miſſa concionetur, quia eſto officium concionandi ſolemniter

Digitized by Google

nitet ex præſcripto Eccleſiæ ſolis diaconis competat, at non eſt vſus ordinis; ſiquidem non ordinatis concedi ab Epiſcopo poteſt. Sicuti tradit Silueſt. verbo *ſuſpenſio.q.5*. Maiol.*lib.3.de irregular.cap.19.n.21*. Ssyrus *lib.4. theſauri,c.16.n.20*. Heotriq.*lib.13.c.32.num.3*. Bonac.*d. pun.4. n. 6*. Tametſi contra ſeotiat Nauart. *c. 27.n.163*. Gregor. de Valen.*t.4.diſp.7.q.18.p.1.dub.3*.

5. Aliqui hanc partem concluſionis tempetant, ne procedat io violatione ſuſpenſionis ab ordine ſacro pro determinato tempore appoſitæ, & in putam pœnam delicti commiſſi, ſed in ſuſpenſione abſolutè lata pro contumacia ſuſpenſi coërcenda. Etenim. Eman. Saa, verbo *irregularitas ex ordinis abuſu, num. 7*. inquit: Si aliquis ſit ſuſpenſus ſolùm ad tempus, multi cenſent ſi celebret non fieri irregularem. Sed hæc limitatio nullatenus admittenda eſt, quia aduerſatur expreſsè *c. 1. de ſentent. & re iudicata in 6*. vbi iudex ordinarius, vel delegatus qui contra iuſtitiam quidquam fecerit in grauamen partis alterius, &c. ab executione officij per annum ſuſpenditur. Quod ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ſe ingeſſerit diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluet ſecundùm canonicas ſanctiones, à qua non niſi per ſummum Pontificem poterit liberari. Idem traditur in *c. 1. de ſententia excommunicat. in 6*. Atque ita tradit vt omnino certum Suar.*diſp.26 ſect.2.n.3*. Filiucius *tract. 17. c.10.q.9.n.193*. Saytus *lib.4.c.16.n.30*. Bonac.*t.1. de cenſur.diſp.3.pun.4.num.6*.

6. Altera pars concluſionis negatiua eſt, ob nullam aliam ſuſpenſionis violationem irregularitatem incurri, quia non habetur in iure, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus in iure expreſſis. Quapropter non incurritur irregularitas ob violationem ſuſpenſionis à iuriſdictione præciſè, quia nullibi hæc irregularitas his violatoribus appoſita eſt; & notauit Suar. *dicta diſp. 26. ſect.2.n.6*. Filiuc.*tract.17.c.10.q.6.n.118*. Bonac. *t. 1. de cenſur.diſp.3.p.4.n.6*. & alij paſſim. Vnde conferentes beneficium, eligentes, ſententiam in cauſa proferentes irregulares non ſunt, quinimo nec parochus matrimonio aſſiſtens, quia hæc omnia actus ſunt iuriſdictionis, non ordinis ſacri exercitium. Deinde non incurritur ob violationem ſuſpenſionis à beneficio ob eandem rationem, quia non habetur in iure. Sicuti notauit Inoocent. *in c. cum pridem, de renunciat*. Paludan. *in 4. diſt. 17.q.7.art.3.concluſ.2*. Simon Maiolus, *lib.3.de irregularit.c.19.n.14*. Saytus *lib.4.theſauri,c.16.n.2*. Bonac. *d. diſp.3. pun. 4. num.6. in fine*. Verùm huius ſuſpenſionis violator ipſo iure priuatur beneficio vt deciditur *cap. 1. §. vlt. de electione lib.6. ibi*: Ad quæ ſi infra illud tempus propria temeritate ſe ingeſſerit, eis ipſo iure ſit priuatus. Vt benè notauit Tolet.*lib.1.c.45.num.12*.

7. Alia pœna eſt irritatio, & annullatio actus à ſuſpenſo præſtiti, quæ pœna ſolùm habere locum poteſt in iis quæ ab Eccleſia pendent, vti eſt iuriſdictio, & beneficium, in his ergo ſuſpenſus ſi beneficium adminiſtret, & iuriſdictionem exerceat, inualidum actum facit, modò vt ſuſpenſus denunciatus ſit, ſecùs ante denunciationem; quia facta deounciatione priuatur poteſtate omnimoda illos actus exercendi: at ante denunciationem ſolùm impeditur ab illorum exercitio, dum à fidelibus non requiritur, requiſitus verò à fidelibus & validè, & licitè prædictos actus exercet, ideóque neceſſarium eſt, vt iuriſdictionem retineat, ſicuti hæc ex communi ſententia tradit Heortiq.*lib.13.c.33.n.2. & ſeqq*. Suar.*diſp.27.ſect.2.n.2*. Saytus, *lib.4.c. 11.n.15*. Bonac.*t.1. diſp.3.pun.4.in fine*.

Pvnctvm VII.

Qualiter ſententia ſuſpenſionis per applicationem ſuſpendi poſſit.

1. *Suſpenſio ante incurſionem appellatione poteſt ſuſpendi.*
2. *Debet eſſe appellatio rationabilis, & legitima.*
3. *Suſpenſionẽ incurſam appellatio ſubſecuta non ſuſpendi.*
4. *Suſpenſio ab beneficio per appellationem ſuſpenditur.*
5. *Snſpenſio ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ abſolutè lata, & incurſa, ſi poſtmodum à iudice pro aliquo tempore ſnſpendatur per appellationem interpoſitam illo medio tempore, non impeditnr eius effectus ex plurium ſententia.*
6. *Verius eſt oppoſitum.*
7. *Suſpenſio ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ, quæ non eſt cenſura, ſed pœna, per interpoſitam appellationem ſnſpenditur.*

1. ANtequam cenſura incurratur, conueniunt ferè omnes Doctores appellationem vim habere ſuſpendendi cenſuræ effectum, ex textu in *c. ad hæc quoniam*. Et *c. paſtoralis.§. verum, de appellationib. Cap. per tuas de ſententia excommunicat*. Et *cap. ſoles. Cap. venerabilibus eodem tit.lib.6*. eò quòd natura appellationis legitimæ ſit poteſtatem iudicis à quo, ligare, ne in illa cauſa vlterius pendente appellatione procedere poſſit, iuxta textum *in c. ſi à iudice de appellationib. lib. 6*. Et licèt in iure expreſſus non ſit huius appellationis effectus comparatione ſuſpenſionis; ſufficit tamen generaliter appellationi hanc vim ineſſe comparatione cuiuſcunque ſententiæ. Præterquàm quòd comparatione excommunicationis incurrendæ hic effectus expreſſus eſt in ſupradictis textibus. Ergo idem erit in ſuſpenſione, & interdicto, cùm hæ cenſuræ inter ſe conueniant. Argum. *c. querenti de verbor. ſignificat*. Atque ita tradit Gloſſa *in c. licèt*, verbo *excommunicationis, de ſententia excommunicat*. Panormit. *in c. ad hæc quoniam. n.1. de appellationib*. Silueſt. verbo *ſuſpenſio. q.3*. Vgolin.*tab. 1.c.2.§.23.n.9*. Bonac.*diſp.3. & 5. p.1. circa finem*, & aliij & communiter.

2. Hæc doctrina intelligenda eſt, dummodo appellatio rationabilis ſit, hoc eſt ex cauſa rationabili, & legitima: vti habetur *cap. cum appellationibus, de appellationib. lib. 6*. Nam futilis, friuolaque appellatio hanc vim non habet, vt colligitur ex *dicto c. cum appellationibus*. & *c. inter cætera eodem tit*. & *cap. paſtoralis, §. verum de appellationib*. Et tradit Panormit.*ibi num. 14*. Vgolin. *tab.1.de cenſur.c.13. §.18.num.33*. Sayr.*lib.4.c.9.num.5*. Deinde intelligenda eſt, modò ferens ſuſpenſionem non habeat poteſtatem procedendi in cauſa appellatione remota; nam ſtante ea poteſtate cùm per appellationem non ſuſpendatur iuriſdictio iudicis à quo valida erit ſuſpenſionis ſententia, & effectum habebit, ac ſi appellatio non fuiſſet interpoſita, vt multis comprobat Felin. *in c. intellegimus. num.18. de iudiciis*. & *c. ſignificauerunt. num. 19. de exceptionib*. Vgolin. *de cenſur. tab.2.c. 16.§.7.num.3*. Saytus *lib.4.theſauri.c.9.num.4*. Gaſp. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult. 10 n. 27*. Hanc verò poteſtatem ſolùm habet ſummus Pontifex, & cui ipſe iure, vel priuilegio commiſerit, quia nullus alius impedire poteſt effectum à iure appellationi conceſſum, vt benè tradit Felin. *in d.c. ſignificauerunt*.

3. Si verò appellatio ſuſpenſionem incurſam ſubſequatur, nullatenus ſuſpenſionis effectum ſuſpendit; quia ſecum trahit executionem. Argum. *d. c. paſtoralis*, quod in ſuſpenſione ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ certiſſimum eſt, ex deciſione textus *in c. is cui de ſententia excommunicat. lib.6. & ibi* Gloſſa, verbo *ſequentem*. Ex quo textu probabiliter infertur reliquas ſuſpenſiones, tametſi de rebus ſpiritualibus ſint, per appellationem ſubſequentem ſuſpendi poſſe; ſiquidem de ſola ſuſpenſione ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ ſtatuitur per ſubſequentem appellationem non ſuſpendi: hæc enim exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, ſicuti notauit Gaſp. Hurtado, *tract. de ſuſpenſ. diffic. 10, numero 27*. Tametſi Doctores nempè Gloſſa *in dicto cap. is cui*, verbo *ſequentem*. Inoocent. & Panormit. *in cap. ad hac quoniam. num. 1. de appellationib*. Silueſt. verbo

verbo *ſuſpenſio.q.* 3. Tabiena *n.*9 *verſ. octano* Viuald. *condelab. aur. tit. de ſuſpeſ. num.* 135. Sayr. *lib.* 4. *theſauri, cap.* 9. *num.* 8. communiter cenſeant ſuſpenſionem à rebus merè ſpiritualibus per ſubſequētem appellationem non impediri; eo quòd eadem ſit ratio in his ſuſpenſionibus, ac in ſuſpenſione ab officio ſpirituali, & ingreſſu Eccleſiæ. Quod certè non conuincit, nam in pœnis non eſt ob identitatem rationis extenſio vltra caſus expreſſos facienda.

4. Hinc infertur ſuſpenſionem à beneficio per appellationem ſuſpendi, quia non continetur ſub ſuſpenſione ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ, quæ exceptæ ſunt. in *dicto cap. is cui de ſententia excommunica. in* 6. ſicuti notarunt *ibi* Ioann. Andreas, *&* Gloſſa, verbo *ſequentem.* Innocent. *&* Panormit, *in dicto cap. ad hæc quoniam n.* 1. *de appellationib.* Angel. verbo *ſuſpenſio* 2. *num.* 1. Silueſt. *eodem*, *q.* 3 Henriq *cap.* 34. *num.* 4. Auila 3. *p. de cenſur. diſp.* 3. *dub.* 4. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 44. *in fine.* Saytus *lib.* 4. *theſaur. cap.* 9. *num.* 10. Secundò infert Nauarr *lib.* 1. *conſilior. tit. de elect. conſ.* 8. ſuſpenſionem ab adminiſtratione beneficij, à voce actiua, & paſſiua per appellationem ſubſequentem ſuſpendi; quia non ſunt ſuſpenſiones ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Quod verum cenſeo de adminiſtratione beneficij, & electione paſſiua; at electio actiua cùm ſit actus officij, & iuriſdictionis, nequit per appellationem ſubſequentem ſuſpendi.

5. Supereſt tamen duplex difficultas. Prima, an ſuſpenſio ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ abſolutè lata, & incurſa ſi poſtmodum à iudice pro aliquo tempore ſuſpendatur per appellationem illo medio tempore interpoſitam, impediatur eius effectus? Negant Innocent. *in c. cum inter de conſuetud.* Bald. *in leg. cum aliis. cod. ſi n curat. furioſ.* Et in *leg. fin.* verſ. *& circa hoc fuit dubium Cod. ſi n non competenti iudice.* Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 9. §. 1 t. *n.* 10. & alij relati à Gloſſa, *&* Panormit. *in c. ad hæc quoniam de appellationib.* Mouentur ex eo quòd illa cenſura iam eſt incurſa, & ſecum trahit executionem, rametſi ex benignitate iudicis pro aliquo tempore ſuſpendatur eius effectus.

6. Cæterùm verius eſt per appellationem interpoſitam illo medio tempore, quo cenſura ſuſpenſa eſt, impediri illius effectum, quæ fuit ſententia Gloſſæ *in dicto c. Ad hæc quoniam*, in verbo *interdictus.* Et *in cap. dilectus*, verbo *ſuſpendendus*, *de appellat.* Panormit. *in dicto c. ad hæc quoniam, num.* 5. Angeli, verbo *interdictum* 8. *n.* 4. Tabienæ *interdictum* 1. §. 1. Federici de Senis, *conſ.* 208. Rotæ Romanæ *deciſ.* 434. *de ſentent. excommunicat.* Alterij. *de interdicto, diſp.* 11. *cap.* 5. *ſub finem.* Sayri, *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 9. *num.* 14. Bonac. *t.* 1. *de cenſur, diſp.* 3. *de ſuſpenſione pun.* 1. *circa finem.* Et colligitur manifeſtè ex *cap. dilectus de appellationib.* vbi quidam Decanus, qui ſententiam interdicti tulerat, eámque pro aliquo tempore ſuſpenderat, reprehenditur à Pontifice, eo quòd appellationi illi medio tempore interpoſitæ non detulerit. Sentit ergo Pontifex & appellationem legitimè interponi, & efficacem eſſe ad cenſuræ effectum impediendum. Præterea appellatio vim habet ſuſpendendi cenſuram, quando ſecum non trahit executionem, at ſtante ſuſpenſione iudicis cenſura non ſecum trahit executionem, ſiquidem ſuſpenſus æquè liber eſt ab effectibus cenſuræ, ac ſi nunquam ea aſtrictus eſſet. Deinde ſi ſuſpenſionem tuliſſes ſub aliqua conditione, non eſt dubium ante conditionem appoſitam appellatione ſuſpendi poſſe, quia vſquequò conditio ponatur, cenſura non habet effectum. At cùm cenſura pro aliquo tempore ſuſpenditur, effectum non habet, quouſque tempus illud elapſum ſit: ergo interim appellatione impediri poteſt, ne effectum elapſo illo termino habeat.

7. Secunda difficultas eſt, an ſuſpenſio ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ, quæ non eſt cenſura, ſed pura pœna in punitionem delicti appoſita, per ſequentem appellationem impediatur eius effectus? Ratio difficultatis eſt, quia textus in *dicto cap. is cui, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. abſolutè decidit per ſequentem appellationem non ſuſpendi ſuſpenſionem ab officio, & ingreſſu Eccleſiæ. Ergo quocunque modo ſuſpenſio appoſita ſit ſiue in correctionem delicti, ſiue in illius punitionem, ſubſequenti appellatione non ſuſpenditur, quia ſecum trahit executionem. Nihilominus Abbas *in c.* 2. *de clerico excommun. miniſt num.* 2. Et *in c. ſæpe n.* 16. *de appellationib.* meritò affirmat ſuſpenſionem, quæ eſt pura pœna per ſequentem appellationem ſuſpendi, textúmque in *dicto cap. is cui*, intelligi de ſuſpenſione tantùm quæ eſt cenſura. Et probari poteſt; quia textus eam ſuſpenſionem ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ decidit ſubſequenti appellatione non ſuſpendi, quæ excommunicationi eſt ſimilis, vt conſtat ex illis verbis, *Sicut excommunicatio, &c.* At excommunicatio nunquam induit rationem puræ pœnæ, ſed ſemper retinet naturam cenſuræ. Ergo pro ſola ſuſpenſione, quæ cenſura eſt, intelligitur prædicta textus deciſio. Deinde odioſum eſt negare appellationi hanc vim, & efficaciam impediendi effectum ſententiæ latæ. Ergo dum manifeſto textu, vel ratione non conuincimur, aſſerendum non eſt.

Pvnctvm VIII.

Qualiter ſuſpenſio ſemel incurſa ſuſpendi poſſit.

1 *Abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpenditur*
2 *Manente ſuſpenſione eius effectus, & obligatio ſuſpendi poteſt n Pontifice: ab aliis affirmant plures.*
3 *Verius eſt à ſolo Pontifice ſuſpenſionis effectum ſuſpendi poſſe illa manente.*

1. Non eſt dubium abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpendi hanc cenſuram poſſe: vti ſuſpenditur excommunicatio in *c. cum voluntate.* Et *c. reſponſo de ſententia excommunicat.* Et *c. ſolet*, *eodem tit. lib.* 6. Et interdictum, in *c. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* Et *c. non eſt vobis de Sponſalib.* Et *c. permittimus, de ſententia excommunicat.* Et *c. fin. eodem tit. lib.* 6. Nam hæ cenſuræ, & pœnæ non ſic delinquentem afficiunt, quin aliqua via tolli non poſſint, quæ non eſt alia quàm abſolutione, vel diſpenſatione. Hæ namque ſicut dari poſſunt abſolutè, ſic pro limitato tempore, & ad reincidentiam

2. Difficultas autem eſt, an manente ſuſpenſione poſſit illam ferens eius effectum, & obligationem tollere, ac ſi de facto ipſa cenſura ſublata eſſet? Et de Pontifice nemo eſt qui dubitet, cùm ex eius voluntate, & inſtitutione cenſurarum effectus, & obligatio pendeat, vt tradit Gloſſa *in c. ad hæc quoniam.* verbo *interdictum de appellationib.* Innocent. *in c. ad monaſterium. de Regularib.* Panormit. *in c. nonnulli num.* 1. *de ſentent. excommunicat.* Felin. *in c.* 1. *n.* 11. *de Conſtitutionib.* & alij. De aliis à Pontifice docere videntur Innocent. *in c. cum inter de conſuetud.* Panormit. *in c. ad hæc quoniam. n.* 5. & *c. dilectus, num.* 22. *de appellat.* Saytus. *lib.* 4. *theſauri*, *cap.* 10. *num.* 13. Mouentur. quia ex facultate Pontificis manifeſtum eſt poſſe prædictum effectum, & obligationem ſuſpendi: ſed hanc poteſtatem conceſſam eſſe colligitur ex *c. dilectus de appellationib.* vbi Decanus ſuſpendit interdictum à ſe latum, cuius ſuſpenſionem non improbat Pontifex: & *in c. Alma mater de ſentent. excommunicat. lib.* 6. ſuſpenditur interdictum pro aliquibus feſtiuitatibus. Ergo ſimiliter ſuſpendi poterit ſuſpenſio.

3. Cæterùm verius exiſtimo effectum ſuſpenſionis ſuſpendi non poſſe ab alio quàm à Pontifice ipſa ſuſpenſione manente, ſicuti de omnibus cenſuris generaliter docui *hoc tract. diſput.* 1. *pun.* 9. Moueor, quia inferior nequit ſuperioris decretum, & inſtitutionem mutare, aut variare ex *c. cum inferior, de maiorit. & obedient.* At ex decreto, & inſtitutione Pontificis ſuſpenſio, & quælibet

alia

alia cenſura dum de facto eſt, ſuum effectum habet, & obligationem inducit: ergo inferior Pontifice oequit huuc effectum, & obligationem à ſuſpenſione, aliáue cenſura ſeparare. Quod ſi dicas id verum eſſe propria authoritate, ſecus authoritate Pontificis? Obſtat; quia ex nollo textu vel ratione colligitur Pontificem hanc Prælatis inferioribus tribuiſſe poteſtatem. Nam io *c. dilectus de appellationib.* non effectus interdicti manente interdicto, ſed ipſum interdictum ſuſpenditur pro aliquo tempore iterum apponendum. In *c. alma mater*, ab ipſomet Pontifice fit ſuſpenſio, & fortè oon effectus interdicti tantùm, ſed ipſius interdicti.

Pvnctvm IX.

De abſolutione, vel diſpenſatione ſuſpenſionis.

1 *Suſpenſio lata pro determinato tempore, vel ſub aliqua conditione elapſo tempore, vel conditione adueniente ceſſat abſque abſolutione.*

2 *Intermedio tempore ſolùm ab eo tolli poteſt, qui ſuſpenſionem tulit.*

3 *Suſpenſio ſub expreſſa conditione, ut in perpetuum duret, nequit ab inferiori relaxari.*

4 *Suſpenſio lata à iure abſolutè ad comprimendam alicuius contumaciam, poteſt ab Epiſcopo relaxari.*

5 *Latam in puram pœnam negant plures ab Epiſcopo tolli poſſe.*

6 *Oppoſitum videtur probabilius.*

7 *Spectato Tridentini decreto à qualibet ſuſpenſione poſſunt Epiſcopi abſoluere per ſe, vel ſuos vicarios, dummodò ex delicto occulto proueniat.*

8 *Spectato iure communi nullus ſacerdos iuriſdictione in foro externo carens, à ſuſpenſione abſoluere poteſt.*

9 *A ſuſpenſione ab homine lata regulariter ſolus ille, ſeu ſucceſſor in dignitate abſoluere poterit.*

10 *Nulla eſt forma præſcripta in ſuſpenſionis abſolutione.*

INitio huios diſputationis dixi ſuſpenſionem aliam eſſe cenſuram, & in correctionem inobedientiæ latam; aliam eſſe puram pœnam in punitionem delicti appoſitam, & hæc aliquando fertur pro determinato tempore,, aliquando abſque vlla temporis determinatione, aliquando in perpetuom.

1. Suſpenſio lata pro determinato tempore, vel ſub aliqua conditione, aut conditionis ceſſatione, tempore elapſo, vel conditione, ſeu conditionis ceſſatione appoſita abſque vlla abſolutione ceſſat; quia vltra intentionem ferentis progredi nequit, vt tradit Gloſſa *in c. qui ſæpè* verbo *donec, de electione. lib 6.* Et in Clement. 1. verbo *donec, de Decimis.* Panormit. *c. 1. n. 6.* & Felin. *n. 7. de Iudiciis.* Graffis *lib. 4. deciſ. c. 25. n. 14.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 18. pun. 1.* Couarru. *4. decretal. 2. p. c. 6. in princ. num.* 18. & 19. Nauarr. *c. 27. num.* 161. Henriq. *lib.* 13. *c. 35. num.* 1. Sayr. *lib. 4. c. 17. n. 2.* & 3. Suar. *diſp.* 29. *ſect. 1 num.* 1. Auila 3. *p. diſp. 6. dub.* 1. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 12. *n.* 29. Coninch. *diſp. 23. dub. 4. num.* 30. Bonac. *diſp. 3. p. vlt. num.* 1. Et alij paſſim.

2. Illo autem intermedio tempore, ſeu ante impletam conditionem tolli ſuſpenſio per diſpenſationem poteſt ab eo qui eam tulit, non autem ab inferiori. Quocirca ſuſpenſionem latam in iure communi ad certum tempus nequit alius à Pontifice ſpectato iure antiquo tollere, ſeu relaxare ante tempus finitum, vt tradit Gloſſa communiter recepta in *c. cupientes*, §. *cæterum*, verbo *ſuſpenſos de elect. lib. 6.* Et in Clem. I. §. *verum. in verbo excommunicat. de hæreſi* 6. Paludan. *4. diſt. 18. q. 7. art. 3. concluſ.* 11. Silueſt. *ſuſpenſio, q.* 8. verſ. *tertium*, Couarr. *in 4. decret. 1. p. c.* 6. *num.* 14. Sanch. *lib. 3. de matr. diſp.* 52. Sayrus *lib.* 4. *c. 17. n.* 10. Eteoim Pontiſex ſuſpendens pro illo determioato tempore ioteodit, vt ſuſpenſio toto illo tempore duret, ideóque ceoſendus eſt relaxationem inferioribus impedire; aliàs effectus huius ſuſpeoſionis, & intentio Pontificis fruſtraretur, ſi ab Epiſcopo remitti poſſet. Quod adeò verum eſt, vt ſi à iure decreta ſit ſuſpenſio annalis, vel triennalis pro aliquo delicto ab Epiſcopo impoOenda, nequit Epiſcopus eam imponendo miouere, vel impoſitam relaxare, quia ipſi ſolùm coocesſa eſt ſuſpeoſionis impoſitio, non illius duratio, hæc enim à Pontifice iuris conditore determinata eſt, in quo iure nequit inferior diſpenſare. Iuxta *leg.* 1. *ff. ad Senatuſconſult. Turpilian.* Secùs eſſet ſi ius ſuſpenſionis tempus non præſcripſerit, ſed ſolùm ſtatuerit pro delicto ſuſpeoſionem imponi, oam eo caſu poterit Epiſcopus impoſita ſuſpenſione pro aliquo determinato tempore ante illud finitum relaxare, quia potuit à principio eam ſuſpenſionem non ita extendere. Sicuti tradit Suar. *dicta diſp.* 19. *ſect.* 1. *num.* 20. Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract.* 3. *par.* 3. *c.* 4. *n.* 3. Gaſpard. Hurtado. *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 12. *num.* 31.

3. Suſpenſio ſiue à iure, ſiue ab homine lata ſub expreſſa conditione, vt in perpetuum duret, manifeſtum eſt ab inferiori relaxari oon poſſe, quia inferior nequit ſuperioris ſtatuta derogare: ſicuti nouit Panormit. *cap. 2. de ſolutionib. num.* 5. Silueſt. verbo *ſuſpenſio, q.* 8. Nauarr. *cap.* 27 *num.* 162. Sayr. *lib. 4. theſaur. cap.* 17. *num.* 18. Layman. *lib. 1. ſum. tract.* 5. *par.* 3. *c.* 4. *num.* 3.

4. Verùm ſi ſuſpenſio lata io iure fuerit abſolutè ad comprimendam alicuius contumaciam, ſeu in illius correctionem, abſolui ab Epiſcopo, ſeu eius vicem gerente poterit, dummodò Pontifex abſolutiooem ſibi non reſeruauerit, & ſuſpeoſus à contumacia receſſerit. (Nam in illa perſeuerans, à nemine debet abſolui, niſi cauſæ grauiſſimæ, & vrgentiſſimæ abſolutionem poſtulauerint.) Conſtat concluſio ex *c. Nuper de ſentent. ex. communicat.* ibi; Cùm conditor canonis abſolutionem ſibi non reſeruat, tacitè inferiori concedit. Sed apertiùs probatur ex *c. ex litteris de conſtitutionib.* vbi deciditur pœnam alicui inflictam ob cootumaciam, ſi non exprimatur quod ſit perpetua, eſſe temporalem, ceſſantéque contumatia tolli debere. Sicuti tradit Gloſſa *in Clement.* 1. §. *verum*, in verbo *excommunicationis de Hæreticis.* Panormit. *cap. 2. de ſolutionib. num.* 5. & *ibi.* Felin. Silueſt. verbo *ſuſpenſio, q.* 8. verſ. *tertium*. Nauarr. *c.* 27. *n.* 162. Henriq. *lib.* 13. *c.* 33. *num.* 2. Sayr. *lib. 4. cap.* 17. *n.* 12. Suar. *diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 15. Auila 3. *p. diſp. 6. dub. 1. concl.* 3. Layman. *lib. 1. ſum. tract.* 5. *par.* 3. *c.* 4. *n.* 2. Gaſpar Hurtado *difficult.* 12. *de ſuſpenſ. num.* 31. Quinimo aliquibus Doctoribus nempe Innocentio *in cap. cùm bona, de ætate, & qualit.* verſ. *ſi verò expreſſit.* & *in c. ſicut, num.* 2. *de cohabitat. clericor. & mulier.* Felino *c. ex litteris. n.* 36. *de conſtitutionib.* Decio *ibi num.* 16. verſ. *quarta concluſio*. Sayro *lib. 4. theſ. c.* 17. *num.* 8. placet prædictam cenſuram abſolutione non indigere, ſed per receſſum à cõtumacia ſuſpenſionem finiri, eo quòd videatur ferri ſub hac tacita conditione, donec ſuſpenſus à cootumacia receſſerit, qua conditione poſita ipſo iure finitur. Sed rectiùs Suar. *diſp.* 19. *ſect.* 2. *num.* 13. cenſet abſolutione aoferendam eſſe. Nam quamuis ceſſare debeat cenſura, eo quòd illius abſolutio impendenda ſit, ipſo tamen facto non ceſſat, quia oon eſt appoſita ſub illa conditione, ſed abſolutè, aliàs nullum eſſet diſcrimen inter ceoſurã ſuſpenſionis conditionaliter appoſitam, & eam quæ abſolutè, & abſque vlla conditionis determinatione infligitur.

5. At ſuſpeoſio in puram pœnam delicti commiſſi iniuncta à iure ſit abſque vlla temporis determinatione, cenſent grauiſſimi Doctores, Panormit. *in c. tam. litteris. n.* 3. Et *ibi* Felin. *de teſtib. & atteſtationib.* Angel. verbo *ſuſpenſio. 4. num.* 1, Silueſt. *eodem, q.* 8. verſ. *tertium.* Tabiena, *ibi*, §. 11. Nauarr. *c.* 27. *n.* 162. Philiarc. *lib. 4. de officio ſacerdotis c.* 1. Gregor. de Valent. *t. 4. diſp. 7. q.* 18.

pun. 1.

*pun.*1. Vgolin. *tab.4.de cenſur.c.4.§.1.num.*1.Bunac.*t.*1. *de cenſur. diſp.*3. *p.vlt. in fine.* Gaſp. Hortado *de ſuſpenſ. difficult.*12.*num.*32. & alij, ab Epiſcopo tolli non poſſe, eo quòd hæc ſuſpenſio abſque vlla temporis determinatione appoſita, cenſenda eſt perpetua, Argum. *leg. ſernum Cod. de Pœnis.* vbi deciditur pœnam carceris [illegible] latam debere durare in perpetuum. At in [illegible] ſtare perpetuis, ſolus conditor iuris diſpenſare [illegible]: eo quòd nemini alteri inueniatur conceſſum. Nam textus in *cap. nuper. de ſententia excommunicat.* ſolùm concedit Ordinariis abſolutionem cenſuræ à iure latæ non reſeruatæ, at hæc ſuſpenſio non abſolutione, ſed diſpenſatione auferenda eſt.

6. Nihilominus contraria ſententia, poſſe ſcilicet Epiſcopum in hac pœna diſpenſare, benignior eſt, & fortè probabilior, quam docuit Gloſſa *in Clement.* 1. §. *verum.* verbo *excommunicationis de Hæreticis.* & *in cap. cupientes.* §. *cæterùm* verbo *ſuſpenſos de elect.lib.*6. Innocent.*in c.*2.*de ſolutionib.* Paludan. *in* 4. *d.* 18.*q.* 7.*art.*3. *concluſ.*11.Couarru. *in* 4. *decret.*2.*p.c.*6.*in princ.num.*15. Alfunſ.Vinald.*in ſuo candelab. aureor.tit.de ſuſpenſ. num.* 180. Sayrus, *lib.* 4. *theſauri,cap.* 17. *n.* 15.Suar.*diſp.*29. *ſect.*1.*n.*19.Auila,3.*p.diſp.*6.*dub* .1.*concluſ.*4. Paul. Layman,*lib.*1.*ſum.tract.*5.*par.*3. *cap.*4.*num.* 4. verſ. *verùm.* Mouetur, quia hæc ſuſpenſio abſolutè lata differt ab ea quæ expreſsè in perpetuum fertur: aliàs fruſtrà in perpetuum adderetur. Sed nulla alia differentia in iis interuenire poteſt, niſi quod ſuſpenſio quæ in perpetuum fertur ex intentione ferentis, debet in perpetuum durare. Secùs verò ſuſpenſio quæ abſque illa expreſſione perpetuitatis fertur, quia hæc intentione ferentis remiſſibilis eſt, & auferenda præſtita ſufficiente pœnitentia, & emendatione. Deinde, ſæpè iura hanc ſuſpenſione abſolutè latam in pœnam delicti commiſſi reſeruant, vt conſtat ex *c. cum quidam. Cap. litteras. Cap. dilectum de temporib. ordinat. Cap.tam litteras de teſtibus.* Aliquando verò nullam reſeruationem apponunt. Ergo tacitè inſinuant nullam apponendo reſeruationem inferioribus concedi, aliàs fruſtanea eſſet reſeruatio.

7. Duo pro certo habenda ſunt. Primum: ſpectato Concilij Tridentini decreto *ſeſſ.* 14.*c.*6. *de reformat.* poſſunt Epiſcopi per ſe, vel ſuos vicarios à qualibet ſuſpenſione à iure, vel ab homine generaliter lata abſoluere, ſeu diſpenſare, dummodò ex delicto occulto proueniat, neque ad forum contentioſum deducta ſit, vt latiùs alibi dictum eſt & notant in præſenti Hentriq. *lib.*13.*c.*35. *num.*3. Sayrus *lib.*4. *theſauri,c.* 17. *num.* 19. Paul. Layman.*lib.*1.*ſum,tract.*5.*par.*3.*cap.* 4. *circa finem.* Quinimo ex priuilegio Societati Ieſu conceſſo abſoluendi à quibuſcunque cenſuris, ſententiis, & pœnis ex delicto, prouenientibus poſſunt confeſſarij à ſuperioribus deputati has ſuſpenſiones relaxare; nam eſto hæ ſuſpenſiones non abſolutione propriè, ſed diſpenſatione tolli debeant, earum tamen relaxatio iuxta frequentem loquendi modum abſolutio nuncupatur, vt notant Silueſt. verbo *abſolutio* 6.*dub.*2.Nauar.*c.*27.*n.*161.Suar. *d.*29.*ſect.*3.*initio.*Paul.Laym.*l.*1.*t.*5.*p.*3.*c.* 4. *circa finem.*

8. Secundum habendum pro certo eſt, ſpectato iure communi nullum ſacerdotem qui in foro externo iuriſdictionem non habet, poſſe à ſuſpenſione etiam per modum cenſuræ lata, abſoluere, quia huius abſolutioni non eſt neceſſariò præmittenda peccatorum abſolutio; ob cuius cauſam in *cap.nuper de ſententia excommunicat.* proprio ſacerdoti conceditur poteſtas abſoluendi ab excommunicatione non reſeruata. Vt notauit Henriq.*lib.*13.*c.*35.*num.*1.Auila 2.*p. de cenſur. diſp,*6.*dub.*1. *concluſ.*2. Layman.*lib.*1.*ſum. tract.*5.*par.* 3.*c.*4.*num.* 2. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ difficul.*12.*num.*32.

9. Hucuſque dixi de ſuſpenſione à iure, vel ab homine generaliter lata. At ſi loquamur de ſuſpenſione ab homine lata ſpecialiter, regulariter ſolus ille, ſucceſſor in dignitate poterit illam relaxare, ne eius authoritas contemnatur. Quod adeò verum eſt, vtquam ſuperior ipſius poſſit validè ſententiam ab inferiore latam relaxare, illicitè tamen procedet eam relaxationem concedens, vt apertè probat Gloſſa *in c. cum ab Eccleſiarum de officio ordinarij,* verbo *non relaxet,per textum ibi*: Et multis relatis tradit Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.*17.*n.*14. à qua doctrina meritò excipit ipſe Sayrus *n.* 16. duplicem caſum. Primus eſt quando inferior ſententiam tulit abſque ſolemnitate requiſita in *cap. cum medicinalis, de ſent. excommunicat. lib.*6. quia eo caſu poterit ſuperior prædictam ſententiam relaxare, ſi ad ipſum recurſus fiat. Secundus eſt in cauſa appellationis, nam ob appellationem defertur ſuperiori iuriſdictio in illa cauſa, iuxta textum in *cap. ad reprimendum de officio ordinarij.* Et *cap. per tuas de ſententia excommunicat.* Et *cap. venerabilibus* §. *porro*, & §. *fin. eodem tit. lib.* 6. Vt autem hic ſuperior licitè abſolutionem præſtet, ea debet obſeruare quæ in ſupradictis capitibus continentur, nempè ſi ſententia manifeſtè iniuſta ſit ſtatim abſoluit, ſi ſit nulla abſque villa dilatione nullam eſſe declarabit. At ſi conſtet valere; reum abſoluendum remittat iudici à quo neque ipſe abſolutionem præſtabit, niſi ſorte ſub iuramento priùs præcipiat ſuſpenſo, vt ſuo iudici competenti ſatisfaciat. Quod ſi de iuſtitia, vel nullitate ſententiæ dubitet, præſtita cautione ſuſpenſum abſoluere ad cautelam poterit.

Dixi ferentem cenſuram ſuſpenſionis regulariter abſoluere ab ea poſſe. Sunt enim aliqui caſus extraordinarij, quibus hæc poteſtas ferenti cenſuram denegatur, prout referunt Angel. verbo *ſuſpenſio* 4. *num.* 3. Silueſt. *ibi,quæſt.*8, *in fine.* Tabiena *eodem.* verſ. *duodecimo.* Vinald. *tit. de ſuſpenſione num.* 181. Henriq. *lib.*13.*c.* 35. *num.*2. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c,*17.*num.*27. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ.difficult.* 12 *num.* 30. Primus eſt,ſi clerici ſæculares, vel regulares à ſuis Ordinariis officio priuati ſint: eo quod hæreticis denunciatis ſacramenta miniſtrauerint; aut ab eis oblationes, vel eleemoſynas receperint, aut Eccleſiaſticam ſepulturam tradiderint; nam hi priuati non ab Epiſcopo priuantur, ſed à Pontifice, reſtitui poſſunt. Vt habetur *cap.excommunicamus el.* 1. §. *credentes de Hæreticis.* Verùm, vt rectè aduertit Nauar. *c.*27. *num.* 162. & ex illo Sayrus *dicto c.* 17.*num.* 27. hic textus non loquitur de priuatis ab officio per ſuſpenſionem, ſed per depoſitionem, ideoque mirum non eſt quòd nemini alteri à Pontifice poteſtas ſit eos reſtituendi. Clericis autem regularibus ſic delinquentibus ſua priuilegia comparatione ipſorum in ipſa diœceſi, vbi tale facinus perpetrarunt, nullatenus proſunt; vt notat Bernard. Diaz *in ſua pract. canon.c.*107. & Sayrus *loco relato.* Secundus eſſet, ſi à proprio Epiſcopo eſſet degradatus, *Cap. ex tua de clerico non reſidente.* Sed hic caſus, vt ipſe Nauarr. & Sayrus aduertunt, non ad ſuſpenſionem pertinet. Tertius eſt quando quis indignis vita, moribus, & doctrina beneficia confert, & ſemel ac iterum monitus à Concilio prouinciali adhuc in ſua malitia perſeuerat, ſi ab ipſo Concilio ſuſpendatur à beneficiorum collatione, nequit niſi à Pontifice, vel eius Patriarcha, reſtitui, iuxta textum *in cap. graue nimis* 27. *de Præbendis.* Si verò delinquens Metropolitanus ſit, non à Concilio prouinciali ſuſpenditur, ſed ſummo Pontifici, aut Patriarchæ denunciatur. Sicuti habetur *in d.cap graue nimis.*

10. Forma, ſeu modus abſoluendi à ſuſpenſione nullus eſt ex neceſſitate, ſeu præcepto determinatus, ſed ille ſufficiens erit qui ſufficienter abſoluentis intentionem exprimat. Vt tradit S.Antonin. 3.*p.t.*28.*c.*4. Silueſt. verbo *ſuſpenſio q.*8. Nauar. *c.*27.*n.*161. Vgolin. *tab.* 4. *de cenſur.cap.*16.§.1. Sayrus *lib.*4.*theſauri .c.* 17.*n.* 34. Monent tamen prædicti Doctores hanc formam frequenter eſſe obſeruandam. Ego te abſoluo à vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti ob talem cauſam, & reſtituo te executioni ordinis, officio, vel beneficio, In nomine

[Patris

Patris,& Filij & Spiritus ſancti. Quod ſi pluribus ſuſpenſionibus ligatus ſis, ab eis abſolui potes, ex eo tantùm quod abſoluens, dicat te abſoluere ab omni vinculo ſuſpenſionis, & intentionem, & poteſtatem habeat ab omnibus abſoluendi, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 29. *ſect.* 3. *num.* 2. Quòd ſi dubia ſit ſuſpenſio præſtanda eſt abſolutio non abſolutè, ſed hac conditione præmiſſa: ſi teneris vinculo ſuſpenſionis, ego te abſoluo &c. Vt notauit Nauarr. *dicto* c. 27. *n.* 162. Et hæc abſolutio ad cautelam nuncupata neceſſaria omnino eſt, vt officium exercere, vel beneficium adminiſtrare poſſis, cùm quæſtio ſuboritur de valore ſuſpenſionis: vt docet Saytus *lib.* 4. *c.* 17. *num.* 37.

Pvnctvm X.

De ſuſpenſionibus tam in corpore iuris, quàm extrà, contentis.

§. I.

Expenduntur ſuſpenſiones ipſo iure latæ ob iniquam Ordinum ſuſceptionem.

1 *Suſpenditur ſuſcipiens Ordinem ab Epiſcopo Epiſcopali dignitati renunciante.*

2 *Item ſuſpenditur ab executione Ordinis ſuſcepti recipiens Ordinem, ſeu Conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto &c.*

3 *Tertiò ſuſpenditur qui excommunicatione maiori ligatus ob clerici percuſſionem Ordinem aliquem ſuſcepit.*

4 *Quartò ſuſpenditur ſuſcipiens Ordinem ab alieno Epiſcopo, abſque licentia proprij Ordinarij.*

5 *Quintò ſuſpenditur ordinatus ab Epiſcopo proprio, Pontificalia exercente in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci.*

6 *Sextò ordinatus ante legitimam ætatem.*

7 *Septimò Ordines ſuſcipiens extra tempora deſignata ab Eccleſia.*

8 *Octauò ordinatus non ſeruatis temporum interſtitiis.*

9 *Nonò promotus per ſaltum.*

10 *Decimò qui poſt contractum matrimonium etiam non conſummatum aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipit, extra caſus à iure permiſſos.*

11 *Vndecimò qui ſede Epiſcopali vacante, neque arctatus occaſione alicuius beneficij recepti vel recipiendi, ordinatur in ſacris intra annum cum litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis.*

12 *Duodecimò ordinatus carens titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines ſacros requiſito, pacto inito cum Ordinante, ſeu præſentatore de non petendis alimentis.*

1. PRimò ordinem ſuſcipiens ab Epiſcopo qui Epiſcopali dignitati renunciauit, ſuſpenditur ab executione Ordinis ſic ſuſcepti; à qua ſuſpenſione ſolus Pontifex abſoluere poteſt, niſi fortè ignoranter Ordo ſuſceptus ſit, quia eo caſu Epiſcopo datum eſt diſpenſare. Sicut habetur in c. 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.* Vt autem hanc ſuſpenſionem incurras, requiritur ex parte Epiſcopi vt ipſe renunciauerit Epiſcopatui non ſolùm quoad locum, ſed etiam quoad iuriſdictionem, officium, & vſum Ordinis Epiſcopalis, eaque renunciatio à Pōtifice acceptata ſit. At ex tua parte neceſſarium eſt, vt à prædicto Epiſcopo Ordinem ſacrum recipias, ibi: Sanè ſi ab eodem ſacros Ordines ſcienter quis receperit &c. neque enim ob ſuſceptionem minorum Ordinum vſque ad ſubdiaconatum excluſiuè in hanc pœnam incidis, eſto Epiſcopus non ſolùm renunciaſſet dignitati Epiſcopali, quoad poteſtatem conferendi ſacros ordines, ſed etiam quoad poteſtatem conferendi minores, quia textus ſolùm loquitur de recipiente ſacros Ordines, cuius diſpoſitio vtpote pœnalis, extendenda non eſt vltra caſum expreſſum, vt benè aduertit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 9. *n.* 11. Saytus *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 8. Neque ab hac pœna excuſaris, tametſi ex licentia proprij Epiſcopi eos Ordines ſacros recipias; quia ea licentia nulla eſt, cùm nullus alius à Pontifice poſſit præfatum Epiſcopum habilem reddere ad Ordines conferendos, muneraque Epiſcopalia miniſtranda. Vt notat Bonac. *ſuprà, num.* 5. Secundò eſt opus, vt Ordinem ſacrum à præfato Epiſcopo ſuſcipias ſciens Epiſcopatui quoad locum, & dignitatem renunciaſſe, impeditumque eſſe ab Ordinum collatione, vt colligitur ex illis verbis: Si ab eodem ſacros Ordines ſcienter quis acceperit. Ergo ſecluſa hac ſcientia, ſeu ignorantia affectata, in hanc cenſuram vel pœnam non incidis. Et quidem ſi ignorantia inuincibili Ordo ſuſceptus ſit, id omnino verum exiſtimo; quia eo caſu non te indignum feciſti officij ſuſcepti executione, cùm nullam culpam commiſeris. Præterquam quòd cenſura, vel pœna culpam mortalem ſupponunt. Neque obeſt quòd Epiſcopo proprio concedatur diſpenſatio in hoc impedimento, quando nec ſcienter, neque cum ignorantia craſſa, & ſupina Ordo ſuſceptus eſt, quia ibi diſpenſatio largè accipitur pro permiſſione Ordinis exequendi, & declaratione ab Epiſcopo facta nullam ibi adeſſe ſuſpenſionem. Vti explicat Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 32. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13. *n.* 34. Præterquam quòd potuiſti (vt multis placet) ordinem ſuſcipere cum ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili, tametſi non craſſa, & ſupina.

2. Secundò ab executione Ordinis ſuſcepti ſuſpenderis, ſi recipias Ordinem, ſeu conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, irregulari, ſimoniaco, hæretico, vel ſchiſmatico, quia omnes hi carent poteſtate conferendi Ordines. Non igitur debent executionem illorum aliis conferre iuxta vulgare principium. Nemo dat quod non habet. *Cap. Daibertum*, 1. *q.* 7. Opus autem eſt, vt prædicti omnes ſint ab Eccleſia vt tales denunciati; nam ante denunciationem tolerantur ab ipſa, & poteſtatem conferendi Ordines in fauorem fidelium retinent, ideóque recipientes nulla ſuſpenſione ligantur. Vt notauit Saytus *lib* 4 *theſauri*, c. 14. *n.* 4. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 64. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1 *p.* 10. *n.* 2.

Difficultas autem eſt, an ſi laborans ignorantia probabili dicti defectus in Ordinante recipias Ordinem, ab illius executione ſuſpendaris? Affirmant plures Doctores. Gloſſa *in c. ſi qui à Simoniacis*, 1. *q.* 1. Et *in c. ab excommunicatis*. 9. *q.* 1. Couarruu. *c. alma mater*. 1. *p.* §. 6. *n.* 6. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 64. Saytus *lib.* 4 *cap.* 14. *n.* 3. Bernard. Diaz, *pract.* c. 28. *n.* 3. Alter *de cenſur.* 2. *diſp.* 9. *c.* 4. Bonac. aliis relatis *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 10. *n.* 4. Mouentur, quia hæc priuatio ab executione Ordinum, non videtur appoſita in pœnam delicti ipſius ordinati, ſed in iniuriam, & deteſtationem ordinantis, ad cuius finem parum refert ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ordinatus Ordinem receperit. Præterea hæc deciſio nititur illi vulgari principio. Nemo dat quod non habet. Argum. c. *gratia*, 1. *q.* 1. Ergo quoties Ordinans fuerit impeditus à ſui ordinis executione, nequibit eam alteri conferre. Nihilominus verius exiſtimo te excuſatum eſſe à dicta priuatione, ſi ignorātia probabili Ordinem ab his impeditis recepiſti. Quæ fuit ſententia Innocentij *in c.* 1. *n.* 4. *de ſchiſmaticis*. Panorm. *in c. veritatis*. *n.* 46. *de dolo, & contum.* Alfonſi à Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali*, *c.* 15. *concluſ.* 3. Rodrig. *in ſum. t.* 2. *cap.* 19. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 32. Gaſpar Hurtado *tract. de cenſur. difficult.* 13. *n.* 34. Moueor quia nullus eſt textus ex quo colligi poſſit, ſtante prædicta ignorantia hanc priuationem contrahi: imò potius contrariū non leuiter deducitur ex *c. ſi qui Si qui ſimoniacis* 1. *q.* 1. Et *ex c. ordinationes*. 9. *q.* 1. Et *c.* 1. *&* 2. *de ſchiſmaticis*

eis.Cap. per tuas 34.de ſimonia. Præterquam quòd falſum eſt bane inhabilitatem non eſſe appoſitam in pœnam delicti ab ordinato commiſſi, Ordines ab incapaci recipiendo, vt expendenti prædictos textus facilè conſtare poteſt. Illud verò vulgate principium, Nemo dat quod non habet, ad ſummum verum eſt in iis quæ à dnnante per tranſlationem dominij conferuntur, ſecùs verò in his quæ conſequenter, vel ex poteſtate ab Eccleſia, vel à Deo accepta alteri communicantur, vt exemplis facilè cõprobrari poteſt. Nonbaptiaatus conferre baptiſmú poteſt, ſacerdos peccator à peccatis abſoluere, & gratiam conferre. Et in humanis gubernator ciuitatis, & iudex adiudicare bona alicui poteſt quæ ipſe non haber, quia ad hæc omnia ſolùm in conferente requiritur poteſtas; cùm autem Epiſcopus quaotumcunque ſi moniacus, & hæreticus ſit, poteſtatem habeat Ordines validè conferendi quibus annexa eſt excommunicatio, dum expreſſè non impeditur, efficitur executionem concedere, tametſi ipſe illam non babeat.

Hinc infertur te non eſſe impeditum ab executione Ordinis à prædictis recepti, ſi illum recepiſti metu coactus, qui te à culpa excuſauit. Vti docuerunt Syluest. verbo *irregularitas.* §.9. *verſ.ſecundum.* Nauarr. *c.*27.*num.* 244. Tametſi contra ſentiat Suar. *diſp.*31.*ſect.*1.*num.*63. Bonac. *de cenſur. diſp.*3.*q.p.*10.*num.*5.

Porrò qui cenſent banc inhabilitatem non in pœnam Ordinati, ſed Ordinantis iniungi, conſequenter affirmant à ſolo Põtifice relaxari poſſe. At nos qui cenſemus eſſe veram cenſuram, ſeu pœnam ob delictum Ordinati impoſitã, affirmamus aliquando ab Epiſcopo poſſe remitti: primò cùm eſt cõtracta abſque ignorantia craſſa, & ſupina, tametſi cum ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili. Argum. *c.*1. *requiſiuit de ordinato ab Epiſcopo qui Epiſcopatus renunciauit.* Secundò quando contracta eſt ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deductu, quia Trident. *ſeſſ.*23.*c.*11.*de reformat.* omnibus Epiſcopis ſaltatem concedit abſoluendi, & diſpenſandi, omnibus cenſuris, & pœnis ex delicto occulto prouenientibus, &c.

3. Tertiò ſuſpenditur qui excommunicatione maiore ligatus ob clerici percuſſionem, Ordinem aliquem ſuſcipit: habetur *c.cum illorum de ſentent. excommunicat,* vbi Innocent. III. loquit: Nonnulli Eccleſiaſticam cenſuram negligentes in excommunicatione poſiti Eccleſiaſticos Ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeat Apoſtolicum ſæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum, quod tales vel ſciunt excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum pro quo in latæ ſententiæ Canonem inciderunt; vel factum quidem ſcientes iuris ignari neſciunt exinde ſe tueri. Primos, ſi fuerint ſæculares clerici à ſuſceptis Ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos, in reliquis caſibus tam Archiepiſcopi, quàm Epiſcopi abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, diſpenſandi facultatem ſe nouerint non babere, quibus etiam eſt abſolutio talium interdicta, cùm maiora intelligantur illis prohibita, quibus verita ſunt minora. Quod ſi clauſtrales huiuſmodi fuerint, & ad Ordines promoueri contingat, iuxta præmiſſam diſtinctionem, qui ſcienter in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſe fecerint ordinari, ab executione ſuſcepti Ordinis, & officij decernimus manere ſuſpenſos. Circa reliquos verò facti memoriam, vel iuris peritiam non habentes, monaſteriorum vtilitate penſata, poſt iniunctam regularem pœnitentiam & peractam, Abbates ipſorum poterunt diſpenſare, niſi graue fuerit & notabile factum, aut is qui fecit adultus fuerit, & diſcretus, vt violenter contra obliuionem, & ignorantiam præſumatur.

Ex boc textu conſtat clericos ſæculares excommunicatos ſuſcipientes in excommunicatione Eccleſiaſticos Ordines in perpetuum ab Ordinibus ſic ſuſceptis eſſe deponendos: Regulares verò ab executione Ordinis ſuſcepti, & officij ſuſpenſos eſſe. Et licèt illud verbum *deponendos* ſit futuri temporis, indicétque cenſuram hanc, ſeu pœnam aduerſus clericos ſæculares comminatoriam eſſe, & ope iudicis ferendam; attamen quia in eo textu ſolùm Pontifici diſpenſatio remittitur denegata Archiepiſcopis, & Epiſcopis diſpenſandi facultate, conuincitur manifeſtè depoſitionem ipſo iure iniungi, aliàs fruſtra negaretur Epiſcopis hæc facultas, & Pontifici remitteretur, cùm nihil eſſet diſpenſandum. Præterquam quòd regulares ſuſpenduntur ipſo iure, ergo credendum eſt ſæculares etiam ſuſpendi, quia ex diſpoſitione vnius partis conſtitutionis manifeſta, aliaque eſt dubia, explicari debet. Argum. *leg.*a.*ff. de Rebus dubiis.* Sicuti notauit Bonac. *t.*3. *diſp.* 3.*q.*1.*p.*6.*n.*5. Et licèt textus de recipientibus Ordines in excommunicatione ob clerici percuſſionem contracta, loqui tantùm videatur: at communis omnium ſententia eſt teſte Bonac. *ſuprà, n.*1. diſpoſitionem intelligendam eſſe de qualibet excommunicatione. Tum quia Pontifex cùm ad deciſionem procedit generaliter loquitur, ibi: Nonnulli Eccleſiaſticam ſententiam negligentes in excommunicatione poſiti, Eccleſiaſticos Ordines recipere non formidant. Et *infrà,* excommunicationis vinculo irretitos. Tum quia nulla eſt ſpecialis ratio, ob quam ſuſceptio ordinum in excommunicatione ob percuſſionem clerici potiùs quàm in excommunicatione ob alias cauſas buius cenſuræ ſubiiciatur.

Ad incurrendam igitur hanc pœnam neceſſarium eſt vt ſuſcipiens Eccleſiaſticos Ordines excommunicatione maiori ligatus ſit, quia nomine excõmunicationis abſolutè prolata, maior tantùm intelligitur, & in decreto pœnali non lata, ſed potiùs ſtricta interpretatio facienda eſt. Vt ex communi notat Bonac. *t.*3.*de cenſur. diſp.*3.*q.*1.*d.pun.*6.*n.*1. Aliqui Doctores, Couarruu. *c.alma mater.*1.*p.*§.*n.*6. Maiolus *lib.*4.*c.*34. Marius Alterius *t.*2.*diſp.* 10.*c.*6. verſ. *ad probandum,* cenſent ſuſcipientem Eccleſiaſticos ordines ſuſpenſione vel interdicto innodatum huic pœnæ ſubiici; eo quòd æquè delinquat, & Eccleſiaſticam diſciplinam contemnat, ac ſi in excommunicatione poſitus Ordines Eccleſiaſticos reciperet. Sed rectiùs Stephan. Danila. 7.*p. de cenſur. diſp.*1.*ſect.*1.*dub.*6. Suar. *diſp.*31.*ſect.*1.*n.*58. Bonac. *t.*3. *de cenſur. diſp.*3.*q.*1.*p.*6.*num.*3. ob ſolam ſuſceptionem Ordinis in excommunicatione banc pœnam incurri, quia prædictus textus *c. cùm illorum* ſolùm de ſuſcipientibus Ordines in excommunicatione loquitur, & diſpoſitiones pœnales extendendæ non ſunt ob identitatem rationis.

Deinde ſic excõmunicatus ſuſcipere debet aliquem ex Eccleſiaſticis Ordinibus, ibi: Eccleſiaſticos Ordines recipere non formidant, & quamuis prima tonſura communi modo loquendi Ordo nuncupetur, at quia ſtrictè, & propriè loquendo ab Eccleſiaſticis Ordinibus diſtinguitur, ad illóſque recipiendos eſt diſpoſitio; ea de cauſa ſuſcipiens primam tonſuram in excommunicatione huic pœnæ non ſubiicitur: vt tradit Nauarr. *c.*27.*n.*241. Suar. *diſp.*31 *ſect.*1. *n.* 58. Filiucius *tract* 17.*c.*5.*num.*94. Auila 7.*p.diſp.*9.*dub.*1.*concl.*6. Ob eandem rationem ſuſcipiens conſecrationem Epiſcopalem excommunicatione ligatus excuſari ab bac pœna poteſt; quia ſecùndum probabilem ſententiam, non eſt Ordo à Sacerdotio diſtinctus. Præterquam quòd ſuſpenſio generaliter lata non afficit Epiſcopos, niſi eorum fiat expreſſa mentio. Atque ita docet Suar. *n.*58. Filiucius n.94. Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſp.* 3.*q.*1.*p.*6.*n.*4. Quod verò Nauarr *lib.*5.*conſilior.tit. de excommunicat.conſ.*28.*à n.*2.*vſque* 16. & Auila 7.*p.de cenſur.diſp.*9.*ſect.* 1. *dub.* 6. cenſent huic pœnæ locum non eſſe ob Ordines minores in excommunicatione ſuſceptos, nullatenus admittendum eſt; quia verè ſunt Ordines

Eccle

Ecclеſiaſtici, vt probauimus *tract. de Ordine*, & præſena textus de ſoſcipientibus Ordines Eccleſiaſticos loquitut, fotiè ob hanc cauſam non dixit Ordines ſacros, ſed Eccleſiaſticos, vt tam minores, quàm maiores cenſetentur comprehenſi. Sicuti docet Suat. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 59. Filiucius, *tract.* 17. *c.* 5. *q.* 9. *num.* 94. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 6. *num.* 3.

Sed ao ab hac pœna, ſeu cenſuta excuſetur excommonicatus Ordines ſuſcipiens in excommunicatione ignarus ptobabiliter ſuæ eacommunicationis, vel prohibitionis Eccleſiæ? Diſſeutiunt Doctores. Nam Cooarrou. *c. alma mater*, 1. *p.* §. 6. *n.* 6. Maiol. *lib.* 4. *de irregularit. c.* 34. *n.* 4. Marius Alrerius *t.* 2. *diſp.* 10. *c.* 6. *dub.* 2. negant excuſati, quia hæc non tam eſt pœna, quam quædam inbabilitas, quæ abſque culpa contrahi poreſt, ideóque in *dicto c. cum illorum* non ſolùm ſcientes ſe eſſe excommunicatione irretitos, ſed etiam illius ignari, aot ignari iuris, quo tenentut depoſitioni, ſeu ſuſpenſiooi ſubiiciuntur.

Cæterùm longè verius eſt prædicta pœna excoſati in foro conſcientiæ ſuæ excommunicationis, vel prohibitionis Eccleſiæ probabiliter ignarum. Vti docuit Panormitan. in *c. veritatis. n.* 46. *de Dolo, & contum.* Et in *c. cùm illorum, n.* 15. *de ſententia excommunic.* Sylueſt. veibo *irregularitas.* 7. Nauarr. *c.* 27. *n.* 241. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 59. Filincius *tract.* 17. *c.* 5. *q.* 9. *num.* 94. Bonac. *diſp.* 3. *quaeſt.* 1. *par.* 6. *num.* 2. Quia negari non poteſt hanc depoſitionem, ſeu ſuſpenſionem pœnam non eſſe, cùm ſit priuatio saecutionis Ordinis ſuſcepti, & officij poſſeſſi, & conſequenter iuris quæſiti; at pœna ceſſanre culpa contrahi non poteſt. Ergo. Neque obeſt quòd ignoranres ſuam eacommunicationem, vel ios quo tenentur, ſuſpendantur, ſeu deponantut, quia id intelligendum eſt de ignotantia vincibili, & mortaliter culpabili. Nam inuincibiliter ignotantes dictam eacommunicationem, ſeo Eccleſiæ prohibitionem ſolùm in foro eaterno ſuſpenſi, ſeu depoſiti cenſeri debent, eo quòd in foro eaterno nulla huius rei probabilis ignotantia præſumatut.

Abſolutio, ſeo diſpenſatio hoius pœnæ in elericis ſæcolasibus reſeruatut Pontifici, in regularibus iuri communi relinquitur, & ſi fiat eum ignotantia committitur eorum Superioribus.

4. Quartò ſuſpenditut ab executione Otdinis ſuſcepti qui Ordinem ſuſcipit ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordinarij. Aliquibus Doctoribus placet hanc ſuſpenſionem ſufficienter probari ex *c. illud quoque*, 1. *diſt.* 7. vbi dicitur: Non ſit rata ordinatio eius. Et in *c. ſi quis auſus fuerit, eadem diſt.* dicitur: Irrita ſit huiuſmodi ordinatio. At Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 13. exiſtimat in his verbis non contineri cenſuram ipſo iure latam, ſed ferendam. Non eſto in prædictis capitibus dicatur, ittita ſit talis ordinatio, intelligi debet per ſententiam: quia eſt benignior interpretatio, & textui accommodata, quod ſatis colligitur ex eo quòd in Concilio Nicæno *c.* 17. vnde illi teatus deducti ſunt, dictum ſit *irrita erit*, & ſecundùm aliam tranſlationem *irrita habeatur*, ſcilicet ſententia accedente: ideóque *in c. tranſlationem de temporib. ordinat.* dicitur: Interdicēda illis eſt Ordinis ſic ſuſcepti executio.

Verùm etſi in iis textibus non contineatut ſuſpenſio ipſo iure lata, continetut tameo in *Extrauag.* Pij. V. quæ incipit: *Cùm ex ſacrorum*, quæ eſt ſexta illius in Bullario, eamqoe refert Salcedo *in ſua pract. c.* 26. & confirmauit Pius V. *in ſuis conſtitutionibus Apoſtolicis ſanctione* 82. vt refert Corduba *in ſum. q.* 114. & habetur *Regula* 22. *cancellariæ* appoſita ad finem propiorum motuum. Et licèt in *ſuprad. Extrauag.* ſolùm feratur ſuſpenſio aduerſus ſuſcipientes aliquem ſacrum Ordinem abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, vt conſtat ex illis verbis: Ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri: attamen in *c.* 1. *de temporib. ordinat. in* 6. generaliter fertur ſuſpenſio aduerſus Hiſpanos, qui ad Epiſcopos Italiæ accedunt ordinandi, ſine Epiſcopi proprij licentia. Denique Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de reformat.* apertis veibis hanc ſuſpenſionem indicit: Si quis (inquit) ab alio promoueri petat: nullatenus id ei etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Si ſecùs fiat Ordinans à collatione Ordinum per annum; Ordinatus verò ab Ordinum eaecutione quandiu proprio Ordinario videbitur eapedire, ſit ſuſpenſus. Hæc igitur ſuſpenſio incurritur ob receptionem Ordinum tam maiorum, quàm minorum; quia de omnibus generaliter textus loquitur, ſicuti declarauit ibi ſacra Concilij congregatio. Ob receptionem autem primæ tonſuræ, non videtur hanc ſuſpenſionem contrahi. Tum quia nullum ei eſt officium annexum, à cuius execurione ſuſpendi initiatus poſſit. Tum denique quia ſtrictè loquendo, & rigore iuris ſpectato non eſt Ordo, & ſolùm ob Ordinem receptum indicitur hæc ſuſpenſio. Atque ita tenet Tolet. *lib.* 1. *ſum. c.* 44. *num.* 4. Zerola 1. *p. prax. Epiſcop.* verbo *dimiſſoria*. Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concil. ſeſſ.* 23. *c.* 8. *circa finem*. Et alij. Quamuis oppoſitum cenſeant plures Doctores relati à Bonac. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 11. *n.* 18. Oporter verò vt recipiens dictos Ordines culpam mortalem committat ſic recipiendo, quia cenſura, & pœna grauis hanc culpam exigunt. Quare ſi ea aliquo eapite à culpa mortali eacuſetur, vel quia ignorauit probabiliter talem Epiſcopum carere poteſtate ordinādi, vel litteras illas dimiſſorias inſufficiētes eſſe; vel quia ad ſuſceptionem prædictorum Ordinum graui metu fuit inductus, ab hac cenſura, & pœna excuſabitur. Sicuti notarunt Nauarr. *in ſum. c.* 27. *n.* 155. & in *c. recepta de reſtitut. ſpoliatorum. propoſit.* 8. *num.* 23. Henriq. *lib.* 13. *c.* 38. Coninch. *diſp.* 14. *de cenſur. n.* 36. Auila *de cenſur.* 7. *p. diſp.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 7. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 15. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 10. *n.* 15. & alij apud ipſos. Quinimo Salcedo *in pract. c.* 26. §. *ex tunc* Et Auila 3. *p. de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 7. §. *pro intelligentia*, docent ignorantiam culpabilem modò affectata non ſit, eacuſare, quia Pius II. in *ſua Extrauag.* vtitur verbo *præſumpſerit*, ad cuius normam decretum Trident. regulandum eſt.

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus permittitur ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordines ſuſcipi. Primus eſt, ſi proprius Epiſcopus ab eaecutione Ordinum ſit notoriè ſuſpenſus, eo quòd ſubditum alterius diæceſis ſine debita facultate ordinauerit: nam eo caſu ſubditis cōceditur facultas, vt ab alieno Epiſcopo Ordines recipiant, *Cap. eos qui de temporib. ordinat. in* 6. Et *ibi* Gloſſa. Et notauit Petr. Rebuff. *prax. beneficiat.* 1. *p. de formula dimiſſoriarum, num.* 19. Salcedo *pract. c.* 26. §. *tribus tamen caſibus.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 15. Non eſt autem opus vt ſuſpenſio ſit declarata, ſufficit ſi per euidentiam facta notoria ſit, quia textus in *dicto c. eos qui*, ſolùm requirit eſſe manifeſtam, quod tum euidentia facti, tum ſententia iudicis contingit. Sicuti aduertit Auila 3. *p. diſp.* 5. *dub.* 7. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 10. *num.* 6.

Secundus eſt, ſi per triennium cōmoretur cum Epiſcopo tanquam eius familiaris, ſeu de eius familia, & beneficium quacunque fraude ceſſante ſtatim ab illo recipiat. Vti habetur in Tridēt. *ſeſſ.* 23. *c.* 9. His enim conditionibus poſitis poterit primam tonſuram, & reliquos Ordines tam maiores, quàm minores recipere ab illo Epiſcopo, abſque proprij Epiſcopi licētia, quia Trident. nullam reſtrictionem appoſuit. Quod intelligendum eſt de Epiſcopo diæceſim, & ſubditos actu habente. Nam titulares Epiſcopi nequeunt prætextu cuiuſcunque familiaritatis aliquem ſecum per triennium commorantem ordinare, quia ſic cauetur in dicto Trident.

ſeſſ.14.c.2.de reformat. quod decretò *ſeſſ.23.c.9.* reuocatum non fuit, vt ſupponunt Doctores communiter. Familiaris autem in præſenti ille tantùm cenſendus eſt, qui cum Epiſcopo in eodẽ loco commoratus fuerit; non verò ille qui longe diſtat, tametſi ſumptibus Epiſcopi alatur, quia eius mores non ſatis poterit perſpectos habere, quæ fuit ratio ob quam Concilium poſtulauit, vt familiaris cum Epiſcopo per triennium commoraretur. Hoc autẽ triennium ſpectata communi ſententia continuum eſſe debet, quia quoties à iure tempus ad aliquem actum aſſignatur, plerunque continuum intelligitur. Vt tradit Gloſſa *leg. 3.* & *leg. naturaliter. ff. de vſucapionibus.* & *Rub. ff. de diuerſis, & tempor. præſcript.* Abbas *in c. vlt. ad finem, de electione.* Bartol. & Caſtrenſ. *in leg. vlt. §. quoties, ff. de Publican. & vectigal.* Alexand. *conſ.34.n.5.lib.5.* Lupus *allegat.46.num.3.* Et alij. Non eſt autem opus, vt hoc triennium incipiat, poſtquam ordinans creatus Epiſcopus fuerit: ſatis enim eſt, ſi ſecum triennio fuerit commoratus: vt notat Garcia *de benefic. 2. p. c.5.n.83.* Bonacina aliis relatis *t.3.diſp.3.q.1.p.11. num. 9.* Debet autem facta ordinatione ſtatim (hoc eſt abſque vlla dilatione) beneficium Ordinato conferre, quod verum babet, tametſi ſolam primam tonſuram conferat, quia ſub bac conditione hæc ordinandi poteſtas ei commiſſa eſt. vt declarauit Congregatio Concilij teſte Barboſa in *dicto decreto.* Cui obligationi non ſatisfacit, ſi maiorem partem anni tranſire permittat abſque beneficij collatione, vt ex Concilij congregatione notauit Flaminius *lib. 4. de reſignat. q. 2. num. 93.* Garcia *2.p.cap.5. num. 87.* Salcedo *pract.c.26.* verſ. *tertius caſus.* Quod ſi beneficium poſtmodum Epiſcopus non contulerit, non obinde Ordinatus bona fide, & cum ſpe beneficij ſibi conferendi ſuſpenſionem incurrit; quia hæc vt pote pœna, & cenſura contrahi nequit abſque culpa, à qua Ordinatus (vt ſuppono) liber eſt, vt benè notauit Bonac. *dicto pun. 11 n. 12.* Excuſatur autem Epiſcopus ab hac obligatione conferendi beneficium Ordinato, ſi ad titulum patrimonij, vel penſionis promoueris. Vti facere poteſt, teſte Garcia *2.p. de benefic. cap.5. num.80.* Barboſa *in remiſſionib. concilij*, quia beneficium conferendum præcipitur, vt Ordinatus deſtitutus Epiſcopi obſequio, & familiaritate habeat vnde ſuſtentari poſſit. Sicuti docet Bonac. *dicto pun. 5.q.1.p.11.n. 11.* Ex hac verè facultate graues Doctores, Salcedo *dicto c. 26. §. tertius caſus.* Garcia *2.p.c.5.n.86.* Bonac. *n. 13.* & alij cenſent non concedi Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum ſuo familiari ad ordines in interſtitiis, & illegitimitate, aliiſque impedimentis, quia hæc poteſtas diuerſa eſt, neque poteſtati à concilio Trident. conceſſæ annexa. Sed contrarium eſt ſatis probabile, quod docuit Saa, verbo *Epiſcopus, n.36.* Sanch. *lib.8. de matr. d. 1. num. 25.* Tum quia ad prædictorum diſpenſationem videtur ſufficere habitatio maiori parte anni. Tum quia conceſſa facultate ordinandi quæ maior eſt, conceſſa videntur, quæ prædictæ ordinationi conueniunt, et ſi non neceſſariò.

Tertius caſus, in quo Epiſcopus ſubditum alterius diæceſis ordinare poteſt, eſt quando cenſet proprium Epiſcopum ratam Ordinationem habiturum: illa enim ratihabitio præſumpta cenſetur facultatis conceſſio Argum. *c. Lugdunenſis, vlt. 9.q.2.* vbi ſanctus Epiphanus ordinauit quemdam ex diæceſi S. Ioannis Chryſoſtomi abſque expreſſa eius facultate, quod ſanctus vir non feciſſet, ſi ei detrimentum fore perpenderet. Atque ita tradit *ibi* Gloſſa, Maiolus, *lib. 4. de irregularit. c.2.n.7.* Suar. *d.31.sect.1.n.17.* Valer. Reginald. *praxi, lib. 32. tract.2.c.69.* verſ. *ſunt autem.* Barboſa *in remiſſ. Concilij ſeſſ. 23.c.8. in fine.* Fateor hanc ratihabitionem in prædicto textu ex parte Ordinatorum non admitti, tametſi ex parte Ordinantis admittatur, ſiquidem Ordinatis imponitur pœnitentia in ſatisfactionem Eccleſiæ quam offenderunt, & illa pœnitentia peracta miſerationis intuitu recipientur ſuo honore, hoc eſt ad exercitium Ordinis accepti: ſicuti docet Petrus Rebuff. *in pract. benefic. 1. par. de forma dimiſſoriarum litterarum num. 14.* Et Salcedo *in pract. cap. 26. §. ſecundus in fine.* Quocirca hæc ratihabitio non eſt facilè admittenda, tum ne iuriſdictioni proprij Epiſcopi præiudicium fiat, tum ne indigni promoueantur: ſicuti illam non admittit Bernard. Diaz *in ſua pract. c. 26.* verſ. *ſecundus caſus.* Et *ibi* Salcedo, Quaranta aliis relatis, verbo *Ordo.* verſ. *amplia.* Bonac. *t.3.d.3.q.1.pun.11.n.14.* Sed ſolùm permitti poterit quando maxima, & ferè morali certitudine conſtet gratam Epiſcopo proprio fore ordinationem, Nam hac ſtante morali certitudine ſicuti poſſunt alia Sacramenta, quæ ad ſui licitam adminiſtrationem iuriſdictionem requirunt, adminiſtrari, poterit & boc ſacramentum.

5. Quintò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui ordinatur ab Epiſcopo proprio Pontificalia exercente in aliena diæceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci, in quo Ordines confert. Quæ ſuſpenſio colligitur ex *c. Epiſcopum, 9.q.2.* vbi talis ordinatio irrita eſſe decernitur. Sed apertiùs ex Triden. *ſeſſ. 6.c.5.* ibi. Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegii prætextu Pontificalia in aliena diæceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm. Si ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinũ ſint ipſo iure ſuſpenſi. Quod dictum eſt de Epiſcopo, intelligendum eſt de Archiepiſcopo, quia ipſi datum non eſt Pontificalia exercere in diæceſi ſuffraganeorum, niſi in aliquibus caſibus: vt notat Gloſſa *in cap. Romana, notab. 2. de officio ordinar. lib. 6.* Couarru. *pract. quæſt. cap. 9. num. 2.* Zerola, verbo *Archiepiſcopis.* verſ. *ad ſecundum.* Barboſa *in remiſſionib. concilij, ſeſſ. 6. cap. 5.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. quæſt. 1. pun. 12. num. 1.* Sed an hæc ſuſpenſio extendatur ad recipientem ſolùm primam tonſuram? Affirmat Rebuff. *prax. beneficij. tit. de clericis ad ſacros ordines malè promotis.* Gloſſ. 1. *num. 4.* Alterius *t.2.diſp.10.c.2.* verſ. *quod ſi.* Bonac. *ſuprà, num. 2.* quia Epiſcopus conferens primam tonſuram Pontificalia exercet, cùm ſolis Epiſcopis, ſeu iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem habentibus, ſit datum eam conferre. Neque obeſt quòd in ſuo cubiculo eam conferre poſſit, nam etiam ibi poteſt calicem conſecrare, cùm tamen ea conſecratio Pontificalis vſus ſit. Cæterùm etſi Epiſcopus ob collationem primæ tonſuræ in aliena diæceſi abſque licentia Ordinarij illius loci à Pontificalium executione ſuſpendatur: at prima tonſura initiatus ſuſpenſionem *ibi* latam non incurrit. Tum quia prima tonſura ſpectato iuris rigore nõ eſt Ordo, ſed Ordinis diſpoſitio, & ab Ordinibus ſæpè diſtinguitur, vt conſtat manifeſtè ex Trident. *ſeſſ.14.c.2. de reformat.* ibi: Ad ſacros, aut minores Ordines, vel primam tonſuram promouere, ſeu ordinare valeat. Tum præcipuè, quia hæc tonſura nullum ſpeciale munus habet, à cuius executione ea initiatus ſuſpendi valeat. Et ita tenet Henriq. *lib. 3. c. 6. n. 6.* affirmans primam tonſuram conferri ab Epiſcopo poſſe ſuis ſubditis in aliena diæceſi. Illud optimè aduertit Suar. *diſp. 31. sect. 1. n. 21.* Ordinatum ſine licentia ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo in aliena diæceſi abſque debita licentia duas ſuſpenſiones incurrere, vnam: quia ſine litteris dimiſſoriis: aliam, quia ab eo Epiſcopo in eo loco Ordines ſuſcipit; poſſétque vna ſuſpenſio ab alia ſeparari, ideóque non ſe impediunt quominus ſimul contrahantur. Vide quæ diximus *tract. de ordine, pun. 15.*

6. Sextò ſuſpenditur Ordinatus ante legitimam ætatem ex *Extrauag.* Pij II. quæ incipit: *Cùm ſacrorum*, quàmque confirmauit Clemens VIII. ibi enim Pius II. inquit: Statuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli quà abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure præſcripta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris etiam citramontanis

tanis

tanis ad aliquem ex ſacris Ordinibus fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſiot. & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Ætas requiſita pro prima tonſura, & à fortiori pro alijs Ordinibus eſt ſeptimus annus completus. *Cap. nullus de temporib. ordinat.* vbi prohibetur infanti primam tonſuram conferre. Infans autem eſt qui ſeptennium nondum compleuit, *Leg. ſi infanti. §. vlt.* & *leg. potuit, cod. de iure deliberandi.* Completo ſeptennio & prima tonſura, & minores Ordines conferri poſſunt; quia nulla pro his Ordinibus eſt ætas à iure præſcripta, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur: vt tradit Suar. *diſp.* 31 *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 23. Bonac. *t.* 30. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 1. *n.* 4. At pro Ordinibus ſacris ſuſcipiendis ætas præfixa eſt à Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 12. *de reform.* nam ad Subdiaconatum requiruntur anni 22. pro Diaconatu 23. pro Presbiteratu 25. incæpti ex communi Eccleſiæ praxi. Pro Epiſcopatu autem 30. completi iuxta textum *in c. cum in cunctis, de electione.* Computanda eſt huiuſmodi ætas non à die conceptionis, vt placuit Sfortio Oddo *de reſtit. in integrum.* 1. *p. q.* 2. *art.* 2. *n.* 48. ſed à die natiuitatis ſiue naturalis, ſiue violentæ: vt ex communi docuit Couarruu. 4. *decret.* 2 *p. c* 8 §. 2. Mandoſius *de ætate minori, c.* 1. *num.* 25. Sanch. *in decalog. lib.* 4. *c.* 35. *num.* 2. quia dies conceptionis ignotus eſt. Præterquam quòd dum infans in in vtero matris exiſtit, neque in lucem prodit, nō reputatur perſona diſtincta, cuius ætas enumerari debeat.

Qui igitur aliquo ex ſacris Ordinibus ante ætatem præfixam initiaretur, ſuſpenſionem ab executione Ordinis ſic ſuſcepti incurreret, modò in illius ſuſceptione bona fide non proceſſerit, ignorans probabiliter ſe ætate legitima carere, vel non adeſſe Eccleſiæ legem ſub ſuſpenſione prohibentem Ordines ante illam ætatem ſuſcipi, nam eo caſu excuſatur ab hac pœna, quæ non niſi ob grauem culpam contrahi poteſt: vt aduertit Nauarr. *c.* 27. *n.* 155. Suar. *diſp.* 31 *ſect.* 1. *n.* 26. qui cenſent quamlibet ignorantiam modò affectata non ſit, excuſare, quia Pius V. vtitur verbo *præſumpſerit*, quod dolum importat. Sed rectiùs Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 1. *n.* 3. ſolam ignorantiam probabilem, & inuincibilē excuſare; quia verbū *præſūpſerit*, non pro contrahenda irregularitate ob violatam ſuſpenſionem aſſumptum eſt, vt legenti textum conſtare poteſt.

Dixi ſic Ordinatum ſuſpenſum eſſe ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ab executione aliorum Ordinum legitima ætate perceptorum: nam eſto Pius II. in ſua Bulla generaliter dixerit, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, intelligendum eſt de Ordinibus indebitè ſuſceptis. Argum. *textus vel non eſt compos, de Temporib. ordinat.* & notauit Bonac. *d. t.* 3. *d.* 3. *q.* 1. *pun.* 1. *num.* 8.

Monent tamen Suar. *diſp.* 31 *ſect.* 1. *n.* 23. Garcia 2. *p. de benefic. c.* 5. *num.* 51. referens ſacræ Cardinalium Congregationis deciſionem. Bonac. *ſuprà, pun.* 1. *in fine*, & Doctores communiter, Ordinatum ante legitimam ætatem ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, abſolutùmque à ſuſpenſione non poſſe Ordinem receptum exercere, quouſque ad legitimam ætatem perueniat. Argum. *c. vel non eſt compos de temporib. ordinat.* non ob impedimentum ſuſpenſionis, ſed irregularitatis à iure inductæ, qua quis prohibetur ante legitimam ætatem Ordinem ſuſcipere, & conſequenter ab illius vſu.

7. Septimò ſuſpenditur qui Ordines ſuſcepit extra tempora deſignata ab Eccleſia, abſque diſpenſatione legitima. Quæ ſuſpenſio iure antiquo lata non erat ipſo iure, ſed ferenda, vt conſtat ex *c. ferè Cap. cum quidam.* Et *c. conſultationi de temporib ordinat.* At indicta Extrauag. Pij II. *Cum ex ſacrorum*, habetur expreſsè, extenditurque tantùm hæc ſuſpenſio ad ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & meritò; quia minores Ordines non habent ſtatuta tempora, vt conſtat ex *c. de eo, de temporib. ordinat.* Et notauit Suar. *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 30. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 3. *n.* 4. Requiritur tamen culpa grauis in ordinato, vt aduertunt præfati Doctores. Vnde ſi bona fide ſacris initieris, credens te habere facultatem, vel Epiſcopum diſpenſare poſſe, vel ex alia ſimili ignorantia, ſicut excuſaris à culpa, ſic & à cenſura cenſeris excuſatus. Effectus huius ſuſpenſionis eſt impedire executionem Ordinis malè ſuſcepti, nam eſto in prædictis decretis dicatur à ſuis Ordinibus, ſubintelligendum eſt, malè ſuſceptis, vt in eo puniaris in quo deliquiſti, quia eſt benignior interpretatio, & ſaluatur proprietas verborum: vti notauit Auila *de cenſur.* 3. *p. diſp.* 2. *dub.* 7. §. *ſextò notandum.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 33. *n.* 1. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 31. Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult.* 13. *n.* 36. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 3 *n.* 5. Huius cenſuræ abſolutio Epiſcopo competit, ſiquidem non eſt reſeruata, vt aduertit Suar. Hurtado, Auila, & Bonac. *ſuprà.* Nam eſto Sixtus V. in Extrauag. *Sanctum & ſalutar.* ſibi abſolutionem reſeruauerit, Clemens VIII. in conſtitutione quæ incipit: *Romanum Pontificem*, edita pridie Kalend. Martij anno 1595. ad terminos ſacrorum Canonum, & conſtitutionis. Pij II. & decretorum Concilij Trident. reducta eſt, exceptis his quæ in dicta Bulla contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos ſtatuuntur, quæ nullo modo reuocantur.

8. Octauò ſuſpenſio fertur aduerſus Ordinatum non ſeruatis temporum interſtitiis, quod multipliciter contingere poteſt. Primò ſi eodem die plures Ordines ſacros ſuſcipias. Secundò ſi minores ſimul cum ſacro, vbi non eſt conſuetudo. Tertiò ſi non ſerues motam temporis inter vnum, & alium Ordinem à Trident. præſcriptam.

Præmittendum eſt ex his quæ diximus *tract. de Ordine, d.* 13. primam tonſuram quolibet die conferri poſſe, cùm iura certum diem non requirant, Minores omnibus diebus ieiunij, quatuor temporum, & Dominicis, & feſtiuis dari poſſe; ſacros verò non niſi in Sabbatho quatuor temporum, & in duobus caſibus die Dominico. Primò ſi ieiunium Sabbathi continuetur ab Ordinato, & Ordinato, & Ordinante vſque ad diem Dominicum, quia tunc reputatur eadem dies teſte Salcedo *pract. c.* 26. *verſ. iſta autem.* Suar. *diſp.* 31 *ſect.* 1. *n.* 40. & 42. Secundò ſi die Sabbathi tanta eſſet Ordinandorum multitudo, vt non poſſent omnes Ordinibus inſigniri, nam tunc in Dominicam collatio Ordinum transferri poterit, vt notauit Gloſſa, & Innocent. *in c. litteras de temporib. ordinat.* Syluest. verbo *ordo.* 2. *q.* 6. Salcedo *loco citato.* Conſecratio verò Epiſcoporum ſolis Dominicis, & feſtiuis diebus facienda eſt *Cap. ordinationes* 75. *diſt.* Et notauit Sylueſt. verbo *conſecratio* 1. *q.* 3. quam conſecrationem debet recipere Epiſcopus electus, & confirmatus intra trium menſium ſpatium à ſua confirmatione, alioquin ad fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur, & ſi intra totidem menſes id poſtmodum facere neglexerit, Eccleſia ipſo iure priuatur, vt habetur in Trident, *ſeſſ.* 23. *c.* 2. *de reformat.*

Secundò eſt præmittendum in receptione minorum Ordinum, non eſſe neceſſaria temporū interſtitia. Nam eſto in *c. ſingulis.* 77. *diſt.* deſignentur quædam tempora illud ius antiquum eſt, & ita poſſunt omnes illi Ordines ſimul cum prima tonſura eodem die, ſi Epiſcopo viſum fuerit, conferri; præſertim vbi viget conſuetudo. Vt colligitur ex *c.* 2. *De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit.* Et tradit Gloſſa, & Doctores *ibi* Et in *c.* 3. *de temporib. ordinat.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 43. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.* 14. *n.* 25. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 4. §. 1. *n.* 2. Vnde in concilio Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 11. *de reformat.* ſtatuitur hos Ordines recipi per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur. Quare ex arbitrio Epiſcopi rationabili, poſſunt eo-

198

[illegible] ſeruitet tran- [illegible] Sicuti decidit [illegible] eſt c.14. à Dia- [illegible]

[illegible] veritam, & Or- [illegible] interſtitiis con- [illegible] peccatum committis; [illegible] in materia gra- [illegible] verbo *acolytus* 77. [illegible] *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 4. [illegible] *n.* 43. nullam tamen ſuſ- [illegible] ibi cauta eſt, vt docent [illegible] Si verò Ordines minores ſimul [illegible] pies, abſque Epiſcopi diſpen- [illegible] incurrante ſuſpenſionem, ſeu irregula- [illegible] *Ex c.* 2. *De eo qui ordinem furtiuè ſuſ-* [illegible] Nauarr. *c.* 25. 71. verſ. *octauo*. Maiolus [illegible] *c.* 11. *n.* 1. Sayrus *lib.* 4. *theſauri, c.* 14. [illegible] *de cenſur diſp.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 4. Bonac. *t.* 3. *de* [illegible] 5. *q.* 1. *pun.* 4. *n.* 2. Quod tamen intelligen- [illegible] quando non vocatus te ingeſſiſſes Ordinan- [illegible] tunc Ordinem furtiuè ſuſcipis: ſecùs verò ſi [illegible] eſſes iam ad Ordines minores, quàm Subdia- conatum, tametſi ea in aduertentia Epiſcopi; quia [illegible] furtiua Ordinis, receptio. Poſſe autem Epiſco- pum diſpenſare, vt ſimul eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum recipias, ſupponit ſacra Cardina- lium congregatio, & docuit Nauarr. *c.* 25. *n.* 71. & indi- cat Suar. *dicta ſect.* 1. *n.* 41. Bonac. *d. p.* 4. *n.* 2. Quod ſi duos ſacros Ordines eodem die reciperes abſque diſ- penſatione Pontificis (qui tamen diſpenſare poteſt) dubius eſt Suar. *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 41. an in- curras ſuſpenſionem, eo quòd in *c. literas de temporib. ordinat.* vbi de ordinato Diaconatu & Presbyteratu ee- dem die decernitur ab executione officij ſacerdotalis manere ſuſpenſum, quouſque Pontifex aliter diſpo- nat, non fertur lex pro futuris caſibus, ſed caſui ibidem relato aptatur diſpoſitio. Cæterùm communis ſen- tentia affirmat, te manere ſuſpenſum. Vti tradit Nauarr. *c.* 25. *n.* 71. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. c.* 11. Viuald. *tit. de ſuſpenſ. n.* 47. Sayrus *lib.* 4. *theſauri. cap.* 14. *num.* 15. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 4. *num.* 5. tum quia verùm non eſt in *prædicto c. literas* legem non ſtatui; aliàs de om- nibus decretis caſum ſpecialem referentibus, idem dici poſſet. Tum præcipuè quia textus in *c. innotuit, De qui furtiuè ordinem ſuſcepit*, inquit, de his qui Subdiacona- tus, & Diaconatus ordinem ſimul ſuſceperunt, de ſuſ- iuris rigore inceptis Ordinibus miniſtrare non de- bent, ibique poteſtas diſpenſandi Abbati, & Epiſco- po remittitur, ſi Religionem intrauerint. Secùs reſer- uatur Pontifici, vt aduertunt Maiol. Bonac. Suar. *loc. cit.*

Ob violationem interſtitiorum nulla eſt in iure pœ- na appoſita, tametſi graue peccatum committas le- gem Eccleſiaſticam tranſgrediens. Sicuti tradit Zerola *in pract.* 2. *p.* verbo *ordo, num.* 8 Alterius 2. *par. diſp.* 10. *c.* 4. *poſt princ.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 34 Ricios *in col- lect. deciſ.* 3. *par. collect.* 576. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 18. *n.* 11. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 4. §. 2. *num.* 1. Solùm aduerto in diſpenſatione interſtitiorum diuerſam cau- ſam requiri pro ſacris Ordinibus ſuſcipiendis. Nam agens concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 11. de ſuſceptione Sub- diaconatus poſt ſuſceptionem poſtremi gradus mi- norum Ordinum, inquit: Non promoueantur niſi poſt annum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud ea poſ- cat. Et *c.* 13. agens de promotione ad Diaconatum in- quit. Promoti ad ſacrum Subdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gra- dum niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non per- mittantur; cùm autem hoc iudicium rationabile de- beat eſſe, oportet vt ſaltem Eccleſiæ vtilitas adſit quæ diſpenſationem exigat. Verùm à Diaconatu ad Pres- byteratum aſcenſio non permittitur, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur. Vt habetur *dicta ſeſſ.* 23. *c.* 14. *de reform.* Quod ſi Epiſcopus abſque prædictis cauſis vtilitatis, vel neceſſitatis diſ- penſationem concedat, nulla eſt diſpenſatio, vt pote facta in lege ſuperioris contra formam à ſuperiore præſcriptam. Sicuti aduertit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 43.

9. Nonò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui per ſaltum promouetur, hoc eſt qui ad Ordinem ſuperio- rem, prætermiſſo inferiori, aſcendit. Vti colligitur *ex c. ſolicitudo.* 52. *diſtinct.* & *ex cap. vn. de clerico per ſaltum pro- moto*, vbi de Subdiacono qui prætermiſſo Diaconato Presbyteratum ſuſcepit, inquit Pontifex: Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro negligentia huiuſmodi iniungas eidem, qua peracta ipſum in Dia- conum ordinare procures, & ſic de miſericordia eun- dem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis. Ergo ob prædictum delictum impeditus erat promotus à ſuſceptione Ordinis prætermiſſi, & ab adminiſtratione Ordinis ſuſcepti. Et denique in concilio Tridentino ſupponitur, ſiquidem *ſeſſ.* 23. *c.* 14. *in fin. de reformat.* di- citur: Cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare. Si igitur diſpenſatione indigêt, ergo vinculo aliquo ligati erant, quod nullum aliud eſſe poteſt, niſi ſuſpenſionis, ſiqui- dem non ſolùm impediuntur à ſuſceptione Ordinis promiſſi, ſed etiam à ſuſcepti adminiſtratione. Atque ita docent Syluest. verbo *irregularitas. q.* 11. Sotus *in* 4. *d.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Nauarr. *c.* 25. *n.* 71. & *c.* 27. *n.* 244. Gregor. Lopez, *leg.* 63. *tit.* 5. *p.* 1 Salcedo *pract. c.* 29. Suar. *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 35 *& ſeqq.* Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *pun.* 2. *n.* Piliucius *tract.* 17. *c.* 5. *q.* 8. *n.*.. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 47. *n.* 1. Sayrus *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 26. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 40. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13. *n.* 39. & Tametſi contrarium cenſeant non improbabiliter Turre- cremata *in dicto c. ſollicitudo, art.* 4. & *ibi* Archidiacon. *&* Præpoſit. Angel. verbo *irregularitas.* 1. *n.* 36. Armilla *eodem n.* 68. Bernard Diaz, *p. c.* 29. & probabile reputant Suar. *&* Auila *ſuprà* ducti ex *dicto c. ſollicitudo:* vbi ſo- lùm mandatur Epiſcopo prohibere officio ſacerdotis presbyterum per ſaltum promotum, donec Subdia- conatum intermiſſum recipiat, quod non arguit ſuſ- penſionem ipſo iure latam, ſicuti neque textus *in c. vn. de clerico per ſaltum promoto:* cùm ex eo tantùm colli- gatur non eſſe permittendum ſic ordinatum Ordinem prætermiſſum recipere, & in ſuſcepto miniſtrare, quouſ- que condignam de delicto pœnitentiam præſtet. Verba verò Concilij, quæ efficaciora ſunt in hac parte explicari poſſunt, non de propria diſpenſatione alicuius impedimenti contracti, ſed de permiſſione abſque im- poſitione alicuius ſuſpenſionis, vel pœnæ. Sed hæc nul- lo modo placent, quia videtur eſſe textuum violenta explicatio. Et quia Concil. Trident. concedit Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint. Supponit ergo poſt miniſtratio- nem non poſſe diſpenſare, quod verum eſſe non poſſet, niſi ex miniſtratione irregularitatem incurrerent, ob violatam ſuſpenſionem ex ordinatione per ſaltum contractam.

10. Decimò ſuſpenditur, & irregularitate inno- datur, qui poſt matrimonium contractum etiam non conſummatum, aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipit extra caſus à iure permiſſos. Vti habetur in Extrauag. Ioan. XXII. *Antiqua de voto & voti redempt.* ibi di- ſtrictiùs inhibentes, ne quiſquam durante matri- monio

monio nondum etiam conſummato, aliquem de ſacris Ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi prout ſacris Canonibus nouerit conuenire. Quòd ſi ſecùs a quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus quòd nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto Ordine miniſtrare, neque ad ſuperiores Ordines proueli, nec ad aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum valeat promoueri. Ex his verbis conſtat ſic promotum ſuſpenſionem incurrere, quatenus ab executione Ordinis ſuſcepti ſuſpenditur; irregularitatem verò, quatenus prohibetur ad ſuperiores Ordines aſcendere, & in beneficio, vel officio Eccleſiaſtico promoueri. Vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. p. 7. num.* 1. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13. *num.* 40. Goninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *num.* 41. Notanter dixi aliquem ex ſacris ordinibus: nam eſto graue peccatum committat coniugatus, Ordines minores poſt matrimonium recipiens, nullam tamen pœnam ipſo iure incurrit; quia Extrauagans ſupradicta ſolùm de ſuſceptione ordinum loquitur, & nullus alius inuenitur textus in iure pœnam ſuſceptioni Ordinum minorum indicens.

Prætetea dixi extra caſus à iure permiſſos. Sunt enim plures, in quibus licitè coniugatus Ordinem etiam ſacrum ſuſcipit. Primò ſi ante conſummatum matrimonium profeſſionem in Religione approbata emittat; quia eo caſu vinculum matrimonij ſoluitur. Secundò ſi poſt conſummatum matrimonium vxor ex viri conſenſu Religionem ingrediatur. Iuxta *cap. Epiſcopus benedictionem*, 76. *diſt.* Tertiò in ipſa ſeparata viuere vult, & votum caſtitatis emittat dum ſenex ſit, & de incontinentiæ periculo non ſuſpecta. Iuxta *cap ſeriatim*, 32. *diſt.* Et *cap. coniugatus de conuerſ. coniugator. Cap. Agathoſa* 27. *q.* 2. Quartò ſi ob cauſam vxoris diuortium quoad thorum, & habitationem perpetuò celebratum eſt; quia ab oneribus matrimonij ſoluitur. In his ergo caſibus quia vir licitè Ordines ſuſcipit, nullam ſuſpenſionem incurrit.

Quòd ſi bona fide putans vxorem eſſe mortuam, vel validam profeſſionem emiſiſſe, cùm tamen nihil horum contigerit; Ordinem ſacrum recipiens, ſuſpenſionem non incurris; quia ad hanc ſuſpenſionem culpa grauis requiritur, vt conſtat ex illis verbis *Extrauag.* Nemo aduerſus ſupradicta præſumat, & ſi ſecus fuerit à quoquam attentatum. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n. diſp.* 56. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 7. *n.* 4. Ex Eccleſiaſtico tamẽ præcepto prohibitus eſt ab executione Ordinis ſacri matrimonio durante; in quo præcepto nequit Epiſcopus diſpenſare, vt aduertit Bonac. *ſuprà, p.* 7. *in fine.* Matrimonio autem diſſoluto, vel ipſa vxore votum caſtitatis emittente ſi ſenex ſit, nec de incontinentiæ periculo ſuſpecta, vel Religionem ingrediente, poterit ſic promotus in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, quia nullo impedimento, aut præcepto remouetur, vt affirmat Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 56.

In caſibus autem in quibus hæc ſuſpenſio contrahitur, nullus præter ſummum Pontificem poteſt diſpenſare, etiam matrimonio diſſoluto, niſi fortè fuerit diſſolutum ob tui in Religionem ingreſſum, quo caſu permittitur in dicta Extrauagant. Epiſcopo diſpenſatio, vel Religionis ſuperioribus, qui ex priuilegio ſibi conceſſo à Sede Apoſtolica poſſunt cum ſuis Fratribus in bis ſuſpenſionibus diſpenſare.

11. Vndecimò fertur ſuſpenſio aduerſos eum qui Sede Epiſcopali vacante, nec arctatus occaſione alicuius beneficij recepti, vel recipiendi ordinatur in ſacris intra annum cum litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis. Ex Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *de reformat.* quæ ſuſpenſio durat vſque ad beneplacitum futuri Prælati. Pro ſuſcipientibus minores Ordines alia pœna ſtatuitur, ſcilicet ne clericali priuilegio præſertim in criminalibus gaudeant, quare ij non ſuſpenduntur, vt congregatio Concilij declarauit, teſte Auguſt. Barboſa, *in dicto cap.* 10. Quod adeò verum eſt, vt nec primam tonſuram virtute litterarum dimiſſoriarum à Capitulo recipere poſſit qui beneficio recepto, vel recipiendo arctatus non fuerit. Vti docuit Nauarr. *conſ.* 27. *de temporib. ordinat.* Man. Rodrig. *t.* 2. *c.* 14. *num.* 6. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 7. *num.* 95. tametſi pœna impoſita ordinatis minoribus hunc non comprehendat; quia appellatione minorum Ordinum maximè in decreto pœnali, & odioſo ſolùm veniunt intelligendi quatuor minores Ordines, & non prima tonſura quæ ab illis diſtinguitur: vti colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. §. 6. 10. *&* 11. & notauit Garcia; *ſuprà.* Arctatus verò occaſione beneficij recepti (vt rectè explicat Garcia. 5. *p. de benefic. c.* 7. *num.* 97. *& ſeqq.*) ille dicitur qui beneficium obtinet ratione cuius obligatur ſe promoueri facere. Vt qui obtinet Parochialem Eccleſiam, eſt arctatus intra annum ad ſacerdotium promoueri, & obtinens Canonicatum ad ſuſcipiendum Ordinem ei annexum, & ſic de aliis beneficiis, ſeu capellanis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu ordinis exercitium. Occaſione verò beneficij recipiendi arctatus dicitur, qui vocatus eſt ad beneficium vacans, certum requirens Ordinem quo ipſe caret. Quod adeò verum eſt, vt ſi ad beneficium præſentetur, caretque prima tonſura, poſſit illi conferri ex litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis, vt ea præſentatio effectum habere poſſit? ſecuti deciſum à ſacra Congregatione refert Barboſa in *remiſſionib. concilij, dicto cap.* 10. & Garcia *ſuprà.* Electus verò in concurſu ad beneficium curatum, cuius collatio facienda eſt à Pontifice, nequit interim dici arctatus occaſione beneficij accepti, cùm illud ante collationem Pontificis non habeat, neque occaſione beneficij recipiendi, cùm ad illius receptionem Ordo ſacer non requiratur. Similiter nequit dici arctatus occaſione beneficij recipiendi is, cui vis beneficium reſignare certum Ordinem requirens quo reſignatarius caret; quia ea reſignatio voluntaria eſt, & ratione reſignationis voluntariæ futuræ dici non poteſt arctatus. Vt benè Garcia *dicto cap.* 7. *à num.* 97.

12. Duodecimò fertur ſuſpenſio ipſo iure lata, & Pontifici reſeruata in *cap. penult. de Simonia*, aduerſus ordinatum carentem titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines ſacros requiſiti, & paciſcentem cum ordinante, ſeu præſentatore non petiturum ab eis alimenta. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi ignoranter procedat hanc pœnam incurrat, modò non ſit ignorantia omnino inuincibilis, & inculpabilis. Vt docuit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 34. Gaſp. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13, *num.* 37. Coninch. *diſp.* 25. *dub.* 5. *num.* 58. Ordinans verò à collatione Ordinum, præſentans ab eorum executione per triennium manent ſuſpenſi. Quod ſi ſecluſo hoc pacto, Ordines recipias ab Epiſcopo conſcio tuæ inopiæ, & defectus tituli nullam pœnam ipſo iure incurris. Nam eſto in *cap. neminem*, *cap. ſanctorum*, 70. *diſt.* pœna ſuſpenſionis & indicta ordinato fuerit, reuocata fuit in *cap. cum ſecundum Apoſtolum de Prabendis.* & *cap. ſi Epiſcopus eodem tit. in* 6. impoſita ordinanti obligatione ordinatum alendi, quam obligationem ſolùm creditur renouaſſe Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* Verùm ſi Epiſcopus ignarus omnino ſit huius defectus, tu verò falſis probationibus titulum finxiſti; etſi multi probabiliter exiſtiment te manere ſuſpenſum, probabilius eſt nullam ſuſpenſionem ipſo iure incurrere, neque ordinantem obligatum eſſe tibi alimenta ſubminiſtrare, vtpote qui nullam culpam commiſerit: quæ omnia latiùs probata ſunt hac 3. p. *tract. de Ordine punct.* 12.

* *
*

Digitized by Google

§. II.

De ſuſpenſionibus ipſo iure latis contra Clericos, ob prauum vſum Ordinis ſuſcepti.

1 *Declaratur prima ſuſpenſio aduerſus Clericum recipientem oblationes à manifeſto vſurario, vel eius corpus defunctum Eccleſiaſtica ſepultura tradentem.*

2 *Declaratur ſecunda quæ eſt aduerſus Parochum, vel alium Sacerdotem ſiue Regularem, qui alterius Parochi ſponſos ſine illorum parochi licentia, matrimonio iungere vel benedicere auſus fuerit.*

3 *Tertia refertur aduerſus Sacerdotem ſæcularem, vel regularem matrimonia clandeſtina non prohibentem, ſeu illis intereſſentem.*

4 *Quarta refertur aduerſus Clericum ſecundas nuptias benedicentem.*

5 *Quinta aduerſus Epiſcopum, vel presbyterum ingreſſum ad Miſſarum ſolemnia celebranda, ſi præſumat recedere, vt ab alio Miſſæ ſacrificium perficiatur.*

6 *Sexta aduerſus Sacerdotem ſacrificantem, & ſe à communione ſuſpendentem.*

7 *Septima aduerſus eos qui Ordine vtuntur in loco interdicto.*

8 *Octaua refertur aduerſus Sacerdotes tam ſæculares, quàm regulares non ſeruantes quæ in decreto ſanctæ Congregatio. Romana edito* 10. *Iulij anno* 1525. *præſcribuntur.*

1. PRima ſumitur ex *c. quia in omnibus de Vſuris*, aduerſus clericum quia à manifeſto vſurario oblationes receperit, vel eius corpus defunctum tradiderit Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Quæ ſuſpenſio eſt ab officio, donec Epiſcopo ſuo videatur ſatisfactum, compellitúrque oblationes receptas reſtituere iudicis ſententia interueniẽte. Vt colligitur ex illis verbis textus. *reddere* cõpellatur. Nomine oblationũ venit quod Deo offertur liberè in recognitionem diuinæ excellentiæ, non verò quod debitũ eſt, & miniſtris Eccleſiæ cõceditur in ſuorum laborum ſtipendium, & eorum ſuſtentationem. Vſurarius autem debet eſſe manifeſtus non vtcunque, ſed per denunciationem, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, ſolùm denunciatum tenemur vitare. Sicut hæc omnia tradunt Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 2. *à num.* 6. Coninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *n.* 41. Filiucius, *tract.* 17. *c.* 6. *n.* 100. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3 *q.* 3. *pun.* 6. Ad idem reduci poteſt ſuſpenſio lata *cap. ſuper eo de Raptoribus*, vbi clerici qui raptoribus Eccleſiarum abſque vlla facta ſatisfactione ſacramentum abſolutionis impenderint, aut eorum ſepulturæ interfuerint, vel eorum eleemoſynas recipere attentauerint, ſeu huiuſmodi rapinæ participes inuenti fuerint Ordinis ſui damnum irrecuperabiliter pati, & Eccleſiaſtico beneficio carere debent. Quæ ſuſpenſio non videtur ipſo iure lata, ſed ferenda, vt indicant illa verba *patiantur, careant*. In Trident. verò *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reformat.* etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem à ſuorum Ordinum executione ſuſpendi arbitrio ſui Ordinarij debent.

2. Secunda ſumitur ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap* 1. *de reformat.* quæ eſt aduerſus Parochum, vel alium Sacerdotem ſiue regularem, ſiue ſæcularem, qui alterius Parochi ſponſos ſine illorum parochi licentia (etiamſi ſibi licere contendat ex priuilegio, vel ex immemorabili conſuetudine) matrimonio iungere, vel beneficere auſus fuerit. Quæ ſuſpenſio ab officio, & beneficio videtur eſſe, quia abſolutè fertur, vt tradit Bonac. *diſ.* 3. *q.* 3. *p.* 5. *n.* 7. Filiucius, *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 4. *n.* 101. At vt prædicti Doctores firmant, probabilis eſt ſententia Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 18. aſſerens ſolùm eſſe ſuſpenſionem ab officio, & munere ſacerdotali; ſiquidem fertur non ſolùm in Sacerdotes ſæculares, ſed regulares; & per modum vnius, & conſequenter ab aliqua actione quæ illis communis ſit. Prætetquam quòd pœna culpæ cõmenſurari debet. Cùm autem culpa ſolùm ſit aduerſus ſacerdotale officium, pœna ſuſpenſionis ſolùm ſacerdotale officium ſpectare debet. Durat autem hæc ſuſpenſio quouſque ab Ordinario illius parochi qui matrimonio intereſſe debebat, vel ſponſos benedicere; abſolutio præſtetur, vt expreſsè notatur in dicto textu. Excommunicationem autem latam in *Clement.* 1. *de. Priuilegiis* aduerſus Sacerdotem regularem matrimonio abſque parochi licentia aſſiſtentem, ceſſare credunt Sayrus *lib.* 4. *theſaur. cap.* 15. *n.* 10. Henrriq. *l.* 13 *c.* 39. *n.* 3. Filiucius, *tract.* 17. *c.* 6. *n.* 102. Rebell. *poſt* 4. *lib. declaration. ſect.* 2. *n.* 83. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 3. *p.* 5. *num.* 6. ob impoſitam à Trident. ſuſpenſionem, ne vnicum delictum duplici pœna puniatur, maximè quia receptum apud Doctores eſt pœnam, ſeu legem nouo iure appoſitam alicui delicto corrigere grauiorem iure antiquo appoſitam, vt multis comprobat Sanch. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 48. *num.* 8. Sed appoſitum in præſenti verius videtur, vt docuit Nauarr. *lib.* 5. *Conſil. tit. de pœnis*, *conſ.* 1. aliàs *lib.* 1. *tit. de conſtitutionib. conſ.* 10. Maiolus *lib.* 3. *de irregularit. cap.* 25. *num.* 12. Man. 1. t. *ſum. cap.* 219. *n.* 14. Sanch. *dicto lib.* 3. *diſp.* 48. *num.* 8. Quia cùm hæ pœnæ ipſo iure infligantur, nec ſint incompatibiles, vtraque cenſendus eſt Sacerdos regularis ligari. Illa verò doctrina, quod pœna mitior noua lege inducta corrigat antiquam, verum habet in pœnis à iudice infligendis; quia vnica actione eas infligit, non vero in iis quæ ipſo iure latæ ſunt.

3. Tertiò placet Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 3. Sayro. *lib.* 4 *theſauri*, *cap.* 15. *num.* 8. ſuſpenſionem ab officio per triennium ipſo iure ferri aduerſus Sacerdotem ſæcularem, vel regularem matrimonia clandeſtina non prohibentem, ſeu illis intereſſentem *ex cap. cùm inhibitio de clandeſt. deſponſat. impuber.* Sed rectiùs Couarruu. *in* 4. *decretal.* 2. *p. cap.* 6. *num.* 13. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 48. *à num.* 6. Bonac. t. 3. *diſp.* 3. *q.* 3. *pun.* 5. *num.* 9. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 15. *num.* 102. cenſent ſuſpenſionem non eſſe ipſo iure latam. Sed ferendam; quia textus vtitur verbo *ſuſpendatur*, quod actionem iudicis denotat.

4. Quarta referri ſolet ex *c. capellanum de ſecundis nuptiis*, aduerſus clericum ſecundas nuptias benedicentem. At vt Gloſſa *ibi*. Couarruu. 4. *decretal.* 2. *p. cap.* 8. §. 11. *num.* 2. Bernard. Diaz *pract. cap.* 74. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 39. *num.* 3. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 81. *num.* 27. Sayrus, *cap.* 15. *num.* 4. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 6. *num.* 105. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 3. *pun.* 5. docent in prædicto textu non eſſe cenſuram latam, ſed ferendam.

5. Quinta adducitur *ex cap. nullus Epiſcopus de conconſecrat. diſt* 1. vbi Epiſcopus, vel Presbiter ingreſſus ad Miſſarum ſolemnia celebranda, ſi præſumat recedere, vt ab alio Epiſcopo, vel Presbitero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur, niſi aliqua paſſione vrgente à ſacro Corpore, & Sanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſuſpenditur. Sed an hæc ſuſpenſio ſit ipſo iure lata, an ferenda? Non conueniunt Doctores. Nam Sayrus *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 1. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q* 3. *p.* 2. exiſtimant ipſo iure latam eſſe; quia textus inquit: A Corpore, & Sanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſit ſuſpenſus, quæ verba actionem ipſius legis, non iudicis denotant. Sed rectius contrarium docuit Gloſſa *ibi*, vtens loco illorum verborum; Suſpenſus ſit, verbo *ſuſpendatur*. Et Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 15. *num.* 103. Nam cùm in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda ſit, & verba illa *ſuſpenſus ſit* indifferentia ſint ad ſignificandam cenſuram latam, & ferendam, non eſt cur latam eſſe intelligamus; maximè cùm in *c. nihil.* 7. *q.* 1. vbi eiuſdem caſus mentio ſit, dicatur.

Excom

Digitized by Google

Excommunicationis ſeotentiam ſuſtinebit, quod iudicis officium requirit. Et licèt Doctores diſſentiant, an hæc pœna ſit ſuſpenſio, an verò excommunicatio. Alij vt Archidiacoo. *dicto cap.nihil* cenſent eſſe excommunicationem minorem, alij vt Maiolus *lib.3. cap.16. in fine* excommunicationem maiorem eſſe affirmant, quia ſeparatio ab altari anathema dici ſolet. *Cap. Engeltrudam, 3. q. 4. & c. nemo per ignorantiam de conſecrat. diſt.* 1. At verius eſt eſſe ſuſpenſionem ab officio ſacerdotali celebrandi, quia ſeparari à Corpore, & Sanguine Chriſti oequit Sacerdos, niſi ſeparetur à celebrandi munere. Neque obeſt textus, *in c. nihil*, vbi expreſsè de excommunicatiooe ſermo habetur; quia ibi excommunicatio ferenda indicitur ob ſacrificium, ex quacunque occaſione inchoatum relinqnatur; at *in cap. nullus Epiſcopus*, ſuſpenſio indici videtur, ſi relinquatur ſacrificium imperfectum, vt alius Epiſcopus, vel presbiter illnd perficiat, vt colligitur ex illis verbis: Nullo modo audeat data occaſione recedere, vt ab alio Epiſcopo, vel Presbitero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur.

6. Sexta ſumitur ex Concilio Tolet. *in c. relatum de conſecrat. diſp.* 2. vbi Sacerdos ſacrificans, & ſe à communione ſuſpendens (intellige culpabiliter) à gratia communionis qua ſe iodecenter priuauit per annum, repellitur ipſo inre, vti demonſtrant illa verba textus; *Anno vno repulſum ſe noueris*. Non enim actionem futuram denotant, ſed præſentem, & lege appoſitam: vt aduertit Filiucius, *tract.17.cap.15. num.* 104. Sed ao hæc ſit propria ſuſpeoſio, an ſpecies excommunicationis, vel ioterdicti? non eſt conſtans ſententia. Probabilius exiſtimo eſſe ſuſpenſionem, eo quòd Sacerdos communionem in ſacrificio omittens non prohibetur à communione more laicorum recipienda, ſed à communiooe in ſacrificiò, & conſequenter probibetur à celebratione quæ eſt vera ſuſpenſio. Qnod ſi Sacerdos vtramque ſpeciem conſecrans vnam tantùm malitioſè aſſumat, ab alia indecenter ſuſpendat; ea tantùm directè priuatur, indirectè tamen vtraque, cùm non poſſit vnam ſine alia recipere. Sicuti hæc doent Sayrus, *lib.4.cap.15.num.*2. Alter *t.2.diſp.*11.3. Maiol.*de irregularit.lib.3.cap.*16.Bernard. Diaz, *pract. cap.* 42. Bonac. *t.de cenſur. diſp.3. quæſt. 3. punct.* 3.

7. Septima à pluribus Doctoribns aſſeritur latam eſſe aduerſus eos, qui Ordine vtuntur in loco interdicto. Probant hanc ſenteotiam ex *cap. tanta de exceſſib.prelator.* Gloſſa *ibi* verbo *irritat.* Syluest. verbo *interdictum,6.num.*3. Angl.*eodem,7.num.*7. Armilla, *num.*58. eo quòd ſententiæ datæ ab Epiſcopo violante interdictum, & collationes, & inſtitutiones beneficiorum ab eodem factæ decernuntur irritæ, & inanes. Signum ergo eſt ſoſpenſum eſſe ab officio, quia hæc eſt ſuſpenſio quæ iuriſdictiooe priuat. Alij hanc ſuſpenſionem probant ex *cap. Epiſcoporum de Priuilegiis in* 6. Alij ex *cap.poſtulaſti, de clerico excommun. miniſtr.* Alij ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. Sed vt rectè expendit Filiucius, *tract.17.cap.15.q.2.num.* 98. ex nullo ex prædictis textibus ſnſpenſio prnbatur. Nam ex *cap.tanta* id oon conuincitur. Noo enim ſeotentiæ datæ ab illo Epiſcopo qui violauit interdictum decernuntur irritæ, quia ſuſpenſus erat à iuriſdictione ob interdicti violationem, ſed quia erant iniuſtæ. Vnde non omnes ſententiæ, & collationes ab eo factæ irritantur; ſed eæ tantùm, quæ occaſione ioterdicti violandi prolatæ ſunt, vt ibidem cauetur in 2. parte illius textus, manifeſtum eſt non ferri ipſo iure ſuſpenſionem, ſiquidem dicitur eos qui prædictum interdictum violarunt, authoritate Apoſtolica ab officio, & beneficio ſuſpendası indicatur ergo ſententia fereoda, non ipſo iure lata. Neque item probatur hæc ſuſpenſio ex *cap. Epiſcoporum*; quia ibi ſolùm continetur quædam ſpecies interdicti laycis, & clericis communis, ſcilicet prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ. Neque probatur ex *c. poſtulaſti*: quia ibi aſſeritur clericos violatores interdicti ſi ſæculares ſint, eſſe beneficiis ſpoliandos; at verò regulares in arctum monaſterium detrudendos, quod pœnam ferendam denotat, non latam. In *c.* vero *is qui* non ſuſpenſio, ſed potiùs irregularitas quædam indicitur, ſiquidem ineligibilis redditur. Præterquam quòd illa verba textus, Adeo efficitur inelegibilis; vt neque ad eligendum cum aliis debeat admitti; non videntur ſententiam latam, ſed ferendam cootinere.

8. Octaua referri poteſt ex decreto ſanctæ Congregationis Romanæ viſitationis, edito die 10. Iulij anno 1625. quo ſuſpenduntur à munere audiendi cooſeſſiones Sacerdotes tam ſæculares, quàm regulares, non ſeruantes ea quæ in prædicto decreto ſtatuuntur, videlicet ſi abſque expreſſa licentia in ſcriptis Romani Vicarij confeſſiones in priuatis domibus audiant, dummodò non fuerint Cardinalium, Oratorum, Regum, & magnorum Principum, Ducum, & nepotum Romani Pontificis, vel infirmotum qui nequeunt abſque graui incommodo ad Eccleſias confugere: Cùm verò confeſſiones io Eccleſia audierint, debeot ſi clerici ſæculares ſiot ſuperpelliceo, & ſtola indni, ſi regulares ſtola. Mulierum verò coofeſſiones ſi contingat in ædibus fieri, ſemper excipiendæ ſunt oſtiis appertis. Hæc conſtitutio, illiúſque pœna extra Epiſcopatum Romanum vim non habet, cùm non à Pontifice, ſed à Congregatione viſitationis lata ſit. Quinimo Vrbanus VIII. prædictam prohibitionem magna ex parte creditur temperaſſe, vel potiùs abſtuliſſe. Sicuti latiùs hæc tradit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. quaſt. 3. punct.*4.

§. III.

Expenduntur ſuſpenſiones ipſo Iure latæ aduerſus Clericos, ob violationem obligationum, quæ ipſorum ſunt propriæ.

1 *Prima ſuſpenſio refertur qua eſt aduerſus Clericos qui ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium eligunt, contra formam præſcriptam in* cap. cum in cunctis de electione.

2 *Secunda refertur aduerſus electores, & qui per abuſum ſæcularis poteſtatis aliquem ad beneficium Eccleſiaſticum eligunt.*

3 *Tertia aduerſus confirmantem, ſeu approbantem electionem indigni.*

4 *Quarta continetur aduerſus Clericos beneficium habentes, ſeu curam alicuius Eccleſia, qui Eccleſiam alienis debitis grauant, &c.*

5 *Quinta aduerſus Clericum beneficiatum qui aliquid malitioſè opponit in perſonam electi ad dignitates, perſonatus, & Canonias, & in probatione deficit.*

6 *Sexta aduerſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſiue in concordia, ſiue in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo, infra octo dies, &c.*

7 *Septima aduerſus compromiſſarium, qui ſcienter eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem.*

8 *Octaua aduerſus eos qui Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiata occupant, inter ſe diuidunt, ſurripiunt, dilapidant, &c.*

9 *Non aduerſus exercentes munus conſeruatoris, & de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromittentes.*

10 *Decima*

10 *Decima aduerſus iudices Eccleſiaſticos, ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per ſordes.*

11 *Vndecima aduerſus Clericos inferiores Epiſcopo, eorúmque familiares, qui occaſione viſitationis Eccleſiarum aliquam pecuniam, ſeu munus etiam ſponte oblatum præter moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſiæ grauatæ reſtituerint.*

12 *Duodecima aduerſus Clericos beneficiatos, qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa vtuntur.*

13 *Decimatertia aduerſus Cancellarium Vniuerſitatis, conferentem gradum Doctoris, vel Magiſtri non exacto prius iuramento à Doctorando, quòd in ea ſolemnitate non inſumet vltra tria millia Turonenſium argentorum.*

14 *Decimaquarta aduerſus poſtulantes Cathedralem Eccleſiam qui 27. annum nondum attigerint, vel poſtulantes religioſos Mendicantes ad inferiores Eccleſias Cathedralium.*

15 *Decimaquinta aduerſus Ordinarios quoſcunque, eorúmque commiſſarios, & delegatos, qui in Romana curia pro ſuis negotiis commorantes, beneficiis priuant, aliiſque conferunt.*

16 *Tandem refertur ſuſpenſio aduerſus Epiſcopos, aliôſque Prælatos admittentes reſignationem contra formam præſcriptam à* Pio V.

1. PRima ſuſpenſio ipſo iure lata habetur in *cap. cũ in cunctis. §. clerici de electione*, aduerſus Clericos qui ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium, cui animarum cura annexa eſt, eligunt, contra formam in *dicto cap.* præſcriptam, quæ eſt, vt nemo in Epiſcopum eligatur, qui trigeſimum ætatis annum non exegerit, & ex legitimo matrimonio natus non fuerit, & vita & ſcientia commendabilis non demonſtretur. In Decanatum, Archidiaconatum, aliúdque beneficium parochiale niſi vigeſimum quintum annum inchoauerit, & moribus, & ſcientia commendandus exiſtat. Eligens igitur ad præfata beneficia contra prædictam formam triennio ſuſpenditur ab Eccleſiaſticis beneficiis non quibuſcunque, ſed illius Eccleſiæ in quam eligendo indignum, deliquit, iuxta textum *in c. ſi compromiſſarius. de elect. in 6.* Et notauit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 10. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 8. Et inſuper priuatur ipſo iure poteſtate eligendi pro ea vice. Quod ſi in illa Eccleſia nulla beneficia obtinet, hanc ſuſpenſionem à beneficiis non incurrit, ſed arbitrio iudicis puniendus venit. Debet autem electio fieri indigni, indignitate prouenіente ex defectu ætatis, natiuitatis, morum, & ſcientiæ ad præfata beneficia requiſitorum, quia id neceſſarium eſt, vt electio eſſe cenſeatur contra formam in *eo textu* præſcriptam. Quare ſi ex alio capite indignitas prouenit, non eſt locus huic cenſuræ; vt notauit Suar. *ſuprà, num.* 11. Bonac. *n.* 2. Item debet eſſe electio ad Epiſcopatum, Decanatum, Archidiaconatum, aliúdue beneficium, cui animarum cura annexa ſit, quia de ipſis tantùm textus loquitur. Vnde pro electione indigni ad beneficia ſimplicia nulla eſt pœna ipſo iure ſtatuta. Epiſcopi verò ſi in hac electione delinquant; hanc ſuſpenſionem non incurrunt, quia non exprimuntur; priuantur tamen poteſtate prædicta officia, & beneficia conferendi: vt habetur in *dicto c. cum in cunctis*: & ex alia parte debent puniri pœna ſuſpenſionis quæ non eſt lata, ſed ferenda iuxta textum in *c. nihil eſt de electione*: & notauit Suar *ſuprà*, & Bonat. *num.* 7.

2. Secundò aliqui affirmant ferri ſuſpenſionem in *cap. quiſquis de elect.* aduerſus electores qui per abuſum ſæcularis poteſtatis aliquem ad beneficium Eccleſiaſticum eligunt. Sed verius eſt quod docet Gloſſa *ibi* verbo *ſuſpendantur*, Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 5. *num.* 3. ſuſpenſionem ab officiis, & beneficiis ibi appoſitam non eſſe ipſo iure latam, ſed ferendam, vt conſtat ex illis verbis textus: *Ab officiis, & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium.* Nam verbum *ſuſpendantur* actionem iudicis denotat: ſuſpenſionem verò, ſeu priuationem poteſtatis eligendi quam incurrunt, exiſtimat Suar. *ſuprà*, *num.* 12. ipſo iure incurri ex illis verbis; Eligendi tunc poteſtate priuari. Sed probabilius Gloſſa verbo *tunc*. Alterius *t.* 2. *diſp.* 16. *c.* 5. *ſub finem*. Bonac. *d. pun.* 5. *num.* 3. cenſent eam priuationem non induci ipſo iure, ſed poſita triennali ſuſpenſione ab officiis, & beneficiis; quia illa verba præſtant hunc ſenſum, qui præfatam electionem per abuſum ſæcularis poteſtatis præſumpſerint celebrare, ab officiis, & beneficiis penitùs ſuſpendantur per triennium, qua ſuſpenſione durante eligendi poteſtate ſint priuati. Illud eſt certum Epiſcopos huic pœnæ non ſubiici, quia illorum in hac parte non eſt facta expreſſa mentio. Prætterquam quòd ipſi ibidem aliter cauentur puniri: electus verò electioni præfatæ conſentiens, electionis commodo caret, & ineligibilis eſt, & abſque diſpenſatione non valet ad aliquam eligi dignitatem. Cenſetur autem electio fieri cum abuſu poteſtatis ſæcularis, quando ſæcularis poteſtas abſque priuilegio Pontificis ſe electioni immiſcet, & authoritatem illi præbere intendit, quod ſi electores Eccleſiaſtici liberè permittant; prædictis pœnis ſubiiciuntur.

3. Tertiò placet grauibus Doctoribus Gloſſæ *in c. nihil eſt de electione*. Henriq. *lib.* 13. *c.* 39. *n.* 2. Sayro *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 35. Viualdo, *tit. de ſuſpenſ. num.* 67. confirmantem, ſeu approbantem electionem indigni ætate, ſcientia, & moribus ad curam animarum, ſuſpendi à fructibus beneficij, & priuari poteſtate confirmandi primum illius electi ſucceſſorem. Sed rectiùs Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 4. exiſtimat in *prædicto textu* non ferri ſuſpenſionem ipſo iure, quia vtitur verbis *careat, & ſuſpendatur* quæ iudicis officium requirunt, iuxta benigniorem interpretationem, quæ in decretis pœnalibus amplectenda eſt.

4. Quarta ſuſpenſio continetur in *c. ſi quorumdam* 2. *de ſolutionib.* aduerſus clericos beneficium habentes, ſeu curam aliquius Eccleſiæ, qui Eccleſiam alienis debitis grauant, ſeu litteras, vel ſigilla alicui concedunt, quibus Eccleſia poſſit obligari ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium, ipſo iure ſuſpenduntur, & inſuper decernitur Eccleſiam ad ſolutionem talium debitorum nullatenus teneri, niſi quatenus in eius vtilitatem conuerſum ſit. Sicuti latiùs explicant Gloſſa, & Panormit. *ibi*. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 31. *n.* 2. Filioc. *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 5. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 14. & alij: Sed an hæc ſuſpenſio ſummo Pontifici reſeruetur; Variant Doctores. Nam Panormit. *num.* 5. Suar. *num.* 2. Filiucius *num.* 107. affirmant, eo quòd hæc ſuſpenſio videatur lata per modum pœnæ, & non per modum cenſuræ. Sed rectiùs contrarium docuit Angel. verbo *ſuſpenſio t.* 1. *caſu* 10. Silueſt. *eodem* §. 6. *verſ.* 10. Bonac. *pun.* 14. *num.* 8. quia nullum eſt verbum, ex quo colligatur hanc ſuſpenſionem in puram pœnam eſſe impoſitam, & caſu quo in pœnam impoſita eſſet, cùm non reſeruetur Epiſcopo, venit concedenda iuxta ea quæ *pun.* 4. diximus.

5. Quinta fertur in *c. ſtatuimus. §. adiicientes de elect. lib.* 6. & *in cap. ſi compromiſſarius eodem tit. & lib.* aduerſus Clericum beneficiatum, qui aliquid malitioſè opponit in perſonam electi ad dignitates, perſonatus, vel canonias, & in probatione deficit. Quæ ſuſpenſio eſt triennalis à beneficiis ſubintelligitur habitis in illa Eccleſia cuius electionem impugnare conatus eſt, vt pœna ſit culpæ proportionata: & colligitur ex *d. cap. ſi compromiſſarius*. & *ibi* Gloſſa verbo *illius beneficiis*. Suar. *diſp.*

diſp. 31. *ſect.* 3. *num.* 11. *in fine.* Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonacina, *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 8. Quod ſi non obſtante hac ſoſpenſione adminiſtrarioni beneficiorum temerè ſe ingeſſerit ipſo iurebeneficiis perpetuò priuatur, nullam ſuper hoc de miſericordia ſpem, aut fiduciam habiturus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis, quod ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis, & ſufficiens excuſaret. Vt autem hæc priuatio effectum habeat, neceſſe eſt accedat ſententia ſaltem declaratoria criminis, quia nemo tenetur ius quæſitum à ſe abdicare, niſi per ſententiam compulſus, vt aduertit Bonacina *dicta diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 9, *num.* 9. Impugnaos verò præfatam electionem non ob defectum electi, ſed ob defectum electorum, vel ob omiſſam formam in electione ſeruandam ſi plenè non probauerit ad expenſas factas à parte aduerſa condemnandus eſt; vt cauetur io *dicto cap. ſtatuimus*: quod idem dicendum eſt ſi deficiat in probatione defectuum quos in perſonam electam obiecit. Eſt tamen differentia inter hunc caſum, & præcendentem, quod impugnans electionem ob defectum formæ, plenè probare debet impugnationem, vt condemnationem expenſarum euitet: at impugnans electionem ob defectum electi videtur ſatisfeciſſe ſuæ intentioni, ſi ſemiplenè defectum probauerit; quia ſtante ſemiplena probatione dici oequit calumniator. Et fortè ob hanc cauſam diuerſimodè textus de his probationibus locutus eſt: ſi enim vellet obiicientem electo defectum ſuſpeodere à beneficiis, eo quòd in probatione plena defecerit, cur non addidit plena, ſicuti expreſſit in caſu præcedeoti? Non igitur incurrit hanc ſuſpenſionem, eſto in probatione plena defectus obiecti deficiat, ſi ſemiplenè illum probauerit. Vti tradunt Hoſtienſ. & Archidiacoo. relati à Gloſſa *in dicto ca. ſtatuimus*, verbo *qui vero in probatione*. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 11. Sed verius eſt quod indicat *ibi* Gloſſa, & docuit Geminian. *num.* 5. Ancharran. *num.* 6. Alterius, *t.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 4. *col.* 2. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 4. ſi deficiat in probatione plena ſuſpenſioni ſubiici, quia id videtur explicarum à Gregor. X. *in cap. vt circa de elect. lib.* 6. vbi referens, & confirmans deciſionem Innocent. I V. in *cap. ſtatuimus* inquit: Illa ſanè quæ fælicis recordationis Innocent. Papa quartus, contra non plenè probantes ea quæ in formam, vel in perſonam obiecerunt, in ſuo volumus robore permanere. Notandúmque eſt verbum *plenè*, quod afficit vtrumque obiicientem ſcilicet in formam, & in perſonam. Prætorquam quòd in probatione deficit qui plenè ſuam intentionem non probat; ſiquidem ob illius defectum obtinere non poteſt electionis ceſſationem. Vti notat Gloſſa *in Clemen. conſtitutionem.* verbo *fides de electione.* Illud certum excuſari ab hac cenſura, ſi inculpabiliter in probatione deficiat, eo quòd teſtes de veritate depoſituri renuant deponere, vel ipſe electus à defectu obiecto liberatus occultè ſit. Sicuti ootatunt Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 7. *num.* 7. Item ſi obiectis pluribus defectibus vnum tantùm plenè probes, qui ſufficiens ſit ad electionem caſſandam, vt docet Gloſ. aliis relatis in *dicto cap. ſtatuimus*, verbo *deficere*, quia ea probatione ſtante conuincitur non dolosè giſſe, nec temerè electionem impugnaſſe. Ad extremum aduerte nomine electi, intelligi debere quemlibet præſentatum, nominatum, poſtulatum, ſeu quolibet modo prouiſum. Argum *cap. ſi compromiſſarius de elect. lib.* 6. Deinde debere eſſe prouiſum non ad quodcunque beneficium, ſed ad dignitatem, perſonatum, ſeu Canonicatum: vt declaratur in *dicto c. ſtatuimus*. §. *ſed etſi pars.* Et notauit *ibi* Gloſſa. Suar. *diſp.* 31. *de cenſur ſect.* 3. *num.* 2. Filiucius *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. in partic. quaeſt.* 4. *p.* 9. *num.* 3. Sub nomine dignitatis Epiſcopatus videtur comprehenſus. Argum. *cap. ſi compromiſſarius de elect. in* 6. quia eſt ſuprema dignitas, & tradunt relati Doctores.

6. Sexta habetur in *cap. cupientes*, §. *caterùm de elect. lib.* 6. aduerſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſiue in concordia, ſiue in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo infra octo dies, enumerandos non à puncto electionis, ſed ab eo puncto quo electione facta poſſint commodè electo eam præſentare, Hi igitur omnes & ſinguli qui culpabiles in hac omiſſione extiterint ab omnibus beneficiis, quæ in illa Eccleſia de cuius electione agitur, obtinent, ſuſpenduntur per triennium continuum, enumerandum ab eo puncto, quo dicta ſuſpenſio contrahitur. Quod ſi illo triennio durante temerè ſe ingeſſerint in prædictorum beneficiorum adminiſtratione illis perpetuò priuantur. Sicuti hæc omnia tradit Gloſſa *ibi* & Doctores communiter. Paludan. *diſt.* 18. *q.* 7. *caſu* 1. Silueſt. verbo *ſuſpenſio. n.* 25. Henriq. *lib.* 13. *c.* 39. *n.* 2. Sayr. *lib.* 4. *theſauri, c.* 15. *n.* 12. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 4. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 8. Eadem pœna extenditur in *dicto c.* aduerſus electores ſe electiooi opponentes, qui infra tempus, & modum *ibi* præſcriptum ad ſedem Apoſtolicam non acceſſerint per ſe, vel per procuratores, aut certas perſonas ad hoc deſtinatas ad reddendam totius negotij rationem. Et tamdem idem decernitur cum aliquis poſtulatur. Hæ tamen electiones iam non ſunt in vſu, vt benè aduertit Suar *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 5.

7. Septima continetur in *c. ſi compromiſſarius de elect. lib.* 6. aduerſus compromiſſarium qui ſcienter, ſeu vt aliis placet ex ignorantia craſſa, & culpabili eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem, non verò ad dignitatem inferiorem, & ſuſpenditur triennio à beneficiis. Eccleſiaſticis, ſi quæ habet in illa Eccleſia in quam deliquit. Compromittentes verò ſi ſcienter ratam indigni electionem habuerint pro ea vice eligendi ſunt poteſtate priuati, ſuſpenſionem tamen prædictam non incurrunt, quia nec in *dicto cap. ſi compromiſſarius*, neque alibi habetur. Atque ita tradunt Gloſſa *ibi*: Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 9. Alterius *t.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 3. Eadémque pœna ſuſpenſionis extenditur ad eum qui alicuius Epiſcopi, vel ſuperioris electionem, poſtulationem, aut prouiſionem impugnans in probatione deficit eius quod obiicit in perſonam electi, iuxta ea quæ ſuperiùs annotauimus.

8. Octaua refertur in *cap. quia ſæpe de elect. lib.* 6. aduerſus & capitula, collegia, conuentus, & ſingulares perſonas, quæ Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, regularis, vel collegiatæ à Prælatis ipſarum Eccleſiarum dimiſſa, vel vacationis tempore aliquo modo obuenientia, quæque in vtilitatem dictarum Eccleſiarum expendi deberent, vel futuris ſucceſſoribus reſeruari, occupant, inter ſe diuidunt, ſurripiunt, dilapidant diſſipant, & conſumunt in earum graue diſpendium, & iacturam. Qui ergo hoc facere præſumpſerint ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſuſpenduntur, donec plenè reſtituerint quidquid de bonis acceperint ſupradictis.

Sub hac conſtitutione ſolùm comprehenduntur perſonæ quæ ſunt ex Eccleſia, collegio, ſeu conuentu, cuius bona vſurpantur, quia pro his tantùm eſt diſpoſitio, vt conſtat ex illis verbis: *Capitula, Conuentus, Collegia & ſingulares eorumdem perſonæ.* Et notauit Gloſſa verbo *eorumdem.* Secundò non comprehenduntur vſurpantes bona quæ ad alios præter Eccleſiam, vel ſucceſſorem pertineant, quia de his tantùm bonis textus locutus eſt. Tertiò non extenditur ad vſurpantes bona, quæ ad inferiores beneficiatos, vel Eccleſias ſpectant, quia conſtitutio ſolùm agit de bonis Eccleſiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiatæ: ſicuti latiùs tradūt Suar. *d.* 31. *ſect.* 3. *n.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. d.* 3. *q.* 4. *p.* 15. *per totum*

Hæc ſuſpenſio eſt ab officio tum Ordinis, tum iuriſdictionis, & etiam a beneficiis non ſolùm illius Eccleſiæ

in

Digitized by Google

in quam commiſſum eſt delictum, ſed ab omnibus vbique poſſeſſis, quia id denotat pronomen illud *quibuſcunque*, quod generale eſt, & omnia comprehendit. Argum. *leg. à procuratore.. Cod. mandati.* & *cap. ſolita de maior. & obedient*, & notauit Bonac. *diſp. 3. q. 4. p. 15. num. 9.* aduerſus Panormit. Alterium, & alios. Durat autem ſuſpenſio donec plenè reſtitutum fuerit quod ſublatum, vel diſſipatum eſt. Cenſebitur verò plenè eſſe reſtitutum, tametſi materia leuis quæ peccatum mortale non attingat, omittatur; vel ſi is cui reſtitutio facienda eſt, remittat, vt notauit Bonac. *ſuprà, num. 11 & 13.*

Huic ſuſpenſioni ſimilis eſt quæ habetur in *cap. præſenti de officio ordinarij 6.* vbi ſuſpenduntur ab officio, & beneficio omnes Eccleſiaſticæ perſonæ Epiſcopis inferiores, quæ vacantibus perſonatibus, dignitatibus, prioratibus, vel aliis Eccleſiis ſibi ſubiectis, vel ad eorum collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam pertinentibus bona in ipſis inuenta, ſeu vacationis tempore venientia occupant, aut in ſuos vſus quomodolibet conuertere præſumunt, niſi aliquo iuſto titulo ad illos pertineant.

9. Nonò ſuſpenduntur qui munus exercentes conſeruatoris de aliis quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint iudicaturi, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem. Vti habetur in *cap. hac conſtitutione de officio, & poteſt, iudicis delegati.* Et notandum eſt verbum *ſcienter*, nam ſi ex ignorantia etiam culpabili (modò affectata non ſit) aliquid horum contingat, huic cenſuræ non eſt locus, vt tradit Suar. *diſp. 31. ſect. 3. num. 17.* Filiuc. *tract. 17. c. 6. num. 118.* Moneta *de conſeruatorib. cap. 7. q. 12.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. pun. 35. num. 10.* Epiſcopi etſi numerentur inter illas perſonas quæ officium conſeruatoris exercere poſſunt, non tamen huic cenſuræ ſubiiciuntur, eſto delinquentes ſint, quia in prædicta ſuſpenſione non exprimuntur, quod neceſſarium erat iuxta textum in *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in 6.* vt docuerunt Suar. Filiuc. Bonac. *loc. alleg.* aduerſus Monetam. *d. q. 12.* ſuſpenſionem, quam hi conſeruatores incurrunt, exiſtimat Suar. *diſp. 31. ſect. 3. num. 17.* Moneta *de conſeruatorib. cap. 7. q. 12.* eſſe officio abſolutè tum ordinis, tum iuriſdictionis. Quæ opinio ſuſtinenda eſſet ſpectato *prædicto cap. hac conſtitutione*, quia ibi nulla reſtrictio conſtituta eſt. At ſpectata conſtitutione Gregor. XV. edita 20. Septemb. anno 1611. quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, ſolùm eſt ſuſpenſio ab officio conſeruatoris, vt in eo conſeruator puniatur, in quo deliquit. Neque hæc ſuſpenſio extenditur vltra annum enumerandum ab eo die, quo limites ſuæ poteſtatis exceſſit. A beneficio autem nullo modo manet ſuſpenſus, quia neque in *cap. hac conſtitutione*, neque in Bulla Gregorij mentio facta eſt, & pœnæ non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem: uti aduertit Suar. *loco citato.* Bonac. *t. 3. diſ. 3. q. 5 p. 2. in fine.*

10. Decimò lata eſt ſuſpenſio ab Innocent. IV. in *cap. cum æterni. 1. de ſentent. & re iudic. lib. 6.* aduerſus iudices Eccleſiaſticos ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per ſordes. Et hi ſuſpenduntur ipſo facto per annum à die commiſſi criminis ab executione officij non ſolùm iuriſdictionis, ſed etiam ordinis, ſiquidem irregulares fiunt, ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ſe ingeſſerint diuinis, vti notauit Geminian. *ibi.* Nauarr. *cap. 27. num. 157.* Sayrus, *lib. 4. theſauri, cap. 13. n. 3.* Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 3. num. 16.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 5. p. 3. num. 8.* Sub nomine iudicis ordinarij, vel delegati non comprehenditur arbiter, arbitrator compromiſſarius, quia ii non tam ſunt iudices, quàm compoſitores, & à fortiori non comprehenditur iuris executor, quia hic non iudicat, ſed iudicatum exequitur: ſicuti tradit Gloſſa *ibi* verbo *in iudicio.* Nauarr. Suar. Sayrus, Bonac. *loc. alleg.* Epiſcopus verò etſi iudex ordinarius ſit, quia tamen in præfata ſuſpenſione non exprimitur, ſub ea non comprehenditur, iuxta repetitum textum in *cap. quia periculoſum. De ſentent. excommunicat. in 6.* Ad incurrendam tamen hanc ſuſpenſionem requiritur vt iudex in iudicio non extra aliquid præſumat facere in grauamen alicuius partis contra conſcientiam, & contra iuſtitiam. Poteſt enim procedere contra conſcientiam, ſi ex odio ſententiam proferat, & non contra iuſtitiam, quia ſententia iuſta eſt etſi iniquè prolata, & poteſt procedere contra iuſtitiam, & non contra conſcientiam, ſi per ignorantiam quod iniuſtum eſt pro iuſto iudicauerit. Requiritur ergo vtrumque & quod ſit contra conſcientiam: vt docuit Gloſſa *in d. cap.* verbo *& contra.* Nauarr. *cap. 27. n. 157.* Suar *diſp. 31. ſect. 3. n. 16.* Sayrus *lib. 4. cap. 13. num. 3.* Bonac. *diſp. 3. q. 5. pun. 3. num. 2.* Deinde neceſſum eſt, ut moueatur iudex ad præfatum grauamen inferendum per gratiam, vel per ſordes, hoc eſt ex fauore alicuius, & in illius gratiam, vel ob muneris donationem, aut promiſſionem. Sicuti ex Prateolo, verbo *gratia, &* verbo *ſordes* aduertit Bonac. *dicto punct. 3. num. 4.*

11. Vndecimò in *cap. exigit. de cenſibus lib. 6.* à Gregorio X. lata eſt ſuſpenſio aduerſus clericos inferiores Epiſcopis, eorúmque familiares, qui occaſione viſitationis Eccleſiarum ſibi ſubiectarum aliquam pecuniam ſeu munus etiam ſpontè oblatum moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſiæ grauatæ reſtituerint, vel vt meliùs dicam, niſi infra duos menſes prædictam reſtitutionem præſtent, iuxta Extrauag. *vnic. inter. communes*, vbi tempus reſtitutionis prolongatum fuit. Quòd ſi Epiſcopi in hac parte exceſſerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, donec duplum illius quod acceperint reſtituant. Et licet in *prædicto c. exigit* & *in cap. Romana. §. procuratores, eodem tit. & lib.* prohibitum ſit procurationes in pecunia exigi, vel oblatas recipi: attamen in *cap. Fælicis, eodem tit. & lib.* conceſſum eſt vt ij, quibus viſitatio ex officio incumbit, recipere poſſint in pecunia procurationes, modò à viſitatis ſpontè offeratur.

Perſonæ aduerſus quas hæc pœna iniungitur, ſunt viſitatores Eccleſiarum ex officio, & iure ordinario, vt colligitur ex *d. cap. Romana.* ibi: Ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus. Et *ex cap. fœlicis*, ibi: Epiſcopi, & alij quibus ex officio competit viſitare. Hi igitur ſi fuerint Epiſcopi, vel Superiores munus aliquod occaſione viſitationis receperint, vel procurationem in victualibus receperint, duplúmque illius quod ſic receptum eſt infra duos menſes Eccleſiæ non reſtituerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, quouſque reſtitutionem præſtent: ſi verò inferiores Epiſcopis fuerint, ſuſpenſioni ab officio, & beneficio ſubiiciuntur, non obſtante remiſſione facta ab eis quibus reſtitutio eſt facienda. Quam conſtitutionem non eſt dubium extendi ad regulares viſitantes Eccleſias parochiales ſibi ſubiectas, eo quòd iure ordinario, & ex officio viſitent. Quinimo extenditur ad Prouinciales, ſeu Generales per ſe, vel per ſubſtitutos monaſteria, conuentus, ſeu collegia ſuæ Religionis viſitantes. Vti deciditur in *dicto cap. Romana ad finem*, ibi: Hanc autem viſitandi formam ab vniuerſis etiam Epiſcopis, aliiſque Prælatis ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus, plenè obſeruari præcipimus. Saluis ſuper hoc rationabilibus, & approbatis Religioſorum conſuetudinibus, & regularibus inſtitutis. Quibus verbis omnes Prælati tam ſæculares, quàm regulares iure ordinario viſitantes comprehenduntur, & formam ibidem præſcriptam obſeruare obligantur, niſi fortè ex regulari inſtituto, & rationabili conſuetudine permiſſum ſit

aliquid

aliquid vltra victualia accipi, quia eo caſu hac cenſura non ligantur: at ſi præter id quod ex rationabili conſuetudine regulatique inſtituto eis competit, aliquod munus accipiant, huic cenſuræ ſubiiciuntur, vt bene notauit Paludan, *in* 4.*d*.18.*q*.7.*art*.2. *caſu* 5. Sayr. *lib*.4.*theſauri*,*cap*.15. *num*.27. Bonac.*t*. 3.*de cenſur.diſp*. 3.*q*.5.*p*.4. *num*. 7. Notanter dixi *iure ordinario*, nam ſi ex iure extraordinario, & delegatione Pootificis aliquis Eccleſias, monaſteria, & loca pia viſitet, & formam in *cap. Romana* præſcriptam noo obſeruet, huic cenſuræ, & pœnæ non ſubiicitur, vt ootauit Gloſſa in *dicto cap. exigit.* verbo *viſitationis*. Paludan. Sayrus, *&* Bonac. *ſupra*. Quinimo his delegatis, & nuntiia debentur non ſolùm victualia, ſed etiam mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſint, vt tradit Gloſſa in *Clement*. 2. verbo *ſi voluerint*, *de cenſib*. Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib*. 3. *cap*. 42.*q*.8. Quod adeò verum eſt, vt nullo viſitationis officio impenſo ſumptus, viaticum his legatis Apoſtolicis debentur ab Eccleſiis, ad quas dum legationis officio funguntur, acceſſerint. Argum. *cap procurationes. Cap.inſtantia*. Et *ibi* Abbas *de cenſibus*. Et notauit Azor. *dicto cap*. 42.*q*. *vlt*. inſuper familiares Prælatorum iure ordinario viſitantium, ſi aliquid vltra victualia, ſibi, ſuiſque Prælatis debita, recipiant, ab officio, & beneficio ſuſpenduotur, ſicut & ipſi viſitatores, vt conſtat ex *dicto cap. Romana*, ibi: Nec ipſe, nec quiſquam ſuorum. Et ex *dicto cap. exigit*, ibi: Viſitatoribus, eorúmque familiaribus. Et ex Trident, *ſeſſ*.24. *cap*. 3. *de reformat*, ibi: Néue ipſi, aut quiſquam ſuorum. Et notauit Bonac. *diſp*. 3. *quæſt*.5.*pun*.4. *num*. 8.

Actio verò ob quam hæc ſuſpenſio, vel interdictum iodicitur viſitatoribus, eorúmque familiaribus, eſt receptio alicuius muneris vltra victualia occaſione viſitationis, vel, victualium receptio non impenſo viſitationis officio. Verùm cuilibet ex officio viſitanti debitus eſt victus neceſſarius tum in ſtipendium ſui laboris, tum io ſubiectionis debitæ ſignum. Sicuti notauit Gloſſa ab omnibus recepta in *c. Romana*. verbo *viſitationis de cenſib. in* 6. Quod adeò verum eſt, vt nec præſcriptione, nec conſuetudine ab hac obligatione eximi poſſunt iure antiquo ſpectato, vt deciditur *c. cum ex officij de præſcriptionib*. Attamen iure nouo Trident. *ſeſſ*. 24. *c*.3.*de reformat*. couſtat conſuetudine præſcribere aliqua loca poſſe, ne teneantur ſuis viſitatoribus procurationem ſoluere, vt notauit Praxis Epiſcop.2.*p*. verbo *viſitatio*, 3. *cap. in fine*. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. c*.57.*n*.19. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg*. 73. *n*.48. Ea autem præſcriptio cenſenda eſt niti alicui ſummi Pontificis priuilegio; nam ſicut nullus eximi præſcriptione poteſt à viſitatione, ſic nec à procuratioue ſoluenda, quæ viſitationi eſt acceſſoria, vt rectè Felin. *in d. c. ex officij de præſcriptionib*. Azor. 2.*p*.*l*.3.*c*.42.*q*. 14. Præterquam quòd hæc præſcriptio odioſa eſt, vtpote quæ id detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ cedit; ſiquidem ea poſita retrahuntur Prælati à viſitatione præſtaoda, ſicuti alliciuntur procuratioue conceſſa. Noo igitur ſola præſcriptione haberi poteſt. Quod intelligendum eſt, quando loca ita exempta ſunt à ſolutione procurationis, vt io nullum alium ſuum onus tranſtulerint, ſecùs ſi in alios onus tranſlatum ſit: hæc enim exemptio optimè præſcribi poteſt, vt latiùs tradit Azo. *tom*. 2. *inſtit. moral*.*l*.3.*c*. 42.*q*. 11. diminuere autem procurationem retenta ſufficiente quantitate ad commodum viſitatoris præſcriptione, conſuetudine, pacto, & lege valet præſcribis. Secùs verò quæ banc diminueret quantitatem. Quapropter ſolo Pontificis priuilegio eximi aliquis poteſt à procuratione ſoluenda in nullum alium hoc onere tranſlato, in cuius priuilegij conceſſione atteodi debet, vt viſitatori aliunde oeceſſaria prouideantur, ne viſitatio negligatur.

Hanc procurationem ſoluere obligantur quælibet Eccleſiæ, Monaſteria, & perſonæ quæ viſitantur ſpectato iure communi, vt conſtat *c*.1. *& vlt. de cenſib. in* 6. & *ibi* Gloſſa communiter recepta, ſolùm eſt dubium de laicis, an compelli poſſint hanc procurationem ſoluere; Et quidem quando Eccleſia, & Rector pauper eſt, compellendos eſſe affirmat taoquam certũ Azor. 2.*p.inſtit. mor*.*l*.3.*c*.42.*q*.3. quia tunc non ratione ſui, ſed ratiooe ſui parochi, & in illius defectum compelluntur, ne ſuo labore viſitator defraudetur, néue viſitatio neceſſaria omittatur. At ſi Eccleſia, vel Rector viſitandus poteſtatẽ habeant ſoluendi procurationem, variaot Doctores, an laici compelli debeant ad ſoluendam procurationem: Nam Gloſſa *vlt. in c. placuit*. 10.*q*. 1. Ioann. Andreas, *&* Immola *in c. Romana de cenſib. in* 6. Quibus adhærere videtur Azor.2.*p*.*l*.3.*c*.42.*q*.3. cenſent laicos compelli poſſe, ſiquidem viſitationis beneficium recipiunt, neque poſſunt illud repellere, & conſequenter neque valebunt repellere expenſas viſitationi annexas. Sed rectiùs eadem Gloſſa *in d.c*.1.*de cenſibus*, *l*.6. verbo *laicus*, negat obligari laicos poſſe ad prædictam expenſarum ſolutionem, quod declarauit ſacra Cardinalium congregatio teſte Barboſa, *allegat*.73. *n*. 45. & *in remiſſionib. concilij*, *dicto c*.3. Bonac. *diſp*. 3.*q*. 5.*p*. 4. *n*. 13. Nam cùm Prælati Eccleſiaſtici præcipuè ad viſitaodas Eccleſias, loca pia, & perſonas Eccleſiaſticas procedant, ab his vult Eccleſia, vt expeoſæ exigaotur, non à laicis quos ex conſequenti viſitant, niſi voluntariè illas concedant. Quod adeò verum exiſtimo, vt etiam quando Eccleſia, illiúſque Rector pauperes ſunt, neque facultatem habent procurationem ſoluendi, laici compelli non debeant, ſed gratis viſitatio facienda eſt, & ſuis expenſis viſitatores alendi ſuot. Quod à fortiori procedit, cùm hoſpitalia, aliáque loca infirmorum viſitant à quibus procurationes exigi oequeuot, vti tradunt, & deciſum referunt Praxis noua Epiſcopalis 2.*p*.*c*.3.*n*.65. Barboſ. 3.*p*.*de poteſt. Epiſc. alleg*.73.*n*.50. *& ſeqq*. Surd. *de aliment*.*t*.4.*q*.22.*n*.6. *& ſeqq*. Bon.*t*.3.*diſp*.3.*q*.5.*p*.4.*n*.10.

Sed an Eccleſiæ ciuitatis, vbi Epiſcopus Cathedram habet, vel illarum Rectores ſoluere debeant procurationes cùm viſitantur? Negat Praxis noua Epiſcop. 2.*p*. *cap*.3.*num*.65. & Barboſa *alleg*. 73. *num*. 46. idque à ſacra Congregatione ſæpiùs eſſe deciſum referunt. Quio imo Barboſa relato Marco Antonio Genuenſi *in manuali paſtorum*, *cap*. 35. *num*. 9. exiſtimat neque poſſe Epiſcopum procurationem recipere ab ea Eccleſia, ex qua poſſet ad domum propriam ad prandium redire, ductus illis verbis Concilij Trident. *ſeſſ*.24.*c*.3. *de reformat*. Exceptis tantùm victualibus quæ ſibi, aut ſuis frugaliter, & moderatè pro temporis tantùm neceſſitate, & noo vltra erunt miniſtranda: at cùm poteſt ad domum propriam redire, non videntur victualia oeceſſariò miniſtranda. Ergo prædictæ Eccleſiæ compelli non poſſunt ad illarum ſolutiooem. Cæterùm verius exiſtimo præfatas Eccleſias obligatas eſſe, quod docuit Abbas *in c. venerabili de cenſibus*. Gofredus *in ſum. tit. de ſimonia*. §. *ſunt autem*. Henricus *c. cum Apoſtolus de cenſibus*. Quos refert, & ſequitur Azor. 2.*p*. *inſtit. moral*.*l*.3. *c*.42.*q* 4. quia nullo textu à ſolutione procurationis eximuntur, quia eſto ea victualia non ſint neceſſaria Epiſcopo, cum ex propriis ſe ſuſtentare poſſit io propria domo, at ſunt conuenientes, vt decentiùs ſuſtentetur, aliàs Epiſcopus diues non poſſet ab vlla Eccleſia procurationes recipere. Præterea procurationes non ſolùm ob ſubſtentandum Epiſcopum, ſed in ſubiectionis debitæ ſignum, & recognitionem offeruntur.

Nomine victualium quæ viſitatores exigere poſſunt, continentur ea quæ pertinent ad eſum, & potum, & ſtramenta ſui, & ſuæ familiæ, & iumentorum quibos neceſſariò vtitur, & quæ ad hæc præparanda opus fuerint, quæque neceſſaria fuerint ad diſcumbendum, commorandum, ſpectata regionis conſuetudine, viſitantium conditione, & viſitatorum facultate. Argum

ſeſſ.14.c.2.de reformat. quod decretò *ſeſſ.23.c.9.* reuocatum non fuit, vt ſupponunt Doctores communiter. Familiaris autem in præſenti ille tantùm cenſendus eſt, qui cum Epiſcopo in codē loco commoratus fuerit; non verò ille qui longe diſtat, tametſi ſumptibus Epiſcopi alatur, quia eius mores non ſatis poterit perſpectos habere, quæ fuit ratio ob quam Concilium poſtulauit, vt familiaris cum Epiſcopo per triennium commoraretur. Hoc autē triennium ſpectata communi ſententia continuum eſſe debet, quia quoties à iure tempus ad aliquem actum aſſignatur, plerunque continuum intelligitur. Vt tradit Gloſſa *leg. 3.* & *leg. naturaliter. ff. de vſucapionibus.* & *Rub. ff. de diuerſis, & tempor. præſcript.* Abbas *in c. vlt. ad finem, de electione.* Bartol. & Caſtrenſ. *in leg. vlt. §. quoties, ff. de Publican. & vectigal.* Alexand. *conſ.34.n.1.lib.5.* Lupus *allegat.46.num.3.* Et alij. Non eſt autem opus, vt hoc trienninm incipiat, poſtquam ordinans creatus Epiſcopus fuerit: ſatis enim eſt, ſi ſecum triennio fuerit commoratus: vt notat Garcia *de benefic. 2. p. c.5.n.83.* Bonacina aliis relatis *t.3.diſp.3.q.1.p.11. num. 9.* Debet autem facta ordinatione ſtatim (hoc eſt abſque vlla dilatione) beneficium Ordinato conferre, quod verum habet, tametſi ſolam primam tonſuram conferat, quia ſub hac conditione hæc ordinandi poteſtas ei commiſſa eſt, vt declarauit Congregatio Concilij teſte Barboſa in *dicto decreto.* Cui obligationi non ſatisfacit, ſi maiorem partem anni tranſire permittat abſque beneficij collatione, vt ex Concilij congregatione notauit Flaminius *lib. 4. de reſignat. q. 2. num. 93.* Garcia *2.p.cap.5.num. 87.* Salcedo *pract.c.26. verſ. tertius caſus.* Quod ſi beneficium poſtmodum Epiſcopus non contulerit, non obinde Ordinatus bona fide, & cum ſpe beneficij ſibi conferendi ſuſpenſionem incurrit; quia hæc vt pote pœna, & cenſura contrahi nequit abſque culpa, à qua Ordinatus (vt ſuppono) liber eſt, vt benè notauit Bonac. *dicto pun. 11.n.12.* Excuſatur autem Epiſcopus ab hac obligatione conferendi beneficium Ordinato, ſi ad titulum patrimonij, vel penſionis promouerit. Vti facere poteſt, teſte Garcia *2.p. de benefic. cap.5. num.80.* Barboſa *in remiſſionib. concilij,* quia beneficium conferendum præcipitur, vt Ordinatus deſtitutus Epiſcopi obſequio, & familiaritate habeat vnde ſuſtentari poſſit. Sicuti docet Bonac. *dicto pun.5.q.1.p.11.n. 11.* Ex hac verò facultate graues Doctores, Salcedo *dicto c. 26. §. tertius caſus.* Garcia *2.p.c.5.n. 86.* Bonac. *n. 13.* & alij cenſent non concedi Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum ſuo familiari ad ordines in interſtitiis, & illegitimitate, aliiſque impedimentis, quia hæc poteſtas diuerſa eſt, neque poteſtati à concilio Trident. conceſſæ annexa. Sed contrarium eſt ſatis probabile, quod docuit Saa, verbo *Epiſcopus, n.36.* Sanch. *lib.8.de matr. d. 1.num. 25.* Tum quia ad prædictorum diſpenſationem videtur ſufficere habitatio maiori parte anni. Tum quia conceſſa facultate ordinandi quæ maior eſt, conceſſa videntur, quæ prædictæ ordinationi conueniunt, et ſi non neceſſariò.

Tertius caſus, in quo Epiſcopus ſubditum alterius diæceſis ordinare poteſt, eſt quando cenſet proprium Epiſcopum ratam Ordinationem habiturum: illa enim ratihabitio præſumpta cenſetur facultatis conceſſio Argum. *c.Lugdunenſis, vlt.9.q.2.* vbi ſanctus Epiphanus ordinauit quemdam ex diæceſi S. Ioannis Chryſoſtomi abſque expreſſa eius facultate, quod ſanctus vir non feciſſet, ſi ei detrimentum fore perpenderet. Atque ita tradit *ibi* Gloſſa, Maiolus, *lib. 4. de irregularit. c.2.n.7.* Suar. *d.31.ſect.1.n. 17.* Valer. Reginald. *praxi, lib. 32. tract.2.c.69.verſ. ſunt autem.* Barboſa *in remiſſ. Concilij ſeſſ. 23.c.8.in fine.* Fateor hanc ratihabitionem in prædicto textu ex parte Ordinatorum non admitti, tametſi ex parte Ordinantis admittatur, ſiquidem Ordinatis imponitur pœnitentia in ſatisfactionem Eccleſiæ quam offenderunt, & illa pœnitentia peracta miſerationis intuitu recipientur ſuo honore, hoc eſt ad exercitium Ordinis accepti: ſicuti docet Petrus Rebuff. *in pract. benefic. 1. par. de forma dimiſſoriarum litterarum num. 14.* Et Salcedo *in pract. cap. 26. §. ſecundus in fine.* Quocirca hæc ratihabitio non eſt facilè admittenda, tum ne iuriſdictioni proprij Epiſcopi præiudicium fiat, tum ne indigni promoueantur: ſicuti illam non admittit Bernard. Diaz *in ſua pract. c. 26. verſ. ſecundus caſus.* Et *ibi* Salcedo, Quaranta aliis relatis, verbo *Ordo. verſ. amplia.* Bonac. *t.3.d.3.q.1.pun.11.n.14.* Sed ſolùm permitti poterit quando maxima, & ferè morali certitudine conſtet gratam Epiſcopo proprio fore ordinationem, Nam hac ſtante morali certitudine ſicuti poſſunt alia Sacramenta, quæ ad ſui licitam adminiſtrationem iuriſdictionem requirunt, adminiſtrari, poterit & hoc ſacramentum.

5. Quintò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui ordinatur ab Epiſcopo proprio Pontificalia exercente in aliena diæceſi, ſine licentia Epiſcopi illius loci, in quo Ordines confert. Quæ ſuſpenſio colligitur ex *c.Epiſcopum, 9.q.2.* vbi talis ordinatio irrita eſſe decernitur. Sed apertiùs ex Triden. *ſeſſ 6.c.5.* ibi. Nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegii prætextu Pontificalia in aliena diæceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantùm. Si ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinū ſint ipſo iure ſuſpenſi. Quod dictum eſt de Epiſcopo, intelligendum eſt de Archiepiſcopo, quia ipſi datum non eſt Pontificalia exercere in diæceſi ſuffraganeorum, niſi in aliquibus caſibus: vt notat Gloſſa *in cap. Romana, notab. 2. de officio ordinar. lib.6.* Couarru. *pract. quæſt. cap.9.num.2.* Zerola, verbo *Archiepiſcopis. verſ. ad ſecundum.* Barboſa *in remiſſionib. concilij, ſeſſ.6. cap.5.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. quæſt.1. pun.12. num. 1.* Sed an hæc ſuſpenſio extendatur ad recipientem ſolùm primam tonſuram? Affirmat Rebuff. *prax. beneficij. tit. de clericis ad ſacros ordines malè promotis.* Gloſſ. *1. num. 4.* Alterius *t.2. diſp.10.c.2. verſ. quod ſi.* Bonac. *ſuprà, num. 2.* quia Epiſcopus conferens primam tonſuram Pontificalia exercet, cùm ſolis Epiſcopis, ſeu iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem habentibus, ſit datum eam conferre. Neque obeſt quòd in ſuo cubiculo eam conferre poſſit, nam etiam ibi poteſt calicem conſecrare, cùm tamen ea conſecratio Pontificalis vſus ſit. Cæterùm etſi Epiſcopus ob collationem primæ tonſuræ in aliena diæceſi abſque licentia Ordinarij illius loci à Pontificalium executione ſuſpendatur: at prima tonſura initiatus ſuſpenſionem *ibi* latam non incurrit. Tum quia prima tonſura ſpectato iūris rigore nō eſt Ordo, ſed Ordinis diſpoſitio, & ab Ordinibus ſæpè diſtinguitur, vt conſtat manifeſtè ex Trident. *ſeſſ.14.c.2.de reformat.* ibi: Ad ſacros, aut minores Ordines, vel primam tonſuram promouere, ſeu ordinare valeat. Tum præcipuè, quia hæc tonſura nullum ſpeciale munus habet, à cuius executione ea initiatus ſuſpendi valeat. Et ita tenet Henriq. *lib.3.c.6.n.6.* affirmans primam tonſuram conferri ab Epiſcopo poſſe ſuis ſubditis in aliena diæceſi. Illud optimè aduertit Suar. *diſp.31.ſect.1.n.21.* Ordinatum ſine licentia ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo in aliena diæceſi abſque debita licentia duas ſuſpenſiones incurrere, vnam: quia ſine litteris dimiſſoriis: aliam, quia ab eo Epiſcopo in eo loco Ordines ſuſcipit; poſſeque vna ſuſpenſio ab alia ſeparari, ideóque non ſe impediunt quominus ſimul contrahantur. Vide quæ diximus *tract. de ordine, pun. 15.*

6. Sextò ſuſpenditur Ordinatus ante legitimam ætatem ex *Extrauag.* Pij II. quæ incipit: *Cum ſacrorum,* quàmque confirmauit Clemens VIII. ibi enim Pius II. inquit: Statuimus, & ordinamus, quod omnes, & ſinguli qui abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, ſiue extra tempora à iure præſcripta, ſiue ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris etiam citramon-

tanis

tanis ad aliquem ex ſacris Ordinibus fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant. Ætas requiſita pro prima tonſura, & à fortiori pro aliis Ordinibus eſt ſeptimus annus completus. *Cap. nullus de temporib. ordinat.* vbi prohibetur infanti primam tonſuram conferre. Infans autem eſt qui ſeptennium nondum compleuit, *Leg. ſi infanti. §. vlt. & leg. potuit, cod. de iure deliberandi.* Completo ſeptennio & prima tonſura, & minores Ordines conferri poſſunt; quia nulla pro his Ordinibus eſt ætas à iure præſcripta, ſed arbitrio Epiſcopi relinquitur: vt tradit Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. n. 23.* Bonac. *t. 30. de cenſur. diſp. 3. q. 1. p. 1. n.* 4. At pro Ordinibus ſacris ſuſcipiendis ætas præfixa eſt à Trident. *ſeſſ. 23. c. 12. de reform.* nam ad Subdiaconatum requiruntur anni 22. pro Diaconatu 23. pro Presbiterat. 25. incæpti ex communi Eccleſiæ praxi. Pro Epiſcopatu autem 30. completi iuxta textum *in c. cùm in cunctis, de electione.* Computanda eſt huiuſmodi ætas non à die conceptionis, vt placuit Sfortio Oddo *de reſtit. in integrum. 1. p. q. 2. art. 2. n.* 48. ſed à die natiuitatis ſiue naturalis, ſiue violentæ: vt ex communi docuit Couarrou. 4. *decret. 2. p. c.* 8 §. 2. Mandoſius *de ætate minori, c. 1. num. 25.* Sanch. *in decalog. lib. 4. c. 35. num. 2.* quia dies conceptionis ignotus eſt. Præterquam quòd dum infans in in vtero matris exiſtit, neque in lucem prodit, nõ reputatur perſona diſtincta, cuius ætas enumerari debeat.

Qui igitur aliquo ex ſacris Ordinibus ante ætatem præfixam initiaretur, ſuſpenſionem ab executione Ordinis ſic ſuſcepti incurreret, modò in illius ſuſceptione bona fide non proceſſerit, ignorans probabiliter ſe ætate legitima carere, vel non adeſſe Eccleſiæ legem ſub ſuſpenſione prohibentem Ordines ante illam ætatem ſuſcipi, nam eo caſu excuſatur ab hac pœna, quæ non niſi ob grauem culpam contrahi poteſt: vt aduertit Nauarr. *c. 27. n.* 155. Suar. *diſp. 31 ſect. 1. n.* 16. qui cenſet quamlibet ignorantiam modò affectata non ſit, excuſare, quia Pius V. vtitur verbo *præſumpſerit*, quod dolum importat. Sed rectiùs Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. pun. 1. n.* 3. ſolam ignorantiam probabilem, & inuincibilẽ excuſare; quia verbũ *præſũpſerit*, non pro contrahenda irregularitate ob violatam ſuſpenſionem aſſumptum eſt, vt legenti textum conſtare poteſt.

Dixi ſic Ordinatum ſuſpenſum eſſe ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, ſed non ab executione aliorum Ordinum legitima ætate perceptorum: nam eſto Pius II. in ſua Bulla generaliter dixerit, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, intelligendum eſt de Ordinibus indebitè ſuſceptis. Argum. *textus vel non eſt compos, de Temporib. ordinat.* & notauit Bonac. *d. t. 3. d. 3. q. 1. pun. 1. num.* 8.

Monent tamen Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 23.* Garcia *2. p. de beneſic. c. 5. num.* 51. referens ſacræ Cardinalium Congregationis deciſionem. Bonac. *ſuprà, pun. 1. in fine*, & Doctores communiter, Ordinatum ante legitimam ætatem ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, abſolutúmque à ſuſpenſione non poſſe Ordinem receptum exercere, quouſque ad legitimam ætatem perueniat. Argum. *c. vel non eſt compos de temporib. ordinat.* non ob impedimentum ſuſpenſionis, ſed irregularitatis à iure inductæ, qua quis prohibetur ante legitimam ætatem Ordinem ſuſcipere, & conſequenter ab illius vſu.

7. Septimò ſuſpenditur qui Ordines ſuſcepit extra tempora deſignata ab Eccleſia, abſque diſpenſatione legitima. Quæ ſuſpenſio iure antiquo lata non erat ipſo iure, ſed ferenda, vt conſtat ex *c. ſanè Cap. cùm quidam.* Et *c. conſultationi de temporib ordinat.* At indicta Extrauag. Pij II. *Cùm ex ſacrorum*, habetur expreſsè, extenditúrque tantùm hæc ſuſpenſio ad ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & meritò; quia minores Ordines non habent ſtatuta tempora, vt conſtat *ex c. de eo, de temporib. ordinat.* Et notauit Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 1. n.* 30. Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. pun. 3. n.* 4. Requiritur tamen culpa grauis in ordinato, vt aduertunt præfati Doctores. Vnde ſi bona fide ſacris initieris, credens te habere facultatem, vel Epiſcopum diſpenſare poſſe, vel ex alia ſimili ignorantia, ſicut excuſaris à culpa, ſic & à cenſura cenſeris excuſatos. Effectus huius ſuſpenſionis eſt impedire executionem Ordinis malè ſuſcepti, nam eſto in prædictis decretis dicatur à ſuis Ordinibus, ſubintelligendum eſt, malè ſuſceptis, vt in eo puniaris in quo deliquiſti, quia eſt benignior interpretatio, & ſaluatur proprietas verborum: vti notauit Auila *de cenſur. 3. p. diſp. 2. dub. 7. §. ſextò notandum.* Henriq. *lib. 13. c. 34. n. 1.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 31.* Gaſpar Hurtado *tract. de ſuſpenſ. difficult. 13. n. 36.* Bonac. *c. 3. diſp. 3. q. 1. pun. 3. n.* 5. Huius cenſuræ abſolutio Epiſcopo competit, ſiquidem non eſt reſeruata, vt aduertit Suar. Hurtado, Auila, & Bonac. *ſuprà.* Nam eſto Sixtus V. in Extrauag. *Sanctum & ſalutar.* ſibi abſolutionem reſeruauerit, Clemens VIII. in conſtitutione quæ incipit: *Romanum Pontificem*, edita pridie Kalend. Martij anno 1595. ad terminos ſacrorum Canonum, & conſtitutionis. Pij II. & decretorum Concilij Trident. reducta eſt, exceptis his quæ in dicta Bulla contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos ſtatuuntur, quæ nullo modo reuocantur.

8. Octauò ſuſpenſio fertur aduerſus Ordinatum non ſeruatis temporum interſtitiis, quod multipliciter contingere poteſt. Primò ſi eodem die plures Ordines ſacros ſuſcipias. Secundò ſi minores ſimul cum ſacro, vbi non eſt conſuetudo. Tertiò ſi non ſerues moram temporis inter vnum, & alium Ordinem à Trident. præſcriptam.

Præmittendum eſt ex his quæ diximus *tract. de Ordine, d.* 13. primam tonſuram quolibet die conferri poſſe, cùm iura certum diem non requirant, Minores omnibus diebus ieiunij, quatuor temporum, & Dominicis, & feſtiuis dari poſſe; ſacros verò non niſi in Sabbatho quatuor temporum, & in duobus caſibus die Dominico. Primò ſi ieiunium Sabbathi continuetur ab Ordinato, & Ordinato, & Ordinante vſque ad diem Dominicum, quia tunc reputatur eadem dies teſte Salcedo *pract. c. 26. verſ. iſta autem.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 40. &* 42. Secundò ſi die Sabbathi tanta eſſet Ordinandorum multitudo, vt non poſſent omnes Ordinibus inſigniri, nam tunc in Dominicam collatio Ordinum transferri poterit, vt notauit Gloſſa, & Innocent. *in c. litteras de temporib. ordinat.* Syluest. verbo *ordo. 2. q.* 6. Salcedo *loco citato.* Conſecratio verò Epiſcoporum ſolis Dominicis, & feſtiuis diebus facienda eſt *Cap. ordinationes 75. diſt.* Et notauit Syluest. verbo *conſecratio 1. q.* 3. quam conſecrationem debet recipere Epiſcopus electus, & confirmatus intra trium menſium ſpatium à ſua confirmatione, alioquin ad fructuum perceptorum reſtitutionem tenetur; & ſi intra totidem menſes id poſtmodum facere neglexerit, Eccleſia ipſo iure priuatur, vt habetur in Trident. *ſeſſ. 23. c. 2. de reformat.*

Secundò eſt præmittendum in receptione minorum Ordinum, non eſſe neceſſaria temporũ interſtitia. Nam eſto in *c. ſingulis. 77. diſt.* deſignentur quædam tempora illud ius antiquum eſt, & ita poſſunt omnes illi Ordines ſimul cum prima tonſura eodem die, ſi Epiſcopo viſum fuerit, conferri; præſertim vbi viget conſuetudo. Vt colligitur ex *c. x. De eo qui ordinem furtinè ſuſcepit.* Et tradit Gloſſa, & Doctores *ibi* Et *in c. 3. de temporib. ordinat.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n.* 43. Sayrus *lib. 4. theſauri, c. 14. n.* 25. Bonac. *c. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. pun. 4. §. 1. n.* 2. Vnde in concilio Trident. *ſeſſ. 23. c. 11. de reformat.* ſtatuitur hos Ordines recipi per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videatur. Quare ex arbitrio Epiſcopi rationabili, poſſunt eo-

dem die omnes prædicti Ordines ſimul cum prima tonſura recipi, & ſic praxis obtinuit. A ſuſceptione autem poſtremi gradus ad ſubdiaconatum annus integer Eccleſiaſticus tranſire debet, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat, vt habetur in Trident. *ſeſſ.23.c.11 de reformat.* A ſubdiaconatu ad Diaconatum annus integer ſimiliter tranſire debet, niſi aliud Epiſcopo videatur. Sicuti decidit Trident. *ſeſſ.23.c.* 13. & idem deciſum eſt *c.*14. à Diaconatu ad Presbiteratum. His poſitis.

Dicendum eſt, ſi recipias primam tonſuram, & Ordines minores non ſeruatis temporum interſtitiis contra voluntatem Epiſcopi graue peccatum committis; quia violas ſtatuta ſacrorum Canonum in materia graui. Vt tradit Gloſſa *in c. quicunque* verbo *acolytus* 77. *diſt.* Salcedo *c.*26. Bonac. *t.*1. *de cenſur. diſp.*3. *q.*1. *pun.*4. §.1. *n.*2. Suar. *diſp.* 31. *ſect.*1. *n.* 43. nullam tamen ſuſpenſionem incurris, quia nullibi cauta eſt, vt docent præcitati Doctores. Si verò Ordines minores ſimul cum Subdiaconatu ſuſcipies, abſque Epiſcopi diſpenſatione, illóque ignorante ſuſpenſionem, ſeu irregularitatem incurreres. *Ex c.*2. *De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit*, ſicuti notauit Nauarr. *c.*25.71. verſ. *octauo.* Maiolus *lib.*4. *de irregularit. c.*11. *n.*1. Sayrus *lib.*4. *theſauri, c.* 14. *n.*25. Auila 7. *de cenſur diſp.*9. *ſect.*1. *dub.*4. Bonac. *t.*3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.*1. *pun.*4. *n.*2. Quod tamen intelligendum eſt, quando non vocatus te ingeſſiſſes Ordinandum; quia tunc Ordinem furtiuè ſuſcipis: ſecùs verò ſi vocatus eſſes tam ad Ordines minores, quàm Subdiaconatum, tametſi ex inaduertentia Epiſcopi; quia ceſſat furtiua Ordinis, receptio. Poſſe autem Epiſcopum diſpenſare, vt ſimul eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum recipias, ſupponit ſacra Cardinalium congregatio, & docuit Nauarr. *c.*25. *n.*71. & indicat Suar. *dicta ſect.*1. *n.*41. Bonac. *d. p.* 4. *n.* 2. Quod ſi duos ſacros Ordines eodem die reciperes abſque diſpenſatione Pontificis (qui tamen diſpenſare poteſt) dubius eſt Suar. *diſp.*31. *de cenſur. ſect.*1. *n.* 41. an incurras ſuſpenſionem, eo quòd in *c. literas de temporib. ordinat.* vbi de ordinato Diaconatu & Presbyteratu eodem die decernitur ab executione officij ſacerdotalis manere ſuſpenſum, quouſque Pontifex aliter diſponat, non fertur lex pro futuris caſibus, ſed caſui ibidem relato aſtatur diſpoſitio. Cæterùm communis ſententia affirmat, te manere ſuſpenſum. Vti tradit Nauarr. *c.*25. *n.*71. Maiol. *lib.*4. *de irregular. c.*11. Vinald. *tit. de ſuſpenſ. n.*47. Sayrus *lib.*4. *theſauri. cap.*14. *num.*15. Bonac. *t.*3. *diſp.*3. *q.*1. *p.*4. *num.* 5. tum quia verùm non eſt in *prædicto c. litteras* legem non ſtatui; aliàs de omnibus decretis caſum ſpecialem referentibus, idem dici poſſet. Tum præcipuè quia textus in *c. innotuit, De qui furtiuè ordinem ſuſcepit*, inquit, de his qui Subdiaconatus, & Diaconatus ordinem ſimul ſuſceperunt, de ſuſceptis rigore ſuſceptis Ordinibus miniſtrare non debent, ibique poteſtas diſpenſandi Abbati, & Epiſcopo remittitur, ſi Religionem intrauerint. Secùs reſeruatur Pontifici, vt aduertunt Maiol. Bonac. Suar. *loc. cit.*

Ob violationem interſtitiorum nulla eſt in iure pœna appoſita, tametſi graue peccatum committas legem Eccleſiaſticam tranſgrediens. Sicuti tradit Zerola *in pract.* 2. *p.* verbo *ordo, num.* 8 Alterios 2. *par. diſp.*10. *c.*4. *poſt princ.* Suar. *diſp.*31. *ſect.*1. *num.*34 Ricius *in collect. deciſ.*3. *par. collect.* 576. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 18. *n.*11. Bonac. *t.*3. *diſp.*3. *q.*1. *pun.*4. §.1. *num.* 1. Solùm aduerto in diſpenſatione interſtitiorum diuerſam cauſam requiri pro ſacris Ordinibus ſuſcipiendis. Nam agens concil. Trident. *ſeſſ.*23. *c.*11. de ſuſceptione Subdiaconatus poſt ſuſceptionem poſtremi gradus minorum Ordinum, inquit: Non promoueantur niſi poſt annum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat. Et *c.*13. agens de promotione ad Diaconatum inquit. Promoti ad ſacrum Subdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur; cùm autem hoc ut dictum rationabile debeat eſſe, oportet vt ſaltem Eccleſiæ vtilitas adſit quæ diſpenſationem exigat, Verùm à Diaconatu ad Presbyteratum aſcenſio non permittitur, niſi ob Eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videatur. Vt habetur *dicta ſeſſ.*13. *c.* 14. *de reform.* Quod ſi Epiſcopus abſque prædictis cauſis vtilitatis, vel neceſſitatis diſpenſationem concedat, nulla eſt diſpenſatio, vt pote facta in lege ſuperioris contra formam à ſuperiore præſcriptam. Sicuti aduertit Suar. *diſp.* 31. *ſect.*1. *num.*43.

9. Nonò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui per ſaltum promouetur, hoc eſt qui ad Ordinem ſuperiorem, prætermiſſo inferiori, aſcendit. Vti colligitur *ex c. ſolicitu.* 51. *diſtinct.* & *ex cap. vn. de clerico per ſaltum promoto*, vbi de Subdiacono qui prætermiſſo Diaconatu Presbyteratum ſuſcepit, inquit Pontifex: Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro negligentia huiuſmodi iniungas eidem, qua peracta ipſum in Diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis. Ergo ob prædictum delictum impeditus erat promotus à ſuſceptione Ordinis prætermiſſi, & ab adminiſtratione Ordinis ſuſcepti. Et denique in concilio Tridentino ſupponitur, ſiquidem *ſeſſ.*23. *c.*14. *in fin. de reformat.* dicitur: Cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare. Si igitur diſpenſatione indigēt, ergo vinculo aliquo ligati erant, quod nullum aliud eſſe poteſt, niſi ſuſpenſionis, ſiquidem non ſolùm impediuntur à ſuſceptione Ordinis promiſſi, ſed etiam à ſuſcepti adminiſtratione. Atque ita docent Sylueſt. verbo *irregularitas. q.*11. Sotus *in* 4. *d.*25. *q.*1. *art.*3. Nauarr. *c.*25. *n.*71. & *c.*17. *n.*244. Gregor. Lopez, *leg.*63. *tit.*5. *p.*1 Salcedo *pract. c.*29. Suar. *diſp.*31. *de cenſur. ſect.*1. *n.* 35 *& ſeqq.* Auila 7. *p. diſp.*2. *dub.*2. Bonac. *t.*1. *de cenſur. diſp.*3. *q.*1. *pun.*2. *n.* Filiucius *tract.* 17. *c.*5. *q.*8 *n.*.. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.*47. *n.* 1. Sayrus *lib.*4. *c.*14. *n.*26. Coninch. *diſp.*15. *dub.* 5. *n.*40. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.*13. *n.* 39. & Tametſi contrarium cenſeant non improbabiliter Turrecremata *in dicto c. ſollicitudo, art.*4. & *ibi* Archidiacon. & Præpoſit. Angel. verbo *irregularitas.* 1. *n.*36. Armilla *eodem n.*68. Bernard Diaz, *p. c.*29. & probabile reputant Suar. & Auila *ſuprà* ducti ex *dicto c. ſollicitudo*: vbi ſolùm mandatur Epiſcopo prohibere officio ſacerdotis presbyterum per ſaltum promotum, donec Subdiaconatum intermiſſum recipiat, quod non arguit ſuſpenſionem ipſo iure latam, ſicuti neque textus *in c. vn. de clerico per ſaltum promoto*: cùm ex eo tantùm colligatur non eſſe permittendum ſic ordinatum Ordinem prætermiſſum recipere, & in ſuſcepto miniſtrare, quouſque condignam de delicto pœnitentiam præſtet. Verba verò Concilij, quæ efficaciora ſunt in hac parte explicari poſſunt, non de propria diſpenſatione alicuius impedimenti contracti, ſed de permiſſione abſque impoſitione alicuius ſuſpenſionis, vel pœnæ. Sed hæc nullo modo placent, quia videtur eſſe textuum violenta explicatio. Et quia Concil. Trident. concedit Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint. Supponit ergo poſt miniſtrationem non poſſe diſpenſare, quod verum eſſe non poſſet, niſi ex miniſtratione irregularitatem incurrerent, ob violatam ſuſpenſionem ex ordinatione per ſaltum contractam.

10. Decimò ſuſpenditur, & irregularitate innodatur, qui poſt matrimonium contractum etiam non conſummatum aliquem ex ſacris Ordinibus ſuſcipit extra caſus à iure permiſſos. Vti habetur in Extrauag. Ioan. XXII. *Antiquæ de voto & voti redempt.* ibi diſtrictiùs inhibentes, ne quiſquam durante matrimonio

Digitized by Google

monio nondum etiam conſummato, aliquem de ſacris Ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi prout ſacris Canonibus nouerit conuenire. Quòd ſi ſecùs à quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus quòd nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto Ordine miniſtrare, neque ad ſuperiores Ordines promoueri, nec ad aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum valeat promoueri. Ex his verbis conſtat ſic promotum ſuſpenſionem incurrere, quatenus ab executione Ordinis ſuſcepti ſuſpenditur; irregularitatem verò, quatenus prohibetur ad ſuperiores Ordines aſcendere, & in beneficio, vel officio Eccleſiaſtico promoueri. Vt aduertit Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 1. p. 7. num.* 1. Gaſpar Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13. *num.* 40. Goninch. *diſp.* 15. *dub.* 5. *num.* 41. Notanter dixi aliquem ex ſacris ordinibus: nam eſto graue peccatum committat coniugatus, Ordines minores poſt matrimonium recipiens, nullam tamen pœnam ipſo iure incurrit; quia Extrauagans ſupradicta ſolùm de ſuſceptione ordinum loquitur, & nullus alius inuenitur textus in iure pœnam ſuſceptioni Ordinum minorum indicens.

Præterea dixi extra caſus à iure permiſſos. Sunt enim plures, in quibus licitè coniugatus Ordinem etiam ſacrum ſuſcipit. Primò ſi ante conſummatum matrimonium profeſſionem in Religione approbata emittat; quia eo caſu vinculum matrimonij ſoluitur. Secundò ſi poſt conſummatum matrimonium vxor ex viri conſenſu Religionem ingrediatur. Iuxta *cap. Epiſcopus benedictionem*, 76. *diſt.* Tertiò in ipſa ſeparata viuere vult, & votum caſtitatis emittat dum ſenex ſit, & de incontinentiæ periculo non ſuſpecta. Iuxta *cap. ſeriatim*, 32. *diſt.* Et *cap. coniugatus de conuerſ. coniugator. Cap. Agathoſa* 27. *q.* 2. Quartò ſi ob cauſam vxoris diuortium quoad thorum, & habitationem perpetuò celebratum eſt; quia ab oneribus matrimonij ſoluitur. In his ergo caſibus quia vir licitè Ordines ſuſcipit, nullam ſuſpenſionem incurrit.

Quòd ſi bona fide putans vxorem eſſe mortuam, vel validam profeſſionem emiſiſſe, cùm tamen nihil horum contigerit; Ordinem ſacrum recipiens, ſuſpenſionem non incurris; quia ad hanc ſuſpenſionem culpa grauis requiritur, vt conſtat ex illis verbis *Extrauag.* Nemo aduerſus ſupradicta præſumat, & ſi ſecus fuerit à quoquam attentatum. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n. diſp.* 56. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 7. *n.* 4. Ex Eccleſiaſtico tamẽ præcepto prohibitus eſt ab executione Ordinis ſacri matrimonio durante; in quo præcepto nequit Epiſcopus diſpenſare, vt aduertit Bonac. *ſuprà, p. 7. in fine.* Matrimonio autem diſſoluto, vel ipſa vxore votum caſtitatis emittente ſi ſenex ſit, nec de incontinentiæ periculo ſuſpecta, vel Religionem ingrediente, poterit ſic promotus in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, quia nullo impedimento, aut præcepto remouetur, vt affirmat Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 56.

In caſibus autem in quibus hæc ſuſpenſio contrahitur, nullus præter ſummum Pontificem poteſt diſpenſare, etiam matrimonio diſſoluto, niſi fortè fuerit diſſolutum ob tui in Religionem ingreſſum, quo caſu permittitur in dicta Extrauagant. Epiſcopo diſpenſatio, vel Religionis ſuperioribus, qui ex priuilegio ſibi conceſſo à Sede Apoſtolica poſſunt cum ſuis Fratribus in his ſuſpenſionibus diſpenſare.

11. Vndecimò fertur ſuſpenſio aduerſus eum qui Sede Epiſcopali vacante, nec arctatus occaſione alicuius beneficij recepti, vel recipiendi ordinatur in ſacris intra annum cum litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis. Ex Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *de reformat.* quæ ſuſpenſio durat vſque ad beneplacitum futuri Prælati. Pro ſuſcipientibus minores Ordines alia pœna ſtatuitur, ſcilicet ne clericali priuilegio præſertim in criminalibus gaudeant, quare ij non ſuſpenduntur, vt congregatio Concilij declarauit, teſte Auguſt. Barboſa, *in dicto cap.* 10. Quod adeò verum eſt, vt nec primam tonſuram virtute litterarum dimiſſoriarum à Capitulo recipere poſſit qui beneficio recepto, vel recipiendo arctatus non fuerit. Vti docuit Nauarr. *conſ.* 27. *de temporib. ordinat.* Man. Rodrig. *t.* 2. *c.* 14. *num.* 6. Garcia 5. *p. de benefic. c.* 7. *num.* 95. tametſi pœna impoſita ordinatis minoribus hunc non comprehendat; quia appellatione minorum Ordinum maximè in decreto pœnali, & odioſo ſolùm veniunt intelligendi quatuor minores Ordines, & non prima tonſura quæ ab illis diſtinguitur: vti colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. §. 6. 10. *&* 11. & notauit Garcia 5. *ſuprà.* Arctatus verò occaſione beneficij recepti (vt rectè explicat Garcia. 5. *p. de benefic. c.* 7. *num.* 97. *& ſeqq.*) ille dicitur qui beneficium obtinet ratione cuius obligatur ſe promoueri facere. Vt qui obtinet Parochialem Eccleſiam, eſt arctatus intra annum ad ſacerdotium promoueri, & obtinens Canonicatum ad ſuſcipiendum Ordinem ei annexum, & ſic de aliis beneficiis, ſeu capellanis requirentibus ex inſtitutione ſeruitium perſonale, ſeu ordinis exercitium. Occaſione verò beneficij recipiendi arctatus dicitur, qui vocatus eſt ad beneficium vacans, certum requirens Ordinem quo ipſe caret. Quod adeò verum eſt, vt ſi ad beneficium præſentetur, careátque prima tonſura, poſſit illi conferri ex litteris dimiſſoriis à Capitulo acceptis, vt ea præſentatio effectum habere poſſit? ſecuri deciſum à ſacra Congregatione refert Barboſa in *remiſſionib. concilij, dicto cap.* 10. & Garcia *ſuprà.* Electus verò in concurſu ad beneficium curatum, cuius collatio facienda eſt à Pontifice, nequit interim dici arctatus occaſione beneficij accepti, cùm illud ante collationem Pontificis non habeat, neque occaſione beneficij recipiendi, cùm ad illius receptionem Ordo ſacer non requiratur. Similiter nequit dici arctatus occaſione beneficij recipiendi is, cui vis beneficium reſignare certum Ordinem requirens quo reſignatarius caret; quia ea reſignatio voluntaria eſt, & ratione reſignationis voluntariæ futuræ dici non poteſt arctatus. Vt benè Garcia *dicto cap.* 7. *à num.* 97.

12. Duodecimò fertur ſuſpenſio ipſo iure lata, & Pontifici reſeruata in *cap. penult. de Simonia*, aduerſus ordinatum carentem titulo patrimonij, vel beneficij ad Ordines ſacros requiſiti, & paciſcentem cum ordinante, ſeu præſentatore non petiturum ab eis alimenta. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi ignoranter procedat hanc pœnam incurrat, modò non ſit ignorantia omnino inuincibilis, & inculpabilis. Vt docuit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 34. Gaſp. Hurtado *de ſuſpenſ. difficult.* 13, *num.* 37. Coninch. *diſp.* 25. *dub.* 5. *num.* 58. Ordinans verò à collatione Ordinum, præſentans ab eorum executione per triennium manent ſuſpenſi. Quod ſi ſecluſo hoc pacto, Ordines recipias ab Epiſcopo conſcio tuæ inopiæ, & defectus tituli nullam pœnam ipſo iure incurris. Nam eſto in *cap. neminem, cap. ſanctorum*, 70. *diſt.* pœna ſuſpenſionis & indicta ordinato fuerit, reuocata fuit in *cap. cum ſecundum Apoſtolum de Præbendis.* & *cap. ſi Epiſcopus eodem tit. in* 6. impoſita ordinanti obligatione ordinatum alendi, quam obligationem ſolùm creditur renouaſſe Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reformat.* Verùm ſi Epiſcopus ignatus omnino ſit huius defectus, tu verò falſis probationibus titulum finxiſti; etſi multi probabiliter exiſtiment te manere ſuſpenſum, probabilius eſt nullam ſuſpenſionem ipſo iure incurrere, neque ordinantem obligatum eſſe tibi alimenta ſubminiſtrare, vtpore qui nullam culam commiſerit: quæ omnia latiùs probata ſunt *hac 3. p. tract. de Ordine punct.* 12.

* * *

Excommunicationis ſententiam ſuſtinebit, quod iudicis officium requirit. Et licèt Doctores diſſentiant, an hæc pœna ſit ſuſpenſio, an verò excommunicatio. Alij vt Archidiacon. *dicto cap. nihil* cenſent eſſe excommuuicationem minorem, alij vt Maiolus *lib.* 3. *cap.* 16. *in fine* excommunicationem maiorem eſſe affirmant, quia ſeparatio ab altari anathema dici ſolet. *Cap. Engeltrudam*, 3. *q.* 4. & *c. nemo per ignorantiam de conſecrat. diſt.* 1. At verius eſt eſſe ſuſpenſionem ab officio ſacerdotali celebrandi, quia ſeparari à Corpore, & Sanguine Chriſti nequit Sacerdos, niſi ſeparetur à celebrandi munere. Neque obeſt textus, *in c. nihil*, vbi expreſsè de excommunicatione ſermo habetur; quia ibi excommunicatio ferenda iodicitur ob ſacrificium, ex quacunque occaſione incboatum relinquatur; at *in cap. nullus Epiſcopus*, ſuſpenſio indici videtur, ſi relinquatur ſacrificium imperfectum, vt alius Epiſcopus, vel presbiter illod perficiat, vt colligitur ex illis verbis: Nollo modo audeat data occaſione recedere, vt ab alio Epiſcopo, vel Presbitero Miſſarum ſolemnia suppleantur.

6. Sexta ſumitur ex Concilio Toler. *in c. relatum de conſecrat. diſp.* 2. vbi Sacerdos ſacrificans, & ſe à commonione ſuſpendens (intellige culpabiliter) à gratia commonionis qua ſe indecenter priuauit per annum, repellitur ipſo iure, vti demonſtraot illa verba textus; *Anno vno repulſum ſe nouerit*. Non enim actionem futuram denotant, ſed præſentem, & lege appoſitam: vt aduertit Filiucius, *tract.* 17. *cap.* 15. *num.* 104. Sed an hæc ſit propria ſuſpenſio, an ſpecies excommunicationis, vel ioterdicti? non eſt conſtans ſententia. Probabilius exiſtimo eſſe ſuſpeoſionem, eo quòd Sacerdos commooionem in ſacrificio omittens non prohibetur à communione more laicorum recipieoda, ſed à communione in ſacrificio, & conſequenter prohibetur à celebratione quæ eſt vera ſoſpenſio. Quod ſi Sacerdos vtramque ſpeciem conſecrans vnam tantùm malitioſè aſſumat, ab alia indecenter ſuſpendat; ea tantùm directè priuatur, indirectè tamen vtraque, cùm non poſſit vnam ſine alia recipere. Sicuti hæc doent Sayrus, *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 2. Alter *t.* 2. *diſp.* 11. 3. Maiol. *de irregularit. lib.* 3. *cap.* 16. Bernard. Diaz, *pract. cap.* 42. Booac. *t. de cenſur. diſp.* 3. *quaſt.* 3. *punct.* 3.

7. Septima à pluribus Doctoribus aſſeritur latam eſſe aduerſus eos, qui Ordine vtontur in loco interdicto. Probant hanc ſententiam ex *cap. tanta de exceſſib. prelator.* Gloſſa *ibi* verbo *irritas*. Syluest. verbo *interdictum*, 6. *num.* 3. Angl. *eodem*, 7. *num.* 7. Arioilla, *num.* 58. eo quòd ſeoteotiæ datæ ab Epiſcopo violante interdictum, & collationes, & inſtitutiones beneficiorum ab eodem factæ decernuntur irritæ, & inanes. Signum ergo eſt ſuſpenſum eſſe ab officio, quia hæc eſt ſuſpenſio quæ iuriſdictione priuat. Alij hanc ſuſpenſionem probant ex *cap. Epiſcoporum de Priuilegiis in* 6. Alij ex *cap. poſtulaſti, de clerico excommun. miniſtr.* Alij ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. Sed vt rectè expendit Filiucius, *tract.* 17. *cap.* 15. *q.* 2. *num.* 98. ex nullo ex prædictis textibus ſuſpenſio probatur. Nam ex *cap. santa* id uon coouincitor. Non enim ſeotentiæ datæ ab illo Epiſcopo qui violauit interdictum decernuntur irritæ, quia ſoſpenſus erat à iuriſdictiooe ob ioterdicti violationem, ſed qoia erant iniuſtæ. Vnde non omnes ſententiæ, & collatiooes ab eo factæ irritantur; ſed eæ tantùm, quæ occaſiooe interdicti violandi prolatæ ſunt, vt ibidem cauetur in 2. parte illius textus, manifeſtum eſt non ferri ipſo iure ſuſpenſionem, ſiquidem dicitur eos qui prædictum interdictum violarunt, authoritate Apoſtolica ab officio, & beneficio ſuſpendasi indicatur ergo ſententia ferenda, non ipſo iure lata. Neque item probatur hæc ſuſpenſio ex *cap. Epiſcoporum*; quia ibi ſolùm continetur quædam ſpecies interdicti laycis, & clericis communis, ſcilicet prohibitio ab ingreſſu Eccleſiæ. Neque probatur ex *c. poſtulaſti*: quia ibi aſſeritur clericos violatores interdicti ſi ſæculares ſint, eſſe beneficiis ſpoliandos; at verò regulares in arctum monaſterium detrudendos, quod pœnam ferendam denotat, non latam. In *c.* vero *is qui* non ſuſpenſio, ſed potiùs irregularitas quædam indicitur, ſiquidem ioeligibilis redditor. Præterquam quòd illa verba textus, Adeo efficitur inelegibilis, vt neque ad eligendum cum aliis debeat admitti; non videotur ſententiam latam, ſed ferendam continere.

8. Octaua referri poteſt ex decreto ſanctæ Congregationis Romanæ viſitationis, edito die 10. Iulij anoo 1625. quo ſuſpenduntur à muoere audiendi confeſſiones Sacerdotes tam ſæculares, quàm regulares, non ſeruantes ea quæ io prædicto decreto ſtatuuntur, videlicet ſi abſque expreſſa liceotia in ſcriptis Romani Vicarij confeſſiones in priuatis domibus audiant, dummodò oon fuerint Cardinalium, Oratorum, Regum, & magoorum Principum, Ducum, & nepotum Romani Pontificis, vel infirmorum qui nequeunt abſque graui incommodo ad Eccleſias coofugere: Cùm verò confeſſiones io Eccleſia audierint, debeot ſi clerici ſæcolares ſint ſuperpelliceo, & ſtola iodui, ſi regulares ſtola. Mulierom verò cooſeſſiooes ſi contingat in ædibus fieri, ſemper excipiendæ ſunt oſtiis appertis. Hæc conſtitutio, illiúſque pœna extra Epiſcopatum Romanum vim non habet, cùm non à Pontifice, ſed à Congregatione viſitatioois lata ſit. Quinimo Vrbanus VIII. prædictam prohibitionem magna ex parte creditur temperaſſe, vel potiùs abſtuliſſe. Sicuti latiùs hæc tradit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *quaſt.* 3. *punct.* 4.

§. III.

Expenduntur ſuſpenſiones ipſo Iure latæ aduerſus Clericos, ob violationem obligationum, quæ ipſorum ſunt propriæ.

1 *Prima ſuſpenſio refertur quæ eſt aduerſus Clericos qui ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium eligunt, contra formam præſcriptam in* cap. cum in cunctis de electione.

2 *Secunda refertur aduerſus electores, & qui per abuſum ſæcularis poteſtatis aliquem ad beneficium Eccleſiaſticum eligunt.*

3 *Tertia aduerſus confirmantem, ſeu approbantem electionem indigni.*

4 *Quarta continetur aduerſus Clericos beneficium habentes, ſeu curam alicuius Eccleſiæ, qui Eccleſiam alienis debitis grauant, &c.*

5 *Quinta aduerſus Clericum beneficiatum qui aliquid malitioſè opponit in perſonam electi ad dignitates, perſonatus, & Canonias, & in probatione deficit.*

6 *Sexta aduerſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſiue in concordia, ſiue in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo, infra octo dies, &c.*

7 *Septima aduerſus compromiſſarium, qui ſcienter eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem.*

8 *Octaua aduerſus eos qui Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiatæ occupant, inter ſe diuidunt, ſurripiunt, dilapidant, &c.*

9 *Non aduerſus exercentes munus conſeruatoris, & de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromittentes.*

10 *Decima*

10 *Decima aduerſus iudices Eccleſiaſtices, ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquan fecerint per gratiam, vel per ſordes.*

11 *Vndecima aduerſus Clericos inferiores Epiſcopo, eorúmque familiares, qui eccaſione viſitationis Eccleſiarum aliquam pecuniam, ſeu munus etiam ſponte oblatum præter moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſia grauata reſtituerint.*

12 *Duodecima aduerſus Clericos beneficiatos, qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa vtuntur.*

13 *Decimatertia aduerſus Cancellarium Vniuerſitatis, conferentem gradum Doctoris, vel Magiſtri non exacto prius iuramento à Doctorando, quòd in ea ſolemnitate non inſumet vltra tria millia Turonenſium argentorum.*

14 *Decimaquarta aduerſus poſtulantes Cathedralem Eccleſiam qui 27. annum nondum attigerint, vel poſtulantes religioſos Mendicantes ad inferi eres Eccleſias Cathedralium.*

15 *Decimaquinta aduerſus Ordinarios quoſcunque, eorúmque commiſſarios, & delegates, qui in Romana curia pro ſuis negotiis commorantes, beneficiis priuant, aliſque conferunt.*

16 *Tandem refertur ſuſpenſio aduerſus Epiſcopos, aliôſque Prælatos admittentes reſignationem contra formam præſcriptam à* Pio V.

1. PRima ſuſpenſio ipſo iure lata habetur in *cap cũ in cunctis. §. clerici de electione*, aduerſus Clericos qui ſcienter aliquem ad Epiſcopatum, Rectoriam, ſeu beneficium, cui animarum cura annexa eſt, eligunt, cootra formam in *dicto cap.* præſcriptam, qoæ eſt, vt nemo in Epiſcopum eligatur, qui trigeſimum ætatis annum oon excgerit, & cx legitimo matrimonio natua non fuerit, & vita & ſcientia commendabilis non demonſtretor. In Decanatum, Archidiaconatum, aliúdque beneficium parochiale niſi vigeſimum quintum annom inchoauerit, & motibus, & ſcientia commendandus exiſtat. Eligens igitur ad præfata beneficia contra prædictam formam triennio ſuſpenditurab Eccleſiaſticis beneficiis non quibuſcuoque, ſed illius Eccleſiæ in quam eligendo indignum, deliquit, iuxta textum *in c. ſi compromiſſarius. de elect. in* 6. Et notauit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 10. Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 8. Et inſuper priuatur ipſo iure poteſtate eligendi pro ea vice. Quod ſi iu illa Eccleſia nulla beneficia obtinet, hanc ſuſpeoſionem à beneficiis non iocurrit, ſed arbitrio iudicis puniendus venit. Debet autem electio fieri indigni, indigoitate proueniente ex defectu ætatis, natiuitatis, motum, & ſcientiæ ad præfata beneficia requiſitorum, quia id neceſſarium eſt, vt electio eſſe ceoſeatur contra formam in *eo textu* præſcriptam. Quare ſi ex alio capite indignitas prouenit, non eſt locus huic cenſuræ; vt notauit Suar. *ſuprà, num.* 11. Bonac. *n.* 2. Item debet eſſe electio ad Epiſcopatum, Decanatum, Archidiaconatum, aliúdue beneficium, coi animarum cura anoexa ſit, quia de ipſis tantùm textus loquitur. Vnde pro electione iodigni ad beneficia ſimplicia oulla eſt pœna ipſo iure ſtatuta. Epiſcopi verò ſi in hac electione delinquant; hanc ſuſpeoſionem oon incurtont, quia non exprimuntur; priuantor tamen poteſtate prædicta officia, & beneficia confereodi: vt babetor in *dicto c. cum in cunctis*: & ex alia parte debent puoiri pœna ſuſpenſionis quæ non eſt lata, ſed ferenda iuxta textum in *c. nihil eſt de electione*: & notauit Suar *ſuprà*, & Bonac. *num.* 7.

2. Secundò aliqui affirmant ferri ſoſpenſionem io *cap. quiſquis de elect.* aduerſus electores qui per abuſum ſæcularis poteſtatis aliquem ad beoeficium Eccleſiaſticom eligunt. Sed verius eſt quod docet Gloſſa *ibi* verbo *ſuſpendantur.* Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 12. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 5. *num.* 3. ſuſpenſionem ab officiis, & beneficiis ibi appoſitam non eſſe ipſo iure latam, ſed ferendam, vt cooſtat ex illis verbis textus: *Ab officiis, & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium.* Nam verbum *ſuſpendantur* actiooem iudicis denotat: ſuſpenſionem verò, ſeu priuationem poteſtatis eligendi qoam iocurruot, exiſtimat Suar. *ſuprà, num.* 12. ipſo iure incurri ex illis verbis; Eligendi tunc poteſtare priuati. Sed probabilius Gloſſa verbo *tunc.* Alterius t. 2. *diſp.* 16. *c.* 5. *ſub. finem.* Bonac. *d. pun.* 5. *num.* 3. cenſeot eam prioarionem oon indoci ipſo iure, ſed poſita trieooali ſupenſiooe ab officiis, & beneficiis; quia illa verba præſtant hunc ſcoſum, qui præfatam electiooem per abuſum ſæcularis poteſtatis præſumpſerint celebrare, ab officiis, & beneficiis penitùs ſuſpendaotur per trienoium, qua ſoſpenſione durante eligeodi poteſtate ſint priuati. Illud eſt certum Epiſcopos huic pœnæ noo ſubiici, quia illorum io bac parte non eſt facta expreſſa mentio. Præterquam quòd ipſi ibidem aliter caueutor puniri: electus verò electioni præfatæ cooſentieos, electiooia commodo caret, & ioeligibilis eſt, & abſque diſpenſatione ooo valet ad aliquam eligi dignitatem. Ceoſetor autem electio fieri cum aboſu poteſtatis ſæcularis, quando ſæcularis poteſtas abſque priuilegio Pontificia ſe electiooi immiſcet, & aothoritatem illi præbere intendit, quod ſi electores Eccleſiaſtici liberè permittaot; prædictis pœnis ſubiiciuntor.

3. Tertiò placet grauibus Doctoribus Gloſſæ *in c. nihil eſt de electione.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 39. *n.* 2. Sayro *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 35. Viualdo, *tit. de ſuſpenſ. num.* 67. cooſirmantem, ſeu approbaotem electiooem indigni ætate, ſcientia, & motibus ad curam animarum, ſuſpendi à fructibus beneficij, & priuari poteſtate confirmandi primum illius electi ſucceſſorem. Sed rectiùs Bonac. t. 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 4. exiſtimat in *prædicto textu* oon ferri ſuſpenſionem ipſo iure, quia vtitur verbis *careat, & ſuſpendatur* quæ iudicis officiom reqoiruot, iuxta beoigniorem interpretatiooem, quæ in decretis pœoalibos amplectenda eſt.

4. Quarta ſuſpenſio cootinetur in *c. ſi quorumdam* 2. *de ſolutionib.* aduerſus clericos beneficium babeotes, ſeu curam alicoius Eccleſiæ, qui Eccleſiam alienis debitis grauant, ſeu litteras, vel ſigilla alicui concedunt, quibus Eccleſia poſſit obligari ab admioiſtratione ſpiritualium, & temporalium, ipſo iure ſuſpenduotur, & ioſuper decernitur Eccleſiam ad ſolotionem talium debitorum nullateous teoeri, niſi quatenus in eius vtilitatem conuerſum ſit. Sicuti latiùs explicant Gloſſa, & Panormit. *ibi.* Soar. *diſp.* 31. *ſect.* 31. *n.* 2. Filiuc. *tract.* com eliguot. Sed verius eſt quod docet Gloſſa *ibi* verbo 17. *cap.* 6. *q.* 5. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 14. & alij: Sed ao hæc ſuſpenſio ſummo Pootifici reſeruetur; Variant Doctoter. Nam Panormit. *num.* 5. Suar. *num.* 2. Filiucius *num.* 107. affirmaot, eo quòd hæc ſuſpenſio videatur lata per modum pœnæ, & non per modum cenſuræ. Sed rectiùs contrarium docuit Angel. verbo *ſuſpenſio* t. 1. *caſu* 10. Silueſt. *eodem* §. 6. *verſ.* 10. Bonac. *pun.* 14. *num.* 8. quia oullum eſt verbum, ex quo colligatur hanc ſuſpeoſiooem in puram pœnam eſſe impoſitam, & caſu quo in pœnam impoſita eſſet, cùm oon reſeruetur Epiſcopo, veoit concedenda ioxta ea quæ *pun.* 4. diximus.

5. Qointa fertur in *c. ſtatuimus. §. adiicientes de elect. lib.* 6. & *in cap. ſi compromiſſarius eodem tit. & lib.* aduerſus Clericom beneficiatum, qui aliquid malitiosè opponit in perſonam electi ad dignitates, perſonatos, vel canonias, & in probatione deficit. Qoæ ſuſpenſio eſt trienoalis à beneficiis ſubintelligitur gabitis io illa Eccleſia cuius electiooem impugnare conatus eſt, vt pœna ſit culpæ proportiooata: & colligitur ex *d. cap. ſi compromiſſarius.* & *ibi* Gloſſa verbo *illius beneficiis.* Suar.

diſp.

diſp. 31. *ſect.* 3. *num.* 11. *in fine.* Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonacina, *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 8. Quod ſi non obſtante hac ſuſpenſione adminiſtrationi beneficiorum temerè ſe ingeſſerit ipſo iure beneficiis perpetuò priuatur, nullam ſuper hoc de miſericordia ſpem, aut fiduciam habiturus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis, quod ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis, & ſufficiens excuſaret. Vt autem hæc priuatio effectum habeat, neceſſe eſt accedat ſententia ſaltem declaratoria criminis, quia nemo tenetur ius quæſitum à ſe abdicare, niſi per ſententiam compulſus, vt aduertit Bonacina *dicta diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 9, *num.* 9. Impugnans verò præfatam electionem non ob defectum electi, ſed ob defectum electorum, vel ob omiſſam formam in electione ſeruandam ſi plenè non probauerit ad expenſas factas à parte aduerſa condemnandus eſt; vt cauetur in *dicto cap. ſtatuimus*: quod idem dicendum eſt ſi deficiat in probatione defectuum quos in perſonam electam obiecit. Eſt tamen differentia inter hunc caſum, & præcedentem, quod impugnans electionem ob defectum formæ, plenè probare debet impugnationem, vt condemnationem expenſarum euitet: at impugnans electionem ob defectum electi videtur ſatisfeciſſe ſuæ intentioni, ſi ſemiplenè defectum probauerit; quia ſtante ſemiplena probatione dici nequit calumniator. Et fortè ob hanc cauſam diuerſimodè textus de his probationibus locutus eſt: ſi enim vellet obiicientem electo defectum ſuſpendere à beneficiis, eo quòd in probatione plena defecerit, cur non addidit plena, ſicuti expreſſit in caſu præcedenti? Non igitur incurrit hanc ſuſpenſionem, eſto in probatione plena defectus obiecti deficiat, ſi ſemiplenè illum probauerit. Vti tradunt Hoſtienſ. & Archidiacon. relati à Gloſſa *in dicto ca. ſtatuimus*, verbo *qui vero in probatione*. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 11. Sed verius eſt quod indicat *ibi* Gloſſa, & docuit Gemioian. *num.* 5. Ancharran. *num.* 6. Alterius, *t.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 4. *col.* 2. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 9. *num.* 4. ſi deficiat in probatione plena ſuſpenſioni ſubiici, quia id videtur explicatum à Gregor. X. *in cap. vt circa de elect. lib.* 6. vbi referens, & confirmans deciſionem Innocent. IV. in *cap. ſtatuimus* inquit: Illa ſanè quæ fælicis recordationis Innocent. Papa quartus, contra non plenè probantes ea quæ in formam, vel in perſonam obiecerunt, in ſuo volumus robore permanere. Notandúmque eſt verbum *plenè*, quod afficit vtrumque obiicientem ſcilicet in formam, & in perſonam. Præterquam quòd in probatione deficit qui plenè ſuam intentionem non probat; ſiquidem ob illius defectum obtinere non poteſt electionis ceſſationem. Vti notat Gloſſa *in Clemen. conſtitutionem.* verbo *fides de electione.* Illud certum excuſari ab hac cenſura, ſi inculpabiliter in probatione deficiat, eo quòd teſtes de veritate depoſituri renuant deponere, vel ipſe electus à defectu obiecto liberatus occultè ſit. Sicuti notarunt Suar. *dicta diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 11. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 7. *num.* 7. Item ſi obiectis pluribus defectibus vnum tantùm plenè probes, qui ſufficiens ſit ad electionem caſſandam, vt docet Gloſſa aliis relatis in *dicto cap. ſtatuimus*, verbo *deficere*, quia ea probatione ſtante conuincitur nec dolosè egiſſe, nec temerè electionem impugnaſſe. Ad extremum aduerte nomine electi, intelligi debere quemlibet præſentatum, nominatum, poſtulatum, ſeu quolibet modo prouiſum. Argum. *cap. ſi compromiſſarius de elect. lib.* 6. Deinde debere eſſe prouiſum non ad quodcunque beneficium, ſed ad dignitatem, perſonatum, ſeu Canonicatum: vt declaratur in *dicto c. ſtatuimus*, §. *ſed etſi pars.* Et notauit *ibi* Gloſſa. Suar. *diſp.* 31. *de cenſur ſect.* 3. *num.* 2. Filiucius *tract.* 17. *cap.* 6. *q.* 8. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. in partic. quaeſt.* 4. *p.* 9. *num.* 3. Sub nomine dignitatis Epiſcopatus videtur comprehenſus. Argum. *cap. ſi compromiſſarius de elect. in* 6. quia eſt ſuprema dignitas, & tradunt relati Doctores.

6. Sexta habetur in *cap. cupientes*, §. *ceterùm de elect. lib.* 6. aduerſus electores Epiſcoporum, qui electionem factam ſiue in concordia, ſiue in diſcordia culpabiliter omiſerint præſentare electo infra octo dies, enumerandos non à puncto electionis, ſed ab eo puncto quo electione facta poſſint commodè electo eam præſentare. Hi igitur omnes & ſinguli qui culpabiles in hac omiſſione extiterint ab omnibus beneficiis, quæ in illa Eccleſia de cuius electione agitur, obtinent, ſuſpenduntur per triennium continuum, enumerandum ab eo puncto, quo dicta ſuſpenſio contrahitur. Quod ſi illo triennio durante temerè ſe ingeſſerint in prædictorum beneficiorum adminiſtratione illis perpetuò priuantur. Sicuti hæc omnia tradit Gloſſa *ibi* & Doctores communiter. Paludan. *diſt.* 18. *q.* 7. *caſu* 1. Silueſt. verbo *ſuſpenſio*, *n.* 25. Henriq. *lib.* 13. *c.* 39. *n.* 2. Sayr. *lib.* 4. *theſauri*, *c.* 15. *n.* 12. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 4. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *pun.* 8. Eadem pœna extenditur in *dicto c.* aduerſus electores ſe electioni opponentes, qui infra tempus, & modum *ibi* præſcriptum ad ſedem Apoſtolicam non acceſſerint per ſe, vel per procuratores, aut certas perſonas ad hoc deſtinatas ad reddendam totius negotij rationem. Et tamdem idem decernitur cum aliquis poſtulatur. Hæ tamen electiones iam non ſunt in vſu, vt benè aduertit Suar *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 5.

7. Septima continetur in *c. ſi compromiſſarius de elect. lib.* 6. aduerſus compromiſſarium qui ſcienter, ſeu vt aliis placeat ex ignorantia craſſa, & culpabili eligit indignum ad Epiſcopatum, vel ſuperiorem dignitatem, non verò ad dignitatem inferiorem, & ſuſpenditur triennio à beneficiis. Eccleſiaſticis, ſi quæ habet in illa Eccleſia in quam deliquit. Compromittentes verò ſi ſcienter ratam indigni electionem habuerint pro ea vice eligendi ſunt poteſtate priuati, ſuſpenſionem tamen prædictam non incurrunt, quia nec in *dicto cap. ſi compromiſſarius*, neque alibi habetur. Atque ita tradunt Gloſſa *ibi*: Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. *num.* 9. Alterius *t.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 2. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 3. Eadémque pœna ſuſpenſionis extenditur ad eum qui alicuius Epiſcopi, vel ſuperioris electionem, poſtulationem, aut prouiſionem impugnans in probatione deficit eius quod obiicit in perſonam electi, iuxta ea quæ ſuperiùs annotauimus.

8. Octaua refertur in *cap. quia ſæpe de elect. lib.* 6. aduerſus & capitula, collegia, conuentus, & ſingulares perſonas, quæ Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis, regularis, vel collegiatæ à Prælatis ipſarum Eccleſiarum dimiſſa, vel vacationis tempore aliquo modo obuenientia, quæque in vtilitatem dictarum Eccleſiarum expendi deberent, vel futuris ſucceſſoribus reſeruari, occupant, inter ſe diuidunt, ſurripiunt, dilapidant diſſipant, & conſumunt in earum graue diſpendium, & iacturam. Qui ergo hoc facere præſumpſerint ab officio, & beneficiis quibuſcunque ſuſpenduntur, donec plenè reſtituerint quidquid de bonis acceperint ſupradictis.

Sub hac conſtitutione ſolùm comprehenduntur perſonæ quæ ſunt ex Eccleſia, collegio, ſeu conuentu, cuius bona vſurpantur, quia pro his tantùm eſt diſpoſitio, vt conſtat ex illis verbis: *Capitula, Conuentus, Collegia & ſingulares eorumdem perſonæ.* Et notauit Gloſſa verbo *eorumdem.* Secundò non comprehenduntur vſurpantes bona quæ ad alios præter Eccleſiam, vel ſucceſſorem pertineant, quia de his tantùm bonis textus locutus eſt. Tertiò non extenditur ad vſurpantes bona, quæ ad inferiores beneficiatos, vel Eccleſias ſpectant, quia conſtitutio ſolùm agit de bonis Eccleſiæ Cathedralis, Regularis, vel Collegiatæ: ſicuti latiùs tradūt Suar. *d.* 31. *ſect.* 3. *n.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. d.* 3. *q.* 4. *p.* 15. *per totum*

Hæc ſuſpenſio eſt ab officio tum Ordinis, tum iuriſdictionis, & etiam à beneficiis non ſolùm illius Eccleſiæ

in

in quam commiſſum eſt delictum, ſed ab omnibus vbique poſſeſſis, quia id denotat pronomen illud *quibuſcunque*, quod generale eſt, & omnia comprehendit. Argum. *leg. à procuratore.. Cod. mandati.* & *cap. ſolitæ de maiorit. & obedient.* & notauit Bonac. *diſp. 3. q. 4. p. 15. num. 9.* aduerſus Panormit. Alterium, *&* alios. Durat autem ſuſpenſio donec plenè reſtitutum fuerit quod ſublatum, vel diſſipatom eſt. Cenſebitur verò plenè eſſe reſtitutum, tametſi materia leuis quæ peccatum mortale non attingat, omittatur; vel ſi is cui reſtitutio facienda eſt, remittat, vt notauit Bonac. *ſuprà, num. 12 & 13.*

Huic ſuſpenſioni ſimilis eſt quæ habetur in *cap. præſenti de officio ordinarij 6.* vbi ſuſpenduntur ab officio, & beneficio omnes Eccleſiaſticæ perſonæ Epiſcopis inferiores, quæ vacantibus perſonatibus, dignitatibus, prioratibus, vel aliis Eccleſiis ſibi ſubiectis, vel ad eorum collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam pertinentibus bona in ipſis inuenta, ſeu vacationis tempore venientia occopant, aut in ſuos vſus quomodolibet conuertere præſumunt, niſi aliquo iuſto titulo ad illos pertineant.

9. Nonò ſuſpenduntur qui munus exercentes conſeruatoris de aliis quàm de manifeſtis iniuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint iudicaturi, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem. Vti habetur in *cap. hac conſtitutione de officio, & poteſt, iudicis delegati.* Et notandum eſt verbum *ſcienter*, nam ſi ex ignorantia etiam culpabili (modò affectata non ſit) aliquid horum contingat, huic cenſuræ non eſt locus, vt tradit Suar. *diſp. 31. ſect. 3. num. 17.* Filiuc. *tract. 17. c. 6. num. 118.* Moneta *de conſeruatorib. cap. 7. q. 12.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 2. pun. 35. num. 10.* Epeſcopi etſi numerentur inter illas perſonas quæ officium conſeruatoris exercere poſſunt, non tamen huic cenſuræ ſubiiciuntur, eſto delinquentes ſint, quia in prædicta ſuſpenſione non exprimuntur, quod neceſſarium erat iuxta textum in *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in 6.* vt docuerunt Svar. Filiuc. Bonac. *loc. alleg.* aduerſus Monetam. *d. q. 12.* ſuſpenſionem, quam hi conſeruatores incurrunt, exiſtimat Suar. *diſp. 31. ſect. 3. num. 17.* Moneta *de conſeruatorib. cap. 7. q. 12.* eſſe officio abſolutè tum ordinis, tum iuriſdictionis. Quæ opinio ſuſtinenda eſſet ſpectato *prædicto cap. hac conſtitutione*, quia ibi nulla reſtrictio conſtituta eſt. At ſpectata conſtitutione Gregor. XV. edita 20. Septemb. anno 1621. quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, ſolùm eſt ſuſpenſio ab officio conſeruatoris, vt in eo conſeruator puniatur, in quo deliquit. Neque hæc ſuſpenſio extenditur vltra annum enumerandum ab eo die, quo limites ſuæ poteſtatis exceſſit. A beneficio autem nullo modo manet ſuſpenſus, quia neque in *cap. hac conſtitutione*, neque in Bulla Gregorij mentio facta eſt, & pœnæ non ſunt extendendæ vltra verborum proprietatem: uti aduertit Suar. *loco citato.* Bonac. *t. 3. diſ. 3. q. 5 p. 2. in fine.*

10. Decimò lata eſt ſuſpenſio ab Innocent. IV. in *cap. cum æterni. 1. de ſentent. & re iudic. lib. 6.* aduerſus iudices Eccleſiaſticos ordinarios, & delegatos, qui in iudicio contra conſcientiam, & contra iuſtitiam in grauamen partis alterius quidquam fecerint per gratiam, vel per ſordes. Et hi ſuſpenduntur ipſo facto per annum à die commiſſi criminis ab executione officij non ſolùm iuriſdictionis, ſed etiam ordinis, ſiquidem irregulares fiunt, ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ſe ingeſſerint diuinis, vti notauit Geminian. *ibi.* Nauarr. *cap. 27. num. 157.* Saytus, *lib. 4. theſauri, cap. 13. n. 3.* Suar. *diſp. 31. de cenſur. ſect. 3. num. 16.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 5. p. 3. num. 8.* Sub nomine iudicis ordinarij, vel delegati non comprehenditur arbiter, arbitrator compromiſſarius, quia ii non tam ſunt iudices, quàm compoſitores, & à fortiori non comprehenditur meris executor, quia hic non iudicat, ſed iudicatum exequitur: ſicuti tradit Gloſſa *ibi* verbo *in iudicio.* Nauarr. Suar. Saytus, Bonac. *loc. alleg.* Epiſcopus verò etſi iudex ordinarius ſit, quia tamen in præfata ſuſpenſione non exprimitur, ſub ea non comprehenditur, iuxta repetitum textum in *cap. quia periculoſum. De ſentent. excommunicat. in 6.* Ad incurrendam tamen hanc ſuſpenſionem requiritur vt iudex in iudicio non extra aliquid præſumat facere in grauamen alicuius partis contra conſcientiam, & contra iuſtitiam. Poteſt enim procedere contra conſcientiam, ſi ex odio ſententiam proferat, & non contra iuſtitiam, quia ſententia iuſta eſt etſi iniquè prolata, & poteſt procedere contra iuſtitiam, & non contra conſcientiam, ſi per ignorantiam quod iniuſtum eſt pro iuſto iudicauerit. Requiritur ergo vtrumque & quod ſit contra conſcientiam: vt docuit Gloſſa *in d. cap.* verbo *& contra.* Nauarr. *cap. 27. n. 157.* Suar. *diſp. 31. ſect. 3. n. 16.* Saytus *lib. 4. cap. 13. num. 3.* Bonac. *diſp. 5. q. 5. pun. 3. num. 2.* Deinde neceſſum eſt, ut moneatur iudex ad præfatum grauamen inferendum per gratiam, vel per ſordes, hoc eſt ex fauore alicuius, & in illius gratiam, vel ob muneris donationem, aut promiſſionem. Sicuti ex Prateolo, verbo *gratia, &* verbo *ſordes* aduertit Bonac. *dicto punct. 3. num. 4.*

11. Vndecimò in *cap. exigit. de cenſibus lib. 6.* à Gregorio X. lata eſt ſuſpenſio aduerſus clericos inferiores Epiſcopo, eorúmque familiares, qui occaſione viſitationis Eccleſiarum ſibi ſubiectarum aliquam pecuniam ſeu munus etiam ſpontè oblatum moderatum victum ſui, & ſuorum pro tempore viſitationis inſumendum acceperint, niſi infra menſem duplum Eccleſiæ grauatæ reſtituerint, vel vt meliùs dicam, niſi infra duos menſes prædictam reſtitutionem præſtent, iuxta Extrauag. *vnic. inter. communes*, vbi tempus reſtitutionis prolongatum fuit. Quòd ſi Epiſcopi in hac parte exceſſerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, donec duplum illius quod acceperint reſtituant. Et licet in *prædicto c. exigit* & *in cap. Romana. §. procuratores, eodem tit. & lib.* prohibitum ſit procurationes in pecunia exigi, vel oblatas recipi: attamen in *cap. Falicis, eodem tit. & lib.* conceſſum eſt vt ij, quibus viſitatio ex officio incumbit, recipere poſſint in pecunia procurationes, modò à viſitatis ſpontè offeratur.

Perſonæ aduerſus quas hæc pœna iniungitur, ſunt viſitatores Eccleſiarum ex officio, & iure ordinario, vt colligitur ex *d. cap. Romana.* ibi: Ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus. Et *ex cap. fælicis*, ibi: Epiſcopi, & alij quibus ex officio competit viſitare. Hi igitur ſi fuerint Epiſcopi, vel Superiores munus aliquod occaſione viſitationis receperint, vel procurationem in victualibus receperint. duplúmque illius quod ſic receptum eſt infra duos menſes Eccleſiæ non reſtituerint, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, quouſque reſtitutionem præſtent: ſi verò inferiores Epiſcopis fuerint, ſuſpenſioni ab officio, & beneficio ſubiiciuntur, non obſtante remiſſione facta ab eis quibus reſtitutio eſt facienda. Quam conſtitutionem non eſt dubium extendi ad regulares viſitantes Eccleſias parochiales ſibi ſubiectas, eo quòd iure ordinario, & ex officio viſitent. Quinimo extenditur ad Prouinciales, ſeu Generales per ſe, vel per ſubſtitutos monaſteria, conuentus, ſeu collegia ſuæ Religionis viſitantes. Vti deciditur in *dicto cap. Romana ad finem*, ibi: Hanc autem viſitandi formam ab vniuerſis etiam Epiſcopis, aliíſque Prælatis ordinario iure ſuos ſubditos viſitantibus, plenè obſeruari præcipimus. Saluis ſuper hoc rationabilibus, & approbatis Religioſorum conſuetudinibus, & regularibus inſtitutis. Quibus verbis omnes Prælati tam ſæculares, quàm regulares iure ordinario viſitantes comprehenduntur, & formam ibidem præſcriptam obſeruare obligantur, niſi fortè ex regulari inſtituto, & rationabili conſuetudine permiſſum ſit

aliquid

Digitized by Google

aliquid vltra victualia accipi, quia eo caſu hac cenſura non ligantur: at ſi præter id quod ex rationabili conſuetudine regulatíque inſtituto eis competit, aliquod munus accipiant, huic cenſuræ ſubiiciuntur, vt bene notauit Paludan. *in 4. d. 18. q. 7. art. 2. caſu 5.* Sayr. *lib. 4. theſauri, cap. 15. num. 27.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 5. p. 4. num. 7.* Notanter dixi *iure ordinario*, nam ſi ex iure extraordinario, & delegatione Pontificis aliquis Eccleſias, monaſteria, & loca pia viſitet, & formam in *cap. Romana* præſcriptam noo obſeruet, huic cenſuræ, & pœnæ non ſubiicitur, vt notauit Gloſſa in *dicto cap. exigit.* verbo *viſitationis.* Paludao. Sayrus, *&* Bonac. *ſupra.* Quinimo his delegatis, & nuntiis debentur non ſolùm victualia, ſed etiam mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum tranſire commodè poſſint, vt tradit Gloſſa in *Clement.* 2. verbo *ſi voluerint, de cenſib.* Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib. 3. cap.* 42. *q.* 8. Quod adeò verum eſt, vt nullo viſitationis officio impenſo ſumptus, viaticum his legatis Apoſtolicis debentur ab Eccleſiis, ad quas dum legationis officio funguntur, acceſſerint. Argum. *cap procurationes. Cap. inſtantia.* Et *ibi* Abbas *de cenſibus.* Et notauit Azor. *dicto cap.* 42. *q. vlt.* inſuper familiares Prælatorum iure ordinario viſitantium, ſi aliquid vltra victualia, ſibi, ſuíſque Prælatis debita, recipiant, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, ſicut & ipſi viſitatores, vt conſtat ex *dicto cap. Romana.* ibi: Nec ipſe, nec quiſquam ſuorum. Et ex *dicto cap. exigit*, ibi: Viſitatoribus, eorúmque familiaribus. Et ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 3. de reformat*, ibi: Néue ipſi, aut quiſquam ſuorum. Et notauit Bonac. *diſp. 3. quæſt. 5. pun. 4. num.* 8.

Actio verò ob quam hæc ſuſpenſio, vel interdictum indicitur viſitatoribus, eorúmque familiaribus, eſt receptio alicuius muneris vltra victualia occaſione viſitationis, vel, victualium receptio non impenſo viſitationis officio. Verùm cuilibet ex officio viſitanti debitus eſt victus neceſſarius tum in ſtipendium ſui laboris, tum in ſubiectionis debitæ ſignum. Sicuti notauit Gloſſa ab omnibus recepta in *c. Romana.* verbo *viſitationis de cenſib. in* 6. Quod adeò verum eſt, vt nec præſcriptione, nec conſuetudine ab hac obligatione eximi poſſunt iure antiquo ſpectato, vt deciditur *c. cum ex officij de præſcriptionib.* Attameo iure nouo Trident. *ſeſſ.* 24. *c. 3. de reformat.* conſtat conſuetudine præſcribere aliqua loca poſſe, ne teneantur ſuis viſitatoribus procurationem ſoluere, vt notauit Praxis Epiſcop. 2. *p.* verbo *viſitatio*, 3. *cap. in fine.* Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. c. 57. n. 19.* Barboſa *de poteſt. Epiſc., alleg.* 73. *n.* 48. Ea autem præſcriptio cenſenda eſt oiti alicui ſummi Pontificis priuilegio; nam ſicut nullos eximi præſcriptione poteſt à viſitatione, ſic nec à procuratiooe ſoluenda, quæ viſitatiooi eſt acceſſoria, vt rectè Felin. *in d. c. ex officij de præſcriptionib.* Azor. 2. *p. l. 3. c. 42. q.* 14. Præterquam quòd hæc præſcriptio odioſa eſt, vtpote quæ id detrimentum Eccleſiaſticæ diſciplinæ cedit; ſiquidem ea poſita retrahuntur Prælati à viſitatione præſtanda, ſicuti alliciuntur procuratione conceſſa. Noo igitur ſola præſcriptione haberi poteſt. Quod intelligendum eſt, quando loca ita exempta ſunt à ſolutione procurationis, vt in nullum alium ſuum onus tranſtolerint, ſecùs ſi in alios onus tranſlatum ſit: hæc enim exemptio optimè præſcribi poteſt, vt latiùs tradit Azo. *tom.* 2. *inſtit. moral. l. 3. c. 42. q.* 11. diminuere autem procurationem retenta ſufficiente quantitate ad commodum viſitatoris præſcriptione, conſuetudine, pacto, & lege valet præſcribis. Secùs verò quæ hanc diminueret quantitatem. Quapropter ſolo Pontificis priuilegio eximi aliquis poteſt à procuratione ſoluenda in nullum alium hoc onere traoſlato, in coius priuilegij conceſſione attendi debet, vt viſitatori aliunde neceſſaria prouideantur, ne viſitatio negligatur.

Hanc procurationem ſoluere obligantur quælibet Eccleſiæ, Monaſteria, & perſonæ quæ viſitantur ſpectato iure communi, vt conſtat c. 1. *& vlt. de cenſib. in* 6. & *ibi* Gloſſa communiter recepta, ſolùm eſt dubium de laicis, an compelli poſſint hanc procurationem ſoluere; Et quidem quando Eccleſia, & Rector pauper eſt, compellendos eſſe affirmat tanquam certũ Azor. 1. *p. inſtit. mor. l. 3. c. 42. q.* 3. quia tunc non ratione ſui, ſed ratiooe ſui parochi, & in illius defectum compelluntur, ne ſuo labore viſitator defraudetur, oéue viſitatio neceſſaria omittatur. At ſi Eccleſia, vel Rector viſitandus poteſtaté habeaot ſoluendi procurationem, variant Doctores, an laici compelli debeant ad ſoluendam procuratiooem: Nam Gloſſa *vlt. in c. placuit.* 10. *q.* 1. Ioann. Andreas, *&* Immola *in c. Romana de cenſib. in* 6. Quibus adhærere videtur Azor. 2. *p. l. 3. c. 42. q.* 3. cenſeot laicos compelli poſſe, ſiquidem viſitationis beoeficium recipiunt, neque poſſunt illud repellere, & conſequenter neque valebunt repellere expenſas viſitationi annexas. Sed rectiùs eadem Gloſſa *in d. c. 1. de cenſibus, l. 6.* verbo *laicos*, negat obligari laicos poſſe ad prædictam expeoſarum ſolutionem, quod declarauit ſacra Cardinalium congregatio teſte Barboſa, *allegat.* 73. *n.* 45. & *in remiſſionib. concilij, dicto c.* 3. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 13. Nam cùm Prælati Eccleſiaſtici præcipuè ad viſitandas Eccleſias, loca pia, & perſonas Eccleſiaſticas procedant, ab his vult Eccleſia, vt expeoſæ exigantur, non à laicis quos ex conſequenti viſitant, niſi voluntariè illas concedant. Quod adeò verum exiſtimo, vt etiam quando Eccleſia, illiúſque Rector pauperes ſunt, neque facultatem habent procurationem ſoluendi, laici compelli non debeant, ſed gratis viſitatio facienda eſt, & ſuis expenſis viſitatores alendi ſont. Quod à fortiori procedit, cùm hoſpitalia, aliáque loca infirmorum viſitant à quibus procurationes exigi oequeunt, vti tradunt, & deciſum referunt Praxis noua Epiſcopalis 2. *p. c. 3. n.* 65. Barboſ. 3. *p. de poteſt. Epiſc. alleg.* 73. *n.* 50. *& ſeqq.* Surd. *de aliment. t. 4. q. 22. n. 6. & ſeqq.* Bon. *t. 3. diſp. 3. q. 5. p. 4. n.* 10.

Sed an Eccleſiæ ciuitatis, vbi Epiſcopus Cathedram habet, vel illarum Rectores ſoluere debeant procurationes cùm viſitantur? Negat Praxis noua Epiſcop. 2. *p. cap. 3. num.* 65. & Barboſa *alleg.* 73. *num.* 46. idque à ſacra Congregatione ſæpiùs eſſe deciſum referunt. Quin imo Barboſa relato Marco Antonio Genuenſi *in manuali paſtorum*, *cap.* 35. *num.* 9. exiſtimat neque poſſe Epiſcopum procurationem recipere ab ea Eccleſia, ex qua poſſet ad domum propriam ad prandium redire, ductus illis verbis Concilij Trident. *ſeſſ. 24. c. 3. de reformat.* Exceptis tantùm victualibus quæ ſibi, aut ſuis frugaliter, & moderatè pro temporis tantùm neceſſitate, & non vltra erunt miniſtranda: at cùm poteſt ad domum propriam redire, non videntur victualia neceſſariò miniſtranda. Ergo prædictæ Eccleſiæ compelli non poſſunt ad illarum ſolutionem. Cæterùm verius exiſtimo præfatas Eccleſias obligatas eſſe, quod docuit Abbas *in c. venerabili de cenſibus.* Gofredus *in ſum. tit. de ſimonia. §. ſunt autem.* Heoricus *c. cum Apoſtolus de cenſibus.* Quos refert, & ſequitur Azor. 2. *p. inſtit. moral. l. 3. c. 42. q* 4. quia nullo textu à ſolutione procurationis eximuntur, quia eſto ea victualia non ſint oeceſſaria Epiſcopo, cum ex propriis ſe ſuſtentare poſſit io propria domo, at ſunt conuenientes, vt decentiùs ſuſtentetur, aliàs Epiſcopus diues non poſſet ab vlla Eccleſia procurationes recipere. Præterea procurationes non ſolùm ob ſubſtentandum Epiſcopum, ſed in ſubiectionis debitæ ſignum, & recognitionem offeruntur.

Nomine victualium quæ viſitatores exigere poſſunt, continentur ea quæ pertinent ad eſum, & potum, & ſtramenta ſui, & ſuæ familiæ, & iumentorum qoibus neceſſariò vtitur, & quæ ad hæc præparanda opus fuerint, quæque neceſſaria fuerint ad diſcumbendum, commorandum, ſpectata regionis conſuetudine, viſitantium conditione, & viſitatorum facultate. Argum

leg. verbo victus, & ſeqq. ff. de verborum ſignificat. & tradit aliis relatis Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 42. *q.* 7. Nullo autem modo mercedes equorum, eorúmque iactura, & ſumptus, aut viaticum nomine victualium veniunt: vt benè docuit Gloſſa *in d. cap. Romana*. §. *procurationes*. verbo *in victualibus de cenſib. lib.* 6. & *in cap. exigit eodem tit. & lib.* verbo *pecuniam*. Azor. *q.* 8. Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. c.* 16. *n.* 44. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 73. *num* 54. Bonacina *diſp.* 3. *q.* 5. *pun.* 4. *num.* 2. & alij: Neque item veniunt medicinæ, nam eſto ſint neceſſariæ perſonæ, non tamen per modum victus. Sicuti eſto veſtes neceſſariæ ſint, non tamen eas viſitandi ſuppeditare debent. Præterquam quòd medicinæ non ſunt neceſſariæ perſonæ vtcunque, ſed infirmæ. Atque ita docet Zerola *in praxi Epiſcop.* verbo *viſitatio*, §. 6. *dub.* 1. Excipi tamen debet, niſi viſitator his omnibus indigeret, nam eo caſu ne viſitatio omittatur, hæc omnia donanda ſunt, vti adnotit Gloſſa *dicto cap. exigit*. verbo *pecuniam, de cenſib. in* 6. Franciſc. Leo *cap.* 16. *num.* 43. Bonac. *p.* 4. *num.* 2. Quod intelligendum eſt de Prælato proprio nomine viſitante; non de ſubſtituto, hic enim eſto ſoluere non poſſit vecturam equorum, & alia quæ in itinere inſumit, & medicinas ad ſui curationem, non obinde poterit hoc onus viſitandis imponere, ſed à Prælato cum in viſitatorem deſignante prædicta omnia exigere debet. His poſitis ſuperſunt aliquot difficultates examinandæ.

Prima, an Epiſcopus diſcurrens per oppida, & villas ſuæ diæceſis gratia ſacramenti Confirmationis conferendi, vel Chriſmatis conficiendi, vel Eccleſiæ recenter ædificatæ conſecrandæ, vel pollutæ reconciliandæ, poſſit procurationem viſitationis tempore deſignatam recipere? Affirmat Azor. *p.* 2. *inſtit. moral. lib.* 3. *c.* 42. *in fine*, quia ea munera præſtans, ſuas Eccleſias, & ſuos ſubditos viſitat. Sed contrarium videtur dicendum, quia illa non eſt propria viſitatio; cùm non ſit ad corrigendos, & emendandos ſubditorum defectus, ſicuti docet, & deciſum referunt Auguſt. Barboſa, 3. *p. de poteſt. Epiſ. alleg.* 73. *num.* 52. & *in remiſſionib. concilij, dicto c.* 3. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 8.

Sed an huic pœnæ ſubiiciatur ob eam cauſam procurationem recipiens? Affirmat vt probabilius Bonac. *ſupra*: quia textus *in cap. exigit. de cenſib. in* 6. huic pœnæ ſubiicit viſitatorem, qui aliquid vltra victualia pro temporis neceſſitate recipit, vel victualia non impenſo viſitationis officio: at prædictus Epiſcopus ſuſcipiens præfatas procurationes, cùm pergit ad ſacramentum Confirmationis miniſtrandum, vel Eccleſiam reconciliandam, procurationes recipit officio viſitationis non impenſo, ergo. Nihilominus oppoſitum mihi verius videtur, quia poſito quòd acceſſus ille ad Eccleſias conſecrandas, vel ſacramentum Confirmationis miniſtrandum, dici nequeat viſitatio, victualium receptio non cauſa viſitationis fit, ſed cauſa laboris impenſi in prædicto acceſſu, & muneris illius executione. At textus in *cap. exigit*, & Trident. non ſubiicit Epiſcopum ſuſpenſioni prædictæ ob quamlibet victualium, aut muneris receptionem, ſed ob illorum receptionem ratione viſitationis, officio viſitationis in impenſo. Cùm ergo Epiſcopus non viſitationis occaſione, ſed occaſione laboris in alio ſuo munere impenſi recipiſt, huic ſuſpenſioni non ſubiicitur.

Secunda difficultas, an recipiens eſculenta, & poculenta domi ſuæ inſumenda huic pœnæ ſubiiciatur? Ratio difficultatis eſt, quia hæc videntur eſſe leuis materiæ, & inſufficientia ad animum iudicis peruertendum. Nihilominus oppoſitum eſt tenendum cum Gloſſa *in dicto cap. Romana*, verbo *aliquid munus*, vbi aduertit diſcordare hanc conſtitutionem à deciſione *c. ſtatutum*. §. *in nullo de Reſcript. l.* 6. vbi permittitur delegato eſculenta accipere paucis diebus inſumenda. Immola, & Ancharran. *in Clem.* 2. *de cenſibus*. Praxis noua *Epiſcop.* 2. *p. c.* 3. *n.* 65. Marco Antonio Genuenſ. *manual. paſtor. c.* 35. *n.* 6. & 7. Barboſ. *alleg.* 72. *n.* 54. Bon. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 2. Quia Trident. expreſsè ſtatuit, ne aliquid aliud vltra victualia pro temporis neceſſitate miniſtranda viſitatores recipiant, alioquin pœnis in *Concilio Lugdunen.* ſtatutis ſubiiciuntur. At recipiens eſculenta, & poculenta in ſua domo inſumenda, victualia recipit vltra tèpotis neceſſitatem. Ergo ſi illa victualia in magna quantitate ſint, quæque prudentis arbitrio grauem materiam contineant, huic ſuſpenſioni, & interdicto locus erit. Et confirmo, prædicta eſculenta muneris rationem habent vltra victualis pro temporis neceſſitate miniſtranda. At viſitator occaſione viſitationis munus quodcunque recipiens vltra victualia tempore neceſſitatis miniſtranda ſuſpenſioni, vel interdicto ſubiicitur, ergo &c.

Hanc doctrinam reſtringit Gloſ. *in dicto c. exigit, de cenſib. l.* 6. verbo *viſitantis* Sayr. *l.* 4. *c.* 15. *n.* 26. Franc. Leo *in praxi fori Eccleſ. c.* 16. *n.* 45. ne procedat ſtante conſuetudine, pacto, fundatione ſeu inſtitutione recipiendi aliquid vltra victualia pro temporis neceſſitate inſumenda. Si enim ſtante fundatione, conſtitutione, pacto, vel conſuetudine gratis viſitationem præſtandi, nihil recipi poteſt. Sic ſtante conſuetudine, pacto, vel fundatione recipiendi aliquid vltra victualia neceſſaria, recipi abſque vllo timore poterit; quia Concilium non videtur pactis, priuatis fundationibus, & conſuetudinibus legitimè præſcriptis voluiſſe derogare. Atque ita docet vltra ſuperius relatos Azor. 2. *p. inſtit. moral. l.* 4. *c.* 42. *in fine*. Hanc limitationem approbandam cenſeo, ſi ex pacto, fundatione, inſtitutione, aut conſuetudine poſt Trident. non derogat pacta, fundationes, inſtitutiones, & conſuetudines immemorabiles antecedentes; ſiquidem ſtante conſuetudine, vt procurationes in pecunia ſoluantur, ſicuti in pluribus diæceſibus viget, poſſunt viſitatores cogere viſitatos vt procurationem in ea forma ſoluant, vt adnertit Ludouic. Molina, *t.* 1. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 85. *circa finem*.

Tertia difficultas, an Epiſcopus, ſeu eius ſubſtitutus plures Eccleſias eodem die viſitans, poſſit à ſingulis integras procurationes accipere, ac ſi vnam tantùm viſitaret. Huic difficultati reſpondet Bonifac. VIII. *in c. felicis de cenſib. in* 6. dicens: Non liceat viſitanti niſi vnam procurationem recipere vna die, ſiue vnum locum ſolùm viſitauerit, ſiue plura, etiamſi quilibet locus viſitatus ab illo, ſufficeret ad procurationem integram perſoluendam, cùm eidem ſufficere debeat, vt temporalia metat à locis perſonaliter viſitatis pro diebus quibus eis ſpiritualia ſubminiſtrat, alioqui, vt inquit Gloſſa *ibi* verbo *perſoluendam*, poſſet totam ciuitatem vna die viſitare, & tot procurationes recipere quot ibi eſſent Eccleſiæ, quod eſt abſurdum. Atque ita tradit Zerola *a.p. prax. Epiſc.* verbo *viſitatio*. §. 6. Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concilij, dicto cap.* 3. *in fine*. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 3. *n.* 4.

Cæterùm Gloſſa *in dicto c. felicis in propoſitione caſus, circa finem*, quam ſequitur Molina *tract.* 2. *de iuſt. diſp.* 85. *circa finem*. Alterius *de interdicto, t.* 2. *diſp.* 12. *cap.* 2. *col.* 2. nec diſſentit Bonac. *ſupra*, aſſerit hodiè Prælatos habere diſpenſationem à Papa viſitandi plura loca in vna die, & à quolibet recipiendi integram procurationem. Quapropter vbi id conſuetudine receptum eſt, permitti poterit: nam cùm prohibitio recipiendi vna die plures procurationes iure poſitiuo inducta ſit, potuit diſpenſatione Pontificis, & conſuetudine tolli.

Quarta difficultas, an recipiens procurationē à locis priuilegio, vel conſuetudine exemptis ab onere eam ſoluendi pœnis latis in *dicto c. exigit*, ſubiiciatur? Affirmat Bonac. *d. diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 4. *n.* 12. ductus verbis concilij Trid. dicentis: Quod ſi quiſquam (quod abſit) aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere

Digitized by Google

accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionẽ infra menſem faciendam, aliis etiam pœnis iuxta conſtitutionem Coocilij geoeralis Lugdunen. quæ incipit, *Exigit*, necnon & aliis pœnis in ſynodo prouinciali arbitrio ſynodi abſque vlla ſpe veniæ mulctetur. At vnus ex caſibus à Concilio relatis, in quo nigil procorationis recipi debet eſt, ſi viget conſuetudo, & à fortiori priuilegium nihil recipiendi, ſed gratia viſitationem præſtandi. Cæterùm ſatis probabile videtur ſic recipientem victualia à prædictis locis exemptis his pœnis non ſubiici. Nam eſto grauiter peccet ea exigens, vtpote qui iniuſtitiam committit, violans legitimum priuilegium, & exemptionem, vt tradit Rodrig. *qq. regular. t. 2. q. 63. art. 7.* Molina *tract. 2. de iuſtit. diſp. 85. in fine.* Barboſa *alleg. 73. n. 47.* Bonac. *diſp. 3. q. 5. p. 4. num. 11.* attamen cenſura non videtur innodandus, quia non præſtat actionem ſub cenſura prohibitam. Nam in *cap. exigit*, & *cap. Romana de cenſib. lib. 6.* ſolùm prohibetur receptio alicuius muneris vltra victualia, vel victualium receptio officio viſitationis non impenſo, non autem prohibetur receptio victualium à locis exemptis, vt conſideranti conſtare poteſt. In Trident. verò etſi præcipiatur obſeruari conſuetudinem illis in locis præſcriptam, nec victualia, nec quicquam aliud recipiendi, attameo receptionem victualium præcisè ab his locis non videtur pœnis relatis in *dicto c. exigit*, ſubiicere, quia non ſubiicit recipienteio præcisè aliquid à locis exemptis, ſed recipinetem aliquid amplius quàm conceſſum eſt recipi. Cùm igitur conceſſum ſit recipi victualia pro temporis neceſſitate inſumenda, qui aliquid vltra ipſa ſiue à locis exemptis, ſiue à non exemptis reciperet, pœnis *dicti c. exigit*, ligaretur; ſecùs verò ſi nihil amplius quàm victualia à locis exemptis reciperet.

Quinta difficultas, an Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Epiſcopi recipientes vltra victualia mercedem, ſeu pretium pro decretis, informationibus in viſitatione conſcribendis his pœnis ſubiiciantur? Certum eſt ſubiici, quia horum ſcriptura ad viſitationem neceſſariò pertinet, ac proinde victualibus impenſis ipſi eſt ſatisfactum. Sicuti ſacra Cardinalium congregatio declarauit, vt docet Barboſa *in remiſſionib. concilij, d. c. 3. n. 13.* & *de poteſt. Epiſc. alleg. 73. n. 41.* Bonac. *diſp. 3. q. 5. pun. 4. n. 2.* Zerola *2. p prax. Epiſcop.* verbo *viſitatio. §. 6. dub. 4.* At ſi à viſitatis petatur copia viſitationis pro ea exhibenda, poterit Secretarius mercedem exigere, quia hoc extra viſitationem eſt. Vt aduertit Nauarr. *conſ. 1. de cenſib. in noua edit.* Barboſa, & Bonac. *ſuprà* Tametſi Zerola contrarium ſeotiat.

Sexta difficoltas, an his cenſuris ſubiiciantur viſitatores io euentu quo laici procurationeio ſoluunt, & ab ipſis aliquod munus vltra victualia recipiunt? Ratio difficultatis eſt, quia his cenſoris non ſubiiciuntur viſitatores ex eo præcisè quòd aliquid vltra victualia recipiunt, ſed ex eo quòd duplum eius quod ab Eccleſia receptum eſt, non reſtituant infra menſem. Neqoe ab his pœnis liberari poſſunt, quouſque de duplo huiuſmodi grauatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant. Vti habetur in *dicto c. de cenſib. in 6.* Supponit ergo Pontifex Eccleſiam grauari debere, non populum, vt his pœnis locus ſit. Nihilominus verius eſt locum his pœnis eſſe à quocunque munera occaſione viſitationis recipiantur. Sicuti docuit Bonac. *t. 3. de cenſur. d. 3. q. 5. p. 4. n. 15.* quia in *c. Romana. § procuratione de cenſib. l. 6.* & in Trident. *ſeſſ. 24. c. 3. de reformat.* generaliter prohibetur receptio vltra victualia ab his qui viſitantur, neque vlla reſtrictio appoſita eſt, vt ſolùm ab Eccleſia debeat eſſe receptum. Præterquam quòd ſub nomine Eccleſiæ Rectores Eccleſiarum, imo & populus intelligi poteſt, cùm hi nomine Eccleſiæ procurationem ſoluant. Adde in *c. exigit, appoſitum* eſſe nomen Eccleſiæ nõ ad reſtringendam diſpoſitionem, ſed gratia frequentioris vſus, eo quòd frequentius ex bonis Eccleſiarũ, quàm ex bonis Rectorum, & populi procurationes ſoluantur.

Ad extremum aduerte hoc interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, quod Epiſcopi incurrunt, & ſuſpenſionem ab officio, & beneficio quam inferiores contrahunt, durare quouſque duplum illius quod vltra victualia debita acceptum eſt, plenè reſtituatur ei à quo fuit acceptum. Ea autem reſtitutione facta ceſſat ſuſpenſio, & interdictum, vtpote quæ ſolùm extendebatur vſque ad plenariam ſatisfactionem.

12. Duodecimò fertur ſuſpenſio aduerſus Clericos beneficiatos qui veſte ſæculari abſque rationabili cauſa vtuntur. Eſtque ſuſpenſio à perceptione beneficiorum obtentorum per ſex menſes à commiſſo delicto, vel per annum iuxta qualitatem delicti, & perſonæ: vti habetur expreſsè in Clement. 2. *quoniam, De vita, & honeſt. clericor.* Clericis verò in ſacris conſtitutis beneficio carentibus iodicitur inhabilitas ad beneficia per idem tempus.

Vt aotem huic ſuſpenſioni, vel inhabilitati locus ſit, debet clericus non in domo, ſed extra, & publicè prædictis veſtibus vti, & abſque legitima, & rationabili cauſa, vt expreſsè ex textu colligitur, & notauit Gloſſa in *d. Clement.* verbo *publicè.* Suar. *diſp. 31. ſect. 3. n. 1.* Bernard. Diaz *pract. c. 75. n. 3.* Bonac. *tom. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 6. pun. 6. n. 2.* item debet non ſemel, aut iterum, ſed freqoenter dictis veſtibus vti, quia vſus frequentiam denotat. Sicuti aduertit Cardinal. *in d. Clement. n. 4.* Nauarr. *c. 27. n. 159.* Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 1.* Filiucius, *tract. 17. c. 6. n. 106.*

Plura *in d. Clement.* ſtatuontur de veſtibus, quæ vſu abrogata ſunt, teſte Suar. *ſuprà.* Quare ea tantùm credo vim habere, quæ clericũ ignotum redderent, & ſæcularem eſſe omnibus indicarent. Adde Sixtum V. in Bulla quæ incipit: *Cùm ſacro-ſanctum*, ſtatuiſſe Clericos etiam minorũ Ordinum, & coniugatos præſertim ſi vti velint priuilegiis clericalibus, vt veſtes talares deferant, alioquin priuâtur omni officio, & beneficio, & pẽſionibus, ſub quibus pœnis ſtatuit, vt milites regulares beneficia, ſeu penſiones habentes, habitum ipſorum proprium deferant.

13. Decima tertia ſuſpenſio ſumitur ex Clement. 2. *de Magiſtris.* Nam *ibi* Cancellarius, Vniuerſitatis gradum Doctoris, vel Magiſtri conferens in qualibet ſcientia, non exacto priùs iuramento à Doctorando, vel Magiſtrando, quod in ea ſolemnitate non inſumat vltra tria millia Turoneoſium argenteorum ſuſpenditur à collatione Magiſterij, ſeo Doctoratus cuiuſlibet per ſex menſes. Hæc igitur pœna nõ eſt propria ſuſpenſio, cùm non ſit ab officio, vel beneficio, vel officio Eccleſiaſtico, ſed à quodam temporali münere, neque illam violans irregularitatem incurrit, quæ ſolùm ob violationẽ ſuſpenſionis ob officio Ordinis iodicta eſt: vt aduertit Gloſſa *ibi* verbo *ſequentes.* Suſpendit hæc conſtitutio à collatione Magiſterij, ſeu Doctoratus non illius ſcientiæ tantùm cuius gradus receptus eſt, ſed cuiuſlibet alterius, vt explicat Gloſſa *ibi* verbo *cuiuſlibet*, & Cardinalis verbo *ſi quis n. 1.* Bon. *d. 3. q. 5. p. 5. n. 5.* tametſi contrariũ ſentiat Archid. *ibi* & Suar. *d. 31. ſ. 3. n. 4.* & alij.

Perſonæ quas afficit hæc ſuſpenſio, ſunt omnes & ſingulæ etiamſi Pontificiali dignitate præfulgeant, quibus gradum Magiſterij, vel Doctoratus conferre competit.

Materia huius cenſuræ eſt omiſſio exigendi iuramentum à Doctorando, vel Magiſtrando, quod in ſumtibus illius honoris recipiendi non excedet ſummam trium millium Turonenſium argenteorum, hoc eſt vt placet Gloſſa, verbo *argenteorum*, ne excedat quingentas libras Bononeorum paruorum; vel vt placet Couarru. *tract. de veterum nummiſmat. collat. c. 3. §. 2. n. 7.* Suarez *d. 31. ſect. 3. n. 4.* ne excedat ducentos nummos aureos.

Ad extremum aduerto hanc conſtitutionem pluribus in Vniuerſitatibus receptam non eſſe, vti vſus

comprobat & notaui Suarez. Bonac. & alij Doctores paſſim.

14. Decimoquartò lata eſt ſuſpenſio in Extrauag. vnica, inter communes, *de exceſſib. prelator.* vbi poſtulantes ad Cathedralem Eccleſiam eum qui 27. annum nondum attingit, vel poſtulantes religioſos Mendicantes ad inferiores Eccleſias Cathedrali ea vice poteſtate poſtulandi, & eligendi priuantur, & à beneficiis, ſi quæ in illa Eccleſia obtinent, per triennium ſuſpenduntur. Quæ ſuſpenſio aperta eſt, nec explicatione indiget.

15. Decimoquintò fertur ſuſpenſio, & interdictum ab Eugenio IV. *Extrauag. diuina 3. de priuilegiis*, aduerſus Ordinarios quoſcunque, eorúmque commiſſarios, & delegatos, qui in Romana curia pro ſuis negotiis commorantes, beneficiis priuant, aliiſque conferunt, quorum collatarij eiſdem pœnis ſubiiciuntur, & tam collatio, quàm receptio irrita eſt, nulla. Hæc igitur ſuſpenſio, & interdictum cùm abſolutè feratur, omnes ſuſpenſionis, & interdicti effectus comprehendit: quia nulla eſt ratio, ob quàm ad illos extendatur. Actio verò ob quam incurritur, (vt latiùs explicui cum de excommunicationibus reſeruatis in Extrauagantibus locutus fui) eſt priuatio alicuius beneficij curiali, facta iuſto titulo curiam Romanam confluenti, & beneficij oneribus ſatisfacienti: nam ſi illigitimè abeſt à beneficio, vel illius obligationibus non ſatisfacit, poterit Ordinarius vſque ad priuationem beneficiorum procedere, quia in his quæ ad beneficia ſpectant, ſubiiciuntur curiales Ordinariis locorum, in quibus beneficia obtinent, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ. 23. c. 1. circa finem* & *ſeſſ. 24. c. 11. ſub finem.* Et notauit aliis relatis Bonac. *tom. 8. de cenſur. diſp. 3. q. 4. pun. 12.*

16. Decima ſexta ſumitur ex bulla Pij. V. quæ incipit: *Quanta Eccleſiæ Dei*, edita Kalend. Aprilis anno 1568. aduerſus Epiſcopos, alióſque Prælatos, & Eccleſiarum capitula, facultatem habentes admittendi reſignationes beneficiorum, ſi eas admittant contra formam ibidem præſcriptam, de qua diximus tum *in tract. de benefic.* tum *de ſimonia*, tum cùm excommunicationes reſeruatas explicuimus, fertúrque ſuſpenſio ab officio conferendi, inſtituendi, confirmandi, & præſentandi ad beneficia. Quod ſi ſuſpenſione durante prædictum munus exercuerint, excommunicatione reſeruata innodantur.

§. IV.

De ſuſpenſionibus ipſo iure latis aduerſus clericos ob peccata communia laicis.

1 *Prima ſuſpenſio eſt aduerſus recipientem aliquem in Religionem ſimoniacè, vel Ordinibus initiantem.*

2 *Secunda eſt aduerſus eos, qui ſpontè iuramentum emittunt de tenendo ſchiſmate.*

3 *Tertia aduerſus eos qui defenderint, aut aliquo modo tractauerint Beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe.*

4 *Quarta refertur aduerſus infamatum de crimine adulterij, periurij, & falſi teſtimonij.*

5 *Quinta aduerſus clericum publicum concubinarium, ſeu fornicarium.*

6 *Sexta aduerſus ſodomitam ſiue occultum ſiue publicum.*

7 *Septima fertur quæ eſt aduerſus raptores mulierum.*

Prima ſumitur ex *Extrauag. 1. & 2. de ſimonia*, vbi capitula, & conuentus recipientes ſimoniacè aliquem in Religionem, manent ſuſpenſi ab officio capitulari quoad adminiſtrationem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam. Deinde ordinantes aliquem ſimoniacè, ſuſpenduntur à collatione quorumcumque Ordinum & primæ tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, vt habetur in Bulla Sixti V. contra malè promotos quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*; quam Bullam in hac parte Clemens VIII. confirmauit. Quod ſi hanc ſuſpenſionem Epiſcopus violauerit, ſuſpenditur à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum; ordinatus verò ſuſpenditur ab executione Ordinis ſic ſuſcepti, & aliorum ritè ſuſceptorum, iuxta valdè probabilem ſententiam ex *Extrauag. 2. de Simonia.* Ob ſimoniam autem commiſſam in beneficiis conferendis, & recipiendis non incurritur vlla ſuſpenſio ipſo iure, ſicuti ex probabiliori ſententia docet Nauarr. *cap. 25. num. 111. verſ. 9.* Suar. *lib. 4 de ſimonia. cap. 56. num. 16.* & *de cenſuris. 31. ſect. 4. n. 42.* Valent. *t. 4. diſp. 6. q. 16. pun. 6.* Garcia *de benefic. c. 1. n. 70.* Auila, *3. p. diſp. 5. dub. 9. concl. 5.* Bonac. *t. 3. de cenſuris, diſp. 3. q. 7. pun. 5.* Vide quæ dixi *2. p. huius operis, tract. 17. diſp. vlt. in fine*, vbi de pœnis ſimoniacorum.

2. Secunda habetur in *c. 1. de ſchiſmaticis*, aduerſus eos qui ſpontè iuramentum emittunt de tenendo ſchiſmate; & hi ſuſpenduntur ab Ordinibus, & dignitatibus. Requiritur autem præſtari iuramentum abſque timore, vel ignorantia, quia textus vtitur verbo *ſpontè*, quod plenam libertatem denotat. *leg. ſi quis maior. Cod. de tranſactionib.* Et tradit ex communi Bonac. *t. 3. de cenſuris, diſputat. 3. quæſt. 6. p. 3.*

3. Tertia ſumitur ex bulla Sixti IV. Pij V. Pauli V. & maximè Vrbani VIII. ſtatuentium ne in publicis, vel priuatis ſermonibus defendatur, aut aut aliquo modo tractetur Beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe, alioquin delinquens vltra pœnam excommunicationis, ſuſpenditur à diuinis ſi eſt in ſacris, & priuatur ipſo iure omni gradu, & dignitate, & ad ſimilem redditur inhabilis, quorum diſpenſatio Pontifici reſeruatur.

4. Quartam colligunt aliqui Doctores ex *c. fin. de temporib. ordinat.* vbi de crimine adulterij, periurij, falſi teſtimonij infamatus non repellitur à miniſterio ſuſceptorum Ordinum, neque à ſuſceptione aliorum pœnitentia peracta, niſi fortè talia crimina notoria fuerint. Ergo caſu quo prædicta crimina fuerint manifeſta, ſupponit textus prædictum delinquentem à ſuſceptione Ordinum, illorúmque exercitio eſſe repulſum. Sed rectiùs contrarium docuerunt Couarruu. *in Clement. ſi furioſus. de homicidio 1. p. §. 1. n. 5.* Henriq. *l. 13. c. 36.* Tolet. *l. 1. c. 47.* Filiucius *tract. 17. c. 7. n. 121.* Suarez. *diſp. 31. ſect. 4. n. 2.* Auila *de cenſur. 3. p. diſp. 5. dub. 1.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 7. pun. 1.* quia ſuſpenſio inducenda non eſt abſque manifeſto textu: at ex *prædicto c. fin.* ad ſummum colligitur ſtante notorietate delicti eſſe delinquentem repellendum, non autem eſſe ipſo iure repulſum. Nullus autem alius textus his peccatis ſuſpenſionem indicit. Quinimò Trident. *ſeſſ. 22. decreto de obſeruandis in celebrat. miſſ.* ſolùm ſtatuit peccatores publicos ſi clerici ſint, non eſſe permittendos altari miniſtrare, ſi verò ſint laïci ſacris intereſſe, quod potiùs denotat ſuſpenſionem ferendam, quàm latam.

5. Quinta fertur ſecundum plurium Doctorum ſententiam, aduerſus clericum publicum concubinarium, ſeu fornicarium in *c. nullus C. præter 32. diſt. C. ſi qui ſunt.* & *c. miniſtri 81. diſt.* Sed præcipuè *c. quæſitum vlt. de cohabitat. clericor. & mulier.* vbi dicitur clericum concubinarium eſſe ſuſpenſum quoad ſe, non quoad alios, niſi peccatum huiuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeu per confeſſionem factam in iudicio, aut per euidentiam rei, quæ tergiuerſatione celari non poſſit. Ergo quando delictum incurritur aliquo ex his modis, ſuſpenſio contrahitur, cuius effectus eſt excludere ab officio, & beneficio, vt multis relatis comprobat Nicol. Garcia *7. p. de benefic. c. 14. n. 15.* Et tamen inter Doctores diſcrimen: nam S. Anton. *3. p. t. 27. c. 3.* Syl. verbo. *concubinarius. §. 4.*

Nauarr.

Nauarr.*c.*25.*n.* 76. aſſerunt quemlibet clericum etiam minoribus Ordinibus initiatum, hanc ſuſpenſionem incurrere. At Couarru.*Clement.ſi furioſus*, 2.*p.*§.1. *n.*5. *de homicidio*.Ludouic.Lopez, 2.*p. inſtructor. cap.* 23. & 31.Rodrig.*ſum.t.* 1. *cap.*202. *n.*3. Valen.*t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 18. *p.* 1. *circa finem*, cenſent ſolùm clericum in ſacris conſtitutum, huic ſuſpenſioni ſubiici.

Verùm eſto iure antiquo lata eſſet ſuſpenſio aduerſus concubinarium clericum, quod difficultate non caret: at ſpectato iure nouo Trident.*ſeſſ.*25. *cap.*14. *de reformat.* nulla eſt ſuſpenſio ipſo iure lata, præter eam quæ aduerſus Epiſcopum concubinarium à Concilio prouinciali monitum, inducitur. Quod manifeſtè probatur ex dicto decreto *Trident.* vbi cauetur ne clerici quicunque ſint concubinas, aut alias mulieres de quibus poſſit haberi ſuſpicio, in domo vel extra, detinere, aut cum iis vllam conſuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à ſacris canonibus, vel ſtatutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Expende verbum *puniantur*, quod futuri eſt temporis, & actionem iudicis denotat. Quod ſi poſt monitionem quæ ſpecialis, & nominatim facienda eſt, vti declarauit ſacra Cardinalium congregatio, teſte Barboſ. *in dicto loco Concilij* in crimine perſeuerauerint, tertia parte fructuum, obeuntuum ac prouentuum omnium ſuorum beneficiorum, ac penſionum ipſo facto priuantur. Si verò non paruerint ſecundæ monitioni omnibus fructibus ſuorum beneficiorum, & penſionum, ac tandem ab illorum adminiſtratione ſuſpendendi ſunt. Denique ſi poſt hanc monitionem pertinaces extiterint beneficiis perpetuò ſpoliari, & ad alia beneficia indigni reddi debeot. De clericis verò non habentibus beneficia, neque penſiones ſtatuitur, vt iuxta delicti qualitatem pœna carceris, ſuſpenſionis ab Ordine, & inhabilitatis ad beneficia obtinenda, aliiſque modis ab Epiſcopo puniendi ſunt. Infertur ergo ipſo iure clericos Epiſcopo inferiores ſoſpenſioni non ſubiici. Sicuti docuit Soto *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *ad* 2. Gutierr, *l.* 1. *canon: qq. c.* 1. *n.* 43. Henriq. *l.* 13. *c.* 36. Garcia 7.*p. de benefic. c.* 14. *n.* 33. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 10. Auila *de cenſur.* 3.*p. diſp.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 1. Filiucius, *tract.* 17. *c.* 7. *n.* 123. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. in partic. q.* 7. *p.* 4. Aloyſius Ricius *in collect. deciſ.* 4. *p. collect.* 857. Epiſcopi verò ſi ab huiuſmodi crimine non abſtinuerint, & à Concilio prouinciali admoniti non ſe emendauerint, ipſo iure ſuſpenduntur, & cùm ſit abſoluta ſuſpenſio, intelligi debet ab officio, & beneficio.

6. Sexta. Sodomitam ſiue occultum, ſiue publicum ſuſpenſum eſſe ab officio, & beneficio affirmant graues Doctores Couarru. *in Clement. ſi furioſus.* 1. *p.* §. 1. *n.* 6. Salcedo *in pract. c.* 86. Iulius Clarus *pract. crimin.* §. *ſodomia*, verſ. *item clericus*. Azor. 3. *p. inſtit. moral. lib.* 3. *c.* 19. Maiol, *de irregularit. lib.* 5. *c.* 43. Lambertin. *de iure patronat.* 1. *p. l.* 12. *q.* 9. *art.* 18. *n.* 4. & alij. Ducuntur præcipuè ex Bulla Pij V. quæ in Bullario eſt 70. in ordine, vbi clericos tam dirum neſas exercentes omni priuilegio clericali, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis canonis authoritate priuat, ita vt per iudicem Eccleſiaſticum degradati ſtatim curiæ ſæculari tradantur. Deinde hoc crimen infamiam inducit, at infames à beneficiis, executioneque ſuorum ordinum ſoſpenduntur. *cap. infames.* 3. *q.* 7. Ergo.

Nihilominus verius exiſtimo nullam ſuſpenſionem ipſo iure prædicto crimini ſiue publico, ſiue occulto annexam eſſe, quæ eſt ſententia Nauarr. *in ſum. cap.* 27. *num.* 249. Vgolin. *de irregularit. cap.* 43. §. 2. *n.* 4. Graſſis, *lib.* 2. *cap.* 90. *n.* 2. Henriq. *l.* 13. *cap.* 36. & *lib.* 14. *c.* 5. *num.* 1. Valen. 4. *t. diſp.* 7. *q.* 19. *pun.* 3. verſ. *de quinta ſpecie irregularitatis.* Tolet. *l.* 1. *c.* 74. *n.* 3. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 19. Auila 3. *p. de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 3. & 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 7. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 7. *pun.* 2. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 7. *n.* 127. & aliorum apud ipſos. Moueor, quia nullus eſt textus ex quo hæc ſuſpenſio colligi poſſit. Quinimo ex *cap. clerici, de exceſſib. Prælator.* colligitur non eſſe ipſo iure priuatos, ſed priuandos, & deponendos. Neque eſt verum infames eſſe ipſo iure ſuſpenſos, ſed potiùs durante infamia irregulares ſunt. & impediti ab ordinum executione, non ob ſuſpenſionem ſed ob irregularitatem infamiæ annexam. Pius verò denudans clericos ſodomitas priuilegio clericali, dignitatibus, aliiſque beneficiis Eccleſiaſticis non ſuſpenſionem, neque irregularitatem inducit, ſed iuris quæſiti priuationem, ideòque ſententia ſaltem declaratoria criminis neceſſaria eſt. Adde graues Doctores, Henriq. *l.* 14. *c.* 5. *n.* 1. Auila 7. *p. diſput.* 4. *dub.* 7. Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam bullari.* Quaranti, *verbo ſodomia, limit.* 5. Azor. 2 *p. lib.* 7. *cap.* 18. *ad finem* exiſtimare hanc conſtitutionem vſu receptam non eſſe.

Sed quidquid ſit de hac ſententia, cuius veritas ex facto pendet, illud eſt certum prædictas pœnas à Pio V. in ſua conſtitutione latas, non habere locum in perpetrantibus hoc crimen ſemel aut iterum. Sed in illud per vſum, & continuo exercentibus. Vel Nauarr. *cap.* 27. *n.* 249. teſtatur ſibi Gregor. XIII. reſpondiſſe; & pluribus relatis comprobat Garcia 11. *p. de benefic. cap.* 10. §. 2. *num.* 198. Neque his obeſt quòd Pius V. In alia conſtitutione anteriori, quæ eſt eius 5. In ordine Bullarij, vbi clericum ſodomitam curiæ ſæculari tradendum præcipiens, non eſt vſus verbo *exercentes*, ſed *perpetrantes*, quod criminis reiterationem non exigit. Non inquam obſtat; quia eſto ad contrahendam pœnam impoſitam in prima conſtitutione Pij V. non exigatur huius criminis reiteratio: at ad contrahendas pœnas appoſitas in conſtitutione 70. neceſſarium eſt, vt aliis relatis aduertit Garcia *dicto cap.* 10. §. 2. *n.* 200. Præterquam quòd prima conſtitutio cenſeri poteſt declarata per ſecundam conſtitutionem, atque adeò verbum *perpetrantes*, intelligendum eſſe de perpetratione continua, & reiterata, ſicuti verbum *exercentes*. Vt docuit Man. Rodriq. *in ſum. t.* 1. *cap.* 208. *n.* 2. Petr. de Ledeſm. 2. *p. ſum. tract.* 27. *c.* 15. *concl.* 4. *difficult.* 1.

7. Septima. Raptores mulierum eſſe ipſo iure ſuſpenſos ab officio teſtatur Bernard. Diaz. *in pract. cap.* 78. Alterius *t.* 2. *diſput.* 15. *cap.* 6. *ad finem.* eo quòd in Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* dictum ſit: Raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, vel fauorem præbentes, ſint ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces; & ſi clerici ſint, de proprio gradu decidant. Qui deſcenſus ipſo iure videtur inductus, nam particula *ipſo iure* in principio poſita, non ſolùm ad pœnas laicis iniunctas, ſed etiam ad pœnas clericis appoſitas referri videtur. Sed probabilius eſt particulam *ipſo iure* ad ſolam excommunicationem, infamiam, & incapacitatem dignitatum referendam eſſe, non autem ad deſcenſum, ſeu depoſitionem à proprio gradu clericis oppoſitam, quia hæc depoſitio quaſi in clauſula diſtincta apponitur, nec vnquam depoſitio ipſo iure incurritur abſque ſententia declaratoria criminis. Præterquam quòd Concilium renouare intendit pœnam latam in *cap. eos cap. de puellis.* 36. *q.* 2. vbi depoſitio non ipſo iure fertur, ſed ſecunda indicitur. Atque ita docent Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 48. Filiuc. *tract.* 17. *c.* 7. *n.* 134. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 7. *pun.* 3.

§. V.

De ſuſpenſionibus ſpecialiter impoſitis Epiſcopis, & capitulis Eccleſiarum.

1 *Ob prauam Ordinis collationem multipliciter Epiſcopus ſuſpenditur.*

2 *Item ob prauum vſum muneris Pontificalis.*

3 *Item ſuſpenduntur Epiſcopi, ſi ſe intromittant in electionibus Epiſcoporum in quibus ad ſedem Apoſtolicam appellatum eſt.*

Digitized by Google

4 *Item aduerſus quoſcunque Pralatos, qui bona immobilia, & iura ſuarum Eccleſiarum laicis non ad modicum tempus ſubiiciunt abſque conſenſu Capituli, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolica.*

5 *Deinde aduerſus Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, qui domos ſuas locant alienigenis vſurariis.*

6 *Item aduerſus Epiſcopos qui ex odio, vel amore contra iuſtitiam, & conſcientiam propriam, in crimine hereſis procedunt, vel procedere omittunt.*

7 *Deinde aduerſus Pralatos Eccleſia, procurantes ne clerici capiantur à poteſtate ſaculari ea intentione, vt beneficia habita reſignent, aut citati à iure, vel ab homine ad Romanam curiam non poſſint ire.*

8 *Item aduerſus Pralatos confirmationem recipientes à* Sede *Apoſtolica, ſi abſque einſdem Sedis litteris autheuticis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum ſuſceperint.*

9 *Item aduerſus non ſeruantes que in* Extrauag. ſuſcepti regiminis *ſub. tit.* Ne Sede vacante, *praſcribuntur, circa perceptionem fructuum primi, & ſecundi anni.*

10 *Item aduerſus Epiſcopum concubinarium, & à Synodo prouinciali monitum.*

11 *Item aduerſus Epiſcopum relaxantem incendiariis pœnam contentam in* cap. peſſimam. 23.q.8.

12 *Item aduerſus Epiſcopum neceſſariam correctionem omittentem contra ſimoniacos in Sacramentis, vel Ordinibus.*

13 *Item aduerſus Epiſcopum qui ob quaſtum, ſeu pecuniam acceptam publicat, vel concedit indulgentias, ſeu facultatem à caſibus reſeruatis abſoluendi.*

14 *Item aduerſus eos qui libros impij, Thalmud non comburunt.*

15 *Item aduerſus Epiſcopos qui ad limina Apoſtolorum non accedunt tempore praſcripto.*

16 *Tandem aduerſus Epiſcopos, & Prælatos in monaſteria monialium ſibi ſubiectarum ingredientes abſque neceſſitate.*

SÆpe dictum eſt Epiſcopos non comprehendi ſub generali ſententia ſuſpenſionis, eo quòd in *cap. quia periculoſum de ſentent. excommunicat. in 6.* expreſsè cauetur neceſſarium eſſe illorum fieri expreſſam mentionem, vt comprehenſi intelligantur. Videndum igitur eſt quæ ſuſpenſiones ſint ipſo iure latæ, in quibus Epiſcopi & eorum ſuperiores continentur.

1. Ob prauam Ordinis collationem multipliciter Epiſcopus ſuſpenditur. Primò ſi Ordinem ſimoniacè conferat ex *Extrauag. 1. & 2. de ſimonia*, & ex conſtitutione Pij V. vt ſuperiùs declaratum eſt. Secundò ſi conferat primam tonſuram infanti, illiterato, coniugato, & non ſubdito à collatione primæ tonſuræ per annum ſuſpenditur ex expreſſo textu in *cap. Nullus Epiſcopus de Temporib. ordinat.* Infans itaque dicitur qui ſeptimum annum nondum expleuit. Huic ergo ſi Epiſcopus primam tonſuram conferat, in prædictam ſuſpenſionem incurrit, niſi fortè Religionem infans intrauerit, ſaltem educandus ex conſenſu parentum, vel tutorum, vt cauetur in textu, & notat Gloſſa, verbo *intret.* Quod ſi vltra primam tonſuram Ordines maiores, vel minores infanti tribuat, non obinde ſuſpenſionem à collatione Ordinum contrahit, quia nullibi appoſita eſt, & ſuſpenſio in *dicto cap. Nullus* ad hunc caſum extendi non debet, cùm expreſsè ibi dictum ſit à collatione clericalis tonſuræ dumtaxat nouerit ſe ſuſpenſum. Verbum illud *dumtaxat* diſpoſitionem reſtringit. Atque ita docent Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 3. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 2. *pun.* 7. *n.* 3. Illiteratus verò dicitur qui fidei rudimenta ignorat, & ſcribere, & legere neſcit ex Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 4. *de reformat.* vt aduertit Bernard. Diaz *pract. crimin. c.* 21. Henrriq. *l.* 13. *c.* 38. *n.* 2. Sayrus *l.* 4. *c.* 12. *n.* 8. Toler. *l.* 1. *ſum. c.* 48. Coniugatus verò qui matrimonium per verba de præſenti contraxit. Huic ſi prima tonſura conferatur, conferens dictæ ſuſpenſioni ſubiicitur, niſi coniugatus velit Religionem intrare, aut ad ſacros Ordines promoueri, prout eſt ſacris Canonibus definitum, vt dicitur in prædicto textu. Tandem interdicitur Epiſcopo in *dicto c. nullus Epiſcopus de temporib. ordinat.* ne ſubdito alieno primam tonſuram conferat. Quod ſi Ordines maiores, vel minores conferat, ſuſpenditur à collatione per annum omnium ordinum non ex *dicto cap. Nullus*, ſed ex *cap. eos qui, de temporib. ordinat.* Quam ſuſpenſionem confirmauit Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reformat.* Et in *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *de reformat.* indicitur ſuſpenſio per annum à Pontificalibus Epiſcopo titulari, ordinanti aliquem abſque litteris dimiſſoriis ſui Prælati. Eidem ſuſpenſioni à Pontificalibus ſubiicitur ex Bulla Vrbani VIII. edita anno 1624. quæ incipit: *Secretis æterna prouidentia*, ordinans vltramontanum abſque litteris dimiſſoriis ſui Prælati recognitis, & approbatis in vrbe à vicario Pontificis, aliis in locis à Nuntiis, ſeu collectoribus illorum locorum; ordinati verò perpetuò ſuſpenduntur. Ad idem reducitur ſuſpenſio à Pontificalibus abſolutè lata aduerſus Epiſcopum conferentem Ordines in aliena diœceſi abſque licentia Ordinarij illius loci, vt in Trident. habetur *ſeſſ.* 6. *c.* 5. *de reformat.* Conferens verò Ordines bigamo, & publico pœnitenti, prohibetur à celebratione Miſſæ per annum. *c. Nullus pœnitentem diſt.* 55. quæ prohibitio potiùs habet rationem præcepti, quàm ſuſpenſionis, vt conſtat ex illis verbis textus, Miſſas facere non præſumat. Vti aduertit Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 2. *pun.* 6. ſicuti eidem pœnæ, ſeu præcepto ſubiicitur qui inuitum, aut reclamantem præſumpſerit ordinare. Vti dicitur in *c. Epiſcopus* 74. *diſt.* & notauit idem Bonac *ſuprà, pun.* 2. Ordinanti verò indignum, ſeu minùs dignum in ſacerdotem, à collatione tantùm ſacerdotalis Ordinis indicitur ſuſpenſio ipſo iure, ſecundùm Sayrum. *l.* 4. *c.* 12. *n.* 17. vel placet Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 8. *n.* 5. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 2. *p.* 3. ferenda præcipitur. Deinde Epiſcopus promouens Religioſum antequam profeſſionem, ſeu vota in Religione approbata emiſerit, ſuſpenditur à collatione per annum illius Ordinis quem contulit, ex Bulla Pij V. in ordine 75. quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Notanter dixi *ſeu vota* ob Religioſos Societatis Ieſu, quibus à Gregor. XIII. in Bulla edita anno 1582. conceſſum eſt, vt poſſint abſque titulo omnibus Ordinibus inſigniri, ſicuti Religioſi profeſſi tam Societatis, quàm aliorum Ordinum. Vt notauit Sayrus *l.* 4. *c.* 12. *n.* 21. Henrriq. *l.* 13. *c.* 37. *n.* 1. Filiucius *tract.* 17. *c.* 8. *n.* 141. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 2. *pun.* 10. Quod ſi vero Religioſo abſque licentia ſui Prælati Ordines conferat, à communione aliorum Epiſcoporum remouetur, quæ non eſt propria ſuſpenſio, ſed pars quædam excommunicationis maioris. *Ex c. ſi quis fin. diſt.* & notauit Henrriq. *l.* 13. *c.* 38. *n.* 1. Sayrus *l.* 4. *c.* 12. *n.* 24. Filiucius *tract.* 17. *c.* 8. *n.* 144. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 7. conferens item ſacros Ordines promiſſione, vel iuramento ab ordinato accepto quod nihil ab eo exigat in defectum beneficij, aut patrimonij, ſuſpenſus eſt per triennium à collatione Ordinum, & ex expreſſo textu in *c. ſi quis ordinauerit de Simonia.* Tandem conferens duos ſacros Ordines eodem die, aut duobus diebus continuato ieiunio in triennalem ſuſpenſionem à collatione vtriuſque Ordinis incidit ex *c. litteras de Temporib. ordinat.* quam cenſuram etſi non expreſſit Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 13. prohibens eodem die duos ſacros Ordines conferri, illam tamen non abrogauit.

2. Ob prauum autem vſum muneris Pontificalis ſubiiciun

ſubiiciuntur Epiſcopi ſuſpenſionis ſententiæ multipliciter. Primò referunt aliqui ſuſpenſionem latam in *c. decernimus vlt.* 18.*diſt.* vbi Epiſcopus non promulgans intra ſex menſes toti diæceſi ſtatuta facta in Concilio prouinciali, excommunicatione per duos menſes mulctatur. Similis pœna continetur in *c. vnio noſtra* 10. *q.* 3. At cùm excommunicationis naturæ omnino repugnet temporis determinatio, efficitur hanc pœnam etſi ſub nomine excommunicationis prolatam, non excommunicationem, ſed ſuſpenſionem eſſe. Sed dicendum eſt hanc pœnam eſſe quamdam excommunicationis partem, ſeu quamdam priuationem, & præceptum, quo à communicatione aliorum Epiſcoporum ſegregatur Epiſcopus ſic delinquens. Quæ pœna non eſt in vſu etiam in Hiſpania, vbi prædicti Canones ſtatuti ſunt, vt docet Suar. *diſp.*31.*de cenſur.ſect.*5.*n.*7. Filiucius *tract.*17.*c.*8.*n.*145.

3. Secunda fertur in *c. prouida, de elect. lib.*6. aduerſus Epiſcopos non ſeruantes conſtitutionem concilij. Lugdunenſis relatam in *c. quamuis eodem tit. & lib.* per per quam prohibentur, ne in electionibus Epiſcoporũ, in quibus ad Sedem Apoſtolicam appellatum eſt, ſe intromittant ad electionem confirmandam, electúmue conſecrandum (etiamſi partes voluntariè ab appellatione receſſerint, ſicuti recedere poſſunt appellatione Sedi Apoſtolicæ non præſentata) niſi prius facta inquiſitione, an appellationi renunciatum fuerit abſque ſimonia, & prauitate, & ſuſpenduntur per annum à munere confirmationis, & conſecrationis, vt in eo in in quo deliquerint, puniantur. Et licèt prædictus textus Epiſcopos non expreſſerit, dubium non eſt quin ſub hac ſuſpenſione comprehendantur, quia ſatis cenſentur expreſſi ratione materiæ, ſiquidem confirmare electionem Epiſcoporum, & electos conſecrare Epiſcopis tantùm competit, vt benè aduertit Suarez *diſ.*31.*ſect.*5.*n.*8. Filiucius, *tract.* 17. *cap.* 8. *num.* 147. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3.*q.*4.*p.* 6. *num.* 6. ſolúmque comprehendit eos Epiſcopos, ad quos iure ordinario ſpectat prædictam inquiſitionem facere, & electum confirmare, vt colligitur ex *dicto cap. prouida*, & notauit Bonac. *n.*8.

Actio autem ob quam hæc ſuſpenſio incurritur, eſt temerè procedere ad electi confirmationem, & conſecrationem omiſſa inquiſitione, an abſque ſimonia, vel prauitate appellationi renunciatum ſit. Nam eſto Epiſcopus contra ſui muneris obligationem hanc inquiſitionem omiſerit, ſi tamen ad confirmandam electionem, vel conſecrandum electum non proceſſerit, huic ſuſpenſioni non ſubiicitur, quia hæc ſuſpenſio ſolùm appoſita eſt ob confirmationem electi, illiúſve conſecrationem, non præmiſſa inquiſitione, an abſque prauitate, hoc eſt abſque ſimonia, fraude dolo, vi, & metu appellationi fuerit renunciatum.

Sed an ob ſolam confirmationem electi, vel ob ſolam conſecrationem hæc cenſura contrahatur, difficultate non caret. Nã textus in *c. prouida* vtitur dictione *&*, quæ eſt copulatiua, ibi: Ad confirmandas electiones, *&* conſecrandos electos temerè procedendo: Ergo vtraque actio neceſſaria eſt. Verùm etſi hæc pars probabilis ſit, probabilior eſt ob quamlibet illarum actionum ſuſpenſionem proportionatam incurri, ita vt procedens ad confirmandam electionem ſuſpendatur ab electionum confirmatione per annum; procedens verò ad conſecrandum electum, ſuſpendatur à munere conſecrationis, vt pœna delicto proportionatur, ſicuti in *dicto c.* dicitur. Et notauit Gloſſa ibi verſ. *in quo.* Geminian. *n.*6. Francus *n.* 1. Suar. *diſp.*31.*ſect.*5.*n.*8. Alterius *t.*2.*diſp.* 16.*c.*2. verſ. *ſed quares.* Bonac. *t.*3.*de cenſuris diſp.*3.*q.*4.*p.* 6.*n.* 3. Neque obeſt textum vſum fuiſſe illa dictione copulatiua *&*, quia id factum eſt ad exprimendam integram actionem prohibitam, & pœnam eidem appoſitam.

4. Tertia habetur in *cap. hoc conſultiſſimo de rebus, Eccleſiæ non alienand. lib.*6. aduerſus quoſcumque Prælatos qui bona immobilia, & iura ſuarum Eccleſiarum laicis non ad modicum tempus ſubiiciunt abſque conſenſu capituli, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi modo, & caſibus à iura expreſſis. Et licèt in prædicto textu non videantur expreſſi Epiſcopi, ſatis exprimuntur nomine Prælatorum, quod ipſis per antonomaſiam competit, vt benè aduertit Suarez *diſp.* 31.*ſect.*5. *num.* 10. Alterius *t.* 2.*diſp.*12.*cap.*4.*verſ.*3. Filiucius *tract.* 17. *cap.*8. *num.* 147. Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſp.*3.*quaeſt.* 4. *pun.* 16.*n.*2. *&* 3. Hi igitur Prælati ſuſpenduntur ab officio, & adminiſtratione Eccleſiæ; ab officio inquam Ordinis, & iuriſdictionis, vt placet Suar. *diſp.*31.*ſect.*5.*n.* 9. Bonac. *d.*3.*q.*5.*pun.*16.*n.*7. quia ſuſpenſio ab officio vtrumque comprehendit, tametſi Geminian. *dicto c. hoc conſultiſſimo num.*5. Francus *num.*4. Alterius *t.* 2.*diſp.*12.*cap.*4.*col.* 4. cenſeant ſolùm ab officio Ordinis ſuſpendere; aliàs non exprimeretur ſuſpenſio ab adminiſtratione Eccleſiæ, cùm in ſuſpenſione ab officio contineatur. Sed hæc ratio non vrget, quia exprimitur adminiſtratio Eccleſiæ, eo quòd hæc temporalis ſit, & ad ſuſpenſionem à beneficio pertineat. An verò hæc ſuſpenſio ab adminiſtratione extendatur ad adminiſtrationem cuiuſvis Eccleſiæ, an ad adminiſtrationem illius tantùm Eccleſiæ? diſſentiunt Doctores. Nam aliqui cenſent extendi ad omnem adminiſtrationem, quia nullum verbum ibi apponitur ex quo reſtrictio colligatur. Sed certiùs oppoſitum iudicauit Bonac. *d. pun.* 16. *num.* 8. Filiuc. *tract.*17.*cap.* 8. *num.* 148. Suarez *diſp.*31.*ſect.*5.*n.* 9. quia eſto in illa clauſula non ſit appoſita reſtrictio, ex generali doctrina, qua pœna culpæ debet eſſe proportionata, & reciſione puniri in eo quod deliquit, ſumitur. Cùm igitur ſolùm aduerſus illam Eccleſiam in ea ſubmiſſione Prælatus deliquerit, efficitur ſolùm ab adminiſtratione temporalium quæ in illa Eccleſia obtinet, ſuſpendi. Quinimo probabiliſſimum eſt non ſuſpendi in perpetuum, ſed triennio. Nam verbum illud *triennio* in textu appoſitum, pro ſuſpenſione clericis inferioribus impoſita Gloſſa *ibi* verbo *triennio* refert ad Prælatorum ſuſpenſionem, quam ſententiam approbat Bonac. *d.p.*16. *num.*9. aduerſus Suar. *dicta ſect.*5.*num.*9. Filiuc. *num.* 147.

Porro inferiores clerici ſcientes prædicta bona immobilia, & iura laicis ſubmitti à Prælatis, neque ſuperiori manifeſtauerint, triennio à beneficiis, quæ in illa Eccleſia obtinent, ſuſpenduntur. Quod intelligendum eſt, quando ſufficienter cognouerint delictum, illúdue probare potuerint, & ſine graui incommodo, ſeu periculo grauis nocumenti illud denunciare potuerint. Vti tradit Suarez, *&* Bonac. *loc.alleg.*

Huic ſuſpenſioni reduci poteſt quæ lata eſt in *Extrauag. vnica de rebus Eccleſiæ non alienand.* vbi Epiſcopus, vel Abbas alienans bona Eccleſiæ contra formam in ea conſtitutione præſcriptam, ſuſpenditur, vel potiùs interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ. Quod ſi in eo interdicto per ſemeſtra perſeuerauerit, ſuſpenditur ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ in ſpiritualibus ſimpliciter, & abſque vlla temporis determinatione. Alia ſimilis ſuſpenſio in hac materia alienationis continetur in *Extrauag. Ambitioſæ de rebus Eccleſ. non alienand.* & in *Extrauag. ſaluator, de Præbendis, & in conſtitutione* Pauli II. quæ incipit: *Cum omnibus*, de quibus Filiucius *tract.* 17.*c.*8.*n.*149.*& ſeqq.* Bonac. *t.*3.*de cenſur.diſp.*3.*q.*4.*pun.* 17. *&* 18.

5. Quarta continetur in *c.* 1. *de vſuris in* 6. aduerſus Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, qui domus ſuas locant alienigenis, vel aliis non oriundis de terris ipſorum publicè vſuras exercentibus, vel exercere volentibus voluntate publicè coniectata, aut ſi illos permittant in ſuis terris habitare. Quæ ſuſpenſio vniuerſalis eſt, & abſoluta, ac proinde ab officio, & beneficio: vti docuerunt Sayrus *lib.* 4. *cap.* 17.*n* 48. Suarez *diſp.* 31 *ſect.*5 *num.*15. Filiuc. *tract.*17.*c.* 8. *num.*152. Bonac.

Digitized by Google

*c.3.diſp. 3. q.5.pun. 5.*tametſi non videatur improbabile ſolùm ab officio iuriſdictionis ſuſpendi, vt pœna culpæ commenſuretur. Inferiores verò præfata permittentes ſeu facientes excommunicationi ſubiiciuntur. Communitas verò interdicitur, vt ex dicto textu conſtat, & notant Doctores relati.

6. Quinta habetur in *Clement.1.§.verum de Hæreticis*, vbi Epiſcopi, qui ex odio, vel amore contra iuſtitiam, & conſcientiam propriam in crimine hæreſis procedunt, vel procedere omittunt, triennio ab officio ſuſpenduntur. Inferiores verò Epiſcopis non ſolùm in crimine hæreſis, ſed in qualibet alia cauſa adhærente hæreſi, ſi contra iuſtitiam, & conſcientiam procedant, vel procedere omiſerint excommunicationi ſubiiciuntur, ſicuti aduertit Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *num.* 16. Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 8. *num.* 153. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 5. *p.* 10.

7. Sexta fertur in *Clement.* 2. *de Pœnis* aduerſus Prælatos Eccleſiæ, qui procurant, vt clerici capiantur à poteſtate temporali ea intentione, vt beneficia habita reſignent, aut citati à iure, vel ab homine ad comparendum in Romana curia non poſſint ire. Suſpenduntúrque per triennium à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum; inferiores verò clerici ſuis beneficiis ipſo facto priuantur. Alicui tamen non videbitur improbabile illam triennalem ſuſpenſionem non eſſe ipſo iure latam, ſed ferendam, quia textus ſolum dicit; Suſpenſi ſint, quod poſita ſententia intelligi poteſt. Sed quia in præſenti communis ſententia docet teſte Suarez *diſp.* 31.*ſect.*5. *num.*17.Bonac.*t.3.diſp.3.q.4.pun.*13.*num.* 10. ipſo iure latam eſſe, id ſuſtinendum eſt. Et licèt hæc conſtitutio ſolùm Prælatos expreſſerit, ſatis ſub illo nomine Epiſcopi comprehenduntur, quia Epiſcopi ſunt Prælati per antonomaſiam, vt aduertit in præſenti Filiuc. *tract.*17.*cap.*8.*num.*153. Suarez *diſp.* 31.*ſect.*5.*num.* 19. Bonac.*t.3.diſp.3.q.4.pun.*13.*n.9.* Alios verò Prælatos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes, certum eſt comprehendi. Hi igitur Prælati, vel Prælatis inferiores huic pœnæ ſubijciuntur, non ex eo quòd capiant, detineántue perſonam Eccleſiaſticam, vt beneficium reſignet, vel citatus ad comparendum coram Sede Apoſtolica non compareat; ſed quia id procurant media temporali poteſtate. Quod ſi ipſi Prælati Eccleſiaſtici poteſtatem temporalem habeant, & ratione illius procurent à ſuis miniſtris Eccleſiaſticam perſonam detineri, huic cenſuræ ſubiiciuntur. Secùs verò ſi ipſi per propriam perſonam detineant, quia non detentio, ſed detentionis efficax procuratio hac conſtitutione punitur, vt conſtat ex illo verbo textus *procurantes* quod ſtrictè, & propriè intelligendum eſt. Sicuti aduertit Suarez *diſp.*31.*ſect.*5.*num.*19. Bonac.*t.3.diſp.3.q.4.pun.*13.*num.* 6. Alterius *t.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 3. verſ. *oppoſitum.* Opus autem eſt, vt ea procuratio effectum ſortiatur, hoc eſt beneficium reſignetur, vel detentus deſignato tempore non compareat, quia textus inquit; Donec beneficia ſua reſignent, aut ad Sedem Apoſtolicam citati venire non valeant, vt tradit Cardinal. *in præſenti*, *num.* 53. Bernard. Diaz *pract.cap.*104. Suarez *diſp.* 31.*ſect.*5. *n.*20. Filiuc. *tract.*17.*cap.*8. *n.*155. Bonac. *d.p.*13.*n.*5.

8. Septima fertur in *Extrauag.* 2. *de electione*, vbi Prælati Religionum, & Epiſcopi confirmationem recipientes à Sede Apoſtolica, aut ab ea promoti, ſi abſque litteris authenticis eiuſdem Sedis adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum recipiant ab adminiſtratione fructuum ſuarum Eccleſiarum ſuſpenduntur, irritantúrque omnia geſta in huiuſmodi regimine per ſupradictos Prælatos, & beneficiorum prouentibus priuãtur. Capitulum verò ſeu Conuẽtus harum Eccleſiarum qui huiuſmodi Prælatos abſque his literis receperit, à beneficiis ſuſpenditur, donec gratiam à Sede Apoſtolica meruerit impetrare. Vide Suar. *diſp.* 31.*ſect.*5.*n.* 28. Filiucium. *tract.*17.*cap.*8.*num.*157.

9. Octaua continetur in *Extrauag ſuſcepti regiminis*, quæ eſt Ioann. XXII. ſub tit. *Ne Sede vacante*, aduerſus eos qui non ſeruant ea quæ in prædicta conſtitutione habentur, circa perceptionem fructuum primi, & ſecundi anni. Nam Epiſcopi, & eorum ſuperiores à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenduntur. Capitulum verò, Collegium, ſeu Vniuerſitas interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicatione innodantur, ſi aliquid vltra ibi contenta perceperint, & infra menſem non reſtituerint cum effectu, à qua cenſura nequeunt ab alio, quàm à Pontifice abſolui, donec præfata plenè reſtituerint. Facta verò reſtitutione ſuſpenſio, & interdictum ceſſat. Sicuti hæc notat. Suarez *diſp.* 31.*ſect.*5. *n.*22. Filiucius, *tract.*17.*c.*8.*num.*158 Bonac.*t.3.de cenſur.diſp.3.q.4.pun.*11.

10. Nona fertur in Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 14. *de reformat.* aduerſus Epiſcopum ſi (quod abſit) concubinarius ſit, & à Synodo prouinciali monitus non ſe emendauerit, ſuſpenditur namque ab officio, & beneficio, quia totum hoc continet ſuſpenſio abſolutè prolata, & tradit in præſenti Henriq. *lib.*13.*cap.*36. Auila 3.*p.de cenſur.diſp.* 5. *dub.*2. Suar.*diſp.*31.*ſect.*5.*num.*2. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.*7.*p.*4. *num.* 4. Filiuc. *tract.* 17. *cap.*8. *num.* 159. Huic annecti poteſt ſuſpenſio ab ordine lata in *cap. habuiſſe*, 33.*diſt.* aduerſus Epiſcopum carnaliter cognoſcentem eam, cum qua ante conſecrationem concubinatum habuit. Sed hæc non eſt ſuſpenſio ipſo iure lata, ſed ferenda, vt aduertit Filiucius *tract.* 17. *cap.* 8. *num.* 159.

11. Decima continetur in *cap. peſſimam* 23.*q.*8. ibi enim ſuſpenditur ab officio Epiſcopali per annum Epiſcopus relaxans incendiariis pœnam contentam in *dicto cap. peſſimam.* Quæ eſt vt incendiarij excommunicentur, neque ab excommunicatione abſoluantur, quouſque damni illati reſtitutionem præſtent, & iuramentum faciant præfati criminis amplius non committendi, & per annum Hieroſolymis pœnitentiam agant, vel in ſeruitio Dei in Hiſpania commorentur, aut alio in loco arbitrio Epiſcopi; illa enim loca deſignata videntur non taxatiuè, ſed exemplariter, ſiquidem nulla eſt ſpecialis ratio, ob quam potiùs in Hiſpania, quàm alibi pœnitentia agenda ſit. Quinimo hæc pœnitentia non videtur vſu recepta: ſicuti hæc notauit Bonac.*t.3.de cenſur. diſp.3 q.5 pun.9.*

12. Vndecima videtur ferri in *cap. quidquid* 1. *q.* 1. vbi Epiſcopus neceſſariam correctionem omittens contra ſimoniacos in Sacramentis vel Ordinibus per duos menſes excommunicationis ſententia innodatur. Nomine autem excommunicationis ſuſpenſionem ab officio intelligit Gloſſa *ibi* verbo *excommunicationis.* Sayrus *lib* 4.*c.*12.*n.*48. Filiuc. *tract.*17.*cap.*8.*n.*59. Henriq. *lib.* 13.*cap.*38.*n.*3. eo quòd excommunicatio ad tempus ferri non ſoleat. At Bonac. *diſp.*3.*q.*5.*p.*6.*&* 11. propriam excommunicationem intelligit, quia non implicat Pontificem pro determinato tempore excommunicationem iniungere. Cæterùm cum communis ſententia doceat excommunicationem eſſe cenſuram in correctionem delinquentis ordinatam, & in hoc à ſuſpenſione, & interdicto differre, quòd ſuſpenſio, & interdictum in puram pœnam, & pro peccato præterito iniungi poſſunt, non autem excommunicatio quæ ſemper iniungenda, eſt ad comprimendam contumaciam, qua ceſſante tolli debet, efficitur, pœnam illam non eſſe propriam excommunicationem ſed ſuſpenſionem ab officio, vel vt meliùs dicam, quamdam prohibitionem, ſeu priuationem impoſitam cum aliis Epiſcopis non communicandi, ſicuti eadem pœna excommunicationis per duos menſes impoſita eſt in *cap. decernimus* 18. *diſt.* aduerſus Epiſcopos qui Concilio prouinciali celebrato non conuocant Abbates, Presbiteros, & Clericos, & vniuerſam ſuæ Diœceſis plebem, vt illis in Concilio prouinciali geſta referant.

13. Duode

13. Duodecima continetur in Bulla 99. Pij V. quæ incipit: *Quam plenum*, aduerſus Epiſcopum, qui ob quæſtum, ſeu pecuniam acceptam publicat, ſeu concedit indulgentias, ſeu facultatem à caſibus reſeruatis abſoluendi, Hic ergo interdicitur ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum ſuſpenditur, à qua abſolui non poteſt niſi præſtita ſatisfactione. Neque opus eſt ad hanc pœnam incurrendam, vt Epiſcopus indulgentias per ſe ipſum publicet, ſufficit per alium, vt conſtat ex illis verbis *Appendi iuſſerunt*, ad quæ cenſura quæ inferiùs ſobiungitur referenda eſt, vt benè aduertit Bonac. *diſp. 2. q. 3. p. 30. num. 6.* Neque item eſt opus, vt facultas conceſſa ſit pro caſibus ſibi reſeruatis, nam eſto conceſſa fuerit pro caſibus reſeruatis Pontifici, huic cenſuræ locus eſt. Sicuti notauit Bonac. *ſuprà, num. 3.*

14. Decimatertia ſuſpenſio fertur in Bulla Iulij III. incipiente: *Cùm ſicut*. Et in Bulla Clement. VIII. *Cùm Hebræorum malitia*, eſtque ſuſpenſio, vel potiùs Interdictu ab Eccleſiæ ingreſſu, ſi libros impij Talmud non comburant, ſed potiùs permittant. Singulares perſonæ ob eorum retentionem, vel lectionem excommunicatione innodantur, vt ſuo loco dixi.

15. Decimaquarta lata eſt à Sixto V. in Bulla quæ incipit: *Romanus Pontifex*, & eſt 15. in ordine aduerſus Epiſcopos & his ſuperiores, qui ad limina Apoſtolorum temporibus in prædicta Bulla ſtatutis non acceſſerint per ſe, vel per alios ſi impediti ſint, vt ſuæ diæceſis ſtatum referant. Tempus verò ſtatutum Italis eſt tertio quoque anno, Germanis, Gallis, Hiſpanis, & cæteris Europeis quarto. Remotioribus tam in Europa, quàm Africa, & occidentali regione exiſtentibus, quinto. Denique Aſiaticis, & Orientalibus decimo quoque anno, qui computandus eſt ab anno quo prædeceſſor Apoſtolorum limina viſitauit, Quod ſi Epiſcopus, & illo ſuperior hanc exequi obligationem contempſerit, Ingreſſus Eccleſiæ ei interdicitur, & ab adminiſtratione Eccleſiæ tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, & è beneficiis ſuſpenduntur, quouſque à Pontifice abſolutionem meruerint obtinere, vt latius in *dicta bulla* exprimitur.

16. Decimaquinta ſumitur ex Bulla Gregorij XIII. qua cauetur ne Epiſcopi, aliique Prælati in Monaſteria monialium ſibi ſubiectarum ingrediantur abſque neceſſitate, aliàs prima vice ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur. Secunda ſuſpenduntur à diuinis. Tertia excommunicantur. Sicuti latius explicui *tract. 16. de ſtatu religioſo*, vbi de monialium clauſura.

§. VI.

De ſuſpenſionibus ſpecialiter contra Religioſos, latis.

1 *Prima ſuſpenſio fertur aduerſus Religioſos apoſtatas, Ordinem ſacrum in apoſtaſia recipientes.*

2 *Secunda aduerſus Religioſos mendicantes, aliquem ad profeſſionem ſuæ Religionis admittentes, non completo nouitiatus anno.*

3 *Tertia aduerſus Religioſos Prælatos præſidentes monaſteriis, prioratibus, Eccleſiis ſi iura, redditus, aut profeſſiones prædictorum locorum ad longum tempus alicui concedunt, &c.*

4 *Quarta aduerſus quoſcunque Religioſos qui abſque iuſto titulo, & priuilegio decimas rectoribus Eccleſiarum debitas vſurpauerint.*

5 *Quinta aduerſus Religioſos qui cùm ſint requiſiti à rectoribus Eccleſiarum vt ſuas pœnitentibus conſcientiam faciant de decimarum ſolutione, ſcienter id omittunt*

6 *Sexta aduerſus Prælatos Religioſorum qui accepta ex aliquibus exceſſibus enumeratis in* Clement. 1. de Priuilegijs *infra menſem, poſtquam fuerint requiſiti, non reſtituerint parti læſæ.*

7 *Septima aduerſus Religioſos S. Benedicti non vtentes forma veſtium præſcripta in* Clement. 1. de ſtatu Monacho.

8 *Octaua aduerſus eoſdem Religioſos qui venationi, aut aucupationi clamoroſæ aſtiterint.*

9 *Nona aduerſus Religioſos præſumentes introducere mulieres in Monaſteria virorum.*

10 *Decima refertur aduerſus Fratres Ordinis Prædicatorum, perturbantes officium Inquiſitionis exercitum à Fratribus Minoribus. Vel econtrà.*

11 *Tandem refertur ſuſpenſio aduerſus Religioſos Ordinis Prædicatorum qui promoti ad Epiſcopatum, vel aliam prælaturam, non reſtituunt Ordini ante promotionem libros, & alia à ſe poſſeſſa.*

1. PRima ſuſpenſio aduerſus Religioſos continetur in *ca. conſultationi, vlt. de Apoſtatis*, ibi enim apoſtatæ Ordinem ſacrum in apoſtaſia ſuſcipientes, ab illius executione ſuſpenduntur, quouſque à Romano Pontifice diſpenſationem obtineant. Stantebac ſuſpenſione tametſi ab apoſtaſia receſſerint, nequeunt ad ſuperiorem Ordinem aſcendere; quia interdicta executione inferioris Ordinis, cenſetur ſuperioris receptio interdicta Argum. *cap. cum illorum de ſentent. excommunicat. & leg. qui indignus. ff. de Senatorib.* Et tradit Suarez *t. 5. de cenſur. diſp. 31. ſect. 6. num. 3.* Sanch. pluribus relatis *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 22.* Filiucius *tract. 17. cap. 9. num. 166. & ſeqq.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 7. pun. 9.* Quapropter obtenta diſpenſatione huius ſuſpenſionis optimè poterit qui fuit apoſtata, ad Ordines ſuperiores promoueri, quia ſolùm acceſſoriè ab illorum receptione impediebatur, vti benè notauit Sanch. *d. c. 8. num. 23.*

Notanter dixi Ordinem ſacrum in apoſtaſia ſuſcipientes, quia textus in *cap. conſultationi de Apoſtatis* ſolùm ordinem ſacrum recipientes expreſſit. Verùm non deſunt plures Doctores, quos refert Sanchez *lib. 6. decalogi cap. 8. num. 24.* & ſequitur Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 3. q. 7. pun. 11. num. 1. & ſeqq.* aſſerentes apoſtatam irregularem eſſe. Ducuntur ex *cap. penult. & vlt. 50. diſt.* vbi apoſtatæ prohibentur ad clericatum admitti. Præterea ex *dicto cap. conſultationi.* Si enim apoſtatæ prohibentur exequi ordinem in apoſtaſia ſuſceptum, ideò eſt quia illum recipere prohibentur. Cæterùm veriſſima ſententia eſt ob receptionem minorum Ordinum in apoſtaſia nullam irregularitatem, neque aliam pœnam impoſitam eſſe ipſo iure. Nam vt rectè aduertit Sanchez *dicto cap. 8. num. 26.* textus in *cap. penult. 50. diſt.* non de apoſtatis, ſed de agentibus publicam pœnitentiam loquitur; textus verò in *cap. fin.* non pœnam ipſo iure latam continet ſed ferendam, cùm non ipſis apoſtatis, ſed Prælatis præcipiatur, ne ad clericale officium apoſtatas admittant, ibi: Quos ad clericale officium non admitti iubemus. Præterquam quòd eſt text. Concilij prouincialis Arelstenſ. cuius Canones extra prouinciam vim non habent. Ex textu in *cap. conſultationi* ſolùm infertur præceptum eſſe apoſtatis durante apoſtaſia ſacrum Ordinem non ſuſcipere, non autem impoſitam eſſe irregularitatem, aliàs quælibet prohibitio Ordinis ſuſcipiendi irregularitas cenſenda eſſet. Atque ita docent Suarez *diſp. 31. ſect. 6. num. 2.* Sanchez *lib. 6. in decalog. cap. 8. num. 26.* Filiucius *tract. 17. cap. 9. n. 166.* Et latiùs dixi *tract. 16. de ſtatu religioſo, diſp. 4. pun. 16.*

2. Secunda fertur in *cap. non ſolùm. Cap. conſtitutionem, de Regularib. in 6.* aduerſus religioſos Mendicantes aliquem ad profeſſionem ſuæ Religionis admittentes non completo nouitiatus anno Et hi quidem ſuſpenduntur à receptione quorumlibet ad profeſſionem, & pœnis quæ pro grauibus culpis apponi in ea Religione conſueuerunt, ſubiiciuntur. Et licèt in *cap.*

non

non ſolùm, ſermo ſit tantùm de Religioſis ordinum Prædicatorum, & Minorum, at in *c. conſtitutionem* ad omnes Mendicantes prohibitio extenſa fuit, ita vt non ſolùm cõprehendantur Mendicantes tempore Alexandri IV. & Bonac.VIII. vigentes, ſed qui poſtea creati ſunt. Vti ex communi docet Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 7. Henriq. *lib.* 13. *c.* 40. *n.* 3. Saytus *lib.* 4. *c.* 13. *n.* 14. Sanch. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 8. Filiucius *tract.* 17. *c.* 9. *n.* 166. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 8. *pun.* 5. *n.* 15. Sed an huic ſuſpenſioni ſubiiciantur Moniales. Alij affirmant, alij negant, vt videre eſt apud Syloeſt. verbo *religio* 3. *q.* 3. Probabilius cenſeo non comprehendi; quia eſto maſculinum ſub ſe fæmininũ ſoleat cõtinere, id plerumque eſt in fauorabilibus, ſed non in pœnalibus. Prætérquam quòd Moniales capaces non ſunt ſuſpenſionis, tametſi illis receptio Monialium interdici poſſit, ob immaturam, & indebitam alicuius receptionem.

Ex Religioſis viris ordinum Mendicantium grauis eſt difficultas, an huic pœnæ ſingulares perſonæ ſubiiciantur, an Conuentus? Et ratio difficultatis eſt, quia Religioſorum ad profeſſionem admiſſio, non Religioſis ſingularibus competit, ſed Conuentui. Sed longè probabilius eſt omnes, & ſingulos ſuffragium concedentes, vt profeſſio ante completum nouitiatus annum concedatur, in hanc ſuſpenſionem incidere, quia textus non Conuentui quatenus tali, ſed ſingularibus perſonis hanc pœnam ſuſpenſionis iniungit. Quod ſatis manifeſtè oſtendunt illa verba textus: In virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis diſtrictius inhibemus, ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem veſtri Ordinis, ſeu renunciationem in ſæculo faciendam recipere præſumatis. Quod ſi aliquam contra hanc noſtram prohibitionem recipere præſumpſeritis, decernimus veſtro Ordini alligatum non eſſe, vóſque à receptione quorumlibet ad profeſſionem eiuſdem Ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos, & inſuper pœnæ ſubiiciendos, quæ fratribus ipſius Ordinis pro culpis infligi grauibus conſueuerunt. Ex his enim conſtat pœnam ſuſpenſionis iniungi in eos in quos pœnæ pro culpis grauibus ſtatutæ afficiuntur: at hi ſinguli ſunt de Conuentu. Ergo. Sic docuit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 6. Alter. *t.* 2. *diſp.* 17. *c.* 1. *verſ. De qua*. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 1. *p.* 5. *num.* 15.

Grauior dubitatio eſt, an hæc pœna ſuſpenſionis locum habeat poſt Trident. decretum, *ſeſſ.* 25. *c.* 5. *de Regularib.* profeſſionem irritans ante annum probationis expletum? Affirmat Bonac. *t.* 3. *diſp.* 3. *q.* 8 *pun.* 5. *num.* 19. ductus ex eo quod in *dicto c. non ſolùm*, ſpectatur factum, non actus valor, & quia grauiùs Religioſi delinquunt admittentes nunc ad profeſſionem vtpote inualidam, & quia factum contra legem pro infecto habetur in vtilitatem facientis, non verò quoad damnum, & pœnam impoſitam iuxta doctrinam Bartoli *in leg. non dubium. Cod de legib.* Sed rectiùs contrarium docuit Sanch. *lib.* 5. *in decalog. c.* 4. *num.* 10. colligitúrque ex his quæ *tract. præcedenti de matr. diſp.* 2. *pun. vlt.* §. 1. diximus. Etenim pœna ſuſpenſionis *in cap. non ſolùm & c. conſtitutionem de Regularib. in* 6. inducta erat, ne ad profeſſionem, quæ obligationem Religioni ſaltem in genere inducebat, admitterentur, qui nondum, annum probationis expleuerant, quia hoc fragilitati humanæ in cuius fauorem annus probationis ſtatutus eſt, contradicebat. At hæc ratio ceſſat, poſito quòd illa profeſſio nullam vim obligandi habeat, ſiquidem ex ea fragilitas humana non læditur, & reputatur acſi facta non eſſet. Ex qua ratione fundamentum Bonacinæ diſſoluitur. Reſpondeo enim textum in *cap. non ſolùm* ſpectaſſe factum ſcilicet admittere ad profeſſionem ante expletum probationis annum, ſed non quodcunque factum ſed factum quod obligationem in profeſſo induceret, quam obligationem impedita Pontifex hac pœna impoſita intendebat. Cùm ergo decreto Trident. hæc obligatio penitùs impedita ſit, ceſſat pœna in *dicto c. non ſolùm*, appoſita. Neque obeſt grauiùs nunc delinquere admittentem ad profeſſionem inualidam, quàm qui ad validam admittebant, quia non ex grauitate delicti pœna deſumitur, ſi canonibus ſtatuta non eſt.

3. Tertia ſuſpenſio ab officio fertur in *Clement.* 1. *de Rebus Eccleſiæ non alienand.* aduerſus Religioſos, Prælatos, Præſidentes monaſteriis, prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi iura, redditus, aut poſſeſſiones dictorum monaſteriorum, prioratuum, Eccleſiarum, ſeu locorum, quorum adminiſtrationem habent, ad longum tempus aliqui concedant abſque ſufficienti neceſſitate, & Eccleſiæ, ſeu Monaſterij vtilitate, & Conuentus aſſenſu, vel ſuperioris licentia ſi conuentum non habeat. Hæc igitur ſuſpenſio eſt abſoluta ab officio: ac proinde comprehendit tam officium Ordinis quàm iuriſdictionis. Vti notauit Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 8. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 8. *p.* 7. *in fine*. Perſonæ verò aduerſus quas dicta ſuſpenſio fertur, ſunt Prælati Religioſi monaſteriis regularibus, Eccleſiis, ſeu adminiſtrationibus præſidentes. Actio autem ob quam dictæ ſuſpenſioni ſubiiciuntur, eſt alienare ad longum tempus iura, redditus, aut poſſeſſiones dictarum Eccleſiarum, & moneſteriorum. Vt tradunt Gloſſa *dicta Clement.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 157. Henriq. *lib.* 13. *c.* 40. *n.* 1. Saytus *lib.* 4. *c.* 13. *num.* 15. Filiucius *tract.* 17. *c.* 9. *n.* 169. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 8. Bonac. *d. pun.* 7. & alij.

4. Quarta habetur in *Clem.* 1. *de Decimis aduerſus* quoſcunque Religioſos qui abſque iuſto titulo, & priuilegio decimas rectoribus Eccleſiarũ debitas vſurpare, retinere, appropiare ſeu ſuis familiaribus, vel paſtoribus prohibere, vel impedire, ne eas ſoluant, præſumpſerint, Hi igitur Religioſi ſi à Rectoribus Eccleſiarum moniti, infra duos menſes vſurpata non reſtituerint, vel infrà menſem à prohibitione, & impedimento appoſito non deſtiterint, ſuſpenſioni ab officiis, adminiſtrantibus, & beneficiis ſubiiciuntur, ſi officia, adminiſtrationem, vel beneficium habeant. Quòd ſi his omnibus careant, excommunicatione ligantur, à qua abſolui nequeunt quouſque plenam ſatisfactionem exhibuerint, vt ſuo loco dixi, & tradit *in præſenti* Saytus aliis relatis, *lib.* 4. *c.* 13. *n.* 10. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6 *num.* 9. Filiucius *tract.* 17. *cap.* 9. *num.* 169. Bonac. *t.* 3. *de cenſur. diſp.* 3. *q.* 8. *p.* 8.

5. Quinta lata eſt *in Clement. cupientes de Pœnis*, aduerſus Religioſos qui cùm ſint requiſiti à Rectoribus Eccleſiarum, vt ſuis pœnitentibus conſcientiam faciant de decimarum ſolutione, ſcienter id omittunt. Hi igitur Religioſi modò rectores Eccleſiarum non ſint, nec ius habeant decimas exigendi, ſi ſic delinquant, ab officio prædicandi ipſo facto ſuſpenduntur, quouſque ipſis pœnitentibus (ſi commodè potuerint) conſcientiam fecerint. Qua monitione pœnitentibus facta, ceſſat ſuſpenſio. Quod ſi ſuſpenſione durante officio prædicationis ſe ingeſſerint, excõmunicationi ſubiiciun. Quæ omnia conſtant ex *dicta Clement.* & tradit in præſenti Saytus aliis relatis, *lib.* 4. *c.* 13. *num.* 18. Henriq. *lib.* 13. *c.* 40. *n.* 3. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 12. Bonac. *diſp.* 3. *q.* 8. *pun.* 9. & alij.

6. Sexta fertur in *Clement.* 1. §. *quibus, de Priuilegijs* aduerſus Prælatos Religioſorum, qui accepta ex aliquibus exceſſibus *ibi* enumeratis infra menſem poſtquã fuerint requiſiti, non reſtituerint parti læſæ. Et hæc ſuſpenſio lata eſt abſolutè vſque ad ſatisfactionem debitam, vnde comprehendit ſuſpenſionem ab officio, & beneficio. Requiritur tamen ad hanc ſuſpenſionem incurrendam duplex conditio. Prima, vt Prælati pro ſe, vel pro monaſterio, aut alia quauis perſona aliquid recipiant occaſione exceſſuum qui in *ea Clement.* referuntur, quique fuerint à ſuis Religioſis commiſſi. Secunda, vt poſtquam à perſonis grauatis, requiſiti fuerint,

omittant

omittant intra menſem reſtitutionem facere. Exceſſus occaſione quorum acceptum eſſe debet, ſunt;primò ſi in ſermonibus ſois Eccleſiarum Prælatis dettahant. Secundò ſi retrahant laicos ab Eccleſiarum ſuarum ptæſentia,vel acceſſo. Tettiò ſi indulgentias pronnuncient iodiſcretas. Quattò ſi aſſiſteutes teſtamentis condendis retrahant teſtatores à reſtitutionibus debitis,aut legatis mattici Eccleſiæ faciendis. Quintò ſi legata , vel debita , ant malè ablata incerta ſibi, ant aliis ſingul aribus ſni Ordinis frattibus , vel conuentibus in aliotnm præiodicium fieri,ſeu erogari procurent. Sextò ſi in raſibus Sedi Apoſtoliræ , vel Ordinatio reſeruatis,quemqnam abſoluant. Septimò ſi perſonas Eccleſiaſticas præſettim, coram iudicibus delegatis à nobis ſuam apud eos iuſtitiam proſequentes , veaare indebitè,aut ad loca plura , & præſettim multum remota conneoire præſumant. Quidquid ergo teceptum fuerit ratione horum eaceſſuum , ſi intra menſem poſtquam fuerit Prælatus regulatis tecipiens tequiſitos ſatisfactionem plenatiam Eccleſiis , ſeu perſonis Eccleſiaſtiris gtanatis non exhibnerit , ipſo facto ſuſpenditur.Religioſi verò priuati ſubiiciuntur pœnis illis,quæ ſecundum eorum regulam, vel ſtatutum pro grauibus criminibus,ſeu culpis conſueuerunt injungi.

7. Septima continetur in *Clement*. 1. §. *ſi quis autem de ſtatu monachor.* aduerſus Religioſos nigros , id eſt Ordinis S. Benedicti (alij non comprehendnntur, teſte Suat. Sayto , Bonac. & aliis ſtatim referendis) non vtentes forma veſtium ibidem præſeripta. Si enim Abbas vel Priot fuerit alteti Abbati , vel Prior non ſubiectus à beneficiotom collatione per annum ipſo facto ſuſpenditur : ſi inferiot fuerit ab adminiſtratione ſi quam habet,ſuſpenſus eſt.Quod ſi nullam habeat,inhabilis fit ad illam , & ad beneficium Eccleſiaſticum obtinendum. Reqoiritur tamen ad prædictam pœnam incurrendam,vt freqnentet,ſeu ordinariè habitus contrarins formæ præſcriptæ portetur,qoia ſingularis , vel bina portatio non ſufficit. Et inſuper opus eſt , vt ex malitia , & non bona fide,aut ignorantia porteiur , vt indicant illa veiba textus : *Portare præſumpſerint*. quæ freqnentem vſum ſignificant,& dolum important. Sicuti colligitur ex Gloſſa *ibi* , Sayro,*lib*.4.*c*.13.*à num*.6. Suar.*diſp*.31.*ſect*.6.*num*.10.Henriq.*lib*.13.*c*.38.*num*.3. Bonac.*diſput*.3 *q*.8.*p*.14.

Octaua continetur in *eadem Clement*. *&* *in eodem* §. aduerſus eoſdem Religioſos nigros,qui venationi , aut aucupationi clamoroſæ, id eſt venationi cum canibus, aut aucupationi cum auibus ex propoſito aſtiterint, quia ea aſſiſtentia dedecet eorum ſtatum.Secùs verò ſi caſu aliquantulum intetſint , vel venatio abſque canibus , vel aucupatio abſque auibus , hominúmque tumultu fiat. Religioſi ergo huic venationi, aut aucupationi prohitæ aſſiſtentes ſi Abbates,vel Priores fuerint, aliis Abbatibus,vel Prioribus non ſubiecti,à collatione beneficiotnm per biennium ſuſpenduntur, ſi inferiores fuerint ; ab adminiſtratione temporalium ſi quam habent , remouent ; ſi verò illa careant inhabiles per dictum biennium redduntur ad quamlibet adminiſtrationem, beneficiúmque Eccleſiaſticum ſuſcipiendum. Sicuti hæc notant Saytus *lib*. 4. *theſauri*, *c*. 13. *à n*. 7. *&* *ſeqq*.Suar.*diſp*.31 *ſect*.6.*num*. 10. Filiucius *tract*.17.*c* 9. *num*. 169. Bonac. *t*. 3. *de cenſur*.*diſp*.3.*q*.8. *p*.15. & alij apud ipſos.

9. Nona refertur in Bulla Pij V. quæ incipit : *Regularium*, , aduerſus Religioſos præſumentes introducere mulieres in monaſteria virorum;ſuſpenduntur ioqnam à diuinis,& beneficiis priuantur ,& ad illa,& reliqoa omnia beneficia , inhabiles redduntur. Vti *tract*. 16. *diſp*. 4. vbi de clauſura latiùs caplicui , & ſnperiùs de *excommunicationib*. *reſeruatis extra corpus iuris contentis*.

10. Decima refert S. Antonin. 3.*p*.*tit*.28.*c*.4. de ſuſpenſione ex quodam prioilegio Clementis IV. incipiente,*Paupertatis altiſſimæ*, vbi fratres Ordinis Prædicatorum perturbantes officium Inquiſitoris eaercitum à Frattribus Minoribus,vel è contra Minores idem officium à Prædicatoribus exercitum perturbantes , ſuſpenduntur ab eaercitio ſacrorum ordinum , donec ab ſolutionem à Sede Apoſtolica , vel ab illo cuius officium perturbarunt, obtineant. Sicuti notauit Henriq. *lib*.13.*c*.40.*n*.3. Sayrus plures referens,*lib*.4.*c*.13.*n*.13. Bonac.*t*.3.*diſp*.3.*q*.8.*p*.16.

11. Tandem idem S. Antonio, 3.*p*.*tit*.27. *c*. 4. *de ſuſpenſ*. refert Clementem IV. io fauorem Ordinis Prædicatorum ſtatuiſſe, ne ea illo Ordine promoti ad Epiſcopatum, vel aliam Prælaturam regimen ſeu conſecrationem ſuſcipiant,quin priùs libros, & alia omnia quæ aote promotionem habebant , Ordini reſtituant.

Aliæ ſunt ſuſpenſiones communes Epiſcopis , clericis,& religioſis de quibus ſuperiùs actum eſt,ſi●úlque explicata ſont quæ Capitula, Conuentus,ſeu Communitates afficiunt.

Pvnctvm vlt.

De depoſitione , & degradatione.

1 *Quæ ſit depoſitio.*
2 *Depoſitio ſimplex,& abſoluta Clericum priuilegio fori, & canonis non denudat , niſi expreſsè in ſententia exprimatur.*
3 *Temperatur hæc doctrina,ſi incorrigibilis declaretur.*
4 *Enumerantur crimina,ob quæ Clericus depoui in perpetuum poteſt.*
5 *Pœna degradationis priuat Clericum ſtatu clericali.*
6 *Degradatio alia eſt verbalis,alia realis.*
7 *Quis poſſit Clericos degradare.*
8 *Quæ requirantur ad degradationem authenticam.*
9 *Actualis degradatio,& realis fit ab Epiſcopo.*
10 *Forma actualis degradationis.*
11 *Hæc degradatio frequenter fit præſente iudice ſæculari.*
12 *Referuntur crimina , ob quæ Clericus in ſacris venit actualiter degradandus.*
13 *An ob alia crimina poſſit Clericus degradari, examinatur.*
14 *Quis poſſit depoſitum , & degradatum in ſuum priſtinum ſtatum reſtituere.*
15 *Solus Epiſcopus abſque conſenſu Capituli,hanc diſpenſationem præſtare poteſt.*

1. DEpoſitio prout in præſenti ſumitur, eſt pœna Eccleſiaſtica priuans Clericum officio, vel beneficio in perpetuum, & ea iute ordinario irremiſſibiliter. Conuenit cum ſuſpenſione perpetua , & ferè ab illa non differt , niſi in maiori difficultate obtinendi diſpenſationem. Per depoſitionem enim ſicut & per ſuſpenſionem perpetuam , priuatur depoſitus fructibus beneficij , non tamen beneficij titulo quia nullibi eſt cautum;quinimo contrarium videtot colligi ea *c*.2. *de Pœnis in* 6. vbi degradationi ſolemni tribuitur priuatio ordinis, beneficij,;& priuilegij clericalis , non verò depoſitioni , venit tamen depoſitus priuandus beneficio,& ferè ſemper priuatur ; ſiquidem priuatur in perpetuom officio , ratione cuius beneficium conceditur. Sicuti adoertit Panormit. in *c.veritatis n*.3. *de dolo* , *&* *contumacia*. Syluest. verbo *degradatio in prin*. Suar. *de cenſur*.*diſp*.30.*ſect*.1.*à num*.4. Laymant.*lib*.1.*ſum*. *tract*. 5.*p*.3.*c*.5.*n*.2. *&* 3. Dum autem beneficio non ſpoliatur , debent depoſito alimenta ea fructibus beneficij aſſignari,ne cum opprobrio Clerici mendicare cogantur,vt diait Felin. *in c.ex parte de accuſat*. *num*.4. Suar. *diſp*. 30.*ſect*.1.*n*.3. *&* 4. Saytus, *lib*.4. *theſauri conſcient*.

cap. 22. *in fine*. Stephan. Dauila.4.*p.diſp.vn. dub*.1. *concluſ*.3. Paul. Layman. *loco citato*. Quinimo Saytus, & Auila cenſent hæc alimenta ſubminiſtranda eſſe etiam poſt beneficij ſpoliationem. Sed rectiùs contrarium docuit Couarruu.5.*var.c*.13.*n*.8. Bonac.*de cenſur. tom*.1. *diſp.4.pun. vn. n*. 8. quia ſibi imputare debet depoſitus eam quam patitur neceſſitatem, neque in Clerici opprobrium cedit, quòd ſic depoſitus hac alimentorum priuatione puniatur, maximè cùm poſt depoſitionem incorrigibilis exiſtit, vt aduertit Layman. *lib*. 1. *ſum. tract*.5.*par*.3.*c*.5.*n*.5.

2. Hæc depoſitio ſimplex, & abſoluta Clericum priuilegio fori,& canonis non denudat, niſi expreſsè in ſententia exprimatur, vti colligitur ex *c. cùm non ab homine de Iudiciis*, vbi poſt degradationem verbalem, non traditur delinquens curiæ ſæculari, niſi creſcat contumacia,& incorrigibilis exiſtat. Et *in c*.2.*de Pœnis, in* 6. degradationi actuali,& reali, ſed non verbali annectitur priuatio clericalis priuilegij. Atque ita docent Abbas *in c.at ſi clerici*.§.*de adulteriis n*.2.*de Iudiciis*. Nauarr.*c*.27.*num*.81.Bernard.Diaz.*pr. cap*.119.Suar. *diſp*. 50.*ſect*.1.*num*.8. Stephan. Dauila,4 *p.diſp.vn. dub*.1.§. *terno ſequitur*. Bonac. *t*. 1. *diſp*. 4. *de cenſur. pun. vn*. 3. Barboſa plures referens.5.*p.de poteſt. epiſcop.alleg*.110. *num*.3.

5. Reſtringitur autem prædicta doctrina,niſi poſt depoſitionem Clericus in eodem crimine, vel ſimili perſeueret,cuius correctionem Eccleſia ſub excommunicatione præcepit: nam eo ipſo videtur priuilegio clericali denudatus, & ſæculari poteſtati puniendus tradi,vtpote incorrigibilis ex doctrina Abbatis in *dicto c.cum non ab homine.num*.28. *de iudiciis*, quem ſequitur Syluest. verbo *degradatio, q.6.num*.8. Auila 4. *p. diſp. vn.dub*.1. Bonac.*diſp. 4.p. vn.n*.3.Sed hæc reſtrictio ad ſummum veritatem habet poſt incorrigibilitatis declarationem; quinimo ſatis probabile eſt opus eſſe non ſolùm ſententia declaratoria incorrigibilitatis, ſed etiam priuatiua dicti priuilegij: eo quòd nullibi videatur cautum clericale priuilegium ob incorrigibilitatem amitti. Sicuti indicat Gloſſa *in dicto c. cum non ab homine* verſ. *poſtmodum*. Et tradit Toler.*lib*.1.*cap*.50. §.*aduerte*.Suar.*diſp*. 30.*ſect*.1.*num*. 7.*&* 8. Paul.Laym. *lib*.1.*ſum.tract*.6.*par*.5.*c*.5.*n*.3.

4. Crimina autem ob quæ Clericus deponi in perpetuum poteſt,enumerant Doctores in *dicto c. cum non ab homine de iudiciis*. Syluest.verb. *crimen*. & verbo *degradatio,q*.4. Nauarr *c*.27 *num*.148. Henriq.*lib*.13.*cap*. 55.*num*. 3. Stephan.Dauila 4.*p.diſp.vn.dub*.3.Saa, verb. *depoſitio, n*.2. Bonac.*t*.1.*de cenſur.diſp*.4. *pun. vn.num*.6. adulterium ſtuprum, furtum,homicidium, & iis maiora.Sed quamuis ob hæc crimina antiquitùs depoſitio imponenda eſſet:quia Eccleſiaſtica diſciplina ampliùs vigebat: at præſenti tempore exiſtimo ob hæc crimina ſimpliciter depoſitionem imponi non debere, niſi ea obiecto, aut ex circunſtantiis ſcandoloſa, & atrocia ſint,vti eſſet homicidium voluntariè paratum, cùm pœna irregularitatis plerunque indiſpenſabilis ei annexa ſit; furtum Eccleſiæ in graui quantitate, adulterium,& ſtuprum,quibus iure ciuili pœna mortis indicta eſt.Sicuti colligitur ex Abbate in *dicto c.at ſi clerici num*.33.*& ſequentib*.Paul.Layman.*lib*.1.*ſum.tract*.5.*p*.3. *cap*.5.*numer*.2. Auila, Saa, Bonac. *loc.allegatis*. Notoriùs concubinatus ſi poſt monitiones, & priuationem fructuum, & prouentuum, imò & beneficiorum perſeueret, ſufficientem cauſam depoſitioni perpetuæ præbet. Vti colligitur ex *c. ſi autem clerici de cohabitat.clericor.& mulier*.Et apertius ex Trident. *ſeſſ*.21. *decreto de obſeruandis,& euitandis in celebrat. Miſſar*. & *ſeſſ*.25.*c*.14.*de reformat*. Et tradit Abbas *dicto c. at ſi clerici à n*.33.Bonac.*diſp*.4.*pun.vn.n*.6.Paul. Layman.*dicto cap*.5.*num*.2.

5. Si verò de pœna degradationis loquamur, degradatio Clericum de gradu, & ſtatu clericorum deiicit. Eſt enim quædam authentica & ſolemnis priuatio officij,beneficij,& cuiuſuis Eccleſiaſtici priuilegij,Vnde degradatus in poteſtatem ſæcularem tranſit, à qua capi incarcerari, & puniri ob crimina poteſt, ſicut quilibet alius laicus,in quo à ſimplici depoſitione differt. Sicuti notauit Gloſſa *in c*.2.verbo *priuilegio clericali de Pœnis in* 6. Abbas *c.cùm non ab homine, n*. 5. *de Iudiciis*. Syluest. verbo *degradatio,q*. 6. Iulius Clarus *cum additionib.pract.crimin.q*.74.*num*,4. Paul.Layman. *l*. 1. *ſum. tract*. 5.*par*.5.*c*.5.*n*.3.

6. Degradatio quæ à depoſitione ſimplici diſtinguitur,duplex eſt;alia verbalis,alia realis,& actualis. Verbalis eſt quæ fit per ſententiam authenticam & ſolemnem;realis quæ hanc ſententiam aliquibus cæremoniis, & ritibus exequitur, vti colligitur *ex d.cap*.2. *de Pœnis* in 6. & Trident. *ſeſſ*.13.*c*.4.*de reformat*.

7. Hanc degradationem comparatione Epiſcoporum ſolus ſummus Pontifex præſtare poteſt, vti probat textus in *c.accuſatus.Cap. quamuis*.3.*q*.6.Et notauit Paootmit.*c.graue nimis de Prebendis,num*.4.*Cap.non poteſt,num*.5.*de ſentent. & re iudic*. Cognitio cauſæ debet fieri per Metropolitanum conuenientibus Epiſcopis totius prouinciæ,qui ad minus debent eſſe duodecim, vltra Metropolitanum, vt aduertit idem Panormit. *in dicto c.non poteſt*,Henriq.*lib*.15.*c*. 55.*num*.2. Auila 4.*p. diſp.vnica, dub*.4. *concluſ*.2. Item in Religioſos exemptos nullus alius præter Pontificem ſententiam degradationis ferre poteſt, niſi fortè ex conſuetudine, vel priuilegio eorum Prælato regulari ea poteſtas competat, vt tradit Nauarr. *lib*.5. *conſil. conſ*.58. *de Regularib. n*.3.Auila 4.*p.de cenſur.diſp.vn.dub*.2.*concluſ*.2.affirmat nullum tale priuilegium in compendio Minorum inueniſſe. At in *compendio priuilegiorum Societatis IESV* verbo *Prælatus* §. 3. eſt priuilegium quod ad hunc caſum extendi poteſt. Comparatione autem aliorum clericorum,Epiſcopus proprius eſt qui poteſt ſententiam degradationis ferre, etiamſi conſecratus non exiſtat. Quinimo ex eius delegatione à ſimplici ſacerdote fieri poteſt, quia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis; vti colligitur ex Trident. *ſeſſ*.13.*cap*. 4. *de reformat*. Et tradit Suarez *diſp*. 30.*ſect*.1. *num* 18. Auila 4.*p.diſp. vn.dub*.2. *concl* 4. Bonac *tom*.1. *diſp*.4. *de cenſur. pun. vn.num*. 10. *&* 11. Paul.Layman. *lib*.1. *tract*. 5. *par*. 3. *c*.5.*num*.3.Conioch. *diſp*. 16. *num*.6. Ex quo fit Capitulum Sede vacante per ſuum Vicarium electum hanc ſententiam degradationis ferre poſſe, quia ſuccedit Epiſcopo in his quæ ad iuriſdictionem pertinent; & notauit .....*tract. de officio, & poteſt.Capit. Sede vacante,in princ*.Et latiùs agens de hæreticis Stephan. Dauila *d*.4.*p.diſp.vn.dub*.1.§. *ſecundo ſequitur*, tametſi contra ſentiant Panormit. *in c. at ſi clerici*. §. *de adulteriis*, verbo *ſed circa hæc de iudiciis*. Et *c.tranſmiſſam de elect. circa finem*, & fauent omnes illi qui cenſent ſententiam degradationis ad ſolùm Epiſcopum conſecratum pertinere,ex quibus ſunt Immola *in ſuprad. c. tranſmiſſam* Sarmiento, *lib*.1. *ſelect. cap*.14.*num*.9. verſ. *verum eſt*. Didacus Perea, *lib*.8. *ordinum. tit*.4.*leg*.3. *col*.17. *in fine*.

8. Ad hanc degradationem authenticã,& verbalem quam actualis plerunque ſubſequitur, plura requiruntur. Si enim hæc degradatio facienda eſt alicuius Clerici in minoribus Ordinibus cõſtituti, ſufficit proprius Epiſcopus,vt deciditur *c*. 1. *de Pœnis in* 6. Debet tamen fieri præſentibus aliquibus de clero,Capitulum repræſentatibus, alioquin ſententia erit irrita, *c.penult*. 15. *q*.7.&*c*.1. *de exceſſib.prælator*. niſi fortè aliud conſuetudine fuerit introductum: vti notat Gloſſa communiter recepta *in d.cap*.2.*de Pœnis in* 6. verbo *præſentia*. Suar.*diſp*.10.*ſect*.1. *num*.19. Paul.Layman.*tract*. 5.*par*. 3.*cap*. 5. *num*. 4. Quòd ſi ſententia degradationis ferenda ſit aduerſus Clericum in ſacris, requiruntur

ex

ex c. felix. & cap. ſi quis, 15.q.7. plures Epiſcopi; nam pro degradatione Epiſcopi duodecim requiruntur: ſex pro presbiteri degradatiooe, tres pro degradatione diaconi, & ſubdiacooi. Sicuti notauit Iulius Clar. pract. crimin. lib. 5.q.74. Coninch. diſp. 16.n.8. Bonac. t. 1. diſp. 4. de cenſur. p. vn. n. 12. Hæc tamen moderata ſunt pro crimine hæreſis in c. 1. de heret. in 6. vbi in degradatione hæretici proferenda non eſt opus Epiſcoporum aſſiſtentia, ſed conuocatis Abbatibus, ſeu Prælatis, aliiſque viris doctis ex eorum conſilio poteſt Epiſcopus ſeu Inquiſitor ad degradationis ſententiam procedere, & geoeraliter pro omni crimioe. Seſſ. 23. c. 4. de reformat. concil. Trident. vbi deciditur loco Epiſcoporum ſufficere totidem Abbates vſum mitræ, & baculi habentes cum proprio Epiſcopo, eiúſue prouiſore, vel ſi commodè reperiri Abbates non poſſint, totidem perſooas graues iuris ſcientia commendabiles, & in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas. Hæc autem intelligenda ſuot pro degradatione ioferiorum Epiſcopo; nam pro degradariooe Epiſcoporum nihil concil. Trident. ex his quæ iure antiquo ſtatuta ſunt, mutauit. Sicuti aduertit Cooinch. diſp. 16.n.9.

Hi autem aſſiſtentes etiam poſt Concilium habent votum deciſiuum, & noo tantùm conſultiuum, vti tradit aliis relatis Auguſt. Barboſa 3.p. de poteſt. Epiſc. alleg. 110.n.25. Suar. diſp. 30. de cenſur. ſect. 1.n.10. Auila 4.p. diſp. vnica. dub. 5. in fine. Henriq. l. 13. c. 55. num. 2. Coninch. diſp. 16.n.8. Ratio eſt, quia ex iure antiquo Epiſcopi aſſiſtentes erant iudices, vt colligitur ex c. 3. de ſent. & re iudic. Et notat ibi Gloſſa, & indicatur in c. fin. 15.q.7. Et in c. ſi quis. Cap. fœlix eadem cauſa, & q. Sed in Concilio ſolùm immutatum eſt, vt loco Epiſcoporum ſuccedant Abbates, vel aliæ perſonæ doctæ, & in dignitate conſtitutæ, non autem eſt immutatus modus aſſiſtendi qui prædictis erat conceſſus. Ergo ſi ante Concilium iudices erant in cauſæ cognitione, & ſententiæ prolatione, etiam poſt Concilium eſſe debent. Quinimo videtur requiri, vt omnes hi aſſiſtentes ſimul cum Epiſcopo conueniant: ſiquidem c. non poteſt. de ſent. & re iudic. dicitur non poſſe ad Sacerdotis degradationem procedi, & idem eſt de Diacono, oiſi fuerit concors aſſiſtentium ſententia. Atque ita tradit Abbas d. c. non poteſt. n. 16. Felio. ibi. num. 16. Booac. aliis relatis diſp. 4. pun. vn. num. 14. In crimine autem hæreſis, ſeruanda eſt praxia ſtatuta in cap. 2. de Hæretic. in 6. vt dictum eſt.

9. Huic degradationi authenticæ ſuccedit actualis degradatio, quæ eſt ſolemois executio præfatæ ſenteotiæ degradationis, fitque neceſſariò ab Epiſcopo conſecrato, quia eſt actus non ſolùm iuriſdictioois, ſed ordinis ex Eccleſiæ inſtitutione conſecrationi Epiſcopali annexus. Sicuti tradit Gloſſa communiter recepta in cap. tranſmiſſam, verbo de talibus. Abbas num. 4. de elect. Tolet. lib. 1. cap. 50. Suar. diſp. 30. ſect. 1. num. 18. Sayrus lib. 5. cap. 22. num. 12. Bonac. diſp. 4. p. vn. num. 11. Coninch. diſp. 16. num. 9. & in fine. Paul. Laym. lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 5. num. 5. Et licèt Bonac. t. 1. diſp. 4. pun. vn. num. 11. probabilius exiſtimet huius degradationis miniſtrum Epiſcopum proprium eſſe debere, neque poſſe alteri Epiſcopo conſecrato vices ſuas committere, ductus illis verbis Concilij; Et per ſeipſum etiam ad actualem, & ſolemnem degradationem &c. verius cenſeo alieno Epiſcopo committi hoc munus poſſe, quia verba Concilij, Per ſeipſum, denotant non poſſe per vicarium non conſecratum fieri, non tamen excludunt qoin per alium Epiſcopum cooſecratum fieri poſſit, vt benè notauit Suar. d. ſect. 1. num. 18. Paul. Laymao diſp. cap 5.n.5.

10. Forma actualis degradationis præſcribitur in c. 2. de Pœnis, in 6. & in Pontificali Romano. Quippe Epiſcopus degradaturus debet eſſe Pontificali indutus, degradandus verò ornatus ſimiliter debet eſſe veſtibus, aliiſque omnibus quæ requiſita fuerunt pro ſuſceptione, & vſu illius Ordinis, quo degradatur, quæ Epiſcopus publicè ſingula aufert vſque ad veſtem qua prima tonſura ſuſcipitur, & tunc tondetur, & caput raditur, ne veſtigium clericalis ſtatus videatur relinqui, & interim aliqua verba ſunt proferenda quæ effectum declarent, & quibus terror aſtantibus incutiatur, vt in ſupradicto cap. 2. cauetur. Ad hanc actualem degradationem præſentia Epiſcoporum, vel Abbatum non eſt neceſſaria, quia nullibi cautum eſt. Sed Epiſcopus per ſeipſum exequi poteſt. Sicuti notauit Syluest. verbo degradatio, n. 1. in fine. Saytus, l. 5. theſauri, c. 21. n. 7. Suar. diſp. 30. ſect. 2. n. 6. Layman. l. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 5. n. 4. tametſi contrarium cenſeat Bonac. diſp. 4. p. vn. num. 16.

11. Hæc degradatio frequenter fit præſente iudice ſæculari, cui degradatus priuilegiis clericalibus exutus puniendus traditur; apud quem iudex Eccleſiaſticus poſt degradationem efficaciter, hoc eſt ſeriò, & ex animo interpellat, vt citra mortis periculum ſententiam circa eum moderari velit, quam interceſſionem præſtat, ne videatur Eccleſia necem delinquentis expetere, vti dicitur c. nouimus de verbor. ſignificat. & notauit Laym. l. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 5. n. 5. Item debet fieri in Eccleſia, ſeu oratorio, vt colligitur ex cap. Epiſcopus. 11. q. 3. vt ſic ſpoliatio clericalis ſtatus ſuſceptioni illius correſpondeat, & res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluatur, & tradit Geminian in c. degradatio, num. 7. de Pœnis. Archidiac. & Anchatrao. ibidem. Bonac. diſp. 4. p. vn. n. 16.

12. Crimina ob quæ Clericus in ſacris degradandus actualiter veoit. Sunt primò hæreſis ſi in ea contumax ſit. Cap. ad abolendum. Cap. excommunicamus de hæretic. & c. 1. eodem tit. in 6. Vel ſi in eam relapſus ſit, tametſi velit ſe corrigere ex dicto c. ad abolendam & c. ſuper eo de hæreticis in 6. Sicuti tradit Gloſſa ibi. Mol. tract. 3. diſp. 49. n. 15. Auguſt. Barboſa 3. p. de poteſt. Epiſc. alleg. 110. n. 111. Sayr. l. 5. c. 22. n. 16. Bonac. diſp. 4. p. vn. n. 6. Layman. l. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 5. n. 6. Secundus falſificatio litterarum Apoſtolicarum. Cap. ad falſiorum de crimine falſi, oiſi fortè Pontifex pœnam mortis in perpetuum carcerem commutet, iuxta textum in c. nouimus. §. pro illo de verbor. ſignificat. Et tradit Paoormit. c. at ſi clerici, n. 37. de iudiciis. Sayr. n. 17. Bonac. Laym. Barboſa locis allegatis. Hunc caſum exteodit lex. regia, 60. tit. 6. part. 1. ad falſarios litterarom, vel ſigilli Regij. Sed Gregor. Lopez ibi aduertit hunc non eſſe degradandum actualiter, ſed ſolùm in perpetuum deponendum, cuius ſententia ſuſtineri poteſt, cùm falſificatio non cedit in alicuius graue præiudicium ex doctrina Menochij de arbitrar. caſu. 306. à n. 10. Tertiò ſodomia non ſemel, ſed aliquoties commiſſa ex conſtitutione 70. Pij V. contra ſodomitas, in qua omnes Clerici ſæculares, & Regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis (etiamſi Epiſcopi, ac Cardinales ſint) tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico eiuſdem Canonis authoritate priuantur: & tradit Nauarr. c. 27. n. 249. Bernard. Diaz pract. c. 80. Iacob. de Graffis l. 2. deciſ. c. 90. Sayrus l. 5. cap. 22. num. 21. Barboſa allegat. 110. num. 19. Et alij. Quartò calumnia, ſeu conſpiratio in proprium Epiſcopum. Cap. ſi quis ſacerdotum. 11. quæſt. 1. Sed hoc intelligendum eſt, ſi incorrigibilitas accedat ex Gloſſa communiter recepta ibi, verbo mox. & in cap. ſi qui ſunt, verbo recuperatores 2. quæſt. 7. Et in cap. nouimus, verbo tradatur de verbor. ſignificat. Et tradit Panormit. in diſp. cap. at ſi clerici. num. 37. de iudiciis. Silueſt. verbo. degradatio, quæſt. 2. Sayrus lib. 5. cap. 22. n. 18. Tolet. lib. 1. c. 50. Auila 4. p. diſp. vn. dub. 1. 3. Laym. l. 1. tract. 5. par. 3. c. 5. circa finem. Barboſa, allegat. 110. num. 12. Si enim ob homicidium ſimplex non traditur Clericus ſæculari poteſtati puniendus, cap. cum

non ab homine de Iudiciis, nec etiam ob contumeliam, ſeu conuitium Epiſcopo irrogatum tradi debet.

13. Sed an ob alia crimina poſſit Clericus maximè ſi Sacerdos ſit, vel Religioſus degradari,& curiæ ſæculari committi, eſto incorrigibilis non ſit? diſſentiunt Doctores. Nam Bernard. Diaz *pract. c. 90. & c. 132.* alios referens Iulius Clarus *l. 5. q. 36. num.* 31. Lelius Zechus *tract. de priuileg. Eccleſiaſt. priuil. 79. num. 7.* Boſius *tract. crimin. tit. de foro compet. n. 135. & 136.* Scatia *de iudic. 1. p. cap. 11. n. 60. & 61.* Sayrus *l. 5. c. 22. num.* 20. & alij, negant poſſe Clericum maximè Sacerdotem, vel Religioſum ob alia crimina præter quatuor ſupradicta in iure expreſſa, tradi curiæ ſæculari, quin incorrigibilitas præcedat. Argum. *cap. cùm non ab homine de Iudiciis*. At Abbas *in dicto c. cùm non ab homine, & cap. at. ſi clerici. n. 39.* Silueſt. verbo *degradatio, q. 2.* Toler. *l. 1. cap. 50. verſ. tertia.* Perez, *lib. 8. ordinam. tit. 4. l. 3. colum.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. c. 5. in fine.* Molina *tract. 3. diſp. 49. n. 19.* Bonac. *diſp. 4. de cenſur. pun. vn. n. 6.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 110. num. 13.* & alij relati à Couarruu. *l. 2. var. cap. 20. num. 7.* aſſerunt & meritò pro quolibet crimine enormi, & notabiliter ſcandaloſo Clericum etiam in ſacris degradari actualiter poſſe, & curiæ ſæculari tradi, quod experientia teſte ſæpè comprobatum eſt. Neque huic conſuetudini obſtat textus in *cap. cùm non ab homine de Iudiciis*, exigens incorrigibilitatem, vt curiæ ſæculari tradatur Clericus puniendus, quia textus loquitur de quolibet delicto graui, ob cuius cauſam plerumque loquendo non eſt tradendus clericus curiæ ſæculari, niſi adſit incorrigibilitas. Non tamen in eo textu prohibetur quin Eccleſia poſſit ob enorme delictum nulla expectata incorrigibilitate, reum curiæ ſæculari puniendum committere, quandoquidem ipſa Eccleſia non habet pœnam quam imponere poſſit delicto dignam. Quòd ſi roges quod cenſeatur delictum enorme? Reſpondeo iudicis arbitrio hoc remitti, vt dixit Iulius Clarus *l. 5. § fin. q. 36. num. 36.* Cenſerem autem eſſe delictum enorme homicidium qualificatum, ſcilicet homicidium Prælati, vel ſacerdotis, fratris, & patris. Item aſſaſſinum, furtum, ſacrilegium, deprædatio communium bonorum, & ſimilia. Et generaliter omnia illa delicta ob quæ pœna mortis iure ciuili ſtatuta eſt, ſi pluries repetita fuerint enormitatem continent, vt benè Paul. Laym. *d. cap. 5. in fine*.

14. Facta depoſitione, vel degradatione regulariter ſolus Pontifex depoſitum,& degradatum in ſuum priſtinum ſtatum reſtituit. Verùm ſi crimina ob quæ quis depoſitus eſt adulterio minora fuerint, poterit, Epiſcopus diſpenſationem concedere poſt peractam pœnitentiam. Vt deciditur in *c. at ſi clerici de iudiciis*. Et tradit aliis relatis Bonac. *diſp. 4. p. vn. num.* 11. Neque obeſt infamia orta tum ex delicto, ratione cuius depoſitio facta eſt, tum ex ſententia depoſitionis, quia infamia orta ex delicto pœnitentia purgatur, quæ verò ex ſententia condemnatoria naſcitur, diſpenſatione tollitur.

15. Sed an ad hanc diſpenſationem faciendam indigeat Epiſcopus conſenſu Capituli? Difficultate non caret. Nam Panormit. *dicto cap. at ſi clerici num. 16. de iudiciis* alios referens, exiſtimat Capituli conſenſum neceſſarium eſſe. Ducitur ex ſupradicto textu vbi Pontifex inquit: Poteſt Epiſcopus cum Clericis poſt peractam pœnitentiam diſpenſare. Nam particula *cum clericis*, denotat Clericos ad diſpenſationem concurrere, illiúſque cauſam efficientem eſſe. Sed contrarium omnino dicendum eſt, ſpectata conſuetudine quæ ſoli Epiſcopo hanc poteſtatem concedit, teſte Gloſſa *in c. cùm ex eo*, verbo *Epiſc. de elect. in 6.* Decio *in c. at ſi clerici. verſ. de adulteriis, num. 20. de iudic.* Romano *conſ. 325. in fine.* Alterio *t. 2. diſp. 2. q. 9. verſ. quamuis*, quos refert, & ſequitur Bonac. *t. 1. diſp. 4. de cenſur. p. vnice circa finem.* Quinimo etiam ſpectato iuris rigore, exiſtimo Clericorum conſenſum neceſſarium non eſſe, vt docuit Gloſſa *ſuprà*, quia nullus eſt textus ex quo hic conſenſus colligatur: nam *cap. at ſi clerici*, dicens poſſe Epiſcopum cum Clericis poſt peractam pœnitentiam diſpenſare: ly *cum clericis* non actiuè, ſed paſſiuè ſumendum eſt, præſtátque hunc ſenſum: poteſt Epiſcopus cum Clericis ob minora crimina adulterio depoſitis poſt peractam pœnitentiam, diſpenſare.

16. Degradatum verò iuſtè nullus alius præter Pontificem reſtituit. Tum quia degradatio ſemper fit ob grauiora crimina adulterio: tum quia à gradu & ſtatu clericale omnino, & irremiſſibiliter iure ordinario deiicitur degradatus. Atque ita colligitur ex *c. ſi lapſis. & c. qui ſemel. 50. diſt.* & notauit Bonac. ex communi ſentent. *diſp. 4. p. vn. n. 1.* Dixi iuſtè, nam ſi iniuſtè quis degradatus fuerit, ipſi qui prædictam ſententiam tulit, competit emendare, cùm autem non ſolus Epiſcopus, ſed alij Epiſcopi, ſeu Abbates, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſententiam degradationis tulerint, per ipſos emendatio facienda eſt: colligitur ex *cap. Epiſcopus presbiter 11. q. 3.* vt per quas cauſas degradatio nata eſt, per eaſdem diſſoluatur. Non tamen caret probabilitate quod docuit Speculator *in tit. de accuſat.* Alter *t. 2. diſp. 2. c. 9. ſub finem*, ſolum Epiſcopum ſententiam degradationis iniquè factam, reuocare, & emendare poſſe, quia eius muneris eſt ſubditũ iniuſtè grauatum defendere, & iniuriam ei irrogatam depellere.

DISPVTATIO V.

De cenſura Interdicti.

PVNCTVM I.

Quid, & quotuplex ſit Interdictum

1 *Nomen Interdicti à quo ſumatur.*
2 *Definitur Interdictum.*
3 *Interdictum aliud eſt locale, aliud perſonale.*
4 *Interdictum locale, & perſonale diuiditur in Interdictum generale, & ſpeciale.*
5 *Item Interdictum perſonale aliud eſt totale, aliud partiale.*

NOmen Interdicti plerunque in iure ſumitur pro dicto, ſeu ordinatione iudicis inter reum, & actorem: Etenim cùm hi contendunt de poſſeſſione aliqua obtinenda, vel retinenda, & iudex quid ſit faciendum ſtatuit, ſtatutum illud quia eſt inter duos, dictum interdictum appellatur, vti conſtat *inſtit. de interdicto in princ. & ff. eodem tit.* & Gloſſa *Clem. 1. de foro compet.* ſecundùm quam acceptionem quæ latiſſima eſt, triplex eſt in iure ciuili Interdictum: exhibitorium, reſtitutorium, & prohibitorium, quo prætor rem alicui exhibet, reſtituit, vel prohibet.

At interdictum ſumptum à verbo interdico, ſolùm ſignificat decretum iudicis prohibitorium, quo iudex aliquid faciendum prohibet. *Inſtit. de interdictis. §. exhibitoria. verſ. ſunt tamen. & leg. relegatorum.* Leg. *moris & leg. fin. ff. de Pœnis.* Et in iure canonico hæc acceptio Interdicti frequentiſſima eſt, vti conſtat ex *c. minor. 17. q. 4. & c. ſignificaſti de officio Archidiac. & c. cùm illarum de ſentent. excommunic. & c. 2. & 3. de matrim. contracto contra interdictum Eccleſiæ.* Et conſtat ex his quæ tradit Gloſſa *in Clement. vn. de foro compet. & Clement. 1. de ſepulturis.* Panormit. *in c. paſtoralis. n. 14. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Couarru. *c. alma mater c. 1. p. §. 2. num. 1. de ſentent. excommunic. in 6.* & alij paſſim.

Strictiùs tamen in præſenti nomen interdicti ſumitur, nempe pro bonorum ſpiritualium prohibitione

in pœnam

in pœnam vel medicinam alicuius delicti impoſita, & ſecundùm banc acceptionem interdictum vna eſt ex cenſuris Eccleſiaſticis, quarum mentio fit in *c. querenti de verbor ſignificat*, vt conſtat ex Gloſſa *ibi*, & Doctoribus ſtatim referendis.

2. Varias Interdicti ſic accepti definitores Doctores aſſignarunt, ea mihi aptior videtur quæ ſumitur ex *c. non eſt uobis de ſponſalib.* & *c. quod inte, de pænit. & remiſſionib.* Et quam tradunt Nauarr. *c.* 27. *n.* 164. Couarru. *in c. alma mater de ſentent. excommunicat. in* 6. *p.* 2. §. 1. *n.* 2. Vgolin. *de cenſur. t.* 5. *c.* 24. *n.* 2. Sayrus *l.* 5. *c.* 1. *n.* 7. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 1. Auila 5. *p. diſp.* 1. *in princ.* Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 1. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *in princ.* Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.* 1. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. & alij paſſim, nempe Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica, prohibens vſum diuinorum quatenus à fidelibus haberi poſſunt. Nomine cenſuræ conuenit interdictum cum Suſpenſione, & Excommunicatione, quia omnes hæ ſunt cenſuræ Eccleſiaſticæ. *Cap. querenti de verb. ſignific.* Differt verò à ſuſpenſione, quia ſuſpenſio priuat per ſe vſu actiuo non paſſiuo diuinorum, & quatenus eſt vſus poteſtatis ſpiritualis: at Interdictum diuinis tam actiuè quàm paſſiuè priuat, non quatenus à poteſtate ſpirituali procedunt, ſed quatenus ſunt quædam bona ſpiritualia, & diuina à fidelibus participanda. Præterea ſuſpenſio ſolos Clericos afficit, Interdictum verò clericis, & laicis commune eſt. Ab Excommunicatione differt interdictum, quia non ita latè patet ac Excommunicatio, & ſub diuerſo modo diuina prohibet: etenim excommunicatio fideles remouet à ſacramentis, officiiſque diuinis, ſuffragiis Eccleſiæ, & communione aliorum fidelium, cùm tamen interdictum à ſacramentis, officiiſque diuinis tantùm remoueat. Et præterea excommunicatio illis omnibus priuat quatenus ſunt quædam cum aliis fidelibus communicatio; at interdictum ea prohibet ſecundum ſe, & quatenus ſunt quædam bona à fidelibus habenda. Vti latiùs tradunt Suarez, Sayr. Coninch. Vgolin. & alij *loc. alleg.*

3. Interdictum aliud eſt locale, aliud perſonale, quæ diuiſio ſumitur ex *c. præſent. Cap. ſi ſententia. Cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunic. l.* 6. Locale interdictum directè, & immediatè afficit locũ; & indirectè mediatè perſonas, quia in eo loco interdicuntur diuina celebrari ob alicuius culpam. Neque eſt inconueniens rem inanimatam capacem eſſe huius inhabilitatis ſicut & violationis. Perſonale immediatè, & directè afficit perſonam cui interdicta eſt diuinorum participatio. Alij addunt mixtum quod ex locali, & perſonali coaleſcit, quódque deambulatorium nuncupant, eo quòd afficit non ſolum perſonam, ſed quemcunque locum, quo illa perſona fuerit ingreſſa, vt habetur, *c. non eſt vobis, de ſponſalib. c. dilectus filius de appellat.* Sic tradunt ex communi ſententia Nauarr. *c.* 27. *n.* 166. Henrriq. *l.* 13. *c.* 41. *n.* 3. Sayr. *l.* 5. *c.* 1. *n.* 10. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *concluſ.* 2. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 2. Laym. Suar. Hurtado, & alij *loc. alleg.*

4. Interdictum verò tam locale quàm perſonale diuiditur in Interdictum generale, & ſpeciale. Generale locale eſt, quod plura loca ſub ſe continet; ſpeciale quod ſpecialem locum ſpectat. Explico exemplis. Interdictum locale generale eſt, quod fertur in regnum, prouinciam, diæceſim, vel ciuitatem, quinimo quod fertur in parochiam, ſeu caſtrum, quia illa parochia plures ſub ſe Eccleſias continere poteſt, vt colligitur ex *c. cum in partibus de verbor. ſignificat.* Et pluribus relatis docet Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 32. *ſect.* 9. *n.* 7. Henrriq. *lib.* 13. *c.* 41. *n.* 3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 3. Bonac. *t. de cenſur. diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 5. & 6. Layman. *l.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 1. *n.* 2. Speciale interdictum locale eſt, quod in locum determinatum fertur. Vti ſi vna, vel plures Eccleſiæ alicuius ciuitatis ſupponantur interdicto, ſiquidem ex vi illius non interdicuntur officia diuina in oratoriis priuatis celebrari, neque ex vi illius cenſetur interdictum regnum, prouincia, diæceſis, ciuitas, villa, vel caſtrum. Quod ad interdictum generale locale requiſitum erat. Argum. d. *c. cum in partibus de verb. ſignificat.* & Extrauag. *prouidè de ſentent. excommunicat.* Et tradit Nauarr. *c.* 27. *n.* 166. Sayrus *l.* 5. *c.* 1. *n.* 13. & 14. Henrriq. *l.* 13. *c.* 41. *n.* 3. Bonac. *d. p.* 1. *n.* 7. Paul. Layman. *c.* 1. *n.* 2. Coninch. *diſp.* 17. *n.* 2. & alij. Interdictum verò perſonale generale eſt, quod fertur in aliquod corpus politicum, quod propriis legibus gubernari poteſt. V. g. ſi incolæ huius prouinciæ, ciuitatis, parochiæ, collegij, ſeu alterius communitatis interdicantur. Speciale verò eſt quod in perſonas particulares fertur, vt in Petrum, Franciſcum &c. Neque opus eſt vt hæ perſonæ propriis nominibus deſignentur. Satis namque eſt ſi ſub aliqua ratione communi exprimantur, vt ſi in perſonas tale delictum committentes feratur; ſufficienter exprimuntur ſingulares perſonæ, eſto ignotæ ſint. Interdictum latum in familiam plures cenſent eſſe ſpeciale, eo quòd familia non conſtituat communitatem propriis legibus gubernandam. Sic Paludan. 4. *diſt.* 18. *q.* 8. *art.* 1. *principali.* §. *quantum ad primum concluſ.* 5. Sayrus *l.* 5. *cap.* 4. *n.* 10. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 41. *n.* 3. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 8. Bonac *diſp.* 5. *p.* 1. *num.* 16. Gaſp. Hurtado *difficult.* 2. Sed rectius oppoſitum docuit Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 11. quia illud Interdictum videtur ferri non in perſonas quatenus aliqua qualitate ſibi propria afficiuntur, ſed quatenus afficiuntur qualitate communi, ſcilicet quatenus ſunt ex tali familia, & vnum corpus politicum componunt.

5. Porrò interdictum perſonale aliud eſt totale aliud partiale, cuius diuiſionis meminerunt ferè omnes Doctores, vt videre eſt in Sayro *l.* 5. *theſauri, c.* 4. *in fine.* Paulo Layman. *l.* 1. *ſum tract.* 5. *par.* 4. *c.* 1. *circa finem.* Totale eſt quod omnes effectus interdicti perſonalis comprehendit. Partiale verò quod aliquibus, vel vno tantùm priuat, vt ſi interdicaris à celebratione, à receptione Sacramentorum, ab ingreſſu Eccleſiæ, &c.

Pvnctvm II.

Quæ loca, & quæ perſonæ ſub Interdicto locali, & perſonali comprehendantur.

§. I.

De Interdicto locali.

1 *Sub Interdicto locali generali comprehendantur ſuburbia, & ædificia continentia.*
2 *Quid per ſuburbia intelligatur.*
3 *Cathedralis Eccleſia ſub Interdicto ciuitatis, vel diæceſis comprehenditur.*
4 *Interdicta diæceſi, ciuitas cenſetur interdicta.*
5 *Interdicta aliqua Eccleſia, illius capella, & cæmeterium contiguum interdictum cenſetur.*
6 *Quæ veniant intelligenda, cùm terra alicuius domini Interdicto generali locali ſupponuntur.*
7 Hoc *Interdictum locale omnes tam ſæculares quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri obſeruare tenentur.*
8 *Interdictum locale ſemper ſecum fert perſonale Interdictum.*

1. SVb Interdicto locali generali ciuitatis comprehenditur non tantùm locus directè interdictus, ſed illius ſuburbia, & ædificia continentia, vt habetur expreſsè *c. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. in* 6. Si enim ſi ad hæc loca prædictum interdictũ non extenderetur, nullius ferè conſiderationis eſſet interdictũ appoſitum,

cùm facilè poſſent interdicti ad hæc loca confugere, vt diuina celebrare poſſent. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi ſuburbia alterius ſint dominij, & poteſtatis, vti ſolent eſſe Eccleſiæ Regularium, & Equitum Sancti Ioannis, & ſimilium ad omnia illa interdictum locale generale extendatur, vt definitum eſt à Trident. *ſeſſ.*25. *c.*12.& *c.*21. *de regularib.* Et colligitur ex *dicto cap. ſi ciuitas*, & tradunt omnes. Nam eſto iudex apponens interdictum generale, in ea loca exempta iuriſdictionem non habeat, ne eius ſententia eludatur, à iure facta eſt comparatione illorum locorum extenſio.

Notanter diai *generale ciuitatis*, nam ſi interdictum ſit regni vel prouinciæ, probabile eſt ad ſuburbia, & continentia non extendi, quia ex eo quòd aliqui illius prouinciæ accedere poſſint ad ſuburbia pro diuinis audiendis, non tamen omnes illius regni incolæ; ideóque oon redditur interdictum fruſtratorium, vt benè aduertit Sayr. *l.*5.*theſ.c.*3.*n.*5.

2. Per ſuburbia intelliguntur ædificia extra motos ciuitati interdictæ contigua, vel propè illam exiſtentia, quæ Hiſpanè *arrabales* dicuntur, ad quæ incolæ ciuitatis commodè pro diuinis audiendis, & celebrandis ſe conferre poſſunt. Per ædificia cpntiuentia intelliguntur, quæ eſto ſint extra ciuitatem à muris ſeparata, & non contigua ipſis, at illi ſunt propioqua, ſed quaotam propinquitatem habere debeant, vt cenſeantur ædificia contiuentia? Vnica regula definiri non poteſt. Nam aliqui è quorum numero eſt Silueſt. *interdictum* 2.§. 4. affirmant ædificia quæ à ciuitate interdicta, ſpatium milliarij excedunt, noo cenſeri ædificia continentia, quod ſanè probabile eſt, vt inquit Sayrus, *lib.*5.*cap.*3.*num.*3. Sed rectiùs Suar. *diſp.* 32.*ſect.*2. *n.*23. Auila, 3.*p.diſp.*1.*dub.*3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.*18. Filiuc. *tract.*18. *cap.*1.*num.*8. & 9. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5.*p.*1. *num.*25. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.* 5. *par.*4.*cap.*1. *num.*2. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficul.*5. cenſent arbitrio iudicis hoc eſſe definiendum ex regula tradita in *d.c. ſi ciuitas.* Etenim loca illa, ad quæ popolus abſque graui difficultate confugere poteſt ad audienda diuina, ſub interdicto ciuitatis comprehendi debent, aliàs ioterdictum ciuitati appoſitum parui fieret, & eluderetur.

3. Sed an interdicta ciuitate, vel diæceſi Eccleſia cathedralis cenſeatur interdicta? Doctores diſſentiunt. Negant Couarruu. *c. alma mater.*2.*p.* §.1.*num.* 4. cum Staphileo *de litteris gratia fol.* 1569. Henriq. aliis relatis, *l.*13.*cap.*42.*num.*1. Ducuntur argum. textus in *cap. quamuis de prabend. in 6.* vbi nomine Eccleſiarum non comprehenditur Cathedralis in caſu odioſo, qualis erat in eo textu relatus. Sed omnino tenendum eſt ſub interdicto ciuitatis vel diæceſis Cathedralem comprehendi, aliàs eneruaretur vis iuterdicti generalis contra textum *in. d. cap ſi ciuitas*, vt benè notauit Sayrus, *l.* 5. *theſauri*, *cap.*3.*n.*10. Suar. *de cenſur, diſp.*32. *ſect.*2.*n.* 22. Bonac. *t.*1. *de cenſur. diſp.*5.*pun.*1.*n.*7. & alij apud ipſos. Neque obeſt textus *in cap. quamuis*, quia non dixit ſub nomine ciuitatis, vel diæceſis non comprehendi Eccleſiam Cathedralem, ſed ſub nomine Eccleſiarum ciuitatis, vel diæceſis. Quocirca ſi interdictum eſſet omnium Eccleſiarum illius ciuitatis, vel diæceſis, probabile eſt Cathedralem non comprehendi, ex *prædicto textu*: & docuit Henriq. *lib.*13.*cap.*42.*num.* 3. Sayrus, *d.lib.*5.*cap*3.*num.*10. Et inclinat Bonac. *ſuprà*, quia Eccleſia Cathedralis ob eius dignitatem cenſetur ſpeciali nota digna, nec venire ſub dictione vniuerſali omnium Eccleſiarum, ſicuti non veniunt Canonici Eccleſiæ Cathedralis ſub interdicto generali Clericorum. Sed contrarium fortè alicui probabilius videbitur, eo quòd exceptio facta Eccleſiæ Cathedralis in *d. cap. quamuis* vltra illum caſum non videatur extendi, vt colligitur ex illis verbis: Propter illius honorem nolumus *hoc caſu* includi: & caſus erat gratia facta alicui, vt poſſit in aliqua Eccleſiarum illius diæceſis prooideri. Notanda igitur ſuot illa verba *hoc caſu* quæ denotant in aliis caſibus ſub nomioe Eccleſiarum Cathedralem comprehendi.

4. Grauior difficultas eſt, an interdicta diæceſi, cenſeatur ciuitas interdicta? Negat Bonac. *t.*1. *de cenſur. diſp.* 5.*p.*1.*num.* 12. eo quòd diæceſis accipi debet ſecundùm ſuam propriam ſpeciem, ſecuodùm quam à ciuitate differt. Sed verius cenſeo ciuitatem, & omnia loca diæceſis comprehendi, quia diæceſis ex ciuitatibus, villis, & pagis coaleſcit. Ergo interdicta diæceſi cenſentur interdictæ omnes illius partes, ſicuti interdicta ciuitate cenſentur interdictæ omnes Eccleſiæ in illa ciuitate contentæ.

5. Porrò interdicta aliqua Eccleſia illius capella, & cæmeterium contiguum, cenſentur interdicta; quia illi accedunt, & illius partes eſſe cenſentur, vti definitur in *dicto cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. l.*6. ſecùs dicendum eſſet de alia Eccleſia etiam interdictæ contigua, dummodò illi acceſſoria non ſit, ſicuti eſt capella, vel cæmeterium, vti ex communi tradunt Sayrus *l.*5.*cap.*2.*n.*15. Suar. *diſp.* 32.*ſect.*2. *num.*25. & 27. Auila 5.*p.de cenſur.diſp.*1.*dub.*3.*concl.*4. Coninch. *diſp.* 27.*dub.*1.*num.*19. Bonac. *t.* 2. *diſp.*5.*p.*1.*num.*26. & alij ab eiſdem relati. Qood ſi duo ſint cæmeteria alicuius Eccleſiæ medio quodam pariete diuiſa, affirmat Tabiena *interdictum* 1. §. 8. & probabile reputat Sayrus *dicto cap.* 2.*in fine*, cæmeterium illud pariete intermedio diuiſum, interdicto Eccleſiæ non ſubiici, quia non videtur illius pars, nec acceſſorium, cùm ſit pariete intermedio ab Eccleſia ſeiunctum. Quod certiſſimum eſſet, ſi cæmeterium disiunctum ad alteram Eccleſiam non interdictam pertineret. Econtra interdicto cæmeterio, vel capella per ſpeciale interdictum, nullatenus Eccleſia interdicta cenſetur, vt à contrario ſenſu manifeſtè colligitur ex *d.cap. ciuitas*, & notant Doctores omnes *ſuperius*.

6. Qaæ veniant iotelligenda, cùm terræ alicuius domini interdicto generali locali ſupponuntur? Non eſt conſtans Doctorum ſeuteotia. Nam eſto omnes conoeniant comprehendi illas terras, in quas dominus abſolutum, & plenum dominium habet; at diſſeotiunt, an comprehendantur eæ in quas diuiſum, ſeu partiale dominium retinet, vel eſt vſufructuarius, vel feudatarius, vel depoſitarius &c.

Qua in re tenendum eſt interdicto non ſubiici terram quæ pro indiuiſo alterius eſt innocentis, ne abſque culpa innocens puniatur. Argum. *c. fin.* 1. *q.*4. Et tradit S.Anton. 3.*p.t.*27.*de interdicto c.*3. Silueſt. verbo. *interdictũ.* 2. verſ. *ſecundum*. Sayrus aliis relatis *l.*5.*theſ.c.*3.*n.* 23. Quod ſi terra illa diuiſim ſit oocentis, & innocentis, ita vt pars illius nocenti competat, & pars diſtincta innocenti, exiſtimat Say. *dicto c.*3.*n.*23. eam partem quæ ad dominum nocentem pertinet, interdicto ſubiici, non autem illam quæ ionocenti competit. Quod certè verum eſt, ſi de Interdicto directo, & immediato loquamur; atſi de interdicto acceſſorio, & quaſi per conſequentiam ſermo ſit, verius credo partem illam innocenti competeotem ioterdicto ſubiici, ne interdictum generale latum in terram domini nocentis eludatur, contra textum in *c. ſi ciuitas, de ſentent. excommunic. in 6.* Eluderetur autem, ſi populus habitans in terra directè interdicta, poſſet ad diuina audienda, & celebranda ad partem terræ contiguam accedere. Neque ſatisfacit ſolutio Sayri *dicto c.* 3. *n.* 23. Interdictum illud non eſſe quoad dominum terræ fruſtratorium, ſiquidem io eius terris diuina prohibentur, tametſi quoad populum fruſtratorium ſit, quia textus *in d.c. ſi ciuitas*, extendens interdictum generale ad ſuburbia, & continentia, non attendit an comparatione illius, ob cuius cauſam interdictum apponitur vim, & efficaciam retineat, quia id ſemper verificaretur, tametſi in ſuburbiis, &

ædificiis

ædificiis continentibus diuina peragi poſſent, ſed attendit ne populus facilè poſſet interdicti vim eneruare, ſeu eludere.

Quòd ſi de terris ad dominum pleno iure pertinentibus loquamur, ſi interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras illius domini in quas ipſe dominium habet, omnes terræ ſub illius dominio exiſtentes interdicuntur, quia nulla eſt ratio ob quam vna potius quàm alia ſit interdicta, & dictio *omnes* nullam excludit. At ex prædicta forma interdicto non ſubiiciuntur terræ, in quas ſolùm dominus iuriſdictionem habeat, & adminiſtrationem, vel vſumfructum, quia harum propriè dominium non habet. Neque item credo ſubiici terras in quas ſolùm dominium directum dominus habet: Vti ſunt datæ in pignus, vel hipothecam, vel feudum, quia illud interdictum in damnum potiùs feudatarij, & hipothecatij cederet, vt benè aduertit Coninch. ſtatim referendus. Verùm ſi interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras, quas dominus habet, vel poſſidet, etſi probabile ſit ſolùm comprehendi eas quæ pleno iure à domino poſſidentur, at verius videtur comprehendi eas quarum habet vſumfructum, vt ſunt terræ in feudum, vel pignus acceptæ, quia verè ab ipſo habentur, & poſſidentur. Argum. *c. 1. de poſtulat. Prælator*. Et docuit pluribus relatis Say. *l. 5. theſauri, c. 3. à n. 17.* Henrriq. *l. 13. c. 42. n. 2.* Auila 5. *p. d. 1. dub.* 3. Coninch. *d. 17. dub. 1. n. 21.*

Ad terras autem de nouo poſt Interdictum latum ab illo domino acquiſitas, nequaquam interdictum extenditur, niſi in ſententia Interdicti id expreſſum fuerit. Quia ſententia ex ſe non reſpicit futura. Argum. *cap. quia nonnullis*. Et *ibi* Gloſſa verbo *ad futura de Reſcript.* Si enim gratia ad futura non extenditur, *Clem. litteras de Reſcriptis*, à fortiori nec pœnæ extendendæ ſunt. Vt benè colligitur ex *leg. non poteſt ff. de Iudiciis*. & *leg. damnum. ff. de damno infecto*. Atque ita docent Geminian. *c. ſi ſententia. §. cæterum n. 6.* Et *ibi* Ancharran. verſ. *ſexto*. Francus, verſ. *ſextò tangit de ſentent. excommunic. l. 6.* Paludan. *in 4. d. 18. q. 8. art. 1. principali §. quantum ad primum. concluſ. 5.* Silueſt. verbo *interdictum. 2.* verſ. *ſecundum*. Sayrus aliis relatis *l. 5. cap. 3. num. 25.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 5. p. 1. n. 17.*

At ſi terras Interdicto ſuppoſitas dominus vendat, aut alio modo alienet, cenſet Coninch. *diſp. 17. dub. 1. à n. 22.* Caſpar. Hurtado *tract. de interdicto, difficult. 5. in fine*. ceſſare Interdictum, ſi ob culpam ſolius domini, & non incolarum fuerint interdictæ, quia integra ratio finalis ob quam illæ terræ ſunt interdictæ, eſt, quia ſunt domini delinquentis, vt eo interdicto appoſito puniatur, & corrigatur; quæ ratio omnino ceſſat alienatione facta. Sed rectiùs contrarium docuerunt Doctores communiter. Geminian. Ancharran. Francus, Silueſt. Paludan. Sayr. Bonac. *loc. alleg.* Suar. *diſp. 32. ſect. 2. n. 30.* Vgolin. *tab. 5. c. 12. n. 3.* Quia eſto ratio finalis, ob quam illa terra interdicto fuerit ſuppoſita, ceſſet; non tamen inde probatur ceſſare interdictum ipſo iure, ſed auferendum eſſe, quia illud interdictum non fuit latum ſub conditione reſtrictiua, quouſque terra illa domini delinquentis eſſet, ſed abſolutè latum eſt, ac proinde ad quemcunque tranſit, ſecum defert onus interdictum ei annexum.

Deinde interdicta terra alicuius domini, interdicta cenſentur non ſolùm templa, & Eccleſiæ oratoria ibidem exiſtentia tempore interdicti, ſed quæ poſtmodum fuerint erecta, non quia ſententia interdicti futura reſpiciat, ſed quia reſpicit locum, cui Eccleſia denuò conſtructa inhæret. Sicuti aduertit Vgolin. *tab. 5. de cenſur. cap. 21. §. 6.* Sayrus *lib. 5. cap. 3. num. 13.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. num. 16.* Idem exiſtimo, ſi Eccleſiæ interdictæ pars aliqua adderetur, eo ipſo illa pars debet cenſeri interdicta. Tum quia cum aliis partibus præexiſtentibus eandem Eccleſiam conſtituit: tum quia ſaltem Eccleſiæ interdictæ acceſſoria eſt, & acceſſorium naturam ſequitur principalis, vt benè notauit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. n. 22.* Alter. *de interdicto diſp. 10. cap. 6. colum. 4. & 5.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 5. p. 1. num. 19.* Secùs cenſerem ſi Eccleſia interdicta funditùs periret, & in eo loco alia de nouo reædificaretur, quia denuò ædificata neque eſt Eccleſia quæ interdicto fuit ſuppoſita, neque illius pars.

7. Hoc interdictum locale omnes tam ſæculares, quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri, tam exempti, quàm non exempti obſeruare tenentur, quia hæc non tam eſt prohibitio perſonis facta; quàm inhabilitas, & priuatio diuinorum loco impoſita. Argum. *cap. licet. verſ. ad ea tamen*. Et *cap. authoritate de Priuilg. lib. 6.* Et pluribus exornat Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 3. à num. 28.* Quod adeò verum eſt, vt etiam ipſe qui interdictum locale appoſuit, eo durante teneatur illud obſeruare, quia ea obligatio naſcitur ex iure communi, cui ipſe derogare nequit. Sicuti tradit Silueſt. *interdictum 2. verſ. vigeſimo*. Nauarr. *c. 27. n. 161.* Vgolin. *tab. 5. de cenſur. cap. 6. §. 1.* Sayrus *lib. 5. theſauri, c. 3. n. 28.* Auila 5. *p. diſp. 1. dub. 5. concluſ. 2.* Coninch. *diſp. 27. num. 25.* Bonac. *t. 1 diſp. 5. pun. 1. in fine.*

8. Ad extremum: communiter monent Doctores Interdictum locale ſemper ſecum ferre perſonale interdictum, illorum inquam, qui cauſam interdicto locali dederunt; nam hi ſpecialiter ſunt interdicti, ita vt neque in illo loco interdicto, nec alibi diuina participare poſſint, vti colligitur ex *c. ſicut de ſentent. excommunic. in 6.* Ad alias autem perſonas interdictum locale generale, vel ſpeciale nullatenus extenditur, ſed extra locum interdictum poſſunt diuinis intereſſe, quia interdictum locale, & perſonale diſtincta ſunt, & locale ſolùm afficit locum, & perſonas in ordine ad locum interdictum. Sicuti ex communi notarunt Nauarr. *cap. 27. n. 167.* Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concluſ. 1.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 1. n. 6.* Henriq. *l. 13. c. 42. §. 4.* Sayr. *lib. 5. cap. 2. num. 4. & ſeqq.* Suar. *diſp. 32. ſect. 2. num. 32. & 33.* Bonac. *t. 1. de cenſur. diſp. 5. pun. 1. num. 2.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. num. 5.* Et deciditur *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. lib. 6.*

§. II.

De interdicto perſonali.

1 *Interdicto populo, collegio omnia illius populi, & collegij membra cenſentur interdicta.*
2 *Extenditur doctrina ad habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus.*
3 *Ab hoc Interdicto perſonali generali eximuntur Epiſcopi.*
4 *Deinde infantes nondum doli capaces, & amentes.*
5 *Item à populo recedentes alibi domicilium ſuſcepturi.*
6 *Item ſecundùm probabilem ſententiam, exteri.*
7 *Qui duplex domicilium habent interdicti cenſentur, cùm in loco interdicto habitant. Secùs in loco non interdicto.*
8 *Interdicto populo Clerus non cenſetur interdictus, neque contrà.*
9 *Interdicto Clero, Religioſi non veniunt.*
10 *Interdictis Doctoribus alicuius Vniuerſitatis, tam laici quàm clerici interdicuntur.*
11 *Interdicto populo loca illius populi non ſunt interdicta, etſi alij contrarium cenſeant.*
12 *Qui cenſeantur affici interdicto perſonali ſpeciali.*

INterdicto populo, collegio, Vniuerſitate, omnes qui illius populi, collegij, & vniuerſitatis ſunt membra cenſentur interdicti, vti deciditur *cap. ſententia de ſentent. excommunicat. l. 6.* Quod intelligendum eſt etiamſi

cùm facilè poſſent interdicti ad hæc loca conſugere, vt diuina celebrare poſſent. Quod adeò verum eſt, vt etiamſi ſuburbia alrerius ſint dominij, & poteſtatis, vti ſolent eſſe Eccleſiæ Regularium, & Equitum Sancti Ioannis, & ſimilium ad omnia illa interdictum locale generale extendatur, vt definitum eſt à Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 12. & *c.* 21. *de regularib.* Er colligitur ex *dicto cap. ſi ciuitas*, & tradunt omnes. Nam eſto iudex apponens interdictum generale, in ea loca eaempta iuriſdictionem oon habeat, ne eius ſenrentia eludatur, à iure facta eſt comparatiooe illorum locorum extenſio.

Notanter diai *generale ciuitatis*, nam ſi interdictum ſit regni vel prouinciæ, probabile eſt ad ſuburbia, & continentia non eatendi, quia ex eo quòd aliqui illius prouinciæ accedere poſſint ad ſuburbia pro diuinis audiendis, oon tamen omnes illius regni incolæ; ideóque non redditur interdictum fruſtratorium, vt benè aduertit Sayr. *l.* 5. *theſ. c.* 3. *n.* 5.

2. Per ſuburbia intelliguntur ædificia extra muros ciuitati interdictæ contigua, vel propè illam eaiſtentia, quæ Hiſpanè *arrabales* dicuntur, ad quæ incolæ ciuitatis commodè pro diuinis audieodis, & celebrandis ſe conferre poſſunt. Per ædificia cpntinentia intelligontur, quæ eſto ſint eatra ciuitatem à muris ſeparata, & non contigua ipſis, at illi ſunt propinqua, ſed quantam propinquitatem habere debeant, vt cenſeantur ædificia continentia? Vnica regula definiri non poteſt. Nam aliqui è quorum numero eſt Silueſt. *interdictum* 2. §. 4. affirmaut ædificia quæ à ciuitate interdicta, ſpatium milliarij excedunt, non cenſeri ædificia continentia, quod ſanè probabile eſt, vt inquit Sayrus, *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 3. Sed rectiùs Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 23. Auila, 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 18. Filiuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *num.* 8. *&* 9. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *num.* 25. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. Gaſpat Hurtado *tract. de interdicto difficul.* 5. cenſeor arbitrio iudicis hoc eſſe definiendum ex regula tradita io *d. c. ſi ciuitas*. Etenim loca illa, ad quæ populus abſque graui difficultate cooſugere poteſt ad audieoda diuina, ſub interdicto ciuitatis comprehendi debeor, aliàs ioterdictum ciuitati appoſitum parui fieret, & eluderetur.

3. Sed an interdicta ciuitate, vel diæceſi Eccleſia cathedralis cenſeatur interdicta? Doctores diſſentiunt. Negant Couarruu. *c. alma mater.* 2. *p.* §. 1. *num.* 4. cnm Staphileo *de litteris gratia fol.* 1569. Henriq. aliis relatis, *l.* 13. *cap.* 42. *num.* 1. Ducuntur argum. textus in *cap. quamuis de prabend. in* 6. vbi nomine Eccleſiarum non comprehenditur Cathedralis in caſu odioſo, qualis erar in eo reatu relatus. Sed omnino teneudum eſt ſub interdicto ciuitatis vel diæceſis Cathedralem comprehendi, aliàs eneruaretur vis interdicti geoeralis contra textum *in. d. cap ſi ciuitas*, vt benè notauir Sayrus, *l.* 5. *theſauri, cap.* 3. *n.* 10. Suar. *de cenſur. diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 22. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 7. & alij apud ipſos. Neque obeſt textus *in cap. quamuis*, quia non diait ſub nomine ciuitaris, vel diæceſis non comprehendi Eccleſiam Cathedralem, ſed ſub nomine Eccleſiarum ciuitatis, vel diæceſis. Quocirca ſi interdictum eſſet omnium Eccleſiarum illios ciuitaris, vel diæceſis, probabile eſt Cathedralem non comprehendi, ex *predicto textu*: & docuir Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Sayrus, *d. lib.* 5. *cap* 3. *num.* 10. Et inclinat Bonac. *ſuprà*, quia Eccleſia Cathedralis ob eius dignitatem cenſetur ſpeciali nota digna, nec venire ſub dictione vniuerſali omnium Eccleſiarum, ſicuti non veniunt Canonici Eccleſiæ Cathedralia ſub interdicto generali Clericorum. Sed contrariom fortè alicui probabilius videbitur, eo quòd exceptio facta Eccleſiæ Cathedralis in *d. cap. quamuis* vltra illum caſum non videatur eatendi, vt colligitur ea illis verbis: Propter illius honorem nolumus *hoc caſu* includi: & caſus erat gratia facta alicui, vt poſſit in aliqua Eccleſiarum illius diæceſis prooideri. Notanda igitur ſunt illa verba *hoc caſu* quæ denotant in aliis caſibus ſub nomine Eccleſiarum Cathedralem comprehendi.

4. Grauior difficultas eſt, an ioterdicta diæceſi, ceoſeatur ciuitas interdicta? Negat Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *num.* 11. eo quòd diæceſis accipi debet ſecundùm ſuam propriam ſpeciem, ſecundùm quam à ciuitate differt. Sed verios cenſeo ciuitatem, & omnia loca diæceſis comprehendi, quia diæceſis ex ciuitatibus, villis, & pagis coaleſcit. Ergo interdicta diæceſi cenſentur interdictæ omnes illius partes, ſicuti interdicta ciuitate cenſentur interdictæ omnes Eccleſiæ in illa ciuitate contentæ.

5. Porrò interdicta aliqua Eccleſia illius capella, & cæmeterium contiguum, cenſentur interdicta; quia illi accedunt, & illius partes eſſe cenſentur, vti definitur in *dicto cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. l.* 6. ſecùs dicendum eſſet de alia Eccleſia etiam interdictæ contigua, dummodò illi acceſſoria non ſit, ſicuti eſt capella, vel cæmeterium, vti ex communi traduot Sayrus *l.* 5. *cap.* 2. *n.* 15. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 25. *&* 27. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 1. *dub.* 3. *concl.* 4. Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 1. *num.* 19. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 1. *num.* 26. & alij ab eiſdem relati. Quod ſi duo ſint cæmeteria alicuius Eccleſiæ medio quodam pariete diuiſa, affirmat Tabiena *interdictum* 1. §. 8. & probabile reputat Sayrus *dicto cap.* 2. *in fine*, cæmeterium illod pariete intermedio diuiſum, interdicto Eccleſiæ non ſubiici, quia non videtur illius pars, nec acceſſorium, cùm ſit pariete intermedio ab Eccleſia ſeiunctum. Quod certiſſimum eſſet, ſi cæmeterium diſiunctum ad alteram Eccleſiam non ioterdictam pertineret. Econtra interdicto cæmeterio, vel capella per ſpeciale interdictum, nullatenus Eccleſia interdicta cenſetur, vt à contrario ſenſu manifeſtè colligitur ex *d. cap. ciuitas*, & notant Doctores omnes *ſuperius*.

6. Quæ veniant intelligenda, cùm terræ alicuius domini interdicto generali locali ſupponuntur? Non eſt conſtans Doctorum ſenteotia. Nam eſto omnes conueniant comprehendi illas terras, in quas dominus abſolutum, & plenum dominium habet; at diſſentiunt, an comprehendantur eæ in quas diuiſum, ſeu partiale dominium retinet, vel eſt vſufructuarius, vel feudatarius, vel depoſitarius &c.

Qua in re teuendum eſt interdicto noo ſubiici terram quæ pro indiuiſo alterius eſt innoceotis, ne abſque culpa innocens puniatur. Argum. *c. fin.* 1. *q.* 4. Et tradit S. Anton. 3. *p. t.* 27. *de interdicto c.* 3. Siloeſt. verbo. *interdict. n.* 2. verſ. *ſecundum*. Sayrus aliis relatis *l.* 5. *theſ. c.* 3. *n.* 23. Quod ſi terra illa diuiſim ſit oocentis, & innocentis, ita vt pars illius nocenti competat, & pars diſtincta innocenti, exiſtimat Say. *dicto c.* 3. *n.* 23. eam partem quæ ad dominum nocentem pertinet, ioterdicto ſubiici, noo autem illam quæ innocenti competit. Quod certè verum eſt, ſi de Interdicto directo, & immediato loquamur; atſi de interdicto acceſſorio, & quaſi per cooſequentiam ſermo ſit, verius credo partem illam innocenti competentem interdicto ſubiici, ne interdictum generale latum in terram domini nocentis eludatur, contra teatum in *c. ſi ciuitas, de ſentent. excommunic. in* 6. Eluderetur autem, ſi populus habitans in terra directè interdicta, poſſet ad diuina audienda, & celebranda ad partem terræ contiguam accedere. Neque ſatisfacit ſolutio Sayri *dicto c.* 3. *n.* 23. Interdictum illud non eſſe quoad dominum terræ fruſtratorium, ſiquidem io eius terris diuina prohibentur, tametſi quoad populum fruſtratorium ſit, quia teatus *in d. c. ſi ciuitas*, eatendens interdictum generale ad ſuburbia, & continentia, non attendit an comparatione illius, ob cuius cauſam interdictum apponitur vim, & efficaciam retineat, quia id ſemper verificaretur, tametſi in ſuburbiis, &

ædificiis

by Google

ædificiis continentibus diuina peragi poſſent, ſed attendit ne populus facilè poſſet interdicti vim eneruare, ſeu eludere.

Quòd ſi de terris ad dominum pleno iure pertinentibus loquamur, ſi interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras illius domini in quas ipſe dominium habet, omnes terræ ſub illius dominio exiſtentes interdicuntur, quia nulla eſt ratio ob quam vna potius quàm alia ſit interdicta, & dictio *omnes* nullam excludit. At ex prædicta forma interdicto non ſubiiciuntur terræ, in quas ſolùm dominus iuriſdictionem habeat, & adminiſtrationem, vel vſumfructum, quia harum propriè dominium non habet. Neque item credo ſubiici terras in quas ſolùm dominium directum dominus habet: Vti ſunt datæ in pignus, vel hipothecam, vel feudum, quia illud interdictum in damnum potiùs feudatarij, & hipothecarij cederet, vt benè aduertit Coninch. ſtatim referendus. Verùm ſi interdictum feratur ſub hac forma: Interdicimus omnes terras, quas dominus habet, vel poſſidet, etſi probabile ſit ſolùm comprehendi eas quæ pleno iure à domino poſſidentur, at verius videtur comprehendi eas quarum habet vſumfructum, vt ſunt terræ in feudum, vel pignus acceptæ, quia verè ab ipſo habentur, & poſſidentur. Argum. *c. 1. de poſtulat. Prælator.* Et docuit pluribus relatis Say. *l. 5. theſauri, c. 3. à n.* 17. Henriq. *l.* 13. *c.* 42. *n.* 2. Auila 5. *p. d.* 1. *dub.* 3. Coninch. *d.* 17. *dub.* 1. *n.* 21.

Ad terras autem de nouo poſt Interdictum latum ab illo domino acquiſitas, nequaquam interdictum extenditur, niſi in ſententia Interdicti id expreſſum fuerit. Quia ſententia ex ſe non reſpicit futura. Argum. *cap. quia nonnullis.* Et *ibi* Gloſſa verbo *ad futura de Reſcript.* Si enim gratia ad futura non extenditur, *Clem. litteras de Reſcriptis*, à fortiori nec pœnæ extendendæ ſunt. Vt benè colligitur ex *leg. non poteſt ff. de Iudiciis.* & *leg. damnum. ff. de damno infecto.* Atque ita docent Geminian. *c. ſi ſententia.* §. *cæterùm n.* 6. Et *ibi* Ancharran. verſ. *ſexto.* Francus, verſ. *ſextò tangit de ſentent. excommunic. l. 6.* Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *art.* 1. *principali* §. *quantum ad primum. concluſ.* 5. Silueſt. verbo *interdictum.* 2. verſ. *ſecundum.* Sayrus aliis relatis *l.* 5. *cap.* 3. *num.* 25. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *n.* 27.

At ſi terras Interdicto ſuppoſitas dominus vendat, aut alio modo alienet, cenſet Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *à n.* 22. Caſpar. Hurtado *tract. de interdicto, difficult.* 5. *in fine.* ceſſare Interdictum, ſi ob culpam ſolius domini, & non incolarum fuerint interdictæ, quia integra ratio finalis ob quam illæ terræ ſunt interdictæ, eſt, quia ſunt domini delinquentis, vt eo interdicto appoſito puniatur, & corrigatur; quæ ratio omnino ceſſat alienatione facta. Sed rectiùs contrarium docuerunt Doctores communiter. Geminian. Ancharran. Francus, Silueſt. Paludan. Sayr. Bonac. *loc. alleg.* Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *n.* 30. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 12. *n.* 3. Quia eſto ratio finalis, ob quam illa terra interdicto fuerit ſuppoſita, ceſſet; non tamen inde probatur ceſſare interdictum ipſo iure, ſed auferendum eſſe, quia illud interdictum non fuit latum ſub conditione reſtrictiua, quouſque terra illa domini delinquentis eſſet, ſed abſolutè latum eſt, ac proinde ad quemcunque tranſit, ſecum defert onus interdictum ei annexum.

Deinde interdicta terra alicuius domini, interdicta cenſentur non ſolùm templa, & Eccleſiæ oratoria ibidem exiſtentia tempore interdicti, ſed quæ poſtmodum fuerint erecta, non quia ſententia interdicti futura reſpiciat, ſed quia reſpicit locum, cui Eccleſia denuò conſtructa inhæret. Sicuti aduertit Vgolin. *tab.* 5. *de cenſur. cap.* 21. §. 6. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 13. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 16. Idem exiſtimo, ſi Eccleſiæ interdictæ pars aliqua adderetur, eo ipſo illa pars debet cenſeri interdicta. Tum quia cum aliis partibus præexiſtentibus eandem Eccleſiam conſtituit: tum quia ſaltem Eccleſiæ interdictæ acceſſoria eſt, & acceſſorium naturam ſequitur principalis, vt benè notauit Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 3. *n.* 22. Alter. *de interdicto diſp.* 10. *cap.* 6. *colum.* 4. *&* 5. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 1. *num.* 19. Secùs cenſerem ſi Eccleſia interdicta funditùs periret, & in eo loco alia de nouo reædificaretur, quia denuò ædificata neque eſt Eccleſia quæ interdicto fuit ſuppoſita, neque illius pars.

7. Hoc interdictum locale omnes tam ſæculares, quàm regulares, tam incolæ, quàm exteri, tam exempti, quàm non exempti obſeruare tenentur, quia hæc non tam eſt prohibitio perſonis facta; quàm inhabilitas, & priuatio diuinorum loco impoſita. Argum. *cap. licet. verſ. ad ea tamen.* Et *cap. authoritate de Priuilg. lib.* 6. Et pluribus exornat Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 3. *à num.* 28. Quod adeò verum eſt, vt etiam ipſe qui interdictum locale appoſuit, eo durante teneatur illud obſeruare, quia ea obligatio naſcitur ex iure communi, cui ipſe derogare nequit. Sicuti tradit Silueſt. *interdictum* 2. *verſ. vigeſimo.* Nauarr. *c.* 27. *n.* 161. Vgolin. *tab.* 5. *de cenſur. cap.* 6. §. 1. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, c.* 3. *n.* 28. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Coninch. *diſp.* 27. *num.* 25. Bonac. *t.* 1 *diſp.* 5. *pun.* 1. *in fine.*

8. Ad extremum: communiter monent Doctores Interdictum locale ſemper ſecum ferre perſonale interdictum, illorum inquam, qui cauſam interdicto locali dederunt; nam hi ſpecialiter ſunt interdicti, ita vt neque in illo loco interdicto, nec alibi diuina participare poſſint, vti colligitur ex *c. ſicut de ſentent. excommunic. in* 6. Ad alias autem perſonas interdictum locale generale, vel ſpeciale nullatenus extenditur, ſed extra locum interdictum poſſunt diuinis intereſſe, quia interdictum locale, & perſonale diſtincta ſunt, & locale ſolùm afficit locum, & perſonas in ordine ad locum interdictum. Sicuti ex communi notarunt Nauarr. *cap.* 27. *n.* 167. Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 1. *concluſ.* 1. Couarru. *cap. alma* 2. *p.* §. 1. *n.* 6. Henriq. *l.* 13. *c.* 42. §. 4. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 4. *& ſeqq.* Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 32. *&* 33. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *pun.* 1. *num.* 2. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 5. Et deciditur *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. lib.* 6.

§. II.

De interdicto perſonali.

1 *Interdicto populo, collegio omnia illius populi, & collegij membra cenſentur interdicta.*

2 *Extenditur doctrina ad habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus.*

3 *Ab hoc Interdicto perſonali generali eximuntur Epiſcopi.*

4 *Deinde infantes nondum doli capaces, & amentes.*

3 *Item à populo recedentes alibi domicilium ſuſcepturi.*

6 *Item ſecundùm probabilem ſententiam, exteri.*

7 *Qui duplex domicilium habent interdicti cenſentur, cùm in loco interdicto habitant. Secùs in loco non interdicto.*

8 *Interdicto populo Clerus non cenſetur interdictus, neque contrà.*

9 *Interdicto Clero, Religioſi non veniunt.*

10 *Interdictis Doctoribus alicuius Vniuerſitatis, tam laici quàm clerici interdicuntur.*

11 *Interdicto populo loca illius populi non ſunt interdicta, etſi alij contrarium cenſeant.*

12 *Qui cenſeantur affici interdicto perſonali ſpeciali.*

INterdicto populo, collegio, Vniuerſitate, omnes qui illius populi, collegij, & vniuerſitatis ſunt membra cenſentur interdicti, vti deciditur *cap. ſententia de ſentent. excommunicat. l.* 6. Quod intelligendum eſt etiamſi

abſentes ſint, quando interdictum apponitur, quia abſentia non impedit eos eſſe membra communitatis interdictæ, vt notauit Ioannes Andreas *in dicto cap. ſi ſententia.* Silueſt. *interdictum* 2.§.2, Henrriq. *lib.* 13. *capitulo* 41. *n.* 2. Sayrus *lib.* 5. *capitulo* 4. *num.* 13. Bonac. *tom.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 19. Quinimo etiamſi fuerint innocentes, non excuſantur ab Interdicto, quia non interdicuntur quatenus innocentes ſunt, ſed quatenus ſunt partes communitatis nocentis. Neque eſt vllum inconueniens hoc interdicto innocentes ligari, quia ex hoc ligamine non priuantur bono aliquo obtento, ſed impediuntur ab eo obtinendo, quatenus Eccleſia non vult ſua bona illis communicare in punitionem illius qui delictum commiſit. Sicuti colligitur ex *dicto. cap ſi ſententia.* Et tradit *ibi* Ioann. Andr. Silueſt. Henrriq. *loc. alleg.* Sayrus *num.* 12. optimè Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 6. & 7. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.* 4. Adde prædicto Interdicto communitatis ſubiici qui poſt latum Interdictum partes illius fiunt, quia verè ad communitatem interdictam pertinent. Vt docuit Gloſſa *in dicto cap. ſi ſententia* verbo *non competant.* Panormit. *in cap. quoniam de officio ordinar. in princ.* Et *cap. cum in partibus, de verbor. ſignificat. in princ.* Silueſt. *interdictum* 2. *num.* 9. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 41. *num.* 2. Suar. *diſp.* 36. *ſect.* 2. *num.* 2. 9. & 10. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 8. Communitas autem ſæpè coaleſcit ex laicis, clericis, & religioſis, quo caſu omnes interdicta Vniuerſitate comprehenduntur, quia illius ſunt partes, & notant relati Doctores, ſpecialiter Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 10. & 11.

2. Extenditur hæc Doctrina ad conciues habitantes in ſuburbiis, & locis continentibus, quia reputantur concines illius populi interdicti, ſicuti dictum eſt de Interdicto locali. Quod intelligendum eſt, cùm æquè ac alij de populo honores, & onera populi interdicti ſubeunt, quia eo ipſo cenſentur eſſe de populo illo. Secùs verò ſi ſint ſui iuris, ſuáque onera, & honores diſtinctos habeant. Sicuti tradit Silneſt. verbo *interdictum.* 2. *n.* 15. Tabiena 1. *n.* 9. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 20. §. 2. Sayrus *l.* 5. *theſauri, c.* 4. *n.* 23. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 18. Secundò extenditur ad magnates, Marchiones, Duces, niſi conſuetudine, vel priuilegio eximantur ab hac obligatione, à qua non cenſentur exempti ex eo quòd eximantur ab honoribus, & oneribus temporalibus, cùm ea exemptio contineat eos eſſe de populo, vt rectè aduertit Sayrus *l.* 5. *c.* 4 *n.* 14. Si verò ſic ſui iuris exiſterent, vt nihil de honoribus, vel oneribus populi participarent, neque à populo penderent, huic Interdicto non eſſent ſubiecti, quia non cenſentur eſſe de populo, vt notat Silueſt. *interdictum* 2. *num.* 14. Henrriq. *lib.* 13. *c.* 42. *num.* 2. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 20. §. 2. Sayrus *d. c.* 4. *n.* 14.

3. Ab hoc Interdicto perſonali generali excipiuntur primò Epiſcopi, niſi de ipſis fiat expreſſa mentio, ex textu *in cap. quia periculoſum de ſentent. excommunic. in* 6. & tradunt omnes.

4. Secundò excipiuntur infantes nondum doli capaces, & amentes, quia ob defectum vſus rationis capaces non ſunt prohibitionis per cenſuram interdicti appoſitæ, benè tamen prohibentur tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia hæc non tam ipſos, quàm Clericos ſepulturos afficit, vti tradit Silueſt. *interdictum* 2. *n.* 18. Couarru. *c. alma.* 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Henrriq. *l.* 13. *c.* 42. *num.* 3. Valent. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 18. *p.* 2. Sayrus aliis relatis, *l.* 5. *cap.* 4. *n.* 21. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concl.* 5. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 1. *num.* 22. Gaſpar Hurtabo *tract. in interd. diffi.* 4. *num.* 9.

5. Tertiò excipiuntur qui à populo recedunt alibi domicilium ſuſcepturi, nam eo ipſo deſinunt eſſe illius populi ob cuius rationem Interdicto ſubiiciebantur, vt benè aduertit Sayrus *l.* 5. *c.* 4. *n.* 5. & 6. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 34. Auila 3. *p. diſp.* 1. *dub.* 2. *concl.* 1. alij communiter.

6. Quartò ſecundùm probabilem ſatis ſententiam, exteri etſi diu in populo habitent, vti ſcholaſtici, & mercatores ab Interdicto populi eximuntur, quia eſto plerumque legibus populi aſtringantur, non tamen illis quæ ſingulares perſonas quatenus ſunt partes illius populi afficiunt, vti eſt hæc lex Interdicti, quia exteri ad populum non pertinent, neque partes illius ſunt. Sicuti tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 167. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 19. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 10. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 12. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 20. §. 2. *num.* 2. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *pun.* 1. *num.* 20. & alij.

7. Quintò variant Doctores, an duplex domicilium habentes, aliud in loco Interdicto, aliud in loco non interdicto, ſint interdicti? Nam Calderin. *tract. de interdicto, memb.* 2. *num.* 39. Angl. *interdictum* 1. *num.* 4. Tabiena *eodem* §. 10. Roſella *n.* 8. affirmant interdictos eſſe, quia verè ſunt de populo interdicto, & illius honoribus fruuntur, debent ergo onera illius ſubire. Econtrà verò Silueſt. verbo *interdictum, num.* 13. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 2. & probabile reputat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 18. negant interdictos eſſe, quia cùm æquè partes ſint populi interdicti, & non interdicti, nulla eſt ratio ob quam populi interdicti onus ſubire debeant, potiùs quàm libertate frui populi non interdicti. Sed inter has duas extremas ſententias media via tenenda eſt, ſcilicet ſupradictos ſubiici Interdicto, cùm in loco interdicto habitant, ſecùs ſi in loco non interdicto, quia æquum eſt vt durante habitatione aliis de populo cuius ipſi ſunt partes, conformentur. Vti docet Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 16. Filiuc. *tract.* 18. *cap.* 1. *q.* 5. *num.* 14. Bonac. *tit.* 1. *diſp.* 5. *de cenſur. punct.* 1. *num.* 10.

8. Sextò interdicto populo, Clerus non cenſetur interdictus, neque econtrà interdicto Clero populus, quia nomine populi ſæculares tantùm veniunt intelligendi, & nomine populi ſæculares tantùm veniunt intelligendi, & nomine Cleri ſolùm Eccleſiaſtici, non laici. Colligitur ex *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in* 6. Et tradit aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 25. Suar. *diſp.* 32. *ſect.* 2. *num.* 14. & 15. Auila *diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 6. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 8. Bonac. *diſp.* 5. *pun.* 1. *num.* 15. Sub Interdicto Cleri omnes illi clerici qui priuilegio canonis, & fori gaudent, intelliguntur, non autem illi quibus ſolùm priuilegium canonis competit, quia hi ſæculares reputantur, & iuriſdictioni ſæculari ſubiiciuntur. Vti notat Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 27. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 10. Gaſp. Hurtado *tract. de interd. difficul.* 4. *circa finem.*

9. Sed an interdicto Clero Religioſi comprehendantur, cùm Interdictum fertur à ſummo Pontifice, ſeu ab eo qui in ſæculares, & regulares iuriſdictionem habeat? diſſentiunt Doctores. Nam Geminiam. *in c. ſi ſentent. excommunicat. in* 6. Couarru. *c. alma.* 2. *p.* §. 1. *n.* 8. Nauarr. *c.* 27. *n.* 167. Suar. *diſp.* 32 *ſect.* 2. *n.* 13. Philiarc. *de officio ſacerdotis, par.* 1. *l.* 4 *c.* 3. Viuald. *de interdicto. n.* 159. Thomas Zerola *prax. Epiſcop.* 2. *p.* verbo *interdictum in fine.* Sebaſtian. Medices. 2. *p. ſum. tit.* 9. *q.* 5. Toler. *l.* 1. *ſum. c.* 18. & aliis, cenſent comprehendi, quia communitas diuiditur in populum, & clerum. Argum. *c. ſi ſententia de ſentent. excommunicat.* At Religioſi etiam laici ſiue mares ſiue fœminæ non ſunt de populo, vt dictum eſt, ergo ſunt de Clero. Ergo interdicto Clero cenſendi ſunt interdicti. Sed rectiùs docuerunt contrarium Silueſt. *interdictum,* 2. *n.* 19. Angl. *eodem,* 1. *n.* 9. Tabiena *n.* 9. §. 8. Maiol. *l.* 3. *de irregul. c.* 20. *n.* 6. Henrriq. *l.* 13. *c.* 42. *n.* 3. Vgolin. *tab.* 5. §. 5. *n.* 3. Sayrus *l.* 3. *c.* 4. *n* 29. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 7. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 8. Filiuc. *tract.* 18. *c.* 1. *n.* 14. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 1. *n.* 14. Paul. Layman. *tract.* 5. *par.* 4. *c.* 1. *n.* 3. & *c.* 4. *n.* 3. Gaſp. Hurtado

tract. de

tract. de interdicto. difficult. 4. *in fine*, quia eſto ſub nomine Cleri in fauorabilibus Religioſi intelligantur, non tamen in pœnalibus, & odioſis vtpote qui diuerſis legibus, & conſtitutionibus reguntur. Si enim interdictis Religioſis non cenſentur Clericis ſæculares interdicti, neque etiam interdicto Clero, Religioſi cenſendi ſunt. Benè tamen intelliguntur Religioſi ſub Interdicto Cleri qui beneficium ſæculare poſſident, quia vnum cum clericis ſæcularibus corpus conſtituunt. Vti aduertunt Sayrus, Coninch. Hurtado *loc. alleg.* Verùm ſi interdictum latum eſſet non ſub nomine Cleri, ſed ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum, cenſerem Religioſos tam clericos quàm laicos comprehendi, quia verè ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ ad Eccleſiam, illiúſque iuriſdictionem directè pertinentes, vti aduertit Sayrus *dicto cap.* 4. *num.* 29. Ad fundamentum oppoſitum, reſpondeo, Pontificem noluiſſe definire omnia membra communitatis, ſed declarare ſub populi nomine, Clericos non comprehendi.

10. Septimò: interdictis Doctoribus alicuius Vniuerſitatis, negant Angel. verbo *interdictum.* 1. *num.* 9. Roſella *num.* 15. Silueſt. 2. *num.* 18. Vgolin. *tab.* 5. §. 5. *num.* 3. Sayrus. *lib.* 5. *theſauri, cap.* 4. *num.* 30. Doctores clericos comprehendi, ſed ſolum laicos, eo quòd ſolùm laicis competere videatur communitatem, ſeu Vniuerſitatem conſtituere. Sed tam Doctores laicos, quàm clericos comprehendi docuerunt Tabiena *interdictum* 1. *num.* 9. Armila *num.* 11. Viuald. *num.* 169. Simon Maiol. *de irregularit. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 1. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *num.* 1. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 9. Bonac. *diſp.* 5. *pun.* 1. *n.* 17. quia nomen Doctoris æquè clericis, ac laicis commune eſt, & ex omnibus illis communitas, & vniuerſitas coaleſcit, vt experientia comprobatur.

11. Octauò interdicto populo, loca illius populi eſſe interdicta docuerunt Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 1. *num.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 42. *circa finem*, ne Interdictum populi fruſtraneum eſſet, ſi clerici poſſent apertis ianuis, & campanis pulſatis in Eccleſiis illius populi diuina peragere. Sed meritò negant loca illius populi eſſe interdicta Nauarr. *c.* 27. *num.* 167. Sayr. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 16. Coninch. *diſp.* 17. *n.* 20. Auila 5. *p. diſp.* 1. *dub.* 2. Gaſpar Hurtado *tract. de interd. difficult.* 3. quia Interdictum perſonale à locali diſtinguitur, neque vnum aliud infert. Neque eſt inconueniens interdicto populo, poſſe clericos diuina in Eccleſiis illius populi peragere, cùm Eccleſiæ non ſint interdictæ. Neque inde fit Interdictum populi eludi, cùm populus abſtinere debeat ab illis officiis diuinis audiendis. Quod ſi populus interdictus illis aſſiſtere velit, neque expelli poſſit, ceſſare debent clerici ab illorum celebratione non ex lege Interdicti, ſed ob vitandum ſcandalum, & cooperationem ad peccatum.

12. Denique ſi de Interdicto perſonali ſpeciali loquamur, illi cenſentur ſpecialiter interdicti, qui in propria perſona interdicti fuerint. Deinde qui cauſam dederint locali Interdicto & à fortiori generali perſonali ex textu in *c. ſi ſententia de ſententia excommunicat. in* 6. Et tradit plures referens Sayrus *lib.* 5. *theſauri, c.* 4. *à n.* 11. Nominatim verò interdicti cenſebuntur qui ſic poſt incurſionem Interdicti declarati, & publicati fuerint nomine proprio, ſeu talibus circunſtantiis, quæ perſonam demonſtrent Argum. *c. licèt ex quadam.* Et *ibi* Gloſſa verbo, *demonſtratione de Teſtibus, & atteſtationib.* Et *c. tua nos.* & *ibi* Gloſſa, verbo *æquipollentibus de conſanguinit. & affinit.*

Pvnctvm III.

De cauſis Interdicti.

QVatuor cauſæ concurrere poſſunt ad Interdictum conſtituendum. Efficiens eſt qui Interdictum profert; materialis qui Interdicto ſubijcitur; formalis eſt modus, & forma ſeruanda in illius prolatione: finalis eſt cauſa ob quam interdictum latum eſt.

§. I.

Explicatur Interdicti miniſter, illiuſque ſubiectum.

1 *Interdictum ferens iuriſdictionem in foro contentioſo habere debet.*

2 *Epiſcopus abſque conſenſu capituli, ſententiam Interdicti ferre poteſt, conſuetudine ſpectata.*

3 *Capitulum Sede vacante interdicere poteſt medio Vicario à ſe electo.*

4 *Prælati religioſorum ſpectata conſuetudine Interdictum ſaltem locale ferre non poſſunt.*

5 *Prædicti ſi excommunicati, ſuſpenſi denunciati ſint, nequeunt ſententiam Interdicti validè ferre, ſecus ſi non ſint denunciati.*

6 *Interdici poſſunt perſonaliter omnes etiam quatenus communitatem componunt*

7 *Interdictum locale ſi directè feratur, ſemper locus interdictus ſubiectus eſſe debet interdicenti.*

1 REgula eſt ab omnibus Doctoribus recepta, miniſtrum ſeu cauſam efficientem Interdicti eſſe qui iuriſdictionem in foro contentioſo habet, & regulariter qui ſententiam excommunicationis, & ſuſpenſionis ferre poteſt, poterit interdicere. Vti ſunt Pontifex Legatus, Nuntius, delegatus, ſubdelegatus, Epiſcopus non conſecratus, & Capitulum Sede vacante, & quicunque alij qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſubditos, & loca exercent, poterunt ſibi ſubditos Interdicto ſupponere. Argum. *c. cum inter, de conſuetud. Cap. cum ab Eccleſiarum de officio delegati,* Et tradunt communiter Doctores, vt videre eſt in Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *in art.* 4 *princip.* Silueſt. *interdictum* 3. Nauar. *c.* 27. *n.* 264. Henriq. *lib.* 13. *c.* 51. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *à n.* 13. Suar. *de cenſur. d.* 36 *ſect.* 1. *& ſeqq.*

2. De quadruplici Prælato eſt difficultas qualiter interdicere poſſint. Primò de Epiſcopo, & à fortiori de quolibet alio Prælato ſub ſe capitolum habente, an abſque illius conſenſu ſententiam Interdicti ferre poſſit? Ratio dubitandi deſumitur ex *cap.* 1. *de exceſſib. prælator.* vbi Pontifex prohibet, ne clericos ſine iudicio capituli Epiſcopus ſuſpendat, aut eorum Eccleſias Interdicto ſubijciat: fauet *cap. nouit. Cap. quanto. de his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capit.* Et *cap. cùm in cunctis, de his quæ fiunt à maiore parte Capit.* Quos textus variè explicant Doctores. Nam alij intelligunt de Interdicto in perpetuum, ſeu ad longum tempus ferendo. Alij de Interdicto pro clericorum correctione lato. Alij de Interdicto lato ex officio, & ad nullius inſtantiam, vt refert Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 10. *à num.* 19. ſed dicendum eſt ſpectato iuris rigore, neque Epiſcopum neque Prælatum alium Capitulum habentem interdicere clericos poſſe abſque Capituli conſenſu, benè tamen laicos; at ſpectata conſuetudine & laicos, & clericos interdicere poſſe: ſic tradit Caldetin. *tract. de Interdicto memb.* 3. *num.* 54. Gloſſa *in dicto cap.* 1. verbo *capituli de exceſſib. prælator.* & *ibi* Panormit. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 1. §. 1. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 20. Suar. *diſp.* 36. *ſect.* 1. *num.* 6.

3. Secundò de capitulo & quidem vacante Sede medio Vicario à ſe electo, iuxta Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* At Sede non vacante, nequaquam iure ordinario poteſt iuxta textum in *cap. quæſiui, de his qui fiunt à maiore parte Capit.* Ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ aliquando Capitulum independenter ab Epiſcopo ſententiam interdicti ferre poterit: ſicuti notauit Sayrus *lib.* 5.

theſaur. c.10. num. 13. Deinde ex conſuetudine, & præſcriptione hanc poteſtatem Capitulum aliquando obtinet, iuxta *c. cum inter de conſuetud.* Et tradit Couaruu. *c. alma mater.2.p.§.2.n.6.* Henriq. *lib.13.c.51.n.2.* Sayrus *dicto lib.5.c.10.n.13.* Auila *5.p.diſp.2. dub. 1. concl.1.* Suar. *diſp.36.ſect.1.num.5.*

4. Tertiò, de Prælatis religioſorum an inquam Interdicti ſententiam tum in Religioſos ſibi ſubditos, tum in loca ſuæ iuriſdictioni ſubiecta, ferre poſſit Qua in re etſi ſpectato iuris rigore dicendum eſſet, Interdictum tam in perſonas, quàm in loca ſibi ſubiecta ferre poſſe, at conſuetudine præſcriptum eſt hanc ſibi ademptam eſſe poteſtatem, ſaltem quoad Interdictum locale, niſi fortè in plebem iuriſdictionem habeant. Sicuti tradit Henriq. *lib.13. cap.24. num. 3. & cap. 51. num.1.* Sayrus *lib.5.cap.10.num.22.* Suar. *diſp.36. ſect.1. num.2.* Filiuc. *tract.18.cap.1.q.7.* Bonac. *diſq.5.pun.1.n.2.* Layman. *lib.1.ſum. tract. 5.par.4. cap. 4. num. 1.* Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.14. initio.* Quinimo Sayrus, & Henriq. *locis allegatis* cenſent hos Prælatos religioſorum iuriſdictionem tantùm in Religioſos habentes, etſi poſſint ſibi ſubditos partiali Interdicto ligare, nempe Interdicto ab audiendis diuinis, vel confeſſionibus excipiendis, non tamen poſſe eos abſoluto Interdicto ligare, quod tamen non cenſeo verum, neque alij Doctores admittunt, qui negata poteſtate apponendi Interdictum locale, perſonale concedunt.

5. Quartò de ſupradictis ſi excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti exiſtant. Et quidem ſi ſint excommunicati, & ſuſpenſi denunciati, communis eſt omnium ſententia nec licitè, nec validè ſententiam Interdicti ferre poſſe, quia priuantur iuriſdictione ad illud munus obeundum requiſita. At ſi denunciati non ſint, etſi aliqui ſatis probabiliter exiſtimant inualidè iuriſdictionem coactiuam exercere, probabilius oppoſitum docui *hoc præſenti tract. diſp.2. de excommunicat. pun. 12. num. 6.* Interdicti verò ſiue denunciati ſint ſiue non, non impediuntur à ſententia Interdicti ferenda, quia Interdictum non iuriſdictione, ſed participatione diuinorum priuat. Vti tradit Auila *5.p.diſp.2. dub.3.concl. 1. & 2.* Gaſpar Hurtado *tract. de interd. difficul. 14. num.43.*

6. Quoad cauſam materialem, ſeu ſubiectiuam Interdicti, hoc eſt quoad eos qui interdici poſſunt, certum eſt preſonale Interdictum non ſolùm in ſingulares perſonas quâ tales ſunt, ſed in ipſas quatenus communitatem aliquam componunt, ferri poſſe; in quo maximè Interdictum ab excommunicatione differt, quæ nunquam in communitatem fertur. Vti habetur *cap. Romana.§.in vniuerſitatem. & cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in 6.* Et notauit Paludan. *in 4. d. 18.q.2. principal. in quæſtiunc.2.ar.3.* Henriq. *lib.13.c.25.n.4. & cap.50 n.1.* Sayr. *lib.5.theſauri, c.10.num.7.* Oportet autem vt perſona interdicenda ſubiecta interdicenti ſit, aliàs eius præceptis, & ſententiis ligari non poſſet. Item debet eſſe rationis compos, aliàs incapax eſt præcepti, & pœnæ præcepto annexæ, vt bene tradit Silueſt. verbo *interdictum 2.n.17.* Couaru. *cap. alma mater. 2.p.§.5.n.5.* Henriq. *lib.13.cap.42.n.3.* Sayr. *lib. 5. theſ. cap.10.num.6.*

7. Interdictum verò locale ſi directè feratur, ſemper locus interdictus eſſe debet interdicenti, & ſub illius iuriſdictione. At ſæpè contingit locum à iuriſdictione interdicentis exemptum indirectè interdici, ne Interdictum à iudice poſitum eneruetur, quod verum eſt in generali Interdicto locali. Argum. *cap. ſi ciuitas. Cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat.* Et diximus *ſupra*

* *
*

§. IV.

De cauſa formali & finali Interdicti, ſeu de forma ferendi Interdictum, & fine ob quem ferri poteſt.

1 *Interdictum fertur in punitionem, & emendationem culpæ commiſſæ.*

2 *Culpa ob quam Interdictum generale ferendum eſt, mortalis eſſe debet.*

4 *Interdictum generale perſonale, & locale etiam ſpeciale nunquam ferri poteſt ob culpam alicuius priuati.*

4 *Pro delicto à communitate commiſſo in retinendo ære alieno, Interdictum locale generale ferri non poteſt.*

5 *Interdictum verò locale ſpeciale ferri poteſt.*

6 *Interdictum perſonale generale verius cenſeo ob retentionem æris alieni imponi non poſſe.*

7 *Interdictum perſonale ſpeciale nunquam ob culpam alienam ferri poteſt.*

3 *Aliquibus placet ob culpam venialem ſpeciale perſonale Interdictum ferri poſſe*

9 *Verius eſt oppoſitum, niſi Interdictum partiale, & ad breue tempus imponatur.*

10 *Nulla eſt forma præſcripta in interdicti impoſitione.*

1. CAuſa finalis, ſeu propter quam Interdictum fertur, eſt culpæ commiſſæ emendatio, ſeu punitio. Etenim Interdictum tum ad emendandum delictum, tum ad illud puniendum ſolet iniungi. Nunquam tamen generale Interdictum ſiue perſonale, ſiue locale iniungitur ob punitionem tantùm peccati præteriti, imò neque Interdictum locale ſpeciale, ne innocentes diuinis priuentur. Solùm autem Interdictum perſonale ſpeciale ferri aliquando poteſt non tantùm in emendationem delicti, ſed in illius punitionem, vt ſic delinquens cautior in futurum reddatur, & aliis ſit in exemplum. Argum. *cap. De viro neſand. 11. q.2. & cap. latrem.33.quæſt.2.* Et tradit Suar. *diſp.36.ſect.3. num. 13.*

2. Culpa autem ob quam Interdictum generale ferendum eſt, mortalis eſſe debet, quia Interdictum generale ſiue locale ſiue perſonale pœna grauiſſima eſt, & ex parte maior quàm excommunicatio, cùm ex hoc Interdicto innocentes puniantur, quorum punitio iniqua eſſet, niſi grauis alicuius culpa, & contumacia intercederet. Atque ita ex communi ſententia docet Sotus *in 4.d.22.q.3.ar.1.concluſ.3.* Henriq. *lib. 13.cap. 50.n.1.* Tolet. *lib. 1. ſum.c.19.* Sayrus, *lib.5.theſauri,c.11. n.1.& 16.* Suar. *diſp.36.ſect.3.n.2.* Layman. *l. 1.ſum.tract. 5 part.4.c.4.n.3.* Et colligitur ex *cap. cum medicinalis de ſententia excommunicat. in 6. & ex c. quæſiuit, de his quæ fiunt à maiore parte Capit.* Et ex Trident. *ſeſſ.25. de reformat.cap.3.*

3. Quinimo prædictum Interdictum generale perſonale, & locale etiam ſpeciale cùm vltra perſonas delinquentes afficiat innocentes, nullo modo in iure fertur, nec ferri ab alio quàm à Pontifice poteſt, ob culpam quantumuis grauem alicuius priuatæ perſonæ, niſi ea culpa ſit culpa capitis, vel communitatis. Argum. *cap. non eſt vobis de ſponſalib.* & deciditur in concilio Baſileenſi *ſeſſ.20.* Quia pœna debet proportionari culpæ, & cùm hæc ſit pœna communis culpam communem requirit. Vti pro certo tradunt Silueſt. *interdictum 3.q.5.* Angel. *num.5.* Nauarr. *c.27.n.168.* Sotus *4. d. 22.q.3.art.1.* Couarun. *cap. alma. 1.p.§. 5. num. 4. & 5.* Sayr. *lib.5.cap.11.à num.7.* Henriq. *lib. 13.c.50. num.1.* Suar. *diſp.36.ſect.3.n.5.6.& 9.* Auila *5 p.d.3.dub.1.concl. 5.* Coninch. *diſp.17.dub.1.in fine.* Paul. Layman. *lib.1. ſum.tract.5.par.4.c. 4.n.4.* Gaſp. Hurtado *tract. de interd. diffi.13.num.38.*

Aliqui

Digitized by Google

Aliqui, oempe Cardinalis *in cap. ſanè el, 2. de officie delegati*. Panormit. *ibi num. 7*. Henrriq. *lib. 13. cap. 50. n. 1.* vltra culpam capitis, vel communitatis ad prædictum Interdictum ferendum requirunt vt delinquens iuriſdictionem temporalem habeat in locum, vel communitatem interdictam, quia oon videtur rationi conſonum ſpiritualis paſtoris contumaciam cum tam graoi iactura populi coërcere. Sed rectiùs docuerunt contrarium Felin *in dicto cap. ſanè num. 2.* Decio *notab. 7.* Archidiaeon. *in cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in 6.* Et *ibi* Dominic. & Geminian. Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 1. num. 4. & §. 2. num. 5.* Vgolin. *tab. 5. cap. 20. §. 1. num. 2* Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 11. num. 9.* Suar. *diſp. 36. ſect. 3. num. 7.* Auila *5. p. diſp. 3. dub. 1. concluſ. 2.* Quippe contumacia ſpiritualis paſtoris grauius delictum eſt contumacia domini temporalis. Ergo ſi hæc ſufficit ad Interdictum generale, perſonale, & locale generale, vel ſpeciale conſtituendum, etiam contumacia ſpiritualis paſtoris ſufficere debet. Quod oon leuiter colligitur ex *dicto c. ſanè*, vbi deciditur poſſe delegatum Pontificis ſubijcere Interdicto terram iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectam, abſque vlla diſtinctione iuriſdictionis temporalis, vel ſpiritualis.

4. Grauior dubitatio eſt, an pro delicto à capite, vel communitate commiſſo in retinendo ære alieno, poſſit prædictum Interdictum ferri? Et certa ſententia eſt Interdictum locale generale ferri nequaquam poſſe abſque ſpeciali ſummi Pontificis licentia, quia ita expreſsè cautum eſt à Bonifac. VIII. in Extrauag. *Prouidè attendentes de ſentent. excommunicat.* inter communes, quam Clemens VII. anno 1530. nono Kalend. Iunij in Bulla quæ incipit: *Licèt ea quæ*, & eſt 35. eiuſdem in bullario confirmauit: ibi enim ſtatutum eſt pro contumacia domini, vel Epiſcopi loci in detinendo ære alieno, & debito pecuniario non ſoluendo, nullatenus poſſe aliquam prouinciam, ciuitatem, caſtrum, locum, territorium ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ liceotia, interdici. Quod ſi contra factum fuerit, irritum eſſe decernit. Hanc licentiam teſtatur Henrriq. *lib. 13. c. 50. n. 4.* & conſentit Sayrus *lib. 5. c. 11. n. 18.* conceſſam eſſe collectori ſubſidij, & commiſſario Cruciatæ in Hiſpania. Ex qua Extrauaganti reſcriptus videtur textus *in c. ex præſcripto de iureiurando*.

5. Interdictum verò locale ſpeciale, V. g. vnius vel alterius Eccleſiæ, etſi non conueniat pro debito pecuniario imponi; abſolutè tamen licitè, & validè impooi poſſe docent ex communi ſententia Nauarr. *cap. 27. num. 168.* Sayrus affirmans eſſe omnium, excepto Couarruu. *lib. 5. cap. 11. num. 19.* Suar. *diſp. 36. ſect. 3. num. 8.* Quia prædicta conſtitutio ſolùm de Interdicto locali generali loquitur, vti aduertit *ibi* Gloſſa, & Panormit. *in cap. eum in partibus de verbor. ſignificat.* Et tradunt relati Doctores. Ergo cùm Interdictum locale ſpeciale nullibi inueniatur prohibitum ferri poſſe pro debito pecuniario afferendum eſt validè, & licitè ferri. Præterquam quòd prohibitio facta ob cauſam pecuniariam de Interdicto locali generali tantùm indicat alia interdicta ob eam cauſam proferri poſſe. Cæterùm Couarru. *cap. alma. 2. p. §. 1. num. 5.* Mexica *de interd. diffic. 3. concluſ. 2.* Auila *5. p. diſp. 3. dub. 3. concluſ. 2.* Et inclinat Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 4. in fine*, negant Interdictum locale ſpeciale ferri ob debitum pecuniarium poſſe, quia *in prædicta Extrauag.* prohibetur, ne ſupponatur Interdicto prouincia, ciuitas, caſtrum, locus, territorium: at locus tam de Interdicto locali generali, quàm ſpeciali intelligitur. Item ſolutio debiti pecuniarij, facilè aliis viis obtioeri poteſt, abſque innocentum periculo. Præterea, locale generale Interdictum ideò ob cauſam pecuniariam debiti prohibitum eſt apponi à poteſtate ordinaria, ne ob temporalem cauſam, & quæ alia via emendari poteſt, innocentes detrimentum patiantur; at hæc ratio etiam procedit in Interdicto locali ſpeciali. Ergo Interdictum locale ſpeciale ob debitum pecuniarium impooi oequit, abſque licentia ſummi Pontificis. Et hæc ſententia mihi videtur probabilior.

6. Sed an interdictum perſonale generale, hoc eſt Interdictum communitatis ob æris alieni retentionem à capite communitatis factam, imponi poſſit? Difficultate non caret, eo quòd dicta conſtitutio ſolùm de Interdicto locali loquatur, vt manifeſtum eſt. Ex quo non leuiter colligitur Interdictum perſonale concedi, & ita affirmandum eſt verbis ipſius Extrauag. ſpectatis. At ſi mentem, & intentionem ipſius Extrauag. ſpectemos, verius cenſeo cum Calderino *tract. de interdicto, memb. 22.* perſonale Interdictum generale prohiberi ſicut & locale, ne innocentes grauentur ob hanc temporalem cauſam, quæ fuit ratio prohibeodi appoſitionem interdicti localis. Illud eſt certum, in quo ferè omnes conueniunt, vt videre eſt apud Henrriq. *lib. 13. cap. 50. num. 3.* Auilam *5. p. diſp. 3. dub. 3. concluſ. 4.* Sayr. *lib. 5. cap. 11. à num. 19.* Interdictum perſonale ſpeciale pro debito pecuniario imponi poſſe authoritate ordinaria, quia nullibi contrarium eſt cautum, neque verba dictæ Extrauag. neqoe eius intentio aduerſantur.

7. Quod ſi de ſpeciali perſonali Interdicto loquamur, Henrriq. *lib. 13. cap. 50. num. 2.* Auila *5. p. de cenſur. diſp. 3. dub. 2.* cenſent ob culpam alienam ferri poſſe; quia ſi ob culpam capitis innocentes communitatis grauantur in Interdicto populi, cur non poterit innocens interdici ob culpam alterius qui ipſi coninnctus eſt? Cæterùm communis eſt ſententia, teſte Sayro *lib. 5. theſauri, cap. 11. num. 5.* Suar. *diſp. 36. ſect. 3. à num. 2.* Gaſpar Hurtado *de interd. difficult. 13. nu. 19.* Interdictum perſonale ſpeciale nunquam ob culpam alienam ferri poſſe, ſed neceſſariò propriam ſupponere, eo quòd ſpeciale perſonale Interdictum cùm propriam perſonam vbique afficiat, pœna eſt culpam in ipſa ſupponens. Argum. *leg. ſanc. mus. Cod. de Pœnis.*

8. Grauior tamen eſt dubitatio, an ob culpam venialem propriam ſpeciale perſonale interdictum ferri poſſit? Affirmant Henrriq. & Aoila *loc. alleg.* Eman. Saa. verbo *interdictum, num. 7.* Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto, difficult. 13.* eo quòd hoc Interdictum oon privet maioribus bonis quàm excommunicatio mioor, & ex alia parte cùm eſt à iure, vel ab homine generaliter latum æquè facilè ac excommunicatio minor auferri poteſt. Ergo ſicut excommunicatio minor ob ſolam culpam venialem contrahi poteſt, etiam contrahi poterit Interdictum. Noranter dixi à iure, vel ab homine generaliter latum, nam ſi ſpecialiter ab homine latum eſſet, cùm à ſolo ipſo tolli poſſit, culpam grauem neceſſariò requirit, vt benè aduertit Gaſp. Hurtado *d. difficult. 13.*

9. Cæterùm verius eſt Interdictum particulare perſonale purum integrum etiam latum à iure, vel generaliter ab homine contrahi, abſque culpa graui non poſſe. Vti docuerunt Suar. *diſ. 36. ſect. 3. num. 2.* Coninch. *diſp. 17. dub. 1. in fine.* Vaſq. *t. 2. diſp. 58. n. 50.* Paul layman. *lib. 2. ſum. tract. 5. par. 4. cap. 4. num. 4.* Sayrus *lib. 5. cap. 11. num. 1.* & præcipuè *num. 16.* quia priuat grauiſſimis bonis, & pluribus quàm excommunicatio minor & paſſim contingentibus, ſiquidem priuat adminiſtratione ſacramentorum; receptione plurium, aſſiſtentia diuinorum officiorum, & Eccleſiaſtica ſepultura, & difficiliùs tollitur quàm excommunicatio minor, quæ à quolibet ſimplici ſacerdote auferri poteſt, cùm tamen Interdictum ſaltem proprium ſacerdotem requirat. Præterea ob tranſgreſſionem Interdicti ſæpè irregularitas incurritur, quæ tamen non incurritur ob violationem minoris excommunicationis. Signum igitur eſt grauiorem eſſe pœnam Interdictum quàm excómonicationé mioorē, ac proinde non niſi ob culpam grauem contrahi

contrahi poſſe. Verùm ſi Interdictumnon abſolutum, & integrum imponatur, ſed partiale, & ad breue tempus docent optimè Caiet. verbo *ſuſpenſio*, & verbo *interdictum*. Nauarr. *cap.27.num.* 167. Suar *diſp.36.ſect.3.n.2.* Auila *5.p.diſp.3.dub.2. concluſ.2.* Henrriq. *lib.* 13. *c.* 50.*n.2.* Layman. *lib.1.ſum.tract.5.par.4.cap.4.n.4.* Gaſp. Hurtado *tract. de interd. difficult.* 13. & alij ob peccatum veniale iniungi poſſe, quia eſt leuis pœna, & facilè amobilis.

10 Si de cauſa formali, ſeu de forma ſeruanda in impoſitione Interdicti loquamur; certum eſt nullam eſſe à iure præſcriptam, ſed eam eſſe ſufficientem quæ voluntatem imponentis exprimat, vt colligitur ex *cap. ſi ſententia. & cap. ſi ciuitas de ſententia excommunicat. in* 6. Et notauit plures referens Saytus *lib. 6. theſaur. cap.* 11.*à num.*23. Vt verò licitè feratur, debet ferri in ſcriptis, & ibi exprimi cauſa ob quam fertur, & exemplar tradi parti intra menſem ſi petierit, alioquin interdicens ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem erit ipſo iure ſuſpenſus. Quæ autem monitio requiratur, & quando appellatio ſuſpendat executionem cenſuræ, ſufficienter dictum eſt *diſp.1.& 2. huius tract.*

Pvnctvm IV.

De effectibus Interdicti.

CEnſuræ Interdicti quatuor effectus enumerant Doctores 1. Priuatio actiua, & paſſiua ſacramentorum. 2. Priuatio actiua diuinorum officiorum. 3. Priuatio actiua, & paſſiua Eccleſiaſticæ ſepulturæ. 4. Priuatio ab ingreſſu Eccleſiæ. Hi effectus non ſunt annexi cuilibet Interdicto, ſed pro voluntate imponentis plures, vel pauciores effectus compredendere Interdictum poteſt. Equidem ſi Interdictum abſolutè feratur, omnes præfatos effectus comprehendit, quia ex ſe omnes illos habet, & non eſt aliqua ratio cur potius vnum quàm alium reſpiciat effectum At ſi ex voluntate imponentis Interdictum reſtrictionem accipiat, eum tantùm effectum comprehendet, quem interdicens voluerit. Argum. *c. non eſt vobis de ſponſalib.* Et tradit Silueſt. verbo *interdictum* 3.*q.*7. Nauarr. *c.*27.*n.*183. Henrriq. *lib.* 13. *c.*2.*n.*3. & *c.*43.*n.*2. & *c.*51.*n.*4. Saytus *lib. 5. theſauri, c.* 11.*num.*18. Auila 5.*p.diſp.*4.*in princ.* Bonac.*t.* 1.*diſp.*5.*p.*3.*initio.*

§. I.

De primo effectu Interdicti, qui eſt priuatio actiua, & paſſiua ſacramentorum.

1 *Ex vi interdicti adminiſtratio, & receptio ſacramentorum prohibita eſt.*
2 *Excipitur baptiſmus paruulorum.*
3 *Hac adminiſtratio poteſt, & debet eſſe ſolemnis.*
4 *Nec refert an Interdictum ſit locale generale, an ſpeciale.*
5 *Perſona generaliter interdicta hoc ſacramentum miniſtrare poteſt, ſpecialiter verò in caſu neceſſitatis.*
6 *Quod dictum eſt de baptiſmo, dicendum eſt de ſacramento Confirmationis.*
7 *Perſona generaliter interdicta hoc ſacramentum recipere, & miniſtrare poteſt; ſecus ſpecialiter.*
8 *Sacramentum Pœnitentia omnibus conceditur duplici conditione appoſita.*
9 *Eucharistia ſacramentum tempore Interdicti localis, & perſonalis generalis poteſt & debet miniſtrari iis qui ſunt conſtitui in probabili mortis periculo.*
10 *Qualiter hoc viaticum, miniſtrandum ſit.*
11 *Extra periculum mortis nec licitum eſt miniſtrare Eucharistiam, nec illam recipere in loco interdicto, nec à perſonis generaliter interdictis.*
12 *Negat communis ſententia in quatuor feſtiuitatibus contentis in* cap. alma mater de ſentent. excom. lib. 6. *poſſe Eucharistiam recipi, & miniſtrari*
13 *Verius eſt oppoſitum.*
14 *Quibus ex priuilegio competit Miſſæ ſacrificio aſſiſtere tempore Interdicti, negat communis ſententia poſſe Eucharistiam recipere.*
15 *Satis probabile eſt oppoſitum.*
16 *Sacramentum extremæ Vnctionis in nullo Interdicto locali, vel perſonali miniſtrari laicis poteſt.*
17 *Item nec clericis tempore Interdicti conceſſum eſt ſacramentum miniſtrare, vel recipere.*
18 *In illis feſtiuitatibus in quibus conceditur fidelibus diuinorum participatio, non cenſetur conceſſa extrema Vnctio.*
19 *Religioſi mendicantes, & qui horum priuilegiis communicant, miniſtrare, & recipere hoc ſacramentum tempore Interdicti poſſunt.*
20 *Si infirmus nullum aliud ſacramentum recipere poſſit, poterit illi extrema Vnctio miniſtrari.*
21 *Sacramentum Ordinis in loco interdicto, vel perſonis ſpecialiter interdictis nullo modo conferri poteſt. Bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto.*
22 *Sabbatho ſancto in loco interdicto conferri Ordines non poſſunt.*
23 *In caſu neceſſitatis alicuius prouincia benè poſſet ſacramentum Ordinis miniſtrari.*
24 *Sacramentum Matrimonij negant plures in loco interdicto, vel perſonis generaliter interdictis adminiſtrari, vel recipi poſſe.*
25 *Oppoſitum verius cenſeo.*
26 *Satisfit fundamento contrario.*
27 *Specialiter interdicti à Matrimonio contrahendo remouentur.*
28 *Tempore Interdicti benedictiones nuptiales conferri non poſſunt.*
29 *In illis quatuor feſtiuitatibus licita eſt nuptiarum ſolemnis, & publica benedictio.*
30 *Qualiter hæc benedictio præſtari poſſit, ſi coniuges interdicti exiſtant.*

1 COnſtat adminiſtrationem, & receptionem Sacramentorum prohibitam eſſe, exceptis caſibus in iure expreſſis. Vti deciditur *cap. reſponſo, de ſentent. excommunicat.* & *cap. ſi ſententia eodem tit. in* 6. Et tradunt Doctores referendi. Videndum ergo eſt quæ Sacramenta ab hac prohibitione excipiantur.

2. Primò excipitur Baptiſmus paruulorum, qui tempore cuiuſcunque Interdicti concedendus eſt ob eius neceſſitatem. Vt habetur *cap. non eſt vobis, de ſponſalib. Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* Et *ibi* Gloſſa, & Doctores. Poſtmodum hæc conceſſio extenſa fuit ad baptiſmum cuiuſcunque adulti ſiue ſani, ſiue infirmi ex textu expreſſo in *cap. quoniam de ſentent. excommunicat. in* 6. Nam eſto ſola contritione quæ votum Baptiſmi non recepti includit, ſaluari adultus poſſet, cùm per ipſum non ſtat illius receptio; at quia difficile hæc contritio haberi poteſt, noluit Eccleſia quæ pia mater eſt, hoc beneficium hominibus denegare.

3. Hæc adminiſtratio poteſt, & debet eſſe ſolemnis in Eccleſia interueniente cathechiſmo, patrinis, aliiſque Eccleſiæ ritibus conſuetis, quia hæc acceſſoria ſunt Baptiſmo, quod eſt permiſſum. Neque enim cenſendus eſt permitti Baptiſmus aliter fieri, quàm de iure faciendus præſcribitur: ſicuti ex communi notant Nauarr. *cap.* 27. *num.* 177. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 45.*num.*1. & *cap.*53. *num.*4. Sayr. *lib.* 5. *theſauri cap.*7. *num.*3. Suar. *diſp.*33.*ſect.*1. *à num.* 2. Auila 5.*p. diſp.*4.*ſect.*1.*dub.*4.*concluſ.*1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5.*pun.*3.*num*

3. *num* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. & alij paſſim. Quod adeò verum eſt, vt ſi fontis non ſit benedictus, poterit benedici; nam eſto ad ſolemnitatem Baptiſmi requiratur aquam tantùm eſſe benedictam; quia tamen conſuetū eſt fontis benedictionem pro baptiſmo miniſtrando præmitti, ea de cauſa hæc benedictio licet, vt cum debita ſolemnitate hoc ſacramentum miniſtretur. Sicuti aduertit Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 1. Alter. *de interdicto*, *diſp.* 4. *c.* 1. & 2. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 1. *num.* 2.

4. Neque refert an ſit Interdictum locale generale, an ſpeciale. Quocunque enim Interdicto exiſtente ſiue generali ſiue ſpeciali, Baptiſmus apertis ianuis, & conſueta ſolemnitate miniſtrandus eſt, ac ſi Eccleſia illa interdicta non eſſet. Nam eſto in *cap. reſponſo de ſent. excommunicat.* & *cap. non eſt vobis, de ſponſalib.* ſermo ſit de Interdicto generali. At in *cap. quoniam de ſentent. excommunicat. in* 6. abſolutè dicitur tempore Interdicti licitam eſſe huius ſacramenti adminiſtrationem, neque ibi diſtinguitur de Interdicto locali generali, vel ſpeciali, neque diſtinguendum eſt: vti ex communi docet Henriq. *cap.* 45. *num.* 3. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *num.* 40. Sayrus *lib.* 5. *cap* 7. *n.* 4. Bonac. *diſp.* 5. *pun.* 3. §. 3. *num.* 3. & alij plures apud ipſos.

5. Sed an perſona interdicta poſſit hoc Sacramentum ſolemniter miniſtrare? Conſtans eſt ſententia poſſe ſi generaliter interdicta ſit, quia generale perſonale Interdictum arctiùs non ligat quàm generale loci, quo non obſtante permittitur Baptiſmi miniſtratio. Atque ita pro certo ſupponunt Filiuc. *tract.* 17. *cap.* 2. *num.* 33. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 1. *num.* 5. Perſonam verò ſpecialiter dictam in caſu neceſſitatis, atque adeò priuatim baptizare poſſe omnes Doctores docent. Sed an ſecluſa neceſſitate ſolemniter id fieri poſſit? difficultate non caret, eo quòd ſicut non obſtante Interdicto ſpeciali locali, poteſt in eo loco miniſtrari hoc Sacramentum, ſic videtur miniſtrari poſſe à perſona ſpecialiter interdicta eius Interdicto non obſtante, quia hæc conceſſio non ob miniſtrum, ſed ob baptizandum facta eſt. Cæterùm longè verius eſt id permittendum non eſſe, quia his perſonis ſicut & excommunicatis nullus eſt fauor conceſſus, qui neceſſariò foret, ſi ſecluſa neceſſitate baptizandi ſacramentum miniſtrare poſſent. Sicuti tradit Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 7. *num.* 6. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 8. Filiuc. *tract.* 18. *cap.* 2. *n.* 33. Alter. *de interdicto diſp.* 4. *cap.* 1. *circa finem.* & *c.* 2. *ſub finem.* Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 1. *num.* 4.

6. Quod dictum eſt de Baptiſmo, dicendum eſt de ſacramento Confirmationis, nam eſto non ſit ſacramentum neceſſitatis, eſt tamen Baptiſmo acceſſorium, & illius quaſi complementum, ideóque conceſſo Baptiſmo hoc cenſetur conceſſum non vtcunque, ſed cum omni ſua ſolemnitate, apertis ianuis ſicut ſi Interdictum non eſſet. Argum. *leg. ſi quando. Cod. de inofficioſo teſtam.* quia vno conceſſo conceduntur ea cum quibus præſtari ſolet. Et ſumitur ex *cap. quoniam de ſentent. excommunic. in* 6. vti notarunt Silueſt. *interdictum*, 5. *q.* 7. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 178. Couarruu. 2. *p.* §. 2. *num.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 45. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 7. Auila. 5. *p. de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 6. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 1. *num.* 4. Barboſ. *alleg.* 31. *num.* 23. Additur præterea *in ſupradicto cap. quoniam*, poſſe chriſma confici in loco etiam ſpecialiter interdicto, quia eſt neceſſarium Confirmationi, & conceſſa Confirmatione concedi debent quæ ad illam conficiendam neceſſaria ſunt. *leg. ad rem.* & *leg. ad legatum. ff. de procurator. & defenſerib.* Et licèt communis ſententia quam docuit Couarruu. Henriq. Bonac. & alij, doceat hoc chriſma conficiendum eſſe ſeruata moderatione *cap. alma mater.* At Auguſt. Barboſa. 2. *p. de poteſt. Epiſ. alleg.* 31. Paul Layman, *lib.* 1. *ſum. tra.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. non improbabiliter cenſent id neceſſarium non eſſe, tametſi expediens ſit, quia textus *in cap. alma* non fuit expeditus ad ampliandam Interdicti prohibitionem, & abrogandos caſus, in quibus Interdicti prohibitio locum iure antiquo non habebat, ſed expeditus fuit ad temperandum rigorem illis in caſibus in quibus prohibitio Interdicti vim habebat. Cùm autem iure antiquo miniſtratio Confirmationis, & confectio chriſmatis abſque vlla moderatione *cap. alma mater* permiſſa fuerit, nullatenus cenſeri id debet ſublatum ex textu *in cap. alma mater.* Præterquam quòd huiuſmodi textus moderationem apponit in ſacrificio Miſſæ, & ſacrificiis diuinis quæ ſingulis diebus dicuntur: at confectio chriſmatis ſub his officiis diuinis quotidie dicendis non continetur; partim quia non dicitur, ſed conficitur, partim quia non ſingulis diebus, ſed ſingulis annis peragitur.

7. Quoad perſonam interdictam ſi generaliter dicta ſit, nec prohibetur hoc Sacramentum Confirmationis recipere, nec miniſtrare, quia non eſt in culpa. At ſi ſit ſpecialiter interdicta, ſicuti eſt qui cauſam interdicto dedit, nequaquam hoc Sacramentum recipere licitè poteſt, niſi priùs ſatisfactionem exhibuerit, aut ſi eam præſtare non poſſit cautionem pignoratitiam, fideiuſſoriam, vel ſaltem iuratoriam præſtiterit. Argum. *c. alma mater*, vbi à ſacramento Pœnitentiæ hi interdicti excluduntur, ea conditione non appoſita. Ergo à fortiori excludi debent à ſacramento Confirmationis, vt notarunt Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 9. Alterius *de interdicto*, *diſp.* 4. *c.* 2. *dub.* 1. Filiuc. *tract.* 18. *c.* 2. *n.* 35. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 3. §. 1. *n.* 4. Quinimo hic ſpecialiter interdictus nec licitè poteſt hoc ſacramentum miniſtrare, ſed habendus eſt ac ſi eſſe excommunicatus. Nam in *c. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. l.* 6. & *cap. clerici.* & *cap. latores de clerico excommunic. miniſtrante*, tam excommunicati quàm interdicti prohibentur adminiſtrare diuina: à qua generali prohibitione non excipiuntur ſpecialiter interdicti. Sicuti docuerunt Suar. *n.* 12. Filiuc. *n.* 35. Bonac. *n.* 6.

8. De ſacramento Pœnitentiæ dicendum eſt, et ſi iure antiquo ſolis moribundis & peregrinis conceſſum fuerit, *Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſ.* at iure nouo omnibus conceditur duplici conditione appoſita in *cap. alma mater de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Prima conditio eſt, ne recipiens ſacramentum Pœnitentiæ excommunicatus ſit non qualibet excommunicatione; ſed excommunicatione incurſa, eo quòd pertinaciter Interdicto cauſam dederit, vti placet Silueſtro *interdictum* 5. *num.* 9. Armillæ *eodem*, *num.* 45. quia cùm Pontifex in *dicto cap. alma*, ſtatuat modum in Interdicto ſeruandum, veriſimile eſt non de alio excommunicato, quàm ob cauſam Interdicti locutum eſſe. Quod ſi de quolibet excommunicato cenſeatur locutus, intelligi debet exceptio, ne poſſit excommunicatus Pœnitentiæ ſacramentum recipere abſolutione ſolemni ab excommunicatione accepta, bene tamen abſolutione priuatim ſuſcepta, quam quilibet ſacerdos non impeditus præſtare poterit extra mortis articulum, ſi reſeruata non ſit; ſecùs ſi fuerit reſeruata, aut impoſita ob eandem cauſam Interdicti. Vt docuerunt Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 15. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 3. *concluſ.* 4. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 3. *num.* 1. Filiuc. *tract.* 18. *cap.* 2. *num.* 37. Secunda conditio, ne abſoluendus cauſam culpabilem Interdicto dederit: nam eo caſu debet prius ſatisfactionem condignam exhibere, vel de ſatisfaciendo idoneam cautionem ſcilicet pignoratitiam vel fideiuſſoriam præſtare, quod ſi neutrum poſſit, iurare debet ſe cùm primum poſſit ſatisfacturum. Vti cauetur in *dicto cap. alma mater*, & notarunt Suar. Auila, Filiuc. Coninch. Bonac. *loc. alleg.* Quod dictum eſt de receptione huius Sacramenti, dicendum eſt de ius adminiſtratione: poſſe inquam adminiſtrari in loco interdicto, & à perſona generaliter interdicta. Secùs verò à perſona quæ

ſpecialiter

Digitized by Google

ſpecialiter interdicta ſit, quia huic quælibet ſacramentorum miniſtratio extra caſum neceſſitatis prohibetur. Sicuti docuit Suar. *dicta ſect.* 1. *n.* 20. Coninch. *dub.* 2. *n.* 46. Filiucius *tract.* 18. *c.* 2. *n.* 38. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 3. *n.* 2. An verò adminiſtratio Pœnitentiæ ab interdicto denunciato facta, valida ſit? meritò dubitat Suar. eo quò Interdictum non iuriſdictione, ſed diuinorum vſu priuet, ideóque probabilius cenſeo ex vi huius cenſuræ non reddi dictam adminiſtrationem inualidam. Sicuti indicauit Filiuc. *d. n.* 38. & tradit expreſsè Bonac. 1. *diſp.* 5. *p.* 3. §. *num.* 2.

9. Quod ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum attinet, dicendum eſt tempore Interdicti localis, & perſonalis generalis poſſe, & debere adminiſtrari his qui ſunt conſtituti in probabili mortis periculo, vel ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam extrinſecam, qualis eſt nauigatio diuturna, prælatio, partus difficilis, condemnatio ad mortem, dummodò cauſam Interdicto non dederint, nec fuerint aliunde ſpecialiter interdicti: colligitur ex *cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſion.* & *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* Interdicto autem ſpecialiter miniſtrari poterit, ſi priùs ſatisfactionem condignam exhibuerit, aut de ſatisfaciendo cautionem pignoratitiam vel fideiuſſoriam præſtiterit, vel ſi neutrum poſſit, iuret ſe cùm primùm poſſit ſatisfacturum iuxta textum in *cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. vti ex communi omnium ſententia docet Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 20. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 14. Coninch. *diſp.* 7. *dub.* 2. *num.* 41. Filiuc. *tract.* 18. *cap.* 2. *num.* 39. Alterius *de interdicto, diſp.* 4. *cap.* 4. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 2. *num.* 11. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *num.* 2.

10. Debet autem hoc viaticum ſolita ſolemnitate, & honore deferri clericis aliiſq; ſæcularibus comitantibus, candelis accenſis, & cymbalis pulſatis: ſicuti colligitur ex *cap. ſanè de celebrat. miſſar.* Et aduertunt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 179. Couarruu. *cap. alma mater.* 2. *p.* §. 2. *num.* 7. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 26. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 2. *num.* 1. Suar. Coninch. Laym. Auila, Alterius *locis allegatis*; quia quoties in iure aliquid permittitur, cenſendum eſt permitti prout conſuetudine fieri, receptum eſt. Nequit tamen ſacerdos Euchariſtiam deferens horas Canonicas, aliúdue officium diuinum recitare, benè tamen aliquos pſalmos, & orationes non per modum officij diuini, ſed per modum diuinæ laudis in tanti Sacramenti honorem, & comitantium deuotionem, vt bene aduertunt Sayrus, & Bonac. *ſuprà.* Delato Sacramento, licitum eſt ſacerdoti populo oſtendere adorandum, illíque cum ipſo benedicere; quia per Interdictum nōn prohibetur Euchariſtiæ viſus, oſtenſio, & adoratio niſi in Miſſæ ſacrificio, vt benè Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *num.* 27. Sayrus *cap.* 7. *num.* 28. Item poterit concedere ſolitas indulgentias, quia illarum conceſſio præter quàm quòd ex conſuetudine delationi viatici acceſſoria ſit, non eſt officium diuinum, ſed actus iuriſdictionis, qui per Interdictum non prohibetur. Sicuti notarunt Henriq. *lib.* 13. *cap.* 45. *num.* 2. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 7. §. 5. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 26. Bonac. *d. diſp.* 5. *p.* 3. §. 2. *num.* 1. & alij. Adde hæc omnia fieri poſſe coram interdictis, vt docuit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 179. Henriq. *cap.* 45. *num.* 2. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 5. *concluſ.* 4. Sayr. *cap.* 7. *num.* 28. *in fine.*

11. Extra periculum mortis conueniunt omnes neque licitum eſſe adminiſtrare ſanctiſſimam Euchariſtiam, neque illam recipere in loco interdicto, neque à perſonis generaliter interdictis, etiamſi innocentes ſint, quia iure antiquo hæc adminiſtratio, & receptio prohibita eſt. *Cap. quod in te de pœnit. & remiſſionib.* & iure nouo conceſſa non eſt præter Miſſæ ſacrificij celebrationem. *Cap. alma mater de ſentent. excommun lib.* 6.

12. Hinc oritur ratio dubitandi pro quatuor feſtiuitatibus anni, Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus in *cap. alma* conceſſum eſt omnibus fidelibus, vt tempore Interdicti localis, vel perſonalis diuina participare poſſint, dummodò cauſam Interdicti non dederint, aut aliàs ſint perſonaliter interdicti, an inquam illis temporibus ſumere Euchariſtiam, illíſque miniſtrari permiſſum ſit? Negat communis ſententia in *dicto cap. alma mater*, vbi Couarruu. 2. *p.* §. 5. *num.* 5. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 179. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 45. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 25. Gaſp. Hurtado *difficult.* 7. *num.* 16. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 5. *concl.* 3. Bonac. *diſput.* 5. *pun.* 3. §. 2. *num.* 12. & alij apud ipſos. Ducuntur quia in prædictis feſtiuitatibus ſolùm permittuntur celebrari diuina officia, & à fidelibus participari, ac ſi nullum eſſet Interdictum. At Sacramentorum receptio, & adminiſtratio diuerſa eſt à diuinis officiis, vt conſtat ex *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in.* 6. &. *cap. Epiſcoporum de Priuileg. eodem lib.* Ergo ex conceſſione diuinorum officiorum illa receptio, & adminiſtratio non cenſetur conceſſa, quia à diuerſis, & ſeparatis non eſt facienda illatio. Argum. *leg. Papinianus exuli. ff. de Minoribus.* Præterea Pontifex in *prædicto cap. alma mater* ſolùm agit de Miſſæ celebratione, & qualiter officia diuina tempore Interdicti celebrari poſſint, nihilque agit de Sacramentorum receptione, vel adminiſtratione. Ergo prohibitio tempore Interdicti iure antiquo ſtatuta, ne Sacramenta recipiantur nullam mutationem accepit ex *d. cap. alma mater.*

13. Cæterùm etſi hæc ſententia ſit valde probabilis, veriorem reputo illis feſtiuitatibus licitum eſſe ſacerdotibus Euchariſtiam adminiſtrare, & laycis recipere, prout inclinat Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *in art.* 2. *princip. concl.* 7. Federic. *conſ.* 111. *n.* 7. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 37. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *num.* 36. Filiucius *tract.* 18. *cap.* 2. *n.* 32. Moueor quia in omnium ſententia illis feſtiuitatibus conceditur omnibus Chriſti fidelibus non ſolùm aſſiſtere diuinis officiis, ſed Miſſæ ſacrificio; at iure antiquo omnibus aſſiſtentibus Miſſæ ſacrificio conceſſum erat de ipſo ſacrificio communicando participare. Ergo modò etiam id debet cenſeri conceſſum. Et fortè ob hanc cauſam textus non fuit vſus verbo aſſiſtere, ſed participare, vt ex eo colligeretur non ſolùm ex ſacrificio Miſſæ, & diuinis officiis fideles aſſiſtendo, ſed ſacratiſſimum Chriſti corpus communicando participare poſſe. Deinde ſpecialiter interdictis, ſeu illis qui cauſam Interdicto dederunt prohibetur in *dicto cap. alma* Euchariſtiam accipere, ergo tacitè aliis conceditur, quia exceptio vnius firmat regulam in caſibus non exceptis; aliàs fruſtra eſſet hæc exceptio, ſi omnes tam interdicti, quàm non interdicti, & tam interdicti ſpecialiter quàm generaliter excluſi à communione eſſent. Et ex his ſoluitur oppoſita ratio dubitandi.

14. Huic quæſtioni affinis eſt quam mouent Doctores de ſacerdotibus, aliiſque clericis quibus conceſſum eſt celebrare ſacrificium Miſſæ, & diuina officia. Et eadem quæſtio eſt de his quibus ex priuilegio competit diuinis aſſiſtere; an inquam omnes hi Euchariſtiam more laycorū recipere poſſint? Negant in *dicto c. alma mater* grauiſſimi Doctores, Ancharran *n.* 8. Philippus Francus *ibidem in fine.* Couarruu. 2. *p.* §. 3. *n.* 1. & §. 5. *n.* 6. Nauarr. *c.* 27. *n.* 178. Henriq. *lib.* 13. *c.* 45. *num.* 2. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 7. §. 6. *num.* 5. Sayrus. *lib.* 5. *c.* 7. *num.* 21. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 3. §. 2. *n.* 8. Auila. 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 5. *concluſ.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 1. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto, difficult.* 8. *n.* 18. & alij. Mouentur, quia iure antiquo prohibita erat Euchariſtiæ receptio niſi morituris. *Cap. quod. in te de pœnitent. & remiſſionib.* à qua prohibitione recedi nequit niſi quatenus iure nouo inueniatur permiſſum.

Argum

Argum. *Clem.* 1. §. *porrò de verbor. ſignificat.* At iure nouo ſola receptio Eucharistiæ in celebratione Miſſæ permittitur ſacerdotibus, ne ſacrificium imperfectum eſſet. *Cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Ergo extra hunc caſum nequaquam ſupradicti recipere Euchariſtiam poſſunt.

15. Nihilominus valdè probabilem exiſtimo ſententiam Syluestri, verbo *interdictum*, 5. q. 7. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 35. & 36. Filiucij *tract.* 18. *cap.* 2. *n.* 42. & aliorum recentiorū, aſſerentem omnibus illis quibus ex priuilegio competit Miſſæ ſacrificio aſſiſtere poſſe, conceſſum conſequenter eſſe, poſſe communicare; quia ea aſſiſtentia à tempore naſcentis Eccleſiæ ſecum annexam habet ſacram communionem, ideóque conceſſo primo acceſſorium cenſendum eſt eſſe conceſſum.

Ex his conſtat Religioſos ſiue viros ſiue fœminas & nouitios, quibus datum eſt ſacrificio, aliiſque officiis diuinis aſſiſtere, poſſe ſacram Euchariſtiam recipere. Præterquam quòd directè hoc priuilegium ſuſcipiendi Euchariſtiam omnes ferè Religioſi habent, vt conſtat ex his quæ referuntur *in Compend. priuileg. Societ. Ieſu.* verbo *interdictum*, & verbo *communicare.* Et à Nauarr. *cap.* 27. *n.* 179. Henriq. *lib.* 13. *cap* 45. *num.* 2. Sayro *lib.* 5. *cap.* 7. *n.* 23. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *num.* 2.

16. Porrò ſi de ſacramento extremæ Vnctionis loquamur, conſtans eſt omnium ſententia in nullo Interdicto locali, vel perſonali miniſtrari poſſe laicis ex deciſione textus *c. non eſt vobis de Sponſalib. Cap. quod in te de pœnit. & remiſſionib.* Nam eſto hoc Sacramentum ſit valdè morientibus proficuum, quia tamen per ſe neceſſarium non eſt, ea de cauſa ſuis fidelibus ad maiorem terrorem cenſuræ, & obſeruationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ Eccleſia tempore Interdicti denegauit, ita vt neque in loco Interdicto, neque à perſonis interdictis adminiſtrari, vel recipi permiſerit.

Quod ſi roges qua de cauſa Eccleſia permiſerit Euchariſtiam infirmis deferri, non verò extremam Vnctionem, eſto Euchariſtia non ſit ſimpliciter morientibus & ſacramentum Pœnitentiæ recipientibus abſolutè neceſſaria? Reſpondeo cum Panormit. *in c. quod te n.* 9 *de pœnitent. & remiſſionib.* in adminiſtratione Euchariſtiæ non confici ſacramentum, ſed confectum concedi, ſecùs in miniſtratione extremæ Vnctionis. Deinde recipere Euchariſtiam in articulo mortis iure diuino obligamur, quam obligationem de Extrema Vnctione Doctores non agnoſcunt. Item Euchariſtia eſt omnium ſacramentorum nobiliſſimum, & pignus æternæ gloriæ, præſtabat ergo concedi morituris, tametſi extrema Vnctio denegaretur.

17. Solùm eſt dubium, an clericis quibus conceſſum eſt tempore Interdicti ſacrificium & diuina officia celebrare, conceſſum etiam ſit hoc Sacramentum miniſtrare, vel recipere? Ratio difficultatis deſumitur ex regula: Cui maiora conceduntur & minora intelligi debent conceſſa. Cùm igitur celebratio ſacrificij, & Euchariſtiæ receptio tempore Interdicti clericis concedatur, cenſeri debet extrema Vnctio, vtpote inferior, conceſſa. Sed oppoſitum omnino tenendum eſt, pro certo traduut Panorm. *in dicto c. quod in te n.* 9. Syluest. *interd.* 5. *n.* 8. Couar. *c. alma.* 2. *p.* §. 5. *n.* 6. Saytus *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 30. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. §. 3. *n.* 4. & colligitur ex *dicto c. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* vbi poſtquam Pontifex dixerat omnibus tempore Interdicti prohibitam eſſe extremam Vnctionem, & Eccleſiaſticam ſepulturam, ſubdit ſepulturam Eccleſiaſticam clericis ſeruantibus Interdictum concedendam eſſe, tacitè ergo prohibitionem extremæ Vnctionis in ſuo vigore reliquit. Argum. *c. Nonne de præſump.*

18. Hinc deciditur, an in illis feſtiuitatibus in quibus in *c. alma mater*, conceditur fidelibus diuinorum participatio, cenſeatur conceſſa extrema Vnctio? Affirmat Federic de Senis, *conſ.* 111. Syluest. *interdictum.* 5. *n.* 3. Moueri poſſunt, quia ſacra Vnctio inter diuina reputari debet, & quia priuilegium Principis quale eſt conceſſum in *dicto cap. alma mater* latè eſt interpretandum, vt de quolibet officio diuino, & cuiuſuis ſacri participatione intelligatur. Hæc doctrina nullatenus ſuſtinenda eſt, ideóque eam reprobant communiter Doctores, Couarruu. *dicto c. alma.* 2. *p.* §. 5. *n.* 6. Vgolin. *tab.* 5. *cap.* 8. §. 11. Sayt. *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 33. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 5. *p.* 3. §. 3. *n.* 4. & alij paſſim. Etenim cùm extremæ Vnctionis prohibitio tempore Interdicti abſoluta ſit, & in *c. alma*, non inueniatur temperata pro dictis feſtiuitatibus, nam ibi non quorumlibet diuinorum participatio conceditur, ſed ſacrificij, & officiorum diuinorum ſub quibus extrema Vnctio non comprehenditur, aſſerendum eſt non eſſe licitum eo tempore miniſtrare, vel recipere extremam Vnctionem. Neque priuilegium Principis vltra proprietatem verborum extendendum eſt.

19. Religioſi verò mendicantes, & qui eorum priuilegiis communicant miniſtrare, & recipere hoc ſacramentum tempore Interdicti poſſunt ex priuilegio relato in *compend. Minor.* verbo *Vnctio extrema.* Et in *compend. priuileg. tor. Societ. Ieſu*, verbo *extrema Vnctio*, & aliis quorum meminit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 45. *n.* 4. Sayr. *lib.* 13. *c.* 7. *num.* 32.

20. Ad extremum placet referre quod benè aduertit Chapeauilla *de modo adminiſtrandi ſacramentum tempore peſtis, c.* 4. *q.* 3. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 1. verſ. *de ſacramento*, ſi infirmus nullum aliud ſacramentum recipere poſſit, poſſe illi extremam Vnctionem miniſtrare ex præſumpta Eccleſiæ voluntate, quia non eſt credendum Eccleſiam ſuis fidelibus, & maximè morituris ſubſidium Sacramentorum denegare velle, maximè cùm ſalus æterna infirmi ſacramento non recepto non leuiter periclitetur, cuius periculum maxima ex parte temperatur ſacramento extremæ Vnctionis recepto. Quinimo vt rectè aduertit Saytus *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 33. præſtaret ſanè, vt ſummus Pontifex omnibus morituris hoc ſacramentum ſicut & Euchariſtiam permitteret, tum ob eius vtilitatem, tum ob neceſſitatem, quæ aliquando euenire poteſt, vt omiſſo hoc Sacramento infirmus in æternum pereat, qui ſi illud ſuſciperet ſalutem æternam obtineret, vti latè proſequitur Cardin. Bellarmin. noſtræ Societatis Ieſu decus, & ornamentum *tract. de extrema Vnctione. cap.* 8.

21. Rurſus de ſacramento Ordinis certa ſententia eſt in loco interdicto, vel perſonis ſpecialiter interdictis nullo modo conferri poſſe, bene tamen generaliter interdictis in loco non interdicto: quia quælibet ſacramentorum receptio, & adminiſtratio in loco interdicto, vel perſonis ſpecialiter interdictis prohibita eſt. Secùs verò his qui generaliter tantùm interdicti ſunt in loco non interdicto: colligitur ex *cap. reſponſo de ſentent. excommunicat.* At nullibi inuenitur Ordinis ſacramentum exceptum, ergo intelligendum eſt prohibitum iuxta textum in *cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in* 6. & traduut ferè omnes Doctores teſte Couarruu. *c. alma* 3. *p.* §. 3. *n.* 4. Nauarr. *c.* 27. *num.* 179. Henriq. *lib.* 13. *c.* 45. *n.* 2. Sayro *lib.* 5. *theſauri, c.* 7. *n.* 35. Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 45. Filiucius *tract.* 18. *c.* 2. *n.* 47. Bonac. *diſp.* 5. *pun.* 3. §. 3. *num.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *num.* 1.

22. Duplex tamen eſt difficultas: Prima an Sabbatho ſancto in loco interdicto conferri Ordines poſſint? Ratio difficultatis eſt, quia feſtiuitas paſchalis à Miſſa incipit, at Ordinum collatio ex præſcripto Eccleſiæ Miſſæ, diuiniſque officiis eo die peragendis eſt acceſſoria. Ergo conceſſa Miſſa, & diuinis officiis, cenſeri debet conceſſa Ordinum collatio. Nihilominus oppoſitum pro certo tenendum eſt cum Paludano *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 8. *in art.* 2. *princip. concluſ.* 6. Couarruu. *in*

c.alma. 1.*p.*§.3.*n.*4. Sayro *lib.*5.*theſauri,c.*7.*n.*39.Bonac. *d.p.*3.§.3.*num.*3. quia Ordinum collatio non eſt ita acceſſoria celebrationi,& officiis diuinis Sabbarbi ſancti, quin abſque illa peragi poſſint. Non enim accedit neceſſariò, ſed voluntariè, quia Eccleſia non præcipit Ordines conferre, ſed permittit. Ergo conceſſione celebrationis, & officiorum diuinorum hæc Ordinum collatio non intelligitur conceſſa, aliàs in diebus quatuor temporum ſeruata moderatione *cap. alma mater* poſſent Ordines ſaltem iis qui in clericalem ſtatum ſunt aſcripti conferri, quod eſt falſum.

23. Secunda difficultas eſt de caſu neceſſitatis, an ſi contingeret in aliqua prouincia eſſe tantam ſacerdotum penuriam, vt ſacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ commodè infirmis miniſtrari non poſſet, licita eo caſu eſſet ordinatio in loco interdicto? Negant Syluest. verbo *interdictum* 5.*q.*7. Couarruu.*c.alma.* 2.*p.*§.3.*n.*4. Vgolin. *tab.*5.*c.*7.§.2.*n.*2. eo quòd ob hanc neceſſitatem nullibi inueniatur conceſſa huius ſacramenti miniſtratio. Sed rectiùs docuerunt contrarium Panormit. *in c. Non eſt vobis n.*8. *de Sponſalib.* Henriq. *lib.*13.*c.*45.*n.*4. Sayr. *lib.*5.*theſauri,c.*7.*n.*38. Villadiego *tract. de irregularit. c.*5. *de interdicto, n.* 2. Bonac. *diſp.*5. *pun.*3.§.3.*n.*3. Paul. Layman. *lib.* 1.*ſum. tract.*5.*par.*4.*c.*2. *n.* 1. & alij. Nam in *c. alma mater* permittuntur aliqua ſacramenta adminiſtrari, & confici tempore Interdicti, conſequenter ergo permittenda eſt ordinatio miniſtrorum qui ad id fuerint neceſſarij, aliàs inutilis eſſet talis conceſſio. Et confirmari à ſimili poteſt, ex eo namque quòd tempore Interdicti conceditur Baptiſmi, & Confirmationis receptio, & miniſtratio, conceſſa cenſetur confectio Chriſmatis, ſine quo nec miniſtrari, nec recipi poſſunt. *Cap. quoniam de ſentent. excommunicat. in* 6. Cùm ergo ſacramenta abſque miniſtris ordinatis non poſſint confici, efficitur ex conceſſione ſacramentorum conceſſam eſſe miniſtrorum ordinationem. Hæc procedunt caſu quo neceſſarium ſit in loco interdicto miniſtros initiare, vt prædictæ neceſſitati conſulatur. Quod rarò vel nunquam contingere poteſt, nam vt benè aduertit Sayrus *d.c.*7. *n.*38. debet Epiſcopus ad locum non interdictum accedere, vel ordinandos mittere ad Epiſcopos viciniores. At ſi hæc commodè fieri non poſſunt, & tantæ ſit ſacerdotum penuria, vt fidelium neceſſitati conſuli nequeat, poterit Epiſcopus in loco interdicto initiare eos tantùm miniſtros qui arbitrio prudentis iudicentur neceſſarij.

24. Dubique quoad ſacramentum Matrimonij attinet, controuerſia eſt inter Doctores, an in loco interdicto, vel perſonis generaliter interdictis adminiſtrari, vel recipi poſſit? Negant Vgolin. *tab* 5.*c.*7.§.3.*n.* 1. & *c.*10.§.1.*n.*1. Suar. *diſp.*33.*ſect.* 1.*n.*51. Sayrus *lib.* 5.*theſauri,c.*7.*n.*4. Filiuc. *tract.*18.*c.*2.*num.*51. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.*5.*p.*3.§.3.*n.* 8. & alij apud ipſos. Ducuntur ex illo principio; Quoties aliquid generaliter eſt prohibitum ſi non inueniatur exceptum prohibitum eſſe cenſetur. Ex textu *in Clement.*1.§.*porro, de Verbor. ſignificat.* At generaliter ſacramentorum receptio, & adminiſtratio tempore Interdicti prohibita eſt, niſi in caſibus à iure exceptis. *Cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. in* 6. Ergo cum ſacramentum Matrimonij exceptum non inueniatur, denegatum cenſeri debet. Et confirmari poteſt, ſi à generali prohibitione recipiendi ſacramenta Interdicti tempore Matrimonium exceptum eſſet, cur in *c. alma mater, de ſentent. excommunic. in* 6. *cap. non eſt vobis, de ſponſalib.* & *c. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* non excipitur, ſicuti excipiuntur Baptiſmus, Confirmatio, Pœnitentia, & Euchariſtia? Ergo ex horum exceptione colligitur Matrimonium ſub generali prohibitione comprehenſum eſſe. Secundò confirmo: excommunicatis etiam minori excommunicatione, cuiuslibet ſacramenti etiam Matrimonij receptio prohibita eſt. Ergo etiam interdictis prohibita cenſeri debet, cùm interdictum grauior cenſura ſit quàm excommunicatio minor.

25. Cæterùm verius cenſeo licere in loco interdicto & à perſonis generaliter interdictis matrimonium recipi, quod docuit Panormit. *in c. non eſt vobis. n.*8. *de Sponſalib.* Syluest. *interdictum,*5.*num.*9. Nauarr. *cap.*27. *n.*179. Henriq. *lib.*13.*c.*45.*num.*3. Tolet. *lib.* 1.*cap.*20. *n.*9. Auila 5.*p. de cenſur. diſp.*4.*ſect.*1. *dub.*6. Coninch. *diſp.* 17.*dub.* 2.*n.*48. Sanch. *lib.*7.*de matr. diſp.*8.*num.*2. vbi plures refert. Laym. *lib.*1 *ſum. tract.* 5.*par.*4.*c.*2.*n.* 1. Gaſpar Hurtado *tract. de interdicto difficult.*8. Moueor, quia Matrimonium præcipuè eſt contractus humanus, & politicus, cui ratio ſacramenti ex Chriſti inſtitutione annexa eſt: at contractus humani tempore Interdicti non prohibentur, ergo neque hic contractus ob Sacramenti rationem adiunctam cenſeri debet prohibitus, cùm acceſſorium naturam ſequatur principalis.

26. Neque fundamentum contrarium obeſt, quia generalia illa prohibitio intelligenda eſt de ſacramentis purè ſpiritualibus, quæque Eccleſiæ miniſtris diſpenſanda cõmittuntur, quale Matrimonium non eſt, cùm contractui humano, & politico nitatur, & ab ipſis contrahentibus adminiſtretur, & recipiatur; eáque de cauſa non fuit neceſſe à prohibitione generali excipi, quia ſub ipſa non comprehendebatur. Ad ſecundam confirmationem admitto excommunicato proprohiberi receptionem Matrimonij, quia eſt quædam cum fidelibus communicatio, at interdictis generaliter non prohibetur.

27. Specialiter verò interdicti à Matrimonio contrahendo remouentur, ſi contumaces exiſtant, quia obicem ponunt gratiæ per ſacramentum Matrimonij recipiendæ. At ſi contriti ſint & pœnitentes nullatenus à recipiendo Matrimonio excluduntur, quia ex vi cenſuræ interdicti non eſt prohibita Matrimonij receptio, ſicuti notarunt Sylu. Nauarr. Henriq. Tolet. & alij quos refert, & ſequitur Sãch. *l.*7.*de matr. diſp.*8.*n.*5.

28. Ex hac doctrina inferunt Roſella *interdictum* 2.*n.*7. Angel. *interdictum* 6.*n.*3. Gaeta repetit. *c. ad limina* 30.*q.* 1.§1.*n.*547. & ſub dubio Abbas *c. non eſt n.*8. & Præpoſit. *n.*7. *de Sponſ.* benedictiones nuptiales vulgò *velaçiones* in loco interdicto, & perſonis interdictis licere, quia hæc ſunt Matrimonio acceſſoria. Ergo illo conceſſo hæ cenſendæ ſunt concedi ex *reg. acceſſorium* 24. *de ſenten. excom.* vbi conceditur confectio Chriſmatis, eo quòd ſit acceſſoria Baptiſmo, & Confirmationi, quæ tempore Interdicti conceduntur. Sed omnino tenendum eſt tempore Interdicti has benedictiones conferri non poſſe. Vt docuit Nauarr. *c.*27.*n.*178. Henriq. *lib.*13.*c.*44.*n.*1. Sanch. innumeros referens *d. diſp.*8.*n.*10. Sayrus *lib.*5 *c.*7.*n.*41. Bonac. *diſp.*5.*p.*3.§.3. *num.*9. & alij paſſim. Et ratio eſt manifeſta, quia hæ benedictiones à ſacerdote, & tempore Miſſæ adhibitis quibuſdam orationibus conceduntur, ac proinde ſub officio diuino continentur: at officium diuinum nullatenus licet tempore Interdicti à clericis peragi præſentibus laicis, ergo hæ benedictiones coniugatis vtpote laicis nequeunt in loco interdicto conferri. Quòd ſi ipſi coniugati priuilegium haberent aſſiſtendi officiis diuinis tempore Interdicti, poſſent eorum nuptiæ benedici ſeruata moderatione *cap. alma mater*: vt tradit Henriq. Sayrus, Bonac. Sanch. Suar. *loc. alleg.* Neque rationes oppoſitæ vrgent, nam acceſſorium naturam principalis ſequitur, quando eſt eadem ratio in acceſſorio, ac in principali, eadémque diſpoſitio. Quæ in præſenti non contingunt, nam nuptialis benedictio pertinet ad diuina officia, Matrimonium non pertinet, & nuptialis benedictio tempore Interdicti ſpecialiter prohibetur, cum tamen Matrimonij nulla adſit prohibitio. Ad textum in *cap. quoniam* reſpondeo

reſpondeo eſſe diſparem rationem, quia Chriſma eſt de neceſſitate ſacramenti Confirmationis; & de præcepto in Baptiſmo. Benedictiones verò nec de eſſentia, nec de præcepto ſunt in Matrimonij contractu, cùm abſque nuptiarum benedictione peragi poſſit.

29. In illis verò quatuor feſtiuitatibus Natalis Domini Paſchatis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Virginis, quibus feſtum Euchariſtiæ per totam octauam additum eſt; ex vi Interdicti localis generalis licita eſt nuptiarum ſolemnis, & publica benedictio, quia pro illis temporibus interdicti obligatio quoad officiorum diuinorum celebrationem ſuſpenſa eſt, retenta prohibitione quoad ſacramenta; at nuptiarum benedictio non ſub ſacramentis, ſed ſub officiis diuinis continetur. Ergo. Atque ita tradit Sylueſt. *interdictum 5.q.2.dicta* 3. Couarruu. *c.alma* 2.*p.§.*5.*n.*6. Henriq. *lib.* 13.*c.*44.*n.*1. Sanch. *diſp.*8.*n.*15. Sayrus *c.*7.*in fine.* Bonac. *p.*3.*§.*3.*n.*8. Notanter dixi *Ex vi interdicti*, quia aliunde nuptiarum benedictio prohiberi poteſt, vti tempore Paſchatis, & Natalis Domini prohibetur etiam, iure nouo Trident. *ſeſſ.*24.*de matrim.cap.*10.

30. Sed quid ſi coniuges interdicti exiſtant, poteruntne in loco non interdicto benedici? Breuiter ſub diſtinctione reſpondeo, ſi vterque, vel alter ſit ſpecialiter interdictus, nullatenus benedictio concedi poteſt quin prius ab Interdicto abſoluatur, quia hæc cenſura cùm perſonam afficiat, quæcunque ſit ab officiorum diuinorum aſſiſtentia eam remouet. Idem eſt ſi vterque coniux, vel ſaltem vir fuerit generaliter interdictus, neque per domicilij mutationem, aut alia via ab Interdicto non liberetur, quia eo durante priuatus eſt quolibet diuino officio; at ſi mulier generaliter interdicta ſit, non autem vir, optimè benedici poterunt Matrimonio contracto, quia per ipſum mulier ſortitur forum, munera, & honores ſui viri. *leg. fæmina ff. de Senatorib. leg.fin. Cod.de incolis*, ac proinde ſicut vir benedici poteſt, ſic ipſa, quia iam in ea Interdictum ceſſauit, vtpote quæ iam non pertinet ad communitatem interdictam, ſed ad ſui viri communitatem quæ, vt ſupponitur, interdicta non eſt. Sic aliis relatis docuerunt Sanch. *lib.*7*de matr.diſp.*8.*n.*19. Sayrus *lib.*5.*theſauri c.*7. *num.* 46. Bunac. *t.*1.*diſp.*5.*de cenſur.p.*3.*§.*3.*in fine.*

§. II.

De ſecundo effectu Interdicti qui eſt priuatio diuinorum officiorum.

1 *Quid ſub nomine officij veniat intelligendum.*
2 *Ab hac prohibitione eximitur celebratio Miſſæ ſemel in hebdomada iure antiquo: nouo verò relato in* cap. alma mater *conceſſum eſt Miſſas, & officia diuina celebrari quatuor conditionibus appoſitis.*
3 *Hoc priuilegium conceſſum eſt non laicis, ſed clericis, & qui ſub nomine clericorum veniant.*
4 *Quicunque clerici etiam exteri admitti poſſunt.*
5 *Conceſſum eſt hoc priuilegium pro Eccleſiis, & Monaſteriis.*
6 *Ad priuata oratoria, aliáque loca hoc priuilegium plures cenſent extendi.*
7 *Probabilius eſt oppoſitum.*
8 *Satisfit contrariis fundamentis.*
9 *In locis in quibus celebrari poſſunt Miſſæ & diuina officia, qualibet Miſſa ſiue propria illius diei, ſiue alterius celebrari poteſt.*
10 *Hæc conceſſio* dicti cap. alma *intelligenda eſt de interdicto locali generali, non ſpeciali.*
11 *Ex interdicto generali perſonali populi conceſſio relata in* d. capitib. permittimus. *Et* cap. alma *non reſtringitur.*
12 *Conditiones ſeruandæ ſunt quatuor. Prima, vt ſubmiſſa voce Miſſa, aliáque diuina officia celebrentur.*
13 *Secunda vt ianuæ omnes per quas ad Eccleſiam patet aditus, ſint clauſæ.*
14 *Tertia ne pulſentur campanæ.*
15 *Quarta vt excommunicati, & interdicti excludantur.*
16 *Referuntur caſus in quibus Laici ad diuina officia, & ſacrificium in loco interdicto admittantur.*
17 *Suſpenditur Interdictum in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni, & ex particularibus priuilegiis in aliis feſtiuitatibus.*
18 *Hæc priuilegia non cenſentur reuocata à* Trident. *etſi plures contrarium cenſeant.*
19 *Explicatur, an ſub feſto Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes plures vel vnus tantùm dies comprehendatur.*
20 *Item à quo tempore incipiant hæ feſtiuitates, & quandò finiantur.*

1. Conſtat in loco interdicto, & à perſonis interdictis ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter officia diuina prohibita eſſe. *Cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* Ea autem ſub nomine officij diuini veniunt quæ primò, & per ſe annexa ſunt alicui Ordini ſacro, quæque à ſolis clericis ex Inſtitutione Chriſti, vel Eccleſiæ fieri permittuntur, vti ſunt ſacrificium Miſſæ, benedictio olei, chriſmatis, fontis pro ſacramento conficiendo requiſiti. Item benedictio templi, veſtium ſacrarum aquæ, benedictæ, altaris conſecratio. Horas canonicas, & officium B. Virginis cum Pſalmis, & litaniis ſi in communi dicantur, & in loco ad id ſpecialiter deputato, & cum ordinaria ſolemnitate non eſt dubium ſub prohibitione officiorum diuinorum comprehendi, cùm inſtitutæ ſint, vt nomine Eccleſiæ à clericis eo modo recitentur. Secùs verò ſi in priuata domo recitatio fiat, quia ea non eſt publica oratio, ſed priuata, & ordini clericali minimè annexa. Vti tradit Suar. *diſp.*34.*ſect.*3.*n.*13. Quod à fortiori eſt ſi in aperto campo horæ Canonicæ abſque vlla ſolemnitate Eccleſiaſtica recitarentur, quia ea recitatio non vt à miniſtris Eccleſiæ, ſed tanquam à priuatis fidelibus peragitur. Vti aliis relatis docuit Sayr. *lib.* 5. *theſauri, c.*5.*n.*12. Quapropter illud ſolùm eſt cenſendum officium diuinum tempore Interdicti prohibitum, quod de ſe Ordinem ſacrum requirit. Vt benè cum aliis aduertunt Suar. *diſp.*34.*ſect.*3.*n.*7. Sayr. *lib.*5.*c.*5.*n.*4. Auila 5. *p.diſp.*4.*ſect.*1. *dub.*1. Coninch. *diſp.*17.*dub.*21 *n.*26. Bunac. *diſp.*5.*p.*4.*à n.*1. Vnde ſub officiis diuinis non comprehenditur concio, quia non ad Deum, ſed ad populum inſtruendum ordinatur, neque benedictio menſæ, neque recitatio orationum Eccleſiæ pro itinerantibus conſtitutarum, neque aliorum Pſalmorum abſque ordine officij, neque litaniarum neque laudum B. Virginis, aliorúmque ſanctorum abſque ea ſolemnitate quæ moris eſt à clericis peragi, neque adoratio Crucis in die veneris ſancti abſque illius precibus, & orationibus, quia hæc omnia non ſunt inſtituta, vt à ſolis miniſtris Eccleſiæ præſtentur. Vti latiùs comprobat Nauarr. *c.*27.*n.*176. Henriq. *lib.*13.*c.*44.*num.*2. Sayrus *lib.*5.*c.*5.*à num.* 38. De ſola recitatione publica, & ſolemni horarum canonicarum à Monialibus præſtita, dubitare quis poterit, an ſub officio diuino per Interdictum prohibito, comprehendatur? Et dicendum eſt comprehendi, nam eſto illa recitatio vt à Monialibus fit, non ſit ordini ſacro annexa; quia tamen per ſe ex ſua inſtitutione ſolemnis horarum Canonicarum recitatio à miniſtris conſecratis peragitur & in ordine ad prædictum munus peragendum miniſtri conſecrantur; ea de cauſa Monialibus quibus hæc ſolemnis recitatio indulgetur, cenſenda eſt tempore Interdicti prohibita. Vti aduertit Suar. *dicta ſect.*3.*num.*8. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum.tract.*5. *par.*4. *cap.*2.*num.*2.

Digitized by Google

2. Ab hac tamen generali prohibitione exceptio facta eſt in *c. permiſſimus de ſententia excommunicat.* vbi à Gregorio IX. conceſſum eſt non ſolùm in interdicto generali loci, ſed ſpeciali Miſſam ſemel in hebdomada celebrari ad conficiendam Eucbariſtiam pro infirmis, ſeruatis tamen conditionibus in *c. alma mater* præſcriptis, nempe vt ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis. Deinde in c. *quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* permiſſum eſt officium diuinum à clericis binis, vel ternis peragi non cantando, ſed legendo ſub eiidem prædictis conditionibus. Hæ autem conceſſiones extenſæ ſunt in c. *alma mater* (quod eſt finale) *de ſentent. excommunicat. in 6.* ibi enim Pontifex non ſemel in hebdomada, ſed ſingulis diebus facultatem facit clericis Miſſas celebrandi, & officia diuina peragendi in quibuſcunque Eccleſiis, & Monaſteriis, ſeruatis prædictis quatuor conditionibus, nempe ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, non pulſatis campanis, & excommunicatis, & interdictis excluſis.

3. Hoc priuilegium côceſſum eſt non laicis, ſed clericis. Sub quorum nomine veniunt omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quæ priuilegio Canonicis, & fori gaudent, ſiue ſæculares, ſiue regulares, ſiue viri, ſiue fœminæ, quia verè hi ad clerum pertinent, & tradunt omnes Doctores referendi. Excipiunt tamen clericos coniugatos, etiamſi priuilegio canonis, & fori gaudeant. Nauarr. *c.* 27. *n.* 174. Couarr. *c. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 4. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. *n.* 5. Tolet. *lib.* 1. *c.* 10 Sayr. *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 34. Gaſpar Hurtado *difficult.* 7. *n.* 20. quia hoc priuilegium diſtinctum eſt. Sed rectiùs contrarium docuerunt Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 2. *poſt* 4. *concluſ.* Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concl.* 4. Coninch. 17. *dub.* 2. *n.* 30. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 4. *n.* 20. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *n.* 2. *verſ.* 4. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 4. *n.* 1. *&* 2. eo quòd coniugati priuilegio canonis, & fori gaudentes neceſſariò aſcripti ſunt ex mandato Epiſcopi alicuius Eccleſiæ obſequio, iuxta Trident *ſeſſ.* 3. *c.* 6. *de reform.* Sunt igitur iam miniſtri altaris conſtituti. Ergo non debent ab officiis diuinis excludi, ſed potiùs admitti. Sicut ante Interdictum admittebantur, ſiquidem finis conceſſionis Pontificis in *d. c. alma* fuit, vt officia diuina in Eccleſiia tempore Interdicti peragerentur ſicut ante Interdictũ, cui intentioni manifeſtè obſtaret excluſio coniugatorũ qui ante Interdictum in officiis diuinis miniſtrabãt.

4. Hanc doctrinam reſtringit Archidiac. *in dicto c. alma* ne procedat in clericis exteris ſeu alienigenis. Hi enim (inquit) nequeunt admitti. Ducitur illis verbis textus: *Canonicos, & clericos Eccleſiarum admittendos eſſe,* quaſi diceret qui non ſunt illarum Eccleſiarum non debent admitti. Sed contrarium ſcilicet quoſcunque clericos admittendos eſſe meritò docuerunt Nauarr. *c.* 27. *n.* 174. Couar. *c. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 4. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. *n.* 5. Saytus *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 35. Henriq. *lib.* 13. c. 44. *n.* 4. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 2. *verſ.* 4. eo quòd hi exteri ante Interdictum ad officia diuina vt miniſtri Eccleſiæ admittebantur. At Bonifac. VIII. *in dicto c. alma*, concedit vt diuina officia peragantur ſicut priùs, ergo hi neceſſariò admittendi ſunt. Neque obſtant ſupradicta verba textus, quia hæc referuntur ad conſecutionem diſtributionum, non autem ad diuinorum celebrationem, vt benè notauit Sayr. *l.* 5. *c.* 5. *n.* 35. *in fine.*

5. Secundò conceſſum eſt hoc priuilegium pro Eccleſiis, & Monaſteriis, ibi: Adijcimus præterea quòd ſingulis diebus in Eccleſiis, & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia diuina officia ſicut priùs. Nomine Eccleſiæ veniunt hoſpitalia authoritate Epiſcopi erecta, & nomine Monaſterij tam virorum, quàm fœminarum conuentus, quia cùm hoc ſit priuilegium, & in iure inſertùm, latè eſt interpretadum. Sicuti docet Couarr. *cap. alma.* 2. *p.* §. 4. *n.* 2. Sanch *lib.* 7. *de matr. diſp.* 8 *n.* 13. *in fin.* Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. *n.* 2. Sayr. *lib.* 5. *p.* 5. *n.* 21.

6. Sed an in priuatis oratoriis, aliiſque locis qui communiter nomine Eccleſiæ, vel Monaſterij non veniunt diuina celebrari poſſint ſeruatis quatuor conditionibus ſicut celebrantur in Eccleſiis, & Monaſteriis? Non eſt conſtans ſententia. Affirmat Nauarr. *cap.* 17. *n.* 175. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 5. *n.* 2. Henriq. *c.* 46. *num.* 1. Sayr. *lib.* ... *c.* 5. *n.* 21. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *n.* 8. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 3. *concl.* 3. Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 2. *verſ.* 2. Ducuntur, quia Bonifac. VIII. in *dicto cap. alma*, concedit celebrari diuina ſicut priùs. Ergo vbicunque ante interdictum diuina celebrabantur, poſito Interdicto celebrari poterunt, ſeruatis illis quatuor conditionibus. Secundò diuina officia ex vi Interdicti arctius prohibita ſunt celebrari in Eccleſiis, & Monaſteriis, quàm extra. Ergo conceſſa celebrationem Eccleſiis, & Monaſteriis, cenſetur conceſſa vbilibet. Textus namque meminit Eccleſiarum, & Monaſteriorum, quia frequentius ibi diuina celebrantur, non vt priuilegium reſtringeret, ſed potiùs ampliaret, quaſi diceret. Concedimus diuina celebrari in quolibet loco ad id ſpecialiter deputato, etiam in Eccleſiis, & Monaſteriis, verba namque poſita in lege gratia frequentioris vſus, diſpoſitionem non reſtringunt. Argum. *l. vn. Cod de Raptu virginum.*

7. Nihilominus etſi hæc ſententia ſit valdè probabilis, probabiliorem, exiſtimo extra Eccleſias, & Monaſteria non poſſe diuina officia celebrari. Sicuti docuit Caldetin. *tract. de interdicto, memb.* 6. Francus *d. cap. alma.* §. *adijcimus num.* 1. Couarru. 2. *p.* §. 4. *num.* 1. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 8. *n.* 13. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 4. *num.* 10. Ducor quia ſeruanda eſt prohibitio diuinorum officiorum vi interdicti facta, niſi in caſibus à iure exceptis. *Cap. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. lib.* 6. At ſolùm inuenitur excepta celebratio in Eccleſiis, & Monaſteriis adhibitis illis quatuor præfatis conditionibus. Ergo extra Eccleſias, & Monaſteria prohibitio ſeruanda eſt. Maximè cùm finis ob quem hæc conceſſio ſit, non procedat in oratoriis priuatis, aliiſve locis. Non enim ex eo quòd in illis diuina non peragantur, adeſt periculum, vt populi deuotio tepeſcat, pullulent hæreſes, & Eccleſiæ debitis obſequiis priventur; qui ſunt fines, ob quos Pontifex permittit in *dicta c. alma* celebrari Miſſas, & officia diuina in Eccleſiis, & Monaſteriis tempore interdicti.

8. Neque obſtant fundamenta contraria. Dico enim Pontificem côcedere celebrare diuina ſicut priùs in Eccleſiis tamen, & Monaſteriis non alibi, falſúmque eſt Interdictum arctiùs obligare in his locis à celebratione abſtinere quàm alibi, cùm Eccleſiæ, & Monaſteria diuinis officiis deputentur, ſecùs verò alia loca. Præterquam quòd rationes ob quas Pontifex hoc priuilegium conceſſit in Eccleſiis, & Monaſteriis procedunt, non extra. Indéque fit illa verba: *In Eccleſiis, & Monaſteriis* non gratia frequentioris vſus, ſed ad reſtringendam diſpoſitionem oppoſita eſſe.

9. Illud eſt certum his in locis, in quibus iuxta textum *in c. alma* celebrari poſſunt Miſſæ, & diuina officia quælibet, Miſſa ſiue propria illius diei, ſiue alterius celebrari poteſt. Vti aduertit Couarru. *c. alma*, 2. *p.* §. 4. *n.* 3. Sayrus aliis relatis, *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 36. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *pun.* 4. *n.* 19. quia conceſſio eſt abſoluta, & abſque vllo fundamento reſtringeretur.

10. Tertiò hæc conceſſio *cap. alma* intelligenda eſt de Interdicto locali generali, non ſpeciali, quia textus in principio fecit ſermonem de locis Interdicto ſuppoſitis, ac proinde de Interdicto generali. Ergo ſubiecta conceſſio de hoc Interdicto intelligenda eſt, cùm legis diſpoſitio ex illius principio ſumat interpretationem. *leg.* 2. *ff. de Iuris, & facti ignor. leg.* 2. *Cod. de imponenda lucratiuor. deſcript. lib.* 10. Præterea hoc priuilegium *d. c. alma* conceſſum eſt eiſdem ferè verbis quod

quod fuit conceſſum Epiſcopo tempore Interdicti celebrandi *cap. quod nonnullis de priuilegiis*, qnia Bonifac. VIII. voluit priuilegium illud Epiſcopis conceſſum ad omnes clericos extendere. At priuilegium Epiſcoporum expreſsè loquitur de interdicto generali loci, neque ad ſpeciale extenditur, vt conſtat ex illis verbis: Cùm commuoc terræ interdictum fuerit. Et nnrat ex commnni ſententia Conarruu. *x.p.§.2.n.7.* ergo priuilegium *d. c. alma* de ſolo generali locali Interdicto intelligendum eſt, maximè cùm rationes quæ mouerunt Pontificem ad illius conceſſionem non in Interdicto ſpeciali locali, ſed generali procedant. Atque ita tradit Gloſſa communiter recepta in *c. alma* verbo *Ecclesiis*. & *ibi* Cnuarr. *2.p.§.4.n.1.*& *§.5.num.2.* Nauarr. *c.27.n.175.* Toler. *lib.5.c.20.* Sanch. *lib.7. de matr. diſp.* 8. *num.* 12. Suar. *diſp.34.ſect.2. n.1.* & *ſect. 3.num.33.* Henrriq. *lib.13.cap.47.n.2.* Sayrns *lib.5.cap.5.num.20.* Anila *5.p.diſp.4.ſect.2.dub.3.& 9.* Paul. Layman. *lib.1. ſum.tract.5.par.4.c.2.n.x.* verſ. *porro*. Coninch. *diſp.17. dub.2.num.19.* Bonac. *t.1.de cenſur. diſp.5.p.4 n.7.* verſ. *ſecundo*, & alij apnd ipſos maximè apud Sanch. & Sayrum.

Vnde in Interdicto locali ſpeciali ſeruandæ ſunt regulæ traditæ in *c. permittimus de ſentent. excommunicat.* & *c. quod in te de pœnitent. & remiſſ.* Quapropter ſicut ex vi *d. c. permittimus* licitum erat etiam in Eccleſia ſpecialiter Interdicta ſemal in hebdomada celebrari ad renouandam Eucbariſtiam pro infirmis, etiam modò licèt; qnia conceſſio *d. c. alma* non ad reſtringenda priuilegia tempore Interdicti facta eſt, ſed potiùs ad illa ampliand a, vt optimè notauit Sayrus *lib.5.c.5.n.7.* aduerſus Gloſſam *in d. c. permittimus, initio*, aſſerentem deciſionem illius *c. permittimus* hodie locum non habere. Quinimo ſi neceſſitas infirmorum vrgeat, neque ſufficiant formulæ in illa Miſſa conſecratæ, licitum erit alias Miſſas celebrare, prout neceſſitas expoſtulauerit. Sicuti teſtatur Nauarr. *c.27.n.173.* Sayrus *lib. 5. c.5. n.6.* Suar. *diſp.34.ſect.3.circa finem*. Auila *5.p.diſp.4.ſect. 2.dub.1. §. ſecundo notandum*. Bonac. *diſp.5.p.4.num.7. verſ ſecundo.*

11. Ex Interdicto generali perſonali populi certum eſt conceſſionem *d. c. permittimus*, & diſpoſitionem *c. alma mater* non reſtringi. qnia ex vi huius interdicti Eccleſiæ interdictæ non ſunt, neque etiam clerici qui officiis diuinis peragendis admittuntur. Sicuti notauit Sayrus *dicto c.5.num.37.*

12. Conditiones autem ſeruandæ in huius priuilegij vſu quatuor ſunt, vt ſæpè dictum eſt. Prima vt ſubmiſſa voce Miſſa, aliáque diuina officia celebrentur, hoc eſt abſque ſolemni cantu, & taliter vt ab iis qui extra Eccleſiam fuerint, audiri non poſſint, bene tamen ab iis qui ſunt intra Eccleſiam percipi, in qua conditione omnes Doctores conueniunt.

13 Secunda conditio, vt ianuæ omnes, per quas ad Eccleſiam patet aditus, ſint clauſæ, quod verum habet etiamſi Eccleſia ſit in aliquo loco remoto, in quo nullum morale periculum adſit, quod ab aliquibus laicis audiri; aut videri ſacrificium poſſit: quia id eſt per accidens, & ex caſibus ſingularibus, & per accidens contingentibus lex generalis immutari non debet, vt benè aduertit. Suar. *diſp. 34. ſect.1.n.14.* Debéntque portæ ita eſſe clauſæ, vt ab exiſtentibus, extra Eccleſiam videri non poſſint diuina, idcóque perforatæ eſſe non debent, ſeu in ipſis foramina facta, per quæ videri poſſint quæ intra Eccleſiam aguntur. Argum. *Clem.1. de ſentent. excommunicat.* vbi Religioſi arguuntur, eo quòd in portis Eccleſiarum tempore Interdicti foramina facerent. Vti aduertit Suar. *loco allegato*. Sayrus *cap.5. num. x7.* Si verò aliqui curioſi per parietes, vel alias iunctnras auſcultarent diuina, excuſantur celebrantes, cùm id fiat præter illorum intentionem. Sicuti notat Auila *5. p.diſp.4.ſect.2.dub.3.* verſ. *circa duas*. Non tamen eſt opus portas ita clauſas eſſe, vt à volentibus egredi aperiri non poſſint, ſatis enim eſt ſi iunctæ ſint: ex hoc enim ſufficienter indicatur non poſſe alios niſi priuilegiatos ingredi, eſto conueniens eſſet (inquit Suar. *diſp.34.ſect.1.num.2.*) oſtiarium apponi, qui ingreſſuros moneret de interdicto, & non priuilegiatos repelleret. Non tamen eſt hæc diligentia in præcepto. Hæc procedunt, cùm officia diuina ſolemniter dicuntur, nam ſi in particulari dicerentur. V. g. ſi bini, vel terni Horas canonicas recitarent, iuxta textum *in c. quod in te, de pœnitent. & remiſſ.* tunc non eſt opus oſtia claudere, ſed ſatis eſt curare ne audiantur à non priuilegiatis. Sicuti docuit Nauarr. *ſum.c.27.n.175.* Medina *in ſum.lib.1.c.18.§.13.* Sayrus *lib.5.theſauri, c.5.n.1x.* Auila *5.p.diſp.4.ſect.1.dub.3.§.circa duas.*

14. Tertia conditio eſt, ne pulſentur campanæ ad Miſſam, & diuina officia, nam cùm populus conuocandus non ſit, ſed potiùs à diuinis excludendus, non erat expediens ſigno vſitato ad illius conuocationem vti. Quod adeò verũ eſt, vt nec vſus illius tintinabuli parui ad *Sanctus*, & in eleuatione Hoſtiæ liceat: vt plerique Doctores aduertunt. Syluest. *interdictum 5.q.5.p.6.* Nauarr. *c.x7.n.177.* Couarru. *c. alma 2.p. §.4.n.5.* Suar. *diſp.34.ſect.2.n.19.* Coninch. *diſp .17.dub.2.n.33.* Auila *dub.8.* Bonac. *diſp.5.p.4.n.8.* & colligitur ex *d. c. alma*, vbi pulſatio campanarum in ſacrificio, officiiſque diuinis recitandis, interdicitur. Sub nomina verò cãpanarũ, quælibet ſiue maior, ſiue minor venit. Præterquam quòd pulſatio huius tintinabuli facilè extra Eccleſiam auditur, & ad ſolemnitatẽ pertinet, idcóque cenſenda eſt prohibita, ſicuti organa, & alia ſigna ſolemnitatis prohibentur. *Cap. quod in te de pœnit. & remiſſionib.* Verùm ad ea quæ non ſunt officia diuina, licitum eſt pulſare campanas. V. g. ad conuocandum populum ad concionem, ad ſalutationem Angelicam, ad oſtenſionem reliquiarum, ad delationem Euchariſtiæ, illiúſque comitatum. Vti tradunt Suar. Auila, Bonac. & alij *locis allegatis*. Ex qua doctrina infert Bonacina, pulſari poſſe illas campanas, quæ in Eccleſiis de more pulſantur ad deſignandas Horas, Primam, Tertiam, Nonam, Veſperas &c. Sed hoc mihi non probatur, eo quòd ea pulſatio non ſolùm deſtinata eſt ad deſignandum tempus Horarum, ſed etiam ad conuocandos clericos ad eas Horas recitandas, & populum ad illarum auditionem, ideóque tempore interdicti ſilent. Quapropter Suar. *diſp.34.ſect.1.n.18.* concedens hanc campanarum pulſationem ad deſignandas Horas, illam concedit, dummodo Horæ non recitentur, idque omnibus notum ſit, quia tunc ceſſat ratio, quod pro conuocando populo pulſentur, & in Horarum ſolemnitatem, etenim pulſatio campanarum per ſe prohibita non eſt, ſed in ordine ad diuina officia. At quia clerici conuocandi ſunt ad officia recitanda, ideò ad illorum conuocationem vti Eccleſia ſolet ſigno tabulæ, vel tubæ, vt notat Sayrus *lib.5.cap.9.n.3.* Suar. *ſect.1.num.16.* Henriq. *lib.13.c.46, n.1.* Bonac. *pun.4.n.9.* Auila *5.p.diſp.4.ſect.2.dub.8.*

15. Quarta conditio eſt, vt excommunicati, & interdicti excludantur. Excommunicati, inquam, & interdicti denunciati, quia hos tantùm tenemur vitare poſt Extrauag. *ad euitanda ſcandala*. Quod ſi interdictus nollet exire poſt monitionem, debemus nos gerere ac ſi excommunicatus eſſet. Vti ex communi ſententia docent Suar. *diſp.34.ſect.2.num.9.* Auila *5.p. de cenſur. diſp.1.dub.1.concl.5.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5.p.4.c.2.n.2.* Et colligitur ex *c. alma*, vbi æquè excommunicatos & interdictos præcipit excludi. Quod omnino tenendum eſt, ſi celebratio fiat in loco interdicto, quia eo caſu non conceditur facultas celebrandi niſi excluſis interdictis, ac proinde ceſſandum eſt à celebratione, ſi interdicti expelli nequeunt, & canon Miſſæ inceptus non ſit, alias incurret celebrans irregularitatem, vtpote violans Interdictum,

vt notant Doctores nuper relati. Verùm ſi celebratio fiat in loco habili, & ingreditur perſona interdicta denunciata, cenſet vt probabile Suar. *dicta diſput.* 34. *ſect.* 2. *n.* 10. & Layman. *dicta c.* 2. *num.* 2. *verſ.* 7. non eſſe obligatum ſacerdotem omittere Miſſam, ſi interdictus nolit exire, quia iura prohibentia celebrationem coram interdicto loquuntur de loco interdicto, in quo non permittunt celebrare diuina niſi interdictis, & excommunicatis excluſis: ex alia parte non prohibetur per Interdictum communicatio cum interdictis, ſicuti prohibetur cum excommunicatis. Nulla ergo ratio eſt cogens ſacerdotem omittere ſacramentum, eo quod adſit interdictus.

Ex hac conditione alicui videbitur non ſolùm clericos, ſed etiam laicos (modò excommunicati, & interdicti non ſint) ad diuina admitti tempore Interdicti poſſe. Nam cùm textus ſolos excommunicatos, & interdictos excluſos excludat, tacitè videtur omnes alios admittere. Sed certiſſimum eſt laicos niſi priuilegium habeant excludendos eſſe, vt colligitur ex conditionibus ſuperiùs enumeratis, & præcipuè ex *c. licet* & *c. quoniam Epiſcopi, de Priuilegiis, lib. 6.* vbi ex priuilegio permittuntur laici diuinis tempore Interdicti aſſiſtere. Quod fruſtraneum eſſet, ſi ſecluſo priuilegio aſſiſtere poſſent. Argum. *leg.* 1. Et *ibi* Gloſſa, *ff. ad Municipalem.* Neque obeſt quòd textus in *d. c. alma*, ſolùm excommunicatorum, & interdictorum meminerit, quia id factum eſt, ne excommunicati, & interdicti ſiue clerici ſint, ſiue laici, admitterentur, nam de laicis ſupponebat textus non debere admitti, ſiquidem ſolis clericis priuilegium concedebat, & in eius vſu præſcribebat, ne pulſarentur campanæ, néue oſtia eſſent aperta, néue alta voce officia dicerentur, quæ omnia indicant manifeſtè populum ab illis officiis excluſum eſſe. Sicuti tradit Gloſſa *in dicta c. alma*, verbo *interdictis*. Et *ibi* Ancharran. Geminian. & Franc. Couarr. §. 4. *n.* 4. Nauarr. *c.* 27. *n.* 174. Henriq. *lib.* 13. *c.* 46. *num.* 3. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 8. §. 4. *num.* 1. Sayrus *lib.* 5. *theſauri. cap.* 5. *n.* 24. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *n.* 27. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concluſ.* 1. Paul. Layman. & Bonac. *loc. alleg.*

16. Verùm aliquibus caſibus contingit laicos ad diuina officia, & ſacrificium in loco interdicto admitti. Primò ſi defectum rationis habeant, ſicuti ſunt infantes, & amentes, quia eorum præſentia non eſt moralis, & humana, ideòque ſub prohibitione Interdicti non continetur. Sicuti docet Couarruu. *in dicto c. alma*, 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 34. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 5. Eman. Rodrig. *in ex explicat. bulla*, §. *dub.* 2. *num.* 14. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *cap.* 2. *num.* 14. *verſ. ſequuntur*. Secundò admittuntur laici ad actionem per quam Eccleſiaſtici conſtituuntur, nempe viri ad ſuſceptionem primæ tonſuræ, & fœminæ ad conſecrationem in monaſterio. Hæ enim actiones, eſto incipiant in perſona laica, finiuntur tamen in Eccleſiaſtica; ob quam cauſam in loco interdicto, ſeruatis dictis conditionibus, licent. Vt notauit Suar. *de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 3. *num.* 17. Tertiò ex neceſſitate ſacrificij admitti laici poſſunt, ſi enim ſacerdos ſacrificaturus nullum haberet miniſtrum clericum, poſſet conuocare laicum non interdictum denunciatum, vt ſibi miniſtraret, ne priuilegium quod habet reddatur inutile. Conceſſo namque priuilegio, conceſſa cenſentur quæ ad eius vſum neceſſaria ſunt. Argum. *c. licet de Priuilegiis in* 6. Et tradit excommunis ſententia Couarruo. *dicto c. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 5. Nauarr. *c.* 27. *num.* 181. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 2. *n.* 31. Auila 5. *p. de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 1. *dub.* 7. *concluſ.* 3. §. *ex dictis*. Henriq. *c.* 48. *num.* 3. Sa, verbo *interdictum*, *n.* 22. Layman. *lib.* 1. *ſum tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *num.* 2. *verſ. altera exceptio.* Et alij. Quartò ex priuilegio ſæpè laici diuinis tempore Interdicti aſſiſtunt, ſicuti omnes Doctores aduertunt. Quinimo ex priuilegio conceſſo ſingulari perſonæ, omnes illius domeſtici qui de more eum comitari ſolent, poſſunt cum eo diuinis aſſiſtere, ex textu in *dicto c. licet de Priuilegiis in* 6. aliàs inutile eſſet priuilegium, ſi ſuum ordinarium comitatum ferre non poſſet. Quod verum eſt etiamſi famuli recepti ſint tempore interdicti, modò non ſint in fraudem illius recepti. Ipſi verò famuli ſi ſemel dum domino diuinis non aſſiſtunt, nequeunt per ſe aſſiſtere, quia ſolùm ratione comitatus hæc illis aſſiſtentia permiſſa eſt. Vti ex communi ſententia hæc tradunt Nauarr. *c.* 27. *n.* 180. Sayrus plures referens, *lib.* 5. *c.* 5. *à num.* 29. & *ſeqq.* Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *num.* 32. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 7. §. *ſecundo notandum*. Bonac. *t.* 3. *diſp.* 5. *p.* 4. *à num.* 20. ſub nomine familiarium hi comprehenduntur qui dominum de more comitantur, quiue ei obſequuntur. Auila autem *dicta diſp.* 4 *ſect.* 2. *dub.* 7. *concl.* 1. quem approbare videtur Bonac. extendit ad vxorem, filios, nepotes, ſeruos, & alios qui ratione poteſtatis paternæ, vel dominij cum priuilegiato degunt, ſed nimia videtur extenſio. Notanter dixi *ex priuilegio ſingulari perſonæ conceſſo*, nam ob priuilegium communitati v. g. collegio, conuentui aſſiſtendi diuinis nequeunt eius familiares aſſiſtere. Sicuti colligitur eſt *dicto c. licet de Priuilegiis in* 6. Et aduertit Sayrus *d. lib.* 5. *theſauri, c.* 5. *n.* 30. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *num.* 38. Nam in priuilegio communitati conceſſo, non vrget ratio extenſionis ad familiares, quæ adeſt in priuilegio ſingulari perſonæ conceſſo. Etenim priuilegium ſingularis perſonæ frequenter redderetur inutile, ſi eius familiares admitti non poſſent, quod in priuilegio communitatis non procedit.

17. Tandem in *dicto c. alma* ſuſpenditur Interdictum in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ. Quam ſuſpenſionem interdicti poſtmodum Martin. V. *in conſtitut. vlt.* quæ incipit: *Ineffabile ſacramentum.* Et Eugenius IV. *in conſtitutione* 4. incipiente: *Excellentiſſimum*, extendit ad feſtum Corporis Chriſti non ſolùm pro die, ſed per totam octauam. Deinde Leo X. priuilegium hoc extendit pro feſto puriſſimæ Conceptionis B. Virginis in tota Hiſpania. Et licèt Nauarr. *c.* 27. *n.* 181. & Couarru. *c. alma.* 2. *p.* §. *num.* 1. dicant conceſſionem hanc non fuiſſe abſolutam, ſed pro illis tantùm Eccleſiis, in quibus recitatur officium puriſſimæ Conceptionis ordinatum per quemdam Pronotarium, cuius Miſſa incipit: *Egredimini.* Conſuetudine tamen factum eſt, vt extenſio habeat locum, quamuis non dicatur prædictum officium: ſicuti tradit Henriq. *lib.* 13. *c.* 47. *n.* 4. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 2. *dub.* 9. §. *ſecundo eſt notandum*. Suar. *diſp.* 34. *ſect.* 1. *n.* 41. vbi teſtatur ex concilio Trident. hæc priuilegia reuocata non eſſe, quia non ſunt conceſſa ſingularibus perſonis, vel conuentibus; ſed prouinciæ, vel regno. Aliæ ſunt extenſiones aliquibus Religionibus factæ, de quibus latè Henriq. *lib.* 13. *de excommunicat. c.* 48. Auila *dicta dub.* 9. Manuel Rodrig. *in explicat. bulla Cruciata in additionibus ad* §. 5. *n.* 38. & *ſeqq.* vbi aſſerit Religioſis mendicantibus conceſſum eſſe priuilegium ſuſpendendi Interdictum in feſtiuitatibus ſuorum Sanctorum, & in feſto Circumciſionis, Epiphaniæ, & in quatuor feſtiuitatibus B. Mariæ Virginis, & in feſtis Apoſtolorum, ac denique in dedicationis feſto ſuarum Eccleſiarum. Item ex conceſſione facta Ordini S. Hieronymi, teſtatur poſſe mendicantes Interdictum ſuſpendere in feſtiuitatibus Apoſtolorum, ſanctiſſimæ Trinitatis, S. Ioannis Baptiſtæ, & in feſtiuitatibus S. Marci, & S. Lucæ Euangeliſtæ, & in feſto omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium fidelium Defunctorum, quatenus dicitur Miſſa maior, & fit proceſſio.

18. Sed an hæc priuilegia reuocata ſint à Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 12. *de Regularib.* non eſt conſtans ſententia. Nam Nauarr. *c.* 27. *n.* 190. & *conſil.* 7. *de priuileg. in noua*

edit.

Digitized by Google

edit. Nicol. Garcia *de benefic. 3. p. cap. 2. n. 278.* & *5. p. cap. 8. num.* 87. referens pro ſe Cardinalium deciſionem. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp. 5. pun.* 1. *n.* 25. aſſerunt reuocata eſſe. Sed rectiùs ſuſtinuerunt contrarium Henriq. *lib. 13. c. 48. n.* 1. Rodrig. *qq. regular. t.* 2 *q.* 112. *art.* 2. & *in illius additionib. num.* 35. Alterius *de interdicto, diſp.* 1. *c. 4. poſt medium*, Sayrus *lib. 5. c. 13. n.* 24. quia in Trident. ſolùm reuocantur priuilegia conceſſa aliquibus Religionibus, quæ omnino eximebantur ab obſeruatione Interdicti in Eccleſia matrici poſiti, vt ex *Collectore priuilegiorum Ordinis mendicantium*, verbo *interdictum* 1. §. 26. & 27. refert Sayrus *dicto cap.* 13 *n.* 24. At ex vi prædictorum priuilegiorum non eximuntur omnino Mendicantes ab obſeruatione Interdicti, ſed pro aliquibus tantùm diebus ex *c. alma mater*, & ex Bulla Martini V. & Leonis X. & ex priuilegiis Religioſorum Interdictum generale loci ſuſpenditur; diuina officia permittuntur celebrari ſolemniter, campanis pulſatis, ianuis apertis, alta voce excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis, ita tamen vt illi ob quorum exceſſum eſt interdictum prolatum altari nullatenus appropinquent, hoc eſt nullo modo communicent, neque ab illis oblationes in Miſſa accipiantur. Sicuti explicat Suar. *diſp. 34. sect.* 1. *num* 37. Coninch. *diſp. 17. dub. 2. n.* 35. Argum. *cap. quia in omnibus* 33. *de Vſuris*; vbi infamibus, & rebellibus hæc prohibentur. Nam de propinquitate ſecundùm locum non videtur commodè textus intelligi poſſe, cùm via definiri poſſet quæ propinquitas ſit prohibita.

19. Duplex in hoc priuilegio eſt difficultas. Prima, an ſub feſto Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes plures, vel vnus tantùm dies comprehendatur? Communis ſententia, quam tuetur Gloſſa *ibi*, verbo *aſſumptio*, Syluest. *interdictum 5. q. 2. n.* 3. Nauarr. *c.* 27. *n.* 182. Henriq. *lib.* 13. *c.* 47. *n.* 2. Sayrus *lib. 5. c. 13. num.* 4. Suar. *diſp.* 34 *sect. 6. num.* 38. Filiuc. *tract. 18. c. 3. n.* 109. & alij affirmant vnicum tantùm diem comprehendi, quia de ſolo illo fit officium Natiuitatis, Paſchatis, & Pentecoſtes, aliis diebus de S. Stephano, & S. Ioanne, vel de Paſchatis octaua, aliàs ſi ob officium octauæ illis diebus celebratum, priuilegium extendendum eſſet, ad totam octauam extenderetur, quod eſt abſurdum. Nihilominus probabilitate non caret, quod docent Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art.* 1. *concluſ.* 4. Alfonſ. Viuald. *tit. de interdicto, num.* 237 & 238. Auila 5. *p. de cenſur. diſp. 4. sect.* 2. *dub.* 9. Coninch. *diſp. 17. dub.* 2. *n.* 37. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 5. *p.* 4. *n.* 15. Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.* 7. *n.* 24. omnes dies feſtiuos Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes comprehendi, quia ſecundùm communem modum loquendi qui in his maximè ſpectandus eſt, illi dies, qui vt feſtiui obſeruantur, in Natalitio Domini Reſurrectione, & Spiritus S. aduentu in honorem illarum feſtiuitatum obſeruantur, quod non tollit quominus in honorem aliorum Sanctorum ſimul obſeruari poſſint, ergo ad illas feſtiuitates pertinent. Ergo priuilegium concedens ſuſpendi Interdictum in illis feſtiuitatibus dies feſtiuos comprehendit, & ſic praxis obtinuit.

20. Secunda difficultas eſt, à quo tempore incipiant hæ feſtiuitates, & quando finiantur? Et quidem omnes conueniunt à primis veſperis vigiliæ incipere. At de tribus feſtiuitatibus Paſchalibus, affirmat Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art.* 1. *poſt 4. concluſ.* Paludan. *in 4. d. 18. q. 8. art.* 2. *princip. concl. 7. n.* 11. Et videtur eſſe Armillæ, verbo *interdictum*, *n.* 34. Tabienæ *eodem* 5. *n.* 2. §. 1. Viuald. *tit. de interdicto, n.* 242. Et valdè probabile reputat Sayrus *lib. 5. c. 13. num.* 7. incipere à Miſſa vigiliæ antecedentis. Et quidem de feſto Paſchatis id certum exiſtimo, quia omnes Doctores conueniunt à primis veſperis incipere ſolemnitatem feſti; at veſperæ in ipſa Miſſa vigiliæ continentur, & ſimul cum ipſa dicuntur. Ergo à Miſſa incipit Paſchalis ſolemnitas, & tradit Henriq. *lib. 13. c. 47 n.* 3. Polancus *de interdicto, circa finem. pag.* 150. Suar. *diſp. 34. sect. 1. num.* 42. Sayrus *loc. alleg.* De feſto Pentecoſtes, & ſimul de prædicto feſto Paſchatis hac ratione probatur, quia Miſſa quæ in vigilia illius diei celebratur, eſt propria diei ſequentis; nam in Paſcha Miſſa quæ erat dicenda nocte illa anticipatur, ideóque in oratione dicitur: *Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem.* In vigilia verò Pentecoſtes, præfatio dicitur de Spiritu ſancto, & Igitur communicanda. Ergo illæ Miſſæ ad feſtiuitatem diei ſequentis pertinent, ac proinde ab illo tempore incipit feſtiuitas. De feſto Natalis Domini probat Paludan. quia à Laudibus vigiliæ fit officium duplex, quaſi iam inchoetur Natalis ſolemnitas. Sed quamuis hoc ſit probabile, (vt cenſet Sayrus) probabilius exiſtimo initium huius ſolemnitatis à primis veſperis, & non à Miſſa computandum eſſe. Nam ſi ex eo quòd Laudes in officio vigiliæ ſub officio duplici recitentur, ſumatur initium Natalis ſolemnitatis quoad Interdicti ſuſpenſionem, affirmandum eſt ab eo tempore, quo Laudes recitari poſſunt, ſuſpendi interdictum, ac proinde à prima nocte diei antecedentis vigiliam ſuſpenſum eſſe, quod eſt omnino falſum. Præterea introitus Miſſæ in vigilia præſcriptus, manifeſtè indicat non ab eo tempore incipere Natalem ſolemnitatem. Inquit enim Eccleſia. *Hodie ſcietis quia veniet Dominus, & manè videbitis gloriam eius.* Officium verò duplex quod in Laudibus, & in Miſſa vigiliæ fit, præſtatur non quia ſit initium ſolemnitatis, ſed quia eſt diſpoſitio ad tantam ſolemnitatem. Sic tradit Suar. *dicta sect.* 1. *num* 40. Polancus *in director. confeſſor.* 150. Auila 5. *p. diſp. 4. sect.* 2. *dub.* 10. *concl.* 2.

Finiuntur autem hæ feſtiuitates ſecundùm authores *num. praced.* relatos in Completorio feſti incluſiuè, quia completorium pertinet ad officium ſolemnitatis incluſiuè, & ex alia parte ſub veſpertino officio comprehenditur, vt notauit Gloſſa *in cap. vlt diſt.* 92. Quod intelligendum eſt cum Medina *in ſum. lib.* 1. *c.* 11. §. 13. Henriq. *lib. 13. c. 47. n.* 3. Alfonſo Viualdo *tit. de interdicto n.* 246. Sayro *lib.* 5. *c.* 13. *n.* 8. Suar. *diſp. 34. sect. 3. n.* 22. Auila *dicto dub.* 10. *concl.* 3. ſecundùm diuerſum modum recitandi diuerſarum Eccleſiarum. Nam etiamſi in Eccleſia Cathedrali dictum ſit completorium, & pulſatum ad Interdictum, poterit completorium in Monaſteriis, aliiſque Eccleſiis hora conſueta diei cum ſolemnitate, dummodò in fraudem Interdicti non fiat. Non tamen licet vltra completorium prorogare ſuſpenſionem Interdicti pro toto illo die vſque ad mediam noctem, quia eſt contra communem ſententiam vſu receptam: aliàs liceret matutinas preces, quæ prima nocte ſolent in Eccleſiis Cathedralibus dici, ſolemniter recitari, quod nullo modo eſt admittendum.

§. III.

De tertio effectu Interdicti, qui eſt priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

1 *Priuat interdictum ſiue locale, ſiue perſonale Eccleſiaſtica ſepultura.*

2 *Ab hac priuatione eximuntur clerici.*

3 *Vt hoc priuilegio gaudeant quatuor conditiones ſeruandæ ſunt.*

4 *Plures docent in feſtiuitatibus conceſſis in* cap. alma *licitum eſſe corpora defunctorum publico, & ſolemni ritu ſepelire.*

5 *Probabiliorem exiſtimo ſententiam negantem.*

6 *Satisfit oppoſitis fundamentis.*

7 *Laicus habens priuilegium aſſiſtendi officiis diuinis, nequit ex vi illius in loco ſacro interdicto ſepeliri.*

8 *Priuilegium conceſſum clericis extenditur ad inter-*

Digitized by Google

dictum locale ſpeciale, modò clerici ſint illius Eccleſiæ, ſiue clerici ſint illius Eccleſiæ, ſiue alienæ.

9 *Clerici in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſepeliendi ſunt abſque officio Miſſæ, & abſque cantu.*

10 *Interdictus perſonaliter modò denunciatus ſit, priuatus eſt Eccleſiaſtica ſepultura. Et idem eſt ſi generaliter fuerit interdictus.*

11 *Nominatim denunciatus interdictus ſi decedat abſque abſolutione, & nullum contritionis ſignum dediſſe conſtiterit, extra locum ſacrum ſepeliendus eſt. Secùs ſi conſtiterit ſigna contritionis exhibuiſſe, vel ſaltem ſit ſuſpicio probabilis.*

12 *Si interdididictum ſit ſolum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ante mortem pœnituerit nulla præſtita abſolutione, poterit Eccleſiaſtica ſepultura tradi.*

1. INterdictum abſolutè ſiue locale, ſiue perſonale priuat Eccleſiaſtica ſepultura, quia is eſt vnus ex illius effectibus, vt tradunt omnes Doctores. Quare ſi locale ſit interdictũ priuat, ne in illo loco ſacro ſepultura cõcedatur, ſi perſonale, ne ea perſona Eccleſiaſticæ tradatur ſepulturæ. Sepulturã Eccleſiaſticam appellamus locum ſacrum per Epiſcopum benedictum in ſepulturam fidelium deſtinatum. Sepeliri autem fideles in hoc loco, ſi interdictum eſt generale loci, conſtat eſſe prohibitum ex *c. quod in te de pœnitent. & remiſſion.* & ſumitur ex *c. cum & plantare. §. quod ſi* & *c. vt priuilegia. Cap. Epiſcoporum de priuilegiis in 6.* Quod non ſolùm habet verum in adultis, ſed etiam in infantibus, vt ſuperiùs diximus, quia hæc prohibitio viuentes reſpicit, quos obligat, ne fidelibus ſepulturam Eccleſiaſticam in loco interdicto concedant. Sicuti docet Nauarr. *c.* 27. *n.* 168. Sayrus *c.* 8. *n.* 5. Henriq. *lib.* 13. *c.* 42. *n.* 3. & *c.* 49. *n.* 2. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *p.* 4. *c.* 2. *n.* 3. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 1. *p.* 5. *n.* 9. Dixi in loco ſacro: nam extra locum ſacrũ etiamſi interdictus ſit, vel in loco ſacro non interdicto, non prohibentur corpora fideliũ ſepeliri, vt benè notauit Nauarr. *c.* 27. *n.* 176. Henriq. *lib.* 13. *c.* 44. *n.* 4. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *num.* 3. Auila 5. *p. diſp.* 4 *ſect.* 2. *dub.* 2. Sublato interdicto qui extra locum ſacrum ſepultus eſt, debet exhumari, & in loco ſacro ſepeliri, vt præfati Doctores aduertunt.

2. Ab hac prohibitione eximuntur clerici, quibus decedentibus conceditur Eccleſiaſtica ſepultura. *Cap. quod in te de pœnitent. & remiſſion.* dummodò perſonali ſpeciali interdicto ligati non ſint, vel dederint cauſam culpabilem interdicto, quod perinde eſt, vel niſi Eccleſiaſticum interdictum violauerint, actione inquam quæ clericorum ſit propria, neque laicis communis, vt placuit Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.* 4. Nomine clerici intelliguntur in præſenti (vt ſuperiùs dixi) omnes perſonæ Eccleſiaſticæ ſiue ſæculares ſiue regulares, ſiue viri, ſiue fœminæ etiam Religionum nouitij. Quinimo coniugati ſi habitum, & tonſuram deferant. & ab Epiſcopo deſignati ſunt alicui Eccleſiæ in illius Eccleſiaſticum obſequium.

3. In huius priuilegij vſu præſcribuntur quatuor conditiones, in *dicto c. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* Prima vt ſepultura detur his clericis in cæmeterio Eccleſiæ; per quam conditionem videtur excludi Eccleſia, quæ nomine cæmeterij non venit, ſiquidem conceſſo acceſſorio non conceditur principale, imò tacitè denegatur. Verùm iam vſus obtinuit, teſte communi ſententia, nomine cæmeterij ibi comprehendi quemlibet locum ſacrum ſepulturæ fidelium deſtinatum. Vſurpauit enim Pontifex nomen cæmeterij, potiùs quàm Eccleſiæ, quia frequentiùs ibi ſepeliebantur. Argum. *c. Nullus*, 13. *q.* 2. Et docet Couarru. *c. alma* 2. *p.* §. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 2. verſ. *circa quam concluſion.* Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.* 7. Secunda conditio eſt, vt fiat ſine pulſatione campanarum, quæ explicanda eſt iuxta ea quæ §. *præced.* diximus de officiis diuinis. Tertia, ne fiat ſepultura cum ſolemnitate, Eccleſiaſtica inquam; nam quæ pertinet ad humanum honorem, non prohibetur; vt notauit Suar. *dicta ſect.* 1. *num.* 8. Quarta vt fiat cum ſilentio, hoc eſt abſque officiis diuinis more Eccleſiaſtico dicendis. Poteſt tamen iuxta conceſſionem *c. alma* celebrari Miſſa, & officium diuinum, ſeruata moderatione *ibi* præſcripta. Vnde ſi extra Eccleſiam ſepeliendum eſt corpus, nequit ibi vllum officium diuinum celebrari, vt aduertit Auila *ſupra dub.* 2. & 3. Alios referens Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.* 9.

4. Sed dubium eſt, an in feſtiuitatibus conceſſis in *c. alma*, & aliis Apoſtolicis conſtitutionibus, de quibus *ſuprà*, liceat corpora defunctorum quorumlibet ſepelire publicè, & ſolemni ritu. Dixi quorumlibet. Nam corpora clericorum non videtur dubium ſolemniter ſepeliri poſſe; ſiquidem ipſis Eccleſiaſtica ſepultura conceditur in *dicto cap. in te*, & ſolemnitas permittitur in *dicto c. alma*. Quare de aliis fidelibus eſt quæſtio, an concedi illis diebus poſſit Eccleſiaſtica ſepultura? Affirmant S. Anton. 3. *p. tit.* 29. *c.* 4. *ante medium*. Angelus *interdictum* 6. *n.* 25. Sylu. *interdictum* 5. *q.* 2. verſ. *quartum*. Tabiena *eodem* 5. *n.* 12. Nauarr. *c.* 27. *n.* 181. *in fine*. Henriq. *l.* 13. *c.* 44. *n.* 5. & *c.* 47. *n.* 4. Alfonſ. Viualdus *de interdicto*, *n.* 250. Sayr. *lib.* 5. *theſauri*, *c.* 8. *n.* 11. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *de interdicto p.* 5. *n.* 7. Ducuntur quia quibus communicamus viuis, defunctis communicare poſſumus. *Cap ſanè.* 1, 24. *q.* 2. Sed in his feſtiuitatibus licitè clerici cum omnibus fidelibus in diuinis officiis communicant. Ergo etiam cum illis iam defunctis communicare poterunt. Secundò ſepultura ſacra non tam ratione ſui, quam ob diuina officia ei adiuncta prohibetur. Ergo conceſſis diuinis officiis ſepultura concedi cenſetur. Tertiò hoc priuilegium *c. alma mater*, eſt fauorabile fidelibus, & nemini noxium, & eſt in iure inſertum, ergo amplè eſt interpretandum, vt comprehendat non ſolùm officium diuinum quod pro viuis peragitur, ſed quod peragitur pro defunctis. Neque his obſtat textus *in c. cùm & plantare. §. quod ſi Templarij de Priuilegiis.* & *c. vt priuilegia. §. illud eodem tit.* quibus contraria ſententia præcipuè nititur: vbi ſæculares ad ſepulturam Eccleſiaſticam non admittuntur, tametſi admittantur ad diuina officia, quia non in eorum fauorem, ſed in fauorem Templariorum priuilegium illud conceſſum eſt. Secùs eſt de priuilegio *d. c. alma*, quod in fauorem totius populi Chriſtiani expeditum fuit. Præterquam quòd ad ſepulturam Eccleſiaſticam admitti poſſunt omnes in *dicto c. cum & plantare*, niſi expreſsè excepti fuiſſent. Cùm ergo in *dicto c. alma* nulla ſit talis exceptio, aſſerendum eſt omnes admitti poſſe.

5. Cæterùm etſi hæc ſententia valdè probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo negantem his feſtiuitatibus poſſe ſolemniter quodlibet corpus defunctum ſepulturæ concedi, quam docuit Gloſſa *in Clement.* 1. verbo *à iure de Sepultur.* Couarrun. plures referens. *dicto c. alma.* 2. *p.* §. 5. *n.* 6. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 9. §. 1. Maiol. *lib.* 3. *de irregularit. cap.* 23. *n.* 8. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 1. *n.* 13. Conineb. *diſp.* 17. *dub.* 2. *num.* 55. Auila *diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 3. Filiuc. *tract.* 58. *n.* 99. Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.* 9. Mouetor, quia priuatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ eſt vnus ex effectibus interdicti, & diſtinctus à priuatione diuinorum officiorum ex textu *in c. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. in* 6. & *c. epiſcoporum. de Priuileg. eodem lib.* At laicis tempore generalis localis interdicti, denegatur Eccleſiaſtica ſepultura, quæ ſolis clericis eſt conceſſa in *c. quod in te de pœnit. & remiſſion.* Neque in *dicto c. alma*, hæc denegatio reuocatur, cùm ibi nulla ſit facta mentio ſepulturæ Eccleſiaſticæ. Ergo nullatenus poſſunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi. Secundò probo ex *c. cùm & plantare. §. quod ſi Templarij de Priuilegiis*, vbi dicitur accedentibus Templariis, & Hoſpitalariis ad Eccleſiam interdictam ſemel in anno celebrari poſſe

ſe diuina officia publicè apertis ianuis, propter eorum iucundum aduentum, vt explicatur *c. vt priuilegia. §. illud de Priuilegiis*, & tamen Eccleſiaſtica ſepultura laicis denegatur. Ergo ſignum eſt ea conceſſione diuinorum officiorum, ſepulturam non eſſe conceſſam. Neque obſtat non in fauorem laicorum, ſed Templariorum hoc priuilegium concedi, ſiquidem ex ſolo fauore Templariis facto laici ad diuina admittuntur, cur ergo non admittuntur ad ſepulturam? Neque valet dicere admittendos fore, niſi ibi expreſsè exciperentur, quia illa exceptio non eſt noua diſpoſitio, ſed iuris declaratio. Et confirmo, quia in *dicto c. quod in te*, conceditur clericis Eccleſiaſtica ſepultura, non autem conceduntur diuina officia, ſed potius ex vi *illius* c. denegantur. Ergo Eccleſiaſtica ſepultura quid diſtinctum eſt ab officiis diuinis; ac proinde ex conceſſione vel negatione diuinorum officiorum, non eſt cenſenda conceſſa, vel negata ſepultura.

6. Neque obſtant argumenta contrariæ ſententiæ. Ad primum concedo quibus communicamus viuis poſſe communicare defunctis in eadem re, ſecus in diuerſa. Vnde cùm non communicemus viuis in ſepultura Eccleſiaſtica, ſed ſolùm in diuinis officiis, infertur cum ipſis defunctis ſolùm in officiis communicare poſſe. Ad ſecundum nego Eccleſiaſticam ſepulturam prohiberi ratione diuinorum officiorum tantùm; ſiquidem verè ratione ſui prohibetur. Ad tertium concedo priuilegium *d. c. alma* latè interpretandum eſſe, ſed non vltra verborum proprietatem, cùm autem ibi illud priuilegium ſolùm ſit de officiis diuinis, non verò de ſacramentis, & Eccleſiaſtica ſepultura, efficitur ſola officia diuina, non ſacramenta, neque Eccleſiaſticam ſepulturam permitti.

7. Ex his efficitur laicum habentem priuilegium aſſiſtendi officiis diuinis tempore interdicti, recipiendiue ſacramenta, ex vi huius priuilegij tantùm non poſſe in loco ſacro interdicto ſepeliri. Sicuti Suar. Coninch. Vgolin. Hurtado, & alij *locis allegatis* docent, tametſi contrarium ſatis inconſequenter docuit Auila *ſuprà, dub.* 4. Concedo tamen, ſi priuilegium alicui concederetur ſub hac generalitate, vt ad diuina admitteretur, poſſe ex vi illius Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi, quia ex illa generali conceſſione videntur omnes effectus interdicti ſuſpendi. Argum. *c. ſi ſententia de ſent. excomm. in 6.* Vt bene aduertit Suar. *diſp. 35. ſect. 1. n. 17.*

8 Hucuſque de interdicto generali locali ſermonem fecimus. At ſi de interdicto locali ſpeciali loquamur, nemini eſt dubium Eccleſiaſticam ſepulturam ibi prohiberi. Solùm eſt dubium, an exceptio, & priuilegium prædictum clericis conceſſum extendatur ad interdictum hoc locale ſpeciale? Qua in re Innocent. in *c. fin. de exceſſib. prælator.* & Ioann. Andreas *cap. quod in te de pœnitent. & remiſſionib.* & Summa Aſtenſ. 2. *p. lib.* 7. *tit.* 16. *art.* 3. initio negatiuam partem tuentur, ducti ex eo quòd in *dicto c. quod in te*, vbi ſepultura Eccleſiaſtica clericis decedentibus conceditur, ſermo ſit de interdicto locali generali. Non igitur extendi debet hæc conceſſio ad locale ſpeciale interdictum.

Communior tamen ſententia affirmat clericum in ea Eccleſia ſepeliri poſſe, ſi illiuſmet Eccleſiæ ſit, nam eſto expediens ſit, vt in Eccleſia non interdicta ſi commodè fieri poſſit, ſepeliatur, nulla tamen eſt obligatio cùm nullibi inueniatur clericus à ſepultura loci ſpecialiter interdicti excluſus. Nam textus in *d. c. quod in te*, mentionem faciens interdicti generalis, ſpeciale non excluſit, & illa mentio facta eſt, quia interdictum generale eſt frequentius, non vt diſpoſitionem reſtringeret. Sicuti tradit Panormit. in *dicto c. quod in te, n.* 10. Syluest. verbo *interdictum* 5. *num.* 10. Couatrub. *c. alma* 2. *p. §.* 2. *num.* 7. Henriq. *lib.* 13. *c.* 44. *num* 4. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 8. *à num.* 12.

Si verò clerici alieni ſint grauior eſt dubitatio, an in loco ſpecialiter interdicto ſepeliri poſſint? Negant Panormit. Syluest. Couarr. Henriq. *locis allegatis*, nam cùm habeant Eccleſias non interdictas, quibus ſepeliri poſſint non debet Eccleſia interdicta illis concedi. Hæc tamen ratio ſolùm probat conuenientiam non obligationem, ideóque probabilius exiſtimo ſepeliri in ea Eccleſia poſſe, quod docuit Hoſtienſ. *in cap. fin. de exceſſib. prælator.* Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *in art.* 2. *princ. concluſ.* 10. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 13. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 2. *num.* 4. Auila 5. *par. de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 2. verſ. *ſecundò notandum.* Moueor, quia nullus textus conceſſam clericis ſepulturam tempore interdicti localis reſtringit ad propriam Eccleſiam. Item ex eo quòd clericis in *dicto cap. alma* conceſſum ſit diuina celebrare *ſuperiori* §. ſtatuimus tam clericos illius Eccleſiæ, quàm alienos admitti poſſe. Ergo eadem ratione ea conceſſione ſepulturæ clericis facta, omnes indifferenter admitti poterunt, quia ratio conceſſionis eadem in omnibus eſt, ſcilicet clericalis ordo. Præterquam quòd plures eſſent clerici ab Eccleſiaſtica ſepultura excludendi, cùm plures adſint nulli ſpeciali Eccleſiæ aſcripti.

9. Illud verò eſt certum clericos in Eccleſia ſpecialiter interdicta ſepeliendos eſſe abſque officio Miſſæ, & abſque cantu, & pulſatione campanarum, quia ita præſcribitur in *d. cap. quod in te.* Neque per conceſſionem *c. alma mater* eſt aliquid mutatum, cùm conceſſio *cap. alma* non de interdicto ſpeciali loci, ſed generali loquatur. Sicuti notarunt Paludan. *dicta concl.* 10. Couarruu. §. 2. *n.* 2. verſ. *clericis.* Henriq. c. 44. *n.* 4. Sayrus *lib.* 5. c. 8. *num.* 14.

10. Porrò ſi loquamur de Interdicto perſonali, ſi hoc ſpeciale ſit, conſtat interdictum priuatum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura. *Cap. Epiſcopus de Priuilegiis in 6. & Clement. 1. de ſepulturis.* Et idem eſt, ſi cauſam culpabilem Interdicto dederit, quia (vt ſæpe dixi) hic habetur vt perſonaliter interdictus, neque in hac parte alicui etiam clerico fauor vllus conceditur. Debet tamen eſſe denunciatus, nam poſt Extrauag. *ad euitanda ſcandala*, nemini eſt neganda ſepultura Eccleſiaſtica ex vi alicuius cenſuræ, vel ſententiæ, niſi priùs fuerit ea cenſura, vel ſententia denunciata. Vti colligitur ex ipſa Extrauag. & *ex c. vt priuilegia de Priuilegiis*, & *c. Epiſcoporum eodem tit. in 6.* Et tradit Suar. *diſp.* 33. *ſect.* 3. *à n.* 2. & *diſp.* 37. *ſect.* 2. *n.* 3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 62. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. c. 2. *in fine, num.* 4. Si verò generale interdictum ſit, eadem ratione priuantur interdicti Eccleſiaſtica ſepultura, quia hic eſt effectus proprius interdicti abſolutè lati. Neque opus eſt, vt ſinguli communitatis interdictæ denuncientur, quia hoc ferè eſt impoſſibile. Satis namque eſt, vt ipſa communitas quæ interdicitur denunciata ſit, ex eo enim reliqui qui partes ſunt illius communitatis denunciati cenſentur, vt benè notarunt Suar. *diſp.* 37. *ſect.* 2. *num.* 3. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *num.* 56. Auila 5. *p. diſp.* 5. *dub.* 1. §. *ſed eſt aduertendum.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 2. *in fine.* Tametſi non improbabiliter contrarium ſentiat Saa, verbo *interdictum, n.* 3. Nauarr. *c.* 27. *n* 187.

11. Nominatim denunciatus interdictus ſi decedat abſque abſolutione, & nullum contritionis ſignum dediſſe conſtiterit, neque illius vlla ſit probabilis opinio, extra locum ſacrum ſepeliendus eſt. At ſi conſtat ſigna contritionis exhibuiſſe, vel ſaltem attenta conditione perſonæ, probabilis ſuſpicio ſit quod non eſſet deceſſurus abſque pœnitentia, poterit præſtita indirecta abſolutione ab interdicto Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi. Sicuti tradunt aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *c.* 8. *n.* 22. Eman. Rodrig. *in explicat. Bullæ* §. 5. *n.* 11. Auila 5. *p. diſp.* 4. *ſect.* 3. *dub.* 1. *in fine.*

12. Tandem ſi interdictum ſit ſolùm ab ingreſſu Eccleſiæ, & ante mortem pœnituerit etiamſi abſolutus non

Digitized by Google

non ſit, probabilius exſtimo nulla præſtita abſolutione poſſe Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi; quia hoc interdictum videtur appoſitum, quouſque pœnitentia exhibeatur. Argum. *c. is cui de ſentent. excommunicat. in 6.* ibi is cui eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia, vel cæmeterio Eccleſiaſtico niſi pœnituerit, ſepeliri. Ergo pœnitentia poſita, vtpote conditione impleta ſepeliri debet, neque abſolutio ibi expoſtulatur. Sicuti notauit Saytus *lib. 4. c. 9. n. 18. in fine.*

§. IV.

De quarto effectu interdicti, qui eſt ab ingreſſu Eccleſiæ excluſio.

1 *Interdictum priuat Eccleſiæ ingreſſu ſententia hominis ſuppoſita.*
2 *Quæ contineantur ſub hoc effectu.*
3 *In cæmeterio poteſt hic interdictus diuina celebrare, & audire, tametſi aliqui contrarium cenſeant.*
4 *Non poteſt Diaconus, cui eſt Eccleſiæ ingreſſus interdictus, extra Eccleſiam poſitus Euangelium cantare, vel Miſſam audire.*
5 *Poteſt hic interdictus Eccleſiam ingredi, & ibi preces fundere, cùm non celebrantur diuina.*
6 *Plures cenſent ex vi huius interdicti te prohibitum eſſe Sacramenta in Eccleſia recipere.*
7 *Probabilius eſt oppoſitum.*
8 *Satisfit fundamento contrario.*
9. *Priuilegium conceſſum pro illis quatuor feſtiuitatibus, extenditur ad hoc interdictum.*

1. HVnc eſſe interdicti effectum decidit textus in *c. ſacro de ſentent. excommunic. & in c. is cui eodem tit. in 6.* aliquando tamen hic effectus ſuſpenſioni tribuitur, vt in *dicto c. is cui. & c. cum medicinalis eodem tit. & lib.* Sicuti notauit Sayr. *lib. 4. theſauri, c. 7. num. 11.* Requirit tamen hic effectus ſpecialem ſententiam, quia nun eſt annexus interdicto abſolutè, ſed eſt quaſi nouum inicidictum.

2. Effectus huius interdicti ſunt priuatio, & excluſio ab exercitiu. Ordinis ſacri in Eccleſia, & à ſepultura in ipſa, eiúſque cæmeterio. Vt habetur expreſsè in *dicto cap. is cui, de ſentent. excommunicat. in 6.* Item ab auditione diuinorum officiorum in eadem Eccleſia ex *c. præſentis, 5. q. 2. & ex d. c. is cui.* Nomine Eccleſiæ venit quodlibet templum authoritate Epiſcopi deputatum ad ſacra peragenda. *Cap. penult. de immunit. Eccleſiar.* Priuatus ergo ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt Ordinem ſacrum in Eccleſiæ exercere, neque ibi diuina officia audire: extra Eccleſiam tamen in oratorio priuato, aut in agro optimè poteſt prædicta munia exercere; quia illa non eſt priuatio abſoluta, ſed limitata, ſcilicet in loco illo, vt ex communi tradunt Syluest. verbo *interdictum 6. q. 5.* & verbo *ſuſpenſion. 5.* Nauarr. *c. 27. n. 175.* Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 1. num. 3.* Suar. *diſp. 35. ſect. 4. num. 6.* Auila *5. p. diſp. 4. ſect. 3. dub. 5. concluſ. 4.* Sayr. *lib. 4. c. 7. à num. 16. & lib. 5. c. 9. à n. 22.* Bonac. *diſp. 5. p. 5. n. 11.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. c. 1. circa finem.*

3. Quæſtio tamen nonnulla eſt an in cæmeterio poſſit hic interdictus diuina celebrare, & audire? Negat Paludan. *in 4. d. 18. q. 7 art. 3. concl. 2.* fauet Gloſſa *in dicto c. is cui.* verbo *cæmeterio de ſentent. excommunicat. in 6.* Et probari poteſt, quia ſepultura in cæmeterio huic interdicto prohibetur. Ergo etiam cenſenda eſt prohibita celebratio, & auditio diuinorum. Deinde ſi cæmeterium contiguum Eccleſiæ ſit ſub Eccleſia videtur comprehenſum. Argum. *cap. ſi ciuitas de ſentent. excommunicat. in 6.* vbi interdicta Eccleſia cæmeterium illi contiguom cenſetur interdictum. Tum quia acceſſorium ſequitur naturam principalis. Tum quia vilipenderetur interdictum Eccleſiæ ſi cæmeterium liberum eſſet.

Dicendum tamen eſt hunc interdictum poſſe in cæmeterio diuina celebrare, & audire, non tamen ſepeliri. Vti colligitur ex Gloſſa *d. cap. is cui.* verbo in ea. Ancharran. *n. 1.* Geminiano *n. 4.* Nauarr. *c. 27. num. 170.* Couarruu. *c. alma 2. p. §. 1. n. 3.* Vgolin. *tab. 5. c. 16. §. 3. n. 2.* Sayro *lib. 4. c. 7. n. 16. & lib. 5. c. 9. n. 22. & 23.* Suar. *diſp. 35. ſect. 4. à num. 12.* Filiuc. *tract. 18. n. 103.* Bonac. *c. t. diſp. 5. pun. 2. n. 11.* Et probatur ex *ſuprad. c. is cui,* vbi Pontifex loquens de ſepultura dixit huic interdicto prohibitam eſſe tam in Eccleſia, quàm in cæmeterio: at cùm de diuinis officiis loqueretur ſolùm Eccleſiam expreſſit ſubdens ibi celebrantem fieri irregularem. Ergo ſatis indicauit officia diuina in cæmeterio non eſſe huic interdicto prohibita.

Neque obſtat ratio in contrarium adducta, acceſſorium enim ſequitur naturam principalis in fauorabilibus, ſed non in odioſis. Quod ſi in *c. ſi ciuitas,* ſub interdicto Eccleſiæ cæmeterium contiguum comprehendatur, non eſt quia cæmeterium Eccleſiæ ſit acceſſorium, ſed ne Eccleſiæ interdictum illudatur, quod in præſenti non procedit, quia hoc interdictum non afficit Eccleſiam, ſed perſonam in ordine ad Eccleſiam, ideoque etſi cæmeterium acceſſorium ſit Eccleſiæ, quia tamen non eſt acceſſorium perſonæ in ordine ad Eccleſiam interdictæ, ex interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ non infertur à cæmeterio eſſe interdictum.

4. Sed an ſacerdote in Eccleſia celebrante poſſit diaconus cui Eccleſiæ ingreſſus eſt interdictus extra Eccleſiam Euangelium canere, vel Miſſam audire? Affirmant Henriq. *lib. 13. c. 43. n. 4.* Auila *diſp 4. dub. 5. ante ſextam concluſionem,* quia hic non in Eccleſia, ſed extra diuina audit, & miniſtrat. Sed contrarium eſt commune, & quantum attinet ad cantum Euangelij omnino tenendum, eo quòd illa miniſtratio vnicam cum ſacrificante in Eccleſia actionem conſtituit, & moraliter cenſetur in Eccleſia fieri. Præterea huic interdicto non prohibetur (vt dicemus) materialis ingreſſus in Eccleſiam, ſed formalis, ſcilicet ne diuinorum quæ in Eccleſia fiunt, particeps ſit. Atque ita docent Geminian. *in dicto c. is cui, num. 7.* Antonin. *3. p. tit. 16. c. 2. §. 2.* Sylueſt. *interdictum 6. q. 6.* Vgolin. *tab. 5. cap. 16. §. 2. n. 2.* Saytus *lib. 5. cap. 9. num. 20.* Suar. *diſp. 35. ſect. 4. n. 7. & 8.* Filiuc. *tract. 18. n. 104.* Bonac. *diſp. 5. pun. 5. n. 11. in fine,* & alij.

5. Sed an tempore quo non celebrãtur diuina poſſit hic interdictus Eccleſiam ingredi, ibique preces fundere? Non ſatis conſtat: nam Calderin. *tract. de interdicto, memb. 2.* verſ. *ſed quæritur* Panormit. *in cap. cum Eccleſia n. 3. de immunit. Eccleſiar.* Paul. Tuſcus *de viſitat. & regimine Eccleſ. c. 23. n. 7.* Vgolin. *tab. 5. c. 16. §. 1.* Suar. *diſp. 35. ſect. 4. n. 23.* Filiuc. *tract. 18. n. 105.* Alterius *de interdicto, diſp. 7. c. 2. ſect. 4.* aſſerunt ſimplicem Eccleſiæ ingreſſum prohiberi directè ex vi huius interdicti, diuinorum verò celebratio, & auditio in conſequentiam. Ducuntur ex *c. latorem. 33. q. 2.* vbi cuidam matricidæ prohibetur Eccleſiæ ingreſſus per annum integrum, & ſubditur, vt ante fores Eccleſiæ, ſtans, orans, & deprecans Deum perſeueret. Ergo nequit intra Eccleſiam orare, & Deum deprecari. Cæterùm etſi hæc ſententia ſpectato verborum rigore vera eſſe videatur; at attenta intentione Eccleſiæ, veriorem exiſtimo quæ affirmat interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu non prohiberi Eccleſiam ingredi, cum diuina non peraguntur. Quod docuit Innocent. *in cap. ſacro* verbo *ingreſſum De ſentent. excommunicat.* Nauarr. *cap. 27. num. 170.* Couarruu. *cap. alma. 2. p. §. 1. num. 3.* verſ. *poteris.* Coſta *cap. is cui, num. 7. de ſentent. excommunicat. in 6.* Saytus *lib. 4. cap. 7. num. 15. & lib. 5. cap. 9. num. 22.* Auila *5. p. diſp. 4. dub. 5. concl. 7.* Paul. Laym. *lib. 1. tract. p. 4. c. 1. circa finem.* Bonac. *diſp. 5. de interdicto p. 5. n. 11.*

Ducor

Digitized by Google

Ducor, quia templa deputata ſunt eo fine præcipuo, vt ibi ſacta ſolemniter peregantur, & populus ad ea audienda congregetur. ergo ingrediens templum quando nec ſacra peraguntur, neque ea andire poteſt, non videtur ingredi remplum formaliter, & quatenus inſtitutum eſt, ac proinde neque violare præceptum impoſitū, ne Eccleſiam ingrediatur, quia intelligi debet de ingreſſo templi formalis & ſecundum ſuam inſtitutiooem, ſeu de ingraſſu templi publico, & dum diuina aguntur, vt ſic rubore perfuſus videns ſe à commnni oratione excluſum delicti pœniteat. Neque obſtar textus *in c. latorem.* Nam reſpondere poſſumus priuari ibi matricidam, orare, & deprecari Deum in Eccleſia cum aliis fidelibus quãdo diuina celebrantur ſecùs extra Eccleſiam, vel in Eccleſia cum nullla celebrantur diuina. Quod apertè conſtar ex eo quòd poſt primum quenti annum duobus ſebus præcipitur huic matricidæ ſtare, vel orare in Eccleſia inter audientes. Signum igitor eſt loqui textum de tempore quo diuina fiunt. Præterea in illo textu non fertur interdictum de quo ſn præſenti, ſed præceptum probibitiuum in pœnam delicti commiſſi. Adde huic interdicto non eſſe prohibitū ſaltem ſub graui culpa rraoſire per Eccleſiam, cum ibi diuina celebrantur, ibique orationem breuem fundere, quia ex illo tranſitu dici non poteſt diuina audire, cum non per ſe, & ex propoſito ea audiat. Sic docuit Nauarr. *cap. 27. n.* 170. Auila 5. *p. diſp. 4. dub. 5. concluſ.* 7. Bonac. *de interdicto diſp. 5. num.* 11.

6. Grauior dubitatio eſt, an ex vi huius interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ probibeatis à recipiendis in Eccleſia ſacramentis? Affirmat Gloſſa *in c. præſenti 5. q. 2. & cap. de viro nefando 12. q. 2. & c. latorem 33. q. 2.* vbi prohibitio Eccleſiæ ingreſſu ſimul probibetur communio. Angel. verbo *ſuſpenſio 3. n. 4.* Syluest. *eodem. q. 5. circa finem.* Sayrus *lib. 5. c. 9. num.* 21. Soar. *t. 5. de cenſur. diſp. 35. ſect. 4. n. 5. circa finem.* Coninch. *diſp. 17. dub. 2. num.* 59. Paul. Layman *lib. 1. ſum. tract. 5. p. 4. c. 1. circa finem.* Er probari poteſt, quia ideo diximus oumero præcedenti hunc interdictum priuatum eſſe Eccleſiam ingredi, cum diuina celebrantur; quia Eccleſia ad id præcipuè deputata eſt, at etiam deputata eſt ad receptionem ſacramentorum; ergo receptio ſacramentorum probibita cenſeri debet. Deinde receptio Sacramentorum quid nobilius eſt, quam diuinorum officiorum aſſiſtenria, ſed interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ excluditur ab officiorum diuinorum aſſiſtentia. Ergo à fortiori excludendus eſt à ſacramentorum receptione.

7. Nihilominus etſi hæc ſententia ſit ſatis probabilia probabiliorem credo ſpectato iuris rigore quæ aſſerit interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu non eſſe prohibitum ſacramenta in Eccleſia recipere. Sicuti docuit Henrriq. *lib. 13. cap. 32. n. 2.* Auila 5. *p. de cenſur. diſp. 4. dub. 5. concluſ.* 6. Bonac. *diſp. 5. de interd. p. 5. n.* 12. Ducor; quia pœnæ extendendæ non ſunt abſque manifeſto texto, vel ratione, at nullus eſt textus, ex quo colligatur huic interdicto prohibitam eſſe Sacramentorum receptionem; quin potius ex *c. ſacro de ſentent. excommunicat.* & *cap. ſi cui eodem tit. in 6.* & aliis non leuiter infertur conceſſam eſſe, ſiquidem ſolum ibi enumeratur prohibitam huic interdicto eſſe diuinorum celebrationem, & auditionem, & ſepulturam. Ergo cum nulla de Sacramentorum receptione mentio facta ſit, intelligi debet permiſſa. Præterea id ipſum colligitur ex *dicto cap. De viro nefando & c. latorem,* vbi poſt interdictum latum communio ſpecialiter prohibetur.

8. Neque conſtar fundamentum oppoſitum, fateor enim Eccleſiam deputatam eſſe ad Sacramenta miniſtranda, & recipienda, ex interdicto autem ab ingreſſu Eccleſiæ non prohibitis omnibus, ad quæ Eccleſia deputatur, ſed illis tantum, quæ ex aliquo texto colliguntur, cum verò ex nullo colligatur Sacramentorum receptionem prohiberi, aſſerendum non eſt. Neque refert hanc receptionem graniorem, & excellentiorem eſſe diuinorum officiorum aſſiſtentia, quia inde non probatur prohibitam eſſe, ſed ad ſummum prohiberi debuiſſe. Prætetquam qood illa receptio etſi excellentior ſit non ita frequens, ac miniſtratio diuinorum, illorumque aſſiſtentia.

9. Porrò priuilegium conceſſum pro illis quatuor feſtiuitatibus, in quibus in *c. alma mater*, permittitur interdictis intereſſe diuinis, ad interdictos ab Eccleſiæ ingreſſu extenditur. Sicuti notauit Suar. *diſp. 35. ſect. 4. n. 5. in fine*, ſiquidem interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu non efficacius excluduntur à diuinis officiis, quam abſolutè interdicti.

§. V.

De aliis effectibus qui ſolent interdicto attribui.

1 *Non priuat iuriſdictione.*
2 *Neque indulgentiarum conſecutione.*
3 *Neque ſuffragiis Eccleſiæ.*

1. PRimum annumerari ſolet priuatio iuriſdictionis. Circa quem effectum diſtinguendum eſt de iuriſdictione ſpirituali, & temporali, & de iuriſdictione fori interioris, & contentioſi. Item de interdicto abſolutè lato, vel lato ab ingreſſu Eccleſiæ. Si loquamur de interdicto abſolutè lato, nullatenus priuat iuriſdictione ſiue temporali, ſi ſpirituali, ſiue fori interioris, ſiue exterioris excepta iuriſdictione quæ in adminiſtratione aliquorum ſacramentorum, & in officiis diuinis exercetur, quia ex nullo texto hæc pœna interdicto annectitur. Sicuti tradit Nauarr. *c. 27. num.* 176. Couarruu. 2. *p. c. alma* §. 1. *n.* 3. Vgolin. *tab. 5. cap.* 3. §. 2. Henrriq. *c. 43. num.* 4 Suar. *diſp. 35. ſect. 4. num.* 24. Auila *diſp. 4. dub. 5. concluſ.* 5. Sayrus *lib. 5. c. 6. n.* 12. Bonac. *de interdicto, diſp. 5. pun. 6. n.* 1. Vnde interdictus abſolutè excommunicare, ſuſpendere, & ab his cenſuris abſoluere poteſt, quia hæc ad iuriſdictionem, & non ad ordinis officium pertinent, & ob eandem rationem poteſt indulgentias, concedere, conferre beneficia, proferre ſententias, teſtamentum condere, & ſimilia, quia nullibi abſolutè hæc interdicto probibentur. Sicuti notant prædicti Doctores.

Idem dicendum eſt de interdicto ab Eccleſiæ ingreſſu, ſolùm eſt differentia, quod hic interdictus priuatur omni vſu iuriſdictionis in Eccleſia exercendo, qui ad ſacramentorum adminiſtrationem, officiorumque diuinorum pertinet, quia ab his omnibus remouetur, vt conſtat ex §. præcedenti dictis. At abſolutè interdictus poteſt ibi aliqua ſacramenta miniſtrare, poteſt enim in foro interiori pœnitentes abſoluere, quod tamen interdictus ab Eccleſiæ ingreſſu nequit. Argum. *c. ſacro de ſentent. excommunicat.* & ibi Gloſſa, & *c. ſi cui, eodem. tit. lib* 6. & docent Doctores relati.

2. Secundus effectus eſt indulgentiarum conſecutio. De quo effecto breuiter dicendum eſt ex vi nullius interdicti excluſum eſſe interdictum ab hac indulgentiarum conſecutione, quia nullibi id cauetur. Per accidens tamen impediri poteſt. Nam ſi interdictus ſit perſonalis ſpecialis, & cauſæ interdicti non pœnituit impeditur ab indulgẽtiis cõſequendis non ex vi interdicti, ſed ex peccato mortali in quo perſeuerat. Deinde ſi opera iniuncta ad indulgentias conſequendas nequit præſtare, quia ex vi interdicti ab eorum executione remouetur, impeditur etiam ab indulgentiarum conſecutione, ſed hoc impedimentum formaliter non prouenit ex interdicto, ſed ex eo quod non apponitur conditio operum, ſub qua indulgentiæ ſunt conceſſæ. Sicuti cum Vgolino tradit Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 9. in fin. num.* 27. Bonac. *de interd. diſp. 5. p. 6. in fin. num.* 4.

3. Tertius

Digitized by Google

3. Tertius effectus eſſe poteſt priuatio ſuffragiorum, & bonorum Eccleſiæ. Sed dicendum eſt hanc priuationem nulli interdicto annecti, quia ex nullo textu colligitur. Quare ſi ex culpa, & peccato non impediantur interdicti horum bonorum participatione, nequaquam ex vi interdicti ab ea excluſi ſunt, ſed pro ipſis, ſicuti pro aliis fidelibus Eccleſia preces fundere poteſt, vt aduertit Sayr. *lib. 5. theſauri, c. 9. n. 26.*

PVNCTVM V.

Quod peccatum ſit violatio Interdicti.

1 *Clericus violans interdictum ſiue perſonale, ſiue locale miniſtrando ſacramentum peccat mortaliter. Idem eſt ex ſe quoad officia diuina.*
2 *Ex leuitate materiæ peccatum veniale in officiis diuinis eſſe poteſt.*
3 *Ex exercitio ordinum minorum vix clericus committere peccatum mortale poteſt.*
4 *Laici recipientes ſacramentum, mortale peccatum committunt.*
5 *Enumerantur caſus, in quibus ob aſſiſtentiam diuinis officiis peccatum mortale laici committunt.*
6 *Aliqui cenſent ſecluſo Eccleſiæ contemptu, violentia, & fraude nullum committere peccatum laicos, diuinis in loco interdicto aſſiſtentes.*
7 *Certum eſt peccatum aliquod eſſe, & probabilius eſſe mortale.*
8 *Duplex conditio neceſſaria eſt pro obligatione cuiuſlibet interdicti.*

1. LOqui poſſumus de clericis, & de laicis. Clericus violans interdictum ſiue perſonale, ſiue locale miniſtrando ſacramentum, vel illud recipiendo, peccat mortaliter, quis contra prohibitionem Eccleſiaſticam in re graui delinquit, neque huic concluſioni aliquis eſt qui contradicat. Quoad officia verò diuina in loco interdicto dubius eſt Caietan. verbo *interdicti violatio.* Sed reliqui omnes Doctores conſtanter affirmant ex ſe & ex ſuo genere, peccatum mortale eſſe violationem interdicti cuiuſcunque ſiue localis, ſiue perſonalis. Quare clericus interdictus diuinis aſſiſtens, vel in loco interdicto officia diuina celebrans aliter quàm permiſſum eſt, peccatum mortale committit, niſi ex paruitate materiæ, vel ignorantia excuſetur. Vti docuit ex communi ſententia Tolet. *lib. 1. cap. 20.* Sayr. *lib. 5. theſ. c. 14. n. 5.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. à n. 10.* Coninch. *diſp. 17. dub. 3. à n. 64* Bonac. *de interdicto diſp. 5. pun. 7. n. 3.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum tract. 5. p. 4. c. 3. num. 1.* Gaſpar Hurtado *de interd. diffi. 10 n. 32.*

2. Dixi *ex ſe, & ex ſuo genere*, nam ex leuitate materiæ ſæpè veniale peccatum eſſe poteſt. Si enim parti officij diuini arbitrio prudẽtis non notabili clericus interdictus aſſiſtat, vel illam recitet in loco interdicto abſque moderatione præſcripta in *ca. alma mater*, non mortale, ſed veniale peccatum committet, vti relati Doctores aduertunt. Quare inquit Suar. *dicta ſect. 4. n. 13.* ſi ſacerdos celebrans in loco interdicto oſtium apertum eſſe permittat, dum cantatur Euangelium, vel fit offertorium, vel poſt communionem orationes recitantur, non mortaliter, ſed venialiter tantùm peccare. Quinimo addit, ſi caſu contigat oſtium ab ingredientibus apertum relinqui, non teneri ſacerdotem celebrantem illicò ſiſtere, donec claudatur, quia non licet ita facilè ſacrum myſterium intermittere, tametſi interim dum oſtium clauditur Epiſtola, aut Euangelium dicatur: ſatis eſt cauere ne nimia ſit dilatio. Quod ſi oportuerit ſigno aliquo admonere loci & temporis opportunitas, & decentia ſeruetur.

3. Ex exercitio autem minorum ordinum vix vnquam clericus committere mortale poteſt, quia horum ordinum miniſteria, & officia non exercentur à clericis tanquam propria ordinis, ſed qualiter ab aliis laicis exerceri poſſunt. Sicuti tradit Suar. *dicta diſp. 34. ſect. 4. n. 9.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 2. § notandum.* Bonac. *de interdicto, diſp. 5. p. 7. n. 4. verſ. dixi.*

4. Quoad laicos attinet dubium eſſe non poteſt peccatũ graue committere, ſi interdicti aliquod ſacramentum ſibi prohibitum recipiant, quia directè ab eorum receptione vi perſonalis interdicti excluduntur, & cùm materia grauis ſit non eſt vnde à peccato mortali excuſentur. Idem eſt ſi in loco interdicto illud recipiant, Quia eo ipſo quo ſacerdotibus prohibita eſt illius ſacramenti miniſtratio, conſequenter laicis prohibetur eius receptio. Præterquam quòd nullus recipere ſacramentum poteſt, quin illius miniſtrationem virtualiter petat, & ad ipsũ cooperetur. Ergo ex hac parte excuſari illa actio à mortali nequit. Sicut tradit Suar. *diſp. 33. ſect. 2. n. 6 & diſp. 34. ſect. 5 n. 9.* Coninch. *diſp. 17. dub 3. in fin. n. 69.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 4. c. 3. n. 2. concl. 2.* Gaſp. Hurtado, *de interd. diffic. 10 initio n. 32.*

5. Si verò de aſſiſtentis diuinis loquamur, ſunt aliquot caſus, in quibus omnes ferè Doctores damnant laicum peccati mortalis. Primò, ſi compellant clericum in loco interdicto publicè, & ſolemniter celebrare. Secundò ſi pulſatis campanis, vel publico præconio præſumant conuocare populum ad audienda diuina in loco interdicto. Tertio ſi præſumant impedire, ne excommunicati, vel interdicti nominatim exeant è loco ſacro, quando ſunt à clero admoniti. Quartò ſi ipſimet moniti à clero, renuant exire. Hi caſus habentur in *Clement. grauis. de ſentent. excommunicat.* His addi poteſt quintus, ſi violenter ſe diuinis ingerant, quia grauem iniuriam irrogant Eccleſiæ, illiúſque miniſtris, & colligitur ex quarto caſu appoſito in *d. Clement.* Deinde ſextus ſi dolo, & fraude fingentes ſe clericos eſſe, vel priuilegium habere diuinis aſſiſtant, quia decipiunt miniſtros Eccleſiæ in re graui, ſcilicet in celebratione diuinorum laicis præſentibus. Sicuti ſi perſuaderes clericum in loco interdicto publicè celebrare, fingens non eſſe interdictum. Atque ita tradit Coninch. *diſp. 17. dub. 1. n. 68* Paul. Laym *dicto c. 3. n. 2.* Sayrus *l. 5. theſ. c. 14. n. 2.* Tametſi in hoc vltimo caſu contrarium ſentiat Henriq. *lib. 13. c. 46. n. 3.* Item ſeptimus, ſi more Eccleſiaſticorum officia diuina ſolemniter peragant, quia ordinis vſum vſurpant, & grauem iniuriam Ordini clericali irrogant, vti aduertunt Sayrus Coninch. & Layman *ſuprà*, quamuis Henriq. dubius ſit. Tandem ſi perſonaliter interdicti ſint peccatum mortale committent diuinis aſſiſtentes, ſiquidem eà vi interdicti per ſe & directè ab eorum aſſiſtentia excluduntur. Vti aduerſus Caiet. verbo *interdicti violatio* docent reliqui Doctores, vt videre eſt in Nauarr. *c. 27. num. 187.* Henriq. *lib 13. c. 46. n. 3.* Sayro *lib. 5. theſauri, c. 14. n. 3.* Coninch. *diſp. 17. dub. 3. n. 68.* Bonac. *de interdicto diſp. 5. pun. 7. n. 1. & 2.* Gaſp. Hurtado *difficult. 10. n. 32.*

6. Vnde quod in quæſtionem verti poteſt, an ſecluſo Eccleſiæ contemptu, violentia, fraude, aliiſque circumſtantiis extrinſecis peccatum mortale laici committant? In hac re nimis latè locuti fuerunt Caiet. verbo *interdicti violatio § penult.* & Nauarr. *c. 27. n. 187.* nullum per ſe peccatum agnoſcentes, eo quòd nulla adſit lex prohibens laicis diuinorum officiorum aſſiſtentiam in loco interdicto, ſed ſolùm ipſis clericis, ne officia diuina peragant laicis præſentibus. Alij nempe Sylueſt. *interdictum 6. n.* Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. concl. 6.* Henriq. *lib. 13. c. 46. num. 3.* Maiol. *lib. 1. de irregular. cap. 20. n 9.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 18. pun. 2. notab. 4.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 2.* Et probabile aliis relatis reputant Sayrus *lib. 5. cap. 14. num. 1.* Paul. Layman. *lib. 1. ſum. tract 5. par. 4. cap. 3. n. 3. concluſ. 3.* Suar. ex parte *diſp. 34 ſect. 5. num. 9.* cenſent ſolùm peccatum veniale committi, quia comparatione laicorum

hæc

Digitized by Google

hæc aſſiſtentia non videtur grauis materia, maximè ſi ea fuerit in aliis officiis diuinis præter Miſſæ ſacrificium, vt inquit Suar.

7. Cæterùm omnino dicendum eſt peccatum aliquod eſſe, aſſiſtere laicos officiis diuinis in loco interdicto, quod docent reliqui omnes Doctores, Caiet. & Nauarro exceptis. Et colligitur ex *cap. ſi ſententia, de ſententia excommunicat. in 6.* vbi aſſeritur tempore interdicti laicos diuina extra ciuitatem interdictam audire poſſe, quod fruſtra aduerteretur, ſi poſſent in ciuitate interdicta diuina audire. Præterea ſic aſſiſtentes Eccleſiæ intentioni aduerſantur, quæ eſt laicos ab officiis diuinis in loco interdicto celebratis remouere, aliàs non prohiberet in *c. alma de ſentent. excommunicat. in 6.* ne campanis pulſatis, néue alta voce, & apertis ianuis officia celebrentur. Hoc tamen peccatum etſi probabile ſit, ſolùm eſſe veniale, probabilius reputo ex ſuo genere mortale eſſe. Vti docuit Innocent. *in cap. tanta, n. 2. de exceſſib. Prælator.* S. Antonin. *3. p. tit. 27. c. 4. ſub finem*, Suar. *diſp. 34. ſect. 5. n. 4.* Filiuc. *tract. 18. n. 54. & 81.* Coninch. *diſp. 17. dub. 3. n. 64. & 67.* Bonac. *de interdicto, diſp. 5. pun. 7. n. 1* Gaſp. Hurtado *de interdicto difficult. 10. à num. 32.* Ratio eſt, quia aſſiſtentia diuinis officiis grauis materia eſt, ad quam ſi ex voto quis obligaretur non eſt dubium mortaliter in illius tranſgreſſione peccaturum. Cùm ergo ex vi interdicti hæc aſſiſtentia prohibita ſit laicis, efficitur laicos tranſgredientes hanc legem mortaliter peccaturos. Neque obeſt huic grauitati quòd indirectè laicis hæc prohibitio facta ſit, dummodò verè ſit facta, ſicuti non obeſt, vt fideles excommunicatum denonciatum vitare teneantur, quòd illorum communicatio indirectè illis ſit interdicta, directè tamen excommunicato.

8. Ad extremum ex communi ſententia moneo duplicem conditionem neceſſariam eſſe pro cuiuſlibet interdicti obligatione. Prima, vt interdictum denunciatum ſit; aliàs poſt Extrauag. *Ad euitanda ſcandala*, nec interdictum locale obſeruare, neque perſonaliter interdictum vitare tenemur, eſto ipſe interdictus perſonaliter abſtinere à diuinis debeat cùm primum cenſura ligatur, quia ipſi ſicut excommunicatis nullus fauor in *dicta Extrauag.* factus eſt. Secunda conditio eſt, vt paſſim obſeruetur interdictum locale ab iis in quorum gratiam appoſitum eſt; aliàs ſi ipſi interdictum non obſeruent, cenſetur Eccleſia illud remittere, vt habetur in *c. petiſtis, de Priuileg.* Et *ibi* Panormit. Et notauit Sayrus *lib. 5. cap. 12. n. 25.*

Pvnctvm VI.

De pœnis violantium interdictum.

1 *Clerici violantes interdictum per actum ordini ſacro annexum, irregularitatem incurrunt.*
2 *Extra prædictum caſum nulla eſt clericis irregularitas appoſita.*
3 *Clericus, vel religioſus violans interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam actiuam, quàm paſſiuam.*
4 *Violatores interdicti localis non incurrunt ſuſpenſionem, etſi aliquibus contrarium placeat.*
5 *Religioſi interdictum generale loci, quod ab Eccleſia matrice obſeruatur violantes in ſuis Eccleſiis, excommunicationem incurrunt.*
6 *Laicis violantibus interdictum nulla eſt pœna ipſo iure poſita, præter illos caſus relatos in* Clement. grauis de ſentent. excommunic.
7 *Pœna ferenda arbitrio iudicis relinquuntur.*
8 *Violanti interdictum quoad ſepulturam Eccleſiaſticam, excommunicatio maior imponitur.*
9 *Quæ communicatio cum interdictis prohibeatur.*

1. CLerici perſonaliter, vel generaliter interdicti, vel in loco interdicto celebrantes, aliúmue actum ordini ſacro annexum exercentes, irregularitatem ipſo facto incurrunt, vt colligitur ex *c. 1. de ſentent. & re iudic. l. 6. & c. cum medicinalis. C. is qui §. is verò.* Et *c. is cui de ſentent. excommun. l. 6.* Quod adeò verum eſt, vt ſi clericus in loco generaliter interdicto celebret, non ſeruata moderatione *cap. alma mater*, irregularis erit, quia illa eſt celebratio facta in loco interdicto, in quo nullatenus permittitur celebratio, niſi ſub conditionibus in *d. c. alma* præſcriptis: Sicuti tradit Silueſt. *interdictum 5. q. 5.* Couarruu. *cap. alma 2. p. §. 4. num. 6.* Henriq. *l. 14. c. 7. n. 3.* Sayrus *lib. 5. theſauri c. 14. à num. 30.* Bonac. *diſp. 5. pun. 7. num. 4. & ſeqq.*

2. Ex eo quòd clericus non interdictus, & in loco non interdicto admittat interdictos ad celebrationem, illiſue ſacramenta miniſtret, ſepulturámue Eccleſiaſticam concedat irregularis non eſt, quia nullibi conſtat hanc pœnam ob hoc delictum appoſitum eſſe, & irregularitas ſolùm in caſibus à iure expreſſis incurritur: eſt tamen illi Eccleſiæ ingreſſus interdictus, quouſque ad arbitrium eius cuius ſententiam contempſit, ſatisfaciat competenter. *Cap. Epiſcoporum, de Priuilegiis in 6.* Sicuti plures referens tradit Sayrus *dicto cap. 14. num. 34.* Suar. *diſp. 33. ſect. 3. num. 8.* Bonac. *de interdicto diſp. 5. pun. 7. num. 18.* Ad incurrendam tamen hanc pœnam, plures Doctores Nauarr. *cap. 25. num. 94.* Henriq. *cap. 43. n. 3.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. in fine.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 4. concluſ. 4.* cenſent opus eſſe, vt clerici à iuriſdictione ordinaria Epiſcoporum exempti ſint, quod probabile eſt, quamuis Sayrus *lib. 5. theſauri, cap. 14. num. 8.* repugnet, ductus illis verbis: Clerici ſæculares, vel regulares, quantumcunque exempti. Ly *quantumcumque* non ad reſtringendam, ſed potiùs ampliandam diſpoſitionem appoſitum eſt.

3. Deinde clericus, vel religioſus etiam monialis violans interdictum locale, redditur inhabilis ad electionem tam actiuam, quàm paſſiuam. *Cap. is qui §. is verò de ſentent. excommunicat. lib. 6. & cap. 1. de poſtulat. Prælator.* vbi poſtulatio perſonæ quæ interdictum violauerat repellitur vt indigna, Sic tradit Silueſt. verbo *interdictum 6. q. 2.* Sotus *in 4. d. 22. q. 3. art. 1. concluſ. 5.* Henriq. *lib. 13. cap. 46. num. 3.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. num. 17.* Sayrus plures referens *dicto cap. 14. num. 6.* Coninch. *dub. 4.* Layman. *cap. 3. num. 3.* Pluréſque ex his Doctoribus hanc pœnam extendunt ad violatores interdicti perſonalis.

4. Præterea placet pluribus Doctoribus, Gloſſæ *in cap. fin. de exceſſib. prælator.* verbo *irritas.* Couarruu. *c. alma. 2. p. §. 2. num. 2.* Auila *diſp. 5. dub. 4.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. num. 16.* Layman. *c. 3. num. 3.* violatores interdicti localis ſuſpenſos eſſe ab officio, & beneficio, & conſequenter à iuriſdictione. At vt benè aduertit Sayrus aliis relatis, *c. 14. n. 12.* Coninch. *diſp. 17. dub. 4. n. 71.* Bonac. *diſp. 5. p. 7. n. 4.* ex prædicto textu hæc pœna non colligitur, ſiquidem ſententiæ ibi annullantur non ob interdicti violationem, ſed quia iniquè latæ ſunt.

5. Religioſi verò qui interdictum generale loci quod ab Eccleſia matrice obſeruatur, in ſuis Eccleſiis non obſeruauerint vel celebrando, vel admittendo alios ad diuina officia, vltra prædictas pœnas, excommunicationem incurrunt. Sicuti aduertit Nauarr. *c. 27. n. 146. §. 6.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 3. concluſ. 3.* Sayrus *l. 5. c. 14. n. 13.* Suar. *diſp. 34. ſect. 4. n. 19. & ſect. 5. n. 9.*

6. Laicis verò violantibus interdictum nulla eſt pœna ipſo iure poſita præter illos quatuor caſus qui referuntur in Clement. *grauis 2. de ſentent. excommunicat.* quorum meminimus *§. præced. pun.*

7. Quod ſi de pœnis ferendis ob violationem interdicti loquamur arbitrio iudicis ſpectata delicti qualitate, relinquuntur. *Cap. authoritate de Priuil. in 6.* Clerici

interdictum locale violantes, beneficiis priuandi ſunt. *Cap.poſtulaſtis.§. quæſiuiſtis de cleric. excommunic. miniſtrante.* Sicuti tradit Panorm.*ibi.n.*5.Couarruu. *c.alma.* 2.§.2.*n.*2.Sayrus *lib.*5.*c.*14.*n.*7. Verùm vt rectè aduertit Suar. *diſp.*34.*ſect.*4. *n.* 27. Sayrus *num.* 8. hæc pœna priuationis beneficiorum, non debet executioni mandari, niſi ipſi violatores interdicti poſt monitionem ſub excommunicatione, rebelles extiterint. Vt colligitur ex *cap. clerici*, iuncta Gloſſa *ibi*, verbo *monitis de clerico excommun. miniſtr.* Religioſi verò, & moniales ob huiuſmodi delictum in arctiora monaſteria ſunt detrudendi, ex *d. cap. poſtulaſtis, de cleric excommunic, miniſtrante.*

8. Tandem violantibus interdictum quoad ſepulturam Eccleſiaſticam, eo quòd in loco interdicto aliquem ſepeliant in caſibus non permiſſis, vel interdictum in loco non interdicto Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ, excommunicatio maior imponitur in *Clement.* 1. *de Sepulturis*. Et eſt eadem excommunicatio quæ lata eſt aduerſus ſepelientes excommunicatos in loco ſacro. Requiritur tamen (vt ſæpè diai) interdictum denunciatum eſſe. Semel tamen ſepultus interdictus vel non interdictus in loco ſacro exhumandus non eſt, niſi fortè impœnitentem conſtiterit deceſſiſſe. Sicuti tradit Suar. *diſp.*35 *ſect.* 1.*n.* 20. Sayr. *l.*5. *c.*8 *num.* 22. vbi plures refert.

9. Ex ſupradictis infertur qualis communicatio cum interdictis prohibeatur. Solùm enim prohibita eſt communicatio in ſepultura, ne ſcilicet interdictos denunciatos Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ, vel non interdictos in loco interdicto ſepeliant; à nulla alia communicatione in diuinis cum interdictis laici prohibentur. Clericis verò interdicitur, ne coram interdictis diuina celebrent, nec coram non interdictis in loco interdicto. Quòd ſi regimen Eccleſiæ habeant, debent tam interdictos à loco non interdicto, quàm non interdictos à loco interdicto expellere, cùm diuina celebrantur. Argum. *cap. Non eſt vobis, de Sponſalibus.*

Pvnctvm VII.

De relaxatione Interdicti.

§. I.

Qualiter Interdictum ſuſpendi ad tempus, vel quoad aliquem effectum poſſit.

1 *Poteſt interdictum ſuſpendi ad tempus ab eo, qui interdictum tulit.*

2 *Quoad aliquos effectus manente interdicto, ſuſpendi interdictum poſſe teſtantur plures.*

3 *Probabilius eſt oppoſitum.*

4 *Satisfit contrariis.*

1. SVſpendi interdictum ad tempus ab eo, qui interdictum tulit, non eſt dubium fieri poſſe; nam cùm poteſtatem habuerit apponendi, & tollendi abſolutè interdictum, à fortiori poterit illud pro aliquo tempore ſuſpendere, nam illa ſuſpenſio eſt interdicti ſublatio, & tacita illius impoſitio. Sicuti ex communi docet Henriq. *l.*13.*c.*51. *n.* 4. Auila 5.*p. diſp.* 6. *dub.* 1. Paul Layman. *l.*1.*ſum.tract.*5.*par.*4.*c.*5.*n.*3.*verſ.*4. Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.* 16. *n.* 50. Coninch. *diſp.*17.*dub.*6.*n.*78. & alij.

2. Quoad aliquos verò effectus ſuſpendi poſſe manente interdicto teſtantur plures Doctores in *c. ad hæc de appellat.* quos ſequitur Couarruu. *in cap. alma.* 2.*p.*§. 2.*n.*4. Nauarr. *cap.*27. *num.* 165. Silueſt. *interdictum* 3. *q.*8. Angel. *eodem* 8. *num.* 3. Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 3. *num.* 5. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 51. *num.* 4. indicant Coninch. & Layman. *ſuprà.* & probabile reputat Auila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 4. *concl.* 1. 2. & 3. Probant ex *cap. dilectis filius de appellation.* vbi Decanus quidam ſententiam interdicti ferens, eius effectum ad tempus decreuerat ſuſpendendum. Ergo non ſolùm à Pontifice, ſed ab eo qui ſententiam interdicti tulit, poteſt interdictum ſuſpendi quoad aliquos effectus, manente interdicto quoad alios.

3. Cæterùm etſi ſupradicta ſententia communis ſit, probabiliorem exiſtimo quæ affirmat neminem alium à Pontifice effectus interdicti, manente interdicto, ſuſpendere poſſe. Sicuti docuit Panormit in *c. ad hæc de appellationib.* Auila *dicto dub.* 4. *concl.* 4 Gaſpar Hurtado *de interdicto difficult.* 16. *n.* 50. Et ratio videtur manifeſta, nam effectus interdicti ſunt interdicto ex iuris diſpoſitione annexi, imo in ipſorum priuatione interdicti eſſentia à Pontifice conſtituta eſt, at nemini alteri à Pontifice datum eſt Pontificiam diſpoſitionem mutare. Ergo. Et explico vel interdictum eſt locale, vel eſt perſonale. Si locale eſt interdictum, locus redditur incapax, vt in eo diuina fieri prius peragantur. Quod adeò verum eſt, vt ferè omnes Doctores doceant perſeuerante interdicto non poſſe iudicem ibi diuina celebrare, quia æquè ipſe ac alij interdicti lege ligatur lege à iure communi inducta. Ergo ſignum eſt effectus interdicti ſuſpendere non poſſe. Eadem ratione probatur de interdicto perſonali, à cuius effectibus eximi nullus poteſt, niſi ab interdicto eximatur, quia non ab alio, quàm à Pontifice effectus interdicto annectuntur. Fateor tamen poſſe iudicem partem interdicti ſuſpendere, & priuare, interdictum diuinorum officiorum aſſiſtentia tantùm, vel celebratione, vel ſacramentorum receptione. Sed hæc priuatio non eſt interdictum cenſura, ſed quædam pœnalis prohibitio ab interdicto diſtincta.

4. Neque his obſtat textus in *c. dilectis filiis de appellationib.* quia ibi non approbatur à Pontifice poſſe ſuſpendi ſententiam interdicti à Decano latam, maximè quoad aliquem effectum, manente ſententia quoad alios, ſed ſolùm dicitur ipſum allegaſſe voluiſſe ſuſpendere effectum interdicti, qua voluntate durante ſi verum eſt poſſe fieri, indicat Pontifex per appellationem ſuſpendi, neque poſſe vlterius procedere, & ad priſtinum ſtatum ſententiam reuocare. Omitto ſolutionem primam Gloſſæ, quæ aſſerit illud interdictum fuiſſe ſub conditione, vel in diem prolatum, & cùm appellatio interpoſita fuerit ante diem conditionis non potuit, neque debuit Decanus ferre, vel exequi interdicti ſententiam.

§. II.

Qualiter interdictum ceſſet, abſolutionéue indigeat.

1 *Interdictum appoſitum pro limitato tempore, vel ſub aliqua conditione, ceſſat finito tempore, vel conditione appoſita.*

2 *Ante finitum tempus, vel conditionem appoſitam abſolutione indiget, & quis poſſit illam præſtare.*

3 *Ceſſat interdictum abſque abſolutione deſtructo ſubiecto illius.*

4 *Interdictum abſolutè latum in contumaciam, recedente contumacia abſolutione tollitur.*

5 *Interdictum locale nullus tollere poteſt, niſi iuriſdictionem Epiſcopalem habeat in illum locum.*

6 *Idem eſt de interdicto generali perſonali.*

7 *Interdictum perſonale ſpeciale non reſeruatum à quo relaxetur.*

8 *Si reſeruatum ſit nullus alius præter ipſum cui eſt facta reſeruatio, vel illius ſuperiorem abſoluere poterit.*

9 *Abſolutio ad cautelam non habet locum in interdicto generali loci.*

10 *Interdictum nunquam relaxandum eſt, quin principalis delinquens ſatisfactionem offerat.*

11 *Nulla eſt forma præſcripta in interdicti relaxatione.*

1. INterdictum appoſitum pro limitato tempore, vel ſub aliqua conditione, eo tempore finito, vel conditione appoſita ceſſat abſque alia abſolutione, vt eſt communis ſenteotia Gloſſa in *cap. non eſt vobis*, verbo *donec*. Et *ibi* Panormit. *n. 7. de Sponſalib.* Silueſt. verbo *interdictum* 3. *q.* 9. Henrriq. *l.* 13. *c.* 47. *n.* 1. & *c.* 50. *n.* 4. Vgolin. *tab.* 5. *c.* 4. *n.* 3. & *c.* 23. *n.* 3. Sayrus *l.* 5. *theſauri*, *cap.* 15. *n.* 2. Anila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 1. Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. *n.* 3. *& ſeqq.* Conioch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *concluſ.* 1. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. Bonac. *de interdicto diſp.* 5. *p. vlt. num.* 1. & alij.

2. Vt autem ante finitum tempus, vel conditionis poſitiooem tollatur, abſolutione, ſeu diſpenſatione indiget, quam præſtare oequit alius præter illum qui interdictum tulit, ſeu eius ſuperior, vt tradunt Doctores communiter in *c. ſi ciuitas.* & *c. ſi ſententia de ſentent. excommunic. l.* 6. Tolet. *l.* 1. *c.* 22. Sayrus *d. c.* 15. *n.* 3. Auila, Suar. Coninch. Layman. Bonac. *locis allegatis.* Idem eſt dicendum de interdicto lato in putam pœnam, etiamſi abſque vlla limitatione latum eſſet, quia eſt ſenteotia iudicis, quam inferior mutare nequit. Vti aduertit Nauarr. *c.* 27. *n.* 165. Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *n.* 2. Gaſpar Hurtado *difficult.* 16. *de interd. n.* 49. Ex facultate autem conceſſa in trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* optimè poterit ab hoc perſonali interdicto Epiſcopus abſoluere, ſi delictum, ob cuius cauſam appoſitum eſt, fuerit occultum, vt docet Henrriq. *lib.* 13. *c.* 35. *n.* 2. Anila 5. *p. de cenſuris, diſput.* 6. *dub.* 6. *conclus.* 1. *in fine.*

3. Deiode ceſſat interdictum abſque abſolutione deſtructo ſubiecto illius, vt ſi interdictum latum ſit in aliquam Eccleſiam, illa verò omnino deſtruatur, ceſſabit interdictum, quod non eſt verum, cùm locus Eccleſiæ ioterdictus eſt, quia tunc manet ſolum, & pavimentum Eccleſiæ cui interdictum ineſt. Vt docuit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *n.* 13. Filiucius *tract.* 18. *n.* 118. Bonacina *p. vlt. n.* 2. Layman. *cap.* 5. *in fine.* Idem eſt dicendum de commonitatis ioterdicto; ſi enim hæc omnino extincta ſit, illius interdictum ceſſabit; quia ceſſat ſubiectum cui ineſſe debet, ſicuti prædicti Doctores aduertunt. Aliquibus oempe Alterio *de interdicto diſp.* 51. *cap.* 3. & Bonac. *diſp.* 5. *punct. vlt. n.* 3. placet deſtructa communitate, ſi aliquis ex ipſa communitate ſubſiſtat, interdicto ligari, quia iura communitaria in ipſo perſeuerant. Argum. *leg. ſicut municipij in fine ff. Quod cuiuſque vniuerſitatis.* Sed rectiùs reliqui omnes Doctores contrarium docent, quia interdictum communitatis non ligat ſingulas perſonas, niſi quatenus communitatia partes ſunt; at deſtructa communitate partes illius eſſe noo poſſunt. Neque obſtat lex *Sicut municipiis*, quæ ad ſummum probat iura fauorabilia communitatis ſingulos illius communitatis retinere, noo tamen pœnalia.

Illud eſt certum deſtructa communitate manere interdictam illam perſonam, cuius cauſa interdictum in communitatem latum eſt, quia eius ioterdictum non ſolùm eſt commune, ſed ſpeciale perſonale, vt bene aduertunt Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *n.* 3. Coninch. *dub.* 6. *n.* 76. Filiuc. *tract.* 18. *n.* 118. Bonac. *p. vlt. n.* 3.

4. Interdictum verò nec pro limitato tempore, nec ſub aliqua conditione appoſitum, ſed in contumaciam recedeote contumacia, & ſatisfactione præſtita abſolutione indiget, vti ex communiori tradit Suar. *d.* 38. *ſect.* 1. Paul. Layman. *l.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 5. *n.* 1. Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. n.* 1. Gaſp. Hurtado *difficult.* 16. *num.* 48. & probat textus in *c. quamquam de cenſibus in* 6. vbi latis cenſuris excommunicationis, & interdicti aduerſus exigentea tribnta ab Eccleſiaſticis perſonis inquit Pontifex, ne ab excommunicatione huiuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem obtioeant, donec exacta plenè reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter. Supponit ergo Pootifex interdictum latum ad reprimendam contumaciam abſolutione indigere, vt ceſſet, quamuis contumacia ceſſauerit. Et ratio eſt, quia receſſus à contumacia non eſt termious interdicti, oon enim interdictum appoſitum eſt vſque à conmmacia receſſum fuerit, ſed appoſitum eſt abſolutè vt à contumacia recedatur. Quare receſſus à contumacia non eſt conditio interdicti, ſed finis qui per interdictum obtinendus eſt.

5. Poſito autem neceſſariam eſſe abſolutionem, explicandum eſt, à quo præſtari poſſit? Et quidem ſi interdictum ſit locale ſiue generale, ſiue ſpeciale non reſeruatum, nullus alius præter habentem iuriſdictionem Epiſcopalem in illum locum relaxare poterit; eo quòd ad hunc actum iuriſdictio fori contentioſi requiratur. Quod verò hic poſſit colligitur ex *c. Nuper de ſentent. excommunicat. ibi:* Quod legiſlatoe non ſeruauit, aliis ordinariis iudicibus conceſſiſſe videtur. Et tradit Gloſſa *in cap. at. ſi clerici*, verbo *minora, de Iudiciis.* Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 2. *num.* 5. Auila 5. *par. diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 8. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 3. Filiuc. *tract.* 18 *cap.* 4. *num.* 111. *num. & n.* 114. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *num.* 76. Bonac. 1. *de interdicto, diſp.* 5. *p. vlt. n.* 5.

6. Idem dicendum eſt de interdicto generali perſonali nullum alium præter habentem iuriſdictionem in illam communitatem relaxare prædictum interdictum, poſſe non ſolùm abſolutè, ſed neque quoad ſingulares perſonas; nam ſi ſingulis illius communitatis relaxari interdictum poſſet ab alio quàm à ferente interdictum; vis & efficacia interdicti eneruaretur, nam abſolutione ſingulis coonceſſa, ceſſare poſſet communitatis interdictum, vt aduertit Suar. *diſp.* 38 *ſect.* 2. *n.* 6. Filiuc. *tract.* 18. *n.* 125. Bonac. *d. pun. vlt. num.* 6. Coninch. *dub.* 6. *num.* 76. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 5. *num* 1. vbi aduertit ex priuilegio conceſſo Religioſis abſoluendi à cenſuris interdictum locale, aut perſonale generale tolli non poſſe; quia nec locus, neque communitas ſacramento Pœnitentiæ ſubiiciuntur, ob quam cauſam hæc priuilegia conceduntur Religioſis.

7. Interdictum verò perſonale ſpeciale non reſeruatum, certum eſt relaxari poſſe tum ab Epiſcopo, tum à Religioſis habentibus priuilegium abſoluendi à cenſuris, vt ex communi docuit Henrriq. *l.* 13. *c.* 35. *n.* 3. Auila *dicta diſp.* 6. *dub.* 2. Laym. *c.* 5. *n.* 2. De parocho, alióue ſacerdote proprio eſt difficultas, an hoc interdictum relaxare in foro conſcieotiæ poſſit? Et videtur affirmatiuè reſpondendum; quia hoc interdictum. ſicut & excommunicatio priuat abſolutione ſacramentali, quæ eſt ratio propter quam Doctores concedunt poſſe parochum ab excõmunicatione noo reſeruata abſoluere, præcipuè quia ratio diſpoſitionis in *c. Nuper de ſentent. excommun.* procedit circa hanc cenſuram non reſeruatam. Vnde Gloſſa *in c. præſenti de ſentent. excommunicat. in* 6. verbo *generaliter*, æquiparat cenſuras excommunicationis, & interdicti perſonalis ſpecialis quoad abſolutionem. Atque ita docet Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 8. *num.* 9. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 6. *n.* 77. Filiucius *tract.* 18. *c.* 5. *q.* 8. Layman. *l.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 5. *n.* 3. Bonac. *de interdicto diſp.* 5. *pun. vlt. num.* 6. tametſi contrarium ſentiant Henrriq. *l.* 13. *c.* 35. *n.* 2. Sayr. *lib.* 5. *theſ. c.* 15. *n.* 22. Auila *diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 2.

8. Dixi non reſeruatum: nam ab interdicto perſonali ſpeciali reſeruato nullus alius præter ipſum cui eſt facta reſeruatio, vel illius ſuperiorẽ abſoluere poterit, vt de ſe conſtat. Dupliciter hæc reſeruatio contingit,

partim expreſsè, partim tacitè: expreſsè fit, ſi verbis expreſſis abſolutio reſeruetur; tacitè ſi in aliquam determinatam perſonam cognitam interdictum latum ſit; quia eo ipſo perſona interdicta iudicio ferentis interdictum reſeruatum, aliàs perturbaretur iudicantis tribunal Argom. *cap. cum ab Eccleſiarum de officio ordinarij*. Et pluribus firmat Sayrus, *lib. 5. theſauri, cap.* 15. *n.* 19. Gaſpar Hurtado *difficult.* 16. *n.* 48. Idem eſt de eo cuius cauſa interdictum locale, vel perſonale generale fertur; quia eius ſpeciale interdictum æquè ac interdictum loci vel communitatis reſeruatum eſt: vt tradit Alterius *de interd. diſp.* 11. *cap.* 4. *col.* 5. Bonac. *diſp.* 5. *p. vlt. num.* 6.

9. Porrò abſolutio ad cautelam non habet locum in interdicto generali loci ex expreſſo textu in *cap. præſenti de ſentent. excommunicat. lib.* 6. Et tradit *ibi* Gloſſa, Geminian. & Francus. Siloeſt. *interdictum* 3. *q.* 9. *n.* 14. Nauarr. *in cap. cum contingat de Reſcriptis, rem.* 6. *n.* 7. Couarru. *c. alma.* 2. *p.* §. 2. *n.* 5. Sayrus *l.* 5. *theſauri cap.* 15. *num.* 8. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 3. *n.* 2. Auila 5. *p. diſp.* 6. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. n.* 9. & alij paſſim. Nam vt in *dicto cap. præſenti* dicitur, ſi principalis delinquens alleget iniuſtè fuiſſe poſitum generale loci interdictum, & præſtet cautionem de parendo iudici, ſtatim hoc interdictum tolli debet, aut remitti abſolutè, vel pro aliquo tempore ſuſpendi, antequam de nullitate, vel iuſtitia conſtet. In aliis verò interdictis tum locali ſpeciali, tum perſonali ſpeciali, vel generali abſolutio ad cautelam præſtari poteſt, ſicuti tradunt Doctores nuper relati, quia abſolutio ad cautelam præſtari poteſt ex ſe, comparatione omnium cenſurarum. Cùm autem ab hac regula ſolùm interdictum locale generale exceptum inueniatur, reliqua omnia interdicta cenſenda ſunt comprehendi. Et de interdicto perſonali probat textus *in cap. qua fronte de appellation.* vbi mandantur abſolui (abſolutione inquam ad cautelam) qui conqueruntur irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto ſuppoſitos eſſe. Quòd ſi roges qua de cauſa abſolutio ad cautelam non permittitur in interdicto locali generali; benè tamen in aliis interdictis, ea eſt, quia ex interdicto locali generali non priuatur locus officiis diuinis, & ſacrificio, ſiquidem ſeruata moderatione *c. alma mater de ſentent. excommunicat. in* 6. præſtari ibi poſſunt: ſecùs eſt in interdicto locali ſpeciali, cùm diuina ibi celebrari non poſſint, niſi tantùm pro renouanda Eucharistia, & in interdicto perſonali ſiue ſpeciali, ſiue generali, ſiquidem ratione illius interdictus priuatur ſacramentorum receptione, & adminiſtratione, officiorumque diuinorum celebratione, & aſſiſtentia, vti aduertit Sayrus *d. c.* 15. *n.* 8.

10. Huiuſus interdictum quodcumque ſit, nunquam relaxandum eſt, quin principalis delinquens ſatisfactionem offerat, illa verò oblata ſtatim relaxari debet. Quod ſi conſiliarij, & fautores ſatisfactionem offerant, admittenda eſt, & pœnitentia eis debet iniungi, interdictum tamen non eſt relaxandum principali delinquente in ſua contumacia perſeuerante. Sicuti tradit Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *art.* 4 *princip.* §. *quantum ad decimumnonum*. Silueſt. verbo *interdictum* 3. *q.* 9. *n.* 15. Henriq. *lib.* 13. *c.* 50. *n.* 4. Sayrus alios referens *lib.* 5. *theſauri*, *c.* 15. *n.* 13. Auila 5. *diſp.* 6. *dub.* 5. *concl.* 5.

11. Forma relaxandi interdictum nulla eſt determinata, ſicut neque in ſuſpenſione, ſed illa ſufficit quæ voluntatem abſoluentis exprimat. Nam licèt Pontifex ſola voluntate efficaciam cenſuræ tollere poſſit, id tamen nunquam præſtat, neque expediens eſt, quia dum de tali voluntate cenſurato non conſtat, reputare ſe debet cenſura ligatum. Inferiores verò Prælati nullatenus efficaciam cenſuræ tollere ſua voluntate poſſunt. Argum. *c.* 1. *de Reg. iuris*, quia iure communi ſtatutum eſt quamlibet cenſuram auferendam abſolutione eſſe, quod ius nullus alius à Pontifice mutare poteſt. Sicuti hæc tradunt aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *theſ. cap.* 15. *n.* 6. Bonac. *diſp.* 5. *pun. vlt. in fine*. Auila *diſp.* 6. *de interdicto, dub.* 6. Cæremoniæ aliquæ, & ſolemnitates in huius cenſuræ abſolutione nullæ ſunt præſcriptæ. Solùm iuramentum de non committendo ampliùs prædictum delictum, ob cuius cauſam interdictum latum eſt, communis docet ſententia, teſte Sayro *lib.* 5. *theſauri, c.* 15. *in fine*: iunctis iis quæ tradidit *l.* 4. *c.* 17. *à n.* 30. Arg. *c. ſuper eo el.* 2. & *c. venerabili de ſentent. excommunicat.* Verùm etſi hoc iuramentum exigi expediens ſit, maximè cùm delictum graue eſt, non tamen exiſtimo neceſſarium, ſed præſtita ſatisfactione reali ſi fieri poteſt, ſin minus cautione de ſatisfaciendo data, abſolutio abſque alio iuramento concedi poterit; quia iuramentum illud pro ſola abſolutione ab excommunicatione iniungitur, non pro aliarum cenſurarum abſolutione. Sicuti tradit Suar. *diſp.* 38 *ſect.* 3. *num.* 1. & *ſeqq.*

PVNCTVM VIII.

De caſibus in quibus ipſo iure latum eſt interdictum.

§. I.

Expenduntur caſus, in quibus interdictum locale latum eſt.

1 *Refertur primus caſus in quo interdictum locale generale incurritur, qui eſt cùm ciuitas non obſeruat quæ pro electione ſummi Pontificis* in cap. vbi periculum de elect. in 6. *præſcribuntur.*

2 *Secundus refertur, qui eſt ob exactionem tributi ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis.*

3 *Tertius apponitur ob percuſſionem, ſeu hoſtilem inſecutionem Cardinalium.*

4 *Quartus ob conceſſionem habitationis vſurariis alienigenis factam.*

5 *Quintus ob iniuriam Epiſcopo factam.*

6 *Sextus, eo quòd impediatur Legatus, vel Nuntius Apoſtolicus, ne ſuum officium liberè exerceat.*

7 *Interdictum locale ſpeciale incurritur ob tranſgreſſionem conſtitutionis* in cap. 1. de ſepultur. in 6.

8 *Item ob tranſgreſſionem conſtitutionis* in cap. quicumque de hæretic. eodem lib.

9 *Nullum ex prædictis interdictis obſeruandum ex obligatione eſt, quouſque fuerit denunciatum.*

1. PRimus caſus in quo interdictum locale generale incurritur, habetur in *c. vbi periculum de elect. lib.* 6. vbi ciuitas in qua ſummus Pontifex moritur, vel illius electio facienda eſt interdicto ſupponitur, & Pontificali dignitate priuatur, ſi eius Rector, & officiales inuiolabiliter non obſeruauerint quæ pro electione ſummi Pontificis in *prædicto cap.* præſcribuntur, quæ latiùs explicuimus, cùm excommunicationem in *dicto cap.* contentam declarauimus.

2. Secundus refertur in *c. quamquam de cenſib. l.* 6. vbi interdicitur Ciuitas, Vniuerſitas, Collegium, Caſtrum, vel locus qui ab Eccleſiaſticis perſonis, vel ab Eccleſiis pedagia, guidagia, vel alia tributa per ſe, vel per alium de rebus ſuis aſportandis, vel exportandis extra cauſam negotiationis exegerint. Quod interdictum perſeuerat, quouſque acceptum reſtituatur, & pro delicto competens fiat ſatisfactio.

3. Tertius continetur in *c. fœlicis de Pœnis l.* 6. vbi ciuitas quæuis præter Vrbem, quæ occidentibus, vel percutientibus, ſeu hoſtiliter inſequentibus Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ auxilium, conſilium, vel fauorem præſtiterit, vel quæ intra menſem à die delicti cogniti computandum delinquentes huiuſmodi,

prout

Digitized by Google

prout qualitas facinnris exigit, non dnxerit puniendoſcùm commodè poſſit, interdicto abſolutè ſubiicitur, & Epiſcopali dignitate priuatur. Qnod interdictum non extenditur ad loca ſubiecta, & de iuriſdictione illius ciuitatis, neque eſt Pontifici reſeruatum, tametſi excommuoicatio ibidem aduerſus ſingulares perſonas hoc facinus committentes, reſeruetur.

4. Quartns habetur in *cap. 1. de vſuris lib.* 6. ibi enim ſtatuitur, ſi Epiſcopus, & Archiepiſcopus, vel alij Eccleſiaſtici ſuperiores, vel inferiores ſuſpenſinnis, vel excommunicationis ſententiam per menſem indurato animo ſuſtinuerint, eo quòd manifeſtis vſurariis alienigenis loca ad habitandum, & fœnerandum in terris ſuis conceſſerint, ipſorum terræ vbi hi vſurarij commorantur, Eccleſiaſtico interdicto ſupponuntur, quouſque illi vſurarij ab illis terris receſſerint. Terræ verò laicorum non ſubiiciuntur ob hoc delictum interdicto; ſed veniunt interdicendæ: vti *ex Paludano* notauit Sayrus *lib. 5. cap. 12. num. 5.*

5. Quintus habetur in *Clemen. 1. de Pœnis*, vbi domino temporali afficiente quemlibet Epiſcopum corporali iniuria per ſe, vel per alium, aut eam ratam habente, vel conſilium ad eam patrandam præbente, vel ſcienter prædictum delinquentem defendente, terra illius, dummodo vltra vnam diæciſim non contineat, gederali interdicto ſupponitur, vſque ad condignam ſatisfactionem, deinde locus, vel loca, vbi Epiſcopus fuerit Iniurioſè detentus, eidem ſubiicitur interdicto, quamdiu detentio ipſa durauerit. Quòd ſi ſub dominio iniuriantis plures ſint diæceſes, interdicta eſt diæceſis, in qua is dominus delinquens ſuum principale habet domicilium, & præterea illa in qua fuerit delictum hoc commiſſum, ſi eius fuerit, & duæ aliæ quæ ſub ipſo ſint eidem loco viciniores. Idémque interdictum fertur in *eadem Clement.* aduerſus ciuitatem tale delictum committentem. Solùm eſt differentia quòd ciuitatis interdictum non incurritur ob cuiuſlibet Epiſcopi iniuriam, ſed neceſſariò debet eſſe iniuria Epiſcopo proprio facta, vt conſtat ex illis verbis: In ſuum Epiſcopum: vt benè notauit Bonac. *t. de cenſur. diſp. 4. q. 3. pun. 4. circa finem.* Nomine antem ciuitatis non venit diæceſis, neque item villa aut inferior populus, vt de ſe conſtat.

6. Sextus continetur in extrauag. *Super gentes de conſuetud. inter communes*, vbi domini regni, caſtri, ciuitatis, oppidi, vel alterius loci impedientes, ne Legatus, vel Nuntins Apoſtolicus in ſuas terras ingrediatur, néue officinm ſuum exequatur, excommunicationi ſubiiciuntur, & eorum regna, ciuitates, caſtra, & loca ſupponuntur interdicto, quouſque in ea contumacia perſtiterint. Sed an hoc impedimentum præſtare debeat prætextu conſuetudinis? non eſt conſtans ſententia. Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 22.* Alter. *de interdicto, diſp. 12. cap. 3. ſub finem*, id affirmant, probaríque poteſt partim ex præfatione huins conſtitutionis, quæ eſt aduerſus dominos temporales, prætendentes ſibi competere ex conſuetudine, ne vllus Legatus ab ipſis non petitus in eorum terras ingrediatur, munúſque ſuum exerceat, quam conſuetudinem vt rationi contrariam, & Apoſtolicæ authoritati detrahentem Pontifex reprobat, partim ex rubrica, ſub qua hæc conſtitutio collncata eſt, quæ eſt de conſuetudine. Cæterùm communior ſententia, & tutior eſt opus non eſſe ad hanc cenſuram incurrendam, quòd præſtetur impedimentum prætextu conſuetudinis, ſed ſatis eſſe quocunque titulo præſtetur, quia eſto Pontifex occaſione dominorum qui prætextu conſuetudinis hoc impedimentum apponebant Legatis Sedis Apoſtolicæ hanc conſtitutionem ediderit, tamen cùm legem tulit in futurum, nullius conſuetudinis meminit, ideóque reliqui omnes Doctores præter Suar. & Alterium nihil amplius requirunt ad prædictas cenſuras incurrendas niſi quòd Legato Sedis Apoſtolicæ impediatur ingreſſus, & eius munus, & officium. Sicuti tradit Silueſt. *interdictum 4. q. 1. num. 7.* Vgolin. *tab. 5. cap. 3. num. 7.* Tolet. *lib. 1. cap. 54. num. 1.* Sayrus *lib. 5. cap. 12. num. 2.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 5. q. 1. pun. 5.* & alij.

7 Quoad interdicta localia ſpecialia duplex caſus in iure continetur, alter habetur in *cap. 1. de ſepulturis in 6.* vbi clericis ſiue ſæcularibus, ſiue regularibus inducentibus aliquem ad vouendum, iurandum, vel fide interpoſita promittendum eligere ſepulturam in ſuis Eccleſiis, vel electam non mutaturum, latum eſt præceptum ne prædictos electores ſepeliant, & ſi fortè ſepeliuerint reſtituant corpora ſepulta ſi petantur, & inſuper intra decem dies à die ſepulturæ omnia emolumenta occaſione ſepulturæ accepta. Quod ſi non præſtiterint Eccleſiæ ipſæ apud quas hæc corpora ſepulta fuerint, nec non & cæmeteria earundem ex tunc eo ipſo ſupponuntur interdicto, dnnec ab eis præſtetur reſtitutio plenaria omnium prædictorum. Huiuſmodi caſus explicatus eſt, cùm Clement. *cupientes. §. ſanè de Pœnis* declarauimus, quia ibidem aduerſus prædictos excommunicatio reſeruata fertur. In præſenti verò notandum eſt obligatos eſſe præfatos clericos ante iudicis ſententiam omnia emolumenta occaſione ſepulturæ accepta, reſtituere; ſiquidem ob non reſtitutionem factam grauis pœna iniungitur. Deinde Eccleſiam interdicto ſupponi; etiamſi vnus tantùm grauem partem emolumenti non reſtituerit: quia rectnr Eccleſiæ tenetur plenariam ſatisfactionem facere. Secùs verò dicendum eſt quando religioſus, vel clericus aliquis priuatim committeret hoc delictum inducens aliquem ad vouendum, vel promittendum eligere ſepulturam in eius Eccleſia, & alij clerici ignari huius criminis ſepeliunt defunctum, nullo modo Eccleſia eſt ſupponenda interdicto, tametſi nihil reſtituant, quia ob delictum ſingularis perſonæ non eſt locus communis aliis interdicendus, maximè cùm alij clerici bona fide proceſſerint, & textus vtatur verbo *præſumpſerit.*

8. Alter caſus interdicti localis ſpecialis continetur in *cap. quicunque de Hæreticis, lib. 6.* ſi enim hæreticus, eiúſue receptor, defenſor, vel fautor tradatur ſcienter Eccleſiaſticæ ſepulturæ, locus ille in quo ſepultus eſt in perpetuum priuatur, ne alios recipiat. Et licèt Paludan. *in 4. d. 18. q. 8. art. 1. principali. §. quantum ad tertium.* Sayr. *lib. 5. cap. 12. num. 10.* Filiuc. *tract. 18. cap. 6. q. 4. num. 140.* & alij cenſeant hoc verum eſſe interdictum; Rectiùs Suar. *diſput. 37. ſect. 1. ad finem.* Alterius *de interdicto, diſp. 12. cap. 4. num. 28.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 4. q. 3. pun. 7.* aſſerunt ſolam eſſe prohibitionem, ne ibi alius fidelis ſepeliatur; nam ſi interdictum eſſet, priuaret officiis diuinis, & ſacramentis, non autem ſola Eccleſiaſtica ſepultura. Maximè cùm hæc prohibitio non extendatur ad omnem Eccleſiam, ſed ſolùm ad locum illum, ſeu tumulum, in quo corpus hæretici, vel eius fautoris ſepultum eſt. Prætercà eſt notandum debere eſſe hæreticum denuuciatum, vt huic cenſuræ locus ſit.

9. Ad extremum aduerte nullum ex prædictis interdictis obſeruandum ex obligatione eſſe, quouſque denunciatio illius facta fuerit, quia poſt Extrauag. *Ad euitanda ſcandala* nemo tenetur abſtinere à celebratione loci, qui denunciatus non eſt interdictus, ſicut neque à communicatione cum interdictis, vt ex communi ſententia notauit Suar. *diſp. 37. ſect. 2. num. 3. & 5.* Sayr. *lib. 5. theſauri, cap. 12. num. 24.* Coninch. *diſp. 17. dub. 5. in fine.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 4. q. 3. pun. 2. in fine, n. 8.* Filiucius. *tract. 18. cap. 6. num. 128.*

***

Digitized by Google

§ II.

Expenduntur interdicta perſonalia generalia ipſo iure lata.

1 *Primum interdictum perſonale generale incurritur ob conceſſionem habitationis manifeſtis vſurariis alienigenis.*

2 *Secundum ob conceſſionem, vel extentionem repræſalium in clericos, ipſorumque bona.*

3 *Tertium ob reſiſtentiam ſtatutis à ſummo Pontifice circa diuiſionem Epiſcopatus Tolaſani.*

4 *Quartum ob violationem conſtitutionis Ioannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum.*

5 *Quintum ob appellationem à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium.*

6 *Sextum ob conceſſionem dimiſſoriarum ad ordines vacante Sede.*

7 *Vltimum ob imponentes, vel exigentes decimas, aliaue tributa ab Eccleſiaſticis perſonis.*

8 *Debet communitati interdictæ delictum conſtare, vt prædictis cenſuris afficiantur.*

1. Primum interdictum perſonale generale deduci poteſt ex *c.1.de vſuris in* 6. vbi vniuerſitates, collegia, aliæue communitates Eccleſiaſticæ habitationem manifeſtis vſurariis alienigenis in ſuis terris concedentia, interdicto abſoluto ſupponuntur. Epiſcopi verò, & alij ſuperiores ſuſpenduntur, inferiores verò, excommunicatione ligantur. Communitas verò quæ interdicto ſupponitur Eccleſiaſtica eſſe debet, nam layca aliis pœnis arbitrio Epiſcoporum compellenda eſt, vt cauetur *in dicto textu*, & notauit Bonac. *t. 3. de cenſur diſp.4.q. 1.p.vlt.*

2. Secundum eſt aduerſus communitates extendentes, vel concedentes repræſalia in clericos, ipſorúmque bona, niſi intra menſem reuocauerint, ſingulares perſonæ pœna excommunicationis afficiuntur, vt conſtat ex *cap. vnico de iniuriis lib.* 6. & notant omnes. Hos textus ſuperiùs explicuimus, cùm de excommunicatione egimus.

3. Tertium fertur interdictum contra vniuerſitates, quæ ex certa ſcientia præſumpſerint reſiſtere ſtatutis à Summo Pontifice circa diuiſionem Epiſcopatus Toloſani, & habetur in Extrauag. *Saluator de prebendis inter communes*, apponitúrque ibi excommunicatio circa particulares perſonas, ſuſpenſio aduerſus capitula, collegia, & conuentus, ſicuti ſuis locis explicuimus.

4. Quartum generale perſonale interdictum continetur in Extrauag. vnica: *Ne Sede vacante*, vbi capitulum, collegium, vel vniuerſitas non obſeruans conſtitutionem Ioannis XXII. circa fructus vacantium beneficiorum, interdicitur abſoluè. Idem habetur in Extrauag. *Suſcepti regiminis.* Epiſcopi ſuſpenduntur à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ, ſingulares perſonæ, excommunicantur, vt ſuis locis explicatum eſt.

5. Quintum habetur in *Bulla cenæ Domini, clauſula ſecunda*, nam ibi interdicuntur abſolutè vniuerſitates, collegia, & capitula ſeu conuentus appellantes à mandatis, & ordinationibus Summi Pontificis ad futurum generale Concilium. Itémque interdicuntur ij quorum fauore fuerit appellatum. Sed de hoc textu ſatis diximus, cùm hanc Bullæ clauſulam explicuimus.

6. Sextum continetur in Trident. *ſeſſ.7. cap.10. de reformat.* aduerſus capitula Eccleſiarum, quæ infra annum Sedis vacantis dimiſſorias ad Ordines alicui concedunt, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, vel recipiendi arctatus non fuerit. Quod qua ratione debeat intelligi, ſuperiùs, cum de ſuſpenſione habitus eſt ſermo, expoſuimus.

7. Vltimò referri ſolet interdictum latum in *cap. clericis de immunit. Eccleſiar. lib.* 6. aduerſus vniuerſitates imponentes, vel exigentes taleas, decimas, aliáue tributa ab Eccleſiaſticis perſonis. Sed hæc conſtitutio reuocata eſt à Clemente V. in *Clement. vn. de immunit. Eccleſiar.* ſicuti aliis relatis notarunt Sayrus *lib. 5. c. 12. num. 13.* Suar. *diſp. 37. ſect. 1. n. 16.* Bonac. *diſp. 4. q. 1. pun. 3.* In ea verò Clement. ſub pœna excommunicationis præcipitur in huiuſmodi exactionibus ſeruari præſcripta in *cap. non minus. & cap. aduerſus, de immunit. Eccleſiarum*, ſicuti ſuperiùs explicuimus.

8. Pro his interdictis aduerte eo ipſo quòd communitati conſtiterit delictum eſſe commiſſum cui interdictum annexum eſt, abſque vlla alia ſententia, ſe reputare debet interdictos ligatam, quia perſonis interdictis, vel excommunicatis, ſeu ſuſpenſis nullus fauor in Extrauag. *Ad euitanda ſcandala* factus eſt. Sicuti aduertit Suar. *d. diſp. 37. ſect. 2. num. 5.* Ex eo autem quòd vni, vel alteri delictum conſtet, nullus ligatur interdicto, neque etiam illi qui cauſam interdicto dederunt, quia hi non ligantur, quouſque communitas ligetur, quæ ligari non poteſt, niſi delicti plenam, & perfectam notitiam habeat. Sicuti aduertit Suar. *ſuprà, num. 4.* Filiuc. *tract. 18. cap. 6. n. 130.*

§. III.

Referuntur interdicta perſonalia ſpecialia.

1 *Primum eſt de eo qui cauſam interdicto locali, vel generali dedit.*

2 *Secundum contrahitur à iudicibus non ſeruantibus conſtitutionem* Cap. cum medicinalis, de ſentent. excommunic. in 6. *in ferendis cenſuris.*

3 *Tertiò interdicuntur recipientes aliquam dignitatem de manu laici.*

4 *Quartò Epiſcopi, & Superiores vſurpantes bona Eccleſiarum, vel beneficiorum vacantium.*

5 *Quintè celebrantes, vel facientes celebrari diuina in ciuitatibus, caſtris, ſeu locis aliis interdictis ab Ordinariis.*

6 *Sextò Epiſcopi, & ſuperiores Prælati, recipientes ab Eccleſia quam viſitant munera, & alia quæ ſibi non debentur.*

7 *Septimò Ordinarij conferentes beneficia eorum qui pro ſuis negotiis ad Romanam curiam profecti ſunt.*

8 *Octauo Epiſcopi & Superiores qui aliqua bona beneficiorum vacantium vſurpant.*

9 *Nonè alienantes Eccleſiæ bona contra* Extrauag. Ambitioſæ.

10 *Decimè Prælati edentes gloſſas, ſeu comment. in Trident.*

11 *Vndecimò Metropolitanus qui intra tres menſes Suffraganeos Epiſcopos abſque rationabili cauſa abſentes, denunciare Pontifici omittit.*

12 *Duodecimò ſimoniacos ordinantes.*

13 *Decimetertiò recipientes beneficia in confidentiam.*

14 *Decimoquartò presbyteri, diaconi & ſubdiaconi in crimine fornicationis perſeuerantes.*

15 *Denique ij qui eleemoſynas anticipatas pro Miſſis dicendis accipiunt. Et quid in hac parte ſtatuerit ſacra Congregatio latè expenditur.*

Primum ſpeciale interdictum colligit communis ſententia, vt videri poteſt apud Sayrum *lib. 5. theſauri, cap. 12. num. 11.* Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 15.* Nauarr. *c. 27. num. 169.* Filiucium *tract. 18. c. 6. num. 144.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſ. 4. q. 1 pun. 1.* ex textu in *c. ſi ſententia de ſentent. excommunicat. lib. 6.* decidente eum qui cauſam dedit interdicto locali, vel generali perſonali, ſpecialiter manere interdictum, neque poſſe vllibi diuina participare.

Digitized by Google

2. Secundum interdictum habetur in *cap. cum medicinalis, de ſentent. excommunicat. in 6.* aduerſus quoſcunque iudices, qui in ferendis ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti non ſeruant formam *ibi* præſcriptam, quæ eſt proferre ſententiam in ſcriptis, & in ea exprimere cauſam, ob quam fertur, & exemplum ſcripturæ tradere excommunicato intra menſem, ſi ab eo poſtulatum fuerit. Hi ergo iudices delinquentes ab ingreſſu Eccleſiæ, & diuinis officiis per menſem ſuſpenduntur. Vnde non ſolùm in Eccleſia, ſed extra videntur priuati ab auditione diuinorum, aliàs ſuperfluerent illa verba: *A diuinis officiis*, ſiquidem ex interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ priuatur interdictus officiis diuinis in Eccleſia aſſiſtere, tametſi aliis non improbabiliter videatur illa verba, Ab officiis diuinis, cauſa maioris claritatis appoſita eſſe, ideóque ſolùm ab officiis diuinis intra Eccleſiam hoc interdictum priuare. Sicuti indicat Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 1.* Hæc cenſura non extenditur ad Epiſcopos, quia de illis non eſt facta mentio. Neque Prælatos regulares plerumque comprehendit, quia ex priuilegio, conſuetudinéue recepta ſolent verbo tenùs has cenſuras in ſuos ſubditos proferre, vt notauit Henrriq. *lib. 13. cap. 43. num. 5.* Sayrus *lib. 5. cap. 12. num. 17.* Huic cenſuræ annexa eſt quæ fertur in *cap. ſacro de ſentent. excommunicat.* aduerſus quemcunque iudicem præſumentem ferre ſententiam excommunicationis non præmiſſa competente monitione, & perſonis præſentibus idoneis per quas poſſit monitio probari, interdicitur huic iudici per menſem Ingreſſus Eccleſiæ.

3. Tertiò interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ qui Epiſcopatum, Abbatiam, aliámue dignitatem Eccleſiaſticam de manu layci receperint, eidémque cenſuræ laicus ſubijcitur. Sicuti habetur in *cap. ſi quis deinceps 16. q. 7.* Requiritur autem vt receptio ſit completa, & perfecta, quæ non intelligitur eſſe, niſi illius dignitatis poſſeſſio capta fuerit. Sicuti tradit Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 9.* Filiuc. *tract. 18. num. 145.* Alter. *diſp. 12. cap. 2. col. 5.* Bonac. *t. 3. de cenſur. diſp. 4. q. 1. p. 2. num. 2.* & colligitur ex illis verbis textus: *Locum deſeruerit*, quæ ſupponunt locum deſerendum poſſeſſum eſſe. Perſeuerat autem hæc cenſura tam ex parte clerici recipientis dignitatem, quàm ex parte layci conferentis, quouſque dignitati ſic acceptæ ceſſum fuerit, nam textus inquit. Introitum Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum quem ſub crimine tam ambitionis, quàm inobedientiæ cæpit, reſipiſcendo non deſerit. Ergo deſerto illo loco, & dignitate renunciata ceſſat interdicti ſententia. Vt notat Bonacina *ſuprà, num. 6.*

4. Quartò fertur ſpeciale interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ in *cap. præſenti de officio ordinar. lib. 6.* aduerſus Epiſcopos, & eorum ſuperiores, qui vſurpant bona Eccleſiarum, vel beneficiorum vacantium, vel fructus eorum qui pertinent ad ipſa beneficia, vel ad ſucceſſores. Et perſeuerat hoc interdictum quouſque reſtitutionem faciant de prædictis. Aduerſus alios inferiores Prælatos fertur cenſura ſuſpenſionis, vt ſuperiùs declarauimus explicantes ſuſpenſionem latam in *c. quia ſæpè de electione, lib. 6.*

5. Quintò in *cap. Epiſcoporum de Priuilegiis in 6.* interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ omnes quantumcunque exempti cuiuſcunque ordinis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, qui ſcienter celebrant, vel faciunt celebrari diuina in ciuitatibus, caſtris, villis (niſi quatenus eis à iure conceditur) ſeu locis aliis interdictis ab Ordinariis, ſeu delegatis iudicibus, vel à iure. Quive excommunicatos publicè, vel interdictos ad diuina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittere præſumpſerint. Interdicuntúrque donec de tranſgreſſione huiuſmodi ad arbitrium eius cuius ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter. Qua ſatisfactione poſita interdictum ceſſat, quia ſolùm vſque ad ſatisfactionem competentem latum eſt. Sed an hæ actiones præſtandæ ſint in interdicto locali generali? Non eſt conſtans Doctorum ſententia. Nam Bonac. *diſp. 4. q. 2. pun. 6. num. 3.* exiſtimat ſatis eſſe, ſi in interdicto locali ſpeciali præſtentur, quia textus videtur generaliter loqui, vt colligitur ex verbis ſuperius relatis. Sed rectiùs contrarium docuit Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 5.* Filiucius *tract. 18. num. 147.* quia hæc conſtitutio præcipuè lata eſt ad comprimendam exemptorum audaciam: exempti autem ſolùm in interdicto generali loci exemptionem prætendere poſſunt, & non in interdicto ſpeciali. Deinde verba textus ſolùm interdicto generali perfectè accommodantur, inquit enim textus, ſcienter celebrant, vel faciunt celebrari diuina in ciuitatibus, caſtris, villis, ſeu locis aliis; ciuitas namque, caſtrum, villa, & locus ſubiecta ſunt interdicti generalis.

Perſonas verò hoc interdicto comprehenſas exiſtimat Nauarr. *cap. 27. num. 157.* Couarruu. *cap. alma. 1. p. §. 6. num. 9.* Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 5.* Auila *5. p. diſp. 5. dub. 4.* & alij eſſe ſæculares; vel regulares exemptas à iuriſdictione ordinaria, quia hos voluit Pontifex hac cenſura comprimere, nam ordinariæ iuriſdictioni ſubiectæ ab Ordinariis compelli poterunt. Contrarium autem ſatis probabiliter docent Gloſſa *ibi* verbo *ingreſſum.* Silueſt. *interdictum 6. §. 2.* Angel *eodem. n. 5.* Bonac. *t. 3. diſp. 4. q. 2. pun. 6. num. 9.* nam illa dictio *quantumcunque exempti* non eſt reſtrictiua diſpoſitionis, ſed ampliatiua; præſtátque hunc ſenſum; quicunque clericus ſæcularis, vel regularis etiamſi ſummè exemptus ſit, &c.

Circa poſteriorem partem illius textus communis eſt ſententia, quam docuit Suar. *diſp. 37. ſect. 1. num. 5.* Filiucius *tract. 18. num. 147.* Bonac. *diſp. 4. q. 2. num. 6.* Coninch. *de interdicto, diſp. 17. dub. 5. num. 74.* comprehendere ſolùm admittentes excommunicatum, & interdictum denunciatum, quia hos ſolos ex vi cenſuræ poſt Extrauag. *Ad euitanda*, vitare tenemur. Deinde hæc pœna non fertur contra participantes in quibuſcunque rebus cum excommunicatis, & interdictis denunciatis, ſed ſolùm contra participantes in diuinis officiis, ſacramentis, & Eccleſiaſtica ſepultura, & non de quacunque participatione, ſed de ea quæ propriè ſignificatur per verbum *admittunt.* Quæ participatio ſolùm habet locum in illis ad quorum curam ſpectat prohibere, vel admittere aliquem ad huiuſmodi actus, ſicuti ſi rector eſſes Eccleſiæ, & ibi permitteres excommunicatum, vel interdictum denunciatum officiis diuinis aſſiſtere. Item ſi excommunicato, vel interdicto vitando ſacramentum aliquod miniſtrares, quia ea miniſtratione ſuſcipientem ad vſum ſacramenti admitteris. Secùs eſſet, ſi ab excommunicato, vel interdicto ſacramentum accepiſſes, vt notarunt Suar. Filiuc. & Bonac. *locis citatis.* Dixi qui admittit excommunicatum, vel interdictum. Nam de ſuſpenſo nihil cauetur in *ſupradicto cap.* ac proinde ex vi huius textus nullam pœnam contraheres, etiamſi ad ſacramenta ſuſpenſum admitteres.

6. Sextò fertur ſimile interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ in Extrauag. vnica *de Cenſibus inter communes* aduerſus Epiſcopos, & ſuperiores Prælatos, recipientes ab Eccleſia quam viſitant munera, & alia quæ ſibi non debentur, ſi intra menſem, vel vt meliùs dicam intra duos menſes non reſtituerint Eccleſiæ ab ea accepta, & fertur interdictum non abſolutè, ſed quouſque dictæ Eccleſiæ duplum non reſtituerint. Ea verò reſtitutione facta, interdictum finitur. Qui verò nomine Epiſcopi viſitauerint, & vltra deſignatas procurationes receperint, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, quouſque duplum illius quod acceptum eſt reſtituerint, ſicuti loquentes de ſuſpenſione expoſuimus. Inſupérque additur aduerſus familiares Prælati perſonaliter viſitantis

Digitized by Google

qui per ſe, vel per alios sliquid vltra ſibi debita acceperint ignorante Prælato, ſi intra duos menſes duplum non reſtituant, ex tunc ſi Clerici ſint ſuſpenſi ab officio, & beneficio, ſi laici interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & ab Euchariſtiæ commuoione, donec de duplo huiuſmodi grauatis Eccleſiis, monaſteriis, ſeu aliis locis ſatisfecerint competenter. Vt latiùs diximus, cùm de ſuſpeoſione fuimus locuti.

7. Septimò fertur interdictum abſolutè, & abſque vlla limitatione in Extrauag. 3. d. *Priuilegiis* aduerſus Ordinarios, & teliquos omnes qui conferunt beneficia eorum qui pro ſuis negotiis sb Romanam curiam profecti ſunt, quiue in illa officia aliqua exercent; & extenditur pœna aduerſus recipientes, & talis receptio & donatio irrita, & nulla declstatur. Solùm aduerto ibi non ſolùm ferri interdictnm, ſed ſuſpenſionem, & excommunicationem reſeruatam, quæ excommunicatio Epiſcopos comprehendit, tametſi ſub ſuſpeuſionis, vel interdicti pœna non comprebeoduntur. Vide quæ diximus, cùm loquentes de excommunicat. & ſuſpenſ. bunc textum expoſuimus.

8. Octauò fertur in Extrauag. vnica: *Ne Sede vacante*, aduerſus Epiſcopos, & Superiores qui contra præſcriptum illius decreti aliqua bona beneficiorum vacantium vſurpant, ſi intra menſem non reſtituant iis ad qoos pertinent. Et fertur primò ſuſpenſio à Pontificalibus. Secundò interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ aduerſus vniuerſitatem, vel collegium fertur abſolutè. Singulares verò perſonæ excommunicarioni ſubiiciuntur.

9. Nonò fertur interdictum abſolutè, & aliæ pœnæ aduerſus Abbatem, & Epiſcopum qui inconſulto Romano Pontifice aut noo ſeruata forma Extrauag. *Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis*, bona Eccleſiæ alienauerint, quam conſtitutionem plurés Doctores cenſent receptam non eſſe.

10. Decimò fertur interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ in bulla Pij IV. edita in confirmationem Concilij Trident. aduerſus Prælatos edentes Gloſſas, ſeu commentaria in concilium Trident. eáue publicantes, qood qua ratione intelligendum ſit, explicuimus declarantes excommunicationem ibi sppoſitam contra ſingulares perſonas.

11. Vndecimò in eodem Concilio Trident. *ſeſſ. 6. cap. 1. de reformat. in fine* latum eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ aduerſus Metropolitanum, qui intra tres menſes ſuffraganeos Epiſcopos abſque rationabili cauſa abſentes à ſuis Eccleſiis per annum, & aduerſus ſuffraganeum Epiſcopum antiquiorem reſidentem, qui Metropolitanum per annum abſentem abſque cauſs denunciare intra tres menſes per nuutium, vel litteras Pontifici omiſerit.

12. Duodecimò fertur interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ Pontifici reſeruatum in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*, aduerſus ſimoniacos ordinsntes. Sed qoia ibi etiam ſuſpenſio iniungitur, de qua ſuo loco egimus, oihil ſpeciale notandum in præſeoti occurrit.

13. Decimotertiò Pius IV. in Bulla quæ incipit: *Romanum Pontificem* iniungit pœnam interdicti abſoluti, & Pontifici reſeruati Cardinalibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, aliiſque Prælatis recipientibus beneficia, vel penſiones in coufidentiam, inferioribus pœnam excommunicationis iniungit, qusm ſuo loco explicuimus.

14. Decimoquartò refertur ab aliquibus interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, quod latum eſt in *cap. ſi qui ſunt*, 81. *diſt.* aduerſus presbiteros, diaconos & ſubdiaconos, qui in crimine fornicationis perſeuerant. Quod interdictum teſtatur Bonac. *diſp. 4. q. 1. p.* 10. vſu receptum non eſſe, ſed caſu quo receptum ſit, finiti delinquente pœnitentism agente, quia textus iugnit: Interdicimus eis Eccleſiæ introitum vſque dum pœniteant & emendent. Ergo poſita pœnitentia & emendatione, ceſſat interdictum, quod appoſitum eſt vſque ad illum terminum.

15. Denique adducit Bonsc. *diſp. 4. q. 2 pun.* 11. interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ appoſitum à ſacra Cardinalium congregatione die 22. Septemb. anno 1625. aduerſus capitula, collegia, ſocietares, congregationes, & locorum piorum Superiores, & alios ad quos pertinet, ſi pecuniam accepram pro onere perpetuo Miſſarum celebrandarum non depoſuerint penès ædem ſacram, vel perſonam, idoneam, vt quamprimum poſſit in bona immobilia commutetur cum indiuidua mentione oneris, quod illis eſt annexum, quia hoc ex voluntste concedentis eleemoſynam requiritur: ſiquidem intendit Miſſarum onus eſſe perpetuum, ad cuius finem maximè expedit vt eleemoſyna perpetua ſit, quod eſſe neqoit, niſi pretio accepto, bona immobilia comparentur: Item ſub eadem pœna interdicti ioiuogitur, vt ſi ea bona immobilia authoritate Apoſtolica contigerit alieoari, pretium eorumdem eodem modo deponatur io boną immobilia, cum eiuſdem oneris repetitione conuertendum. Quod ob eandem rationem diſpoſitum eſt. Deinde iniungit ſub eadem pœna interdicti ſæcularibus clericis, & regularibus ſub pœna priuationis vocis sctiuæ, & paſſiuæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda; vt ſi forte onere Miſſarum celebrandarum detinentur, auferant ab Eccleſiis capſulam cum inſcriptione pro Miſſis celebrandis. Ne ea occaſione onere Miſſarum grauentur, cui nequeunt commodo tempore ſatisfacere contra voluntatem, & iotentionem eleemoſynas tribuentium, & Miſſas poſtulaotium? hac enim parte nihil amplius præcipitur niſi quod iure naturæ cauetur, iure namque naturæ vetitum eſt, ne quis Miſſas dicendas in loogum tempus differat contra voluntatem, & intentionem eorum qui ſtipem pro illis dicendis conceſſerunt. Quare ſi breui tempore receptis, & recipiendis ſatisfieri poteſt, non eſt opus capſulam tollere, & à recipieodis eleemoſynis Miſſarum abſtinere.

Alia plura adducit Bonac. *dicto tit. 5. diſp. 4. q. 2. pun.* 11. à ſacra congregatione Cardinalium decreta circa Miſſas, & earum eleemoſynas, quæ iuri, & rationi conſentanea ſunt, & obſeruari conuenit. Primó namque refert prohibitum eſſe à ſacra Congregatione, ne Epiſcopi, aut Generales religionum reducant onera Miſſarum poſt concil. Trident. impoſita, aut in limine beneficij, niſi fortè ipſe teſtator hanc facultatem Epiſcopo, aut religionis Superiori conceſſerit. Neque obeſt quòd legatum ſit ita tenue, vt nullus velit Miſſarum oneri ſatisfacere, ideóque expediat fieri reductionem, quia hæc non negatur, ſed cauetur ne ab alio, quàm à Pontifice fiat, quam gratis, & abſque vllis expenſis præſtabit. Secundò refert Bonsc. prohibitum eſſe, ne quis plurés accipiat eleemoſynas (intelligitur integras) pro eodem ſacrificio, reuocátque omnia priuilegia quibuſcunque locis, vel perſonis conceſſa, quibus concedebatur, vt certarum Miſſarum, vel anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, vel orationibus ſatisfieret pluribus oneribos Miſſarum in futurum ſuſcipiendis. Etenim cùm iure naturali nullus poſſit pro vno Sacrificio niſi vnum congruum ſtipendium accipere, iniuſtitiam committit intendens pluribus ſtipendiis vnico ſacrificio ſatisfacere. Quod ſi aliqoando ſtipendium minus congruo datum ſit, & recipiens illo contentus fuit, nequit aliunde compenſationem accipere, quia iam ceſſit iuri quod habebat, vt ſibi congruom ſtipendium concederetur. Reuocatio verò priuilegiorum conuenientiſſima fuit, ne concedentes eleemoſynam ſua intentione defraudentur, neue alij ab his eleemoſynis, concedendis & capellaniarum fundatione retrahantur.

Tertio

Tertio refert prohibitum eſſe ſacerdoti accipienti certam eleemoſioam pro Miſſis dicendis alteri ſacerdoti eas Miſſas celebrandas committere, minori ſtipendio conceſſo, quia nulla videtur congrua ratio, ob quam poſſit partem ſtipendij ſibi conceſſi retinere, cùm ex voluntate donantis concedatur ei quatenus eſt Miſſas celebraturus, & non aliter. Ex quo decreto non impediuntur cuſtodes Eccleſiarum ex eleemoſynis pro Miſſis dicendis aliquam partem ſibi retinere pro labore impenſo in harum eleemoſynarum collectione, altariſque obſequio, nempe cera, vino, & alijs, dummodò congruum ſtipendium ſacerdoti celebraturo concedatur, quia his oneribus ſacrificia poſtulantes ſatisfacere tenentur, ſiquidem irrationabiliter vellent ſibi gratis ea obſequia præſtari.

Ad extremum alicui non videbitur improbabile hæc ſacræ Congregationis decreta etſi rationi, & æquitati conformia ſint, vim legis ſaltem extra Italiam non habere, quia illis deficit requiſita publicatio, & communitatis acceptatio, & iuriſdictionis à Pontifice in totam Eccleſiam conceſſio, vti indicat Bonac. *diſput. pun.* 11. *in. fine.* Quod an verum ſit, alijs iudicandum remitto.

Pvnctvm IX.

De ceſſatione à diuinis.

§ I.

Quid ſit, & quotuplex ceſſatio.

1 *Explicatur ceſſationis definitio.*
2 *Qualiter ab interdicto differat.*
3 *Duplex eſt ceſſatio.*

1. Annexa eſt ceſſatio à diuinis interdicto, eique ex parte ſimilis. Dicitur autem ceſſatio ab effectu quem habet, quia ex vi illius diuinæ laudes in aliquo loco ceſſant: ideóque Doctores ceſſationem definiunt eſſe prohibitionem Eccleſiaſticam clericis impoſitam abſtinendi ab officiis diuinis in aliquo loco. Hæc prohibitio etſi ob culpam grauiſſimam alicuius apponatur, non eſt tamen cenſura, quia non magis nocentes, quàm innocentes afficit, ſed eſt quædam diuinorum officiorum negatio, quam Eccleſia clericis ſub præcepto iniungit in ſignum doloris, & triſtitiæ conceptæ ob grauiſſimam iniuriam ſibi, ſeu honori diuino illatam, & in illius reparationem, vt hac ratione cogatur delinquens ab iniuria deſiſtere, & ſatisfactionem exhibere. Sicuti colligitur ex Clement. 1. *de ſentent. excommunicat. ſub finem*, & tradunt communiter Doctores, Nauarr. *cap.* 27. *num.* 188. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 2. Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 1. *num.* 13. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *in princ.* Filiucius *tract.* 18. *c.* 7. *q.* 1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6 *pun.* 1. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 6. *n.* 1. Auila 6 *p. de cenſuris diſp.* 1. *dub.* 1.

2. Ex his infertur plurimum ceſſationem ab interdicto differre, nam interdictum etiam locale ſemper afficit aliquam perſonam determinatam, nempe illum cuius cauſa interdictum latum eſt, cùm tamen ceſſatio à diuinis nullam perſonam determinatam afficiat. Sed omnes æquè à diuinis illo in loco, vbi ſeruatur ceſſatio, arceantur. Secundò ob violationem ceſſationis per exercitium Ordinis nulla eſt irregularitas impoſita, quæ tamen violationi interdicti appoſita eſt. Tertiò ceſſatio non eſt cenſura, ſecùs interdictum. *Cap quærenti de verborum ſignificat.* Quartò priuilegia tempore interdicti conceſſa ad ceſſationem à diuinis trahenda non ſunt. Quintò ceſſatio à diuinis nunquam imponitur ipſo iure; benè tamen interdictum. Denique effectus ceſſationis, & interdicti aliqua ex parte differunt, ſicuti hæc omnia in ſequentibus videbimus. Ergo ceſſatio à diuinis ab interdicto differt.

3. Duplex eſt ceſſatio, alia generalis, alia ſpecialis. Generalis eſt quæ reſpicit prouinciam, ciuitatem, caſtrum, villam &c. Specialis eſt quæ determinato loco appoſita eſt ſcilicet Eccleſiæ, cæmeterio, oratorio &c. Sicuti de interdicto diximus.

§. II.

Quos effectus habeat ceſſatio à diuinis.

1 *Triplex eſt effectus.*
2 *Plures cenſent non ſolùm à Pontifice, ſed à quolibet inferiore ceſſationem imponi poſſe partialem.*
3 *Verius eſt oppoſitum.*
4 *Primus effectus ceſſationis, qui eſt priuatio diuinorum officiorum tam clericos, quàm laicos comprehendit.*
5 *Aliqui cenſent priuilegium conceſſum* in cap. alma mater de ſentent. excommunicat. in 6. *extendi ad ceſſationem.*
6 *Oppoſitum verius eſt.*
7 *Priuilegium conceſſum pro illis quatuor feſtiuitatibus relatis* in dicto cap. alma *ad ceſſationem extenditur ſpectata conſuetudine, tametſi ſpectato iuris rigore contrarium eſſet dicendum.*
8 *Ex vi vllius priuilegij conceſſi audiendi diuina, vel celebrandi tempore interdicti, non poſſunt tempore ceſſationis celebrari, vel audiri diuina.*
9 *Tempore ceſſationis licitum eſt celebrare in qualibet Eccleſia ſemel in hebdomada pro renouanda Euchariſtia.*
10 *Horæ canonicæ in particulari recitari poſſunt tempore ceſſationis.*
11 *Tempore ceſſationis ea ſacramenta miniſtrari poſſunt, quæ tempore interdicti.*
12 *Ceſſatio per ſe non videtur priuare Eccleſiaſtica ſepultura.*

1. Triplex effectus communiter ceſſationi attribuitur, nempe priuatio diuinorum officiorum, Sacramentorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

2. Sed an hi effectus cuilibet ceſſationi annexi ſint? Variant Doctores. Nam Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *n.* 15. *& ſect.* 4. *num.* 4. Filiucius *tract.* 18. *cap.* 9. *num.* 172. & 187. cenſent non ſolùm à ſummo Pontifice (de quo non eſt dubium) ſed à quolibet iudice ceſſationem imponi poſſe partialem, hoc eſt quoad vnicum tantùm effectum, & non quoad omnes, v. g. quoad priuationem diuinorum officiorum, & non quoad priuationem Sacramentorum: quia hæc poteſtas nullibi videtur reſtricta.

3. Cæterùm longè verius eſt nullum alium præter Pontificem ceſſationis effectus limitare poſſe; quia hi effectus annexi ſunt ceſſationi ex iure communi ſtatuto in *cap. non eſt* 11. *de Sponſalibus* ibi: Nulla officia diuina celebrari permittatis. Quod ius mutare nemo poteſt. Sicut ergo nullus poteſt excommunicationis effectus reſtringere? quia iure communi ſunt ſtatuti, ſic neque ceſſationis effectus reſtringere valet. Neque placet reſponſum Suar. *dicta ſect. vlt. num.* 4. Pontificem loqui ibi de ſpeciali ceſſatione, nam Doctores omnes inde ſumunt argumentum ad affirmandum ceſſationem quamlibet prohibere omnia officia diuina, neque habere locum indulgentiam factam *cap. alma mater.* Præterea ſi ceſſatio partialis, & quoad particulares effectus, & non quoad omnes imponi poſſet, eſſet multiplex ceſſatio, ſicuti eſt multiplex interdictum, quam tamen multiplicitatem nullo modo iura agnoſcunt. Non igitur poteſt alius à Pontifice effectus ceſſationis reſtringere, vt bene notauit Henriq. *lib.* 13. *c.* 32. *n.* 1. & *c.* 54. *n.* 2. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 18. *num.* 7. Auila 6. *p. diſp.* 3. *dub.* 4.

Bonac.

Digitized by Google

Bonac. *titulo 1, diſp. 6. pun. 3. num.* 8. & alij.

4. Primus ergo effectus ceſſationis eſt prohibitio diuinorum officiorum, vt deciditur *dicto cap. non eſt vobis de Sponſalib.* Quæ prohibitio etſi directè clericos afficiat, laicos etiam comprehendit. Ex eo namque quòd in aliquo loco indicta ceſſatio ſit à diuinis, omnes tam clerici, quàm laici à diuinis arcentur, clerici ne ea celebreot, laici, & clerici ne illorum celebrationi, ſi aliquando contigerit, aſſiſtant. Quod manifeſtè conuincitur ex *cap. quod in te, de pænitent. & remiſſion.* & *c. permittimus de ſentent. excommunic*, vbi ſemel in hebdomada pro renouanda Euchariſtia permiſſum eſt celebrationi nec clerici, nec laici aſſiſtere poſſuot, ſed ſolùm ſacerdos cum ſuo miniſtro. Atque ita nòtauit Suar. *diſp.*39.*ſect.* 2.*num.* 14. Filiuc.*tract.* 18.*c.*7.*n.*166. Bonac. *t.*1.*de ceſſat.diſput.*6.*pun.* 3.*num.* 4.

5. Sed dubium eſt, an priuilegium conceſſum in *cap. alma mater, de ſentent. excommunicat. in* 6. vt poſſint clerici officia diuina in loco interdicto celebrare ſubmiſſs voce, ianuis clauſis, & campanis non pulſatis, exteodatur ad ceſſatiooem à diuinis? Affirmant Archidiacon. *cap. ſi canonici ſtatim in princ. De officio ordinar. in* 6. Paludan. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 8. *art.* 3. *princip. num.* 38. Ioaun. de Friburgo *ſum. confeſſor. lib.* 3. *tit.* 33. *q.* 221. Nauarr. *cap* .27. *num.* 189. Villadiego *de irregularit. vbi de irregularit. ob violationem interdicti.* §. *dictum eſt.* & *c.* 5. *de interdicto. num.* 15. verſ. *prædicta tamen.* Ducuntur, quia ceſſatio hæc ſpectato iure antiquo ſub interdicto contiuebatur. Deiude rationes, quibus motus fuit Pontifex ad concedendum, vt tempore interdicti generalis diuina celebrarentur, illa moderatione ſcilicet ne fidelium deuotio tepeſceret, ne hæreſes pullularent æquè in ceſſatiooe à diuinis procedunt. Ergo priuilegium interdicto conceſſum ad ceſſationem extendi debet.

6. Nihilominus verior, & communior eſt ſententia, negans conceſſionem *d. cap. alma* ad ceſſationem etiam generalem extendi poſſe. Primò, quia ceſſatio à diuinis ſub interdicto non comprehenditur, ſed ab ipſo diſtinguitur, vt colligitur ex *cap. dilectis filiis de appellationib.* & *c. irrefragabili.* §. *cæterum de officio ordinary.* & *c. ſi canonici. Cap. quamuis de officio ordinarii. l.* 6. & Clement. 1. *de ſentent. excommunicat.* Secundò ſi liceret canonicis Horas canonicas dicere tempore ceſſationis generalis, ſicuti licet tempore interdicti, poſſent, & deberent eas Horas recitare, nec priuari poſſent diſtributionibus, ſed neceſſariò eas lucrarentur. Quo poſito non eſſet obligatus eas illis ſoluere qui cauſam ceſſationi dedit. Sicuti de facto obligatur in *cap. ſi canonici.* §. *ſi autem de officio ordinar. in* 6. Tertiò oon eſt eadem ratio in ceſſatione, ac in interdicto, vt priuilegium conceſſum pro interdicto ad ceſſationem extendatur. Nam ceſſatio à diuinis rariſſimè, & ob vrgentiſſimam cauſam imponitur, & tentatis aliis pluribus remediis, & ſemper imponitur ob contumaciam alicuius infringendam. Secùs contingit in interdicto. Quartò ſi limitationes, quæ in interdicto liceot, licerent in ceſſatione, ceſſatio non eſſet grauamen ſpeciale ſupra interdictum, quod eſt contra Eccleſiæ vſum. Atque ita docet Medina *ſum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 14. Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 4. *num.* 7. Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 2. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *n.* 6. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 8. *num.* 14. Sayr. *lib.* 5. *theſauri. cap.* 19. *num.* 2. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 7. Auila 6. *par. diſp.* 1. *dub.* 3. verſ. *ſecunda opinio* Coninch. *diſput.* 17. *dub.* 7. *num.* 85. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 6. *num.* 2. Bonacina. *tit.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 1. *circa finem.* Gaſpar Hurtado *de ceſſat. difficult.* 2. *num.* 58.

7. Ex hac doctrioa videtur inferri iuris rigore ſpectato priuilegium conceſſum in *cap. alma* pro illis feſtiuitatibus Natalis, Paſchæ, Peotecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis non eſſe ad ceſſationem à diuinis extendendum. Vt tradit Bonac. Layman. & Suar. *loc. alleg.* Verùm ſpectata æquitate, & conſuetudine hanc extenſiooem faciendam eſſe docuerunt Couarru. *cap. alma.* 2. *p.* §. 5. *num.* 5. Doctores Salmanticenſes, anno 1584. teſte Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *nu.* 3. Gutierr. *lib.* 1. *canon. qq. cap.* 10. *in fine.* Sayr. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 6. Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 8. *num.* 18. Auila 6. *p. diſp.* 1. *dub.* 6. *concluſ.* 1. Paul. Layman. *d. cap.* 6. *num.* 3. inclinat Suar. *dicta diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 23. & colligitur ex *d. cap. alma.* Nam ibi conceduntur illis diebus celebrari officia diuina non in vi permiſſionis, ſed conſtitutionis, & ordinationis, inquit enim textus: In illis feſtiuitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ campanæ pulſentur, & ianuis apertis, & alta voce diuina officia ſolemniter celebrentur. Ergo aduerſus hanc conſtitutionem non poteſt ceſſatio, quæ ab inferiori Pontificis indicta eſt, vim habere, Et idem tradit Sayrus, & Henrriq. de feſtis in quibus ob priuilegia Religioſis conceſſa generalia interdicta ſuſpenduntur.

8 Secundò infertur ex vi vllius priuilegij conceſſi audiendi diuina, vel celebrandi tempore interdicti non poſſe priuilegiatum ea audire, vel celebrare tempore ceſſationis; quia vt probatum eſt, ceſſatio ſub interdicto non comprehenditur, ſed ab eo diſtinguitur. Sicuti notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 189. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 11. Sayrus. *lib.* 5. *cap.* 19. *nu.* 15. Bonac. *diſp.* 6. *pun.* 1. *in fine.* Quod maximè procedit in priuilegio ſingularibus perſonis conceſſo, quod ſtrictè interpretandum eſt. Verùm ſi de priuilegio communitati alicui conceſſo, vel perſonis ratione dignitatis loquamur, vt eſt priuilegium conceſſum Epiſcopis audiendi, vel celebrandi tempore interdicti in *cap. quod. nonnullis, de priuilegiis.* & *cap. vlt. eodem tit. in* 6. non videtur improbabile ad ceſſationem extendi, quia hoc priuilegium latè interpretandum eſt, maximè cùm iure antiquo parum ceſſatio ab interdicto diſtinguebatur. Sicuti plures referens docuit Couarruu. *cap. alma.* 2. *p.* §. 4. *num.* 7. verſ. *hinc patet.* Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 3. & *in comment. litt. P.* & refert ita ſenſiſſe quoſdam Iuriſperitos Salmanticæ conſultos Sayrus *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 5. Auila 6. *p. diſp.* 1. *dub.* 5. *concluſ.* 2. limitans caſu quo priuilegium conceſſum fuerit ante conſtitutionem *cap. alma mater.* Illud eſt certum in eo caſu Miſſam, & officia diuina celebranda ſecretò eſſe, & ſeruata moderatiooe *dict. cap. alma,* vt notarunt Henrriq. & Auila *ſuprà.*

9. In omni tamen ſententia fatendum eſt tempore ceſſationis licitum eſſe celebrare in qualibet Eccleſia ſemel in hebdomada pro renouanda Euchariſtia, ne ſpecies ſacrameotales putreſiant, oeue iofirmi ſine viatico decedant, quæ fuerunt rationes ob quas in ſpeciali iotetdicto hoc permiſſum eſt iuxta *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* Debet tamen vnus ſolus miniſter, vel ad ſummum duo adeſſe iuxta Decretum Soteri Pontificis *in cap. hoc quoque de conſecrat. diſt.* 1. Sicuti docuerunt Medina *ſum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 14. Henrriq. cum Doctoribus Salmanticenſibus, *lib.* 13. *cap.* 53. *num.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 173. Sayrus. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 3. Auila 6. *p. diſp.* 1. *dub.* 4. *concluſ.* 2. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 19. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *num.* 3. Quinimo addit Suar. *num.* 20. quolibet die fieri poſſe ſacrum, ſi neceſſe ſit conferri viaticum, neque adſit Euchariſtia. Cauendum tamen eſt, ne hoc fiat in fraudem ceſſationis, ideóque in Miſſa quæ ſemel in hebdomada permittitur cooſecrandæ ſunt omnes formulæ, quæ pro tota hebdomada neceſſariæ reputantur.

10 De recitatione Horarum in particulari ſcilicet bini, vel terni variant Doctores, an liceat tempore ceſſationis? Negarunt Doctores Salmanticenſes, teſte Sayro *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 4. & probari videtur ex *cap. permittimus de ſentent. excommunicat.* ibi: Nulla diuina officia permittatis aliquatenus celebrari. Item ex *cap. quod*

in te

in te de pœnitet. & remiſſionib. videtur conceſſa facultas recitandi tempore interdicti bini, vel terni, quæ facultas non eſt ad ceſſationem trahenda. Sed contrarium longè probabilius eſt, vt docuit Sayrus *dicto n.* 4. Henriq. *l.* 13. c. 53. *n.* 2. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *n.* 14. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *n.* 3. Layman. *l.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 4. *c.* 6. *n.* 2. quia hæc recitatio non eſt publica, & ſolemnis, ſed priuata, quæ nec interdicto, nec ceſſatione tollitur. Item extra Eccleſiam hæc recitatio licet, vt docuit Henriq *ſuprà*. & Auila *dub.* 4. Ergo etiam in Eccleſia. Neque obſtat textus in *dicto cap. dimittimus*, quia intelligendus eſt de permiſſione officij publici. Textus verò in *cap. quod in te* non facultatem concedit, ſed quod aliàs licitum erat, declarat; vt bene notauit Layman. *d. cap.* 6. *num.* 2. De pulſatione campanarum idem eſt dicendum, ac de interdicto diximus nullo modo licere in ordine ad diuina officia pulſari; ſecùs verò ad alia quæ officia diuina non ſunt, niſi conſuetudo in contrarium obſeruetur ab Eccleſia matrice. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 17.

11. Secundus effectus ceſſationis eſt priuatio ſacramentorum, vt conſtat ex *dicto c. non eſt vobis de Sponſalib.* Difficultas autem eſt quæ ſacramenta miniſtrari, & recipi liceant. Et dicendum videtur, etſi ſpectato iuris rigore ſolus Baptiſmus, & Pœnitentia morientibus, & Viaticum adminiſtrari poſſit, vt colligitur ex *dicto c. non eſt vobis*, ibi: Nulla diuina officia præter Baptiſmum paruulorum, & Pœnitentiam morientium adiuncto etiam Viatico celebretis. At ex benignitate Eccleſiæ, & grauiſſimorum Doctorum authoritate ea ſacramenta miniſtrari, & recipi poſſunt, quæ tempore interdicti licent, non quia ceſſatio ſub interdicto comprehendatur; ſed quia Eccleſia videtur eam conſuetudinem approbaſſe, ne ſuos fideles tanto bono priuet, vt tradunt ex communi Couarruu. in *cap. alma* 2. *p.* §. 4. *n.* 7. verſ. *vtcumque tamen ſit*. Henriq. *l.* 13. *c.* 53. *n.* 1. & 4. Sayrus *l.* 5 *theſauri, cap.* 19. *num.* 7. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *num.* 7. Layman. *l.* 1. *tract.* 5. *par.* 4 *c.* 6. *n.* 3 Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 12. Auila 6. *p. diſp.* 1. *dub.* 6. & alij. Quocirca tempore ceſſationis licet tam paruulis, quàm adultis etiam ſanis conferre ſacramentum Baptiſmi, quia hoc ſacramentum eſt neceſſitatis ob vitæ periculum, & vocatur Sacramentum paruulorum etiamſi adultis detur, quia de iure, & per ſe, in pueritia illis erat tribuendum. Confirmatio etiam concedi poteſt; quia eſt quædam Baptiſmi perfectio: ſicuti tradunt Sayrus, Henriq. Bonac. Suar. Layman. & alij *locis allegatis*. Pœnitentia omnibus morituris concedenda eſt propter eius neceſſitatem, vt habetur in *ſuprad. cap. non eſt vobis*. An verò ſanis ſit miniſtranda? non eſt ita certum. Probabile eſt extendi ex benigna Eccleſiæ interpretatione, nam cùm difficilè ſit adultum contritione Iuſtificari, non eſt credendum voluiſſe piam matrem Eccleſiam ſuos fideles hoc tam ſalutari remedio, & ad iuſtificationem neceſſario priuare. Sicuti docet Couarruu. *dicta* 2. *p.* §. 4. *num.* 7. verſ. *vbicunque*. Henriq. *l.* 13. c. 53. *num.* 4. Sayrus *cap.* 19. *n.* 8. Bonac *pun.* 3. *num.* 5. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 7. *n.* 82. Suar. Auila, Layman. *locis citatis*. Deinde Matrimonium abſque ſolemnitate nuptiali contrahi poteſt, nam eſto ſacramentum ſit, quia tamen fundatur in humano contractu ex vi ceſſationis, ſicut neque ex interdicto prohibetur, vt docet Sayrus *l.* 5. *cap.* 19. *num.* 12. Henriq. *c.* 53. *n.* 4. Suar *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 27. Quapropter ſacramentum Ordinis, Eucharistia ſanis, & extrema Vnctio infirmis tempore ceſſationis, ſicuti tempore interdicti denegantur, vt aduertunt Doctores relati. Omnia tamen ſacramenta, quæ eo tempore miniſtrari licent, adminiſtranda ſunt cum ſuo ritu, & ſolemnitate debita. Sicuti notant Sayrus, Suar. Bonac. Layman, & alij *locis allegatis*. Vnde licitum eſt hebdomada ſancta, ſi ceſſatio perſeueret, conſecrare Chriſma, & benedicere oleum; quia hæc neceſſaria ſunt pro miniſtratione ſolemni Baptiſmi, & Confirmationis. Sicuti aduertunt Henriq. *l.* 13. *c.* 53. *n.* 4. Nauarr. c. 27. *n.* 178. Sayr. *l.* 5. *c.* 19. *n.* 7. Suar *d.* 39. *ſect.* 2. *n.* 18. & 22. Bonac. *diſp.* 5. *p.* 3. *n.* 5. & *ſeqq.*

12. Tertius effectus ceſſationis enumerari ſolet priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Et quidem ſi ceſſatio interdictum ſupponat, vt ferè ſemper contingit, non eſt dubium ratione interdicti hanc ſecum ferre priuationem. Verùm ſi ceſſatio per ſe ſumatur, valde probabile cenſeo hunc effectum non habere, quia ſepultura Eccleſiaſtica, vt ſuperiùs dixi ſub officiis diuinis non comprehenditur: at ceſſationi ſolùm diuinorum priuatio, vt effectus annectitur ex *cap. non de Sponſalibus*. neque vllibi cautum eſt hanc ſepulturæ priuationem illi conuenire. Non igitur aſſerenda eſt, ideóque poſſunt ſpectato iuris rigore non ſolùm clerici (de quibus ferè omnes Doctores conueniunt) ſed etiam laici tempore ceſſationis in cæmeterio, vel Eccleſia ſepeliri abſque diuinorum officiorum ſolemnitate. Vti tradit Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 2. *num.* 34. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 7. *num.* 84. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *num.* 8. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 4. *cap.* 6. *num.* 3. verſ. *denique*.

§ III.

De cauſis ceſſationis

1 *Qui poſſint ceſſationem indicere & quod ſit eius ſubiectum, & cauſa finalis.*
2 *Cauſa materialis ob quam ceſſatio imponitur debet eſſe grauiſſima.*
3 *Inualida eſt ceſſatio non ſeruatis conditionibus præſcriptis* in cap. 1. de ſentent. excommun. in 6.
4 *Poſita ceſſatione ſi intra menſem partes non ſe compoſuerint, Romam mittendum eſt.*
5 *Aliæ conditiones ſeruandæ ſunt pro ceſſatione poſita à Capitulo.*
6 *Prædictas conditiones non tenetur Capitulum obſeruare tempore Sedis vacantis, ſi per Vicarium à ſe electum ceſſationem imponat.*
7 *Referuntur pœna Capitulo impoſita non ſeruanti prædictas conditiones.*
8 *Quod dictum eſt de ceſſatione impoſita à capitulo, dicendum eſt de ceſſatione impoſita ab Epiſcopo, alióque Prælato.*
9 *Cauſam ceſſationi præbens ad quæ obligetur.*

1. CAuſam materialem, ſeu ſubiectum ceſſationis conſtat eſſe locum, ſeu perſonas in ordine ad locum, quibus prohibetur diuina ibidem celebrare. Efficiens cauſa eſt qui ceſſationem indicit, qui neceſſariò habere debet iuriſdictionem in foro externo, ea autem gaudens ceſſationem indicere poteſt. Sicuti excommunicare, ſuſpendere, & interdicere. Cui enim poteſtas ferendi has cenſuras competit, competit etiam poteſtas ferendi ceſſationem. Quapropter ex proprio officio Epiſcopis, aliiſque iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, & Capitulo Sede vacante hæc poteſtas ineſt. Vt colligitur ex *c. ſi canonici de officio ordinar. lib.* 6. Et *ibi* Gloſſa verbo *ceſſare*. Capitulum verò Sede non vacante hanc nequit ceſſationem indicere, niſi ex priuilegio, aut conſuetudine recepta: vti colligitur ex *dicto cap. ſi canonici*, & tunc non niſi ex conſenſu Epiſcopi, & conuocatis omnibus capitularibus etiam abſentibus, ſicuti fit ad electionem, vt colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinarij*. & *cap. ſi Canonici*; *Cap. quamuis eodem tit. in* 6. Et notauit Sotus *in* 4. *diſp.* 22. *quæſt.* 3. *art.* 2. *concluſ.* 3. Couarruu. *in cap. alma.* 2. *par.* § 2. *num* 6. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 54. *n.* 1. Sayr. *l.* 5 *c.* 13. *num.* 5. Finalis cauſa conſequenda per ceſſationem eſt rebelles, & inobedientes coercere, & à delicto patrato remouere. Cauſa verò formalis, ſeu

Digitized by Google

modus ferendi ceſſationem, & cauſa propter quam ferenda eſt præſcribitur in *cap. irrefragabili* §. *caterùm de officio ordinar.* & *cap. ſi canenici. Cap. quamuis eodem tit. in* 6. Qui textus etſi loquantur de eeſſatione impoſita à Capitulo, Doctores referendi ad quamcunque ceſſationem extendunt.

2. Cauſa materialis, ſeu delictum ad cuius emendationem ferenda eſt ceſſatio, debet eſſe ius qualitatis, vt adæquet damnis ex ceſſatione prouenientibus, quæ cùm grauiſſima ſint, grauiſſimum delictum exigunt. Et præterea debet eſſe delictum notorium, & manifeſtum notorietate facti, vt eius ſcandalo poſſit ceſſatione occurri. Neque in cootrarium ſtare poteſt conſuetudo vtpote irrationabilis, & in grauamen Eccleſiæ cedens. Sic docuit Siluest. verbo *ſuſpenſio, num.* 1. Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *art.* 2. *concl.* 3. Henttiq. *lib.* 13. *cap.* 52. *num.* 1. Sayr. *lib.* 5. *theſauri, cap.* 18. *num.* 12. Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 3. *num.* 4. & 7. Auila 6. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. *condit.* 1. & *ſeqq.* Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 7. *num.* 87. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *de ceſſat. pun.* 1. *n.* 5. Gaſpar Hurtado *de ceſſat. difficult.* 3. *num.* 59. & colligitur ex *cap. irrefragabili de officio ordinarij.* Et *cap. ſi canenici. Cap. quamuis, eodem tit. in* 6. Inſuper hæc cauſa propterquam imponitur exprimi debet inſtrumento publico per Tabellionem, ſeu aliis patentibus litteris ſigillo authentico muniris, quæ debent tradi ei contra quem ceſſatio indicitur. Sicuti cauetur in *ſuprad. cap. ſi canonici.* Præterea debet prius delinquens moneri, an ſatisfactionem, & emendationem præſtare velit. Non enim ceſſatio quæ grauiſſima pœna eſt, indici poteſt niſi pro contumacia vt manifeſtè colligitur ex *diſp. cap. quamuis.*

3. Hæ conditiones ferè ſunt eiuſdem rationis, ac illæ quæ præſcribuntur in *cap.* 1. *de ſentent. excommunic. in* 6. pro qualiber cenſura ferenda. An verò aliqua ex his deficientibus nulla ſit ceſſatio? variant Doctores. Nam Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 3. *num.* 8. & 12. eſto exiſtiner in qualibet ceſſatione has conditiones obſeruandas eſſe, at affirmat ob earum defectum ceſſationem non fore irritam, ſed iniuſtam tantùm. Solùm de monitione aſſerit eſſe neceſſariam, eam ſcilicet quæ ſufficeret ad notitiam habendam de ceſſatione imponenda, quæque ad valorem cuiuſcunque cenſuræ requiſita foret, non autem quod fiat tali tempore, & modo, quo præſcribitur in *dicto cap. quamuis.* Et reddit rationem, quia in *hoc cap.* & *cap. ſi canonici* non redditur nulla ſententia, & alioquin ex iure ipſo oaturali prædictæ conditiooes pro valore ceſſatioois non tequiruotur: fauet Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 7. *num.* 90.

Cæterùm verius cenſeo ex defectu cuiuſcunque conditionis ex ſuperiùs enumeratis inualidam eſſe ceſſationem ſiue impoſitam à Capitulo ſiue à Prælato. Quod docuit aliis relatis Sayrus *lib.* 5. *theſauri cap.* 18. *num.* 16. Stephan. Dauila 6. *p. de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 2. §. *circa iuncte* §. *ſecundo notandum*: & de ceſſationibus à Capitulo impoſitis aſſerit Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 3. *num.* 13 Coninch. *dicto dub.* 7. *num.* 90. præfatas conditiones neceſſarias eſſe. Ducor, quia Doctores plerunque conueniunt ſupradictas conditiones communes eſſe omnibus ceſſationibus ſiue impoſitis à Capitulo, ſiue à Prælato. At in *cap. quamuis de officiis ordinar. lib.* 6. *in fine*, dicitur parte ceſſante, & ſupraſcripta (ſcilicet quæ in *illo cap.* continentur, & quæ lata erant in *cap. ſi canonici eodem tit.* & *lib.* & *in cap. irrefragabili de officio ordinarij*, quæquæ in *dicto cap. quamuis initio* renouantur) non ſeruante non ſeruetur ceſſatio. Si igitur non eſt ſeruanda ceſſatio illis conditionibus in eius impoſitione non ſeruatis. Ergo illæ conditiones ſunt pro valore ceſſationis requiſitæ.

4. Deinde poſita ceſſatione ſi intra menſem partes non ſe compoſuerint debet tam imponens ceſſationem, quàm is ob cuius culpam imponitur Romam petere per ſe, vel per procuratorem cum actis ad negotium ſpectantibus, vt Romana Sedes remedium prouideat, ne Eccleſia diu à diuinis ceſſet in graue fidelium detrimentum. Sicuti habetur in *dict. cap. quamuis*, & notant *ibi* Doctores. Interim verò ſi pars contumax pœnituerit, poterit, & debet ceſſationem indicens eam tollere, quia ex acceſſu ad Romanam curiam iuriſdictionem noo amiſit: acceſſus namque ille ſolus fuit, vt ibi diſcutiatur quid ſit agendum caſu quo partes noo ſe compoſuerint. At facta compoſitione ceſſat occaſio expectãdi Romani Pontificis reſponſum, vt notauit Henriq. *lib.* 13. *cap.* 52. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *theſauri, cap.* 18. *in fine.* Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 3. *num.* 12. Auila 6. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. §. *ſed circa.* Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 2. *num.* 4. aduerſus Sotum *diſt.* 22. *q.* 3. *art.* 2. & Alterium *diſp.* 2. *de ceſſat. cap.* 6. *verſ. tertiò.* Quod ſi imponens ceſſationem noluerit poſt menſem Romam mittere, eo ipſo aufertur ceſſatio, vt habetur in *dicto ca. quamuis in fine.* Oportebit autem, (vt bene aduertit Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 3. *num.* 14.) euidenter conſter partem illam eſſe in mora culpabili, quia dum id ooo conſtat, retinet ius ſuum. Quod nullo modo habet locum in eo ob cuius culpam ceſſatio impoſita eſt: nam eſto hic non mittat Romam, non eo ipſo aufertur ceſſatio, alioquin ex ſua iniquitate commodum reportaret, in eiúſque poteſtate ſitum eſſet ceſſationem eludere. Sicuti notauit Sayrus *dicto lib.* 5. *c.* 18. *num.* 17. Suar. *d. ſect.* 3. *num.* 14. Bonac. *diſp.* 6. *p.* 3. *num.* 11. quia ex nullo textu colligitur hæc abrogatio; nam *Caput quamuis* ſolùm dicit parte non ſeruante conditiones ſibi præſcriptas in imponenda ceſſatione non eſſe ceſſationem ſeruandam; at nihil dicit de imponente validè ceſſationem, illam verò poſtea non obſeruante, ſicuti neque tollitur excommunicatio, aut ſuſpenſio, vel interdictum ex eo quòd has cenſuras imponens illas non obſeruet.

5. Præter ſupradictas aliæ ſunt conditiones ſeruandæ pro ceſſatione impoſita à Capitulo, ſcilicet vt ad hanc ceſſationem imponendam conuocentur omnes qui conuocandi eſſent pro electione quauis facienda, quique inter ſe debent conferre, an expediat ceſſationem imponi, & conſultatione facta ſuffragia ferantur, & ex maiori parte ſuffragiorum ceſſatio decernatur; aliàs ſicutu electio ſine hac conuocatione, conſultatione, & determinatione eſt nulla, 5. *Cap. coram dilecte, Cap. quia propter de electione.* Sic ceſſatio quæ electioni comparatur in *dicto cap. quamuis de officio ordinar. lib.* 6. nulla erit: ſicuti notauit Sayrus *lib.* 5. *theſauri*, *cap.* 18. *n.* 14.

6. Dubium tamen eſt, an debeat Capitulum Sede vacante has conditiones in ferenda ceſſatione obſeruare? Affirmat Auila 6. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. §. *circa has conditiones.* Ducitur, quia textus in *cap. quamuis de officio ordinar. in* 6. has præſcribit conditiones obſeruandas à Capitulo, ſeu conuentu, qui ex maiore parte canonicorum, ſeu conuentualium coaleſcit, Sed hoc verum eſt caſu quo Capitulum, ſeu Conuentus per ſe ceſſationem indiceret: at quia Capitulum Sede vacante non per ſe, ſed per Vicarium electum iuriſdictionem exercet, iuxta Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 16. *de reformat.* ea de cauſa ad imponendam ceſſationem noo indiget Canonicorum conuocatione, & aliis in *dicto cap. quamuis* præſcriptis. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 3. *num.* 10.

7. Capitulum ceſſationem indicens prædictis conditionibus non ſeruatis, nequit prouentus, & diſtributiones, quæ intereſſentibus diuinis officiis conceduntur, recipere; quia abſque cauſa ab illis officiis abſtinet, ideóque omnes prouentus, & emolomenta eo tempore percepta reſtituere tenetur, & inſuper parti contra quam ceſſauerit, obligatur damna reſarcire. Quod intelligendum eſt, etiamſi cauſa legitima adſit imponendi ceſſationem. Nam dictus textus in *cap. ſi canonici* vtrumque requirit & cauſam ceſſationis legitimam eſſe, & conditiones in ceſſatione imponenda ibidem præſcriptas obſeruari, vt conſtat manifeſtè ex illis verbis:

Si hoc

Si hoc prætermiſſo ceſſauerint, vel cauſa non fuerit canonica. Sicuti notauit Auila 6. *par. de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 3. Henrriq. *c.* 52. *n.* 3. Sayrus plures referens, *l.* 5. *theſauri, c.* 19. *n.* 17. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 3. *n.* 15. vbi bene aduertit hanc obligationem maiori ex parte ex ipſa rei natura ante iudicis ſententiam procedere, quia ſi nulla eſt ceſſatio vel ob defectum cauſæ, vel conditionem obſeruandarum irrationabiliter ceſſant canonici à diuinis officiis, iniuſtéque recipiunt diſtributiones, & alia commoda Eccleſiæ ob eius obſequium debita, iniuſtitiamque parti aduerſus quam ceſſatur irrogant, damnáque illi facta reparare debent.

8. Quod dictum eſt de ceſſatione nulliter impoſita à Capitulo, idem eſt dicendum de ceſſatione impoſita ab Epiſcopo, alióue Prælato, ſi abſque cauſa legitima, vel non ſeruatis conditionibus, quas obſeruare tenetur ceſſationem interdicit; deberet inquam tunc reſtituere canonicis ea, quæ ob ceſſationem impoſitam amittunt, & aliis clericis ſtipendia quæ ex Miſſis, aliiſque officiis diuinis acquirerent, & damna quæ pars aduerſus quam ceſſator ſuſtinet. Sicuti aliis relatis tradunt Sayr. Henrriq. Suar. Auila *ſupra*.

9. Verùm ſi ceſſatio iuſta ſit tenetur qui cauſam dedit, omnia damna innocentibus perſonis prouenientia reparare, & arbitrio ſuperioris condemnandus in aliqua quantitate conuertenda in augmentum diuini cultus. Sicuti hæc colliguntur ex *dicto cap. quamuis.* & *cap. ſi canonici de officio ordinar. in* 6. Et notarunt aliis relatis Henrriq. *lib.* 13. *cap.* 52. *n.* 3. Sayrus *l.* 5. *theſauri, cap.* 19. *num.* 19. Suarez *diſp.* 39. *ſect.* 3. *n.* 16. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 7. *n.* 91. Auila 6. *p. diſp.* 2. *dub.* 3. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 1. *de cenſur. diſp.* 6. *p.* 3. *circa finem.*

§. IV.

De obligatione ſeruandi ceſſationem, & pœna tranſgreſſoribus impoſita.

1 *Graue peccatum eſt violare ceſſationem.*
2 *Religioſi obligati ſunt ceſſationem à Capitulo, ſeu Prælato obſeruare.*
3 *Clerici, & religioſi tam exempti, quam non exempti incurrunt excommunicationem violantes ceſſationem.*
4 *Pœna irregularitatis clericis violantibus ceſſationem impoſita non eſt.*

1. NEmini eſt dubium graue peccatum commiſſurum qui ceſſationem celebratione diuinorum officiorum adminiſtratione, vel receptione ſacramentorum violaret, quia violat legem Eccleſiaſticam ob grauiſſimam cauſam impoſitam.

2. Solùm eſt dubium; an religioſi exempti obligentur ſeruare, & publicare in ſuis conuentibus ceſſationem impoſitam à Capitulo, ſeu Prælato, & obſeruatam ab Eccleſia matrice? Negat Alterius *de interdicto, diſp.* 2. *c.* 8. *col.* 4. quia Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Regularib.* ſolùm præcipit obſeruari cenſuras, & interdicta, at ceſſatio à diuinis neque eſt cenſura, neque interdictum etiam pœnale. Ergo in prædicto decreto non continetur. Nihilominus contrarium dicendum eſt. Concilij enim decretum expeditum fuit in confirmationem Clement. 1. *de ſentent. excommunicat.* vbi tam regulares exempti, quàm non exempti obligantur interdicta, & ceſſationes à diuinis obſeruata ab Eccleſia matrice obſeruare. Et licèt textus in principio ſolius interdicti mentionem fecerit, ex ſubſequentibus colligitur ſub interdicti nomine voluiſſe ceſſationem à diuinis comprehendere, vti colligitur ex illis verbis, *Quod etiam in interdictis, & ceſſationibus &c.* quæ indicant antea de interdictis, & ceſſationibus ſermonem factum eſſe. Præterea in ceſſatione magis vrgent rationes obligantes, vt religioſorum conuentus cum Eccleſia matrice confirmentur. Atque ita tradit Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *pun.* 3. *num.* 10.

3. Quoad pœnas attinet, nulla eſt laicis violantibus ceſſationem ipſo iure impoſita, ſed arbitrio iudicis puniri debent. Clericis verò religioſis tam exemptis, quàm non exemptis impoſita eſt excommunicatio ipſo facto in Clem. 1. *de ſentent. excommunicat,* vt loquentes de interdicto diximus. Debet tamen ceſſatio eſſe generalis, & obſeruari ab Eccleſia matrice, nam ex violatione ceſſationis ſpecialis, nulla pœna ipſo iure contrahitur, quia nullibi habetur, nec de prædicta ceſſatione loquitur præfata Clement. Et quamuis Paludan. *in* 4. *d.* 18. *q.* 8. *n.* 38. aſſerat hanc pœnam excommunicationis habere locum in ceſſatione tantùm impoſita à Capitulo, Collegio, ſeu Conuentu, Conciliόque prouinciali, non autem in ceſſatione ab Ordinariis impoſita, nullo modo ei adhærendum eſt, ſed omnino affirmandum illam pœnam excommunicationis communem eſſe omni ceſſationi generali, ſiue impoſita ſit à Capitulo, Collegio, ſeu Conuentu, ſiue à Concilio prouinciali, ſiue ab Ordinario, ſiue à Delegato Pontificis, vt ex *dicta Clement.* conſtat *in verſ. quod etiam* & notauit Couarruu. *c. alma.* 2. *p* §. 2. *n.* 3 Henrriq. *l.* 13. *c.* 54. *n.* 3. Naua. *c.* 27. *n.* 145. & 189. Sotus *d.* 22. *q.* 3. *art.* 2. Sayr. aliis relatis, *l.* 5. *c.* 19. *in fine.* Suar. *diſp.* 29. *ſect.* 3. *n.* 36. Auila 6. *p. diſp.* 3. *dub.* 2. *concluſ.* 2. Bonac. *diſp.* 6. *pun.* 3. *n.* 9. Notant tamen Henrriq. & Auila *ſuprà.* Sayrus *lib.* 5. *c.* 18. *n.* 11. religioſos Mendicantes ab hac pœna eximi ex particulari priuilegio, quod mihi non conſtat.

4. Pœnam irregularitatis, quam aliqui Doctores adſcribunt violantibus ceſſationem per exercitium ordinis, verius eſt non contrahi, quia nullibi eſt expreſſa, & irregularitas non contrahitur niſi in caſibus à iure expreſſis. *Cap. is cui de ſentent. excommunicat. in* 8. Et licèt in *dicta Clement.* 1. ceſſatio æquiparetur interdicto, id eſt ſolùm quoad pœnam excommunicationis impoſitam religioſis interdictum, & ceſſationem generalem non obſeruantibus, non tamen quoad reliqua omnia. Sicuti docet Gloſſa in *c. ſi canonici,* verbo *ceſſare de officio ordinar. l.* 6. Panormit. *c. dilectis filiis. n.* 18. *de appellationib.* Paludan. *d.* 18. *q.* 8. *art.* 3. *n.* 38. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 189. Suar. *diſp.* 39. *ſect.* 1. *à n.* 8. Auila 6. *p. diſp.* 3. *dub.* 2. *concl.* 4. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 54. *n.* 3. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 18. *num.* 9. & alij plures apud ipſos.

§. V.

De relaxatione ceſſationis.

1 *Quis poſſit ceſſationem relaxare, & quæ forma ſeruanda ſit.*
2 *Bene poteſt per appellationem ſuſpendi ceſſatio, ſi executioni mandata non ſit.*

1. CErtum eſt imponentem ceſſationem poſſe illam relaxare, neque alium niſi ſuperior ſit, vel æqualis, vel ab imponente poteſtatem acceperit. Forma verò relaxandi ceſſationem nulla eſt in iure determinata, ſed illa ſufficiet quæ voluntatem relaxantis exprimat, vti notant ex communi ſententia Henrriq. *lib.* 13. *c.* 51. *n.* 3. Sayrus *lib.* 5. *c.* 18. *n.* 7. Filiuc. *tract.* 18. *n.* 188 Bonac. *t.* 1. *diſp.* 6. *de ceſſat. p.* 3. *in fine.*

2. Dubium tamen eſt, an per appellationem ſuſpendi poſſit? Panormit. *in c. dilectis filiis.* & Villadiego relatus à Couarruu *c. alma.* 2. *p.* §. 2. *n.* 1. Sayrus *l.* 5. *theſauri, c.* 17. *n.* 7. exiſtimant ſuſpendi non poſſe, quia hæc ceſſatio non à iure, ſed à iudice decernitur, ideóque ad factum pertinet, quod non videtur appellatione ſuſpendi poſſe. Verùm dicendum eſt ſententiam ceſſationis executioni mandatam appellatione non ſuſpendi, quia ſecum trahit executionem, quæ nulla alia

via impediri poteſt quàm relaxatiooe ; at bene ſuſpendi poſſe, ſi eaecutioni mandata non ſit, quia per appellationem impeditur iuriſdictio imponentis, & ex defectu iuriſdictionis nulla erit ceſſatio. Sicuti tradunt Couarruu. *loco citato*. Suar. *diſp*. 39. *ſect. vlt. num*. 3. Henriq. *cap*. 52. *n*. 1. in Gloſſ. *litt. O*. Auila 6. *p. diſp*. 3. *dub*. 1. *concluſ*. 1.

DISPVTATIO VI.

DE IRREGVLARITATE.

DE hac materia nullus eſt ſpecialis tractatus in iure canonico, ſed occaſione diueiſarum irregularitatum quæ ibi conſtituuntur, diuerſos tractatus Doctores edidere, vti Gratian. & alij io *Decreto diſtinct*. 26. & in *Decretalibus tit. de homicidio, de corpore vitiatis, de ſententia excommunicationis, & alus*. Vt diſtinctè procedamus sgemus prius de his quæ communia videntur cuilibet irregularitati, deinde de his quæ propria ſunt.

PVNCTVM I.

De nomine, & natura irregularitatis. eiúſque diuiſione.

1 *Vnde dicta ſit irregularitas.*
2 *Expenditur irregularitatis definitio, & qualiter ab alüs cenſuris differat.*
3 *Quotuplex ſit irregularitas.*

1. SI nominis æthymologiam ſpectemus irregularitas a regula deducitur, addita præpoſitione in, quæ priuationem ſignificat, ideóque irregularitas idem eſt ac priuatio regulæ ſeu extra regûlam. Etenim cùm regula iuris Pontificij ſit omnes ad ſtatum clericalem, admittere, qui eo priuatus eatiterit extra hanc regulam erit, irregulariſque nuncupabitur. Secundùm quam ſignificationem ſumitur in præſenti irregularitas pro impedimento inquam, & priuatione aſſumendi clericorum ſtatum, & regulam. Argum. text. in *cap*. 1. *de ſententia, & re iudicata lib*. 6. *C. cum medicinalis*. §. *fin*. & *c. is qui de ſentent. excommunicat. eodem l*. & alibi.

2. Doctores communiter definiunt irregularitatem, vt ſit impedimentum eanonicum primò & per ſe impediens ordinis ſuſceptionem, & ſecundariò illius vſum. Sic Archidiacon. & Ioann Andreas *in cap*. 1. *de ſentent. & re iudicata lib*. 6. Siluest. verbo *irregularitas, initio*, Nauarr. *c*. 27. *n*. 191. Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de homicidio, in princ*. Henriq. *l*. 14. *c*. 1. *n*. 2. Gregor. de Valen. *t*. 4. *diſp*. 7. *q*. 19. *pun*. 1. Sayrus *l*. 6. *c*. 1. *num*. 16. Suar. *diſp*. 40 *ſect*. 1. Coninch. *diſp*. 18. *dub*. 1. *n*. 1. Paul. Layman. *l*. 1. *ſum. tract*. 5. *p*. 5. *cap*. 1. & alij paſſim: & colligitur ex *c. ſignificaſti el*. 1. *de homicidio*. *Impedimentum* ponitur loco generis, quia quælibet cenſura, & quilibet defectus naturalis ordines impediens eſt impedimentum. *Canonicum* dicitur, vt excludamus quodlibet aliud impedimentum iure naturæ vel diuino introductum, quo effectus eſt infidelis, ſeu non bsptizatus, truncus, & fœmina; omnes ij iure naturæ, vel diuino excluduntur ab ordinibus. Dicitur *directè impediens ordinis ſuſceptionem*, vt diſtinguamus hanc inhabilitatem ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, quæ cenſuræ ſunt, itémque à depoſitione, & degradatione. Etenim irregularitas abſolutè non eſt cenſura, cùm non ſit pœna. Quod ſi aliqua irregularitas pœna ſit, non eſt pœna medicinalis quæ recedente contumacia tolli debet, ſed eſt pœna de ſe perpetua. Præterquam quòd non tam in pœnam delicti commiſſi imponitur, quàm ob honorem Eccleſiaſtiei ſtatus, quem dedecet in eum aſſumi qui tale delictum commiſit. Specialiter autem differt irregularitas ab eacommunicatione, ex eo quòd directè impedit ordinis ſuſceptioné quatenus talis eſt, cùm tamen excommunicatio illius ſuſceptionem impediat quatenus eſt quædam cum fidelibus communicatio, & eacommunicatio minor, quatenus eſt quoddam Eccleſiæ ſacrameotum. A ſuſpẽſione verò differt, quia ſuſpenſio per ſe non priuat ordinis ſuſceptione, ſed illius vſu, ideóque ſolis clericis aptatur, cùm tameo irregularitas tã elericis, quàm laicis communis ſit. Ab interdicto diſtinguitur, quia eſto aliquando interdictũ impediat ordinis ſuſceptionem, non tamẽ quatenus ordo eſt, ſed quatenus eſt quoddam ſacramentum, & diuinum miniſterium. Quod ſi irregularitas homini iam ordinsto ſuperueniat, non obinde mutatur eius natura, ſicuti non mutatur io impedimeoto affinitatis matrimonio ſuperuenientis, quod ex ſe habet dirimere matrimonium, ſed quia matrimonio iam contracto ſuperuenit, illúdque dirimere noo poteſt, impedit eius vſum. Sic irregularitas ex ſe conſtituit irregularem extra Eccleſiæ miniſtros, at quando Eccleſiæ miniſtris ſuperuenit impedit miniſterij vſum. Præterea irregularitas ſolùm priuat directè irregularem ordinis ſuſceptione & indirectè illius vſu, at reliquæ cenſuræ pluribus alüs priuant, vt ea ſuperioribus conſtat. Deinde à depoſitione, & degradatione differt irregularitas, quia depoſitio, & degradatio ſunt ſententiæ ab homine latæ, cùm tamen irregularitas nunquam ab homine, ſed à iure indicta ſit, & ſemper indieuntur in pœnsm alicuius delicti, cùm tamen irregularitas ex ſe pœna non ſit. Præterea depoſitio, & degradatio directè non priuant ordinum ſuſceprione, ſed potiùs illorum vſu, cùm per ſe ſupponant ordinem à cuius vſu deponunt, ſecùs irregularitas. Denique irregularitas inducitur ob decorẽ ſtatus clericalis ſeruandum: at depoſitio & degradatio ob vitandum ſcandalum, quod ex miniſterio, ordiniſque vſu perſooæ depoſitæ prouenire poteſt.

3. Quoad diuiſionem attinet communiter diuidunt Doctores irregularitatem in eam quæ prouenit ex delicto, & in eam quæ prouenit ex alio defectu. Quælibet autem ex his irregularitatibus plures ſub ſe continet vt in ſequentibus videbimus. Deinde ſolet diuidi irregularitas in totalem, & partialem. Totalis eſt, quæ priuat ordinum ſuſceptione, illorúmque vſu, partialis quæ ſuſceptorum ordinum vſu in totum, vel in parte priuat. Etenim homicidium ordioato ſuperueniens cum vſu ordinũ priuat, ſecùs verò oculorum, vel manuum defectus, qui tantùm priuat ordinatum illorum ordinum vſu qui cum tali defectu compati non poteſt. Præterea ſubdiuiditur irregularitas in perpetuam, & temporalem. Perpetua eſt quæ ſola diſpenſatione tollitur, temporalis quæ lapſu temporis ceſſat, vti eſt irregularitas orts ex defectu ætatis, quæ adueniente ætate tollitur, & in his ferè omnes Doctores conueniunt, idcóque ſuperuacaneum eſt illos recenſere.

PVNCTVM II.

De cauſa efficiente, & materiali irrigularitatis

1 *Nullus alius præter Pontificem irregularitatem indicere poteſt.*
2 *Satisfit obiectioni.*
3 *Subiectum irregulraitatis eſt vir baptizatus.*
4 *Summus Pontifex incapax eſt irregularitatis contrahendæ.*
5 *Epiſcopus ſub lege generali irregularitatem inducente comprehenditur.*

1. CVm irregularitas non incurratur, niſi in caſibus à iure expreſſis. Vti deciditur in *c. is qui de ſentent.*

ſentent. excommunicationis, & nullus alius præter Pontificem poteſtatem habeat condendi ius, efficitur ſaoè à nullo alio quàm à Pontifice irregularitatem induci poſſe, vt latè comprobat Suar *de cenſ. d.40.ſect.4.à n.7.* Auila 7. *parte diſp.1.in fiue.* Bonac.*t.1.diſp.7.q.1.pun.2.num.1. & 2.* & alij paſſim.

2. Aduerſus haoc doctrinam proceſſit Sotus *iu 4. diſp.25.q.1.* & Gab.*lect.9.in canon.lic.D.* ducti ex eo quòd nullibi videatur prohibitum iudicibus Pontifice inferioribus irregularitatem alicui indicere ob delictum commiſſum. Si enim poſſuot depoſitionem, & degradarionem inferre, quæ grauiores ſunt pœnæ, cur non poteruut irregularitatem? Sed facilis eſt horum ſolutio, dicimus oamque omnibus iudicibus Pontifice inferiotibns hanc poteſtatem derogatam eſſe in *dicto c.is qui de ſentent.excommunicat.* Nam *ibi* expreſsè deciditur irregularitatem conttahi non poſſe niſi io caſibus à iure expreſſis. Si autem alij à Pontifice irregularitatem indicere poſſeot, iam extra caſus à iure expreſſos irregularitas contraheretur. Præterea noo expediebat alios à Pontifice poteſtatem habere indocendi irregularitatem, quia irregularitas per ſe non inducitur ad punienda delicta, ſed ad vitandam indecentiam ottam ex eo quòd irregularis in ſtatum Eccleſiaſticum aſſumatur. Statuere autem, & decernere quæ hanc indecentiam inducant cùm id commune ſit toti Eccleſiæ, proprium eſt Pontificis. Ergo ſolus Pontiſex irregularitatem inducere poteſt, & nullus alius.

3. Quoad cauſam materialem attinet, ſen quoad ſubiectum irregularitatis conſtat ex commnni ſententia fœminam eſſe non poſſe, quia ſœmina nunquam habuit potentiam: vt ordines reciperet, ideóque priuari illis propriè non poteſt, quia priuatio ſupponir habitum. Quocirca ſubiectum irregularitatis neceſſariò debet eſſe vir & non quicunque, ſed baptizatus, nam vir non baptizatus non tam iure canonico, quàm diuino ab Ordinibus eſt excluſus, *Cap.1. & c veniens de presbitero non baptizato.* Neque obeſt eum qui aute baptiſmum duplex matrimonium contraxir, eſſe irregularem baptiſmo ſuſcepto, quia non eſt irregularis, ob irregularitatem contractam ante baptiſmum, hanc enim conrrahere noo potui, cùm non fuerit Eccleſiæ ſubiectus, ſed poſito baptiſmo eſt irregularis ob indecentiam relictam ex duplici illo marrimonio, quæ indeceotia poſt Baptiſmum perſeuerat.

4. Secundò eſt incapax irregularitaris ſummus Pontifex, quia non ſibditur ſuia legibus quoad vim coërciuam. Vnde ſi de facto bigamus, aut illegitimus, vel homicida eligatur, eſto eius electio peccaminoſa eſſet, vtpote de perſona pro eo ſtatu indigna, vt latè Maiol. *lib.2. de irregularit. c. 4. à princ.* qoia tamen ea electio firma, & valida eſt ob vitandum ſchiſma, & Eccleſiæ communi bono conſuleodum, *Cap.licet. de electione*, & *cap.vbi periculum eodem tit. lib.6.* ideò poſita electione tollitur ab illo irregularitas, quia iuris Pontificij legibus quoad vim coerciuam non eſt ſubiectus, vt benè aduertit Suar. *diſp.40. ſect. 7. num.7.*

5. Solùm de Epiſcopo eſſe poterat nonoulla difficultas, an ſub irregularitate à iure lata aduerſus quoſcunqua fideles comprehendatur? Et dicendum eſt comprebeodi, quia nullo textu excipitur. Nam in *c.quia periculoſum, de ſentent.excommunicat. in 6.* à ceoſura ſuſpenſioois, & ioterdicti excipitur Epiſcopus, ex qua exceptione colligitor ſub aliis cenſuris, & pœnis comprehendi, quia exceptio firmat regulam io caſibus non exceptis. Vnde ſi Epiſcopus aliquem occideret, vel excomcunicarione ligatus celebraret, irregularis ſoret, ſicut quilibet alios clericus. Vt notauit Suar. *diſp. 40. ſect.7. n. 6.* Bonac. *diſp.7.q.1.p.2.n.8.* Gaſpar. Hurrado *difficult. 7.n.26.* tametſi contra videarut ſentire Maiol. *lib.4. de irregul.cap.1.num.7.*

Pvnctvm III.

De cauſa, ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas.

1 *Requiritur actus externus perfectus, & conſummatus ſecundum proprietatem verborum legis.*
2 *Irregularitas prouenient ex delicto, requirit delictum graue.*
3 *Cùm dubius ſis, an impoſita ſit aliqua irregularitas, competentem diligentiam præſtare debes.*
4 *Præmiſſa hac diligentia ſi dubius adhuc ſis, plures cenſent te non debere irregularem reputare, quouſque ſententia iudicis adueniat:*
5 *Oppoſitum alij affirmant.*
6 *Alij diſtinctione vtuntur.*
7 *Diſcutitur quæſtio, & reſoluitur in dubio iuris te non reputandum eſſe irregularem.*
8 *In dubio verò facti homicidij reputandum irregularem eſſe.*
8 *Extra caſum homicidij etſi plures cenſeant te eſſe irregularem, probabilius videtur oppoſitum.*
10 *Fit ſatis fundamentis oppoſitis.*

1. NVlla irregulatitas contrahitur per ſolum actum internum. Hos enim actus ſuo dominus reſeruauit iudicio, ac proiode non poſſunt humano condemnari. Vt tradiuut *cap.ſi quando 15.q.6.* & multis comprobat Sayrus *lib.6.c.2.n.17.* Neque obſtat quòd in aliquibus Bullis conceſſum fuerit priuilegium diſpenſandi in irregularitate meotali. Nam vt rectè Couartuu. *Clement. ſi furioſus:2.p.§.3.n.4.* Henrriq.*lib.13.de pœnit.cap.14.* Sayrus *l.6.cap.2.num.20.* Coninch.*dub.2.num.11.* Bonac.*diſp.6.q.1.p.3. circa finem.* Gaſpar Hurtado *difficult. 2.* ſi aliquod priuilegium ſub hac forma conceſſum inoeniatur, intelligendum eſt de irregularitate omnino occulta, noo purè mentali, vel intelligendum eſt conceſſum ad ſcrupulos ſedandos, ſed non ex neceſſitate.

Quocirca ad irregularitatem neceſſariò requiritur actum ob qnem incurritur externum eſſe, imo & conſummatum, & perſectum ſecundùm proprietatem verborum Canonis irregularitatem indicentis, vt optimè probat Couarruu.*Clement.ſi furioſus.2.p.in princ.n.5. & 6.* Et in diſcurſu *huius diſputationis* latius dicemus. Sufficit tameo actum eſſe externum, quamuis omoino occultum, & quod teſtibus probari non poſſit, vt colligitur ex Trident.*ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.* vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, & ex *c.vlt. de temporib.ordinat. Cap. inquiſitionis de accuſationib.* & *cap. niſi cum pridem de renunciat.* ibi: Si tamen culpa latet, & docent aduerſus Caſtrum *de lege pœnali, lib.1. c.vlt.concl.3.* Couarruu.*dicta Clement.ſi furioſus 2.p.§.3. n.4.* Nauarr.*cap.27.n.194.& 239.& 254.* Suar.*diſp.40. ſect.3.num.21.* Henrriq.*l.14.c.3.n.2.* Sayrus *l.6.c.2.n. 19.* Auila *7.p.diſp.2. dub.2. concl.2.* Coninch. *diſp.18. dub.1.n.16.* ratio eſt manifeſta, quia delictum quantumcunque occulrum ſit iudicio Eccleſiæ ſubiicitur, eique annecti poteſt aliqua pœna, ſeu impedimentum per legem, vti homicidio, aliiſque criminibus irregularitas ex iore canonico annexa eſt. Neque his obſtat textus in *cap. vlt. de temporib. ordinat.* vbi dicitur adulteros, periuros, & ſalſos teſtes poſſe ad ſactos ordines promoueri, eiſque vti dum eorum crimen eſt occultum, quia ob hæc crimina non incurritor irregularitas, ſed ob infamiam ex illis prouenientem, quæ infamia non adeſt, dum crimina occulta ſunt. At cùm irregularitas ob ipſum delictum contrahitur, noo indiget delicti publicatione.

2. Porrò irregularitates prouenientes. ex delicto omnes annectuntur delicto ſaltem ex obiecto, & materia graui. Sed an ſi ex circunſtantia aliqua excuſetur delictum à peccato mortali, eo ipſo excuſetur delinquens ab irregularitate? non eſt conſtans ſententia. Nam Caietan. 2.2. *q.64. art.8.* & Armilla, verbo *irregularitas n.* 14. negant, quia iam delictum culpabiliter commiſit, cui irregularitas annexa eſt. Sed oppoſitum longè veriùs eſt, vt docuit Nauarr. *c.27. n.252.* Suar. *diſp. 40. ſect.3. n.17.* Henrriq. *l.14. c.3. num.1.* Coninch. *diſp. 17. dub.2. n.13.* Vazq. 1.2. *diſp.158. c.5.* Sanch. *l.9. diſp.32. n.29.* Bonac. t.1. *diſp.7. q.1. p. n.1.* & alij apud ipſos. Etenim irregularitas eſt malum grauiſſimum, vtpote priuans ordinis ſuſceptione, illiúſque vſu in perpetuum, & abſque ſpe diſpenſationis. Ergo neceſſariò exigit culpam, vel defectum grauem, aliàs pœna culpæ grauitatem excederet, quod iniquum eſt. Quæ ratio probat non poſſe à Pontifice irregularitatem pœnalem alicui indici ob venialem culpam. Quintmo non deſunt Doctores, Panorm. *in c. paſtoralis. §. verum de appellationib. n.15.* Dominic. *in c. ſolet, de ſentent. excommunicat. in 6.* & *in c. is qui eodem tit. & lib.* Felin. *in c. Rodulphus num.43. de Reſcriptis.* Nauarr. *in c. accepta de reſtitut. ſpoliator ad oppoſit. 8. num.34.* & *in ſum. cap.27. num.252.* affirmantes ad quamlibet irregularitatem ex delicto prouenientem requiri dolum, ſeu contemptum.

3. Sed eſt grauiſſima difficultas, an ob cauſam dubiam cenſendus ſit irregularis? Ex duplici capite dubium prouenire poteſt. Primò cùm dubius es, an in iure ob tale factum irregularitas impoſita ſit quod dubium vocatur dubium iuris. Secundò cùm certus es tali facto irregularitatem annexam eſſe, dubitas autem, an illud commiſeris. Quocunque autem dubio exiſtente ſiue iuris, ſiue facti, obligaris competentem diligentiam adhibere ad veritatem inueſtigandam: interim tamen abſque graui peccato nequis ea præſtare, quæ irregulari prohibentur, quia manifeſto periculo te exponeres irregularitatis violandæ, vt optimè aduertunt Suar. *de cenſur. diſp. 40. ſect.5. num.* 12. Salas 1.2. *q.21. tract.10. diſp. vnica ſect.18. n.164.* Thom. Sanch. *l.1. in decalog. cap.10. num.37.* Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult.3. num.10.* Coninch. *diſp.18. dub.2. num.20.* Et colligitur apertè ex *c. illud dominus. 5. de clerico excommunic. miniſtr.* vbi Epiſcopus dubitans de ſua excommunicatione, & celebrans abſque vlla inquiſitione grauiter reprehenditur. Hanc doctrinam temperat Salas *num.* 169. niſi interim dum id dubium examinatur grauem paterèris incommoditatem te irregularem reputando, vt quia præterit occaſio ordinum ſuſcipiendorum, beneficij, vel lucri alterius comparandi, quia non videtur lex in caſu dubio ita rigidè obligare, vt ob illius obſeruationem tenearis graue damnum ſuſtinere. Conſentit Sanch. qui rectè aduertit non eſſe cenſendum graue damnum præterire occaſionem ordinis ſuſcipiendi.

4. Præmiſſa autem debita diligentia, ſi rationibus probabilius ducaris irregularitatem tali facto annexam non eſſe, vel te non commiſiſſe factum, cui irregularitas ipſo iure annectitur, optimè potes te liberum, & immunem ab irregularitate reputare; quia prudenter te geris opinioni probabili adhærendo, neque in ea probabitate æquum videbatur te tam graui pœnæ ſubiicere, vt bene aduertit Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult. 3. n.10.* Quare difficultas eo pertinet, an ſi poſt debitam diligentiam dubius hæreas, neque valeas iudicium probabile efformare poſitam non eſſe irregularitatem tali facto, vel te non commiſiſſe factum, cui ex iure irregularitas annectitur (quod rarò continget) te reputare debeas irregularem? Qua in re variæ ſunt ſententiæ. Prima affirmat in hoc dubio ſiue iuris, ſiue facti neminem ſe reputare debere irregularem, quouſque ſententia iudicis accedat. Sic docuit Henriq. *l.14. de irregularit. c.3. n.3. & 4.* & *c.14. n.3.* & *c.15. n.3.* Et probabile reputat Couarruu. *Clement. ſi furioſus. 2. p. §. 2. n.5.* vbi inquit in foro conſcientiæ conſulendum eſſe abſtinere à diuinis, & ſe irregularem exiſtimare, quaſi indicans eſſe de conſilio, non de præcepto. Et Hoſtienſ. *tit. de homicidio. §. qua pœna,* loquit: Si multi percutiant aliquem, & ignoretur quis eorum vulnus lethale inflixerit, quemlibet relinquendum, & obligandum ſuæ conſcientiæ. Suar. *diſp.40. ſect.6. n.* 10. in hanc partem inclinat, neque diſſentit Salas 1.2. *q.21. diſp. vn. ſect.6. n.70.* Rebell. *de obligat. iuſtit. l.1. q.3. ſ.2. n.* 13. refert plures neothericos ita ſentire. Et probari poteſt, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, *c. is qui de ſentent. excommunic. l. 6.* at in iure expreſſum non eſt in foro conſcientiæ in caſu dubio quemlibet ſe reputare debere irregularem. Nam textus qui in contrarium adducuntur ſolùm in foro externo videntur loqui, vt conſtat ex initio *c. ad audientiam de Homicidio,* ibi: Ad audientiam noſtram peruenit, hoc eſt ad tribunal noſtrum, & infra, vos conuenit iniungere presbitero memorato, vt in ſacris ordinibus non miniſtret. Si igitur ipſe presbiter antequam à ſuperiore fuiſſet iniunctum, eſſet irregularis non ſolùm à ſacris ordinibus, ſed etiam à minoribus teneretor abſtinere, cùm tamen officium minorum ordinum *ibi* ei concedatur. Item textus in *c. ſignificaſti eodem tit. de homicidio,* eſto ex ſola confeſſione rei abſque accuſatione, vel denunciatione proceſſerit, nihilominus verba Pontificis diriguntur ad externum forum, ſiquidē *ibi* dicitur ſacerdotem non infligentem vulnus lethale, neque occidere intendentē, etſi aliunde moriatur percuſſus poſt pœnitentiam ad cautelam iniunctam in ſacerdotali poſſe officio miniſtrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, an ex eius ictu, & vulnere occiſus interierit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi. Loquitur ergo Pontifex de foro externo, tum quia mandat pœnitentiam iniungi. Tum quia dicit in caſu dubio habendum eſſe vt homicidam, hoc eſt ab aliis vt talem eſſe reputandum, & tenendum. Adde aliquando Pontificem ob reuerentiam ſacrorum ordinum præcipere, quæ ſecluſo tali præcepto non obligabant, vt in *c. ſignificaſti. el. 1. de homicidio,* vbi in caſu homicidij omnino caſualis, & inuoluntarij mandatur clerico durante pœnitentia abſtinere ab exercitio ſacrorum ordinum, à quo ſecundùm conſcientiam non tenebatur abſtinere. Pœnitentia verò peracta non prohibetur, & in ſuſceptis miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere: ita in caſu dubio dicendum eſt mandaſſe Pontificem, vt tanquam irregularis habeatur ſcilicet poſt ſententiam, ſecùs verò ante illam. Neque his obſtat quod in *dicto c. audientiam,* & *cap. ſignificaſti,* dicatur in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam, quia id videtur intelligendum non ex obligatione, ſed ex conſilio; ſiquidem dixit tutius eſſe ceſſare à miniſterio, quàm temerè celebrare. Supponit ergo Pontifex contrarium tutum eſſe. Et licèt ſubdat in celebratione magnum periculum eſſe, non intendit loqui de periculo peccati, vt bene explicat Suar. *diſp.40. ſect.6. n.* 8. quia eo caſu non tutius, ſed certum eſſet operari cum illo periculo eſſe peccatum, ſed loquitur de periculo, ſeu incommodo, quod eſſet in eo, quòd verus homicida celebraret.

5. Secunda ſententia præcedenti contraria aſſerit in dubio iuris, vel facti quemlibet reputandum eſſe irregularem in foro conſcientiæ, non tamen in foro externo vt talem eſſe condemnandum. Sic docuit Nauarr. *cap.27. num.* 193. Philiarch. *de officio ſacerdotis, t.1. par.1. lib.4. cap.6. notab.2.* & alij plures relati à Sanch. *l.1. in decalog. cap.10. num. 39. & 40.* Priorem partem probant, quia in foro conſcientiæ ſemper quis videtur obligatus in dubiis tutiorem partem ſequi, cùm in ea ſequenda nullum adſit periculum. At in foro externo dum delictum non probatur reus abſoluendus eſt

maximè

ınsaimè cùm iurè conſtitutum ſit vbi partium iura obſcuta reo fauendom eſt potiùs quàm actori. Regula *cum ſunt. de Regulis iuris, lib. 6.*

6. Tertia tamen ſenteuria aſſerit in prædicto dubio ſiue iuris, ſiue facti teputandum quemlibet eſſe irregularem tum in foro conſcientiæ, tum in foro externo, non tantùm ad effectum quætendi diſpenſationem, & abſtinendi à celebratione, ſed etiam ad effectum, vt iudea vt irregulaıem illum condemnet. Sic docuit Nauart. *c. ſi quis autem de pœnitent. n.* 53. Couarr. *Clement. ſi furioſus initio. n.* 3. Suat. *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 1. Auila 7. *p. diſput.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 1. Hentriq. *l.* 14. *c.* 3. *num.* 4. Vazq. 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 65. *c.* 3. & *diſp.* 66. *cap.* 1. Salas plures refeteos *t.* 2. *tract.* 8. *diſp. vnica. ſect.* 19. *num.* 170. Gaſp. Hortado *difficult.* 3. & 4. Ducitur, quia teatus decidentes homicidam in caſu dubio reputandum eſſe irregulatem, loquuotut tum in foro conſcientiæ, tum tum in externo foro. Nam teatus in *c. ad audientiam,* manifeſtè de foro externo loquitur. Caput verò *ſignificaſti el.* 2. *de homicidio* loquitur de ſoto conſcientiæ, & de foro exteroo, vt colligitur ex illis verbis: Cùm de cætero credendum ſit ipſi qui non accuſarut, vel denunciarur ab aliquo, ſed per ſe ipſum conſilium apperir ſalutare, & infra mandatur iniungi pœnitentia, & io caſu dubio homicidam habenduın eſſe irregularem, ergo tam in foro conſcientiæ, quàm eaterno ſic habendus eſt. Præterea forum extetnum ab interno non diſcrepat, cùm foruın eaternum falſæ præſumptioni non ionititur. Arguın. *c. vt animarum de conſtitutionib. in* 6. & *cap.* 1. *de iureiurando eodem lib.* & *cap.* 1. *de ſepulturis eodem lib.* 6. Ergo ſi in foro eaterno iudicandus eſt irregulatis in caſu dubio, etiam in foto conſcientiæ habendus eſt. Er quamuis prædicti teatus non de dubio iuris, ſed facti loquaotur, cùm eorum deciſio nitarur illi principio, quod in dubiis tutiot pars ſit eligenda, efficitut oon ſolùm in dnbio facti, ſed iuris deciſionem intelligendam eſſe.

7. Cæterùm in hac grauiſſima quæſtione diſtinguendum eſt inter dubium iuris, & facti, & inter dubium in caſu homicidij, vel in aliis materiis. Et in primis dicendum eſt, ſi dubiom ioris ſit, hoc eſt ſi dubites, an tali facto irregularitas impoſita ſit, nullo modo te irregularem reputare debes, vt bene docuit Sayrus *l.* 6. *tgeſauri, c.* 2. *n.* 15. Molin. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 67. *n.* 5. Sanch. *l.* 1. *decalog. c.* 10. *n.* 42. Suaı. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 4. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 4. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 21. & alij. Et colligitur apertè ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. vbi deciditur ob nullum factum irregularitatem incutri niſi in iure expteſſum ſit. At qui poſt diligentem inquiſitiooem dubitat, an iure tali facto irregulatitas annectatut, nullatenus compatatione illius expreſſa io iure eſt. Ergo non renetur iudicare tali facto irregularitatem impoſitam eſſe. Et confitmo neme tenetur ad legis obſeruationem, niſi ea lex fuerit ılli ſufficienter promulgata: st ſic dubitandi lexir regularitatis non eſt ſufficienrer proınulgata, ſiquidem ei non conſtat in iore expreſſam eſſe. Ergo. Neque obeſt his quòd Pontifea in dubio facti decidat irregularem eſſe cenſendom, quia eo caſu certa eſt lea irregularitaı em indicens, quam Pontifea obſeruari voluit in dubio homicidij, ſecùs eſt cùm de lege non conſtat. Ex hac concluſione infero, ſi in dubio iuris, an ſis irregularis ordines ſuſcepiſti ante adhibitam diligentiam eſto grauiter pecces, potes tamen poſt adhibitam diligentiam ad vincendum dubium Ordines exercere. Nam eſto illa ſuſceptio ordinum vtpote iniqua non tibi ſuffragetur, ea illa tamen oon impediris ordines eaercere, ſed ex irregularitate, quæ cùm in iure expreſſa non ſit, ſed dubia nullatenus te impedire poteſt. Sicuti bene aduertit Sanch. *l.* 1. *in decalog. cap.* 10. *n.* 46. Bonac. *de irregularit. diſp.* 7. *p.* 5. *num.* 5.

8. Secundò dico in dubio facti homicidij an ſcilicet homicidium perpetraneris tua actione, conſilio, vel fauore te debes iudicate irregularem, & vt talis in foto externo babendus, & iudicandus eſt non abſolutè, ſed quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem. Sic Nauarr. *c. ſi quis autem de pœnitent. n.* 35 & *ſeqq.* Couaru. *Clement. ſi furioſus.* 1. *p. initio. n.* 3. Azor. *t.* 1. *l.* 2. *c.* 19. *q.* 10. *in fine.* & *q.* 11. Sayrus *l.* 6. *theſauri, c.* 2. *n.* 16. & *in clauı regia l.* 1. *c.* 18. *n.* 23. & 24. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *n.* 18. & 19 & *ſect.* 6. *à n.* 1. Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8 *diſp. vnica, ſect.* 19. *n.* 170. & *ſeqq.* Rebell. *de obligat. iuſtit.* 2. *p. l.* 1. *q.* 3. *ſect.* 2. *n.* 13. Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *p.* 2. *notab.* 3. Sanch. *l.* 1. *in decalog. c.* 10. *n.* 43. Aoila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Molio. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 67. *n.* 5. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 13. Mooeor, quia tearua in *c. ad audientiam. Cap. ſignificaſti,* & *penult. de homicidio* eapreſsè decidunt in dubio facti homicidij obligarionem eſſe à celebtatione abſtinere, & ſic dubitantem tanquam itregulatem habendum eſſe. Quod ſupradicti textus ſtatuunt non tanquam tem ea cooſilio, vt prima ſententia prætendit, ſed tanquam ex obligatione, vt eapendenti teatus manifeſtum erit.

Notanter diai te habendum eſſe ırregularem quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem, quia in his tantùm periculum animæ imminet, & de his relati teatvs loquuntur: nullo autem modo cenſendus es ittegularis quoad priuationem beneficiorum, aliáſque pœnas irregularibus impoſitas. Sicuti bene aduertunt Panormit. *dicto c. ſignificaſti de Homicidio. n.* 4. Sayrus *l.* 1 *in claui regia, c.* 13. *n.* 24. & *l.* 6. *theſauri, c.* 2. *n.* 16. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 6. Salas 1. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica ſect.* 19. *n.* 176. *in fine.* Molina *tract.* 3. *diſp.* 67. *n.* 5. Sanch. *l.* 1. *c.* 10. *n.* 43. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 23. Gaſp. Hurtad. *de irreg. difficult.* 4. *in fine.*

9. Sed an quæ dicta ſunt de dubio homicidij, cenſenda ſint de dubio aliorum delictorum? Diſſentiunt Doctores. Nam Panormit. *in cap. ad audientiam. n.* 2. *de homicidio.* Silueſt. verbo *dubium. q.* 4. *n.* 7. & *ibi* Angel. *n.* 2. Tabiena, *q.* 2. *n.* 3. Vazq. Azot. Couarruu. Valen. Sayrus, Rebell. Gaſpar Hurtado *loc. alleg.* affirmant in omnibus materiis in dubio ſacti te reputandum eſſe irregolarem. Ducuntur, quia Poetifea in dubio homicidij facti quemlibet ıeputandum eſſe irregulaıein nititut illi principio: In dubiis tutior pars eligenda, at hoc principium æquè in omnibus aliis materiis, ac in homicidio procedir. Item Pontifea non videtur nonum ius condere, ſed quod æquitati conforme eſt declarare, declarat autem tutiorem partem eſſe eligendam. Ergo in omnibus materiis eligenda eſt. Præterea lex etiam pœnalis eatendi debet ad caſus ſimiles quando ratio decidendi æquè in omnibus procedit, vt multis probaui *tract. de legib.* vbi *de legis interpretat.* Nihilominus eſto hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem exiſtimo quæ aſſerit eatra dubium homicidij neminem eſſe irregularem cenſeodum, vt expreſsè docuerunt Nauarr. *cap. ſi quis autem n.* 41. *dr pœnitent. diſt.* 7. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 8. & 13. Salas t. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica, ſect.* 18. *n.* 168. Sanch. *lib.* 1. *c.* 10. *num.* 48. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 22. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Bonac. *de irregularit. diſp.* 7. *pun.* 5. *num.* 2. & colligitur ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. ibi euim deciditur non conttahi ittegularitatem niſi in caſibus à iure expreſſis: at in iure expreſſum non eſt in dubio facti vltra caſum homicidij irregularitatem incurri. Ergo aſſerenda non eſt. Præterea in caſu dubio nemo tenetur ſe ſua libertate priuare, niſi aliqua lege cogatur ad hanc priuationem ſuſtinendam: at nulla adeſt lex priuans libertate ſuſcipiendi ordines dubium delinquoтem niſi in caſu homicidij. Ergo eatra illum caſum ordines ſuſcipere poterit.

10. Neque obſtant fundamenta contraria. Nam eſto Pontifea ad ſtatuendam irregularitatem in dubiis homicidij nitatur illi priocipio: In dubiis tutior pars

Digitized by Google

eſt eligenda, non nititur illi tanquam principio quod neceſſariò ſit obſeruandum, ſed tanquam principio quod obſetnari maximè decet. Et licèt boc principium commune ſit omnibus aliis materiis, in quibus conſilium prudentiſſimum eſt tutiorem partem ſequi, vt benè ioquir Sanch. *lib. 2. de matr. diſp.* 41. *n.* 9. quia tamen io irregularitate homicidij efficacius procedit propter indecentiam ſpecialem, quam ſecum affert homicidium in clericis: ea de cauſa diſpoſuit Pontifex, vt in dubio homicidij cenſeatur quis irregularis, quam diſpoſitionem ad alias materias non extendit. Ad ſecundum nego in dictis textibus non condi nouum ius; quia ibi non declarat in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam neceſſariò, ſed ſupponens tutiorem partem ex conſilio ſequendam eſſe, ſtatuit dubium de homicidio eſſe irregularem cenſendum. Ad vltimum verior eſſe docuimus in *dicto loco* legem maximè pœnalem ob ſimilitudinem rationis extendendam non eſſe ad caſum ſub lata verborum forma noo comprehenſum.

Ex hac doctrina infer te non eſſe cenſendum irregularem, ſi facta diligentia, & dubitans an ſis excommunicatus celebres, quia nullibi ob hanc celebrationem dubiam irregularitas expreſſa eſt: & facit *c. Apoſtolicæ. 9. de cleric. excommun. miniſtr.* vbi ſolùm de clerico celebrante cum ignorantia craſſa, & ſupina cenſuræ dicitur indigere diſpenſatione, nam celebrans cum ignorantia probabili ſuſpenſionis excuſatur. Atque ita tradit Auila *7. p. diſp.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 2. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *n.* 13. *&* 19. Sanch. *l.* 1. *c.* 10. *n.* 48. & alij Doctores ſuperiùs pro noſtra ſententia relati.

Secundò infer ob mutilationem dubiam te non debere irregularem reputare, quia mutilatio eſto diſponat ad homicidium, non eſt tamen homicidium, at in ſolo dubio homicidij ſtatuitur irregularitas, ergo non eſt ad mutilationem dubiam extendenda. Sicuti notauit Sanch. *l.* 1. *c.* 10. *n.* 49. Bonac. *diſp.* 7 *p.* 5. *n.* 4.

PVNCTVM IV.

De cauſa formali irregularitatis.

1 *Quæ ſit cauſa formalis explicatur.*

1. CAuſa formalis irregularitatis ſunt verba quibus in iure irregularitas fertur. Nam cùm ſæpe dictum ſit nullam irregularitatem contrahi niſi in caſibus à iure expreſſis, efficitur ſane ea verba, quibus in iure exprimitur irregularitas, cenſenda eſſe illius cauſam formalem.

Solùm eſt dubium, quibus verbis cenſeatur in iure irregularitatem expreſſam eſſe? late id explicat Suar. *diſp* 40. *ſect.* 8. *per totam* vbi varias regulas conſtituit. Sed omnes ad hanc vnam reducuntur, quæ priuationem ſuſcipiendi ordinis indixerit, vti ſi textus dicat ad clericatum non promoueatur, non ordinetur, non fiat clericus. Vti habetur *cap. de clerico. Cap. curandum*, & aliis 34. *diſt.* Et licèt illa verba; Non ordinetur, videantur ad Prælatum dirigi, ideóque ſententiam ferendam, & non ipſo iure latam continere, quia tamen ſupponunt cauſam, ob quam non ſit ordinandus ſcilicet inhabilitatem, ea de cauſa aſſerendum eſt plerunque irregularitatem continere: vt aduertit Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 3. *num* 24. Aliæ formæ quæ ſolùm excluſionem à ſacerdotio denotant, vt ſunt illæ; Inter preſbiteros non computetur: Non fiat ſacerdos, & ſimiles, eſto irregularitatem partialem ſignificent, ſæpè aſſumuntur ad irregularitatem integram ſignificandam, maximè in eo qui nullo ordine inſignitus eſt, eo quòd excluſo ſacerdotio, cæteri ordines vtpote ad ſacerdotium relati, excludi videntur, quod ex circumſtantiis colligendum eſt. Sicuti notat Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *p.* 3. *num.* 10.

PVNCTVM V.

De effectibus irregularitatis.

1 *Effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè.*
2 *Priuat etiam ſuſceptione primæ tonſuræ.*
3 *Irregularitas ſuperueniens ordinato, ſi ex ex delicto proueniat priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis: ſecus ſi ex defectu.*
4 *Nulla irregularitas priuat actionibus, quæ clericis, & laicis communes ſunt.*
5 *Irregularitas abſoluta, priuat irregularem beneficij conſecutione.*
6 *Communis ſententia negat collationem beneficij, factam irregulari validam eſſe.*
7 *Sed non videtur ſatis firma ſententia.*
8 *Irregularis non videtur incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.*
9 *Non priuat irregularitas beneficiis ritè acquiſitis.*
10 *Satisfit obiectioni ex* Concilio Trident. *deſumptæ.*
11 *Quid debeat præſtare beneficiatus in irregularitatem incidens.*
12 *Irregularis ex homicidio priuandus venit beneficiis obtentis.*
13 *Irregularitas ſuperueniens clerico beneficiato, non priuat fructibus beneficij.*
14 *Neque item iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente.*
15 *Ligatus irregularitate, nec potens impetrare diſpenſationem, beneficium ritè acquiſitum renunciare poteſt.*
16 *Quod verum eſt etiam pendente accuſatione irregularitatis.*

1. PRimus, & præcipuus effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè, nam validam receptionem nullatenus Eccleſia impedire poteſt, ſi de facto materia, & forma & miniſter adſint à Chriſto requiſiti: vti ex omnium ſententia tradit Bonac. *diſp.* 7. *de irregularit. p.* 4. Primam tamen tonſuram quia ex Eccleſiæ inſtitutione pendet, poterat Eccleſia irritam reddere ab irregulari ſuſceptam, ſed nullibi conſtat hanc appoſuiſſe irritationem, ideóque ſicut non irritat ſuſceptionem ordinis, nec primam tonſuram cenſenda eſt irritare. Sicuti docet Suar. *diſp.* 40. *num.* 1. Bonac. *de irregular. pun.* 4. *num* 1.

2. Quinimo aliqui Doctores aſſerunt ſuſceptionem primæ tonſuræ irregulari prohibitam non eſſe; eo quòd tonſura non ſit propriè, & in rigore ordo, ſed ad ordines ſuſcipiendos diſpoſitio: irregularitas autem (vt ex eius definitione conſtat) Canonicum impedimentum eſt ordinis ſuſcipiciendi, ſed nullatenus hæc ſententia admittenda eſt, ſed omnino dicendum irregularem priuatum eſſe prima tonſura ſuſcipienda, ſicut & reliquis ordinibus; eo quòd irregularitas tendit ad conſtituendum irregularem extra clericorum ſtatum, & regulam, qui eſt effectus tonſuræ oppoſitus, quæ tonſuratum in ſtatum clericorum adaptat Neque obeſt primam tonſuram propriè ordinem non eſſe. Satis enim eſt quòd ſub ordine latè ſumpto comprehendatur, iuxta textum in *cap. cum contingat de ætate, & qualit.* vt inde colligatur irregularitatem quæ totius ordinis ſuſceptione priuat, priuare ſuſceptione primæ tonſuræ. Præterquam quòd ex priuatione ordinis ſuſcipiendi, infertur primæ tonſuræ priuatio. Etenim prima tonſura eſt diſpoſitio ad ordines, qui ergo incapax eſt ſuſcipiendi ordines, iniquè illorum diſpoſitionem ſuſcipit. Atque ita docent Nauarr. *t.* 1. *conſilior. conſ.* 24. *de temporib. ordinat. n.* 1. *&* 3. & *conſ.* 34. *&* 35. *de homicidio.* Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 1. *n.* 11.

Saytus

Digitized by Google

Sayrus lib. 6. cap. 1, n. 19. Garcia de beneſic. 7. p. cap. 12. num. 30. Filiuc. tract. 18. cap. 3. num. 39. & 60. Auila 7. p. diſp. 2. dub. 6. Bonac. de irregula. diſp. 7. pun. 1. num. 4. circa finem.

3. Verùm ſi irregularitas ordinato ſuperueniat, diſtinguendum eſt, an ſit irregularitas ex delicto, vel ex defectu. Si fuerit irregularitas ex delicto puta ex homicidio, ex iniqua ordinum ſuſceptione, vel adminiſtratione? priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis ſuſcepti, & inhabilem reddit alium ſuſcipiendi, quia præſtat omnem effectum quem præſtare poteſt, vt colligitur ex cap. fin. de temporib. ordinat. & cap. inquiſitionis 1. de acuſationib. Et tradit ex communi ſententia Couarruu. Clement. ſi furioſus, de homicidio 1. p. 1. §. num. 3. Nauarr. cap. 27. num. 194. Suar. diſp. 40. ſect. 2. num. 4. Auila 7. p. diſp. 2. dub. 6. Verùm ſi irregularitas non ex delicto, ſed ex defectu ordinato ſuperueniat, qualis eſt quæ refertur cap. 2. de clerico agrotante cui duo digiti cum medietate palmæ abſciſſi fuerunt & conſtituit hunc ſacerdotem irregularem ad celebrandum, non tamen ad alia ſacerdotalia munera, qualia ſunt aſſiſtere matrimonio, abſoluere à peccatis, aliáue ſacramenta miniſtrare. Quod ſi hic defectus diacono ſuperueniret, illum conſtitueret irregularem ad ſacerdotium ſuſcipiendum, non tamen impediret exercitium ordinis ritè ſuſcepti. Sicuti notat Nauarr. cap. 27. n. 191. Maiol. l. 1. de irregularis. c. 2. reg. 5. Suar. diſp. 40. ſect. 3. n. 25. Auila p. d. 2. dub. 6. §. circa. Bon. diſp. 7. de irregul. pun. 4. n. 2. Neque refert an talis defectus culpabiliter contractus ſit, nam quomodocunque ordinato ſuperueniat, ſolùm impedit illius ordinis vſum, quem defectuoſus præſtare nequit, vt benè aduertunt Suar. dicta diſp. 40. ſect. 2. num. 38. Bonac. d. pun. 4. num. 3. Et colligitur ex c. ſtudeat. 50. diſt. & ex cap. 2. de clerico non ordinato. & c. 1. de corpore vitiatis. Quocirca continget defectum qui abſolutam irregularitatem in laico induceret poſitum in clerico cauſare tantùm irregularitatem partialem, hoc eſt inhabilitatem ſuſcipiendi ordines, qui reſtant ſoſcipiendi; vel exercendi ſuſceptos ordines, in quorum exercitio deformitatem conſtituit.

4. Ex his conſtat euidenter nullam irregularitatem priuare actionibus quæ & laicis & clericis ſunt communes, nempe recipere ſacramenta præter ordinem, audire officia diuina, ſepeliri in loco ſacro, communicare cum fidelibus, baptizare abſque ſolemnitate, quia irregularitas ſolùm excludit à gremio, & regula clericorum, & conſequenter ab actionibus quæ clericorum ſunt propriæ: ſicuti ex omnium ſententia notat Couarru. Clement. ſi furioſus 1. p. §. 1. initio. Nauarr. cap. 27. num. 191. Suar. diſp. 40. ſect. 2. num. 8. Henriq. cap. 14. num. 1. Coninch. diſp. 18. dub. 1. num. 4. Bonac. d. 7. p. 4. num. 5.

5. Secundus effectus irregularitatis eſt priuare irregularem beneficiorum conſecutione: nam cum irregularitas ſi abſoluta ſit, deiiciat irregularem ab ſtatu, & ordine clericali, conſequenter deiicit ab iis, quæ clericalem ordinem requirunt, & quæ illius ſunt propria: vti colligitur ex c. 2. de clerico pugnante in duello, & ex Trident, ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat. Notanter dixi, ſi irregularitas abſoluta ſit, nam ſi ſit irregularitas partialis ordinato ſuperueniens non ex delicto, ſed ex defectu, ſicuti eſt irregularitas quæ refertur in cap. 2 de clerico agrotante, validè, & licitè poteſt prædicto irregulari beneficium conferri, quod non requirit vſum repugnantem defectui: vti tradit Valen. t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 2. verſ. & dicendum. Sayrus lib. 6. theſauri, c. 2. n. 13. Garcia de benefic. 7. p. cap. 12. num. 19. Bonac. t. 1. diſp. 7. de irregularit. p 4. num. 3.

6. Quocirca difficultas eò pertinet, an collatio beneficij facta irregulari abſolutè, vel tali irregulari qui functiones beneficij exercere licitè non poteſt, valida ſit? Negat communis ſententia prædictam beneficij collationem validam eſſe. Nauarr. cap. 25. num. 134. dicto. 11. & cap. 27. num. 249. dicto. 6. Couarruu. in cap. alma mater. 1. p. §. 7. n. 1. & § 8. num. 3. & in reg. peccatum. 2. p. §. 8. n. 6. & 7. Henriq. lib. 14. cap. 2. num. 5. Sayrus lib. 6 cap. 2. num. 12. Suar. diſp. 40. ſect. 2. num. 30. Auila 7. p. diſp. 2. dub. 6. concluſ. 3. Bonac. de irregularit. diſp. 7. p. 4. num. 6. & alij apud ipſos. Ducitur hæc communis ſententia ex eo quòd irregularis excluſus eſt ab ordine, eiúſque exercitio; ergo excluſus eſt à beneficio, quod ordinem neceſſariò requirit. Etenim inhabilis ad vnum, inhabilis cenſeri debet ad omnia illa quæ ex eo vno conſequuntur. Argum. c. tranſlato de conſtitutionib. iuncta Gloſſa in c. ſtudeat, verbo vt tale beneficium 50. diſt.

7. Verùm hæc ratio ſolùm probat illicitam eſſe collationem, & venire irritandam, at de facto irritam eſſe, & nullam inde non conuincitur, ſicuti ex eo quòd in cap. vlt. de clerico excommun. miniſtrante dictum ſit excommunicatum minori excommunicatione eligi non poſſe, non efficitur electionem fore irritam ſi de facto fiat, ſed ſolùm eſſe illicitam: Sic ex eo quòd irregularis excluſus ſit ab ordine ſuſcipiendo, & illius exercitio, ſolùm conuincitur excluſum eſſe à ſuſceptione beneficij licita, non tamen à ſuſceptione beneficij valida, ſicuti non excluditur à valida ordinum ſuſceptione, maximè cùm irregularis poſſit procurare diſpenſationem, & interim beneficio per alium deſeruire, eiúſque muneri ſatisfacere. Præterea irrigularitati non ſunt tribuendi plures effectus, nec plures pœnæ aſſignandæ, quàm ſint in iure expreſſæ? at in iure vt bene expendit Suar. diſp. 40. ſect. 2. à num. 30. Coninch. diſp. 18. dub. 1. num. 4. Paulus Layman. lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2. & 3. Gaſpar Hurtado de irregular. difficult. 5. à n. 20. nullus eſt textus exprimens collationem beneficij irregulari ſactam irritam eſſe, ſed ad ſummum illicitam. Nam textus qui adducuntur, ſunt c. cum bonæ de ætate, & qualit. quod non loquitur de irregulari, ſed de ſuſpenſis & in ſuſpenſione per triennium perſeuerantibus, neque hos reddit inhabiles ad beneficia, ſed decernit ſpoliãdos eſſe beneficiis antea poſſeſſis, & eo tempore acquiſitis. Deinde adducitur textus in cap. poſtulaſtis 7. de clerico excomm. miniſtr. qui nullatenus de irregulari loquitur, ſed de excommunicato. Item textus in cap fin. eodem tit. qui de ligato minori excommunicatione loquitur: cap. verò 2. de clericis pugnantib. in duello, vbi cum clerico qui homicidium commiſit, dicitur poſſe miſericorditer diſpenſari, vt beneficium obtineat, non quia inualida eſſet beneficij collatio, ſed quia eſſet illicita. Ergo irritatio collationis beneficij non eſt irregularitatis effectus. Argum. cap. ſi ſoli de conceſſ. præbendæ in 6. vbi dicitur prohibitionem Pontificis non irritare collationem, niſi ei adiungatur decretum irritans, quod decretum cùm non inueniatur comparatione irregularitatis, aſſerendum eſt ex irregularitate non irritari beneficij collationem. Vti docet Silueſt. verbo excommunicatio 4. num. 4. inclinat Felin, in c. inquiſitionis n 6. & 8. de accuſationib Et probabile reputant Suar. Coninch. Layman. Gaſp. Hurtado loc. alleg.

8. Ex hac doctrina à fortiori ſequitur irregularem incapacem non eſſe iuriſdictionis Eccleſiaſticæ non ſolùm delegatæ, ſed ordinariæ, ſiquidem non eſt ipſo iure incapax beneficij recipiendi cui iuriſdictio ordinaria annecti ſolet. Retenta tamen communi ſententia irregularem eſſe beneficio ſuſcipiendo; inhabilis etiam erit ad ſuſcipiendam iuriſdictionem ordinariam vtpote beneficio plerunque annexam, & quæ ſecundùm eius regulas menſuratur, quippe iuriſdictio ordinaria nititur beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico à quo irregularis excluditur. Sic Suar. diſp. 40. ſect. 2. num. 12. 28. 42. & 45. Bonac. diſp. 7. de irregularit. p. 4. num. 12. At delegata iuriſdictio ad quælibet alia munera præter vſum ordinis optimè concedi irregulari poterit, quia nullibi cauetur irregularem inhabilem eſſe ad hanc iu-

Digitized by Google

riſdictionem ſuſcipiendam : vti aliis relatis docet Bonac. *diſp.7.q.1 p.4.num.12.*

9. Tertius effectus irregularitatis ſecundùm aliquorum Doctorum ſententiam eſt priuatio beneficiorum ante irregularitatem acquiſitorum. Nam cùm irregularis iocapax ſit plerunque exercendi oficium, ratione cuius beoeficium conceditur, videtur obligatus beneficium amittere, ſiquidem eius obligationi ſatisfacere non poteſt. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, quam pluribus comprobant Nauarr. *cap. 27. num.149. dicto 5.* Henriq. *lib 14.cap.2.num. 5.* Gregor. de Valen. *t.4. diſp.7.q.19.pun.2. §. quinto.* Sayrus *lib.6. theſauri, cap. 2.num.21.* Suar. *diſp.40.ſect.2. num. 15.* & *diſp. 44.ſect. 4.num.2.* Auila *7.p.diſp.2.dub.6.concluſ.4.* Ricius *in praxi deciſ.185. ad finem.* Bonac. *diſp.7.punct. 4.num.8.* Coninch. *diſp.18.dub.1.num.5.* Paul.Layman. *lib.1.tract.5.par.5.cap.1.num.1.corol. 3.* Gaſp. Hurtado *difficult. 5.in fine.* alij. Colligiturque ex *cap. clerici. Ne clerici, vel monachi.* Et ex *cap. Fraternitati de clerico excommunicato, vel depoſito.* Et *cap.poſtulaſti. §. quaſiuiſtis eodem. cap. ex litteris de exceſſib. prælator.* requirentibus officium iudicis ad beneficiorum priuationem. Neqoe vllus eſt textus hanc pœnam ipſo iure indicens. Nam eſto in *cap.1. de Homicidio in 6.* priuetur aſſaſſinus beneficiis ipſo iure, & in *cap. cum ſecundum leges des Hæreticis in 6.* priuetur hæreticus, & in *cap. ſi. quis Epiſcopus 1. q 1.ſimoniacus*: non prouenit hæc priuatio ratione iregularitatis, ſed ex delicto qualificato, & taliter perpetrato, in quibus caſibus etſi priuatio beneficiorum ſit ipſo iore lata, non tamen tenetur quis ſe beneficiis ſpoliare, quouſque accedat ſententia ſaltem declaratoria criminis, vt benè aduertit Couarruu. *4. decretal.2.p.c.6.§.8.n.7.circa finem.* Suar. aliis relatis *d. 40.ſect.2.num.17.*

10. Solùm obijci poteſt decretum Trident. *ſeſſ. 14.cap.7.de reformat.* vbi loquens ſpecialiter de irregolaritate homicidij voluntarij inquit : Qui ſua voluntate homicidium perpetrauerit omni ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat, ſed caret ordine ipſo iore, & abſque ſententia condemnatoria, ergo etiam carere debet beneficio, & officio. Propter hanc obiectionem Maiol. *lib.5.de irregularit. cap.48.§.4.n.1.* aſſerit poſt Concil. Trident. irregularitatem homicidij voluntarij priuare beneficiis obtentis. Verùm vt rectè Suar. *diſp.44.ſect. 4.num. 32.* affirmat per Concilium oihil eſt in hac parte innouatum, ſed illius verba intelligi debent iuxta ipſarum rerum naturam, quæ eſt, vt carentia ordiois, quam inducit irregularitas, ipſo iure incurratur. Secùs verò priuatio beneficiorum acquiſitorum, quia plerunque expoſtulat iudicis ſententiam, niſi aliud exprimatur, ſicuti in præſenti non exprimitur, vt aduertit Salcedo pluribus relatis in ſua *pract. cap. 94.* Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de Homicidio. 2.p.§.3.num.6.* Suar. *dicta ſect.4. num.32.*

11. Beneficiatus autem incidens in irregularitatem ex delicto, etſi poſſit retinere beneficium dum per ſententiam noo priuator, debet tamen procurare diſpenſationem, & interim beneficij muneri vel per alium ſatisfacere in iis actionibus, quæ ratione irregularitatis illi ſunt prohibitæ. Aſſumere enim coadiutorem pro aliqno tempore ex cauſa adeò graui neque eſt contra iuſtitiam, neque illicitum : vt notat Suar. *dicta diſp.44. ſect.4.num.19.* conſentit Nauarr. *lib.5.conſ.17.de homicidio.* Cordub. *in ſum.q.41.& lib. 1. qq. quæſt. 36.* Aoila *7. p.diſp.2.dub.6.* verſ. *Hinc ſequitur*, vbi explicat Felinum dicentem, tuta conſcientia non poſſe retinere beneficium cui eſt ordo ſacer annexus, ſi ipſe propter crimen illud exercere ordinem non poteſt, vt intelligatur ſi eſt in mora petendi diſpenſationem, vel deſperatus eſt à diſpenſatiooe breui tempore obtinenda. Bonac. *diſp. 7.p.4. num.10.* Coninch. *diſp.17.dub. 1. num. 5.* Paul. Layman. *lib.1.tract.5.par.5.cap.1.corol.3.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.5.num.21.* & alij.

12. Certum tamen eſt ex delicto homicidij voluntarij venire priuandum irregularem beneficiis obtentis ex dicto decreto Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7.* Sicuti etiam venit priuandus ob hæreſim, ob ſimoniam, aliaque ſimilia delicta. Penſionibus verò arbitrio iudicis relinquitur ſpectata delicti qualitate, nam in iure harum priuatio irregulari indicta non eſt, vt deciſum à ſacra Cardinalium congregatione referunt Ricius. *deciſ.524.* Barboſa *in dicto loco Trident.* Suar. *diſputat. 44.ſect.4 num.34.* Bonac. *diſputat.7.p.4.num.11.*

13. Ex dictis infero primò irregularitatem ſuperuenientem clerico beneficiato non priuare ipſum fructibus beneficij, neque priuandum eſſe per ſententiam, ſi munera quæ ratione beneficij tenebatur exercere, per ſe vel per alium exercuit, ſiquidem beneficij titulum retinet, & ius habet percipiendi illius fructus poſito muneris exercitio, ſicuti aliis relatis docuit Suar. *diſp. 40.ſect.2.num.20.* Coninch. *diſp.18.dub. 1. num.5.* Filiuc. *tract.19.num.69.* Bonac. *diſp.7.pun.4.n.10.* Paul.Layman. *lib.1.ſum.tract.5.par.5.c.1.num.1.corol.3.*

14. Secundò infero irregularitatem beneficiato, ſeu iudici ſuperuenientem non priuare ipſum iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente, ideóque poterit excommunicare, eligere, & beneficia conferre, ſicuti poterat antequam io irregularitatem incideret; nam cùm hæc irregularitas non deijciat irregularem à beneficio, vel officio, neque etiam deijcit ab illius vſu : vti ex communi docuit Suar. *diſp. 40. ſect.2. num.12. & 24.* Filiuc. *tract.19.num.74.* Bonac. *diſp.7.de irregular. pun.4.à num.12.* ſed præcipuè 17. Coninch. *d. 18.dub.1.num.7.* Paul. Layman. *tract.5.par.5.cap.1.num. 1.corol.2.* Et colligitur ex *cap. tanta de exceſſib. prælator.* Vnde parochus licitè poterit aſſiſtere matrimonio, & aſſiſtendi licentiam concedere, imò licitè etiam poterit facultatem dare reliqua ſacramenta miniſtrandi, ipſe verò miniſtrare ea non poterit non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia vſu ordinis ob irregularitatem priuatus eſt. Quapropter ſi quis bona fide irregulari etiam denunciato ſua peccata fateatur, poterit ab eo abſolutionem validè recipere, ſi aliàs habebat iuriſdictionem abſoluendi, nam ex vi irregularitatis dicta iuriſdictione ipſo iure non priuatur, tametſi illius vſus ei interdicatur.

Dices, omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica competit clerico qua clericus eſt, ſed per irregularitatem à clericatu deijcitur: ergo deiicitur à iuriſdictione competente ei ratione clericatus? Reſpondeo clericatum requiri tanquam conditionem, vt ſubiectum capax ſit iuriſdictionis, illa tamen conceſſa illius vſus non eſt actus ordinis, ac proinde per irregularitatem non prohibetur.

15. Tertiò infero ligatum irregularitate ex delicto, ſi nolit, vel non poſſit impetrare diſpenſationem poſſe renunciare beneficium in fauorem tertij ac ſi nullam irregularitatem contraxiſſet etiam pendente lite, & accuſatione facta de irregularitate; quia vſque quo accedat ſententia, & condemnetur, retinet ius in beneficium, vti docuerunt Panormit. in *cap. niſi cum pridem n.1. de renunciat.* Coninch. *Clement. ſi furioſus. 2. p. §. 3. num. 7.* Felin. *in cap. inquiſitionis, col. 3. de accuſationib.* Ludouic. Gom. *in regula de annali poſſeſſ. q. 42.num.3.* Sayrus *lib. 6.c.2.num.14.* Suarez *diſp.40 ſect.2.num.19.* & alij apud ipſos.

16. Dubitat tamen Couarruu. *dicto. §.3.num.7.* an ſi durante accuſatione irregularitatis impetret aliquis beneficium irregularis caſu quo per ſententiam illo priuetur, poſſit irregularis conſcius huius impetrationis beneficium in fauorem alterius, vel abſolutè antequam per ſententiam condemnetur, renunciare? Negat Dominic. *conſ.* 105. & Ant. de Bottio *conſ.* 43. eo quòd hæc renunciatio cederet in præiudicium eius cui eſt ius

per

Digitized by Google

per gratiam quæſitum. Et deinde eſt in fraudem gratiam obtinentis. Ergo nulla ex textu in *cap. ſi te præbendam de renunciat. in 6.* vbi aliquis obtinuit à Sede Apoſtolica reſcriptum de prima præbenda vacatura, cuius reſcripti conſcius alius præbendatus renunciauit tenuem præbendam, vt obtinenti gratiam conſerretur, & priuaretur pingui proximè vacatura. Reſpondet Pontifex non teneri admittere illam tenuem præbendam, ſi de fraude conſtiterit, ſed conferendam ei eſſe pinguem præbendam ſecundò vacantem, quia illa renunciatio ei abeſſe non poteſt. Siquidem non vacauit illa præbenda tenuis ordinario modo, ſed ex malitia.

Nihilominus tamen in noſtro caſu exiſtimat Couarruu. plures referens, & Molina *tract. 3. de iuſtit. diſp. 78. num. 2.* optimè poſſe præfatum irregularem non obſtante prædicta impetratione renunciare ſuam præbendam, in hoc enim nullam fraudem committit, ſiquidem vtitur iure ſuo, & vt ſibi conſulat, non autem, vt noceat impetranti, renunciationem præſtat. Secùs contingit in *dicto cap. ſi te præbendam*, quia *ibi* cernitur manifeſta fraus. Præterea quia etiam in caſu illius textus renunciatio præbendæ non annullatur, ſed ſtatuitur, illa non obſtante non præcludi viam ad obtinendam præbendam pinguiorem, quia gratia facta erat de prima præbenda vacante ordinario modo, & non ex malitia, & in fraudem impetrantis. Ad illud verò quod dicebatur de iure quæſito facilè reſponderur, impetrans namque non habet ius quæſitum abſolutè, ſed conditionale, & incertum (hoc eſt) ſub conditione ſi per ſententiam priuetur, cui iuri benè poteſt derogari per renunciationem. Sicuti probat Couarruu. ſuprà relato Ludouico Gomezio *in regula de annali poſſeſſ. q. 42.* & *in reg. de non tollendo iure quæſito. q. 3.* Deinde aduertit Couarruu. *in dicta Clement. ſi furioſus. 2. p. §. 3. num. 7.* facta hac renunciatione non poſſe iudicem procedere ad priuationem beneficij, quia inutilis eſt talis proceſſus, cùm beneficium non poſſideat ille aduerſus quem ſententia ferenda eſt: atque ita refert placuiſſe Rotæ *in nouis deciſ. 491.* & Ludouic. Gomez *regula de annali poſſeſſ. q. 42. n. 5.*

Pvnctvm VI.

De cauſis excuſantibus ab irregularitate incurrenda.

1 *Si excuſeris à delicto cui eſt irregularitas annexa, vel ſi ignores legem Eccleſiaſticam ſpecialiter irregularitatem indicentem, excuſaris ab irregularitate.*

2 *Communis ſententia negat te eſſe excuſatum ab irregularitate delicto annexa, ſi agnoſcas delictum Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, tametſi ignores ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe.*

3 *Probabile eſt te excuſatum eſſe ab irregularitate, ſi probabiliter ignores lege Eccleſiaſtica tuo delicto annexam eſſe.*

1 Certum eſt, te excuſatum eſſe ab irregularitate delicto annexa, ſi excuſeris à delicto mortali, nam cùm hæc ſit grauiſſima pœna, peccatum mortale ad ſui incurſionem requirit. Quinimo exiſtimo probabilius, ſi ignores lege Eccleſiaſtica ſpecialiter probabitum eſſe delictum cui irregularitas annectitur, te excuſatum eſſe ab illius incurſione. Vti docui *tract. 2. de peccatis diſp. 1. pun. 17.* & præter *ibi* relatos docet Coninch. *diſp. 18. de irregularit. dub. 4. concluſ. 1.* & probari poteſt ex *cap. 2. de conſtitutionib. in 6.* vbi deciditur non ligari conſtitutionibus ordinariorum illas ignorantes, hoc eſt non ligari quoad pœnam illis legibus incurrendam, quia æquum non eſt æquali pœna punire tranſgreſſorem legis ex ignorantia, ac ex malitia, ſiquidem ignorantia à tranſgreſſione culpabili legis excuſat. Quæ deciſio à fortiori procedit in conſtitutionibus Pontificiis. Secundò probatur ex *cap. propoſuiſti 82. diſt.* vbi clerici luxurioſi ſibi illud delictum ſub pœna depoſitionis per legem Eccleſiaſticam prohibitum eſſe venia digni ſunt, neque ea pœna afficiuntur, ſed alia mitiori arbitrio iudicis. Ergo ignorantia legis Eccleſiaſticæ excuſat ab illius tranſgreſſione, & à pœna ei annexa. Tertiò pœnalis irregularitas plerunque ab Eccleſia indicitur in pœnam inobedientiæ, & contumaciæ aduerſus Eccleſiam, ſiquidem ſuperadditur violationi cenſurarum, quæ inobedientiam, & contumaciam requirunt. At inobedientia, & contumacia in Eccleſiam ſtare non poteſt poſita ignorantia legis Eccleſiaſticæ. Ergo &c. Quod ſi dicas irregularitatem non tam in pœnam delicti, quàm ob decentiam Eccleſiaſtici ſtatus indici, cui decentiæ obſtat delictum, v.g. homicidij, tametſi ignoretur lege Eccleſiaſtica ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe? Reſpondeo eſto ob decentiam ſtatus Eccleſiaſtici inducatur irregularitas, at quia ſimul inducitur in pœnam obedientiæ Eccleſiaſticæ violatæ, ea de cauſa locum habere non poteſt ceſſante inobedientia, quæ ſine dubio ceſſat poſita legis Eccleſiaſticæ ignorantia.

2. Difficultas verò eſt, an ſi probabiliter ignores irregularitatem delicto annexam eſſe, tametſi ſcias Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, ab ea irregularitate excuſeris? Communis ſententia negat ignorantiam huius pœnæ excuſare delinquentem ab illa incurrenda. Quod docent omnes qui de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto affirmant, quos refert Couarruu. *cap. alma mater. 1. p. §. 10. num. 9.* & vltra illos ſpecialiter de irregularitate tradunt Suar. *de cenſur. diſp. 40. ſect. 5. num. 9.* Corduba *in quæſt. lib. 1. q. 25. verſ. item ſecundo.* Ludouic. Lopez *2. p. inſtructor.* vbi *de excommunicat. cap. 13. ad 3.* Auila *7. p. diſp. 1. dub. 7. concluſ. 2.* Gab. Vazq. *de excommunicatione dub. 16.* Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult. 8. num. 29.* Mouentur quia ignorantia pœnæ non videtur excuſare ab illius incurſione, aliàs plurimi delinquentes à pœnis per legem ſtatutis excuſarentur. Deinde irregularitas non eſt pœna medicinalis, quæ illius cognitionem requirat, ſicuti ſunt cenſuræ, & eſto ad reprimendam inobedientiam, & contumaciam in Eccleſiam fuerit appoſita, non inde infertur ſcientiam huius pœnæ neceſſariam fore: nam inobedientia, & contumacia non ex pœnæ impoſitæ cognitione, ſed ex cognitione legis, illiúſque tranſgreſſione contingit. Adde ſi ad incurrendam irregularitatem neceſſarium foret cognoſcere eam pœnam delicto annecti, Ergo homicida ignorans hanc pœnam nulla irregularitate teneretur, ſed liberè poſſet ad ordines promoueri. Hoc autem falſum videtur, ſiquidem iudex iuſtè reum morti tradens irregularitatem contrahit, tametſi ignòret irregularitatem ſuo facto impoſitam eſſe, eo quòd dedeceat Chriſti eſſe miniſtrum, qui alium vita priuauit; ſed hæc indecentia efficaciùs vrget in eo qui iniuſte, & iniquè alium occidit; ergo irregularis erit, tametſi ignoret ſuo delicto irregularitatem eſſe impoſitam.

3. Verùm etſi hæc ſententia tenenda ſit vt communis, & in praxi recepta, nihilominus contraria ſcilicet ignorantem probabiliter pœnam irregularitatis ſuo delicto eſſe impoſitam excuſari à dicta irregularitate probabilis eſt, vt docuit Sanch *lib. 9. diſp. 32. n. 21* Coninch. *diſp. 18. dub. 4. num. 31.* Suar. *diſp. 4. de cenſur. ſect. 9. num. 22.* Bonac *t. 1. diſp. 1. de cenſur. q. 2. pun. 1. num. 13.* & docuerunt abſolutè Hoſtienſ. *cap. à nobis el. 1. de ſentent. excommunicat. verſ. addo.* Silueſt. verbo *ignorantia. q. 8. dicto 1.* iuncto *dicto 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 274. verſ. 13.* Philiarc. *de officio ſacerdotis. t. 1. p. 1. lib. 3. cap. 4. §. tertio obijcitur.* Manuel. *1. t. ſum. in 2. edit. cap. 195. num. 3.* & tanquam probabile defendimus *tract. 2. de peccatis. diſp. 1. p. 17. num. 6.* Ratio ea eſt, quia committens aliquod

delictum

Digitized by Google

delictum ſolum ſubditur pœnis tali delicto proportionatis, non tamen aliis pœnis extraordinariis, & quæ delicti grauitatem ſecundùm ſe videntur excedere, quæque imponuntur ab Eccleſia, vel republica ob vitandum delicti frequentem vſum, vel ob aliam cauſam. Quocirca etſi conſenſus delinquentis in pœnam non requiratur ad ſuſtinendam illam; requiritur tamen conſenſus illius in culpam, prout eſt cauſa talis pœnæ, ſeu prout continet talem pœnam, quod fieri nequit abſque notitia pœnæ, quando pœna eſt extraordinaria. At irregularitas, quæ delicto annectitur, cenſenda eſt pœna extraordinaria delicti, ſiquidem obligat delinquentem, vt eam in ſe exequatur, ergo cenſeri non debet incurri ab ignorante legem ſub tali pœna eſſe latam, & ex his ſoluitur fundamentum *num. præcedenti* relatum. Non enim eſt inconueniens, quod multi ab hac pœna in foro conſcientiæ excuſentur, ſicuti excuſantur à cenſuris, cum in eo foro aduerſus legem Eccleſiaſticam complerè non delinquant ignorando pœnam extraordinariam, ſub qua lex lata eſt. Neque item eſt inconueniens quod iudex ignorans ſuo facto irregularitatem annecti eam contrahat, non tamen eam contrahat homicida ignorans irregularitatem ſuo delicto annecti, quia irregularitas iudici non in pœnam, ſed ob decentiam poſita eſt: at homicidæ tum ob decentiam, tum in pœnam delicti irregularitas indicitur quæ irregularitas grauior eſt, & difficilioris diſpenſationis, ac proinde non eſt mirum, vt cognitionem legis eam indicentis expoſtulet.

Pvnctvm VII.

De relaxatione irregularitatis.

1 *Baptiſmo nulla irregularitas tollitur.*
2 *Profeſſione religionis irregularitas orta ex defectu natalium tollitur.*
3 *Pontifex relaxare omnem irregularitatem ſua diſpenſatione poteſt.*
4 *Epiſcopus relaxare irregularitatem nequit, niſi ei à Pontifice fuerit conceſſum.*
5 *Explicatur conceſſio in Trident. facta* cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat.
6 *Epiſcopus non poteſt ex vi huius conceſſionis hanc poteſtatem exercere in non ſubditum*
7 *Qui nomine Epiſcopi veniant intelligendi in dicto decreto*
8 *Qui nomine ſubditi intelligantur.*
9 *Non eſt opus ad hanc diſpenſationem concedendam, vt Epiſcopus in ſua diœceſi aſſiſtat.*
10 *Vt hanc diſppenſationem concedat, delictum debet eſſe occultum. Et qualiter hoc intelligatur.*
1 *Deinde non debet eſſe ad forum contentioſum deductum.*
12 *Si reus ex defectu plenæ probationis, vel falſis probationibus abſolutus fuerit, abſolui ab Epiſcopo poteſt.*
13 *Si vero delictum in iudicio probatum integrè fuerit, & reus condemnatus, & punitus, verius exiſtimo non poſſe in hac irregularitate Epiſcopum diſpenſare, etſi alij contrarium cenſeant.*
14 *Hac diſpenſandi poteſtas pro vtroque foro prodeſt.*
55 *Hac poteſtas delegabilis eſt.*
16 *Si diſpenſatio concedenda eſt plurium irregularitatum, omnium mentio facienda eſt.*
17 *Exceptio à poteſtate diſpenſandi ſtrictè interpretanda eſt.*
18 *Epiſcopus conſcius irregularitatis in qua diſpenſare poteſt ſi admittat irregularem ad ordines ſuſcipiendos, vel beneficium, diſpenſare cum illo cenſetur.*
19 *Diſpenſatus ad ordines, non cenſetur ad beneficium.*
20 *Diſpenſatus ad ordines ad ſolos minores diſpenſatus cenſetur, niſi minoribus initiatus fuerit.*
21 *Epiſcopus litteras dimiſſorias ad ordines concedens, non cenſetur concedere poteſtatem diſpenſandi.*

1 Triplici via docent Doctores irregularitatem relaxari poſſe, Baptiſmo, Profeſſione religionis, & diſpenſatione. Baptiſmo namque ſi rectè conſideretur nulla irregularitas tollitur, quia nulla eſt quæ Baptiſmum præcedat. Omnis enim irregularitas iure Eccleſiaſtico inducta eſt, quod nullam vim habet in eos qui ſunt extra Eccleſiam, vt fatentur omnes. Sunt tamen aliqui defectus, qui poſt Baptiſmum remanent in baptizato, & ratione illorum conſtituitur baptizatus irregularis. Primò, ſi ante Baptiſmum bigamus fuerit, quia non poteſt perfectè ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia. Et quamuis in hoc caſu fuerit inter Auguſtinum, & Hieronymum controuerſia, iam ſententia Auguſtini præualuit, relata in *cap. Acutius* 26. *diſtinct.* & *cap. ſi quis viduam el.* 1. 34. *diſt.* & pluribus exornat Paul. Laym. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 6. *num.* 8. Secundò ſi poſt Baptiſmum claudus, cæcus, aliámue corporis deformitatem habeat, quia hic defectus dum eſt, irregularitatem præſtat. Tertiò ſi ſit illegitimus, quia, defectus hic Baptiſmo non aboletur, ſed poſt Baptiſmum perſeuerat. Vt docet Silueſt verbo *baptiſmus.* 6. *num.* 2. Sayr. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. Layman, *dicto cap.* 6. *num.* 9. Quartò ſi ex delicto commiſſo ante Baptiſmum infamia aliqua orta ſit, quæ adhuc poſt Baptiſmum perſeueret. Sed infamiam facti nullam credo poſt Baptiſmum perſeuerare; quia Baptiſmo perfectè delictum aboletur, & conſequenter, infamia ei annexa. Sicuti tradit Henriq. *lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 2. *Sayrus cap.* 13. *num.* 2. Layman *ſuprà.* Idem dicendum eſſet de infamia orta ex officio vili exercito, quæ officio depoſito ceſſare debet. Secùs verò dicendum cenſerem de infamia iuris, quæ ex ſententia condemnatoria procedit, hæc enim ex ſe perpetua eſt, neque Baptiſmo purgatur, vt aduertit Suar. *diſp.* 48. *ſect.* 2. Gaſp. Hurtado *de irregular. difficult.* 20. Cæteræ verò irregularitates etiam ex homicidio voluntario ſiue iniuſto, ſiue iuſto neceſſariò exigunt, vt poſt Baptiſmum præſtentur facta, quibus annectuntur. Sicuti docet Henriq. *lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 2. Maiol. *lib.* 5. *de irregularit. cap.* 51. *num.* 11. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 2. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 14. *initio.* Layman. *dicto cap.* 6. *in fine*, ſubdítque rationem, quia per Baptiſmum quaſi in alterum virum homo mutatur, Chriſtíque tanquam agni manſuetudinem induere tenetur.

2 Secundò aboletur Profeſſione religionis, ſeu emiſſione votorum in religione approbata irregularitas orta ex defectu natalium in ordine ad ſuſcipiendos ordines, manente inhabilitate ad dignitates, & prælaturas. Sicuti multis relatis docet Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 86. *num.* 4. Suar. *diſp.* 41. *ſect.* 1. *num.* 3. Sayr. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 9. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 201. Maiol. *lib.* 5. *cap.* 51. *num.* 13. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 14. *concluſ.* 2. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 5. *pun.* 2. *n.* 3. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 5. *cap. vlt. circa finem.* Et colligitur. ex *cap.* 1. *de filiis presbiterorum:* Iuncto *c. finali eodem tit.* Et *ibi* Gloſſa *finalis.* Solent autem ferè omnes religiones priuilegia habere, vt earum religioſi etiamſi defectum natalium habeant, in Prælatos eligi poſſint: Sicuti notauit Sayrus *dicto cap.* 13. *num.* 9. & habetur in *noſtris priuilegiis* verbo *diſpenſatio.* §. 2. Et quamuis Sotus *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 3. *columna* 3. affirmet vſu receptum eſſe omnem irregularitatem per religionis ingreſſum tolli, excepta bigamia, & ea quæ oritur ex homicidio voluntario, id Doctores communiter reprobant, ſi ius commune ſpectetur; quia in eo nullum eſt fundamentum huius relaxationis: Sicuti aduertunt Suar. Sanch. Sayrus, Coninch. Layman, & alij *locis allegatis.* At ſi ſpectentur priuilegia religioni conceſſa, etſi de facto in ipſa Profeſſione irregularitates

non

non relaxent, attamen poteſtatem concedunt eas relaxandi. Sicuti in Societate conceditur facultas pro foro conſcientiæ Præpoſito Generali quamlibet irregularitatem ſiue bigamiæ ſiue homicidij voluntarij relaxandi, vt conſtat ex *compend. priuilegior.* verbo *diſpenſatio.* §. 4. *& aliis.* Quinimo omnibus religionibus Mendicantibus conceſſum eſt priuilegium relaxandi irregolaritatem etiam homicidij voluntarij, dummodò notoria non ſit ex priuilegio Martini V. cuius meminit Man. Rodrig. *t. 1. qq. regular. q. 24. art. 12.* Illud eſt certum ingreſſum religionis præſtare cauſam, vt faciliùs in irregularitate diſpenſetur, in qua fortè diſpenſatio non eſſet concedenda.

3. Tertiò relaxatur irregularitas diſpenſatione. Et quidem Pontificem poſſe omnem irregularitatem relaxare, conſtans eſt ſententia, cum ab ipſo ortum habuerit, non tamen ſolet facilè in irregularitate bigamiæ diſpenſare, tùm hæc irregularitas ab Apoſtolica traditione deſcendat. Neque etiam in ea quæ ex homicidio voluntario oritur, cùm grauem contineat indecentiam. Si tamen abſque cauſa diſpenſationem concedat, valida eſt eius diſpenſatio, eſto ſit illicita. Quod ſecùs contingit in diſpenſatione ab inferiori facta, cui non cenſetur à Pontifice conceſſa poteſtas, niſi cauſa legitima intercedente, vt latè diximus *tract. de legib. diſp. vlt. de diſpenſat.*

4. Præter ſummum Pontificem alicui videbitur Epiſcopo facultatem competere iure ordinario relaxandi quamlibet irregularitatem, cuius relaxationem Pontifex ſibi expreſsè non reſeruauerit. Argum. *c. Nuper de ſentent. excommunicat.* vbi loquens Pontifex de excommunicatione inquit: Cùm conditor canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruat, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Verùm hæc ratio nullius momenti eſt, quia abſolutio excommunicationis eſt maximè neceſſaria ſaluti ſpirituali fidelium, ſiquidem impedit ſacramentorum receptionem, ſuffragia Eccleſiæ, fidelium inter ſe communicationem, quæ ſunt bona grauiſſima, & ſpirituali ſaluti maximè neceſſaria, ideóque Pontifex illius abſolutionem conceſſiſſe videtur, quoties ſpecialiter ſibi non reſeruauit. At in irregularitate hæc non procedunt, vtpote quæ ſolùm impedit ordinis ſuſceptionem, vel illius vſum, quæ non ſunt ſaluti neceſſaria. Adde ſi ex ratione facta in *c. nuper*, liceret facultatem *ibi* conceſſam extendere ad aliarum cenſurarum, & impedimentorum abſolutionẽ, prętcrexcõmunicationẽ non ſolùm Epiſcopus, ſed parochus poſſet irregularitatem relaxare, & ab interdicto & ſuſpenſione abſoluere, ſiquidẽ à ſententia excommunicationis non reſeruata parochus abſoluere poteſt, iuxta communem Doctorum ſententiam, quod nemo aſſerere audebit. Præterea excommunicatio eſt pœna medicinalis, quæ tolli debet quàmprimum excommunicatus à contumacia receſſerit. *C. ex litteris de conſtitutionib. C. quæ fronte de appellat.* ideóque abſoluens excommunicatum præſtat quod à iure præcipitur. Secùs eſt in irregularitate, quæ cùm ſit pœna, & impedimentum de ſe perpetuum ipſummet ius dictat non eſſe auferendum, ac proinde illud auferens vulnerat ius, & ob eam cauſam diſpenſatio nuncupatur iuris vulneratio. Non ergo valet argumentum ab excommunicationis abſolutione ad diſpenſationem irregularitatis. Quocirca dicendum eſt, quoties diſpenſatio irregularitatis conceſſa non eſt Epiſcopo, intelligitur Pontifici reſeruata: vti ex communi ſententia tradit Suar. *diſp. 41. ſect. 2. num. 4.* Et colligitur ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* vbi datur facultas Epiſcopis diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, neque ad forum contentioſum deductis, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Infertur ergo Epiſcopos ex ſe, & ex ſuo munere hanc facultatem non habere.

5. Sed vt plenè intelligatur hæc poteſtas Epiſcopis à Trident. conceſſa, quatuor conditiones ſeruandæ ſunt in illius vſu, vt ex ipſo textu conſtat. Prima vt ſit diſpenſatio cum ſubditis. Secunda in diœceſi ſua. Tertia in irregularitate prouenientе ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducta. Quarta pro foro conſcientiæ.

6. Circa primam conditionem certum eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſationem exercere reſpectu eorum qui ei non ſubduntur, quia diſpenſatio eſt iuriſdictionis vſus neceſſariò in ſubditos exercendus. Quapropter explicandum eſt, qui nomine Epiſcoporum, & ſubditorum in prædicto Trident. decreto veniant. Et breuiter dicendum eſt eos Epiſcopos intelligi, qui ordinariam in ſubditos iuriſdictionem habent, & illos ſubditos eſſe intelligendos qui his Epiſcopis iure ordinario ſubduntur. Quapropter non venit intelligendus Archiepiſcopus comparatione ſubditorum Suffraganei, quia non eſt illorum ſuperior abſolutè, niſi in cauſis ad ipſum per appellationem deuolutis. *Cap. 1. de officio legati.* & *cap. duo de officio ordinarij.* Et apertiùs in *cap. paſtoralis eodem tit.* ibi: Cùm in eum (ſcilicet Suffraganei ſubditum) exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem: vnus autem articulus eſt, ſi per appellationem cauſa ad ipſum deferatur, vel negata abſolutione à Suffraganeo imploretur auxilium Metropolitani, vt ex miſericordia diſpenſet, vel faciat vt inferior diſpenſet. Sicuti tradit Henriq. *lib. 14. cap. 18. num. 3.* Auila *7. p. de irregular. diſp. 10. dub. 6. notab. 2. circa 1. concluſ.* Thom. Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 32. num. 12.* Deinde Henriq. & Auila *ſuprà.* & Anton. Gomez. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, clauſul. 10. num. 59.* extendunt prædictam doctrinam ad tempus quo diœceſim Suffraganei viſitat, tunc enim affirmant relati Doctores poſſe Metropolitanum diſpenſare cum ſubditis Suffraganei, ac ſi eſſet eorum proprius Epiſcopus, quia pro illo tempore ſic eſſe cenſetur. Sed rectius Sua. *de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 12.* Sayrus *in claui regia, lib. 6. cap. 11. num. 80.* & Tom. Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 6.* & *lib. 4. cap. 38. num. 14.* negant eo caſu Archiepiſcopo hanc facultatem in irregularitate diſpenſandi concedentes poteſtatem à peccatis abſoluendi, quia Archiepiſcopus non eſt iudex ordinarius ſubditorum Suffraganei, niſi in caſibus ſibi ſpecialiter conceſſis. *Cap. paſtoralis de officio Ordinarij.* At nullibi inuenitur conceſſa hæc poteſtas diſpenſandi in irregularitate tempore viſitationis, etiamſi poteſtas abſoluendi à peccatis concedatur in *cap. fin. de Cenſibus, lib. 6.* Quapropter vt bene Sanch. *lib. 4. in decalog. cap. 38. num. 14.* nequit Archiepiſcopus concedere illis ſubditis Suffraganei litteras dimiſſorias ad Ordines, neque poteſt diſpenſare in denunciationibus matrimonio præuiis, neq; in votis, neque in irregularitate illegitimorum.

7. Deinde nomine Epiſcopi pro diſpenſationibus concedendis, non venit in dicto Trident. decreto intelligendus Vicarius generalis, niſi ſpecialiter ei commiſſa ſit ea poteſtas, nam ex vi vicariatus illam non habet, vt multis allegatis docet Sanch. *lib. 2. de matr. diſp. 40. num. 12.* & *lib. 4. in decalog. cap. 38. nu. 18.* quia diſpenſatio reputatur quaſi reſtitutio in integrum, quæ in generali mandato non continetur, ex *leg. illud, ff. de Minorib.* Præterea nomine Epiſcopi in eo decreto pro diſpenſationibus concedendis, non veniunt Prælati regulares comparatione religioſorum ſibi ſubditorum, quia ij Prælati non habent diœceſim, quod neceſſariò videtur requiſitum, vt gaudeant priuilegio Trident. ſiquidem Trident. inquit: Liceat Epiſcopis &c. in *diœceſi ſua.* Supponit ergo eos quibus hanc diſpenſandi facultatem concedit, habituros eſſe diœceſim, vt aduertit Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 1. num. 3.* Quapropter Pius V. in quodam motu proprio, quem refert Rodrig. *t. 1. qq. regular. q. 6. art. 9.* extendit facultatem Trident. abſoluendi, & diſpenſandi Epiſcopis conceſſam

ad

Digitized by Google

via impediri poteſt quàm relaxatione; at bene ſuſpendi poſſe, ſi executioni mandata non ſit, quia per appellationem impeditur iuriſdictio imponentis, & ex defectu iuriſdictionis nulla erit ceſſatio. Sicuti tradunt Couarrun. *loco citato*, Suar. *diſp. 39. ſect. vlt. num. 3.* Henriq. *cap. 52. n. 1.* in Gloſſ. *lit. O.* Auila *6. p. diſp. 3. dub. 1. concluſ. 1.*

DISPVTATIO VI.

DE IRREGVLARITATE.

De hac materia nullus eſt ſpecialis tractatus in iure canonico, ſed occaſione diuerſarum irregularitatum quæ ibi conſtituuntur, diuerſos tractatus Doctores edidere, vti Gratian. & alij in *Decreto diſtinct. 26.* & in *Decretalibus tit. de homicidio, de corpore vitiatis, de ſententia excommunicationis, & alus.* Vt diſtinctè procedamus agemus prius de his quæ communia videntur cuilibet irregularitati, deinde de his quæ propria ſunt.

PVNCTVM I.

De nomine, & natura irregularitatis. eiúſque diuiſione.

1 *Vnde dicta ſit irregularitas.*
2 *Expenditur irregularitatis definitio, & qualiter ab alijs cenſuris differat.*
3 *Quotuplex ſit irregularitas.*

1. SI nominis æthymologiam ſpectemus irregularitas à regula deducitur, addita præpoſitione in, quæ priuationem ſignificat, ideóque irregularitas idem eſt ac priuatio regulæ ſeu extra regûlam. Etenim cùm regula iuris Pontificij ſit omnes ad ſtatum clericalem, admittere, qui eo priuatus extiterit extra hanc regulam erit, irregularíſque nuncupabitur. Secundùm quam ſignificationem ſumitur in præſenti irregularitas pro impedimento inquam, & priuatione aſſumendi clericorum ſtatum, & regulam. Argum. textus in *cap. 1. de ſententia, & re iudicata lib. 6. C. cum medicinalis. §. fin.* & *c. is qui de ſentent. excommunicat. eodem l.* & alibi.

2. Doctores communiter definiunt irregularitatem, vt ſit impedimentum canonicum primò & per ſe impediens ordinis ſuſceptionem, & ſecundariò illius vſum. Sic Archidiacon. & Ioannes Andreas *in cap. 1. de ſentent. & re iudicata lib. 6.* Syluest. verbo *irregularitas, initio*, Nauarr. *c. 27. n. 191.* Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de homicidio, in princ.* Henriq. *l. 14. c. 1. n. 2.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 1.* Sayrus *l. 6. c. 1. num. 16.* Suar. *diſp. 40 ſect. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 1. n. 1.* Paul. Layman. *l. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 1.* & alij paſſim: & colligitur ex *c. ſignificaſti el. 1. de homicidio. Impedimentum* ponitur loco generis, quia quælibet cenſura, & quilibet defectus naturalis ordines impediens eſt impedimentum. *Canonicum* dicitur, vt excludamus quodlibet aliud impedimentum iure naturæ vel diuino introductum, quo effectus eſt infidelis, ſeu non baptizatus, truncus, & fœmina; omnes ij iure naturæ, vel diuino excluduntur ab ordinibus. Dicitur *directè impediens ordinis ſuſceptionem*, vt diſtinguamus hanc inhabilitatem ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, quæ cenſuræ ſunt, itémque à depoſitione, & degradatione. Etenim irregularitas abſolutè non eſt cenſura, cùm non ſit pœna. Quod ſi aliqua irregularitas pœna ſit, non eſt pœna medicinalis quæ recedente contumacia tolli debet, ſed eſt pœna de ſe perpetua. Præterquam quòd non tam in pœnam delicti commiſſi imponitur, quàm ob honorem Eccleſiaſtici ſtatus, quem dedecet in eum aſſumi qui tale delictum commiſit. Specialiter autem differt irregularitas ab excommunicatione, ex eo quòd directè impedit ordinis ſuſceptionẽ quatenus talis eſt, cùm tamen excommunicatio illius ſuſceptionem impediat quatenus eſt quædam cum fidelibus communicatio, & excommunicatio minor, quatenus eſt quoddam Eccleſiæ ſacramentum. A ſuſpẽſione verò differt, quia ſuſpenſio per ſe non priuat ordinis ſuſceptione, ſed illius vſu, ideóque ſolis clericis aptatur, cùm tamen irregularitas tã clericis, quàm laicis communis ſit. Ab interdicto diſtinguitur, quia eſto aliquando interdictũ impediat ordinis ſuſceptionem, non tamẽ quatenus ordo eſt, ſed quatenus eſt quoddam ſacramentum, & diuinum miniſterium. Quod ſi irregularitas homini iam ordinato ſuperueniat, non obinde mutatur eius natura, ſicuti non mutatur in impedimento affinitatis matrimonio ſuperuenientis, quod ex ſe habet dirimere matrimonium, ſed quia matrimonio iam contracto ſuperuenit, illúdque dirimere non poteſt, impedit eius vſum. Sic irregularitas ex ſe conſtituit irregularem extra Eccleſiæ miniſtros, at quando Eccleſiæ miniſtris ſuperuenit impedit miniſterij vſum. Præterea irregularitas ſolùm priuat directè irregularem ordinis ſuſceptione & indirectè illius vſu, at reliquæ cenſuræ pluribus alijs priuant, vt ex ſuperioribus conſtat. Deinde à depoſitione, & degradatione differt irregularitas, quia depoſitio, & degradatio ſunt ſententiæ ab homine latæ, cùm tamen irregularitas nunquam ab homine, ſed à iure indicta ſit, & ſemper indicuntur in pœnam alicuius delicti, cùm tamen irregularitas ex ſe pœna non ſit. Præterea depoſitio, & degradatio directè non priuant ordinum ſuſceptione, ſed potiùs illorum vſu, cùm per ſe ſupponant ordinem à cuius vſu deponunt, ſecùs irregularitas. Denique irregularitas inducitur ob decorẽ ſtatus clericalis ſeruandum: at depoſitio & degradatio ob vitandum ſcandalum, quod ex miniſterio, ordiniſque vſu perſonæ depoſitæ prouenire poteſt.

3. Quoad diuiſionem attinet communiter diuidunt Doctores irregularitatem in eam quæ prouenit ex delicto, & in eam quæ prouenit ex alio defectu. Quælibet autem ex his irregularitatibus plures ſub ſe continet vt in ſequentibus videbimus. Deinde ſolet diuidi irregularitas in totalem, & partialem. Totalis eſt, quæ priuat ordinum ſuſceptione, illorúmque vſu, partialis quæ ſuſceptorum ordinum vſu in totum, vel in parte priuat. Etenim homicidium ordinato ſuperueniens eum vſu ordinũ priuat, ſecùs verò oculorum, vel manuum defectus, qui tantùm priuat ordinatum illorum ordinum vſu qui cum tali defectu compari non poteſt. Præterea ſubdiuiditur irregularitas in perpetuam, & temporalem. Perpetua eſt quæ ſola diſpenſatione tollitur, temporalis quæ lapſu temporis ceſſat, vti eſt irregularitas orta ex defectu ætatis, quæ adueniente ætate tollitur, & in his ferè omnes Doctores conueniunt, ideóque ſuperuacaneum eſt illos recenſere.

PVNCTVM II.

De cauſa efficiente, & materiali irrigularitatis

1 *Nullus alius præter Pontificem irregularitatem indicere poteſt.*
2 *Satisfit obiectioni.*
3 *Subiectum irregulraitatis eſt vir baptizatus.*
4 *Summus Pontifex incapax eſt irregularitatis contrahendæ.*
5 *Epiſcopus ſub lege generali irregularitatem inducente comprehenditur.*

1. CVm irregularitas non incurratur, niſi in caſibus à iure expreſſis. Vti deciditur in *c. is qui de ſentent.*

ſentent. excommunicationis, & nullus alius præter Pontificem poteſtatem habeat condendi ius, efficitur ſanè à nullo alio quàm à Pontifice irregularitatem induci poſſe, vt latè comprobat Suar. *de cenſ. d.* 40. *ſect.* 4. *à n.* 7. Auila 7. *parte diſp.* 1. *in fine*. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 1. *pun.* 2. *num.* 1. *&* 2. & alij paſſim.

2. Aduerſus hanc doctrinam proceſſit Sotus *in* 4. *diſp.* 15. *q.* 1. & Gab. *lect.* 9. *in canon. lit. D.* ducti ex eo quòd nullibi videatur prohibitum iudicibus Pontifice inferioribus irregularitatem alicui indicere ob delictum commiſſum. Si enim poſſunt depoſitionem, & degradationem inferre, quæ grauiores ſunt pœnæ, cur non poterunt irregularitatem? Sed facilis eſt horum ſolutio, dicimus namque omnibus iudicibus Pontifice inferioribus hanc poteſtatem derogatam eſſe in *dicto c. is qui de ſentent. excommunicat.* Nam *ibi* expreſsè deciditur irregularitatem contrahi non poſſe niſi in caſibus à iure expreſſis. Si autem alij à Pontifice irregularitatem indicere poſſent, iam extra caſus à iure expreſſos irregularitas contraheretur. Prætetea non expediebat alios à Pontifice poteſtatem habere inducendi irregularitatem, quia irregularitas per ſe non inducitur ad punienda delicta, ſed ad vitandam indecentiam ortam ex eo quòd irregularis in ſtatum Eccleſiaſticum aſſumatur. Statuere autem, & decernere quæ hanc indecentiam inducant cùm id commune ſit toti Eccleſiæ, proprium eſt Pontificis. Ergo ſolus Pontifex irregularitatem inducere poteſt, & nullus alius.

3. Quoad cauſam materialem attinet, ſeu quoad ſubiectum irregularitatis conſtat ex communi ſententia fœminam eſſe non poſſe, quia fœmina nunquam habuit potentiam: vt ordines reciperet, ideóque priuari illis propriè non poteſt, quia priuatio ſupponit habitum. Quocirca ſubiectum irregularitatis neceſſariò debet eſſe vir & non quicunque, ſed baptizatus, nam vir non baptizatus non tam iure canonico, quàm diuino ab Ordinibus eſt excluſus. *Cap.* 1. & *c. veniens de presbitero non baptizato.* Neque obeſt eum qui ante baptiſmum duplex matrimonium contraxit, eſſe irregularem baptiſmo ſuſcepto, quia non eſt irregularis, ob irregularitatem contractam ante baptiſmum, hanc enim contrahere non potuit, cùm non fuerit Eccleſiæ ſubiectus, ſed poſito baptiſmo eſt irregularis ob indecentiam relictam ex duplici illo matrimonio, quæ indecentia poſt Baptiſmum perſeuerat.

4. Secundò eſt incapax irregularitatis ſummus Pontifex, quia non ſubditur ſuis legibus quoad vim coërciuam. Vnde ſi de facto bigamus, aut illegitimus, vel homicida eligatur, eſto eius electio peccaminoſa eſſet, vtpote de perſona pro eo ſtatu indigna, vt latè Maiol. *lib.* 2. *de irregularit. c.* 4. *à princ.* quia tamen ea electio firma, & valida eſt ob vitandum ſchiſma, & Eccleſiæ communi bono conſulendum, *Cap. licet. de electione*, & *cap. vbi periculum eodem tit. lib.* 6. ideò poſita electione tollitur ab illo irregularitas, quia iuris Pontificij legibus quoad vim coerciuam non eſt ſubiectus, vt benè aduertit Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 7. *num.* 7.

5. Solùm de Epiſcopo eſſe poterat nonnulla difficultas, an ſub irregularitate à iure lata aduerſus quoſcunque fideles comprehendatur: Et dicendum eſt comprehendi, quia nullo textu excipitur. Nam in *c. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in* 6. à cenſura ſuſpenſionis, & interdicti excipitur Epiſcopus, ex qua exceptione colligitur ſub aliis cenſuris, & pœnis comprehendi, quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Vnde ſi Epiſcopus aliquem occideret, vel excommunicatione ligatus celebraret, irregularis foret, ſicuti quilibet alius clericus. Vt notanit Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 7. *n.* 6. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 1. *p.* 2. *n.* 8. Gaſpar. Hurtado *difficult.* 7. *n.* 26. tametſi contra videatur ſentire Maiol. *lib.* 4. *de irregul. cap.* 1. *num.* 7.

PVNCTVM III.

De cauſa, ſeu occaſione propter quam contrahitur irregularitas.

1 *Requiritur actus externus perfectus, & conſummatus ſecundùm proprietatem verborum legis.*
2 *Irregularitas proueniens ex delicto, requirit delictum graue.*
3 *Cùm dubius ſis, an impoſita ſit aliqua irregularitas, competentem diligentiam præſtare debes.*
4 *Præmiſſa hac diligentia ſi dubius adhuc ſis, plures cenſent te non debere irregularem reputare, quouſque ſententia iudicis adueniat.*
5 *Oppoſitum alij affirmant.*
6 *Alij diſtinctione vtuntur.*
7 *Diſcutitur quæſtio, & reſoluitur in dubio iuris te non reputandum eſſe irregularem.*
8 *In dubio verò facti homicidij reputandum irregularem eſſe.*
8 *Extra caſum homicidij etſi plures cenſeant te eſſe irregularem, probabilius videtur oppoſitum.*
10 *Fit ſatis fundamentis oppoſitis.*

1. NVlla irregularitas contrahitur per ſolum actum internum. Hos enim actus ſuo dominus reſeruauit iudicio, ac proinde non poſſunt humano condemnari. Vt tradiuit *cap. ſi quando* 15. *q.* 6. & multis comprobat Sayrus *lib.* 6. *c.* 2. *n.* 17. Neque obſtat quòd in aliquibus Bullis conceſſum fuerit priuilegium diſpenſandi in irregularitate mentali. Nam vt rectè Couarruu. *Clement. ſi furioſus.* 2. *p.* §. 3. *n.* 4. Henrriq. *lib.* 13. *de pœnit. cap.* 14. Sayrus *l.* 6. *cap.* 2. *num.* 20. Coninch. *dub.* 2. *num.* 11. Bonac. *diſp.* 6. *q.* 1. *p.* 3. *circa finem.* Gaſpar Hurtado *difficult.* 2. ſi aliquod priuilegium ſub hac forma conceſſum inueniatur, intelligendum eſt de irregularitate omnino occulta, non purè mentali, vel intelligendum eſt conceſſum ad ſcrupulos ſedandos, ſed non ex neceſſitate.

Quocirca ad irregularitatem neceſſariò requiritur actum ob quem incurritur externum eſſe, imo & conſummatum, & perfectum ſecundùm proprietatem verborum Canonis irregularitatem indicentis, vt optimè probat Couarruu. *Clement. ſi furioſus.* 2. *p. in princ. n.* 5. & 6. Et in diſcurſu *huius diſputationis* latius dicemus. Sufficit tamen actum eſſe externum, quamuis omnino occultum, & quod teſtibus probari non poſſit, vt colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, & ex *c. vlt. de temporib. ordinat. Cap. inquiſitionis de accuſationib.* & *cap. niſi cum pridem de renunciat.* ibi: Si tamen culpa latet, & docent aduerſus Caſtrum *de lege pœnali, lib.* 1. *c. vlt. concl.* 3. Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 3. *n.* 4. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 194. *&* 239. *&* 254. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 21. Henrriq. *l.* 14. *c.* 3. *n.* 2. Sayrus *l.* 6. *c.* 2. *n.* 19. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 2. *concl.* 2. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 16. ratio eſt manifeſta, quia delictum quantumcunque occultum ſit iudicio Eccleſiæ ſubiicitur, eique annecti poteſt aliqua pœna, ſeu impedimentum per legem, vti homicidio, aliiſque criminibus irregularitas ex iure canonico annexa eſt. Neque his obſtat textus in *cap. vlt. de temporib. ordinat.* vbi dicitur adulteros, periuros, & falſos teſtes poſſe ad ſacros ordines promoueri, eiſque vti dum eorum crimen eſt occultum, quia ob hæc crimina non incurritur irregularitas, ſed ob infamiam ex illis prouenientem, quæ infamia non adeſt, dum crimina occulta ſunt. At cùm irregularitas ob ipſum delictum contrahitur, non indiget delicti publicatione.

2. Porrò irregularitates prouenientes. ex delicto omnes annectuntur delicto ſaltem ex obiecto, & materia graui. Sed an ſi ex circunſtantia aliqua excuſetur delictum à peccato mortali, eo ipſo excuſetur delinquens ab irregularitate? non eſt conſtans ſententia. Nam Caietan. 2.2.*q.*64.*art.*8. & Armilla, verbo *irregularitas n.* 14. negant, quia iam delictum culpabiliter commiſit, cui irregularitas annexa eſt. Sed oppoſitum longè veriùs eſt, vt docuit Nauarr. *c.*27. *n.*252. Suar. *diſp.* 40. *ſect.*3. *n.*17. Henrriq. *l.*14. *c.*3. *num.*1. Coninch. *diſp.* 17. *dub.*2. *n.*13. Vaxq. 1.2. *diſp.*158. *c.*5. Sanch. *l.*9. *diſp.*32. *n.*29. Bonac. *t.*1. *diſp.*7. *q.*1. *p.* *n.*1. & alij apud ipſos. Etenim irregularitas eſt malum grauiſſimum, vtpote priuans ordinis ſuſceptione, illiúſque vſu in perpetuum, & abſque ſpe diſpenſationis. Ergo neceſſariò exigit culpam, vel defectum grauem, aliàs pœna culpæ grauitatem excederet, quod iniquum eſt. Quæ ratio probat non poſſe à Pontifice irregularitatem pœnalem alicui indici ob veoialem culpam. Quioimo non deſunt Doctores, Panorm. *in c. paſtoralis.* §. *verum de appellationib. n.*15. Dominic. *in c. ſolet, de ſentent. excommunicat. in 6.* & *in c. is qui eodem tit. & lib.* Felin. *in c. Rodulphus num.*43. *de Reſcriptis.* Nauarr. *in c. accepta de reſtitut. ſpoliator ad oppoſit.* 8. *num.*34. & *in ſum. cap.*27. *num.*255. affirmantes ad quamlibet irregularitatem ex delicto prouenientem requiri dolum, ſeu contemptum.

3. Sed eſt grauiſſima difficultas, an ob cauſam dubiam cenſeodus ſis irregularis? Ex duplici capite dubium prouenire poteſt. Primò cùm dubius es, an in iure ob tale factum irregularitas impoſita ſit quod dubium vocatur dubium iuris. Secundò cùm certus es tali facto irregularitatem annexam eſſe, dubitas autem, an illud commiſeris. Quocunque autem dubio exiſtente ſiue iuris, ſiue facti, obligaris competentem diligentiam adhibere ad veritatem inueſtigandam: interim tamen abſque graui peccato nequis ea præſtare, quæ irregulari prohibentur, quia manifeſto periculo te exponeres irregularitatis violandæ, vt optimè aduertunt Suar. *de cenſur. diſp.* 40. *ſect.*5. *num.* 12. Salas 1.2. *q.* 21. *tract.*10. *diſp. vnica ſect.*18. *n.*164. Thom. Sanch. *l.*1. *in decalog. cap.*10. *num.*37. Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult.*3. *num.*10. Coninch. *diſp.*18. *dub.*2. *num.* 20. Et colligitur apertè ex *c. illud dominus.* §. *de clerico excommunic. miniſtr.* vbi Epiſcopus dubitans de ſua excommunicatione, & celebrans abſque vlla inquiſitione grauiter reprebenditur. Hanc doctrinam temperat Salas *num.* 169. niſi interim dum id dubium examioatur grauem patereris incommoditatem te irregularem reputando, vt quia præterit occaſio ordinum ſuſcipiendorom, beneficij, vel lucri alterius comparandi, quia non videtur lex in caſu dubio ita rigidè obligare, vt ob illius obſeruationem tenearis graue damnum ſuſtinere. Conſentit Sanch. qui rectè aduertit oon eſſe cenſendum graue damnum præterire occaſionem ordinis ſuſcipiendi.

4. Præmiſſa autem debita diligentia, ſi rationibus probabilius ducaris irregularitatem tali facto annexam non eſſe, vel te non commiſiſſe factum cui irregularitas ipſo iure annectitur, optimè potes te liberum, & immunem ab irregularitate reputare; quia prudenter te geris opinioni probabili adhærendo, neque in ea probabitate æquum videbatur te tam graui pœnæ ſubiicere, vt bene aduertit Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult.* 3. *n.*10. Quare difficultas eo pertinet, ao ſi poſt debitam diligentiam dubius hæreas, oeque valeas iudicium probabile efformare poſitam non eſſe irregularitatem tali facto, vel te non commiſiſſe factum, cui ex iure irregularitas annectitur (quod rarò continget) te reputare debeas irregularem? Qua in re variæ ſunt ſententiæ. Prima affirmat in hoc dubio ſiue iuris, ſiue facti neminem ſe reputare debere irregularem, quouſque ſententia iudicis accedat. Sic docuit Henrriq. *l.*14. *de irregularit. c.*3. *n.*3. & 4. & *c.*14. *n.*3. & *c.*15. *n.*3. Et probabile reputat Couarruu. *Clement. ſi furioſus.* 2. *p.* §. 2. *n.*5. vbi inquit in foro conſcientiæ conſulendum eſſe abſtinere à diuinis, & ſe irregularem exiſtimare, quaſi indicans eſſe de conſilio, non de præcepto. Et Hoſtienſ. *tit. de homicidio.* §. *qua pœna,* inquit: Si multi percutiant aliquem, & ignoretur quis eorum vulnus lethale inflixerit, quemlibet relinquendum, & obligandum ſuæ conſcientiæ. Suar. *diſp.*40. *ſect.*6. *n.* 10. in hanc partem inclinat, neque diſſentit Salas 1.2. *q.*21. *diſp. vn. ſect.*6. *n.*70. Rebell. *de obligat. iuſtit. l.*1. *q.*3. *ſ.*2. *n.* 13. refert plures neotheticos ita ſentire. Et probari poteſt, quia irregularitas non iocurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, *c. is qui de ſentent. excommunic. l.* 6. at in iure expreſſum non eſt in foro conſcientiæ in caſu dubio quemlibet ſe reputare debere irregularem. Nam reatus qui in contrarium adducuntur ſolùm in foro externo videntur loqui, vt conſtat ea initio *c. ad audientiam de Homicidio,* ibi: Ad audientiam noſtram peruenit, hoc eſt ad tribonal oostrum, & infra, vos conuenit iniungere presbitero memorato, vt io ſacris ordinibus non miniſtret. Si igitur ipſe presbiter antequam à ſuperiore fuiſſet ioiunctum, eſſet irregularis non ſolùm à ſacris ordinibus, ſed etiam à minoribus teneretor abſtioere, cùm tameo officium minorum ordinum *ibi* ei coocedatur Item textus in *c. ſignificaſti eodem tit. de homicidio,* eſto ex ſola confeſſione rei abſque accuſatione, vel denunciatione proceſſerit, nihilominus verba Pontificis diriguntur ad externum forum, ſiquidè *ibi* dicitur ſacerdotem non infligentem vulnus lethale, neque occidere intendeotē, etſi aliunde moriatur percuſſus poſt pœnitentiam ad cautelam iniunctam in ſacerdotali poſſe officio miniſtrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, ao ex eius ictu, & vulnere occiſus interierit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi. Loquitur ergo Pontifex de foro externo, tum quia mandat pœnitentiam iniungi. Tum quia dicit in caſu dubio habendum eſſe vt homicidam, hoc eſt ab aliis vt talem eſſe reputandum, & tenendum. Adde aliquando Pontificem ob reuerentiam ſacrorum ordinum præcipere, quæ ſecluſo tali præcepto non obligabant, vt in *c. ſignificaſti. el.* 1. *de homicidio,* vbi in caſu homicidij omnino caſualis, & inuoluntarij maodatur clerico durante pœnitentia abſtinere ab exercitio ſacrorum ordinum, à quo ſecundùm conſcientiam non tenebatur abſtinere. Pœnitentia verò peracta non prohibetur, & in ſuſceptis miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere: ita in caſu dubio dicendum eſt mandaſſe Pontificem, vt tanquam irregularis habeatur ſcilicet poſt ſententiam, ſecùs verò ante illam. Neque his obſtat quod in *dicto c. audientiam,* & *cap. ſignificaſti,* dicatur in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam, quia id videtur intelligendum non ex obligatione, ſed ex conſilio; ſiquidem dixit tutius eſſe ceſſare à miniſterio, quàm temerè celebrare. Supponit ergo Pontifex contrarium tutum eſſe. Et licèt ſubdat in celebratione magnum periculum eſſe, non intendit loqui de periculo peccati, vt bene explicat Suar. *diſp.*40. *ſect.*6. *n.* 8. quia eo caſu non tutius, ſed certum eſſet operari cum illo periculo eſſe peccatum, ſed loquitur de periculo, ſeu incommodo, quod eſſet in eo, quòd vetus homicida celebraret.

5. Secunda ſcorentia præcedenti contraria aſſerit in dubio iuris, vel facti quemlibet reputandum eſſe irregularem in foro conſcientiæ, non tamen in foro externo vt talem eſſe condemnandum. Sic docuit Nauarr. *cap.*27. *num.* 193. Philiarch. *de officio ſacerdotis. t.* 1. *par.* 1. *lib.*4. *cap.*6. *notab.*2. & alij plures relati à Sanch. *l.*1. *in decalog. cap.*10. *num.* 39. & 40. Priorem partem probant, quia in foro conſcientiæ ſempee quis videtur obligatus in dubiis tutiorem partem ſequi, cùm in ea ſequenda nullum adſit periculum. At in foro externo dum delictum non probatur reus abſoluendus eſt

maximè cùm iurè conſtitutum ſit vbi partium iura obſcura reo fauendum eſt potiùs quàm actori. Regula *cum ſunt. de Regulis iuris, lib.* 6.

6. Tertia tamen ſententia aſſerit in prædicto dubio ſiue iuris, ſiue facti reputandum quemlibet eſſe irregularem tum in foro conſcientiæ, tum in foro externo, non tantùm ad effectum quærendi diſpenſationem, & abſtinendi à celebratione, ſed etiam ad effectum, vt iudex vt irregularem illum condemnet. Sic docuit Nauarr. *c. ſi quis autem de pœnitent. n.* 53. Couart. *Clement. ſi furioſus initio, n.* 3. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 1. Auila 7. *p. diſput.* 2. *dub.* 5. *conclus.* 1. Henriq. *l.* 14. *c.* 3. *num.* 4. Vazq. 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 65. *c.* 3. & *diſp.* 66. *cap.* 1. Salas plures referens 1. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica. ſect.* 19. *num.* 170. Gaſp. Hurtado *difficult.* 3. & 4. Ducitur, quia textus decidentes homicidam in caſo dubio reputandum eſſe irregularem, loquuntur tum in foro conſcientiæ, tum tum in externo foro. Nam textus in *c. ad audientiam,* manifeſtè de foro externo loquitur. Caput verò *ſignificaſti el.* 2. *de homicidio* loquitur de foro conſcientiæ, & de foro externo, vt colligitur ex illis verbis: Cùm de cætero credendum ſit ipſi qui non accuſatur, vel denunciatur ab aliquo, ſed per ſe ipſum conſilium appetit ſalutare, & infra mandamr iniungi pœnitentia, & in caſu dubio homicidam habendum eſſe irregularem, ergo tam in foro conſcientiæ, quàm externo ſic habendus eſt. Præterea forum externum ab interno non diſcrepat, cùm forum externum falſæ præſumptioni non innititur. Argum. *c. vt animarum de conſtitutionib. in* 6. & *cap.* 1. *de iureiurando eodem lib.* & *cap.* 1. *de ſepulturis eodem lib.* 6. Ergo ſi in foro externo iudicandus eſt irregularis in caſu dubio, etiam in foro conſcientiæ habendus eſt. Et quamuis prædicti textus non de dubio iuris, ſed facti loquantur, cùm eorum deciſio nitatur illi principio, quod in dubiis tutior pars ſit eligenda, efficitur non ſolùm in dubio facti, ſed iuris deciſionem intelligendam eſſe.

7. Cæterùm in hac grauiſſima quæſtione diſtinguendum eſt inter dubium iuris, & facti, & inter dubium in caſu homicidij, vel in aliis materiis. Et in primis dicendum eſt, ſi dubium iuris ſit, hoc eſt ſi dubites, an tali facto irregularitas impoſita ſit, nullo modo te irregularem reputare debes, vt bene docuit Saytus *l.* 6. *theſauri, c.* 2. *n.* 15. Molin. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 67. *n.* 5. Sanch. *l.* 1. *decalog. c.* 10. *n.* 42. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 4. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 4. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 11. & alij. Et colligitur apertè ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. vbi deciditur ob nullum factum irregularitatem incurri niſi in iure expreſſum ſit. At qui poſt diligentem inquiſitionem dubitat, an iure tali facto irregularitas annectatur, nullatenus comparatione illius expreſſa in iure eſt. Ergo non tenetur iudicare tali facto irregularitatem impoſitam eſſe. Et confirmo nemo tenetur ad legis obſeruationem, niſi ea lex fuerit illi ſufficienter promulgata: at ſic dubitandi lex irregularitatis non eſt ſufficienter promulgata, ſiquidem ei non conſtat in iure expreſſam eſſe. Ergo. Neque obeſt his quòd Pontifex in dubio facti decidat irregularem eſſe cenſendum, quia eo caſu certa eſt lex irregularitatem indicens, quam Pontifex obſeruari voluit in dubio homicidij, ſecùs eſt cùm de lege non conſtat. Ex hac concluſione infero, ſi in dubio iuris, an ſis irregularis ordines ſuſcepiſti ante adhibitam diligentiam eſto grauiter pecces, potes tamen poſt adhibitam diligentiam ad vincendum dubium Ordines exercere. Nam eſto illa ſuſceptio ordinum vtpote iniqua non tibi ſuffragetur, ex illa tamen non impediris ordines exercere, ſed ex irregularitate, quæ cùm in iure expreſſa non ſit, ſed dubia nullatenus te impedire poteſt. Sicuti bene aduertit Sanch. *l.* 1. *in decalog. cap.* 10. *n.* 46. Bonac. *de irregularit. diſp.* 7. *p.* 5. *num.* 5.

8. Secundò dico in dubio facti homicidij an ſcilicet homicidium perpetraueris tua actione, conſilio, vel fauore te debes iudicare irregularem, & vt talis in foro externo habendus, & iudicandus eſt non abſolutè, ſed quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem. Sic Nauarr. *c. ſi quis autem de pœnitent. n.* 35. & *ſeqq.* Couarr. *Clement. ſi furioſus.* 1. *p. initio. n.* 3. Azor. *t.* 1. *l.* 2. *c.* 19. *q.* 10. *in fine,* & *q.* 11. Saytus *l.* 6. *theſauri, c.* 2. *n.* 16. & *in claui regia. l.* 1. *c.* 18. *n.* 23. & 24. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 5. *n.* 18. & 19 & *ſect.* 6. *à n.* 1. Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnica. ſect.* 19. *n.* 170. & *ſeqq.* Rebell. *de obligat. iuſtit.* 2. *p. l.* 1. *q.* 3. *ſect.* 2. *n.* 13. Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *p.* 2. *notab.* 3. Sanch. *l.* 1. *in decalog. c.* 10. *n.* 43. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 5. *conclus.* 2. Molin. *tract.* 3. *de iuſtit. diſp.* 67. *n.* 5. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 2. *n.* 13. Moueor, quia textus in *c. ad audientiam. Cap. ſignificaſti,* & *penult. de homicidio* expreſsè decidunt in dubio facti homicidij obligationem eſſe à celebratione abſtinere, & ſic dubitantem tanquam irregularem habendum eſſe. Quod ſupradicti textus ſtatuunt non tanquam rem ex conſilio, vt prima ſententia prætendit, ſed tanquam ex obligatione, vt expendenti textus manifeſtum erit.

Notanter dixi te habendum eſſe irregularem quoad effectum abſtinendi à celebratione, quærendique diſpenſationem, quia in his tantùm periculum animæ imminet, & de his relati textus loquuntur: nullo autem modo cenſendus es irregularis quoad priuationem beneficiorum, aliáſque pœnas irregularibus impoſitas. Sicuti bene aduertunt Panormit. *dicto c. ſignificaſti de Homicidio. n.* 4. Saytus *l.* 1. *in claui regia, c.* 13. *n.* 24. & *l.* 6. *theſauri, c.* 2. *n.* 16. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 6. Salas 1. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica ſect.* 19. *n.* 176. *in fine.* Molina *tract.* 3. *diſp.* 67. *n.* 5. Sanch. *l.* 1. *c.* 10. *n.* 43. Coninch. *diſp.* 17. *dub.* 1. *n.* 23. Gaſp. Hurtad. *de irreg. difficult.* 4. *in fine.*

9. Sed an quæ dicta ſunt de dubio homicidij, cenſenda ſint de dubio aliorum delictorum? Diſſentiunt Doctores. Nam Panormit. *in cap. ad audientiam, n.* 2. *de homicidio.* Silueſt. verbo *dubium, q.* 4. *n.* 7. & *ibi* Angel. *n.* 2. Tabiena, *q.* 2. *n.* 3. Vazq. Azor. Couarrou. Valen. Saytus, Rebell. Gaſpar Hurtado *loc. alleg.* affirmant in omnibus materiis in dubio facti te reputandum eſſe irregularem. Ducuntur, quia Pontifex in dubio homicidij facti quemlibet reputandum eſſe irregularem nititur illi principio: In dubiis tutior pars eligenda, at hoc principium æquè in omnibus aliis materiis, ac in homicidio procedit. Item Pontifex non videtur nouum ius condere, ſed quod æquitati conforme eſt declarare, declarat autem tutiorem partem eſſe eligendam. Ergo in omnibus materiis eligenda eſt. Præterea lex etiam pœnalis extendi debet ad caſus ſimiles quando ratio decidendi æquè in omnibus procedit, vt multis probaui *tract. de legib.* vbi *de legis interpretat.* Nihilominus eſto hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem exiſtimo quæ aſſerit extra dubium homicidij neminem eſſe irregularem cenſendum, vt expreſsè docuerunt Nauarr. *cap. ſi quis autem n.* 41. *de pœnitent. diſt.* 7. Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 6. *n.* 8. & 13. Salas 1. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica. ſect.* 18. *n.* 168. Sanch. *lib.* 1. *c.* 10. *num.* 48. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 2. *n.* 22. Auila 7. *p. diſp.* 2. *dub.* 5. *conclus.* 2. Bonac *de irregularit. diſp.* 7. *pun.* 5. *num.* 2. & colligitur ex *cap. is qui de ſentent. excommunicat. in* 6. ibi enim deciditur non contrahi irregularitatem niſi in caſibus à iure expreſſis: at in iure expreſſum non eſt in dubio facti vltra caſum homicidij irregularitatem incurri. Ergo aſſerenda non eſt. Præterea in caſu dubio nemo tenetur ſe ſua libertate priuare, niſi aliqua lege cogatur ad hanc priuationem ſuſtinendam: at nulla adeſt lex priuans libertate ſuſcipiendi ordines dubium delinquentem niſi in caſu homicidij. Ergo extra illum caſum ordines ſuſcipere poterit.

10. Neque obſtant fundamenta contraria. Nam eſto Pontifex ad ſtatuendam irregularitatem in dubiis homicidij nitatur illi principio: In dubiis tutior pars

eſt eligenda, non nititur illi tanquam principio quod neceſſariò ſit obſeruandum, ſed tanquam principio quod obſetnari maximè decet. Et licèt hoc principium commune ſit omnibus aliis mateтiis, in quibus conſilium prudentiſſimum eſt tutiorem partem ſequi, vt benè inquit Sanch. *lib. 2. de matr. diſp. 41. n. 9.* quia tamen in irregularitate homicidij efficacius procedit propter indecentiam ſpecialem, quam ſecum affert homicidium in clericis: ea de cauſa diſpoſuit Pontifex, vt in dubio homicidij cenſeatur quis irregularis, quam diſpoſitionem ad alias materias non extendit. Ad ſecundum oego in dictis textibus non condi nouum ius; quia ibi non declarat in dubiis tutiorem partem eſſe eligendam neceſſariò, ſed ſupponens tutiorem partem ex conſilio ſequendam eſſe, ſtatuit dubium de homicidio eſſe irregularem cenſendom. Ad vltimum verius eſſe docuimus in *dicto loco* legem maximè pœnalem ob ſimilitudinem rationis extendendam non eſſe ad caſum ſub lata verboruto forma non comprehenſum.

Ex hac doctrina infer te non eſſe cenſendum irregularem, ſi facta diligentia, & dubitans an ſis excommunicatus celebres, quia nullibi ob hanc celebrationem dubiam irregularitas expreſſa eſt: & facit *c. Apoſtolica. 9. de cleric. excommun. miniſtr.* vbi ſolùm de clerico celebrante cum ignorantia craſſa, & ſupina cenſuræ dicitur indigere diſpenſatione, nam celebrans cum ignorantia probabili ſuſpenſionis excuſatur. Atque ita tradit Auila *7. p. diſp. 2. dub. 5. concluſ. 2.* Suar. *diſp. 40. ſect. 5. n. 13. & 19.* Sanch. *l. 1. c. 10. n. 48.* & alij Doctores ſuperiùs pro noſtra ſententia relati.

Secundò infer ob mutilationem dubiam te non debere irregularem reputare, quia mutilatio eſto diſponat ad homicidium, non eſt tamen homicidium, at in ſolo dubio homicidij ſtatuitur irregularitas, ergo non eſt ad mutilationem dubiam extendenda. Sicuti notauit Sanch. *l. 1. c. 10. n. 49.* Bonac. *diſp. 7 p. 5. n. 4.*

PVNCTVM IV.

De cauſa formali irregularitatis.

1 *Quæ ſit cauſa formalis explicatur.*

1. CAuſa formalis irregularitatis ſunt verba quibus in iure irregularitas fertur. Nam cùm ſæpe dictum ſit nullam irregularitatem contrahi niſi in caſibus à iure expreſſis, efficitur ſanè ea verba, quibus in iure exprimitur irregularitas, cenſenda eſſe illius cauſam formalem.

Solùm eſt dubium, quibus verbis cenſeatur in iure irregularitatem expreſſam eſſe? late id explicat Suar. *diſp 40. ſect. 8. per totam* vbi varias regulas conſtituit. Sed omnes ad hanc vnam reducuntur, quæ priuationem ſuſcipiendi ordinis indixerit, vti ſi textus dicat ad clericatum non promoueatur, non ordinetur, non fiat clericus. Vti habetur *cap. de clerico. Cap. curandum*, & aliis *34. diſt.* Et licèt illa verba; Non ordinetur, videantur ad Prælatum dirigi, ideóque ſententiam ferendam, & non ipſo iure latam continere, quia tamen ſupponunt cauſam, ob quam non ſit ordinandus ſcilicet inhabilitatem, ea de cauſa aſſerendum eſt plerunque irregularitatem continere: vt aduertit Coninch. *diſp. 18. dub. 3. num. 24.* Aliæ formæ quæ ſolùm excluſionem à ſacerdotio denotant, vt ſunt illæ; Inter preſbiteros non computetur: Non fiat ſacerdos, & ſimiles, eſto irregularitatem partialem ſignificent, ſæpè aſſumuntur ad irregularitatem integram ſignificandam, maximè in eo qui nullo ordine inſignitus eſt, eo quòd excluſo ſacerdotio, cæteri ordines vtpote ad ſacerdotium relati, excludi videntur, quod ex circumſtantiis colligendum eſt. Sicuti notat Bonac. *de irregular. diſp. 7. p. 3. num. 10.*

PVNCTVM V.

De effectibus irregularitatis.

1 *Effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè.*

2 *Priuat etiam ſuſceptione prima tonſura.*

3 *Irregularitas ſuperueniens ordinato, ſi ex ex delicto proueniat priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis: ſecus ſi ex defectu.*

4 *Nulla irregularitas priuat actionibus, quæ clericis, & laicis communes ſunt.*

5 *Irregularitas abſoluta, priuat irregularem beneficij, conſecutione.*

6 *Communis ſententia negat collationem beneficij, factam irregulari validam eſſe.*

7 *Sed non videtur ſatis firma ſententia.*

8 *Irregularis non videtur incapax iuriſdictionis Eccleſiaſtica.*

9 *Non priuat irregularitas beneficiis ritè acquiſitis.*

10 *Satisfit obiectioni ex* Concilio Trident. *deſumptæ.*

11 *Quid debeat præſtare beneficiatus in irregularitatem incidens.*

12 *Irregularis ex homicidio priuandus venit beneficiis obtentis.*

13 *Irregularitas ſuperueniens clerico beneficiato, non priuat fructibus beneficij.*

14 *Neque item iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente.*

15 *Ligatus irregularitate, nec potens impetrare diſpenſationem, beneficium ritè acquiſitum renunciare poteſt.*

16 *Quod verum eſt etiam pendente accuſatione irregularitatis.*

1. PRimos, & præcipuus effectus irregularitatis eſt priuatio ordinis ſuſcipiendi licitè, nam validam receptionem nullatenus Eccleſia impedire poteſt, ſi de facto materia, & forma & miniſter adſint à Chriſto requiſiti: vti ex omnium ſententia tradit Bonac. *diſp. 7. de irregularit. p. 4.* Primam tamen tonſuram quia ex Eccleſiæ inſtitutione pendet, poterat Eccleſia irritam reddere ab irregulari ſuſceptam, ſed nullibi conſtat hanc appoſuiſſe irritationem, ideóque ſicut non irritat ſuſceptionem ordinis, nec primam tonſuram cenſenda eſt irritare. Sicuti docet Suar. *diſp. 40. num. 1.* Bonac. *de irregular. pun. 4. num 1.*

2. Quinimo aliqui Doctores aſſerunt ſuſceptionem primæ tonſuræ irregulari prohibitam non eſſe; eo quòd tonſura non ſit propriè, & in rigore ordo, ſed ad ordines ſuſcipiendos diſpoſitio: irregularitas autem (vt ex eius definitione conſtat) Canonicum impedimentum eſt ordinis ſuſcipiciendi, ſed nullatenus hæc ſententia admittenda eſt, ſed omnino dicendum irregularem priuatum eſſe prima tonſura ſuſcipienda, ſicut & reliquis ordinibus; eo quòd irregularitas tendit ad conſtituendum irregularem extra clericorum ſtatum, & regulam, qui eſt effectus tonſuræ oppoſitus, quæ tonſuratum in ſtatum clericorum adaptat Neque obeſt primam tonſuram propriè ordinem non eſſe. Satis enim eſt quòd ſub ordine latè ſumpto comprehendatur, iuxta textum in *cap. cùm contingat de ætate, & qualit.* vt inde colligatur irregularitatem quæ totius ordinis ſuſceptione priuat, priuare ſuſceptione primæ tonſuræ. Præterquam quòd ex priuatione ordinis ſuſcipiendi, infertur primæ tonſuræ priuatio. Etenim prima tonſura eſt diſpoſitio ad ordines, qui ergo incapax eſt ſuſcipiendi ordines, inique illorum diſpoſitionem ſuſcipit. Atque ita docent Nauarr. *t. 1. conſilior. conſ. 24. de temporib. ordinat. n. 1. & 3.* & *conſ. 34. & 35. de homicidio.* Suar. *diſp. 40. ſect. 1. n. 11.*

Saytus *lib. 6. cap. 1. n. 19.* Garcia *de beneſic. 7. p. cap. 12. num. 30.* Filiuc. *tract. 18. cap. 3. num. 59. & 60.* Auila *7. p. diſp. 2. dub. 6.* Bonac. *de irregula. diſp. 7. pun. 1. num. 4. circa finem.*

3. Verùm ſi irregularitas ordinato ſuperueniat, diſtinguendum eſt, an ſit irregularitas ex delicto, vel ex defectu. Si fuerit irregularitas ex delicto puta ex homicidio, ex iniqua ordinum ſuſceptione, vel admioiſtratione? priuat ordinatum quolibet exercitio ordinis ſuſcepti, & inhabilem reddit alium ſuſcipieodi, quia præſtat omnem effectum quem præſtare poteſt, vt colligitur ex *cap. fin. de temporib. ordinat. & cap. inquiſitionis 1. de accuſationib.* Et tradit ex communi ſententia Couarruu. *Clement. ſi furioſus, de homicidio 1. p. 1. §. num. 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 194.* Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num. 4.* Auila *7. p. diſp. 2. dub. 6.* Verùm ſi irregolaritas non ex delicto, ſed ex defectu ordioato ſuperueniat, qualis eſt quæ refertur *cap. 2. de clerico agrotante* cui duo digiti cum medietate palmæ abſciſſi fuerunt & conſtituit hunc ſacerdotem irregularem ad celebrandum, non tamen ad alia ſacerdotalia monera, qualia ſunt aſſiſtere matrimonio, abſoluere à peccatis, aliáue ſacramenta miniſtrare. Quod ſi hic defectus diacono ſuperueniret, illum conſtitueret irregularem ad ſacerdotium ſuſcipipiendum, non tamen impediret exercitium ordinis ritè ſuſcepti. Sicuti notat Nauarr. *cap. 17. n. 191.* Maiol. *l. 1. de irregularit. c. 2. reg. 5.* Suar. *diſp. 40. ſect. 3. n. 25.* Auila *p. d. 2. dub. 6. §. circa.* Bon. *diſp. 7. de irregul. pun. 4. n. 2.* Neque refert an talis defectus culpabiliter contractus ſit, nam quomodocunque ordinato ſuperueniat, ſolùm impedit illius ordinis vſum, quem defectuoſus præſtare nequit, vt benè aduertunt Suar. *dicta diſp. 40. ſect. 2. num. 38.* Bonac. *d. pun. 4. num. 3.* Et colligitur ex *c. ſtudeat. 50. diſt.* & ex *cap. 2. de clerico non ordinato. & c. 1. de corpore vitiatis.* Quocirca continget defectum qui abſolutam irregularitatem in laico induceret poſitum in clerico cauſare tantùm irregularitatem partialem, hoc eſt inhabilitatem ſuſcipiendi ordines, qui reſtant ſuſcipiendi; vel exercendi ſuſceptos ordines, in quorum exercitio deformitatem conſtituit.

4. Ex his conſtat euidenter nullam irregularitatem priuare actionibus quæ & laicis & clericis ſunt communes, nempe recipere ſacramenta præter ordinem, audire officia diuina, ſepeliri in loco ſacro, communicare cum fidelibus, baptizare abſque ſolemnitate, quia irregularitas ſolùm excludit à gremio, & regula clericorum, & conſequenter ab actionibus quæ clericorum ſunt propriæ: ſicuti ex omnium ſententia notat Couarru. *Clement. ſi furioſus 1. p. §. 1. initio.* Nauarr. *cap. 27. num. 191.* Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num. 8.* Henrriq. *cap. 14. num. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 1. num. 4.* Bonac. *d. 7. p. 4. num. 5.*

5. Secundus effectus irregularitatis eſt priuare irregularem beneficiorum conſecutione: nam cum irregularitas ſi abſoluta ſit, deiiciat irregularem ab ſtatu, & ordine clericali, conſequenter deiicit ab iis, quæ clericalem ordinem requirunt, & quæ illius ſunt propria: vti colligitur ex *c. 2. de clerico pugnante in duello,* & ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat.* Notanter dixi, ſi irregularitas abſoluta ſit, nam ſi ſit irregularitas partialis ordinato ſuperueniens non ex delicto, ſed ex defectu, ſicuti eſt irregularitas quæ refertur in *cap. 2 de clerico agrotante*, validè, & licitè poteſt prædicto irregulari beneficium conferri, quod non requirit vſum repugnantem defectui: vti tradit Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 2. verſ. & dicendum.* Sayrus *lib. 6. theſaurs. c. 2. n. 13.* Garcia *de beneſic. 7. p. cap. 12. num. 19.* Bonac. *t. 1. diſp. 7. de irregularit. p 4. num. 3.*

6. Quocirca difficultas eò pertinet, an collatio beneficij facta irregulari abſolutè, vel tali irregulari qui functiooes beneficij exercere licitè non poteſt, valida ſit? Negat communis ſententia prædictam beneficij collationem validam eſſe. Nauarr. *cap. 25. num. 134. dicto. 11.* & *cap. 27. num. 249. dicto. 6.* Couarruu. *in cap. alma mater. 1. p. §. 7. n. 1.* & *§. 8. num. 3.* & *in reg. peccatum. 2. p. §. 8. n. 6. & 7.* Henrriq. *lib. 14. cap. 2. num. 5.* Sayrus *lib. 6. cap. 2. num. 12.* Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num. 30.* Auila *7. p. diſp. 2. dub. 6. concluſ. 3.* Bonac. *de irregularit. diſp. 7. p. 4. num. 6.* & alij apud ipſos. Ducitur hæc communis ſententia ex eo quòd irregularis excluſus eſt ab ordine, eiúſque exercitio, ergo excluſus eſt à beneficio, quod ordinem neceſſariò requirit. Etenim inhabilis ad vnum, inhabilis cenſeri debet ad omnia illa quæ ex eo vno conſequuntur. Argum. *c translato de conſtitutionib.* iuncta Gloſſa *in c. ſtudeat*, verbo *vt tale beneficium 50. diſt.*

7. Verùm hæc ratio ſolùm probat illicitam eſſe collationem, & venire irritandam, at de facto irritam eſſe, & nullam inde non conuincitur, ſicuti ex eo quòd in *cap. vlt. de clerico excommun. miniſtrante* dictum ſit excommunicatum minori excommunicatione eligi non poſſe, non efficitur electionem fore irritam ſi de facto fiat, ſed ſolùm eſſe illicitam: Sic ex eo quòd irregularis excluſus ſit ab ordine ſuſcipiendo, & illius exercitio, ſolùm conuincitur excluſum eſſe à ſuſceptione beneficij licita, non tamen à ſuſceptione beneficij valida, ſicuti non excluditur à valida ordinum ſuſceptione, maximè cùm irregularis poſſit procurare diſpenſationem, & interim beneficio per alium deſeruire, eiúſque muneri ſatisfacere. Præterea irrigularitati non ſunt tribuendi plures effectus, nec plures pœnæ aſſignandæ, quàm ſint in iure expreſſæ? at in iure vt bene expendit Suar. *diſp. 40. ſect. 2. a num. 30.* Coninch. *diſp. 18. dub. 1. num. 4.* Paulus Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 3. cap. 1. num. 2. & 3.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 5. à n. 20.* nullus eſt textus exprimens collatiooem beneficij irregulari factam irritam eſſe, ſed ad ſummum illicitam. Nam textus qui adducuntur, ſunt *c. cum bone de ætate, & qualit.* quod non loquitur de irregulari, ſed de ſuſpenſis & in ſuſpenſione per triennium perſeuerantibus, neque hos reddit inhabiles ad beneficia, ſed decernit ſpoliãdos eſſe beneficiis antea poſſeſſis, & eo tempore acquiſitis. Deinde adducitur textus in *cap. poſtulaſtis 7. de clerico excomm. miniſtr.* qui nullatenus de irregulari loquitur, ſed de excommunicato. Item textus in *cap fin. eodem tit.* qui de ligato minori excommunicatione loquitur: *cap.* verò *2. de clericis pugnantib. in duello*, vbi cum clerico qui homicidium commiſit, dicitur poſſe miſericorditer diſpenſari, vt beneficium obtineat, non quia inualida eſſet beneficij collatio, ſed quia eſſet illicita. Ergo irritatio collationis beneficij non eſt irregularitatis effectus. Argum. *cap. ſi ſoli de conceſſ. præbendæ in 6.* vbi dicitur prohibitionem Pootificis non irritare collationem, niſi ei adiungatur decretum irritans, quod decretum cùm non inueniatur comparatione irregularitatis, aſſerendum eſt ex irregularitate non irritari beneficij collationem. Vti docet Silueſt. verbo *excommunicatio 4. num. 4.* inclinat Felin. *in c. inquiſitionis n 6. & 8. de accuſationib* Et probabile reputant Suar. Coninch. Layman. Gaſp. Hurtado *loc. alleg.*

8. Ex hac doctrina à fortiori ſequitur irregularem incapacem non eſſe iuriſdictionis Eccleſiaſticæ non ſolùm delegatæ, ſed ordinaræ, ſiquidem non eſt ipſo iure incapax beneficij recipiendi cui iuriſdictio ordinaria annecti ſolet. Retenta tamen communi ſententia irregularem eſſe beneficio ſuſcipiendo; inhabilis etiam erit ad ſuſcipiendam iuriſdictionem ordinariam vtpote beneficio plerunque annexam, & quæ ſecundùm eius regulas menſuratur, quippe iuriſdictio ordinaria nititur beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico à quo irregularis excluditur. Sic Suar. *diſp. 40. ſect. 2. num. 12. 28. 42. & 45.* Bonac. *diſp. 7. de irregularit. p. 4. num. 12.* At delegata iuriſdictio ad quælibet alia munera præter vſum ordinis optimè concedi irregulari poterit, quia nullibi cauetur irregularem inhabilem eſſe ad hanc io-

riſdictionem ſuſcipiendam : vti aliis relatis docet Bonac. *diſp.7.q.1 p.4.num.12.*

9. Tertius effectus irregularitatis ſecundùm aliquorum Doctorum ſententiam eſt priuatio beneficiorum ante irregularitatem acquiſitorum. Nam cùm irregularis incapax ſit plerunque exercendi oficium, ratione cuius beneficium conceditur, videtur obligatus beneficium amittere, ſiquidem eius obligationi ſatisfacere non poteſt. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, quam pluribus comprobant Nauarr. *cap.* 27. *num.*249. *dicto* 5. Henriq. *lib* 14.*cap.*2.*num.* 5. Gregor. de Valen. *t.*4. *diſp.*7.*q.*19.*pun.*2. §. *quinto.* Saytus *lib.*6. *theſauri, cap.* 2. *num.*21. Suar. *diſp.* 40.*ſect.*2. *num.*15. & *diſp.* 44.*ſect.* 4.*num.*2. Auila 7.*p.diſp.* 2.*dub.*6.*concluſ.*4. Ricius *in praxi deciſ.*185. *ad finem.* Bonac.*diſp.*7.*punct.* 4.*num.*8. Couinch. *diſp.*18.*dub.*1.*num.*5. Paul.Layman. *lib.*1.*tract.*5.*par.*5.*cap.*1. *num.*1. *corol.* 3. Gaſp. Hurtado *difficult.* 5.*in fine.* alij. Colligiturque ex *cap. clerici. Ne clerici, vel monachi.* Et ex *cap. Fraternitati de clerico excommunicato, vel depoſito* Et *cap.poſtulaſtis.* §. *quaſiuiſtis eodem. cap. ex litteris de exceſſib. prælator.* requirentibus officium iudicis ad beneficiorum priuationem. Neque vllus eſt textus hanc pœnam ipſo iure indicens. Nam eſto in *cap.*1. *de Homicidio in* 6. priuetur aſſaſſinus beneficiis ipſo iure, & in *cap. cum ſecundùm leges des Hæreticis in* 6. priuetur hæreticus, & in *cap. ſi. quis Epiſcopus* 1. *q* 1. *ſimoniacus*: non prouenit hæc priuatio ratione iregularitatis, ſed ex delicto qualificato, & taliter perpetrato, in quibus caſibus etſi priuatio beneficiorum ſit ipſo iore lata, non tamen tenetur quis ſe beneficiis ſpoliare, quouſque accedat ſententia ſaltem declaratoria criminis, vt benè aduertit Couarruu. 4. *decretal.*2.*p.c.*6.§.8.*n.*7.*circa.finem.* Suar. aliis relatis *d.* 40.*ſect.*2.*num.*17.

10. Solùm obijci poteſt decretum Trident. *ſeſſ.* 14.*cap.*7.*de reformat.* vbi loquens ſpecialiter de irregularitate homicidij voluntarij inquit : Qui ſua voluntate homicidium perpetrauerit omni ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò careat, ſed caret ordine ipſo iure, & abſque ſententia condemnatoria, ergo etiam carere debet beneficio, & officio. Propter hanc obiectionem Maiol. *lib.*5.*de irregularit. cap.*48.§.4.*n.*1. aſſerit poſt Concil. Trident. irregularitatem homicidij voluntarij priuare beneficiis obtentis. Verùm vt rectè Suar. *diſp.*44.*ſect.* 4.*num.* 32. affirmat per Concilium nihil eſt in hac parte innouatum, ſed illius verba intelligi debent iuxta ipſarum rerum naturam, quæ eſt, vt carentia ordinis, quam inducit irregularitas, ipſo iure incurratur. Secùs verò priuatio beneficiorum acquiſitorum, quia plerunque expoſtulat iudicis ſententiam, niſi aliud exprimatur, ſicuti in præſenti non exprimitur, vt aduertit Salcedo pluribus relatis in ſua *pract. cap.* 94. Couarruu. *in Clement. ſi furioſus de Homicidio.* 2. *p.*§.3. *num.* 6. Suar. *dicta ſect.*4. *num.*32.

11. Beneficiatus autem incidens in irregularitatem ex delicto, etſi poſſit retinere beneficium dum per ſententiam non priuatur, debet tamen procurare diſpenſationem, & interim beneficij muneri vel per alium ſatisfacere in iis actionibus, quæ ratione irregularitatis illi ſunt prohibitæ. Aſſumere enim coadiutorem pro aliquo tempore ex cauſa adeò graui neque eſt contra iuſtitiam, neque illicitum : vt notat Suar. *dicta diſp.*44. *ſect.*4.*num.*19. conſentit Nauarr.*lib.*5.*conſ.*17.*de homicidio.* Cordub.*in ſum.q.*41.& *lib.* 1. *qq.quæſt.* 36. Auila 7. *p.diſp.*2.*dub.*6. verſ. *Hinc ſequitur,* vbi explicat Felinum dicentem, tuta conſcientia non poſſe retinere beneficium cui eſt ordo ſacer annexus, ſi ipſe propter crimen illud exercere ordinem non poteſt, vt intelligatur ſi eſt. in mora petendi diſpenſationem, vel deſperatus eſt à diſpenſatione breui tempore obtinenda. Bonac. *diſp.* 7.*p.*4.*num.*10. Coninch. *diſp.*17.*dub.* 1. *num.* 5. Paul. Layman.*lib.*1.*tract.*5.*par.*5.*cap.*1.*corol.*3. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.*5.*num.*21.& alij.

12. Certum tamen eſt ex delicto homicidij voluntarij venire priuandum irregularem beneficiis obtentis ex dicto decreto Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Sicuti etiam venit priuandus ob hæreſim, ob ſimoniam, aliaque ſimilia delicta. Penſionibus verò arbitrio iudicis relinquitur ſpectata delicti qualitate, nam in iure harum priuatio irregulari indicta non eſt, vt deciſum à ſacra Cardinalium congregatione referunt Ricius. *deciſ.*524. Barboſa *in dicto loco Trident.* Suar. *diſputat.* 44.*ſect.*4 *num.*34. Bonac.*diſputat.*7.*p.*4 *num.*11.

13. Ex dictis infero primò irregularitatem ſuperuenientem clerico beneficiato non priuare ipſum fructibus beneficij, neque priuandum eſſe per ſententiam, ſi munera quæ ratione beneficij tenebatur exercere, per ſe vel per alium exercuit, ſiquidem beneficij titulum retinet, & ius habet percipiendi illius fructus poſito muneris exercitio, ſicuti aliis relatis docuit Suar. *diſp.* 40.*ſect.*2.*num.*20.Coninch.*diſp.*18.*dub.*1. *num.*5. Filiuc. *tract.*19.*num.*69.Bonac.*diſp.*7.*pun.*4.*n.*10.Paul.Layman. *lib.*1.*ſum.tract.* 5.*par.*5.*c.*1.*num.*1.*corol.*3.

14. Secundò infero irregularitatem beneficiato, ſeu iudici ſuperuenientem non priuare ipſum iuriſdictione aliqua ad forum contentioſum pertinente, ideóque poterit excommunicare, eligere, & beneficia conferre, ſicuti poterat antequam in irregularitatem incideret ; nam cùm hæc irregularitas non deijciat irregularem à beneficio, vel officio, neque etiam deijcit ab illius vſu : vti ex communi docuit Suar. *diſp.* 40. *ſect.*2. *num.*12.& 24. Filiuc. *tract.*19.*num.*74.Bonac. *diſp.*7.*de irregular. pun.*4.*à num.*12. ſed præcipuè 17.Coninch.*d.* 18.*dub.*1.*num.*7.Paul. Layman.*tract.*5.*par.*5.*cap.*1.*num.* 1.*corol.*2. Et colligitur ex *cap. tanta de exceſſib. prelator.* Vnde parochus licitè poterit aſſiſtere matrimonio, & aſſiſtendi licentiam concedere, imò licitè etiam poterit facultatem dare reliqua ſacramenta miniſtrandi, ipſe verò miniſtrare ea non poterit non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia vſu ordinis ob irregularitatem priuatus eſt. Quapropter ſi quis bona fide irregulari etiam denunciato ſua peccata fateatur, poterit ab eo abſolutionem validè recipere, ſi aliàs habebat iuriſdictionem abſoluendi, nam ex vi irregularitatis dicta iuriſdictione ipſo iure non priuatur, tametſi illius vſus ei interdicatur.

Dices, omnis iuriſdictio Eccleſiaſtica competit clerico qua clericus eſt, ſed per irregularitatem à clericatu deijcitur: ergo deiicitur à iuriſdictione competente ei ratione clericatus? Reſpondeo clericatum requiri tanquam conditionem, vt ſubiectum capax ſit iuriſdictionis, illa tamen conceſſa illius vſus non eſt actus ordinis, ac proinde per irregularitatem non prohibetur.

15. Tertiò infero ligatum irregularitate ex delicto, ſi nolit, vel non poſſit impetrare diſpenſationem poſſe renunciare beneficium in fauorem tertij ac ſi nullam irregolaritatem contraxiſſet etiam pendente lite, & accuſatione facta de irregularitate ; quia vſque quo accedat ſententia, & condemnetur, retinet ius in beneficium, vti docuerunt Panormit. in *cap. niſi cum pridem n.*1. *de renunciat.* Coninch. *Clement. ſi furioſus.* 2. *p.* §.3. *num.* 7. Felin. *in cap. inquiſitionis. col.*3.*de accuſationib.* Ludouic. Gom. *in regula de annali poſſeſſ. q.* 42.*num.*3. Sayrus *lib.* 6.*c.*2.*num.*14. Suarez *diſp.*40 *ſect.*2.*num.* 19. & alij apud ipſos.

16. Dubitat tamen Couarruu. *dicto*, §.3.*num.*7. an ſi durante accuſatione irregularitatis impetret aliquis beneficium irregularis caſu quo per ſententiam illo priuetur, poſſit irregularis conſcius huius impetrationis beneficium in fauorem alterius, vel abſolutè antequam per ſententiam condemnetur, renunciare? Negat Dominic. *conſ.* 105. & Ant. de Butrio *conſ.* 43. eo quòd hæc renunciatio cederet in præiudicium eius cui eſt ius

per

per gratiam quæſitum. Et deinde eſt in fraudem gratiam obtinentis. Ergo nulla ex textu in *cap. ſi te præbendam de renunciat. in* 6. vbi aliquis obtinuit à Sede Apoſtolica reſcriptum de prima præbenda vacatura, cuius reſcripti conſcius alius præbendatus renunciauit tenuem præbendam, vt obtinenti gratiam conferretur, & priuaretur pingui proximè vacatura. Reſpondet Pontifex non teneri admittere illam tenuem præbendam, ſi de fraude conſtiterit, ſed conferendam ei eſſe pinguem præbendam ſecundò vacantem, quia illa renunciatio ei abeſſe non poteſt. Siquidem non vacauit illa præbenda tenuis ordinario modo, ſed ex malitia.

Nihilominus tamen in noſtro caſu exiſtimat Couarruu. plures referens, & Molina *tract. 3. de iuſtit. diſp.* 78. *num.* 1. optimè poſſe præfatum irregularem non obſtante prædicta impetratione renunciare ſuam præbendam, in hoc enim nullam fraudem committit, ſiquidem vtitur iure ſuo, & vt ſibi conſulat, non autem, vt noceat impetranti, renunciationem præſtat. Secùs contingit in *dicto cap. ſi te præbendam*, quia *ibi* cernitur manifeſta fraus. Præterea quia etiam in caſu illius textus renonciatio præbendæ non annullatur, ſed ſtatuitur, illa non obſtante non præcludi viam ad obtinendam præbendam pinguiorem, quia gratia facta erat de prima præbenda vacante ordinario modo, & non ex malitia, & in fraudem impetrantis. Ad illud verò quod dicebatur de iure quæſito facilè reſpondetur, impetrans namque non habet ius quæſitum abſolutè, ſed conditionale, & incertum (hoc eſt) ſub conditione ſi per ſententiam priuetur, cui iuri bene poteſt derogari per renunciationem. Sicuti probat Couarruu. ſuprà relato Ludouico Gomezio *in regula de annali poſſeſſ. q.* 41. & in *reg. de non tollendo iure quæſito. q.* 3. Deinde aduertit Couarruu. *in dicta Clement. ſi furioſus. 2. p. §.* 3. *num.* 7. facta hac renunciatione non poſſe iudicem procedere ad priuationem beneficij, quia inutilis eſt talis proceſſus, cùm beneficium non poſſideat ille aduerſus quem ſententia ferenda eſt: atque ita refert placuiſſe Rotæ *in nouis decif.* 491. & Ludouic. Gomez *regula de annali poſſeſſ. q.* 42. *n.* 5.

Pvnctvm VI.

De cauſis excuſantibus ab irregularitate incurrenda.

1 *Si excuſeris à delicto cui eſt irregularitas annexa, vel ſi ignores legem Eccleſiaſticam ſpecialiter irregularitatem indicentem, excuſaris ab irregularitate.*

2 *Communis ſententia negat te eſſe excuſatum ab irregularitate delicto annexa, ſi agnoſcas delictum Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, tametſi ignores ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe.*

3 *Probabile eſt te excuſatum eſſe ab irregularitate, ſi probabiliter ignores lege Eccleſiaſtica tuo delicto annexam eſſe.*

1 Certum eſt, te excuſatum eſſe ab irregularitate delicto annexa, ſi excuſeris à delicto mortali, nam cùm hæc ſit grauiſſima pœna, peccatum mortale ad ſui incurſionem requirit. Quinimo exiſtimo probabilius, ſi ignores lege Eccleſiaſtica ſpecialiter prohibitum eſſe delictum cui irregularitas annectitur, te excuſatum eſſe ab illius incurſione. Vti docui *tract. 2. de peccatis diſp.* 1. *pun.* 17. & præter *ibi* relatos docet Coninch. *diſp.* 18. *de irregularit. dub.* 4. *concluſ.* 1. & probari poteſt ex *cap.* 2. *de conſtitutionib. in* 6. vbi deciditur non ligari conſtitutionibus ordinariorum illas ignorantes, hoc eſt non ligari quoad pœnam illis legibus incurrendam, quia æquum non eſt æquali pœna punire tranſgreſſorem legis ex ignorantia, ac ex malitia, ſiquidem ignorantia à tranſgreſſione culpabili legis excuſat. Quæ deciſio à fortiori procedit in conſtitutionibus Pontificiis. Secundò probatur ex *cap. propoſuiſti* 82. *diſt.* vbi clerici luxurioſi ſibi illud delictum ſub pœna depoſitionis per legem Eccleſiaſticam prohibitum eſſe venia digni ſunt, neque ea pœna afficiuntur, ſed alia mitiori arbitrio iudicis. Ergo ignorantia legis Eccleſiaſticæ excuſat ab illius tranſgreſſione, & à pœna ei annexa. Tertiò pœnalis irregularitas plerunque ab Eccleſia indicitur in pœnam inobedientiæ, & contumaciæ aduerſus Eccleſiam, ſiquidem ſuperadditur violationi cenſurarum, quæ inobedientiam, & contumaciam requirunt. At inobedientia, & contumacia in Eccleſiam ſtare non poteſt poſita ignorantia legis Eccleſiaſticæ. Ergo &c. Quod ſi dicas irregularitatem non tam in pœnam delicti, quàm ob decentiam Eccleſiaſtici ſtatus indici, cui decentiæ obſtat delictum, v.g. homicidij, tametſi ignoretur lege Eccleſiaſtica ſub pœna irregularitatis prohibitum eſſe? Reſpondeo eſto ob decentiam ſtatus Eccleſiaſtici inducatur irregularitas, at quia ſimul inducitur in pœnam obedientiæ Eccleſiaſticæ violatæ, ea de cauſa locum habere non poteſt ceſſante inobedientia, quæ ſine dubio ceſſat poſita legis Eccleſiaſticæ ignorantia.

2. Difficultas verò eſt, an ſi probabiliter ignores irregularitatem delicto annexam eſſe, tametſi ſcias Eccleſiaſtica lege eſſe prohibitum, ab ea irregularitate excuſeris? Communis ſententia negat ignorantiam huius pœnæ excuſare delinquentem ab illa incurrenda. Quod docent omnes qui de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto affirmant, quos refert Couarruu. *cap. alma mater.* 1. *p. §.* 10. *num.* 9. & vltra illos ſpecialiter de irregularitate tradunt Suar. *de cenſur. diſp.* 40. *ſect.* 5. *num.* 9. Corduba *in quæſt. lib.* 1. *q.* 25. verſ. *item ſecundo.* Ludouic. Lopez 2. *p. inſtructor.* vbi *de excommunicat. cap.* 13. *ad* 3. Auila 7. *p. diſp.* 1. *dub.* 7. *concluſ.* 2. Gab. Vazq. *de excommunicatione dub.* 16. Gaſpar Hurtado *de irregularit. difficult.* 8. *num.* 29. Mouentur quia ignorantia pœnæ non videtur excuſare ab illius incurſione, aliàs plurimi delinquentes à pœnis per legem ſtatutis excuſarentur. Deinde irregularitas non eſt pœna medicinalis, quæ illius cognitionem requirat, ſicuti ſunt cenſuræ, & eſto ad reprimendam inobedientiam, & contumaciam in Eccleſiam fuerit appoſita, non inde infertur ſcientiam huius pœnæ neceſſariam fore: nam inobedientia, & contumacia non ex pœnæ impoſitæ cognitione, ſed ex cognitione legis, illiúſque tranſgreſſione contingit. Adde ſi ad incurrendam irregularitatem neceſſarium foret cognoſcere eam pœnam delicto annecti, Ergo homicida ignorans hanc pœnam nulla irregularitate teneretur, ſed liberè poſſet ad ordines promoueri. Hoc autem falſum videtur, ſiquidem iudex iuſtè reum morti tradens irregularitatem contrahit, tametſi ignoret irregularitatem ſuo facto impoſitam eſſe, eo quòd dedeceat Chriſti eſſe miniſtrum, qui alium vita priuauit; ſed hæc indecentia efficaciùs viget in eo qui iniuſte, & iniquè alium occidit; ergo irregularis erit, tametſi ignoret ſuo delicto irregularitatem eſſe impoſitam.

3. Verùm etſi hæc ſententia tenenda ſit vt communis, & in praxi recepta, nihilominus contraria ſcilicet ignorantem probabiliter pœnam irregularitatis ſuo delicto eſſe impoſitam excuſari à dicta irregularitate probabilis eſt, vt docuit Sanch *lib* 9. *diſp.* 32. *n.* 2. at Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 4. *num.* 31. Suar. *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 9. *num.* 22. Bonac *t.* 1. *diſp.* 1. *de cenſur. q.* 2. *pun.* 1. *num.* 13. & docuerunt abſolutè Hoſtienſ. *cap. à nobis el.* 1. *de ſentent. excommunicat.* verſ. *addo.* Silueſt. verbo *ignorantia. q.* 8. *dicto* 1. iuncto *dicto* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 274. *verſ.* 13. Philiarc. *de officio ſacerdotis. t.* 1. *p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. §. *tertio obijcitur.* Manuel. 1. *t. ſum. in* 2. *edit. cap.* 195. *num.* 3. & tanquam probabile defendimus *tract.* 2. *de peccatis. diſp.* 1. *p.* 17. *num.* 6. Ratio ea eſt, quia committens aliquod

delictum

Digitized by Google

non relaxetur, attamen poteſtatem concedunt eas relaxandi. Sicuti in Societate conceditur facultas pro foro conſcientiæ Præpoſito Generali quamlibet irregularitatem ſiue bigamiæ ſiue homicidij voluntarij relaxandi, vt conſtat ex *compend. priuilegior.* verbo *diſpenſatio.* §.4. *& aliis.* Quinimo omnibus religionibus Mendicantibus conceſſum eſt priuilegium relaxandi irregularitatem etiam homicidij voluntarij, dummodò notoria non ſit ex priuilegio Martini V. cuius meminit Man. Rodrig. *t.1.qq regular.q.24.art.*12. Illud eſt certum ingreſſum religionis præſtare cauſam, vt faciliùs in irregularitate diſpenſetur, in qua fortè diſpenſatio non eſſet concedenda.

3. Tertiò relaxatur irregularitas diſpenſatione. Et quidem Pontificem poſſe omnem irregularitatem relaxare, conſtans eſt ſententia, cum ab ipſo ortum habuerit, non tamen ſolet facilè in irregularitate bigamiæ diſpenſare, cùm hæc irregularitas ab Apoſtolica traditione deſcendat. Neque etiam in ea quæ ex homicidio voluntario oritur, cùm grauem contineat indecentiam. Si tamen abſque cauſa diſpenſationem concedat, valida eſt eius diſpenſatio, eſto ſit illicita. Quod ſecùs contingit in diſpenſatione ab inferiori facta, cui non cenſetur à Pontifice conceſſa poteſtas, niſi cauſa legitima intercedente, vt latè diximus *tract. de legib. diſp.vlt. de diſpenſat.*

4. Præter ſummum Pontificem alicui videbitur Epiſcopo facultatem competere iure ordinario relaxandi quamlibet irregularitatem, cuius relaxationem Pontifex ſibi expreſsè non reſeruauerit. Argum. *c. Nuper de ſentent. excommunicat.* vbi loquens Pontifex de excommunicatione inquit: Cùm conditor canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruat, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Verùm hæc ratio nullius momenti eſt, quia abſolutio excommunicationis eſt maximè neceſſaria ſaluti ſpirituali fidelium, ſiquidem impedit ſacramentorum receptionem, ſuffragia Eccleſiæ, fidelium inter ſe communicationem, quæ ſunt bona grauiſſima, & ſpirituali ſaluti maximè neceſſaria, ideóque Pontifex illius abſolutionem conceſſiſſe videtur, quoties ſpecialiter ſibi non reſeruauit. At in irregularitate hæc non procedunt, vtpote quæ ſolùm impedit ordinis ſuſceptionem, vel illius vſum, quæ non ſunt ſaluti neceſſaria. Adde ſi ex ratione facta in *c. nuper*, liceret facultatem *ibi* conceſſam extendere ad aliarum cenſurarum, & impedimentorum abſolutionẽ, præter excõmunicationẽ non ſolùm Epiſcopus, ſed parochus poſſet irregularitatem relaxare, & ab interdicto & ſuſpenſione abſoluere, ſiquidẽ à ſententia excommunicationis non reſeruata parochus abſoluere poteſt, iuxta communem Doctorum ſententiam, quod nemo aſſerere audebit. Præterea excommunicatio eſt pœna medicinalis, quæ tolli debet quàmprimum excommunicatus à contumacia receſſerit. *C. ex litteris de conſtitutionib. C. qua fronte de appellat.* ideóque abſoluens excommunicatum præſtat quod à iure præcipitur. Secùs eſt in irregularitate, quæ cùm ſit pœna, & impedimentum de ſe perpetuum ipſummet ius dictat non eſſe auferendum, ac proinde illud auferens vulnerat ius, & ob eam cauſam diſpenſatio nuncupatur iuris vulneratio. Non ergo valet argumentum ab excommunicationis abſolutione ad diſpenſationem irregularitatis. Quocirca dicendum eſt, quoties diſpenſatio irregularitatis conceſſa non eſt Epiſcopo, intelligitur Pontifici reſeruata: vti ex communi ſententia tradit Suar. *diſp.41. ſect. 2. num.* 3. Et colligitur ex Trident. *ſeſſ.24.cap.6.de reformat.* vbi datur facultas Epiſcopis diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, neque ad forum contentioſum deductis, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Infertur ergo Epiſcopos ex ſe, & ex ſuo munere hanc facultatem non habere.

5. Sed vt plenè intelligatur hæc poteſtas Epiſcopis à Trident. conceſſa, quatuor conditiones ſeruandæ ſunt in illius vſu, vt ex ipſo textu conſtat. Prima vt ſit diſpenſatio cum ſubditis. Secunda in diœceſi ſua. Tertia in irregularitate proueniente ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducta. Quarta pro foro conſcientiæ.

6. Circa primam conditionem certum eſt Epiſcopum non poſſe diſpenſationem exercere reſpectu eorum qui ei non ſubduntur, quia diſpenſatio eſt iuriſdictionis vſus neceſſariò in ſubditos exercendus. Quapropter explicandum eſt, qui nomine Epiſcoporum, & ſubditorum in prædicto Trident. decreto veniant. Et breuiter dicendum eſt eos Epiſcopos intelligi, qui ordinariam in ſubditos iuriſdictionem habent, & illos ſubditos eſſe intelligendos qui his Epiſcopis iure ordinario ſubduntur. Quapropter non venit intelligendus Archiepiſcopus comparatione ſubditorum Suffraganei, quia non eſt illorum ſuperior abſolutè, niſi in cauſis ad ipſum per appellationem deuolutis. *Cap. 1. de officio legati.* & *cap. duo de officio ordinarij.* Et apertiùs in *cap. paſtoralis eodem tit.* ibi: Cùm in eum (ſcilicet Suffraganei ſubditum) exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem: vnus autem articulus eſt, ſi per appellationem cauſa ad ipſum deferatur, vel negata abſolutione à Suffraganeo imploretur auxilium Metropolitani, vt ex miſericordia diſpenſet, vel faciat vt inferior diſpenſet. Sicuti tradit Henriq. *lib.14. cap.18. num.3.* Auila 7. *p. de irregular. diſp.10. dub.6. notab. 2. circa 1. concluſ.* Thom. Sanch. *lib. 4. in decalog. cap.32. num.*12. Deinde Henriq. *&* Auila *ſuprà. &* Anton. Gomez. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, clauſul.*10.*num.* 59. extendunt prædictam doctrinam ad tempus quo diœceſim Suffraganei viſitat, tunc enim affirmant relati Doctores poſſe Metropolitanum diſpenſare cum ſubditis Suffraganei, ac ſi eſſet eorum proprius Epiſcopus, quia pro illo tempore ſic eſſe cenſetur. Sed rectius Sua. *de cenſur. diſput.*41. *ſect.2. num.* 12. Saytus *in claui regia, lib.6. cap.*11. *num.* 80. & Tom. Sanch. *lib.2. in decalog. cap.* 11. *num.* 6. & *lib.* 4. *cap.*38. *num.*14. negant eo caſu Archiepiſcopo hanc facultatem in irregularitate diſpenſandi concedentes poteſtatem à peccatis abſoluendi, quia Archiepiſcopus non eſt iudex ordinarius ſubditorum Suffraganei, niſi in caſibus ſibi ſpecialiter conceſſis. *Cap. paſtoralis de officio Ordinarij.* At nullibi inuenitur conceſſa hæc poteſtas diſpenſandi in irregularitate tempore viſitationis, etiamſi poteſtas abſoluendi à peccatis concedatur in *cap. fin. de Cenſibus, lib.6.* Quapropter vt bene Sanch. *lib. 4. in decalog. cap.* 38. *num.*14. nequit Archiepiſcopus concedere illis ſubditis Suffraganei litteras dimiſſorias ad Ordines, neque poteſt diſpenſare in denunciationibus matrimonio præuiis, neq; in votis, neque in irregularitate illegitimorum.

7. Deinde nomine Epiſcopi pro diſpenſationibus concedendis, non venit in dicto Trident. decreto intelligendus Vicarius generalis, niſi ſpecialiter ei commiſſa ſit ea poteſtas, nam ex vi vicariatus illam non habet, vt multis allegatis docet Sanch. *lib.2. de matr. diſp.* 40. *num.* 12. & *lib. 4. in decalog. cap.* 38. *nu.*18. quia diſpenſatio reputatur quaſi reſtitutio in integrum, quæ in generali mandato non continetur, ex *leg. illud. ff. de Minorib.* Præterea nomine Epiſcopi in eo decreto pro diſpenſationibus concedendis, non veniunt Prælati regulares comparatione religioſorum ſibi ſubditorum, quia ij Prælati non habent diœceſim, quod neceſſariò videtur requiſitum, vt gaudeant priuilegio Trident. ſiquidem Trident. inquit: Liceat Epiſcopis &c. in *diœceſi ſua.* Supponit ergo eos quibus hanc diſpenſandi facultatem concedit, habituros eſſe diœceſim, vt aduertit Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 2. num.* 3. Quapropter Pius V. in quodam motu proprio, quem refert Rodrig. *t.1. qq. regular. q.6. art.9.* extendit facultatem Trident. abſoluendi, & diſpenſandi Epiſcopis conceſſam

ad

ad Prælatos regulares etiam locales religionum exemptarum erga religioſos ſibi ſubiectos. Vnde ex vi huius priuilegij poſſunt Prælati in foro conſcientiæ quidquid poſſunt Epiſcopi virtute Trident. cum ſuis ſubditis. Sicuti probat Rodrig. *ſuprà*, Suar. *t.4.in 3.p.diſp.30.ſect.2.n.7* Sanch. *lib.2.in decalog.c.11.n.7.* & loquens de diſpenſat. *lib.8.de matrim. diſp.2.n.13.*

Venit tamen nomine Epiſcopi intelligendum. Primò Capitulum Sede vacante, quia ſuccedit in iis quæ competunt Epiſcopo iure ordinario ſpeciali, eſto non ſuccedat in iis quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali delegato. Sicuti notat Abbas, *c.verum.n.9.de foro competenti.* Innocent., *c.cum in cunctis. n. 7. de electione.* Felin. *c. cum te n.17.de reſcriptis.* Sanch. *lib.8.de matr.d.2.n.10.* At hæc poteſtas diſpenſandi in irregularitatibus, & abſoluendi à quibuſcunque caſibus occultis competit Epiſcopis iure ordinario; ſiquidem non ratione perſonæ, ſed dignitatis conceditur, & ex alia parte non eliguntur tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ſed tanquam proprij Epiſcopi, & paſtores ſuorum ſubditorum. Eſt ergo hæc poteſtas ordinaria, atque adeò tranſit in Capitulum. Sicuti docet Sanch. aliis relatis *lib.8.de matr.diſp.2.num.10.* & *lib.2. in decal. cap.11 num. 4.* & *lib. 4. cap. 38 num.17.* Henriq. *lib.14. de irregular.cap.18.num.1. in fine.* Secundò ſub nomine Epiſcopi veniunt Abbates, & alij Prælati habentes propriam diœceſim, & in ea iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem independenter ab Epiſcopo exercentes, vt alios referens tradit Sanch. *dicto lib.8.de matr.diſp.2.num.12.* & *lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 5.* Saytus *in claui regia, lib. 6. cap.11.n. 83.* Auila *de cenſur.7.p.diſp.10.dub.6.* Auguſt. Barboſ. *in remiſſionib. concil.* Etenim hæc poteſtas abſoluendi, & diſpenſandi contenta in Trident. latè eſt interpretanda; quia eſt beneficium Principis in iure communi inſertum, ergo extendenda eſt ad hos Prælatos. Deinde ij Prælati ſolùm differunt ab Epiſcopis in conſecratione, ſed Epiſcopi electi, & non conſecrati hac gaudent facultate, vt teſtatur Suar. *diſp.41.ſect.2.num.7.* Rodrig. *qq.regular.t. 1. q.61. art. 9.* Et Zenedo *collect. 4. ad decretal. num. 3.* Sanch. *lib.8.de matr. diſp.1.num. 11.* Ergo ij Prælati eadem poteſtate gaudere debent, ſiquidem in iuriſdictione ſunt omnino æquales. Tametſi contrarium ſentiant Suar. *diſp.41.de cenſur. ſect. 2.num. 7.* Petr. de Ledeſma. *t.2.ſum.tract.1.cap.6.poſt 20. concluſ.* Arragon. *2.2.q.88. art.2.column.7.concluſ.4.* Tolet. *lib.1.cap.85.num.5.* Bonac. aliis relatis. *diſp.7.pun.1.num. 7.* ducti ex eo quòd hæc poteſtas diſpenſandi, & abſoluendi videatur Epiſcopis conceſſa ratione ſuæ præeminentis dignitatis. Sed eſt ratio infirma, cùm hæc poteſtas eis ante conſecrationem competat. Sed quidquid ſit de hac quæſtione affirmat Suar. *ſuprà*, ſubditos illorum Prælatorum abſolui, & diſpenſari poſſe ab Epiſcopo in cuius territorio, ſeu diœceſi exiſtunt, quia reſpectu caſuum qui in Trident. continentur, ſubiecti ſunt Epiſcopo, etiam ſi in aliis ſoli ſuo Prælato ſubdantur.

8. Nomine ſubditorum in prædicto decreto intelliguntur qui in diœceſi Epiſcopi domicilium habent, tametſi illud habeant patriale, eo quòd ſimul in aliena diœceſi domicilium retineant, quia non eſt inconueniens quemlibet duplex domicilium habere, & duplici Epiſcopo eſſe ſubiectum. Sicuti tradit Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 25. num. 4.* & *lib.2. in decal.cap. 11. num. 8.* Deinde veniunt ex recepta ſententia, eſto eam ſequuti non fuerimus *tract. 3. de legib. diſp. 6. de diſpenſat. punct.7.§. 2. in fine*, qui maiore anni parte in ea diœceſi commorantur, quia hi reputantur domicilium habere quoad effectum diſpenſationis, vt latè probat Sanch. *lib. 3. de matr. diſp. 23. num. 12.* & *13.* Secùs verò dicendum videtur de peregrinis, ſcholaſticis, & mercatoribus, qui maiori anni parte in ea diœceſi non commorantur, nam hi eſto poſſint à peccatis abſolui, non tamen in irregularitatibus, & votis diſpenſari, vt placet Suar. *diſp.41. de cenſur.ſect.2.num.10.* & *12.* Sanch. *lib. 2.in decal.cap. 11. num. 9.* Qui verò nullibi habent certam ſedem, ſed continuò vagantur, non eſt dubium abſolui, & diſpenſari poſſe ab Epiſcopo in cuius diœceſi reperiuntur, quia alicui debent ſubijci. Vt notauit Sanch. *l.3. de matr. diſp.25.n.4.* & *l. 2. in decal. c.11.n.8.*

9. Secunda conditio ſeruanda in vſu facultatis à Trident. conceſſæ eſt, vt Epiſcopus eam concedat; In diœceſi ſua. Quæ verba non leuem difficultatem ingerunt: nam ex illis colligi videtur debere Epiſcopum, vt abſolutionem, vel diſpenſationem concedat in ſua diœceſi exiſtere, vel eius ſubditum, vel vtrumque ſimul. Qua in re optimè notarunt Suar. *de cenſuris, diſp.41. ſect.2.num.10.* & Sanch. *lib.2. in decalog.cap.11.num.12.* illa verba, *in diœceſi ſua*, non eſſe poſita, cùm Concilium de diſpenſatione loqueretur, ſed ſolùm cùm de poteſtate abſoluendi à caſibus occultis, & reſeruatis agebatur, ac proinde Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit diſpenſare in irregularitate quolibet cum ſibi ſubditis, etiam extra propriam diœceſim exiſtentibus, quia iuriſdictionem voluntariam vbilibet exercere poteſt, quæ poteſtas in hoc decreto non videtur reſtricta (quidquid Bonac. *t.1. diſp.7. de irregular.q.5. punct.1.num.5.* contrarium ſentiat,) imò vt rectè explicuit Sanch. *lib. 2. in decalog.cap.11.à num. 16.* etiam poteſtas abſoluendi quæ in eo decreto Epiſcopis conceditur, non videtur limitari illis verbis: In diœceſi ſua; ad hanc enim limitationem aſtruendam clarioribus verbis vti debebat Concilium. Sicuti fecit *ſeſſ.6. cap. 5. de reformat.* cùm prohibuit Pontificalia exercere in aliena diœceſi. Quapropter Epiſcopus exiſtens extra propriam diœceſim poterit ſibi ſubditum in ſua diœceſi exiſtentem, imo extra exiſtentem abſoluere, ſiquidem de iure id præſtare poterat: vt notauit Suar. *diſp.41.ſect.2.num.11. in fine* Petr. de Ledeſm. *t. 2.ſum. tract.1.cap. 6.poſt 20. concluſ. difficult.1.* Et colligitur ex ipſo textu Concilij, ſi rectè expendatur. Nam verba illa *in diœceſi ſua* non coniunguntur cum ſubditis, ſed potiùs virgulam interpoſuit inter ſubditos, & diœceſi ſua. Inquit enim Concilium: Liceat Epiſcopis &c. quoſcumque ſibi ſubditos, in diœceſi ſua abſoluere. Adde diœceſim propriè eſſe Epiſcopi, non ſubditorum, ac denique ſi non offenditur tranquilitas, & pax ex eo quòd Epiſcopus in aliena diœceſi exiſtens, abſoluat ſubditum in propria diœceſi exiſtentem, neque etiam offendetur ex eo quòd ſubditus extra diœceſim exiſtens ab Epiſcopo in propria exiſtente, præcipuè cùm id faciat pro ſolo conſcientiæ foro. Quapropter legitimus ſenſus horum verborum eſt quem tradit Sanc. *dicto l.2.c.11.n.17.* vt ex illis verbis nullo modo iuriſdictio Epiſcopi limitetur, ſed potiùs extendatur. Præſtant enim hunc ſenſum: poteſt Epiſcopus quoſcunque ſibi ſubditos, vel qui propriè, & per ſe ſubditi ſunt, eo quod in ſua diœceſi domicilium habent, vel qui ei ſubduntur ratione exiſtentiæ in ſua diœceſi, tametſi domiclium non obtinuerint, abſoluere à quibuſcunque caſibus &c. Efficitur ergo Epiſcopum abſoluere, & diſpenſare cum ſubdito poſſe, etiam ſi vterque extra diœceſim exiſtat.

10. Tertia conditio à Trident. requiſita pro diſpenſatione irregularitatis eſt, vt ortum habeat ex delicto occulto, neque ad forum contentioſum deducto. Pro cuius explicatione aduerte, quòd ſæpè traditum eſt, occultum dici quod etſi probari teſtibus poſſit, ignoratur tamen à maiore parte populi, ſeu communitatis, in qua ad minus decem reſident, vbi delictum commiſſum eſt, ideóque occultum notorio opponitur. Quod ſi de delicto in vna parte publico, & notorio, in alia verò vbi nec ſcitur, nec timetur probabiliter ſciendum eſſe, petitur abſolutio, vel diſpenſatio, cenſet Sanch. *lib. 2.cap.11.num.21.* Auila *2.p.de cenſur.cap.7. diſp. 1.dub.11.concl.3.* & *7. p.diſp.10 dub.6 concl.2.* poſſe Epiſcopum virtute huius decreti Trident. diſpenſare in

ea irre

ea irregularitate, quia eſſe occultum, vel non occultum debet intelligi in ordine ad locum, in quo petitur diſpenſatio. Cæterùm mihi oppoſitum probabilius videtur, quia hæc irregularitas dici non poteſt ex delicto occulto prouenire, nam quod in vna parte publicum eſt, abſolutè publicum dici debet. Aliàs ſi ſupradicta ſententia vera eſſet, nulla ferè inueniretur irregularitas in qua Epiſcopus diſpenſare non poſſet; quia nulla eſt quæ alicubi ignota non ſit, ac proinde poterit irregularis mutando domicilium, vel in ea diœceſi maiore parte anni commorando ab illius Epiſcopo abſolutionem impetrare. Denique irregularitatem eſſe ad forum contentioſum alicubi deductam ſufficit, vt interim non poſſit ab Epiſcopo abſolui, ſeu diſpenſari, tametſi diſpenſatio petatur eo in loco vbi irregularitas ad forum contentioſum deducta non eſt, neque periculum eſt vt publicetur. Ergo idem eſt dicendum de irregularitate in vno loco publica, non poſſe inquam in alio diſpenſari interim dum publica eſt. Sicuti ex parte docet Suar. *t.4. diſp.30. ſect.2. n.2. in fine.*

11. Ad forum contentioſum cenſetur irregularitas deducta, quando delata eſt iudici, & inſuper delatio parti intimata: nam actus citationis eſt primus actus iudicij teſte Sanch. *lib.8. de matr. diſp.34. num.58.* Maranta *de ordine iudiciario 6.p. initio, num.2.* Et fauet textus in *cap. penult. de foro compet.* vbi legitimè citatus debet cauſam proſequi coram iudice legitimè citante, non obſtante quòd poſt citationem mutauerit forum. Idem traditur *inſtituta de actionib. in princ.* ibi: Iudicium incipit vbi primum actio inteoditur, & ſic antequam reus reſpondeat, ſed non antequam citetur. Quocirca etiamſi ad iudicem delatum ſit crimen; ſit tamen reo delatio non ſit intimata, dici nequit ad forum contentioſum crimen eſſe deductum. Imò ſi credendum eſt communi reſolutioni affirmanti iudicium incipere non à citatione, ſed à litis conteſtatione, poterit Epiſcopus dum non fuerit lis conteſtata ab ea irregularitate abſoluere. Quod verò iudicium à litis conteſtatione incipiat, tradit Gloſſa *in leg. ſi is qui Romæ.* verbo *iudicium.* Et Gloſa *in leg. iudicium ff. de iudiciis.* Et Gloſa *in cap. relatum de officio delegati:* & *in cap. vnico de litis conteſtat.* Decius & Alciat *in Rub. de in ius vocando.* Gundiſaluus de Paz *in ſua pract. t.1. in 1. annotat. num.35. & 36.* Et probari poteſt ex *cap. gratum de officio delegati,* ibi: Citatione facta negotium ſit quaſi cœptum. Ergo non eſt cœptum negotium propriè, ſed impropriè, ideóque quæ fiunt ante litis conteſtationem ante iudicium fieri dicuntur, iuxta. *leg. is qui ſe obtulit. ff. de rei vindicar.* & *leg. amplius ff. Rem ratam habere.* & *leg. 1. ff. de litis conteſtat.* Vnde Baldus *in cap. 1. de litis conteſtat. oppoſit. 1.* inquit: Litis conteſtationem fundamentum eſſe, & lapidem angularem totius iudicij. Neque obſtat per citationem perpetuari iuriſdictionem, vt traditur in ſuprad. *cap. propoſuiſti de foro compet.* quia ad perpetuandam iuriſdictionem, ſufficit iudicium eſſe quaſi cœptum, etiamſi cœptum non ſit, vt docet Paz *ſuprà* multis relatis. Ex qua doctrina neceſſariò infertur poſſe Epiſcopum diſpenſare in illa irregularitate de qua non fuerit lis conteſtata, quia vſque tunc ad forum contentioſum, hoc eſt ad iudicium deducta non eſt ſimpliciter, & abſolutè, licet impropriè fuerit per citationem deducta.

12. Quod ſi reus poſtquam irregularitas eſt deducta ad forum contentioſum ex defectu plenæ probationis, vel falſis probationibus abſolutus fuerit ab inſtantia, vel obſeruatione iudicij, & à fortiori per ſententiam definitiuam, in eo caſu poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare; quia delictum illud eſt occultum, & iam ſe habet, ac ſi non eſſet ad forum contentioſum deductum? quia delictum illud eo iudicio eſt terminatum, & reus abſolutione purgauit infamiam, non ſolùm quando definitiuè eſt abſolutus, ſed etiam quando eſt abſolutus per ſententiam interlocutoriam, ſiquidem abſque nouis indiciis, & probationibus non poteſt ſubijci iudicio. Hæc enim eſt differentia, vt rectè aduotat Couarruu. *lib. 1. variar. cap. 1. num. 8.* inter abſolutionem, definitiuam, & abſolutionem ab inſtantia, & obſeruatione iudicij; quòd abſolutione definitiua poſita, iā non poteſt amplius illud crimen in iudicium deferri, bene tamen poteſt poſt abſolutionem interlocutoriam, dummodò nouæ probationes, nouáque indicia reperiantur, ſed non aliter. At quocunque ex his modis reus abſolutus ſit iudicium finitum eſt, ideóque irregularitas diſpenſari poterit. Sicuti tradit Henriq. *lib.14. cap.10. num.4.* Sanch. *lib.8. de matr. diſp.34. num.57. & 58.* & *lib.2. in decal. cap.11. n.21.* Auila *7.p. diſp.10. dub.6. § ſecundò notandum.* Molina *tract.3. diſp.79. n.8.* Filiuc. *tract. 10. c.10. num.169.* Bonac. *t.1. diſp.7. q.5. p.1. num.5. verſ. dixi.*

13. Verùm ſi delictum in iudicio integrè probatum ſit, & reus ſit condemnatus, & punitus, exiſtimant Henriq. Sanch. Auila, Gaſpar Hurtado *difficult. 20. n. 68.* & inclinat Layman. *lib. 1. ſum. tract.5. par.5. cap.9. n. 6.* eo caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, quia iam eſt ſatisfactum fini, ob quem Concilium diſpenſandi poteſtatem Epiſcopis denegauit, cùm delictum ad forum contentioſum deductum eſt. Finis namque Concilij fuit, ne reus à delictis publicis, eorúmne pœnis abſolueretur, aut diſpenſaretur, quin priùs publico ſcandalo ſatisfaceret, néue authoritas iudicum minueretur ſi pendente eorum iudicio reus abſolueretur. Quæ rationes ceſſant finito iam iudicio, & delinquente punito, ideóque illa verba Exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, debent intelligi formaliter, id eſt de tempore quo deducta ſunt, vt expreſsè aduertit Sanch. *lib. 2. cap.12. n.21.* Henriq. *lib.14. cap.7. n.5.* Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.5. cap.9. num 5.* Verùm etſi hæc doctrina probabilis ſit, probabilius exiſtimo eo caſu non poſſe Epiſcopum abſoluere, ſeu diſpenſare in irregularitate ex eo delicto contracta, non quia impediatur ex eo quòd ad forum contentioſum delictum deductum ſit, ſed quia poſita illa deductione, ... illius delicti integra probatione, & condemnatione delictum publicum eſt, & notorium notorietate iuris: at in Tridént. non eſt conceſſa facultas diſpenſandi in irregularitate, quæ ex publico, & notorio delicto oritur, ſed ſolùm in ea quæ ex delicto occulto prouenit, vel ad forum contentioſum non eſt deducta. Ergo in hac irregularitate Epiſcopus diſpenſare nequit. Sic Ioann. Gutierr. *lib. 1. canon qq. cap.3.* Nicol. Garcia *7.p. de benefic. c.11. n.50.* Bonac. *diſp.7. q.5. pun.1. n.6. circa finem.*

14. Quarta conditio quæ videtur in iis diſpenſationibus poſtulari eſt, vt proſit diſpenſatio pro ſolo conſcientiæ foro. Sed vt bene aduertit Sanch. *lib. 2. in decalog. 11. num. 12.* illa verba: *In foro conſcientiæ,* non ſunt appoſita cùm de diſpenſatione ſermo habetur, ſed cùm agitur de abſolutione à caſibus reſeruatis. Quocirca cùm hæc poteſtas diſpenſandi abſolutè concedatur non ſolùm pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro externo prodeſſe debet.

Præter Epiſcopos Prælatis regularibus in ordine ad ſuos ſubditos varia priuilegia conceduntur, vt in irregularitatibus diſpenſare poſſint, vt videre eſt in *Compendio priuilegior. mendicant.* verbo *irregularitas,* & in *noſtris priuilegiis* verbo *diſpenſatio.* Et latè tradit Rodrig. *qq. regular. t.1. q.24. per totam.* Henriq. *lib.12. cap.6. n.11.* Auila *7.p. diſp.8. dub.4.* Paul. Layman. *lib.1. ſum. tract.5. p.5. c.9. num.7.*

15. Ad extremum monent Henriq. *lib. 14. cap.18. num. 3.* Maiol. *lib. 2. de irregularit. c.2. in fine.* Sanch *lib. 8. de diſpenſation. d.3. n.3.* Suar. *de cenſur. d.41. ſect.2. n. 15.* Auila *7.p. de irregul. d.10. dub. vlt.* Sayrus *lib.7. c.14. n. 5.* Bonac. *d.7. de irregular. q.5. p.1. circa finem,* & alij, quia hæc eſt iuriſdictio voluntaria, ſicut & abſolutio, & iure ordinario Epiſcopis competens, ac proinde delegabilis,

16. Secundò monent Henriq. *lib. 12. de matr. c. 10. num. 3.* & *lib. 13. de excommunicat. c. 38. n. 3.* & *l. 14. de irregular. c. 7. n. 5.* Nauarr. *c. 27 n. 31.* Sanch. *l. 8. de matr. diſp. 24. n. 7.* Auila *7. p. de irregular. diſp. 10. dub. 8.* ſi plures ſint irregularitates, de quibus impetranda eſt diſpenſatio neceſſarium eſſe mentionem facere illarum, quæ ſunt ob diuerſa delicta contractæ, quia auferri poteſt vna, & non alia. Si verò irregularitates eiuſdem rationis ſint, videlicet quia ſæpiùs celebraſti in excommunicatione, plures occidiſti; etſi opus non ſit exprimere vices in particulari, in quibus irregularitas contracta eſt, at neceſſarium eſt ſaltem in genere eas exprimere, vt pro omnibus diſpenſatio concedatur, quod de irregularitate homicidij videtur certum, cùm ibi plures irregularitates contrahantur, vt aduertit Suar. *diſp. 44. ſect. 3. num. 18.* Coninch. *diſp. 18. dub. 14. in fine.*

17. Tertiò monet Paul. Layman. *dicto lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 9. circa finem*, exceptionem à poteſtate, ſeu priuilegio diſpenſandi religionibus, & à fortiori Epiſcopis conceſſo, ſtrictè interpretandam eſſe. Vnde ſi in priuilegio excipiatur bigamia, non de ſimilitudinaria, ſed de propria intelligi debet. Si excipiatur homicidium voluntarium; intelligendum eſt iniuſtum, & directè volitum, non tamen quod commiſſum eſt in ſui defenſionem, excedendo moderationem iuſtæ tutelæ, aut quod ex ſubita ira commiſſum eſt, quia hæc homicidia caſualia cenſenda ſunt, vt notat Coninch. *diſp. 18. dub. 14. concluſ. 5.*

18. Quartò docent ex communiori ſententia Silueſt. verbo *diſpenſatio, q. 15.* & verbo *irregularitas, q. 28.* Henriq. *l. 14. c. 17. n. 4.* Sayrus *l. 7. theſauri, c. 14. n. 11.* Maiol. *l. 5. de irregular. c. 51. n. 8.* Suar. *diſp. 41. ſect. 3. n. 4.* Auila *7. p. diſput. 10. dub. 6.* Bonac. *diſp. 7. q. 5. pun. 1. in fine*, & alij apud ipſos, Epiſcopum, vel Prælatum conſcium irregularitatis in qua diſpenſare poteſt, ſi admittat hunc irregularem ad ordines ſuſcipiendos, vel beneficium, cenſendum eſſe diſpenſaſſe, (tametſi contrarium ſentiat Nauarr. *in ſum. c. 25. n. 74.*) quia non debet præſumi voluiſſe peccare. In foro autem externo nullatenus hæc tacita diſpenſatio à Prælato inferiori Pontificis admittitur, quia in iure communi inferior Pontifice diſpenſationem concedere nequit non præmiſſa cauſæ cognitione, vt pluribus firmant Gloſſa *in c. 2.* verbo *diſpenſatum.* Et *ibi* Panormit. & Ioann. Andreas *de ſchiſmaticis.* Selua *de benefic. 3. p. q. 10. n. 9.* Rebuff. *prax. benefic. 2. p. de diſpenſat. n. 15.* Sayrus *lib. 7. c. 14. num. 13.* At hanc cauſæ cognitionem non probatur præmiſſam eſſe. Ergo diſpenſatio facta non cenſetur. Atque ita tradit Panormit. Ioann. Andreas Felin. Innocent. Nauarr. quos refert, & ſequitur Suar. *diſp. cap. 14. n. 13. & ſeqq.*

19. Quinto docent Antonin. *in c. poſtulaſti, n. 10. de Reſcriptis.* & *ibi* Immola *num. 4.* Felin. *n. 10.* & *c. fin. n. 5. de ſimonia.* Burgaſius *de irregular. 2 p. tit. de interpretat. n. 7.* Saa, verbo *diſpenſatio num. 14.* Sayrus *lib. 6. theſauri, cap. 11. n. 22.* & *lib. 7. c. 14. à num. 22.* & alij relati à Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 1. num. 27.* diſpenſatum ad ordines etiam Pontifice non ideò cenſeri diſpenſatum ad beneficia curata, dignitates, & prælaturas, bene tamen ad beneficia ſimplicia, quia hæc ordinatis concedi ſolent. Quæ doctrina ſi de diſpenſatione ad ordines maiores loquamur, certa eſſe videtur, cùm nullum deceat ſacris initiari qui beneficium non habeat ex Trident. *ſeſſ. 21. c. 2. de reformat.* nam eſto aliquando ex titulo patrimonij, vel penſionis initietur, id quaſi ex diſpenſatione fit ob neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. Sicuti aduertit Sanch. *lib. 8. de matr. diſput. 1. num. 27.* At ſi ſermo ſit de diſpenſatione ad minores ordines, etſi prædicta ſententia probabilis ſit, longè veriorem exiſtimo ex ea diſpenſatione beneficij diſpenſationem non inferri; quia non neceſſariò connectuntur, vt optimè aliis relatis probat Sanch. *dicto lib. 8. diſp. 1. num. 27.*

20. Sextò pluribus firmat Sanch. *l. 4. de matr. diſp. 1. n. 26.* diſpenſatum ad ordines ad ſolos ordines minores cenſeri diſpenſatum, quia diſpenſatio ſtrictè interpretanda eſt, & ſufficienter ſuum effectum ſortitur diſpenſatione pro minoribus ordinibus conceſſa. Verùm ſi hæc diſpenſatio initiato minoribus ordinibus ſuperueniat, intelligi debet facta pro maioribus, ne fruſtranea eſſet & inutilis, quod in omni priuilegio, & diſpenſatione vitandum eſt. Sicuti docet Sanch. *loco allegato.*

21. Septimò tradunt Angel. verbo *irregularitas n. 34.* & *ibi* Silueſt. *q. 9. n. 11. in fine.* Armilla *n. 81.* Henriq. *l. 14. c. 17. n. 4. ad finem*, Epiſcopum tibi concedentem litteras dimiſſorias ad ordines eo ipſo concedere facultatem, vt ab ordinante diſpenſeris in irregularitate, alióue impedimento, quòd ſuſceptionem ordinum impedit, quia horum diſpenſatio neceſſariò præmittenda eſt ordinum ſuſceptioni, ac proinde conceſſa facultate ad ſuſcipiendos ordines cenſenda ſunt conceſſa ea ſine quibus ordines ſuſcipi nequeunt. *Cap. præterea. de officio delegati. leg. 2. ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Verùm hæc doctrina ſolùm admittenda eſt cùm Epiſcopus concedens dimiſſorias conſcius eſſet irregularitatis, & impedimenti, quo ad ordines ſuſcipiendos tenebaris, nam eo ipſo cenſendus eſt vel ipſe diſpenſare, vel facultatem diſpenſandi Epiſcopo ordinaturo concedere. At ſi ipſe ignarus impedimenti dimiſſorias litteras tradat, verius cenſeo inde non inferri facultatem conceſſam, vt in irregularitate, aliiſue impedimentis diſpenſeris, quia eſto diſpenſatio irregularitatis, alteriúſue impedimenti præmittenda ſuſceptioni ordinum ſit, non tamen eſt neceſſarium præmitti ab eo qui ordines ex delegatione collaturus eſt, cuique ſola facultas ordinandi eſt conceſſa, ſæd à legitimo ſuperiore. Deinde admittimus conceſſa facultate ad vnum, conceſſam cenſeri ad ea omnia quæ ex eo vno conſequuntur, negamus tamen ex facultate alicui conceſſa ſuſcipiendi ordines ab alieno Epiſcopo, inferri poteſtatem ei conceſſam eſſe in irregularitate, alióue impedimento diſpenſandi, quia hæ facultates diuerſæ ſunt, neque vna alteri connectitur, & plerunque contingit ab alieno Epiſcopo ordines ſuſcipi, quin vlla diſpenſatio præmittatur. Sic alios referens docuit Sanch. *l. 8 de matr. diſput. 1. n. 25.* Vide quæ diximus *tract. 3. de legib. diſput. 5. de priuileg. & diſp. 6. de diſpenſationib.*

PVNCTVM VIII.

De irregularitate ex orta bigamia.

1 *Qui ſit bigamia, & quotuplex.*
2 *Explicatur bigamia propria.*
3 *Explicatur bigamia interpretatiua.*
4 *Contrahens matrimonium cum vidua, vel corrupta ab alio, contrahis bigamiam interpretatiuam.*
5 *Item contrahis hanc bigamiam per acceſſum ad propriam vxorem, poſtquam illa adulterium commiſit.*
6 *Hac irregularitas etiamſi ignorans coniugis adulterium illam carnaliter cognoueris, tametſi alij contrarium ſentiant.*
7 *Item contrahitur bigamia, ſi contracto matrimonio, & conſummato poſt mortem coniugis ſacris initieris, & ſic initiatus matrimonium contrahere, & conſummare.*
8 *Non videtur improbabile te ad irregularitate in prædicto caſu immunem eſſe.*
9 *Aliqui extendunt hanc interpretatiuam irregularitatem ad eum qui poſt matrimonium validè contractum aliud inualidum init, & conſummat, ignarus impedimenti dirimentis, ſed non approbatur.*

10 *Irregu*

10 *Irregularis videtur eſſe contrahens duplex matrimonium, etiamſi vtrunque inualidum ſit.*

11 *Quæ ſit bigamia ſimilitudinaria.*

12 *Clerici in ſacris conſtituti contrahentes matrimonium irregulares ſunt, tametſi non irregularitate bigamiæ.*

13 *Bigamia irregularitas priuat bigamum omni priuilegio clericali.*

14 *In qualibet bigamia Epiſcopus diſpenſare poteſt tum ad ordines ſuſcipiendos, tum ad illorum vſum.*

15 *Epiſcopus poteſtatem non habet diſpenſandi cum bigamis proprijs, & interpretatiuis.*

16 *Quoad bigamiam verò interpretatiuam ſi ex delicto ortum habeat, probabile eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare.*

17 *Quoad ordines minores, & beneficium ſimplex, probabile eſt poſſe Epiſcopum cum bigamis proprijs diſpenſare.*

18 *Probabilius eſt oppoſitum.*

19 *In bigamia ſimilitudinaria Epiſcopus diſpenſare poteſt ad ordines ſacros ſuſcipiendos, illiſue vtendum.*

20 *Hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto proueniens, poterit ab Epiſcopo diſpenſari.*

21 *Qualiter Prælati Religionum cum ſuis ſubditis in bigamia diſpenſare poſſint.*

22 *Commiſſario Cruciatæ nulla eſt in bigamia conceſſa facultas.*

23 *In petenda diſpenſatione bigamiæ, explicanda eſt illius ſpecies.*

1. HVcuſque egimus de his quæ omni irregularitati videntur communia. Supereſt agendum de his quæ ſingulis irregularitatibus competunt. Diximus *initio huius diſp.* alias irregularitates vocari ex defectu, eo quòd abſque culpa contingant, alias ex delicto quæ culpam grauem ſupponunt. Inter irregularitates quæ ſuccedunt abſque culpa potiſſimum locum obtinet bigamia, quæ eſt nuptiarum, ſeu matrimonij duplicatio, dicitúrque defectus Sacramenti, quia deficit in repræſentatione vnionis Chriſti cum Eccleſia, hæc enim eſt vnius cum vna, cùm tamen bigamus duplici copulatus ſit. Triplex eſt bigamia ex communi Doctorum ſententia; alia propria, alia interpretatiua, alia ſimilitudinaria.

2. Bigamia propria nuncupatur, quæ ex binis nuptiis validè contractis, & conſummatis conſurgit quod nollo modo poteſt contingere niſi mortua prima vxore. Conſtat ex *cap. nuper.* & *cap. debitum de Bigamis ex cap. præcipimus. Cap. cognoſcimus cum aliis 34. diſt.* Dixi conſummatis, quia ante conſummationem non diuidis tuam carnem in plures, neque oſtendis incontinentiam cum effectu, quæ ſunt rationes ob quas hæc irregularitas indicta eſt: vt latè expendit Sanch. *lib. 7. de matr. diſp.* 83. *num.* 4. *&* 5. ideóque ſi vnum ex his duobus matrimoniis conſummatum non ſit, irregularitas bigamiæ non contrahitur: vti pluribus comprobat Sayrus *lib. 6. theſauri, cap. 3. num.* 3. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 11. *circa finem.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. Gaſpar Hurtado *difficult.* 13. *num.* 48. Bonac. *c.* 1. *diſp.* 7. *q.* 2. *pun.* 5. *num.* 1. & colligitur *ex cap. debitum de bigamis.*

Hanc autem irregularitatem Apoſtolica traditione emanaſſe teſtatur Paulus 1. *ad Thimoth.* 3. ibi: Oportet Epiſcopum vnius vxoris virum eſſe. Et *infrà*: Diaconi ſint vnius vxoris viri. Et decidit Lucius III. *in cap.* 2. & Cæleſtin. III. *in cap.* 3. *de bigamis*, & comprobat communis Patrum ſenſus.

3. Bigamia interpretatiua eſt quæ contrahitur ab eo, de quo præſumitur duas vxores habuiſſe, eſto in re illas non habuerit.

4. Quod tripliciter contingit. Primò ſi contrahas matrimonium cum vidua quæ prius matrimonium conſummauerat. Et idem eſt ſi contrahas cum corrupta ab alio, vt deciditur *cap. præcipimus, diſt.* 34. & *cap. ſi quis viduam.* 50. *diſt.* & *cap. debitum de Bigamis.* Etenim ſic contrahens non poteſt ſignificare perfectè vnionem Chriſti cum Eccleſia, ſiquidem Chriſtus vnicam, & virginem ſibi copulauit. Sicuti multis allegatis tradit Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 84. *num.* 7. Sayrus *cap.* 4. *n.* 10. Auguſt. Barboſa *allegat.* 49. *num.* 5. Requiritur tamen ſecundùm probabiliorem ſententiam matrimonium contractum cum vidua validum eſſe, nam ex vnico matrimonio nullo irregularitas contrahi nequit: vt docet Nauarr. *conſ.* 1. *de Bigamis n.* 2. & *in ſum. cap.* 27. *num.* 195. & teſtatur deciſum fuiſſe in ſacra Congregatione Cardinalium Farinac. *prax.* 1. *p. tit. de inquiſit. q.* 8. *num.* 8. Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *pun.* 3. *in prima ſpecie irregularitatis.* Auguſt. Barboſa *dicta allegat.* 49. *num.* 5. Sanch. aliis relatis, *d. diſp.* 84. *num.* 11. Dixi debere eſſe ab alio corruptam, nam quia à ſe corruptam ducit fictione iuris virginem ducere cenſetur. Sicuti filij redduntur legitimi matrimonio ſubſequenti, ac proinde tanquam clericus virginem ducens gaudet priuilegio clericali, vt multis relatis docet Sanch. *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 84. *num.* 14. Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *num.* 6. Quod ſi inquiras rationem, ob quam ſi contrahas cum corrupta, ſis irregularis, non tamen ſi contrahas cum virgine, cùm ſis corruptus? Reſpondeo præcipuam rationem eſſe, quia ſic deciſum eſt. Congruentiam verò tradidit D. Thom. *in* 4. *d.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *qq.* 3. loquit enim omnem actionem ſpecificari ex termino ad quem. Cùm autem vir non à ſe ipſo, ſed à coniuge ſortiri debeat ſpeciem; quando hæc ſuam carnem in plures diuiſit, cenſetur ipſe interpretatione iuris in plures diuiſiſſe. Ad hanc interpretatiuam irregularitatem reducitur ea, quæ incurritur ob matrimonium contractum cum repudiata ab alio, *cap.* 1. *de Bigamis*, ibi: Vt bigami pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non aſcendant.

5. Secundò contingit hæc bigamia interpretatiua per acceſſum ad propriam vxorem, poſtquam illa adulterium commiſerit, tametſi à principio virgo accepta fuerit. Sicuti habetur *cap. ſi. laici* 34. *diſt.* Et tradunt omnes Doctores apud Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 3. *n.* 15. Sanch. *diſp.* 84. *num.* 15. Auguſt, Barboſa, *alleg.* 49. *num.* 8. Ratio eſt, quia maritus cognoſcens vxorem ab alio corruptam maritus corruptæ nuncupatur, ideóque perinde iudicandus eſt, ac ſi cum corrupta contraxiſſet.

6 Difficultas verò eſt, an hæc irregularitas contrahatur, ſi ignorans coniugis adulterium illam carnaliter cognoueris. Et idem eſt ſi à principio exiſtimans ducere virginem, duxeris corruptam? Negant Petr. de Ledeſm. *de matr. q.* 66. *art.* 3. *col. penult.* Eman. Saa, verbo *irregularitas bigamiæ, n.* 3. & inſinuant qui affirmant hoc impedimentum contrahi à viro ſcienter vxorem adulteram carnaliter cognoſcente, tacitè enim ſupponunt ſtante ignorantia non eſſe huic impedimento locum. Sic Gloſſa, *c.* 2. *Bigamus* Rebuff. *de pacific. poſſeſſor. num.* 194. Gregor Lopez *leg.* 35. *tit.* 5. *part.* 1. Anton. Cuchus *l.* 4. *inſtit. maiorat. tit.* 12. *num.* 175. Palatius *in* 4. *diſt.* 27. *diſp.* 4. Moueri poſſunt, quia actus ob quem irregularitas contrahitur, debet eſſe actus ab homine quatenus rationalis eſt, ac proinde ab illo quatenus ratione vtitur. Cognoſcens verò vxorem ignorans eſſe adulteram numquam liberè ſuam carnem diuiſit in plures. Ergo nunquam fundamentum præſtitit contrahendi hanc irregularitatem. Vnde Bernard. Diaz *in ſua pract. cap.* 16. *ad finem* affirmat virum fore tunc irregularem cognoſcendo adulteram, quando poteſt probare adulterium, quia in *c. ſi cuius* 34. *diſt.* expoſtulatur delictum vxoris euidenter probatum eſſe.

Nihilominus in his caſibus irregularitatem contrahi ducet ex communi ſententia Abbas *in c.ſi de adulterijs.* & *c.2.de bigamis n.*8.Nauarr.*c.*27.*n.*195. Suar. *diſp.*45. *ſect.*3.*n.*15.Garcia *de benefic.*7.*p.c.*6.*n.*16. Auguſt. Barboſa *allegat.*49.*n.* 9. Auila 7.*p. diſp.*8. *dub.*1. verſ. *tertio modo*.Sanch *l.*7.*diſp.*84.*num.*15.Paul.Laym. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *par.*5. *c.*6. *num.* 3. & alij innumeri apud ipſos. Quippe hæc irregolaritas non io pœnam alicuius delicti; neque ob infamiam vllam perſonæ, ſed ob defectum ſignificationis indicta eſt, quæ ſignificatio eſſe non poteſt, ſi maritus corruptæ fuerit, quia ſicut ipſa mulier in plures ſuam carnem diuiſit: ſic vir illam cognoſcens cenſetur io plures ſuam carnem diuiſiſſe. Ex qua ratione infertur manifeſtè te fore irregularem, etiamſi tua vxor abſque eius culpa ab alio cognita fuerit, quia excuſatio à culpa non impedit eius carnem in plures eſſe diuiſam, & conſequenter eius matrimonium à perfecta ſignificatione deficere. Sicuti notarunt Suar. Sanch. Barboſa, & alij *ſuprà*.

7. Tertiò contingit hæc bigamia interpretatiua, ſi contracto matrimonio; & conſummato poſt mortem coniugis, ſacris initieris, & ſic initiatus aliud tentes matrimonium contrahere, & conſummare: habetur expreſsè in *cap. nuper de Bigamis*, vbi hæc irregularitas indicitur non ob defectum ſignificationis, ſed ob prauum effectum opere ſubſecuto, & tradunt omnes Doctores. Hanc deciſionem *dicti cap. Nuper*, extendunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sayrus, *lib.*6. *cap.*4. *num.*7. Suar. *diſp.*49. *ſect.*2.*n* 6. Sanch. *lib.*7. *diſp.*84. *num.*3. Auguſt. Barboſa *de poteſt. epiſc. alleg.*49.*n.*11. Bonac. *diſp.*7.*q.*2.*p.* 5. *num.* 3. primò ad eum qui viueote propria vxore ſcienter aliam duxerit, quia quantum eſt ex parte ſua, effectum oſtendit ad duo matrimonia contrahenda, & licèt de iure ea non contraxerit; cõtraxit tamen de facto, quę fuit ratio deciſionis *dicti c. Nuper*. Secundò iidem Doctores præfatam deciſionem extendunt ad eum qui mortua prima vxore aliam ducit, quacum ligatus eſt impedimento dirimente ob eandem rationem praui affectus opere ſubſecuto. Cootrahens tameo in his duobus caſibus, debet habere intentionem contrahendi quantum eſt ex parte ſua ſecundum matrimonium, aliàs ſi hæc intentio deficiat, non videtur irregularitati eſſe locus: teſte Henriq. *lib.*12. *de matr. cap.*6. *num.*9. & *l.*14. *c.*6. *num.*9. Coninch. *diſp.*18. *dub.*11. *n.*111. Auila, Sanch. & Bonac *ſuprà*; tametſi contrarium ſentiat Suar. *diſp.* 45. *ſect.* 1. *n.* 10. quia ſine hac inteutione non eſt affectus maritalis cum opere ſubſequuto, quæ eſt ratio *ſuprad. cap. Nuper.* Fateor tamen difficile eſſe habere intentionem conſcius impedimenti dirimentis, qoia eſt intentio de obiecto impoſſibili; ideóque cenſeo ſufficere ad hanc irregularitatem contrahendam, ſi conſenſus ſolùm ſit de habendo illam mulierem in vxorem in foro externo, & vt talem tractando.

8. Verùm eſto in his duobus caſibus communis ſententia damnet irregularem ſic matrimonium contrahentem, attamen ſpectato iuris rigore improbabile non videtur ab irregularitate eſſe immunem. Vti teſtatur Coninch. *diſp.*18. *dub.*11. *num.*100. Henriq. *l.*12. *de matrim. cap.*6. *num.*9. & *in comment. litt. T.* & alij relati à Sayro, *lib.*6. *cap.*4. *num.*5. quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. *cap. is qui de ſentent. excommunicat. lib.* 6. At ob ſupradictos caſus in iure expreſſa eſt irregularitas. Etenim *cap. Nuper.* & *cap. finale, de Bigamis.* & *cap.* 1. *Qui clerici, vel vouentes.* & *cap decernimus* 28. *diſt.* & *cap. quiſquis* 27. *q.* 1. irregularitatem ſecundò inualidè contrahenti indicentes, loquuntur de eo qui ob impedimentum ordinis, vel religionis inualidè contraxit. Item in *cap.* 1. *de Bigamis*, vbi aſſeritur irregularem eſſe qui repudiatam duxerit. Nullus ergo textus eſt, in quo expreſsè habeatur irregulares eſſe laicos qui matrimonio valido contracto aliud tentant inualidum inire. Sed huic fundamento reſponderi poteſt, etſi expreſsè in iure hæc irregularitas non contineatur, contineri tamen in ratione decidendi textus *dicti cap. Nuper de Bigamis*, adiuncta communi Doctorum interpretatione. Quod ſufficit vt vim legis, & iuris expreſſionem contineat. Sicuti aduertit Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 6. *num.* 7. verſ. *alterum*: iunctis his quæ *cap.* 2. *circa finem* dixerat.

9. Tertiò hanc interpretatiuam irregularitatem extendunt communiter Doctores Ioann. Andr. *in d. c. Nuper num.* 3. & *ibi* Anton. *num.*8. Cardinal. *ad finem.* Abbas *num.*4. Ancharran. *num.* 1. *notab.* 3. Angel. verbo *bigamia num.*8. & *ibi* Silueſt. *q.*7. & alij apud Sanch. *lib.* 7. *diſp.*84 *num.*5. & Suar. *diſp.*49. *ſect.* 2. *num.*8. ad eum qui poſt matrimonium validè cootractum aliud inualidum init, & conſummat ignarus impedimenti dirimentis, eo quòd habuerit affectum cootrahendi duplex matrimonium, & de facto contraxerit, ac conſummauerit, ac proinde ineptus eſt ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia. Nihilominus verius cenſeo cum Sanch. *dicta diſp.* 84. *num.* 6. hunc non fore irregularem, quia hæc irregularitas neque ob defectum ſacramenti, neque ob affectum contrahendi duplex matrimonium induci poteſt. Non quidem ob defectum ſacramenti, quia ſacramentum irritum non eſt aptum ad ſignificandam vnionem Chriſti cum Eccleſia, ſicut neque concubinatus. Validum autem cùm ſit vnicum tantùm ab hac ſignificatione perfecta non deficit. Neque item ob affectum, quia hic affectus non fuit culpabilis, & peccaminoſus, ac proinde oon eſt dignus, vt hac pœna irregularitatis puniatur, quippe hæc irregularitas interpretatiua, ſicut & ſimilitudinaria in pœnam delicti commiſſi imponitur. Sicuti annotauit Hoſtienſ. *in dicto cap. nuper. num.* 5. & colligitur ex ipſo textu, vbi Innocent. III. voluit criminoſos audentes irrita matrimonia contrahere hac pœna irregularitatis punire. Ergo quando contrahens culpam excuſat, hanc irregularitatis pœnam euitat.

10. Quartò non deſunt doctores videlicet Henriq. *lib.*12. *de matr. cap.*6. *num.*9. & *in comment. litt. X.* Auila 7. *p. diſp.*8. *dub.*1. verſ. *ſed partem negatiuam.* Coninch. *diſp.*18. *dub.*11. *num.* 101. qui negant te irregularem eſſe contrahentem duplex matrimonium, ſi vtrumque inualidum ſit, quia hæc irregularitas nullibi inuenitur expreſſa, cùm *dict. cap. nuper.* & *finale de Bigamis* ſupponant prius matrimonium validum fore. Ex alia parte oon deficit ſacramento vera ſignificatio, cùm nullum ex illis matrimoniis ſit ſacramentum, nec legitimus cootractus. Cæterùm etſi ſpectato iuris rigore hæc ſententia amplectanda eſſet; quia tamen communi ſententiæ Doctorum irregularitatem in hoc caſu aſtruenti opponitur, admittenda non eſt. Sicuti illam non admittit Nauarr. *cap.*27. *num.* 195. Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 2. *num.* 11. Sanch. *lib.*7. *diſp.*84. *n.* 3. Sayrus *l.* 6. *c.*4. *num.*7. & *ſeqq.* Bonac. *diſp.*7. *q.* 2. *pun.* 5. *num.* 2. verſ. *reſpondeo.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. epiſc. alleg.*49. *num.* 11. & alij plures apud ipſos.

11. Bigamiam verò ſimilitudinariam appellamus, quæ contrahitur ex matrimonio attentato conſummato poſt votum caſtitatis factum io Religione approbata. Sicuti habetur *cap. quotquot.* 27. *q.* 1. ibi: Quotquot poſt virgioitatem pollicitam præuaricatæ ſunt profeſſione contempta inter bigamos haberi debebunt. Illa tamen præuaricatio debet eſſe per attentatum matrimonium. *Cap. monachos eadem cauſa*, & *q.* Et licèt prædictus textus in *cap. quotquot* loquatur de virginibus pollicitam caſtitatem præuaricantibus, vt rectè adnotauit Henriq. *lib.* 12. *de matr. cap.* 6. *num.* 10. *in com. litt. H.* quæ ſicut bigami repelluntur ab ordinibus, ipſæ à conſecratione repelli debent: attameo communis ſententia, quam pluribus firmant Sanch.

lib. 7. *de*

*lib.7.de matrim.cap.*85.*num.*5. Nicol.Garcia 7.*p. de benefic.cap.*6.*num.*15. Auguſt.Barboſa *alleg.*49.*num.*25. ex illo textu colligit religioſos matrimonium contrahentes de facto irregulares fore bigamia ſimilitudinaria, quia aliquo modo ſimiles ſunt duplex matrimonium contrahentibus, ſiquidem voto ſolemni caſtitatis contrahunt ſpirituale matrimonium cum Chriſto, à quo matrimonio,& vnione tentant recedere carnale matrimonium contrahendo.

12. Sed an hæc irregularitas extendenda ſit ad clericos in ſacris conſtitutos matrimonium contrahentes? difficultate non caret, eo quòd in *cap. Nuper. de Bigamis* deciditur ſacerdotes matrimonium contrahentes non eſſe verè bigamos, & in *cap. ſanè el.* 2. *de clericis coniugatis* videtur concludi non eſſe irregulares, ſiquidem poſt longam pœnitentiam committitur diſpenſatio Epiſcopo, cùm tamen irregularitas bigamiæ etiam illa in qua nullus adeſt ſacramenti defectus diſpenſari non poteſt ex textu in *cap. Nuper.* & *cap.fin. de Bigamis.* Atque ita hos ſacerdotes irregulares non eſſe docet Abbas *in dicto cap.nuper.num* 3. Gaſpar Hurtado *de irregul. difficult.* 13.*n.* 48. & probabile reputat Suar. *diſp.*49.*ſect.* 4. *n.* 6. Cæterùm hos clericos matrimonium contrahentes irregulares eſſe; tametſi non irregularitate orta ex bigamia docuit Paul. Layman. *lib.*1.*ſum.tract.*5.*par.*5.*cap.*6. *concluſ.*2. Priorem partem ſcilicet hos clericos irregulares eſſe docent ex communi ſententia Nauarr. *cap.*27.*num.*195. Suar. *diſp.*49. *ſect.*4.*n.* 6. Auila 7.*p.diſp.* 8.*dub.*1. verſ. *bigamia.* Sayrus *lib.*6.*cap.*4.*num.*22. Sanch.*lib.*7.*diſp.*85.*n.*5. Auguſt. Barboſa 2.*p.de poteſt.epiſc.alleg.*49.*n.*15. Nicolaus Garcia 7.*p.de benefic.cap.*6.*n.*15. Bonac.*t.* 1.*diſp.*7. *q.*2. *pun.* 5.*n.* 2. & alij apud ipſos. Et probari poteſt ex *cap.* 1. *Qui clerici vel vouentes*, vbi de diacono vxorem ducente dicitur poſſe Epiſcopum cum illo diſpenſare, vt ad ſacerdotium aſcendat peracta pœnitentia. Et in *c.*2. *eodem tit.* conceditur Epiſcopo poteſtas diſpenſandi cum ſubdiacono in aſcenſu ad ſuperiores ordines ea conditione, vt ad religionem tranſeat. Qui textus non loquuntur de contrahente cum vidua, nec de duplici matrimonio, ſed de vno etiam cum virgine poſt ordinem ſacrum contracto. Ergo illud ſufficit ad inducendam irregularitatem. Quod verò hæc irregularitas non ſit bigamiæ, ſed ex delicto: & in illius pœnam probari poteſt ex *dicto cap. nuper.* Et *cap. vlt. de Bigamis*, partim quia ibi negatur diſpenſatio pro bigamia etiam in qua nullus eſt ſacramenti defectus, partim quia ſuperflua eſſet deciſio *dicti cap. Nuper.*& *cap. finalis*, Indicentium irregularitatem clerico qui matrimonio valido contracto, & morte coniugis diſſoluto ſacris initiatus nouum matrimonium tentauit contrahere; vel tentauit viduam ducere poſt ſacram ordinationem, ſiquidem ex eo tantùm quòd ſacris initiatus duceret vxorem, irregularitas bigamiæ indicta erat in *cap. quotquot* 27.*q.*1.

13. Porrò bigamiæ irregularitas priuat bigamum omni priuilegio clericali, non ſolum priuilegio fori. Vt habetur expreſsè in *cap. vn. de Bigamis*, *lib.* 6. vbi addicuntur bigami coërcioni fori ſæcularis, ſed etiam priuilegio canonis, ſiquidem ibi dicitur: *Omni priuilegio declaramus eſſe denudatos.* Inſupérque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum clericalem. Quæ doctrina ſecundùm veriorem opinionem intelligenda eſt non ſolùm de bigamia propria, ſed etiam interpretatiua. Vti aduertit Suar. *diſp.* 49. *ſect.* 5. *num.*5. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. & 3. & alij apud ipſos. Quocirca ſub peccato mortali aſſerunt dicti Doctores, prohiberi huic irregulari deferre habitum clericalem, & tonſuram; ſiquidem bigamis deferentibus ius excommunicationem minatur. Vnde non poſſunt miniſteria etiam minorum ordinum ex officio exercere. Vt cauetur in Trident. *ſeſſ.*23. *cap.*17. *in fine de reformat.* & notauit Auila 7. *par. de benefic. diſp.*8.*dub.*3. Non tamen extendenda eſt hæc doctrina ad bigamiam ſimilitudinariam, ſeu ad eam irregularitatem, quæ à religioſo profeſſo, vel clerico ſacris initiato contrahitur ob matrimonium nullum attentatum, quia hi quouſque per ſententiam clericali priuilegio denudentur illud non amittunt, nec prohibentur habitum clericalem, ſeu religioſum deferre. Sicuti aliis relatis docent Sayrus *lib.*6. *theſauri, cap.* 5. *à num.* 2. Suar. *diſp.*49.*ſect.* 5. *num.* 7. Auila 7. *p. diſp.* 8. *dub.* 3.

14. Quoad diſpenſationem huius irregularitatis attinet, certum eſt poſſe ſummum Pontificem diſpenſare tam ad ordines ſuſcipiendos, quàm ad vſum ſuſceptorum. Quia hoc impedimentum eſt iure humano inductum. Neque obſtat Paulus dicens 1. *ad Thimot.* 3. Oportere Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum: nam etiam dicit non debere eſſe percuſſorem, & tamen in hoc vitio omnes admittunt diſpenſationem. Ratio verò eſt, quia *ibi* non videtur Paulus impoſuiſſe præceptum, ſed conſilium, & eſto eſſet præceptum, non eſt latum à Chriſto Domino, ſed ab Apoſtolo ex communi Apoſtolorum conſenſu. Sicuti tradit Silueſt. verbo *irregularitas bigamia.* *q.* 7 Armilla, *num.*9. Tabiena *q.vlt* Henriq.*lib.*12.*cap.*6. *num.* 11. Viuald. *candelab.*2.*p.* vbi *de irregular. bigamia,num.*34. Vt tamen Pontifex hanc diſpenſationem licitè concedat cauſa rationabilis adeſſe debet: aliàs peccabit, eſto valida ſit diſpenſatio. Sicuti colligitur ex *cap.* 2. *de Bigamis.* ibi: Cum bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet pro ſolo arbitrio diſpenſantis, nec pro leui cauſa, ſed graui. Vt explicat Suarez. *diſp.* 49.*ſect.*6 *num.* 1. & 6. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 6. *num.*3. Vel dic cum Sanch. *lib.*7. *diſp* 86. *num.* 6. non licere Epiſcopis, qui Pontificem conſulebant, an poſſent bigamos promouere.

15. Epiſcopus autem nullo modo habet poteſtatem diſpenſandi cum bigamis propriis, & interpretatiuis ad ſacros ordines ſuſcipiendos. Eſt ferè omnium ſententia, & conſtat ex *cap.ſuper eo de Bigamis. Cap. lector* 34. *diſt.* & aliis. Solùm video non improbari à grauiſſimis Doctoribus S. Thom. *in addit. ad* 3.*p.q.*66. *art.*5.& *in* 4. *diſt.* 27.*q.* 3.*art.* 3. *in corp.* & *ibi* Albert. Magnus *art.vlt.* Fauet Henriq.*lib.* 12. *de matr. cap.* 6. *num.*11.& *lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 2. nec improbabile reputat Suar.*diſp.*49.*ſect.*6. *num.* 8. poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo religioſo facto, ne detur occaſio vagandi. Verùm vt rectè Paludan. *in* 4.*d.* 27.*q.*4. *ar.*5. *concluſ.* 4. verſ. *tertio* Gabriel *eadem. diſt.* *q.* 3.*art.* 3. *poſt dubium* 4. Sotus *ibi*,*q.*3.*art.* 3.*concluſ.*... affirmant hanc poteſtatem neque vſu receptam eſſe, neque iure probari poſſe maximè in bigamia propria.

16. Quoad bigamiam verò interpretatiuam maximè quæ ex delicto ortum habet, ſiue delictum fuerit proprium, vt cùm contrahis duplex matrimonium inualidum, vel vnum validum, & alterum inualidum, ſiue delictum fuerit alienum, vt cùm contrahis cum corrupta, vel cognoſcis vxorem adulteram, defendunt poſſe Epiſcopum ad ordines ſacros cum quocunque bigamo diſpenſare, etiamſi religionem non ingrediatur. Turrecremata *in cap. lector.* 34. *diſt.* Paludan. *diſt.* 27 *quaeſt.*4. *art.* 5.*num.* 35. Armilla *num.* 9. Tabiena *q. vlt.* Sed hic modus dicendi abſolutè ſumptus ſuſtinendus non eſt, vtpote qui nullum in iure fundamentum habet. Vti aduertit plures referens Sayrus *lib.* 6, *theſ. cap.* 7. *num.*5. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 86. *num.* 12. Attamen ſi prædicta bigamia ex delicto proprio conſurgat, ſatis probabile eſt ſi delictum occultum fuerit, poſſe Epiſcopum diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. vt aduertit Sanch. *dicta diſp.* 86, *num.* 13. Quinimo poſſe diſpenſare, etiamſi ex delicto alieno hæc bigamia emanauerit,

vt contingit, cùm corruptam ducis, vel vxorem adulteram agnoſcis, docuerunt Henrriq. *lib.* 12. *de matr. c.* 6. *in fine.* & *lib.* 14. *cap.* 20. *num.* 2. Barboſa *a.p. de poteſt. epiſc. alleg.* 49. *num.* 25. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. quia Trident. non diſtinguit, an ex delicto proprio, vel alieno oriatur.

17. Verùm ſi de ordinibus minoribus, & beneficio ſimplici loquamur, probabilis eſt ſententia affirmans poſſe Epiſcopum etiam cum bigamis propriis diſpenſare, vt hos ordines minores, & beneficia ſimplicia obtineant. Quæ fuit ſententia D. Thom. *in* 4. *d.* 27. *q.* 2. *art.* 3. vbi Paludan. *q.* 4. *art.* 5. *concluſ.* 4. Durand. *q.* 4 Gloſſa verbo *diſpenſare in cap.* 2. *de Bigamis.* Nauarr. *c.* 27. *num.* 197. Henrriq. *lib.* 12. *de matr. c.* 6. *n.* 11. & *lib.* 14. *de irregular. c.* 20. *n.* 2. Azor. 2. *p. lib.* 5. *cap.* 10. *q.* 2. & *l.* 6. *c.* 4. *q.* 8. *&* 11. Sayrus *lib.* 6. *theſ. c.* 7. *n.* 11. Sanch. *l.* 7. *de matr. diſp.* 86. *n.* 11. Paul. Comitolus *l.* 1. *q.* 106. *num.* 5. *&* 6. Auila 7. *p. de irregular. diſp.* 7. *dub.* 4 Miranda *man. prælat. t.* 2. *q.* 8. *art* 2. *concluſ.* 2. & alij apud ipſos: & colligitur ex *cap. ſuper eo*, & aliis ſub *Rub. de bigamis*, vbi arcentur bigami ab ordinibus, ſermo eſt de ordinibus ſacris. Et licèt in *cap. vn. de bigamis lib.* 6. generaliter ab ordinibus bigami excludantur, & in Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 17. ſpecialiter ab vſu ordinum minorum hoc, inquit Sayrus *ſuprà dicto cap.* 7. *n.* 12. intelligendum eſt per ſe, & nulla intercedente cauſa rationabili diſpenſandi. Præterea in *cap. lector*, 34. *diſt.* datur facultas bigamo vt in lectoratu permaneat ex diſpenſatione iniquam, vt ait Gloſſa, *&* Suar. *diſp.* 49 *ſect.* 5. *num.* 3. & ſubditur, ſi neceſſitas ſit ad ſubdiaconatum promoueatur, qui ordo tempore antiquo inter minores computabatur, vt pluribus comprobant Suar. *diſp.* 49. *de cenſur. ſect.* 5. *num.* 1. & *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 12. Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 86. *num.* 11. Sayrus *lib.* 6. *theſaur. c.* 7. *n.* 8 Congruentiam huius ſententiæ aſſignauit Sotus *in* 4. *d.* 27. *q.* 3. *art.* 3. *concluſ.* 2. dicens ex ſuſceptione minorum ordinum non mancipari irreuocabiliter diuino cultui ordinatum; meritò ergo concedi poteſt Epiſcopo horum diſpenſatio.

18. Nihilominus etſi propter Doctorum authoritatem hæc ſententia vt probabilis ſuſtinenda ſit, veriorem, & probabiliorem reputo, quæ negat Epiſcopo hanc diſpenſandi facultatem. Sicuti docuerunt Armendariz *in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 19. *de foro compet. num.* 16. Nicol. Garcia 7. *p. de benefic. c.* 6. *num.* 5. Praxis noua Epiſcopalis 1. *p. c.* 1. *num.* 60. Franciſc. Leo. *in theſauro fori Eccleſiaſt.* 2. *p. c.* 8. *num.* 36. Auguſt. Barboſa *alleg.* 49. *num.* 25 *iuncto num.* 22. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap. circa finem.* Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 2. *pun.* 5. *num.* 15. referúntque deciſum à ſacra Cardinalium congregatione, & colligitur ex *cap. vnico de Bigamis lib.* 6. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 17. vbi expreſsè prohibetur bigamis vſus, & exercitium minorum ordinum. Qua in lege vtpote à Concilio lata nequit Epiſcopus diſpenſare, cum nullibi habeatur hanc illi eſſe facultatem conceſſam.

19. Quod ſi de diſpenſatione bigamiæ ſimilitudinariæ loquamur, omiſſis variis ſententiis abſolutè dicendum eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam ad ſuſcipiendos ordines ſacros, illiſue vtendum. Sicuti colligitur ex *cap. De diacono* 1. *Qui clerici, vel vouentes*, & *cap. ſanè el.* 2. *de clerico coniugato*, ibi: Officio ſuo teſtitui poterunt, & ex indulgentia ſui Epiſcopi eius executionem habere. Sic Tolet. *lib.* 1. *cap.* 68. *concluſ.* 6. Suar. *de cenſur. diſput.* 49. *ſect.* 6. *num.* 18 Sanch. *lib.* 7. *de matr. diſp.* 86. *num.* 20. Garcia 7. *p. de benefic. cap.* 6. *num.* 15. & alij plures apud ipſos. Vnde cùm in *cap. nuper de Bigamis*, prohibetur concedi diſpenſationem his clericis in ſacris contrahentibus nuptias, non eſt propter bigamiam ſimilitudinariam ex matrimonio poſt ſacros ordines celebrato, ſed ob bigamiam interpretatiuam, qua ligati fuerunt ex duplici matrimonio, altero ante Ordinationem validè ſuſcepto, altero poſt ordinationem non de iure, ſed de facto inito, vt bene adnotauit Auila 7. *p. diſput.* 8. *dub.* 4. *concluſ.* 4. Sanch. multis relatis *lib.* 7. *diſp.* 86. *num.* 20. Neque obſtat textus in *c. ex litteris el.* 2. *Qui clerici, vel vouentes*, vbi ſubdiaconum contrahentem nuptias inquit Pontifex non eſſe permittendum in ſubdiaconatu miniſtrare, neque ad vlteriores ordines aſcendere, niſi religionem fuerit ingreſſus. Non inquam obſtat: qui loquitur de conſilio, non de præcepto teſte Gloſſa *ibi*, *&* Abbate Alexand. de Neuo *in fine.* Innocent. *num. vnico.* Sanch. *dicto n.* 20. *& num.* 21. aduertit cum huiuſmodi clerico in ſacris conſtituto viduam ducente poſſe Epiſcopum ad beneficium ſimplex diſpenſare, ex *cap. presbyterum* 28. *diſt.* Presbiterum (inquit Concilium) non legalibus nuptiis detentum cathedram quidem habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus. Sed hic textus videtur de beneficio habito ante irregularitatem loqui; non de poſtmodum obtinendo.

20. Si autem hæc irregularitas bigamiæ ex delicto occulto proueniat, poterit Epiſcopus in ea diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* quia non ex ſignificationis defectu, ſed ex delicto prouenit. Sicuti tradit Sanch. *l.* 7. *diſp.* 86. *n.* 23. Aloyſius Ricius *reſolut.* 220. Auguſt. Barb. *alleg.* 49. *in fine.*

21. De Prælatis religionum, an poſſint cum ſuis ſubditis, & cum ſæcularibus diſpenſare? Dicendum eſt ea vi iuris communis non poſſe, ex recepta tamen conſuetudine poſſe videntur circa ſuos religioſos, quidquid Epiſcopus poteſt circa ſibi ſubditos, vt docuit Ludouic. de Miranda *in man. prælat. t.* 2. *q.* 8. *art.* 2. Henrriq *l.* 12. *de matr. cap.* 6. *n.* 11. Barboſa *dicta alleg.* 49. *in fine.* Ex particulari autem priuilegio poſſunt Prælati mendicantes cum ſuis religioſis bigamis diſpenſare ad ſacros ordines ex priuilegio Sixti IV. relato in *Compend. Minor.* verbo *abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 4. concedentis facultatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & mutilatione. Cùm igitur non excipiatur bigamia, cenſenda eſt in clauſula generali comprehenſa, quia poteſtas diſpenſandi latè eſt interpretanda. Quinimo in *noſtris priuilegiis*, verbo *diſpenſatio*. §. 5. *&* 6. datur facultas Præpoſito Generali, & quibus ipſe delegauerit diſpenſandi cum ſuis ſubditis in omni irregularitate. Circa ſæculares nullam video poteſtatem conceſſam eſſe religioſis, vt poſſint in hac irregularitate bigamiæ diſpenſare.

22. Commiſſario autem Cruciatæ non eſſe conceſſam poteſtatem diſpenſandi in bigamia tradit Henrriq. *l.* 7. *de indulgent. c.* 13. *n.* 5. & Auila 7. *p. d.* 8. *dub.* 4. *concl.* 6.

23. Vltimò dicendum eſt in petenda diſpenſatione bigamiæ ſatis eſſe, ſi explices duo matrimonia contraxiſſe, etiamſi plura contraxeris, quia nullus textus trigamiæ meminit, ſed ſolius bigamiæ. Sicuti iudex plures ſuſpendens non tenetur mentionem facere de omnibus illis, ſed ſatisfacere ſi dicat morte hominem condemnaſſe. Et tradit Nauarr. *conſ.* 2. *de Bigamis.* Henriq. *l.* 12. *de matr. c.* 6. *n.* 9. Auila *dicta diſp.* 8. *dub.* 4. *concluſ. vlt.* Sanch. *l.* 7. *de matr. diſp.* 86. *n.* 24. ſpecies tamen bigamiæ neceſſariò eſt fatenda, quia difficiliùs in bigamia propria, quàm in bigamia interpretatiua, & in hac quàm in ſimilitudinaria diſpenſatur. Sicuti notauit Sanch. *ſuprà* Quod ſi duplici bigamia ligatus ſis, vtriuſque mentionem facere debes, vt de ſe conſtat.

PVNCTVM IX.

De ſecunda irregularitate proueniente ex defectu natalium.

1 *Qui ex legitimo matrimonio, vel probabiliter exiſtimato nati non ſunt, irregulares cenſentur.*

2 *Aliqui*

2 *Aliqui cenſent, ſi hoc uitium occultum ſit ab irregularitate excuſare. Sed non approbatur.*
3 *Cùm dubium eſt de illegitimitate, non es reputandus irregularis.*
4 *Hæc irregularitas aufertur matrimonio ſubſequenti.*
5 *Item per abſolutam legitimationem Pontificis.*
6 *Tertiò per diſpenſationem.*
7 *Epiſcopi hanc diſpenſationem ad ordines minores, & beneficium ſimplex concedere poſſunt.*
8 *Quid ſub nomine beneficij intelligatur.*
9 *Ad ordines maiores, & ad beneficium curatum nequaquam Epiſcopus diſpenſare poteſt.*
10 *Si hae irregularitas ex delicto occulto proueniat, aliquibus placet diſpenſare Epiſcopum poſſe; ſed non approbatur.*
11 *Non eſt opus Epiſcopum hanc diſpenſationem concedentem eſſe conſecratum.*
12 *Profeſſione Religionis hac irregularitas tollitur quoad ordines ſuſcipiendos, ſed non quoad prælaturam.*
13 *Si illegitimus fuit ordinatus abſque diſpenſatione, impeditus eſt ab executione ordinum.*

1 HÆc irregularitas conuenit iis quorum natiuitas à legitimo matrimonio, vel probabiliter exiſtimato deficit; eáque de cauſa ex defectu natalium nuncupatur. Quos meritò excluſit Eccleſia ab ſtatu clericali tum in honorem ſtatus clericalis, quem vitioſa eorum origo deturpat, tum in deteſtationem paternæ incontinentiæ, tum ne illius imitatores exiſtant. Vti colligitur ex *c.1.&* *finali de filiis presbiterorum in decreta lib.* & *in 6.* & ex *c.per venerabilem. Qui filij ſint legitimi*, & ex aliis capitibus quæ referuntur 56. *diſt.* & tradunt omnes, ſpecialiter videri poteſt Nauarr. *cap.27.n.* 201. Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2.p.§.3.num.4.* Henriq *lib.* 14.*c.8.n.* 10. Sayrus *lib. 6. theſauri, c.* 10. *à principio*. Vide quæ diximus *tract.13. de benefic.d.4.p.1.§.1.* vbi explicuimus latè qui dicantur illegitimi.

2. Duplex tamen in præſenti eſt difficultas. Prima an hoc vitium occultum te irregularem conſtituat? Negat Alphonſ de Caſtro aduerſus communem ſententiam tam de hoc vitio, quàm de quolibet alio, *lib.* 2. *de lege pœnali c. vlt. concluſ.* 3. ſequutus Vincentium relatum ab Angelo, verbo *homicidium* 5.*q.*1. Ducitur Caſtro primò ex *cap. ex terrore de temporib. ordinat.* vbi criminoſus notorius ab ordinibus ſuſcipiendis repellitur, admittitur tamen peracta pœnitentia, ſi crimen occultum ſit. Ergo ex crimine occultò non emanat irregularitas. Secundò ſi illegitimus reputatus legitimus irregularis cenſetur, cogitur ſuum vitium occultum manifeſtare ſaltem Epiſcopo, vel Pontifici à quo impetranda eſt diſpenſatio. At iniquum eſt obligare quemlibet, vt ſe ipſum infamet, ergo irregularis cenſendus non eſt.

Sed hæc leuia ſunt, vt à communi, & certa ſententia recedamus. Nam textus in *cap. ex terrore*, excludit criminoſum notorium ab ordinibus ob irregularitatem infamiæ, quæ ſtante delicto occulto nulla eſt, ac proinde nulla eſt irregularitas. Secundum argumentum vim tantùm habet caſu quo Eccleſia illegitimum reputatum legitimum obligaret ad ordines ſuſcipiendos, at Eccleſia neminem obligat ad ordinum ſuſceptionem, ideóque falſum eſt obligare quemlibet vt ſe ipſum infamet. Quod ſi in aliquo caſu graue damnum illegitimus vitare non poſſet niſi ordines ſuſcipiendo, ceſſaret obligatio irregularitatis alia efficaciori obligatione ſuperueniente, non tamen inde probatur non fore irregularem. Quapropter omnino dicendum eſt illegitimum quantumuis occultum; & communiter legitimum reputatum verè irregularem eſſe, quia textus in *cap.* 1. & *cap. fin. de filiis presbiteror.* & alijs *in princ* relatis, ababſolutè illegitimum ab ordinibus excludunt nulla diſtinctione facta de publico, vel occulto. Sicuti adnotarunt Nauarr. *cap.27.num.* 201. Couarruu. *Clem. ſi furioſus 2.p.§.3.num.4.* Vgolin. *de irrgularit. cap.* 44. §. 1. Gutierr. *lib.*1. *canon. q. cap.* 13. *num.* 20. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 10.*num.* 36. Azor. 1. *p. inſtit. mor. lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 23. Auila 7. *par. de cenſur. diſp.* 3. *dub.* 6. *concluſ.* 1. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 11. *in princ.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 5. *num.* 1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 1. *p.* 3. *n.* 2. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.* 16. & alij paſſim.

3. Secunda difficultas eſt: an ſtante dubio de illegitimitate, reputandus quis ſit illegitimus, & conſequenter irregularis? Hanc difficultatem examinaui *dicto tract.* 13. *de benefic. diſp.4 p.1. §. 1. in fine*, loquens de filiis expoſitis, de quibus non leue dubium eſt, an ex legitimo toro nati reputandi ſint, & reſolui vt legitimos eſſe habendos ad ordines, & beneficia, neque vlla diſpenſatione etiam Epiſcopi indigere: quod præter Doctores *ibi* relatos docent Sayrus *lib.* 6. *theſauri cap.* 10. *n.* 29. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 12. Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 5. *n.* 2. & ſumitur ex *reg.* 56. *ff. de Regulis iuris*, ibi: Semper in dubiis benigniora præferenda ſunt. Maximè cùm in iure ſtatutum ſit nullam irregularitatem contrahi niſi in caſibus à iure expreſſis. *Cap. is qui de ſentent. excommunicat. lib.6.* At in iure expreſſum non eſt ob illegitimitatem dubiam contrahi irregularitatem. Quod ſi dicas filios expoſitos eſſe illegitimos, non eſt dubium, ſed moraliter certum, cùm rarò legitimi exponantur? obſtat: quia negari non poteſt aliquando legitimos exponi: fauore ergo legitimorum qui poſſunt eſſe, omnes reputantur legitimi. Vnde in *cap.1. de infantib. & languidis*, ij infantes etiamſi ſerui fuerint efficiuntur liberi, & liberti fiunt ingenui, quia ius canonicum, & ciuile intendit ijs quoad fieri poſſit, fauere, vtpote omni ſubſidio humano deſtitutis. Illud eſt certum, Epiſcopum cum his diſpenſare poſſe, non quia in defectu natalium certo poteſtatem habeat diſpenſandi, ſed quia hic defectus aliquo modo eſt dubius, ideóque ex epicheia cenſetur Epiſcopi poteſtati ſubiectus: vt tradunt Suar. *diſp.* 50. *de irregular. ſect.* 4. *n.* 4. *ad finem.* & Bonac. t. 1. *diſp.* 7. *q.* 2. *pun.* 3. *num.* 10. Paul. Laym. *l.* 1. *tract.* 5. *par.* 5. *c.* 5. *in fine.* quamuis ſentiant hos eſſe irregulares.

4. Hæc irregularitas multipliciter auferri poteſt. Primò per ſubſequens matrimonium, caſu quo parentes tempore copulæ habiles ad contrahendum extiterint. Nam matrimonium ſubſequens quaſi retrotrahitur vſque ad tempus conceptionis ex benignitate iuris canonici, & prolem antea ſuſceptam legitimam reddit, ac ſi ex vero, & legitimo matrimonio nata ſit; vt deciditur *c. tanta qui filij ſint legitimi.* De qua legitimatione, & qua ratione contingat latè egi *d. tract.* 13. *de benefic. diſp.4. pun.* 1. §. 2. & 3.

5. Secundò tolli poteſt hæc irregularitas per abſolutam legitimationem Pontificis; alius enim non poteſt ad effectus iure canonico inductos hos irregulares legitimare, vt multis comprobat Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 8. & dixi *ſuprà.* §. 4. & 5. ſolùm commiſſarius Cruciatæ poteſtatem habens diſpenſandi in matrimonio irrito ob occultum impedimentum affinitatis ex illicita copula, quando in vno ex contrahentibus adfuit bona fides. poteſt etiam legitimare prolem in foro conſcientiæ quoad ordines, & beneficia. Vnde ſi à principio contractum fuit matrimonium bona fide ſaltem vnius, etiamſi poſtea parente conſcio impedimenti filius genitus, & natus ſit, poterit commiſſarius hunc filium ſpurium legitimare. Sicuti adnotauit Henriq. *l.7. de indulgent. c.* 13. *num.* 5. *in fine.* Thom. Sanch. *lib.8. de matr. diſp.* 6. *à num.* 25. Quam legitimationem nullatenus concedere commiſſarius poterit ſeparatam à reualidatione matrimonij, quia hæc poteſtas ſolùm in fauorem

Digitized by Google

mat i nonij commiſſario concěditur, vt aduertit Sanch. *ſuprà.*

9. Tertiò aufertur hæc irregularitas diſpeoſatione. Differt autem diſpenſatio à legitimatiooe, quia legitimatio eſt quoad omnes effectus, éſtque quædam habilitas perſonæ, & illius ad primæuam naturam reſtitutio, diſpenſatio verò effectua reſpicit radicali perſonæ inhabilitate remaoente, vt docet Panormit. *in cap. per venerabilem. Qui filij ſint legitimi.* Couarruu. *4. decretal. 2. p. cap.* 8. §. 8. *n.* 1. Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 8. eáque de cauſa legitimatio eſt latè interpretanda. Secùs diſpenſatio. Quapropter eſto legitimatus à Pontifice habilis ſit ad ordines, beneficia, & dignitates æquè ac legitimus, non tameo ſic diſpenſatus, ſed ſpectanda ſunt verba diſpeoſationis, & ſtrictè interpretanda, vt ferè omnea Doctores docent *ex cap. quod dilectio de conſanguinit. & affinit.* & *cap. fin de filijs presbiterorum*: Eſt enim diſpenſatio iuris communis relaxatio. Quocirca diſpenſatus ſimpliciter ad ordines, intelligitur ſolùm ad minorea diſpenſatus, Gloſſa *in cap. litteras* verbo *ordinari, de filijs presbiteror.* Et *in cap. vlt. eodem. tit. in* 6. verbo *ad ordines.* Suar. *de cenſur. diſp.* 41. *ſect.* 3. *n.* 3. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 86. Azor. 2. *p. lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 6. & diſpenſatus ad ordinea non eſt diſpenſatus ad beneficia, quia ſunt ſeparabilia. Panormit? *in cap. literas. n.* 6. *in fine de filiis presbiteror.* Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 10 *num.* 21. Azor. *ſuprà. q.* 5. Sanch. *n.* 27. Barboſa *alleg.* 45. *num.* 6. Et diſpenſatus ab beneficium de vnico, & ſimplici intelligitur. Barboſa *ibi.* Sayrus aliis relatis, *n.* 25. *&* 32. ſolùm eſt dubium an ex vi huius diſpenſationis poſſit illegitimus obtinere aliud beneficium primo relicto; Negat Couarruu. *in* 4. *decretal.* 2. *p. cap.* 8. §. 8. *num.* 5. verſ. *ſexto,* Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *in fine,* & alij relati à Sanch *lib.* 8 *de matr. diſp.* 31. *num.* 6. eo quòd diſpenſatio ſit ſtricti iuris, & ſtrictè intelligenda: & facit textus in *cap.* 1. §. *ille verò de filiis presbiteror.* vbi diſpenſatus ad beneficium poteſt vnicum tantùm obtinere. Sed contrarium ſcilicet poſſe ſucceſſiuè plura beneficia obtioere, probabile eſt, cùm enim quilibet poſſit plura beoeficia ſimplicia, quorum quodlibet congruæ ſuſtentationi non ſufficit, obtinere abſque diſpenſatione, illegitimua ſecundùm communiorem ſententiam hac poteſtate priuatur, ac proinde etſi diſpenſatus ſit ad beneficium, non cenſetur diſpenſatus, niſi ad vnicum tantùm, vti explicat Sanch. alijs relatis *dicto lib.* 8. *de matrim. diſp.* 51. *num.* 11. Neque item ex diſpenſatione ad curata beneficia cenſetur diſpenſatio facta pro canonicatibua, vel dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis, quia ſuot omnino diuerſa, & propter eorum qualificationem debent neceſſariò exprimi. Ob quam rationem ſub diſpenſatione etiam generali ad quæcunque beneficia noo compehenduntur. Vti aduertit Barboſa *dicta allegat.* 45. *n.* 8. *&* 9. Sayr. *cap.* 10. *num.* 26. *&* 29. Nec ſub diſpenſatione ad dignitates comprehenditur dignitas maior Eccleſiæ Cathedralis, & principalis Eccleſiæ Collegiatæ.

7. Difficultas eſt qui poſſint hanc diſpenſationem concedere? & de Pontifice non eſt quœſtio, cùm ab illo irregularitas emanauerit, De Epiſcopis omnes tenentur concedere poſſe diſpenſare cum quocunque illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, quia ſic habetur *cap.* 1. *de filiis preſbiteror. lib.* 6. Quod ſi huic ſimplici ſit annexum curatum non obinde impeditur diſpenſatio, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis cui adhæret. Sicuti docet Gonzalez, *reg.* 8. *cancell. gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 18. Auguſt. Barboſa *de poteſt. epiſc. alleg.* 45. *n.* 24. Vazq. *de benefic. c.* 3. §. 1. *dub.* 3. *in fine n.* 7. tametſi contraſentiat alios referens Sayrus *lib.* 6. *theſauri, c.* 11 *n.* 11. Hæc tameo conceſſio non extenditur ad ſuum familiarem triennalem illegitimum quo cum diſpenſare nequit, teſte Nauarr. *conſ.* 27. *de temporib. ordinat.* Auila 7. *p. de cenſur. diſp.* 3. *concl.* 2. & latiùs diximus *tract. de ordine p.* 15. *n.* 6.

8. Sub beneficio ſimplici ſi ius antiquum ſpectetur, comprehenditur canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, quia neque eſt dignitas, neque perſonatus, ſed beneficium ſimplex reſidentiam requirens, ſicuti notat Gloſſa *in c.* 1. verbo *beneficium de filiis presbiteror. l.* 6. & *ibi* Archidiac. *&* Geminian. Panormit. *in cap. fin. eod. tit.* Tabiena, verbo *beneficium.* 2. §. 14. Nauarr. *conſ.* 3. *de ætate, & qualit. ordinandor. ad* 5. *quæſt.* & *conſ.* 43. *de prebendis. num.* 1. per textum *in cap. ſtatutum. de Reſcriptis, lib.* 6. Suar. *diſp.* 50. *de cenſur. ſect.* 5. *n.* 6. Dixi: *Si ius antiquum ſpectetur,* nam ſpectata diſpoſitione Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de reformat.* annectentis omnibua canonicatibus, & integris portionibus Eccleſiæ Cathedralis ordinem ſacrum, aſſerendum eſt non poſſe Epiſcopum diſpenſare, cum illegitimo in canonicatibus, & portionibua Eccleſiæ Cathedralia, & quibuſcuoque alijs beneficijs ſacrum ordinem annexum habentibus, nam cùm ipſi interdicta ſit diſpenſatio ad ſacros ordinea, vt dicemus, conſequenter interdicta cenſetur ad beoeficium, cui ipſi ordinea annectuntur, ſiquidem abſque illorum ſuſceptione nequit beneficium retioeri, vt aduertit Henrr. *lib* 14. *cap.* 8. *n.* 10. *in fine.* Sayrus *l.* 6. *theſauri, cap.* 11 *n* 13. Auila 7. *p. de cenſur d.* 3. *dub.* 3. verſ. *tertio notandum.* Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.* 2. *num.* 65. *&* 68. Auguſt. Barboſa *allegat.* 45. *n.* 24. *&* 32. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 2. *p.* 3. *circa finem.* Inclinat Leſſius, *l.* 2. *de inſtit. cap.* 34 *dub.* 18. *n.* 86. & alij apud ipſos.

Quod ſi dicas canonicatum, & portiooem Eccleſiæ Cathedralis non requirere ordinem ſacrum actualiter, hoc eſt cum recipitur, ſed ſolùm vt intra annum accipiatur. Ergo ſtare poteſt quod Epiſcopus ad prædictum beneficium cum illegitimis diſpenſet, quin diſpenſationem concedat ad ordinea ſuſcipiendos, ipſéque illegitimua ſuſcipere poterit ex diſpenſatione Epiſcopi canonicatum, & poſtmodum adire Pontificem, vt ad ordines ſacros diſpenſationem concedat, aliàs canonicatui renunciabit, in quem dicendi modum propendet Azor. 2. *p. inſtit. moral. lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 15. ſed reſpondendum eſt, ſatis eſſe ordinem ſacrum ex obligatione ſuſcipiendum annecti canonicatui, vt non poſſit Epiſcopua in canonicatu diſpenſare cum illegitimo, quandoquidem non poteſt ad ordinem ſacrum. Nam eo ipſo, quo ordo ſacer canonicatui annectitur, debet canonicatum ſuſcipiens habilis eſſe ad eum ordinem ſuſcipiendum, quod abſque diſpenſatione Pontificia præſtari oon poteſt. Conceſſa tamen Pontificia diſpenſatione ad ſacros ordines optimè poterit illegitimus ex Epiſcopi diſpenſatione ad canooicatum, ſeu portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad quodlibet aliud beneficium ſimplex ordinem requirens promoueri, quia ceſſat obſtaculum. Leſſius *d. cap.* 34 *dub.* 18. *num.* 86. Garcia. 7. *p de benefic. cap.* 2. *n.* 68. Ad dimidiam verò portionem Eccleſiæ Cathedralis, & ad canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ poteſtas eſt Epiſcopis conceſſa in *cap.* 1. *de filijs presbiter.* diſpenſandi cum illegitimia, ſiquidem non habent ordinem ſacrum annexum, vt aduertit Garcia *ſuprà.* Gonzal. *ad reg. cancell. gloſſ.* 5. *num.* 98. *& ſeqq.*

9. Porrò Epiſcopus ad ordines maiores, & ad beneficium curatum, dignitatem, & perſonatum nullatenua diſpenſare cum illegitimo poteſt ex expreſſa deciſione textus in *c. finali de filijs presbiteror.* Et tradunt ex communi Leſſius *lib.* 2. *de iuſtitia cap.* 34. *dub.* 18. *num.* 86. Nicol. Garcia multis relatis 7. *p. de benef. cap.* 2. *num.* 53.

10. Solùm ex *cap. cum pridem de renunciat.* & ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reforma.* eſt nonnulla difficultas, an poſſit Epiſcopus cum illegitimo cuius vitium occultum eſt diſpenſare. ſiquidem poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, quæ ex delicto occulto proueniunt, neque Concilium diſtinguit, an delictum debeat eſſe proprium, ao alienum, maximè cùm hæc facultas latè interpretanda ſit, vtpote beneficium

Principis,

Digitized by Google

Principis, & iure communi inſertum. Prætetquam quòd Trident. ideò conceſſit Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, ne animæ illaqueatæ eſſent, ſi obligarentur Sedi Apoſtolicæ crimina ad diſpenſationem obtinendam detegere, quæ ratio in præſenti locum habet. Atque ita ſentit Auila 7. *de cenſur. diſp.* 3. *dub.* 7. inclinat Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. *n.* 10. & probabile reputat Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 5. *nu.* 2. & Coninch. *diſp.* 18. *dub. vlt. circa finem.* Sed contrarium vt longè verius tenendum eſt, prout docuit Nauarr. *cap.* 27. *n.* 194. Vgolin. *tract. de irregul. cap.* 44. §. 1. *n.* 4. Soar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *num.* 5. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 2. *pun.* 3. *in fine.* Coninch. & Layman. *loc. alleg.* Gaſpar. Hurtado *de irregul. diffic.* 20. *num.* 65. Quia hæc irregularitas per ſe non prouenit ex delicto parentum immediatè, nam eſto parentes matrimonio non coniuncti ex defectu libertatis à culpa excuſarentur in generatione filij, filius æquè irregularis eſſet, ac quando genitus eſt à parentibus culpam committentibus, quia non ex culpa parentum hæc irregularitas naſcitur, ſed ex indecentia, quam contrahit filius, eo quòd genitus ſit è parentibus matrimonio non coniunctis. Ad irregularitates autem prouenientes ex indecentia etſi fundamentum habeant in aliquo crimine, non datur in Trident. facultas Epiſcopis diſpenſandi, & ſic in praxi obſeruatum eſt. Probabilius autem ſuſtineri poſſet, quod Epiſcopus diſpenſaret cum illegitimo ordinato in ſacris bona fide, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret, quia per ipſam ordinationem bona fide ſuſceptam videtur ius aliquod ad vſum acquiſiuiſſe, vt docuit Nauarr. *tit. de filiis presbiter. conſ.* 4. *nu.* 2. & *conſ.* 3. *de ætate, & qualit. ordinandor. ad ſecundam quæſt.* Henriq. *lib.* 12. *de matr. cap.* 20. *n.* 1. & *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. Auila 6. *p. diſp.* 3. *dub.* 6. verſ. *ſextò notandum.* Paul. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5 *cap.* 5. *n.* 2. fauetque *cap. Lugdunenſis* 9. *q.* 2. & *ibi* Gloſſa. Quinimo non videtur improbabile quod tradit Layman. poſſe inquam Epiſcopum diſpenſare cum hoc illegitimo, vt in ſuſceptis miniſtret, tametſi mala fide ordines ſacros ſuſcepiſſet. Argum. *cap. niſi cùm pridem de renunciat.* ibi: Licet irregularitatem non potuerit ſubticere; ſi tamen & culpa latet, & cauſa cum eo qui laudabiliter ſuum impleuit officium (iniuncta ſibi pœnitentia ſalutari) poteſt non minus vtiliter, quàm miſericorditer diſpenſari.

11. Pro ſupradictis duo ſunt aduertenda. Primum nomine Epiſcopi potentis concedere diſpenſationem ad ordines minores, & beneficium ſimplex, intelligi electum, & confirmatum, etiam ſi conſecratus non ſit, quia ad vſum huius poteſtatis non ordo, ſed iuriſdictio requiritur. Quapropter tranſit in Capitulum Sede vacante, & in alios prælatos habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sicuti notauit Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 6. Auguſt. Barboſa *alleg.* 45. *n.* 25. Secundum: in impetranda legitimatione prolis neceſſariò fatendum eſſe coïtum, an inquam fuerit ex ſoluto, & coniugata, vel in ſacris, vel quolibet alio impedimento, aliàs erit ſurreptitia, vt multis allegatis docet Sanch. *lib.* 8. *de matr. diſp.* 14. *n.* 3. & 5.

12. Quartò, & vltimò aufertur hæc irregularitas profeſſione religionis, ſeu emiſſione votorum veros religioſos conſtituentium ex textu in *cap.* 1. *de filiis presbiteror.* ſed non integrè, & perfectè quoad omnes effectus, ſed tantùm quoad ſuſcipiendos ordines; nam ad prælaturam regularem, dignitatem, & quælibet beneficia ſiue regularia, ſiue ſæcularia irregularis perſiſtit, vt aduertunt Gloſſa, Panormit. & alij *in cap.* 1. & *fin. de filiis presbiteror.* Gregor. Lopez *leg.* 12. *tit.* 6. *part.* 1. Nauarr. *cap.* 27. *n.* 201. vbi hoc extendit ad fœminas illegitimas, quæ prælaturæ incapaces exiſtunt Henriq. *lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 10. Suar. *diſp.* 50. *ſect.* 5. *nu.* 11. & 15. Auila 7. *p. diſp.* 3. *dub.* 6. verſ. *quinto notandum*, & alij apud ipſos. Poterunt tamen huiuſmodi illegitimi alia officia honorifica prædicatoris, lectoris, & ſimilium exercere, vt tradit Nauarr. *conſ.* 3. *de filiis presbiteror.* Ex diſpenſatione autem ratione priuilegij ferè omnibus religionibus conceſſi prælaturas obtinere valent, vt *ſuperius* notaui, & aduertit Sayrus *lib.* 6. *theſauri*, *cap.* 11. *num.* 14.

Extra prædictos modos nullus alius eſt auferendi hanc irregularitatem. Nam quod aliqui dicunt, ſi illegitimi ſcientia, & moribus probati ſint, eo ipſo diſpenſati cenſentur, nullum habet fundamentum, & eſt contra deciſionem expreſſam *cap.* 1. & *cap. litteras de filiis presbiteror.* & *cap. innotuit de electione*, in quibus non obſtante ſcientia, & morum probitate diſpenſatio adhibetur ad ordines, & dignitates ſuſcipiendas, vt bene adnotauit Suar. *d. diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 17.

13. Tandem dicendum eſt, ſi illegitimus fuerit ordinatus abſque diſpenſatione, impeditus eſt ab executione ordinum, quia canones prohibentes illegitimum ordinari hoc præcipuè intendunt, ne miniſtret in ſuſceptis. quinimo ob indecentiam, quæ in adminiſtratione relucet, hæc irregularitas indicitur, vt aduertit Sotus *in* 4. *d.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Nauarr. *conſ.* 3. *de ætate, & qualit. ad* 2. & 3. *argum.* Henriq. *lib.* 14. *de irregular. cap.* 8. *n.* 10. Auila 7. *p. de benefic. diſp.* 3. *dub.* 11. Quod ſi hanc prohibitionem, & irregularitatem auſus fuerit violare miniſtrando in ordinibus ſuſceptis, etſi grauiſſimè peccet, nullam tamen irregularitatem denuò contrahit, quia nullibi eſt ſtatuta. Sicuti non eſt ſtatuta ſeruis, & corpore vitiatis, eo quòd abſque diſpenſatione ordinati in ſuſceptis ordinibus miniſtrent, non enim ob violationem irregularitatis irregularitas contrahitur. Sicuti tradit Innocent. in *cap. ſi celebret. num.* 3. *de cleric. excommun. miniſtr.* Nauarr. *cap.* 27. *n.* 163. & 194. Gregor. de Valen. *t.* 4. *diſput.* 7. *q.* 19. *p.* 1. Auila *d. dub.* 11. Sayr. alios referens *lib.* 6. *theſ. cap.* 1. *num.* 26.

Pvnctvm X.

De tertia irregularitate proueniente ex defectu animæ.

1 *Ignorantia quæ miniſterium ordinis exercere non permittit, conſtituit hominem irregularem.*

2 *Hæc ignorantia non eſt illius ſcientiæ, quæ à Concilio pro ſingulis ordinibus requiritur, ſed quæ vſum ordinis ſuſcepti omnino impedit.*

3 *Defectus ſcientiæ à Concilio requiſitæ impedit ſub graui culpa, ne eo ſtante ordo ſuſcipiatur.*

4 *Amentia, quæ eſt per modum habitus, irregularem conſtituit.*

5 *Secundum probabiliorem ſententiam ſolus Pontifex in hac irregularitate diſpenſare poteſt.*

1 DVplex eſt animæ defectus, ignorantia, & libertas. Ignorantia ſi tanta ſit, vt miniſterium ordinis exercere non permittat, conſtituit hominem irregularem, vti deciditur *cap. illiteratos* 36. *diſt.* Et docuit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 205. Sayrus *lib.* 6. *theſauri*, *cap.* 6. *n.* 5. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 1. *n.* 8. Auila 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 1. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *pun.* 1. *num.* 2. & alij apud ipſos. Tametſi contrarium ſentiant, Henriq. *lib.* 10. *de ſacramento ordinis*, *cap.* 16. *num.* 2. Garcia 7. *p. de benefic. c.* 7. *n.* 19. defectum ſcientiæ non conſtituere irregularitatem, ſed præſtare impedimentum ordini ſuſcipiendo. Sed probabilius eſt quod diximus, quia in *dicto cap. illiteratos*, eodem modo arcentur à ſuſcipiendis ordinibus illiterati, ac corpore vitiati, qui tamen in omni ſententia irregulares ſunt.

2. Ignorantia quæ hanc irregularitatem conſtituit, non eſt illius ſcientiæ, quæ à Concilio Trident.

pro

Digitized by Google

pro ſingulis ordinibus requiritur, ſed quæ vſum ordinis ſuſceptis omnino impedit, vt optimè adootauit Sayrus *lib.6.theſauri, cap.*13.*n.*8. Tum quia Concilium ſolùm præſcripſit ſcieutiam, quam ordinandi habere debent, oon tamen ſubdidit irregulares eſſe eos, quibus hæc ſcientia deficeret, aliàs irregulares eſſent ad primam tonſuram qui fidei rudimenta ignorarent; & ad ordines ſuſcipiendos qui linguam Latinam non callerent, tametſi legere Latinè, & ſcribere ſcirent, & ſpecialiter ad preſbiteratum irregulares eſſent qui ad populum docendum apti non eſſent. Quod non videtur verum, cùm abſolutè non ſint illiterati, licet à litteratura requiſita à Concilio deficiant.

3 Verùm eſto defectus huius ſcientiæ à Concilio requiſitæ irregulares non faciat, impedit tamen ſub graui culpa, ne eo ſtante ordo ſuſcipiatur, vt aduertit Sayrus *ſuprà*. Scientia verò, quam pro ſingulis ordinibus Concilium expoſtulat ea eſt. Pro prima tonſura inquit *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* initiandum debere ſcire legere, & ſcribere, & fidei rudimenta. Pro ordinibus minoribus vltra hanc ſcieuriam petit *c.*11. vt ſaltem linguam Latinam intelligat, & de gradu in gradu in ordinanda vita meritū, & doctrina maior accreſcat, ac tandem maioris ſcientiæ ſpes maioribus ordinibus dignos oſtendat. Pro ſubdiaconatu, & diaconatu poſtulat *c.*13. vt ſufficienter inſtructus ſit in iis quæ requiruntur ad exercitium ordinis ſuſcipiendi. Et in *cap.*14. petit pro preſbiteratu aptitudinem ad populum docendum ea quæ omnibus neceſſaria ſunt ad ſalutem, & ad ſacramentum Euchariſtiæ conficiendum, & miniſtrandum. Placet tamen Henriq. *lib.*14. *c.*8. *n.*11. & *lib.*12. *de matr.cap.*16. *n.*2. Auilæ 7. *p.de cenſur. diſp.*4. *dub.*1. licitum eſſe Epiſcopo ordinare in ſacris religioſum qui bene legit latinè, & cantat, quia hic in aliorum ſocietate, & pro miniſteriis religionis cenſetur idoneus. Quod ſi is cui ſcientia à Concilio requiſita defecit ordines ſuſcipiat, poterit ex diſpenſatione Epiſcopi in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, dummodo ea ſcientia polleat, quæ ad præſtandum munus iure naturali, & diuino requiritur, vti præcitati Doctores, Henriq. & Aoila aduertunt. Parocho autem illiterato dandus eſt coadiutor aſſignata congrua ſuſtentatione. Sicuti hæc omnia *tract. de beneſic.* latiùs proſecutus ſum.

4 Alter animæ defectus eſt amentia, quæ ſine dubio conſtituit irregularem, non ſolùm quando eſt perpetua, ſed quando fuit ad tempus, ita vt licet ſanitatem recuperauerit, adhuc ſine diſpenſatione promoueri non poſſit, vt colligitur ex *c. Maritum* 33. *diſt.* Et tradit ex communi S. Antonin. 3. *p. tit.*28. *c.*5. Maiol. *lib.*2. *de irregular. cap.*14. Suar. *diſp.*51. *ſect.* 1. *n.*3. & 4. Sayrus *lib.*6. *theſauri*, *c.*13. *n.*5. Auila 7. *p. diſp.*3. *dub.*4. Bonac. *t.*1. *diſp.*7. *de irregular. q.*2. *p.*1. *num* 1. & alij. Quod intelligendum eſt de amentia, quæ ſit per modum habitus, ſcilicet fundata in naturali complexione, & propria organorum læſione, non de illa quæ prouenit ex aliqua febri, aut qualitate tranſeunte, qua ceſſante ceſſat amentia: hæc enim non ſecum trahit indecentiam, vt bene aduertunt Auila, & Suar. *ſuprà*. In clerico tamen iam promoto amentia non deiicit illum ab vſu ordinis, niſi ſolùm quamdio durat, aut eſt periculum in talem defectum incidendi, & aliquam ſacramento irreuerentiam præſtandi. Quapropter expedit, ne abſque iudicio Epiſcopi ordinibus miniſtrandis ſe immiſceat, vt aduertit Sayrus *lib.*6. *theſauri*, *c.*13. *n.*3. *in fine.* Argum. *cap. communiter.* 33. *diſt.*

5 In hac irregularitate exiſtimat Maiol. *dicto lib.*2. *cap.*14. & indicat Sayrus *ſuprà*, poſſe Epiſcopum diſpenſare non ſolùm ad vtendum ordinibus ſuſceptis, ſed etiam ad illos ſuſcipiendos. Sed contrarium eſt probabilius ſolius Pontificis authoritate poſſe ordinari, qui ſemel in amentiam per modum habitus cecidit, quia nullibi inuenitur conceſſa Epiſcopo hæc poteſtas, vt notat Suar. *de cenſur. diſp.*51. *ſect.*1. *n.*5. Bonac. aliis relatis *diſp.*7. *q.*2. *p.*2. *num.*23.

Pvnctvm XI.

De irregularitate ex defectu corporis.

1 *Poſſeſſio vtriuſque ſexus viri, & fœmina irregularem facit, etiamſi occulta ſit.*

2 *Carentia ætatis requiſita à iure pro ordinibus ſuſcipiendis, irregularem conſtituit dum durat.*

3 *Defectus corporis congruentem ordinis vſum impediens, vel notabilem horrorem, ſeu deformitatem cauſans, irregularem facit; & explicatur hic defectus.*

4 *Defectus impediens altaris miniſterium, impedit cuiuſlibet ordinis ſuſceptionem.*

5 *Si defectus corporis ordinato ſuperueniat, tantùm impedit miniſterium repugnans dicto defectui.*

6 *In hac irregularitate ſolus Pontifex diſpenſat.*

1 INter defectus corporis enumerari primò poteſt poſſeſſio vtriuſque ſexus viri & fœminæ, vt in hermaphrodito, in quo ſi præualeat ſexus fœmineus incapax eſſe videtur characteris ſuſcipiendi, quia abſolutè fœmina, & non vir reputandus eſt. Quinimò plures Doctores apud Sayrum, & Bonac. ſtatim referendos, cenſent incapacem eſſe iure diuino ordines ſuſcipiendi eum, in quo æquè ſexus virilis, & muliebris inualeſcit, quia nequit abſolutè vir reputari. Quod non eſt certum. Si verò præualeat ſexus virilis, exiſtimat Tolet. *lib.*1. *ſum. cap.*63. *n.*6. Martin. Fornarius *de ordine cap.*3. *num.*1. non fore irregularem, niſi defectus notus ſit. Quinimo Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.*14. *n.*52. exiſtimat non eſſe irregularem, etiamſi defectus notus ſit, ſicuti non eſt irregularis eunuchus à natura, & qui in pede habet ſex digitos, quia non videtur eſſe monſtruoſitas deformitatem cauſans. Sed rectiùs contrarium docuit communis ſententia, Gloſſa & Archidiacon. *in cap. ſi teſtis* verbo *hermaphroditus* 4. *q.*3. Nauarr. *c.*27. *n.*103. & *conſil.*8. *de ætate, & qualit. ordinandor.* Suar. *diſp.*51. *ſect...* *n.*1. Sayrus *lib.*6. *theſauri*, *c.*8. *n.*24. Bonac. *t.*1. *diſp.*7. *q.*2. *pun.*2. *n.*15. quia negari nequit eam monſtruoſitatem indecentiam continere, in quo defectu nullus alius à Pontifice diſpenſare poteſt, vt alios referens notat Auila 7. *p. de cenſur. diſp.*3. *dub.*5.

2 Secundus defectus eſt carentia ætatis requiſitæ à iure pro ordinibus ſuſcipiendis, qui dum durat irregularem facit. Argum. *cap. fin. de temporib. ordinat.* & tradit ex communi Couarru. in *Clement. ſi furioſus.* §.1. *n.*4. Maiol. *lib.*1. *de irregular. cap.*30. Sayrus *lib.*6. *theſauri*, *cap.*12. *n.*1. Suar. *diſp.*51. *ſect.*2. *num.*3. & alij paſſim. Quod ſi aliquis ante legitimam ætatem ſacris ordinetur, incurrit, vt ſuo loco dixi, ſuſpenſionem ex bulla Pij II. *Cum ex ſacrorum*: qua ſuſpenſione durante ſi fortè celebrauerit in nouam irregularitatem incidit. Verùm ſi à celebratione abſtinuit, poterit completa ætate, & à ſuſpenſione abſolutus ſine vlla diſpenſatione celebrare, quia finita eſt irregularitas ex defectu ætatis proueniens: vt aduertit Suar. *dicta ſect.*2. *num.*4. Sayrus *lib.*6. *cap.* 12. *num.* 12. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 165. Bonac. aliis relatis, *diſput.*7. *q.* 2. *pun.*4. *num.* 1.

3 Tertius defectus irregularitatem conſtituens eſt, qui congruentem ordinis vſum impedit, vel notabilem horrorem, ſeu deformitatem cauſat, ſiue ex culpa, ſiue abſque culpa contingat: habetur *cap.*2. *de clerico ægrotante*, & *in cap.*2. & *vlt. de corpore vitiatis.* Ex priori capite irregularis eſt, cui brachium, vel manus deeſt, aut reddita eſt manca. *Cap. expoſuiſti de corpore vitiatis.*

Item

Item ſi deficiat pollex, vel ita debilis ſit, vt Hoſtiam frangere, vel leuare non poſſit ex *dicto cap. expoſuiſti.* & *cap. preſbiterum eodem tit.* Deinde cui viſua deficit irregularis eſt ex *cap. vlt. 55. diſt.* quod intelligendum eſt, ſi in totum deficiat, abſque membri priuatione, modò ſine deformitate canonem legere poſſit, vt aduertit Nauarr. *c. 27. num.* 199. Auila *7. p. diſp. 3. dub.* 1. *corol.* 1. Bonac. *diſp. 7. q. 2. pun. 2. num.* 2. Mol. *tract.* 3. *diſp. 70. num.* 4. & 6. Præterea claudus irregularis eſt, ſi abſque baculo, vel pede ligneo non ſe valet mouere, aliàs non; vt aduertit Gloſſa, *cap. ſi quis in infirmitate. 55. diſt. Cap. nullus Epiſcopus*, verbo *cum baculo de conſecrat. diſt.* 1. Nauarr. *cap. 27. num.* 199. Sayr. *lib. 6. cap.* 8. *n.* 21. Henriq. *lib. 14. de irregular. c. 8. n.* 1. Mol. *diſp. 70. num.* 9. Auila *7. p. diſp. 3. dub.* 1. verſ. *tertio*, Bonac. *diſp. 7. q. 2. p. 2. n.* 15. Item ſurdus vtraque aure irregularis eſt ex canone ſeptimo Apoſtolorum, quia non poteſt percipere miniſtri reſponſum. Vt notauit Sayrus *dicto c.* 8. *num.* 17. Bonac. *diſp. 7. q. 1. pun. 2. num.* 7. Nauarr. *lib. 1. conſilior. conſ.* 7. & 8. *de corpore vitiatis edit.* 2. Paol. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. c. 7. num.* 1. Quod ſi ſurditas ordinato ſuperueniat, permitti poterit celebrare, ſicuti Nauarr. Bonac. & Layman. *ſuprà*, aduertunt, quia audire miniſtrum reſpondentem, non ita neceſſarium videtur, cùm de reſponſione moraliter ſacerdoti conſtet. Ex poſteriori capite, ſcilicet ex deformitate, & horrore irregulares cenſentur quibus nares deficiunt, quia redduntur notabiliter deformes. Ad idem eſt, ſi deficiant aures etiam inculpabiliter, niſi fortè capillis tegi defectus poſſit. Vt notauit Auila *7. p. diſput. 3. dub.* 1. verſ. *ſequitur ſecundò*. Coninch. *diſp. 18. dub. 13. n.* 108. Paul. Laym. *lib. 1. tract. 5. par. 5. c. 7. num.* 2. Bonac. *diſp. 7. q. 2. pun. 2. num.* 8. & alij apud ipſos. Item ſi lepra, paraliſi, morbo Gallico, gibba, aliáue infirmitate laboret, ex qua deformis notabiliter ſit, vt præcitati Doctores notant: habere plures, vel pauciores digitos in manibus aliquando grauem deformitatem, aliquando leuem præſtat, ideóque iudicio Epiſcopi relinquitur, vt aduertit Sayrus *c. 8. num.* 19. Et generaliter iudicium ferre de prædicto defectu, an notabiliter impediat ordinis vſum, vel deformem reddat ſolius Epiſcopi eſt non confeſſoris, vel alterius viri prudentis, quia illud arbitrium eſt quaſi quædam ſententia ad iuriſdictionem pertinens; vti colligitur ex *cap. 1. de corpore vitiatis*; Et notarunt Henriq. *lib.* 14. *c. 8. num.* 2. Sayrus *lib. 6. c. 7. in fine.* & *cap. 8. n.* 11. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 7. in fine.* Religioſi verò exempti iudicio ſui Prælati ſubduntur, teſte Angelo, verbo *corpore vitiatus*, *num.* 5. Armilla *num.* 3. Tabiena *in fine.* Auila *dub. 2. circa finem.* Suar. *diſp. 51. ſect. 2. num.* 16. Tametſi Sayrus *dicto cap. 7. in fine*, contrarium ſentiat. Poterit autem Epiſcopus ordines collaturos dictum arbitrium reiicere, ſeu admittere, vt benè aduertit Suar. & Laym. *loc. alleg.*

4 Difficultas eſt, an patiens defectum impedientem altaris miniſterium ſuſcipere poſſit alios ordines, à quorum vſu ex vi talis defectus impeditus non eſt? Videtur affirmare Sayr. *lib. 6. theſauri*, *c. 7. num.* 8. quia hæc irregularitas, cùm proueniat ex impedimento vſus ordinis, ſolùm comparatione illius ordinis cuius vſum impedit conſtitui debet. Sed rectiùs contrarium cenſuit Nauarr. *cap. 27. num.* 200. Vgolin. *de irregular. c.* 52. §. 1. *num.* 4. Bonac. *diſp. 7. q. 2. pun. 2. num.* 18. quia impeditus à celebratione ob vitium, ſeu defectum aliquem corporis abſolutè eſt irregularis, & conſequenter ab omnium ordinum ſuſceptione excluſus. Nam cùm omnes ordines ad ſacerdotium referantur, excluſus à ſacerdotio, ab omnibus ordinibus excluſus cenſeri debet.

5 Verùm ſi vitium, ſeu defectus corporis ordinato ſuperueniat, tantùm impedit miniſterium repugnans dicto defectui, v. g. ſacerdos carens oculis, aut digitis, impeditur à celebratione, ſed non ab audiendis confeſſionibus, vt conſtat ex *cap. 2. de clerico ægrotante* ibi: Ipſum autem cæteris ſacerdotalibus officiis fungi minimè prohibemus; & hoc ſiue culpaliter contingat, ſiue non, tradit alijs relatis Suar. *diſp. 51. ſect. 2. n.* 13. & 18. Molina *tract. 3. diſp. 70. num* 14 Auila *7. p. diſp. 3. dub.* 1. verſ. *ſed circa prædicta.* Sayrus *lib. 6. c. 8. num* 7. Bonac. *diſp. 7. q. 2. p. 2. num.* 26. Idem eſt dicendum de beneficio, ſi antecedat morbus receptionem beneficij, reddit clericum incapacem illud recipiendi, niſi ſit beneficium ſimplex, ex quo ſuſtentari poſſit. Si tamen ſuperueniat beneficio recepto non priuat illo etiamſi curatum ſit, vt rectè colligit Suar. *ſuprà*, ex *cap. de rectoribus.* & *cap. vlt. de clerico ægrotante*, *vel debilitato* quidquid *ibi* Gloſſa dicat. Nam eſto ab actuali miniſterio remoueatur ægrotus, non tamen beneficio priuatur.

6 Hac verò irregularitate ſuppoſita ſolius eſt Pontificis diſpenſatio. Vti ex communi docet Nauarr. *c. 27. num.* 200. Suar. *diſp. 51. ſect. 2. n.* 18. Sayrus *lib. 6. c. 8. in fine.* Auila *7. p. diſp. 3. dub.* 3. Couarruu. *Clement. ſi furioſus 1. p. initio num.* 7. & alij. Excipiunt tamen Angelus, verbo *corpore vitiatus. num.* 1. Silueſt. *q. vlt.* Tabiena & Roſella *eodem.* Auila *ſuprà.* Maiol. *lib. 1. de irregular. cap. 4. num.* 15. & alij relati à Sayro *ſuprà*, religioſum quocum poteſt Epiſcopus diſpenſare. Sed abſque fundamento hæc poteſtas conceditur. Ex priuilegiis autem ferè omnibus religionibus conceſſis, poſſunt Prælati regulares cum ſuis ſubditis diſpenſare in hoc defectu: maximè cum defectus ordinationem ſubſequitur. Sicuti notauit Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. c. 7. n. 3. circa finem.*

PVNCTVM XII.

De irregularitate proueniente ex mutilatione proprij corporis.

1 *Partem ſui corporis etiam vſum ordinis non impedientem per indignationem abſcindens, vel abſcindi permittens irregularis eſt.*

2 *Nec opus eſt delictum notorium eſſe, vt aliqui volunt.*

3 *Ex eo quòd cauſam præſtes culpabilem, vt tibi virilia, vel quodlibet aliud membrum amputetur, non cenſeris irregularis.*

4 *Non videtur improbabile te irregularem non fore, tametſi teſticulos abſcindi feceris cauſa vocis retinendæ.*

5 *Imbecillitas membri, aut eius carentia abſque propria culpa contingens ſi celebrationem non impedit, nec deformitatem cauſat, non inducit irregularitatem.*

6 *Epiſcopus in hac irregularitate diſpenſare poteſt, ſi mutilatio occulta fuerit.*

1 QVi partem ſui corporis etiam vſum ordinis non impedientem ſibi per indignationem, aut zelo indiſcreto abſcindit, vel abſcindi permittit irregularis eſt, ex expreſſo textu in *cap. qui partem 55. diſt.* cuius ratio ibidem ſubiungitur, quia in ea irregularitate inducenda non conſideratur tantùm defectus ex abſciſſione relictus, ſed voluntas eſt iudicata, quæ ſibi cauſa eſt ferrum iniicere. Idem colligitur ex *cap. maritum 33. diſt.* & *cap. ſi quis abſciderit. 55. diſt. per totam*, & tradunt ferè omnes Doctores, vt videre eſt in Nauarr. *c. 17. num* 198. Molin. *tract. 3. diſp. 67. in fine.* Sayro *lib. 6. theſauri, c. 7. num.* 13. Suar. *diſp. 51. de cenſur. ſect. 2. à n.* 7. Bonac. *t. 1. diſp. 7. q. 1. p. 2. n.* 29. & aliis apud ipſos.

2 Sed an debeat eſſe notoria tam culpa, quàm partis abſciſſio? Diſſentiunt Doctores. Affirmant Nauarr.

Nauarr. *c.27. num.*189. Henrriq. *lib.14. cap.*8. *num.*4. Couartuu. *Clement. ſi furioſus in princ. num.* 6. Auila, 7.*p. de irregular. diſp.*3. *dub.*1. verſ. *praterea.* Gregor. de Valen. *t.*4. *diſp.*7. *q.* 19. *in* 2. *ſpecie irregularit.* Et indicant plures relati à Sayro *lib.*6. *theſauri*, *c.*7. *n.*13. Sed contrarium videtur verius, quia hæc irregularitas non tam nititur notorietati culpæ, quàm exceſſui, & ſæuitiæ, quam quis ſecum exercuit. Sicuti tradit Saytua *lib.*6. *theſ. cap.* 7. *num.*12. Molin. *tract.*3. *de iuſt. diſp.*70. *n.*16. & *diſp.*67. *n.* 8. Garcia *de benefic.* 7. *p. cap.*12. *n.*5.

3 Ex eo autem quòd cauſam dederia culpabilem, vt tibi virilia, vel aliquod aliud membrum amputetur à iudice, vel à marito ob adulterium commiſſum, eaiſtimant Vgolin. *tract. de irregular. cap.* 18. *num.*4. Suar. *diſp.*51. *ſect.*2. *num.* 8. Bonac. *diſp.*7. *q.*2. *pun.*2. *num.*33. Paul. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *par.*5. *cap.*7. *in fine.* Molina *tract.*3. *diſp.*70. *num.*18. Auila 7.*p. de irregular. diſp.*3. *dub.*1. verſ. *ſequitur*, te fore irregularem. Sed certè nullo textu, id probatur, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. Etenim omnes textus hanc irregularitatem indicentes expreſsè loquuntur de eo qui ſibi ex indignatione, vel zelo indiſcreto caſtitatis membrum amputauerit per ſe, vel per alium. nullua autem textus loquitur de eo qui amputationi cauſam dedit. Ergo non eſt indicenda irregularitas. Sicuti defendit Toler. *lib.*1. *ſum. cap.* 82. *in noviſſ. edit.* Garcia aliis relatis *de benefic.* 7. *p. c.*12. *num.*7. *& ſeqq.* Coninch. *diſp.* 18. *de irregular. dub.*13. *num.*108. Gaſp. Hurtado *de irregul. difficult* 14. *num.* 52.

4 Quinimo non videtur improbabile te irregularem non fore, tametſi teſticulos abſcindi feceris cauſa vocis retinendæ, quia non feciſti ex indignatione, aut iuſto, vel iniuſto timore caſtitatis amittendæ, prout requiritur in *dicto cap. maritum. Cap. qui partem. Cap. ſi quis abſciderit*, & aliis *ſuperius* relatis. Præterea nullus textus hanc irregularitatem indicens, loquitur de eo qui ſibi teſticulos abſcidit, ſed de eo qui ſibi virilia abſcindi fecerit, quod diuerſum eſt.

5 Illud tamen eſt à Doctoribus receptum. Couart. *Clement. ſi furioſus.* 1. *p. initio. num.*5. Nauarr. *cap.*27. *num.*199. Suar. *diſp.*51. *ſect.*2. *num.*10. Henrriq. *lib.*14. *cap.*8. *num.*4. Bonac. *diſp.*7. *q.*2. *pun.*2. *num.*29. Auila 7. *p. disput.*3. *dub.*1. & aliis, imbecillitatem membri, aut eius carentiam abſque propria culpa contingentem, ſi celebrationem non impedit, nec deformitatem cauſat, non inducere irregularitatem. Exempla ſunt, ſi natus fuiſti abſque pudendis, aut per vim à parentibus caſtratus, aut conſilio medici, vel chirurgi ob valetudinem, aut ab infidelibus, aut inimicis in odium fidei. Neque membrum abſciſſum, ſeu illius cineres obligaris (vt falsò putat vulgus) tecum deferre, quia id nullo iure cauetur. Sicuti aduertit Nauarr. *c.*27. *num.*200. Couarruu. *ſuprà*, *num.*5. Mol. *diſp.*70. *num.*15. Toler. *c.* 57. Bonac. *num.* 31. Layman. *c.*7. *circa finem.*

6 Circa diſpenſationem huius irregularitatis procedentis ea mutilatione voluntaria ſui dicendum eſt ſi facta ſit abſciſſio integri membri, & ſit occulta poterit Epiſcopus diſpenſare virtute Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*6. *de reformat.* Sicuti notarunt Angel. verbo *corpore vitiatus num.*1. Silueſt. *q.*10. Henrriq. *lib.*14. *c.*8. *num.*4. *litt. A.* Auila 7. *p. diſp* 3. *dub.* 3. *concl.*2. Et idem eſt inquit Auila, ſi abſciſſio caſu contingeret ex propria culpa, dummodò occulta ſit culpa, tametſi aſciſſio ſit notoria.

***

Pvnctvm XIII.

De irregularitate prouenienteex defectu libertatis.

1 *Carentia libertatis dum adeſt irregularem conſtituit.*

2 *Seruus ſciente, & non contradicente domino ordinatus, liber eſt.*

3 *Si domino ignorante ordinetur, graue peccatum committit. Et manet ſeruus, ſi ſolum minoribus initietur.*

4 *Quid ſi maioribus initietur domino ignorante.*

5 *Seruus in preſbiterum ordinatus domino ignorante, non reducitur in ſeruitutem, ſed peculium amittit, & domino reddit.*

6 *Obligatio rationem reddendi alicuius adminiſtrationis à republica accepta, irregularem conſtituit, dum durat.*

7 *Extenditur ad eos qui alicuius perſonæ priuata non miſerabiles adminiſtrationi obligati ſunt.*

8 *Tametſi prædicti adminiſtrationem deponant, ſi rationem illius non reddiderint ab ordinibus repelluntur.*

9 *Finita adminiſtratione ſi lis moueatur de dolo, nequaquam poteſt ad ordines promoueri ante finitam litem.*

10 *Secus eſt ſi fideiuſſorem idoneum exhibeat.*

11 *Item ſi depoſita adminiſtratione, & illius ratione dedita debitor exiſtas, non obinde ab ordinibus excluderis.*

12 *Ex obligatione aliorum contractuum non es excluſus ab ordinibus.*

13 *A ſupradicta doctrina excipiuntur Regij conſiliarij, qui ex conſuetudine aut priuilegio ad ordines promouentur non depoſita adminiſtratione.*

14 *Ob adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſtica, & ob adminiſtrationem, quæ per ſe ſpectata opus ſit pietatis, non inducitur irregularitas.*

1 Inter defectus bonorum temporalium, primò enumeratur carentia libertatis, quæ abſque dubio conſtituit irregularem quandiu durat, vt conſtat ex pluribus capitibus 54. *diſt.* & ex *toto tit. de ſeruis non ordinandis*, quia Eccleſiaſticum ſtatum, eiuſque honorem dedecet ſeruitutis humilitas. Dupliciter contingere poteſt ſeruum ordinari, vel ſciente, & non contradicente domino, vel illo ignorante, aut contradicente.

2 Si ſeruus, ſeu mancipium ſciente, & non contradicente domino ordinetur in clericum, hoc eſt primæ tonſuræ, eo ipſo manet liber, vt habetur expreſsè *cap. ſi ſeruus* 54. *diſt.* Neque amplius tenetur ſeruua ſuo domino deſeruire ex iuſtitia, quia ſupponitur abſolutè manumiſſus, iuxta *cap. Nulli. & cap. quicunque* 54. *diſt.* Poteſt tamen dominus manumiſſionem concedere non abſolutè, ſed ſub ea conditione, vt poſtquam fuerit ordinatus in miniſterio ordinibus non repugnante, deſeruiat domino. Vti ſupponi videtur in *cap. Nullus de ſeruis non ordinand.* vbi ſeruus nolens domino Horas canonicas pſallere iubetur degradari. Neque in contrarium eſt *cap. quicunque* 54. *diſt.* vbi dicitur nullatenus eſſe ad ordinem clericatus promouendos ſeruos, qui retento obſequio manumiſſi ſunt, quia loquitur textus de retentione obſequij temporalis ordini clericali repugnantis, ſiquidem concludit textus, nequando voluerint eorum domini, fiant de clericis ſerui. Sic Gloſſa *in dicto c. Nullus.* Et *ibi* Panormit. & Turrecremata. Suar. latè expendens *diſp.*51. *ſect.*2. *nu.*4. & præcipuè *num.*8. Layman. *lib.*1. *tract.*5. *par.*5. *c.*8. *n.*1.

3 Quod

3. Quod ſi ignorante domino, & à fortiori ſciente, & contradiceote ſeruus ordinetur grauiter peccar, vt conſtat ex *toto tit. de ſeruis non ordinand.* quippe domino grauem iniuriam irrogar, & graue detrimentum attentat inferre. Verùm ſi tolùm minoribus initietur, manet ſeruus ſicut autea, vt tradunt omnes Doctores ex deciſione textus in *cap. de ſeruorum. de ſeruis non ordinand.* ibi: Si ſeruus fugiens dominum ſuum, &c. ad gradus peruenerit Eccleſiaſticos, decretum eſt vt deponatur, & eius dominus eum recipiat. Et ex *cap. frequens* 54. *diſt.* vbi id expreſſiùs habetur.

4. Verùm ſi maioribus ordinibus initietur domino iguorante, & à fortiori ſciente, & contradicente, Epiſcopus ordinans conſcius huius malitiæ, aut illo ignaro qui teſtimonium perhibent, aut ſupplicauerint ordiuari, obligantur domino ſatisfacere in duplum hoc eſt duplicem ſeruum loco ſerui ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius quod æſtimatur: quam obligationem exiſtimat Suar. *diſp.* 51 *ſect.* 3. adeſſe ante iudicis ſententiam, quia hæc eſt lex diſpoſitiua, vt obligetur dominus ſeruum ſic ordinatum dimittere. Sed rectiùs placuit contrarium Bonac. *diſp.* 7.*q.*2.*p.*4. *num.* 3. quia opus non erat duplicatam ſatisfactionem Epiſcopo ordinanti, aut ordinationis mediatoribus indicere, vt dominus ſeruum ordinatum dimitteret. Satis enim erat, ſi integram ſatisfactionem iure naturæ debitam præſtare obligarentur. Ergo illa duplicata ſatisfactio in pœnam delicti commiſſi ſtatuitur, ac proinde iudicis ſententiam ſaltem declaratoriam delicti exigit. Quòd ſi hanc duplicem ſatisfactionem non exhibuerint, non liberatur ſeruus, neque dominus tenetur illum dimittere. Sicuti deciditur *cap. ſi ſeruus abſente domino.* 54. *diſt.* Et *ibi* Gloſſa, & Panormit. *in cap.*2.*de ſeruis ordinand.*

At ſi Epiſcopus ordinans, & alij omnes ignari fuerint ſeruituris, tenetur ipſe ſeruus hanc duplicem recompenſationem facere, vel ſaltem reddere vicatium pro ſe æqualem, vt dicitur in *cap. ex antiquis* 54. *diſt.* Quam ſatisfactionem ſi præſtare non potuerit, & ordinatus fuerit ſubdiaconatu, vel diaconatu tantùm, redigitur in ſeruitutem, vt domino obſequatur in omnibus miniſteriis quæ ordinem ſuſceptum non dedeceant, Argum. *d. cap. ex antiquis.* & notant Suar. *diſp.* 51.*ſect.*3.*n.*3.& 10. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7.*q.*2 *p.*4. *num.* 3. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.* 17. Debet tamen dominus intra annum à die ſcientiæ ordinationis computandum repetere ſuum ſeruum, aliàs manebit liber; interim tamen ordinum ſuſceptorum vſus ei interdictua eſt. Sicuti aliis relatia comprobat Sayr. *lib.*6. *theſauri, cap.* 14.*num.* 4. & 5. Suar. *ſuprà.* Reductus verò in ſeruitutem antiquam omni priuilegio clericali nudatus eſt, & omni ſacrorum ordinum vſu priuatus.

5 Porrò ſeruus in presbiterum ordinatus domino ignorante, vel contradicente non reducitur in ſeruitutem, etiamſi domino integra ſatisfactio fieri non poſſit, ſed peculium amittit, & domino reddit ex *dicto cap. antiquis.* Quod ſi peculium non habuerit obligabitur ſatisfacere in miniſteriis ſui officij iuxta textum in *cap. frequens.* & *cap. ex antiquis* 54. *diſt.* Quod, vt inquit Suar. *diſp.* 51.*ſect.* 3. *à num.* 3. ſtatutum eſt tum in reuerentiam ſacerdotalis ordinis. Tum quia illud miniſterium eſt altius, & vtilius domino, & ideò in re ipſa non grauiter læditur. Quamuis propter excellentiam miniſterij, id non fiat per modum compenſationis, quia res temporalis non poteſt in compenſationem cum ſpirituali venire. Conſentit Sayrus *lib.*6. *c.*14. *num.*6. Bonac. *diſp.*7. *queſt.*2.*pun.*4.*num.*3. Gaſp. Hurtado *diffic.*17. Paul. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5.*par.*5. *cap.*8.*num.* 1.

6 Alter defectus libertatis irregularem conſtituens eſt obligatio rationem reddendi alicuius adminiſtrationis à Republica acceptæ, qualem habent theſaurarij, depoſitarij, procuratores, actores, executores, aduocati, magiſtratus, iudices rerum temporalium: dum enim illa munia exercent, ab ordinibus repelluntur partim in honorem ſtatus clericalis, quem dedecet harum rerum adminiſtratio, partim ne Eccleſia dolo fauere præſumatur, quod committere præſumuntur qui durante hac adminiſtratione ordines ſuſcipiunt, quippe creduntur non amore diuini obſequij, ſed fugiendi ratiocinia ordinibus initiari: ſicuti colligitur ex *cap. vnico de obligatis ad ratiocinia.* & ex *cap.* 1.2.& 3. *diſt.* 51.& *cap.*3.*diſt.*54.

7 Hæc irregularitas extenditur ad eos qui alicuius perſonæ priuatæ non miſerabilis adminiſtrationi obligati ſunt, vt ſunt tutores, curatores, procuratores pupillorum, vt conſtat ex ſupradictis textus, *cap. de obligatis ad ratiocinia.* & *cap.* 3. *diſt.* 54. & docent omnes. Quinimo extendi debet ad eos ſeruos originarios & aſcriptitios qui ſuis dominis perſonaliter obſequi obligantur. Item ad feudatarios qui ratione poſſeſſionis habitæ obſequium perſonale exhibere ſuis dominis tenentur. Vti colligitur ex *cap. admittuntur.* & *cap. generalis dicta* 54. *diſt.* quia hi omnes ſuæ adminiſtrationis rationem reddere tenentur, vt tradunt ex communi ſententia Sayrus *lib.*6.*cap.*14 *n.*8. 9. & 12. Paul. Layman. *lib.* 1.*ſum.tract.* 5.*par.*5.*cap* 8. *n.*2.& 3.Bonac. *t.* 1.*diſp.*7.*q.*2.*p.*4. *num.*4.

8 Solùm eſt dubium, an ſi deponant adminiſtrationem, tametſi rationem illius non reddiderint ad ordines poſſint aſcendere? Affirmare videtur Gloſſa & Panormit. *in cap. vn. de obligatis ad ratiocin.* Tolet. *l.* 1. *cap.* 60. eo quòd *in cap.* 1. *Ne clerici, vel monac.* & *cap.* 1.52. & 21. *q.* 1. ſupradicti arcentur ab ordinibus niſi officio finito. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, teſte Suar. *diſp.* 51. *ſect.*3. *num.* 11. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 8. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 2. *p.* 4. *num.* 4. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficul.* 18. Paul. Layman. *lib.* 2.*ſum. tract.*5. *par.*5. *cap.*8.*num.*3. quia in *dicto cap. vnico*, vtrumque requiſitum eſt, & quòd dicta adminiſtratione abſtineant, & quòd illius rationem reddiderint. Præterquam quòd præcipuè ob obligationem reddendi adminiſtrationis rationem, ab ordinibus repelluntur.

9 Illud eſt certum in quo etiam oppoſitæ ſententiæ Doctores conueniunt, ſi finita adminiſtratione tibi moueatur lis de dolo, nequaquam potes ad ordines promoueri ante finitam litem. Argum. *cap. tantis*, 82. *diſt.* & *ibi* Gloſſa, verbo *obrepſit.* & Archidiacon. Debet tamen taxari tempus intra quod quæſtio decidatur, & interim ſi te Epiſcopus promouerit, ipſe tenetur in tui defectum ſatisfacere. At tempore deſignato elapſo, & actore nihil probante ordinari poteris: vti ex communi notat Sayrus *dicto lib.* 6. *theſauri, cap.* 4. *num.* 8. Idem quod dictum eſt de eo cui lis mouetur de dolo ob adminiſtrationem depoſitam, dicendum eſt ſi in procinctu ſit, vt moueatur, aut manifeſtum ſit de dolo teneri, vt benè aduertit Sayrus *ſuprà* ex Gloſſa *in d.cap.vnico*, verbo *ratiocinia de obligatis ad ratiocin.* quia hæc pro eodem reputantur.

10 Secundò certum eſſe debet, ſi adminiſtratione depoſita fideiuſſorem idoneum exhibeas, qui rationem adminiſtrationis promittat redditurus, & debita ſoluturus in tui defectum poteris ad ordines promoueri, quia ceſſat doli præſumptio. Et idem eſt, ſi bonis ceſſeris, dummodò hæc ceſſio in dedecus ſtatus Eccleſiaſtici non cedat. Sicuti hæc adnotarunt Panormit. *in cap. vnico num.*10. *de obligat. ad ratiocinia.* Archidiacon. *in cap. præterea.* 51. *diſt.* Maiol. *lib.*2.*de irregular. cap.*11.*num.* 14.& 25. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, c.* 14.*num.*11. Bonac. *diſp.*7. *q.*2.*p.*4.*n.*4.& 5.

11. Tertiò certum debet eſſe depoſita adminiſtratione, & illius ratione reddita te ab ordinibus non eſſe repulſum, eſto debita ex adminiſtratione contracta

non ſolueris, quia nullibi ob obligationem debiti ſoluendi excluſus es ab ordinibus, vt aduertit Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 3. *n.* 23. Bonac. *n.* 5. & *in fine*. Paul. Layman. *dicto cap.* 8. *num.* 3.

12. Quartò eſt certum, ſi obligatus ſis ex mutuo, conducto, depoſito, promiſſione, emptione, venditione, aliòve contractu nullam adminiſtrationem continente reipublicæ, vel priuatæ perſonæ ad reddendam rationem ab ordinibus non arceris; quia iis tantùm qui ad ratiocinia occaſione alicuius adminiſtrationis obligati ſunt irregularitas indicitur: & cùm hæc ſit depoſitio pœnalis non debet ad alios caſus extendi. Sicuti tradit Gloſſa *in cap. præterea* verbo *functionibus*. 55. *diſt.* Panormit. *cap. vn. n.* 10. *de obligatis ad ratiocin.* Maiol *l.* 2. *de irregular. c.* 11. *n.* 9. Saytus *l.* 6. *theſauri, cap.* 14. *n.* 8. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 15. *& ſeqq.* Bonac. *diſp.* 7. *q.* 1. *p.* 4. *num.* 3. Excipe niſi mota fuerit lis de dolo; quia eo caſu abſtinere ab ordinibus debes, quouſque lis finiatur, vel actor non probauerit dolum intra tempus à iudice deſignatum: vt aduertit Suar. & Bonac. *loc. alleg.*

13. Ab hac doctrina excipiuntur regij conſiliarij ad cauſas ciuiles iudicandas ſtatuti ex tacita conceſſione Pontificis, ſeu conſuetudine, aut priuilegio, quia eorum officium non videtur ordinem clericalem dedecere. Sicuti tradit Panormit. *in cap. clericis, n.* 10. *Ne clerici, vel monachi. Cap. Non eſt de Voto.* Salcedo *pract. cap.* 61. Gregor. Lopez, *leg.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 19. Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 18. *in fine*. Paul. Layman. *lib.* 5. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 8. *num.* 4.

14. Notanter in ſuperioribus dixi irregulares eſſe rerum temporalium adminiſtratores etiam alicuius priuatæ perſonæ non miſerabilis, nam ob adminiſtrationem rerum Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ qua talis eſt, & ob adminiſtrationem, quæ per ſe ſpectata opus ſit pietatis, & miſericordiæ, qualis eſt eſſe tutorem, vel curatorem pupilli, vel minoris indigentis, procuratorem viduæ humano ſubſidio deſtitutæ ab ordinibus non repelleris. Argum, *c.* 1. *Ne clerici, vel monachi*. & *c. monachi*, 16. *q.* 1. *Cap. peruenit*, *diſt.* 76. *Cap. indicatum* 89. *diſt.* Et tradit ex communi Panormit. & alij in *d. cap. vn. de obligatis ad ratiocin.* Maiol. *lib.* 2. *de irregular. c.* 11. *n.* 9. Sayr. *lib.* 6. *theſauri, cap.* 14. *n.* 8. Suar. *diſp.* 51. *ſect.* 3. *n.* 17. Bonac. *diſput.* 7. *quæſt.* 1. *p.* 4. *n.* 4. Layman. *c.* 8. *n.* 3. Gaſpar. Hurtado *difficult.* 18.

Pvnctvm XIV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione authoritate publica facto.

HÆc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis dicitur, quia iudex ſententiam ſanguinis proferens, & illam exequentes repræſentare non poſſunt perfectam lenitatem, & manſuetudinem Chriſti Domini, qui non aliorum ſanguinem fudit, ſed proprium fundi permiſit in totius mundi redemptionem. Sed quia multi ſunt qui his ſententiis immiſcentur: de omnibus eſt ſigillatim dicendum, vt videamus qua ratione contrahant hanc irregularitatem, vel ab illa excuſentur.

§. I.

De iudice, & aſſeſſore.

1 *Iudex ſententiam homicidij, vel mutilationis ferens, irregularis eſt.*
2 *Eadem irregularitate innodatur aſſeſſor.*
3 *Ex eo quòd Prælatus Eccleſiaſticus iuriſdictionem temporalem habens, conſtituat iudices, & miniſtros, vt cauſam ſanguinis exequantur, non eſt irregularis.*

1. PRæcipua perſona in hac materia eſt iudex ſententiam homicidij, vel mutilationis ferens, de quo manifeſtè conſtat irregularem eſſe. *Cap. aliquantos* 51. *diſt.* & colligitur ex variis textibus, in quibus præcipitur, ne ſententia ſanguinis ab Eccleſiaſticis iudicibus infligatur *Cap. in Archiepiſcopatu de Raptorib. cap. litteris de exceſſib. prælator. Cap. ſententiam ſanguinis. Ne clerici, vel monachi*, & *alijs textibus* 23. *q.* 4. & 8. Quocirca cùm iudex Eccleſiaſticus aliquem dignum morte inuenit, ſi clericus eſt illum degradat, & brachio ſæculari remittit, vt iuxta qualitatem delicti eum iudicet, & ſententiam proferat, ac tandem exequatur. Non enim iudex Eccleſiaſticus ſententiam ſanguinis profert, ſed proferendam, & exequendam remittit ſæculari iudici. At quia hæc remiſſio cum illis circumſtantiis cenſetur quædam cooperatio ad mortem potiori ratione, quàm ſi reum detineret, vel authoritate publica ad ſupplicium deferret; ea de cauſa apud iudicem ſæcularem intercedit, vt citra mortis periculum circa eum ſententiam moderetur, hoc eſt miſericorditer ſe cum illo gerat, iuxta textum in *cap. nouimus de verbor. ſignificat.* & *leg. regia* 60. *tit.* 6. *part.* 1. quam interceſſionem apponunt non vt ſententiam mortis impediant, ſed vt ſignificent quantum eſt ex parte ſua, illam non procurare. Hac igitur interceſſione appoſita liberari iudicem ab irregularitate admittunt communiter Doctores Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *num.* 6. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 1. *num.* 11. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, c.* 16. *n.* 4. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 10. *num.* 91. Auila 7. *p. de cenſur. diſput.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 2. Bonac. *diſputat.* 7. *q.* 4. *p.* 5. *num.* 3. & alij paſſim. Inquiſitoribus verò hæreticæ prauitatis hæc interceſſio neceſſaria non eſt, quia tantùm illis prohibita cenſetur mortis, ſeu mutilationis executio, non tamen illius ſententia, ex Bulla quadam Pauli IV. conceſſa 29. Aprilis, anno 1557. quam Pius V. confirmauit, & extendit ad omnes inquiſitores, commiſſarios, vicarios, & conſultores, ſicuti referunt Pegna *direct. inquiſit.* 2. *p. comment.* 20. Henriq. *lib.* 14. *de irregular. cap.* 12. *n.* 5. Auila *ſuprà*. Vnde poſſunt inquiſitores inſtare pro executione ſententiæ, ſi caſu negligentes fuerint iudices ſæculares. Sicuti aduertit Medina *lib.* 1. *ſum. cap.* 11. §. 10. Tabiena verbo *irregularitas* 2. *par.* §. 13. Henriq. & Auila *ſuprà*.

2. Aſſeſſor iudicis ſiue Eccleſiaſtici, ſiue ſæcularis ſententiam ſanguinis proferentis eadem irregularitate, ac iudex inuoluitur, quia complet perſonam iudicis ſententiæ defectum ſupplens. Sicuti ex communi aduertit Sayrus *dicto cap.* 16. *num.* 4. Paul Layman. *l.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 7. *n.* 1.

3. Ex eo autem quòd Prælatus Eccleſiaſticus iuriſdictionem temporalem habens conſtituat iudices, & miniſtros, vt cauſam ſanguinis iudicent, & exequantur iuxta leges, & iuris diſpoſitionem, nullatenus irregularis eſt, tametſi hæc miniſtrorum conſtitutio, & deſignatio pro caſu aliquo particulari fiat; quia non proximè, & immediatè morti cooperatur. Sicuti notarunt. Gloſſa *cap. ex litteris*, verbo *ne iudicent*, & *ibi* Abbas *n.* 11. *Ne clerici, vel monachi*. Molin. *t.* 3. *diſp.* 8. *num.* 2. Auila 7. *p. de irregular. ſect.* 2. *diſput.* 5. *dub.* 4. Paul. Laym. *l.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *concluſ.* 3. Coninch. *diſp.* 18. *num.* 95. Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 11. *num.* 42. Et colligitur apertè ex *cap. vlt. Ne clerici, vel monachi in* 6. ſecùs eſſet ſi Prælatus mandaret iudici à ſe deſignato, vt ſententiam ſanguinis hoc, vel illo caſu proferret, quia eo mandato directè morti cooperatur. Sed quia non cooperatur vt miniſter publicus, ſed vt perſona quædam particularis, cui coopo-

Digitized by Google

ratio directa ad mortem interdicta eſt, ideò eius irregularitas, ex hoc mandato contrahitur, potiùs eſt ex delicto, quàm ex defectu lenitatis. Quod ſine dubio verum eſt, ſi ipſe Prælatus ſeotentiam ſanguinis proferret, eámque iudici à ſe deſignato mandaret exequi; quia illa ſententia ex defectu iuriſdictionis eſt nulla, & iniuſta, & conſequenter illius executio; vt bene notarunt Henriq. *l.* 14. *c.* 12. *n.* 6. Auila 7. *p. de irregular. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 4. *concluſ.* 3. Paul. Layman. *diſp. cap.* 7. *concluſ.* 3.

§ II.

De accuſatore, & denunciatore qualiter irregularitatem contrahant, & ab illa excuſentur.

1 *Accuſator, ſeu denunciator, ſi ex vi ſua denunciationis moriatur, aut mutiletur accuſatus, irregularis eſt.*

2 *Accuſantes in cauſa propria excuſantur ab irregularitate, ſi proteſtentur expreſſe ſe pœnam ſanguinis non intendere, ſed ſatisfactionem.*

3 *Hæc proteſtatio non ſolùm clericis, ſed etiam laicis neceſſaria eſt.*

4 *Proteſtationi locus tantùm eſt in actione ciuili, non criminali.*

5 *Si actionem ciuilem intentes ad recompenſationem damni illati, tametſi accuſatus paratus ſit damnum compenſare independenter à præcepto iudicis, irregularitatem euitas proteſtatione facta, dummodo alia via quàm punitione reparatio damni præſtari poſſit.*

6 *Quando cenſeatur accuſatio, ſeu denunciatio inſtitui in cauſa propria, non in aliena.*

7 *Proteſtatio in cauſa aliena non excuſat irregularitatem.*

8 *Probabiliſſimum eſt irregularitatem non conſtitui ex accuſatione aliena cauſa, cuius damnum alia via auerti nequit.*

9 *Quæ dicta ſunt de accuſatore, dicenda ſunt de clamante, detinente, & comprehendente.*

10 *Si detentus ab ipſis ſuperuenientibus occidatur, detentor irregularis non eſt.*

1. Accuſator, ſeu denunciator ſi ex vi ſuæ denunciationis, aut accuſationis moriatur, aut mutiletur accuſatus, ſeu denunciatus in irregularitatem incidit. Vti colligitur ex *cap ſententiam.* & *cap clerici. Ne clerici, vel monachi*, & tradunt omnes. Debet autem mors, ſeu mutilatio ex accuſatione, vel denunciatione conſequi: nam ſi aliundè proueniat, accuſanti, vel denuncianti imputanda non eſt: vti contingit, ſi de crimine leui nec morte, nec mutilatione digno reum accuſares, & iudex limites iuſtitiæ excedens eum morti traderet, vel deformaret, nullatenus irregularis eſſes; quia mortis, ſeu deformationis, cauſa non fuiſti. Sicuti notauit Couartu. *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *n.* 2. Bernard. Diaz. *pract. c.* 98. *num.* 3. Nauarr. *c.* 27. *n.* 214. Sayrus *lib.* 6. *theſauri*, *c.* 16. *n.* 7. Paul. Layman. *lib.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *circa finem.* verſ. *aliter verò.* Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 3. *num.* 18. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *pun.* 2. *n.* 7. Et colligitur ex *c. poſtulaſti de homicidio*, & indicat Gloſſa *in c.* 2. *de homicidio in* 6. Idem eſt ſi huic accuſato de crimine leui, & detento in carcere ſuperueniant alterius delicti denunciationes, & probationes, ob cuius rationem morte, vel mutilatione damnetur, tu qui de delicto leui accuſaſti irregularitatem non contrahis; quia per ſe damnationis cauſa non es, vt expreſsè notant Couarruu. Sayrus, Bonac. & Layman. *locis allegatis.* Quocirca vt accuſans, vel denuncians in irregularitatem incidat, opus eſt, vt accuſatio, vel denunciatio cauſa ſit per ſe mortis, vel mutilationis.

2. Verùm quia ſæpè contingit tam clericos, quàm laicos iniuriam pati, qui ſi accuſationem inſtituere timore irregularitatis non poſſent iniuriatores audaciores fierent; ea de cauſa ius prouidit qualiter abſque periculo irregularitatis poſſent contra ſic delinquentes inſurgere, & illos accuſare etiam in caſu quo ſibi conſtet eſſe morte damnandos. Quod factum eſt in *c.* 2. *de homicidio in* 6. vbi accuſantes, ſeu denunciantea in cauſa propria, excuſantur ab irregularitate, ſi proteſtentur expreſsè pœnam ſanguinis non intendere, ſed ſatisfactionem. Neque opus eſt vt hæc proteſtatio ex voluntate, & animo ne accuſatus occidatur procedat, nam etiamſi illius occiſionem intendas, modò exterius intentionem non manifeſtes, ſed potiùs oppoſitum proteſteris, irregularitatem euitas; quia in textu non cauetur proteſtationem debere ex animo fieri, & in exteriori foro eiuſdem rationis eſt proteſtatio ficta, ac proteſtatio vera. Sicuti ex communiori ſententia docent. Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *n.* 2. verſ. *ſexto.* Felin. *in c. poſtulaſtis de homicidio in fine.* Paz *pract. t.* 1. *par.* 5. *c.* 3. *n.* 23. Henriq *l.* 14. *c.* 11. *circa finem.* Suar *diſp.* 47. *ſect.* 2. *n.* 3. Auila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 9. *concluſ.* 3. Bonac. *t.* 1. *diſp.* 7. *q.* 4. *pun.* 2. *n* 11. Layman. *l.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *in fine*, & alij apud ipſos: tametſi contra ſentiant Silueſt. verbo *homicidium* 2. *q.* 8. Nauarr. *ſum. cap.* 27. *n.* 216. Tolet. *l.* 1. *c.* 62. *num.* 5. Neque item neceſſe eſt hanc proteſtationem fieri ſimul ac formatur accuſatio. Satis enim eſt, ſi ante prolationem ſententiæ in ipſo iudicio fiat; ex hoc namque ſufficienter indicatur accuſatorem accuſari mortem non quærere. Sicuti adnotauit Couarruu. *d.* §. 5. *n.* 1. Henriq. *n.* 5. Suar. *n.* 2. & Auila *ſuprà.*

3. Hæc proteſtatio non ſolùm clericis, ſed etiam laicis neceſſaria eſt, eo quòd accuſatio per ſe ad defenſionem non tendit, ſed ad punitionem, ne tamen ipſa punitio accuſatori adſcribatur, remedium proteſtationis eſt à iure inuentum. Et licèt in *dicto c.* clericorum tantùm mentiò facta fuerit, id factum eſt quia clericos magis quàm laicos dedecet accuſatio; & quia ipſi abſque vrgenti occaſione cauſæ ſanguinis ſe immiſcere non poſſunt. Atque ita docuerunt Nauarr. *c.* 27. *n.* 213. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 2. *n.* 6. Molina *t.* 3. *diſp.* 74. *n.* 9. Bonac. *t.* 1. *diſput.* 7. *q.* 4. *p.* 2. *n.* 12.

4. Ex his infertur proteſtationi locum tantùm eſſe in actione ciuili non criminali. Nam ſi criminaliter accuſes, vel denuncies; ea ipſa accuſatione proteſtaris punitionem quærere, ac proinde proteſtationem factam facto contrario deſtruis. Sicuti rectè ex communi notarunt Suar *dicta ſect.* 2. *n.* 10. Auila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 10. Layman. *l.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 7. verſ. *tertio dixi.* Quod adeò verum eſt, vt etiamſi petas vindictam citra deformationem non excuſeris ab irregularitate proteſtatione facta, quia petita vindicta non eſt in tua poteſtate limitare pœnam, ſed neceſſariò iudex delicti qualitatem illam infligere debet, & cùm ſit ad tui inſtantiam, cauſa eris deformationis, neque proteſtatio vtpote facto contraria, tibi proderit.

5. Dubium tamen eſt; an ſi actionem ciuilem intentes ad recompenſationem damni illati, ipſe tamen accuſatus, vel denuociatus paratus ſit damnum compenſare independeoter à præcepto iudicis, & ab accuſatione inſtituta, irregularitatem euites proteſtatione facta? Videris nequaquam euitare; quia eo caſu conuinceris non ſatisfactionem ſed punitionem quærere; ſiquidem ſatisfactionem tibi oblatam admittere renuis. Sed diſtinguendum eſt, ſi nulla alia via quàm punitione tibi eſt damnum reparandum, & illius reparationem procuras, conuinceris manifeſtè punitionem quærere, atque adeò proteſtatio in contrarium facta friuola eſt, & per accuſationem eliditur. Verùm ſi reparatio damni alia via quàm punitione præſtari poteſt, credo te poſſe abſque timore irregularitatis accuſationem, ſeu

Digitized by Google

denunciationem inſtituere. Quia liberum tibi eſt reparationem damni velle ex manu iudicis, & authoritate publica obtinere, quippe ſic obtenta honorabilior eſt. Sic Bonac. diſp.7.q.4 p.2. num.2.

6. Rurſus hæc proteſtatio irregularitatem excuſat, cùm accuſatio, ſeu denunciatio inſtituitur in cauſa propria non in aliena, vt expreſsè colligunt Doctores, Nauarr. cap. 27. num. 213. Couarruu. 2.p. relect. in Clement. ſi furioſus. §. 5. Suar. diſp. 47. ſect. 2. à princ. Molin. tract. 3. diſp. 8. num. 3. & diſp. 74. & alij paſſim ex cap. 2. de homicidio in 6. Quòd ſi roges quando cenſenda eſt accuſatio institui in cauſa propria, quando in aliena? Reſpondeo cenſeri in cauſa propria inſtitutam, ſi inſtituta ſit in defenſionem, ſeu reparationem tui honoris, famæ, vel rerum temporalium, vel in reparationem parentum, filiorum, fratrum, alteriúſue ſimilis conſanguinei, vel cognati. Quinimo exiſtimo te cauſam propriam proſequi eſſe cenſendum, ſi cauſam tui conſanguinei, vel cognati intra quartum gradum proſequaris; quia conſanguinei, & cognati ita inter ſe coniunguntur, vt bonum, vel damnum alicuius omnium eſſe cenſeatur. Sicuti indicat Couarruu. dicta Clement. ſi furioſus 2.p. §. 5. n. 4. verſ. vndecimò. Henriq. l. 14. c. 11. n. 4. Auila 7.p. de irregularit. diſp. 5. ſect. 2. dub. 11. concluſ. 1. Molina tract. 3. diſp. 44. n. 11. Paul. Layman. l. 3. ſect. 5. tract. 3. par. 3 c. 7. concl. 5. & probabile reputat Suar. diſp. 47. de cenſur. ſect. 2. n. 17. Bonac. diſp. 7. q. 4. p. 2. n. 4. Deinde ſub cauſa propria, bona propriæ Eccleſiæ continentur cùm ad ipſum pertineant. Sicuti ex communi docet Henriq. n. 5. Suar. n. 20. Auila dub. 9. Bonac. num. 5. Molina diſp. 74. num. 11. Præterea cauſa famulorum, & domeſticorum, & ſubditorum propria reputari debet iuxta probabilem ſententiam traditam ab Henriq. Couarruu. Suar. Auila, Bonac loc. alleg.

7. Verùm ſi accuſatio, vel denunciatio in cauſa non propria, ſed aliena inſtituatur, non euitas irregularitatem, tametſi proteſtationem facias. Sicuti ex communi notat Felin. c. poſtulaſti de Homicidio. Nauarr. c. 27. num. 213. Couarruu. 2.p. Clement. ſi furioſus. §. 5. num. 5. Suar. diſp. 47. ſect. 2. num. 17. Molina diſp. 8. n. 8. Bonac. diſp. 7. q. 4. p. 2. num. 4. & alij paſſim; & ſumitur ex dicto cap. 2. de Homicidio in 6. vbi accuſantibus in cauſa propria conceditur hic fauor vitandi irregularitatem facta proteſtatione. De aliis verò qui in aliena cauſa accuſationem inſtituunt ius commune imponens irregularitatem omnibus cooperantibus ad mortem integrum manet. Sicuti ex communi notant relati Doctores, ſpeciatim Nauarr. num. 217. Couarruu. §. 5. num. 4. Auila dub. 11. concluſ. 2. Molina num. 8. Suar. num. 11. Laym. concl. 5. Bonac. num. 4.

8. Quod ſi accuſatio, vel denunciatio alienæ cauſæ inſtituatur ad præcauendum damnum reipublicæ, vel alterius priuatæ perſonæ, quod alia via auerti nequit, probabiliſſimum cenſeo te ab irregularitate excuſari nulla proteſtatione facta, quia eo caſu non te liberè immiſces cauſæ ſanguinis, ſicuti immiſcetur iudex officium iudicandi aſſumens, ſed lege charitatis coactus. Credibile autem non eſt Eccleſiam irregularitate afficere velle actionem iure naturali debitam: eſſet enim impedimentum apponere operibus charitatis, & pietatis. Atque ita docent Caietan. 2. 2. q. 33 art. 7. Suar. d. 47. ſect. 2. n. 12. & 15. Henriq. c. 12. n 8. Molin. t. 1. de iuſtit. tract. 2. diſp. 109. poſt 2. concluſ. §. illud etiam. & tract. 3. d. 8. n. 9. Auila diſp. 5. ſect. 2 dub 11. concluſ. 3. Layman. l. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. par. 3. c. 7. n 6. Bonac. diſp. 7. q. 4. pun. 2. num. 7. in fine, & alij apud ipſos: & colligitur ex c. accuſati de accuſationib. vbi accuſans propriè non afficitur hoc irregularitatis impedimento.

9. Quæ dicta ſunt de accuſatore, vel denunciatore, dicenda ſunt de clamante, detinente, & comprehendente damnificatorem, quia hæ actiones ſunt media ad præcauendum damnum, vel iam factum recompenſandum. Ergo qua ratione licet accuſare licet has actiones præſtare. Sicuti expreſsè notauit Couarruu. dicto §. 5. n. 4. verſ. decimo. Et c. tua nos, §. vlt. de homicidio. Nauarr. c. 27. n. 220. Henriq. c. 12. n. 8. Mol diſp. 74. n. 11. Auila 7.p. diſp. 5. ſect. 2. dub. 9. concl. 1. verſ. quarto excuſat. Suar. diſp. 47. ſect. 2. n. 20.

10. Quod ſi detentus ab ipſis ſuperuenientibus occidatur, irregularis non eſt. Tum quia irregularis eſſe non poteſt ex defectu perfectæ lenitatis, cùm illud homicidium non fuerit factum authoritate publica. Tum quia non eſt irregularis irregularitate proueniente ex homicidio iniuſto, cùm ipſe illi cauſam culpabilem non dederit, neque homicidium potuerit impedire. Quod à fortiori verum habet caſu, quo detentor proteſtaretur ſe nolle deformationem aliquam fieri detento. Sicuti videtur affirmare Couarruu. Clement. ſi furioſus. 2.p. §. 5. n. 2. verſ. octaua. Auila. 7 p. diſp. 5. ſect. 2. dub. 15. Paul. Layman. l. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. par. 3. c. 7. poſt medium. verſ. ſed quid ſi aliquis. Bonac. diſp. 7. q. 4. pun. 1. n. 18. Tametſi contrarium videatur ſentire Abbas, & Innocent. in c. ſignificaſti el. 2. de homicidio. Silueſt. verbo homicidium 3. q. 7. Nauarr. c. 27. n. 236. Suar. diſp. 47 ſect. 2. n. 21. affirmantes ſi damnum præuiſum ſit à detentore irregularem fore irregularitate proueniente ex homicidio caſuali. Sed hoc ad ſummum verum eſſe poteſt, cùm detentor excuſare poſſet homicidium abſque propriorum bonorum iactura; aliàs ſibi homicidium imputandum non eſt, cùm non ſequatur ex eius actione, neque actio detentionis fuerit illicita.

§ III.

De teſte, aduocato, conſultore, & confeſſore tam iudicis, quàm rei qualiter irregulares ſint, vel ab irregularitate liberentur.

1 *Clericus nequit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis.*

2 *Teſtis voluntariè teſtificans in cauſa ſiue criminali, ſiue ciuili, ex quo teſtimonio mors, vel mutilatio ſequatur, irregularis eſt.*

3 *Si, in cauſa criminali laicus præcepto iudicis compellitur teſtimonium ferre, ſatis probabile eſt irregularem non fore.*

4 *Idem dicendum eſt, ſi in cauſa ciuili teſtimonium ferat ad inſtantiam partis potentis abſque timore irregularitatis cauſam proſequi.*

5 *Quod dictum eſt de teſte, dicendum de aduocato.*

6 *Qualiter aduocatus defendens reum, ex cuius defenſione accuſator occiditur, irregularis ſit.*

7 *Conſultor ſi conſilium præſtet iudici iuridicè, irregularis eſt.*

8 *Confeſſor negans iudici abſolutionem, niſi ſententiam ſanguinis proferat ad quam in conſcientia tenetur, non eſt irregularis.*

9 *Idem eſt ſi pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte dignum.*

1 Clericus nequit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis contra reum, vt colligitur ex cap. his à quibus 23. q. 8. vbi clericis iudicium ſanguinis prohibetur, cui iudicio multum cooperatur teſtis, ideóque à nullo iudice cogi poteſt ad teſtificandum in dicta cauſa, quia nequit cogi ad illicitum, & ſibi grauiter damnoſum. Sicuti ex communi tradit S. Thom. 2. 2. q. 7. art. 1. ad. 3. Abbas in cap. ſententiam num. 11. Ne clerici, vel monachi. Sotus l. 5. q. 7. art. 1. in fine. Perez ad Villadiego c. 6. num. 90. & in additionib. ad cap. vlt. pag. 186. Maſcard. de probationib. volum. 3. concluſ. 1357. n. 62. Laym. l. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. par. 3. c. 7. n. 5. verſ. exinde. Quinimo neque laycum aſpirantem ad clericatum cogi poſſe ad

ferendum

ſerendum teſtimonium in cauſa ſanguinis docet Auila *7. p. diſp. 5. ſect. 2. dub.* 13. Henrriq. *l.* 14. *cap.* 12. *num.* 9. Quamdiu Bernardus Diaz *in pract. c.* 99. affirmat non eſſe receptum in praxi forenſi. Notanter dixi *contra reum*; nam ſi pro reo teſtimonium ferendum ſit, clerico prohibitum non eſt, teſtem eſſe, neque obinde irregularitatem incurrit, eſto ex accidenti detegatur accuſatoris calumnia, & ob id pœna talionis puniatur, quod benè notauit Bernar. Diaz *in pract. c.* 99. *n.* 22. Sayr. *lib.* 6. *c.* 18. *n.* 11. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 4. *n.* 9. Auila *dub.* 13. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *n.* 4. quia illud teſtimonium ad probandā rei innocentiam dirigitur, cui punitio actoris per accidens contingit, neque teſti eſt imputanda. Requiritur tamen licentia Prælati ad dictam teſtificationem licitè pro reo præſtandam, quam Prælatus non temerè, ſed maturo iudicio, & cauſæ cognitione debet concedere: vt aduertit Bernard. Diaz *loco allegato*, & Auila 7. *p. de irregular. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 13. His poſitis.

2. Dicendum eſt teſtem voluntariè teſtificantem in cauſa ſiue criminali, ſiue ciuili, ex quo teſtimonio mors, vel mutilatio ſequatur teſtificato irregularem eſſe, quia morti cooperatur, neque illi prodeſt proteſtatio, cùm ſolùm propriam cauſam defendenti hoc proteſtationis beneficium concedatur, *cap. Prælatis de homicidio lib.* 6. quod in teſte procedere non poteſt, qui non in propria cauſa, ſed in aliena teſtatur. Sicuti ex communi notat Couarruu. *in Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 5. *num.* 5. Henrriq. *l.* 14. *c.* 12. *n.* 9. Iulius Clar. *l.* 5. *ſentent.* §. *vlt. q.* 24. *n.* 8. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 74. *num.* 10. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 3. *in fine.* Paul. Layman. *lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. verſ. *exinde.* Sayrus *lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 9. Bonac. *diſp.* 7. *queſt.* 4. *p.* 3. *in princ.* & alij paſſim.

3. Verùm ſi in cauſa criminali, in qua laycus præcepto iudicis compelli poteſt ad teſtimonium ferendum, ſic compulſus teſtimonium ferat, exiſtimo ſatis probabile ob eam teſtificationem irregularem non fore, quia nequit dici in ea teſtificatione, & mortis cooperatione defectum lenitatis habuiſſe; cùm non voluntariè, ſed præcepto compulſus teſtimonium tulerit. Neque credendum eſt voluiſſe Eccleſiam irregularitatem imponere teſti ob teſtificationem iure naturæ debitam, aliàs retraherentur teſtes à veritate propalanda. Quæ in iudice nullo modo procedunt, cùm iudex voluntariè & non ex præcepto officium iudicandi aſſumit, ac proinde mirum non eſt quod irregularitatem incurrat ſententiam ſanguinis ferens. Sicuti docent aduerſus alios Doctores Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 10. *n.* 96. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *n.* 8. & indicat Layman. *l.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 7. *num.* 6.

4. Quod ſimiliter dicendum cenſeo, ſi in cauſa ciuili teſtimonium ferat ad inſtantiam partis potentis abſque timore irregularitatis cauſam proſequi. Nam ex eo quòd accuſatori conceſſum ſit, vt poſſit abſque timore irregularitatis proteſtatione facta querelam apponere, cenſetur ei conceſſa poteſtas producendi teſtes, ſiquidem depoſitio teſtium neceſſaria eſt ad ſe ſeruandum indemnem. Teſtes autem producti ſi timorem irregularitatis haberent, à teſtificando detinerentur. Conueniens igitur erat teſtes ſic productos ab irregularitate liberari. Atque ita docet Coninch. *dicto dub.* 10. *num.* 94. Suar. *ſect.* 3. *n.* 8. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *num.* 8. verſ. *ſecundus caſus.* Denique ſi timore cadente in conſtantem virum cogaris teſtificare in cauſa ſanguinis, ab irregularitate credo te liberum eſſe; quia non te ingeris voluntariè, ſed coactè ſententiæ ſanguinis, ideóque dignus non es, vt hoc impedimento afficiaris. Sicuti notauit Maiol. *lib.* 2. *de irregularit. cap.* 8. Coninch. *dub.* 10. *num.* 96. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *num.* 8. verſ. *Primus.*

5. Quod dictum eſt de teſte, dicendum eſt de aduocato manere irregularem, ſi reus contra quem aduocat, occidatur, vel deformetur, vti eſt omnium ſententia ex *cap. aliquantos* 51. *diſt.* & pluribus comprobat. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 10. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 4. *n.* 4. Bonac. *diſp.* 7. *queſt.* 4. *p.* 3. *n.* 5.

6. Difficultas eſt; an aduocatus ita reum defendens, vt accuſator pœna deformationi plectatur irregularis ſit? Et quidem ſi in defenſione rei aliqua obiecit aduerſus accuſatorem conuincens illum de calumnia, ſine dubio irregularis erit; quia deformationis eſt cauſa directa, & per ſe. Si autem ſolùm accuſati patrocinium ſuſcepit innocentiam illius declarando, abſque exceptione expreſſa calumniæ (quod rectè fieri poteſt) non erit irregularis, præcipuè ſi proteſtationem fecerit, iuxta *cap. Prælatis de homicid. in* 6. quia tunc ſolùm cenſetur cauſa mortis remota, & per accidens, & quæ ipſi aduocato adſcribi non debet, ſed accuſatori, eiúſque malitiæ: vt rectè tradit Couarruu. 2. *p. relect. in Clement. ſi furioſus de homicidio*, §. 5. *num.* 5. Henrriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 10. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 4. *n.* 7. & 8. Auila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 8. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *pun.* 3. *num.* 4. Quod à fortiori conſtat in caſu quo aduocatus reum iuſtè, vel iniuſtè defendat, & nihilominus reus moriatur; quia non moritur ex illius patrocinio, ſed ex proprio delicto; & hæc concluſio habet verum, etiamſi aduocatus clericus ſit. Nam eſto peccet ſe ingerendo abſque graui neceſſitate in illo officio, *cap.* 1. *diſt.* 51. quia tamen non peccat contra iuſtitiam illud exercens, neque ex illo mors accuſato euenit, non eſt irregularis. Verùm ſi ex negligentia, vel imperitia aduocati reus, cuius patrocinium ſuſcipit, deformetur, aliàs non deformandus; aduocatus irregularis erit non ex defectu lenitatis, ſed ex delicto iniuſtitiæ commiſſo: vt docuit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 228. Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 4. *num.* 6. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 3. *num.* 6. *in fine.*

Eadem irregularitate exiſtimat Suar. *diſp.* 47. *ſect.* 4. *n.* 6. affici aduocatum partes accuſatoris iniuſtè ſuſcipientem, qui de calumnia conuictus occiſus fuit; quia ceſſante patrocinio aduocati non auderet accuſator moraliter loquendo, cauſam proſequi, atque adeò non conſtitueretur in illo diſcrimine vitæ. Ergo cenſetur cooperari morti accuſatoris. Sed rectiùs docuit contrarium Auila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 8. *concluſ.* 2. Nam ſi aduocatus bona fide proceſſit, credens accuſationem legitimam eſſe, ſicuti excuſatur à delicto, ſic excuſari debet ab irregularitate delicto annexa: vt aduertit Bonac. *dicta diſp.* 7. *de irregular. q.* 4. *pun.* 3. *n.* 5. Si verò mala fide proceſſit, etſi iniuſtus ſit aduerſus accuſatum, nullam tamen aduerſus accuſatorem iniuſtitiam committit, ideóque non poteſt ei mors tanquam cooperatori iniuſto imputari. Et licèt ipſe accuſator accuſationem non inſtituiſſet, niſi aduocati patrocinium haberet, inde non ſequitur aduocatum irregularem fore; quia ex illo patrocinio non euenit accuſatori mors authoritate publica, ſed ex calumnia aliunde probata. Aliàs quoties cooperatus eſſes furto, ob cuius cauſam fur ſuſpenditur irregularis eſſes, quod nullatenus eſt dicendum; quia non eſt cauſa mortis, ſed delicti ratione cuius mors infligitur.

7. Quoad conſultorem attinet communis ſententia eſt irregularitatem incurrere, ſi conſilium præbeat iudici, quo moueatur ad ſententiam proferendam in cauſa ſanguinis. Quod intelligendum eſt, quando conſilium à iudice expoſtulatur iuridicè. Nam ſi priuatim expoſtuletur, & iudex tanquam quælibet alia perſona de iuſtitia informetur, probabilitate non caret irregularitati locum non eſſe; quia ex prædicta informatione contrahi non poteſt irregularitas ex delicto, cùm nullum ibi commiſſum ſit. Neque item ex defectu perfectæ lenitatis, ſiquidem hæc tantùm impoſita eſt iudici, eiuſque officialibus authoritate publica fungentibus, vt optimè relato Vazq. notauit Gaſpar. Hurtado *de irregular. difficult.* 11. *num.* 40.

8 Hinc à fortiori conſtat confeſſarium negantem iudici abſolutionem, niſi ſententiam ſanguinis profectat, ad quam in conſcientia tenetur, non fore irregularem. Tum quia non procedit vt publicus iuſtitiæ miniſter. Tum quia credendum non eſt velle Eccleſiam irregularitate confeſſarium innodare ob actionem iure diuino debitam, & quam ipſe excuſare non potuit. Sicuti tradit Henriq. *l.14.c.16.n.4.& in comm. litt. F.* Auila *7.p.diſp.5.ſect.2.dub.6.concluſ.4.* Sayr. *l.6. c.18.n.26.*Mol.*tract. 3.diſp.73.n.18.*Soar.*diſp.47.ſect.1. n.8.*Bonac.*diſp.7.q.4.p.1.num.32.*

9 Idem eſt ſi confeſſarius pœnitentem obligaret ad fatendum delictum morte, vel mutilatione dignum, ad cuius manifeſtationem iure naturali tenetur, quia eo caſu non concurrit ad mortem ex parte iudicis inferentis, ſed ex parte ſuſtinentis; ac proinde ab irregularitate miniſtris publicis iniuncta excuſari debet, præterquam quòd opus obligatorium præſtat, ob cuius cauſam nullo impedimento affici debet. Sicuti tradunt Coninch. *dicta diſp.18.dub.10.n.95.& 96.* Henriq. Auila, & Bonac. *loc. alleg.* Ob eandem rationem conſulentes obedire ſententiæ mortis iuſtæ, aut ab appellatione iniuſta ceſſare irregularis non eſt cenſendus. Qui verò conſuleret reo, vt appellationem interponeret, cùm legitimè interponi poſſet, & ob eam cauſam eius mors acceleratur, communiter Doctores cenſent irregularem fore. Sed hoc credo eſſe intelligendum, quando prædictum conſilium ab aduocato procedit iuridicè. Secùs verò ſi priuatim detur, quia eo caſu non concurrit ad mortem, vt perſona publica, & iuſtitiæ miniſter, ſed potiùs, vt priuatus, & ex parte mortem ſuſtinentis.

§. IV.

De aliis miniſtris, qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, eiúſue executionem concurrunt.

1 *Ex ſolo concurſu authoritate publica facto hæc irregularitas inducitur.*
2 *Vltra iudicem, accuſatorem, teſtem, aduocatum, &c. eſt irregularis notarius ſententiam dictans, ſignans, &c.*

1. EX *præcedenti* §. colligi poteſt huic irregularitati non eſſe locum niſi ex concurſu ad mortem, ſeu mutilationem authoritate publica præſtito, quia ſolùm miniſtris publicis hæc irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis indicitur in *can.1.diſt.51.* & *cap. ſententiam. Ne clerici, vel monachi.* & *cap. Prælatus de homicidio l.6.* & aliis. Quocirca obſeruandum maximè eſt, an concurſum ad mortem condemnati præſtiteris tanquam perſona publica, vel tanquam priuata, nam ſi vt perſona publica irregularitatem contrahis, ſecùs ſi vt perſona priuata.

2 Hinc fit vltra iudicem, teſtem, accuſatorem, aduocatum irregularem eſſe notarium, ſeu tabellionem teſtium depoſitiones recipientem, illáſue legentem, quando publicantur. Item ſententiam dictantem, ſignantem à famulo ſcriptam, ſigillo authenticantem, vel pronunciantem. Quinimo ſcribentem ſententiam tanquam officialem iuſtitiæ; quia omnes hi ad prolationem ſententiæ authoritate publica concurrunt. Secùs verò dicendum eſt de famulo tranſcribente ſcripturam factam à notario, quia ſine illo tranſumpto reus condemnatur; ſicuti famulus vſurarij, qui ad reſtituendum obligatur cum vſuris cooperatus fuerit, vel contractum faciendo, ſeu ſcribendo rationem dati, & accepti, ſecus ſi ſolum tranſcriberet ſcripturam vſurariam. Deinde eſt irregularis tortor rei, ſi inde reus confiteatur crimen ob cuius cauſam pœna ſanguinis afficiatur, niſi hoc ſit in tribunali inquiſitionis. Item omnes deferentes reum ad mortem, & comitantes iudicem ad cuſtodiam tam equeſtres, quàm pedeſtres, non tamen populus, vel clerici, qui ad ſpectandum aſſiſtunt; nam eſto clericis prohibitum ſit ſententiæ ſanguinis aſſiſtere, *Cap. ſententiam ſanguinis. Ne clerici, vel monachi,* non tamen eorum aſſiſtentia culpam grauem inducit, etiamſi ex curioſitate fiat, vti docet Suar. *diſp. 47.ſect.4. in fine.* Præterquam quòd conſuetudine videtur præceptum illud abrogatum. Item præco præcedens reum, & illius ſententiam proclamans, & generaliter omnes illi qui vt publicæ iuſtitiæ miniſtri concurrunt hac irregularitate ligantur. Qui verò vt priuatæ perſonæ morti cooperati fuerint hac irregularitate non videntur ligari. Quapropter monens reum, vt admoueat caput ſtipiti, vel aſcendat ſcalas, tametſi inde reus citiùs moriatur, & confeſſarius inſtigans equum, quo reus ad ſupplicium ducitur, vel carnificem poſſe ſuo officio fungi irregulares non ſunt: quia in his actionibus non procedunt vt publici miniſtri. Præterquam quòd leuia ſunt, & pro nihilo reputari debent. Illud certum eſſe debet, irregularem non eſſe, qui iudicem rogaret, ne reum per ſolitas calles duceret, tametſi inde mors acceleretur, quia illa acceleratio per accidens contingit, præterquam quòd non procedit ea actio tanquam à publico iuſtitiæ miniſtro.

§. V.

De irregularitate contingente in bello iuſto.

1 *Milites ibidem occidentes, ſeu mutilantes irregulares ſunt.*
2 *Nullus etiam ſacerdos ad occidendum exhortans, aut propria manu pugnans irregularis eſt, niſi ipſe per ſe occiderit, aut deformauerit.*
3 *Satisfit obiectioni.*
4 *Hoc intelligendum eſt in bello iuſto offenſiuo.*
5 *Si verò bellum non offenſiuum, ſed defenſiuum aggrediatur, ſatis probabile eſt nullam irregularitatem contrahi.*
6 *In hac irregularitate ſolus Pontifex diſpenſare poteſt.*
7 *Sufficiens diſpenſatio eſt, Pontifex concederet clerico facultatem propria manu pugnandi.*

1. AD irregularitatem contractam ex defectu perfectæ lenitatis reducitur quæ ortum habet ex occiſionibus, ſeu mutilationibus in bello iuſto contingentibus. Cùm enim ibi milites vt miniſtri publici, & authoritate à republica accepta mutilent, & occidant, efficitur ex defectu perfectæ lenitatis à ſuſceptione ordinum, altaríſque miniſterio excludi. Neque obeſt quòd accepta militia ſæpè contingat in defenſionem propriæ patriæ inimicos occidere, quia liberè in eam ſe neceſſitatem coniecerunt, cùm nomen militiæ dederunt, & bellum offenſiuum aggreſſi ſunt. Sicuti iudex ſententiam ſanguinis proferens, & illam ex officio exequens irregularitatem non euitant, quamuis ex obligatione iuſtitiæ & proferre, & exequi ſententiam debeant. Sicuti ex communi omnium Doctorum tradit Mol. *tract.1. de iuſtit. diſp. 109. concl.2.* Dixi *in bello iuſto*; nam ſi bellum iniuſtum ſit irregularitas inde contracta vtpote ex delicto, extenditur ad omnes eos qui quomodocunque occiſioni, vel mutilationi concurrerint, de quibus infra.

2. In bello igitur iuſto nullus etiam ſacerdos ad occidendum exhortans, aut propria manu pugnans irregularis eſt, niſi ipſe per ſe occiderit, aut deformauerit. Vti ex communi docet Panormit. *c.penult.* & *vlt.* de

de clerico percuſſore. Nauarr. *cap.27. num.215.* Henriq. *lib.14. c.12. num.4.* & *c.13. num.2.* Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2.p.§.3. n.2.* Molina *tract.2. diſp.110. concl.2.* Auila *7.p.diſp.6.ſect.3. dub.2.* Bonac. *diſp.7. de irregular. q.4. pun. ſpecialiter num.7.* Layman. *lib.3. ſum.ſect.5. tract.3. par.3. c.8.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 12.* & alij. Et ſumitur ex *cap. petitio tua de Homicidio.* vbi ſacerdoti pugnanti aduerſus inimicos Chriſtianæ religionis, vbi multi extiterunt occiſi mandatur à celebratione abſtinere, ſi de interfectione alicuius in illo conflictu dubium habeat. Ergo à contrario ſenſu ſi ei conſter nullum interfeciſſe non obligabitur à celebratione abſtinere. Idem colligitur ex *cap. ſi quis 50. diſt.* Et ratio huius priuilegij eſſe poteſt, ne tot irregularitate inuoluantur, néue à præliando in bello iuſto ſe contineant irregularitatis timore.

3 Neque obeſt clericis in bello offenſiuo pugnam propria manu interdictam eſſe, *cap. clerici cum aliis 23.p.8.* & *cap.1. Ne clerici, vel monachi,* & *cap. ex multa de voto.* Et tradunt ferè omnes Doctores cum Gloſſa *in dicto cap. petitio de Homicidio*, quia inde non ſit irregularitatem contrahi; hæc enim non contrahitur niſi in caſibus à iure expreſſis: at in iure ſolùm expreſſa eſt irregularitas ob deformationem, vel occiſionem in bello iuſto contingentem, non autem ob conſilium, auxilium, vel fauorem illicitè præſtitum. Neque item obeſt textus in *cap. quod in dubiis de Pœnis*: vbi de ſacerdotibus gubernantibus nauim ad pugnam, ſeu exercentibus conflictum, vel alios ad pugnandum excitantibus affirmatur graue peccatum committere, eſſéque deponendos; quia prædictus textus (vt inquit Gloſſa *ibi*) loquitur de bello iniuſto; præterquam quòd *ibi* non fertur irregularitas, ſed ſuſpenſio, vel depoſitio non ipſo iure, ſed ferenda.

4 Quod ſi miles propria manu occiderit, vel mutilauerit in hoc bello iuſto irregularis eſt ex omnium ſententia. Argum. *dicti cap. petitio*, & aliis relatis *23. q.8.* Solùm eſt dubium de clerico ſic occidente, an eius irregularitas ex homicidio illicito, & iniuſto dicenda ſit, an ex defectu perfectæ leuitatis? Et ratio difficultatis eſt; quia ipſe occidit, & non ex authoritate publica, cùm non concedatur ei facultas occidendi, imo hæc illi denegata eſt. Econtrà ſi bellum iuſtum eſt, nulla ſit hoſtibus iniuſtitia eos vita priuando, ſi ad victoriam neceſſarium eſt. Item Princeps omnibus bellantibus hanc facultatem concedit. Quod ergo clericus contra ſibi factam prohibitionem pugnet, non infertur pugnare iniuſtè, ſed religiosè. Sicuti ſi votum feciſſet non pugnandi extra caſum neceſſitatis, & pugnaret, peccaret aduerſus votum, ſed non aduerſus iuſtitiam, ac proinde irregularis non eſſet ex delicto, & hoc videtur probabilius.

5 Verùm ſi miles etiam clericus bellum non offenſiuum, ſed defenſiuum aggrediatur, nullam irregularitatem contrahit non occidendo, ſeu deformando aduerſarios, vt colligitur ex *cap.2. immunit. Eccleſiar.* Nam cùm illa defenſio iure naturæ debita ſit, credendum non eſt ob eam canonicum impedimentum appoſitum eſſe. Neque eſt ſimile de iudice, & miniſtris iuſtitiæ, qui ex iuſtitia legali obligantur homines interficere; quia ipſi voluntariè eam obligationem ſubierunt; cùm ea munera ſuſceperunt. Secùs eſt de pugnantibus in bello defenſiuo, quod bellum ipſi non voluntariè. Sed coactè ſuſcipiunt; ac proinde mirum non eſt, quòd ab irregularitate excuſentur. Sicuti eos excuſat Gregor. de Valen. *t.3. diſp.3. q.16. pun.4. col.pen.* Coninch. *diſp.18. dub.10. n.96.* Bonac. *t.1. diſp.7. q.4. pun.4. n. 11.* Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult. 12. n.44.* & alij apud ipſos.

6 Ad extremum ſupereſt dicendum diſpenſatione huius irregularitatis prouenientis ex defectu perfectæ lenitatis. Hæc igitur diſpenſari non poteſt ab alio quàm à Pontifice, non enim inuenitur in iure aliqua conceſſio Epiſcopo facta. Nam in Trident. ſolùm datur facultas pro irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus; ſub qua facultate hæc quæ non naſcitur ex delicto comprehendi non poteſt. Vt aduertit Caiet. verbo *irregularitas*, & Armilla *eodem num.13.* Cordoba *q.34.* Suar. *de irregular. diſp.47. ſect.6. in fine.* Sayrus *l.6. c. 19. ad finem.* Bonac. *diſp.7. q.4. pun.4. in fine.* At in facultate diſpenſandi in omnibus irregularitatibus excepta homicidij voluntarij, & bigamiæ, quam poteſtatem habent Prælati ordinum Mendicantium hæc irregularitas comprehenditur: vt aduertit Suar. *ſuprà.* Layman. *lib.1. ſum. tract.5. par.4. cap. 9.* verſ. *his addo.*

7 Illa tamen cenſenda eſt ſufficiens diſpenſatio, vel potiùs ablatio irregularitatis incurrendæ, ſi Pontifex concederet clerico facultatem propria manu pugnandi. Cùm enim ex hac facultate cenſeatur diſpenſare in iure inducente hanc irregularitatem, tacitè cenſetur hanc irregularitatem tollere, ſeu eius incurſum impedire. Secùs ſi ſolùm concederet facultatem aſſiſtendi; quia ex ea non poteſt clericus propriis manibus pugnare, ac proinde ſi mutilet, & occidat irregularis erit. Sicuti ex communi tradit Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2.p.§.3. num.2.* Nauarr. *c.25. num.74.* Molina *de iuſtit. tract.2. diſp.108.* verſ. *eſt verè.* & *diſp.110. in fine.* & *tract.3. diſp.73. num.2. & 3.* Henriq. *lib.14. cap.11. num.3.* Sayr. *lib.6. cap.19. num.5.* Suar. *de bello diſp.13. ſect.3. n.6. in fine.* & *diſp 47. de cenſur. ſect.6. n.12.* Valen. *2. diſp.3. q.16. pun.4.* verſ. *ſeptimò.* Bonac. *de reſtitut. diſp.2. q.vlt. ſect.1. p.12. §.4.* & *diſp.7. de irregul. q.4. p.4. circa finem.*

Pvnctvm XV.

De irregularitate orta ex homicidio, vel mutilatione iniuſta.

INter irregularitates quæ ex delicto, vel quaſi delicto ortum habent, hæc eſt potiſſima, ideóque latiùs explicanda.

§. I.

Quæ requirantur ad irregularitatem incurrendam ex homicidio, vel mutilatione voluntaria.

1 *Quæ voluntas requiratur, vt irregularitatem conſtituat ex homicidio voluntario.*

2 *In rixa inopinata occidens aduerſarium regulariter non eſt cenſendus homicida voluntarius.*

3 *Huic irregularitati vicina eſt quæ ortum habet ex mutilatione.*

4 *Quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem inducendam.*

5 *Non eſt ſufficiens ad hanc irregularitatem debilitatio membri, niſi ſit illius abſciſſio.*

1 CErtum eſt ex homicidio, vel mutilatione voluntaria contrahi irregularitatem diſtinctam ab ea quæ ortum habet ex homicidio, vel mutilatione caſuali. Solùm eſt difficultas in explicanda voluntate requiſita ad hanc irregularitatem contrahendam. Quare dicendum eſt requiri intentionem expreſſam occidendi, ſeu apponendi cauſam de ſe illatiuam mortis, & vt talem cognitam, vt ſi præberes alicui venenum mortiferum, aut detineres, vt ab aliis occideretur. Et licèt aliqui Doctores cenſeant homicidium voluntarium eſſe, ſi velles vulnerationem, ſeu percuſſionem ex qua plerunque mors euenit; verius cenſeo in iure canonico homicidium inde ſequutum non appellari voluntarium, ſed caſuale, quia non eſt patra-

Digitized by Google

tum ex propoſito, & ex intentione, ſed præter, vti colligitur ex cap. 1. & cap. ſicut dignum de Homicidio, & apertius ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. ibi: Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu fiat: & notauit Ant. Gomez t. 3. variar. cap. 3. num. 15. Eman. Saa, verbo homicidium num. 4. Filiuc. tract. 20. c. 1. q. 2. Vaſq. t. 2. diſp. 100. n. 39. Gaſp. Hurtado de irregular. difficult. 5. Et indicat Suar. diſp. 4. ſect. 1. num. 3. Et probabile reputat Bonac. t. 1. diſp. 7. de irregular. q. 4. p. 8. n. 2.

2 Ex qua doctrina infer, ſi in rixa inopinata occidas aduerſarium, regulariter te non eſſe iudicandum homicidam voluntarium. Vti docuit Salcedo pract. crimin. c. 94. Didac. Perez lib. 8. ordinan. tit. 13. n. 256. in Rub. col. 4. Henriq. lib. 14. cap. 14. num. 1. in fine. Rodrig. in ſum. verbo irregularitas. c. 179. num. 1. & 2. Auila 7. p. diſp. 6. ſect. 2. dub. 1. Et colligitur ex dicto c. 1. de homicidio. Et ex Trident. ſeſſ. 14. c. 7. de reformat. Et enim homicida voluntarius ille nuncupatur qui per induſtriam, & per inſidias proximum ſuum occiderit, ſeu ex propoſito. Qui autem ſubitò iratus occidit non ex propoſito, & per induſtriam, ſed caſu reputandus eſt occidiſſe. Quod intelligendum eſt quoad forum exterius, & etiam quoad forum interius caſu, quo occidenti non conſter expreſſam voluntatem occidenti habuiſſe, nam ſi de hac voluntate ei conſtat iam ex propoſito occidit, ideóque ceſſat omnis dubitatio.

3 Huic irregularitati vicina eſt altera quæ ortum habet ex mutilatione, cap in Archiepiſcopatu de Raptorib. Clement. vnic. de homicidio. Quæ & voluntariè, & caſu contingere poteſt. Voluntariè contingit, cùm expreſſam voluntatem habuiſti mutilandi, ſeu apponendi cauſam, ex qua præuidiſti mutilationem fore euenturam, vti dictum eſt de homicidio. Secùs ſi ſolùm intendiſti vulnerare, & caſu mutilaſti.

4 Sed quæ mutilatio ſufficiat ad hanc irregularitatem inducendam? non conueniunt Doctores. Nam Caiet. 2. 2. q. 65. art. 1. Sotus lib. 5. de iuſtit. q. 2. art. 1. & in 4. d. 25. q. 3. art. 2. concl. 1. Suar. diſp. 44. ſect. 2. n. 7. Layman. lib. 3. ſum. ſect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 11. num. 2. minùs ſtrictè loquuntur, aſſerunt enim eam mutilationem ſufficere ex qua corpus humanum non integrum, ſed imperfectum eſt, ac proinde abſciſſionem digitorum, & cartilaginis auris, & naſi, & teſticulorum ſufficientem eſſe huic irregularitati. Sed quamuis hæc ſententia probabilis ſit, probabiliorem exiſtimo eam mutilationem requiri, ex qua aliquod membrum corporis abſcindatur, nam dum membrum aliquod abſciſſum non eſt, corpus humanum non eſt mutilatum, & truncum, ſed abſolutè & ſimpliciter integrum, & perfectum; aliàs mutilatio cuiuſlibet partis corporis, quæ cum alio membro operatur, ſufficiens irregularitati eſſet, non ſolùm mutilatio digiti, ſed partis illius irregularitatem induceret, & ex tali defectu mutilum, & truncum corpus humanum dicendum eſſet, quod oppoſitæ ſententiæ Doctores non admittunt. Quapropter ea mutilatio conſtituit irregularitatem, quæ eſt mutilatio membri ſumpto membro pro ea parte corporis, quæ actionem aliquam habet ab alia diſtinctam. Sicuti eſt auris, naſus, pes, oculus, manus, & ſimilia, vt colligitur ex leg. idem offilius ff. de edit. edicto, vbi ex vnius digiti defectu non dicitur membrum deficere, & ex leg. non ſunt liberi ff. de ſtatu hominum, ob multiplicationem digitorum non multiplicantur membra. Et ex cap. 2. de clerico ægrotante, clericus carens duobus digitis cum medietate palmæ non dicitur mutilatus, aut truncatus, ſed debilitatus, ſeu deformatus. Sed præcipuè colligitur ex Paulo 1. Corinth. 12. dicente membra corporis non habere eundem actum, Indicans ex actibus diſtinctis membra diſtingui. Atque ita tradit Gloſſa cap. 3. in princ. de homicid. lib. 6. Panormit. in cap. de diacono, num. 10. Qui clerici, vel vouentes. & in cap. cum illorum num. 8. de ſentent. excommun. Bart. in leg. 2. ff. de iudiciis publicis. & in leg. non ſunt liberi ff. de ſtatu hominum. Bald. in leg. ſeruus ff. de ſeruis fugitiuis. & in leg. reos. Cod. de accuſat. colum. 3. Felinus in cap. ego N. de iureiurando col. 2. & in cap. cum illorum de ſentent. excommunicat. Couarruu. Clement. ſi furioſus. §. 3. initio, num. 8. Nauarr. c. 27. num. 206. verſ. ſecundo dico. Iacob de Graffis lib. 2. cap. 62. num. 4. Gregor. de Valen. t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 3. §. 4. Henriq. lib. 14. c. 8. num. 1. Sayr. lib. 6 theſauri, c. 16. n. 13. Molina tract. 3. de iuſtit. diſp. 69. num. 2. Stephan. Dauila 7. p. diſput. 5. ſect. 1. dub. 1. Coninch. diſp. 18. dub. 8. concl. 2. Bonac. diſp. 7. q. 4 p. 8. n. 3. Gaſ. Hurtado de irregular. difficult. 5. num. 18. Ex qua doctrina infertur vnguium, dentium, barbæ, capillorum, digitorum mutilationem irregularem non conſtituere, quia non habent actionem aliquam diſtinctam à membris quibus vniti ſunt. Hanc doctrinam extendit Bonac. d. pun. 8. num. 3. Gaſpar Hurtado difficult. 5. num. 19. ad teſticulorum abſciſſionem, & Couarruu. d. Clement. ſi furioſus 3. p. initio. n. 8. & Henriq. lib. 14. c. 8. num. 3. tametſi ſub dubio extendunt præfatam doctrinam ab abſciſſionem mammillarum fœminæ. Sed has extenſiones nequaquam probo; nam eſto abſciſſio vnius teſticuli exiſtimem non eſſe abſciſſionem membri ſufficientem ad irregularitatem inducendam, cùm ex ea actione non impediatur aliqua actio humani corporis ab aliis actionibus diſtincta, & abſciſſio vtriuſque teſticuli impedit actionem generationis. Item quælibet ex mammillis fœminæ actionem habet ab aliis corporis membris diſtinctam. Ergo eius mutilatio, vt pote membri perfecti irregularitatem conſtituet. Vti colligitur ex Baldo in leg. data opera. Cod. qui accuſare non poſſunt. num. 75. Sayr. lib. 6. c. 16. in fine. Molin. diſp. 69. num. 6.

5 Dixi requiri abſciſſionem membri, neque enim ſufficit debilitatio, per quam membrum redatur inutile ad actiones humanas exercendas, quia textus ſtatuentes hanc irregularitatem non de debilitatione, ſed de mutilatione loquuntur, vt notant Nauarr. cap. 27. num. 206. & 219. Suar. diſp. 47. ſect. 2. num. 5. & 11. Mol. diſp. 68. Auila diſp. 5. ſect. 1 dub. 2. Gaſp. Hurtado difficult. 5. num. 18. Coninch. diſp. 18. dub. 8. concluſ. 2. Bonac. p. 8. num. 6.

Video tamen Suar. dicta ſect. 2. num. 10. cui adhærere videtur Coninch. dub. 8. concluſ. 2. aſſerentem fore irregularem qui ita membrum debilitaret, vt omnino areſceret, & ſiccaretur, ac moreretur. Nam hæc debilitatio mutilatio formaliter dici poſſet, ſiquidem illud membrum vita priuatur, & ab informatione animæ ſeparatur, & abſcinditur; aliàs poſſet quis à duobus mutilari nullo illorum irregulari manente: nam abſcindens membrum ſiccum, & mortuum, non videtur irregularitati ſubiici; quia ea mutilatio eſt eiuſdem rationis, ac mutilatio cadaueris. Ex alia parte membrum ſiccum reddens irregularitatem non contrahit. Sed verius cenſeo neceſſariò membrum abſcindendum eſſe, neque ſufficere, ſi omnino debilitetur, mortuúmve reddatur. Vt colligitur ex cap. ſicut vrgeri 1. q. 1. ibi: Si cuius hominis manus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum illius quamuis ſine ſanguine, & inefficax, & mortuum. Et ita tradit Panorm. t. cap. 1. n. 9. Qui clerici, vel vouentes. & cap. accuſaſtis de accuſationib. Nauarr. c. 27. num. 217. Couarruu. Clement. ſi furioſus 3. p. initio. n. vlt. Molina. tract. 3. diſp. 68. Bonac. t. 1. diſp. 7. de irregularit. q. 4. pun. 8. num. 11. Gaſp. Hurtado difficult. 5. n. 18. Henriq. & Auila locis citatis. & Bonacina nu. 5. aſſerunt mutilantem membrum aridum fieri irregularem, quia propriè eſt hominis mutilator, & deformator. Quod intelligendum eſt, quando iniuſtè mutilatur, & non ex officio chirurgiæ, & medicinæ, & iuxta illius artis regulas.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Quæ perſonæ incurrant irregularitatem homicidij, vel mutilationis voluntariæ.

1 *Occidens, vel mutilans modò baptizatus ſit, irregularis eſt.*
2 *Item mandans homicidium, ſeu mutilationem.*
3 *Item conſulens.*
4 *Ad vitandam hanc irregularitatem, quid præſtare debeat mandans, vel conſulens.*
5 *Irregularis videris eſſe ex homicidio caſuali ſi conſulas, vel mandes Petro vt Ioannem occidat, ſi inde Petrus occidatur.*
6 *Conſentiens in homicidium, ſi ex eo conſenſu homicidium ſequatur, irregularis eſt.*
7 *Verius eſt te ex ſola ratihabitione homicidij tuo nomine facti, te non fore irregularem.*

1 CErtum eſt illam incurrere qui per ſe occidit, vel mutilat, aut cauſam ex ſe efficacem apponit, ſi inde occiſio, vel mutilatio ſubſequatur, dummodò baptizatus ſit. Nam ex occiſione, vel mutilatione ante baptiſmum facta, nulla irregularitas incurritur baptiſmo ſuſcepto, quia baptiſmo omne delictum, & indecentia ex delicto orta purgatur, vt colligitur ex *cap. ſi quis viduam 50. diſt.* & *cap. ſi quis poſt baptiſmum 51. diſt.* & *ibi* Gloſſa. Ex parte verò occiſi hæc conditio baptiſmi non poſtulatur; nam eſto baptizatus non ſit illum occidens, vel mutilans irregularis erit. *Cap. clericus 50. diſt.* Quapropter de mandante, conſulente, conſentiente, cooperante; aut ratum habente homicidium, ſeu mutilationem, eſt difficultas; qualiter concurrere debeant, vt cenſeantur eſſe homicidæ, ſeu mutilatores voluntarij huic irregularitati ſubiecti?

2 Primò mandans homicidium, ſeu mutilationem fieri irregularis eſt ex omnium ſententia, ſi mandatum executioni mandetur. Vt conſtat ex *d. cap. ſi quis viduam 50. diſt.* & *cap. vlt. de Homicidio in 6.* Vt autem dato mandato irregularitatem euites non ſolùm debes reuocare mandatum, ſed etiam mandatario reuocationem intimare, nam dum reuocatio nota mandatario non eſt, ſemper mandatarius nomine tuo operatur, & tu cauſa es principalis illius delicti. Verùm ſi ſeriò reuocaſti mandatum, & reuocationem notam feciſti mandatario ab irregularitate excuſaris. Argum. à contrario ſenſu, quia eo caſu mandatarius cenſeri non poteſt nomine tuo operari. Sicuti dixit Innocent. *in cap. ad audientiam de Homicidio.* Nauarr. *cap. 27. num. 223.* Couarrun. *Clement. ſi furioſus 2. p. initio, n. 9.* verſ. *quinto ex his.* Henriq. *lib. 14. cap. 16. num. 2.* Suar. *diſput. 44. ſect. 3. num. 7.* Auila *7. p. de irregular. diſp. 6. ſect. 2. dub. 4. concl. 1.* Azor. *3. p. lib. 2. cap. 8.* Bonac. *diſp. 7. de irregular. q. 4. p. 8. num. 13. & ſequentib.* Quinimo Nauarr. Henriq. Suar. Auila, & Bonac. aſſerunt ad hanc irregularitatem vitandam, ſufficere reuocationem tacitam mandati, qualis cenſeri debet, ſi aduerſarium in priſtinam amicitiam reſtituas, vel cum illo affinitatem contrahas, dummodò mandatario omnino hæc innoteſcant.

3 Secundò irregularis es, ſi conſulas, tuiſque rationibus perſuadeas homicidium, vel mutilationem. *Cap. ſi quis viduam 50. diſt. Cap. ſicut dignum. §. qui vero.* & *§. vlt. de homicidio*: debet tamen conſilium in effectum influere, aliàs non eris illius cauſa. Sicuti notauit Villadiego *de irregular. cap. 6. n. 20.* Couarrun. *Clement. ſi furioſus 2. p. §. 2. num. 1.* Suar. *diſp. 44. ſect. 3. num. 10.* Auila *7. p. diſp. 6. ſect. 2. dub. 3.* Bonac. *diſp. 7. q. 4. pun. 8. num. 19. & ſequentib.* & alij apud ipſos. Conſilium cenſetur operari in homicidium, ſeu mutilationem quoties homicidium, vel mutilatio ex conſilio proceſſit, vel proceſſit faciliùs, citiùs, aut crudeliùs. Sicuti adnotarunt Vgolin. *de irregularit. cap. 16. §. 1. num. 1.* Tolet. *lib. 1. cap. 81.* Bonac. *ſuprà.* Auila *concluſ. 4.* Sed in caſu dubio, an conſilium in effectum influxerit, illiúſque fuerit cauſa inquit Auila *concluſ. 5.* Henriq. *lib. 14. cap. 16. num. 3.* Sayrus *de cenſur. t. 1. lib. 7. cap. 3. num. 2.* Thom. Sanch. *lib. 2. de matr. diſp. 41. num. 17.* & *lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 44. in fine*, ab ipſomet conſulto, & ex aliis coniecturis colligendum eſſe. Si enim homicida inimicus erat capitalis occiſi, vel ei iam mortem ante datum conſilium minatus fuerat, vel neceſſaria ad patrandum delictum præparauerat, aut interfectus proceſſerat etiam iuſtè aduerſus interfectorem in cauſa criminali teſtificando, denunciando, vel accuſando, ſeu inſtigando alium, ſufficiens cauſa eſt, vt iudicetur conſilium tuum nullius efficacitatis fuiſſe. Item ſi ipſe conſultus aſſerat ſe non eſſe motum à tuo conſilio ad patrandum delictum, neque quoad ſubſtantiam, neque quoad modum, liber eris ab irregularitate, ſecùs ſi contrarium teſtetur. Debet tamen eſſe vir, cui meritò poſſit fides adhiberi, vt inquit Sanch. *lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 44.* Si autem omnibus penſatis dubius es, an conſilium influxerit, teneris te irregularem reputare, quia ſemper præſumendum eſt conſilium operari, dum contrarium non probatur, quippe eſt cauſa de ſe efficax, & motiua voluntatis. Vt notauit Couarruu. *dicta 2. p. §. 2. nu. 2.* verſ. *in eo vero caſu.* Auila & Sanch. *loc. alleg.* Quamuis contra ſentiat Henriq. *lib. 14. cap. 14. nu. 3.* & *cap. 16. n. 3. in Gloſſa litt.* D.

4 Ad euitandam hanc irregularitatem poſt datum conſilium teneris illud reuocare oppoſita perſuaſione facta. Quod ſi voluntatem conſulti à malo dimouere non poſſis, obligaris monere innocentem de damno ſibi parato, aliàs non vitabis irregularitatem homicidio ſubſecuto, quantumcumque pœniteas; quia conſilium tendit ad perſuadendum conſultum ſibi, ſuóque honori conuenire occiſionem, à qua praua opinione ſemel concepta non ita facilè dimoueri poteſt, ac proinde neceſſarium eſt ſiue in genere, ſiue in particulari occidendum monere, vt ſibi caueat. Sicuti docuit S. Antonin. *3. p. tit. 28. cap. 2. §. 2.* Henriq. *lib. 14. de irregular. cap. 16. num. 5.* Rodrig. *cap. 178. concl. 12.* Suar. *diſp. 44. ſect. 3. num. 12.* Bonac. *dicto pun. 8. nu. 20. & ſeqq.* Quod ſi conſultus dicat non ex tuo conſilio, ſed ob alias cauſas velle homicidium perpetrare, non teneris monere occidendum, vt irregularitatem euites; quia eo caſu non ex tuo conſilio, ſed ex occidentis malitia homicidium contingit. Vt aduertit Rodrig. & Auila *ſuprà.* Imo Henriq. *num. 5.* aſſerit non fore irregularem clericum qui nequit coniugatam dimouere à conſilio dato aborſus; quia iam monet infantem in matre ſua. Sed hoc dictum meritò reprobat Auila, quia monitio illius infantis nullius eſt momenti, vtpote qui ſe liberare non poteſt. Secùs eſt in aliis qui ſe poſſunt ab imminenti periculo liberare; ac proinde ſi occidendum moneas, & conſultum à malo propoſito ex tuo conſilio concepto oneris dimouere, ſufficienter cenſendus es conſilium retractaſſe, & mortem præcauiſſe.

5 Quæſtio eſt, an irregularitatem incurras conſulans, vel mandans Petro vt Ioannem occidat, ſi inde Petrus occiſus eſt? Et quidem te non incurrere irregularitatem ex homicidio voluntario certum eſt poſito quòd non habueris expreſſam voluntatem, vt Petrus in ea occaſione conſtitutus occideretur. Vt aduertit Suar. *diſp. 44. ſect. 3. num. 17.* Coninch. *diſp. 18. dub. 8. num. 66.* Sed an incurras irregularitatem ex homicidio caſuali? non eſt ita conſtans apud Doctores. Et quæſtio procedit caſu quo probabiliter ſuſpiceris Petrum graui

periculo

periculo ſui occiſionis exponi. Negat Vaſq. 1. 2. *diſp.* 100. *n.* 45. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 16. Gaſp. Hurtado *diſp.* 2. *de irregular. difficult.* 6. *n.* 22. eo quòd tuum conſilium, ſeu mandatum non dirigitur ad occiſionem Petri, ſed ad occiſionem Pauli, neque tu conſulis, aut mandas Petro, vt ſe ipſum occidat, aut ab alio occidatur. Ergo irregularitas ſtatuta à iure aduerſus conſulentem & mandantem homicidium te ligare non poteſt. Sed contrarium meritò docuit communis ſententia, teſte Nauarro *cap.* 27. *n.* 233. Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 3. *num.* 18. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 8. *n.* 47. Auila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 5. *concluſ.* 4. & aliis. Quia negari non poteſt te cauſam voluntariam fuiſſe tuo conſilio, vt Petrus in eo periculo conſtitueretur, & occideretur à Ioanne, ergo irregularis es non quatenus formaliter conſulis, aut mandas homicidium, ſed quatenus homicidij cauſa fuiſti tuo mandato, & conſilio.

6 Tertiò conſentiens in homicidium, quando eo conſenſu homicidio cooperaris vel percutiendo occiſum, vel impediendo ne ſe defendat, vel è contra defendendo occiſum, illíque animum præbendo ſaltem tua præſentia irregularis es, vt colligitur ex *cap. ſicut dignum. §. illi de Homicidio*: ibi. Conſtat ab homicidij reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus operam contra alios præſtare venerunt. Et in *§. clericos* ibi: Clericos quos conſtat armatos interfuiſſe tanti facinori, perpetuò non ſolùm ab altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus, &c. Vt autem hac cooperatione irregularitatem contrahas ex homicidio voluntario, debes expreſsè mortem occiſi intendere, vel aliquam actionem præſtare ex qua phyſicè, ſeu directè mors ſequatur, aliàs ſolùm eris irregularis ex homicidio caſuali. Vt bene aduertit Suar. *diſp.* 44. *ſect* 3. *nu.* 31. & *diſp.* 45. *ſect.* 3. *num.* 1. Quod à fortiori verum eſt, ſi neſciaa principalem homicidij cauſam ex intentione occidendi procedere, ſed potius ſuſpicatus es ex intentione adulterandi, furandi, vel vindicandi iniuriam citra mortem proceſſiſſe. Dixi ſi tua præſentia animum occiſori auxiſti, quod ſemper præſumendum eſt, nam ſi daremus tua præſentia occiſorem robur non accepiſſe; eo quòd occiſo viribus & armis ſuperior erat, immunis ab irregularitate videris, quia non es homicidij cauſa. Vt docuerunt Henriq. *lib.* 14. *cap.* 14. *n.* 2. *litt. E.* Auila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 3. *concluſ.* 1. Quod idem dicendum exiſtimant Auila, *&* Henriq. *cap.* 16. & Nauarr. *conſ.* 32. *de Homicidio*, ſi aſſociaueris patrem, filium, conſanguineum, aut amicitia coniunctiſſimum ea tantùm intentione, ne periclitaretur, quia ea aſſociatio ſub eo fine non videtur illicita.

7 Quartò aliqui Doctores, Nauarr. *cap.* 17. *n.* 233. Molina *tract.* 3 *diſp.* 33. *memb.* 3. aſſerunt te irregularem eſſe, ſi ratum habeas homicidium in tui gratiam factum; eo quòd ea ratihabitio mandato æquiualet. Sed rectiùs docuit oppoſitum Couarru. *Clement. ſi furioſus.* 2 *p.* §. 1. *n.* 4. Saytus *lib.* 7. *c.* 4. *nu.* 17. Henriq. *c.* 16. *num.* 2. Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 1. *n.* 24. Auila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 6. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 8. *in fine.* Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *pun.* 8. *num.* 42. eo quòd in iure ob ratihabitionem irregularitas impoſita non ſit. Neque obſtat ratihabitionem mandato æquiualere, nam vt rectè docuit Henriq. Suar. Coninch. Bonac. & Auila, æquiualet plerunque quoad culpam, ſiquidem potes ita grauiter peccare complacendo in homicidio facto, ac ſi illud præcepiſſes, non tamen æquiualet quoad pœnas iuris, niſi vbi expreſſum eſt. Sicuti in *cap. cum quis de ſentent. excommunicat. in* 6. cauetur excommunicationem canonis incurrere; qui ratam habuerit clerici percuſſionem ſuo nomine factam. Vel dic ratihabitionem mandatu comparari in iis, quæ à voluntate mandantis, ſeu ratum habentis pendent. Vti ſunt contractus, gratiæ, beneficia, & ſimilia. Secùs in pœnis ab alio infligendis.

§. III.

De diſpenſatione huius irregularitatis.

1 *In irregularitate proueniente ex homicidio voluntario ſolus Pontifex diſpenſat.*

2 *Idem affirmant plures in irregularitate proueniente ex mutilatione.*

3 *Verius eſt hanc poteſtatem Epiſcopo conceſſam eſſe in* Trident.

4 *Prælatis ordinum Mendicantium qualiter conceſſa ſit hæc facultas comparatione ſuorum ſubditorum.*

1 QVod attinet ad diſpenſationem huius irregularitatis prouenientis ex homicidio, vel mutilatione voluntaria, dicendum eſt ſummum Pontificem in ea diſpenſare poſſe; quia eſt ab ipſo iure humano inducta, tametſi ſi raró, & non niſi ex graui cauſa diſpenſationem concedat. Epiſcopus verò in homicidij voluntarij etiam occulti irregularitate nequaquam diſpenſat, vt apertè colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* ibi: Liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, diſpenſare, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario.

2 Eandem poteſtatem negant Epiſcopo pro irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria Medina, *in ſum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 12. Henriq. *lib.* 14. *c.* 9. *n.* 3. Sanch. *lib.* 1. *ſum. cap.* 10. *num.* 49. ducti ex eo quòd hæc irregularitas non eſt tantum ex delicto, ſed ex ſignificatione, & Trident. ſolùm concedit Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, non autem in irregularitatibus ob ſignificationem impoſitis. Neque obeſt inquit Sanch. excipi irregularitatem ex homicidio voluntario; quia non excipitur eo quòd ſub generali regula diſpenſandi in omnibus irregularitatibus contineretur ſpectato vero, & proprio ſenſu verborum: ſed quia ſub regula continebatur ſpectato communi, & litterario ſenſu, quod ſatis eſt, ne exceptio ſuperflua eſſe cenſeatur.

3 Sed communior ſententia docet hanc poteſtatem diſpenſandi in irregularitate proueniente ex mutilatione occulta iniuſta competere Epiſcopo; quæ fuit ſententia Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 4. *num.* 35. & *ſect.* 1. *num.* 4. refertque à ſacra Congregatione deciſum Tolet. *lib.* 1. *cap.* 48. *n.* 6. Eman. Saa, verbo *irregularitas num.* 9. Rodrig. *t.* 1. *qq. regular. q.* 24. *art.* 10. Molin. *tract.* 3. *diſp.* 70. *num.* 19. & *diſp.* 79. *n.* 8. Auila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 3. Bonacina *diſp.* 7. *q.* 4. *pun. vlt. circa finem.* Paul. Layman. *lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 12. *n.* 2. Etenim Concilium concedit Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus occultis excepta homicidij voluntarij: at irregularitas ex mutilatione proueniens non eſt irregularitas ex homicidio, ſed ab eo diſtincta, vt de ſe conſtat, & optimè probat Sanch. *dicto cap.* 10. *num* 49. Ergo hæc irregularitas ſub ea poteſtate comprehenditur. Tum quia hæc facultas latè eſt interpretanda, vtpote beneficium Principis, & in iure communi inſertum, & non perſonis, ſed dignitati Epiſcopali conceſſa. Tum quia verè irregularitas ex mutilatione procedit ex delicto, tametſi in ſignificationem inducta ſit. Neque eſt verum irregularitatem homicidij non contineri ſub illa generali regula diſpenſandi in omnibus irregularitatibus occultis, aliàs vt quid concilium potius irregularitatem homicidij voluntarij, quàm caſualis, vel mutilationis excepit, ſi nulla illarum ſpectato proprio, & vero ſenſu verborum ſub facultate diſpenſandi in omnibus irregularitatibus continebatur.

4 Præ

4 Prælatis verò ordinum Mendicantium comparatione ſuorum ſubditorum conceſſa eſt facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus in foro conſcientiæ, modò procedant ex delicto quod notorium non ſit, vt conſtat ex *compendio priuilegior. Societ. Ieſu*, verbo *diſpenſatio*. §.5.& 6. quæ poteſtas reſeruatur in Societate Præpoſito Generali, & quibus ipſe commiſerit.

§. IV.

Quæ requirantur in genere ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione caſuali.

1 *Requiritur ad hanc irregularitatem culpa grauis.*
2 *Si culpam latam in præcauendo homicidio, vel mutilatione non commiſiſti, irregularis non es.*
3 *Affirmant plures, ſi culpam leuem commiſeris in præcauendo homicidio, quod ex opere illicito ſubſecutum eſt, te fore irregularem.*
4 *Alij Doctores diſtinctione vtuntur.*
5 *Horum ſententia approbatur, & explicatur.*
6 *Satisfit obiectionibus in contrarium.*
7 *Clericus torneamentis, & venationi aprorum, & vrſorum vacans non eſt irregularis, ſi debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcauendum.*
8 *Clericus officio chirurgiæ, ſeu medicinæ vacans ex qua mors, vel mutilatio ſubſequitur, irregularis eſt.*

1 CVm hæc irregularitas homicidij, & mutilationis impoſita ſit in pœnam delicti commiſſi, neceſſariò debet homicidium, & mutilatio cauſari ex culpa. Sed an ſufficiat culpa leuis, an neceſſariò grauis prærequiratur? non conueniunt Doctores. Nam Gloſſa *cap. ſignificaſti el. 1. de homicidio*. Abbas, Caietan. verbo *irregularitas*. Armilla *eodem num.* 14. Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 4. *num.* 9. ſentiunt ex ſola culpa veniali hanc poſſe irregularitatem incurri; quia hæc non ſolùm in pœnam delicti, ſed etiam ob defectum ſignificationis indicitur, ideò videtur ſufficere quælibet culpa, vt pœnæ rationem habeat.

Sed rectiùs alij Doctores culpam mortalem requirunt, inter quos eſt Nauarr. *cap.* 27. *num.* 251. Sotus, *lib.* 5. *de iuſtit. q.* 1. *art.* 9. Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtitut. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 69. Gregor. de Valen. *t.* 4. *diſp.* 7. *q.* 19. *p.* 3. §. 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.* 7. Auila 7. *p. diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 5. Bonac. *diſput.* 7. *q.* 4. *pun.* 7. *in fine*. Suar. *diſp.* 45. *ſect.* 5. *num.* 8. Et colligitur ex *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſionib.* vbi pater ſuffocans filium ſecum dormientem irregularis iudicatur, ſi ſuffocatio ei voluntaria fuerit, vel ex ſtudioſa negligentia acciderit. Et ex *cap. lator de Homicidio*, vbi excuſatur ab irregularitate clericus cum alio ludens, etiamſi caſu cultello quo erat præcinctus alius occubuiſſet; quia non præſumit Pontifex fuiſſe ibi latam, & grauem culpam. Neque contrarium probatur ex *cap. continebatur eodem tit.* vbi quidam diaconus iudicatur irregularis, eo quòd ludens cum aliis, & in ludo victus exiſtens ſe ſuppoſuit falce abſcondita accinctus laycum victorem portaturus, à qua laycus mortale vulnus accepit, & poſt dies octo exſpirauit; quia ibi præſumitur grauem culpam commiſiſſe diaconum ludentem falce præcinctum: debebat enim deponere falcem, vel vt inquit Panormit. prohibere layco equitandi licentiam caſu, quo vinceret; alias erat actio de ſe periculoſa, præcipuè cùm ex ipſo textu colligatur falcem abſconditam eſſe ibi incautè in eum equitaturus inſiliit. Quod ſi in conſcientia conſtaret diaconum recordatum non eſſe, falcis abſconditæ, neque ſuſpicatum fuiſſe ex illius delatione laycum poſſe damnum accipere ab irregularitate excuſaretur, inquit Suar. *diſput.* 45. *ſect.* 5. *num.* 3. *in fine*. Et ratio omnium eſt, quia irregularitas in pœnam delicti cùm grauiſſima pœna ſit, vtpote quæ priuat maximis bonis, & difficilè tollitur culpam grauem neceſſariò præſupponere debet; vt ſic pœna culpæ proportionetur.

2 Ex hac doctrina duplex quæſtio decidi debet. Prima an homicidium, vel mutilatio proueniens ex opere aliàs licito, & honeſto irregularitatem inducat? Et breuiter dicendum eſt, te liberum eſſe ab irregularitate, ſi culpam latam in præcauendo homicidio, vel mutilatione non commiſeris. Sic tenent Doctores *num. præcedenti* relati. Et colligitur ex *cap. Ioannes, & cap. vlt. de Homicidio*. Econtra verò ſi negligens grauiter fueris in homicidio præcauendo irregularitatem incurris, quia ſaltem indirectè tibi homicidium voluntarium fuit. Vt eſt caſus relatus in *cap. preſbiterum de Homicidio*: vbi presbiter puerum cauſa diſciplinæ percutiens in capite, ex qua percuſſione poſt paucos dies obiit cenſetur irregularis, quia modum caſtigationis exceſſit. Et ad idem eſt caſus relatus in *cap. vlt. de Homicidio in* 6. vbi mandatum eſt puerum acriter verberari, & licèt mandans præceperit verberantibus, ne ſic, verberatio cum periculo homicidij, id euenire poſſe, debuit cogitare practicè præcauendo periculum, vt in prædicto textu dicitur: In foro autem externo, quoties in caſtigatione, & correctione modus exceditur, præſumitur culpam latam adfuiſſe in detrimento ex ea culpa proueniente. Argum. textus in *cap. ſi quis non iratus* 15. *q.* 1. vbi cauſans homicidium ex diſciplina, eſto quoad gratiam innocens habeatur, non tamen quoad legem, quia lex reſpicit opus. in quo opere præſumit exceſſum culpabilem adfuiſſe.

3 Secunda quæſtio eſt de homicidio, vel mutilatione proueniente ex opere illicito, an irregularitatem cauſet, tametſi non grauem, ſed leuem culpam commiſeris in eo præcauendo? Affirmant Ioannes Andreas, & Innocent. *in cap. tua nos de Homicidio*, & *ibi* communiter Canoniſtæ; D. Thom. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8. & *ibi* Caietan. Gab. *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 14. *art.* 3. *dub.* 2. Paludan. *diſt.* 25. *q.* 3. *art.* 15. Coſmas Philiarcus *lib.* 4. *cap.* 11. §. 7. Alfonſ. Vinald. *tract. de irregular. num.* 148. Paul. Laym. *lib.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *num.* 4. verſ. *dicendum ſecundo*. Mouentur ex *cap. dilectus*. C. *ex litteris*. C. *continebatur*. & *c. lator de Homicidio*, vbi ab irregularitate excuſantur ibidem interficientes, quia dabant operam rei licitæ, & in culpa non fuerunt præcauendi homicidium. Ergo à contrario ſi darent operam illicitæ rei, ceſſaret ratio illos excuſans. Secundò in iure eſt expreſſum propter homicidium, & mutilationem caſualem contrahi irregularitatem. *Cap. clerico iaciente. Cap. eos verò cum aliis* 50. *diſt.* à quo iure tantùm excipitur dans operam licitæ rei, & omnem diligentiam adhibens ad præcauendum homicidium. *Cap. Ioannes. Cap. vlt. de Homicidio*. Tertiò ſi ab irregularitate excuſaretur dans operam rei illicitæ ex qua homicidium eſt ſequutum, quia periculum ignorauit, nulla eſſet differentia ad contrahendam irregularitatem ex homicidio caſuali, ab eo qui dat operam licitæ rei. At in iure faciliùs contrahitur irregularitas ob homicidium ſequutum ex opere illicito, quàm licito. Vt colligitur ex *cap. ad audientiam, & ſequentib. de Homicidio*. Ergo dicendum eſt dantem operam rei illicitæ ex qua homicidium ſequitur, irregularem eſſe, tametſi ſolùm leuiſſimè in præcauendo homicidio peccauerit.

4 Alij verò graues Doctores, inter quos eſt Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2. *p.* §. 4. *num.* 10. Sotus *lib.* 5.

Digitized by Google

lib.5. de iuſtit. q.1. art.9. Corduba *lib.1. qq. quaeſt.26.* Nauarr. *cap.27. num.*221. Henriq. *lib.14. cap.15. n.3.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de reſtitut. cap.1. dub.6. num.69.* Gregor. de Valen. *t.2. diſp.6. q.3. pun.3.* & t.3. *diſp.5. q.19. pun.4. §.5. dub.1.* Sayrus aliis relatis *lib.7. cap.5. num.12.* Auila *7.p. diſp.6. ſect.1. dub.1.* verſ. *ſed eſt tertia opinio*, hac vtuntur diſtinctione: aut actio peccaminoſa ex qua homicidium ſequitur de ſe eſt periculoſa, & homicidij cauſatiua, vel non? Si actio de ſe eſt periculoſa dans operam prædictæ actioni, contrahit irregularitatem: vti contrahit clericus exercens torneamenta, & alia pugnæ ſimulacra, venationem vrſorum, & aprorum, quia hæ actiones ob periculum homicidij ſunt clericis interdictæ. Secùs verò ſi actio de ſe periculoſa non ſit. Ratio eſt quia exercens opus de ſe periculoſum voluntariè periculum amplectitur, ac proinde effectus inde ſequutus ei abſcribi debet. Secùs eſt quando opus de ſe non habet periculum, & diligentia adhibita eſt ad præcauendum homicidium: nam eo caſu homicidium non eſt voluntarium in ſe, vt conſtat; neque etiam in cauſa, cùm ea ſe non ſit homicidij illatiua; hæc autem irregularitas ex culpa homicidij contrahitur.

5 Hæc ſententia ſi rectè expendatur vera eſt. Si enim actiones de ſe ita ſint periculoſæ, & mortis inductiuæ, vt rarò exerceri poſſint quin hunc effectum cauſent, idque eas exercens cognoſcat, abſque dubio ſiue clericus ſit, ſiue laycus irregularis erit effectu ſequuto, quia ea occiſio exercenti eas actiones voluntaria eſt ſaltem in cauſa. At ſi actiones non ſint hoc modo periculoſæ, & diligentia adhibita ſit ad præcauendum periculum irregularitati homicidij locus non erit. Sicuti optimè tradit Caſtro *lib.2. de lege pœnali. cap.14.* Henriq. *lib.14. cap.15. num.1.* Suar. *diſp.45. ſect.6. num.9.* quia illud homicidium non eſt directè voluntarium, vt ſupponimus, neque etiam indirectè, ſiquidem cauſa non eſt de ſe homicidij inductiua, neque etiam eſt voluntarium ratione alicuius negligentiæ grauis in eo præcauendo commiſſæ. Ergo talis actio nullam habet malitiam homicidij, & conſequenter nulla irregularitas homicidij ei annecti poteſt.

6 Neque huic noſtræ doctrinæ obſtant ſuperiùs adducta. Nam ad textus in *cap. dilectus. Cap. ex litteris. Cap. continebatur. Cap. lator*, concedo vitari irregularitatem ex eo quòd opus exercitum licitum fuerit, & diligentia ſufficiens adhibita ad homicidium vitandum; nego tamen inde inferri ceſſante vna ex illis cauſis contrahi, ſed neceſſariò vtraque ceſſare debet, vel ſaltem præcipua, quæ eſt debitam diligentiam adhibere in vitando homicidio. Ad ſecundum, reſpondeo ex ipſa rei natura ab irregularitate homicidij excuſari qui diligentiam adhibuit ad illud præcauendum, tametſi expreſſis verbis non inueniatur in iure exceptum. Ad tertium dico hanc eſſe differentiam inter dantem operam rei licitæ, vel illicitæ, ex quibus homicidium ſequitur, quòd dans operam rei licitæ præſumitur diligentiam ad præcauendum homicidium adhibuiſſe, quæ tamen diligentia non præſumitur in eo qui opus illicitum exercet.

7 Hinc deciditur clericum torneamentis, & venationi aprorum, & vrſorum vacantem ex quibus homicidium ſubſecutum eſt nullo modo irregularem eſſe, ſi debitam adhibuit diligentiam ad homicidium præcauendum; quia hæ actiones non ſunt ita de ſe periculoſæ, vt frequenter homicidia inferant, aliàs laycis æquè ac clericis interdictæ eſſent, & æquè layci, ac clerici irregulares forent homicidio à caſu ſubſecuto. Quod rectè de omnibus negant Couarr. *Clement. ſi furioſus 2.p. §.4. num.10.* verſ. *quarto.* Suar. *diſp.45. ſect.6. num.14.* Sayrus *lib.7. cap 5. num.13.* Auila *7.p. diſp.6. ſect.1. dub.1.* Layman. *lib.3. ſect.5. tract.3. par.3. cap.10.* verſ. *ſed nunquid*, tametſi contra ſentiat Caietan. 2. 2. *q.64. art.8.* Nauarr. *c.27. n.237.* Mol. *tract.3. diſp.77. §. clerici.*

8 Vnicus tamen caſus ab hac regula eripitur contentus in *cap. ſententiam Ne clerici, vel monachi, & cap. tua nos de Homicidio*, in quo clericus irregularis eſt morte, ſeu mutilatione eueniente ex officio chirurgiæ, ſeu medicinæ quamtumlibet omnem diligentiam ad euitandam mortem, ſeu mutilationem adhibuerit. Etenim cùm omnibus clericis in ſacris conſtitutis, monachiſve, & religioſis interdictum ſit officium chirurgiæ, vel medici per inciſionem, vel aduſtionem, quia has perſonas dedecet hoc officium exercere ob periculum mortis, quod ſolet huic exercitio annecti, à quo periculo conuenit clericos in ſacris, monachos, & religioſos alienos eſſe, ideóque irregulares cenſentur, ſi ex eorum actione vtpote illicita, & ratione periculi prohibita mors eueniat. Sicuti docet Gloſſa, & Abbas *in dicto cap. tua nos de homicidio.* Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus* 2.p. §.4. n.10. Suar. *diſp.45. ſect. 6. num.12.* Molina *tract.3. diſp. 75. num.2.* Auila *7.p. diſp.6. ſect.1. dub.2.* Layman. *lib.3. ſect.5. tract.3. par.3. cap.10. num.3.* Notanter dixi clericos in ſacris, nam clerici in minoribus ordinibus conſtituti tametſi beneficiati ſint irregularitati non ſubiiciuntur officium chirurgiæ cum inciſione, vel aduſtione exercentes, ſi diligentiam adhibuerint ad præcauendum mortis periculum, quia illis non eſt hoc officium interdictum, vt notauit Molina, & Layman. *ſuprà.* Neque item eam irregularitatem contrahunt, quando neceſſitas infirmi vrget, & non eſt alius qui illud officium exerceat; quia non erat conueniens ob opus debitum ex charitate irregularitatem imponere. Vt aduertit Auila *dub.10. concluſ.3. & 4.* Mol. & Layman. *locis allegatis.* Quapropter ad hanc irregularitatem incurrendam debent clerici in ſacris vel religioſi per ſe ipſos officium chirurgiæ per inciſionem, vel aduſtionem exercere abſque vrgente neceſſitate, ex qua inciſione, vel aduſtione mors ſuccedat. Etenim ſi infirmus non ex aduſtione, vel inciſione moriatur, ſed ea grauitate morbi non eſt cenſendus clericus in ſacris conſtitutus adurens, vel incidens irregularis, tametſi in ea actione peccatum contra prohibitionem ſibi factam commiſerit. Vti docuit Couarr. *dicta Clement. ſi furioſus* 2.p. §.4. n.3. verſ. *nam ſi chirurgus* Henriq. *lib.14. cap.3. num.10.* Auila *7.p. diſp.6. ſect.1. dub.10. concluſ.5.*

§. V.

Expenduntur aliqui caſus ſpeciales, pro ſuperioris doctrinæ clariori intelligentia.

1 *Adulter ob cuius cauſam vxor à marito occiditur, ex communi ſententia irregularis eſt.*

2 *Declaratur textus in* cap. ſicut & litteris de Homicidio *de presbitero ludente cum fœmina inhoneſtè.*

3 *Explicatur Clement.* ſi furioſus de Homicidio, *qualiter furioſus, infans, vel dormiens excuſentur ab irregularitate.*

4 *Qualiter proiiciens ſagittam intentione vulnerandi Petrum, & caſu Paulum occidens, irregularis ſit.*

5 *Si Petrum percutias non lethaliter, & ipſe moriatur ex ſua intemperantia, vel ex negligentia medici, non videris irregularis, etſi plures contrarium cenſeant.*

6 *Qualiter ſubminiſtrantes cibos, & pocula infirmis, irregularitatem contrahant.*

1 PRimus caſus eſt de adultero ob cuius cauſam vxor à marito occiditur, in quo caſu Auila

7.p.de

Digitized by Google

7.p. de cenſur. diſp.5. ſect.3. dub.3. concluſ.1. & 2.1.circa finem. Mercado *de contract.lib.cap.4.pag.11.* verſ. & *dub. eſt priuilegio.* Henriq. *lib.14.c.10.in fine.* Petr. Nauarr. *lib.2. cap.3. num.363.* negant irregularem eſſe, tametſi præuideat periculum mortis, cui ſe, vel vxorem exponit, quia illa non eſt cauſa ſufficiens, vt maritus propria authoritate vellet vxorem, vel adulterum occidere. Nihilominus communis ſententia hunc adulterum irregularitatis damnat, ſi temerè ad vxorem acceſſit debita diligentia ad præcauendum mortis periculum non adhibita. Sicut docuit Couarruu. 2. *p. dicta Clement. ſi furioſus* §. 4.*n.*10. Nauarr. *c.*27. *n.*238. Ioann. Gutierr. *lib.2.canon.qq.c.6.n.*41. Sayrus *lib.7.c.6.n.*26. Suar. *diſp.* 45.*ſect.5.n.*7 Layman.*lib.3.ſect.5.tract.3.par.3.c.10.n.2.* decīſúmque id refert Nauarr. à Pio V. cùm in ſacra Pœnitentiaria hic caſus controuerteretur. Ratio eſt, quia adulter præuidens vxoris interficiendæ periculum, illius interfectionis indirecta cauſa eſt eam tali periculo exponens. Sicuti cenſendus eſſes indirecta cauſa mortis, ſi aliquem ſuaderes, vt ea via incederet, qua eſſet periculum probabile eſſe à latronibus interficiendum vel ſi ei iniurioſam aliquam actionem ab alio factam referres, ex qua ſuſpicateris mouendum eſſe ad patrandum homicidium. Hinc deducitur te irregularem fore, ſi maritum aggredientem interficias in tui, vel vxoris defenſionem, dummodò huius interfectionis periculum præuideres, neque diligentiam adhiberes ad vitandum, quia iniquè, & illicitè prædictæ interfectionis periculo te expoſuiſti, ideóque illa interfectio eſto in defenſionem fuerit facta, in cauſa tamen voluntaria fuit, & iniqua, atque adeò ſufficiens ad irregularitatem inducendam. Sicuti ſi contumeliis aliquem prouocares credens inde arrepturum occaſionem ad te occidendum irregularis eſſes eum ſic laceſſitum aggredientem interficiens: Vt benè tradit Nauarr. *cap.27. num.238.* & *lib.5.conſ.33.de homicidio in 2.edit.* Gutierr. *lib.2.canon. qq.cap.6. num.43.* Molina *tract.3. diſp.72. num.5.* Suar. *diſp.46.ſect.1.num.12.* Layman. *lib.3.ſect.5.tract.3.par. 3.cap.10.num.2.* Tametſi contrarium ſentiant Sotus *lib. 5.de iuſtit.q.1.art.9.* Henriq. *lib.14. cap.10.n.3.* Leſſius *lib.2.cap.9.num.105.* Auila *diſp.3.ſect.5.dub.3.concl.1.*

2 Secundus caſus continet explicationem textus in *cap. ſicut & litteris de homicidio*, vbi quidam preſbiter declaratur irregularis; eo quòd mulierem prægnantem qua cum contraxerit conſuetudinem inhoneſtam, & quã aſſerebat ſe concepiſſe ex eo per zonam arripuerit, quaſi ludens ex qua arreptione fœtus mortuus fuit. Nã ibi non imponitur irregularitas, quia ludus fuiſſet inhoneſtus, ſed quia fuit noxius, & periculoſus, quod periculũ præſumitur præuidiſſe, & cùm nullam adhibuerit diligentiam ad illud præcauendum, meritò cenſetur cauſa aborſus fuiſſe, atque adeò irregularis. Sicuti tradit Couarruu. *Clement. ſi furioſus 2.p.* §. 4. *num* 10. verſ. *quinto.* Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.*4. Suar. *diſp.* 45.*ſect.*6. *n.* 11. Auila 7. *p. diſp.6. ſect.1. dub.6.*

3 Tertiò explicanda eſt *Clement. ſi furioſus de Homicidio*, vbi furioſus, infans, vel dormiens (& idem eſt de ebrio) excuſantur ab irregularitate homicidij, ſi cùm ſanæ mentis eſſent non præuiderunt ſe illius periculo exponi, aut ſi illo præuiſo debitam in illo præcauendo diligentiam fecerunt; quia occiſio inducens irregularitatem debet eſſe aliquo modo volita, quod eſſe nequit, niſi præcognita fuerit. Quapropter in foro ciuili hi non tenentur de homicidio *leg. in fauorem.ff.ad leg.Corneli. de ſicariis.* Et hoc intelligendum eſt tametſi culpabiliter in ebrietatem, vel amentiam incidiſſent; vt aduertit Couarruu.2.*p. dicta Clement.* §. 4. *num.*3. & 4. Nauarr.*cap.27.num.*231. Henriq. *lib.14.cap.15.num.*7. Auila *7.p.diſp.6.ſect.1.dub.12.* & 15. Secùs eſſet, ſi præuiſo periculo non adhiberetur diligentia ad illud præcauendũ. Vti deciditur *cap. quaſiuim de pœnitent. & remiſſionib.* & *cap. conſuluiſti 2.p.5.* Et notauit Suar. *diſp.* 46. *de irregul. ſect.1. num.* 12. & Doctores nuper relati, quia ratione negligentiæ ea occiſio indirectè eſt voluntaria. Quod ſi dubium ſit, an occiſio facta ſit tempore furoris, vel ſanæ mentis, ſiquidem occidens lucida habet interualla, vel vino arripi ſolet in foro externo pendet ex qualitate, & circunſtantiis eius. Tradit Couarr. 4. *decretal.2.p.cap.2.num.* 5. Auila *ſuprà*, qui optimè addit, ſi penſatis omnibus fuerit dubium potiùs iudicandum eſt tempore furoris occidiſſe, iuxta ea quæ tradit Ant. Gomez *t.3.variar.cap.1.num.*71. Ex quo capite excuſatur ab irregularitate puer maior ſeptennio alium occidens, de quo dubitabatur, an plenum habuerit vſum rationis. Argum. deſumptu ex doctrina Bart. *in leg.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de Noui operis nunciat.* vbi inquit delictum quod poteſt fieri tempore licito, vel illicito accuſantem teneri probare factum eſſe tempore illicito, & punibili. Sicuti tradit Henriq. *lib.14.cap.3.num.*4. *in comment. lit. T.* Auila *7.p.diſp.6.ſect.1.dub.13.concl.3.*

4 Quartò infertur deciſio illius quæſtionis, an irregularis ſis proijciens ſagittam intentione vulnerandi Petrum & caſu ibi aderat Paulus qui occiſus fuit; Dicendum eſt ſi tibi conſtiuit ibi adeſſe hominem, quem tamen crediditi eſſe Petrum, & nullum alium ſine dubio irregularis es, quia ea ſagittæ projectio ex intentione vulnerandi hominem proceſſit, quinimo ſi habuiſti intentionem occidendi Petrum, & Paulus fuit occiſus ſatis probabile eſt, te incurriſſe irregularitatem ex homicidio voluntario. Vt docet Suar. *diſp.45.ſect.6. n.*18. ſecùs eſſet, ſi proieciſſes ſagittam animo occidendi feram, & debitam diligentiam appoſuiſti, ne hominem occideres, quia eo caſu occiſio hominis tibi voluntaria non eſt, etiam indirectè. Vt tradit Couarr. *dicta Clement. ſi furioſus 2.p.§.4.num.*10. Suar. *d.ſect.6.num.*14.

5 Quintò deciditur, an cenſendus ſis irregularis ex eo quòd Petrum non læthaliter vulneraueris, ſi ipſe Petrus moriatur ex ſua intemperantia, vel ex negligentia medici, vel aliunde? Affirmant S. Anton. *3.p.tit.28. cap.2.in princ.* Nauarr. *cap.27.num.*223. Henriq. *lib.14. cap.14.num.*4. Gutierr. *lib.1.canon.qq.cap.6.n.*93. Molina *tract.3.diſp.32.à n.2.* Auila *7.p.diſp.6.ſect.1. dub.5.concl. 2.* Layman. *lib.3.ſect.5.tract.3.cap.3. num.10. circa finem.* Ducuntur, quia medio illo vulnere iniuſtè illato occaſionem præbuiſti Petro, vt moreretur, neque enim ei mors eueniret, niſi vulnus accepiſſet, ergo vulnus fuit cauſa ſaltem partialis ſuæ mortis. Cæterùm etſi dicta ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem iudico quæ te in hoc caſu ab irregularitate excuſat. Vti docuit Silueſt. verbo *homicidium* 2. *q.*22. Caiet. 2.2 *q.64. art.*8. & *ibi* Aragon. Sotus *lib.5. de iuſtit.q.1. art.9.* Leſſius *lib.2. de iuſtit. cap.9. num.* 102. Suar. *diſp.* 45. *ſect.6. num.*19. Egidius Coninch. *diſp.18. num.70.* & 86. Gaſpar Hurtado *de irregular. difficult.8.num.*31. Et colligitur ex *cap. exhibita de Homicidi.* vbi ab irregularitate excuſatur puer inſequens alium ex cuius inſecutione inſecutus cecidit, & capite vulneratus propter imperitiam medicorum, & propter patris incuriam illum laboribus, & ſudoribus exponentis mortuus eſt. Neque eſt certum excuſari ibi puerum ratione ætatis; ſupponitur enim doli capax, & lapidem proieciſſe non intentione vulnerandi, ſed timorem incutiendi, verius namque eſt excuſari. quia mortis cauſa proxima non fuerit, etſi occaſionẽ præbuiſſet Sed apertiùs probatur ex *c.ſtudeat,50.d.* vbi preſbitero percutiẽte diaconum equitantem, qui diaconus ex equo cecidit, & ceruicis fractione interiit mandatur examinari, an diaconus fuerit percuſſus ad mortem, & ex illa percuſſione mortuus ſit, nã eo caſu deciditur irregularem fore. At ſi reperiatur diaconum non fuiſſe percuſſum ad mortem, iniungitur preſbitero pœnitentia ad tempus. Ecce qua ratione ex vulnere non læthali occaſionem tamen morti præbente irregularitas non cõtrahitur. Ratio verò eſt, ad incurrendam irregularitatem nõ ſufficit vtcúque occaſionem

mortis præbere, ſed oportet eam occaſionem proximam eſſe, ex qua mors ſequatur. At cùm vulneratus non ex vulnere, ſed ex intemperantia, aliòue medicamento nociuo interiit vulneranti non eſt adſcribenda mors. Secùs eſſet, ſi ex eo vulnere ſebris excitaretur, quæ vulneratum peremit, vel ſi ſimul cum illo vulnere aliud vulnus ſuperuenit, ex cuius coniunctione primum vulnus ad mortem concurrit ſaltem vt breuiori tempore ſuccederet, vel ſi deficiente medico, aut chirurgo ex illo vulnere aliàs non læthali læthale factum eſt; quia in his omnibus caſibus conuincitur vulnus primum cauſam eſſe mortis proximam. Diſcernere autem an vulnus læthale ſit, vel non, & ad mortem concurrerit ad medicos pertinet. Vt docuit Felin. *cap. presbiterum de Homicidio.* Auila 7.*p. diſp.*6. *ſect.*1. *dub.*5.*concluſ.*3. cum Gloſſa *in leg.*1.verbo *depulſa. Cod. de emendis ſeruis*, vbi ait non eſſe cenſendum vulnus læthale, ſi vulneratus finito triduo poſt vulnus acceptum pedibus ambulauit. Et in *cap. preterea de clerico percuſſore* dicitur vulneratum non præſumi ex vulnere deceſſiſſe, ſi poſt octo menſes à vulnere ſuſcepto deceſſerit. Secùs ſi breui tempore mortuus fuerit: & facit *cap.ſi qua fœmina* 50. *diſt.* In caſu tamen dubio cenſendus eſt vulneratus irregularis. *Cap. ad audientiam.* & *cap. ſignificaſti de Homicidio.*

6. Sextò infertur quid dicendum ſit de ſubminiſtrantibus cibos. & pocula infirmo. Hi namque ſi aliquam medicinam infirmo exhibeant maximè contra præſcriptum medici, ex qua notabiliter mors acceleretur, ſine dubio irregulares erunt, niſi ignorantia excuſentur, quia actione peccaminoſa ad mortem infirmi iuuant. Sicuti tradit Villadiego *de irregular. c.*6. *verſ. item de ſeruientibus n.*39. Couarruu. 1.*p.Clement. ſi furioſus.*§.4.*n.*3. Nauarr. *c.*27.*n.*128. Henriq. *l.*14.*c.*15. *n.*5. Auila 7.*p.diſp.*6.*ſect.*1.*dub.*8. Nullus tamen eſt ſcrupulus habendus ex eo quòd mutaueris, vel reuolueris infirmum animo ſubminiſtrandi cibum, vel vt commodiùs quieſcat, eſto inde aliqualiter mors acceleratur ſit; quia nec notabiliter acceleratur, neque infirmus reuetur ob eam lenem accelerationem excuſandam tantam incommoditatem ſuſtinere, vt notarunt Henriq. & Auila *ſuprà* Sayrus *l.*7.*c.*6.*n.*13.

§. VI.

De cooperantibus ad homicidium, vel mutilationem, qualiter contrahant hanc irregularitatem.

1 *Si determinato occidere, & mutilare conſulas tantùm mutilationem, non es irregularis.*
2 *Cùm plures aſſociatim concurrunt ad occiſionem, percutiens lethaliter irregularis eſt. Si nullus cognoſcitur vulnus lathale inflixiſſe, qui dubius fuerit ſe reputare debet irregularem.*
3 *Si certò conſtat quis vulnus lathale inflixerit, cæteros aſſociantes excuſat* Couarrunias *ab irregularitate.*
4 *Verius eſt excuſari non debere.*
5 *Satisfit fundamento oppoſito.*
6 *Quid ſi parochus vulnus lathale inflixerit, ex quo tamen vulneratus mortuus non eſt, ſed ex vulneribus acceptis à parochianis, an cenſeatur irregularis.*

1. DE mandante, & conſulente ſuperius diximus loquentes de irregularitate ex homicidio voluntario. Solùm aduerto conſulentem, & mandantem excuſari poſſe à peccato, & conſequenter ab irregularitate, ſi determinato patrare occiſionem conſulat, & præcipiat mutilatione eſſe contentum, quia eo caſu non mandat mutilationem abſolutè, ſed mandat, & conſulit ne vltra mutilationem progrediatur, quod illicitum non eſt poſito quòd alia via ab occiſione dimoueri non poteſt.

2. Difficultas eſt, an pluribus aſſociatim concurrentibus ad occiſionem Petri non conſilio, ſed ex repentina occaſione omnes irregulares ſint, etiam illi, qui nullum intulerunt vulnus? In qua difficultate dicendum eſt percutientem læthaliter irregularem eſſe irregularitate orta ex homicidio voluntario, vel caſuali iuxta intentionem quam habuit. Si verò nullus cognoſcitur qui vulnus læthale inflixerit, qui dubius fuerit reputare ſe debet irregularem. *Cap. ad audientiam de Homicidio.* Quapropter iudex ignorans quis illorum vulnus læthale inflixerit, omnes reputat homicidas, quia omnes in rixando deliquerunt, eſto non pœna ordinaria, ſed arbitraria eos condemnare debeat. Vt multis allegatis docet Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 2.*p.*§.2.*n.* 5. Secùs eſſet ſi poſt diligentem inquiſitionem non cognoſceret qui in rixa fuerunt inuenti, quia tunc omnes abſoluere debet, ne ſe periculo exponat puniendi omnino innocentes, vt notauit Villadiego *cap.*6.*n.*45. *verſ. ſed primò*, Henriq. *l.*14. *c.*14. *num.*3. *in fine.* Maiol. *l.*5.*c.*48.§. 4. *num.*9. Suar. *diſp.*45.*ſect.*3. *dub.*3.*concluſ.* 3. Qui omnes fingunt caſum quando ex aliqua domo in qua habitant quatuor homines proiectus eſt lapis, ex cuius ictu aliquis mortuus eſt, & nullo modo conſtat, quis illum proiecerit; omnes abſoluuntur ab irregularitate, & pœna; quia æquius eſt vnum nocentem tolerare, quàm tres innocentes damnare.

3. Quod ſi certò conſtiterit quis vulnus læthale inflixerit, omnes alios vulnus læthale non inferentes affirmat Couarruu. aliis relatis in *Clement. ſi furioſus.* 2.*p.*§. 2.*n.* 3. *verſ. ſecundus caſus*, non fore irregulares. Ducitur quia infligens vulnus læthale tenetur de homicidio, & non alius, reliqui enim tenentur de percuſſione ex *textu in leg. cum Mela.* §. *ſed & ſi ſeruum.ff. Ad legem Aquiliam, & in leg. ſi rixa.ff. de ſicariis.* Ergo cùm liberi ſint ab homicidio, liberi erunt ab irregularitate. Secundò probari poteſt ex *cap ſignificaſti el.*2. *de Homicidio*, vbi parochus excuſatur ab homicidio, & irregularitate ſi non inflixerit vulnus læthale latroni, qui aliis vulneribus acceptis ſubitò interiit.

4. Verùm etſi hæc ſententia probabilis, probabiliorem exiſtimo hos cooperatores etſi nullum læthale vulnus inflixerint, irregulares fore, quia negari non poteſt ſua præſentia auxilium, & fauorem occiſori tribuiſſe, & occiſum impediſſe, ne ſe defenderet, ac proinde omnes iudicandi ſunt ſecundùm canones rei homicidij, & irregularitati ſubiecti ex *textu in cap. ſi quatuor homines* 23.*q.* 8. Et tradit Gloſſa *ibi.* Nauarr. *c.*27.*n.*214.§. *Decimo.* & *conſ.*31.*homicidio in fine.* Maiol. *l.*5. *de irregular. c.*48.§.4.*n.*7. Henriq. *l.*14.*c.*14.*n.*2. & 3. Suar. *diſp.*45.*ſect.*3.*n.*9. Auila 7.*p.diſp.*6.*ſect.*3.*dub.*3.*concl.*4. Coninch. *diſp.*18. *dub.*8.*n.* 70.

5. Neque obſtant contraria. Fatemur equidem iure ciuili non puniri hos cooperatores vt homicidas; benè tamen ſecundùm ſtatuta canonum quoad pœnam irregularitatis, vt in *ſuprad. cap. ſi quatuor homines* habetur. Minus obſtat textus in *cap. ſignificaſti*, nam ille parochus ſeparatim, & diuiſim vulnus inflixit, & non læthale, neque cooperatus fuit vllo modo ad occiſionem, ſed alij parochiani ſuperuenientes abſque eius voluntate ſubitò latronem interfecerunt, ideòque parocho mors non tribuitur. Secùs dicendum, cum omnes per modum vnius concurrunt.

6. Sed quid ſi parochus vulnus læthale inflixiſſet, non tamen inde vulneratus mortuus eſſet, ſed ex vulneribus acceptis à parochianis? Latè hanc difficultatem verſat Couarruu. *dicta Clement. ſi furioſus* 2.*p.*§. 2. *n.* 4. & affirmat communem opinionem damnare parochum irregulari

irregularitate; quia in *dicto c. ſignificaſti* ſolùm excuſatur parochus ab irregularitate, quia certò conſtat non inflixiſſe vulnus læthale. Sed vt optimè tradit Couaruu. *ſupra* hic caſus non deciditur id *dicto c. ſignificaſti*; nam ex illo ſolùm colligitur parochum irregularem eſſe, cùm conſtat vulnus ab ipſo illatum fuiſſe læthale, vel de hoc ſtat dubium, & ex alia parte diſcerni nequit quo ex vulnere percuſſus interierit, an ex vulnere inflicto à parocho, an ex vulneribus quæ parochiani intulerunt. Nihil tamen in *ſupradicto cap. ſignificaſti.* definitur de parocho, qui etſi læthaliter percuſſerit conſtat percuſſum non ex illius vulnere, ſed ex aliis acceptis interiiſſe. Quocirca dicendum exiſtimo cum Henriq. *lib.* 14. *cap.* 14. *num.* 3. Auila 7. *par. diſput.* 6. *ſect.* 3. *dub.* 4. Molina *tract.* 3. *diſp.* 33. *memb.* 6. *num.* 4. Layman. *lib.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *in fine*, percutientem læthaliter quando, diuiſim, & per ſe concurrit, ſi vulneratus non ex ipſo vulnere, ſed ex aliorum vulneribus obierit, neque irregularem eſſe, nec teneri de homicidio, ſed ſolùm de vulnere. Ex medicorum autem iudicio, & ex circunſtantiis conſtare debet primum vulnus non cauſaſſe mortem etiam quoad accelerationem. Sicuti contingeret, ſi ex ſecundo ictu caput eſſet confractum, vel pectus transfoſſum, aut cor tranſuerberatum, ex cuius vulnere ſtatim percuſſus obierit. Ratio noſtræ, doctrinæ eſt, quia ad irregularitatem homicidij iniuſti contrahendam, opus eſt illius eſſe cauſam proximam, & efficacem, qualis non eſt in præſenti, vt ſupponimus. Et confirmo, ſi læthaliter percuſſus occidatur à fulgure, percutiens irregularis non eſt cenſendus; quia non cauſauit de facto homicidium, ſiquidem æquè percuſſus vi fulgulis interiit ac ſi nullum vulnus accepiſſet, ſic in noſtro caſu dicendum eſt: fauétque textus in *leg. ita vulneramus ff. Ad legem Aquiliam.*

§. VII.

Qua ratione non impedientes homicidium incurrant irregularitatem.

1 *Si ex charitate ſolùm teneris communis eſt ſententia te irregularem non eſſe.*
2 *Si ex iuſtitia te irregularem fore.*
3 *Satisfit aliquibus obiectionibus.*
4 *Si te rixante cum Ioanne ſuperueniant tui conſanguinei, vel amici, & Ioannem occidant irregularis es, ſi pro viribus non impediſti.*
5 *Si volentis ex charitate defendere innocentem perſuadeas ne defendat, non obinde irregularis es.*
6 *Ex intentione qua moueris ad non impediendum homicidium, dicenda eſt irregularitas ex homicidio voluntario, vel caſuali.*
7 *In hac irregularitate ex homicidio caſuali, vel mutilatione ſi occulta ſit Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

1. DVplex poteſt eſſe obligatio impediendi homicidium ex iuſtitia, vel ex charitate. Si ex charitate ſolùm tenearis, communis eſt ſententia, te irregularem non eſſe. Vti deciditur *cap ſi quatuor homines* 23. *quæſt.* 8. ibi: Qui verò neque eum impugnabant, neque vulnerabant, neque auxilio cooperatores fuerunt, ſed tantùm adfuerunt extra noxam ſunt, hoc eſt extra pœnam irregularitatis, de qua ibi erat ſermo. Etenim ſic omittens impedire non peccas peccato homicidij, ſiquidem non peccas contra iuſtitiam, nec vt homicida teneris, vt probat Bart. *in leg.* 1. §. *ſed in eo ff. ad ſenatuſconſult. Sillanian.* & tradit Nauarrus *cap.* 27. *num.* 231. Molina *tract.* 3. *diſput.* 76. *num.* 8. & *diſput.* 33. *memb.* 5. Suarez *diſp.* 45. *ſect.* 4. *num.* 3. Filiucius *tract.* 20. *cap.* 4. *num.* 127. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 8. *n.* 37.

2. Si verò tenearis ex iuſtitia homicidium impedire communiter Doctores affirmant te irregularem fore non impedientem cum poſſis. Sic Nauarrus *cap.* 27. *numero* 231. & 233. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 10. Manuel Rodrig. verbo *irregularitas cap.* 178. *concluſ.* 4. & 5. Suarez *diſput.* 46. *ſect.* 4. *num.* 3. & 5. Auila 7. *par. diſput* 6. *ſect.* 2. *dub.* 7. *concluſ.* 1. & 2. Toler. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 4. Bonacina *dicta diſputatio* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 8. *num.* 37. & alij apud ipſos. Et probatur, quia cauſa moralis es homicidij: vt dicitur in *cap. non inferenda.* & *cap. qui poteſt* 23. *quæſt.* 3. ibi: Qui poteſt obuiare, & perturbare peruerſos, & non facit, nihil eſt aliud quàm fauere impietati eorum, neque caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Et in *cap. vlt. eiuſdem cauſæ*, & *q.* dicitur qui deſinit obuiare cùm poſſit, conſentit. Ex his tamen textibus non ſatis communis ſententia comprobatur. Tum quia loquuntur tam de obligato ex iuſtitia, quàm ex charitate. Tum & præcipuè quia eſto non impediens maleficium cùm poſſit fauere dicatur, & in illud conſentire, non tamen fauet directè, & propriè, ſed interpretatione iuris. Ideóque in *leg. quid ergo. verſ. certè. ff. de his qui notantur infamia.* dicitur de hoc omittente quodammodo feciſſe videtur, quaſi non perfectè fecerit. Et in *reg. qui non facit* 164. *ff. de Regulis iuris.* Qui non facit quod facere debet, videtur facere aduerſus ea quæ non facit. Expende non dixiſſe textum abſolutè facit, ſed *videtur facere.*

3. Propter hæc, & alia quæ obiicit Suarez *diſput.* 45. *ſect.* 4. *num.* 6. plures Doctores, Antonin. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 2. *in princ.* Armilla, verbo *irregularitas* 2. Tabiena 1. §. 2. Gaſpar Hurtado *de irregular. diſp.* 2. *difficult.* 9. *num.* 34. aſſerunt requiri neceſſariò aliquem influxum poſitiuum in homicidium, vt irregularitati locus ſit. Ducuntur, quia ex ſolo concurſu morali nemini alteri à mandante, & conſulente irregularitas in iure indicta eſt.

Nihilominus etſi hæc ſententia videatur probabilis, quia tamen contraria communis eſt & receptiſſima, ſuſtineri debet, & ad fundamentum oppoſitum reſpondemus efficientiam moralem ſufficientem eſſe ad irregularitatem inducendam, ex textibus relatis 23. *quæſt.* 3. Vnum tamen eſt neceſſariò aduertendum, quod & aduertit Cardinalis in *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſ.* Suarez *diſp.* 45. *ſect.* 4 *num.* 8. Bonacina *dicta diſp.* 7. *quæſt.* 4. *pun.* 8. *num.* 37. hanc omiſſionem debere eſſe directè voluntariam mortis periculo præuiſo, aliàs non impediens homicidium irregularitatem non incurres: colligitur ex *cap. quæſitum de pœnitent. & remiſſionib.* vbi parentes ex quorum culpa filij in cunis mortui ſunt, iudicantur irregulares, ſi de facto ſuffocationem procurauerint, vel ſtudioſè neglexerint eam impedire, non tamen ſi ex eorum incuria filij mortui fuerint. Vox autem incuriæ, non ſolùm comprehendit quamcunque negligentiam, ſed etiam latam, & grauem culpam modò affectata non ſit. Vt tradit *ibi* Cardinal. & Gloſſa *cap. ex parte de conſuetud. verſ. incuria*, & conſtat ex ipſo textu, vbi ſola procuratio mortis, vel ſtudioſa negligentia eam vitandi irregularitatem inducit.

4. Ex his infertur primò, ſi te rixante cum Ioanne ſuperueniant tui conſanguinei, vel amici, & Ioannem occidant irregularis es, ſi pro viribus non impediſti, quia conſenſiſſe cenſeris, reputaríſque illius homicidij cauſa impulſiua, & motiua. Vt colligitur ex *cap. Petrus de Homicidio.* & *cap. quia præſulatus* 1. *q.* 4. Secùs ſi impediuiſti ſaltem affirmans tibi id gratum non fore, vt ex ſupradictis textibus infertur, & tradit Gloſſa *cap. fin.* 23. *q. vlt.* Henriq. *lib.* 14. *cap.* 13.

num. 4. Auila 7. *par. diſp.* 6. *ſect.* 3. *dub.* 5. Quod ſi te abſente conſanguinei tui de inferenda Ioanni morte tractauerint, & ad tui notitiam peruenit, neque impediſti non obinde irregularis es: quia ſolùm aduerſus charitatem peccaſti; vt aduertit Auila *ſuprà*. Cum hoc tamen ſtat irregularem fore illum à quo fœmina concepit, ſi ipſa dicente illi ſe velle aborſum cauſare ipſe taceat, quia per eam taciturnitatem cenſetur fœminæ determinationem approbare, eámque animoſiorem reddere ad maleficium patrandum. Sicuti docuit Rodrig. verbo *irregularitas cap.* 178. *poſt* 10. *concluſ.* Auila 7. *par. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 7. verſ. *ſequitur quartò*. Debet tamen fœtus ſaltem ſub dubio animatus eſſe.

5. Secundò ſequitur, ſi volenti ex charitate defendere innocentem ab occiſione perſuadeas ne defendat, non obinde eſt irregularis, quia non peccaſti contra iuſtitiam, ſed contra charitatem. Secùs verò ſi per iniuriam, violentiam, vel fraudem retraheres illum à defenſione præſtanda, quia eo caſu tibi homicidium imputatur, vt expreſsè notauit Auila 7. *par. diſp.* 6. *ſect.* 2. *dub.* 7. verſ. *ſequitur primò*.

6 Supereſt, dubium, an irregularitas quæ contrahitur ob non impediendum homicidum cenſenda ſit irregularitas ex homicidio voluntario, vel caſuali? Breuiter, reſpondeo id ſumendum eſſe ex intentione qua moueris ad non impediendum. Si enim ex odio in perſonam non impedis, manifeſtum eſt te eſſe irregularem ex homicidio voluntario; quia ea omiſſione vis eius mortem euenire. Si autem non ex odio in perſonam, ſed ex alio reſpectu ſcilicet ex humano timore, negligentia, vel auaritia ceſſas homicidium impedire, nullatenus cenſendus es irregularis ex homicidio voluntario, ſed caſuali; quia prætertuam voluntatem euenit. Vt rectè tradit Suar. *diſp.* 44. *ſect.* 3. *ad finem* & *diſp.* 45. *ſect.* 4. *num.* 9. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 8. *num.* 41.

7. Circa diſpenſationem huius irregularitatis ex homicidio caſuali, ſeu mutilatione communior ſententia eſt, poſſe Epiſcopum ſi occulta ſit diſpenſare, vt probauimus *hoc pun.* §. 3. Nam cùm in Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ſola irregularitas ex homicidio voluntario excipiatur, & exceptio à poteſtate tradita ſtrictè interpretanda ſit non debet extendi ad irregularitatem ex homicidio caſuali, vel mutilatione incurſam. Præterea poteſt Epiſcopus cum hoc homicida caſuali etiam notorio diſpenſare ad ordines minores, & beneficium ſimplex non ex vi Trident. ſed ex *cap.* 2. & *cap. ad audientiam de Homicidio*, quæ poteſtas à Trident. reſtricta non eſt, ſicuti tradit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 240. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 20. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 19. *num.* 2. Auila *diſp.* 7. *ſect.* 5. *dub.* 2. Layman. *lib.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 2. *par.* 3. *cap.* 11. *aſſert.* 6. vbi relatis Nauarr. & Auila, ſubiungit poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum antea obtentum.

§. VIII.

Qua ratione tui, & tuorum bonorum defenſio te ab irregularitate homicidij excuſet.

1 *Defenſio perſonæ propriæ ab hac irregularitate excuſat.*
2 *Aliquibus placet te ab irregularitate excuſari, ſi occidas in tui defenſionem, tametſi occaſionem aggreſſori per iniuſtitiam dederis. Sed probabilius videtur oppoſitum.*
3 *Quando te defendere potes mutilando, ſi occidas irregularis es.*
4 *Communis ſententia affirmat, ſi occidas inuaſorem potens eius aggreſſionem declinare fugiendo, te irregularem eſſe.*
5 *Oppoſitum probabile eſt, cum fuga tibi eſt ignominioſa.*
6 *Negant plures defenſionem directam bonorum temporalium ab irregularitate excuſare.*
7 *Verius videtur oppoſitum.*
8 *Satisfit fundamentis contrariis.*
9 *Quoties licitum eſt aggreſſorem interficere non eſt locus irregularitati.*
10 *Irregularitas contracta ex exceſſu defenſionis, non eſt cenſenda irregularitas ex homicidio voluntario, ſed caſuali.*

1. QVamuis ſpectato iure antiquo controuerſum fuerit, an defenſio excuſet ab irregularitate: certum tamen eſt poſt Clement. *ſi furioſus de Homicidio*, defenſionem perſonæ propriæ ab illa excuſare, quia ad irregularitatem contrahendam ex homicidio priuata authoritate facto requiritur culpa, vt *ſuprà* probauimus, & ſæpè repetit Couarruuias *in expoſit. prædictæ Clement.* præcipuè 3. *par. in fine* Sed cùm neceſſarium tibi eſt occidere aggreſſorem, vt propriam vitam, vel partem tui corporis defendas, nullam culpam committes illum occidendo. Ergo &c.

2. Aliquibus inter quos eſt Siluest. verbo *homicidium* 8. *quæſt.* 4. Armilla, verbo *irregularitas num.* 42. Tabiena *num.* 24. Soto *lib.* 5. *de iuſtit. quæſt.* 1. *art.* 9. *col.* 5. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 10. *n.* 3. *in fine*. Mercado *lib.* 6. *de contract. cap.* 4. *pag.* 11. verſ. *eſte priuilegio*. Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 3. *par.* 5. *dub.* 14. Auila 7. *par. diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 1. *in fine*. & *dub.* 3. *concluſ.* 1. Gaſp. Hurtado *diſp.* 2. *de irregular. difficul.* 10. *num.* 36. exiſtimant te ab irregularitate excuſari occidens in tui defenſionem, tametſi occaſionem aggreſſori per iniuſtitiam dederis v. g. alapa eum percutiendo, vel adulterium cum eius vxore committendo, vel contumeliis afficiendo, quia iniuriatus volens etiam in continenti ſe propria authoritate vindicare, teque occidere, iniuſtitiam committit; ac proinde licet tibi eam iniuſtitiam propulſare, quod ſi alia via non potes niſi illum occidendo, licebit tibi illum occidere. Ergo illa occiſio non eſt tibi peccaminoſa. Ergo non potes inducere irregularitatem ex homicidio iniuſto. Quod verum eſt, inquit Auila, etiamſi hoc periculum præuidiſſes; quia ea præuiſio non tollit poteſtatem te ab iniuſto aggreſſore defendendi. Neque eſt ſimile de ebrio, & amente qui ante ebrietatem vidit periculum occiſionis futuræ, neque illud cauit; quia ebrius eſt totalis cauſa, & iniuſta homicidij. Tu verò adulterium committens, vel contumelioſis verbis aggreſſorem afficiens non es cauſa totalis homicidij ipſius, ſed ipſe iniuriatus aggrediendo cenſetur cauſa ſuæ mortis, cùm ceſſans ab aggreſſione, quod facere tenebatur, poſſet mortem vitare. Sed quamuis hæc probabilia ſint, probabilius eſt quod ſuperiùs §. 5. *in principio* docui ex communi ſententia te fore irregularem, ſi præuidiſti periculum homicidij, nec præcauiſti; nam eſto homicidium illud in ſe, & immediatè licitum ſit, eſt tamen in cauſa illicitum, & iniuſtum, concurrere autem ad homicidium iuſtum apponendo cauſam iniuſtam reus homicidij cenſendus eſt, & conſequenter irregularis.

3 Dixi te non contrahere irregularitatem, quando occiſio neceſſaria eſt ad tui defenſionem, nam ſi te ab aggreſſore defendere poſſes illum mutilans, vel tantùm debilitans, & occideres, irregularis eſſes; quia ea occiſio neceſſaria non eſt, ac proinde eſſet illicita, & iniuſta, vt notauit Siluest. verbo *homicidium*, 3. *quæſt.* 4 *in princ.* Henriq. *cap.* 10. *num.* 2. Suarez. *diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 8. Auila 7. *par. diſp.* 5. *ſect.* 3.

Digitized by Google

ſect. 3. *dub.* 2. *concl.* 3. Gaſp. Hurtado *d.* 2. *de irregul. diffic.* 10. *n.* 35. & colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de reformat.*

4 Ex his venit decidenda quæſtio, an ſi occidas inuaſorem potens eius inuaſionem declinare fugiendo irregularis ſis? Affirmant Gloſſa *Clement. ſi furioſus* verbo *non valens.* Immola *ibi.* Panormit. *cap. olim el.* 1. *de reſtitut. ſpoliator num.* 18. Silueſt. *excommunicatio* 6. *quaſt.* 9. Nauarr. *lib.* 5. *conſilior. tit. de homicidio conſ.* 7. *num.* 4. *edit.* 2. & *cap.* 27. *num.* 211. Maiol. *lib.* 5. *de irregular. cap.* 48. *num.* 6. Henriq. *cap.* 10. *num.* 3. Auila 7. *par. diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 2. veri. *ex dictis.* Layman. *lib. ſum. ſect.* 5. *tract.* 3 *par.* 2. *cap.* 9. *aſſert.* 3. Mouentur quia in dicta Clement. *ſi furioſus* ſolùm excipitur ab irregularitate qui ſuum inuaſorem occidit non valens aliter aggreſſionem declinare. Hæc ſententia procedit caſu quo ſuga tibi periculoſa non ſit; nam ſi probabili te periculo vitæ exponas fugiendo, iam fuga non eſt medium ad declinandam aggreſſionem, & illius periculum, ſi quidem fugiendo in ſimile incidis, vt rectè Silueſt. & Auila *ſupra* notarunt.

5 Verùm etſi hæc ſententia probabiliſſima ſit, & communi Doctorem conſenſu recepta, cenſeo valde probabilem oppoſitam, ſcilicet te non incurrere irregularitatem occidendo inuaſorem, etiamſi te indemnem ſeruare poſſes fugiendo, ſi tamen fuga tibi eſſet ignominioſa. Quod docuit Couarru. *Clement. ſi furioſus* 3. *par.* §. *vnico, num.* 1. & 4. Petr. Nauarr. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 3. *num.* 418. Suar. *diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 6. Coninch *diſp.* 18 *dub.* 9. *in fine.* Gaſp. Hurtado *de irregular. diſp.* 2. *difficult.* 10. *num.* 37. Moueor quia non peccas occidendo; ſiquidem non teneris fugere cum tanto tui honoris detrimento. Dixi ſi fuga tibi ſit ignominioſa, ſicuti ſolet eſſe militi, vel nobili ſæculari publicè prouocato. Nam ſi clericus es, vel religioſus, quibus nullo modo indecora eſt fuga, abſque dubio irregularis eſſes occidens, ſi mortem fugiendo vitare poſſes. Vti aduertit Gloſſa *in dicta Clement. ſi furioſus.* & *cap. ſuſcepimus de Homicidio.* Panormit. *cap. olim el.* 1. *de reſtitut. ſpoliator.* Aragon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 6. *col.* 13. Sotus *lib.* 5. *de iuſtit. q.* 5. *art.* 8 *circa finem corpor.* Suar. *diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 5. Auila *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 2. Coninch. & Gaſpar Hurtado *loc. alleg.* Idem inquit Sotus, Suar. & Coninch. eſt, ſi tu ſis ignotus, vel infimæ ſortis, vel aggreſſio nocte contingit, nam in his euentibus fuga non eſt notabiliter indecora; ideóque leue illud honoris detrimentum ſuſtinendum eſt, ne proximus occidatur. Et ob eandem rationem meritò Suar. & Coninch. exiſtimant, ſi tu occaſionem rixæ, & aggreſſioni dediſſes, vel verbis contumelioſis, vel adulterio aliáue iniuria te occidere non poſſe inuaſorem ſi fugiendo vales te defendere, quia fugiens nullum, vel leue detrimentum honoris pateris, quod ob iniuriam datam ſuſtinere debes, media namque iniuria in illud diſcrimen te conſtituiſti.

Neque obſtat aduerſus hanc doctrinam Clement. *ſi furioſus*; nam eſto *ibi* non excipiatur occidens inuaſorem qui non poteſt abſque ignominia mortem vitare, excipitur tamen in communi regula, quæ ſolùm homicidio illicito, & iniuſto hanc irregularitatem imponit. Præterea ob ſimilitudinem rationis hæc exceptio honoris admittenda eſt, ſicuti admittitur exceptio de ebrio, tametſi in Clement. ſolus furioſus excipiatur. Adde in prædicta Clement. appoſitam eſſe exceptionem quæ certa erat, & apud Doctores indubitata, aliæ verò exceptionem diſputationi relinquuntur, vt ex dicendis conſtabit.

6 Grauior dubitatio eſt, an defenſio directa bonorum temporalium, quorum iacturam vitare alia via non potes quàm occidendo aggreſſorem, ab hac irregularitate homicidij te excuſet? Negant graues Doctores, Panormit aliíque canoniſtæ in *cap.* 2. *de homicidio.* S. Antonin. 3. *p. tit.* 4. *cap.* 3. §. 2. Silueſt. *homicidium* 2. Nauarr. *cap* 15. *num.* 4. & *cap.* 27. *num.* 211. & *ſeqq.* Henriq. *lib.* 14. *cap* 11. *num.* 3. Gutierr. *canon. qq. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 61. Molina *tract.* 3. *diſp.* 7x. *num.* 3. Salon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8. *controuerſia* 2. Auila 7. *p. diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 4. *in concluſ.* vbi oppoſitam ſententiam parum probabilitatis habere cenſet Paul. Layman. *l.* 3. *ſum. ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap* 9. *aſſert.* 3. & alij apud Petrum Nauarr. & Suar. alióſque Doctores pro noſtra ſententia referendos. Ducuntur primò, quia in dicta Clement. *ſi furioſus* ſolùm excipitur ab irregularitate occidens in defenſionem propriæ vitæ, non autem occidens in defenſionem rerum temporalium. Secundò in *c. interfeciſti de Homicidio* excuſatur ab irregularitate qui ſe ſuáque defendens occidit. Ergo ſi non ſe defenderet, non excuſaretur. Tertiò in *c. ſi perfodiens eodem tit.* dicitur furem nocturnum licitè poſſe interfici, ſecùs diurnum; quia poteſt conſtare quod ad furandum, & non ad occidendum veniſſet. Indicatur ergo pro furto impediendo non poſſe latronem interfici, bene tamen pro defendenda vita. Quartò in *cap. ſuſcepimus de Homicidio* imponitur irregularitas ei qui latrones furantes occidit, & ſubditur ratio. Quoniam expediebat poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere iacturam, quàm pro conſeruandis rebus vilibus, & tranſitoriis in alios tam acriter exardeſcere. Quintò in *cap. ſignificaſti el* 2. *de homicidio*, indicatur irregularis clericus in defenſionem rerum Eccleſiæ latronem percutiens ſi vulnus inflictum læthale fuit, ergo à fortiori iudicaretur irregularis, ſi illud vulnus in defenſionem ſuarum rerum inflixiſſet. Ratio autem ſumitur ex eo quòd irregularitas contracta in defenſionem iuſtam rerum temporalium non eſt irregularitas ex delicto, ſed ex defectu; deficit namque occidens à perfecta repræſentatione Chriſti, qui pro aliorum ſalute ſe & ſua obtulit. Et licèt ab hac ſignificatione deficiat occidens in defenſionem propriæ vitæ, nihilominus excuſari ab irregularitate debuit ob grauem, & ſtrictiſſimam neceſſitatem propriæ vitæ conſeruandæ. Deinde ſi ab irregolaritate excuſat propriorum bonorum defenſio, etiam conſulentes, & cooperantes huic defenſioni excuſabuntur. Hoc autem non videtur admittendum, aliàs milites in bello defenſiuo propria manu occidentes excuſabuntur ab irregularitate incurrenda contra textum *in cap. petitio de Homicidio.*

7 Nihilominus propriorum bonorum defenſionem ab irregularitate hac homicidij, & mutilationis excuſare verius exiſtimo, & in praxi tutum, & ſecurum. Sicuti docuit Alfonſus de Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali. cap.* 14. Inclinat Couarru. *Clement. ſi furioſus* 3. *p. num.* 6. *circa finem.* Fauet Sotus *lib.* 5. *de iuſtit. q.* 1. *art.* 8. Et defendit abſolutè Petr. Nauarr. *lib.* 3. *de reſtitut. cap.* 4. *num.* 418. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 17. *à num.* 22. Suar. *de cenſur. diſp.* 46. *ſect.* 2. *à num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 9. *dub.* 11. *num.* 73. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 9. *num.* 80. & 88. Filiuc. *tract.* 20. *cap.* 5. *q.* 6. *num.* 146. & *q.* 7. *num.* 149. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 4. *par.* 6. *num.* 10. Gaſp. Hurtado *de irregular. diſp.* 2. *difficult.* 10. & alij. Et colligitur ex *cap. quia te* 50. *diſt.* vbi quidam Epiſcopus à Saracenis captus aliquos ex illis vt libertatem defenderet interfecit, de quo caſu Vrbanus II. inquit: Sed quoniam non tua ſponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè nullo modo iudicaris. Infertur ergo manifeſtè non ſolùm pro defendenda vita, ſed pro defendenda libertate licitam eſſe interfectionem abſque periculo canonici impedimenti. Ratio verò deſumitur ex eo quòd irregularitas ob defectum ſignificationis tantùm impoſita eſt occidentibus, & mutilantibus authoritate publica, non autem illis qui priuata authoritate mutilant, vel occidunt; his autem irregularitas indicitur non

præcisè in defectum ſignificationis, ſed in pœnam delicti commiſſi. At qui proprium honorem, bonáque fortunæ alia via defendere non poteſt, niſi occidendo inuaſorem, nullam culpam in ea occiſione committit. Ergo non ſubiicitur irregularitati ob culpam indictæ.

8. Neque obſtant contrariæ ſententiæ fundamenta. Ad primum fateor in Clement. *ſi furioſus* ſolùm excipi defendentem propriam vitam, quia id certum, & indubitatum eſt, ſed non inde infertur defendentem propria bona excuſari non poſſe; aliàs non excuſaretur defendens ſe à mutilatione, vel vulnere non lethali; ſiquidem hæc defenſio in dicta Clement. non excipitur, cùm tamen communis ſententia hanc defenſionem vt legitimam excuſationem admittat. Ad ſecundum ex *cap. interfeciſti*, reſpondeo *ibi* excuſari ab irregularitate qui ſe ſuáque defendens occidit inuaſorem, non tamen inde licet colligere defendentem res ſuas ſi occidat, eſſe irregularem, aliàs foret irregularis defendens ſe tantùm, & non ſua. Quocirca exiſtimo illud ſignum *&* non copulatiuè, ſed disiunctiuè accipiendum eſſe, ita vt faciat hunc ſenſum: Qui ſe defendit, & etiam qui defendit ſua, non eſt irregularis occidendo. Quam explicationem colligit Suarez *ſupra num.* 8. & Coninch. *num.* 90. ex textu in *cap. verum de iureiurando*: vbi abſoluendus dicitur à vinculo iuramenti qui illud fecit inuitus pro vita, & rebus ſeruandis. Ad tertium deſumptum ex *cap. ſi perfodiens*, dicito cum Couaruuias. 3. *par. relect.* §. *vnico num.* 6. verſ. *Septimò*, te poſſe regulariter impunè, & abſque irregularitatis timore occidere furem nocturnum; quia tibi non conſtat, an poſſis furtum impedire abſque occiſione, vel quia non conſtat, an venerit ad furandum tantùm, an etiam ad te occidendum. Secùs procedit in fure diurno. Hic enim ſtatim cognoſcitur, an impedire eum poſſis à furto ſine tuo periculo. Differentia ergo furis nocturni à diurno ſita eſt in eo, quòd fur nocturnus regula iter abſque illius occiſione non poteſt à furto impediri, quia telo inuadit impedientes, ſecùs diurnus, ac proinde nocturnum interficiens præſumitur cum moderatione inculpatæ tutelæ interfeciſſe, ſecùs interficiens diurnum, idcóque probare debet non poſſe aliter furtum impedire. Ad quartum ex *cap. ſuſcepimus*, dico manere clericum in illo caſu irregularem, quia ob vanum timorem mortis occidit latrones, quos iam ligatos habebat, & in vindictam furti iam recuperati. Vnde meritò præcepit Pontifex à miniſterio altaris abſtinere, quia tam grauiter ob furtum factum rerum temporalium quæ iam recuperatæ erant exarſit in latrones, cùm potiùs expediret poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere iacturam, quàm ita grauiter exardeſcere. Notandum enim eſt verbum *exardeſcere*, quod vindictam, & non defenſionem ſignificat. Neque enim ibi neceſſaria erat defenſio, ſiquidem latrones ligandi erant, & authoritate publica coërcendi, ſi aliquod damnum ex illis ſolutis timeretur. Ad quintum ex *cap. ſignificaſti*, eodem modo reſpondemus meritò iudicari preſbiterum illum irregularem, ſi vulnus lethale inflixit, quia poterat facile furtum vociferatione impedire, vt conſtat, nam ſtatim parochiani acceſſerunt, & latronem abſque difficultate interfecerunt. Ex nullo ergo textu conſtat ex occiſione ob defenſionem rerum temporalium contingentem cum moderatione inculpatæ tutelæ irregularitatem iudici. Ad argumentum ex ratione petitum reſpondeo hanc irregularitatem non induci ob defectum tantùm, ſed in pœnam delicti, quia ſola ea irregularitas quæ à miniſtris iuſtitiæ, & à militibus contrahitur impoſita eſt ob defectum perfectæ ſignificationis.

9. Ex dictis colliges in omnibus his caſibus, in quibus licitum eſt aggreſſorem interficere, irregularitati locum non eſſe. Quapropter cùm communis ſententia defendat ob defendendam patriam, bonáque communia, propriam Eccleſiam, conſanguineos, quinimo extraneos innocentes, licitum eſſe aggreſſorem interficere, ſi alia via aggreſſio auerti nequit, efficitur ſanè nullam inde irregularitatem contrahi. Quod docuit Couarruu. *Clement. ſi furioſus* 3. *par* §. *vnico. num.* 5. Suar. *diſp.* 46. *ſect.* 3. *num.* 2. Filiuc. *tract.* 20. *num.* 106. Saa, verbo *irregularitas. num.* 2. Bonacina *pun.* 6. *num.* 11. Coninch. Gaſpar Hurtado & alij *locis citatis*.

10. Eſt tamen maximè aduertendum irregularitatem contractam ex exceſſu defenſionis vitæ, honoris, vel bonorum temporalium non eſſe nuncupandam irregularitatem ex homicidio voluntario, ſed caſuali, etiamſi exceſſus ſit ex propoſito & calore pugnæ, imo etiam ſi quis iam fugientem proſequatur & occidat, vt rectè notauit Nauarr. *cap.* 27. *num.* 240. & *conſ.* 36. *de homicidio edit.* 2. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 19. *num.* 3. Suarez *diſp.* 46. *ſect.* 1. *num.* 13. *in fine*. Auila 7. *par. diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. Paul. Layman. *lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 12. *aſſert.* 3. Gaſp. Hurtado *de irregul. diſp.* 2. *diffic.* 20. *num.* 66. Et colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* vbi homicidium voluntarium definit eſſe, quod fit ex propoſito, & ex induſtria. Hoc autem homicidium cum ex rixa originem duxerit, & illa durante factum fuerit caſu contigiſſe cenſendum eſt, ideóque pœna ordinaria huc homicidium non punitur, vt optimè probat Couarruuias 3. *par. Clement. ſi furioſus.* §. *vnico num.* 3.

Pvnctvm XVI.

De irregularitate contracta ob iterationem baptiſmi.

1 *Miniſtrans ex officio rebaptizanti, irregularis eſt.*
2 *Rebaptizatio occulta irregularitatem inducit ex communi ſententia.*
3 *Contrarium non videtur improbabile, ſcilicet requiri delictum publicum eſſe.*
4 *Non eſt locus huic irregularitati, ſi rebaptizes, quem credebas baptizatum non eſſe.*
5 *Verius eſt te non fore irregularem rebaptizando ſub conditione, eſto temere, & abſque vlla præmiſſa diligentia rebaptizes.*
6 *Qui ſe culpabiliter rebaptizari permiſit, irregularis eſt.*
7 *Aliqui affirmant ignorantes hanc irregularitatem contrahere.*
8 *Communior ſententia hos ab hac irregularitate excuſat.*
9 *Satisfit oppoſitis.*
10 *Eandem irregularitatem incurrunt liberè, & abſque vrgenti neceſſitate baptiſmum ab hæreticis declaratis ſuſcipientes.*
11 *Qualiter differentes baptiſmum, quouſque periculum mortis habeant, irregulares ſint.*
12 *Pro iteratione aliorum ſacramentorum imprimentium characterem, aliqui exiſtimant eandem irregularitatem contrahi.*
13 *Verius eſt oppoſitum.*
14 *In hac irregularitate ſi delictum ſecretum ſit, poterit Epiſcopus diſpenſare.*

1. Certum eſt miniſtrantem ex officio ei qui rebaptizat fieri irregularem ex *cap. ex litterarum* 1. *de Apoſtatis*. Quæ irregularitas non eſt abſoluta, & totalis, cùm non priuet vſu, & exercitio

ordinis

ordinis habiti. Sed ſolùm aſcenſu ad ſuperiores ordines, vt ex ipſo *cap. ex litterarum* conſtat, & aduertit Suar. *t. 3. in 3. p. diſp. 31. ſect. 6.* verſ. *ſed ad hac* Bonac. *de irregularit. diſput. 7. q. 3. pun. 3. num. 1. & 7.* Layman. *lib. 2. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 2. num. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. num. 34. & ſeqq.* Gaſpar Hurtado *de irregular. diſp. 2. difficult. 1.* Hanc irregularitatem prædicti Doctores extendunt ex communi omnium ſententia ad rebaptizantem; eo quòd miniſtro rebaptizantis irregularitas indicitur, quia rebaptizationi cooperatur. Tacitè ergo ſupponitur præſtanti rebaptizationem irregularitatem iodictam eſſe. Sicuti præter ſupradictos Doctores docent Nauarr. *cap. 27. num. 246.* Henriq. *lib. 2. capit. 31. numero 1. & lib. 14. cap. 4. num. 4.* Auila *7. p. de irregular. diſput. 7. dub. 1.*

2 Sed an hæc rebaptizatio ſolemnis eſſe debeat, vt miniſter rebaptizantis, & ipſe rebaptizans irregularitatem incurrant? non eſt conſtans ſententia. Nam communis ſententia quam tradit Hoſtienſ. *in d. cap. ex litterarum.* Scotus *in 4. diſt. 6. q. 8.* Auila *dicta diſp. 7. dub. 1.* Henriq. *lib. 14. cap. 4. num. 5. & cap. 20. num. 3.* Sayr. *lib. 7. theſauri, cap. 8. num. 6.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. num. 36.* & ſupponit Bonac. *de irregular. diſp. 7. q. 3. pun. 3. num. 9.* & aſſerit occultam rebaptizationem ſufficere maximè in rebaptizante. Ducuntur, quia *cap. qui in qualibet 1. q. 7.* & *cap. qui bis*, & *cap. eos quos de conſecrat. diſt. 4.* nullatenus publicitatem criminis requirunt. Et licèt in *d. cap. ex litterarum de apoſtatis* dixerit Alexand. III. de miniſtro illo rebaptizationis, quod ad ordines ſuperiores, ſi publicum eſt, quod proponitur promoueri non valeat, niſi ad religionem tranſierit, ſi verò occultum fuerit permittitur promoueri: id intelligendum eſt ex diſpenſatione Epiſcopi.

3 Cæterùm etſi prædicta ſententia in praxi conſulenda ſit, contraria tamen ſcilicet debere delictum publicum eſſe, vt huic irregularitati ſit locus, probabilitate non caret. Nam textus in *cap. ex litterarum* abſolutè decidit, ſi crimen occultum ſit ordinari acholytum illum poſſe, neque diſpenſationis mentionem fecit. Ergo abſque fundamento diſpenſatio exigitur. Alij verò textus non de rebaptizante, ſed de rebaptizatis loquuntur, prætereàquam quòd explicari debent iuxta hunc textum in *cap. ex litterarum*, vbi Pontifex apertè locutus eſt, atque adeo in rebaptizatione occulta non contrahi à rebaptizante irregularitatem docuerunt Panormit. *dicto cap. ex litterarum num. 1.* Silueſt. verbo *irregularitas q. 4.* Paludan. *in 4. diſt. 6. q. 4. art. 1. concluſ. 2.* Tolet. *lib. 1. cap. 70. §. quarto.* Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. capit. 2. num. 1.* Gaſpar Hurtado *de irregularit. diſput. 2. difficult.* Coninch. *diſput. 18. dub. 5. in 3. p. diſput. 31. ſect. 6. dub. 3. 1. num. 1.* inclinat Suar. *t. 3. num. 36.*

4 Non eſt autem locus huic irregularitati, ſi rebaptizes eum quem credebas baptizatum non eſſe; quia comparatione tui non fuit rebaptizatio, ſiquidem probabiliter exiſtimaſti baptizatum non eſſe, neque enim dici poteſt iteratum quod factum eſſe neſcitur. *Cap. ſolemnitates de conſecrat. diſt. 1. Cap. vnic. de clerico per ſaltum promoto.* Quapropter ab hac irregularitate quælibet ignorantia modò non ſit craſſa, & ſupina excuſat, quia requiritur dolus, ſeu lata culpa. Sicuti aduertit Bonac. *d. p. 3. num. 3.* Layman. *dicto cap. 2. num. 1. verſ. 3.*

5 Si verò temerè, & abſque vlla præmiſſa diligentia rebaptizes, tametſi ſub hac conditione ſi non eſt baptizatus, affirmant Sotus *in 4. diſt. 3. q. vnica, art. 9.* Corduba *in ſum. q. 37.* Vgolin. *de irregular. cap. 35. §. 3.* Saytus *lib 7. cap. 8. num. 23.* te fore irregularem, quia conditio appoſita habetur pro non adiecta, quod Pius V. docuit in *Catheciſmo Romano, tract. de baptiſmo, cap. de effectibus baptiſmi in fine.* Oppoſitum tamen probabilius docuerunt Nauarr. *cap. 27. n. 246.* Henriq. *lib. 14. cap. 4. num. 4.* Suar. *diſp. 31. ſect. 6. dub. 5.* Auila *7. p. diſp. 7. dub. 3.* Bonac. *diſput. 7. q. 3. pun. 3. num. 4.* Layman. *de irregular. cap. 1. n. 1. verſ. 4.* Gaſpar Hurtadu *diſput. 2. difficult. 1.* Coninch. *diſp. 18. dub. 5. num. 38.* & alij apud ipſos, quia ex vi illius conditionis appoſitæ actus ſuſpenditur, ac proinde exterior illa ablutio non eſt rebaptizatio, & conſequenter neque irregularitati ſubiecta. Idem eſt ſi abſque intentione rebaptizandi aliquem exterius rebaptizares; quia ea actio non eſt abſolutè, & perfectè rebaptizatio, vti Coninch. Layman, Hurtado, & Bonac. *locis allegatis* notarunt.

6 Deinde qui ſe culpabiliter rebaptizari permiſit abſque dubio irregularis eſt ſimpliciter, & abſolutè ideòque non ſolùm impeditur à ſuſceptione ordinum, ſed etiam à ſuſceptorum vſu. Vt colligitur ex *capite confirmandum 50. diſt.* & *cap. ſi bis de conſecrat. diſt. 4.* Placet tamen aliquibus grauibus Doctoribus, S. Antonino, *3. p. tit. 14. cap. 13. §. 12.* Paludano *in 4. diſt. 6. q. 4. art. 1. concluſ. 2.* Silueſtro, verbo *baptiſmus 5. q. 3.* Viualdo *tract. de irregular. num. 40.* Maiolo *lib. 3. de irregular. cap. 14.* ab ignorantibus, & nullam culpam committentibus hanc irregularitatem contrahi, eo quòd hæc irregularitas non in pœnam delicti à rebaptizatis commiſſi, ſed in deteſtationem rebaptizationis, & in reuerentiam tanti ſacramenti videatur eſſe impoſita. Argum. *cap. qui in qualibet 1. q. 7.* vbi inquit Pontifex eos qui in qualibet ætate alibi quàm in Eccleſia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati ſunt ad Eccleſiaſticam militiam prorſus non permittuntur accedere. Et *cap. qui bis de conſecrat. diſt. 4.* ibi: Qui bis ignoranter baptizati ſunt, non indigent pro eo penitère, niſi quòd ſecundùm canones ordinari non poſſunt, niſi magna aliqua neceſſitas cogat.

7 Sed communior ſententia ab hac irregularitate excuſat eos qui ignoranter rebaptizati ſunt. Sicuti poſt alios antiquiores tradit Sotus *in 4. diſt. 3. q. vnica art. 9. ante finem.* Couarruu. *Clement. ſi furioſus 1. p. in principio num. 8.* Nauarr. *capit. 27. num. 246.* Henriq. *lib. 14. cap. 4. num. 3. & 4.* Suar. *t. 3. in 3. p. diſput. 31. ſect. 6. ante finem. & de cenſur. diſp. 42. ſect. 1. num. 10.* Gregor. de Valen. *t. 4. diſp. 7. q. 19. pun. 3. §. 5.* Sayrus *lib. 7. theſauri, cap. 8. num. 8. & ſeqq.* Tolet. *lib. 1. cap. 70.* Eman. Saa, verbo *irregularitas ex iteratione baptiſmi num. 1.* Auila *7. p. diſp. 7. dub. 2.* Paul. Laym. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. cap. 2. num. 3.* & alij, & colligitur apertè, ex *cap. placuit. Cap. qui apud 1. q. 4.* Etenim cùm ex nullo iure manifeſtè conſtet hanc irregularitatem indictam eſſe ex defectu alicuius ſignificationis, aſſerendum eſt in pœnam delicti commiſſi eſſe appoſitam; quia id naturæ irregularitatis magis congruit. Stante autem ignorantia nullum delictum committitur. Ergo nullus eſt huic irregularitati locus.

9 Neque textus in contrarium relati vrgent. Nam *cap. qui in qualibet*, intelligitur de bis qui in qualibet ætate adulta, & dolo capaci rebaptizantur. Caput vero *qui bis*, non eſt alicuius Pontificis, aut Concilij generalis, ſed cuiuſdam Theodori Archiepiſcopi Cantuarenſis, ideò vim legis habere non poteſt, vt aduertit Couarruuias, Sayrus, Suar. Layman. & alij *loc. cit.*

10 Eandem irregularitatem incurrunt qui liberè, & abſque vrgenti neceſſitate baptiſmum ab hæreticis taliter declaratis ſuſcipiunt, eo quòd cenſeantur hæreticis commiſceri, & eorum erroribus communicare, vt decretum eſt *cap. Afros. 98. diſt. cap. ventum eſt 1. quæſt. 1. & cap. qui in qualibet 1. quæſt. 7.*

11 Qui verò differunt baptiſmum, quouſque ægritudine laborent, & periculum mortis habeant in presbiteros ordinari non debent ob defectum probatæ fidei. Sicuti habetur *cap. vnico 57. diſt.* Quapropter vt ab hac irregularitate liberentur, probare debent fidem rectæ vitæ teſtimonio, neque Epiſcopus aliter eos ordinare poterit, niſi ſacerdorum penuria vrgeat. Sicuti aduertit Suar. *de cenſur. diſp. 42. ſect. 1. num. 5.* Sayrus *lib. 7. de irregular. capit. 8. numero* 30. Layman. *lib. 1. ſum. tract. 5. par. 5. de irregular. cap. 2. aſſert.* 3. Maiol. *lib. 3. de irregular. cap.* 10. Gaſpar Hurtado *diſput. 2. de irregular. difficult. 1. numer.* 2. Bonac. *p. 3. num.* 11. Quam irregularitatem probabiliter extendit Maiol. Suar. & Layman. ad eos qui metu, aliàue neceſſitate coacti baptiſmum ſuſcipiunt, quia defectum probatæ fidei habent, cùm non voluntariè, ſed quaſi neceſſitate coacti illam ſuſceperint.

12 Pro iteratione aliorum ſacramentorum imprimentium characterum, qualia ſunt Confirmatio, & Ordo, aliqui exiſtimant eandem irregularitatem contrahi quæ in iteratione Baptiſmi contrahitur. Quod docuerunt Richard. *in 4. diſt. 7. ar. 6. quæſt. 1.* Maior. *ibi* Hoſtienſ. *in ſum. lib. 1. tit. de ſacram. non iterandis. §. vlt. num.* 12. Archidiacon. *in cap. dictum de conſecrat. diſt.* 5. & *ibi* Gloſſa, verbo *amplius.* Nauarr. *cap. 27. num.* 247. & *lib. 1. conſil. tit. de temporib. ordinat. conſil.* 36. Maiol. *lib. 3. cap.* 15. Iacob. de Graffis *lib. 4. cap. 27. num.* 15. Philiarc. *lib. 4. cap.* 14. Viuald. *de irregular.* 44. & alij. Ducuntur ex *dicto cap. dictum de conſecrat. diſt.* 5. vbi eodem modo prohibetur Confirmationis iteratio, ac iteratio Baptiſmi, & ſub eadem pœna religioſi obſequij ſub habitu regulari, vel clericali.

13 Sed ob hanc iterationem nullam irregularitatem contrahi, verius docuerunt Scotus *in 4. diſt. 5. q.* 5. Paludan. *diſt. 7. q. 2. ar. 1. concluſ.* 2. Sotus *diſt. 7. q. vnica ar.* 5. Silueſt. verbo *irregularitas, q.* 4. Alphonſ. de Caſtro *lib. 1. de poteſt. legis pœnalis cap. 7. docum.* 3. Couarruu. *Clement. ſi furioſus 1. p. in princ. num.* 8. verſ. *ſed & illud.* Gregor. de Valentia, *t. 4. diſput. 7. q. 19. p. 2. §.* 5. Sayrus *lib. 7. theſauri, cap. 8. num.* 28. Suar. *de ſacram. diſput. 38 ſect. 1. & 2.* Coninch. *q. 72. art. 5. in fine* Aula *7. p diſp. 7 dub.* 5. Filiuc. *tract. 19. cap. 7. q.* 1. Reginald. *lib. 30. tract. 2. num.* 178. Bonac. *de irregular. diſput. 7. q. 3. num.* 7. Layman. *cap. 2. circa finem.* Gaſpar Hurtado *diſput. 2. de irregular. difficul. 1. num.* 3. eo quòd nullo iure hæc irregularitas expreſſa ſit, nam eſto in *dicto cap. dictum* caueatur non poſſe iterari Confirmationem, ſicut nec Baptiſmum, pœna tamen quæ *ibi* appoſita eſt (vt rectè notarunt Scotus, Caſtro, & Sayrus) potiùs probat ſic iterantes ab irregularitate eſſe immunes; ſiquidem clerici famulatus, cui iterantes addicuntur exercitio ordinum conſiſtit, & maximè in Euchariſtiæ conſecratione. Hinc à fortiori conſtat pro iteratione aliorum Sacramentorum nullam irregularitatem appoſitam eſſe.

14 Quod diſpenſationem huius irregularitatis ex iteratione Baptiſmi, certum eſt ſpectato iure communi ſolùm Pontificem diſpenſare poſſe. At ſi ex delicto ſecreto proueniat, poterit Epiſcopus virtute Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* Sicuti aduertunt Sayrus *lib. 7. theſauri, cap. 8. in fine.* Aula *7. p. diſp. 7. in fine.* Bonac. *de irregular. diſp. 7. q... pun 3. n 9. &* 10. Occultum autem delictum cenſetur, quoties publicè ignoratur rebaptizationem fieri.

P V N C T V M XVII.

De irregularitate contracta ob illicitam Ordinum ſuſceptionem.

1 *Irregularis eſt qui ordinem furtiuè ſuſcepit, & quis dicatur Ordinem furtiuè ſuſcipere.*
2 *Ob receptionem ſacri ordinis abſque confirmationis receptione, verius eſt nullam irregularitatem contrahi.*
3 *Suſcipiens ſacros Ordines poſt Matrimonium extra caſus à iure permiſſos, irregularis eſt.*
4 *Qualiter in hac irregularitate diſpenſet Epiſcopus.*

2 Certum eſt irregularitatem contrahi ab eo, qui Ordinem furtiuè ſuſcepit. Sicuti habetur. *cap. 1. De eo qui ordinem furtiuè ſuſcepit*, vbi prohibetur ei qui diaconatu furtiuè initiatus eſt, ne ad ſacerdotalem ordinem aſcendat. Multipliciter autem contingit hæc furtiua ordinatio. Primò ſi ordineris ſacris ſine vero titulo. Secundò ſi abſque dimiſſoriis litteris. Tertiò non ſeruatis interſtitiis. Quartò per ſaltum. Quintò ſine ætate. Sextò ſine approbatione, & admiſſione Epiſcopi, vt contingit quando non admiſſus, neque vocatus te cum aliis ordinandis ingeris, vel ſi vſurpato nomine alterius perſonæ examinatæ, & approbatæ ad Ordines locum illius occupas, vel ſi ſub nomine tuo facis aliom examinari, & approbari, & poſtea ipſe proprio nomine vocatus ad ordines accedis. Dicendum igitur eſt furtiuam ordinationem ſolùm hoc ſexto modo propriè contingere, & irregularitatem ſaltem quoad ſuperiores ordines ſuſcipiendos inducere, nam aliæ furtiuæ ordinationes potiùs ſuſpenſionem, quàm irregularitatem indicunt. Sicuti notauit Gloſſa *in dicto cap.* 1. Sayrus *lib. 7. theſauri, cap. 9. num.* 37. Suar. *diſput. 42. ſect. 3. num.* 5. Coninch *diſp. 18. dub. 5. num.* 43. Bonac. *de irregular. diſp. 7. quæſt. 3. p. 4. num.* 6. Gaſpar Hurtado *diſput. 2. difficult. 1. num.* 3. Layman. *de irregular. cap. 3. num.* 1. & alij.

Solùm obiici poteſt *caput vltimum. De eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit*: vbi ſic ordinatus furtiuè diaconatu, & ſubdiaconatu eodem die prohibetur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, quæ pœna ſuſpenſionis, & non irregularitatis videtur eſſe. Sed optimè reſpondet Suar. *loco citato* commiſſa ibi eſſe duo delicta, vnum recipiendo Ordinem furtiuè, alterum recipiendo eodem die duos ſacros Ordines. Propter primum delictum incurrit irregularitatem latam in *cap. 1. & 2. eodem tit.* Ob ſecundum verò pœna ſuſpenſionis afficitur.

2 Ob receptionem ſacri Ordinis abſque confirmationis receptione, etſi Maiol. *lib. 4. de irregular. cap 12. num.* 9. cenſeat irregularitatem incurri ob decretum Trident. *ſeſſ. 23. cap. 4. de reformat.* ſtatuentis, ne Ordines recipiantur non præmiſſa Confirmationis receptione, longè verius eſt nullam irregularitatem contrahi. Vti docuit Vgolin. *de irregular. cap. 38. §.* 1. Henriq. *lib. 14. cap. 6. num.* 3. Sayrus *lib. 7. cap. 9. ad finem num.* 42. Suar. *t. 3. de ſacram. in 3. p. diſp. 38. ſect.* 1. & *de cenſur. diſp. ſect.... 3. in fine.* Filiuc. *tract. 20. num.* 205. Bonac. *de irregular. diſput. 7. q. 3. pun. 4. num.* 8. quia nullibi inuenitur hæc pœna expreſſa. Quinimo ſatis probabiliter exiſtimant Nauarr. *cap. 22. num.* 9. Henriq. *lib. 4. cap 6. num.* 3. Suar. & Sayrus *locis citatis* non peccare mortaliter ſuſcipientem, neque exercentem Ordinem ſacramento Confirmationis non ſuſcepto; quia in *dicto* Trident. *decreto*, neque alibi continetur præceptum illius recipiendi.

3 Deinde ſuſcipiens ſacros Ordines poſt matrimonium contractum extra caſus à iure permiſſos,

irregu

irregularis eſt ex Extrauag. *Antiqua concertationi, De vero*, & tradunt omnes.

4 Quoad diſpenſationem verò irregularitatis ex furtiua Ordinis ſuſceptione contracta conſtat *ex dicto cap.* 1. *De eo qui ordines furtinè ſuſcepit* poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda interdictum ſit, vti plerunque ab omnibus Epiſcopis interdicitur. Quo caſu diſpenſatio ſummo Pontifici reſeruatur, excepto ſi reus fuerit religionem ingreſſus, & ibi aliquamdiu laudabiliter vixerit, vt in *dicto cap.* 1. habetur. Verùm ſi crimen occultum ſit, poteſt Epiſcopus virtute Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* diſpenſationem concedere. Sicuti aduertit Saytus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 9. *num.* 30. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 3. *pun.* 4. *num.* 7. Quoad irregularitatem contractam ab eo qui indebitè poſt matrimonium Ordinatus eſt, ſolus Pontifex diſpenſare poteſt, niſi poſtmodum religionem approbatam profiteatur. Vti cauetur in dicta Extrauag. *Antiqua*, aut delictum occultum fuerit.

Pvnctvm XVIII.

De irregularitate contracta ob iniquam Ordinis adminiſtrationem.

1 *Miniſtrans in Ordine non habito ſeriò, ſolemniter, & ex officio, irregularis eſt.*
2 *Explicantur verba in propoſitione appoſita.*
3 *Irregularis es, ſi in ſolemni Miſſæ officio Epiſtolam cum manipulo cantes.*
4 *Item ſi Baptiſmum ſolemniter miniſtres.*
5 *Item attentans conficere Euchariſtiam, illámve miniſtrans.*
6 *Idem eſt de abſolutione ſacramentali, præſtita ab eo qui ordinatus non eſt.*
7 *Negant plures exercentem officium Ordinis quem non habet non fore irregularem, ſi illud præſtet abſque intentione vſurpandi Ordinis vſum.*
8 *Verius videtur oppoſitum.*
9 *Prædicta irregularitas comprehendit tam clericos, quàm laycos ex plurium ſententia.*
10 *Verius eſt ſolos clericos, & non laycos afficere.*
11 *Qualiter ob indignam Ordinis habiti adminiſtrationem irregularitas incurratur. Remiſſiuè reſpondetur.*
12 *Quis in hac irregularitate diſpenſet.*

1 MIniſtrantem in Ordine non habito ſeriò ſolemniter, & ex officio irregularem eſſe decitum eſt *cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtrante*: nam *ibi* dicitur: Si quis baptizauerit (intellige ſolemniter) aut aliquod officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abiiciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur. In quo textu aliquibus placet excommunicationem ferendam ſtatui, cùm dicitur Abiiciatur de Eccleſia; aliis ſuſpenſionem, ſeu depoſitionem à clericali ſtatu; quæ depoſitio, ſeu ſuſpenſio temperata eſt *cap.* 2. *eodem tit.* vt ſolùm ſit per biennium, vel triennium ab ordine qui inter ſuſceptos fuerit præcipuus, irregularitas autem qua parte impedit Ordinum ſuſceptionem ipſo iure fertur tam in *d. cap.* 1. *&* 2. *de cleric. non ordin. miniſtr.*

2 Notanda ſunt verba in propoſitione appoſita, vt huic irregularitati locus ſit. Primò namque exercere debes ordinem non habitum ſeriò, nam ſi per locum, ſeu ludum ad aliquam hiſtoriam repræſentandam Ordinem exerceas, in hanc irregularitatem non incidis; quia non cenſeris ordinem exercere, ſed illius exercitium repræſentare. Quod intercedente honeſta cauſa, & ſecluſo rerum diuinarum contempto licitum eſt, ac proinde nequit irregularitati ſubiici. Sicuti tradit Silueſt. verbo *irregularitas q.* 12. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 241. Sotus *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 1. Saytus *lib.* 7. *theſauri, cap.* 10. *num.* 2. Suar. *diſput.* 42. *ſect.* 4. *num.* 16. Bonac. *diſput.* 7. *de irregular. q.* 3. *pun.* 6. *num.* 1. & alij communiter. Secundò debes exercere ſolemniter, & ex officio, vt aduertunt prædicti Doctores. Nam ſi hoc modo Ordinem non exerceas, non cenſeris officium Ordinis exercere. Hoc enim ex ſua natura poſtulat, vt ſolùm ab ordinatis exerceri poſſit. Quapropter cùm vſus minorum ordinum communiter à non ordinatis exerceatur, & Epiſtola, & Euangelium ſæpè in Miſſa ſolemni canatur cum dalmatica abſque manipulo, vel ſtola ab iis qui eo Ordine initiati non ſunt, quinimo etiam cum ſtola, ſeu manipulo à clericis inferioribus ſubdiacono in Eccleſiis fratrum Minorum, teſte Nauarro *capit.* 27. *num.* 241. Auila 7. *p. diſput.* 9. *ſect.* 2. *dub.* 13. Ob has actiones hæc irregularitas non contrahitur. Requiritur ergo ad hanc irregularitatem contrahendam, vt illud officium Ordinis exerceas quod ſecundùm Eccleſiæ inſtitutionem, & conſuetudinem exerceri nequit ab iis qui eo Ordine carent. Sicuti docent ex communi S. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap* 1. §. 1. Silueſt. verbo *irregularitas, num.* 14. Nauarr. *capit.* 27. *numer.* 232. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 1. Saytus *lib.* 7. *capit.* 10. *num.* 3. *&* 4. Auila 7. *p. diſp.* 9. *ſect.* 2. *dub.* 13. Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 1. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 6. Bonac. *diſp.* 7. *de irregular. q.* 3. *p.* 6. *num.* 1. *&* 2. Hinc fit te irregularem fore ſi in ſolemni Miſſæ officio Epiſtolam cum manipulo, vel Euangelio, vel Euangelium cum ſtola decantes, vbi non eſt priuilegium, aut conſuetudo, vt ea ſolemnitate decantetur ab iis qui eo ordine non fuerint inſigniti, vt prædicti Doctores ſpecialiter Saytus, Suar. Coninch. Layman. Bonac. *locis allegatis* notarunt.

4 Secundò eidem irregularitati ſubiiceris, ſi baptiſmum ſolemniter miniſtres; quia baptiſmus ſolemniter miniſtratus ordinis ſacerdotalis vſus, & exercium eſt. Vt deciditur *dicto cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtr.* Secùs eſt dicendum de baptiſmo non ſolemni qui ſæpè à laycis præſtatur: vt aduertunt Nauarr. *capit.* 22. *numer.* 7. & *capit.* 27. *num.* 242. Henriq. *lib.* 2. *de baptiſmo. cap.* 19. *num.* 2. *&* 3. & *lib.* 14. *de irregular. capit.* 6. *num.* 2. Saytus pluribus relatis *lib.* 7. *capit.* 10. *numer.* 5. Auila 7. *p. diſput.* 9. *dub.* 14. Bonacina *diſput.* 7. *de irregular. q.* 3. *p.* 6. *num.* 5.

5 Tertiò attentans conficere Euchariſtiam, illámve miniſtrans, aut miniſtrans Ordinem, Confirmationem, extremam Vnctionem cùm ſacerdos non ſis, abſque dubio irregularis es; quia Officium Ordinis quem non habes exerces. Secùs eſſet ſi matrimonio aſſiſteres tanquam parochus, cùm tamen parochus non eſſes; quia Matrimonij aſſiſtentia non eſt actus Ordinis, ſed iuriſdictionis, & propter vſum iuriſdictionis non habitæ non eſt irregularitas impoſita. Vt benè aduertit Suar. *diſp.* 42. *ſect.* 4. *n.* 19. Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 6. *num.* 48. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *de irregular. difficult.* 2. *num.* 5. Et idem eſt de officio concionandi, nam eſto illicitè non ordinatus illud vſurparet; quia tamen non eſt officium per ſe Ordini ſacro annexum; ea de cauſa illud vſurpantes irregularitatem non incurrunt: vt notauit Layman. *lib.* 1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 3.

6 De abſolutione Sacramentali præſtita ab eo, qui Ordinatus non eſt, exiſtimat Silueſt. verbo *confeſſor.* 1. *initio.* Ledeſma 2. *p.* 4. *q.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. & reputat valdè probabile Auila 7. *p. de irregular. diſput.* 9. *dub.* 15. irregularitatem non inducere; quia abſque vlla ſolemnitate exercetur, ac proinde inter officium

Ordinis

Ordinis reputanda non eſt. Sed contrarium meritò docent cum communi ſententia Nauarr. *capit.* 27. *num.*242. Henriq. *lib.*14. *cap.*6. *num.*1. Sayrus *lib.*7. *theſauri, cap.*10 *num.*5. Suar. *diſput.*42. *ſect.*4. *num.* 19. Bonac. *diſp.*7. *q.* 3. *pun.*6. *num.*4. Coninch. *diſput.*18. *num.*48. Layman. *de irregular. cap.* 3. *num.*2. verſ. *his adde*, & alij. Et colligitur ex *cap.*1. *de clerico non ordinato miniſtr.* Etenim abſolutio Sacramentalis quantumcunque ſecreta ſit actus eſt, & exercitium ſacerdotalis Ordinis, ſicuti eſt celebratio, ac proinde ſicut vſurpatio celebrationis à non ſacerdote irregularem efficit, ſic abſolutionis vſurpatio facere debet, falsúmque eſt ſub officio Ordinis prædictam abſolutionem non contineri.

7 Supereſt tamen duplex difficultas. Prima: an exercens ſeriò officium Ordinis quem non habes, v. g canendo ſolemniter Epiſtolam, aut Euangelium; celebrando, vel miniſtrando aliud ſacramentum abſque intentione tamen vſurpandi Ordinis vſum, irregularitatem incurras? Negant ſpecialiter loquentes de officio ſubdiaconi, & diaconi Nauarr. *cap.*27. *num.* 242. Tabiena, verbo *irregularitas.* 4. §. 3. Auila 7. *p. diſp.*9. *ſect.*2. *dub.*13. verſ. *quinimò*, Bonac. *de irregular. diſp.*7. *q.*3. *pun.*6. *num.*2. cum Vgolino *de cenſur. cap.* 37. *num.*10. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *difficult.*2. *num.*5. Mouentur quia in *cap* 1. *de clerico non ordinato miniſtrante*, ſtatuitur hæc irregularitas, eo quòd non ordinatus ſolemniter baptizauerit, vel aliud officium ordini annexum exercuerit. Sed qui ſine intentione baptizat, verè non baptizat, & qui ſine intentione celebrat, vel abſoluit, re vera non celebrat, neque abſoluit. Ergo non exercet officium Ordini ſacro annexum, quia illud officium, ſeu officij ſimulatio non annectitur Ordini, ſed ab ordine excluditur. Et confirmo: ad incurrendam hanc irregularitatem opus eſſe videtur, vt officium Ordinis exerceat, ſi non verè, ſaltem quantum eſt ex ſe: at qui intentionem non habet illud officium exercendi, etiam quantum eſt ex ſe non exercet, cùm deficiat in intentione. Ergo non ſubiicitur irregularitati. Et confirmo ſecundo exemplo rebaptizantis exteriùs abſque intentione, quem diximus irregularitatem impoſitam aduerſus rebaptizantes non incurrere, quia quantum eſt ex ſe non rebaptizauit.

8 Nihilominus verius exiſtimo te fore in hoc caſu irregularem, quod docuit Suar. *de cenſur. diſp.* 42 *ſect.*4. *à num.*18. Coninch. *diſput.*18. *dub.* 6. *num.* 47. Paul. Layman. *de irregular. lib.*1. *ſum. tract.* 5. *par.* 5. *cap.*3. *num.*1. verſ. *tertio.* Ducor, nam ſi hæc pœna irregularitatis non afficit exercentem exterius officium Ordinis cum illo ritu, & ſolemnitate, qua communiter exercetur, neminem comprehendet qui hæreticus non ſit, vel craſſiſſima ignorantia non laboret; alius enim non poteſt habere voluntatem exercendi officium Ordinis quaſi ex officio. Cùm enim Ordinem non habeat, impoſſibile eſt velle miniſtrare tanquam ordinatum, niſi ex eo quòd velit exteriùs exercere officium. Sicuti exercet ordinatus. Quod apertiùs conſtat in Sacramenta, quæ non niſi a legitimo miniſtro confici poſſunt, in quorum confectione ſciens ſe non eſſe legitimum miniſtrum, nullo modo poteſt habere voluntatem ea Sacramenta conficiendi. Relinquitur ergo, vt ſolùm habeat voluntatem, & intentionem exercendi in exteriori foro ea quæ ordinatus poteſt exercere. Ergo cùm hæc irregularitas impoſita ſit ad comprimendam audaciam eorum qui diuina officia Ordinum non ordinati vſurpant, efficitur comprehendere quoſcunque exercentes ſeriò ea officia, etiamſi verè illa non exerceant. Ex qua ratione ſolutum eſt contrariæ ſententiæ fundamentum. Ille enim miniſter qui cùm non ſit ordinatus officium Ordinis in exteriori foro exercet ſolemniter, ſine dubio facit quantum ex parte ſua facere poteſt ad officium ſacrum exercendum; quia habere aliam intentionem eſt ei ferè impoſſibile, vt probatum eſt. Exemplum autem de rebaptizante non vrget: nam illa irregularitas impoſita fuit hæreticis rebaptizantibus; ac proinde ſupponitur illos habere intentionem rebaptizandi, & iudicare dari poſſe rebaptizationem. At hæc irregularitas, de qua in præſenti, inſtituta eſt ad puniendos ſacrilegos, qui cùm ordinati non ſint, Ordinis officium vſurpant.

9 Secunda difficultas eſt, an hæc irregularitas ſolùm aduerſus clericos vſurpantes officium Ordinis quem non habent indicta ſit, an etiam afficiat laycos ſimile officium vſurpantes? Affirmant comprehendere æquè laycos, ac clericos Silueſt. verbo *irregularitas q.* 13. Nauarr. *capit.* 27. *num.*242. *verſ. ſeptimo.* Sotus *in* 4. *dict.* 18. *q.*4. *art.*1. §. *in dubium*, & *diſt.*25. *q.*1. *art.*3. *poſt concluſ.*4. Gregor. de Valen. *t.*4. *diſp.*4. *q.*2. *p.*1. & *diſp.*7. *q.*10. *pun.*1. Maiol. *lib.*4. *de irregular. cap.*13. *num.*4. Franciſc. Suar. *t.* 3. *de ſacram. diſp.* 31. *ſect.*4. *circa finem.* & *de cenſur. diſput.* 42. *ſect.*4. *num.*3. Auila 7. *p. diſp.*9. *dub.* 10. Coninch. *diſp.*18. *dub.*6. *num.*45. Auila 7. *p. diſp.* 9. *ſect.*2. *dub.* 13. Filiuc. *tract.*20. *cap.*7. *q.*8 *nu.*208. Gaſp. Hurtado *diſp.*2. *de irregular. difficult.*2. *num.*4. & alij. Ducuntur ex *cap.*1. *de clerico non ordinato miniſtr.* vbi generaliter ſtatuitur ne, ordinetur, qui cum ordinatus non ſit baptizauerit, officiúmue ſacrum exercuerit, qui textus cùm ſit antiquior Rubrica, nequit ex Rubrica reſtringi. Præterquam quòd verbum illud *de clerico* in titulo appoſitum, fortè ex inaduertentia appoſitum fuit, cum in antiquis codicibus non habeatur. Adde grauiùs peccare laycum vſurpantem Ordinis officium, quàm clericum. Non igitur expediebat clericum hac irregularitatis pœna punire, & liberum laycum relinquere.

10 Cæterùm etſi hæc ſententia probabilis ſit, veriorem exiſtimo, quæ aſſerit hanc irregularitatem ſolos clericos, & non laycos comprehendere. Vti docuerunt Angel. verbo *irregularitas* 1. *numer.*38. Roſella *num.*2. *in princ.* Armilla *num.*65. Tabiena 4. *num.* 2. Henriq. *lib.*2. *de baptiſmo. capit.* 29. *num.*5. & *lib.* 14. *cap.* 6. *num.*2. Sayrus *lib.*7. *cap.* 10. *num* 6. Bonac. *de irregular. diſput.* 7. *q.* 3. *p.* 6. *num.* 1. Layman. *lib.*1. *ſum. tract.*5. *par.*5. *cap.*3. *num.*3. Moueor, quia eſto textus in *cap.* 1. *de clerico non ordinato miniſtr.* generaliter videatur loqui, & tam laycos, quàm clericos comprehendere: at cùm ſub titulo, & Rubrica de clerico non ordinato miniſtrante conſtitutus ſit, indicatur manifeſtè pro clericis tantùm latum eſſe. Neque verum eſt in antiquis codicibus omiſſum eſſe verbum illud *de clerico*; nam Sayrus teſtatur ſe in ſeptem manuſcriptis codicibus legiſſe titulum, & Rubricam ſicut in his editionibus caſtigatioribus continetur. Præterquam quòd textus hanc irregularitatem indicentes apertè ſignificant ſolis clericis indici. Nam *cap.* 2. expreſsè loquitur de ordinato, cui vltra prohibitionem, ne ad ſuperiores Ordines aſcendat, ſuſpenſio infligitur per biennium, vel triennium ab Ordine præcipuo quem habet. In *cap.* verò 1. ſi ſequamur probabilem intellectum Panormit. *ibi*, Silueſtri, & Sayri *locis allegatis*, aſſerentium illis verbis Abiiciatur ab Eccleſia ſuſpenſionem, ſeu depoſitionem ferendam indici, manifeſtè conſtat de clericis tantùm eſſe ſermonem, nam layci nec ſuſpendi, nec deponi poſſunt. Et licèt grauiùs peccet laycus quàm clericus officium Ordinum vſurpans; quia tamen clerici frequentiùs quàm layci illud vſurpare ſolent, ea de cauſa aduerſus clericos vſurpantes dictum officium ſtatuta eſt irregularitas, & non aduerſus laycos.

11 Qua

Digitized by Google

11 Qualiter autem ob iodignam Ordinis habiti admioiſtrationem irregularitas contrahatur? ſatis explicatum eſt *diſp.* 1. 2. 4. 5. *&* 6. *huius tractatus*, loquentes de cenſuris in communi de excommunicat. ſuſpenſione, & interdicto. Et ſæpè reſoluimus ob nullam iniquam Ordinis adminiſtrationem incorri irregularitatem præter illam in qua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, vel ioterdicti violatur.

12 Tandem de diſpenſatione huius irregularitatis prouenientis ex vſu, & officio Ordinis quem non habes, dicendum eſt, ſolum Pootificem eam poſſe concedere, vt ad ſuperiores Ordines aſcendas. Sicuti traduot Innocent, *cap. dilectus, num.* 3. *de temporib. ordinat.* Panormit. *cap.* 2. *num.* 3. *de clerice non ordin. miniſtrante.* Silueſt. verbo *irregularitas q.* 12. *in fine.* Angel. *ibi. num.* 28. Maiol. *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 243. Suar. *de cenſur. diſp.* 42. *ſect.* 4. *num.* 3. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 11. Auila 7. *p. diſp.* 9. *dub.* 15. Bonac. *de irregular. diſp.* 7. *q.* 3. *p.* 6. *num.* 10. & alij. Vt verò poſſis in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, aſſerunt præcitati Doctores poſſe Epiſcopum tecum diſpenſare ex *dicto cap.* 2. *de clerico non ordin. miniſtr.* vbi hæc ſuſpenſio arbitrio Epiſcopi remittitur. Verùm ſi rectè aduertatur ſolùm in præcitato textu Epiſcopo committitur, ao ſis biennio, vel triennio ſuſpendendus; moderari autem tempus biennij nullo modo videtur conceſſum, ac proiode impoſita ſuſpeuſione bieunij nequit Epiſcopus illam tollere. Semper tamen ſubintelligenda eſt conceſſio Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. pro irregularitate ex delicto occulto proueniente. Sicuti in præſenti aduertunt Suar. *&* Bonac. *ſuprà.*

Pvnctvm XIX.

De irregularitate proueniente ex crimine hæreſis.

§ I.

De hæreticis, & fictè apoſtatantibus, & hæreticorum fautoribus, hæreſiſque ſuſpectis.

1 *Communis ſententia affirmat crimini hæreſis etiam occulto, irregularitatem annecti.*

2 *Contrarium probabile eſt.*

3 *Plures cenſent poſita hac irregularitate extendi ad eos qui exterius fidem abnegant, tametſi interius retineant.*

4 *Satis probabile oppoſitum eſt.*

5 *Fautores hæreticorum ab irregularitate excuſantur ex plurium ſententia, etſi alij contrarium cenſeant.*

6 *Hæreſis ſuſpecti irregulares ſunt, dum non purgant ſuſpicionem.*

1. Communis ſententia affirmat irregularitatem annecti crimini hæreſis etiam occulto, ſicut annectitur excommunicatio. Vti docuerunt aliis relatis Pegna *director. inquiſitor.* 3. *p. commens.* 162. *q.* 113. & *comment.* 175. *q.* 126. Nauarr. *cap.* 27. *num.* 205. *verſ. tertiò.* Silueſt. verbo *irregularitas q.* 5. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 64. Suar. *t.* 5. *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 1. 1. *num.* 3. & *tract. de fide. diſp.* 21. *ſect.* 5. *n.* 1. *&* 2. Thom. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 25. *num.* 2. Farinac. *de hæreſi. q.* 189. *num.* 43. & *q.* 192. *nu.* 67. Filiuc. *tract.* 20. *cap.* 9. *num.* 117. Bonac. *diſp.* 7. *de irregul. q.* 3. *p.* 7. *in princ.* Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. *à num.* 50. Mouentur ex *cap. ſi qui presbiteri.* & *cap. ſaluberrimum.* & *cap. conuenientibus.* 1. *q.* 7. & *cap. nos conſuetudine. diſt.* 12. vbi clerici apoſtatantes à fide prohibentur ad vlteriorem gradum aſcendere, licèt in ſuſceptis Ordinibus poſtquam conuerſi ſunt, permittantur miniſtrare. Sicuti habetur in *cap. ſaluberrimum*, ibi enim redeuntibus ad fidem adimitur ſpes promotionis, & pro magno beneficio conceditur in ſuſceptis Ordioibus perſeuerare: niſi iterata vnctione, hoc eſt Baptiſmi Sacrameoti iteratione fuerint maculati. Quod ſi in *cap. ſi qui voluerint.* 1. *q.* 7. dicatur de Nouatianis redeuntibus ad Eccleſiam poſſe ordinari, intelligi debet ex diſpenſatione iuxta *cap. maximum*, & *cap. Donatum*; vel ſaltem intelligendum de laycis, quibus non eſt ita certum, hanc irregularitatem eſſe impoſitam, cùm omnes textus, qui hanc irregularitatem indicere videntur, de clericis loquuntur. Præterea in *cap.* 2. *&* 15. *de hæreticis in* 6. redduntur hæretici inhabiles ad beneficia Eccleſiaſtica, & officia publica. Ergo ſignum eſt irregulares eſſe.

2 Nihilominus etſi hæc ſententia communis ſit, exiſtimo tamen contrariam nempe irregularitatem crimini hæreſis occulto non annecti, eſſe valde probabilem. Vti tradiderunt Perez *lib.* 8. *ordin. tit.* 4. *lib.* 3. *fol.* 98. *ad finem.* Henriq. *lib.* 14. *cap.* 4. *num.* 6 & *cap.* 5. *num.* 2. Colina Philiarc. *lib.* 4. *cap* 15. Sayrus *lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 16. Saa, verbo *irregularitas ex defectu animæ, num.* 2. Auila 7. *p. de irregular. diſput.* 4. *dub.* 2. Paul. Layman. *de irregular. cap.* 4. *num.* 13. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *diffic.* 4. *num.* 14. & alij relati ab Auguſt. Barboſa *in remiſſionib. concilij ſeſſ.* 24. *cap.* 6. verbo *hæreſis.* Ducor quia textus hanc irregularitatem indicentes notorietatem criminis exigunt; ſiquidem ſermonem dirigunt non ad ipſos hæreticos, ſed ad Eccleſiæ paſtores, quibus præcipitur, ne hæreticos ad Ordines admittant. Præterea *cap. ſaluberrimum*, quod meo iudicio eſt præcipuum, & vnicum ad hanc irregularitatem probandam, loquitur de peccato; ſiquidem mandatur fieri abiuratio ſolemnis quæ fit in ſcriptis. Item in *cap.* 2. *de hæreticis in* 6. §. *hæretici*, apertè ſupponitur notitia communis. Prohibetur enim *ibi*, ne hæretici, & eorum fautores ad beneficium, vel officium publicum admittantur, quod niſi delictum ſit publicum præſtari nequit.

3 Poſito hæreticos irregulares eſſe, dubitant primò Doctores; an hæc irregularitas extendatur ad eos qui exteriùs fidem abnegant, tametſi interiùs illam retineant? Tuentur affirmatiuam partem Maiol. *lib.* 5. *de irregular. cap.* 34. *num.* 2. Viuald. *candelab. ſacrament. tit. de irregular. num.* 88. Suar. *de cenſur. diſp.* 43. *ſect.* 2. *num.* 2. Thom Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 25. *num.* 6. Farinac. *de hæreſi, q.* 192. *num.* 75. Bonac. *diſp.* 7. *de irregular. q.* 3. *pun.* 7. *num.* 2. Mouentur ex *cap. presbiteros* 50. *diſt.* vbi de presbitero qui ex timore fidem abnegauit ſubditur ſacerdotale officium non poſſe miniſtrare, neque offerre, neque ſermonem ad populum habere. Diaconis verò, & aliis clericis inferioribus impeditur aſcenſus ad ſuperiorem gradum, & in ſuſcepto nequeunt miniſtrare, niſi de conſenſu Epiſcopi, cui in hac parte committitur poteſtas, & illam vrgenti cauſa tantùm exercere debet. Sponte verò fidem negantibus etſi ſubſtentatio tribuatur, non tamen conceditur ad altiores Ordines aſcenſus. Deinde qui exteriùs fidem abnegat apoſtata eſt verbo & opere. At apoſtata pœnis hæreticorum ſubijcitur, *cap. Non poteſt* 2. *q.* 7. & *cap. contra Chriſtianos de hæreticis lib.* 6.

4 Verùm etſi prædicta ſententia communior ſit, mihi tamen probabilis videtur aſſerens neque in *ſuprad. cap. presbiteros*, neque alibi contineri irregularitatem aduerſus fictè negantem fidem. Nam in *dicto cap. presbiteros* nullum eſt verbum, ex quo colligatur presbiterum illum fictè à fide apoſtataſſe, poterat enim timore duci, & nihilominus fidem ex animo abnegare. Deinde caſu quo textus loqueretur de fictè negante ſolùm comprehendit delinquentes publicè, nam in concluſione dicitur eos, quorum crimina manifeſta ſunt ante, vel poſt ordinationem à ſacris Ordinibus deijciendos eſſe; quorum tamen peccata ſecreta ſunt, ſecreta ſatisfactione ſecundùm ſacerdotis edictum in propriis Ordinibus remanere poſſe. Ex quibus verbis etiam roboratur ſuperioris ſententiæ *n.* 2. relatæ probabilitas. Textus autem relati in *c. non poteſt. cap. contra Chriſtianos*,

in qui

Digitized by Google

in qoibus apoſtata à fide hæteſis pœnis ſubiicitur, intelligendi ſunt de vero apoſtata qui fidem ex animo negauit: ſecùs qui ſolùm verbis, vel factis negationem ſignificauit. Atque ita defendit Axor. *t.1. lib.*8. *cap.* 11. *q. vlt.* & *cap.* 21. *q.* 8. Nauatr. *lib.* 5. *conſilior. tit. de hæreſi conſ.* 3. *alias* 9.

5 Secundò dubitatur, an fautores hæreticorum (intellige quatenus hæretici ſunt) receptatores, & defenſores ea irregulatitate afficiantur, qua afficiuntur hæretici? Sanch. Suar. Coninch. Bonac. & alij *locis allegatis*, affirmant ducti ex *cap.* 2. §. *hæretici de hæreticis lib.* 6. vbi ij, & eorum filij vſque ad ſecundam generationem prohibentur, ne ad Eccleſiaſticum beneficium, aut officium publicum admittantur. Nomine autem officij videtur intelligendum officium Ordinis, ergo ab Ordine excluduntur, ergo ſunt irregulares. Cæterùm Hentriq. *lib.* 14. *cap.* 4. *num.* 6. Eman. Saa, verbo *irregularitas ex defectu animæ, num.* 2. negant hos fore irregulares, qui neque ex *dicto cap.* 2. *de hæreticis in* 6. neque ex *alio cap.* id colligitur. Nam eſto in *dicto cap.* fautores hæreticorum ab officio publico excludantur, nomine officij publici non officium Ordinis, ſed officium iuriſdictionis vti eſt Magiſtratus, Prætoriatus, Notatiatus, &c. intelligendum eſt, vt de facto Gloſſa intelligit ex textu in *cap. fœlices* §. *quod ſi quis de Pœnis lib.* 6. Illud enim vocatur officium publicum quod ad publicam vtilitatem, & regimen populi ordinatur. Aliàs ſi nomine officij publici officium Ordinis etiam intelligeretur, priùs Pontifex debebat hos fautores hæreticorum ab officio publico, quàm à beneficio excludere; quia Ordinis collatio beneficiorum collationi præſupponitur. Vt aduertit Gaſpar Hurtado *de irregularit. diſput.* 2. *difficult.* 3. *num.* 7. Sed conceſſo irregularitatem ab his fautoribus contrahi; deberet fautoria publica eſſe, quia de ea vt vt publica loquitur textus; ſiquidem prohibentur ordinarij hæreticorum fautores ad publica officia admittere, quod fieri nequit, niſi ipſis ordinarius fautoria nota perfectè ſit.

6 Quoad ſuſpectos hæreſis attinet, an irregulares ſint? Reſpondet optimè Hentriq. *lib.* 14. *cap.* 4. *num.* 6. *in fine.* Suar. *diſp.* 43. *sect.* 2. *num.* 9. & 10. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 25. *num.* 10. Farinac. *de hæreſi. q.* 192. *num.* 81. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. *num.* 55. eſſe ſecundùm quid irregulares, id eſt dum non purgauerint ſuſpicionem, nam illa purgata abſque diſpenſatione poterunt ad ordines promoueri. Quocirca, qui propter vehementem ſuſpicionem hæreſis coactus eſt ab inquiſitoribus de vehementi abiurare, facta abiuratione non manet irregularis, neque inhabilis ad beneficia, & officia publica; quia non fuit tanquam hæreticus damnatus, ſed tanquam de hæreſi ſuſpectus, quam ſuſpicionem abiuratione illa facta ſe nunquam in hæreſim incurriſſe, neque vnquam incurſurum, ſufficienter purgat; ac proinde neque infamis, neque inhabilis ad beneficia, vel officia manet, neque eorum beneficia habita vacare debent. Sicuti notarunt Nauatr. *libro* 5. *conſilior. titulo de hæreticis conſ.* 5. & 6. aliàs 8. & 19. Flamin. *de reſignat lib.* 4. *quæſt.* 3. *numero* 17. Hentriq. *libro* 13. *capit.* 56. *numero* 1. Saa, verbo *hæreſis numero* 5. Sanchex *libro* 2. *in decalog. capite* 25. *numero* Farinacius *d. quæſt.* 192. *num.* 80.

§. II.

De filiis, & nepotibus hæreticorum.

1 *Prædicti irregulares ſunt.*
2 *Vt hanc irregularitatem contrahant debent naſci poſt parentum delictum.*
3 *Inſuper debet delictum parentum notorium eſſe, & in eo deceſſiſſe.*
4 *Negant plures probabiliter filios illorum qui ob crimen hæreſis repetitum comburuntur, quique ſigna contritionis dederunt, irregulares fore.*
5 *Communior ſententia eos irregulares cenſet.*
6 *Extenditur doctrina ad filios illorum qui comburuntur, qui probatam hæreſim negant.*
7 *Inſuper requiritur ad hanc irregularitatem, vt parentes decedentes hæretici, infames ob hæreſim reputentur.*
8 *Filij denunciantes parentes hæreticos ab irregularitate excuſantur.*

1. Filios, & nepotes hæreticorum, & eorum fautores, & receptatores irregulares eſſe ſi per viam viridem deſcendant, ſi vero via fœmina filios non nepotes docet ex communi ſententia Nauatr, *c.* 27. *n.* 205. Simancas *de catholic. inſtitut. tit.* 9. *n.* 14. Suar. *de cenſur. diſp.* 43. *sect.* 3. *n.* 1. Valen. *diſp.* 7. *q.* 19. *pun.* 3. *in* 3. *ſpecie irregularitatis.* Sanch. *lib.* 2. *in decalog. c.* 28. *n.* 7. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. *n.* 56. Bonac. *diſp.* 7. *de irregularit. q.* 3. *pun.* 7. *n.* 9. Ducuntur ex *c ſtatutum de hæreticis in* 6. vbi ij filij excluduntur ab officio, & beneficio, & nomine officij officium Ordinis intelligunt Hanc irregularitatem extendunt Doctores cum Gloſſa in *dicto cap. ſtatutum.* verbo *volumus.* Couartuu. 2. *variar. c.* 8. *n* 3. Pegna 3. *p. direct. comment.* 163. Suar. Azot. & alij plures relati à Sanch. *lib.* 2. *in decalog cap.* 27. *n.* 1. ad filios illegitimos, & ſpurios; quia nulla eſt ratio ob quam ij ſpeciali priuilegio quàm filij legitimi gauderent, maximè cùm textus generaliter de filiis loquatur.

Sed quamuis ſententia aſſerens filios, & nepotes hæreticorum irregulares eſſe communis ſit, eius tamen fundamentum ineſſicax eſt; ſiquidem vt ſuperiùs probatum eſt, nomine officij publici non officium Ordinis, ſed iuriſdictionis temporalis intelligit Gloſſa *ibi*, cui alij Doctores adhærent. Quapropter Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 25. *num.* 8. Sayrus *lib.* 6. *theſauri, cap.* 10. *n.* 40. cenſent hus filios irregularitati non ſubiici, quia nullibi aduerſus illos ſtatura eſt.

2 Sed conceſſo cum communi ſententia hos filios irregulares eſſe ad incurrendam hanc irregularitatem requiritur primò, vt ipſi filij nati fuerint poſt parentum delictum, nam ſi antequam parentes deliquerint, ipſi fuerint nati nullatenus irregulares ſunt cenſendi. V. rectè tradit Nauatr. *conſ.* 27. *de hæreticis* Simancas. *de Catholic. inſtitut. tit.* 23. Hentriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 4. Leſſius *l.* 2. *c.* 34. *n.* 121. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. *n.* 53. Sanch. *l.* 2. *c.* 27. *n.* 14. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 3. *pun.* 7. *n.* 10. Gaſpar. Hurtado *diſp.* 2. *difficult.* 3. *n.* 8. quia eo caſu non ſunt formaliter filij hæreticorum, ſed potiùs Catholicorum, cum à parentibus Catholicis concepti, & nati ſint. Præterea non eſt credendum velle Eccleſiam ob parentum delictum priuare filios iure quæſito, & habilitate poſſeſſa ad Ordines ſuſcipiendos, vel illos exercendos. Si autem filij ante hæreſim parentum nati irregulares forent ob hæreſim parentum poſtmodum contingentem, ſine dubio priuarentur prædicto iure quæſito, & habilitate poſſeſſa, quod dicendum non eſt.

3. Secundò eſt neceſſarium, vt delictum parentum notorium ſit, & inſuper manifeſtum in eo deceſſiſſe, vt cauetur in *dicto c. ſtatutum.* & aduertit Sayrus *l.* 6. *theſauri, c.* 10. *n.* 40. Neque ſatis eſt, vt de hæreſi ſuſpecti parentes decedant; quia textus filios hæreticorum damnat, non autem filios illorum qui de hæreſi ſuſpecti ſunt, quia hi non ſunt formaliter hæretici. Sicuti notauit Sanch. *l.* 2. *in decal. c.* 27. *n.* 29. Pegna *director.* 3. *p. q.* 115. *comment.* 164. *verſ. nam filij.* Farinac. *de hæreſi. q.* 191. *num.* 67.

4 Circa hanc conditionem dubitant Doctores de filiis eorum parentum qui ob crimen hæreſis repetitum

combu

comburuntur, quique ab hæreſi ante mortem ob data pœnitentiæ ſigna ſunt abſoluti, an ſub hac irregularitate comprehendantur? Negant & ſatis probabiliter plures Doctores, Simancas *de Catholicis inſtitut. tit. 19. n. 17.* Henriq. *l. 14. de irregul. ir. c. 5. n. 4.* Egid. *diſp. 18. dub. 7. n. 51.* Gaſpar Hurtado *diſp. 2. de irregular. difficult. 5. n. 8.* & alij relati à Sanch. & Pegna ſtatim referendis. Mouentur, quia textus in *c. ſtatutum* hanc irregularitatem filiis hæreticorum indicens exigit, vt in hæreſi decedant parentes à delicto non emendati, neque Eccleſiæ reincorporati, quod de iis parentibus non videtur verificari poſſe, cùm de facto ab hæreſi abſoluantur, decedántque parati pœnitentiam adimplere, & Eccleſiæ præceptis obedire. Neque obeſt quòd ſolemniter eis non præſtetur abſolutio: ſatis enim videtur eſſe, quòd de facto concedatur. Hac enim abſolutione quantumuis priuata Eccleſiæ reconciliantur, & reincorporantur. Neque textus reconciliationem, & reincorporationem ſolemnem exigit, & cùm ſimus in materia odioſa, & pœnali, non eſt reſtrictio facienda.

5. Cæterùm communior ſententia, & praxi obſeruata horum parentum filios irregularitate damnat. Vti docuit Suar. *de cenſur. diſp. 43. ſect. 3. n. 4.* Roſas *tract. de hæreticis 2. p. n. 337.* Pegna *directiorum inquiſitor. 3. p. comment. 164.* Azor. *t. 1. inſtit. moral. l. 8. cap. 13. poſt q. 8.* Molin. *t. 3. diſp. 658. n. 19.* & alij plures quos refert, & ſequitur Sanch. *l. 2. in decalog. c. 27. à n. 22.* Ratio eſt, quia ſic conuerſi præſumuntur in hæreſi decedere, & fictè conuerti timore potius ne viui comburantur, quàm fidei amore, ideóque nec iuridicè admittuntur ad pœnitentiam, nec ſolemniter abſoluuntur, quæ ſolemnis, & iuridica abſolutio videtur requiſita, vt ab Eccleſia iudicentur decedere ipſi reconciliati, & reincorporati.

6. Extendunt præfati Doctores hanc irregularitatem ad filios illorum qui comburuntur, quia probatam hæreſim negant. Cùm enim de hæreſi conuicti ſint, & eam confiteri nolint, præſumuntur in ea perſeuerare, atque adeò hæretici. Item ad filios illorum qui in abſentia condemnantur, eorúmque ſtatuæ comburuntur; quia eorum contumacia hæreſim probat *c. cum contumacia de hæreticis in 6.* Ab hac tamen contumacia cenſebuntur liberi, ſi conſtiterit ante mortem ſigna contritionis dediſſe, & abſolutionem poſtulaſſe, vt bene aduertit Pegna *dicto comment. 164. col. 4.* Sanch. *lib. 2. decal. cap. 27. num. 19.*

7. Tertiò requiritur ad prædictam irregularitatem, vt eorum parentes decedentes hæretici infames ob hæreſim reputentur. Quod cùm non contingat in illis regionibus, vbi paſſim hæretici cum Catholicis ſunt permixti, videlicet Anglia, & Germania, filij horum parentum, quos conſtat in hæreſi deceſſiſſe irregulares non ſunt; quia hæc irregularitas in filios deriuatur ob infamiam parentum ex hæreſi contractam, vt aduertit Henriq. *lib. 14. cap. 5. num. 4.* Eman. Saa, verbo *irregularitas ex defectu animæ numer. 4.* Sanchez *libro 2. in decalog. capite 27. numer. 28.* Bonacina *diſput. 7. de irregular. q. 3. p. 7. n. 9.*

8. Ad extremum aduertunt Sanchez *dicto cap. 27. numer. 31.* Pegna *2. par. director. inquiſitor. cap. 14. comment. 15.* verſ. *hoc. addiderim.* & *3. par. comment. 164.* verſ. *in filiis.* Alfonſ. de Caſtro *lib. 2. de iuſta hæreticor. punit. cap. 26.* Simancas *de catholic. inſtitut. tit. 29. numer. 47.* Roſas *in ſingularib. fidei ſingul. 12. num. 5.* Farinac. plures referens *de hæreſi q. 191. num. 37.* ex priuilegio Pontificis excuſari filios ab irregularitate, aliiſque pœnis iure ſtatutis, parentes hæreticos Inquiſitoribus denuncient.

§. III.

De neophytis qualiter irregulares ſint.

1 *Neophytus dum ſic cenſetur ab Ordinibus excluditur.*

2 *Determinare tempus pro quo Neophytus cenſendus ſit, Epiſcopi arbitrio relinquitur.*

3 *Qui in infantia baptizatus eſt, non eſt neophytus, etiam ſi ex patre Iudæo, vel Sarraceno deſcendat.*

4 *Satisfit aliquibus obiectionibus.*

1. Neophytus dicitur qui nouus eſt in baptiſmo in ætate adulta ſuſcepto, vt conſtat ex *cap. ſicut neophytus 48. diſt.* Hunc autem interim dum neophytus eſt irregularem eſſe, ſeu arceri ab Ordinibus ſuſcipiendis conſtat ex *cap. 1. & 2. dictæ diſtinct.* cuius deciſionis ratio redditur à Paulo *1. ad Thimot. 3.* ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli, exiſtimans Eccleſiam ſuo miniſterio indigere, ideóque in *cap. conſtituit 17. quæſt. 4.* redditur incapax ad officia publica. Nam vt inquit Innocent. relatus in *cap. miſerum 61. diſt.* miſerum eſt, eum magiſtrum fieri qui nondum eſſe diſcipulum didicit.

2. Determinare tempus, pro quo neophytus cenſendus ſit, arbitrio Epiſcopi relinquitur, vt aduertunt Suarez *diſp. 43. ſect. 3. num. 6.* Sayrus *lib. 6. theſaur. cap. 13. num. 10.* Coninch *diſp. 18. dub. 7. num. 55.* Bonac. *diſp. 7. de irregular. q. 2. pun. 1. num. 6.* Qui iuxta qualitatem perſonæ, & debitam illius inſtructionem coarctare, vel prolongare tempus poterit, dummodò decennium non excedat, nam tranſacto decennio poſt baptiſmum neophytus non cenſetur, vt notarunt ex communi Sayrus, & Bonac. *ſuprà.* Quocirca ſi intra biennium, vel trienniuma Baptiſmo ſuſcepto ſufficientia probatæ fidei, & religionis ſigna dederit ad Epiſcopi arbitrium, poterit abſque vlla diſpenſatione ad ordines promoueri, vt aduertit Coninch. *dub. 7. num. 55.* quia ceſſat hæc irregularitas, vt docuit Ambroſ. *in cap. Neophytus 61. diſt.* ibi: Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in ſuperbiam, ſed ſi non deeſt humilitas competens ſacerdotio, vbi cauſa non adhæret, vitium non imputatur, fauétque *cap. ſi quis 57. diſt.* Vide Couarruuias *Clement. ſi furioſus 1. par. §. 2. num. 8. concluſ. 3.* Auila *7. p. diſp. 4. dub. 4.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 28. n. 12.* Bonac. *d. pun. 1. num. 5.*

3. Ex hac doctrina infertur minimè eſſe neophytum, neque irregularem qui in infantia baptizatus eſt, etiam ſi deſcendat ex patre Iudæo, vel Sarraceno, neque eſſe inhabilem ad obtinendas dignitates, & Eccleſiaſtica beneficia, quia nullibi contrarium cauetur; & facit *ſex 6. tit. 24. par. 7.* & notarunt Couarruuias *Clement. ſi furioſus 1. p. §. 2. num. 8. concluſ. 6.* Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 28. num. 11.* Nauarr. *cap. 27. num. 205.* Salcedo *pract. cap. 22. n. 8.* Suarez *diſp. 4. 43. ſect. 3. n. 8.* Sayrus *lib. 6. cap. 13. n. 10.* & alij apud ipſos. Qui rectè monent in hac parte nihil eſſe à concilio Trident. mutatum *ſeſſ. 23. cap. 7. de reformat.* vbi præcipitur Epiſcopis inquirere ordinandorum genus &c. quia hac inquiſitione tantùm voluit Concilium, vt ea, quæ ſunt à iure ſtatuta exactè obſeruarentur. Quapropter cùm à teſtibus exigitur iuramentum, an ordinandus ſit Chriſtianus veteranus, intelligendum eſt iuramentum, an ſit ita Chriſtianus veteranus, vt non ſit neophytus, neque filius ancillæ, neque hæretici vt taliter condemnati. Vnde eſto deſcendat ex patre Iudæo, vel ad fidem reconciliato, poterunt in præ-

dicta depoſitione teſtes iurare abſolutè illum eſſe Chiiſtianum veteranum, neque à Mauris, aut Sarracenis deſcendentem, quia non deſcendit eo modo quo impediatur ab Ordinibus, beneficiis Eccleſiaſticis, & officiis publicis. Sicuti notauit Sanch. *d.c.* 28. *num.* 16.

4 Sed obiiciunt aliqui conſtitutionem Pauli. IV. relatum à Nauarro *l. 5. conſil. tit. de Iudæis, & Sarracenis. conſ.* 1. in qua deſcendentes ex Iudæis, & hæreticis vſque ad quartam generationem prohibentur ſacris Ordinibus initiari: quam conſtitutionem Gregor. XIII. extendit ad deſcendentes ex Sarracenis. Hæ tamen conſtitutiones, vt aduertunt Auila 7. *p. de irregular. diſp.* 4. *dub.* 3. Gaſpar Hurtado *diſp.* 2. *difficult.* 3. *num.* 9. vſu receptæ non ſunt. Præterquam quòd latæ ſunt pro ordine D. Franciſci ad quem prohibentur admitti ſic deſcendentes, vt dixit Sanch. *l.* 2. *in decal. cap.* 27. *num.* 3. Rodrig. *qq. regular. t.* 1. *q.* 14. *art.* 1. *&* 2. *& in ſum. t.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. Quinimo Sixtus V. vt præfati Doctores referunt, prædictas conſtitutiones reſtrinxit ad ſecundam generationem paternam, & primam maternam.

Secundò obiiciunt *cap. conſtitnit.* 17. *q.* 4. vbi Iudæi, aut ij qui ex Iudæis ſunt ab officiis publicis excluduntur, ergo quomodocunque deſcendant cenſendi ſunt inhabiles? Sed facilè reſpondetur cum Suar. *diſp.* 43. *ſect.* 3. *num.* 9. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 28. *num.* 15. intelligi de iis qui ſunt ex Iudæis nouiter ad fidem conuerſi, non de illis qui ab infantia fidem ſuſceperunt. Secundò reſpondeo nomine eorum, qui ſunt ex Iudæis, intelligi eos, qui ſunt ex Iudæorum familia, & in Iudaiſmo perſeuerant: nam in *ſuprad. cap. conſtitnit.* Iudæi, & ij qui ex Iudæis ſunt nominantur diſtincti à Chriſtianis. Suponit ergo textus illos in ſuo Iudaiſmo perſeuerare.

Supradicta doctrina procedit ſecundùm ius commune, nam ſi particularia ſtatuta à Pontifice confirmata ſpectemus; certum eſt, deſcendentes à Iudæis, Mauris, vel Sarracenis excludi etiam vſque milleſimam generationem ab aliquibus beneficiis, & capellaniis, vt in Eccleſia Toletana, & Legionenſi, & ab aliquibus officiis publicis, vt in tribunali ſanctæ Inquiſitionis.

§. IV.

De Diſpenſatione irregularitatis ex hæreſi prouenientis.

1 *Cum hæreticis ad finem redeuntibus ſolus Pontifex diſpenſat, vt Ordinibus initientur, vel ad ſuperiores aſcendant.*

2 *Vt in Ordinibus habitis miniſtrent etſi aliqui nullam diſpenſationem requirant, verius eſt Epiſcopi diſpenſatione indigere.*

3 *In hac irregularitate occulta plures cenſent non poſſe Epiſcopum virtute* Trident. *diſpenſare.*

4 *Verius videtur oppoſitum.*

5 *Aliquibus grauibus Doctoribus placet poſſe quemlibet ex inquiſitoribus diſpenſare in foro conſcientiæ. Sed oppoſitum eſt verius.*

6 *In irregularitate ob apoſtaſiam à fide fictam ſi aliqua ſit, Epiſcopus diſpenſare poterit.*

7 *In irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum contrahunt, ſolus Pontifex diſpenſat.*

1. CVm hæreticis ad fidem redeuntibus ſolum Pontificem diſpenſare poſſe, vt Ordinibus initientur, vel ſi initiati ſint, vt ad ſuperiores aſcendant, teſtantur pluribus relatis Suar. *diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 6. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 25. *num.* 13. *&* 14. Bonac. *diſp.* 7. *pun.* 7. *quæſt.* 3. *num.* 12.

2 Vt verò in Ordinibus iam habitis miniſtrent, Gaſpar. Hurtado *diſp.* 2. *de irregular. difficult.* 3. *in fine*, aliis quos tacito nomine refert Coninch. *diſput.* 18. *dub.* 7. *num.* 52. placet diſpenſatione non indigere, ſed liberè eos Ordines exercere poſſe; eo quòd in *cap. ſaluberrimum.* 1. *quæſt.* 7. & *cap. Nos conſuetudine diſt.* 12. id videatur permiſſum. Sed rectiùs docuerunt Suar. *dicta ſect.* 1. *num.* 6. Sanch. *num.* 14. Coninch. *num.* 52. Epiſcopi diſpenſatione indigere, vt colligitur manifeſtè ex *cap. presbiteros* 50. *diſt.* idque indicatur in *cap. ſaluberrimum*, quatenus dicitur eos habere debere pro beneficio, vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare poſſint. Si igitur loco beneficij, & gratiæ ea miniſtratio habenda eſt, ergo non eſt illis iure debita. Quinimò exiſtimat Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 6. Coninch. *num.* 52. Bonac. *diſp.* 7. *q.* 3. *pun.* 7. *num.* 13. Sanchez *lib.* 2. *in decal. cap.* 25. *num.* 14. neque Epiſcopum diſpenſare poſſe quoad ſacerdotij vſum, & ſatis indicatur in *dicto cap. presbiteros* 50. *diſt.* Et fortè ob hanc cauſam Pius V. anno 1567. prohibuit generali Hiſpaniæ Inquiſitori, ne habiles redderet presbiteros hæreticos, vt in altari deſeruirent, prout refert Pegna *direct. Inquiſit.* 3. *p. quæſt.* 126. *com.* 157.

3 Difficultas autem eſt, an poſſit Epiſcopus virtute Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* in hac irregularitate occulta, neque deducta ad forum contentioſum diſpenſare? Ratio difficultatis eſt, quia communior ſententia affirmat eſſe reuocatam Epiſcopo facultatem abſoluendi ab hæreſi in eo decreto conceſſam. Ergo etiam eſt illis reuocata poteſtas diſpenſandi in irregularitate inde proueniente. Tum quia hæc irregularitas eſt acceſſoria hæreſi. Tum præcipuè quia in *cap. illorum de ſentent. excommunicat.* dicitur Epiſcopos non habere poteſtatem diſpenſandi in caſibus, in quibus eorum abſolutio eſt illis interdicta, cùm maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora. Abſolutio autem minus eſt quàm diſpenſatio, vt ſentit Gloſſa *ibi.* Abbas *num.* 2. *notab.* 3. Felin. *num. vnico.* Ergo denegata Epiſcopis poteſtate abſoluendi ab hæreſi, conſequenter cenſetur denegata poteſtas diſpenſandi in irregularitate ex illa proueniente. Atque ita vt probabiliſſimum tradit Suarez *diſp.* 44. *ſect.* 1. *num.* 15. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 46. Filiucius *tract.* 20. *num.* 231. Bonacina *de irregular. diſp.* 7. *q.* 3. *p.* 7. *num.* 12.

4 Nihilominus verius cenſeo, poſſe Epiſcopum diſpenſare, prout aliis relatis docuit Sanch. *lib.* 2. *decalog. cap.* 25. *num.* 18. Farinacius *de hæreſi quæſt.* 194. *num.* 79. quia hæc diſpenſatio dici nequit maioris conſiderationis, quàm abſolutio à crimine hæreſis, & illius excommunicatione; quia hæc irregularitas non eſt certa, ſed dubia; ac proinde etiamſi intelligamus negatam Epiſcopis eſſe poteſtatem abſoluendi ab hæreſi, non inde infertur eſſe negatam poteſtatem diſpenſandi in illius irregularitate, quæ dubia eſt. Quando autem dicitur poteſtatem diſpenſandi maiorem eſſe poteſtate abſoluendi, intelligitur de poteſtate diſpenſandi in impedimento certo non dubio, quale eſt hæc irregularitas. Neque diſpenſatio huius irregularitatis eſt annexa excommunicationis abſolutioni, cùm ſint poteſtates omnino deſtinctæ, & ſeparatæ.

5 Porrò aliquibus grauibus doctoribus Mandoſio *de ſignatura gratia*, verbo *abſolutio ab hæreſi initio.* Vmberto Locato *in iudicial. inquiſitor.* verbo *irregularitas numer.* 2. Lelio Zecho *tract. de fide, cap.* 11. *numer.* 16. *in duodecima pœna hæretices* Henriq. *lib.* 14. *cap.* 18. *numer.* 2. placet poſſe quemlibet ex Inquiſitoribus ſaltem pro foro conſcientiæ diſpenſare in hac irregularitate ex conſtitutione Clement. VII. relata à Pegna *in director inquiſit. ad finem.*

Sed

Digitized by Google

Sed verius eſt oppoſitum, prout defendit Suarez *diſp. 43. ſect. 1 numer. 5.* Pegna *direct. 3. par. quæſt. 126. comment. 175* Sanch. *lib. 2. decalog. cap. 25. numer. 19.* Farinacius *de hæreſi quæſt. 192. numer. 76.* Quia prædicta conſtitutio vſu, & conſuetudine cenſetur reuocata. Præterquam quòd lata videtur pro perſonis quæ eo tempore aderant, neque ad alios extendi.

6. Quoad irregularitatem verò incurſam ob apoſtaſiam à fide fictam, ſi fortè aliqua ſit, ſi timore aliquo delictum commiſſum eſt, poterit Epiſcopus diſpenſare cum clericis presbitero inferioribus, vt in ſuſceptis Ordinibus miniſtrent, at cum presbitero vt officium ſacerdotale, & munus prædicandi exerceat ſolus poterit Pontifex ſicut & facultatem concedere, vt ad Ordines promoueatur, vel ad ſuperiores aſcendat. Cum his verò qui à fide ſponte, apoſtatarunt, neque ad aſcenſum ad Ordines neque ad ſuſceptorum vſum poteſt alius præter Pontificem diſpenſationem concedere. Quæ omnia conſtant ex *c. presbitero 50. diſt.* Et tradit Suar. *diſp. 43. ſect. 2. n. 4. & 5.* Sanch. *lib. 2. in decalog. cap. 25. n. 21.*

7. Si autem de irregularitate, quam filij, & nepotes hæreticorum contrahunt, loquamur; penes Pontificem tantùm eſt poteſtas diſpenſandi, neque in Trident. conceditur hæc facultas. Tum quia hæc non poteſt ex delicto occulto prouenire. Tum quia hæc non eſt irregularitas ex delicto immediatè proueniens, etiamſi ex delicto ortum habeat, ſed ex indecentia, quam filij contrahunt ob parentum delictum. In ſuſceptis autem Ordinibus antequam delictum paternum declaretur, & notorium fiat bene poſſunt huiuſmodi miniſtrare nulla diſpenſatione requiſita, quia iure acquiſito non priuantur filij ob parentum delictum. Colligiturque ex *dicto c. 2. de hæreticis in 6.* vbi huiuſmodi filij ab officis habitis non deiiciuntur, tametſi inhabiles fiant ad alia obtinenda. Sic Gloſſa *cap. ſatis peruerſum 56. diſt. in princip.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 47. num. 6.* Suar. *diſp. 43. num. 2.* Sanch. *lib. 2. in decal. c. 28. num. 10.*

Pvnctvm XX.

De irregularitate proueniente ex infamia.

1 *Infamia quæ ſit, & quotuplex.*
2 *Explicatur infamia quæ ex delicto proprio naſcitur.*
3 *Requiritur delictum eſſe notorium*
4 *Ex condemnatione delicti publici infamia naſcitur.*
5 *Ex delicto alieno naſcitur infamia.*
6 *Item ex officio.*
7 *Explicatur infamia nata ex facto ipſo ſecluſa omni lege.*
8 *Quod diſcrimen ſit infamiam iuris, & facti.*
9 *Infames ſiue iuris ſiue facti, irregulares ſunt.*
10 *Item infames excluſi ſunt à dignitatibus obtinendis.*
11 *Hos infames ita eſſe excluſos ab huiuſmodi dignitatibus, vt earum prouiſio irrita ſit docuerunt plures. Tametſi contrarium non videatur improbabile.*
12 *Si infamia poſſeſſioni officiorum, & beneficiorum dignitatúmque ſuperueniat, non obligat infamem ea à ſe abdicare.*
13 *Qualiter infamia iuris aboleatur quoad effectus iure canonico inductos.*
14 *Infamia facti emendatione vitæ aboletur.*
15 *Nulli vitio præter dicta, irregularitas annexa eſt.*

1. INfamia eſt boni nominis, rectæque exiſtimationis diminutio; nam cùm fama ſit ſtatus dignitatis, id eſt humanæ conditionis legibus, & moribus comprobatus, vt colligitur ex *leg. cognitio. §. exiſtimatio. ff. de variis, & extraordinar. cognitionib.* Et ex *leg. regia 1. tit. 6. par. 7.* infamia quæ hic famæ opponitur erit diminutio, ſeu priuatio huius ſtatus. Hæc infamia prout ad præſens ſpectat duplex eſt, alia iuris, alia facti. Infamia iuris triplex eſt, alia ex delicto proprio, cui iure ipſo infamia annectitur, alia ex delicto alieno, alia ex officio.

2. Ruſus infamia ex delicto proprio duplex eſt, alia quæ annectitur ipſi delicto tantùm, alia quæ prærequirit delicti condemnatoriam ſententiam. Infamia iuris annexa delicto tantùm oritur ex delicto cui ius ciuile, vel canonicum infamiam annectit. Hoc delictum multiplex eſt. Primò refertur lenocinium, quod cenſetur commiſſere qui ex conſuetudine fœminam, ſeu virum proſtituit, vel ſuadet, vt cum alio fornicetur. *Leg. 1. & leg. Athletas. §. ait prætor. ff. de his qui notantur infamia. Leg. palam. §. lenocinium. ff. de ritu nuptia.* & *leg. regia 4. tit. 6. part. 7.* Secundò qui bina ſponſalia, ſeu matrimonia contrahit etiam inualida propria authoritate; ſecùs ſi alterius iuſſu, cui ſubijcitur. Nam tunc infamia in præcipientem refunditur, *leg. 1. in fine.* & *leg. quid ergo in princ.* & *tribus §§. ſequentib ff. de his qui notantur infam. Cap. nuper de Bigamis.* Tertiò locans ſuas operas, vt cum beſtia fera pugnet, niſi beſtia aliis pernicioſa eſſet. Vti habetur *leg. 1. §. item ſenatuſconſulto.* & *§. beſtias ff. de poſtulando.* Quartò deſcendens in certamen priuatum cum alio homine quæſtus cauſa, ſeu pretio accepto, *leg. 2. §. vlt. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Non autem qui cauſa fortitudinis oſtendendæ etiam propoſito præmio in certamen deſcendit, quique athleta dicitur, vt habetur *leg. 2. Cod. de Athletis lib. 10.* & *ibi* Gloſſa. Quintò miles, ſeu dux ab exercitu dimiſſus ob delictum ibidem commiſſum, vel ſi ob eam cauſam militaribus inſigniis priuaretur ex *leg. 1. & 2. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Sextò miles prædia aliena negociationis cauſa conducens. *leg. vlt. ff. de locato.* & *leg. regia 4. tit. 6. par. 7.* Septimò vſurarius, ſeu ex officio fœnus exercens, *leg. improbum fœnus. Cod. ex quibus cauſis infamia irrogetur. Leg. regia 4. tit. 6 par. 7.* & *leg. vlt. tit. 6. lib. 8. nouæ collect. regia.* Octauò non implens cùm poſſet iuramentum promiſſorium, quo tenebatur. *Leg. ſi quis maior Cod. de tranſactionib. Leg. quoties Cod. de dignitatib. lib. 12.* & *leg. regia 4. tit. 6. part. 7.* Ex iure noſtri regni ſubijcitur infamiæ non adimplens homagium (hoc eſt pleito menaje) cùm poſſet, & deberet, tametſi ea promiſſio iuramentum non includeret. Vti habetur *leg. regia 2. tit. 5. part. 7.* Item nobilis palinodiam recantans in iudicio vulgò *ſe deſdiçe en iuicio. o por corte, leg. regia 2. tit. 5. part. 7.* Prætetea ſodomita, quem etſi iure communi verius ſit infamem non eſſe, at iure noſtro regni certiſſimum eſt ea *leg. 4. tit. 6. par. 7.* vt *ibi* Gregor. Lopez adnotauit. Ex iure autem canonico læſæ maieſtatis tum diuinæ, tum humanæ rei, eorúmque fautores, Cardinalium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ hoſtiliter inſecutores infamia notantur, vt conſtat ex *cap. fœlicis de pœnis lib. 6.* Item raptores mulierum iuxta Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. matrimony.* Præterea in duellum deſcendentes, eorúmque patrini, vt habetur *ſeſſ. 25. cap. 19. de reformat.* ac tandem omnes illi qui iure ciuili infamiam incurrunt infames iure canonico cenſentur, vt dixit Adrian. *cap. omnes 6. q. 1.* ibi: Omnes infames eſſe dicimus, quos leges ſæculares infames appellant.

3. Sed an ad incurrendam hanc infamiam debeat eſſe delictum notorium? non conſtat inter Doctores. Nam Antonin. *3. p. tit. 28. cap. 6. §. 7.* Silueſt. verbo *irregularitas q. 14.* Suar. *diſp. 48. ſect. 1. num. 7.* indicant ex delicto etiam occulto infamiam incurri. Quod inde probatur, nam infamia non incurritur ex delicti manifeſtatione, ſed ex ipſo delicto. Verùm quamuis ex ipſo delicto infamia proueniat, attamen illius manifeſtatio, & publicatio requiritur, vt infamiam irroget.

Sicuti docuit Gloſſa *in cap. inquiſitionis de accuſationib.* Abbas *in cap. ex tenore de temporib. ordinat.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 248. Couarruu. 3. *var. reſolut. cap.* 3. *num.* 2. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 36. & *lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 2. Auila 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 7. *concl.* 1. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 26. *num.* 1. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 7. *num.* 56. Layman. *de irregular. cap.* 4. *num.* 8. quia infamia eſt famæ, & bonæ æſtimationis diminutio. At dum crimeo ignotum eſt bonum nomen delinquentis oon diminuit. Ergo ex crimine dum occultum eſt, infamia oriri non poteſt. Cum hoc tamen ſtat, ſi timetur delictum eſſe publicandum, & conſequenter infamia contrahenda obligatum eſſe delinquentem abſtinere ab omnibus illis actibus à quibus infames abſtinent; aliàs expooitur periculo depoſitionis, & annullationis à iudice faciendæ. Sicuti aduertit Suar. *diſp.* 48. *ſect.* 1. *num.* 16. Layman. *de irregularit. cap.* 4. *num.* 9. *concluſ.* 1.

4. Altera infamia iuris, quæ ex delicto naſcitur, quæque delicti ſententiam condemnatoriam requirit oritur ex condemnatione delicti publici, hoc eſt illius delicti, de quo cuilibet de populo permittitur accuſare. Vti ſunt crimen læſæ maieſtatis, adulterij latè ſumpti, proditionis, falſi, rapinæ, homicidij. Vt habetur *inſtitu de publicis iudiciis. leg.* 1. & *leg. infamem. ff. eodem tit.* Deinde crimen furti, iniuriarum, doli mali. Nam eſto hæc crimina priuata ſint, ſubſecuta condemnatione infamiam irrogant, *leg.* 1. *leg. Athletas.* §. *vlt. ff. de his qui notantur infamia.* Quinimo paciſcens ne de iis criminibus accuſetur, poſt condemnationem infamiam incurrit ex *ſupradicta leg. athletas.* Præterea damnatus ob interuenientem dolum in contractu ſocietatis, in tutela, mandato, depoſito in alicuius criminis accuſatione infamiæ ſubijcitur, vt latè expendit Molina *tract.* 4. *diſp.* 9. *num.* 6. 22. *& ſeqq.* Hæc tamen condemnatio debet eſſe per ſententiam definitiuam, quæ tranſeat io rem iudicatam. Nam quouſque ea ſententia accedat non cenſetur reus damnatus. Argum. *leg.* 1. *ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. infamem. ff. de Publicis iudiciis.* Et tradit Silueſt. verbo *infamia num.* 12. Nauarr. *cap.* 25. *num.* 73. Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæretic. punit. cap.* 9. Molina *tract.* 4. *diſp.* 9. *num.* 4. Quinimo Abbati *in cap. inquiſitionis, num.* 2. *de accuſationib.* & Suar. *diſp.* 48. *ſect.* 1. *num.* 6. placet hanc condemnationem debere eſſe non ex officio iudicis, ſed inſtigante accuſatore. Illud eſt certum, ſi ob criminis notorietatem damoatus ſis alicui pœnæ publicæ vti fuſtigatioois, flagellationis, & ſimilium, iofamiam incurri; quia ex pœnæ infamiam irrogant ex *leg. ictus. ff. de his qui notantur infamia.* & *leg. fuſtibus. Cod. ex quibus cauſis infamia irrogetur.* & *leg. regia* 5. *tit.* 6. *par.* 7. Neque obſtat *lex nullam. Cod. eodem tit.* definiens non incurri infamiam, quia vt rectè explicat Molina *tract.* 4. *diſp.* 9. *num.* 19 hæc lex loquitur, cùm hæc pœna infligitur cauſa iudagandæ veritatis, quo caſu infamia non contrahitur.

5. Secundò oritur infamia ex delicto alieno. Hac enim ratione filij, & nepotes pareotum violentas manos in Cardioalem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ iniicientium infames efficiuntur. *Cap. Fœlicis*, verſ. *quod ſi quis de Pœnis in* 6. Item filij proditorum crimen læſæ maieſtatis committentium iure ciuili redduntur infames, *leg. quiſquis.* §. *filij. Cod. ad leg. Iul. maieſtatis.* Aliqui hanc doctrinam extendunt ad filios hæreticorum, quibus officia publica, & beneficia prohibentor. Sed vt bene notat Suar. *de cenſur. diſp.* 48 *ſect.* 3 & *de fide. diſp. vlt. ſect. vlt. num.* 7. Sanch. *lib.* 2. *in decalog. cap.* 28. *num.* 5. Et ſi huiuſmodi filij irregulares ſint, non tamen infames, alias redderentur inhabiles ad teſtimonium ferendum iuxta *cap. teſtimonium.* & *cap. licet de Teſtibus.* Itemq; ſi clerici eſſent, priuati deberent beneficus, & officiis habitis, cùm tameo hæc omnia infamibus prohibeantur, quæ tamen filiis hæreticorum prohibita non ſunt, vti vidimus. Filij autem hiſtrionum, carnificom', & aliorum vilia officia exerceutium nullo modo infames ſunt, imò neque irregulares, quia nullibi cauetur. Vt bene notauit Suar. *d. diſp.* 48. *ſect.* 3. *in fine.* Præterea illegitimos, id eſt qui non ex legitimo matrimooio oati ſunt, plures cenſent infames eſſe iuxta *leg. regiam* 2. *tit.* 6. *par.* 7. ſed vt rectè Couarruu. *pract. qq. cap.* 19. *num.* 6. Molioa *tract.* 4. *diſp.* 7. *num.* 5. nullatenus infames dici poſſunt, cum ab obtinendo, & adminiſtrando officium tabellionatus, & decurionatus munus, *leg. generaliter.* §. *ſpurios.* & *leg. ſpurij. ff. de Decurionib.* & ad teſtimooium in iudicio proferendum, & ad ius hæreditatis ex teſtamento non repelluntur; tametſi iure canooico irregulares, & inhabiles ad Ordines ſuſcipiendos, & beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, alioſque effectus exiſtant.

6. Tertiò infamia naſcitur ex officio. Sunt enim aliqua officia ita vilia in republica, vt ea exercentibus infamiam irrogare videantur. Huioſmodi eſt officium hiſtrionum, qui olim ſe pretio cooducebant ad ſpectaculum ſui corporis exhibendum, ſiue qui obſcœna publicè repræſentabant. De quibus S. Auguſt. *lib.* 2. *de ciuit. Dei. cap.* 11. *&* 13. Hi igitur ob turpes, & indignas repræſentationes infamiæ oota afficiebantur, iuxta *leg.* 1. *&* 2. §. *ait prætor.* iunctis *duobus ſequentib. ff. de his qui notantur infam. cap. definimus.* 4. *q.* 1. & *cap. aliquantos* 51. *diſt.* & *leg. regia* 4. *tit.* 6. *par.* 7. Et tradit Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.* 4. Molina *tract.* 4. *diſp.* 8. *num.* 10. Auila 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 2. & alij apud ipſos. Præter ſupradictum officium hiſtrionum, ſeu ſcenicorum, alij enumerant officium carnificum, macelariorum, lictorum, & ſimilium; ſed abſque fundamento, nam eſto ſint officia infimæ conditionis, & notæ nullo tamen iure ſcripto cauetur infames eſſe ea exercentes.

7. Altera infamia nuncupatur facti, quia ex facto ipſo ſecluſa omni lege naſcitur. Etenim cùm fama ſit ſtatus dignitatis illæſæ legibus, & moribus comprobatus, efficitur ſanè quolibet facto, ſeu opere legibus, & bonis moribus aduerſo ſtatus integritatem diminui. Hæc infamia ex facto graui, hoc eſt ex peccato mortali orta, eſto generalis ſit, ſufficit tamen ſpectato iure canonico, dum perſeuerat, ab Ordioibus ſuſcipiendis infamatum repellere, vt indicatur *cap. teſtimonium de Teſtibus.* & *cap. alieni.* 2. *q.* 7. *Cap. conſtituimus* 3. *q.* 5. & aliis, Dixi ſpectato iure canonico, nam ſpectato iure ciuili plura ſunt peccata, quæ ſuos patronos attento eorum ſtatu & commuoitate intra quam viuunt, viles, & abiectæ æſtimationis oon reddunt, neque ab officis, & muneribus communibus excludunt. Sicuti aduertit Molina *tract.* 4. *de iuſtit. diſp.* 7. *n.* 6. Quinimo non ſolùm graue peccatum. Sed eius vulgata opinio apud viros probos, & prudeotes ſufficiens eſt ſic infamatum ab Ordinibus, aliiſque officiis repellere, interim dum non ſe purgat iuxta *c. quoties.* & *c. inter de purgat. canonica* Neque enim decet in clericum coaptari, & officia honorifica exercere eum, cuius opinio grauata eſt.

8. Inter infamiam iuris, & facti illud eſt diſcrimen, quòd infamia iuris ſula diſpenſatione aboletur; quippè perſeuerat poſt crimen commiſſum, & emendatum, vt pote effectus iure poſitiuo inductus. At infamia facti emendariooe aboletur, vt notauit Panormit. *in cap. ex diligenti de Simonia.* Nauarr. *cap.* 27. *num.* 204. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.* 3. Coninch. *diſp.* 18. *dub.* 17. *num.* 57. Auila 7. *p. diſp.* 4. *dub.* 5. *concluſ.* 2 *&* 4. Neque obeſt *cap. at ſi clerici.* §. *de adulteriis tit. de iudiciis*, vbi Alexand. III. inquit: De adulteriis, & aliis criminibus quæ ſunt minora, poteſt Epiſcopus poſt peractam pœnitentiam cum clericis diſpeoſare

penſare. Ergo hæc infamia non fuit pœnitentia ſublata. Non inquam obſtat, quia ille textus non loquitur de infamia facti, ſed potiùs de infamia iuris orta ex ſententia iudicis, vt colligitur ex §. *antecedenti*, ibi: Si verò coram Epiſcopo de criminibus in iure confeſſi ſunt, ſeu legitima probatione conuicti, &c. His poſitis.

9. Dicendum eſt; infames ſiue iuris, ſiue facti irregulares ſunt, ac proinde nec poſſunt ad Ordines promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare. Vti ex communi tradit Nauarr. *cap*. 27. *num*. 204. Suar. *diſp*. 48. *ſect*. 2. Auila 7. *p*. *diſp*. 4. *dub*. 5. Coninch. *diſp*. 18. *dub*. 7. *circa finem*. Bonac. *diſp*. 7. *de irregular*. *q*. 3. *pun*. 1. *a principio*. Et colligitur ex *cap*. *infames* 6. *q*. 1. & *cap*. *qui in aliquo* 51. *diſt*. & *ex reg*. *infamibus de Regulis Iuris in* 6. Etenim in ſacrum miniſterium, & ſortem domini puri, & immaculati nominis coaptari debent. Eſt tamen diſcrimen inter prædictos infames, quòd infames infamia iuris ſimpliciter ſunt irregulares, ſiquidem eorum irregularitas perpetua eſt, at infames infamia facti ſunt irregulares ſecundùm quid; ſiquidem emendatione vitæ eorum irregularitas ceſſat.

10. Secundò aſſerendum eodem tenore eſt, infames excluſos eſſe à dignitatibus obtinendis iuxta expreſſam Regulam: Infamibus portæ non pateant dignitatum, *de Regul. iuris in* 6. & *leg*. 2. *Cod*. *de dignitatib*. *lib*. 12. & *leg*. *vn*. *Cod*. *de infamibus lib*. 10. & *leg*. *regia* 7. *tit*. 6. *par*. 7. Quod in dignitatibus Eccleſiaſticis præcipuè procedit, vtpote quæ à purioribus, & clarioribus adminiſtrari debent iuxta *cap*. *inter dilectos de exceſſib*. *Prælator*. Nomine dignitatum comprehenduntur perſonatus, & beneficia quælibet Eccleſiaſtica, quinimo officia publica reipublicæ, iudicis, aſſeſſoris, aduocati, tabellionis, & ſimilium. Vti ex communi tradit Abbas *in cap*. *querelam de iureiurando*. Gregor. Lopez *leg*. 7. *tit*. 6. *par*. 7. Couarruu. 3. *variar*. *cap*. 3. *n*. 3. Ludouic. Molina *tract*. 4. *diſp*. 11. *n*. 3. Paul Laym. *lib*. 1. *ſum tract*. 5. *par*. 5. *de irregular*. *c*. 4. *n*. 5.

11. Ab his dignitatibus, beneficiis, & officiis obtinendis ſic excluſos eſſe infames, vt eorum prouiſio irrita, & nulla ſit docuerunt Abbas *dicto cap*. *inter dilectos num*. 8. *de exceſſib*. *Prælator*. Selua 3. *p*. *de benefic*. *q*. 5. *num*. 31. Nauarr. *cap*. 27. *num*. 204. & 251. Molina *tract*. 4. *diſp*. 11. *num*. 3. Auila 7. *p*. *diſp*. 4. *dub*. 7. quia Eccleſia, & reſpublica à ſuis officiis, beneficiis, & muneribus eos excludit quantum poteſt, vti indicat dicens: Infamibus portæ non pateant dignitatum: quaſi diceret, omnis via ad dignitates illis occluſa ſit. Si tamen validè obtinere dignitates poſſent, iam aliqua via ad dignitates obtinendas illis pateret. Cæterùm etſi hæc ſententia communis ſit, & forum externum illam in iudicando ſequatur; at non videtur probabilitate carere ſupradictorum prouiſionem in foro conſcientiæ validam eſſe, quouſque à iudice reſcindatur: quod docuit aliis relatis Garcia. 7. *p*. *de benefic*. *c*. 8. *n*. 47. Nam annullatio actus vt pote odioſa inducenda non eſt abſque manifeſto textu. At nullus eſt textus hanc annullationem inducens ipſo iure, nam eſto infamibus nullæ ſint dignitatum portæ apertæ, ſed omnes occluſæ, inde tamen ſolùm infertur illarum ingreſſum illis eſſe interdictum: non autem ſi de facto fiat, inualidum eſſe, ſicuti eſt inualidus Ordo infamibus collatus, tametſi Ordinum portæ infamibus non pateant.

12. Quod ſi infamia poſſeſſioni dignitatum, officiorum, & beneficiorum ſuperueniat, tametſi iure ipſo illorum priuationem inducat, non tamen tenetur infamis ea abdicare à ſe, quouſque ſententia iudicis ſaltem declaratoria criminis accedat. Vt docuit Silueſt. verbo *infamia num*. 15. Couarruu. *pract*. *qq*. *cap*. 19. *num*. 5. Molina *tract*. 4. *diſp*. 11. *num*. 3. Layman. *lib*. 1. *ſum*. *tract*. 5 *par*. 5. *cap*. 4. *num*. 5. Quinimo, ſi infamia facti ſit, & non iuris, dignitatibus, & beneficiis ante quæſitis non priuat ipſo iure, iuxta communiorem ſententiam quam tradit Henrriq. *lib*. 14. *cap*. 5. *num* 3. Garcia 7. *p*. *de benefic*. *cap*. 8. *num*. 35. Auila 7. *pun*. *diſp*. 4 *dub*. 5. *concluſ*. 2. Couarruu. Mol. Laym. *loc*. *alleg*. quia nullo iure probari hæc priuatio poteſt.

13. Supereſt tamen dicendum qualiter infamia aboleatur. Et quidem quoad effectus iure canonico infamibus indictos, certum eſt Pontificem diſpenſare poſſe; poteſt namque abſolutè infames ad. Ordines, & beneficia promouere. Sed quia ea promotio non expedit niſi purgata infamia, & perſona in priſtinum ſtatum reſtituta, nunquam Pontifex id præſtabit, niſi priùs infamiam aboleuerit: infamiam autem iuris à quolibet clerico abolere poteſt, quia ſuæ iuriſdictioni eſt ſubiectus; à layco autem nequaquam poteſt, niſi vel ipſe, vel iudex infamiam irrogans ſub Pontificis iuriſdictione exiſtant: vt benè notauit Molina *tract*. 4. *diſp*. 10. *num*. 3. & colligitur ex *cap*. *cum te de ſententia*, & *re iudicata*. Princeps autem ſæcularis infamiam iure ciuili indictam abolere à ſuis ſubditis poteſt, qua abolita ceſſat irregularitas in ea fundata, ſicuti docuit Henrriq *lib*. 14. *cap*. 5. *num*. 3. Auila 7. *p*. *diſp*. 4. *dub*. 5. Suar. *diſp* 48. *ſect*. 1. *num*. 4. & 10. Epiſcopus verò nullatenus poteſt cum infamibus diſpenſare, vt ad Ordines aſcendant. Vt verò in ſuſceptis miniſtrent poterit poſt peractam pœnitentiam diſpenſationem concedere, ſi delicta ex quibus infamia contracta eſt, ſint adulterio minora. Vti colligitur ex *cap*. *at ſi clerici*, §. *de adulteriis tit*. *de iudiciis*, & tradit Panormit. *cap*. *cum te*, *num*. 15. *de ſentent*. & *re iudicata*. Henrriq. & Auila *loc*. *cit* Molina *diſp*. 10. *num*. 6.

14. Verùm ſi de infamia facti loquamur conueniunt Doctores, Abbas *in cap*. *inquiſitionis num*. 2. *de accuſationib*. & *cap*. *ex diligenti num*. 6. *de Simonia*. Silueſt. verbo *infamia num*. 11. Henrriq. *lib*. 14. *cap*. 5. *num*. 3. Suar. *diſp*. 48. *ſect*. 2. *num*. 6. Molina *tract*. 4. *diſp*. 10. *in principio*. Garcia 7. *p*. *de benefic*. *cap*. 8. *num*. 64. & alij paſſim emendatione vitæ aboleri, ſaltem ſi ea emendatio per triennium continuata fuerit, vt dixit Iulius Clarus *lib*. 5. *ſententia*. §. *vlt*. *q*. 21. *num*. 2. quia infamia, quæ ex facto naſcitur facto adhæret, ideóque eo facto ceſſante omnino ceſſat. Sicuti colligitur ex *cap*. *ſi duo* 15. *q*. 6. ibi: Infames effecti donec ab incepto crimine deſiſtant.

15. Ad extremum aduerte Maiolum *lib*. 4. *de irregular*. *cap*. 23. & *lib*. 5. *cap*. 1. 12. & 30. alioſque Doctores aſſerere, omnia crimina depoſitione dignæ irregularitatem inducere. Sed vt benè expendunt Suar *diſp*. 43. *ſect*. 4. & 5. Nauarr. *cap*. 27. *num*. 248. Henrriq. *lib*. 13. *cap*. 36. & *lib*. 14. *cap*. 5. *num*. 2. Auila 7. *p*. *diſp*. 4. *dub*. 7. nulli vitio præter dicta irregularitas annexa eſt. Vti deciditur in *cap*. *ex tenore de Temporib*. *ordinat*. Vbi dicitur ex nullo crimine depoſitione digno, ſi occultum ſit, neminem à ſacris Ordinibus prohibendum eſſe. Et in *cap*. *vlt*. *eodem tit*. inquit Pontifex. Si propoſita crimina (ſcilicet adulterij, periurij, homicidij, vel falſi teſtimonij) ordidine iudiciario probata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent ij (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam in iam ſuſceptis Ordinibus, vel ſuſcipiendis impediti. Quando verò hæc delicta publica, vel notoria ſint, tunc non ratione delicti præcisè, ſed ratione infamiæ inde ortæ ab Ordinibus arcentur, vt ſuperiùs diximus. His finem imponimus tertiæ Parti Operis Moralis de Sacramentis

Digitized by Google

& Cenſuris, quibus virtutem Religionis, & quæ ei annexa ſunt, pro captu noſtro explicuimus, correctioni ſacroſanctæ matris Eccleſiæ ſubiecta. Quartam partem de quatuor virtutibus Cardinalibus Deo fauente explicaturi aggrediemur. Vtinam omnia cedant in laudem Omnipotentis Dei, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & ſanctiſſimi. Patris noſtri Ignatij cuius indignus ſum Alumnus.

INDEX.

Digitized by Google

INDEX
SELECTIORVM RERVM
TRACTATVS DE CENSVRIS.

A

Appellantes.

APPELLANTES ad futurum Concilium à mandatis Summi Pontificis, quà talis eſt, excommunicantur in ſecunda clauſula Bullæ Cœnæ. *Diſp.* 3. *Pun.* 3. *num.* 1. *& ſeqq.*

Appellantes ab Ordinationibus Pontificis, quatenus Princeps temporalis eſt non eſt certum, an dictam excommunicationem incidant. *num.* 4. *&* 5.

Appellantium fautores eadem excommunicatione innodantur. *num.* 7.

Item excómunicantur in Bulla Cœnæ clauſula decimatertia appellantes à grauamine, & executione litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem laycam. *Diſp.* 3. *Pun.* 14.

Arma.

Deferentes arma, aliáque inſtrumenta bellica ad infideles illóſque monentes de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ excommunicantur in bulla Cœnæ. *Diſp.* 3. *Pun.* 8.

Declaratur ibi quæ ſub nomine armorum, & aliorum inſtrumentorum bellico vſui idoneorum intelligantur. Item ex qua terra deferri hæc debeant. Et qualis monitio facienda eſt infidelibus de ſtatu Chriſtianæ reipublicæ.

B

Bona.

Bonorum Eccleſiaſticorum ad Pontificem, Sedémque Apoſtolicam, aliáſque perſonas Eccleſiaſticas pertinentium vſurpatorses, & ſequeſtratores, in bulla cœnæ excommunicantur. *Diſp.* 3. *Pun.* 18.

Bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, eiúſque ſupremam iuriſdictionem vſurpantes excommunicantur, ibi. *Pun.* 21.

Bulla.

Bullæ Cœnæ excommunicationes aduersùs quemcumque proferuntur. *Diſp.* 3. *Pun.* 1.

Vt firmitatem habeant nihil aliud requiritur quam authentica earum publicatio. *num.* 2.

Durant quouſque aliæ bullæ proceſſus expediantur. *num.* 3.

Appellari poſſunt excommunicationes partim à iure partim ab homine. *num.* 4.

Hæ excommunicationes non multiplicantur ex eo quòd in corpore iuris ſint inſertæ. *num.* 5.

Et quando ceſſet obligatio illorum. *num.* 6. *& ſeqq. & Pun.* 22.

Quis poſſit ab eis abſoluere. *Diſp.* 3. *Pun.* 22.

Traſumptum bullæ habendum eſt à confeſſariis ibi *num.* 9. *& ſeqq.*

C

Cardinales.

Cardinalium, aliorumque Prælatorum offenſores in Bulla Cœnæ excommunicantur. *Diſp.* 3. *Pun.* 12.

Cenſura.

Eius nomen, & definitio explicatur. *Diſp.* 3. *Pun.* 1. *num.* 1. *&* 2.

Eſt triplex tantum. *num.* 3. *& ſeqq.*

Cenſura alia eſt à iure, alia ab homine, alia generalis, alia ſpecialis, alia annexa delicto, alia per iudicem ferenda, & quæ hæ ſint. *Pun.* 2. *per totum.*

Poteſtatem in Eccleſia eſſe ferendi cenſuram fides docet. *Diſp.* 1. *Pun.* 3.

Modus tamen imponendi cenſuram non à Christo immediatè, ſed à Petro, eiuſque ſucceſſoribus emanauit ibi. *num.* 4.

Poteſtatem ferendi cenſuras qui habeant tum ordinariam tum delegatam. *Diſp.* 1. *Pun.* 4.

Fœmina non videtur iure diuino incapax huius poteſtatis, tametſi alij oppoſitum cenſeant ibi. *num.* 5.

Ex parte ferentis debet eſſe poteſtas ad valorem cenſuræ. *Diſp.* 1. *Pun.* 5. *num.* 1.

Item libertas à coactione, ſed non ad valorem cenſuræ. *num.* 2.

Intra proprium territorium exiſtere. *num.* 3.

Præcedere debet cenſuram monitio, & qualis, latè declaratur ibi. *num.* 4. *ſeqq.*

Ferenda eſt in hominem viatorem, baptizatum, & ſubditum ferentis. *Diſp.* 1. *Pun* 6.

Vbi, qualiter exiſtentes intra diœceſim, vel extra cenſura afficiantur.

Cauſa ob quam eſt ferenda cenſura debet eſſe culpa non qualiſcunque, ſed grauis. *Diſp.* 1. *Pun.* 7.

Debétque eſſe peccatum externum, & ſub comminatione cenſuræ prohibitum ibi. *num.* 4. *& ſeqq.*

Lata aduersùs facientes regulariter non comprehendit mandantem, nec conſulentem ibi. *num.* 12.

A cenſura excuſaris ſi ex parte ferentis non ſit poteſtas. *Diſp.* 1. *Pun.* 8. *num.* 1.

INDEX.

Si interponas appellationem ante cenſuræ incurſionem. *num. 2. & ſeqq.*

Si conſentiat ille in cuius fauorem cenſura lata eſt. *num.5.*

Si illins cenſuræ ignorantiam probabilem habeas. *num.7.*

Item ſi graui metu cogaris. *num. 10.*

Aliæque cauſæ excuſantes ibidem expenduntur. Effectus cenſuræ ſuſpendine poſſint, & qui ſint. *Diſp. 1. Pun. 10. per totum.*

Nulla alia via cenſura tollitur quàm abſolutinne. *Pun. 11. §. 1.*

Quibus modis contingat abſnlutionem fieri à cenſura. §. 2.

Qua ſnrma, qun ritu, quibuſque conditionibus cenſuræ abſolutio facienda eſt. §. 3.

Quibus cnmpetat pnteſtas abſnluendi à cenſutia ab homine latis. §. 4.

Qui abſoluere poſſint à cenſuta iuris. §. 5.

Ceſſatio à diuinis.

Quid ſit & quotuplex, & qualiter ab interdicto differat. *Diſp. 5. Pun. 9. §. 1.*

Explicantur eius effectus. §. 2.

Qui ceſſatinnem indicant, quod ſit eius obiectum, & nb quam cauſam imponi poſſit. §. 3. *num. 1. & 2.*

Inualida eſt ſi non ſeruentur cnnditinnes præſcriptæ in cap. 1. de ſentent. excnmmunicat. in 6. ibi. *num 3.*

Graue peccatum eſt vinlare ceſſationem. §. 4. *num. 1.*

Religioſi, & clerici vinlantes incurrunt excommunicationem. *num. 3.*

Qui poſſint ceſſarionem relaxare, & quæ forma in relaxatinne ſeruanda ſit. §. 5. *num. 1.*

Suſpendi poteſt per appellationem, ſi executioni mandata non eſt. *num. 2.*

Clerici.

Qui nomine clerici veniant nb quorum percuſſinnem excnmmunicatio reſeruata contrahitur. *Diſp. 3. Pun. 23. §. 1. num. 1. & ſeqq.*

Quæ & qualis percuſſin debeat eſſe. §. 2.

Cnmprehenditur mandantes, & incitantes ad percuſſionem, ibi. *num. 5. & ſeqq.*

De cauſis excuſantibus ab hac excommunicatinne §. 3.

De poteſtate abſoluendi ab illa. §. 4.

E

Excommunicatio.

Nomen, & natura excommunicationis declaratur. *Diſp. 2. Pun. 1.*

Quibus bnnis priuet ibi. *num. 3.*

Qua ratinne ab aliis pœnis diſtinguatur. *num. 4.*

Excommunicatio alia eſt mainr, alia minor, alia lata à iure, alia ab hnmine, & quæ hæ ſint. *Diſp. 2. Pun. 2.*

Abſolutè prolata pro mainre intelligitur ibi. *num. 3.*

Ad ferendam excnmmunicatinnem requiritur iuriſdictin quæ clericalem ordinem ſuppnnit. *Pun. 3. num. 1.*

Nemn ligari pnteſt excnmmunicatinne qui baptizatns nnn ſit, & vſum ratinnis nnn habeat. *num. 2.*

Debet exiſtere in territorin excommunicantis, aut ibi delinquere. *num. 4.*

In vniuerſitatem nunquam ferri poteſt. *num. 4.*

Semper ob peccatum mortale futurum ferenda eſt. *num. 5.*

Vbi de excommunicatione lata ad reuelandas ſcripturas, & qualiter vi monitoriarum teſtes deponere debeant.

Excommunicati vitandi cenſentur qui publicè declarari ſunt excommunicati, manifeſti clerici percuſſnres. *Diſp. 2. Pun. 4.*

Vbi an denunciatus in vno loco vbilibet cenſeatur vitandus.

Quibus in rebus cum excnmmunicatis vitandis, communicare poſſis. *Pun. 5. per totum.*

Excnmmunicatus priuatur cnmmunibus Eccleſiæ ſuffragiis. *Diſp. 2. Pun. 6.*

Nnn videntur comprehendi excnmmunicati tolerati, ſed prn illis poſſe ſacrificium, & orationes publicas offerri. *num. 10.*

Secùs eſt de excommunicatis denunciatis quantumuis ſint contriti. *num. 8.*

Qualiter Eccleſiaſticæ ſepulturæ excommunicati tradendi ſunt, vel illa priuentur ibi. *num. 12. vſque in finem.*

Excnmmunicato etiam non denunciatn ſacramentorum receptio interdicitur. *Diſp. 2. Pun. 7. num. 1.*

Non tamen ita priuatur Sacramentis, quin eorum receptin valida ſit Sacramento pœnitentiæ exceptn. *num. 2.*

Hnc Sacramentum ſi ignoranter eum cenſura, & abſque illius abſnlutinne recipiat valida eſt receptin. *num. 4.*

Repellendus eſt excommunicatus dennnciatns à Sacramentotum receptione, admitti vero toleratus pnteſt ibi. *num. 7.*

Interdicitur excnmmunicatin Sacramentotum cnllatio. *Diſp. 2. Pun 8. num. 1.*

Si vitandus ſit inualidè Sacramentum pœnitentiæ miniſtrat. *num. 2.*

Vix excuſari pnteſt ab illicita Sacramentorum miniſtratione, benè tamen tnleratus. *num. 4.*

Quando nb neceſſitatem infirmi excuſari poſſit excommunicatus vitandus ibi. *num. 7. & ſeqq.*

Excluſus eſt excnmmunicatus à participatione diuinarum, & ſacrarum rerum. *Diſp. 2. Pun. 9.*

Vbi qualiter celebrantes, officiáque diuina pſallentes pnſſint excnmmunicatum, ſecum admittere, vel tenentur repellere. Incapax eſt excommunicatus etiam tnleratus beneficio Eccleſiaſticn. *Pun. 10.*

Quod procedit etiam ſi ignarns ſit excommunicationis. *num. 4.*

Penſionis vern Eccleſiaſticæ non eſt ita conſtans ſententia an incapax ſit. *num. 5. & ſeqq.*

Et quid de iuriſdictione tum Eccleſiaſtica, tum ſæculari, & nfficiis. *num. 7. & ſeqq.*

Et qualiter excnmmunicatus ſe gerere debet, vt beneficium in excommunicatione obtentum retineat. *ibidem.*

Beneficiis nbtentis nnn priuatur ipſo iure excommunicatus, tametſi veniat priuandus; ſi in excommunica tione inſnrdeſcit. *Diſp. 2. Pun. 11. num. 2.*

Fructibus verò beneficij ante excnmmunicationem acquiſiti verius etiam eſt ipſo iure priuatum non eſſe *ibi.* *num. 5.*

Bene tamen priuari pnteſt, & debet per ſententiam. *num. 7.*

Et quid ſi ſententia fuit iniuſta, vel iniuſtè denegatur abſnlutin. *num. 8. & ſeqq.*

Item priuatur excommunicatus impetratinne cuiuſlibet reſcripti Pontificij excepto reſcripto in cauſa excnmmunicationis. *Diſp. 2. Pun. 12. num. 1. & ſeqq.*

Cnnceſſinnes tamen, & gratiæ aliorum prælatnrum inferinrum Pontifice non irritantur ex vi excommunicationis, *ibi.* *num. 4.*

Cuiuſuis

INDEX.

Cuiuſuis vſus Eccleſiaſticæ iuriſdictionis excommunicatus priuatur, niſi ſit à fidelibus requiſitus. *Pun. 13. num. 1.*

Toleratus non amittit excommunicatione iuriſdictionem, ſecus vitandus. *num. 3.*

Ex qua doctrina varij *ibi* caſus deciduntur. Deinde priuatur excommunicatus quolibet actu pertinente ad iudicium, ita vt nec iudex, nec actor eſſe poſſit, ſi excommunicationem opponas. *Diſp. 2. Pun. 14. §. 1. per totum.*

Quocirca iudex abſtinere debet à iudicio. *§. 2. num. 1.*

Item ab officio iudicis arbitri. *num. 3.*

Nequit excommunicatus eſſe actor, ſed repelli poteſt excommunicationis exceptione. *num. 6.*

Neque aduocare ſi repellatur, & repellendus eſt ſi vitandus fuerit. *ibi. num. 13. & ſeqq.*

Neque procuratoris munus accipere, vel exercere. *num. 16.*

Neque teſtimonium ferre, dum ope exceptionis eliditur. *num. 17.*

Neque item tabellionis officium. *num. 20.*

Et qualiter valeant ſcripturæ confectæ *ibi.* Officium tutoria, & curatoris valdè ſumere, & exercere excommunicatus poteſt, dum non excipitur. *Pun. 15. num. 1.*

Item valdè parochus non toleratus matrimonio aſſiſtit. *num. 2.*

Validè aſſiſtendi licentiam præſtat. *num. 3.*

Admiſſio, ſeu receptio profeſſionis religioſæ valida eſt facta ab excommunicato etiam vitando. *num. 4.*

Qualiter ciuili communicatione, & contractu priuetur excommunicatus latè expenditur. *Pun. 16.*

Item priuatur communione ciuili, & politica. *Pun. 17.*

Sub qua culpa prædictæ communicationes ſint excommunicato interdictæ. *Pun. 18.*

Expenduntur caſus in quibus licita eſt communicatio cum excommunicato vitando. *Pun. 19.*

Excommunicatus ſi in excommunicatione perſiſtat de hæreſi ſuſpectus eſt. *Pun. 20. num. 2.*

Excommunicatio minor, quæ ſit, & quos effectus habeat. *Diſp. 2. Pun. 21.*

Quis valeat ab illa abſoluere *ibi. num. 20. & ſeqq.*

Excommunicationes bullæ cœnæ expenduntur. *Diſp. 3.*

Vide verbum *Bulla excommunicationes*, & verbum *Haretici.* Deinde expenduntur ſuo ordine omnes excommunicationes tam reſeruatæ in corpore iuris, & extra contentæ à *Pun. 23. vſque in finem diſputationis*

F

Falſarius.

Falſarius literarum Apoſtolicarum excommunicatur in bulla cœnæ. *Diſp. 3. Pun. 7.*

Qualiter falſitatem committere debet. *num. 3. & ſeqq.*

G

Gabella.

Imponentes, augentes, & exigentes noua pædagia, & gabellas extra caſus à iure permiſſos, ſeu ex licentia Sedis Apoſtolicæ excommunicantur in bulla cœnæ. *Diſp. 3. Pun. 6.*

Quod vetum habet eſto poteſtatem habeat imponendi gabellas, ſi tamen iniuſtas imponit *ibi. num. 7.*

Item ſi perſonis exemptis imponantur, tametſi in ſe iuſtæ ſint. *num. 8.*

Imponentes decimas, collectas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis in bulla cœnæ excommunicantur. *Diſp. 3. Pun. 19.*

H

Heretici.

Excommunicantur in prima clauſula Bullæ Cœnæ. *Diſp. 3. Pun. 2. num. 1.*

Debent non ſolum interius, ſed exterius hæreſim conſummare *ibi. num. 2. & ſeqq.*

Item excommunicantur hæreticorum credentes, receptatores, & defenſores, & ſchiſmatici, & qui ſint. *num. 4. & ſeqq.*

I

Interdictum.

Quid nomine interdicti intelligatur, & quæ eius definitio. *Diſp. 5. Pun. 1. num. 1. & 2.*

Aliud eſt locale & perſonale, generale & ſpeciale, partiale & totale *ibi. num. 3. & ſeqq.*

Sub interdicto locali generali quæ loca comprehendantur. *Pun. 2. §. 1.*

Quæ perſonæ ſub interdicto perſonali. *§. 2.*

Qui interdictum ferre poſſunt, & in quas perſonas ferendum eſt, & ob quam cauſam. *Pun. 3. §. 1. 2. & 3.*

Interdictum priuat actiua, & paſſiua participatione Sacramentorum. *Pun. 4.*

Excipitur baptiſmus paruulorum. *num. 2.*

Item confirmatio. *num. 6.*

Item pœnitentia duplici conditione appoſita. *num. 8.*

Item Euchariſtia morituris, quæ in quatuor feſtiuitatibus contentis in *cap. alma mater* videtur excepta. *num. 12.*

Item matrimonium ſecluſis benedictionibus nuptialibus. *num. 24.*

Deinde priuat diuinis officiis. *Pun. 4. §. 2.*

A qua prohibitione excipitur celebratio ſemel in hebdomada *ibi. num. 1.*

Excipiuntur item clerici ſeruatis conditionibus contentis in *cap. alma mater de ſentent. excommunicat. in 6.* & *ibi* prædictæ conditiones explicantur. Item priuat interdictum Eccleſiaſtica ſepultura. *§. 4.*

Et tandem interdicit Eccleſiæ ingreſſum. *§. 5.*

Regulariter violatores interdicti tam layci, quàm Clerici peccatum mortale committunt, niſi ex leuitate materiæ excuſentur. *Diſp. 5. Pun. 5.*

Si tamen per actum ordini ſacro annexum hæc violatio à clericis contingat irregularitatem inducit. *Pun. 6.*

Et ibi expenduntur pœnæ, quas layci, & religioſi incurrunt interdictum violantes.

Suſpendi interdictum ad tempus poteſt ab eo qui interdictum tulit. *Diſp. 5. Pun. 7.*

Manente interdicto nequit ſuſpendi aliquis eius effectus ab alio præter Pontificem. ibi. *num. 3.*

Quibus in caſibus ceſſet interdictum abſque abſolutione. *Pun. 7. §. 2.*

Et ibi qualiter abſolutio interdicti præſtanda eſt. Expenduntur caſus, in quibus ipſo iure latum eſt interdictum tam locale, quam perſonale *Pun. 8. per totum.*

Irregularitas.

Eius nomen, & natura declaratur. *Diſp. 6. Pun. 1. num. 1. & 2.*

Quotuplex ſit ibi. *num. 3.*

Nullus alius præter Pontificem inducere irregularitatem poteſt. *Pun. 2. num. 1.*

Subiectum irregularitatis eſt vir baptizatus. *num. 3.*

Epiſco

INDEX.

Epiſcopus ſub lege generali irregulariratem indicente comprehenditur. *num.5.*

Ad illius incurſionem requiritur actus perfectus, & conſummatus ſecundum proprietatem verborum legis. *Pun. 3. num. 1.*

Proueniens ex delicto requirit delictum graue. *num. 2.*

In dubio iuris te non debes irregularem reputare, ſecus in dubio facti homicidij, ſed non in aliis. *num. 7. & ſeqq.*

Quibus rebus priuet irregularitas, quóſue effectus habeat. *Pun. 5.*

Quæ cauſæ ab irregularitate excuſent. *Pun. 6.*

Qualiter irregularitas relaxetur, & qui in ea diſpenſare poſſint. *Pun. 7. per totum.*

Irregularitas bigamiæ declaratur. *Diſp. 6. Pun. 8.*

Et ibi quotuplex ſit, & quibus in caſibus incurratur, & quis in ea diſpenſare poſſit.

Irregularitas ex defectu natalium expenditur, & quæ ad eam requirantur, & quomodo diſpenſetur, ſeu ceſſet. *Pun. 9.*

Irregularitas ex defectu animæ hoc eſt ex amentia, ſeu ex defectu ſcientiæ proueniens explicatur. *Pun. 10.*

Item quæ ex defectu corporis naſcitur. *Pun. 11.*

Deinde quæ ex mutilatione proprij corporis. *Pun. 12.*

Item quæ ex defectu libertatis. *Pun. 13.*

Irregularitas orta ex homicidio, vel mutilatione authoritate publica facto declaratur. *Pun. 14.*

In primis expenditur quibus in caſibus iudex, & illius aſſeſſor irregularitatem incurrant. §.1.

Deinde accuſator; & denunciator. §.2.

Tertio aduocatus, teſtis, conſultor, confeſſor tam iudicis, quam rei. §.3.

Et denique alij miniſtri qui ad prolationem ſententiæ ſanguinis, eiúſue executionem concurrunt. §.4.

Explicatur irregularitas contingens in bello iuſto. *Diſp. 6. Pun. 14. §. 1.*

Vbi qui hanc irregularitatem incurrant, & quod bellum neceſſarium ſit, & ob quam actionem.

Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione iniuſta duplex eſt alia voluntaria, alia caſualis. *Diſp. 6. Pun. 15. §. 1.*

Vbi explicatur quæ requirantur ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione voluntaria contrahendam. Quæ verò perſonæ hanc irregularitatem incurrant expenduntur. §.2.

Quis autem in ea irregularitate diſpenſet. §.3.

Statuuntur conditiones requiſitæ ad irregularitatem ex homicidio, vel mutilatione caſuali incurrendam. §.4. & 5.

Qualiter cooperantes homicidio, vel mutilationi irregularitatem contrahant. §.6.

Qualiter non impedientes. Qualiter tui, tuorumque defenſio ab hac irregularitate excuſet. §.8.

Irregularitas orta ex iteratione baptiſmi, declaratur. *Pun. 16.*

Item contracta ob illicitam ordinum ſuſceptionem. *Pun. 17.*

Item ob iniquam ordinis adminiſtrationem. *Pun. 18.*

Item ex crimine hæreſis proueniens. *Pun. 19.*

Vbi qualiter hæretici fictè apoſtatantes hæreſis ſuſpecti irregulares ſint. §.1. *per totum.*

Quid de filiis, & nepotibus hæreticorum. §.2.

Quid de Neophytis. §.3.

Et quis valeat in hac irregularitate diſpenſare. §.4.

Tandem declaratur irregularitas ex infamia proueniens. *Diſp. 6. Pun. 20.*

Iudicium.

Auocantes cauſas à iudicibus Eccleſiaſticis ad ſæculare iudicium, vel earum curſum impedientes in bulla cœnæ excommunicantur. *Diſp. 3. Pun. 15.*

Item trahentes, vel procurantes trahi perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal excommunicantur. *Pun. 16.*

Iudices ſæculares qui in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus clericorum ſe interponunt excommunicantur. *Pun. 20.*

M

Monachus.

Qui nomine monachi veniant, ob quorum percuſſionem excommunicatio reſeruata contrahitur. *Diſp. 3. Pun. 23. §. 1. num. 13.*

N

Naufragantes.

Surripientes naufragantium bona excommunicationi bullæ cœnæ ſubiiciuntur. *Diſp. 3. Pun. 5.*

Ob quamlibet ſurreptionem ſiue publicam, ſiue clandeſtinam eſt locus huic excommunicationi. *num 3.*

Debet eſſe ſurreptio in mari, aut in eius littore. *num. 5.*

Explicantur bona neceſſario ſurripienda ad hanc excommunicationem incurrendam. *num. 6.*

P

Piratæ, eorúmque receptatores, & fautores excommunicantur in bulla cœnæ clauſula tertia. *Diſp. 3. Pun. 4. num. 1.*

Nomine piratarum latrunculi maritimi, ſeu curſarij intelliguntur. *num. 3.*

Sed an aliquam deprædationem committere debeant, vt huic excommunicationi ſubiiciantur, non eſt conſtans ſententia ibi. *num. 4.*

Debent tamen fidelium eſſe deprædatores. *num. 6.*

R

Romana curia.

Impedientes, ne Romanæ Curiæ victualia, aliáque neceſſaria deferantur, ſubiiciuntur excommunicationi in Bulla Cœnæ. *Diſp. 3. Pun. 9.*

Declaratur ibi, quæ ſint perſonæ huic excommunicationi ſubiectæ, & quæ ſit materia, ob quam incurritur. Item excommunicantur offendentes eos, qui accedunt, vel recedunt à Romana Sede, vel in Curia commorantur. *dicta Diſp. 3. Pun. 10.*

Quod verum habet, etiamſi accedentes, vel recedentes infideles fuerint ibi. *num. 11.*

Extenditúrque hæc excommunicatio ad mandantes. *num. 10.*

Item, excommunicantur offenſores recurrentium ad Curiam Romanam pro ſuis negotiis, *Pun. 13. per totum.*

Item, excommunicantur impedientes accedentem ad Romanam Curiam pro negotiorum, & gratiarum expeditione. *Pun. 14.*

Romipeta, & Peregrini.

Offendentes Romipetas, & peregrinos accedentes ad Vrbem, & in ea morantes, vel ab ea recedentes excommunicantur in bulla cœnæ. *Diſ. 3. Pun. 11.*

Extenditur hæc excommunicatio ad dantes conſilium, auxilium, vel fauorem ibi. *num. 10.*

Suſpenſio